

İMÂM HÂFİZ EBÛ DAVUD

SÜNEN-İ EBÎ DAVUD

VE TERCEMESİ

TERCEME
İBRAHİM KOÇAŞLI

 ERKAM
YAYINLARI

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

İSTANBUL 1429 / 2008

SÜNEN-İ EBÎ DAVUD VE TERCEMESİ

-3. CİLT-

سنن أبی داؤد

İmâm Hâfız Ebû Davud

Terceme:İbrahim KOÇAŞLI / Emekli Müftü

 ERKAM
YAYINLARI

© Fikir ve Sanat Eserleri Yasası gereğince bu eserin yayın hakkı anlaşmalı olarak

Erkam Yayın San. ve Tic. A.Ş.'ne aittir.

İzinsiz, kısmen ya da

tamamen çoğaltılıp yayınlanamaz.

SÜNEN-İ EBÎ DAVUD VE TERCEMESİ3. CİLTİmâm Hâfız Ebû Davud
Erkam Yayın No: 313

Kapak: Altıoluk Grafik / Halil ErmişOfset Hazırlık: Altıoluk Grafik /

Mustafa ErguvanISBN No: 978-605-302-236-7

Yayın ve Matbaa Sertifika No: 19891Baskı Tarihi: İstanbul / 2008

Kitapları'dan "Kitap'ı" almayı yedatuz.

İktisatî Org. San. Bölgesi Mah. Atatürk Bulvarı Haseyad I. Kısım No: 60/3-C

Başakşehir / İstanbul Tel: 0212 671 07 00 - Faks: 0212 671 07 48

www.erkamyayinlari.com • www.kampanyakitaplari.com

Bu eserin e-kitap çevrimi SaveAs Bilişim tarafından yapılmıştır.

www.saveas.com.tr

61 - (VAKFE İÇİN) ARAFAT'A GİTMEK

١٩١٤- عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ لَمَّا أَقْبَلَ الْحَجَّاجُ ابْنَ الزُّبَيْرِ أَرْسَلَ إِلَيَّ

ابْنِ عُمَرَ أَمَّا سَاعَةٌ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَزُوحُ فِي هَذَا

الْيَوْمِ قَالَ: إِذَا كَانَ ذَلِكَ رَحْنَا

فَلَمَّا أَرَادَ ابْنُ عُمَرَ أَنْ يَزُوحَ قَالُوا لَمْ تَرَغِ الشَّمْسُ قَالَ أَزَاعَتْ قَالُوا

لَمْ تَرَغْ أَوْ زَاعَتْ قَالَ فَلَمَّا قَالُوا قَدْ زَاعَتْ اذْهَبْ

1914 - İbn-i Ömer radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Haccâc-ı (Zâlim), Abdullah bin Zübeyr'i öldürdükten sonra, İbn-i Ömer'e haber gönderip, "Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bugün vakfe için hangi saatte hareket ederdi." diye sordu? İbn-i Ömer:

"O vakit gelince gideriz." diye cevap verdi. İbn-i ömer vakfeye çıkmak isteyince (yanında bulunan kimseler) "henüz güneş zeval bulmadı," dediler. İbn-i Ömer: "(biraz sonra) Zeval buldu mu?" dedi. Onlar, "Hayır zeval bulmadı," diye cevapladılar. Ravi diyor ki; onlar, "Güneş zeval buldu," dediklerinde, İbn-i Ömer vakfe yerine hareket etti.^[1]

İZAH

Arafat'ta vakfeye başlama vakti, arefe günü zevalden sonra başlar. Delili ibn-i Ömer'den rivâyet edilen bu hadis-i şeriftir.

62 - ARAFATTA (MİNBER ÜZERİNDE) HUTBE OKUMAK

١٩١٥- عَنْ رَجُلٍ مِنْ بَنِي ضَمْرَةَ عَنْ أَبِيهِ أَوْ عَمِّهِ قَالَ: رَأَيْتُ

رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ بِعَرَفَةَ

1915 - Benî Damre'den bir adamdan, o da babası veya amcasından şöyle rivâyet etmiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'i Arafat'ta minber üzerinde olduğu halde gördüm.

İZAH

Bu hadisin ravileri arasında meçhul bir kimse var. Çünkü Benî Damre'den olan zat kimdir? Bilinmiyor.

١٩١٦- عَنْ رَجُلٍ مِنَ الْحَمِي عَنْ أَبِيهِ شَيْبَةَ أَنَّهُ رَأَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَاقِفًا بِعَرْفَةَ عَلَى بُعَيْرٍ أَحْمَرَ يَخْطُبُ

1916 - Hay Kabilesinden bir adamdan, o da babası Nübayt'tan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'i Arafat'ta kırmızı deve üzerinde vakfe yapıp hutbe okurken görmüştür.^[2]

١٩١٧- خَلَّيْنِي خَالِدُ بْنُ الْعَدَاءِ بْنِ هَزْزَةَ قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْطُبُ النَّاسَ يَوْمَ عَرَفَةَ عَلَى بُعَيْرٍ قَائِمٌ فِي الرُّكَائِيْنِ

1917 - Halid bin Addâ bin Hevze'den rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'i Arafat'ta devesi üzerinde üzengiler üzerinde ayağa kalkmış olduğu halde halka hitap ederken gördüm.

١٩١٨- عَنِ الْعَدَاءِ بْنِ خَالِدٍ بِمَعْنَاهُ

1918 - Önceki hadisin manası el-Adda bin Hâlid'den rivâyet olunmuştur.

63 - ARAFATTA VAKFE YERİ

١٩١٩- عَنْ يَزِيدَ بْنِ شَيْبَانَ قَالَ أَتَانَا ابْنُ مَرْثَعٍ الْأَنْصَارِيُّ وَنَحْنُ

بِعَرْفَةِ فِي مَكَانٍ يَبَاعِدُهُ عَنْ الْإِمَامِ فَقَالَ: أَمَّا إِنِّي رَسُولُ رَسُولِ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنْ كُنْتُمْ تَقُولُونَ لَكُمْ قُمُْوا عَلَى مَشَاعِرِكُمْ فَلْيُكَلِّمُ
عَلَى إِزْتٍ مِنْ إِزْتٍ أَبِيكُمْ إِبْرَاهِيمَ

1919 - Yezid bin Şeyban radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Ensardan İbn-i Mirba bize geldi. O sırada biz Arafat'ta bir yerde bulunuyorduk ki, Amr o mahalli, imamın vakfe yerinden uzak görüyordu.

İbn-i Mirba:

Ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in size gönderdiği elçisiyim. Size şöyle buyuruyor: “Bulunduğunuz meşâirde vakfelerinizi yapınız. Siz babanız Hz. İbrahim'in âdetinden bir âdet üzerinde bulunuyorsunuz.”^[3]

İZAH

İrs: Miras manâsına olduğu gibi önce geçenlerin sünnet ve âdeti üzerine olmak manâsına gelir. Çünkü Arafat'ta vakfe Hz. İbrahim'in sünnetidir. Kureyş, Humus bid'atı ile bunu terk etmişlerdi.

Meşâr: Hac fiillerinin yapıldığı yerlerin ismidir. Cemi meşâirdir, yani sizler bulunduğunuz yerde vakfe yapabilirsiniz. Çünkü hepiniz Arafat sınırları içerisindesiniz, demektir. Bu hadis-i şerif Arafat hududu içerisinde bulunan her semtte vakfenin caiz olacağına delildir.

64 - ARAFATTAN (MÜZDELİFEYE) HAREKET

١٩٢٠- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ أَفَاضَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ مِنْ عَرَفَةَ وَعَلَيْهِ السَّكِينَةُ وَزِدْنَاهُ أَسَاعَةً وَقَالَ: أَيُّهَا النَّاسُ عَلَيْكُمْ
بِالسَّكِينَةِ فَإِنَّ الْبِرَّ لَيْسَ بِإِبْجَابِ الْخَيْلِ وَالْإِبِلِ قَالَ فَمَا رَأَيْتُهَا زَائِمَةً
يَذِيهَا عَادِيَةٌ حَتَّى أَتَى جَمْعًا زَادَ وَهَبَ ثُمَّ أَرَدَفَ الْفَضْلُ بْنُ عَبَّاسٍ وَقَالَ

أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ الْبَرَّ لَيْسَ بِإِيجَابِ الْخَيْلِ وَالْإِبِلِ فَعَلَيْكُمْ بِالسَّكِينَةِ قَالَ فَمَا

رَأَيْتُهَا زَافِعَةً يَدِيهَا حَتَّى آتَى مِنَى

1920 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem terkisine Üsame radiyallahu anh'ı alarak Arafat'tan ağır ağır indi ve, “Ey insanlar yavaş gidiniz, zira sevâb, develeri ve atları koşturmakla değildir.” buyurdu. İbn-i Abbas diyor ki, “Artık ben, Müzdelife'ye varıncaya kadar hayvanların şahlanıp koştuğunu görmedim.” Vehb şunu da ziyade etti. Sonra Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem böylece Abbas'ın oğlu Fazıl-ı terkisine aldı ve:

“Ey insanlar ağır gidiniz. Zira sevâb; deve ve atları koşturmakta değildir.” Buyurdu.

Mina'ya gelene kadar hayvanların ön ayaklarını kaldırarak koştuğunu görmedim.^[4]

١٩٢١- أَخْبَرَنِي كُرَيْبُ اللَّهِ قَالَ سَأَلَ أَسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ قُلْتُ أَخْبِرْنِي كَيْفَ

فَعَلْتُمْ أَوْ صَنَعْتُمْ عَشِيَّةَ رَدِفَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ

جِئْنَا الشَّعْبَ الَّذِي يُنْبِخُ النَّاسَ فِيهِ لِلْمَعْرُوسِ فَأَتَانَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَتَانَا ثُمَّ قَالَ وَمَا قَالَ: [وَهَيْتَ] أَهْرَاقِ الْمَاءَ ثُمَّ دَعَا بِالْوُضُوءِ

فَتَرَضَّأَ وَخُشِعُوا لَيْسَ بِالنَّبَايِمِ جِدًّا قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ الْعِصْلَاءُ قَالَ الْعِصْلَاءُ

أَمَانُكَ قَالَ فَرَوَيْتُ حَتَّى قَدِمْنَا الْمُزْدَلِفَةَ فَأَقَامَ الْمَغْرِبَ ثُمَّ أَتَانَا النَّاسُ

فِي مَنَازِلِهِمْ وَلَمْ يَجْلُؤُوا حَتَّى أَقَامَ الْعِشَاءَ وَصَلَّى ثُمَّ حَلَّ النَّاسُ رَاةً

مُحَمَّدٌ فِي حَدِيثِهِ قَالَ قُلْتُ كَيْفَ فَعَلْتُمْ حِينَ أَصَبْتُمْ قَالَ رَدِفَهُ الْقَفْصُ

وَانْطَلَقْتُ أَنَا فِي سَبَاقِ قُرَيْشٍ عَلَى رَجُلَيْنِ

1921 - Küreyb radiyallahu anh'dan rivâyet edilmiştir:

Zeyd'in oğlu Üsame radıyallahu anh'a: “Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in terkisinde olduğun günün akşamı nasıl hareket ettiniz? Bana anlat,” diye sordum:

Üsame:

Halkın gece istirahatının develerini çöktürdüğü dağ yoluna geldik. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem devesini çöktürdü, sonra küçük abdest bozdu. (Züheyr) abdest bozdu, demedi. Hz. Peygamber ardından abdest suyu istedi, gayet hafif bir abdest aldı.

Ben: Ey Allah'ın Rasûlü, namaz vakti geldi dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Namaz ilerde (Müzdelif'e de kılınacak)” buyurdu. Devesine bindi, Müzdelif'e gledik, akşamı kıldırdı, insanlar konaklarına develerini çöktürdüler, yatsı namazını kıldıranı kadar yüklerini çözmediler, yatsıyı kıldırdı, ondan sonra yüklerini çözdüler. Muhammed bin Kesir rivâyetinde şunu ziyade etti, ben: (kurban günü) siz sabahladığınız vakit nasıl hareket ettiniz? Dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in terkisinde Fadıl bulunuyordu. Ben yaya olarak Kureys'in Mina'ya, önde gidenleri içerisindeyim dedi. [5]

İZAH

Taris: Gece sonu inmehtir.

Şıb: İki dağ arasındaki yola denir. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in terkisinde Arafat'tan Müzdelif'e kadar Usame, Müzdelif'den Mina'ya kadar Fadıl b. Abbas bulundu.

١٩٢٢ - عَنْ عَلِيٍّ قَالَ ثُمَّ أُرْدَفَ أَسَاعَةً فَجَعَلَ يُغْنِقُ عَلَى نَائِيهِ

وَالنَّاسُ يَضْرِبُونَ الْإِبِلَ بَيْنَنَا وَبَيْنَالَا لَا يُلْتَفِتُ إِلَيْهِمْ وَيَقُولُ لِمَكِينَةٍ

أَيْهَا النَّاسُ وَدَفَعَ حِينَ غَابَتِ الشَّمْسُ

1922 - Ali radıyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem terkisine Üsame radiyallahu anh'ı bindirdi. Devesi üzerinde orta yürüyüşle devam ediyordu. İnsanlar develerin sağına soluna vuruyor, koşturuyorlar. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onlara dönüp bakmadan “Ey nâs, ağır gidin,” buyuruyordu. Güneş battığı, vakit Arafat’tan (Müzdelife’ye) döndü.^[6]

١٩٢٣- عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ

رَأَانَا جَالِسِينَ كَيْفَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسِيرُ فِي حُجَّةِ

الْوَدَّاعِ حِينَ دَفَعَ قَالَ كَانَ يَسِيرُ الْمَشْقَى فَإِذَا وَجَدَ فَجُودَةً نَصَّ

1923 - Hişâm bin Urve radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Ben oturuyordum, Zeyd’in oğlu Üsame’ye Veda Haccında Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Arafat’tan döndüğünde nasıl yürüdü? diye soruldu. Üsame radiyallahu anh: Yavaşla süratli arasında yürüyordu. Bir boşluk bulunduğunda daha süratli yürüdü, dedi.^[7] Hişâm dedi ki Nass (denilen yürüyüşü) onak (denilen yürüyüş)ten daha hızlıdır.

İZAH

Anak: Yavaştan biraz süratli yürümeye denir.

Nassa: Daha süratli yürümeye denir.

Fecve: İki mekân arasındaki boşluğa denir.

١٩٢٤- عَنْ أَسَاعَةَ قَالَ كُنْتُ رَدَفَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

فَلَمَّا وَقَعَتِ الشَّمْسُ دَفَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

1924 - Üsame radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in terkisinde idim. Güneş battığı vakit Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem (Müzdelife’ye) hareket etti.

١٩٢٥- عَنْ كُرَيْبِ بْنِ عَوْلى عَنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ عَنْ أَسَاعَةَ بْنِ زَيْدٍ أَنَّهُ

سَمِعَهُ يَقُولُ دَفَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ عَرْقَةٍ حَتَّى إِذَا
كَانَ بِالشَّعْبِ نَزَلَ فَبَالَ قَتَوَعْبًا وَلَمْ يَتَّبِعِ الْوُضُوءَ ثَلَاثَ لُحُومٍ فَقَالَ
الْحَمْدُ لَكُمْ أَمَّا كَمْ فَزَكَيْتَ فَلَمَّا جَاءَ الْمَرْذِلَةُ نَزَلَ قَتَوَعْبًا فَأَتَسَبَّحُ الْوُضُوءَ ثُمَّ
أَتَيْتُ الْحَمْدَ فَصَلَّى الْمَغْرِبَ ثُمَّ أَتَانِي كُلُّ إِنْسَانٍ بِعِزَّةٍ فِي عَشِيرَةٍ ثُمَّ
أَتَيْتُ الْعِشَاءَ فَصَلَّاهَا وَلَمْ يَحْضُرْ يَتْلُوَهَا شَيْئًا

1925 - A - Küreyb radıyallahu anh'dan rivâyet edilmiştir:

Üsame bin Zeyd'in şöyle dediğini işitti. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Arafat'tan (Müzdelif'e) döndü. İki tepe arasındaki yola gelince devesinden indi, abdest bozdu, abdest tazeledi, abdesti hafif yaptı. Ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e namaz vakti oldu, dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“Namaz ilerde (Müzdelif'e) kılınacak)tır.” buyurdu. Devesine bindi. Müzdelif'e geldiği vakit devesinden indi tam tertib abdest aldı, kamet getirildi, akşamı kıldırdı. Sonra her şahıs ineceği yere devesini çöktürdü. Müteâkiben yatsı için kamet getirildi, onu da kıldırdı. Akşamla yatsı arasında hiçbir şey (Sünnet) kılmadı.^[8]

أَخْبَرَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَاصِمٍ بْنُ عَزْوَةَ أَنَّهُ سَمِعَ الشَّرِيدَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ
يَقُولُ: أَتَيْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَمَا مَثَّ قَدَمُهُ
الْأَرْضَ حَتَّى أَتَى جَمْعًا.

1925 - B - Yakub bin Asım bin Urve, eş-Şerîdi şöyle derken işitmiştir.

“Ben (Arafat'tan Müzdelif'e) Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte gittim. Müzdelif'e varıncaya kadar ayağı hiç yere değmedi.

65 - AKŞAM VE YATSI NAMAZINI BİR ARADA KILMAK

١٩٢٦- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

صَلَّى الْمَغْرِبَ وَالْعِشَاءَ بِالْمَزْدَلِفَةِ جَمِيعًا

1926 - Abdullah bin Ömer radiyallahu anh'dan rivâyet edilmiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Müzdelife'de akşam ve yatsı namazlarını cem edip bir arada kıldı. [9]

١٩٢٧- عَنْ الزُّهْرِيِّ بِإِسْنَادِهِ وَمَعْنَاهُ وَقَالَ بِإِقَامَةِ إِقَامَةِ جَمْعِ بَيْنَهُمَا

نَالَ أَحْمَدُ قَالَ وَكَيْفَ صَلَّى كُلَّ صَلَاةٍ بِإِقَامَةٍ

1927 - Bir önceki hadis aynı manâ ve aynı isnatla Zühri'den rivâyet olundu. Bu rivâyette, akşamla yatsıyı birer ikametle kıldırdı.

Ahmed bin Hanbel, Veki'den rivâyetinde:

Her iki namazı bir tek kametle kıldırdı, dedi.

١٩٢٨- عَنْ حَمَّادٍ وَمَعْنَاهُ قَالَ بِإِقَامَةٍ وَاجِدَةٍ لِكُلِّ صَلَاةٍ وَلَمْ يَتَذَكَّرْ

فِي الْأَوَّلَى وَلَمْ يُسَبِّحْ عَلَى إِثْرِ وَاجِدَةٍ مِنْهُمَا قَالَ مَحْلَدٌ لَمْ يَتَذَكَّرْ فِي

وَاجِدَةٍ مِنْهُمَا

1928 - Bir önceki hadisin manası Hammad'dan da rivâyet olundu. Ravi dedi ki: “ Her namaza bir kamet getirildi, evvelinde ezân okunmadı, bunlardan hiçbirinin sonunda sünnet” kılmadı. Muhalled:

Bunlardan hiçbirinde ezan okumadı, diyor.

١٩٢٩- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ صَلَّيْتُ مَعَ ابْنِ عُمَرَ الْمَغْرِبَ

ثَلَاثًا وَالْعِشَاءَ رَكْعَتَيْنِ فَقَالَ لَهُ مَالِكُ بْنُ الْحَارِثِ مَا هَلِمَ بِالصَّلَاةِ قُلَى

صَلَّيْتُهُمَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي هَذَا الْمَكَانِ بِإِقَامَةٍ

وَاجِدَةٍ

1929 - Abdullah bin Malik radıyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Ben İbn-i Ömer'le akşamı üç rekât, yatsı namazını da (seferi olarak) iki rekât kıldım. Hâris'in oğlu Mâlik; İbn-i Ömer'e bu namaz nasıl kılınacak diye sordu? İbn-i Ömer:

Ben bu iki namazı Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'le beraber şu mekânda (Müzdelife'de) bir ikâmetle kıldım, cevabını verdi.

İZAH

Müzdelife'de akşamla yatsı namazının bir arada, yatsının ilk vaktinde kılınması anında ezan okunacak mı, kamet getirilecek mi? diye fukahâ ihtilâf ettiler. Fukuhanın ihtilâfına sebep metinde görüldüğü üzere rivâyetlerin çeşitli oluşu ve her fakihin kendine göre daha kuvvetli saydığı rivâyet tarikinin bulunuşudur. İmam-ı Azam ve talebeleri: Akşamdan önce ezan okunur, kamet getirilir, akşam kılınır, yatsı için ezan okunmaz, yalnız kamet getirilir.

Şâfiî: Hiç birinde ezan okunmaz, her birine ayrı kamet getirilir. Namazlarda ezan sünnettir, akşamsa vaktinden çıkmıştır, ezan okunmaz. Malik= Hem akşam hem de yatsı için ezan okunur, kamet getirilir. (Mealimü's-Sünen, c. 2, s. 401)

Hanefî fukahâsından bazıları Müzdelife'de cem-i tehir bir ezan bir kametledir, dediler.

١٩٣١ - عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

بِالْمُزْدَلِفَةِ الْمَعْرُوبِ وَالْعِشَاءِ بِإِقَامَةٍ وَاجِدَةٍ فَلَمْ يَكُنْ حَيْثُ ابْنُ كَثِيرٍ

1930 - Said bin Cübeyr ve Abdullah bin Malik radıyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Biz Müzdelife'de Abdullah bin Ömer'le akşam ve yatsı namazını beraber bir kametle kıldık, dediler. (Râvi bir önce geçen) İbn-i Kesir'in hadisinin manâsını zikretti.

١٩٣١- عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ: أَفَضْنَا مَعَ ابْنِ عُمَرَ فَلَمَّا بَلَغْنَا جَمْعًا

صَلَّى بِنَا الْمَغْرِبَ وَالْعِشَاءَ بِإِقَامَةٍ وَاحِدَةٍ ثَلَاثًا وَاقْتَبَى فَلَمَّا انْصَرَفَ قَالَ

لَنَا ابْنُ عُمَرَ هَكَذَا صَلَّى بِنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي هَذَا

الْمَكَانِ

1931 - Said bin Cübeyr radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Arafat'tan İbn-i Ömer'le beraber döndük. Müzdelife'ye geldiğimiz vakit, bize akşamı üç, yatsıyı iki rekât olarak ikisini bir kametle kıldırdı. İbn-i Ömer namazdan çıktığı vakit bize: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bu mekânda bize böylece kıldırmıştı, dedi.^[10]

١٩٣٢- حَدَّثَنِي سَلَمَةُ بْنُ كُهَيْلٍ قَالَ رَأَيْتُ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ أَقَامَ

بِجَمْعٍ فَصَلَّى الْمَغْرِبَ ثَلَاثًا ثُمَّ صَلَّى الْعِشَاءَ وَخَمْسِينَ ثُمَّ قَالَ شَهِدْتُ

ابْنَ عُمَرَ صَنَعَ فِي هَذَا الْمَكَانِ بِنِجْلِ هَذَا وَقَالَ شَهِدْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَنَعَ بِنِجْلِ هَذَا فِي هَذَا الْمَكَانِ

1932 - Seleme bin Küheyl radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Said bin Cübeyr radiyallahu anh'ın akşamla yatsıyı cem ederek, tek kamet getirip, akşamı üç, yatsıyı iki rekât kıldığını gördüm. Sonra Said bin Cübeyr:

Ben bu mekânda İbn-i Ömer'in böyle yaptığına şahid oldum. İbn-i Ömer de Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in bu mekânda böyle yaptığına şahid oldum, dedi.

١٩٣٣- حَدَّثَنَا أَشْعَثُ بْنُ شَلِيمٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: أَقْبَلْتُ مَعَ ابْنِ عُمَرَ

مِنْ عَرَفَاتٍ إِلَى الْمُزْدَلِفَةِ فَلَمْ يَكُنْ يَفْتَرِ مِنَ التَّخْفِيرِ وَالتَّهْلِيلِ حَتَّى

أَتَيْنَا الْمُزْدَلِفَةَ فَأَذَّنَ وَأَقَامَ أَوْ أَمَرَ إِنْسَانًا فَأَذَّنَ وَأَقَامَ فَصَلَّى بِنَا الْمَغْرِبَ

ثَلَاثَ رَكَعَاتٍ ثُمَّ التَّمَتَ إِلَيْنَا فَقَالَ الصَّلَاةُ فَصَلَّى بِنَا الْجَمَاءَ رَكَعَتَيْنِ

ثُمَّ دَعَا بِعَشَائِهِ

قَالَ وَأَخْبَرَنِي عَلَاجُ بْنُ عَمْرٍو بِحَدِيثِ أَبِي عَمْرٍو

فَقِيلَ لِأَبْنِ عَمْرٍو فِي ذَلِكَ فَقَالَ صَلَّيْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ هَكَذَا

1933 - Eş'as bin Süleyym'den, o da babasından şöyle rivâyet ettiler:

Ben İbn-i ömer'le Arafat'tan Müzdelife'ye döndüm, Müzdelife'ye gelene kadar bıkmadan tekbir ve tehlil getirdi.

Ezan okudu, kamet getirdi veya başkasına emretti, o kimse ezan okudu, kamet getirdi bize akşam namazını üç rekât kıldırdı, sonra bize hafif döndü, (şimdi yatsı namazı) dedi, bize yatsıyı iki rekât kıldırdı. Sonra akşam yemeğini istedi. İbn-i Süleyym:

İlac bin Amr. “Babamın İbn-i Ömer'den rivâyetinin bir benzerini rivâyet etti,” dedi ki: İbn-i Ömer'e bu mevzuda soruldu. İbn-i Ömer, “Ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'le böyle kıldım,” dedi.

İZAH

Yeftürü: Yorgunluk getirmek, usanç duymak demektir.

١٩٣٤- عَنْ ابْنِ عَمْرٍو قَالَ سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ صَلَاةَ إِلَّا يُؤْتِيهَا إِلَّا بِجَمْعٍ فَلَمَّا جَمَعَ بَيْنَ الْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ

بِجَمْعٍ وَصَلَّى صَلَاةَ الطُّلُوعِ مِنْ الْغَدِ قَبْلَ وَجْهِهَا

1934 - İbn-i Mes'ûd radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in hiçbir namazı vaktinin gayrinde kıldığını görmedim, ancak iki namaz arasını cem ettiği vakit müstesna.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem akşamla yatsı arasını cemi-i tehir ile cem etti, ertesi günü de sabah namazını vaktinden önce kıldı. ^[11]

İZAH

Müzdelife’de bayram günü, sabah namazını her zamanki kıldığı vakitten önce kılmış.

۱۹۳۵- عَنْ عَلِيٍّ قَالَ: فَلَمَّا أَصْبَحَ يَتَمَيَّزُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ وَوَقَفَ عَلَى فَرْخٍ فَقَالَ هَذَا فَرْخٌ وَهُوَ الْمَوْقِفُ وَجَمَعَ كُلَّهَا

مَوْقِفٌ وَنَحَرْتُ هَا هُنَا وَمِنَى كُلَّهَا مَنَحَرٌ فَانْحَرُوا فِي رِحَالِكُمْ

1935 - Ali radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem (Müzdelife’de) sabahlayınca Guzah tepesi üzerinde vakfe yaptı ve şöyle buyurdu:

“Burası Guzah’tır, o vakfe mahallidir. İki namazın cem yeridir, her tarafı vakfe mahallidir. Ben kurbanımı işte burada kestim. Mina’nın hertarafı kurban kesme yeridir. Siz kurbanlarınızı çadırlarınızda (konak yerlerinizde) kesiniz.”^[12]

Rihal: Her neden olursa olsun ev demektir. Mina’da hacıların karargâhı çadır olduğu için çadır diye tercüme edildi.

۱۹۳۶- عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَابِرٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

وَقُلْتُ هَا هُنَا بِعَرَفَةَ وَهَرَفَةُ كُلُّهَا مَوْقِفٌ وَقُلْتُ هَا هُنَا بِجَمْعٍ وَجَمَعْتُ

كُلَّهَا مَوْقِفٌ وَنَحَرْتُ هَا هُنَا وَمِنَى كُلَّهَا مَنَحَرٌ فَانْحَرُوا فِي رِحَالِكُمْ

1936 - Câbir radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Arafat’ta; “İşte ben burada vakfe yaptım. Arafat’ın her tarafı vakfe yeridir. Müzdelife’de, ben burada vakfe yaptım, Müzdelife’nin hepsi vakfe mahallidir. Mina’da, ben kurbanımı

burada kestim. Mina'nın her tarafı Kurban kesme mahallidir. Kurbanlarınızı konak yerlerinizde kesiniz," buyurdu.

İZAH

Bu hadis yukarıda 1907 rakamıyla geçti.

١٩٣٧- حَدَّثَنِي جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ قَالَ: كُلُّ عَرَفَةَ مَوْقِفٌ وَكُلُّ بَيْتِ مَنْحَرٍ وَكُلُّ الْمَرْدَلِيفَةِ مَوْقِفٌ وَكُلُّ

فِجَاجٍ مَكَّةَ طَرِيقٌ وَمَنْحَرٌ

1937 - Câbir bin Abdullah radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Arafat’ın her tarafı vakfe yeridir. Mina’nın her yeri Kurban kesme mahallidir. Müzdefile’nin her tarafı vakfe yeridir. Mekke’nin geniş yolları hem yol, hem de kurban kesecek mahallerdir.” buyurdu. [\[13\]](#)

İZAH

Fec: Geniş yol demektir.

Bugün hac edenlerin sayısı milyonu geçmektedir. Rast gele yerlerde kurban kesmek sıhhî bakımdan zararlı olduğundan kurbanların kesilmesi için hususî mezbaha yapılmış, orada kesilmektedir.

١٩٣٨- قَالَ قَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ كَانَ أَهْلُ الْجَاهِلِيَّةِ لَا يَمِضُونَ

حَتَّى يَرَوْا الشَّمْسَ عَلَى تَبِيضِ فَعَالَفَهُمُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَفَعُوا

قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ

1938 - Ömer bin Hattab radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Ehli Câhiliyet Sebir dağı üzerinde güneşi görmedikce (Müzdelife'den) inmiyorlardı.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onlara muhalefet ederek güneş doğmadan önce (Mina'ya) indi.^[14]

66- MÜZDELİFE'DEN DÖNÜŞTE ACELE ETMEK

١٩٣٩- ابن عباس يقول أنا بشر قدم رسول الله صلى الله عليه

وسلم ليلة المزدلفة في ضغفة أهله

1939 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Müzdelife gecesi ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ehlinden önceden gönderdiği zayıflar arasında idim.^[15]

١٩٤٠- عن ابن عباس قال: قلنا رسول الله صلى الله عليه

وسلم ليلة المزدلفة أغلقة بني عبد المطلب على حمرات فجعل

يلطخ أقدامنا ويقول أبيتني لا ترموا الجمره حتى تطلع الشمس

قال أبو داود: اللطخ الضرب اللين

1940 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Müzdelife gecesi biz Abdul Muttalib oğullarından biz(im gibi) çocukları merkepler üzerinde önceden Mina'ya gönderdi. Uyluklarımızı okşuyor ve “Ey yavrumlarım güneş doğana kadar sakın taş atmayınız.” diyordu.

Ebû Dâvud; Lath: Acıtmaksızın vurmaktır, dedi.^[16]

١٩٤١- عن ابن عباس قال: كان رسول الله صلى الله عليه وسلم

يقدم ضغفاء أهله بغلس ويأثمهم يغني لا يرمون الجمره حتى تطلع

الشمس

1941 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ehlinden zayıf olanları ortalık karanlık iken gönderir ve onlara emrederdi, yâni güneş doğana kadar taş atmamalarını emrederdi.^[17]

١٩٤٢- عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ أَرْسَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

بِأَمِّ سَلَمَةَ نَيْلَةَ الشَّخْرِ فَرَمَتْ الْجَمْرَةَ قَبْلَ الْفَجْرِ ثُمَّ مَضَتْ فَأَقَامَتْ وَكَانَ

ذَلِكَ الْيَوْمَ الَّذِي يَكُونُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَغْنِي

عِنْدَهَا

1942 - Aişe radiyallahu anh'adan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem kurban gecesı Ümmü Seleme'ye cemre taşlarını şafaktan önce atmasını emretti, sonra Ümmü Seleme devam etti (Mina'ya) indi, o gün Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in Ümmü Seleme'nin yanında olduğu gündü.^[18]

İZAH

Bayramın birinci günü gece yarısından sonra şafaktan önce Cemreyi Akabenin taşlanabileceğine Şâfiî ümmü Seleme hadisiyle istidlâl ediyor.

Ahmed bin Hanbel, Ümmü Seleme hadisi münkerdir, diyor. Maliki bayram günü şafağından önce hiçbir kimseye taraf-ı nebeviden taş atma ruhsatı verilmemiştir. Bayram sabahı Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in Cemretü'l-Akabe'yi güneş doğduktan sonra taşıdığı ittifakla kabul edilen, Hz. Cabir rivâyetinde bildirildi.

١٩٤٣- عَنْ أَسْمَاءَ أَنَّهَا رَمَتْ الْجَمْرَةَ قُلْتُ إِنَّا رَمَيْنَا الْجَمْرَةَ بِقِلِيلٍ

قَالَتْ: إِنَّا كُنَّا نَعْتَمِدُ هَذَا عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

1943 - Esmâ radiyallahu anh'adan; haber veren biri haber verdi.

Esma radıyallahu anh'a taşlarımızı gece attık, dedim.

Esma:

Asr-ı Saadet'te onu biz de yapardık, dedi.^[19]

İZAH

İmam Azam ve Malik'e göre bu hadis-i şerif zayıfların, Müzdelife'den Mina'ya gece yarısından sonra gönderilmelerinin cevazına delâlet ederse de şafaktan önce taş atmanın cevazına delâlet etmez. Bu iki imam şafaktan önce taş atmanın caiz olmayacağına kanidirler.

١٩٤٤- عَنْ جَابِرٍ قَالَ: أَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

وَعَلَيْهِ السَّلَامُ وَأَمَرَهُمْ أَنْ يَزْمُوا بِبُشْلِ حَصَى الْحَذَبِ وَأَوْضَعَ فِي وَادِي

مُحَبَّرٍ

1944 - Cabir radıyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Müzdelife'den inerken ağır ağır indi, ashabına hafz taşı gibi (bakla büyüklüğünde) taşlar atmalarını emretti, ve muhassar vadisinde devesini süratlendirdi.^[20]

İZAH

Hazf: Bakla büyüklüğünde serçe öldürmek için atılan sapan taşları demektir.

Evzaa: Devesiyle yürüyüşünü süratlendirdi, demektir.

67 - HACC-I EKBER GÜNÜ

١٩٤٥- عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَفَ

يَوْمَ النَّحْرِ بَيْنَ الْجُمَرَاتِ فِي الْحَجَّةِ الَّتِي حَجَّ فَقَالَ: أَيُّ يَوْمٍ هَذَا قَالُوا

يَوْمَ النَّحْرِ قَالَ هَذَا يَوْمُ الْحَجِّ الْأَكْبَرِ

1945 - İbn-i Ömer radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem son yaptığı haccında (Mina'da) cemreler arasında durdu ve, "Bu gün hangi gündür?" buyurdu. Ashab: "Bayram günüdür." Dediler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Bu gün Hacc-ı Ekber günüdür." buyurdu. [21]

١٩٤٦ - أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ: بَعَثَنِي أَبُو بَكْرٍ فَيَسُرُّ يَوْمَ النَّحْرِ

بِوَيْسٍ أَنْ لَا يَحْجَّ بَعْدَ الْعَامِ مُشْرِكًا وَلَا يَطُوفَ بِالْبَيْتِ غُرْبَانًا وَيَوْمَ الْحَجِّ

الْأَخِيرِ يَوْمَ النَّحْرِ وَالْحَجِّ الْأَخِيرِ الْحَجِّ.

1946 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Ebû Bekir radiyallahu anh, beni Kurban günü Mina'da, bu yıldan sonra hiçbir müşrik hac edemeyecek, Kâbe'yi çıplaklar tavaf edemeyecek, Hacc-ı Ekber günü Kurban günüdür. Hacc-ı Ekber de (şartlarına riayet edilen) haktır, diye ilân etmek için görevlendirilenler arasında gönderdi. [22]

İZAH

Haccetü'l Veda'dan bir yıl önce Hz. Ebûbekir radiyallahu anh, Peygamberimiz sallallahu aleyhi ve sellem tarafından hac emiri tayin edilerek Mekke'ye gönderilmişti. Hz. Ebûbekir radiyallahu anh da Ebû Hüreyre radiyallahu anh'ın Mina'ya gitmesini, orada kalabalık halk topluluğu arasında yüksek sesle hadisin metnini ilân etmesini emretmiş. Ebû Hüreyre radiyallahu anh'da bu vazifesini yerine getirmişti. Kureyş'in icad ettiği bid'atlardan birisi de kadınların Kâbe'yi tavaf ederken önü yırtık entari giyinmeleri, erkeklerin de çıplak tavaf etmeleri mecburiyeti idi. Putları yere seren İslâmiyet putperestlerin bu adetini de kökünden kazımış. Kabe'nin şânına yakışır bir şekilde tavaf edilmesi esasını koymuştur. Hacca Hacc-ı Ekber, Umreye de Hacc-ı Asgar denir.

Arefe cumaya rastlarsa ona da Hacc-ı Ekber denildiği vardır. Hacc-ı Ekberin günü bayram günüdür. Ömer bin Hattab ve Şafiî Arefe gününe

denir, diyorlar. (Maâlim-üs-Sünen, c. 2, s. 406)

68 - HARAM AYLAR

١٩٤٧- عَنْ أَبِي بَكْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَطَبَ

نَبِي حَجَّجِهِ فَقَالَ: إِنَّ الزَّمَانَ قَدْ اسْتَدَارَ كَهَيْئَةِ يَوْمٍ خَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ

وَالْأَرْضِ أَلَسَنَ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرُمٌ ثَلَاثُ مَنَوِيَّاتٍ ذُو الْقَعْدَةِ

وَذُو الْحِجَّةِ وَالْمُحَرَّمِ وَرَجَبُ مَضَرَ الَّذِي بَيْنَ جُمَادَى وَمُحَمَّدٍ ۝

1947 - Ebû Bekre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem (Veda) Haccında hutbe okudu ve “Zaman Allah Teâlâ’nın gökleri ve yeri yarattığı günkü heyetine döndü, sene on iki aydır bunlardan dördü haram aylardır. Üçü: Zilkade, Zilhicce ve Muharrem arka arkayadır, biri de Cemadiyel ahır ile Şaban arasında olan Mudar’ın Recebidir.” buyurdu.

İZAH

Haddi zatında aylar Rabbımızın gökleri yerleri yaratıp güneş, ay ve yıldızlarla donattığı gün ne ise, bu nizamın devamı müddetince aynı olması gerekir, ancak Cahiliyyet devrinde Araplar arasında değişmeyen şey kalmamıştı. Bunlardan biri de haram ayların yerinden değiştirilmesiydi.

Haram aylarda harb edemedikleri için gönülleri harb etmek isterse haram ayların yerlerini değiştirirlerdi. Meselâ; Recebi Şaban ayına, Muharremi de Safer ayına tehir eder, Receb ve Muharrem’de adlarını değiştirdikleri için istediklerini yaparlardı. Aylar değiştirildiği için her sene hac Zilhicce ayına rast geleceği yerde başka bir aya rastlıyordu. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in Veda Haccına kadar böyle devam etti. Veda Haccı, hakiki ayı Zilhicceye rastlamıştı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem meşhur Veda hutbesinde Cahiliyyet devrinde yapılan bu ay tebdiline son verildiğini, ayların ezelde yaratıldığı nizâma döndüğünü, bu yıldan sonra yerlerinin değiştirilmeyeceğini bildirmiş ve Tevbe suresinin 36 ve 37’inci ayetlerinin manâsını ifade buyurmuştur. Bu ay değiştirmenin ismine (Nesî):

Unutturmak demektir, ayların yeri değiştirildiği için onu asıl yerinden değiştirip unutturmak vardı. Bunun için bu ismi aldı. Recep ayına en fazla riayet eden, saygı gösteren kabile Mudar kabilesi olduğu için Recebe Mudar'ın Recebi buyurulmuştur. Recebin hakiki yerine çizgilerle belirtmek için Cemadiyel evvel ile Şaban arasında olduğunu açıkca beyan buyurmuştur.

١٩٤٨- عَنْ إِبْنِ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِي بَكْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ بِمَغْنَاهُ.

1948 - Ebû Bekre radiyallahu anh'dan:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den bir önce geçen hadisle aynı manâda rivâyet olundu.^[23]

69 - ARAFAT'TA VAKFEYE YETİŞEMEYENİN DURUMU

١٩٤٩- عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَحْيَى الدِّبَالِيِّ قَالَ: أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ بِعَرَفَةَ فَجَاءَ نَاسٌ أَوْ تَقَرُّ مِنْ أَهْلِ نَجْدٍ فَأَمَرُوا رَجُلًا

فَنَادَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَتَبَ الْحَجُّ فَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلًا فَنَادَى الْحَجُّ الْحَجُّ يَوْمَ عَرَفَةَ مَنْ جَاءَ قَبْلَ

صَلَاةِ الطُّلُوعِ مِنْ لَيْلَةِ جَمْعٍ فَتَمَّ حَجَّهُ أَهْلًا وَمِنْ ثَلَاثَةِ «فَمَنْ تَعَجَّلَ فِي

يَوْمَيْنِ فَلَا إِيَّامَ عَلَيْهِ وَعَنْ تَأَخَّرَ فَلَا إِيَّامَ عَلَيْهِ» قَالَ ثُمَّ أَرَدَفَ وَجَلَا خَلْفَهُ

فَجَعَلَ يَنَادِي بِذَلِكَ .

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَكَذَلِكَ رَوَاهُ مُهْرَاجٌ عَنْ شُعْبَانَ قَالَ الْحَجُّ الْحَجُّ

مَرَّتَيْنِ وَرَوَاهُ يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْقَطَّانُ عَنْ شُعْبَانَ قَالَ الْحَجُّ مَرَّةً.

1949 - Abdurrahman bin Ya'mer ed-Deylî radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Arafat'ta bulunuyordu, yanına vardım. Necit'ten bazı kimseler veya bir bölük cemaat geldi. Bir adama emrettiler.

O da Rasûlullah sallallahu aleyhi ve selleme hac nasıl yapılacak, diye seslendi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'de bir adama emretti, o da hac arefe günüdür, diye yüksek sesle ilan etti. Kim Müzdelife gecesi sabah namazından önce Arafat'a gelir (vakfe yaparsa) haccı tamamdır. Mina günleri üç gündür. Kim iki günde acele eder (Mekke'ye inerse) ona bir günah yoktur. Üçüncü güne tehir ederse yine bir vebal yoktur. Sonra terkisine bir kimse aldı. Aynı şeyleri yüksek sesle ilan edip duruyordu.

Ebû Dâvud dedi ki: Mihran da, Süfyan'dan böylece rivâyet etti ve, "Hac, Hac" diye bu lâfzı iki kere söyledi. Yahya bin Said el Kattân da Süfyan'dan rivâyet etti, "Hac" lâfzını bir kere söyledi. [24]

İZAH

Bu hadis-i şerif haccın rükûnlarından birinin Arefe günü Zevalden bayram sabahına kadar isterse bir an olsun Arafat'ta vakfe olduğunu; bir an da olsa bu arada vakfede bulunamayanların haccının olamayacağı hakkında nastır.

Arafat'ta vakfenin vacib olan vakti zevalden güneş batana kadardır. Gündüz yetişemeyen bir hacı adayını bayram gecesi Arafat'a yetişse yine haccın rükûnünün birini yerine getirmiş olur. Arefe günü güneş batana kadar durmak vacibtir. Güneş batmadan Müzdelife'ye inene ittifakla kurban lâzım gelir. Daha güneş battıktan sonra Arafat'a geri dönerse İmam Azam'a göre kurban yine kesilmesi lâzımdır. Malik ve Şâfiî'ye göre dönerse ceza sakıt olur. Mina'da birinci gün Kurban günü sayılır. İkinci, üçüncü ve dördüncü günler teşrik günleridir.

Teşrik günlerinin ikinci günü sayılan bayramın üçüncü günü Mekke'ye inmekte bir vebal olmadığı gibi teşrik günlerinin üçüncü günü sayılan bayramın dördüncü günü inmekte de bir vebal yoktur. Hatta daha sevaptır, çünkü dördüncü günün taşlarını atmak sünnettir.

١٩٥٠ - أَخْبَرَنِي غُرُورَةُ بْنُ مُصَرِّيسٍ الطَّائِفِيُّ قَالَ أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْمَوْقِفِ يَغْنِي بِجَمْعٍ قُلْتُ جِئْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ

مِنْ جَبَلٍ مَطِيِّي أَكْفَلْتُ مَطِييِي وَأَتَّبَعْتُ نَفْسِي وَاللَّهُ مَا تَرَكْتُ مِنْ حَيْلٍ إِلَّا

وَقَعْتُ عَلَيْهِ فَهَلْ لِي مِنْ حَجٍّ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

مَنْ أَذْرَكَ مَعَنَا هَلَبِ الضَّلَاةِ رَأَى عَرَفَاتٍ قَبْلَ ذَلِكَ لَيْلًا أَوْ نَهَارًا فَقَدْ تَمَّ

حَجُّهُ وَقَضَى تَلَفَهُ

1950 - Urve bin Mudarris et-Taî radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Müzdelife'yi kastederek vakfe yerinde ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve selleme geldim ve Ey Allah'ın Rasûlü, ben Tay dağından geldim, vasıtamı yordum. Nefsimi meşakkate düşürdüm. Allah'a yemin olsun ki üzerinde vakfe yapmadığım hiçbir kum tepesi bırakmadım, benim haccım oldu mu? Dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem “Bizimle şu (bayram sabahı) (namazına kim yetişir, bundan önce gece veya gündüzün bir kısmında Arafat'a gelir, vakfede bulunursa haccı tamam olur ve (Taş ve kurbandan sonra) saç ve sakalından keser,” buyurdu. [25]

İZAH

Eklektü: yordum, meşakkate düşürdüm.

Habl: Tepe, kum yığını.

Tefes: Bıyıklardan tıraş etmek, tırnakları kesmek, ihramdan çıkmak, diğer bir nüshada (Cebeley Tayyiin) dir.

Tay kabilesine ait iki dağdan, bu dağların adı “Ece ve Selma dağlarıdır.” Müzdelife'de vakfe vacibtir. Orada vakfenin vakti İmam-ı Azam'a göre, şafakla güneşin doğması arasında yapılır. Şafak atmadan Mina'ya inen şahsa vacibi terk ettiği için kurban lâzım gelir. İş sahipleri, Hastalar, eşya taşıyanlar, gece yarısından sonra inebilirler.

70 - MİNA'DA KONAKLAMAK

١٩٥١- عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مُعَاذٍ عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: خَطَبَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ النَّاسَ

بِمِئَى وَتَرَّلَهُمْ مَنَازِلَهُمْ فَقَالَ لِيُنْزِلِ الْمُهَاجِرُونَ هَا هُنَا وَأَشَارَ إِلَى

مَنْجَمَةِ الْقِبْلَةِ وَالْأَنْصَارُ هَا هُنَا وَأَشَارَ إِلَى مَيْسَرَةِ الْقِبْلَةِ ثُمَّ لِيُنْزِلِ النَّاسَ

حَوْلَهُمْ.

1951 - Abdurrahman bin Muaz radiyallahu anh'dan, o da Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabından bir zatdan rivâyet ettiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Mina'da halka hutbe okudu ve onları kendileri için tayin ettiği yerlerine yerleştirdi. Kiblenin sağına işaret edip, “Muhacirler şuraya yerleşsinler, kiblenin soluna işaret edip Ensar da şuraya yerleşsin, diğer insanlar da bunların etrafına yerleşsinler,” buyurdu.

71 - MİNA'DA HANGİ GÜN HUTBE OKUNUR.

١٩٥٢- عَنْ رَجُلَيْنِ مِنْ بَنِي بَكْرِ قَالَا: زَأَيْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْطُبُ بَيْنَ أَوْسَطِ أَيَّامِ الشَّرِيقِ وَنَحْنُ عِنْدَ رَاجِلَيْهِ وَهِيَ

خُطْبَةُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الَّتِي خَطَبَ بِمِئَى

1952 - Benî Bekir'den iki şahıstan rivâyet edildiğine göre şöyle dediler:

Biz Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'i teşrik günlerinin ortasında hutbe okurken gördük. Biz Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in devesinin yanında idik, bu Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in Mina'da okuduğu hutbe idi, dediler.

١٩٥٢- سَرَاءُ بِنْتُ سَهْلَانَ وَكَانَتْ رُبَّةَ بَيْتِ فِي الْجَاهِلِيَّةِ قَالَتْ:

خَطَبَنَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ الْوُضْعِ فَقَالَ أَيُّ يَوْمٍ هَذَا فَنَا

اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَغْلَمَ قَالَ أَلَيْسَ أَوْسَطَ أَيَّامِ التَّشْرِيقِ؟

نَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَكَذَلِكَ قَالَ عُمَرُ أَبِي حُرَيْرَةَ الرَّقَاشِيُّ أَنَّهُ خَطَبَ أَوْسَطَ

أَيَّامِ التَّشْرِيقِ

1953 - Cahiliye döneminde (puthanelerden) bir evin sahibi olan Serrâ bint-i Nebhan şöyle dedi: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem başlar günü bize hutbe okudu ve “Bugün hangi gündür?” dedi. Biz de Allah ve Rasûlü bilir, dedik.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “bu gün teşrik günlerinin ortası değil mi?” buyurdu.

Ebû Dâvud diyor ki: Ebû Hurre er-Rakkasi’nin amcası da aynen böyle dedi: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem teşrik günlerinin ortasında hutbe okudu.

İZAH

Yevmi ruûs: Başlar günü bayramın üçüncü, teşrik günlerinin ikinci gününe denir. Bu güne ruûs günü denilmesinin hikmeti, Araplar kurbanların başını, o gün yerlerdi, bundan dolayı bu güne bu ad verildi.

72 - RASÛLULLAH SALLALLAHU ALEYHİ VE SELLEM’İN MİNADA BAYRAMIN BİRİNCİ GÜNÜ HUTBE OKUDUĞUNU SÖYLEYENLERİN DELİLLERİ

١٩٥٤ - حَدَّثَنِي الْهَرَمَاسُ بْنُ زِيَادٍ الْبَاهِلِيُّ قَالَ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْطُبُ النَّاسَ عَلَى نَاقَتِهِ الْعُضْبَاءِ يَوْمَ الْأَضْحَى بِمِثْنَى

1954 - Hirmas bin Ziyad el-Bahilî radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'i kurban günü Mina'da adba isimli devesi üzerinde hutbe okurken gördüm.

İZAH

Adba: Kulağı yarık deveye denir. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in devesinin kulağı yarık değil, kılıçla kesilmiş olduğundan bu ad verilmiştir. (kamus tercümesi)

١٩٥٥ - حَدَّثَنَا سُلَيْمُ بْنُ حَامِرٍ الْكَلْبِيُّ سَمِعْتُ أَبَا أُمَامَةَ يَقُولُ:

سَمِعْتُ خُطْبَةَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمِنَى يَوْمَ النَّحْرِ

1955 - Süleym bin Âmir el-Kelâî radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Ebû Ümame radiyallahu anh'ın şöyle dediğini işittim, demiştir.

“Ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in Kurban Bayramı günü Mina'daki hutbesini dinledim.”

73 - MİNADA BAYRAM GÜNÜ HANGİ VAKÎTTE HUTBE OKUNUR?

١٩٥٦ - حَدَّثَنِي زَائِعُ بْنُ عَمْرٍو الْمُزَنِيُّ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْطُبُ النَّاسَ بِمِنَى حِينَ ارْتَفَعَ الْغُصْحَى عَلَى

بَيْتِ اللَّهِ شَهِيَاءَ وَعَلِيَّ رَضِيًّا اللَّهُ عَنْهُ يُعَبِّرُ عَنْهُ وَالنَّاسُ بَيْنَ قَائِمٍ وَقَائِدٍ

1956 - Râfi bin Amr el-Müzeni radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'i Mina'da kaba kuşluk olunca kır, beyaz katırın üzerinde insanlara hutbe okurken gördüm. Ali radiyallahu anh Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in söylediklerini insanlara yüksek sesle duyurunca halkın kimisi ayakta kimisi de oturuyordu.

İZAH

Şehba: Eşhebin müennesidir. Sıfattır.

Beyazla siyah renk karışımından meydana gelir. Şehba: Beyaz manâsına da gelir (Kamus). Bunun için ben de kır, beyaz diye türcüme ettim.

74 - İMAMIN MİNA HUTBESİNDE BAHSEDECEĞİ HUSUSLAR

١٩٥٧- عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مُعَاذٍ التَّيْمِيِّ قَالَ: خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَنَحْنُ بِبَيْتِ قُتَيْبَةَ أَسْتَأْذِنَا حَتَّى كُنَّا نَسْمَعُ

مَا يَقُولُ وَنَحْنُ فِي مَنَازِلِنَا فَطَلِقَ يُعَلِّمُهُمْ مَنَاسِكَهُمْ حَتَّى بَلَغَ الْحِجَارَ

فَوَضَعَ إصْبَعَهُ السَّبَّابِيْنَ ثُمَّ قَالَ بِحَضَى الْحَذَبِ ثُمَّ أَمَرَ الْمُهَاجِرِينَ

فَنَزَلُوا فِي مَقْلَمِ الْمَسْجِدِ وَأَمَرَ الْأَنْصَارَ فَنَزَلُوا مِنْ وَزَاءِ الْمَسْجِدِ ثُمَّ نَزَلَ

الثَّامِسُ بَعْدَ ذَلِكَ

1957 - Abdurrahman bin Muaz et-Teymî radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bize Mina'da hutbe okudu. İşitme gücümüz o kadar artmıştı ki biz konak yerimizde olduğumuz halde ne söylediğini işitiyorduk. Ashaba hac fiillerini öğretmeye başladı. Bu sırada sesinin daha uzaklara ulaşmasını sağlamak için şهادet parmaklarının uçlarını kulak deliklerine koydu sonra onlara fiske büyüklüğünde taşlar atınız dedi. Arkasından Muhacirlere emir verdi, onlar mescidin önüne yerleştiler. Ensara emir verdi, onlar da mescidin arkasına yerleştiler. Ondan sonra da diğer insanlar indi ve yerleştiler.^[26]

İZAH

Hazif taşı: bakla büyüklüğünde küçük taş demektir. Bazı hacı adaylarının bu vecibeyi ifa ederken yaptıkları sünnet dışı hareketler doğru değildir.

Çünkü bazısı ayakkabısını ve bazısı yumruk büyüklüğünde taş atıyor ve bunu ibadette daha iyi bir şey işlediğini zannederek yapıyor. Halbuki ibadetlerde en uygun davranış Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'ın sünnetine uymaktır.

75 - MİNA GECELERİNİ MEKKE'DE GEÇİRMEK

١٩٥٨ - حَدَّثَنِي خَرِيزُ بْنُ أَبِي خَرِيزٍ الشَّكَّ مَنِ يَخْصِي أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَ

الرَّوْحَنِ بْنِ مُرُوحٍ يَسْأَلُ ابْنَ عُمَرَ قَالَ إِنَّا نَتَّبِيعُ بِأَمْرِ آلِ النَّاسِ فَيَأْتِي

أَحَدُنَا مَكَّةَ فَيَبِيتُ عَلَى الْمَالِ فَقَالَ أَمَّا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

فَبَاتَ بَيْنِي وَظِلِّ

1958 - Harîz veya Harîz'in babasından şöyle rivâyet edilmiştir:

Şüphe Ravi Yahya'ya aittir.

O, Abdurrahman bin Ferruh'un, İbn-i Ömer'e biz insanların mallarını satıyoruz (Mina gecelerinde) birimiz Mekke'ye geliyor, malın başında yatıyor, (sakınca var mı?) diye sorduğunu işitti.

İbn-i Ömer ise; fakat Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Mina'da gecelerdi ve bunu çok terk etmezdi. Cevabını verdi.

İZAH

Mina gecelerinde Mekke'de yatmak mevzuunda ilim adamları ihtilâf ettiler. İbn-i Abbas radiyallahu anı Mekke'de metaı, olanların Mekke'de yatmasında beis yoktur, dedi. İmam-ı Azam ve ashabı; Taşları vaktinde attıktan sonra Mina gecelerinde Mekke'de yatana ceza lâzım gelemmez, fakat bu hareketi ile sünnete muhalefet etmiş, çirkin bir harekette bulunmuş olur, dediler.

Şâfiî, Huccac'a zemzem dağıtanlardan başkasına Mina gecelerinde Mekke'de yatmak yoktur. Buna ruhsat verilemez, bir gece yatana bir dirhem, iki gece yatana iki dirhem vermesi, üç gece yatana ceza olarak bir kurban kesmesi icab eder.

İmam Malik: Bir gece bile yatana kurban lâzım gelir demiştir.

Sikâye: Hacılara zemzem hazırlama vazifesidir. Bu vazife Hz. Abbas'ın üzerinde idi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onun Mina gecelerinde Mekke'ye inmesine ruhsat verdi.

Zalle: Gündüz işleyip gece çalışmamaktır. Bunun aksinde de kullanılır.

Zalle: Sara manâsında da kullanılır. (Kamus tercümesi)

١٩٥٩- عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: لَمَّا أَذِنَ الْعَبَّاسُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَبِيتَ بِمَكَّةَ لَيْلَالِي مَنْى مِنْ أَجْلِ سَقَايَةِ قَادِشَ لَه.

1959 - İbn-i Ömer radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Abbas radiyallahu anh, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den; Mina gecelerinde zemzem dağıtma vazifesi için Mekke'de geceleme üzere izin istedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'de ona izin verdi. [27]

76 - MİNA'DA NAMAZ

١٩٦٠- عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ قَالَ صَلَّى عُثْمَانُ بِوَسْئِ أَرْزَعَا

فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَكَعَتَيْنِ وَمَعَ أَبِي

بَكْرٍ رَكَعَتَيْنِ وَمَعَ عُمَرَ رَكَعَتَيْنِ زَادَ عَنْ حَفْصِ وَمَعَ عُثْمَانَ صَلَاةً مِنْ

إِمَارَتِهِ ثُمَّ أَتَاهَا زَادَ مِنْ هَا هُنَا عَنْ أَبِي مُعَاوِيَةَ ثُمَّ تَفَرَّقَتْ بِكُمْ الطُّرُقُ

فَلَوَدِدْتُ أَنَّ لِي مِنْ أَرْزَعٍ رَكَعَاتٍ رَكَعَتَيْنِ مُتَقَابِلَتَيْنِ قَالَ الْأَعْمَشُ فَحَدَّثَنِي

مُعَاوِيَةُ بْنُ قُرَّةٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

عَلَى غُفَّانٍ ثُمَّ صَلَّيْتُ أَرْبَعًا قَالَ الْخَلَّافُ شَرُّ

1960 - Abdurrahman bin Yezid radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Osman (bin Affan) radiyallahu anh Mina'da (dört rekâtlı farzları) yine dört rekât kıldı. Abdullah (bin Mesud) radiyallahu anh anlatıyor. Ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'le iki rekât kıldım. Ebûbekir radiyallahu anh'le iki rekât kıldım. Ömer'le de iki rekât kıldım. Hafz (bin Gıyas da rivâyette şunu) ziyade etti: Osman'ın halifeliğinin ilk yıllarında da, onunla birlikte iki rekât kıldım. Osman radiyallahu anh son yılları tamam kıldı. Buradan itibaren Ebû Muaviye'den şunu ziyade etti. Sonra size yollar ayrıldı. Ben kıldığım her dört rekâttan iki rekâtın kabul olmasını istiyorum, seviyorum. Â'meş dedi ki: Muaviye bin Kurra üstadlarından naklen bana haber verdi. Abdullah bin Mesud dört rekât kıldı. Ona sen Osman radiyallahu anh'ı ayıpladın, sonra kendin dört rekât kıldın, denildi. İbn-i Mesud, muhalefet şeridir, diye cevap verdi. [28]

١٩٦١ - عَنْ الزُّهْرِيِّ أَنَّ غُفَّانَ بْنَ عُثْمَانَ صَلَّى بِجَنَّتِ أَرْبَعًا لِأَنَّهُ أَجْمَعَ

عَلَى الْإِقَامَةِ بِمَنْدِ الْحَجِّ.

1961 - Zühri radiyallahu anh'dan rivâyet edilmiştir:

Osman radiyallahu anh Mina'da (farzları) dört rekât kıldı. Zira o, hactan sonra ikamete karar vermişti.

١٩٦٢ - عَنْ إِبْرَاهِيمَ قَالَ إِنَّ عُثْمَانَ صَلَّى أَرْبَعًا لِأَنَّهُ إِتَّخَذَهَا وَطَنًا.

1962 - İbrahim radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Osman radiyallahu anh, (Mina'da farzları) dört rekât kıldı. Zira o, Mina'yı vatan edinmişti.

İZAH

– Zühri, Osman radiyallahu anh'a yetişmediği için bu hadis munkatıdır.

١٩٦٣- عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ لَمَّا اتَّخَذَ عُثْمَانُ الْأَمْوَالَ بِالطَّائِفِ وَأَرَادَ

أَنْ يُقِيمَ بِهَا صَلَّى أَرْبَعًا قَالَ ثُمَّ أَخَذَ بِهِ الْأُيُمَةُ بَعْدَهُ.

1963 - Zührî radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Osman radiyallahu anh Taif'te mal edinip (hactan sonra) orada ikamete niyet ettiğinden (dörtlük farzları) dört rekât olarak kıldı. Ondan sonra gelen imamlar da bunu kendilerine örnek aldılar.

١٩٦٤- عَنِ الزُّهْرِيِّ أَنَّ عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ أَتَمَّ الصَّلَاةَ بِمَنْى مِنْ

أَجَلِ الْأَعْرَابِ لِأَنَّهُمْ تَكَلَّفُوا عَامِدِي فَصَلَّى بِالنَّاسِ أَرْبَعًا لِيُعَلِّمَهُمْ أَنَّ

الصَّلَاةَ أَرْبَعٌ.

1964 - Zührî radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Osman bin Affan radiyallahu anh Bedevî Arablar yüzünden, Mina'da namazları tam kıldı. Zira o yıl bedevîler çoktu, onlara namazın dört rekât olduğunu öğretmek için insanlara da dört rekât kıldırdı.

İZAH

Osman radiyallahu anh Mina'da hilâfetinin ilk günlerinde farzları dört rekât kıldığı halde, hilâfetinin sonuna doğru iki rekât kılmıştır. Bunun sebepleri hadislerde açıkca belirtilmiştir. Fakat Zührî'nin ileri sürdüğü sebeplere itiraz edenler de vardır.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Mina'da misafir olduğu için dörtlük farzları ikişer rekât kıldı. Ömer bin Hattab da seferî kıldırır, selâm verdiği vakit cemaate döner ve Ey Mekkeliler siz namazlarınızı tamamlayın, zira biz misafir bir kavmiz buyururdu. Bu mevzuda ilim adamları ihtilaf ettiler. İmam-ı Azam, Şâfiî, Süfyan-i Sevrî, Ahmed bin Hanbel; İmam ve misafirler seferî kılarlar. İmam selâm verdikten sonra Mekkeliler tamamlarlar. Malikî, Evzâî; İmam seferî kılsa cemaat te seferî kılarlar, ister Mekkeliler olsunlar, isterse misafir olsunlar, fark yoktur, demişlerdir. (Mealimü's-Sunen, c. 2, s. 414)

Hanefî Mezhebine göre Arafat, Müzdelife ve Mekke’de imamlık yapan zat mukimse ona uyan misafir ve mukim cemaatin hepsi namazlarını tam kılarlar. Eğer imam misafir, Terviye gününden önce Mekke’de onbeş gün oturamayan kimselerden ise namazları seferî kıldırıp arkasında kendisi gibi misafir olanlar da imam gibi seferî kılarlar. Mukim olanlarsa imamın selâmından sonra namazlarını tamamlarlar. (Aliyyül Kari’yenin, Menasik-i Hac (İrşadüssar) adlı kitabından):

Şâfiî’ye göre; Terviye gününden önce Mekke’de dört gün kalan mukim olabilir. (Aynı eser)

77- MEKKELİLERİN (MİNA’DA) NAMAZLARI KISALTARAK KILMALARI

١٩٦٥ - حَدَّثَنِي خَارِثَةُ بْنُ وَهْبٍ الْحُزَائِيُّ وَكَانَتْ أُمُّهُ تَحْتَ عُمَرَ

فَوَلَدَتْ لَهُ غَيْبُ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ: صَلَّيْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ بِمَنْىَ وَالنَّاسِ أَكْثَرُ مَا كَانُوا فَصَلَّى بِنَا رَكَعَتَيْنِ فِي حُجَّةِ الْوَدَاعِ.

1965 - Hârise bin Vehb bin el-Huzâî radiyallahu anh ki, onun annesi Ömer’in nikâhında bulunuyordu. Ömer’in oğlu Ubeydullah ondan doğdu. Dedi ki: ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’le Veda Haccı’nda beraber Mina’da namaz kıldım. Cemaat olabildiğine kalabalıktı. Bize iki rekât kıldırdı. ^[29]

78 - TAŞLARI ATMAK

١٩٦٦ - أَخْبَرَنَا شَيْبَانُ بْنُ عَمْرٍو بْنُ الْأَخْوَصِ عَنْ أُمِّهِ قَالَتْ

رَأَيْتُ: رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَزِمِي الْجَمْرَةَ مِنْ بَطْنِ الْوَادِي

وَهُوَ رَاكِبٌ يُكَبِّرُ مَعَ كُلِّ حَضَاةٍ وَرَجُلٍ مِنْ خَلْفِهِ يَتَشَرُّهُ فَسَأَلْتُ عَنْ

الرَّجُلِ فَقَالُوا: الْفَضْلُ بْنُ الْعَبَّاسِ وَازْدَحَمَ النَّاسُ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ لَا يَهْتَلِ بَعْضُكُمْ بَعْضًا وَإِذَا رَمَيْتُمُ الْجَمْرَةَ

فَازِمُوا بِمِثْلِ حَصَى الْخَذْفِ.

1966 - Süleyman bin Amr bin el-Ahvas radıyallahu anh'dan, o da annesinden rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem devesinin üzerinde her taşla beraber tekbir okuyarak vâdinin iç kısmından taş atarken gördüm. Arkasında bir adam vardı onu taşlardan koruyordu. O adamın kim olduğunu sordum, Abbas'ın oğlu Fadıl'dır, dediler, insanlar izdiham edip sıkıştırdılar. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“Ey insanlar bazınız bazınızı öldürmesin, cemreleri taşıladığınız vakit bakla büyüklüğünde taşlar atınız.” buyurdu.^[30]

١٩٦٧- عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْأَخْوَمِ عَنْ أُمِّهِ قَالَتْ: رَأَيْتُ

رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِنْدَ جَمْرَةِ الْعَقَبَةِ رَاجِعًا وَرَأَيْتُ بَيْنَ

أَصَابِعِهِ حَجَرًا قَرَمَى وَزَمَى النَّاسُ.

1967 - Süleyman'ın annesinden rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'i Akabe cemresinin yanında (devesine) binmiş olarak gördüm, parmakları arasında taş vardı, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem elindeki taşları attı, insanlar da attılar.

١٩٦٨- حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ أَبِي زَيْنَادٍ بِإِسْنَادِهِ فِيهِ مِثْلُ هَذَا الْحَدِيثِ زَادَ

وَلَمْ يَقُمْ عِنْدَهَا.

1968 - Yezid bin Ebû Ziyad'dan geçen hadisın isnadıyla bunun bir aynı rivâyet olundu. Ancak ravi bu rivâyete (Akabe cemresinin yanında durmadı) cümlesini ziyade etti.

١٩٦٩- عَنْ يَزِيدِ بْنِ عَمْرٍو أَنَّهُ كَانَ يَأْتِي الْجَمَارَ فِي الْأَيَّامِ الثَّلَاثَةِ بَعْدَ

يَوْمِ النَّخْرِ مَاشِيًا ذَاهِبًا وَرَاجِعًا وَيُخْبِرُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

كَانَ يَفْعَلُ ذَلِكَ.

1969 - İbn-i ömer radiyallahu anh Nafi'den rivâyet edildiğine göre:

Kurban gününden, sonraki üç (teşrik) gününde, Cemrelere giderken ve gelirken yaya olarak yürür ve Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in de öyle yaptığını haber verirdi.

١٩٧١- صَحَّاحُ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ يَقُولُ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَرْمِي عَلَى رَأْسِهِ يَوْمَ النُّحْرِ يَقُولُ: لَتَأْخُذُوا مِنَّا بِكُمْ

فَأَنِّي لَا أَذْرِي لَعَلِّي لَا أَخُجُّ بَعْدَ حَجَّتِي هَذِهِ.

1970 - Câbir bin Abdullah radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'i kurban günü devesi üzerinden taş atarken gördüm, şöyle buyuruyordu: “Hac işlerini benden alınız (öğreniniz.) Çünkü bu haccımdan sonra hac yapabileceğimi bilmiyorum.”^[31]

İZAH

Bütün harekâtımızı, ins ve cinin Peygamberi iki cihanın rehberi, gönderilişte Nebilerin sonu, mahşerde en önce kalkacak olanı, Ebû'l-Kasım'a uydurmaya mecburuz.

Dinî bilgiyi ve o bilginin tatbikatını Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den öğrendik ve öğreneceğiz. İşte bütün ashabın hazır bulunduğu Veda Haccı'nda Resûl-i Kibriya mucize dürbünü ile ilerisini görmüş, bu haccının son hac olduğunu ashabına anlatmış, hac fiillerinde dikkatli olmalarını bizzat Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'i takip etmelerini uyarmıştır.

١٩٧١- صَحَّاحُ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ يَقُولُ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَرْمِي عَلَى رَأْسِهِ يَوْمَ النُّحْرِ ضُحًى فَأَمَّا بَعْدَ ذَلِكَ فَبَعْدَ

رَوَالِ الشَّمْسِ.

1971 - Câbir bin Abdullah radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'i bayramın birinci günü devesi üzerinde kuşluk vakti, diğer günlerde zevalden sonra cemreleri taşlarken gördüm. [32]

١٩٧١- عَنْ وَبَرَةَ قَالَ: سَأَلْتُ ابْنَ عُمَرَ مَتَى أَرْمِي الْجِمَارَ قَالَ: إِذَا

رَمَى إِمَامُكَ فَأَرْمِ فَأَعَدْتُ عَلَيْهِ الْمَسْأَلَةَ فَقَالَ: كُنَّا نَتَمَعُّ رُؤَالَ الشَّمْسِ

فَإِذَا زَالَتِ الشَّمْسُ رَمَيْنَا.

1972 - Vebre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

İbn-i Ömer'e taşları ne zaman atayım, diye sordum. İbn-i ömer: “İmamın attığı vakit sen de at,” dedi. Kendisine soruyu tekrar sordum. İbn-i Ömer; “Biz güneşin zevali anını bekler, güneş zeval bulduğu vakit taşları atardık,” dedi. [33]

١٩٧٢- عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: أَفَاضَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

مِنْ آخِرِ يَوْمِهِ حِينَ صَلَّى الظُّهْرَ ثُمَّ رَجَعَ إِلَى مَنْى فَمَكَثَ بِهَا لَيَالِي أَلِيمٍ

الشَّغِيرِيقِ فَرَمَى الْجَمْرَةَ إِذَا زَالَتِ الشَّمْسُ كُلُّ جَمْرَةٍ بِسَبْعِ خَصَايِثَ يَكْبُرُ

مَعَ كُلِّ خَصَاةٍ وَيَقِفُ عِنْدَ الْأُولَى وَالثَّانِيَةِ فَيُعِيلُ الْقِيَامَ وَيَنْصَرِعُ وَيَرْمِي

الثَّالِثَةَ وَلَا يَقِفُ عِنْدَهَا.

1973 - Aişe radiyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Kurban günü öğleyi kıldıktan sonra ikindiye doğru (Mekke'ye) indi. Sonra Mina'ya döndü. Orada teşrik günleri gecelerinde kaldı. Cemreleri güneş zeval bulduktan sonra taşıyordu. Her cemreye yedi taş atıyor, her taşla beraber tekbir getiriyor, birinci ve ikinci Cemrelerin yanında duruyor, uzun müddet ayakta tazarru yapıyor, üçüncü cemreyi de taşıyor fakat onun yanında durmuyordu.

İZAH

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bayramın birinci günü Akabe cemresini kuşluk vakti taşlar, geriye kalan üç günde ise güneş zeval bulup, öğle vakti olunca Cemreleri taşlar ve taş atma günlerinin gecelerini Mina’da geçirirdi.

١٩٧٤ - عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ قَالَ لَمَّا انْتَهَى إِلَى

الْجَمْرَةِ الْكُبْرَى جَعَلَ الْبَيْتَ عَنْ يَسَارِهِ وَبَيْنَهُ عَنْ يَمِينِهِ وَرَمَى الْجَمْرَةَ

بِسَبْعِ حَصَيَاتٍ وَقَالَ: هَكَذَا رَمَى النَّبِيُّ ﷺ عَلَيْهِ سُبُحَةُ الْبَقَرَةِ.

1974 - Abdurrahman bin Yezid dedi ki; ibn Mes’ûd cemre-i akabe’ye varınca Kabe’yi soluna Mina’yı da sağına aldı ve Cemre-i Akabe’ye yedi çakıl atıp (Rasûlullah’ı kasedederek) “kendisine Bakara Sûresi inen kimse de işte böyle attı” dedi.^[34]

١٩٧٥ - عَنْ أَبِي النَّضَّاحِ بْنِ عَاصِمٍ عَنْ أَبِيهِ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَمَى بِسَبْعِ حَصَيَاتٍ فِي الْبَيْتِ يَوْمَ النَّحْرِ ثُمَّ

يَوْمَ الْغَدِ وَمِنْ بَعْدِ الْغَدِ يَوْمَيْنِ وَيَوْمَ الْفَتْحِ.

1975 - Ebû'l-Beddah bin Asım’dan, o da babasından şöyle rivâyet etmişler:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem deve çobanlarına (Mina dışında) geceleme ruhsatı verdi. Bayram günü Cemreleri taşlarlar, ertesi gün ve daha ertesi gün iki günün taşını birden taşlarlar, Mekke’ye dönüş günü de taşlarlar.^[35]

İZAH

Bu hadis-i şerifte bildirilen ruhsatın tatbikinde ihtilâf edildi. Mâlikî ve Şâfiî; “Çobanlar bayramın birinci günü taş atarlar. İkinci günü geçer. Üçüncü günü iki günlük birden atarlar,” dediler.

١٩٧٦ - عَنْ أَبِي النَّضَّاحِ بْنِ عَدِيٍّ عَنْ أَبِيهِ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ رَخِصَ لِلرِّعَامِ أَنْ يَزْمُوا يَوْمًا وَيَقْدَعُوا يَوْمًا.

1976 - Ebû Beddah bin Adîy'den, o da babasından şöyle rivâyet etmişler:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem çobanlara bir gün taş atmalarına, bir gün de atmamalarına ruhsat verdi.

١٩٧٧- عَنْ قَتَادَةَ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا بَجَلَةَ يَقُولُ سَأَلْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ

عَنْ شَيْءٍ مِنْ أَمْرِ الْحِجَابِ فَقَالَ: مَا أَذْرِي أَرْمَاهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِسِتٍّ أَوْ بِسِتْمَةٍ؟

1977 - Katâde radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Eba Miclez'in şöyle dediğini işittim: “İbn-i Abbas’a Cemreler hususunda bir şey sordum. İbn-i Abbas: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona altı taş mı, yoksa yedi taş mı attı bilmiyorum,” dedi. [\[36\]](#)

١٩٧٨- عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

إِذَا رَمَى أَحَدُكُمْ حِمْرَةَ الْعَقْبَةِ فَقَدْ حَلَّ لَهُ كُلُّ شَيْءٍ إِلَّا الْبَنَاءَ

قَالَ أَبُو ذَاوُدَ: هَذَا حَدِيثٌ ضَعِيفٌ الْحَبَّاجُ لَمْ يَرِ الزُّهْرِيُّ وَلَمْ

يَسْمَعْ مِنْهُ.

1978 - Aişe radiyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Sizden biriniz Akabe cemresini taşıdığı vakit ona kadından başka her şey helâl olur,” buyurdu.

Ebû Dâvud:

Bu hadis zayıftır. Haccac, Zühri'yi görmedi, ondan hadis te dinlemedi, dedi.

79 - TIRAŞ VE TAKSİR BABI

١٩٧٩- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

قَالَ: اَللّٰهُمَّ اَرْحِمِ الْمُخَلِّقِيْنَ قَالُوْا يَا رَسُوْلَ اللهِ وَالْمُقَضِّرِيْنَ قَالَ اَللّٰهُمَّ

اَرْحِمِ الْمُخَلِّقِيْنَ قَالُوْا يَا رَسُوْلَ اللهِ وَالْمُقَضِّرِيْنَ قَالَ وَالْمُقَضِّرِيْنَ

1979 - Abdullah bin Ömer radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Ey Allahım (saçlarını) tıraş edenlere rahmet eyle,” buyurdu. Ashab:

Ey Allah’ın Rasûlü saçlarını kısaltanlara da (rahmet iste) dediler.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem yine, “Ey Allahım, saçlarını tıraş edenlere rahmet eyle,” dedi. Ashab:

Ey Allah’ın Rasûlü:

Saçlarını kısaltanlara da dediler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem de “saçlarını kısaltanlara da (rahmet eyle)” buyurdu. [37]

İZAH

Ashabtan yanında kurbanlıkları bulunmayanlara umre sa’yinden sonra ihramdan çıkmaları emredildi. İhramdan çıkarken saçları kısaltmak tıraştan daha kolay geldi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem tıraşın rıza-yı ilâhiye daha uygun olduğunu bildirmek için iki defa tıraş olanlara, üçüncüde hem tıraş olanlara ve hem de kısaltanlara rahmet dilemiştir. Bir de ashab saçlarını yapışkan bir madde ile yapıştırmışlardı. Arasına giden taş ve toprak ancak tıraşla temizlenir. Bundan dolayı saçlarını yapıştıranlar için tıraş daha evlâdır. İmam-ı Azam’a göre taksir de kâfidir.

١٩٨٠- عَنْ ابْنِ عُمرَ أَنَّ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَلَقَ

رَأْسَهُ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ.

1980 - İbn-i Ömer radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Veda Haccı’nda başını tıraş etti. [38]

١٩٨١- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

رَضِيَ جَمْرَةُ الْعَقَبَةِ يَوْمَ النُّحُرِ ثُمَّ رَجَعَ إِلَى مَنَزِلِهِ بِمَنَى قَدَعًا بِلَدِيحٍ
ثُمَّ دَعَا بِالْخَلَّاقِ فَخَذَّ بِشِقِّ رَأْسِهِ الْأَيْمَنِ فَحَلَقَهُ فَجَعَلَ يَفْقِسُ بَيْنَ مَنْ
بَيْنَهُ الشُّغْرَةُ وَالشُّغْرَتَيْنِ ثُمَّ أَخَذَ بِشِقِّ رَأْسِهِ الْأَيْسَرِ فَحَلَقَهُ ثُمَّ قَالَ هَذَا
أَبُو طَلْحَةَ فَدَفَعَهُ إِلَى أَبِي طَلْحَةَ

1981 - Enes bin Malik radiyallahu anh'dan rivâyet edilmiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, kurban günü Akabe cemresini taşıladı, sonra Mina'daki konak yerine döndü. Kurbanlığını getirtti, kesti. Sonra berberi çağırdı. Başının sağ tarafını tuttu tıraş etti. Yanında bulunanlara saçından birer ikişer tel taksim ediyordu, sonra başının sol tarafını tuttu onu da tıraş etti. Sonra, “Ebû Tahla buraya gelsin,” dedi. Sol tarafın saçını da Ebû Talha'ya verdi.^[39]

İZAH

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem işlerinde sağdan başlardı. Tıraşta da sağdan başlamanın müstahab olduğuna bu hadis delildir.

Zibih: Kurbanlık keçi, koyun, sığıra denir.

١٩٨٢ - عَنْ هِشَامِ بْنِ حَسَّانَ بِإِسْنَادِهِ بِهَذَا قَالَ: فِيهِ قَالَ لِلْخَلَّاقِ

إِنِّذَا بِشِقِّي الْأَيْمَنِ فَاحْلِقْهُ

1982 - Şu önceki hadis aynı senedle Hişam bin Hassan'dan da rivâyet olunmuştur. Bu hadiste şu ilave vardır. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, berberine “Sağ tarafımdan başla, başımı (öyle) tıraş et,” buyurdu.

İZAH

Bu hadis-i şerif Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in Veda Haccı'nda nasıl tıraş olduğunu belirtiyor. Veda Haccı'nda Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'i tıraş eden zat Ma'mer bin Abdullah'tı. (Buhârî ve Aynî) Resûl-i Ekrem'i tıraş eden zat Hıraş bin Abdullah'tır. (Müslim Şerhi Nevevi). Müslim'in rivâyetine göre; sağ ve sol tarafını tıraş ettirip bunu halka dağıttı.

Tirmizî'nin rivâyetine göre sağ tarafının saçlarını Ebû Talha'ya, sol tarafının saçlarını da halka dağıttı. Ebû Dâvud'un bu rivâyetine göre sağ tarafının saçlarını halka, sol tarafının saçlarını Ebû Talha'ya verdiği rivâyet ediliyor. İmam-ı Ahmed bu hadisle istidlal ederek, “başının tamamını tıraş vacibtir,” demiştir. İmam Azam; “başın dörtte birisini tıraş etmekle vücub eda edilmiş olur.” diyor. Ebû Yusuf; başın yarısının tıraş edilmesini ihtiyar etmiş. İmam Şâfiî'ye göre; başın saçlarından üç kıl kesilse vucûb eda edilmiş olur.

١٩٨٣- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُسَالُّ

يَوْمَ مِئَى فَيَقُولُ لَا خَرَجَ فَمَسَّاهُ رَجُلٌ فَقَالَ إِنِّي خَلَقْتُ قَبْلَ أَنْ أَذْبَحَ قَالَ:

اَذْبَحْ وَلَا خَرَجَ قَالَ إِنِّي أَفْسَيْتُ وَلَمْ أَزِمْ قَالَ أَرَمَ وَلَا خَرَجَ

1983 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edilmiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e Mina günü soruluyordu. “Güçlük yok,” diyordu. Bir adam ona:

“Ben kurban kesmeden tıraş oldum,” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem; “Kurbanını kes güçlük yok,” buyurdu. Adam:

“Ben taş atmadan gece oldu,” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem;

“Taşını at güçlük yok,” buyurdu.^[40]

١٩٨٤- أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

لَيْسَ عَلَى النِّسَاءِ خَلْقٌ إِلَّا عَلَى النِّسَاءِ التَّقْصِيرُ

1984 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre;

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Kadınlara saçlarını tıraş yoktur, ancak saçlarını kısaltmak vardır,” buyurdu.

١٩٨٥- أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

لَيْسَ عَلَى النِّسَاءِ الْخَلْقُ إِلَّا عَلَى النِّسَاءِ التَّقْصِيرُ

1985 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre;

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem; “Kadınlara tıraş yoktur, ancak saçlarını kısaltmak vardır,” buyurdu.

İZAH

Kadınların saçlarını tıraş etmeleri vacib değildir. Onlar saçlarının ucundan bir parça kırparlarsa kâfi gelir.

80 - UMRE BABI

۱۹۸۶- عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: اعْتَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

قَبْلَ أَنْ يَحُجَّ

1986 - İbn-i Ömer radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Hac yapmadan önce umre yaptı. ^[41]

۱۹۸۷- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: وَاللَّهِ مَا أَعْتَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَائِثَةً فِي ذِي الْحِجَّةِ إِلَّا لَا يَقْطَعُ بِذَلِكَ أَمْرَ أَهْلِ الشِّرْكِ فَإِنَّ

هَذَا الْحَتْمِي مِنْ قُرَيْشٍ وَمَنْ دَانَ بِهِنَهُمْ كَانُوا يَقُولُونَ إِذَا عَفَا الْوَبْرَ وَبَرَأَ

الدَّبْرَ وَدَخَلَ صَفْرَ فَقَدْ حَلَّتِ الْعُمْرَةُ لِمَنْ اعْتَمَرَ فَكَانُوا يُحَرِّمُونَ الْعُمْرَةَ

حَتَّى يَنْسَلِخَ ذُو الْحِجَّةِ وَالْمَحْرَمُ

1987 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

“Allah’a yemin olsun ki, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Aişe radiyallahu anha’ya, Umre’yi Zilhicce’de ancak ehl-i şirkin inancını kesip atmak için yaptırdı. Kureyş’ten şu cemaat ve onların inancıyla inananlar devenin kırılan yünü bitip çoğaldığı (devenin sırtında) semer yarası iyi

olduğu, safer ayı çıktığı vakit, umre yapana umre helâldir,” derlerdi. Zilhicce ve muharrem çıkana kadar umreyi haram sayarlardı.

İZAH

Afa: Çoğaldı manâsınadır. Araf suresinin 95’inci ayeti kerimesinde de aynı manâyâ kullanılmıştır.

Veber: Yün demektir. Burada vakit demektir (şerh-i Zebîdî) devenin kırılan yünü çoğaldığı vakit demektir.

Bere’e: İyi oldu.

Deber: Develerin sırtlarındaki yaraya denir.

Safer: Arabi aylardan birinin adıdır. Muharremden sonra gelir.

İnsilah: Soyulmak demektir.

١٩٨٨ - عَنْ أَبِي بَكْرٍ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَخْبَرَنِي رَسُولُ مَرْوَانَ اللَّيْ
أَرْسَلَ إِلَى أُمِّ مَعْقِلٍ قَالَتْ: كَانَ أَبُو مَعْقِلٍ حَاجًّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمَّا قَدِمَ قَالَتْ أُمُّ مَعْقِلٍ قَدْ عَلِمْتُ أَنَّ عَلِيَّ حَاجَّةٌ
لَنَاطِلَقًا بِمَشِينٍ حَتَّى دَخَلَا عَلَيْهِ فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنْ عَلِيَّ حَاجَّةٌ
وَأَنْ لِي أَبِي مَعْقِلٍ بَكْرًا قَالَ أَبُو مَعْقِلٍ صَلَّيْتُ جَمْعَتَهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَقَالَ
رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَعْطِهَا فَلَتُصَحِّحَ عَلَيْهِ فَإِنَّهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
نَأْطِلَقُهَا الْبَكْرُ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي إِفْرَاءٌ قَدْ كَبُرْتُ وَسَقَمْتُ فَهَلْ
مِنْ عَمَلٍ يُجْزِي عَنِّي مِنْ حَجَّتِي قَالَ: عُمْرَةٌ فِي رَمَضَانَ تُجْزِي حَاجَّةً

1988 - Ebû Bekir bin Abdurrahman radiyallahu anh’dan: Bana Mervan’ın Ümmü Ma’kıl’a gönderdiği elçisi haber verdi. Ümmü Ma’kıl dedi ki:

Ebû Ma’kıl Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’le hacca gitmişti. Geldiği vakit ümmü Ma’kıl dedi Ki: Kati olarak bildim ki bana da hac farzdır. Karı koca her ikisi birden yürüyerek Peygamber sallallahu aleyhi ve selleme gittiler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bana hac farzdır. Kocam Ma’kıl’ın genç bir devesi var (onunla hac edebilirim) dedim.

Ebû Ma’kıl:

“Karım doğru söyledi, ama o deveyi hak yolunda kıldım,” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem; “O deveyi karına ver, üzerinde haccını yap, o da Allah yolundadır” buyurdu. O da genç deveyi verdi. Ümmü Ma’kıl:

Ey Allah’ın Rasûlü, ben ihtiyar hasta bir kadını, benim için haccımın yerini tutabilecek bir amel varmı, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem; “Ramazan içerisinde yapılacak umre hacca bedeldir.” buyurdu. [42]

İZAH

Bu hadis-i şerif; Ramazan içersinde yapılacak umrenin bir hac kadar sevabı olacağını ifade eder. Yoksa farz haccın yerini umre tutar demek değildir.

١٩٨٩- حَدَّثَنِي يُونُسُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَلَامٍ عَنْ جَدِّهِ أُمِّ مَعْقِلٍ

قَالَتْ: لَمَّا حَجَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَجَّةَ الْوَدَاعِ وَكَانَ لَنَا

جَمَلٌ فَجَعَلَهُ أَبُو مَعْقِلٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَأَصَابَنَا مَرَضٌ وَهَلَكَ أَبُو مَعْقِلٍ

وَخَرَجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمَّا فَرَغَ مِنْ حَجِّهِ جِئْتُهُ فَقَالَ يَا

أُمِّ مَعْقِلٍ مَا مَنَعَكَ أَنْ تَخْرُجِي مَعَنَا قَالَتْ: لَقَدْ تَهَيَّأْنَا فَهَلَكَ أَبُو مَعْقِلٍ

وَكُنَّا لَنَا جَمَلٌ هُوَ الَّذِي نَحْنُ عَلَيْهِ فَأَوْضَى بِهِ أَبُو مَعْقِلٍ فِي سَبِيلِ

اللَّهِ. قَالَ فَهَلَّا خَرَجْتَ عَلَيْهِ فَإِنَّ الْحَجَّ فِي سَبِيلِ اللَّهِ قَامَا إِذْ فَاتَتْكَ

هَذِهِ الْحَجَّةُ مَعَنَا فَاغْتَبِرِي فِي رَمَضَانَ فَإِنَّهَا كَحَجَّةٍ فَكَانَتْ تَقُولُ الْحَجَّ

حَجَّةٌ وَالْعُمْرَةُ عُمْرَةٌ وَقَدْ قَالَ هَذَا لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

مَا أَذْرِي إِلَيَّ خَاصَّةً؟

1989 - Yusuf bin Abdullah bin Selâm'ın ninesi Ümmü Makıl radiyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Veda Haccını yaptığı vakit bizim bir erkek devemiz vardı. Ebû Ma'kıl onu hak yoluna adamıştı. Bize hastalık isabet etti. Ebû Ma'kıl öldü. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem (Hacca) çıktı. Haccından döndükten sonra onun yanına geldim. Bana, “Ey Ümmü Ma'kıl, bizimle hacca gitmekten seni ne alıkoydu?” buyurdu. Ben de; “Hac etmeye hazırlanmıştık. Ebû Ma'kıl öldü, üzerinde hac ettiğimiz bir devemiz vardı, Ebû Ma'kıl onu da hak yolunda (Kullanılması için) vasiyet etti,” dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Hac Allah yolu değil mi? Onun üzerine binip hacca gitseydiniz olmaz mıydı? Bizimle bu haccı kaçırdın ama Ramazanda umre yap, o da hac yapmış gibidir.” Buyurdu. Ümmü Ma'kıl:

“Hac haktır, umre de umredir. Fakat gerçek bunu bana Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem söyledi. Fakat yalnız bana mı hastır, bilmiyorum,” dedi.

١٩٩٠ - عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: أَرَادَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

الْحَجَّ فَقَالَتْ: امْرَأَةٌ لِرِزْقِهَا أَحْبَبَنِي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ عَلَى جَمَلِكَ فَقَالَ: مَا عِنْدِي مَا أَحْبَبْتُكَ عَلَيْهِ قَالَتْ أَحْبَبَنِي عَلَى

جَمَلِكَ فَلَمَّا قَالَ ذَلِكَ خَبِيسٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ قَاتَى رَسُولَ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ إِنِّ امْرَأَتِي تَقْرَأُ عَلَيْكَ السَّلَامَ وَرَحْمَةَ اللَّهِ

وَأِنَّهَا سَأَلَتْنِي الْحَجَّ مَعَكَ قَالَتْ أَحْبَبَنِي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ فَقُلْتُ مَا عِنْدِي مَا أَحْبَبْتُكَ عَلَيْهِ فَقَالَتْ أَحْبَبَنِي عَلَى جَمَلِكَ

فَلَمَّا قُلْتُ ذَلِكَ خَبِيسٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ قَالَ: أَمَا إِنَّكَ لَوِ أَحْبَبْتَهَا عَلَيْهِ

كَأَنَّ فِي سَبِيلِ اللَّهِ قَالَ وَإِنَّهَا أَمَرْتَنِي أَنْ أَسْأَلَكَ مَا يَغْدِلُ حَمَّةً مَعَكَ قَالَ

رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَقْرَبُهَا السَّلَامَ وَرَحْمَةَ اللَّهِ وَبَرَكَاتِهِ

وَأَخْبَرَهَا أَنَّهَا تَغْدِلُ حَجَّةَ مَعِي يَغْنِي عُمْرَةً فِي رَمَضَانَ

1990 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Veda Haccına gitmek istediğinde, bir kadın kocasına (devenin üzerinde) beni de Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'le beraber haccettir, dedi. Kocas: "Yanımda sana üzerinde hac yaptıracak devem yok," dedi. Kadın: "Beni falan erkek deven üzerinde hac ettir," dedi.

Kocas:

"O, Allah yolunda (kullanılmak üzere) saklanmıştı," dedi ve Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi, "Karım sana selâm yolladı. O, sizinle kendisini hac ettirmemi istedi. Beni Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'le hac ettir, dedi. Ben de yanımda üzerinde hac ettirecek devem yok, dedim. Karım: Falan deven üzerinde hac ettir, dedi. Ben, o Allah yoluna saklandı, dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Eğer karını onun üzerinde hac ettirirsen o da Allah yolunda olur," buyurdu. Adam:

"Karım bana sizinle hacca muadil ameli sormamı istedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Karına selâm söyle, Allah'ın Rahmeti ve bereketini söyle ve ona haber ver; Ramazanda Umre benimle hacca bedeldir," buyurdu.^[43]

١٩٩١- عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اخْتَمَرَ

عُمْرَتَيْنِ عُمْرَةً فِي ذِي الْقَعْدَةِ وَعُمْرَةً فِي شَوَّالٍ

1991 - Aişe radiyallahu anha'dan rivâyet edilmiştir:

Gerçekten Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem biri Zilkade ayında, biri de Şevvalda olmak üzere iki kere umre yaptı.

İZAH

İbn-i Kayyım: "Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Şevval ayında Umre yapmamıştır. Hudeybiye umresi Zilkade ayında idi. Mekkeliler

bırakmayınca gelecek yıl yine Zilkade ayında kaza etti. Mekke fethedilip Sakıf ve Hevâzin kabilesini mağlûp ettikten sonra Mekke'ye döndüler, Cîrane'den Umre yaptılar. Yine Zilkade ayında idi. Veda Haccında haccıyla beraber niyet ettiği umresinin başlangıcı da Zilkade ayında idi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem dört defa umre yaptı, hepsi de Zilkade ayında idi,” diyor. (Ebû Dâvud haşiyesi) Rasûlullah'ın Şevval'de Umre yaptığı rivâyeti, Hudeybiye seferine şevval ayında çıkılmış olmasındandır. (Kastalâni) Cirane'den yapılan umrede Zilkade'de yapılmıştır. Huneyn seferine ise şevvalde başlanmıştır. (Kastalâni)

١٩٩٢- عَنْ مُجَاهِدٍ قَالَ: سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ كُنْ غُتَمَرَزَ رَسُولِ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ: مَرَّتَيْنِ فَقَالَتْ غَائِبَةٌ لَقَدْ عَلِمَ ابْنُ عُمَرَ

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ اغْتَمَرَ ثَلَاثًا بِسُورِ الْبَيْتِ قَرَنَهَا

بِحَجَّةِ الْوَدَاعِ.

1992 - Mücahid radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

İbn-i Ömer'e Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in kaç defa umre yaptığı soruldu. İbn-i Ömer, “İki kere yaptı,” dedi. Bunun üzerine Aişe radiyallahu anh, İbn Ömer de kesinlikle biliyor ki, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem veda haccıyla birlikte yaptığı umreden başka üç defa umre yaptı, demiştir.^[44]

١٩٩٣- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ اغْتَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ أَرْبَعَ عُمَرَاءَ الْحُدَيْبِيَّةِ وَالثَّانِيَةِ جِئْنَ تَوَاطَعُوا عَلَى عُمَرَةٍ مِنْ

قَابِلٍ وَالثَّالِثَةَ مِنَ الْجُفَرَاءِ وَالرَّابِعَةَ الَّتِي قَرَنَ مَعَ حَجَّتِهِ

1993 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem dört umre yaptı. Hudeybiye umresi, ikincisi Hudeybiye'de gelecek sene yapmasına karar verdikleri (kaza) umresi, üçüncüsü; Cirane'den yaptığı umre, dördüncüsü de; veda haccıyla yaptığı umresidir.^[45]

١٩٩٤- عَنْ أَنَسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اخْتَمَرَ أَرْبَعَ

عُمْرَ ثَلَاثِينَ فِي ذِي الْقَعْدَةِ إِلَّا الَّتِي مَعَ حَجَّتِهِ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: أَخْبَثُ مِنْ هَذَا مِنْ مُلْبَةِ وَسَجْعَتِهِ مِنْ أَبِي الزُّبَيْدِ

وَلَمْ أَضْبِطْ عُمْرَةَ زَمَنِ الْحُدَيْيَةِ أَوْ مِنْ الْحُدَيْيَةِ وَعُمْرَةُ الْقَضَاءِ فِي

ذِي الْقَعْدَةِ وَعُمْرَةُ مِنَ الْحِجْرَانِ عَيْثُ قَسَمَ عَنَّا بَيْنَ ذِي الْقَعْدَةِ

وَعُمْرَةَ مَعَ حَجَّتِهِ.

1994 - Enes radiyallahu anh'dan rivâyet edilmiştir:

“Gerçekten Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem dört defa umre yaptı, Veda Haccı'yla beraber yaptığı umreden başka hepsi de Zilkade ayında idi.”

[46]

Ebû Dâvud:

Buradan itibaren nakledeceğim sözleri Hüdbe'den sağlamca öğrendim. Ebû'l-Velid'den de işittim fakat onu zabtedemedim. Hudeybiye umresi günü, veyahut Hudeybiye'den umre, Zilkade ayında yapılan umretü'l-kaza Huneyn ganimetlerini taksim ettiği vakit Zilkade ayında, Cirâne'den yaptığı umre, bir de Veda Haccıyla beraber yaptığı umresidir, dedi.

81- UMREYE NİYET ETTİKTEN SONRA HAYIZ OLAN KADININ DURUMU

١٩٩٥- عَنِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لِعَبْدِ الرَّحْمَنِ يَا عَبْدَ الرَّحْمَنِ أَرَدْتَ أَنْ تَخْتِكَ عَائِثَةَ

فَأَعْمَرَهَا مِنَ التَّنْعِيمِ فَإِذَا هَبَطَتْ بِهَا مِنَ الْأَكْمَةِ فَلْتَحْرِمِ فَإِنَّهَا عُمْرَةٌ

مُتَقَبَّلَةٌ

1995 - Abdurrahman bin Ebî Bekir'in babasından rivâyet edildiğine göre Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona şöyle demiştir: “Ey

Abdurrahman kız kardeşin Aişe'yi terkine bindir (en yakın hıl sınırı)
Ten'im'den ümre yaptır. Onu Ekeme'ye indirdiğin vakit ihramlansın bu
makbul bir umredir,” buyurdu. [47]

١٩٩٦- عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْكَافِي قَالَ: دَخَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ الْجِعْرَانَةَ فَبَاءَ إِلَى الْمَسْجِدِ فَرَفَعَ مَا شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ أَخْرَجَهُ ثُمَّ

اشْتَوَى عَلَى رَأْسِهِ فَاسْتَقْبَلَ بَطْنَ سَرِفٍ حَتَّى لَقِيَ طَرِيقَ الْمَدِينَةِ

فَأَضْحَحَ بِمَكَّةَ كَبَابَتِ

1996 - Muharreş el-Ka'bî radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle
 demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Cirane'ye girdi, mescide geldi.
Allah'ın dilediği kadar namaz kıldı. Sonra da ihramlandı, sonra devesi
üzerine bindi, Medine yoluna kavuşana kadar Serif (denilen yer)in iç
kısmına doğruldu. (Geceden) Mekke'ye yatmış gibi sabahladı. [48]

82 - UMRE İÇİN MEKKE'DE KALMAK

١٩٩٧- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَقَامَ

فِي عُمْرَةِ الْقَضَاءِ ثَلَاثًا.

1997 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edilmiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem kaza umresinde (Mekke'de) üç gün
kaldı. [49]

83 - HACDA MİNA'DAN MEKKE'YE AKIN ETMEK

١٩٩٨- عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَقَامَ يَوْمَ

النَّحْرِ ثُمَّ صَلَّى الظُّهْرَ بِمِنَى يَغْنَى رَاجِعًا.

1998 - İbn-i Ömer radiyallahu anh'dan rivâyet edilmiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem kurban (bayramı birinci) günü (Mekke'ye) indi. Sonra (Mina'ya) dönerek öğleyi Mina'da kıldırmıştır.

١٩٩٩- عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ بِحَدِيثَيْنِ جَمِيعًا ذَلِكَ عَنْهَا قَالَتْ: كَانَتْ لِيَلْتِي
الَّتِي يَصِيرُ إِلَيَّ فِيهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَسَاءَ يَوْمِ النَّحْرِ
فَضَارَ إِلَيَّ وَدَخَلَ عَلَيَّ وَهَبُ بْنُ زَمْعَةَ وَمَعَهُ رَجُلٌ مِنْ آلِ أَبِي أُمَيَّةَ
مُتَقَبِّضَيْنِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَوْهَبٍ هَلْ أَفْضَيْتَ
أَبَا عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: لَا وَاللَّهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ انْزِعْ
عَنْكَ الْقَمِيصَ قَالَ: فَتَزَعَهُ مِنْ رَأْسِهِ وَتَزَعَّ ضَاحِكُهُ قَمِيصُهُ مِنْ رَأْسِهِ
ثُمَّ قَالَ: وَلَمْ يَأْ رَسُولُ اللَّهِ قَالَ إِنَّ هَذَا يَوْمٌ رُخِصَ لَكُمْ إِذَا أَنْتُمْ رَمَيْتُمْ
الْحَجَمَةَ أَنْ تَجْلُوا بِغِيٍّ مِنْ كُلِّ مَا حَرَّمْتُمْ مِنْهُ إِلَّا الْإِسَاءَ فَإِذَا أَمْسَيْتُمْ
فَلَّ أَنْ تَطُوفُوا هَذَا الْبَيْتَ صِرْتُمْ حُرْمًا كَهَيْئَتِكُمْ قَبْلَ أَنْ تَرْمُوا الْحَجَمَةَ
حَتَّى تَطُوفُوا بِهِ

1999 - Ümmü Seleme radiyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in benim yanımda bulunduğu gece bayram gününün akşamıydı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem yanımda iken yanıma Zema oğlu Vehb beraberinde, Ebû Ümeyye ailesinden bir adam gömlek giyinmiş oldukları halde geldi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Vehb'e "Ey Ebû Abdullah (Mekke'ye) indin mi?" dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem; "Sırtından gömleğini çıkar," buyurdu. O da başından onu çıkarkdı. Arkadaşı da gömleğini başından çıkardı. Sonra Vehb: "Niçin çıkarıyoruz Ey Allah'ın Rasûlü?" dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Bu gün siz Cemreyi taşıladığınız vakit ihramdan çıkmanıza ruhsat verildi," yani ihramda size haram olan kadından başka her şey helâl oldu, demektir. "Şu Kâbe'yi tavaf etmeden önce gecelediğiniz

takdirde onu tavaf edene kadar Cemreleri taşlamadan önceki durumunuzda ihramlı sayılırsınız,” buyurdu.

İbn-i Kayyım Cevzi bu rivâyet belli meseleye muhalif olduğu için galattır, demiştir. Ebû Hasan Gattan bana göre bu rivâyet sahih değildir demiştir. Çünkü Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem o, gece tavafı ziyareti, gündüz yapmıştı diyor. (Bezlül Mechûd cilt 9, s. 331)

٢٠٠٠- عَنْ عَائِشَةَ وَابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخَذَ

طَوَافَ يَذِمُّ الشَّجَرَ إِلَى اللَّيْلِ.

2000 - Aişe ve İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem kurban günü yapılacak (farz) tavafı geceye tehir etmiştir.

٢٠٠١- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَزِمْلَ مِنْ

الشَّجْعِ الَّذِي أَقَاضَ فِيهِ

2001 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet olunduğuna göre;

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Mekke'ye dönüşünde yaptığı yedi şavtlı (farz tavafında) remel yapmadı. [\[50\]](#)

84 - VEDA (TAVAFI)

٢٠٠٢- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: كَانَ النَّاسُ يَنْتَضِرُونَ فِي كُلِّ وَجْهِ

نَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا يَتَغَيَّرُ أَحَدٌ حَتَّى يَكُونَ آخِرَ عَهْدِهِ

الطَّوَافُ بِالْبَيْتِ.

2002 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Halk her tarafa dönüp gidiyordu. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem; “Sizden biriniz son vazife olarak Kâbe’ye vedâ tavafı yapmadıkça sakın dönmesin,” buyurdu.^[51]

85 - HAYIZLI KADININ İFAZADAN SONRA (YOLA) ÇIKMASI

۲۰۰۳- عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَكَرَ صَفِيَّةَ

بِنْتُ حَنْظَلَةَ فَقِيلَ: إِنَّهَا قَدْ حَاضَتْ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ: لَعَلَّهَا حَاضَتْ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّهَا قَدْ أَقَاضَتْ فَقَالَ فَلَا إِذَا

2003 - Aişe radiyallahu anha’dan rivâyet edilmiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Huyey kızı Safiye radiyallahu anha’yı andı. O, hayız oldu, denildi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Umulur ki o, bizi yolumuzdan alıkor,” buyurdu. Onlar da, “Ey Allah’ın Rasûlü Safiyye ifaza tavafını yapmıştı” dediler. “Öyle ise bizi yolumuzdan alıkoyacak değildir”, buyurdu.^[52]

İZAH

Farz olan ziyaret tavafını yaptıktan sonra hayız olan kadına veda tavafının vacib olmayacağına ve hayızlının tavaf yapamayacağına bu hadis-i şerif delildir. Farz tavafını yaptıktan sonra hayız olan kadın veda tavafı yapmadan yurduna dönebilir.

۲۰۰۴- عَنْ الْحَارِثِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي قُرَيْبٍ قَالَ: أَتَيْتُ عُمَرَ بْنَ

الْخَطَّابِ فَسَأَلْتُهُ عَنْ الْمَرْأَةِ تَطُوفُ بِالْبَيْتِ يَوْمَ الشَّجَرِ ثُمَّ تَحِيضُ قَالَ

لَيْسَ بِأَجْزَءٍ عَلَيْهَا بِالْبَيْتِ قَالَ فَقَالَ الْحَارِثُ: كَذَلِكَ أَتَانِي رَسُولُ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ، فَقَالَ عُمَرُ: أَرَيْتَ عَنْ يَدَيْكَ سَأَلْتَنِي عَنْ

شَيْءٍ سَأَلْتُ عَنْهُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَكِنِّي مَا أَخْلَفَ

2004 - Haris bin Abdullah bin Evs radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Ömer bin Hattab'a gelerek bayram günü farz tavafı yaptıktan sonra hayız olan kadının ne yapacağını sordum. Ömer radiyallahu anh, “(Mekke'deki) en son vakti Kabe'ye (orayı tavaf etmekle geçmiş) olsun” dedi. Hâris radiyallahu anh:

“Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'de bana böyle fetva vermişti,” dedi. Ömer radiyallahu anh'da:

“(Elleri düşesice) benim muhalefet etmem için Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e sorduğun şeyi bir de bana soruyorsun,” dedi.

İZAH

Farz tavafı yaptıktan sonra hayız olan kadın Kâbe'ye bir daha uğramadan veda tavafı yapmadan memleketine dönebilir. Eribte: Azaların döküle demektir. Dua makamında kullanılır. Bazen de elinde avucunda olanlar elinden gide manâsına beddûa olarak kullanılır. (Münzeri Haşiyesi)

86 - VEDA TAVAFI

٢٠٠٥- عَنْ عَلِيَّةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: أَخْرَجْتُهُ مِنَ التَّحِييمِ

بِغُمْرَةٍ فَدَخَلْتُ فَقَضَيْتُ غُمْرَتِي وَانْتَقَرْتَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ بِالْأُطْحَى حَتَّى فَرَعْتُ وَأَمَرَ النَّاسَ بِالرَّجِيلِ قَالَتْ وَأَتَى رَسُولُ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْبَيْتَ فَطَافَ بِهِ ثُمَّ خَرَجَ

2005 - Aişe radiyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Ten'im'den umre niyetiyle ihramlandım. Harem bölgesine girdim. Umremi kaza ettim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Umrem bitene kadar beni Ebdah (denen yerde) bekledi insanlara yürümelerini emretti. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Kâbe'ye geldi, onu (Veda için) tavaf etti sonra (yola) çıktı.

٢٠٠٦- عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: خَرَجْتُ مَعَهُ تَغْيِي مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي النَّفَرِ الْآخِرِ فَتَزَلَّ الْمُحْطَبُ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَلَمْ يَذْكُرْ ابْنُ بُشَّارٍ قِصَّةَ بَعْثِهَا إِلَى التَّجِيمِ فِي هَذَا

الْحَدِيثِ قَالَتْ ثُمَّ جِئْتُ بِسَحَرٍ فَأَذَّنَ فِي أَصْحَابِهِ بِالْوَجِيلِ فَارْتَحَلَ فَمَرُّ

بِالنَّبِيِّ قَبْلَ صَلَاةِ الصُّبْحِ فُطَافَ بِهِ جِبْنَ خَرَجَ ثُمَّ انْصَرَفَ مُتَوَجِّهًا إِلَى

الْمَدِينَةِ

2006 - Aişe radiyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

(Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'i kastederek) son dönüş (Mina'da bayramın dördüncü günü) onunla beraber çıktım. Muhassab (Mevkiine biraz dinlenmek için indi.

Ebû Dâvud diyor ki

İbn-i Beşşar bu hadisi rivâyetinde Hz. Aişe'nin Ten'im'e gönderildiğini zikretmedi.

Aişe radiyallahu anha ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'a seher vakti geldim. Ashabının yola çıkmasına izin verdi. Kendisi de yürüdü, sabah namazından önce Kâbe'ye geldi, çıkacağı an onu tavaf etti, sonra Medine'ye müteveccihen yola çıktı.

İZAH

Muhassab ve Ebtah: Mekke ile Mine arasında birbirine ekli, yolları birbirinden geçen iki yerdir. Esâsen Muhassab mevkiinin yolu ebtaha çıkar.

٢٠٠٧- أَنَّ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ طَارِقٍ أَخْبَرَهُ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا جَاَزَ مَكَانًا مِنْ دَارِ يَغْلَى نَبِيَّهُ عِنْدَ اللَّهِ

اسْتَقْبَلَ النَّبِيَّ قَدْعًا

2007 - Abdurrahman bin Tarık'dan o da annesi radiyallahu anha'dan rivâyet ettiklerine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Yâlâ'nın evlerinden bir mekânı geçtiği vakit, -ravi Ubeydullah bu yerin ismini unutmuştur - Kâbe'ye döndü, dua buyurdu.

87 - MUHASSAB'DA KONAKLAMA

٢٠٠٨- عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: إِنَّمَا نَزَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ الْمُحَضَّبَ لِيَكُونَ أَسْمَعَ لِخُرُوجِهِ وَلَيْسَ بِشَيْءٍ فَمَنْ شَاءَ نَزَلَهُ

وَمَنْ شَاءَ لَمْ يَنْزَلَهُ.

2008 - Aişe radiyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem (Medine'ye) çıkmasına kolaylık olsun için Muhassab'da (bir müddet) konakladı. Orada konaklamak sünnet değildir. Oraya inmek isteyen iner, inmek istemeyen inmez. [53]

İZAH

Tahsib: Mina'da Keda tarafına inerken söylenen yerde bir miktar durmaktır.

٢٠٠٩- قَالَ أَبُو زَيْدٍ: لَمْ يَأْمُرَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

أَنْ أَنْزَلَهُ وَلَكِنْ حَضَبْتُ حُجَّتَهُ فَتَزَلَهُ

قَالَ عُسَيْدٌ وَحَمَّانُ عَلَى ثَقَلِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ عُثْمَانُ

يَغْنِي فِي الْأَبْطَحِ

2009 - Ebû Râfi radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bana oraya inmemi emretmedi. Fakat ben çadırı oraya kurmuştum onun için oraya indi. Müseddet diyor ki:

Ebû Râfi: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in eşyasını korumakla görevli idi. Râvîlerden Osman, Ebtah'a (inmemi emretmemiştî) sözünü ilave etti. [54]

٢٠١٠- عَنْ أُمِّ سَعْدَةَ بِنْتِ زَيْدٍ قَالَتْ: قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَهَنْ تَنْزِلُ غَدًا

فِي حَاجَتِي قَالَ هَلْ تَرَكْنَا عَقِيلَ مَثَرًا لَنَا ثُمَّ قَالَ: نَحْنُ نَأْزِلُونَ بِحَيْفِ بَنِي

كِنَانَةَ حَيْثُ قَامَتِ قُرَيْشٌ عَلَى الْكُفْرِ يَعْنِي الْمَحْضَبَ وَذَلِكَ أَنَّ بَنِي

كِنَانَةَ خَالَفَتْ قُرَيْشًا عَلَى بَنِي هَاشِمٍ أَنْ لَا يَتَايَعُوهُمْ وَلَا يُؤْوُوهُمْ. وَلَا

يُتَايَعُوهُمْ

قَالَ الزُّهْرِيُّ: وَالْحَيْفُ: الْوَادِي.

2010 - Üsâme bin Zeyd radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e Veda Haccında, “Ey Allah'ın Rasûlü yarın (Mekke'de) nereye ineceksin?” dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: “Amcam Ebû Tâlib'in oğlu) Akîl, bize ev mi bıraktı?” buyurdu. Sonra, “Biz Kureyş'in küfürde sebata yemin ettikleri beni Kinane'nin vadisine (Muhassab'a) ineceğiz,” buyurdu. Benî Kinane, o vadide Benî Haşim'den kimseye kız vermemek, kız almamak, onlarla alış veriş etmemek ve onları korumamak üzere Kureyş'e yeminli söz vermişlerdi.

Zühri: “Hayf: Vadi demektir,” dedi. [55]

٢٠١١- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

جِئْنَا أَرَادَ أَنْ يَتَجَرَّ مِنْ بَنِي نَحْنُ نَأْزِلُونَ غَدًا فَذَكَرَ نَحْوَهُ لَمْ يَذْكُرْ أَوْلَاهُ

وَلَا ذَكَرَ الْحَيْفَ الْوَادِي.

2011 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edilmiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Mina'dan harekete karar verdiği an, “Biz yarın ineceğiz,” buyurdu. Bu rivâyette ravi bir önceki hadisin

benzerini zikretti fakat evvelini ve “Hayf vadidir,” cümlesini zikretmedi. [56]

٢٠١٢- عَنْ نَافِعٍ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ كَانَ يَهْبِغُ مَجْمَعَةً بِالْبَطْحَاءِ ثُمَّ يَدْخُلُ

نَكَّةً وَيُزَعِّمُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقْعُلُ ذَلِكَ.

2012 - Nâfi radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

İbn-i Ömer radiyallahu anh:

“Bathada hafıfce uyur, sonra Mekke’ye girerdi ve Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem böyle yapardı,” derdi. [57]

٢٠١٣- عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

صَلَّى الظُّهْرَ وَالْعَصْرَ وَالْمَغْرِبَ وَالِإِشَاءَ بِالْبَطْحَاءِ ثُمَّ هَجَعَ بِهَا مَجْمَعَةً

ثُمَّ دَخَلَ نَكَّةً وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ يَنْعَلُهُ.

2013 - Nafi, İbn-i Ömer radiyallahu anh'dan rivâyet ettiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem öğle, ikindi, akşam ve yatsıyı Batha’da kılmış. Sonra orada hafıfce uyumuş, sonrada Mekke’ye girmiştir.

İbn-i Ömer de böyle yapardı. [58]

88 - HACLA İLGİLİ VAZİFELERDE TAKDİM TEHİRDE BULUNANLAR

٢٠١٤- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْعَامِسِ أَنَّهُ قَالَ: وَقَفَ رَسُولُ

اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ بِمَنْىَ يَسْأَلُونَهُ فَجَاءَهُ رَجُلٌ

فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي لَمْ أَشْعُرْ فَمَحَلْتُ قَبْلَ أَنْ أَذْبِغَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اذْبِغْ وَلَا تَخْرُجْ وَجَاءَ رَجُلٌ آخَرُ فَقَالَ يَا رَسُولَ

اللَّهِ لَمْ أَشْعُرْ فَتَخَوَّضْتُ قَبْلَ أَنْ أَزِيغَ قَالَ: ازِمْ وَلَا تَخْرُجْ، قَالَ: فَمَا سِوَى

يُؤْمِنُ عَنْ شَيْءٍ قَدِيمٍ أَوْ أَخَّرَ إِلَّا قَالَ اضْنَعْ وَلَا خَرَجَ

2014 - Abdullah bin Amr bin Âs radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Veda Haccı'nda Mina'da durdu, ona soru soruyorlardı, ona bir adam geldi, "Ey Allah'ın Rasûlü, ben bilmeyerek Kurban kesmeden önce tıraş oldum," dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Kurbanını kes güçlük yoktur," buyurdu. Başka bir adam daha geldi ve "Ey Allah'ın Rasûlü, ben bilmeyerek taş atmadan önce deve kurban ettim," dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Taşını at, güçlük yoktur," buyurdu. O gün insanların yerinden önceye aldığı ve sonraya bıraktığı amellerden her neden sorulmuşsa hepsine, "Yap, güçlük yoktur," diye cevap verdi.^[59]

٢٠١٥- عَنْ أُمِّ سَاعَةَ بْنِ شَرِيكٍ قَالَتْ: خَرَجْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمُ حَاجًّا فَكَانَ النَّاسُ يَأْتُونَهُ فَمَنْ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ سَخِيتُ قَبْلَ أَنْ

أَطُوفَ أَوْ قَدِمْتُ شَيْئًا أَوْ أَخَرْتُ شَيْئًا فَكَانَ يَقُولُ لَا خَرَجَ لَا خَرَجَ إِلَّا عَلَى

رَجُلٍ إِقْتَرَضَ حِمْلًا مِنْهُمْ وَهُوَ طَائِلٌ فَذَلِكَ الَّذِي خَرَجَ وَهَلَكَ

2015 - Üsame bin Şerik radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'le beraber Hac yapmaya çıkmıştım. Halk ona (süale) geliyorlardı. Onlardan, "Ey Allah'ın Rasûlü ben tavaf etmeden sa'y ettim. Yahut bir hac fiilini yerinden öne aldım veya sonraya bıraktım," diyenler oluyordu.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Gûçlük yok, ancak Müslüman bir adamın zülmen hakkına tecavüz eden müstesna, işte o, güçlüğü düştü ve helâk oldu," buyuruyordu.

İZAH

İkteraza: Kesti demektir. Yani başka bin mü'minin hakkına diliyle tecavüz ederse, demektir. Tercümeyle de böyle aldık.

Hadisin zahirine göre bayramın birinci günü Akabe Cemresine taş atmadan önce traş olana veya taş atmadan kurban kesene veya kurbanını kesmeden tıraş olana fidye lâzım gelmez, ister unutarak olsun, isterse bilerek olsun fark yoktur. Şâfiî, Mücâhid ve Tâvûs'un mezhepleri de budur. Ahmed bin Hanbel ve İshak: bu fiilleri unutarak yapana bir şey lâzım gelmez. İbn-i Abbas, Said bin Cübeyr, Katâde ve Malik'e göre bu fiillerden birini yapana ceza kurbanı lâzım gelir. İmâm Azam'ın mezhebi de böyledir. Hanefilere göre hadisi şerifte kurbanını kes, taşını at güçlük yoktur, buyrulması günah bakımından bir şey yoktur, demektir, yoksa ceza kurbanı yoktur. Manâsına değildir. (Mealimü's-Sünen)

89 - SADECE MEKKE DE HELAL OLAN ŞEYLER

٢٠١٦- كَثِيرُ بْنُ الْمُطَّلِبِ بْنِ أَبِي وَدَاعَةَ عَنْ بَعْضِ أَهْلِهِ عَنْ جَدِّهِ

أَنَّهُ رَأَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي مِمَّا بِلَى بَابَ بَيْتِ سَهْمٍ

وَالنَّاسُ يَمْشُونَ بَيْنَ يَدَيْهِ وَلَيْسَ بَيْنَهُمَا سُتْرَةٌ قَالَ سُفْيَانُ: لَيْسَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ

الْكَعْبَةِ سُتْرَةٌ

فَقَالَ سُفْيَانُ كَانَ ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنَا عَنْهُ قَالَ أَخْبَرَنَا كَثِيرٌ عَنْ أَبِيهِ

نَسَأَلْتُهُ فَقَالَ: لَيْسَ مِنْ أَبِي سَمِعْتُهُ وَلَكِنْ مِنْ بَعْضِ أَهْلِي عَنْ جَدِّي

2016 - Kesir bin Muttalib bin Ebû Veda'dan o da aile fertlerinden birinden, o da dedesinden rivâyet ettiklerine göre:

Ebû Vedaa, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'i Sehmin kapısını takib eden yerde namaz kılarken gördü. İnsanlar, onun önünden geçiyorlardı.

Halk ile arasında bir sûtire de yoktu. Ravilerden Süfyan bin Uyeyne:

“Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'le Kâbe arasında sûtire yoktur,” dedi.

Süfyan:

“Bu hadisi İbn-i Cüreyc Kesir’den haber verdi. Kesir de babasından naklen bize haber verdi. Kesir’in kendisine sordum, babamdan işitmedim, yalnız dedemden naklen aile fertlerimden birinden işittim,” dedi. [60]

90 - MEKKE’NİN HARAM KILINMASI

٢٠١٧- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: لَمَّا فَتَحَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ مَكَّةَ قَامَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيهِمْ فَحَمِدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ إِنَّ اللَّهَ عَسَىٰ عَنْ مَكَّةَ الْبَيْتِ وَسَلَّمُ عَلَيْهَا رَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنِينَ وَإِنَّمَا أُجِلَّتْ لِي سَاعَةٌ مِنَ النَّهَارِ ثُمَّ هِيَ حَرَامٌ إِلَيَّ يَزِمُ الْقِيَامَةَ لَا يَغْضَدُ شَجَرُهَا وَلَا يَنْتَرُ صَيْدُهَا وَلَا تَجُلُ لَقَطَتُهَا إِلَّا لِمَنْشِدٍ فَقَامَ عَبَّاسٌ أَوْ قَالَ قَالَ الْعَبَّاسُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِلَّا الْإِذْجَرَ فَلَهُ لِقُورُنَا وَيُورُنَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَّا الْإِذْجَرَ قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَزَادَ فِيهِ ابْنُ الْمُبَرِّقِ عَنْ الْوَلِيدِ فَقَامَ أَبُو شَاهٍ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْيَمَنِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَكْتَبُوا لِي فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَكْتَبُوا لِأَبِي شَاهٍ قُلْتُ لِلْأَزَاجِيِّ مَا قَوْلُهُ أَكْتَبُوا لِأَبِي شَاهٍ قَالَ هَذِهِ الْخُطْبَةُ الَّتِي مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

2017 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Allah Teâlâ, Hz. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e Mekke’nin fethini müyesser kılınca, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Ashab arasında ayağa kalktı. Allah’a hamd edip senada bulundu. Sonra, “Gerçekten Allah Teâlâ fil ordusunu Mekke’ye girmekten men etmiş, ancak Rasûlü ile mü’minleri Mekkeye girmeye muzaffer kılmıştır. Allah Teâlâ Mekke’yi sadece bana mahsus olmak üzere gündüzün bir saatinde helal kılmıştır. Sonra o, kıyamete kadar haram kılınmıştır. Ağacı budanamaz. Av hayvanı

ürkütülemez orada bulunan yitik, ilân edip duyurandan başkasına helâl olmaz,” buyurdu.

Abbas dedi ki: (Yahut lam-ı tarif ile el-Abbas şeklinde nakledilmiştir.)

“Ey Allah’ın Rasûlü izhır denilen ot müstesnâ değil mi? Çünkü o, kabirlerimizde ve evlerimizde kullanılıyor. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “İzhır otu müstesna,” buyurdu.

Ebû Dâvud diyor ki: İbn-i Musaffa, Velid’den naklen şunu ziyade etti: “Yemen halkından birisi olan Ebû Şah ayağa kalktı ve Ey Allah’ın Rasûlü bana yazınız, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Ebû Şah’a yazınız,” buyurdu. Ben Evzai’ye, “Ebû Şah’a yazın,” sözü ne demektir? (Yazılacak olan nedir?) diye sordum. Evzâî:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’den işittiği şu hutbeyi yazmasını istiyordu, dedi. [\[61\]](#)

İZAH

Lâyu’zadu: Kesilip budanmaz.

Yüneffer: Ürkütülmez. Saldırılmaz. Kovulup heyecanlandırılmaz.

İzhır: Enli yapraklı Mekke samanı dedikleri güzel kokulu ottur. Tavan tahtalarının üstünde ve mezarda lahid ile ölü arasına konur.

٢٠١٨- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ فِي هَذِهِ الْقِصَّةِ قَالَ وَلَا يُخْتَلَى خَلَاهَا

2018 - İbn-i Abbas’tan rivâyet edildiğine göre, bir önceki kıssada, (Hadiste)

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Mekke harem bölgesinin yaş otları da koparılamaz.” buyurmuştur. [\[62\]](#)

İZAH

Yuhlau: Yukta-u: Kesilir, menfi olunca kesilemez koparılamaz manâsınadır.

Hala: Yaz otu demektir. Hanefîler kendi başına biten otlarla insanlar tarafından ekilip bitenler arasında fark gözetiyorlar. İnsanlar tarafından ekilen yonca sebze gibileri koparmakta mahzur yok, fakat kendiliğinden biten otları koparmak ceza gerektirir, diyorlar.

٢٠١٩- عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَلَا تُبَيِّنُ لَكَ بِسْمِي

بَيْتًا أَوْ بِنَاءً يُظِلُّكَ مِنَ الشَّمْسِ فَقَالَ لَا إِنَّمَا هُوَ مُنَاحٌ مِّنْ سَبَقِ إِلَيْهِ

2019 - Aişe radiyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e, Ey Allah'ın Rasûlü, sana Mina'da bir ev veya bir bina yapsak da güneşten seni gölgelese olmaz mı, dedim.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“Hayır olmaz. Ancak Mina önce gelenin konaklayacağı devesini çökereceği bir yerdir.” buyurdu.^[63]

İZAH

Münah: Deve çöktürecek yer demektir. Mina hac mevsiminde herkesin hac menâsikini ifâ için bulunacağı bir yer olduğundan Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem orada mülk olarak bir yerin kendisine tahsisini uygun bulmamıştır.

٢٠٢٠- يَعْلَى بْنُ أُمَيَّةَ فَقَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

قَالَ إِيْتِكَازَ الطَّعَامِ فِي الْحَرَمِ إِلْحَادٌ فِيهِ

2020 - Ya'lâ bin Ümeyye radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Haram hudutları içerisinde gıda maddelerinin ihtikârı orada haddi aşmaktır.” buyurdu.^[64]

91 - HACILARA NEBİZ İKRAMI

٢٠٢١- قَالَ رَجُلٌ لَابْنِ عَبَّاسٍ مَا بِأَهْلِ هَذَا الْبَيْتِ يَشْقَوْنَ شَيْئًا
وَيُشَوُّوهُمُ يَشْقَوْنَ اللَّبَنَ وَالْعَسَلَ وَالسُّوْيَةَ أَبْغَلُ بِهِمْ أَمْ حَاجَةٌ قَالِ
ابْنُ عَبَّاسٍ: مَا بِنَا مِنْ بُغْلٍ وَلَا بِنَا مِنْ حَاجَةٍ وَلَكِنْ دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى رَاحِلَتِهِ وَخَلَقَهُ أَسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ قَدَعَا رَسُولُ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِشَرَابٍ فَأَتَى بِبَيْلٍ فَشَرِبَ مِنْهُ وَدَفَعَ فَضْلَهُ
إِلَى أَسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ فَشَرِبَ مِنْهُ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
أَخْسِثْكُمْ وَأُجْنِثْكُمْ كَذَلِكَ فَافْعَلُوا فَتَشْرَبُ هَكَذَا لَا تُرِيدُ أَنْ تُخَيَّرَ مَا فَالَهُ
رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

2021 - Bir adam İbn-i Abbas'a şu Beytin halkına ne oluyor acaba? Amca oğulları süt, bal ve sevik (kavrulmuş un ikram ederlerken, onlar nebiz (hurma suyu) içiriyorlar. Bunlarda cimrilik mi var? Yoksa yoksullar mı, dedi.

İbn-i Abbas:

Bizde cimrilik yok, ihtiyaç ta yok. Lâkin Birgün Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem devesi üzerinde olduğu halde yanımıza girdi, terkisinde Üsame bin Zeyd de vardı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem içecek bir şey istedi. Nebiz (Hurma suyu) getirildi, ondan kendisi içti, fazlasını Üsame bin Zeyd'e verdi, o da içti. Sonra Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Bunu çok iyi ve güzel yaptınız, bundan sonra böyle yapınız," buyurdu. İşte biz de böylece Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in söylediğini değiştirmek istemiyoruz.^[65]

92 - MEKKE'DE İKAMET ETMEK

٢٠٢٢- عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ حَنْظَلَةَ أَنَّهُ سَمِعَ عُمَرَ بْنَ عَبْدِ الْعَزِيزِ
يَسْأَلُ الشَّائِبَ بْنَ يَزِيدَ هَلْ سَمِعْتَ فِي الْإِقَامَةِ بِمَكَّةَ شَيْئًا قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ

أَلْحَضَرِمِي أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لِلْمُهَاجِرِينَ

إِقَامَةً بَعْدَ الصُّبْرِ ثَلَاثًا فِي الْكُعْبَةِ

2022 - Abdurrahman bin Humeyd radiyallahu anh'dan rivâyete göre Ömer bin Abdulaziz'in, Saib bin Yezid'den Mekke'de ikâmet hususunda bir şey işittin mi? diye sorduğunu işitmiş. Sâib şöyle cevap vermiş: Bana ibnü'l-Hadremî'nin haber verdiğine göre kendisi Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'i şöyle buyururken işitmiş: "Muhacirlerin vedâ tavafından sonra Mekke'de üç gün kalma hakkı vardır."^[66]

93 - KÂBE'NİN İÇİNDE NAMAZ KILMAK

٢٠٢٣ - عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

دَخَلَ الْكُعْبَةَ هُوَ وَأَسَاعَةُ بْنُ زَيْدٍ وَغُثَمَانُ بْنُ مِلْحَانَ الْحَبَشِيُّ وَبِلَالٌ

لَاغْلَقَهَا عَلَيْهِ فَمَكَثَ فِيهَا قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ فَمَسَأَلْتُ بِلَالَ حِينَ خَرَجَ

عَادًا صَنَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: جَعَلَ عُمُودًا عَنْ

يَسَارِهِ وَعُمُودَيْنِ عَنْ يَمِينِهِ وَثَلَاثَةَ أَعْمِدَةٍ وَزَاءَهُ وَكَانَ الْبَيْتُ يُؤَمُّ عَلَى

بَيْتِ أَعْمِدَةٍ ثُمَّ صَلَّى

2023 - Abdullah bin Ömer radiyallahu anh'dan rivâyet edilmiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem kendisi Üsâme bin Zeyd, Osman bin Talha el-Hacabî ve Bilâl radiyallahu anh Kâbe'ye girdiler. Osman Kâbe'nin kapısını üzerlerine kapamıştı.

Abdullah bin Ömer dedi ki; çıktığı vakit Bilal'e; Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ne yaptı? diye sordum. Bilâl dedi ki: bir direği soluna, iki direği sağına, üç direk te arkasına aldı (o gün Kabe altı direk üzerine inşa edilmiş haldeydi) sonra namaz kıldı.

٢٠٢٤ - عَنْ مَالِكٍ بِهَذَا الْحَدِيثِ لَمْ يَذْكُرِ الشَّوَارِبِي قَالَ ثُمَّ صَلَّى

وَبَيْنَهُ وَبَيْنَ الْقِبْلَةِ ثَلَاثَةُ أَذْرُعٍ

2024 - Mâlik radiyallahu anh'dan şu geçen hadis rivâyet olundu, önceki ravi direkleri zikretmedi. Dedi ki: Kâbe'ye girdikten sonra namaz kıldı. Kible (duvarı) ile kendisi arasında üç zira mesafe vardı.

İZAH

Bu rivâyet Buhârî ve Ebû Dâvud'un rivâyetleridir. Beyhaki'den, "İki direk soluna, bir direk te sağına" aldı. Müslim'den, bir direk soluna bir direk te sağına aldığı rivâyet edildi. Osman bin Talha El-Hacabi: Hacabi lâkabı Abduddâr oğullarından Kâbe örtüsünü giyindirmek vazifesi üzerinde olanlara verilen hususi bir şeref-i nisbiyedir.

٢٠٢٥- عَنْ ابْنِ عُثْمَرَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَعْنَى

خَلِيبِ الْقُعْنَبِيِّ قَالَ وَنَسِيتُ أَنْ أَسْأَلَهُ كَمْ صَلَّى؟

2025 - İbn-i Ömer radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den (2023 no.lu) Kanâbî'nin hadisinin manâsı rivâyet olundu. Bu rivâyette, "Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in Kâbe'de kaç rekât namaz kıldığını (Bilâl'a) sormayı unuttum," dedi. [67]

٢٠٢٦- عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ صَفْوَانَ قَالَ: قُلْتُ لِعُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ

كَيْفَ صَنَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ دَخَلَ الْكَعْبَةَ قَالَ

صَلَّى رَكْعَتَيْنِ

2026 - Abdurrahman bin Safvan radiyallahu anh'dan:

Ömer bin Hattab'a: "Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Kâbe'ye girdiği vakit ne yaptı?" diye sordum. Ömer bin Hattab:

"İki rekât namaz kıldı," diye cevap verdi.

٢٠٢٧- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمَّا قَدِمَ مَكَّةَ

أَبَى أَنْ يَدْخُلَ الْبَيْتَ وَفِيهِ الْآلِهَةُ فَأَمَرَ بِهَا فَأُخْرِجَتْ قَالَتْ: فَأُخْرِجْ صُورَةَ
إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَفِي أَيْدِيهِمَا الْأَزْلَامُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ: قَاتِلَهُمُ اللَّهُ وَاللَّهُ لَقَدْ عَلِمُوا مَا اسْتَغْنَسُوا بِهَا قَطُّ قَالَ ثُمَّ دَخَلَ
الْبَيْتَ فَكَبَّرَ فِي تَوَاجِيهِ وَفِي رِوَايَةٍ ثُمَّ خَرَجَ وَلَمْ يُصَلِّ فِيهِ.

2027 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Mekke'ye geldiği vakit içinde putlar olduğu için Kâbe'ye girmedi. Bu putların çıkarılmasını emretti. İçeriden ellerinde fal okları olduğu halde İbrahim ve İsmail (A.S)'ın suretleri de çıkarıldı.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: “Allah müşrikleri helak etsin, yemin olsun ki bu baba ve oğlunun fal oklarıyla asla meşgul olmadıklarını, kismetlerini fal oklarıyla aramadıklarını süphesiz biliyorlardı,” buyurdu.

İbn-i Abbas dedi ki: Sonra Kâbe'ye girdi. Kenar ve köşelerinde tekbir getirdi, sonra çıktı. Kâbe'nin içinde namaz kılmadı. ^[68]

94 - HICIR'DA NAMAZ BABI

٢٠٢٨ - عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ: كُنْتُ أُحِبُّ أَنْ أَدْخُلَ الْبَيْتَ فَأُصَلِّيَ
فِيهِ فَأَتَاكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَبْدِي فَأَدْخَلَنِي فِي الْحَجَرِ
نَقَالَ صَلِّي فِي الْحَجَرِ إِذَا أَرَدْتَ دُخُولَ الْبَيْتِ فَإِنَّمَا هُوَ قِطْعَةٌ مِنَ الْبَيْتِ
فَإِنْ قَوْمُكَ انْتَصَرُوا حِينَ بَنَوْا الْكُفَّةَ فَأُخْرِجُوا مِنَ الْبَيْتِ

2028 - Aişe radiyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Ben Kâbe'ye girip içinde namaz kılmayı çok istiyordum. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem elimden tuttu, beni hıcre soktu ve, “Kâbe'ye girmek istediğin vakit Hıcirde namaz kıl, süphesiz Hıcir de Kâbe'nin bir

parçasıdır. Mensup olduğun Kureyş kavmi Kâbe’yi bina ettikleri vakit binayı kısalttılar. Hicri Kâbe’den dışarıda bıraktılar.” buyurdu.^[69]

İZAH

Hıdır: Kâbe’nin önünde altın oluğun suyunun döküldüğü yerde yarım dairenin adıdır. Peygamberimiz otuşbeş yaşında iken Kâbe Kureyş tarafından yıkılıp yapılmıştı, o zaman Kureyş’in mali kudreti kâfi gelmediği için Hıdır Kâbe’den dışarıda bırakılmıştı. Hıdırda namaz kılmak, Kâbe’nin içinde namaz kılmak gibidir.

95 - KABE’YE GİRMEK

٢٠٢٩- عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ مِنْ عِنْدِهَا

وَهُوَ مَسْرُورٌ ثُمَّ رَجَعَ إِلَيَّ وَهُوَ كَنِيْبٌ فَقَالَ إِنِّي دَخَلْتُ الْكَعْبَةَ وَلَوْ

اسْتَقْبَلْتُ مِنْ أَمْرِي مَا اسْتَدْبَرْتُ مَا دَخَلْتُهَا إِنِّي أَخَافُ أَنْ أَكُونَ قَدْ

شَقَقْتُ عَلَى أُمَّتِي

2029 - Aişe radiyallahu anha’dan rivâyet edilmiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem yanımdan sevinçli olarak çıktı, sonra yanıma üzgün olarak döndü ve, “Ben Kâbe’nin içine girmiş bulunuyorum. Eğer yaptıklarım hakkında sonradan edindiğim bilgiyi önceden edinmiş olsaydım Kâbe’ye girmezdim. Çünkü ben ümmetime meşakkat vermiş olmaktan korkarım.” buyurdu.^[70]

İZAH

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, her hususta önderimiz olduğu için onun Kâbe’ye girişi bütün hacıların Kâbe’ye girmek istemesini gerektirecek, herkes de girmek için izdiham yapacak. İşte Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in üzüntüsü bundan ileri geliyordu.

٢٠٣٠- ضَعِيفَةٌ بَنَتْ شَيْبَةً قَالَتْ: سَمِعْتُ الْأَسْلَمِيَّةَ تَقُولُ قُلْتُ

إِسْمَاعِيلُ: مَا قَالَ لَكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ دَعَاكَ قَالَ
قَالَ إِنِّي نَبِيٌّ أَنْ أَمُرُكَ أَنْ تُخَيِّرَ الْقَرْنَيْنِ فَإِنَّهُ لَيْسَ يَنْبَغِي أَنْ يَكُونَ فِي
الْبَيْتِ شَيْءٌ يَشْغُلُ الْمُصَلِّيَّ قَالَ ابْنُ السَّرْحِ خَالِي مُسَافِقُ بْنُ شَيْبَةَ.

2030 - Safiyye bint-i Şeybe'den demiştir ki: Ben Eslemiyye'yi şöyle derken işittim: Ben Osman'a Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem seni çağırdığında sana ne dedi?" diye sordum, o da şöyle cevap verdi: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bana, "Sana şu iki (asılı) boynuzu örtmeni emretmeyi unuttum, Kâbe'de namaz kılanları meşgul edecek bir şeyin bulunması uygun düşmez," buyurdu. İbn-i Serh rivâyetinde: Dayım Müsafi' bin Şeybe'dir, dedi.

İZAH

Karneyn: İki boynuz demektir. Allah Teâlâ'nın Hz. İsmail'e gönderdiği koçun boynuzları Kâbe'de bulunuyordu. Tabiî namaz kılanların gözü oraya kaçıyor, ister istemez meşgul oluyorlardı. Bunun için Osman bin Talha'ya Kâbe'de asılı boynuzları örtmeni sana emretmeyi unuttum, buyurdu. Hicretin 64. Yılı Yezid ordusunun Kâbe'yi kuşatıp Abdullah bin Zübeyr'i taşa tuttuklarında bir kıvılcımla Kâbe örtüsü tutuşmuş, bu yangında Kâbe'de asılı boynuzlar da yanmıştır. (El-Menhel-Tekmile, c. 2, s. 228)

96 - KABE'NİN MALI

٢٠٣١- عَنْ شَيْبَةَ يَغْنِي ابْنِ عُثْمَانَ قَالَ: قَعَدَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فِي مَقْعِدِكَ الَّذِي أَنْتَ فِيهِ فَقَالَ: لَا أَخْرُجُ حَتَّى أَقِيمَ
مَالَ الْكَفَّةِ قَالَ قُلْتُ مَا أَنْتَ بِفَاعِلٍ قَالَ بَلَى لَأَفْعَلَنَّ قَالَ: قُلْتُ مَا أَنْتَ
بِفَاعِلٍ، قَالَ: لِمَ قُلْتُ لِأَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ رَأَى
مَكَانَهُ وَأَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَهَمْنَا أَخْرُجَ بِتِلْكَ إِلَى الْمَنَابِلِ فَلَمْ يُخْرِجْهُ
فَقَامَ فَخَرَجَ.

2031 - Şeybe radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Ömer bin Hattab radiyallahu anh senin oturduğun şu yere oturdu ve “Kâbe’nin malını taksim etmeden buradan çıkmam,” dedi. Ben: “Sen bunu yapamazsın,” dedim. “Niçin” dedi. Ben, “Çünkü Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ve Ebû Bekir radiyallahu anh bu malı yerinde gördüler onlar mala senden daha fazla muhtaç olmalarına rağmen onlar bile çıkarmadılar,” dedim. Ömer radiyallahu anh derhal kalktı ve Kâbe’den dışarı çıktı. (Kâbe’de bulunan eşyaya dokunmadı.)

İZAH

Kâbe’yi ziyaret edenler. Kâbe’ye eşya getirip hayırda kullanılmak üzere Kâbe’de bırakır, giderlerdi. Hz. Ömer bu malı dağıtmak istemişse de Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ve Ebû Bekir’in dokunmadığını duyunca olduğu gibi bırakmıştır.

97 - AVLANMANIN VE AĞAÇ KOPARMANIN HARAM OLMASI

٢٠٣٢- عَنِ الزُّبَيْرِ قَالَ لَمَّا أَتَيْتَنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ مِنْ لَيْلَةٍ حَتَّى إِذَا كُنَّا عِنْدَ الْبَيْتَةِ وَقَفَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ فِي طَرَفِ الْقَرْنِ الْأَسْوَدِ خَذَوْهَا فَاسْتَقْبَلَ نَحْبًا يَبْصُرُهُ وَقَالَ مَرَّةً

رَاجِعَةً وَوَقَفَ حَتَّى اتَّقَفَ النَّاسُ كُلُّهُمْ ثُمَّ قَالَ إِنَّ صَيْدَ وَجْهِ وَعِصَاةَ

حَرَامٌ مُحَرَّمٌ لِلَّهِ وَذَلِكَ قَبْلَ تَزْوِيلِ الْعُلَافِ وَحَضَارِهِ لِتَقْيِيفِ

2032 - Zübeyr radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Biz Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’le beraber Liyye (tepe)sinden dönüp Arabistan kirazı ağacının yanına geldiğimizde Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Karn-ı Esved (dağının) bir tarafında tam dağ hizasında durdu. Gözünü (Taif’in) Nahb vadisine dikti. Râvî bir defasında (Nahb yerine) Taif vadisi dedi. Kendisi durdu, insanların hepsini de durdurdu.

Sonra, “Vecc (vadisinin) avı ve dikenli ıza?h ağaçlarının koparılması haramdır. Allah için haram kılınmıştır,” dedi. İşte bu Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in Taif’e inerek onu muhasara etmesinden önce idi.

İZAH

Ahmed bin Hanbel radiyallahu anh, bu hadisi Müsnedi’nde (1416) rakamıyla zikretti.

Liyye: Taif’e yakın küçük bir tepedir. Bu tepenin üstü Taîf’e, dibi Benî Nadr bin Muaviye’ye aittir.

Nahb: Taif’te bir vadinin adıdır.

Vecc: Taif’in bizzat kendisine denir. Orada bir vadinin adı olduğunu söyleyenler de vardır.

İzah: Dikenli bir ağaçtır.

Bu hüküm Taif muhasara edilmeden önce idi. Taif muhasara edilince diğer hıllbeldeler gibi Taif’in avı ve izahı helâl kılındı. (Şerh-i Hatab)

98 - MEDİNE’YE UĞRAMAK

٢٠٣٣- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا تُشَدُّ

الزَّخَالُ إِلَّا إِلَى ثَلَاثَةِ مَسَاجِدَ: مَسْجِدِ الْحَرَامِ وَمَسْجِدِي هَذَا وَمَسْجِدِ

الْأَقْصَى

2033 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: “(Fazla sevap umarak) yalnız şu üç mescide yolculuk edilebilir: Mescid-i Haram, şu benim mescidim ve Mescid-i Aksâ” dır.^[71]

İZAH

Bu hadis-i şerifte geçen “Şeddü rihâl” cümlesi aslında hayvana yük sarmak demektir. Burada seferden kinayedir. Ahmed bin Hanbel’in Müsnedi’ndeki bir rivâyetine göre Ebû Basra bir gün namaz kılmak için Tur’a gitmişti. Dönerken Ebû Hüreyre’ye rast geldi. Ebû Hüreyre nereden geldiğini sordu. O da Tur’dan geldiğini haber verdi. Ebû Hüreyre, “Eğer Tur’a gitmezden önce seninle görüşse idim, oraya gitmezdin, çünkü Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem üç mescidden başka mescidlere namaz için sefer etmeyiniz, buyurdu. Bunu kulağımla işittim, dedi. Bir kimse bu üç mescidden birinde namaza nezrederse nezrini yerine getirmesi vacibtir, fakat bunlardan başka her hangi bir camide kılmayı nezrederse diğer bir mescidde kılmak kâfidir, illâ o mescidde vacib değildir.” (Mealimü’s-Sünen)

99 - MEDİNE’NİN HAREM KILINMASI

٢٠٣٤ - عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: مَا يَحْتَبَا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَّا الْقُرْآنَ وَمَا فِيهِ هَذِهِ الصَّحِيفَةُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَيْيْتَةُ حَرَامٌ مَا بَيْنَ غَائِزٍ إِلَى قَوْمٍ فَمَنْ أَخَذَتْ

خَدَّتًا أَوْ آوَى مُخْدِتًا فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ لَا

يُقْبَلُ مِنْهُ عَذْلٌ وَلَا صَرْفٌ وَبِئْسَ الْمُسْلِمِينَ وَاجِدَةً يَنْحَى بِهَا أُذُنَاهُمَا

فَمَنْ أَخْفَرَ مُسْلِمًا فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ لَا يُقْبَلُ

مِنْهُ عَذْلٌ وَلَا صَرْفٌ وَمَنْ وَالَى قَوْمًا بِغَيْرِ إِذْنٍ مَوَالِيهِ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ

وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ لَا يُقْبَلُ مِنْهُ عَذْلٌ وَلَا صَرْفٌ

2034 - Ali radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Biz Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’den, ancak Kur’an ve şu sahifedekinden başka bir şey yazmadık. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Medine’nin sevirle Air dağı arası haramdır. Kim burada dine muhalif bir bid’at çıkarır veya bid’atçıyı barındırırsa Allah Teâlâ, Melekler ve bütün insanların lâneti onun üzerine olsun, onun ne farzı ve ne de

nafilesi makbuldür. Müslümanların emânı birdir. Onların en aşağı derecede olanları bile onunla hareket eder. Kim bir müslümanın hakkını gizlerse, verdiği ahdi bozarsa, Allah'ın meleklerin ve bütün nâsın lâneti onun üzerine olsun, onun ne farz ne de nafilesi kabul olunur. Bir kimse kendi efendilerinin izni olmadan bir kavmi velî edinirse, Allah Teâlâ melekler ve bütün nâsın lâneti onun üzerine olsun. Onun ne farzı ve ne de nafilesi kabul olunur.” buyurdu.^[72]

İZAH

Ahmed bin Hanbel, bu hadisi Müsnedi'nde ((1037) rakamıyla) rivâyet ettiler. Air ve (Sevr) Medine'de iki dağ adıdır. Bazı ilim adamları, Medine'de Sevr dağı diye bir dağ bilmiyoruz, Sevr dağı Mekke'dedir. Hadisin Air'le, Uhut arası şeklinde olması gerek, diyorlar. Medine'nin av hayvanları ve ağaçlarının avlanıp koparılması mevzuunda ihtilâf ettiler. Mâlik ve Şâfiî'ye göre Medine'de av avlayanlara ceza lâzım değildir. Hz. Enes'in hadisiyle ve Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in, “Ebû Talha'nın ümmü Selem'den oğlu Ebû Umeyr Serçe kuşu ne yaptı” buyurmasını delil ittihaz ettiler. Çünkü serçe kuşu da bir avdır. Eğer bir cezayı mucib olsaydı onun tutulması da ihtar edilirdi. Halbuki eba Umeyr serçe kuşunu kaçırmış, kuşun kaçtığına üzülmüş, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem her görüşünde bu sözüyle ona şaka ederdi. Ebû Hûreyre, Zeyd bin Sabit ve Sa'd radyallahu anh, Medine'nin avının avlanmasını haram sayarlardı.

Adil: Adalet ve farz.

Sarf: Nafile ve istiğfar manâsınadır.

Nesêî'nin rivâyetine göre Haris bin Süveyd demiş ki; “bir gün Hz. Ali'yi ashab tarafından: “Ya Ali, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in kimseye bildirmeyip yalnız sana bildirdiği şeyler vardır, denilmiş. (Kerremallahü vechehü)” hayır Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in bana hususi olarak bildirdiği bir şey yoktur. Ahkâm-ı islâmiyeden yazılı olarak benim bildiğim şey yalnız Kur'an-ı Kerim, bir de şu kılıcımın içindeki saklı sahifedekidir” deyip metindeki geçen Medine'nin hürmetini bildiren hadisi okumuştur.

Müslümanların emanı birdir. Meselâ bir ordu bir küffar ordusunu muhasara etse, Müslümanlardan her hangi birisi kâfirlerden birine eman verse bütün Müslümanlar bu emane riayet ederler. İsterse bu emanı veren, Müslümanların en aşağı derecede olan bir kölesi bile olsa hüküm yine aynıdır.

۲۰۳۵- عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فِي هَذِهِ الْقَبْضَةِ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا يَخْتَلِسُ غُلَامًا وَلَا يَتَقَرُّ صَبِيحًا وَلَا يُلْقِطُ

قَطِطَهَا إِلَّا لِمَنْ أَشَاءَ بِهَا وَلَا يَضْلُحُ لِرَجُلٍ أَنْ يَخْبُلَ فِيهَا السِّلَاحَ لِقِتَالٍ

وَلَا يَضْلُحُ أَنْ يَقْطَعَ مِنْهَا شَجَرَةً إِلَّا أَنْ يَغْلِفَ رَجُلٌ بَعِيرَهُ

2035 - Hz. Ali'den rivâyet olunduğuna göre Hz. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şu (Medine'nin harem kılınması) olayı hakkında şöyle buyurmuştur: “Medine'nin otları koparılmaz, avları kovalanıp ürkütemez, yitik alınıp sahiplenilemez, ancak bulduğu yitiği ilânla alabilir. Hiçbir kimse için katillik maksadıyla orada silâh taşınması helâl olmaz ve oradan ağaç koparmak da uygun değildir. Ancak kişinin devesini yayması hariçtir.”

İZAH

Ahmed bin Hanbel, Müsnedi'nde uzunca izah etti. 2017 ve 2018 no.lu hadislere müraccat.

۲۰۳۶- عَنْ عَلِيٍّ بْنِ زَيْدٍ قَالَ: خَتَمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ: كُلَّ نَاحِيَةٍ مِنَ الْمَدِينَةِ بَرِيدًا بَرِيدًا: لَا يَخْبُلُ شَجَرُهُ وَلَا يَعْصُدُ

إِلَّا مَا يُسَاقُ بِهِ الْجَمَلُ

2036 - Adiy bin Zeyd radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Medine'nin her tarafından birer berid (12 millik)lik kuru tayin etti. Ağacı silkelenemez, budanamaz, ancak (zaruret miktarı yedirilmek üzere) deve sırtında götürülenler müstesna” buyurdu.

İZAH

Habt: Ağacın yaprakları düşsün diye sopa ile silkmek manâsınadır.

۲۰۳۷- عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ اللَّهِ قَالَ: رَأَيْتُ سَعْدَ بْنَ أَبِي

وَقَاصٍ أَخَذَ رَجُلًا يَصِيدُ فِي حَرَمِ الْمَدِينَةِ الَّذِي حَرَّمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَلَبَهُ ثِيَابَهُ فَمَجَاءَ عَوَالِيهِ فَكَفَّشُوهُ قِيَمًا فَقَالَ: إِنَّ رَسُولَ

اللَّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَرَّمَ هَذَا الْحَرَمَ وَقَالَ: مَنْ أَخَذَ أَخَذًا يَصِيدُ

بِهِ فَأَسْلَبَهُ ثِيَابَهُ فَلَا أُرَدُّ عَلَيْكُمْ طُعْمَةً أَلْطَعْنِيهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَكِنْ إِنْ شِئْتُمْ دَفَعْتُ إِلَيْكُمْ ثَمَنَهُ

2037 - Süleyman bin Ebû Abdullah radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Sad bin Ebû Vakkas radiyallahu anh, Medine'de Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in koruyup haram kıldığı yerde av avlayan birisini yakaladı, hemen onun elbisesini soydu (aldı) O, avcının efendileri geldi. Ve elbisesini iade etmesini söylediler.

Sad bin Ebû Vakkas ise onlara şöyle dedi: “Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şu haram bölgesini kendisi haram kıldı ve, “Kim bu haram içinde av avlayan birisini yakalarsa hemen onun (elbisesini) soysun,” buyurdu. “Ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in bana ikram ettiği bir şeyi size iade edemem. Ancak isterseniz elbisenin parasını veririm.” [73]

İZAH

Hadis-i şeriften açıkca anlaşılacağı gibi Medine haramında av avlayanların elbiseleri soyulur. Elbiseler avcıyı yakalayana aittir. Sahabenin görüşü böyledir. İmam-ı Şâfiî'nin kadim görüşü de böyledir. Ahmed bin Hanbel'den de böyle rivâyet edilmiştir. Tabii bu hüküm Medine haramının korunması amacıyla konulmuş cezâî bir müeyyidedir.

۲۰۳۸- عَنْ مَوْلَى إِبْرَاهِيمَ أَنَّ سَعْدًا وَجَدَ عَيْدًا مِنْ عِبِيدِ الْمَدِينَةِ

يَقْلَعُونَ مِنْ شَجَرِ الْمَدِينَةِ فَاتَّخَذَ مَتَاعَهُمْ وَقَالَ يَغْنِي لِمَوَالِيهِمْ: سَمِعْتُ

رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَنْهَى أَنْ يُقَطَّعَ مِنْ شَجَرِ الْمَدِينَةِ شَيْءٌ

وَقَالَ: مَنْ قَطَعَ مِنْهُ شَيْئًا فَلَيْسَ أَخَذَهُ سَلْبَةً

2038 - Sa'd'ın azatlı kölesinden radiyallahu anh'dan rivâyet edilmiştir:

Sa'd (bin Ebû Vakkas) Medine'li köleleri Medine'nin ağaçlarından keserlerken buldu. Eşyalarını aldı ve (kölelerin efendilerine) “Ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in Medine'nin ağaçlarından bir şeyin kesilmesini yasakladığını ve şöyle buyurduğunu işittim: “Kim Medine'nin ağaçlarından bir şey keserse, onun elbisesi soyup alana aittir,” [74]

٢٠٣٩- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

قَالَ: لَا يُخْبِطُ وَلَا يُغَضُّ جَمْعُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَكِنْ

يُهْشُ مَشَا رِيفًا

2039 - Câbir bin Abdullah radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre;

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in korusunun ağaçları sopa ile silkilemez dalları budanıp kesilemez, lâkin hafifçe ırgalanabilir,” buyurdu.

İZAH

Medine Haramında av avlayan, ağacını kesen kimsenin avı, kestiği odun ve avret yerini örten elbisesinden başka bütün elbiseleri alınır. Ya Medine fakirlerine verilir, bir rivâyette hazineye, bir rivâyette de yakalayana ait olur.

Heş: Ağacın yapraklarını silkemek, yapraklarını düşürmek için ırgalamak demektir. (El-Menhel Tekmile, c.2, s. 246)

٢٠٤٠- عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ

يَأْتِي قُبَاءَ مَاشِيًا وَرَاكِبًا

رَأَى ابْنُ نُعْمَيْرٍ وَصَلَّى رَكَعَتَيْنِ

2040 - İbn-i Ömer radiyallahu anh'dan rivâyet edilmiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Kuba’ya, yaya ve binitli olarak gelirdi. İbn-i Nümeyr şunu ziyade etti: “İki rekât namaz kılardı.”^[75]

100 - KABİRLERİ ZİYARET

٢٠٤١- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

قَالَ: مَا مِنْ أَحَدٍ يُسَلِّمُ عَلَيَّ إِلَّا رَدَّ اللَّهُ عَلَيَّ رُوحِي حَتَّى أَرُدَّ عَلَيْهِ

السَّلَامَ

2041- Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem; “Bana kim selâm verirse ancak Allah (c.c) onun selâmını iade edene kadar ruhumu bedenime iade eder,” buyurdu.

İZAH

İsnâdında Ebû Sahr Humeyd bin Ziyad var. Müslim sahihinde rivâyet etti. Yahya bin Maîn onu bir kere sağlam bir kere de zayıf addetti.

٢٠٤٢- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ قَرَأَتْ عَلَيَّ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نَافِعٍ أَخْبَرَنِي

ابْنُ أَبِي ذَنْبٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا تَجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ قُبُورًا وَلَا تَجْعَلُوا قُبُورِي عِيْدًا

وَصَلُّوا عَلَيَّ فَإِنَّ صَلَاتَكُمْ تَبْلُغُنِي حَيْثُ كُنْتُ

2042 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“Evlerinizi kabire çevirmeyiniz. (Namazlarınızdan bazısını da evinizde kılınız) benim kabrimi bayram (yeri) gibi toplanma yeri edinmeyin. Bana

salavat-ı şerife getiriniz. Zira sizin salavat-ı şerifeniz nerede olursanız olun bana tebliğ olunur.” buyurdu.

٢٠٤٣- عَنْ رَبِيعَةَ يَغْنِي ابْنِ الْهَدَيْرِ قَالَ: مَا سَمِعْتُ طَلْحَةَ بْنَ عُبَيْدٍ

اللَّهُ يُخْبِرُهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَدِيثًا قَطُّ غَيْرَ حَدِيثِ

وَاجِدٍ، قَالَ: قُلْتُ وَمَا هُوَ؟ قَالَ: خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ يُرِيدُ قُبُورَ الشُّهَدَاءِ حَتَّى إِذَا أَشْرَفْنَا عَلَى حُزَّةٍ وَقِمَ فَلَمَّا تَدَلَّيْنَا

بِهَا وَإِذَا قُبُورٌ بِمَحِيطَةٍ، قَالَ: قُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ أَتُجَوِّزُ إِخْوَانَنَا هَلْهَذَا؟ قَالَ:

قُبُورُ أَصْحَابِنَا، فَلَمَّا جِئْنَا قُبُورَ الشُّهَدَاءِ قَالَ هَلْهَذَا قُبُورُ إِخْوَانِنَا.

2043 - Rabia İbn-i Hüdeyr radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Râvi “Talha bin Ubeydullah’ın Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’den bir hadisten başka katiyen hadis rivâyet ettiğini işitmedim” dedi. Ben, o hadis nedir? diye sordum. Talha: Şehitlerin kabirlerini kasdederek demiş ki, “Biz Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’le beraber çıktık”

Medine surlarının kara taşlı yerine çıktık, oradan aşağıya indiğimizde, bir de baktık ki vadinin dönemecinde kabirler var. Biz Ey Allah’ın Rasûlü, bu bizim kardeşlerimizin kabirleri midir? diye sorduk. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem “Ashabımızın kabirleridir.” buyurdu. Şehitlerin kabirlerine geldiğimiz vakit, “İşte bu kardeşlerimizin kabirleridir,” buyurdu.^[76]

İZAH

Harra: Kara taşlı yere denir.

Vâkım: Kale demektir.

Mahniye: Vadilerin bükümüne, virajına denir.

٢٠٤٤- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَتَانَا

بِالْبَطْحَاءِ الَّتِي بِيَدِي الْخُلَيْفَةِ فَصَلَّى بِهَا فَكَانَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ يُعْمَلُ ذَلِكَ

2044 - Abdullah bin Ömer radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Zülhuleyfe'deki Batha'da devesini çökertti ve orada namaz kıldı. (Nafi diyor ki) Abdullah bin Ömer de öyle yapardı.^[77]

İZAH

Batha ve Hasba: Çakıllı yer demektir.

Mina ve Mekke arasında çakıllı bir yerin adı olduğu gibi, Zülhuleyfe'de de Batha denilen bir çakıllık vardır.

٢٠٤٥ - قَالَ مَالِكٌ: لَا يَنْتَهِي لِأَحَدٍ أَنْ يُجَاوِزَ الْمُعْرَسَ إِذَا قَفَلَ

رَاجِعًا إِلَى الْمَدِينَةِ عَنِّي يُصَلِّي فِيهَا مَا بَدَأَهُ، لِأَنَّهُ يَنْتَهِي أَنْ رَسُولَ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَرَسَ بِهِ.

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ إِسْحَاقَ الْمَدَنِيَّ قَالَ: الْمُعْرَسُ عَلَى

بِئْتِهَ أَفْيَالٍ مِنَ الْمَدِينَةِ.

2045 - Mâlik radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Medine'ye dönerken hiçbir kimsenin Muarrasta, elden geldiği kadar namaz kılmadan geçmesi uygun değildir. Zira bana haber verildiğine göre Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem orada gece sonu biraz kaldı.

Ebû Dâvud dedi ki: Muhammed bin İshak el-Medeni'nin şöyle dediğini işittim: Muarras Medine'ye altı mil (on iki bin adım)dır.

İZAH

Taris: Gece sonu karanlıkta biraz istirahat etmektir. Orada Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, gece sonu istirahat ettiği için oraya muarras adı

verilmiştir.

[1]. Arafat'ta vakfeye başlama vakti, Arefe günü zevalden sonra başlar. Delili ibn-i Ömer'den rivâyet edilen bu hadisi şeriftir.

[2]. Nesêi, K. Hac, Bâbu-l-hutbeti yevme arefe, n. 3011; Buhâri, K. Tarihi-l-Kebir. N. 137-138

[3]. Tirmizi, K. Hac, Bâbu-l-vukûfi bi arafâti ve-d-duâi, n. 883; Nesêi, K. Hac, Bâbu rafî-l-yedeyni fi-d-duâi, n. 3017; İbn-i Mâce, Bâbu-l-mevkîfi bi arafâti, n. 3011; Câmi-l Usûl; n. 1522

[4]. Câmi ul-Usûl, N. 1539; Buhâri, n. 417; Müslim, K. Hac, B. İstihbabu idameti-l-hacc, n. 1282; Nesêi, n. 3022; Dâremî, n. 60; Ahmed b. Hanbel, n. 211

[5]. Muvattâ, K. Hac, Bâbu Salâtı-l-Müzdelife, n. 400/1; Nesêi, K. Hac. Bâbu-n-nuzûli ba'de-d-defii min arefete n. 3028; K. Mevâkit, n. 610; İbn-i Mâce, K. Hac, Bâbu-n-nüzûli ba' de-d-defii min arefete n. 3028; K. Mevâkit, n. 610; İbn-i Mâce, K. Hac, Bâbu-n-nüzuli beyne arafatin, n. 3019; Buhâri, K. Vudu, Bâbu isbâğı-l-vudûi, n. 211; K. Hac, Bâbu-l-ifâdati min arafâtin, n. 1280a

[6]. Tirmizi, K. Hac, b. 54, n. 885

[7]. Muvatta, K. Hac, n. 392; Buhârî, k. Meğazi, Bâbu haceti-l-vedâi, N. 413-414/2; K. Hac, Bâb u-s-seysi izâ defea min arafatin; K. Cihat, Bâbu sur'ati-s-seys; Müslim, K. Hac, Bâbu-l-ifâdati min arafâtin, n. 1286; Nesêi, K. Hac, Bâbu keyfe-s-seyru min arafeh, n. 3026; İbn-i Mâce, K. Hac, Bâbu-d-def'i min arefe n. 3017

[8]. Buhâri, K. Vudû n. 211/1, K. Hac, Bâbu-l-cem'i beyne's-salâteyni, n. 1280; Müslim, K. Hac; Nesêi, N. 610 - 3028; Câmiu-l-Usûl, n.1544

[9]. Buhâri, K. Hac Bâbu men cemea beynehumâ, n. 201/2; Müslim, K. Salat, N. 703, K. Hac, Bâbu-l-ifâzati min, n. 1286; Nesêi, K. Hac, Bâbu-l-cem'i beyne-s-Salâteyni, n. 3033

[10]. Müslim, K. Hac, Bâbu-l-ifâdati min arafâtin, n. 1286; Tirmîzî, K. Hac, B. 54, n. 887; Nesêî, K. Hac, Bâbu-l-cem'i beyne-s-Salâteyni, n. 3033

[11]. Buhârî, K. Hac, Bâbu men yusallî-l-fecre bi cem'in, Müslim, K. Hac, Bâbu ıstıhbâbı ziyâdeti-t-tablisi, n. 1289; Nesêî, K. Hac, Bâbu-l-cem'i beyne-s-Salâteyni bi-l-Müzdelifi, n. 3033

[12]. Tirmizi, K. Hac, Bâbu arafeti küllihâ mevkıfun, n. 885; İbn-i Mâce, K. Menâsik, Bâbu-l-mevkıfı bi arafâtin, n. 3010 Camîu-l-Usûl, n. 1523

[13]. Ahmed b. Hanbel, Müsned: n. 1455; Câmiu-l-Usûl, n. 1522; Müslim, n. 1218; İbn-i Mâce, n. 3048

[14]. Buhârî, K. Hac, Bâbu metâ yedfa men cemea, n. 424/3; K. Fezâil-l-eshâbi-n-Nebıyyi sallallahu aleyhi ve sellem, Bâbu eyyâmi-l-Câhiliyyeti; Tirmizi, K. Hac, Bâbu-l-ifâdati min cemin kalbe tulûi-l-şemsi, n. 896; Nesêî, K. Hac, Bâbu vakti-l-ifâdati, n. 3050; İbn-i Mâce, K. Hac, Bâbu-l-vukûfı bi cem'in, n. 3022; Dârimi, K. Hac, Bâbu vakti-d-def'i mine-l-Müzdelifi, n. 60/2; Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 14-29/1

[15]. Buhârî, K. Hac, Bâbu men kademde da'fete ehlihi bi leylin, n. 421/3; Müslim, K. Hac, Bâbu ıstıhbâbı takdim-i def'i-d-da'feti mine-n-nisâi, n. 129; Tirmizi, K. Hac, Bâbu Takdimi-d-da'teti min cemin bi leylin, n. 892 - 893; Nesêî, K. Hac, Bâbu Takdimi-n-nisâi, ve-s-sıbyânı ilâ menâzilihim, n. 3035; İbn-i Mâce, K. Hac, Bâbu men tekaddeme min cemin ilâ mina li ramyi cimarı, n. 3025

[16]. Câmiu-l-Usul, n. 1548; Tirmizi, Hac, b. 58, n. 892; Nesêî, K. Hac, Bâbu-n-nehyi an remyi cemreti-l-akabe, n. 30666; İbn-i Mâce, K. Hac, Bâbu men tekaddeme min cem'in ilâ Mina, n. 3025

[17]. Nesêî, K. Hac, Bâbu-n-nehyi an remyi cemreti-l-akabeti, n. 3067

[18]. Nesêî, K. Hac, Bâbu-r-ruhsat fı zâlike li-n-Nisâi, n. 3068; İbn-i Mâce, K. Menâsik, B. Men takaddeme min cemin li remyi-l-Cimâri, n. 3027

[19]. Nesêî, K. Hac, Bâbu-r-ruhsati li-d-duafâi, n. 3053; Buhârî, K. Hac, Bâbu men kademde da'fete ehlihi bi leylin, n. 421/3; Müslim, K. Hac, Bâbu

ıstıhbâbı takdidi-d-da'feti mine-n-nişâi, n. 1291; Muvatta, K. Hac, Bâbu takdimi-n-Nisâi ve-s-sıbyânı, n. 391/1; Camiu-l-Usul, n. 1553

[20]. Tirmizî, K. Hac, Bâbun fi-l-ifâdati, n. 886; Camiu-l-Usul, n. 1543; Nesêi, K. Hac, Bâbu-l-İdai fi vâdî muhassar, n. 3055; İbn-i Mâce, K. Hac, Bâbu-l-vukûfi bi cem'in, n. 3023

[21]. İbn-i Mâce, K. Hac, Bâbu-l-huteti yevme-n-nahri, n. 3058

[22]. Buhârî, K. Edeb - Hudut - Diyât, K. Meğazi, Hac, Bâbu-l Hutbet eyyamı Muslim K .İman, N. 66; Camiu-l-Usûl n. 1765

[23]. Buhârî, K. Tevhid - Meğâzi - Tefsir - Bed'il-halk, n. 2; Müslim, K. Kasâme, n. 29; Ahmed b. Hanbel, Müsnet, n. 69

[24]. Tirmizî, K. Hac, Bâbu fimen edrak e-l-imâme bi cem'in, N. 889; Nesêi, K. Hac, Bâbu fimen lem yüdrük salâte-s-subhi, n. 3047; İbn-i Mâce, K. Hac, Bâbu men etâ arefete kalbe-l-Cem'i, n. 3015; Dârimi, K. Hac, Bâbu bime yetimmü-l-hacce, n. 59/2

[25]. Tirmizî, K. Hac, Bâbu men edrake-l-imâme bi cem'in, n. 891; Nesêi, K. Hac, Bâbu fî men lem yüdrük Salâte-s-Subhi, n. 3043; İbn-i Mâce, K. Hac, Bâbu men etâ arafete kalbe-l-fecri, N. 3016; Darimi, K. Hac, Bâbu mâ yetim-hacce, n. 59/2; Ahmed b. Hanbel, Müsnet, n. 261 - 262

[26]. Nesêi, K. Hac, Bâbu mâ zükira fi Mina, n. 2999

[27]. Buhârî, K. Hac, Bâbu hel yebitü Eshâbu-s-Sikâyeti, Sikâyet-l-hac, n. 461/3; Müslim K. Hac, n. 1315

[28]. Buhârî, K. Hac, Bâbu-s-Salat; bi Mina, n. 53; Müslim, K. Salat, n. 694; Nesêi, K. Taksiri-s-Salâtı bi mina, n. 1450

[29]. Buhârî, K. Teksiri-s-Salât, Babu-s-Salâti bi mina, n. 53/2; Müslim, K. Salâti-l-Müsâfirin, Bâbu kasrı's-Salâtı bi Mina, n. 696; Tirmizi, K. Hac, Bâbu taksiri-s-Salâti bi Mina, n. 882; N. K. Kasrı-s-Salât, Bâbu-s-Salâti bi Mina, n. 1446

[30]. İbn-i Mâce, K. Menâsik, Bâbu min eyne termî cemrete-l-akabe, n. 3031

[31]. Müslim, K. Hac, Bâbu ıstıhbâbı remyi cemreti-l-akabet, n. 1297; Neseî, K. Hac, Bâbu-r-rukûbi ilâ-l-cimari, n. 3064

[32]. Müslim, K. Hac, Bâbu istihbâbı kevnı hasa-l-cimârı, n. 1299; Tirmizi, K. Hac, Bâbu fî-r-remyi yevme-n-Nahri, n. 894; Neseî, K. Hac, Bâbu vakti ramyi cemreti-l-akabe, n. 221; İbn-i Mâce, K. Hac, Bâbu ramyi-l-cimâri eyyâmı-t-teşriki, n. 3053

[33]. Buhâri, K. Hac, Bâbu remyi-l-cimârı, n.462/3

[34]. Buhâri, K. Hac, Bâbu remyi-l-cimârı min batnı-l-Vâdi, n. 463/3 - 464; Müslim, K. Hac, n. 1296; Neseî, K. Hac, Bâbu Keyfe türm-l-cimâru, n. 901; İbn-i Mâce,

[35]. Muvatta, K. Hac, Bâbu-r-ruhsatı, fî remyi, n. 408/1-409; Tirmizi, K. Hac, Bâbu-r-Ruhsatı li-r-riâi en yermü, n. 904; Neseî, K. Hac, Bâbu remyi-r-riâi, n. 3071; İbn-i Mâce, K. Menâsik, Bâbu te'hiri remyi-l-cimârı, n. 3036;

[36]. Neseî, K. Hac, bâbu adedi-l-hasa, n. 3080

[37]. Tirmizi, K. Hac, Bâbü'l-halkı ve't-taksir, n. 913; Buhâri, K. Meğâzi, n. 448/3, K. Hac, Bâbu-l-halkı ve-t-taksîr, n. 447/3; Müslim, K. Hac, Bâbu tafdili-l-halkı alâ-t-taksiri, n. 1304

[38]. Buhâri, K. Meğâzi, K. Hac, Bâbu-l-halkı ve-t-taksîri inde-l-ıhlâlı, n. 448; Müslim, K. Hac, Bâbu tafdili-l-halkı alâ-t-taksiri, n. 1304; Tirmizi, K. Hac, Bâbu-l-halkı ve-t-taksiri, n. 913

[39]. Buhâri, K. Vudui, Bâbu-l-mâi-l-lezi yağselu bihi şuru-l, n. 228/1; Muslim, K. Hac, Bâbu-s-sünneti Yevme'n-Nahri en yermî, n. 1305; Tirmizi, K. Hac, Bâbu bi eyyi cânibi-r-ra'si yebdeü fî-halkı, n. 912

[40]. Buhâri, K. Hac, Bâbu-z-Zehbi kable-l-halkı, n. 212/2; Neseî, K. Hac, Bâbu-r-remyi ba'de-l-mâi, n. 3069; İbn-i Mâce, K. Menâsik, Bâbu men

kaddeme nüsüken kable, n. 3050; Müslim, K. Hac, Bâbu men haleka kable-n-Nahri, n. 1307

[41]. Buhâri, K. Umre, Bâbu men i'temera kable-l-haccı, n. 2/3

[42]. Neseî, K. Hac, Bâbu fi Umreti Ramazane, n. 939; Tirmîzi, K. Hac, Bâbu fi Umreti Ramazâne, n. 939; İbn-i Mâce, K. Menâsik, B. Umre, n. 2993

[43]. İbn-i Mâce, K. Hac, Bâbu-l-Umreti fi ramazâne, n. 2993

[44]. Buhâri, K. Hac, Bâbu kem i'temesa-n-Nebiyü sallallahu aleyhi ve sellem, n. 478 / 2; Müslim, K. Hac, Bâbu beyâni adedi Umre-n-Nebiyi sallallahu aleyhi ve sellem, n. 1255; Tirmizi, K. Hac, Bâbu Umreti Recebe, n. 936 - 937

[45]. Tirmîzi, K. Hac, Bâbu kem i'temera-n-Nebiyü sallallahu aleyhi ve sellem, n. 478 / 2 ; İbn-i Mâce, K. Hac, Babu kem i'temera-n-Nebiyü sallallahu aleyhi ve sellem, n. 3003

[46]. Buhâri, K. Megazi, B. Gazveti-l-Hudeybiye, n. 478 /3; Muslim, K. Hac, Bâbu beyânı aded-i Umre'n Nebiyi sallallahu aleyhi ve sellem, N. 1253; Tirmizi, K. Hac, Bâbu kem Hacce'n Nebiyi sallallahu aleyhi ve sellem n. 815

[47]. Buhâri, K. Umre, Bâbu Umrete'-t-Tenîm, n. 4/3; Tirmizi, K. Hac, Babu'l-Umre mine-t-Ten'im, n. 934; İbn-i Mâce, K. Hac, n. 2999

[48]. Tirmizi, K. Hac, Babu'l-Umretü mine-l-Cirane, n. 935; Nesêi, K. Hac, Bâbu duhûli Mekketi leylen, n. 2866

[49]. Buhâri, K. Megâzi, Babu Umreti-l-kazâ; Müslim, K. Cihad, Bâbu Sulh-ı Hudeybiye, n. 1783; Buhâri, Bunun bir benzerini tâ'likan rivâyet etti.

[50]. İbn-i Mâce, K. Hac, Bâbu ziyâreti-l-beyti, n. 3060

[51]. Müslim, K. Hac, Bâbu vucûbi tavâfi-l-vedâ, n. 1327; Nesêi,

[52]. Ahmed b. Hanbel: Müsned, n. 38/6; İbn-i Mâce, K. Menâsik, Bâbu-l-hâizü tenfiru kalbe, n. 4012; Tirmizi, K. Hac, Bâbu fi-l-ifâde, n. 391; Buhâri, K. Hac, Bâbu-z-Ziyâreti yevmi-n-Nehri, n. 453; Müslim, K. Hac, Bâbu vucûbi tavâfi-lvedâ, n. 1211; Nesêi, K. Hayz, Bâbu-l-mer'eti tahidu ba'de-l-ifâdeh, n. 391; İmamı Mâlik, K. Hac, Bâbu-l-ifâde, n. 412 - 413

[53]. Buhâri, K. Hac, Bâbu-l-muhassabı, n. 471/3; Müslim, K. Hac, Bâbu ıstıhbâbı-n-Nüzuli bi-l-muhassab, n. 1311; Tirmizi, K. Hac, Bâbu fi men nezele mine-l-ebtah, n. 923; Nesêi, İbn-i Mâce, K. Hac, Bâbu nüzuli-l-Muhassabı, n. 3067

[54]. Müslim, K. Hac, Bâbu ıstıhbâbı-n Nuzûli b-muhassebi, n. 1313

[55]. Buhâri, K. Hac, B. 45; İbn-i Mâce, K. Hac, b. 26; Ahmed b. Hanbel; Müsnet, n. 237/2

[56]. Buhâri, K. Hac, Bâbu Nuzûli-n-Nebiyyi sallallahu aleyhi ve sellem Mekkete, n. 180/2; Müslim, K. Hac, Bâbu ıstıhbâbı-n-nuzûli bi-l-muhassabı, n. 1314

[57]. Buhârî, K. Hac, n. 310; Müslim, K. Hac, n. 1275

[58]. Buhârî, K. Hac, Müslim K. Hac, n. 1275

[59]. Buhârî, K. Nuzur, n. 454/3; Müslim, K. Hac, Bâbu men haleka kalbe-n-nahri, n. 1306; Tirmizi, K. Hac, Bâbu fimen haleka kalben yezbeha, n. 916; İbn-i Mâce, K. Hac, Bâbu men kademde nusukun kablen, n. 3051

[60]. Nesêi, K. Hac, Bâbu eyne yusâllî rek'ati-t-tavâf, n. 2958; İbn-i Mâce K. Hac, Bâbur -rek'ateyni he'de-t-tevâ n. 2958

[61]. Buhârî, K. Cenâiz, B. 76; Müslim, K. Hac, Bâbu tahrîmi-l-Mekkete ve saydihâ, n. 1355; Nesêi, K. Hac, Bâbu hurmeti Mekkete, n. 2877; İbn-i Mâce, K. Hac, Babu Fazlı Mekke, n. 3109

[62]. Müslim, K. Hac, Bâbu tahrîm-i Mekkete, n. 1335

[63]. Tirmizi, K. Hâc, Bâbu Minâ n. 881; İbn-i Mâce, K. Menâsik, Bâbu Nuzûl-i bi Mina, n. 3006

[64]. Buhârî, K. Târih-i Kebir

[65]. Müslim, K. Hâc, Bâbu Vucubi-l-Mebîli bi Mina, n. 1316; Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 2946

[66]. Buhârî, K. Umre, n. 87/5; Müslim, K. İnkâmeti-s-Sâlat, B. Kırâe fi salâtil-Leyl, n. 1352; Tirmizi, K. Hâc, B. 103, n. 949; Nesêî, n.1455; İbn-i Mâce, İnkâmeti-s-Salât, b. 76, n. 1073

[67]. Buhârî, K. Hac, Bâbu ıglâkı-l-beyti megâzî, B. Hacceti-l-Veda, n. 371/3; Müslim, Bâbu-Istihbâbı Duhûli-l-Ka'beti, n. 1329; Mâlik, Muvatta, K. Hâc, Bâbu-s-Salâtı i-l-Beyti, n. 398/1; Tirmizi, K. Hâc, B. 39, n. 874; Nesêî, K. Mesâcid, Bâbu-s-Salâtı Fi'l-Kâbe n. 33/2

[68]. Buhârî, k. Megazi, n. 375/3

[69]. Tirmizi, K. Hac. B. Fazlıt - tavafı, n. 876; Nesêî, K. Hâc, Bâbu'l Duhuli'l-Kâbe n. 873; İbn-i Mâce, K. Hâc, Bâbu Duhuli'l- Kâbe n. 3063

[70]. Tirmizi, K. Hâc, Bâbu duhuli'l-Kâbe, n. 873; İbn-i Mâce, K. Hâc, Bâbu Duhuli'l-Kâbe, n. 3063

[71]. Müslim, K. Hâc, N. 1397; Nesêî, K. Mesâcid, n. 701; İbn-i Mâce, K. İnkâmeti-s-Salât, Bâbu-s-Salâtı fil-Mescidi-l-Aksâ, n. 14049

[72]. Buhârî, K. Fezâilil-Medine b.1; Müslim, K. Hâc, Bâbu Fazlil-Medine, n. 1370; Tirmizi, K. Ebvâbil-velâ ve-l hibe, Bâbu fi men tevellâ gayri, n. 2128; İbn-i Mâce, Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 126/1

[73]. Ahmed bin Hanbel Müsnedi'nde bu hadisi 1460 no ile rivâyet etti.

[74]. Ahmed b. Hanbel; Müsned, n. 1443

[75]. Buhârî, K. Fazlı-s-Sâlati fi Bâb-ı Mescid-i Kubâ, n. 76/2; Müslim, K. Hâc, Bâbu fazlı Mescid-i Kubâ n. 1399; Nesêî, K. Mesâcit, Bâbu Mescid-i Kubâ, n. 699

[76]. Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 1387

[77]. Buhârî, K. Hâc, Bâbu Zât-ı İrk. N. 166/2; Nesêî, K. Hâc, N. 2662; Müslim, K. Hâc, n. 1375

[1]. Arafat'ta vakfeye başlama vakti, Arefe günü zevalden sonra başlar. Delili ibn-i Ömer'den rivâyet edilen bu hadisi şeriftir.

[2]. Nesêî, K. Hac, Bâbu-l-hutbeti yevme arefe, n. 3011; Buhârî, K. Tarihi-l-Kebir. N. 137-138

[3]. Tirmizi, K. Hac, Bâbu-l-vukûfi bi arafâti ve-d-duâi, n. 883; Nesêî, K. Hac, Bâbu rafî-i-l-yedeyni fi-d-duâi, n. 3017; İbn-i Mâce, Bâbu-l-mevkîfi bi arafâti, n. 3011; Câmi-l Usûl; n. 1522

[4]. Câmi ul-Usûl, N. 1539; Buhârî, n. 417; Müslim, K. Hac, B. İstihbabu idameti-l-hacc, n. 1282; Nesêî, n. 3022; Dâremî, n. 60; Ahmed b. Hanbel, n. 211

[5]. Muvattâ, K. Hac, Bâbu Salâtı-l-Müzdelife, n. 400/1; Nesêî, K. Hac. Bâbu-n-nuzûli ba'de-d-defii min arefete n. 3028; K. Mevâkit, n. 610; İbn-i Mâce, K. Hac, Bâbu-n-nüzûli ba'de-d-defii min arefete n. 3028; K. Mevâkit, n. 610; İbn-i Mâce, K. Hac, Bâbu-n-nüzuli beyne arafatin, n. 3019; Buhârî, K. Vudu, Bâbu isbâğı-l-vudûi, n. 211; K. Hac, Bâbu-l-ifâdati min arafâtin, n. 1280a

[6]. Tirmizi, K. Hac, b. 54, n. 885

[7]. Muvatta, K. Hac, n. 392; Buhârî, k. Meğazi, Bâbu haceti-l-vedâi, N. 413-414/2; K. Hac, Bâbu u-s-seysi izâ defea min arafatin; K. Cihat, Bâbu sur'ati-s-seys; Müslim, K. Hac, Bâbu-l-ifâdati min arafâtin, n. 1286; Nesêî, K. Hac, Bâbu keyfe-s-seyru min arafeh, n. 3026; İbn-i Mâce, K. Hac, Bâbu-d-def'i min arefe n. 3017

[8]. Buhârî, K. Vudû n. 211/1, K. Hac, Bâbu-l-cem'i beyne's-salâteyni, n. 1280; Müslim, K. Hac; Nesêî, N. 610 - 3028; Câmi-l-Usûl, n.1544

[9]. Buhârî, K. Hac Bâbu men cemea beynehumâ, n. 201/2; Müslim, K. Salat, N. 703, K. Hac, Bâbu-l-ifâzati min, n. 1286; Nesêî, K. Hac, Bâbu-l-cem'i beyne-s-Salâteyni, n. 3033

[10]. Müslim, K. Hac, Bâbu-l-ifâdati min arafâtin, n. 1286; Tirmîzî, K. Hac, B. 54, n. 887; Nesêî, K. Hac, Bâbu-l-cem'i beyne-s-Salâteyni, n. 3033

[11]. Buhârî, K. Hac, Bâbu men yusallî-l-fecre bi cem'in, Müslim, K. Hac, Bâbu ıstıhbâbı ziyâdeti-t-tablisi, n. 1289; Nesêî, K. Hac, Bâbu-l-cem'i beyne-s-Salâteyni bi-l-Müzdelifi, n. 3033

[12]. Tirmizi, K. Hac, Bâbu arafeti küllihâ mevkıfun, n. 885; İbn-i Mâce, K. Menâsik, Bâbu-l-mevkıfı bi arafâtin, n. 3010 Camîu-l-Usûl, n. 1523

[13]. Ahmed b. Hanbel, Müsned: n. 1455; Câmîu-l-Usûl, n. 1522; Müslim, n. 1218; İbn-i Mâce, n. 3048

[14]. Buhârî, K. Hac, Bâbu metâ yedfa men cemea, n. 424/3; K. Fezâil-l-eshâbi-n-Nebıyyi sallallahu aleyhi ve sellem, Bâbu eyyâmi-l-Câhiliyyeti; Tirmizi, K. Hac, Bâbu-l-ifâdati min cemin kalbe tulûi-l-şemsi, n. 896; Nesêî, K. Hac, Bâbu vakti-l-ifâdati, n. 3050; İbn-i Mâce, K. Hac, Bâbu-l-vukûfı bi cem'in, n. 3022; Dârimi, K. Hac, Bâbu vakti-d-def'i mine-l-Müzdelifi, n. 60/2; Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 14-29/1

[15]. Buhârî, K. Hac, Bâbu men kademde da'fete ehlihi bi leylin, n. 421/3; Müslim, K. Hac, Bâbu ıstıhbâbı takdim-i def'i-d-da'feti mine-n-nisâi, n. 129; Tirmizi, K. Hac, Bâbu Takdimi-d-da'teti min cemin bi leylin, n. 892 - 893; Nesêî, K. Hac, Bâbu Takdimi-n-nisâi, ve-s-sıbyânı ilâ menâzilihim, n. 3035; İbn-i Mâce, K. Hac, Bâbu men tekaddeme min cemin ilâ mina li ramyi cimarı, n. 3025

[16]. Câmîu-l-Usul, n. 1548; Tirmizi, Hac, b. 58, n. 892; Nesêî, K. Hac, Bâbu-n-nehyi an remyi cemreti-l-akabe, n. 30666; İbn-i Mâce, K. Hac, Bâbu men tekaddeme min cem'in ilâ Mina, n. 3025

[17]. Nesêî, K. Hac, Bâbu-n-nehyi an remyi cemreti-l-akabeti, n. 3067

[18]. Nesêî, K. Hac, Bâbu-r-ruhsat fı zâlike li-n-Nisâi, n. 3068; İbn-i Mâce, K. Menâsik, B. Men takaddeme min cemin li remyi-l-Cimâri, n. 3027

[19]. Nesêî, K. Hac, Bâbu-r-ruhsati li-d-duafâi, n. 3053; Buhârî, K. Hac, Bâbu men kademde da'fete ehlihi bi leylin, n. 421/3; Müslim, K. Hac, Bâbu

ıstıhbâbı takdidi-d-da'feti mine-n-nişâi, n. 1291; Muvatta, K. Hac, Bâbu takdimi-n-Nisâi ve-s-sıbyânı, n. 391/1; Camiu-l-Usul, n. 1553

[20]. Tirmizî, K. Hac, Bâbun fi-l-ifâdati, n. 886; Camiu-l-Usul, n. 1543; Nesêi, K. Hac, Bâbu-l-İdai fi vâdî muhassar, n. 3055; İbn-i Mâce, K. Hac, Bâbu-l-vukûfi bi cem'in, n. 3023

[21]. İbn-i Mâce, K. Hac, Bâbu-l-huteti yevme-n-nahri, n. 3058

[22]. Buhârî, K. Edeb - Hudut - Diyât, K. Meğazi, Hac, Bâbu-l Hutbet eyyamı Muslim K .İman, N. 66; Camiu-l-Usûl n. 1765

[23]. Buhârî, K. Tevhid - Meğâzi - Tefsir - Bed'il-halk, n. 2; Müslim, K. Kasâme, n. 29; Ahmed b. Hanbel, Müsnet, n. 69

[24]. Tirmizî, K. Hac, Bâbu fimen edrak e-l-imâme bi cem'in, N. 889; Nesêi, K. Hac, Bâbu fimen lem yüdrük salâte-s-subhi, n. 3047; İbn-i Mâce, K. Hac, Bâbu men etâ arefete kalbe-l-Cem'i, n. 3015; Dârimi, K. Hac, Bâbu bime yetimmü-l-hacce, n. 59/2

[25]. Tirmizî, K. Hac, Bâbu men edrake-l-imâme bi cem'in, n. 891; Nesêi, K. Hac, Bâbu fî men lem yüdrük Salâte-s-Subhi, n. 3043; İbn-i Mâce, K. Hac, Bâbu men etâ arafete kalbe-l-fecri, N. 3016; Darimi, K. Hac, Bâbu mâ yetim-hacce, n. 59/2; Ahmed b. Hanbel, Müsnet, n. 261 - 262

[26]. Nesêi, K. Hac, Bâbu mâ zükira fi Mina, n. 2999

[27]. Buhârî, K. Hac, Bâbu hel yebitü Eshâbu-s-Sikâyeti, Sikâyet-l-hac, n. 461/3; Müslim K. Hac, n. 1315

[28]. Buhârî, K. Hac, Bâbu-s-Salat; bi Mina, n. 53; Müslim, K. Salat, n. 694; Nesêi, K. Taksiri-s-Salâtı bi mina, n. 1450

[29]. Buhârî, K. Teksiri-s-Salât, Babu-s-Salâti bi mina, n. 53/2; Müslim, K. Salâti-l-Müsâfirin, Bâbu kasrı's-Salâtı bi Mina, n. 696; Tirmizi, K. Hac, Bâbu taksiri-s-Salâti bi Mina, n. 882; N. K. Kasrı-s-Salât, Bâbu-s-Salâti bi Mina, n. 1446

[30]. İbn-i Mâce, K. Menâsik, Bâbu min eyne termî cemrete-l-akabe, n. 3031

[31]. Müslim, K. Hac, Bâbu ıstıhbâbı remyi cemreti-l-akabet, n. 1297; Neseî, K. Hac, Bâbu-r-rukûbi ilâ-l-cimari, n. 3064

[32]. Müslim, K. Hac, Bâbu istihbâbı kevnı hasa-l-cimârı, n. 1299; Tirmizi, K. Hac, Bâbu fî-r-remyi yevme-n-Nahri, n. 894; Neseî, K. Hac, Bâbu vakti ramyi cemreti-l-akabe, n. 221; İbn-i Mâce, K. Hac, Bâbu ramyi-l-cimâri eyyâmı-t-teşriki, n. 3053

[33]. Buhâri, K. Hac, Bâbu remyi-l-cimârı, n.462/3

[34]. Buhâri, K. Hac, Bâbu remyi-l-cimârı min batnı-l-Vâdi, n. 463/3 - 464; Müslim, K. Hac, n. 1296; Neseî, K. Hac, Bâbu Keyfe türm-l-cimâru, n. 901; İbn-i Mâce,

[35]. Muvatta, K. Hac, Bâbu-r-ruhsatı, fî remyi, n. 408/1-409; Tirmizi, K. Hac, Bâbu-r-Ruhsatı li-r-riâi en yermü, n. 904; Neseî, K. Hac, Bâbu remyi-r-riâi, n. 3071; İbn-i Mâce, K. Menâsik, Bâbu te'hiri remyi-l-cimârı, n. 3036;

[36]. Neseî, K. Hac, bâbu adedi-l-hasa, n. 3080

[37]. Tirmizi, K. Hac, Bâbü'l-halkı ve't-taksir, n. 913; Buhâri, K. Meğâzi, n. 448/3, K. Hac, Bâbu-l-halkı ve-t-taksîr, n. 447/3; Müslim, K. Hac, Bâbu tafdili-l-halkı alâ-t-taksiri, n. 1304

[38]. Buhâri, K. Meğazi, K. Hac, Bâbu-l-halkı ve-t-taksîri inde-l-ıhlâlı, n. 448; Müslim, K. Hac, Bâbu tafdili-l-halkı alâ-t-taksiri, n. 1304; Tirmizi, K. Hac, Bâbu-l-halkı ve-t-taksiri, n. 913

[39]. Buhâri, K. Vudui, Bâbu-l-mâi-l-lezi yağselu bihi şuru-l, n. 228/1; Muslim, K. Hac, Bâbu-s-sünneti Yevme'n-Nahri en yermî, n. 1305; Tirmizi, K. Hac, Bâbu bi eyyi cânibi-r-ra'si yebdeü fî-halkı, n. 912

[40]. Buhâri, K. Hac, Bâbu-z-Zehbi kable-l-halkı, n. 212/2; Neseî, K. Hac, Bâbu-r-remyi ba'de-l-mâi, n. 3069; İbn-i Mâce, K. Menâsik, Bâbu men

kaddeme nüsüken kable, n. 3050; Müslim, K. Hac, Bâbu men haleka kable-n-Nahri, n. 1307

[41]. Buhâri, K. Umre, Bâbu men i'temera kable-l-haccı, n. 2/3

[42]. Neseî, K. Hac, Bâbu fi Umreti Ramazane, n. 939; Tirmîzi, K. Hac, Bâbu fi Umreti Ramazâne, n. 939; İbn-i Mâce, K. Menâsik, B. Umre, n. 2993

[43]. İbn-i Mâce, K. Hac, Bâbu-l-Umreti fi ramazâne, n. 2993

[44]. Buhâri, K. Hac, Bâbu kem i'temesa-n-Nebiyü sallallahu aleyhi ve sellem, n. 478 / 2; Müslim, K. Hac, Bâbu beyâni adedi Umre-n-Nebiyi sallallahu aleyhi ve sellem, n. 1255; Tirmizi, K. Hac, Bâbu Umreti Recebe, n. 936 - 937

[45]. Tirmîzi, K. Hac, Bâbu kem i'temera-n-Nebiyü sallallahu aleyhi ve sellem, n. 478 / 2 ; İbn-i Mâce, K. Hac, Babu kem i'temera-n-Nebiyü sallallahu aleyhi ve sellem, n. 3003

[46]. Buhâri, K. Megazi, B. Gazveti-l-Hudeybiye, n. 478 /3; Muslim, K. Hac, Bâbu beyânı aded-i Umre'n Nebiyi sallallahu aleyhi ve sellem, N. 1253; Tirmizi, K. Hac, Bâbu kem Hacce'n Nebiyi sallallahu aleyhi ve sellem n. 815

[47]. Buhâri, K. Umre, Bâbu Umrete'-t-Tenîm, n. 4/3; Tirmizi, K. Hac, Babu'l-Umre mine-t-Ten'im, n. 934; İbn-i Mâce, K. Hac, n. 2999

[48]. Tirmizi, K. Hac, Babu'l-Umretü mine-l-Cirane, n. 935; Nesêi, K. Hac, Bâbu duhûli Mekketey leylen, n. 2866

[49]. Buhâri, K. Megâzi, Babu Umreti-l-kazâ; Müslim, K. Cihad, Bâbu Sulh-ı Hudeybiye, n. 1783; Buhâri, Bunun bir benzerini tâ'likan rivâyet etti.

[50]. İbn-i Mâce, K. Hac, Bâbu ziyâreti-l-beyti, n. 3060

[51]. Müslim, K. Hac, Bâbu vucûbi tavâfi-l-vedâ, n. 1327; Nesêi,

[52]. Ahmed b. Hanbel: Müsned, n. 38/6; İbn-i Mâce, K. Menâsik, Bâbu-l-hâizü tenfiru kalbe, n. 4012; Tirmizi, K. Hac, Bâbu fi-l-ifâde, n. 391; Buhâri, K. Hac, Bâbu-z-Ziyâreti yevmi-n-Nehri, n. 453; Müslim, K. Hac, Bâbu vucûbi tavâfi-lvedâ, n. 1211; Nesêi, K. Hayz, Bâbu-l-mer'eti tahidu ba'de-l-ifâdeh, n. 391; İmamı Mâlik, K. Hac, Bâbu-l-ifâde, n. 412 - 413

[53]. Buhâri, K. Hac, Bâbu-l-muhassabı, n. 471/3; Müslim, K. Hac, Bâbu ıstıhbâbı-n-Nüzuli bi-l-muhassab, n. 1311; Tirmizi, K. Hac, Bâbu fi men nezele mine-l-ebtah, n. 923; Nesêi, İbn-i Mâce, K. Hac, Bâbu nüzuli-l-Muhassabı, n. 3067

[54]. Müslim, K. Hac, Bâbu ıstıhbâbı-n Nuzûli b-muhassebi, n. 1313

[55]. Buhâri, K. Hac, B. 45; İbn-i Mâce, K. Hac, b. 26; Ahmed b. Hanbel; Müsnet, n. 237/2

[56]. Buhâri, K. Hac, Bâbu Nuzûli-n-Nebiyyi sallallahu aleyhi ve sellem Mekkete, n. 180/2; Müslim, K. Hac, Bâbu ıstıhbâbı-n-nuzûli bi-l-muhassabı, n. 1314

[57]. Buhârî, K. Hac, n. 310; Müslim, K. Hac, n. 1275

[58]. Buhârî, K. Hac, Müslim K. Hac, n. 1275

[59]. Buhârî, K. Nuzur, n. 454/3; Müslim, K. Hac, Bâbu men haleka kalbe-n-nahri, n. 1306; Tirmizi, K. Hac, Bâbu fimen haleka kalben yezbeha, n. 916; İbn-i Mâce, K. Hac, Bâbu men kademde nusukun kablen, n. 3051

[60]. Nesêi, K. Hac, Bâbu eyne yusâllî rek'ati-t-tavâf, n. 2958; İbn-i Mâce K. Hac, Bâbur -rek'ateyni he'de-t-tevâ n. 2958

[61]. Buhârî, K. Cenâiz, B. 76; Müslim, K. Hac, Bâbu tahrîmi-l-Mekkete ve saydihâ, n. 1355; Nesêi, K. Hac, Bâbu hurmeti Mekkete, n. 2877; İbn-i Mâce, K. Hac, Babu Fazlı Mekke, n. 3109

[62]. Müslim, K. Hac, Bâbu tahrim-i Mekkete, n. 1335

[63]. Tirmizi, K. Hâc, Bâbu Minâ n. 881; İbn-i Mâce, K. Menâsik, Bâbu Nuzûl-i bi Mina, n. 3006

[64]. Buhârî, K. Târih-i Kebir

[65]. Müslim, K. Hâc, Bâbu Vucubi-l-Mebîli bi Mina, n. 1316; Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 2946

[66]. Buhârî, K. Umre, n. 87/5; Müslim, K. İkâmeti-s-Sâlat, B. Kırâe fi salâtil-Leyl, n. 1352; Tirmizi, K. Hâc, B. 103, n. 949; Nesêî, n.1455; İbn-i Mâce, İkâmeti-s-Salât, b. 76, n. 1073

[67]. Buhârî, K. Hac, Bâbu ıġlâkı-l-beyti megâzî, B. Hacceti-l-Veda, n. 371/3; Müslim, Bâbu-Istihbâbı Duhûli-l-Ka'beti, n. 1329; Mâlik, Muvatta, K. Hâc, Bâbu-s-Salâtı i-l-Beyti, n. 398/1; Tirmizi, K. Hâc, B. 39, n. 874; Nesêî, K. Mesâcid, Bâbu-s-Salâti Fi'l-Kâbe n. 33/2

[68]. Buhârî, k. Megazi, n. 375/3

[69]. Tirmizi, K. Hac. B. Fazlıt - tavafı, n. 876; Nesêî, K. Hâc, Bâbu'l Duhuli'l-Kâbe n. 873; İbn-i Mâce, K. Hâc, Bâbu Duhuli'l- Kâbe n. 3063

[70]. Tirmizi, K. Hâc, Bâbu duhuli'l-Kâbe, n. 873; İbn-i Mâce, K. Hâc, Bâbu Duhuli'l-Kâbe, n. 3063

[71]. Müslim, K. Hâc, N. 1397; Nesêî, K. Mesâcid, n. 701; İbn-i Mâce, K. İkâmeti-s-Salât, Bâbu-s-Salâti fil-Mescidi-l-Aksâ, n. 14049

[72]. Buhârî, K. Fezâilil-Medine b.1; Müslim, K. Hâc, Bâbu Fazlil-Medine, n. 1370; Tirmizi, K. Ebvâbil-velâ ve-l hibe, Bâbu fi men tevellâ gayri, n. 2128; İbn-i Mâce, Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 126/1

[73]. Ahmed bin Hanbel Müsnedi'nde bu hadisi 1460 no ile rivâyet etti.

[74]. Ahmed b. Hanbel; Müsned, n. 1443

[75]. Buhârî, K. Fazlı-s-Sâlati fi Bâb-ı Mescid-i Kubâ, n. 76/2; Müslim, K. Hâc, Bâbu fazlı Mescid-i Kubâ n. 1399; Nesêî, K. Mesâcit, Bâbu Mescid-i Kubâ, n. 699

[76]. Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 1387

[77]. Buhârî, K. Hâc, Bâbu Zât-ı Irk. N. 166/2; Nesêî, K. Hâc, N. 2662; Müslim, K. Hâc, n. 1375

“O vakit gelince gideriz.” diye cevap verdi. İbn-i ömer vakfeye çıkmak isteyince (yanında bulunan kimseler) “henüz güneş zeval bulmadı,” dediler. İbn-i Ömer: “(biraz sonra) Zeval buldu mu?” dedi. Onlar, “Hayır zeval bulmadı,” diye cevapladılar. Ravi diyor ki; onlar, “Güneş zeval buldu,” dediklerinde, İbn-i Ömer vakfe yerine hareket etti.^[1]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’i Arafat’ta kırmızı deve üzerinde vakfe yapıp hutbe okurken görmüştür.^[2]

Ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in size gönderdiği elçisiyim. Size şöyle buyuruyor: “Bulunduğunuz meşâirde vakfelerinizi yapınız. Siz babanız Hz. İbrahim’in âdetinden bir âdet üzerinde bulunuyorsunuz.”^[3]

Mina’ya gelene kadar hayvanların ön ayaklarını kaldırarak koştuğunu görmedim.^[4]

Ben: Ey Allah’ın Rasûlü, namaz vakti geldi dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Namaz ilerde (Müzdelif’e kılınacak)” buyurdu. Devesine bindi, Müzdelif’e gledik, akşamı kıldırdı, insanlar konaklarına develerini çöktürdüler, yatsı namazını kıldırana kadar yüklerini çözmediler, yatsıyı kıldırdı, ondan sonra yüklerini çözdüler. Muhammed bin Kesir rivâyetinde şunu ziyade etti, ben: (kurban günü) siz sabahladığınız vakit nasıl hareket ettiniz? Dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in terkisinde Fadıl bulunuyordu. Ben yaya olarak Kureyş’in Mina’ya, önde gidenleri içerisindeyim dedi.^[5]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem terkisine Üsâme radıyallahu anh’ı bindirdi. Devesi üzerinde orta yürüyüşle devam ediyordu. İnsanlar develerin sağına soluna vuruyor, koşturuyorlar. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onlara dönüp bakmadan “Ey nâs, ağır gidin,” buyuruyordu. Güneş battığı, vakit Arafat’tan (Müzdelif’e) döndü.^[6]

Ben oturuyordum, Zeyd’in oğlu Üsâme’ye Veda Haccında Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Arafat’tan döndüğünde nasıl yürüdü? diye

soruldu. Üsame radiyallahu anh: Yavaşla süratli arasında yürüyordu. Bir boşluk bulunduğunda daha süratli yürürdü, dedi.^[7] Hişam dedi ki Nass (denilen yürüyüşü) onak (denilen yürüyüş)ten daha hızlıdır.

“Namaz ilerde (Müzdelife’de kılınacak)tır.” buyurdu. Devesine bindi. Müzdelife’ye geldiği vakit devesinden indi tam tertib abdest aldı, kamet getirildi, akşamı kıldırdı. Sonra her şahıs ineceği yere devesini çöktürdü. Müteâkiben yatsı için kamet getirildi, onu da kıldırdı. Akşamla yatsı arasında hiçbir şey (Sünnet) kılmadı.^[8]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Müzdelife’de akşam ve yatsı namazlarını cem edip bir arada kıldı.^[9]

Arafat’tan İbn-i Ömer’le beraber döndük. Müzdelife’ye geldiğimiz vakit, bize akşamı üç, yatsıyı iki rekât olarak ikisini bir kametle kıldırdı. İbn-i Ömer namazdan çıktığı vakit bize: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bu mekânda bize böylece kıldırmıştı, dedi.^[10]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in hiçbir namazı vaktinin gayrinde kıldığını görmedim, ancak iki namaz arasını cem ettiği vakit müstesna. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem akşamla yatsı arasını cemi-i tehir ile cem etti, ertesi günü de sabah namazını vaktinden önce kıldı.^[11]

“Burası Guzah’tır, o vakfe mahallidir. İki namazın cem yeridir, her tarafı vakfe mahallidir. Ben kurbanımı işte burada kestim. Mina’nın her tarafı kurban kesme yeridir. Siz kurbanlarınızı çadırlarınızda (konak yerlerinizde) kesiniz.”^[12]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Arafat’ın her tarafı vakfe yeridir. Mina’nın her yeri Kurban kesme mahallidir. Müzdefile’nin her tarafı vakfe yeridir. Mekke’nin geniş yolları hem yol, hem de kurban kesecek mahallerdir.” buyurdu. ^[13]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onlara muhalefet ederek güneş doğmadan önce (Mina’ya) indi.^[14]

Müzdelife gecesi ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ehlinde
önceden gönderdiği zayıflar arasında idim.^[15]

Ebû Dâvud; Lath: Acıtmaksızın vurmaktır, dedi.^[16]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ehlinde zayıf olanları ortalık
karanlık iken gönderir ve onlara emrederdi, yâni güneş doğana kadar taş
atmamalarını emrederdi.^[17]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem kurban gecesi Ümmü Seleme'ye
cemre taşlarını şafaktan önce atmasını emretti, sonra Ümmü Seleme devam
etti (Mina'ya) indi, o gün Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in Ümmü
Seleme'nin yanında olduğu gündü.^[18]

Asr-ı Saadet'te onu biz de yapardık, dedi.^[19]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Müzdelife'den inerken ağır ağır indi,
ashabına hafif taşı gibi (bakla büyüklüğünde) taşlar atmalarını emretti, ve
muhassar vadisinde devesini süratlendirdi.^[20]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem son yaptığı haccında (Mina'da)
cemreler arasında durdu ve, "Bu gün hangi gündür?" buyurdu. Ashab:
"Bayram günüdür." Dediler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Bu gün
Hacc-ı Ekber günüdür." buyurdu.^[21]

Ebû Bekir radiyallahu anh, beni Kurban günü Mina'da, bu yıldan sonra
hiçbir müşrik hac edemeyecek, Kâbe'yi çıplaklar tavaf edemeyecek, Hacc-ı
Ekber günü Kurban günüdür. Hacc-ı Ekber de (şartlarına riayet edilen)
haktır, diye ilân etmek için görevlendirilenler arasında gönderdi.^[22]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den bir önce geçen hadis ile aynı
manâda rivâyet olundu.^[23]

Ebû Dâvud dedi ki: Mihran da, Süfyan'dan böylece rivâyet etti ve, "Hac,
Hac" diye bu lâfzı iki kere söyledi. Yahya bin Said el Kattân da Süfyan'dan
rivâyet etti, "Hac" lâfzını bir kere söyledi. ^[24]

Müzdelife'yi kastederek vakfe yerinde ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem geldim ve Ey Allah'ın Rasûlü, ben Tay dağından geldim, vasıtamı yordum. Nefsimi meşakkate düşürdüm. Allah'a yemin olsun ki üzerinde vakfe yapmadığım hiçbir kum tepesi bırakmadım, benim haccım oldu mu? Dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem "Bizimle şu (bayram sabahı) (namazına kim yetişir, bundan önce gece veya gündüzün bir kısmında Arafat'a gelir, vakfede bulunursa haccı tamam olur ve (Taş ve kurbandan sonra) saç ve sakalından keser," buyurdu.^[25]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bize Mina'da hutbe okudu. İşitme gücümüz o kadar artmıştı ki biz konak yerimizde olduğumuz halde ne söylediğini işitiyorduk. Ashaba hac fiillerini öğretmeye başladı. Bu sırada sesinin daha uzaklara ulaşmasını sağlamak için şehadet parmaklarının uçlarını kulak deliklerine koydu sonra onlara fiske büyüklüğünde taşlar atınız dedi. Arkasından Muhacirlere emir verdi, onlar mescidin önüne yerleştiler. Ensara emir verdi, onlar da mescidin arkasına yerleştiler. Ondan sonra da diğer insanlar indi ve yerleştiler.^[26]

Abbas radiyallahu anh, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den; Mina gecelerinde zemzem dağıtma vazifesi için Mekke'de geceleme üzere izin istedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'de ona izin verdi.^[27]

Osman (bin Affan) radiyallahu anh Mina'da (dört rekâtlı farzları) yine dört rekât kıldı. Abdullah (bin Mesud) radiyallahu anh anlatıyor. Ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'le iki rekât kıldım. Ebûbekir radiyallahu anh'le iki rekât kıldım. Ömer'le de iki rekât kıldım. Hafz (bin Gıyas da rivâyette şunu) ziyade etti: Osman'ın halifeliğinin ilk yıllarında da, onunla birlikte iki rekât kıldım. Osman radiyallahu anh son yılları tamam kıldı. Buradan itibaren Ebû Muaviye'den şunu ziyade etti. Sonra size yollar ayrıldı. Ben kıldığım her dört rekâttan iki rekâtın kabul olmasını istiyor, seviyorum. Â'meş dedi ki: Muaviye bin Kurra üstadlarından naklen bana haber verdi. Abdullah bin Mesud dört rekât kıldı. Ona sen Osman radiyallahu anh'ı ayıpladın, sonra kendin dört rekât kıldın, denildi. İbn-i Mesud, muhalefet şeridir, diye cevap verdi.^[28]

1965 - Hârise bin Vehb bin el-Huzâî radiyallahu anh ki, onun annesi Ömer'in nikâhında bulunuyordu. Ömer'in oğlu Ubeydullah ondan doğdu.

Dedi ki: ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’le Veda Haccı’nda beraber Mina’da namaz kıldım. Cemaat olabildiğine kalabalıktı. Bize iki rekât kıldırdı.^[29]

“Ey insanlar bazınız bazınızı öldürmesin, cemreleri taşıdığınız vakit bakla büyüklüğünde taşlar atınız.” buyurdu.^[30]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’i kurban günü devesi üzerinden taş atarken gördüm, şöyle buyuruyordu: “Hac işlerini benden alınız (öğreniniz.) Çünkü bu haccımdan sonra hac yapabileceğimi bilmiyorum.”^[31]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’i bayramın birinci günü devesi üzerinde kuşluk vakti, diğer günlerde zevalden sonra cemreleri taşlarken gördüm.^[32]

İbn-i Ömer’e taşları ne zaman atayım, diye sordum. İbn-i ömer: “İmamın attığı vakit sen de at,” dedi. Kendisine soruyu tekrar sordum. İbn-i Ömer; “Biz güneşin zevali anını bekler, güneş zeval bulduğu vakit taşları atardık,” dedi.^[33]

1974 - Abdurrahman bin Yezid dedi ki; ibn Mes’ûd cemre-i akabe’ye varınca Kabe’yi soluna Mina’yı da sağına aldı ve Cemre-i Akabe’ye yedi çakıl atıp (Rasûlullah’ı kasedederek) “kendisine Bakara Sûresi inen kimse de işte böyle attı” dedi.^[34]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem deve çobanlarına (Mina dışında) geceleme ruhsat verdi. Bayram günü Cemreleri taşlarlar, ertesi gün ve daha ertesi gün iki günün taşını birden taşlarlar, Mekke’ye dönüş günü de taşlarlar.^[35]

Eba Miclez’in şöyle dediğini işittim: “İbn-i Abbas’a Cemreler hususunda bir şey sordum. İbn-i Abbas: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona altı taş mı, yoksa yedi taş mı attı bilmiyorum,” dedi.^[36]

Saçlarını kısaltanlara da dediler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem de “saçlarını kısaltanlara da (rahmet eyle)” buyurdu.^[37]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Veda Haccı'nda başını tıraş etti.^[38]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, kurban günü Akabe cemresini taşıladı, sonra Mina'daki konak yerine döndü. Kurbanlığını getirtti, kesti. Sonra berberi çağırdı. Başının sağ tarafını tuttu tıraş etti. Yanında bulunanlara saçından birer ikişer tel taksim ediyordu, sonra başının sol tarafını tuttu onu da tıraş etti. Sonra, "Ebû Talha buraya gelsin," dedi. Sol tarafın saçını da Ebû Talha'ya verdi.^[39]

"Taşını at güçlük yok," buyurdu.^[40]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Hac yapmadan önce umre yaptı.^[41]

Ey Allah'ın Rasûlü, ben ihtiyar hasta bir kadını, benim için haccımın yerini tutabilecek bir amel varmı, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem; "Ramazan içerisinde yapılacak umre hacca bedeldir." buyurdu.^[42]

"Karım bana sizinle hacca muadil ameli sormamı istedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Karına selâm söyle, Allah'ın Rahmeti ve bereketini söyle ve ona haber ver; Ramazanda Umre benimle hacca bedeldir," buyurdu.^[43]

İbn-i Ömer'e Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in kaç defa umre yaptığı soruldu. İbn-i Ömer, "İki kere yaptı," dedi. Bunun üzerine Aişe radiyallahu anh, İbn Ömer de kesinlikle biliyor ki, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem veda haccıyla birlikte yaptığı umreden başka üç defa umre yaptı, demiştir.^[44]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem dört umre yaptı. Hudeybiye umresi, ikincisi Hudeybiye'de gelecek sene yapmasına karar verdikleri (kaza) umresi, üçüncüsü; Cirane'den yaptığı umre, dördüncüsü de; veda haccıyla yaptığı umresidir.^[45]

"Gerçekten Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem dört defa umre yaptı, Veda Haccı'yla beraber yaptığı umreden başka hepsi de Zilkade ayında idi."^[46]

1995 - Abdurrahman bin Ebû Bekir'in babasından rivâyet edildiğine göre Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona şöyle demiştir: “Ey Abdurrahman kız kardeşin Aişe’yi terkine bindir (en yakın hıl sınırı) Ten'im'den ümre yaptır. Onu Ekeme'ye indirdiğin vakit ihramlansın bu makbul bir umredir,” buyurdu.^[47]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Cirane'ye girdi, mescide geldi. Allah'ın dilediği kadar namaz kıldı. Sonra da ihramlandı, sonra devesi üzerine bindi, Medine yoluna kavuşana kadar Serif (denilen yer)in iç kısmına doğruldu. (Geceden) Mekke'ye yatmış gibi sabahladı.^[48]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem kaza umresinde (Mekke'de) üç gün kaldı.^[49]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Mekke'ye dönüşünde yaptığı yedi şavtlı (farz tavafında) remel yapmadı.^[50]

Halk her tarafa dönüp gidiyordu. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem; “Sizden biriniz son vazife olarak Kâbe'ye vedâ tavafı yapmadıkça sakın dönmesin,” buyurdu.^[51]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Huyey kızı Safiye radiyallahu anha'yı andı. O, hayız oldu, denildi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Umulur ki o, bizi yolumuzdan alıkor,” buyurdu. Onlar da, “Ey Allah'ın Rasûlü Safiyye ifaza tavafını yapmıştı” dediler. “Öyle ise bizi yolumuzdan alıkoyacak değildir”, buyurdu.^[52]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem (Medine'ye) çıkmasına kolaylık olsun için Muhassab'da (bir müddet) konakladı. Orada konaklamak sünnet değildir. Oraya inmek isteyen iner, inmek istemeyen inmez.^[53]

Ebû Râfi: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in eşyasını korumakla görevli idi. Râvîlerden Osman, Ebtah'a (inmemi emretmemiştî) sözünü ilave etti.^[54]

Zührî: “Hayf: Vadi demektir,” dedi.^[55]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Mina'dan harekete karar verdiği an, “Biz yarın ineceğiz,” buyurdu. Bu rivâyette ravi bir önceki hadisin benzerini zikretti fakat evvelini ve “Hayf vadidir,” cümlesini zikretmedi.^[56]

“Bathada hafıfca uyur, sonra Mekke'ye girerdi ve Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem böyle yapardı,” derdi.^[57]

İbn-i Ömer de böyle yapardı.^[58]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Veda Haccı'nda Mina'da durdu, ona soru soruyorlardı, ona bir adam geldi, “Ey Allah'ın Rasûlü, ben bilmeyerek Kurban kesmeden önce tıraş oldum,” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Kurbanını kes güçlük yoktur,” buyurdu. Başka bir adam daha geldi ve “Ey Allah'ın Rasûlü, ben bilmeyerek taş atmadan önce deve kurban ettim,” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Taşını at, güçlük yoktur,” buyurdu. O gün insanların yerinden önceye aldığı ve sonraya bıraktığı amellerden her neden sorulmuşsa hepsine, “Yap, güçlük yoktur,” diye cevap verdi.^[59]

“Bu hadisi İbn-i Cüreyc Kesir'den haber verdi. Kesir de babasından naklen bize haber verdi. Kesir'in kendisine sordum, babamdan işitmedim, yalnız dedemden naklen aile fertlerimden birinden işittim,” dedi.^[60]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den işittiği şu hutbeyi yazmasını istiyordu, dedi.^[61]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Mekke harem bölgesinin yaş otları da koparılamaz.” buyurmuştur.^[62]

“Hayır olmaz. Ancak Mina önce gelenin konaklayacağı devesini çökereceği bir yerdir.” buyurdu.^[63]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Haram hudutları içerisinde gıda maddelerinin ihtikârı orada haddi aşmaktır.” buyurdu.^[64]

Bizde cimrilik yok, ihtiyaç ta yok. Lâkin Birgün Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem devesi üzerinde olduğu halde yanımıza girdi, terkisinde

Üsame bin Zeyd de vardı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem içecek bir şey istedi. Nebiz (Hurma suyu) getirildi, ondan kendisi içti, fazlasını Üsame bin Zeyd'e verdi, o da içti. Sonra Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Bunu çok iyi ve güzel yaptınız, bundan sonra böyle yapınız," buyurdu. İşte biz de böylece Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in söylediğini değiştirmek istemiyoruz.^[65]

2022 - Abdurrahman bin Humeyd radiyallahu anh'dan rivâyete göre Ömer bin Abdulaziz'in, Saib bin Yezid'den Mekke'de ikâmet hususunda bir şey işittin mi? diye sorduğunu işitmiş. Sâib şöyle cevap vermiş: Bana ibnü'l-Hadremî'nin haber verdiğiğine göre kendisi Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'i şöyle buyururken işitmiş: "Muhacirlerin vedâ tavafından sonra Mekke'de üç gün kalma hakkı vardır."^[66]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den (2023 no.lu) Kanâbî'nin hadisinin manâsı rivâyet olundu. Bu rivâyette, "Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in Kâbe'de kaç rekât namaz kıldığını (Bilâl'a) sormayı unuttum," dedi. ^[67]

İbn-i Abbas dedi ki: Sonra Kâbe'ye girdi. Kenar ve köşelerinde tekbir getirdi, sonra çıktı. Kâbe'nin içinde namaz kılmadı.^[68]

Ben Kâbe'ye girip içinde namaz kılmayı çok istiyordum. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem elimden tuttu, beni hıcre soktu ve, "Kâbe'ye girmek istediğin vakit Hıcirde namaz kıl, süphesiz Hıcir de Kâbe'nin bir parçasıdır. Mensup olduğun Kureyş kavmi Kâbe'yi bina ettikleri vakit binayı kısalttılar. Hıcri Kâbe'den dışarıda bıraktılar." buyurdu.^[69]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem yanımdan sevinçli olarak çıktı, sonra yanıma üzgün olarak döndü ve, "Ben Kâbe'nin içine girmiş bulunuyorum. Eğer yaptıklarım hakkında sonradan edindiğim bilgiyi önceden edinmiş olsaydım Kâbe'ye girmezdim. Çünkü ben ümmetime meşakkat vermiş olmaktan korkarım." buyurdu.^[70]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: "(Fazla sevap umarak) yalnız şu üç mescide yolculuk edilebilir: Mescid-i Haram, şu benim mescidim ve Mescid-i Aksâ" dır.^[71]

Biz Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den, ancak Kur'an ve şu sahifedekinden başka bir şey yazmadık. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Medine'nin sevirle Air dağı arası haramdır. Kim burada dine muhalif bir bid'at çıkarır veya bid'atçıyı barındırırsa Allah Teâlâ, Melekler ve bütün insanların lâneti onun üzerine olsun, onun ne farzı ve ne de nafilesi makbuldür. Müslümanların emânı birdir. Onların en aşağı derecede olanları bile onunla hareket eder. Kim bir müslümanın hakkını gizlerse, verdiği ahdi bozarsa, Allah'ın meleklerin ve bütün nâsın lâneti onun üzerine olsun, onun ne farz ne de nafilesi kabul olunur. Bir kimse kendi efendilerinin izni olmadan bir kavmi velî edinirse, Allah Teâlâ melekler ve bütün nâsın lâneti onun üzerine olsun. Onun ne farzı ve ne de nafilesi kabul olunur." buyurdu.^[72]

Sad bin Ebû Vakkas ise onlara şöyle dedi: "Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şu haram bölgesini kendisi haram kıldı ve, "Kim bu haram içinde av avlayan birisini yakalarsa hemen onun (elbisesini) soysun," buyurdu. "Ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in bana ikram ettiği bir şeyi size iade edemem. Ancak isterseniz elbisenin parasını veririm." ^[73]

Sa'd (bin Ebû Vakkas) Medine'li köleleri Medine'nin ağaçlarından keserlerken buldu. Eşyalarını aldı ve (kölelerin efendilerine) "Ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in Medine'nin ağaçlarından bir şeyin kesilmesini yasakladığını ve şöyle buyurduğunu işittim: "Kim Medine'nin ağaçlarından bir şey keserse, onun elbisesi soyup alana aittir," ^[74]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Kuba'ya, yaya ve binitli olarak gelirdi. İbn-i Nümejr şunu ziyade etti: "İki rekât namaz kılardı." ^[75]

Medine surlarının kara taşlı yerine çıktık, oradan aşağıya indiğimizde, bir de baktık ki vadinin dönemecinde kabirler var. Biz Ey Allah'ın Rasûlü, bu bizim kardeşlerimizin kabirleri midir? diye sorduk. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem "Ashabımızın kabirleridir." buyurdu. Şehitlerin kabirlerine geldiğimiz vakit, "İşte bu kardeşlerimizin kabirleridir," buyurdu.^[76]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Zülhuleyfe'deki Batha'da devesini çökertti ve orada namaz kıldı. (Nafi diyor ki) Abdullah bin Ömer de öyle yapardı.^[77]

– كِتَابُ النِّكَاحِ – NİKAH BÖLÜMÜ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

كِتَابُ النِّكَاحِ

1 - NİKAHA TEŞVİK

٢٠٤٦- عَنْ عَلْقَمَةَ قَالَتْ إِنِّي لَأَمْشِي مَعَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ يَمْشِي

إِذْ لَقِيَهُ عُثْمَانُ فَاسْتَحْلَاهُ فَلَمَّا رَأَى عَبْدُ اللَّهِ أَنَّ لَيْثَ لَهُ حَاجَةً قَالَ لِي

تَعَالَ يَا عَلْقَمَةُ فَجِئْتُ فَقَالَ لَهُ عُثْمَانُ: أَلَا تَزَوِّجُكَ يَا أَبَا عَبْدِ الْوَهَّابِ

بِجَارِيَةِ بَكْرٍ لَعَلَّهُ يَرْجِعُ إِلَيْكَ مِنْ نَفْسِكَ مَا كُنْتَ تَعَاهَدُ، فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ:

لَيْنُ قُلْتُ ذَلِكَ لَقَدْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَنْ

اسْتَطَاعَ مِنْكُمُ الْبَاءَةَ فَلْيَتَزَوَّجْ فَإِنَّهُ أَغْضَى الْبَصَرِ وَأَخْصَنَ الْفَرْجِ وَمَنْ لَمْ

يَسْتَطِعْ مِنْكُمْ فَلْيَعْلَلْهُ بِالصَّوْمِ فَإِنَّهُ لَهُ وَجَاءٌ

2046 - Alkame radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir: Ben Mina'da Abdullah bin Mesud'la gidiyordum. Osman radiyallahu anh ona rast geldi. Osman onu tenhaya çekti, (evlenmesini teklif etti). Abdullah bin Mes'ud'un onun teklif ettiği şeye ihtiyacı olmadığını anlayınca, bana yanımıza gel ey Alkame, diye çağırdı. Ben de yanlarına geldim, (o sırada) Osman ona; “seni bakire bir kızla evlendirsek umulur ki nefsinden kaybettiğin bazı şeyler sana döner” dedi.

Abdullah radiyallahu anh, Elbette sen böyle diyorsun, yemin olsun ki ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den; “Sizden kimin nikâha gücü yeterse evlensin. Zira evlenmek gözü (haramdan) ziyadesiyle korur. Avret

yerini de muhafaza eder. Sizden kimin nikâha gücü yetmezse oruç tutsun, zira oruç onun erkeklik damarlarını burmak gibidir,” buyurduğunu işittim. [78]

İZAH

Bâe: Aslında insanın barınacağı yere denir. Burada nikâhtan kinayeder. Nikâha ve aldığı kadını her hususta tatmine gücü yeten kimse evlensin demektir.

Vica: Yumurtaların çekilmesi, haya bağlarının dövülmesi demektir. Evlenmek erkekliği teskin etmekte sanki hayaları dövülmüş gibi harama meylettirmez.

Hısa: Yumurtaları tamamen çıkarıp atmaktır. Bu hadisi şerif evlenemeyenlerin sıhhate zarar vermemek şartı ile erkekliği teskin edici ilâçlar kullanarak zinadan korunmanın cevâzına delil olabilir. (Hattabi Şerhi)

2 - DİNDAR KADINLARLA EVLENMEYE TEŞVİK

٢٠٤٧- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: تَتَخَذُ

النِّسَاءُ لِأَرْبَعٍ: لِمَالِهَا وَلِحَسْبِهَا وَلِجَمَالِهَا وَلِدِينِهَا فَأَعْطُفْ بِذَاتِ الدِّينِ

تَرَبِّثْ يَذَاكْ

2047 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem, “Kadınlar, dört hasleti için nikâh olunurlar: malı, hasebi, güzelliği ve dindarlığı için. Dindar olanı tercih et, ellerin berekle dolsun,” buyurmuştur. [79]

İZAH

“Teribet yedâke” bu tabir Araplar arasında hem medih ve hem zem için kullanılır. Fakat her zaman duada kullanılmaz. Burada teşvik içindir. Onu tercih et, ellerin bereketle dolar demek manâsınadır.

Bu hadis-i şerif, dindarlığın nikâhta denklik şartlarının başında geldiğini bildiriyor.

Hanefî: Kureyşli, Kureyşliye denktir.

Şâfiî: Müslümanlar hür olmak şartıyla birbirlerine denk sayılırlar.

Malikî de aynı kanaattadır. Ahmed bin Hanbel ve Süfyan-i Servi: Denklik dinde ve hasebdedir, demişlerdir. (Mealimü’s-Sünen, c. 3, s. 4)

3 - BEKARLARLA EVLENMEK

٢٠٤٨ - عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَتَزَوَّجْتُ؟ قُلْتُ: نَعَمْ، قَالَ: بِكُزٍّ أَمْ بِبَيٍّ؟ فَقُلْتُ: بَيٍّ، قَالَ: أَتَلَا

بِكُزٍّ تَلَا عَيْنَهَا وَتَلَا عَيْنَكَ

2048 - Câbir bin Abdullah radıyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bana: “Evlendin mi?” diye sordu. Ben de, “Evet evlendim,” dedim. “Kız mı aldın, dul mu?” buyurdu. “Dulla evlendim,” dedim. “Kız alsan olmaz mıydı? Sen onunla şakalaşırdın. O da seninle” buyurdu. [\[80\]](#)

İZAH

Bekârın bekârla evlenmesinde fayda var, ancak bazı şartlar dulla evlenmeyi gerektirebilir. Nitekim Resûl-i Ekrem’e Hz. Cabir; “dul aldım. Çünkü babam vefat etti, yedi veya dokuz kız kardeşim kaldı, onların yanına onlar gibi bir kız almayı uygun görmedim,” dedi. Resûl-i Ekrem’de, “Allah mübarek etsin,” buyurdu.

4 - KISIR KADINLARLA EVLENME

٢٠٤٩- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ فَقَالَ: إِنَّ امْرَأَتِي لَا تَحْتَجُّ يَدَ لَا يَمِينٍ قَالَ: غَرَبَتْهَا قَالَ: أَخَافُ أَنْ

تَتَّبِعَهَا نَفْسِي قَالَ: فَاسْتَمْتَعْ بِهَا

2049 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Bir kimse Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi ve, "benim karım kendine uzatılan yabancı elleri red etmiyor," dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Onu uzaklaştır (boşa)," buyurdu.

Adam: "Boşarsan nefsimin onun peşinden gitmesinden korkarım," dedi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Öyle ise onunla geçin," buyurdu. [\[81\]](#)

İZAH

Burada "kendisine dokunan yabancı eli red etmez," demesi zinaya karşı meyilli olduğunu ifade eder. Açıktan zina etmiş olsa recmile emr edilirdi. Fakat adam öyle zannediyor.

Ebû Dâvud haşiyesinde "erkeğin malından ras gelene veriyor, açılan hiçbir eli boş çevirmiyor" demektir, şeklinde izah edilmiştir. Çünkü erkeğin imkânından fazla dağıtmakda bir nevi afettir. Onun için ayrıl, uzaklaş, buyrulmuştur.

٢٠٥٠- عَنْ مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: إِنِّي أَصْبْتُ الْمَرْأَةَ ذَاتَ حَسَبٍ وَجَمَالٍ وَإِنَّهَا لَا تَلِدُ

أَفَاتُرُوجَهَا قَالَ: لَا تُمِ أَتَاهُ الثَّانِيَةَ فَتَهَاةَ ثُمَّ أَتَاهُ الثَّالِثَةَ فَقَالَ: تَزَوَّجُوا

الْوَدُودَ الْوُلُودَ فَإِنِّي مَكَاثِرُ بِكُمْ الْأُمَمِ

2050 - Ma'kıl bin Yesar radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e bir kimse geldi. Ben soylu ve güzel bir kadın buldum. Fakat o çocuk doğurmuyor. Onunla evleneyim mi, dedi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Hayır evlenme,” buyurdu. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e ikinci defa geldi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, onu onunla evlenmekten nehy etti. Üçüncü defa yine geldi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Sizler kocalarına sevgi besleyen ve çocuk yapan kadınlarla evlenin. Çünkü ben geçmiş ümmetlere sizin çokluğunuzla övüneceğim,” buyurdu.^[82]

İZAH

Çocuk doğurmak kadın için büyük bir meziyettir. Nesil onunla devam eder. Evlât beslemek ona Hâlık’ın bir ikramıdır. Karşılığında sadaka sevabı alır.

5 - ZİNA EDENLERİN EVLİLİĞİ HAKKINDAKİ AYET-İ KERİME

٢٠٥١- عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ أَنَّ مَرْثَدَ بْنَ أَبِي

مَرْثَدٍ الْغَنَوِيُّ كَانَ يَخُولُ الْأَسَاذِي بِمَكَّةَ وَكَانَ بِمَكَّةَ بَنِي يُقَالُ لَهَا عَنَاقُ

وَكُنْتُ صَدِيقَهُ قَالَ: جِئْتُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ: يَا

رَسُولَ اللَّهِ أَتُكَيِّحُ عَنَاقُ؟ قَالَ: فَسَكَتَ عَنْهَا فَنَزَلَتْ (وَالزَّانِيَةُ لَا تَكْبِرُهَا

إِلَّا زَانٍ أَوْ مُشْرِكٌ) فَدَعَانِي فَقَرَأَهَا عَلَيَّ وَقَالَ: لَا تَكْبِرُهَا

2051 - Amr bin Şuayb’dan, babasından, o da dedesinden şöyle rivâyet etmiştir:

Mersed bin Ebû Mersed el-Ganevî, esirleri Mekke’ye götürürdü. Mekke’de Anak adlı bir fahişe vardı. Onun dostuydu. Mersed diyor ki: Ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e geldim ve, Ey Allah’ın Rasûlü, “Anakla evleneyim mi?” diye sordum. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem sükût etti, bana cevap vermedi. Hemen şu ayet indi. “Meal: “Fahişe kadını

ancak zani erkek veya müşrik nikâhlar.” Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem beni çağırdı onu bana okudu. Ve “Anak’ı nikâhlama,” buyurdu. [83]

İZAH

Bu ayet-i kerime Nûr suresinin 3. âyetidir. Küffardan Mekke’li Anak ismindeki fahişe hakkında inmiştir. Bu hüküm ona mahsustur. Vaktiyle zina ettiği zannedilen bir Müslime kadının nikâhı fesh edilemez. (Şerh-i Hattabi)

٢٠٥٢- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

لَا يَنْكِحُ الزَّانِي الْمَجْلُودَ إِلَّا بِمِثْلِهِ

وَقَالَ أَبُو مُعْمَرٍ: حَدَّثَنِي حَبِيبُ الْمُهَلَّبِيِّ عَنْ غَمْرٍو بْنِ شُعَيْبٍ

2052 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Kendisine zinadan dolayı sopa vurulmuş erkek, ancak kendi misliyle evlenebilir,” buyurdu.

Ebû Ma’mer dedi ki: Bana Habîb el Muallim haber verdi, o da Amr bin Şuayb’dan rivâyet etti.

6 - KİŞİNİN KENDİ CARİYESİNİ AZAT EDİP SONRA ONUNLA EVLENMESİ

٢٠٥٣- عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

مَنْ أَعْتَقَ جَارِيَةً وَتَزَوَّجَهَا كَلَنَ لَهُ أَجْرَانِ

2053 - Ebû Mûsâ radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Kim, cariyesini azat eder ve onu nikâhlarsa, onun için iki ecir vardır,” buyurdu. [84]

٢٠٥٤- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَعْتَقَ

صَفِيَّةٌ وَجَعَلَ عَتَقَهَا صَدَاقَهَا

2054 - Enes bin Malik radiyallahu anh'dan rivâyet edilmiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Safiyye'yi azat etti. Onu hürriyetine kavuşturmayı mehri yerine saydı. [85]

İZAH

Hiz. Safiyye, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in cariyesi idi. Onu azat etmiş ve nikâhlamıştı.

Nikâhta verilmesi şart olan mehri yerine, onun azatlanmasını karşılık tutmuştu.

Sadak: Mehir demektir.

7 - NESEBEN HARAM OLANLAR EMZİRMEYEN DOLAYI DA HARAM OLUR

۲۰۵۵- عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ النَّبِيَّ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ يَحْرُمُ مِنَ الرِّضَاعَةِ مَا يَحْرُمُ مِنَ الْوِلَادَةِ

2055 - Aişe radiyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Neseb yönünden haram olan emzirmeden dolayı da haram olur.” buyurdu. [86]

İZAH

Bu hadis-i şerif, neseben haram olanların emzirmekle de haram olacağına delildir. Mesela: Erkeğin anne baba bir kız kardeşi kendisine haram olduğu gibi süt kız kardeşi de kendisine haramdır. Diğer meseleleri de buna kıyas et.

۲۰۵۶- عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ أَنَّ أُمَّ حَبِيبَةَ قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ هَلْ لَكَ

يَا أُخْتِي؟ قَالَ: فَأَفْعَلُ مَاذَا قَالَتْ: فَتَكْبِرُهَا قَالَ أَخَذَكَ قَالَتْ: نَعَمْ
قَالَ: أَوْتَجِبِينَ ذَلِكَ قَالَتْ: لَيْسَ بِمُخْلِيةٍ بِكَ وَأَحَبُّ مِنْ شَرِّتِي
يَا خَيْرُ أُخْتِي قَالَ فَإِنَّهَا لَا تَجِلُّ لِي قَالَتْ: فَوَاللَّهِ لَأَقْدُ أُخْبِرْتُ أَنَّكَ
تَحْتَاطُّ دُرَّةً أَوْ ذُرَّةً شَكَ زُهَيْرٌ بِنْتُ أَبِي سَلَمَةَ قَالَ: بِنْتُ أُمِّ سَلَمَةَ
قَالَتْ: نَعَمْ قَالَ أَمَّا وَاللَّهِ لَوْ لَمْ تَكُنْ رَبِّيتِي يَا جِجْرِي مَا عَلِمْتُ لِي
إِنَّهَا ابْنَةُ أَخِي مِنَ الرِّضَاعَةِ أَرْضَعْتَنِي وَأَبَاهَا ثَوْبَةُ فَلَا تَعْرِضَنَّ عَلَيَّ
بَنَاتِيكَ وَلَا أَخَوَاتِيكَ

2056 - Ümmü Seleme radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet etmiştir:
(Rasûlullah'ın hanımı) Ümmü Habibe radiyallahu anh şöyle dedi: Ey
Allah'ın Rasûlü Kız kardeşim için bir şey düşünüyor musun? Rasûlullah
sallallahu aleyhi ve sellem, “Ne yapayım?” dedi.

Ümmü Habibe: Onu kendine nikâhlarsın. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve
sellem, ”Üzerine evlenmemi, kız kardeşini almamı hoş karşılıyor musun?”
Ümmü Habibe: seninle baş başa değilim (nasıl olsa eşlerin var). Fakat
hayırlı bir işte bana kız kardeşimin ortak olması (başkasının ortak
olmasından) daha iyidir. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, ”Senin kız
kardeşin bana helâl değildir” buyurdu. Ümmü Habibe: Yemin olsun senin
Ebû Seleme'nin kızı, kızlığın Dürre veya Zürre (Râvi Zübeyr şek etti) ile
evleneceğini haber aldım, dedi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, ”Ümmü Seleme'nin kızı Dürre ile
ha?” dedi. Ümmü Habibe: evet onunla. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve
sellem, ”Allah'a yemin olsun Dürre benim evimde yetişen kızlığım olmasa
bile bana helâl olmazdı. Çünkü o benim süt kardeşimin kızıdır. Onun
babasını ve benim süt kardeşimi Süveybe emzirmişti (Ey hanımlarım) sizler
(eski kocalarınızdan olan) kızlarınızı ve kız kardeşlerinizi, onlarla
evlenmem için bana teklif etmeyiniz” buyurdu. [87]

8 - SÜTÜN KOCAYA NİSPET EDİLMESİ

٢٠٥٧- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ دَخَلَ عَلَيَّ أَنَسُ بْنُ

أَبِي الْقَعْقِيسِ فَاسْتَبْرَثَ مِنِّي قَالَ: تَشِيرِينَ مِنِّي وَأَنَا عَلَيْكَ قَالَتْ: قُلْتُ

مِنْ أَيْنَ؟ قَالَ: أَرْضَعْتُكَ امْرَأَةً أُخِي قَالَتْ: إِنَّمَا أَرْضَعْتَنِي الْمَرْأَةَ وَلَمْ

يَرْضَعْنِي الرَّجُلَ فَدَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَحَمَلْتُهُ

فَقَالَ: إِنَّهُ عَلَيْكَ فَلْيَلِجْ عَلَيْكَ

2057- Aişe radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Yanıma Eflah bin Ebi'l-Kuays radiyallahu anh gelmişti. Ben ondan örtünüp saklandım.

Eflah: “Ben senin amcamım, benden saklanıyor musun?” dedi. Ben: “Sen benim nereden amcam oluyorsun?” dedim. Eflah: “Seni benim oğlan kardeşimin karısı emzirdi,” dedi. Ben; “Beni muhakkak kadın emzirdi. Erkek emzirmede,” dedim. O sırada yanıma Rasûlüllâh sallallahu aleyhi ve sellem girdi. Ona Eflah’ın konuştuklarını haber verdim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “o senin amcandır, yanına girsin.” buyurdu.

İZAH

Bir kadına süt gelmişse onun sütü kocası vasıtasıyla gelmiştir. Evli olmayan kadında süt olmaz, olsa da yalancı süttür. Sütlü kadın emzirdi kadının kocası emzirdiği çocuğun süt babası olur. Süt babanın oğlan Kardeşi de süt amcası olur.

9 - YAŞLIYI EMZİRMEK BABI

٢٠٥٨- عَنْ عَائِشَةَ الْمَدَنِيَّةِ زَوْجَةِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ دَخَلَ عَلَيْهَا وَعِنْدَهَا رَجُلٌ قَالَ خُصِّصْ: فَشَقَّ ذَلِكَ عَلَيْهِ وَتَعَبِيرُ

وَجْهَهُ، ثُمَّ اتَّفَقَا قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّهُ أُخِي مِنَ الرِّضَاعَةِ فَقَالَ: أَنْظِرُونِ

مَنْ إِخْوَانُكُمْ فَإِنَّمَا الرِّضَاعَةُ مِنَ الْمَجَاعَةِ

- Aîşe radiyallahu anh'dan aynı manâda diğerk bir rivâyette:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Aîşe radiyallahu anh'ın yanına girdi. Onun yanında bir erkek vardı. Hafz diyor ki: bu durum Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ağır geldi, üzüldü ve yüzünün rengi değışti. Sonra râvîler ittifak ettiler. Aîşe radiyallahu anha, “Ey Allah'ın Rasûlü, o erkek benim süt kardeşimdir,” dedi Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: “Süt kardeşinizin kim olduğuna bakınız. Süt hükmü ancak açlıktan dolayı sabit olur” buyurdu. [88]

İZAH

Bu Hadis-i şerif, emzirme müddetinin tayini hususunda değıldir. Bir çocuğun süt evlât olabilmesi için emdiği kadını emzik çağı içerisinde emmesi şarttır. O çağda, çocuğun sütsüz yaşayamayacağı bir müddettir. Onun için Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem süt kardeşliği ancak açlıktan mütevellit emzirme çağı içerisinde meydana gelen emmekten ileri gelir, buyurdu.

Emzik müddetinde müctehitler ihtilaf etmiştir. İmam-ı Azam: “Emzik müddeti çocuğun iki buçuk yaşı içerisinde meydana gelir,” İmamı Züfer “üç sene”, Süfyan-ı Şevrî, Evzai, Şâfiî, Ahmed bin Hanbel, İshak bin Rahaveyh “iki senedir,” dediler. Çocuk iki yaş içerisinde bir kadını emerse, süt hükmü sabit olur. O, kadın çocuğun anası, o da süt oğlu olur. Kadının çocukları da, emen çocuğun süt kardeşleridir. Hz. Aîşe'nin bu süt kardeşinin İbn-i Ebû el-kays olması tahmin ediliyor. (Bezl-ül-Mechüd, C. 10, S. 32)

٢٠٥٩- عَنْ زَيْنِ مَشْعُورٍ قَالَ: لَا رِضَاعَ إِلَّا مَا شَدَّ الْعَظْمُ وَتَثَبَّتْ

اللَّحْمُ فَقَالَ أَبُو مُوسَى: لَا تَسْأَلُونَا وَهَذَا الْجَنَازُ فِيكُمْ

2059 - İbn-i Mes'ûd radiyallahu and'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

“Rada (emmek suretiyle hürmetin sübutu) ancak kemiği kuvvetlendiren, kan ve et oluşturan emme sabit olur,” dedi. Ebû Musael-hilali)

Bu alim (İbn-i Mes'ud)“aranızda iken rada hususunda bize sormayın” dedi.

Bu hadiste,“Şeddel-Azm” kelimesi yerine 260 no lu hadiste “Enşeze el-Azm” rivâyet edilmiştir.

İZAH

Şedde: Şiddetlendirip kuvvetlendiren demektir. Enşeze: Enine boyuna hacmini genişleten demektir. Maksat çocuğun emmesiyle “rada” sabit olabilmesi için bu emmenin çocuğa sütün zaruri olduğu devirde olmasının şart olduğunu anlatıyor. İki yaşını geçtikten sonra emerse “rada” sabit olmaz.

٢٠٦٠- عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَعْنَاهُ

وَقَالَ أَنْشَرَ الْعَظْمَ

2060 - İbn-i Mes'ûd radiyallahu anh'dan: bir önceki rivâyette aynı manâda Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellemden rivâyetine göre, “Kemiği kuvvetlendiren yerine” “Kemiğin hacmini genişleten” diye rivâyet edilmiştir. [89]

10 - YETİŞKİN KİMSENİN SÜT EMMESİYLE MEYDANA GELEN MAHREMİYET

٢٠٦١- عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأُمِّ سَلَمَةَ

أَنَّ أَبَا حَلَيْفَةَ بْنَ غَثَبَةَ بْنَ رَبِيعَةَ بْنَ عَبْدِ شَمْسٍ كَانَ تَبَشُّ سَالِمًا وَأَنكِحَهُ

ابْنَتَهُ أُخَيْمَةَ هُنْدَ بِنْتَ الْوَلِيدِ بْنِ غَثَبَةَ بْنَ رَبِيعَةَ وَهُوَ مَوْلَى لَامِرَأَوْ مِنْ

الْأَنْصَارِ كَمَا تَبَشَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ زَيْدًا وَكَانَ مِنْ

تَبَشَّى رَجُلًا فِي الْحَاجِلِيَّةِ دَعَاهُ النَّاسُ إِلَيْهِ وَوَرِثَ مِيرَاثَهُ حَتَّى أُنْزِلَ اللَّهُ

مُنْبَحِلَةً وَتَعَالَى فِي ذَلِكَ (أَذْهَبَهُمْ لِجَبَائِهِمْ) -إِلَى قَوْلِهِ- (فَلِأَخَوَاتِكُمْ

فِي الدِّينِ وَمَوَالِكُمْ) فَوَدُّوا إِلَى آبَائِهِمْ فَمَنْ لَمْ يَعْلَمْ لَهُ أَبٌ كَانَ

مَوْلَى وَأَخَا فِي الدِّينِ فَمَجَاءَتْ سَهْلَةُ بِنْتُ شُهَيْلٍ بْنِ غَمْرٍو الْقُرَشِيَّةِ

ثُمَّ الْعَامِرِيُّ وَهِيَ امْرَأَةُ أَبِي حُلَيْفَةَ فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا كُنَّا نَمُرُّ
سَالِمًا وَلَدًا وَكَانَ يَأْتِيَنِي مَعِيَ وَنَمُحُ أَبِي حُلَيْفَةَ فِي بَيْتٍ وَاحِدٍ وَتَرَوْنِي
لُضْلًا وَقَدْ أَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ فِيهِمْ مَا قَدْ عَلِمْتُ فَكَيْفَ تَرَى فِيهِ فَقَالَ
لَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرْضِعِيهِ فَأَرْضَعَتْهُ خَمْسَ رَضَعَاتٍ
فَكَانَ بِشَرِّلَةٍ وَلَدِمَا مِنَ الرِّضَاعَةِ قَبْلَ ذَلِكَ كَانَتْ عَلِيَّةٌ رَضِيَتْهُ اللَّهُ عَنْهَا
تَأْمُرُ بِثَنَابِ أَخَوَاتِهَا وَتَنَابِ إِخْوَتِهَا أَنْ يُرَضِعَنَّ مِنْ أَحَبِّتِ عَائِشَةَ أَنْ
يَرَاهَا وَيَدْخُلَ عَلَيْهَا وَإِنْ كَانَ كَبِيرًا خَمْسَ رَضَعَاتٍ ثُمَّ يَدْخُلَ عَلَيْهَا
وَأَبَتْ أُمُّ سَلَمَةَ وَسَائِرُ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَدْخُلْنَ
عَلَيْهِنَّ بِتِلْكَ الرِّضَاعَةِ أَحَدًا مِنَ الثَّلَاثِ حَتَّى يَرْضَعَ فِي الْمَهْدِ وَقُلْنَ
لِعَائِشَةَ وَاللَّهِ مَا نَلْبِسُ لَعَلَّهَا كَانَتْ رِضْعَةً مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ لِسَالِمٍ دُونَ الثَّلَاثِ

2061 - Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in eşi Aişe radiyallahu anh ve Ümmü Seleme radiyallahu anhümâ'dan şöyle rivâyet edilmiştir.

Hız. Peygamber Zeyd'i evlatlık edindiği gibi Ebû Huzeyfe bin utbe bin Rabia bin Abdi Şems, Sâlim'i evlat edindi, erkek kardeşinin kızı Hind binti el-Velid bin Utbe bin Rabia'yı ona nikâhladı. Sâlim Ensardan bir kadının azatlısı idi. Cahiliye devrinde bir kimse bir erkeği oğulluk edindiğinde ona o çocuğun babası diye çağırırlar ve evlatlık onun malına da varis olurdu. Cenâb-ı Allah bu mevzuda meâlen "Evlatlıklarınız sizin dinde kardeşleriniz ve azatlıklarınızdır," buyruğuna kadar indirdi.

Bundan böyle çocuklar asıl babalarına çevrilirdi babaları bilinmeyenler dinde kardeş ve azatlı köle oldular. Ebû Huzeyfe'nin karısı Sehle binti Süheyl bin Amr el Kureyşî sonra Âmiri radiyallahu anh Resûllülâh sallallahu aleyhi ve selleme geldi ve, Ey Allah'ın Rasûlü biz Salim'i evlat bilirdik. Ben ve Ebû Huzeyfe ile aynı evde kalıyor ve dolayısıyla beni bazı, yaka kolları açık halde görüyor. Şimdi ise Allah Teâlâ evlatlıklar hakkında

bildiğin ayeti kerimleri indirdi. Sâlim hakkında ne emredersiniz? Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem “salim’i emzir,” buyurdu. Sehle de sâlim’i beş defa emzirdi. Sâlim, Sehle (ve Ebû Huzeyfe’nin) süt evladı oldu. Bundan dolayı Aişe radiyallahu anh kız kardeşinin kızlarına ve erkek kardeşlerin kızların Aişe radiyallahu anh ile görüşmeyi arzu eden ve yanına girmek isteyen erkeklerin emzirilmelerini emrederdi. Eğer evlât edinilecek kimse yetişkin ise, beş defa emzirilir. Ondan sonra Hz. Aişe’nin yanına girebilirdi. Ümmü Seleme ile Hz. Peygamber’in diğer hanımları beşikte iken süt emmedikçe halktan bir kimsenin bu şekilde süt emmek suretiyle yanlarına gelmesine izin vermezlerdi. Ve Aişe radiyallahu anha’ya derlerdi ki; “Allah’a yemin olsun bilmiyoruz ama, umulur ki (Sehle’nin Sâlim’i emzirmesini emir) Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in yalnız Salim’e mahsus bir ruhsatı idi. Halka şumûlü yoktu.”^[90]

İZAH

Yaşlı kimsenin emzirilmesiyle “Rada” sabit olur mu? Aişe radiyallahu anha bunu kabul ediyor, diğer ezvâc-ı tâhirât kabul etmiyordu. Hz. Salim Sehle’nin sütü bir kaba sağılarak beş kere onu içmiş ve onun oğlu olmuştu. Hz. Aişe’den başka ezvâc-ı tâhirât bu ruhsatın Salim’e verilmiş hususi bir ikram olduğunu kabul ediyorlardı. Şâfiî bu hadisile istidlâl ederek Rada’nın sabit olabilmesi için sahibinin kadını en az beş defa emmesinin şart olduğuna kaildir. İlim adamlarından çoğu bu hadisin Salim’e ait veya nesh edilmiş olduğu görüşündedirler. Metinde geçen ayet Ahzab suresi üçüncü ayetidir.

11 - BEŞ DEFADAN AZ EMMEK (EVLENMEYİ) HARAM KILAR

٢٠٦٢- عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ: كَانَ بَيْنَا أَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ مِنْ

الْقُرْآنِ عَشْرَ وَصَفَاتٍ يُحَرِّمْنَ لِمَنْ نُسِخْنَ بِحَمِيمٍ مَغْلُومَاتٍ يُحَرِّمْنَ

فَتَوَفَّى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَنْ بَيْنَا يُقْرَأُ مِنَ الْقُرْآنِ

2062 - Aişe radiyallahu anha’dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Aziz ve Celil olan Allah Kur'an'da (on defa emmekle hürmet sabit olur) ayetlerini indirmişti. Sonra (malûm beş emme ile hürmet sabit olur) ayetleriyle nesh edildiler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem vefat ettiğinde bunlar Kur'an'dan okunan ayetlerdendi. [91]

İZAH

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem hayatında iken bu ayetler nesh edilmişti. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem vefatına çok yakın olduğu için bazı kimseler bu ayetlerin nesh edildiğini bilmedikleri için, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in irtihalinde bile okuyorlardı. Tabii ki işitenler kıraatini terk ediyorlardı. Bu rivâyet: Hükümü nesh edilmiş bazı ayetlerin lafzının okunabileceğine ve hükümü sâbit lafzı mensuh olan ayetlerin de olabileceğine delildir.

۲۰۶۳- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تُعَزِّمُ النَّمْطَةَ وَلَا التَّمْطَانِ

2063 - Aişe radiyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Çocuğun, kadının göğsünü bir kere, iki kere sorması hürmeti gerektirmez,” buyurdu. [92]

İZAH

Bu hadisler raza'nın sübûtu için İmam Şâfiî'nin delilidirler. Çünkü İmam-ı Şâfiî'ye göre; “Raza'ın, sübutu için çocuğun kadını en az beş defa emmesi lâzımdır.” Fakat İmam-ı Azam ve Süfyan-ı Sevri, Malik, Evzâi'ye göre çocuk ister az isterse çok emsin Raza sabit olup hürmet tahakkuk eder. Hz. Aişe hadisinde, Rada on defa emmekle sâbit olur, ayeti vardı, nesh edildi rivâyetini delil ittihaz ederek, on defadan az emmekle sabit olmaz diyenler de olmuştur. Fakat şâzdır, itibar edilmez.

12 - ÇOCUK SÜTTEN KESİLİRKEN (SÜT ANNEYE) BAHŞIŞ VERMEK

٢٠٦٤ - حجاج بن حجاج عن أبيه قال: قلت يا رسول الله ما

بذهب عني منعة الرضاعة؟ قال: المرأة العبد أو الأمة

2064 - Haccac bin Haccac radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e: Ey Allah'ın Rasûlü, emmenin mezemmetini (hakkını) benden hangi şey giderebilir, dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Gurra giderir. (yani) Köle veya cariye" (azat etmek) buyurdu.^[93]

13 - BİR NİKAH ALTINDA TOPLANMASI CAİZ OLMAYAN KADINLAR

٢٠٦٥ - عن أبي هريرة قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم

لَا تَنْكِحُ الْمَرْأَةَ عَلَى عَمَّتِهَا وَلَا أُمُّهُ عَلَى بَنَاتِهَا وَلَا الْمَرْأَةَ عَلَى

خَالَتِهَا وَلَا الْبَعْلَةَ عَلَى بَنَاتِهَا وَلَا تَنْكِحُ الْكُفْرَى عَلَى الصُّغْرَى وَلَا

الصُّغْرَى عَلَى الْكُفْرَى

2065 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: "Kadın halasının, hala da yeğenin, kadın teyzesinin, teyze de yeğenin bunlardan, büyük küçüğün, küçük te büyüğün üzerine nikâhlanamaz," buyurdu.

٢٠٦٦ - سمع أبا هريرة يقول: نهى رسول الله صلى الله عليه

وسلم أن يجمع بين المرأة وخالتها وبين المرأة وعمتها

2066 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Bir kadınla teyzesini ve bir kadınla halasını bir nikâh altında birleştirmeyi yasakladı"^[94]

٢٠٦٧- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ كَرِهَ أَنْ

يُجْمَعَ بَيْنَ الْعَمَةِ وَالْحَالَةِ وَبَيْنَ الْخَالَتَيْنِ وَالْعَمَتَيْنِ

2067 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'ın, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den rivâyetine göre Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem kadınla halası, kadınla teyzesi arasını ve iki teyze arasını ve iki hala arasını bir nikah altında birleştirmeyi yasakladı.

٢٠٦٨- أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّهُ سَأَلَ عَائِشَةَ رَوَّحَ النَّبِيِّ صَلَّى

لِلَّهِ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (وَلَا تَقْرَبُوا فِي الْيَتَامَى

مَالَهُمْ حَتَّىٰ تَصِلَ إِلَىٰ أَهْلِ الْيَتَامَىٰ) قَالَتْ: يَا ابْنَ أُمِّي! هِيَ الْيَتِيمَةُ تَكُونُ

فِي جِجَرٍ وَلَيْسَ فِيهَا شَرِكَةٌ فِي مَالِهِ فَيَنْجِبُهُ مَالُهَا وَجَسَدُهَا فَيُرِيدُ وَلِيَّهَا أَنْ

يَتَزَوَّجَهَا بِخَيْرٍ أَنْ يَقْبِضَ فِي صَدَاقِهَا فَيُعْطِيَهَا بِشَيْءٍ مَا يُعْطِيَهَا غَيْرُهُ فَتُتْهِمُوا

أَنْ يَتَكَيَّحُوهُمْ إِلَّا أَنْ يَقْبِضُوا لَهُمْ وَيَتَلَفُوا بِهِمْ أَعْلَىٰ سُنَنِهِمْ مِنَ الصَّدَاقِ

وَأَمَرُوا أَنْ يَتَكَيَّحُوا مَا طَابَ لَهُمْ مِنَ النِّسَاءِ سِوَاهُنَّ

قَالَ عُرْوَةُ قَالَتْ عَائِشَةُ ثُمَّ إِنَّ النَّاسَ اسْتَشْتَرَوْا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى

لِلَّهِ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعْدَ هَلِكِ الْآيَةِ فِيهِمْ فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ (وَيَسْتَفْتُونَكَ

فِي النِّسَاءِ قُلِ اللَّهُ يَفْتِيكُمْ فِيهِمْ) وَمَا يَثْلَىٰ عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ فِي نِسَائِهِ

النِّسَاءِ الْأُولَىٰ لَا تُؤْتَوْنَ مَا حُبِّبَ لَهُمْ وَتَرْغَبُونَ أَنْ تَتَكَيَّحُوهُمْ

قَالَتْ وَالَّذِي ذَكَرَ اللَّهُ أَنَّهُ يَثْلَىٰ عَلَيْهِمْ فِي الْكِتَابِ الْآيَةُ الْأُولَىٰ الَّتِي

قَالَ اللَّهُ مَبْخَانَهُ فِيهَا (وَلَا تَقْرَبُوا فِي الْيَتَامَىٰ مَالَهُمْ حَتَّىٰ تَصِلَ إِلَىٰ أَهْلِ الْيَتَامَىٰ) فَاتَكَيَّحُوا مَا

طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ.

قَالَتْ عَائِشَةُ وَقَوْلُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فِي الْآيَةِ الْآخِرَةِ [وَتَرْغَبُونَ أَنْ

تَتَكَيَّحُوهُمْ

هِيَ رَغْبَةُ أَحَدِكُمْ عَنْ يَتِيمَتِهِ الَّتِي تَكُونُ فِي جَوْفِهِ جِنَّةٌ قَلِيلَةٌ

النَّالِ وَالْجَمَالِ فَذَهَبُوا أَنْ يَنْكِحُوهَا مَا رَغِبُوا فِي مَالِهَا وَجَمَالِهَا مِنْ يَتَامَى

النِّسَاءِ إِلَّا بِالْقِسْطِ مِنْ أَجْلِ رَغْبَتِهِمْ عَنْهُنَّ

قَالَ يُونُسُ: وَقَالَ رِبْعَةُ فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ (وَإِنْ جِئْتُمْ إِلَّا

تَقْسِطُوا فِي النِّسَاءِ)

قَالَ يَقُولُ انْزَكُوهُنَّ إِنْ جِئْتُمْ فَقَدْ أَخْلَلْتُ لَكُمْ أَرْبَعًا

2068 - Urve bin Zübeyr radiyallahu anh'dan rivâyet edilmiştir:

Urve: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'ın zevcesi Aişe radiyallahu anh'ya şu ayetten سوال etti, meâlen: “Eğer yetimler hakkında adalet yapamayacağınızdan korkarsanız kadınlardan hoşunuza gidenlerden iki, üç ve dört alın,” (Nisa 4. Ayet) Aişe radiyallahu anha, Ey kız kardeşimin oğlu, o bir yetim kızdı ki velisinin yanında bulunurdu. Velisi'nin malında ortak olurdu. Öksüzün malı ve güzelliği velinin hoşuna giderdi de mehrinde adalet gözetmeksizin ve ona başkasının verdiği kadar mehir vermeksizin onunla evlenmeyi düşünürdü. Bundan dolayı onları nikâhlanmaktan nehy olundular. Ancak onlar hakkında adaletle riayet ederler ve mehirlerinde en üstün dereceye çıkarlarsa müstesna ve onlardan başka kadınlardan hoşuna gidenleri nikâhlamakla emrolundular. Urve dedi ki: Aişe radiyallahu anha şunları söyledi; bundan sonra halk Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den yetimler hakkında fetva istemişlerdi.

Aziz ve Celil olan Allah meâlen, “Habibim kadınlar hakkında senden fetva isterler, de ki; onlar hakkında size ancak Allah fetva verir ve yine Kur'an'da size okunan ve onlar için farz olanı kendilerine vermediğiniz, nikâhlarına rağbet ettiğiniz yetim kızlar hakkında da fetvayı Allah verir,” Aişe radiyallahu anha dedi ki: Allah Teâla'nın kitapta onlara okunduğunu zikrettiği ilk ayettir ki; sübhan olan Allah orada mealen; “Eğer yetimler hakkında adalet yapamamaktan korkarsanız kadınlardan hoşunuza gidenlerinden nikâhlayın,” Aişe radiyallahu anha diyor ki: Aziz ve Celil olan Allah'ın diğer ayetteki kavli meâlen “ve onları nikâhlanmaya rağbet edersiniz” bu sizden birinizin evinde olan yetim kıza malı ve güzelliği az

olduğu zaman rağbetidir. Böyle veliler bunlara rağbet göstermedikleri için malı ve güzelliğine rağbet ettikleri yetim kadınları nikâhlamaktan nehy olundular. Ancak adalet ederlerse müstesna. Ravi Yunus diyor ki: Rabia: Aziz ve Celil olan Allah'ın “Eğer yetim kızlar hakkında adalet yapamamaktan korkarsanız, kelamı, şayet korkarsanız onları bırakın, size dört kadını helâl kıldım,” manasınadır dedi. [95]

٢٠٦٩- أَنَّ عَلِيَّ بْنَ الْحُسَيْنِ عَدَّ لَهُ أَهْلَهُمْ حِينَ قَدِمُوا الْمَدِينَةَ مِنْ عِنْدِ
يَزِيدَ بْنِ مُعَاوِيَةَ مَقْتُلَ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا لَقِيَهُ الْمُسَوِّزُ بْنُ
مُخَزَّمَةَ فَقَالَ لَهُ: هَلْ لَكَ إِلَهِي مِنْ خَاجَةٍ تَأْتُرُنِي بِهَا قَالَ فَقُلْتُ لَهُ لَا قَالَ
هَلْ أَنْتَ مُعْطِي سَيْفَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَإِنِّي أَخَافُ أَنْ
يُخْلِكَ الْقَوْمُ عَلَيْهِ وَإِنَّمَا اللَّهُ لَيِّنٌ أَعْطَيْتَنِيهِ لَا يُخْلَصُ إِلَيْهِ أَبَدًا حَتَّى يَبْلُغَ
إِلَى نَفْسِي إِنَّ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ خَطَبَ بَنَاتِ أَبِي جَهْلٍ
عَلَى فَاطِمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا فَسَمِعَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
وَهُوَ يَخْطُبُ النَّاسَ فِي ذَلِكَ عَلَى مَشْرُوعٍ هَذَا وَأَنَا يَوْمَئِذٍ مُخْتَلِمٌ فَقَالَ إِنَّ
فَاطِمَةَ بِنْتِي وَأَنَا أَتَخَوَّفُ أَنْ تُفْتَنَ فِي دِينِهَا قَالَ لِمَ ذَكَرَ صِهْرًا لَكَ مِنْ بَنِي
عَبْدِ شَمْسٍ فَأَتَنِي عَلَيْهِ فِي مَصَاهِرَتِهِ إِثَاءَ فَأَحْسَنَ قَالَ حَدَّثَنِي فَصَدَّقَنِي
وَوَعَدَنِي فَوَفَّى لِي وَإِنِّي لَأَشْتِ أَحَرَمَ خِلَالًا وَلَا أَجُلَ خِرَافًا وَلَكِنْ وَاللَّهِ
لَا تَجْتَبِغُ بَنَاتُ رَسُولِ اللَّهِ وَبَنَاتُ عَدُوِّ اللَّهِ مَكَانًا وَاجِدًا أَبَدًا

2069 - Ali bin Hüseyin radiyallahu anh'dan rivâyet etmiştir:

Onlar Hz. Hüseyin'in şehid edildiği yerden Hz. Muaviye'nin oğlu Yezid'in yanından, Medine'ye geldiklerinde Mahreme oğlu Misver, Ali'ye rast geldi ve ona: “Bana emredeceğin bir ihtiyacın var mı” dedi. Ali de ona ben ona, “hayır yok,” dedim. Misver:

“Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in kılıcını bana verir misin? Çünkü ben kavminin o kılıç üzerine galebesinden (elinden gitmesinden) korkuyorum. Allah’ın varlığına yemin olsun ki; eğer onu bana verirsen, onu ebedi kimse alamaz, ecelim bana yetişene kadar.” Gerçekten Ali radiyallahu anh, Hz. Fatıma’nın üzerine almak için Ebû Cehl’in kızına dünür oldu. Ben bu mevzuda Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’ı şu minberi üzerinde insanlara hitap ederken dinledim. Halbuki o zaman ben bülûğa ermiştim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu. “Fatıma bendendir. Ben Fatıma’nın dininde fitne çıkarılmaktan korkarım.” Misver dedi ki: Sonra Abdu Şems oğullarıyla (arada mevcut) sıhriyyetten bahsetti. Onun akrabalığını çok güzel senâ edip şöyle buyurdu; O bana konuştuğunda doğru söyledi. Bana vaadde bulundu. Bana karşı vaadini ifa etti. Ben hiçbir helâli haram etmediğim gibi hiçbir haramı da helâl kılamam. Lâkin Allah’a yemin ederim ki: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in kızı ile Allah’ın düşmanının kızı bir mekânda (bir evde aynı şahsın nikâhında) edebiyen bir araya gelemes. [96]

٢٧٠- عَنْ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ بِهَذَا الْخَبَرِ قَالَ فَسَكَتَ عَلَيْهِ عَنْ

ذَلِكَ النِّكَاحِ

2070 - İbn-i Müleyke’den bir önceki haber rivâyet edildi ancak bu rivâyette şu ziyade vardı. Misver dedi ki: Bunun üzerine Ali (bir daha) bu nikahdan bahsetmedi.

٢٧١- أَنَّ ابْنَ مَرْزُوقَ بْنَ مَهْرَةَ حَدَّثَنَا أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى الْبَيْتِ يَقُولُ: إِنَّ بَنِي هِشَامِ بْنِ الْمُثَنَّى مَسْتَأْذِنُونَ

أَنْ يَنْكِحُوا ابْنَتَهُمْ مِنْ أَبِي أَبِي طَالِبٍ فَلَا تَذُنُّ ثُمَّ لَا تَذُنُّ ثُمَّ لَا تَذُنُّ

إِلَّا أَنْ يَرِيدَ ابْنُ أَبِي طَالِبٍ أَنْ يُطَلِّقَ ابْنَتِي وَيَنْكِحَ ابْنَتَهُمْ فَإِنَّمَا ابْنَتِي بَغْضَةٍ

مِنِّي يُرِيدُنِي مَا أَرَابَهَا وَيُؤْذِنُنِي مَا آذَاهَا وَالْإِجْبَازُ فِي حَدِيثِ أَحْمَدَ

2071 - Misver bin Mahreme radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in minber üzerinde şöyle buyurduğunu işittim; “Hişam bin Muğire’nin oğulları kızlarını Ali radiyallahu anh’a nikâhlamak için benden izin istediler. İzin vermem, izin vermem (yine izin vermem) ancak Ebû Talib’in oğlu Ali evlenmek istiyorsa, kızımı boşar onların kızlarıyla evlenir. Muhakkak kızım benden bir parçadır. Onu şüpheyi düşüren şey beni de şüpheyi düşürür. Ona eza veren her şey bana da eza verir.” buyurdu.^[97]

14 - MUT’A NİKAHI

٢٠٧٢- عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ: كُنَّا عِنْدَ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ فَتَذَاكُرْنَا مَثْعَةَ

النِّسَاءِ فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ يُقَالُ لَهُ رِبِيعٌ بْنُ سَبْرَةَ أَشْهَدُ عَلَى أَبِي أَنَّهُ حَدَّثَ أَنَّ

رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْهَا فِي حُجَّةِ الْوَدَّاعِ.

2072 - Zühri radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Biz Ömer bin Abdülaziz’in yanında bulunuyorduk. Mûta (muvakkat nikâh) hakkında müzakere yaptık. Rabi bin Sebra denilen birisi şöyle dedi: Ben babamın Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem; “Veda haccında onu yasakladı, dediğine şahid oldum.”^[98]

İZAH

Muvakkat nikâh islâmın ilk günlerinde mübah idi. Veda Haccında bu ruhsat kaldırıldı, muvakkat nikâh haram oldu. Muvakkat nikâhın hürmeti müctehidler arasında ittifak durumundadırlar.

Şiiler hariç aslında mûta belli bir mal karşılığında belli bir tarihe kadar nikahlanmaktır. Muvakkat nikahda mütanın bir parçasıdır, amacında mûta kadar mal konusu belirgin değildir, nefsî arzuları tatmin için kısa süreli nikahtır.

٢٠٧٣- عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ رِبِيعِ بْنِ سَبْرَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَرَّمَ مَثْعَةَ النِّسَاءِ

2073 - Rabi bin Sebre radiyallahu anh'dan, o da babasından şöyle rivâyet etmiştir.

Gerçekten Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem kadınları muta nikahı ile nikâhlamayı haram kıldı. [99]

15 - DEĞİŞ - TOKUŞ YOLUYLA MEHİRSİZ EVLİLİK

٢٠٧٤- عَنْ ابْنِ عُثْمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى

عَنِ الشِّغَارِ إِذَا مُسِّدٌ فِي عَدِيهِ قُلْتُ إِنَّا نَعْمَ: مَا الشِّغَارُ قَالَ يَنْكِحُ ابْنَةُ

الرَّجُلِ وَيَنْكِحُهُ ابْنَةُ بَغِيرِ صَدَاقٍ وَيَنْكِحُ أُمْتُ الرَّجُلِ وَيَنْكِحُهُ أُخْتُ

بَغِيرِ صَدَاقٍ.

2074 - İbn-i Ömer radiyallahu anh'dan rivâyet edilmiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Şığardan nehyetti. Müseddet hadisinde (şunu) ziyade etti. (ravilerden Ubeydullah) dedi ki: Nâfi'ye, “Şığar nedir?” diye sordum. Nâfi: Mehirsiz olarak bir kimsenin kızını nikâhlayıp (karşılığında) kendi kızını da mehirsiz olarak o kimseye nikâhlamaktır, diye cevaplandırdı. [100]

٢٠٧٥- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ أَنَّكَحَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنَ

الْحَكَمِ ابْنَتَهُ وَأَنْكَحَهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ ابْنَتَهُ وَكَانَا جَعَلَا صَدَاقًا فَكَتَبَ مُعَاوِيَةُ

إِلَى مَرْوَانَ يَأْمُرُهُ بِالتَّفْرِيقِ بَيْنَهُمَا وَقَالَ فِي كِتَابِهِ هَذَا الشِّغَارُ الَّذِي نَهَى

عَنْهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

2075 - Abdullah bin Abbas'ın oğlu Abbas, kızını Hakem'in oğlu Abdurrahman'a nikâhladı. Abdurrahman da kendi kızını ona nikâhladı. Her birinin mehri öbürünün mehrine karşılık kılmışlardı. Muaviye radiyallahu anh Mervan'a yazdığı mektupta, “Şığar suretiyle evlenenlerin aralarının

ayrılmasını emreliyordu. Ve mektubunda: İşte bu Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'ın yasakladığı Şığardır.” diyordu.

İZAH

Şığar; Hadislerin metinlerinden de anlaşılacağı gibi bir şahıs kızını bir kimseye veriyor, onun eski hanımından olan kızını da kendisine alıyor.

Her iki taraf bunların nikâhında vâcib olan mehri vermiyor. Her birinin mehri öbürünün mehrine karşılık tutuluyor.

16 - HULLE NİKAHI

٢٠٧٦- عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ إِشْمَعِيلُ وَأَزْوَاجُهُ رَفَعَتْهُ إِلَى

النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَعْنُ اللَّهُ

الْمُحْلِلَ وَالْمُحْلَلَّ لَهُ.

2076 - Ali radiyallahu anh'dan rivâyet edilmiştir:

İsmail dedi ki: Bunu Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e raf ettiği kanaatındayım. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Hülle nikahı ile evlenen kimseye ve kendisi için hülle yapılan Allah lânet etsin.” buyurdu. [\[101\]](#)

İZAH

Tahallül: Hülle yapmak demektir.

Hüllenin halk arasında söylenen şekli Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in lânetine hedef olmuştur. Doğrusu bir kimse karısını üç kere boşar, tekrar almak isterse, alamaz. Ancak boşanan kadın iddeti bitince kendi rızası ile evlenir, günün birinde aralarında geçimsizlik olur. Ondan da boşanırsa iddeti bitince ilk kocasıyla evlenir. İkinci koca muhallil olmuş olur.

٢٠٧٧- عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

فَرَأَيْنَا أَنَّهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَنْعَاهُ.

2077 - Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabından bir kimseden, biz o zatın Ali radiyallahu anh olduğu görüşündeyiz. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den geçen şu hadisin manâsını rivâyet etti.

17 - EFENDİSİNİN İZNİ OLMAKZISIN KÖLE'NİN EVLENMESİ

٢٠٧٨- عَنْ جَابِرٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيْنَا

غَيْبُ تَزْوِجٍ بِغَيْرِ إِذْنِ مَوْلَاهُ فَهُوَ غَائِبٌ.

2078 - Câbir radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: “Her hangi bir köle efendisinden izinsiz evlenirse, o zinakârdır.” [\[102\]](#)

İZAH

Ahır: Zina edici, zinakâr demektir. Hanefî ve Mâlikîlere göre kölenin nikâhı efendinin iznine mevkuttur. Efendi izin verirse caiz olur, izin vermezse batıl olur. Evzai, Şâfiî ve Ahmed bin Hanbel'e göre izinsiz kölenin yapacağı nikâh, nikâh anında batıldır. Velinin icazetine kadar devam etmez.

٢٠٧٩- عَنْ ابْنِ عُثْمَرَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا تَزَوَّجَ

الْعَبْدُ بِغَيْرِ إِذْنِ مَوْلَاهُ فَنِكَاحُهُ بَاطِلٌ.

2079 - İbn-i Ömer radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: “Köle efendisinin izni olmaksızın nikâhlanırsa onun nikâhı bâtıldır.”

18 - DİN KARDEŞİNİN DÜNÜRÜ ÜZERİNE DÜNÜR GÖNDERMENİN KERAHETİ

٢٠٨٠ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

لَا يَخْطُبُ الرَّجُلُ عَلَى خِطْبَةِ أَخِيهِ

2080 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Hiç bir erkek din kardeşinin dünürü üzerine dünür göndermesin.” buyurdu. [\[103\]](#)

İZAH

Din kardeşin bir kıza dünür gönderirse, onun dünür göndereceğini bilersen, sakın ona menfî cevap verilmedikçe o kıza dünür gönderme.

٢٠٨١ - عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا

يَخْطُبُ أَحَدُكُمْ عَلَى خِطْبَةِ أَخِيهِ وَلَا يَبِيعُ عَلَى بَيْعِ أَخِيهِ إِلَّا بِإِذْنِهِ

2081 - İbn-i Ömer radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Sizden biriniz din kardeşinin dünürü üzerine dünür gönderemez, satışı üzerine satış yapamaz, ancak din kardeşinin izni olursa müstesna,” buyurdu. [\[104\]](#)

19 - EVLENMEK İSTEDİĞİ KADINA ERKEĞİN BAKABİLECEĞİ

٢٠٨٢ - عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ إِذَا خَطَبَ أَحَدُكُمْ الْمَرْأَةَ فَإِنْ اسْتَطَاعَ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى مَا يَدْعُوهُ إِلَيْهِ

يَكْأَجِبْهَا فَلْيَفْعَلْ قَالَ: فَخَطَبْتُ جَارِيَةً فَكُنْتُ أَتَعَبُّهَا لَهَا حَتَّى رَأَيْتُ مِنْهَا

مَا دَعَانِي إِلَى نِكَاحِهَا وَتَزَوَّجْتُهَا فَتَزَوَّجْتُهَا.

2082 - Câbir bin Abdullah radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Sizden biriniz bir kadına dünür olduğunda, eğer kadının nikâhına celb edecek yerlerine bakmaya gücü yeterse yapsın,” buyurdu.

Câbir diyor ki: Ben bir kıza dünür oldum, onu görmek için saklandım, onun beni evlenmeye davet eden yerine (yüzüne) baktım ve onu kendime nikâhladım. [\[105\]](#)

İZAH

Bir erkek alacağı kızın yüzüne, ellerine bakabilir, bakılması haram olan yerlerine kız izin de verse bakamaz.

Etahabbeü: Gizlenirdim, demektir.

20 - NİKAH İÇİN VELİNİN LÜZUMU

٢٠٨٣ - عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

أَيُّمَا امْرَأَةٍ نَكَحْتُ بِغَيْرِ إِذْنِ مَوْلَاهَا فَزَوَّجْتُهَا بِأَبْطَلِ ثَلَاثَ مَوَاقِبَ فَإِنْ

دَخَلَ بِهَا فَالْتَمَهُ لَهَا بِنَا أَصَابَتْ بِهَا فَإِنْ تَشَاجَرُوا فَالْأَمْلَاقُ وَلِيٌّ مِنْ

لَا وَلِيَّ لَهُ

2083 - Aişe radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem üç defa, “Hangi kadın ki velilerinin izni olmadan evlenirse onun nikâhı batıldır,” buyurdu. “Eğer erkek kadına temas ederse kadına temasından dolayı ona mehir vermesi lâzım gelir, eğer veliler arasında ihtilâf çıkarsa velisi olmayanın velisi sultandır,” buyurdu.

[\[106\]](#)

٢٠٨٤ - عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَعْنَاهُ.

2084 - Aişe radiyallahu anha'dan:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'dan geçen hadisin manâsı rivâyet olundu.

O2085 - Ebû Musa radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Velinin izni olmadan nikâh sahih değildir,” buyurdu.

٢٠٨٦- عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ أُمِّ حَبِيبَةَ أَنَّهَا كَانَتْ عِنْدَ ابْنِ جَعْفَرٍ

فَهَلَّلَتْ عَنْهَا وَكَانَ يَمِينُ هَاجِرٍ إِلَى أَرْضِ الْحَبَشَةِ فَرَزَّجَهَا النَّجَاشِيُّ

رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهِيَ عَنْدهُمْ

2086 - Urve bin Zübeyr radiyallahu anh'dan, o da Ümmü Habibe'den Ümmü Habibe İbn-i Cahş'ın nikâhında iken kocası vefat etti. İbn-i Cahş Habeşistan'a hicret edenler arasında bulunuyordu. Necaşi (Ümmü Habibe Habeş ülkesinde) kendi yanında bulunduğu sırada onu Peygamberimize nikâhladı.

İZAH

Ümmü Habibe radiyallahu anh'ın kocası Ubeydullah bin Cahş bin Riab'dır.

Peygamberimizin ailesi Zeyneb binti Cahş'ın oğlan kardeşidir. Müslüman olup karısıyla Habeşistan'a hicret etmişti. Orada Hristiyan oldu ve Hristiyan olarak öldü. Ümmü Habibe dul kaldı. Necaşi, Peygamberimiz namına mehri ödedi. Amr bin Ümeyye el-Zamirî de nikâhı kıydı. Çünkü Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Amr'ı bu vazifeyi ifa için Habeş'e göndermişti. Habeşistan'ın hükümdarı Necaşi olduğundan Ümmü Habibe radiyallahu anh'nın nikâhlanması ona nisbet edilmiştir. (Mealimü's-Sünen ve Avnü'l-Ma'bud)

Şurası unutulmamalıdır ki; Ümmü Habibe o zaman henüz iman etmemiş olan Ebû Süfyan'ın kızıdır. Kocası da yad illerde Nasrani olunca bir kadın olarak kim bilir ne kadar hayal kırıklığına uğradı. İşte bu mahzûn kadını taltif için Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onu nikâhladı. Bir kâfir bir mü'mine veli olamayacağından onun için onun velayetini babası Ebû

süfyan yerine amcası oğlu Halit bin Said bin Âs bu velayette bulundu. İmamı Azam’a göre bir kadın iki şahit huzurunda kendisinin dengi olan bir kimse ile evlenirse velisi olmasa da nikâhı sahihtir. İmam-ı Muhammed’e göre; velinin iznine kadar akit mevkuftur. Malik bin Enes: Asil kadını ya velisi veya sultan nikâhlar. Şafiîye görede nikahı velî kıyar.

21 - EVLENMEYE ENGEL OLMAK

٢٠٨٧- حَدَّثَنِي مَعْقِلُ بْنُ يَسَارٍ قَالَ: كَانَتْ لِي أُمْتُ تُحْطَبُ إِلَيَّ

فَأَتَانِي ابْنُ عَمٍّ لِي فَأَلْكَحْتُهَا إِثَاءَ ثُمَّ طَلَّقَهَا طَلَاقًا لَهُ رَجْعَةٌ ثُمَّ تَزَوَّجَهَا

عَمِّي انْقَضَتْ عِدَّتُهَا فَلَمَّا شَطِبْتُ إِلَيَّ أَتَانِي يَحْطِبُهَا فَقُلْتُ: لَا وَاللَّهِ

لَا أُتَكِّجُهَا أَبَدًا قَالَ فَمِنِّي نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ (وَإِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَبَلَّغْنِ

أَجَلَهُنَّ فَلَا تَعْضِلُوهُنَّ أَنْ يَنْكِحْنَ أَزْوَاجَهُنَّ) الْآيَةُ قَالَ فَكَفَّرْتُ عَنْ

بَيْعِي فَأَلْكَحْتُهَا إِثَاءَ

2087 - Ma’kıl bin Yesar radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Bir kız kardeşim vardı. Onun için bana dünür geliyordu, bana dünür olarak amcamın oğlu geldi. Kız kardeşimi ona nikâhladım, evlendikten sonra onu talakı ric-î ile boşadı, sonra onu iddeti bitene kadar bıraktı, kız kardeşime dünürler gelince eniştem karısını istemeye geldi. Ben de vallahi olmaz onu sana ebediyen nikâhlayamam, dedim. Şu âyet benim hakkımda indi meâlen, “Siz kadınları boşadığınız ve onların iddetleri tamamlandığı vakit kocalarıyla iyi bir şekilde anlaştıklarında onların evlenmelerine mani olmayınız.” (Sure Bakara, âyet 232)

Ben yeminimden kefarete verdim, yine kardeşimi enişteme nikâhladım. ^[107]

22 - İKİ VELİNİN (AYNI KADINI İKİ AYRI KOCAYLA) NİKAHLAMASI

٢٠٨٨ - عَنْ سَمُرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: أَيُّمَا امْرَأَةٍ

زَوَّجَهَا وَلِيَانٍ فَمِنْهُمَا لِلأَوَّلِ مِنْهُمَا وَأَيُّمَا رَجُلٍ بَاعَ بَيْعًا مِنْ رَجُلَيْنِ فَمِنْهُمَا

لِلأَوَّلِ مِنْهُمَا

2088 - Semûre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Herhangi bir kadını iki veli (birbirinden habersiz) evlendirmişlerse onun nikâhı ilk kıyılına aittir. Herhangi bir kimse herhangi bir malı (ayrı ayrı) iki kişiye satarsa, o mal ikiden ilk satın alana aittir” buyurdu. [\[108\]](#)

İZAH

Bütün ehl-i ilmin bu mevzuda görüşü aynıdır. Ancak ikinci sırada nikâhlayan erkek tarafından duhul vuku bulmuşsa İmam-ı Malik; araları ayrılmaz diyor.

Sırayla nikâhlama vaki olduğunda birincinin nikâhı sahih, ikincinin nikâhı feshedilir. İkisi de aynı anda nikâhlarsa ikisinin nikâhı da feshedilir. (Mealimü's-Sünen, c.3, s. 34)

23 - KADINLARA ZORLA VARİS OLMAYI NEHY EDEN ÂYET HAKKINDA

٢٠٨٩ - عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ فِي هَذِهِ الْآيَةِ (لَا يَجِلُّ لَكُمْ أَنْ تَرْتُوا النِّسَاءَ

نَكَحًا وَلَا تَغْضُلُوهُنَّ) قَالَ كَانَ الرَّجُلُ إِذَا مَاتَ كَانَ أَوْلِيَاؤُهُ أَخُو بِأَمْرَائِهِ

مِنْ وَلِيِّي نَفْسِهَا إِنْ شَاءَ بَعْضُهُمْ زَوْجَهَا أَوْ زَوْجُوهَا وَإِنْ شَاءُوا لَمْ

يُزَوِّجُوهَا فَتَزَلَّتْ هَذِهِ الْآيَةُ فِي ذَلِكَ

2089 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edilmiştir:

“Sizin zorla kadınlara varis olmanız helâl değildir ve onları evlenmekten men etmeniz de helâl değildir” âyeti hakkında İbn-i Abbas diyor ki: Bir

adam öldüğü zaman akrabaları onun karısı üzerinde kadının asıl velîsinden daha çok hak sahibi olurlar. Onlardan birisi isterse o kadını evlendirir. İsterse kendilerinden birine nikâhlardı. İsterlerse onu hiç evlendirmezlerdi. İşte bu ayet bunun üzerine indi.

٢٠٩٠- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ (لَا يَجُوزُ لَكُمْ أَنْ تَرْتُوا النِّسَاءَ تَرْتَاهَا

وَلَا تَغْضُلُوهُنَّ لِتَذْهَبُوا بِبَعْضِ مَا آتَيْنَهُنَّ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ بِفَاحِشَةٍ مُبِينَةٍ

وَذَلِكَ أَنَّ الرَّجُلَ كَانَ يَرِيكُ امْرَأَةً فِي قَرَابَةٍ فَيَغْضُلُهَا حَتَّى تَمُوتَ أَوْ تُرَى

إِلَيْهِ صَدَاقُهَا فَأَحْكَمَ اللَّهُ عَنْ ذَلِكَ وَلَهُ عَنْ ذَلِكَ

2090 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

“Sizin zorla kadınlara varis olmanız helâl değildir. Onlara verdiğiniz mehirlerden bir kısmını götürmekten onları men etmeyin. Ancak açıkca fuhşiyat yaparlarsa müstesna,” ayetinin nuzûl sebebi şudur: Bir adam yakınlarından bir kadına varis olur, o kadın ölünceye veya mehrini varis olan erkeğe verene kadar onu evlenmekten men ederdi. Allah (c.c.) bu durumu yasakladı ve bu hareketten (erkekleri) nehy etti. [109]

٢٠٩١- عَنْ الْعَصَاكَةِ بِمَنْثَاهُ قَالَ فَوَعِظَ اللَّهُ ذَلِكَ

2091 - Dahhak radiyallahu anh'dan: Geçen hadisin manâsı rivâyet olundu. Dedi ki: Allah size bu öğüdünü verdi.

24 - EVLENDİRİLECEK KADININ İZNİNİ ALMAK

٢٠٩٢- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا

تَنْكِحُ النَّسِيبَ حَتَّى تُسْتَأْذَرَ وَلَا الْبُكَرَ إِلَّا بِإِذْنِهَا قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا

إِذْنُهَا قَالَ أَنْ تُسَكِّنَتْ

2092 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem; “Dul kadının emri alınmadıkça (iznini sözle bildirmediğe) bakirenin de izni alınmadıkça nikâhlanamaz,” buyurdu.

Eshab:

Ey Allah’ın Rasûlü, bakirenin izni nedir, dediler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“Sükût etmesidir,” cevabını verdi. [\[110\]](#)

İZAH

Bu hadis bakire bir kızın izni alınmadan nikâhlanırsa nikâhı batıl olacağına, dulların müsaadesi alınıp sözle izni alınmadan onların nikâhının batıl bulunacağına zahiren delil teşkil ediyor. Hanefî, Evzâî, Süfyan-ı Sevrî’nin görüşleri de böyledir. Şâfiî, Malikî, Ahmed bin Hanbel ve İshak bin Rahuveyh’e göre; baba bakire olan kızının iznini almadan evlendirebilir. Çünkü babanın kızın iznini alması demek gönüllerini almak içindir, yoksa izin almak vacib değildir. Akde tesir etmez diyorlar. (Mealimü’s-Sünen, c.3, s. 36)

٢٠٩٣- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

تُسْتَأْمَرُ الْيَتِيمَةُ فِي نَفْسِهَا فَإِنْ سَكَتَتْ فَهُوَ إِذْنُهَا وَإِنْ أَبَتْ فَلَا جَوَازَ عَلَيْهَا

وَالْإِخْتَارُ فِي حَدِيثِ يَزِيدَ

2093 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Yetim kızın kendi nefsi hakkında açık müsaadesi alınır. Eğer sukût ederse sükût onun iznidir. Eğer izin vermezse onun nikâhına cevaz yoktur,” buyurdu. [\[111\]](#)

٢٠٩٤- عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو بِهَذَا الْحَدِيثِ بِإِسْنَادٍ زَادَ فِيهِ قَالَ

فَإِنْ سَكَتَ أَوْ سَكَتَتْ زَادَ بَعْثُ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ وَزَوَّاهُ أَبُو عَمْرٍو دَقَّوْهُ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ

إِنَّ الْبِكْرَ تَشْجِي أَنْ تَتَكَلَّمَ قَالَ سَكَتَتْهَا إِفْرَازَهَا

2094 - Muhammed bin Amr'dan bu hadis aynı isnadla şu ziyade ile rivâyet edildi, “Eğer yetim kız ağlar veya sükût ederse,” diyerek “Beket” (ağlarsa) lafzını ziyade etti.

Ebû Dâvud dedi ki: Ebû Amr, Zekvan'ın, Aişe radiyallahu anha rivâyetine göre: Aişe radiyallahu anha, Ey Allah'ın Rasûlü, bâkire kız konuşmaya utanır, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Bakirenin susması ikrar sayılır,” buyurdu. [\[112\]](#)

٢٠٩٥- عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

آمُرُوا النِّسَاءَ فِي بَنَاتِهِنَّ

2095 - İbn-i Ömer radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Kadınlarla, kızları hakkında müşavere ediniz,” buyurdu.

İZAH

Bir baba kızını verirken hanımı ile müşavere etmeli. Kızını kiminle evlendirecekse ondan izin almalı, aksi halde sonunda hem kendi evi hem de kızının evi huzursuz olur.

25 - BABANIN KIZININ İZNİNİ ALMADAN ONU EVLENDİRMESİ

٢٠٩٦- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ جَلْبَةَ بَكَرًا أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ فَذَكَرَتْ أَنَّ أَبَاهَا زَوَّجَهَا وَهِيَ كَارِهَةٌ فَخَيَّرَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

2096 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edilmiştir:

(Bakire) bir kız Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e geldi ve kendisi istemediği halde babasının onu birisiyle evlendirdiğini söyledi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onu evliliği kabul edip etmeme hususunda serbest bıraktı. [113]

٢٠٩٧- عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِهَذَا الْحَدِيثِ

2097 - İkrime radiyallahu anh: bir önceki hadisi Hz. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’den rivâyet etti.

26 - DULLAR BABI

٢٠٩٨- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

الْأَيِّمُ أَخِي بِنَفْسِهَا مِنْ وَلِيِّهَا وَالْبَكْرُ يُسْتَأْذَنُ فِي نَفْسِهَا وَإِذْنُهَا صَوَاتُهَا

وَهَذَا لَفْظُ الْقَعْنَبِيِّ

2098 - İbn-i Abbas radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre şöyle buyurdu:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem; “Dulun kendisini (nikâhlama) hakkı velisinden daha öncedir. Bakirenin kendisinden izin istenir. Onun izni ise susmasıdır,” Ka’nabî’nin rivâyet ettiği hadisin lafzı budur. [114]

٢٠٩٩- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْفَضْلِ بِإِسْنَادِهِ وَمَعْنَاهُ قَالَ الثَّيْبِيُّ أَخُو

بِنَفْسِهَا مِنْ وَلِيِّهَا وَالْبَكْرُ يُسْتَأْذَنُ مِنْ أَبِيهَا

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: أَبُوهَا لَيْسَ بِمَحْفُوظٍ

2099 - Diğer bir rivâyette: “Dul kendisini (nikâhlamakta) velisinden daha haklıdır. Bakire ise babası onun reyini alır,” buyurmuştur.

Ebû Dâvud diyor ki: Hadiste geçen “Ebûhâ” lafzı mahfuz değildir. Bu ziyadeyi Müslim sahihinde, Neseî Süne’inde rivâyet ettiler.

٢١٠٠- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

لَيْسَ لِلْوَلِيِّ مَعَ النَّبِيِّ أَمْرٌ وَالنَّبِيَّةُ تُسْتَأْمَرُ وَصَفَتْهَا إِفْرَارُهَا

2100 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem; “Dulun evlenmesi hakkında, velinin salahiyeti yoktur. Yetim kızın sözlü izni alınır, onun susması ikrarıdır.” buyurdu. [115]

٢١٠١- عَنْ عُنْسَاءِ بِنْتِ حِذَامِ الْأَنْصَارِيَّةِ أَنَّ أَبَاهَا زَوَّجَهَا وَهِيَ

نُفْسٌ فَكَرِهَتْ ذَلِكَ فَجَاءَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرَتْ

ذَلِكَ لَهُ فَرَدَّ نِكَاحَهَا

2101 - Hansa binti Hidam el-Ensâri radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Bu kadın duldu, babası bunu birine nikâhladı. Hansa bu nikâhtan hoşlanmadı ve Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'a geldi, babasının yaptığını anlattı Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'da onun nikâhını red etti. [116]

27 - EVLİLİKTE DENKLİK

٢١٠٢- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ أَبَا هِنْدٍ حَجَّمَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ فِي الْيَأْفُورِ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا بَنِي بَيْضَةَ

أَنْكِحُوا أَبَا هِنْدٍ وَأَنْكِحُوا إِلَيْهِ وَقَالَ: وَإِنْ كَانَ فِي شَيْءٍ مِمَّا تَذَاوُونَ بِهِ

خَيْرٌ فَالْحِجَامَةُ

2102 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edilmiştir:

Ebû Hind, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in başının üst kısmından kan almıştı.

Nebî sallallahu aleyhi ve sellem, “Ey Beyaze oğulları (kızlarınızı) Eba Hind'le evlendiriniz onun kızlarıyla da evleniniz. Eğer sizin tedavi

olduğunuz şeylerden birinde hayır varsa, o da, kan aldırmadadır,” buyurdu.

İZAH

Ebû Hind, Benî Beyaza'nın azatlısı bir kimse idi. Kan alırdı. Bu hadis İmam-ı Malik ve onun mezhebinde olanların huccetidir. İmam Malik'e göre nikâhta denklik yalnız dindedir. Diğer mevzularda denklik mevzubahis değildir.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in Beyaze Oğullarına kendilerinden olmayan Ebû Hindi nikâhlamalarını emir buyurması denkliğin ancak dinde muteber oluşuna huccettir, diyorlar. (Mealimü's-Sünen, c.3, s. 44)

28 - DOĞMAMIŞ KIZ ÇOCUĞUNU EVLENDİRMEK

٢١٠٣- مِمْوَنَةُ بِنْتُ كَزْدَمٍ قَالَتْ: خَرَجْتُ مَعَ أَبِي فِي حَجَّةِ رَسُولِ

اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ نَازَلَ

إِلَيْهِ أَبِي وَهُوَ عَلَى نَاقَةٍ لَهُ فَوَقَّفَ لَهُ وَاسْتَمَعَ مِنْهُ وَمِنْهُ دُرَّةٌ كَثِيرَةٌ مِنَ الْكُتَابِ

نَسِمَعَتْ الْأَعْرَابَ وَالنَّاسَ وَهُمْ يَقُولُونَ الطَّبِيعِيَّةُ الطَّبِيعِيَّةُ لِلطَّبِيعِيَّةِ قَدْ نَازَلَ

إِلَيْهِ أَبِي فَأَخَذَ بِقَدَمِي فَأَقْرَبَ لَهُ وَوَقَّفَ عَلَيْهِ وَاسْتَمَعَ مِنْهُ فَقَالَ إِنِّي خَضَرْتُ

جَيْشَ عِثْرَانَ قَالَ ابْنُ الْعَتَّى جَيْشَ عِثْرَانَ فَقَالَ طَارِقُ بْنُ الْعَرْقَمِ مَنْ

يُعْطِينِي رُفْعًا بِتَوَابِي قُلْتُ وَمَا تَوَابِي قَالَ أَرْوِجُهُ أَوَّلَ بَنِي تَكُونُ لِي

نَافِعِيَّةٌ زَوْجِي ثُمَّ جِئْتُ عَنْهُ حَتَّى عَلِمْتُ أَنَّهُ قَدْ وَلَدَ لَهُ جَارِيَةً وَنَلَعْتُ

ثُمَّ جِئْتُ فَقُلْتُ لَهُ أَهْلِي جَهَّزْهُمْ إِلَيَّ فَمَخَلَفَ أَنْ لَا يَفْعَلَ حَتَّى أَصِيقَهُ

صَدَاقًا جَدِيدًا غَيْرَ الَّذِي كَانَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ وَخَلَفْتُ لَا أَصِيقُ غَيْرَ الَّذِي

أَعْطَيْتُهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَيَقْرَنُ أَيُّ النِّسَاءِ بِهِ

الْيَوْمَ قَالَ قَدْ رَأَيْتُ الْقَيْسَ قَالَ أَرَى أَنْ تَشْرَكَهَا قَالَ فَرَأَيْتَنِي ذَلِكَ وَنَطَرْتَنِي

إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمَّا رَأَى ذَلِكَ مِنِّي قَالَ لَا تَأْتِم

وَلَا يَأْتِم صَاحِبُكَ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ الْقَتِيرُ الشَّيْبُ

2103 - Meymune Binti Kerdem radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in Vedâ Haccına babamla beraber ben de çıktım. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'i gördüm, şahsına ait devesi üzerinde idi. Babam ona yaklaştı. Bunun üzerine Hz. peygamber onun için durdu ve onu dinledi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in elinde sıbyan mektebi hocalarının sopası gibi (küçük) bir sopa vardı. Ben bedevîlerin ve halkın "Tabtabiyye, tabtabiyye, tabtabiyye" diye bağırdıklarını işitiyordum. Babam Hz. Peygamber'e yaklaşıp ayağına sarıldı. O da babama engel olmadı. Babam için durdu ve onu dinlemeye başladı. Bunun üzerine babam dedi ki: (Ya Rasûlallah) "Ben bir ısrân ordusu hazırladım" "Uşrân Ordusu" ifadesini ravi Muhammed bin el-Müsennâ Ğusrân ordusu şeklinde rivâyet etti. (Babam Kardem) sözlerine şöyle devam etti.

Tarık bin el-Mürka: bana, sevabına kim bir mızrak verecek, dedi.

Ben: Onun sevâbı nedir, dedim. Tarık dünyaya gelecek ilk kızımı ona nikâhlayacağım, dedi. Ben mızrağımı ona verdim ve sonra ona görünmedim, ne zaman ki onun bir kızı olduğunu, bulûğa erdiğini öğrendim, ona geldim ve dedim ki; Ehlimi bana hazırla, Tarık ise benimle onun arasında olan mızraktan başka yeni mehir vermedikçe kızını bana veremeyeceğine yemin etti. Ben de, verdiğimden başka bir şey vermeyeceğime yemin ettim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "O, bu gün hangi kadının yaşında," buyurdu. Saçına ak düştü, dedi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "O kızını bırakmanı istiyorum," buyurdu. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'a baktım bendeki korkuyu

görünce, “Sen de günaha girmezsin, arkadaşın da günahkâr olmaz” buyurdu.

Ebû Dâvud “el-Katir” saçın aklaşması (ihtiyarlık) demektir, diyor.

İZAH

Dirre: Sabi okutanların elinde bulunan küçük sopaya denir.

Tabtabiye: Ayak seslerinin tabtab kulağa gelmesi.

Sevâb: Bir şeye karşılık ödenen mükâfata denir.

Sıdâk: Mehir demektir.

Karn: Bir asır, burada hangi çağdaki kadınlara denk, demektir.

Katir: Yaşlılık alâmeti olarak ağarmış saça denir.

İsim: Günah demektir.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onu bırak, buyurarak henüz doğmamış ve kendisi hayatta mevcut olmayan kadını nikâhlamanın fasit olacağına işaret buyurmuştur.

٢١٤ - أَخْبَرَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ مَيْسَرَةَ أَنَّ خَالَتَهُ أَخْبَرَتْهُ عَنْ امْرَأَةٍ قَالَتْ:

هِيَ مُصَدِّقَةٌ امْرَأَةٌ صَدَّقَ قَالَتْ بَيْنَا أَبِي فِي عَرَاةٍ فِي الْجَاهِلِيَّةِ إِذْ رَمَضُوا

نَقَالَ رَجُلٌ مِّنْ يُثَعْلَبِيٍّ نَعْلَيْهِ وَأَتَتْهُ أُولَى بَنَاتٍ قَوْلَهُ لِي فَخَلَعَ أَبِي نَعْلَيْهِ

فَأَلْقَاهُمَا إِلَيَّ فَوَلَدْتُ لَهُ جَارِيَةً فَبَلَغَتْ وَذَكَرَ لَعْنَهُ لَمْ يَذْكُرْ قِصَّةَ طَمْعِي

2104 - İbrahim bin Meysere radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Ona teyzesi, herkes tarafından doğruluğu kabul edilen doğru bir kadının şöyle dediğini haber vermiş: Bir zamanlar cahileyyet devrinde bir harbte bulundu, şiddetli sıcağa tutuldular. (İçlerinden) bir adam kim bana

nalınlerini verir (beni şu sıcakta yalın ayak yürütmez)se doğacak ilk kızımı ona nikâhlayacağım, dedi. Babam da ayakkabılarını çıkardı, onun önüne attı. Adamın bir kızı doğdu ve bulûğa erdi, deyip bir önceki gibi rivâyet etti. Fakat bu rivâyette “katir, yaşlılık eseri olan beyaz saçlar” kıssasını zikretmedi.

İZAH

Ramz: Ayak basamayacak kadar şiddetli sığağa denir. Ramazanda günahları yaktığı için bu ismi almıştır.

29 - MEHİR

۲۱۰۵- عَنْ أَبِي سَلَمَةَ قَالَ: سَأَلْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا عَنْ

صَدَاقِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ: ثِنْتَا عَشَرَ أُوقِيَةً وَنَشٌّ خَفِيفٌ:

وَمَا نَشٌّ؟ قَالَتْ: يُضَفُّ أُوقِيَةً

2105 - Ebû Seleme radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Aişe radiyallahu anha'dan: “Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in mehri ne kadardır” diye sordum. Aişe radiyallahu anha: “On iki ukiye ve bir de neşti,” dedi. Ben neş nedir, dedim. Aişe radiyallahu anha:

“Yarım Ukiyeye, neş denir,” cevabını verdi. [\[117\]](#)

İZAH

Ukiye: Kırk dirheme denir.

Neş: Yirmi dirheme muadildir ki yarım ukiye eder. On iki Ukiye 480 dirhem, bir neş yirmi dirhem olduğuna göre Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in mehrinin beş yüz dirhem olduğu anlaşılır. Ümmü Habibe'nin mehrinin dörtbin dirhem oluşu Necâşi'nin Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'a hürmeten, Ümmü Habibe'yi Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem namına hibe etmiş olmasıdır. (Avnü'l-Ma'bud)

٢١٠٦- عَنْ أَبِي الْعَجْفَاءِ السُّلَمِيِّ قَالَ خَطَبَنَا عُمَرُ رَجَمَهُ اللَّهُ فَقَالَ:

أَلَا لَا تَعَالُوا بِضُلُوقِ النِّسَاءِ فَإِنَّهَا لَوْ كَانَتْ مَكْرُومَةً فِي الدُّنْيَا أَوْ تَقْرَى عِنْدَ

اللَّهِ لَكَانَ أَوْلَاكُمْ بِهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا أَصْدَقَ رَسُولَ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ امْرَأَةً مِنْ نِسَائِهِ وَلَا أَصْدَقَتْ امْرَأَةً مِنْ بَنَاتِهِ أَكْثَرَ

مِنْ ثِنْتِي عَشْرَةَ أُوقِيَةً

2106 - Ebû'l-Acfa es Sülemî radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Ömer radiyallahu anh bize hitabede bulunarak dedi ki: Dikkat: Kadınların mehrinde pahalıya kaçmayın. Eğer fazla mehir vermek dünyada bir ikram ve Allah indinde takva olsaydı, bu iş sizin en faziletliniz Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem yapardı.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ise kadınlarından hiçbir kadına on iki ukiyeden (beşyüz dirhemden) fazla mehir vermediği gibi, kızlarından hiçbir kızına da bundan fazla mehir verilmedi. [118]

Hz. Ömer'in bu hitabesi Cenab-ı Allah'ın meâlen (Eğer siz kadınlarınızdan birine çok mal vererseniz, ondan hiçbir şey almasın) ayetine muhalif denirse cevap olarak ayet fazla mehrin cevazına delâlet eder. Faziletine değil, denir. (Avnü'l-Ma'bud)

٢١٠٧- عَنْ أُمِّ حَبِيبَةَ أَنَّهَا كَانَتْ تَحْتَ عُثَيْبِ بْنِ جَحْشٍ فَلَمَاتَ

بِأَرْضِ الْحَبَشَةِ فَزَوَّجَهَا النَّجَاشِيُّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَهْرَهَا

عَنْهُ أَرْبَعَةَ آلَافٍ وَبَعَثَ بِهَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَعَ

شُرَحْبِيلَ بْنِ حَسَنَةَ

2107 - Ümmü Habibe radiyallahu anh'dan rivâyet edilmiştir:

Ümmü Habibe, Ubeydullah bin Cahş'ın nikâhı altında idi, Ubeydullah Habeşistan toprağında vefat etti. (Dul kalan) Ümmü Habibe'yi (Habeş

kralı) Necaşi, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e nikâhladı ve ona Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem namına dört bin (dirhem) mehir verdi. Onu Şurahbil b. Hasene ile (Medine'ye) Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e gönderdi. Ebû Dâvud diyor ki: Hasene Şurahbil'in annesidir.

İZAH

2086 no.lu hadisin izahına bakınız.

٢١٠٨- عَنْ الزُّهْرِيِّ أَنَّ النُّجَاشِيَّ زَوَّجَ أُمَّ حَبِيبَةَ بِنْتَ أَبِي سُفْيَانَ

مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى صَنَاقٍ أَرْبَعَةُ أَلَاةٍ دِرْهَمٍ

وَكُتِبَ بِذَلِكَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَبِلَ

2108 - Zühri radiyallahu anh'dan rivâyet edilmiştir:

(Habeş kralı) Necaşi Ebû Süfyan'ın kızı Ümmü Habibe radiyallahu anha'yı dört bin dirhem mehir karşılığında Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'a nikâhladı. Necâşi bunu Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e yazdı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'de kabul buyurdu.

İZAH

Bu hadis mürseldir. Necâşi'nin Ümmü Habibe'ye dört yüz dinar veya iki yüz dinar vardıği de söyleniyor. (Haşiyeden) Bu hadislerde geçen dirhem, şer'i dirhemdir. Bir şeri' dirhem 2 gram seksen santigramdır. Yani üç grama yakındır.

30 - MEHRİN AZ OLMASI

٢١٠٩- عَنْ أَنَسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى عِنْدَ

الرُّحَيْنِ بْنِ عَوْفٍ وَعَلَيْهِ رَدْعٌ زَعْفَرَانٍ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

مَهْرُكُمْ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ تَزَوَّجْتُ امْرَأَةً قَالَ: مَا أَصْدَقْتَهَا قَالَ: وَزَنَ نَوَإِ

مِنْ ذَهَبٍ قَالَ: أَوْلِمَ وَلَوْ بِشَاةٍ

2109 - Enes radiyallahu anh'dan rivâyet edilmiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Abdurrahman bin Avf'ın üzerinde za'ferândan bulaşık renk gördü. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona, "Sana ne oldu?" buyurdu. Abdurrahman: "Ey Allah'ın Rasûlü bir kadınla evlendim." dedi. Peygamber Efendimiz ona, "Ne mehir verdin" dedi. Abdurrahman:

"Bir hurma çekirdeği ağırlığında altın verdim." dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: "Bir koyun (kesip yedirerek de) olsa düğün yap." buyurdu. [\[119\]](#)

Mehyem: Yemen lûgatında, "sana ne oldu," manâsınadır. Bir çekirdek ağırlığı, beş dirhem altın diye tefsir edilmiştir. (Maâlim-üs-Sünne)

٢١١٠ - الزُّبَيْرُ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

قَالَ: مَنْ أَعْطَى فِي صَنَاقِ امْرَأَةٍ مِلًّا كَفَيْهِ سَوِيْقًا أَوْ تَمْرًا فَقَدْ اشْتَعَلَ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ زَوَّاهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ عَنْ صَالِحِ بْنِ زُوَيْنَانَ

عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ مَوْفُوقًا وَزَوَّاهُ أَبُو عَاصِمٍ عَنْ صَالِحِ بْنِ زُوَيْنَانَ

عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ قَالَ: كُنَّا عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ نَسْتَمْتِعُ بِالْقَبْضَةِ مِنَ الطَّعَامِ عَلَى مَعْنَى الْمَتْعَةِ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ زَوَّاهُ ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ عَلَى مَعْنَى

أَبِي عَاصِمٍ

2110 - Câbir bin Abdullah radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Gerçekten Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Kim bir kadına mehir olarak iki avucu dolusu kavrulmuş un veya hurma verirse, onu kendisine helâl kılmış olur," buyurdu. [\[120\]](#)

Ebû Dâvud'un: Diğer bir tarikten rivâyetinde: Hz. Câbir, "biz Asr-ı Saadet'de bir avuç yiyecek istimta' ederdik," diyor. İstimta: Müt'a

namâsına kullanılmıştır.

İZAH

İmam-ı Azam’a göre mehrin en az miktarı on dirhemdir ki, 28 grama denktir. Süfyân-i Sevrî, Şâfiî, Ahmed bin Hanbel, İshak bin Rahuveyh’e göre mehrin aşağı miktarı için sınır yoktur. Karşılıklı neye razı olurlarsa odur.

Said bin Müyesseb: “Erkek mehir olarak bir kamçı da verirse kadın helâl olur,” diyor.

Mâlik; “Mehrin en azı bir dinarın dörtte biridir,” diyor. (Maâlim-üs-Sünne)

31 - YAPILACAK BİR İŞİ MEHİR SAYARAK NİKAH YAPMAK

٢١١١- عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَاءَتْهُ امْرَأَةٌ فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي قَدْ وَهَيْتُ نَفْسِي لَكَ فَقَامَتْ قِيَامًا طَوِيلًا فَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ زَوِّجْنِيهَا إِنْ لَمْ يَكُنْ لَكَ بِهَا حَاجَةٌ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَلْ عِنْدَكَ مِنْ شَيْءٍ تُضِبُّقُهَا إِنَاءً فَقَالَ مَا عِنْدِي إِلَّا إِزَارِي هَذَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّكَ إِنْ أَعْطَيْتَهَا إِزَارَكَ جَلَسَتْ وَلَا إِزَارَ لَكَ فَلَتَمِسَ شَيْئًا قَالَ لَا أَحَدٌ شَيْئًا قَالَ فَلَتَمِسَ وَلَوْ خَاتَمًا مِنْ حَدِيدٍ فَلَتَمَسَ فَلَمْ يَجِدْ شَيْئًا فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَهْلُ مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ شَيْءٌ قَالَ نَعَمْ سُورَةُ كَذَا وَسُورَةُ كَذَا بِسُورٍ سَعَاها فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ زَوَّجْتُكَهَا بِمَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ

2111 - Sehl bin Sa'du's-Sâidî radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e bir kadın geldi ve, “Ey, Allah’ın Rasûlü ben nefsimi sana hibe ettim,” dedi. Ve uzun müddet ayakta durdu. Bir erkek te kalkarak, “Ey Allah’ın Rasûlü eğer bir kadına senin ihtiyacın yoksa bunu bana nikâhla” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona: “O kadına mehir olarak verecek bir şeyin var mı?” buyurdu. Adam, “Yanımda şu sırtımdaki gömleğimden başka bir şeyim yok,” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Gömleğini ona verirsen sen gömleksiz kalırsın, başka bir şey ara.” Adam:

“- Bir şey bulamam,” Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“Demirden bir yüzükde olsa ara,”

Adam: Aradı bir şey bulamadı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona “Kur’an’dan bir şey biliyor musun?” buyurdu. Adam; “Evet şu sureyi şu sureyi bilirim” dedi. Bir çok surelerin isimlerini verdi. Bunun üzerine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: “Bu kadını ezberinde olan Kur’an sureleri karşılığında sana nikâhladım.” Buyurdu.

İZAH

Buhâri, Müslim, Tirmîzi, Nesêi ve İbn-i Mâce de rivâyet ettiler. Bu hadisi şerif bir kadının bir erkeğe kendisini helâl yolla nikâhlaması için arz etmesinin caiz olacağına delâlet eder. (Haşiyeden)

Bu hadisi şerifin zahirine bakılırsa Kur’an’ın icarının câiz olacağı anlaşılır. Bu kadının Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e nefsinin hibe etmesiyle, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem erkeğin hafız olmasından dolayı hıfzına binaen onu nikâh etmiştir.

٢١١٢- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ نَحْوَهُ هَلِيبَةُ الْقَيْسِ لَمْ يَذْكُرِ الْإِثَارَ وَالْحَائِثَ

فَقَالَ مَا تَحْفَظُ مِنَ الْقُرْآنِ قَالَ سُورَةُ الْبَقَرَةِ أَوْ الَّتِي تَلِيهَا قَالَ فَقُلْتُ فَمَلَمْتُهَا

عِشْرِينَ آيَةً وَهِيَ امْرَأَتُكَ

2112 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh’dan rivâyet edilmiştir: “Bu kıssanın benzeri rivâyet olundu. Fakat orada “gömlek ve yüzüğü” zikretmedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Ezberinde Kur’an’dan ne var?”

buyurdu. Adam: “Bakara suresi veya onu takib eden (Âl-i İmran suresi) var,” dedi.

Bunun üzerine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem erkeğe, “Kalk o kadına yirmi ayet öğret. O kadın senin karındır,” buyurdu.

٢١١٣- عَنْ مَكْحُولٍ نَحْوَ خَيْرٍ سَهْلٍ قَالَ: وَكَانَ مَكْحُولٌ يَقُولُ

لَيْسَ ذَلِكَ لِأَخِي بَعْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

2113 - Mekhul radiyallahu anh'dan rivâyet edilmiştir: Bu rivâyette Mekhul şöyle demiştir.

Bu yirmi ayet öğretmek karşılığında nikâhlamak, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'a (mahsustu), Ondan sonra kimse için câiz değildir.

32 - MEHİRİ BELİRLEMEDEN NİKÂHLANIP SONRA DA ÖLENİN DURUMU

٢١١٤- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ [ابْنِ مَسْعُودٍ] فِي رَجُلٍ تَزَوَّجَ الْمَرْأَةَ فَمَلَكَ

عَنْهَا وَلَمْ يَدْخُلْ بِهَا وَلَمْ يَقْرَضْ لَهَا الْمَهْدَاقَ فَقَالَ لَهَا الْعُدَّاقُ كَامِلًا

وَعَلَيْهَا الْعِدَّةُ وَلَهَا الْجِزَارُ

فَقَالَ مَغْقِلُ بْنُ سِنَانٍ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

قَضَى بِهِ فِي بَرُوعٍ بِنْتِ وَائِيْقٍ

2114 - Abdullah bin Mesûd, hiçbir mehir tayin etmeden evlenen ve onunla zifafa girmeden ölen bir adam hakkında şöyle demişti: O kadının tam bir mehir alma hakkı vardır. İddet beklemesi gerekir ve Miras hakkı vardır. Ma'kıl bin Sinan diyor ki: Ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in Vaşık'ın kızı Berva hakkında böyle hükmettiğini işittim. ^[121]

٢١١٥- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ وَسَاقِ عُثْمَانُ مِثْلَهُ

2115 - Osman bin Ebi Şeybe de bir evvelki hadisin benzeri rivâyet etti.

٢١١٦- أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَسْعُودٍ أَنَّى فِي رَجُلٍ بِهَذَا الْخَبَرِ قَالَ:

فَاخْتَلَفُوا إِلَيْهِ شَهْرًا أَوْ قَالَ مَرَاتٍ قَالَ قَائِلِي أَقُولُ فِيهَا إِنَّ لَهَا صَدَاقًا

كَصَدَاقِ نِسَائِهَا لَا وَكَسَ وَلَا شَطَطَ وَإِنَّ لَهَا الْبِرَّاتِ وَعَلَيْهَا الْعِدَّةُ

فَإِنْ يَكُ صَوَابًا فَمِنْ اللَّهِ وَإِنْ يَكُنْ ضَلَالًا فَمِنْهُ وَمِنْ الشَّيْطَانِ وَاللَّهُ

وَرَسُولُهُ بَرِيئَانِ فَقَامَ نَاسٌ مِنْ أَشْجَعٍ فِيهِمُ الْجَوَارِحُ وَأَبُو سِنَانٍ فَقَالُوا يَا

ابْنَ مَسْعُودٍ نَحْنُ نَشْهَدُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَضَاهَا فِيْنَا

فِي بَرْقِعٍ بَشْتٍ وَاشْتِ وَإِنَّ زَوْجَهَا هِلَالُ بْنُ مُرَّةٍ الْأَسْجَعِي كَمَا قَضَيْتَ

قَالَ فَفَرِحَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ فَرَحًا شَدِيدًا حِينَ وَافَقَ قَضَاؤُهُ قَضَاءَ

رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

2116 - Abdullah bin Utbe bin Mesud'dan demiştir ki:

Şu önceki hadiste söz konusu edilen kişi hakkında (fetva almak üzere) Abdullah bin Mesûd'a gelindi. Ravi, İbn-i Mes'ud'a bu mevzuda bir ay gelip gittiler, veya defalarca dedi. Abdullah bin Mes'ud: "O kadın hakkında benim sözüm (fetvam), kendi yakınından kadınların mehrinden eksik ve fazla olmamak üzere, onların mehri gibi tam mehir alır, ona miras da verilir. Üzerine iddet de lâzımdır.

Eğer bu fetvam doğru ise Allah'tandır. Hatalı ise benden ve şeytan vesvesesindendir. Allah (c.c) ve onun Rasûlü hatadan berîdirler," dedi. (Bunun üzerine) Eşca kabilesinden içlerinde Cerrah ve Ebû Sinan da bulunan halk ayağa kalkıp dediler ki: Ey İbn-i Mes'ud, biz şahadet ederiz ki; Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Vâşık kızı Berva hakkında da aynen senin bizim aramızdaki hükmün gibi hükümde bulundu, onun kocası Mürretü el-Eşcâi'nin oğlu Hilâl'di. Ravi dedi ki: Hükmü Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in hükmüne muvafık düştüğü için İbn-i Mes'ud son derece sevindi. [\[122\]](#)

İZAH

Veks: Noksan demektir

Şedid: Haddi aşmak ve ziyade manalarındadır. Bu hadisi şerif; Nikâhı tefviz yoluyla kıyılan kadının kocası kendisine zifafta bulunmadan ölürse kadına mehr-i misil (kadının kardeşi veya halası amcasının kızlarının mehri kadar mehir) lâzım geleceğine delildir. Hanefî Mezhebi ve İmam Şâfiî'den sahih kavil budur. Şâfiî: Mehr-i misli kadının asabesinin mehrinden itibar ediyor.

Kadının anası ve teyzesinin mehrine itibar edilemez, diyor. (Maâlim-üs-Sünne)

٢١١٧- عَنْ عُقْبَةَ بْنِ غَابِرٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ
لِرَجُلٍ: أَتَرْضَى أَنْ أَزْوَجَكَ ثَلَاثَةَ قُلُوبٍ قَالَ نَعَمْ وَقَالَ بَلِّغُوا أُمَّتِي أَنَّ
أَزْوَاجَ ثَلَاثَةٍ قَالَتْ نَعَمْ فَزَوَّجَ أَخَذَ مِنْهَا صَاحِبَةً فَدَخَلَ بِهَا الرَّجُلُ وَلَمْ
يَرْضَ لَهَا صَدَاقًا وَلَمْ يُعْطِهَا شَيْئًا وَكَانَ مِنْ شَهَدَةِ الْحَدِيثِ وَكَانَ مِنْ
شَهَدَةِ الْحَدِيثِ لَهُ سَهْمٌ بِخَيْرٍ فَلَمَّا خَضَعَتْهُ الْوَفَاةُ قَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ زَوَّجَنِي ثَلَاثَةً وَلَمْ أَفْرُضْ لَهَا صَدَاقًا وَلَمْ أُعْطِهَا
شَيْئًا وَإِنِّي أَشْهَدُكُمْ أَنِّي أُعْطِيتُهَا مِنْ صَدَاقِهَا سَهْمِي بِخَيْرٍ فَأَخَذْتُ
سَهْمًا قِبَاعَتَهُ بِعَانَةِ أَلْفٍ
قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَرَأَى عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ وَحَدِيثُهُ أَتَمُّ فِي أَوَّلِ الْحَدِيثِ
قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَيْرُ الْيَتَامَى أَيْسَرُهُ
وَقَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِلرَّجُلِ لِمَ سَأَلَ عَنْهُ قَالَ
أَبُو دَاوُدَ يَخَافُ أَنْ يَكُونَ هَذَا الْحَدِيثُ مُلَوَّنًا لِأَنَّ الْأَمْرَ عَلَى غَيْرِ هَذَا

2117 - Ukbe bin Amr radiyallahu anh'dan rivâyet edilmiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bir kimseye, “Seni falan kadınla nikâhlasam razı mısın?” buyurdu. Adam:

“Evet,” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem (bu defa kadına), “Seni falan erkekle evlendirmeme rıza gösterir misin?” buyurdu. Kadın, “evet” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bunları birbirleriyle nikâhladı. Erkek kadına zifafa bulundu. Fakat kadına mehir tayin etmedi, bir şey de vermedi. Bu zat Hudeybiye’de hazır olanlardan idi. Hudeybiye’de hazır olanların ise Hayber’de hisseleri vardı. Erkek ölüm haline gelince dedi ki: “Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem falan kadını bana nikâhlamıştı, ben ona mehir tayin etmemiştim, bir şey de vermedim. Ben sizi şahit tutarak Hayber’deki Sehmimi, mehrimin yerine ona verdim.” Kadın bu sehimini aldı. Yüzbin dirheme sattı.

Ebû Dâvud diyor ki: Ömer (bin Hattab) rivâyetinde hadisin evvelinde şunu ziyade etti:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: “Nikâhın hayırlısı kolay alanıdır.” Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bunu adama söyledi. Dedikten sonra bu hadisin manâsını sevk etmiştir. Yine Ebû Dâvud diyor ki: Bu hadis birbirine bitişik olup manâ ve hükmün daha başka olmasından korkulur. Önce verdiği mehre ziyade ilâve etmiş olur.

33 - NİKÂH ESNASINDA YAPILACAK KONUŞMA

٢١١٨ - عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ فِي خُطْبَةِ الْحَاجَةِ فِي النِّكَاحِ

وَحَيْرِهِ ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْأَنْبَارِيُّ الْمَعْنَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ

إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ أَبِي الْأَخْوَصِ وَأَبِي عُبَيْدَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ

قَالَ: عَلَّمَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خُطْبَةَ الْحَاجَةِ أَنْ يُلْحَقَهُ

بِهِ تَسْبِيحُهُ وَتَسْتَغْفِرُهُ وَتَعُوذُ بِهِ مِنْ شُرُوبِ أَنْفُسِنَا مِنْ يَهْدِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ

لَهُ وَمَنْ يُضِلِّلْ فَلَا هَادِيَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا

عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ

إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا

تَمُوتُونَ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا

سَبِيلًا يُضْلِحَ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ

فَقَدْ قَارَىٰ قَوْزًا عَظِيمًا

لَمْ يَقُلْ مُحَمَّدٌ بْنُ سُلَيْمَانَ «إِنْ»

2118 - Abdullah bin Mes'ud'dan nikâh ve başka hususta hacet hutbesi rivâyet olundu. Abdullah bin Mes'ud radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bize hacet hutbesini şöyle öğretti. “Gerçekten hamd Allah’a mahsustur. Ancak Ondan yardım ister ancak Ondan mağfîret taleb ederiz. Nefislerimizin şerrinden ancak Ona sığınırız. Allah’ın hidayete erdirdiğini kimse saptıramaz. Allah’ın saptırdığını kimse hidayete erdiremez. Şüphesiz şahitlik ederim ki Allah’tan başka ilâh yoktur. Yine şahitlik ederim ki Hz. Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem Allah’ın kulu ve Peygamberidir. Ey imân edenler! Adını anarak birbirinizden istekte bulunduğunuz Allah’tan korkun ve akrabalık haklarına riayetsizlikten şüphesiz Allah üzerinizde gözetleyicidir.” Ravilerden Muhammed bin Süleyman (inne) lafzını söylemedi. [123]

٢١١٩- عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ

إِذَا تَشَهَّدَ ذَكَرَ نَحْوَهُ وَقَالَ بَعْدَ قَوْلِهِ وَرَسُولُهُ أَرْسَلَهُ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا

بَيْنَ يَدَيِ السَّاعَةِ مَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ رَشِدَ وَمَنْ يَعْصِيهمَا فَإِنَّهُ لَا

يُضُرُّ إِلَّا نَفْسَهُ وَلَا يَضُرُّ اللَّهَ شَيْئًا

2119 - İbn-i Mes'ud radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem (konuşması esnasında) şahadetleri okuduğunda şöyle yapardı, deyip bir önceki gibi anlattı. Ve, “Resûlehü” kelimesinden sonra, “O, Allah ki, kıyamete çok yakın Rasûlünü hak ile müjdeleyici ve korkutucu olarak gönderdi. Kim Allah ve O’nun Rasûlüne itaat ederse yolunu bulur. Kim de Allah ve Rasûlüne isyan ederse, o kimse ancak nefesine zarar verir. Allah’a hiçbir surette zarar veremez.” dedi.

٢١٢٠- عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ زُجَلٍ مِنْ بَنِي سُلَيْمٍ قَالَ:

خَطَبْتُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَسْأَلُكَ بِنْتُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ

فَالْكَحْنِي مِنْ غَيْرِ أَنْ يَشْهَدَ

2120 - İsmail bin İbrahim, Beni Süleym'den bir zattan rivâyet ettiğine göre şöyle demiştir:

Ben Abdulmuttalib kızı Ümame'yi, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den istedim. Bunun üzerine Hz. Peygamber hutbe (kelime-i şهادet) okumaksızın bana nikahladı.

İZAH

Münzirî şöyle diyor: Bu hadis isnadında İmrân bin Dâvud el-Kattan var. Onun hakkında dedikodu var. Ümame radiyallahu anh Abdulmuttalib oğlu Haris'in Rabia'nın kızıdır. Dedesine nispetle Abdulmuttalib'in kızıdır, denmiştir.^[124]

34 - BULUĞA ERMEMİŞ KIZLARI EVLENDİRMEK

٢١٢١- عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ تَزَوَّجَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ وَأَنَا بِنْتُ سَيِّحٍ قَالَ سَلِيمَانُ أَوْ بَسَّ وَدَخَلَ بِي وَأَنَا بِنْتُ سَيِّحٍ

2121 - Aişe radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem beni nikâhladığında ben yedi yaşında idim. Süleyman rivâyetinde veya altı yaşında, iken nikahladı. Ben dokuz yaşında iken benimle zifafa girdi.^[125]

35 - YENİ EVLENEN BİR KİMSENİN HANIMI YANINDA KALACAĞI MÜDDET

٢١٢٢- عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمَّا

تَزَوَّجَ أُمَّ سَلَمَةَ أَقَامَ عِنْدَهَا ثَلَاثًا ثُمَّ قَالَ لَيْسَ بِكَ عَلَى أَهْلِكَ هَوَانٌ إِذَا

يُسَبِّحُ سَبَّحْتَ لَكَ وَإِنْ سَبَّحْتَ لَكَ سَبَّحْتَ لِيخْلَافِي

2122 - Ümmü Seleme radiyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Ümmü Seleme ile evlendiğinde onun yanında üç gün kaldı. “Ehlinin yanında küçümsendiğin bir tarafın yok, eğer istersen yanında yedi gün kalabilirim. Ve eğer senin yanında yedi gün kalırsam diğer kadınlarımın hissesinde de yedi gün kalırım” buyurdu. [126]

İZAH

Bu hadis bakire bir kadın, dul bir kadın üzerine nikâhlandığı zaman, ilk zifafında onun yanında yedi gün, sonra alınan kadın dulsa onun yanında üç gece kalınacağını ifade eder. Ümmü Seleme radiyallahu anha Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem benim yanımda niçin üçgün kaldı, diye üzölmüş olacağını düşünerek, “Senin yanında üçgün kalışım bir esastır. Benim yanımda küçümsendiğin için değil,” buyurdu.

٢١٢٣- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ لَمَّا أَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ صَفِيَّةَ أَقَامَ عِنْدَهَا ثَلَاثًا رَأَى عُثْمَانُ وَكَانَتْ بَيْنَا

2123 - Enes bin Malik radiyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Safiyye radiyallahu anha'yi aldığıında onun yanında üçgün kaldı. Osman bin (Ebû Şeybe) rivâyetinde şunu ziyade etti: Safiye duldu.

٢١٢٤- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ إِذَا تَزَوَّجَ الْبَيْتُ عَلَى النَّبِيِّ أَقَامَ

عِنْدَهَا سَبْعًا وَإِذَا تَزَوَّجَ النَّبِيُّ أَقَامَ عِنْدَهَا ثَلَاثًا وَلَوْ ثَلَاثَ يَوْمٍ رَفَعَهُ

لَصَدَّقْتُ وَلَكِنَّهُ قَالَ الشُّعْبَةُ كَذَلِكَ

2124 - Enes bin Mâlik radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Bâkire dul üzerine alınırsa erkek onun yanında yedi gün kalır. Dul bakire üzerine alınırsa onun yanında üç gün kalır (Ebû Kılâbe) eğer ben bu hadis merfu desem doğru söyledim. Lâkin o (Enes) “sünnet böyledir,” dedi. [\[127\]](#)

36 - KARISINA MEHİR VERMEDEN GERDEĞE GİREN KİMSENİN DURUMU

٢١٢٥- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: لَمَّا تَزَوَّجَ عَلِيٌّ فَاطِمَةَ قَالَتْ لَهُ رَسُولُ

اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُعْطِيتُ شَيْئًا قَالَ مَا عِنْدِي شَيْءٌ قَالَ أَيْنَ

دِرْعُكَ الْخَطِيئَةِ

2125 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Ali radiyallahu anh Fatıma radiyallahu anha'yı aldığıında Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Ali'ye, “Fatıma'ya bir şey ver” buyurdu. Ali radiyallahu anha yanımda verecek bir şey yok, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem; “Hutame'de yapılmış zırhın nerede; (onu ver),” buyurdu. [\[128\]](#)

İZAH

Hutam: Abdul Kays oğullarından bir kabile idi. Zırh yaparlardı.

Onların yaptıkları zırha Hutamiye denirdi. Şâfiî karısına mehir vermeden zıfâfı caiz görür. İmam-ı Malik: Mehir olarak en az çeyrek dinar vermeden zıfâf olmaz, demişlerdir. (Mealimü's-Sünen, c. 3, s. 58)

٢١٢٦- حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ قُوتَابَةَ عَنْ رَجُلٍ مِنْ

أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ عَمَّا لَمَّا تَزَوَّجَ فَاطِمَةَ بَنَتْ

رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَرَادَ أَنْ يَدْخُلَ بِهَا فَمَنَعَهُ رَسُولُ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى يُعْطِيَهَا شَيْئًا فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَيْسَ لِي
شَيْءٌ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَعْطِهَا بِرُحْمِكَ فَأَعْطَاهَا بِرُحْمَةٍ
ثُمَّ دَخَلَ بِهَا

2126 - Muhammed bin Abdurrahman bin Sevban radiyallahu anh'dan, o da Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabından bir zattan rivâyet ettiklerine göre şöyle dediler:

Ali radiyallahu anh Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in kızı Fatıma'yı aldığı zaman ona zifafa bulunmak istedi. Mehir olarak Fatıma'ya bir şey vermedikçe zifaftan Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onu men etti. Ali radiyallahu anh: "Ey Allah'ın Rasûlü, benim bir şeyim yok," dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Ona zırhını ver," buyurdu. Ali'de zırhını Fatıma'ya verdi ve sonra ona zifafa bulundu.

٢١٢٧- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ مِثْلَهُ

2127 - İbn-i Abbas'tan, geçen hadisin misli rivâyet olundu.

٢١٢٨- عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ أَمَرَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

أَنْ أُدْخِلَ امْرَأَةً عَلَى زَوْجِهَا قَبْلَ أَنْ يُعْطِيَهَا شَيْئًا

قَالَ أَبُو دَاوُدَ وَخَيْثَمَةُ لَمْ يَسْمَعْ مِنْ عَائِشَةَ

2128 - Aişe radiyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bana bir kadını daha kocası mehir vermeden, kocasının yanına zifaf için sokmamı emir buyurdu.

Ebû Dâvud şöyle diyor: Hayseme, Aişe radiyallahu anha'dan hadis dinlememiştir.^[129]

٢١٢٩- عَنْ عُمَرَوِ بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ

اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيْنَا امْرَأَةٌ نَكَحَتْ عَلَى صُلَاقٍ أَوْ حَبَاءٍ أَوْ

جِدَّةٍ قَبْلَ حُضْمَةِ الْبِكَاحِ فَهِيَ لَهَا وَمَا كَانَ بَعْدَ حُضْمَةِ الْبِكَاحِ فَهِيَ لِمَنْ

أَعْطِيَهُ وَأَحَقُّ مَا أُكْرِمَ عَلَيْهِ الرَّجُلُ ابْنَتَهُ أَوْ أُخْتَهُ

2129 - Amr bin Şuayb'dan, babasından, o da dedesinden rivâyet ettiğine göre şöyle buyurdu:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Hangi kadın ki nikâhı kıyılmadan önce mehir veya babasına verilmek üzere (başlık olarak) fazla para, veyahut ödenmesi vaat edilen bir şey ile nikâhı kıyılırsa bunların hepsi kadına aittir. Nikâhı kıyıldıktan sonra söylenenler kime verilmişse ona aittir. Bir adama ikram edebilmek için en uygun vasıta kızı veya kız kardeşidir.” [\[130\]](#)

İZAH

Hiba: Mehir üzerine fazla verilecek şey.

İdeten: Verilmesi va'd edilen şeyler.

Bazı babalar kızlarını nikâhlarken başlık istiyorlar. Nikâhtan önce konuşulan başlık, kızın babasına verilmesi kararlaştırılsa bile kadının olur. İmam-ı Malik'in mezhebi de böyledir.

Ahmed bin Hanbel: Kızın babasına verilmesi kararlaştırılmış ise babaya aittir.

Şâfiî: Nikâhtan önce kızın babasına başlık verilmesi kararlaştırılsa, kıza mehr-i misil verilir. Babasına bir şey vermek icab etmez.

Kız babalarının başlık alması uygun bir hareket değildir. (Mealimü'-s Sünen c.3, s. 59) Ebû Hanife'ye göre mal kime vaad edilmişse onun olur. Nikahda sahihtir. Avn'ul Mabud cild 6, s. 165

37 - YENİ EVLENEN KİMSE NASIL TEBRİK EDİLİR

۲۱۳۰- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا

رَفَّاهُ الْإِنْسَانُ إِذَا تَزَوَّجَ قَالَ بَارَكَ اللَّهُ لَكَ وَتَبَارَكَ عَلَيْكَ وَجَمَعَ بَيْنَكُمَا

فِي خَيْرٍ

2130 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, evlenen bir kimseye iyi geçim dileğinde bulunduğunda, “Allah sana mübarek eylesin, sana mübarek olsun, aranızı hayırla cem etsin,” buyururdu. ^[131]

38 - EVLENDİĞİ KADIN HAMİLE ÇIKAN ADAMIN DURUMU

٢١٣١- بَضْرَةُ [ابْنِ أَكْثَم] قَالَ: تَزَوَّجْتُ امْرَأَةً يَكُونُ فِي بَيْتِهَا
فَدَخَلْتُ عَلَيْهَا فَإِذَا هِيَ حَبْلَى فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَهَا
الضَّدَاقُ بِمَا اسْتَحْلَلْتَ مِنْ فَرْجِهَا وَالْوَلَدُ عَبْدٌ لَكَ فَإِذَا وَلَدْتَ قَالَ
الْحَسَنُ فَأَجْلِسْهَا وَقَالَ ابْنُ أَبِي الشَّرِيٍّ فَأَجْلِسُوهَا أَوْ قَالَ فَعُدُّوهَا
قَالَ أَبُو دَاوُدَ: رَوَى هَذَا الْحَدِيثَ ثَلَاثَةٌ عَنْ سَعِيدِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ
إِبْنِ الْمُسَيَّبِ وَزَوَّاهُ يَخْنِي، بَنُ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ نَعْمَانَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ
الْمُسَيَّبِ وَضَعَاءُ الْخَزَّاسَانِيِّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ أَرْسَلُوهُ كُلُّهُمْ وَفِي
حَدِيثٍ يَخْنِي بَنُ أَبِي كَثِيرٍ أَنَّ بَضْرَةَ بِنْتُ أَكْثَمَ نَكَحَ امْرَأَةً وَكُلُّهُمْ قَالَ فِي
حَدِيثِهِ جَعَلَ الْوَلَدَ عَبْدًا لَهُ

2131- Basra (bin Eksem)'den demiştir ki: Örtüsü içerisinde bekâr bir kızla evlendim, onunla zifafa bulundum, bir de ne göreyim kız (zinadan) hâmile, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem (bana); “Kadına zifafa bulunduğun için mehir onundur (Çocuk doğduğunda senin kölendir)” buyurdu.

Râvilerden Hasen rivâyetinde ona (yüz sopa vurun) dedi. İbn-i Ebi's-Serî: ona yüz sopa vurun veya ona haddi tatbik edin diye rivâyet ettiler.

Ebû Dâvud şöyle diyor: Yahya bin Ebi Kesir'in hadisinde: Basra bin Eksem bir kadınla evlendi (sözü) vardır. Bütün ravilerin rivâyetinde de “çocuğu kendisine köle yaptı (cümlesi) bulunmaktadır.”

İZAH

Bu hadis Mürseldir. Manâsı itibariyle düşünülürse Hurre'den Köle doğmaz. Ancak buradan şu manâ anlaşılır, onu köle gibi hizmetlenirsiniz. Terbiyesi ve büyümesi ile alâkadar olursunuz, demektir.

Hadisten anlaşılan: 1- Zifaf vuku bulunca kadın mehire hak kazanır. 2- Hamile kadının nikâhının batıl olduğu.

İmam-ı Azam ve Şâfiî: zina etmiş kadının iddeti bitmeden nikâhı sahih olur. Şâfiî; kadın zinadan hamile de olsa nikâhı sahihdir. Ebû Yusuf. Hamile kadın doğum yapmadıkca nikâhı sahih değildir, dedi. (Mealimü's Sünen)

٢١٣٢- عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ أَنَّ رَجُلًا يَقُولُ لَهُ بَشْرَةُ بْنُ أَكْثَمَ

نَكَحَ امْرَأَةً فَلَمْ تَحْزَنْ مَعَهُ زَادَ وَتَفَرَّقَ بَيْنَهُمَا وَخَبِثَ ابْنُ حَرْجِجٍ أَتَمَّ

2132 - Said bin Müseyyeb radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Basra bin Eksem denilen bir kimse bir kadınla evlendi (deyip) geçen hadisin manâsını zikretti. “Bu rivâyette (Rasûlullah) aralarını ayırdı,” ziyadesinde bulundu. İbn-i Cüreyc'in hadisi daha tamamdır.

39 - KADINLAR ARASINDA EŞİTLİK

٢١٣٣- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ

كَانَتْ لَهُ امْرَأَتَانِ فَمَالَ إِلَى إِحْدَاهُمَا جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَشِقَّةٌ مَلِيلٌ

2133 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Kimin iki hanımı olur, onlardan birine daha fazla meyil gösterir (aralarında adaleti bırakır)sa kıyamet gününde bir tarafı yere sarkık olarak gelir.” buyurdu^[132]

İZAH

İki evli olanlar, kadınlarının yanında geceleme ve onların geçiminde aralarında adaletle riayete mecburdur. Fakat kalben birini daha fazla sevebilir.

٢١٣٤- عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

يَقْسِمُ فَيَقْدِلُ وَيَقُولُ اللَّهُمَّ هَذَا قَسَمِي فِيمَا أَمْلِكُ فَلَا تَلْعَنِي فِيمَا تَدْرِكُ

وَلَا أَمْلِكُ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ يَغْنِي الْقَلْبَ

2134 - Aişe radiyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem kadınları yanına nöbetle gider ve adalette bulunurdu. Ve, “Allahım benim sahib olduğum yerde nöbetlere riayetim budur. Ancak senin gücünün yeteceği benim gücümün yetmeyeceği yerde beni kınama” buyururdu. Ebû Dâvud şöyle diyor: Kalbimin (birisine daha fazla meylinden dolayı beni kınama) demektir. ^[133]

٢١٣٥- عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَالَتْ عَائِشَةُ يَا ابْنَ

أَخْتِي كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَمْنَعُ بَعْضَنَا عَلَى

بَعْضٍ فِي الْقِسْمِ مِنْ مَتَكِّهِ جَدْنَا وَكَانَ قُلُوبُ يَوْمٍ إِلَّا وَهُوَ يَطْلُوفُ عَلَيْنَا

جَمِيعًا فَيَذْنُو مِنْ كُلِّ امْرَأَةٍ مِنْ غَيْرِ نَيْبٍ حَتَّى يَتَلَخَّ إِلَى الَّتِي هُوَ

يَوْمَهَا نَيْبٌ عِنْدَهَا وَلَقَدْ قَالَتْ سُرْدَةُ بِنْتُ زُهَيْرٍ جِئْتُ وَأَسْتُتُ وَفَرَّقَتْ

أَنْ يَفَارِقَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا رَسُولَ اللَّهِ يَزِمِي

بِعَائِشَةَ فَقِيلَ ذَلِكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِهَا قَالَتْ تَقُولُ

فِي ذَلِكَ أَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى وَفِي أَشْبَاهِهَا أَرَادَ قَالَ (وَإِنْ امْرَأَةٌ خَافَتْ مِنْ

بَغْلِهَا نُشُورًا)

2135 - Hişam bin Urve'den; o da babasından rivâyet ettiğine göre şöyle demiştir:

Aişe radiyallahu anha ona, ey kız kardeşimin oğlu, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem (biz hanımlarının) nöbetlerimizde yanımızda eğleşmesinde bazımızı bazımıza tercih etmezdi, bazı günler olurdu ki, o hepimizi dolaşır, hanımlarından her birine cimada bulunmaksızın yaklaşırdı, o kadının kendi nöbeti gelip Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onun yanında kalana kadar böyle devam ederdi. Yemin olsun ki Zema kızı Sevda yaşlanıp ve Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in kendisinden ayrılacağından korkunca, "Ey Allah'ın Rasûlü, ben nöbetimi Aişe'ye verdim" dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'de onun bu bağışını kabul etti.

Aişe radiyallahu anha, işte Yüce Allah'ın bunun ve buna benzeyen mevzu hakkında üç ayet indirdiğini söylerdi. Ravi Hişam dedi ki; öyle zannediyorum ki ravi Urve Hz. Aişe'den bu mevzuda şu ayetin nazil olduğunu rivâyet etti. "Eğer bir kadın kocasının geçimsizliğinden korkarsa..." (Nisa Sûresi, Ayet 128) [\[134\]](#)

٢١٣٦- عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

يَسْتَأْذِنُنَا إِذَا كَانَ فِي يَوْمِ الْمَرْأَةِ مِنَّا بَعْدَمَا نَزَلَتْ (تُرْجِي مَنِ تَشَاءُ مِنْهُنَّ

وَتُؤْوِي إِلَيْكَ مَنْ تَشَاءُ) قَالَتْ مَعَاذَ اللَّهِ قُلْتُ لَهَا مَا كُنْتَ تَقُولِينَ لِرَسُولِ

اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ: كُنْتُ أَقُولُ إِنْ كَانَ ذَلِكَ إِلَيَّ لَمْ أُؤْوِ

أَحَدًا عَلَى نَفْسِي

2136 - Muaze radiyallahu anh, o da Aişe radiyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bizim birimizin nöbetinde olduğu vakit şu ayet indirildikten sonra bizden izin isterdi. "Onlardan dilediğini rica eder (nöbetini tehir eder) ve onlardan dilediğini barındırır yatağına alırsın," Muaze radiyallahu anh:

Aişe radiyallahu anha'ya Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in izin isteğine ne cevap verirdin, diye sordum. Aişe radiyallahu anha; "Eğer bu iş

bana kaldıysa hiç kimseyi kendime tercih etmem, izin vermem derdim,” dedi. ^[135]

٢١٣٧- عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَ إِلَى

النِّسَاءِ تَغْنِي فِي مَرَضِهِ فَاجْتَمَعْنَ فَقَالَ: إِنِّي لَا أَشْطِيعُ أَنْ أَدُورَ بَيْنَكُنَّ

فَإِنْ رَأَيْتُنَّ أَنْ تَلْذُنَّ لِي فَأَكُونَنَّ جِلْدَ عَائِشَةَ فَعَلْتُنَّ، فَأَذِنَ لَهُ

2137 - Aişe radiyallahu anha’dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem (hastalığında) kadınlarına haber gönderdi, hepsi toplandılar. Onlara, “Benim nöbetlerinizde dolaşmaya takatım yok, eğer uygun bulursanız Aişe’nin yanında kalmama izin veriniz,” buyurdu. Onlar da izin verdiler.

٢١٣٨- حَدَّثَنَا أَنَّ عَائِشَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ:

كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَرَادَ سَفَرًا أَفْرَعَ بَيْنَ نِسَائِهِ

فَأَجْبَهُنَّ خَرَجَ سَهْمُهَا خَرَجَ بِهَا مَعَهُ وَكَانَ يَفْصِلُهُنَّ لِكُلِّ امْرَأَةٍ مِنْهُنَّ يَوْمَهَا

وَأَلْبَسَهَا غَيْرَ أَنْ سَوْدَةَ بِنْتُ زُهَيْرٍ وَهَبَتْ يَوْمَهَا لِعَائِشَةَ

2138 - Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem sefere çıkmak istediğinde kadınları arasında kura çekerdi. Kura kime çıkarsa sefere onunla çıkardı. Hanımlarından Sevda’dan başka her birinin gecesini ve gündüzünü nöbete ayırırdı. Sevda ise nöbetini Aişe’ye hibe etmişti. ^[136]

40 - BİR KİMSENİN EV TEMİN ETME ŞARTIYLA EVLENMESİ

٢١٣٩- عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: إِنْ أَخْرَجَ

الشُّرُوطُ أَنْ تُؤْفُوا بِهِ مَا اسْتَخْلَلْتُمْ بِهِ الْفُرُوجَ

2139 - Ukbe bin Amr radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Ödenmesi gereken şartların en haklısı kadınları kendisiyle helâl kıldığınız şeyleri (mehirleri) ödemenizdir” buyurdu. ^[137]

İZAH

Hanefî: Erkek karısını nikâhlarken babasının evinden çıkarmayacağını, şart kılınmışsa evlenince çıkarabilir. Şâfiî ve Malik’in kanaati de böyledir. Ahmed bin Hanbel şarta uyulması gerek diyor. (Avnül Mabud e, 6, s. 176)

41 - KOCANIN KARISI ÜZERİNDEKİ HAKLARI

٢١٤٠ - عَنْ قَيْسِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ: أَتَيْتُ الْجَيْرَةَ فَرَأَيْتُهُمْ يَسْجُدُونَ لِمُزَيْنَبَ لَهَا مِمَّا قُلْتُ رَسُولُ اللَّهِ أَحَقُّ أَنْ يُسْجَدَ لَهُ قَالَ فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ إِنِّي أَتَيْتُ الْجَيْرَةَ فَرَأَيْتُهُمْ يَسْجُدُونَ لِمُزَيْنَبَ لَهَا مِمَّا قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَحَقُّ أَنْ تُسْجَدَ لَكَ قَالَ: أَرَأَيْتَ لَوْ عَزَّزْتُ بِعَتَبِي أَكُنْتُ تُسْجَدُ لَهُ قَالَ قُلْتُ لَا قَالَ فَلَا تَفْعَلُوا لَوْ كُنْتُ أَمِيرًا أَخَذْتُ أَنْ يُسْجَدَ لِأَخِي لَأَمَرْتُ النِّسَاءَ أَنْ يَسْجُدَ لَأَزْوَاجِهِمْ لِمَا جَعَلَ اللَّهُ لَهُمْ عَلَيْهِمْ مِنْ الْحَقِّ

2140 - Kays bin Said radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Hîre’ya geldiğimde onların önderlerine secde ettiklerini gördüm. Ben kendi kendime; Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem secde olunmaya daha lâyıktır, dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e geldim. Ey Allah’ın Rasûlü ben Hîre’ya vardım, onların önderlerine secde ettiklerini gördüm. Ey Allah’ın Rasûlü bizim sana secde etmemize sen daha lâyıksın, dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“- Sen buna inanıyor musun? Sen benim kabrime uğramış olsan ona secde eder misin?” diye sordu.

Ben de;

“- Hayır, diye cevap verdim.” Bunun üzerine Hz. Peygamber; “eğer bir kimseye diğer bir kimsenin secde etmesini emretseydim, Allah’ın kadınlar üzerinde erkek için yarattığı haktan dolayı kadınların kocalarına secde etmelerini emrederdim,” buyurdu.^[138]

İZAH

Hîre: Kûfe’de bir Yerin adıdır.

Merziban: İran’da halka önder olan vali, ordu kumandanı gibi kimselere derler. Padişahlarına Kisra denir.

٢١٤١- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا

دَعَا الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ إِلَى فِرَاشِهِ فَأَبَتْ فُلِّمَ تَأْيِيهَ فَبَاتَ غَضَبًا خَلَّتْهَا لَعْنَتُهَا

الْمَلَائِكَةُ حَتَّى تُضْحِكَ

2141 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz, “Erkek karısını yatağına çağırdığında kadın gelmez de, gazablı olarak yatarsa, melekler sabaha kadar o kadına lânet okurlar,” buyurdu.^[139]

42 - KADININ KOCASI ÜZERİNDEKİ HAKLARI

٢١٤٢- عَنْ حَكِيمِ بْنِ مُعَاوِيَةَ الْقُشَيْرِيِّ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قُلْتُ يَا رَسُولَ

اللَّهِ مَا حَقُّ زَوْجَةٍ أَحَدِنَا عَلَيْهِ قَالَ: أَنْ تُطْعِمَهَا إِذَا طَعِمْتَ وَتَكْسُوَهَا

إِذَا اكْتَسَبْتَ أَوْ اكْتَسَبْتَ وَلَا تُضْرِبَ الْوَجْهَ وَلَا تُفْجَحَ وَلَا تَهْجُرَ إِلَّا فِي

النَّيْتِ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَلَا تُقْبَحُ أَنْ تَقُولَ قَبْحَكَ اللَّهُ

2142 - Hakim bin Muaviye el-Kuşeyri radıyallahu anh'dan o da babasından rivâyet ettiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'a, "Ey Allah'ın Rasûlü bizden (her hangi) birimizin üzerinde hanımının hakkı nedir?" dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem; "Yediğinden yedireceksin, kendine elbise aldığında ona da giydireceksin veya (kazandığından ona elbise alacaksın) yüzüne vurmuyacaksın, çirkinsin (Allah seni çirkinleştirsin) demeyeceksin (o başka evde, sen başka evde olacak şekilde) onu yalnız bırakmayacaksın, kendi evinin içinde olursa başka," buyurdu. Ebû Dâvud şöyle diyor. "Vela Tukabbih demek, "Allah seni çirkinleştirsin," demektir. [140]

٢١٤٣- حَدَّثَنَا بِهِ زَيْنُ حَكِيمٍ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ جَدِّي قَالَ: قُلْتُ يَا

رَسُولَ اللَّهِ إِنَّمَا مَا نَأْتِي مِنْهُمْ وَمَا نَنْزِلُ قَالَ: أَقْبِ خَوَاتِكَ أَلَى شِمْتِ

وَأَطْعِمَهَا إِذَا طَعِمْتَ وَأَكْسَهَا إِذَا اكْتَسَيْتَ وَلَا تُقْبِحِ الْوَجْهَ وَلَا تُضْرِبِ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: رَوَى شُعْبَةُ طَعِمَهَا إِذَا طَعِمْتَ وَتَكْسُوَهَا إِذَا

اِكْتَسَيْتَ

2143 - Behz bin Hakîm'den; Bana babam haber verdi, o da dedemden duymuş, dedem demiş ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e, Ey Allah'ın Rasûlü, kadınlarımıza ne yapalım ve ne yapmayalım, dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Ekin tarlana (ailene) dilediğin gibi yakın ol yediğinden onu da doyur, elbise diktiğinde ona da al, sen çirkinsin diye yüzüne karşı söyleme ve dövme," buyurdu.

Ebû Dâvud şöyle diyor: Şu'be rivâyet etti. "Yediğinden onu da doyurursun, elbise giydiğinde onu da giydirirsin," [141]

İZAH

Erkek kendisi ne yerse kadına aynı yemeği yedirecek, nasıl elbise giyinirse o kıymette elbise giyindirecek, nasıl evde oturursa o evde oturacak, yüzüne karşı çirkinliğini söylemeyecek, zaruretsiz yatağından ayrı tutmayacak.

٢١٤٤- عَنْ بَهْزِ بْنِ حَكِيمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ مُعَاوِيَةَ الْقُشَيْرِيِّ قَالَ:

أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فَقُلْتُ مَا تَقُولُ فِي بَسَائِنَا

قَالَ أَطْعِمُوهُنَّ مِمَّا تَأْكُلُونَ وَاكْسُوهُنَّ مِمَّا تَكْتَسُونَ وَلَا تَضْرِبُوهُنَّ وَلَا

تَقْبَحُوهُنَّ

2144 - Behz bin Hakim radiyallahu anh'dan, o da babasından, o da dedesi Muaviye (el-Kuşeyrî)den:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi.

Kadınlarımız hakkında ne emir buyurursunuz, dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“Yediğinizden onlara da yedin, giydiğinizden onlara da giydirin, onları dövmeysin, onlara çirkinsiniz (Allah seni çirkin kılsın) demeyin,” buyurdu.

[142]

43 - KADINLARI DÖVMEK

٢١٤٥- حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ عَلِيِّ بْنِ رَبِيعٍ

عَنْ أَبِي حُرَيْرَةَ الرَّقَاشِيِّ عَنْ عَمِّهِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فَإِنْ

بَغَضْتُمْ نُسُوزَهُنَّ فَأَهْمِزُوهُنَّ فِي الْمَفَاجِيعِ

قَالَ حَمَّادٌ يَعْنِي النِّكَاحَ

2145 - Ebû Hürrete'r-Rakkâşî radiyallahu anh'dan, o da amcasından rivâyet ettiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Eğer onların (kadınların) geçimsizliğinden korkarsanız onları yataklarında yalnız

bırakın” Hammad diyor ki: (bunun manâsı) onları erkekliğinizden mahrum bırakın, demektir.

٢١٤٦- عَنْ إِبْنِ أَبِي عُبَيْدٍ اللَّهِ بْنِ أَبِي ذُؤَابٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تَضْرِبُوا إِمَاءَ اللَّهِ فَجَاءَ عُمَرُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: ذُيِّرَ النِّسَاءُ عَلَى أَزْوَاجِهِنَّ فَرُخِصَ فِي

ضَرْبِهِنَّ فَأَطَافَ بِآلِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نِسَاءٌ كَثِيرٌ يَشْكُونَ

أَزْوَاجَهُنَّ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَقَدْ طَافَ بِآلِ مُحَمَّدٍ نِسَاءٌ

كَثِيرٌ يَشْكُونَ أَزْوَاجَهُنَّ لَيْسَ أَوْلَيْكَ بِخِيَارِكُمْ

2146 - İyas bin Abdullah radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Allah’ın hanım kullarını dövmeiniz,” buyurdu. Ömer radiyallahu anh Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’a geldi; “kadınlar kocalarına karşı cüretkâr hareket ediyorlar,” dedi. (Bunun üzerine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onları dövmeye ruhsat verdi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in ailelerine bir çok kadın gelerek kocalarını şikâyet ediyorlardı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Yemin olsun Âl-i Muhammedi birçok kadınlar dolaşıp kocalarını şikâyet ediyorlar. Onlar (kadınlarını dövenler) sizin hayırlınız değildir” buyurdu.

[143]

İZAH

Erkeğin karısını yaralamaksızın terbiye için dövmesi caizse de, onların hareketlerine sabretmek daha iyidir. Erkek bütün şartlara riayet ederek karısının ihtiyaçlarını karşılar. Adaletle riayet eder. Kadın da şımarıklık ederse, erkek otoriteyi sağlamak için kadını dövebilir. Ama hadisten de anlaşılacağı gibi karısını dövmeyi âdet edinenler iyi insan sayılmıyor.

٢١٤٧- عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ

لَا يُسْأَلُ الرَّجُلُ فِيمَا ضَرَبَ امْرَأَتَهُ

2147 - Ömer bin Hattab radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur; “Kişiye karısını niçin dövdüğü sorulamaz.”^[144]

44- KADINLARA BAKMAKTAN KAÇINMAK

٢١٤٨ - عَنْ جَوْرِ قَالَ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

عَنْ نَظَرِ النِّمَجَاءِ فَقَالَ احْصِرْ بِبَصْرِكَ

2148 - Cerir radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e (mahrem olmayan kadınlara) ânî bakışlardan sordum.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: “Gözlerini başka tarafa çevir” buyurdu. ^[145]

٢١٤٩ - عَنْ ابْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِعَلِيٍّ يَا عَلِيُّ لَا تُبْصِرْ النَّظْرَةَ النَّظْرَةَ فَإِنَّ لَكَ الْأُولَى

وَلَيْسَتْ لَكَ الْآخِرَةُ

2149 - İbn-i Büreyde radiyallahu anh'dan: o da babasından rivâyet ettiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Hz. Ali'ye: “Ya Ali bakışı bakışa tabi kılma, kasıtlı olmadığı için birinci bakış sana caizdir. Fakat diğer bakışlar sana helâl değildir,” buyurdu. ^[146]

İZAH

Birinci bakış kasıtlı olmadığı için onda sana vebal yok. Sonraki bakışlar kasıtlı ve irade ile olduğundan sana helâl değildir, demektir.

٢١٥٠- عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

لَا تُبَاشِرُ الْمَرْأَةَ الْمَرْأَةَ لِتَنْتَعِثَهَا لِزَوْجِهَا كَأَنَّمَا يَنْظُرُ إِلَيْهَا

2150 - İbn-i Mes'ud radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Kadın kadına çıplak bedenini sürmesin. Çünkü kadın kocasına o kadını (vücut sıcaklığını, yumuşaklığını) anlatır da kocası da sanki o kadına bakıyormuş gibi olur.” [\[147\]](#)

٢١٥١- عَنْ جَابِرِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى امْرَأَةً فَدَخَلَ

عَلَى زَيْنَبِ بِنْتِ جَحْشٍ فَقَضَى حَاجَتَهُ بِهَا ثُمَّ خَرَجَ إِلَى أَصْحَابِهِ فَقَالَ

لَهُمْ إِنَّ امْرَأَةً تَقْبَلُ فِي صُورَةِ شَيْطَانٍ فَمَنْ وَجَدَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا فَلْيَلِمْ

أَهْلَهُ فَإِنَّهُ يَضْمُرُ مَا فِي نَفْسِهِ

2151 - Câbir radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, bir kadın gördü sonra (kadınlarından) Zeyneb binti Cahş'ın yanına girdi, onda arzusunu yerine getirdi. Sonra ashabının yanına çıkarak onlara, “Gerçekten kadın şeytan süretinde gelir. Sizden biriniz bundan (nefsinde) bir şey bulursa hemen karısına gelsin, (onunla cinsi münasebette bulunsun) çünkü bu durum kadınlara yönelik içindeki hisleri zayıflatır” buyurdu. [\[148\]](#)

٢١٥٢- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: مَا رَأَيْتُ شَيْئًا أَشْبَهَ بِاللَّمْعِ مِمَّا قَالَ أَبُو

هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ عَلَى ابْنِ آدَمَ حَقَّهُ

مِنَ الزَّيْنَةِ أَهْرَاقَ ذَلِكَ لَا مَعَالَةَ فَرْنَا الْمَيْتِينَ النَّظَرُ وَزَنَا الْبَشَانَ الْمَنْطَرُ

وَالنَّاسُ تَعْنَى وَتَشْتَهِي وَالْفَرْجُ يُصَدِّقُ ذَلِكَ وَيَكْذِبُهُ

2152 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Ebû Hüreyre'nin rivâyet ettiği şu hadisten, küçük günahlara daha fazla benzeyen bir şey görmedim. “Şüphesiz ki Cenab-ı Allah adem oğluna zinadan nasibini yazdı, şüphe yok ona yetişecektir. Gözlerin zinası bakmak, dilin zinası konuşmak, nefis temenni eder arzular, avret mahalli de onu tastik eder, gerçekleştirir ve yalanlar.”^[149]

٢١٥٣- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: يَكْفُلُ

ابْنُ آدَمَ حَقْلَهُ مِنَ الزِّنَا بِهَذِهِ الْقِسْمَةِ قَالَ وَالْيَدَانِ تَزْنِيَانِ فَرِئَاهُمَا الْبَطْشُ

وَالرِّجْلَانِ تَزْنِيَانِ فَرِئَاهُمَا الْمَشْيُ وَالْفَمُ يَزْنِي فَرِئَاهُ الْقَوْلُ

2153 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet olunduğuna göre Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, şöyle buyurmuştur: “Adem oğlunun her birinin zinadan hissesi vardır.”

Râvi Ebû Salih şu bir önceki hadiste geçen meseleyi naklettikten sonra şunu da rivâyet etti: “Eller zina ederler, onların zinası tutmak, ayaklar zina eder, onların zinası yürümektir. Ağız zina eder onun da zinası öpmektir.”^[150]

٢١٥٤- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِهَذِهِ الْقِسْمَةِ:

قَالَ وَالْأُذُنُ زِنَاهَا الْإِسْتِمَاعُ

2154 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet olunduğuna göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şu önce geçen meseleyi anlattıktan sonra “Kulağın zinası dinlemektir,” buyurmuştur.

45 - ESİRLERE CİNSÎ MÜNASEBETTE BULUNMAK

٢١٥٥- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

بَعَثَ يَوْمَ خَيْبَرَ بَعْثًا إِلَى أَوْطَاسٍ فَلَقُوا عَدُوَّهُمْ فَقَاتَلُوهُمْ فَظَهَرُوا عَلَيْهِمْ

وَأَصَابُوا لَهُمْ صَبَايَا فَكَأَنَّ أَتَانَا مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلِّمْ تَخْرُجُوا مِنْ غُشْيَانِهِمْ مِنْ أَجْلِ أَزْوَاجِهِمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ قَالُوا لَنْ

اللَّهُ تَعَالَى فِي ذَلِكَ (وَالْمُحْضَنَاتُ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ) أَيْ

فَهُنَّ لَهُنَّ حَلَالٌ إِذَا انْقَضَتْ جِدَّتُهُنَّ

2155 - Ebû Said el-Hudrî radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Huneyn gününde Evtas'a bir bölük gönderdi. O bölük düşmanlarıyla karşılaştıklarında onlarla çarpıştılar ve galip geldiler. Düşmanlardan esir aldılar. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, ashabından bir bölük kimse esir kadınların müşriklerden kocaları bulunduğu için onlara cimada nerde ise güçlük içinde kaldılar. Yüce olan Allah bu mevzuda, "Kadınlardan evli olanlar da size haramdır. Ancak sağ ellerinizin sahip olduğu kimseler müstesna," yani evli olan esir kadınlar iddetleri bittiği vakit onlara helâldır, demektir. [151]

İZAH

Ba's: Gece gönderilen askeri müfrezeye denir.

Evtas: Mekke'de üç konaklık mesafede hevazin kabilesinin yurduudur.

Sebaya: Esirler demektir.

Teharracü: Güçlük ve zorlukta kaldılar.

Gaşyan: Cima etmek, temasta bulunmak demektir. Karı koca her ikisi birden esir düşseler, araları ayrılmış boşanmış olurlar. Birisi esir düşse hüküm yine böyledir. Hamile esirler çocuklarını dünyaya getirene kadar, hayız olma çağında olanlar hazıyı bitene kadar kocasıyla beraber esir olanlar kocalarından iddetleri bitene kadar temas olunamazlar. Hamile doğurur. Hayız temizlenir, kocası olanın iddeti biterse onlara temas olunabilirdi.

Ebû Hanife'ye göre: Karı koca beraber esir düşseler onlar eski nikâhları üzerinedirler.

٢١٥٦- عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ

فِي غُرُورٍ عَرَأَى امْرَأَةً مُجْبِجًا فَقَالَ: لَعَلَّ صَاحِبَتَهَا أَلَمَ بِهَا قَالُوا نَعَمْ فَقَالَ:

لَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ أَلْعَنَ لَعْنَةً تَدْخُلُ مَعَهُ فِي قَبْرِهِ كَيْفَ يُوْرِّثُهُ وَهُوَ لَا يَجِلُّ

لَهُ وَكَيْفَ يَسْتَحْدِمُهُ وَهُوَ لَا يَجِلُّ لَهُ

2156 - Ebû Derda radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Gerçekten Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bir gazvede idi. Doğumu yaklaşmış bir kadın gördü, “Zannederim ki bu (esirin) sahibi buna temas etmiştir,” buyurdu. Orada bul unanlar, “evet” dediler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Yemin olsun buna temas eden adama bir lânet etmeyi düşündüm ki, o lânet onunla beraber kabrine kadar girsin. Ona (kadından doğana) nasıl varis olacak, halbuki o, ona helâl değil, o çocuğu köle yerine nasıl hizmetlenecek o, ona helâl değildir” buyurdu.^[152]

İZAH

Muhicce: Doğumu yaklaşan hamile kadın.

Elemme: Cima manâsınadır.

٢١٥٧- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْهَدْرِيِّ وَرَفَعَهُ أَنَّهُ قَالَ فِي سَبَابِهَا أَوْطَاسَ

لَا تُوطَأُ حَامِلٌ حَتَّى تَضَعُ وَلَا غَيْرُ ذَاتِ حَمْلٍ حَتَّى تُحِيضَ حَتَّى تَضَعُ

2157 - Ebû Said el-Hudrî radiyallahu anh merfuan rivâyet ettiğine göre, Evtas esirleri hakkında şöyle buyurmuştur. “Hamile esirler doğumuna kadar, hamile olmayanlar bir hayız görene kadar cima olunamazlar.”

٢١٥٨- عَنْ زُوَيْنِعِ بْنِ قَابِطٍ الْأَنْصَارِيِّ قَالَ: قَامَ فِينَا خَطِيبًا قَالَ أَمَّا

إِنِّي لَا أَقُولُ لَكُمْ إِلَّا مَا سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ

يَوْمَ حُتَيْنٍ قَالَ لَا يَجِلُّ لِأَمْرِئٍ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ يَشْقِيَ مَاءَهُ

رَزَعٍ غَيْرِهِ يَغْنِي إِيَّانَ الْحَبَالَى وَلَا يَجِلُّ لِأَمْرِئٍ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ

أَنْ يَقَعُ عَلَى امْرَأَةٍ مِنَ السُّبْيِ حَتَّى يَنْتَبِرَ قَهَا وَلَا يَجِلُّ لِأَمْرِئٍ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ

وَالْيَوْمَ الْآخِرِ أَنْ يَبِيعَ مَعْنَمًا حَتَّى يَنْقَسِمَ

2158 - Ruveyti' bin Sâbit el-Ensârî radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Aramızda bir hatib ayağa kalktı. Ben size Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den Huneyn günü işittiğimden başka bir şey konuşmayacağım, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Allah’a ve ahiret gününe inanan kimseye suyu ile başkasının ekinini sulamak helâl değildir” yani hamilelere temas helâl değildir. Allah’a ve ahiret gününe inanan kimseye esir kadını bir hayız görene kadar bırakıp temizlenmedikçe ona teması helâl olmaz. Allah’a ve ahiret gününe inanan bir kimseye ganimet malı taksim edilmeden onu satması helâl olmaz” buyurdu.^[153]

٢١٥٩- عَنْ ابْنِ إِسْحَاقَ بِهَذَا الْحَدِيثِ قَالَ: حَتَّى يَسْتَبْرِئَهَا بِخَيْضَةٍ

زَادَ فِيهِ بِخَيْضَةٍ وَهُوَ وَهُمْ مِنْ أَبِي مُعَاوِيَةَ وَهُوَ صَحِيحٌ فِي حَدِيثِ أَبِي

سَعِيدٍ زَادَ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلَا يَزْنِي فَاتَّةً مِنْ نَحْوِ

الْمُسْلِمِينَ حَتَّى إِذَا أَحْبَبَهَا رَدَّهَا فِيهِ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ

فَلَا يَلْبَسُ ثَوْبًا مِنْ فِتْيَةِ الْمُسْلِمِينَ حَتَّى إِذَا أَحْلَقَهُ رَدَّهُ فِيهِ

2159 - Şu önceki hadis ibn İshak'dan da rivâyet olunmuştur. Ancak Ebû Muaviye bu hadisi “Bir hayızla temizlenmesini beklemeden yaklaşması helal değildir” şeklinde rivâyet etti. Yani burada bir hayızlâ sözünü ilave etmiş oldu.

Fakat bu ilave Ebû Muaviye'nin hatasıdır. Ebû Said hadisinde geçen ziyade ise sahihtir.

Daha sonra Ebû Muaviye bu hadise şu cümleyi de ilave etti: “Allah’a ve ahiret gününe inanan kimse Müslümanların ganimetlerinden olan bir hayvana zayıflatıncaya kadar binip de geri vermesin. Allah’a ve ahiret gününe iman eden bir kimse Müslümanların ganimetinden olan bir elbiseyi eskitinceye kadar giyip de geri vermesin.”

Ebû Dâvud dedi ki: “Bir hayız” sözünün bulunduğu rivâyet tercih edilecek vasıfta değildir. Bu Ebû Muaviye’den gelen bir hatadır.

46 - NİKAHIN DETAYLARIYLA İLGİLİ HADİSLER

۲۱۶۰- عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا تَزَوَّجَ أَحَدُكُمْ امْرَأَةً أَوْ اشْتَرَى خَادِمًا فَلْيَقُلْ اللَّهُمَّ

إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَهَا وَخَيْرَ مَا جَبَلَتْهَا عَلَيْهِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا وَمِنْ شَرِّ

مَا جَبَلَتْهَا عَلَيْهِ وَإِذَا اشْتَرَى بَعِيرًا فَلْيَأْخُذْ بِذُرْوَةِ سَنَامِهِ وَلْيَقُلْ مِثْلَ ذَلِكَ

2160 - Amr bin Şuayb’ın, babasından, onun da dedesinden rivâyet ettiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, şöyle buyurmuştur: “Sizden biriniz bir kadınla evlendiği veya bir hizmetçi aldığı anda şöyle desin, Ey Allah’ım senden bu karımın hayırlı olmasını, alışkanlıklarında hayırlı olanı isterim. Onun şerli olmasından ve kötü alışkanlıklarından sana sığınırım. Bir deve satın aldığı anda da devenin hörgücünden tutsun.

Ebû Dâvud dedi ki: Ebû Sâid bu hadise şunu da ilave etti “sonra hizmetçi ile kadının alnından tutsun ve haklarında (Allah’tan) bereket istesin ve bu sözlerin aynısını söylesin,” [\[154\]](#)

İZAH

Sinam: Devenin sırtındaki hörgücüne denir.

Cebelet: Tabiat, alışkanlık, ahlâk demektir.

۲۱۶۱- عَنْ إِبْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَوْ

أَنْ أَحَدُكُمْ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَأْتِيَ أَهْلَهُ قَالَ بِسْمِ اللَّهِ، اللَّهُمَّ جَنِّبْنَا الشَّيْطَانَ

وَجَنِّبِ الشَّيْطَانَ مَا رَزَقْتَنَا ثُمَّ قُبِرَ أَنْ يَكُونَ بَيْنَهُمَا وَلَدٌ فِي ذَلِكَ لَمْ

يَضُرُّهُ شَيْطَانٌ أَبَدًا

2161 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Eğer sizden biriniz karısıyla birleşmek istediğinde, “Allah’ın adıyla başlarım, Ey Rabbim, şeytanı bizden uzaklaştır. Bizi rızıklandırıdığın şeyden de şeytanı def et,” der de sonra bu birleşmeden dolayı bir çocuk mukadder olursa şeytan hiçbir zaman ona zarar veremez,” buyurdu. [155]

٢١٦٢- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

مَلْعُونٌ مَنْ أَلَى امْرَأَتَهُ فِي دُبْرِهَا

2162 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Karısının arkasını kullanan mel’undur” buyurdu. [156]

٢١٦٣- عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُثَنَّبِ قَالَ سَمِعْتُ جَابِرًا يَقُولُ: إِنَّ النَّبِيَّ

يَقُولُ إِذَا جَامَعَ الرَّجُلُ أَهْلَهُ فِي فَرْجِهَا مِنْ وَرَائِهَا كَانَ وَلَدُهُ أَسْوَلَ فَأَنْزَلَ

اللَّهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى (يَسْأَلُكُمْ خِزْتُ لَكُمْ فَأْتُوا خِزْتُكُمْ أَلَى شَيْئِكُمْ)

2163 - Muhammed bin Münkedir radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Câbir radiyallahu anh'ın şöyle dediğini işittim: “Yahudiler şöyle diyorlardı: Bir adam karısına önünden cima ettiğinde, bunu arkasından yaparsa çocuğu şaşı olur.” Bunun üzerine Yüce olan Allah; “Kadınlarınız sizin ekin tarlanızdır. Tarlanıza nasıl isterseniz öyle gelin” ayetini indirdi. (Bakara suresi ayet 223) [157]

İZAH

Kadınların erkeklere helâl olan yeri, çocuk doğan tenasül uzvudur. Kadınların, arkalarından; yediklerini çıkardıkları yerden kullanılmaları haramdır.

Buna livâta denir. Fakat, kadının önünden cima etmek şartı ile onu sırt üstü yatırmakta veya yüz üstü yatırmakta vebal yoktur. Ayet-i kerimede, “Kadınlarınız sizin tarlanızdır, onlara istediğiniz gibi gelebilirsiniz” buyurması mutlak bir serbestlik ifade etmez. Hedef tenasül uzvu olmak şartıyla istediğiniz gibi gelebilirsiniz, demektir. Hâşâ, bu serbestlik livâtaya müsaade zannedilmemeli.

Kadınların ekin yeri çocuk mahallidir. Yanlış anlaşılmalıdır.

٢١٦٤- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ إِنَّ ابْنَ عُمَرَ وَاللَّهُ يَعْلَمُ لَهُ أَوْهَمَ إِنَّمَا
كَانَ هَذَا الْحَقُّ مِنَ الْأَنْصَارِ وَهُمْ أَهْلُ وَلَدٍ مَعَ هَذَا الْحَقِّ مِنْ قَهْوَةٍ وَهُمْ
أَهْلُ كِتَابٍ وَكَانُوا يَرَوْنَ لَهُمْ فَضْلًا عَلَيْهِمْ فِي الْعِلْمِ فَكَانُوا يَقْتُلُونَ
بِكَثِيرٍ مِنْ قَتْلِهِمْ وَكَانَ مِنْ أَمْرِ أَهْلِ الْكِتَابِ أَنْ لَا يَأْتُوا النِّسَاءَ إِلَّا عَلَى
خَوْفٍ وَذَلِكَ أَمْرٌ مَا تَكُونُ الْمَرْأَةُ فَكَانَ هَذَا الْحَقُّ مِنَ الْأَنْصَارِ فَذ
أَخَذُوا بِذَلِكَ مِنْ قَتْلِهِمْ وَكَانَ هَذَا الْحَقُّ مِنْ قَتْلِهِمْ يَسْرَحُونَ النِّسَاءَ
نَزْحًا فَتَكُونُ مِنْهُنَّ مُقْبَلَاتٍ وَمُذْبِرَاتٍ وَمُسْتَلْقِيَاتٍ فَلَمَّا قِيمَ
الْمُهَاجِرُونَ النَّدِينَةَ تَزَوَّجَ رَجُلٌ مِنْهُنَّ الْمَرْأَةَ مِنَ الْأَنْصَارِ فَدَعَبَ بِطَنُغِ
بِهَا ذَلِكَ فَاتَّخَذَتْهُ عَلَيْهِ وَقَالَتْ إِنَّمَا كُنَّا نَزَوَّجُ عَلَى خَوْفٍ فَاصْنَعْ ذَلِكَ
وَالَا فَاجْتَنِبِي حَتَّى شَرِي أَمْرُهُمَا فَبَلَغَ ذَلِكَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ (يَسْأَلُكُمْ خِزْيٌ لَكُمْ فَأَتُوا خِزْيَكُمْ أَنَّى يَسْتَسْمِ)
أَيُّ مُقْبَلَاتٍ وَمُذْبِرَاتٍ وَمُسْتَلْقِيَاتٍ يَعْنِي بِذَلِكَ مَوْضِعَ الْوَلَدِ

2164 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

İbn-i Ömer Allah kendisini affetsin “Kadınlarınız sizin tarlanızdır” ayetinin nüzûlü hakkında yanılmıştır. Gerçekte ise ayetin inişine sebep olan topluluk

ensardı ve bunlar önceden putperest idiler. Bunlarla birlikte Yahudilerden bazı kimseler de bu ayetin inişine sebep oldular. Bunlar da ehl-i kitap idi.

Ensar, ilimde Yahudileri kendilerine üstün sayarlardı. İşlerinden bir çoğu da Yahudilere uyarlardı. Ehl-i kitabın işlerinden biri de kadınlarına yalnız bir taraftan cima ederlerdi. Bu kadının en örtülü olduğu halde yapılırdı. Ensardan şu kabile bu adeti Yahudilerden aldılar. Kureyş'ten şu kabile ise kadını alışılmadık şekilde açarlar (yere iyice yayarlar). Onlara, tenasül uvuzlarına olmak şartı ile önlerini döndererek, arkalarını çevirterek sırt üstü yatırarak onlardan lezzet alıyorlardı. Muhacirler Medine'ye geldikleri vakitte, onlardan bir erkek, ensardan bir kadınla evlendi. Kocasına kadına çeşitli yönde cima etmek istedi, kadın kocasının bu hareketini tavsib etmedi. Ve şöyle dedi. Biz (Ensar kadınları) Ancak bir yönde cima olunurduk, sen de öyle yap, yoksa benden uzak dur, bu olay büyüdü Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'a kadar yetişti (de) Aziz ve Celil olan Allah, Kadınlarınız sizin ekin tarlanızdır, ekininize nasıl derseniz öyle gelin. Yani: Çocuk doğan taraftan olmak şartıyla önlerini döndürerek arka taraflardan ve sırt üstü yatırarak cima edebilirsiniz demektir.

İZAH

Hay: Kabile demektir. Vehm: Galat, Şerh: Açmak, Şeriy: Yükseldi.

Harf: Kenar, bir çeşit manâsına, Vesen: Heykelcik, put

47 - HAYIZLI KADINLA CİMA VE MÜBAŞERET

٢١٦٥- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ الْيَهُودَ كَانَتْ إِذَا خَاصَّتْ مِنْهُمْ

امْرَأَةً أَخْرَجُوهَا مِنَ الْبَيْتِ وَلَمْ يُؤَاكِلُوهَا وَلَمْ يُشَارِبُوا وَلَمْ يَمَامِجُوا

فِي الْمَنِيَّةِ فَمَسَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ ذَلِكَ فَأَنزَلَ اللَّهُ

مُبَاحًا وَتَعَالَى (وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ قَدْ ذُكِّرَ لَكُمْ فِي الْكِتَابِ

فِي الْمَحِيضِ) إِلَى آخِرِ آيَةِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

جَامِعُوهُمْ فِي الْبُيُوتِ وَاصْنَعُوا كُلَّ شَيْءٍ غَيْرِ الْبِكَاحِ، فَقَالَتِ الْيَهُودُ مَا
 يُرِيدُ هَذَا الرَّجُلُ أَنْ يَدْعَ شَيْئًا مِنْ أَمْرِنَا إِلَّا خَالَفَنَا فِيهِ فَمَجَاءُ أَصْنَعُ بْنُ
 خَضِيرٍ وَغَيْثَةُ بْنُ بَشْرِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَا: يَا
 رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ الْيَهُودَ تَقُولُ كَذًا وَكَذًا أَفَلَا تَنْتَكِبُهُمْ فِي الْمَجَاهِسِ فَتُخَمَّرَ
 زَوْجَةُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى ظَنَّنَا أَنْ قَدْ وَجَدَ عَلَيْهِمَا
 فَنُخْرِجَا فَامْتَقَيْتُهُمَا هَبِيَّةً مِنْ لَيْلٍ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 فَبَعَثَ فِي آثَارِهِمَا فَظَنَّنَا أَنَّهُ لَمْ يَجِدْ عَلَيْهِمَا

2165 - Enes bin Mâlik radiyallahu anh'dan rivâyet edilmiştir:

Yahudilerden bir kadın hayız olduğu vakit onu evden çıkarırlar. Onunla yemek yemezler, onunla bir arada bir şey içmezler, evde onunla bir arada bulunmazlardı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e bundan soruldu da bunun üzerine noksan sıfatlardan berî ve Yüce olan Allah; “ve senden hayızın hükmünü sorarlar. De ki: O, bir eziyettir. Hayız içinde kadınlardan uzak durun, temizlenene kadar onlara cimada bulunmayın. Temizlendikleri vakit onlara Allah'ın emir buyurduğu taraftan cima edin” ayetini indirdi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Evlerde onlarla bir arada bulunun, cimadan başka her şeyi yapın,” buyurdu. Yahudiler, şöyle dediler. “Bu adam (Peygamber) bizim adetlerimizden bir şeyi terk ederse ancak bize muhalif davranmak için yapmaktadır.” Bunun üzerine Üseyd bin Hudayr ve Ubade bin Bişir, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e gelerek “Ya Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Yahudiler şöyle böyle diyorlar. Kadınlarımıza hayız içinde cima etmeyelim mi?” dediler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in yüzünün (rengi) değişti, hattâ biz onlara gazablandı zannettik. Onlar hemen dışarı çıktılar. Derken karşılına Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'a hediye olarak süt getiren birisi çıkıverdi Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem sütü onların arkasından gönderdi. Biz de Efendimizin onlara darılmadığını anladık. ^[158]

٢١٦٦- حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمْعَانَ قَالَ: سَمِعْتُ

جَلَّاسُ الْهَجَرِ قَالَ سَمِعْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا تَقُولُ: كُنْتُ قَدِ
رَزَّيْتُ اللَّهَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَيْثٌ فِي الشَّعَارِ الْوَاحِدِ وَأَنَا خَائِضٌ
طَلَبْتُ فَإِنْ أَصَابَهُ مِنِّي شَيْءٌ غَسَلَ مَكَانَهُ وَلَمْ يَغْلُهُ وَإِنْ أَصَابَ تَغْنِي
تَوْبَةً مِنْهُ شَيْءٌ غَسَلَ مَكَانَهُ وَلَمْ يَغْلُهُ وَصَلَّى فِيهِ

2166 - Câbir bin Subh radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Hılase'l Hecerî'yi dinledim. Dedi ki: Aişe radiyallahu anha'nın şöyle dediğini işittim:

“Ben tam hayızlı iken, ben ve Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bir gömlek içinde beraber yatardık. Eğer benden ona bir şey (kan) bulaşırsa orayı yıkardı, başka tarafa geçmezdi. Eğer ondan (elbisesine) bir şey bulaşırsa orasını yıkar başka tarafa geçmez, o elbise içinde namaz kılardı,”
[159]

٢١٦٧- عَنْ خَالَتِهِ مَيْمُونَةَ بِنْتِ الْحَارِثِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَبَاشِرَ امْرَأَةً مِنْ نِسَائِهِ وَهِيَ خَائِضٌ أَمَرَهَا
أَنْ تَتَرَزَّ ثُمَّ يَبَاشِرُهَا

2167 - Meymune binti Hâris radiyallahu anha'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem hanımlarından birisiyle hayızlı iken mubaşeretle bulunmak arzu ettiğinde ona etekliğini bağlamasını emreder sonra onunla mubaşeretle bulunurdu. [160]

48 - HAYIZLI HANIMIYLA CİMA EDENİN KEFFARETİ

٢١٦٨- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الذِّي
يَأْتِي امْرَأَتَهُ وَهِيَ خَائِضٌ قَالَ يَتَصَدَّقُ بِدِينَارٍ أَوْ بِنِصْفِ دِينَارٍ

2168 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre Hz. Peygamber karısına hayızlı iken yaklaşan kimse hakkında şöyle buyurmuştur: “Bir dinar veya yarım dinar tasadduk eder,” [161]

٢١٦٨- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ إِذَا أَصَابَهَا فِي الدَّمِ فِدْيَانٌ وَإِذَا أَصَابَهَا

فِي انْقِطَاعِ الدَّمِ فَيَضْفَ جِنَارٌ

2169 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

“Erkek karısına kan devam ederken yaklaşırsa bir dinar kan kesildiğinde (henüz kadın yıkanmadan) temas ederse yarım dinar tasadduk eder,”

49 - AZİL

٢١٧٠- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ دُكِرَ ذَلِكَ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

يَغْيِي الْعِزْلَ قَالَ فَلِمَ يَفْعَلُ أَحَدُكُمْ وَلَمْ يَقُلْ فَلَا يَفْعَلُ أَحَدُكُمْ فَإِنَّهُ لَيْسَتْ

بِمِنْ نَفْسٍ مَخْلُوقَةٍ إِلَّا اللَّهُ خَالِقُهَا

2170 - Ebû Said radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında azilden bahsedildi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Sizden biriniz bunu niçin yapıyor?” buyurdu. “Sizden biriniz bunu yapmasın buyurmadı. Sonra sözlerine şöyle devam etti: Yaratılmış hiçbir nefis yok ki, onu yaratan Allah olmasın” [162]

İZAH

Azil, cinsî munasebet esnasında meniye dışarı akıtmak demektir.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, bu hadisinde kesin olarak azil yapmasın buyurmamış, fakat Allah takdir ettikten sonra da onu hiçbir şeyin önleyemeyeceğini ifade için, neye azil yapıyor, buyurmuştur.

٢١٧١- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ إِذَا لِي

جَارِيَةً وَأَنَا أَعْرِضُ عَنْهَا وَأَنَا أَخْشَى أَنْ تُحْمِلَ وَأَنَا أُرِيدُ مَا يُرِيدُ الرَّجَالُ وَإِنَّ
الْيَهُودَ تُحَدِّثُ أَنَّ الْعَزْلَ مَوْءُودَةُ الصُّغْرَى قَالَ كَذَبَتْ يَهُودُ لَوْ أَرَادَ اللَّهُ
أَنْ يَخْلُقَهُ مَا اسْتَطَاعَتْ أَنْ تَضَرِفَهُ

2171 - Ebû Said el-Hudrî radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Bir adam şöyle dedi.

Ey Allah'ın Rasûlü benim bir cariyem var. Onun hamile kalmasını istemiyorum, erkeklerin arzu ettiğini (cimayı) istiyorum. Onun için ondan azil yapıyorum. Yahudilerse azlin, çocukları diri diri toprağa gömmenin küçüğü olduğunu söylüyorlar.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“Yahudiler yalan söylemiştir. Allah onu yaratmak istemişse senin onu engellemeye gücün yetmez,” buyurdu.

٧١٧٢- عَنْ ابْنِ مُحَيْرِيزٍ قَالَ دَخَلْتُ الْمَسْجِدَ فَوَإَيْتُ أَبَا سَجِيدٍ
الْمُخَلَّبِيَّ فَجَلَسْتُ إِلَيْهِ فَسَأَلْتُهُ عَنِ الْعَزْلِ فَقَالَ أَبُو سَعِيدٍ خَرَجْنَا مَعَ
رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي غَزْوَةِ بَنِي الْمُضْطَلِقِ فَأَصَبْنَا سَيِّئًا
مِنْ سَيِّئِ الْعَرَبِ فَأَشْتَهَيْنَا النِّسَاءَ وَاشْتَدَّتْ عَلَيْنَا الْغَرَبَةُ وَأَخْبَيْنَا الْفِدْلَةَ
فَأَرَدْنَا أَنْ نَعْزِلَ ثُمَّ قُلْنَا نَعْزِلُ وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَ
أَظْهُرِنَا قَبِيلِ أَنْ نَسْأَلَهُ عَنْ ذَلِكَ فَسَأَلْنَاهُ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ: مَا عَلَيْكُمْ أَنْ لَا
تَفْعَلُوا مَا مِنْ نَسَمَةٍ كَاتِبَةٍ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ إِلَّا وَهِيَ كَاتِبَةٌ

2172 - İbn-i Muhayriz radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Mescide girmiştım. Eba Said el-Hudrî'yi gördüm, yanına oturdum. Ona azlin hükmünden sordum. Eba Said:

Biz Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile Benî Mustalık gazvesinde beraber bulunduk, Arab esirlerinden esirler elde ettik. Kadınlara arzu duymuştuk. Bekarlıkta bize artık zor gelmeye başlamıştı. (Cariyelerin hamile kalmasını istemiyor. Satılıp karşılık almak istiyorduk. Azil yapmak istedik, sonra Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem aramızda iken ona sormadan kendi kendimize azil yapıyoruz, dedik. Ve azilden sorduk. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Azil yapmanız aleyhinize değildir. Kıyamete kadar yaratılacak olan ne kadar insan varsa, muhakkak yaratılacaktır,” buyurdu. [\[163\]](#)

İZAH

Azil: Kadınla cima ederken meni geleceği sırada onu rahme değil de dışarıya atmaktır.

Fida: Cariyeleri satıp, karşılığında alınan para. Cariyenin efendisinden çocuğu olursa cariyeye çocuğun annesi olduğundan onu satamaz. Bunun için cariyenin hamile kalmamasını satılıp karşılık almayı istiyorduk, diyor:

Azil caiz midir? Şâfiî ta’lîkan, Sülayman-ı Teymi’den o da Amr Şeybanî’den o da İbn-i Mesud’dan azil hakkında, “O, toprağa gizlice diri çocuk gömmektir,” diye rivâyet etti. Şâfiî, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in ashabından çok kimselerden rivâyet edildi. Hepsi azle ruhsat verdiler, onda beis görmediler, diyor.

Beyhakî: Ashabtan Sad bin Ebû Vakkas, Ebû Eyyub el-Ensârî, Zeyd bin Sâbit, İbn-i Abbas’tan başkaları Ali radiyallahu anh’dan Habbab bin Eret’ten, Câbir bin Abdullah’tan ruhsat verildiği hakkında rivâyette bulundu. Hz. Ali ve İbn-i Mes’ûd’dan maruf olan rivâyet azlin mekruh oluşudur.

Tâbiînden azle ruhsat: Tabiinden Said bin Müseyyeb’ten, Tavus’tan rivâyet edildi.

Ebû Hanife, Şâfiî ve İmam Malik’in görüşleri şöyledir: Şâfiî men edilmesi tarafını tutmuştur. Ahmed bin Hanbel’in görüşü: Cariye’den izinsiz azil yapılabilir. Hürre olan kadının izni olmadan azil yapılamaz. Ebû Hanife ve taraftarları azle ruhsat verenlerdendir.

Ahmed bin Hanbel'in taraftarlarından bazıları azlin haramlığına hüküm ettiler, bazıları da mübahlığa. Azlin mekruh oluşu Hz. Ömer, Hz. Ebûbekir, Hz. Ali ve İbn-i Mes'ûd'dan rivâyet edilmiştir.

Müslim'in Sahihi'nde rivâyeti Said bin Ebû Vakkas radıyallahu anh'dan rivâyet göre, "Bir adam Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e gelerek ben ailemden azil yapıyorum, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Neden azil yapıyorsun?" diye sordu. Adam çocuğumdan veya çocuklarımdan korkuyorum, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Eğer o, bir kimseye zarar verseydi, Faris ve Rum'a zarar verirdi." buyurdu. Buhâri ve Müslim de Câbir radıyallahu anh'dan rivâyet göre; "Kur'an inip dururken biz azil yapıyorduk, eğer nehiy olunacak bir şey olsa Kur'an ondan nehyederdi" denilmiştir.

Netice olarak azle ruhsat varsa da kerahetten hâlî değildir.

٢١٧٣- عَنْ جَابِرٍ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: إِنَّ لِي جَارِيَةً أَطُوفُ عَلَيْهَا وَأَنَا أَكْرَهُ أَنْ تُحْبَلَ

فَقَالَ: إِغْرِلْ عَنْهَا إِنْ شِئْتَ فَإِنَّهُ سَيَأْتِيهَا مَا قُبِرَ لَهَا قَالَ قُبِثَ الرَّجُلُ ثُمَّ

أَتَاهُ فَقَالَ إِنَّ الْجَارِيَةَ قَدْ حَمَلَتْ قَالَ قَدْ أَخْبَرْتُكَ أَنَّهُ سَيَأْتِيهَا مَا قُبِرَ لَهَا

2173 - Câbir radıyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Ensardan bir kimse Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi ve şöyle dedi: Benim bir cariyem var, ona uğruyorum (cima ediyorum, hamile kalmasını) da istemiyorum. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

– "İstersen ondan azilde bulun, ona takdir buyrulan (çocuk) ona gelir," buyurdu. Câbir radıyallahu anh anlatıyor:

– O kimse bir müddet eğleşt. Sora Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'a gelip şöyle dedi:

– "Ben sana ona mukadder olan gerçekten gelir diye haber vermiştim" buyurdu.

50 - KİŞİNİN KARISIYLA OLAN İLİŞKİLERİNİ BAŞKASINA ANLATMASININ KERAHETİ

٢١٧٤- عَنْ أَبِي نَصْرَةَ حَدَّثَنِي شَيْخٌ مِنْ طَفَاوَةِ قَالَ: تَتَوَيْتُ أَبَا

مُرَيْزَةَ بِالْمَدِينَةِ فَلَمْ أَرِ رَجُلًا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

أَقْدَرَ تَلْسِيرًا وَلَا أَقْوَمَ عَلَى ضَعِيفٍ مِنْهُ فَبَيْنَمَا أَنَا عِنْدَهُ يَوْمًا وَهُوَ عَلَى

سَرِيرٍ لَهُ وَمَعَهُ كَيْسٌ فِيهِ خَصِي أَوْ نَوَى وَأَسْفَلَ مِنْهُ جَلِيقَةٌ لَهُ سَوْدَاءُ

وَهُوَ يُسَبِّحُ بِهَا حَتَّى إِذَا أَلْفَدَ مَا فِي الْكَيْسِ أَلْقَاهُ إِلَيْهَا فَجَمَعَتْهُ فَأَعَادَتْهُ

فِي الْكَيْسِ فَلَمَّعَتْهُ إِلَيْهِ فَقَالَ: أَلَا أُخَذِلْتُكَ عَنِّي وَعَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: قُلْتُ بَلَى قَالَ بَيْنَا أَنَا وَأَوْعَكَ فِي الْمَسْجِدِ إِذْ جَاءَهُ

رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى دَخَلَ الْمَسْجِدَ فَقَالَ مَنْ أَحْسَنُ

الْقَتْلِ الدُّوسِي ثَلَاثَ مَرَّاتٍ فَقَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ هُوَ ذَا يُوعَكَ فِي

جَانِبِ الْمَسْجِدِ فَأَقْبَلَ يَمْشِي حَتَّى إِتْنَهَى إِلَيَّ فَوَضَعَ يَدَهُ عَلَيَّ فَقَالَ لِي

مَعْرُوفًا فَتَهَضُّتُ فَأَتَلَقْتُ يَمْشِي حَتَّى أَتَى مَقَامَهُ الَّذِي يُصَلِّي فِيهِ فَأَقْبَلَ

عَلَيْهِمْ وَمَعَهُ صَفَّانِ مِنَ رِجَالٍ وَصَفٌّ مِنَ نِسَاءٍ أَوْ صَفَّانِ مِنَ نِسَاءٍ

وَصَفٌّ مِنَ رِجَالٍ فَقَالَ إِنَّ أَنْسَابِي الشَّيْطَانُ شَيْئًا مِنْ صَلَاتِي فَلَيْسَ بِي

الْقَوْمُ وَلَيْصِقُ النِّسَاءَ قَالَ فَصَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

وَلَمْ يَنْسَ مِنْ صَلَاتِهِ شَيْئًا فَقَالَ: «مَجَالِسُكُمْ مَجَالِسُكُمْ» زَادَ مُوسَى هَا

هُنَا ثُمَّ حَجَدَ اللَّهُ تَعَالَى وَأَتَنَّى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ: أَنَا بَعْدُ ثُمَّ انْقَضُوا ثُمَّ أَقْبَلَ

عَلَى الرِّجَالِ فَقَالَ هَلْ مِنْكُمْ الرَّجُلُ إِذَا أَتَى أَهْلَهُ فَأَعْلَقَ عَلَيْهِ بَابَهُ وَالْقَتْلَى

عَلَيْهِ بَشْرُهُ وَاشْتَرَى بِبَشْرِ اللَّهِ قَالُوا نَعَمْ قَالَ ثُمَّ يَخْلِسُ بَعْدَ ذَلِكَ فَيَقُولُ

فَعَلْتُ كَذَا، فَعَلْتُ كَذَا قَالَ فَسَكِّتُوا قَالَ: فَأَقْبَلَ عَلَى النَّسَاءِ فَقَالَ هَلْ
بِتَكُنَّ مِنْ شَعِيدَتِ فَسَكَّتُنَ فَنَجَّتَ نَفَاةً قَالَ مُؤْمِلٌ فِي خَدِيدِهِ نَفَاةً كَعَابِ
عَلَى إِخْدَى رُجَّتِيهَا وَتَهَلَّوْتَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِيَرَاهَا
وَيَسْمَعَ كَلَامَهَا فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّهُمْ لَيَسْخَدُونَ وَإِنَّهُمْ لَيَسْخَدُونَ
فَقَالَ هَلْ تَذَرُونَ مَا مِثْلُ ذَلِكَ فَقَالَ إِنَّمَا مِثْلُ ذَلِكَ مِثْلُ شَيْطَانَةٍ لَقِيتُ
شَيْطَانًا فِي الْبَكَّةِ فَفُطِسَ مِنْهَا حَاجَتُهُ وَالنَّاسُ يَنْظُرُونَ إِلَيْهِ أَلَا وَإِنْ
طَلَبَ الرِّجَالُ مَا ظَهَرَ رِيحُهُ وَلَمْ يَظْهَرِ لَوْنُهُ أَلَا إِنْ طَلَبَ النِّسَاءُ مَا ظَهَرَ
لَوْنُهُ وَلَمْ يَظْهَرِ رِيحُهُ
قَالَ أَبُو ذَاوُدَ: وَمِنْ هَذَا مَا خَفِظْتُهُ عَنْ مُؤْمِلٍ وَمُوسَى أَلَا لَا يَفْهَمُونَ
رَجُلٌ إِلَى رَجُلٍ وَلَا امْرَأَةٌ إِلَى امْرَأَةٍ إِلَّا إِلَى وَلَدٍ أَوْ وَالِدٍ وَذَكَرَ ثَلَاثَةً
فَأَنْبِئْتُهَا وَهُوَ فِي خَدِيدِ مَسْنَدِهِ وَلَكِنِّي لَمْ أَتَقِنْتُهُ كَمَا أَحْبَبْتُ وَقَالَ مُوسَى
خَدُّنَا خَمَادَ عَنِ الْجَزِيرِيِّ عَنْ أَبِي نَضْرَةَ عَنِ الطَّافَوِيِّ

2174 - Ebû Nadrâ'dan: bana Tufave'den bir ihtiyar şunları söyledi:
Medine'de Ebû Hüreyre'ye misafir oldum. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve
sellem'in ashabından ondan ibadete daha düşkün ve misafire ondan daha
saygılı kimse görmedim. Bir zaman ben bir gün onun yanında
bulunuyordum. O, kendine ait bir sedir üzerinde idi. Beraberinde içinde
çakıl taşları bulunan veya hurma çekirdeği bulunan bir kese vardı. Ondan
daha aşağıda ona ait siyah bir cariyeye bulunuyordu. Ebû Hüreyre, taşlarla
tesbih çekiyor, kesedekiler bitince keseyi cariyeye atıyor, o da taşları
topluyor keseye iade ediyor, Ebû Hüreyre'ye veriyordu.

Ebû Hüreyre sana kendimden ve Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den
bahsedeyim mi, dedi. Ben de, "Evet" dedim.

Ebû Hüreyre: Bir vakit ben mescitte sıtmanın şiddetinden inliyordum,
Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem geldi, hatta mescide kadar girdi ve üç
kere "Devs'li delikanlıyı (Ebû Hüreyre'yi) kim gördü" buyurdu. Bir kimse

“Ey Allah’ın Rasûlü, o orada, mescidin bir köşesinde şiddetli sıtmaya tutuldu,” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem döndü bana kadar yürüdü, bana kadar geldi. Elini üzerime koydu. Bana iyi sözler söyledi. Kalktı ve mesciddeki namaz kıldırıldığı yere kadar yürüdü, gitti. Onunla orada iki saf erkek bir saf da kadın vardı. Veya iki saf kadın bir saf erkek vardı. Onlara döndü ve “Eğer şeytan bana namazımdan bir şey unutturursa, erkekler “subhanallah” desin, kadınlar el çırpınsınlar,” buyurdu.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem namazı kıldırды, namazda hiçbir şeyi unutmadı. Namazdan sonra, “Yerinizde durun, yerinizde durun,” buyurdu. (ravilerden) Musa “burada,” Sonra Allah Teâlâ’ya hamd u senâ ettik. Ve gelelim sadede dedi. Sonra raviler rivâyette şu sözlerde ittifak ettiler. Sonra Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem erkeklere dönerek “Sizden bir kimse karısına cimada bulunduğunda kapısını örter, üzerine örtüsünü çeker, Allah’ın örtüsüyle de örtünmüş olur değil mi?” Onlar, “Evet” dediler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Cimadan sonra oturur, şöyle yaptım, şöyle yaptım der,” buyurdu. Erkekler sükût ettiler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem kadınlara döndü, “Sizden kocasıyla yaptığını kadınlara söyleyen var mı?” Kadınlar da sesi kestiler. Ravi Muemmel rivâyetinde şöyle dedi.

Bunun üzerine bir genç kız dizlerinin üzerine çöktü sözünü iyi işitmesi ve kendisini görmesi için boynunu Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’a doğru uzatarak:

“Ey Allah’ın Rasûlü, erkekler de kadınlar da konuşuyor, anlatıyorlar,” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “bu neye benzer bilir misiniz? Bunun misali bir dişi şeytan, bir erkek şeytanla sokakta rast gelir, herkes bakıp dururken erkek şeytan dişi şeytana cima eder, arzusunu yerine getirir. Onun gibidir.”

Dikkat edin: Erkeklerin kullanacağı koku, kokusu duyulup rengi görünmeyenlerden olacak, kadınların kokusu rengi görülüp kokusu duyulmayandan olacak.

Ebû Dâvud buradan itibaren nakledeceğimi Muemmel ve Musa’dan aldım: “Dikkat ediniz bir erkek diğer bir erkekle, bir kadın diğer bir kadınla bir örtü içinde bir arada yatmasın, ancak çocuğuyla veya babasıyla olursa

müstesna.” Üç şey daha zikr etti. Onları unuttum, Müseddet’in hadisinde vardır. (lâkin ben onu istediğim gibi sağlam bir şekilde tespit edemedim.) Musa bu hadisin senesinde şunları da zikretti. O diyor ki: Bize Hammad haber verdi. O da Cerirî’den o da Ebû Nazır’dan, o da Tefâvî’den.^[164]

İZAH

Tesevveytü: Müsâfir oldum.

Teşmir: İbadete düşkünlük

Tasfık: İmamı ikaz için elleri birbirine vurmak.

^[78]. İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu fazlı-n-Nikâhı, n. 1485; Tirmizi, K. Nikâh, Bâbu fazlı-t-tezvici, n. 1081; Buhârî, K. Savm, Nikâh, Bâbu men lem yestetı il-bâete, n. 3, n. 96/7; Müslim, K. Nikâh, Bâbu ıstıhbabı-n-Nikâhı liman tâfet ileyhi, n. 1400; Nesêî, K. Nikâh, Bâbu-l-hissi alâ-n-nikâhı, n. 56/6; Ahmed bin Hanbel Müsnedinde (4112, 4023, 3592) rakamlarıyla uzun ve muhtasar olarak rivâyet etti.

^[79]. Buhârî, K. Nikâh, Bâbu-l-ekfâi bi-d-dini, n. 6/7; Müslim, K. Radâ, Bâbu ıstıhbâbı nikâhı zâti-d-dini, n. 1466; Nesêî, K. Nikâh, Bâbu alâ mâ tünkihu-l-mes ’eti; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu-t-tezvici zâtı-d-din, n. 1858

^[80]. Buhârî, K. Nikâh, Bâbu-s-seyyibât, n. 6/7; Müslim, K. Nikâh, Bâbu nikâh-ıl-ebkâr, n. 55; Tirmîzi, K. Nikâh, Bâbu tezvici-il-ebkâr, n. 1100; Nesêî, K. Nikâh, Bâbu nikâhı-l-ebkâr, n. 61/6; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu tezvici l-ebkâr, n. 1860

^[81]. Nesei, K. Nikâh, Bâbu tezvici-iz-Zâniye, n. 66/6

^[82]. Nesêî, K. Nikâh, Bâbu kerâhiyyeti tezvici-l-akîmun, n. 65/6

^[83]. Nesêî, K. Nikâh, Bâbu tezvici-iz-Zâniye, n. 66/6; Tirmizi, K. Tefsir-i sureti-n-Nur, n. 3176

^[84]. Buhârî, K. Nikâh, Bâbu ittihâzı-s-Sevâri, n. 7/7; Müslim, K. Nikâh, Bâbu fâzileti i’fakîhî emetehü sümme yetezevvecühâ, n. 154; Nesêî, K.

Nikah, Bâbu ıtkı-r-raculi cariyetehü sümme yetezevvecüha, n. 115/6

[85]. Müslim, K. Nikâh, Bâbu fazileti ı'fâkıhi emetehü, n. 1365; tirmizi, K. Nikâh, Bâbu-r-Raculi ya'tiku-l-emete sümme yetezevvecühâ, n. 1115, Buhâri, K. Nekâh, Bâbu ittahâzı-s-serârî, n. 7/7; Nesêi, K. Nikâh, Bâbu-t-tezvîci alâ-l-ıtkı, n. 114/6

[86]. Müslim, K. Radâ, n. 1444

Buhari, Babu fi buyuti ezvacı-n-nebiyyi sallallahu aleyhi ve sellem,

. Tirmizi, K. Radâ B. 1, N. 1147

. Nesei, K. Nikâh, Bâbu mâ yahrımu mine-r-Radâ, N. 98/6

. İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu yahrımu mine-r-Radâ ma'yahrımu mine-n-Nesb, N.1937

[87]. Buhâri, K. Nikâh, Bâbu ümmehâtükümü-l-lâti erda'neküm, n. 12/7; Müslim, K. Radâ, Bâbu tahrimi-r-rabıbeti ve uhti-l-mes'eti, n. 1449; Nesêi K. Nikâh, Bâbu tahrimi-l-cem'i beyne-l-uhteyni, n. 96/6; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu yahrımu mine-r-ra damâ yahrımu min en-Nesebi, n. 1439

[88]. Buhari, K. Nikâh, Bâbu men lâ radâ ba'de havleyni, N. 12; Müslim, K. Radâ, Bâbu inne mâ-i-Radâatü mine-l-mecâzi, N. 1455; Nesêi, K. Nikâh. Bâbu-l-kaderillezi yahrımu minel n. 102/8

[89]. Ahmed b. Hanbel: Müsnet, N. 4114

[90]. Buhâri, K. Nikâh, Bâbu-l-ekfâi fi-d-dini, n. 9/7; Müslim, K. Radâ, Bâbu radâati-l-kebiri, n. 1453; Nesêi, K. Nikâh, Bâbu radâati-l-kebiri, n. 104/6; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu radâati-l-kebiri, n. 1943

[91]. Müslim, K. Radâ, Bâbu-t-tahrîmi bi hamsi radaâtin, n. 1452; Tirmizi, K. Radâ, n. 1150; İbn-i Mâce, Bâbu lâ tâhrimü-l-masafi n. 1942; Nesei, K. Nikâh, Bâbu-l-kaderi-l-lezi yahrımu mine-r-radâ, n. 101/6

[92]. Müslim, K. Radâ, Bâbu fi-l-massatı ve-l-masatâni, n. 1450; Tirmizi, K. Radâ, Babü Lâ tuharrimü-l-massatis ve-lel-masatâni, n.1150; Nesêi, K.

Nikâh, Bâbu-l-kaderi-l-lezi yahrîmu, n. 101; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu lâ tahrîmu-l-masatis velâ, n. 1941

[93]. Tirmizi, K. Radâ, Bâbu mâ yezhEbû hizmeti-r-radâ, n. 1153; Nesêî, K. Nikâh, Bâbu hakkı-r-radâ ve hurmetuhu, n. 108/6

[94]. Buhârî, K. Nikâh, Bâbu ve en tecmaû beyne-l-uhteyni, Müslim, K. Nikâh, Bâbu tahrîmi-l-cem'i beyne-l-mes'eti n. 1408; Nesêî, K. Nikâh, Bâbu tahrîmi-l-cem'i beyne-l-mes'eti, n. 98

[95]. Buhârî, K. Tefsir-i Sûreti-n-Nisâ, n. 53/6; Müslim, K. Tefsir-i Sûreti-n-Nisa, n. 3018; Nesêî, K. Nikâh, Bâbu-l-kastı fî-l-asdakatı, n. 115/6

[96]. Buhârî, K. Nikâh, Bâbu zebbi-r-raculi an ibnetihi, n. 47/7; Müslim, K. Fazâili-s-Sahabe, Bâbu fazâil-i Fatîma, n. 2449; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu-l-gayreti, n. 1999

[97]. Buhârî, K. Nikâh, Babu zebbi-r-raculü an ibnetihi, n. 47/7; Müslim, K. Fezâili-s-Sahâbe, Bâbu fazâil-i Fâtîma, n. 2449; Tirmizi, K. Menâkıb, Bâbu fazl-ı Fatîma, n. 3866; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu-l-gayreti, n. 1998

[98]. Müslim, K. Nikâh, Bâbu nikâhı-l-muta, n. 1406; Nesêî, K. Nikâh, Bâbu tahrîmi-l-muta, n. 126/6; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu-n-Nehyi an nikâhı-l-muta, n. 1962; Ahmed b. Hanbel Müsned n. 1540

[99]. Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 1541

[100]. Buhârî, K. Nikâh, Bâbu-s-Şığar, n. 15/7; Nesêî, K. Nikâh, Bâbu-s-Şığar, n. 110/6; Tirmizi, K. Nîkâh, Bâbu-s-Şığar, n. 1124; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu-n-Nehyi ani-s-Şığar, n. 1883

[101]. Nesêî, K. Talâk, Bâbu ihlâli-l-mutallakati selâsen, Tirmizi, K. Nikâh, n. 1119; İbn-i Mâce, K. Nikâh, n. 1935; Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 4283

[102]. Tirmizi, K. Nikâh, Bâbu nikâhı-l-abdi, n. 1111

[103]. Buhârî, K. Nikâh, Bâbu lâ yahtıbu alâ hutbeti ahihi, n. 24/7; Tirmizi, K. Nikâh, bâbu lâ yahtıbu-r-raculi hutbeti ahihi, n. 1134; Müslim, K. Nikâh,

n. 1408; Nesêi, K. Nikâh, Bâbu-n-nehyi en yahtibe-r-racule alâ, n. 71; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu la yahtıbu alâ hıtbetı ahihi, n. 1867

[104]. Müslim, K. Buyu'a Bâbu tahrimi bey'i-r-racüli alâ, n. 1412; İbn-i Mâce, K. Nikâh Bâbu la yahtıbu-r-racûlu alâ hıtbetı ahili, n. 1868

[105]. Müslim, K. Nikâh, Bâbu nedbi-n-nazarı ilâ vechi-l-mer'eti.

[106]. Tirmizi, K. Nikâh, Bâbu lâ nikâha illâ bi veliyyin, n. 1102; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu lâ nikâha illâ bi veliyyin, n. 1879

[107]. Buhâri, K. Nikâh, n. 21/6; Tirmizi, K. Tefsir-i suret-i Bakara, n. 2985

[108]. Tirmizi, K. Nikâh, Bâbu-l-veliyâni yüzevvicâni, n. 1110; Nesêi, K. Buyû, Bâbu-r-Raculi yebiu-l-bey'ate n. 314/7

[109]. Buhâri, K. Tefsîr-i Suret-i Nisâ, Bâbu lâ yahillu leküm en terisü, n. 55/6

[110]. Buhâri, K. Nikâh, Bâbu lâ yunkihü-l-ebû ve ğayrihu, n. 23/6; Müslim, K. Nikâh, Bâbu isti'zânı-s-Seyyibi, n. 1419; Tirmizi, K. Nikâh, Bâbu isti'mâru-l-bikri ve-s-Seyyibi, n. 1107; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu isti'mâru-l-bikri ve-s-Seyyibi, n. 1871

[111]. Tirmizi, K. Nikâh, Bâbu ikrâhi-l-yetimeti alâ et-tezvici, n. 1109; Nesêi, K. Nikâh, Bâbu ıstı'mârı-s-Seyyibi fî nefsihâ, n. 85/6

[112]. Buhâri, K. Nikâh, Bâbu lâ yunkihu-l Ebû ve gayruhu; Müslim, K. Nikâh, Bâbu ıstı'zânı-s-Seyyibi, n. 1419; Nesêi, K. Nikâh, Bâbu ıstı'mârı-s-Seyyibi, n. 85/6

[113]. İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu men zevvece ibnetehü ve hiye, n. 1875 Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 2469

[114]. Müslim, K. Nikâh, Bâbu İstı'zânı-s-Seyyibi, n. 4121; Tirmizi, K. Nikâh, Bâbu İstı'mârı-s-Seyyibi, n. 1108; Nesêi, K. Nikâh, Bâbu İstizâni-l-bıkırı fî nefsihâ, n. 84/6; İbn-i Mâce, K. Nikâh, İstı'mârı-l-bıkri ve-s-Seyyibi, n. 1870

[115]. Nesêî, K. Nikâh, Bâbu Istı'zâni-l-bikri, n. 85/6

[116]. Buhâri, K. Nikâh, Bâbu lâ yunkihi-l-Ebû ve gayruhû, n. 22/7; Nesêî, K. Nikâh, Bâbu-s-Seyyibi bi zevcihâ ebûhâ, n. 86/6; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu men zevvece ibnetehu ve hiye, n. 1873

[117]. Müslim, K. Nikâh, Bâbu-s-Sıdâk, n. 1426; Nesêî, K. Nikâh, Bâbu-l-kıstı fi-esdikati, n. 117/6; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu sıdâkı-n-Nisâi, n. 1886

[118]. Ahmed b. Hanbel Müsned, n. 285; Nesêî, K. Nikâh, Bâbul-kastı fi'l-estekati n. 117/3

[119]. Buhâri, K. Nikâh, Bâbu-l-velimetı velev bi şâtin, n. 30/7; Müslim, K. Nikâh, Bâbu-Sıdâk, n. 1427; Nesêî, K. Nikâh, Bâbu-t-tezvici alâ nevâtın n, 119/6; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu l-velime, n. 1907; Tirmizi, K. Nikâh, b. Velime, n. 1094

[120]. Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 1488

[121]. Tirmizi, K. Nikâh, Bâbu-r-Raculi yetezevvecü-l-mer'ete, n. 1145; Nesêî, K. Nikâh, Bâbu ibâhati-t-tezvici bi gayri sıdâkın, n. 121/6; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu-r- Racüli yetezevvecü velâ yufratu, n. 1891

[122]. Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 4099

[123]. Tirmizi, K. Nikâh, Bâbu fi Hutbeti'n- Nikâh, n. 1105; Nesêî, K. Nikâh, Bâbu mâ yestehıbbu mine-l-keâmı inde, n. 89/6; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu Hutbeti'n-Nikâh n. 1892

[124]. Buhâri, K. Tarîhi-l-kebir, n. 343/1; Beyhaki, n. 147/7

[125]. Buhârî, K. Nikâh, Bâbu men benâ bi-imraetin ve hiye, n. 28; Müslim, K. Nikâh, N. 1422; Nesêî. K. Nikâh, Bâbu nikâhı-r-racüli ibnetihi-s-sağira n. 82/6; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu nikâhı-s-sığarı yüzevvicuhünne, n. 1876

[126]. Müslim, K. Nikâh, Bâb ma testehıkkuhu-l-bikra, n. 1460; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu-l-ikâmeti alâ-l-bikri, n. 1917

[127]. Buhâri, K. Nikâh Bâbu izâ tezevvece-l-bikru ale-s-Seyyibi, n. 43/7; Müslim, K. Radâ, n. 1461; Tirmizi, K. Nikâh, Bâbu-l-kısmeti li-l-bikri ve-s-Seyyibi, n. 1139

[128]. Nesêi, K. Nikâh, n. 129

[129]. İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu-r-Racüli yedhulu bi ehlihi, n. 1992

[130]. Nesêi, Bâbu-t-tezvici alâ-n-nevâti, n. 120/6; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu-ş-şartı fi-n-Nikâh, n. 1955

[131]. İbn-i Mâce, K. Nikâh, n. 1905; Tirmizi, K. Nikâh, n. 1091

[132]. Tirmizi, K. Nikâh, b. Mâcâe fit-tesviyeti beyne-d-dârâir, n. 1141; Nesêi, n. 63; İbn-i Mâce, K. Nikâh, b. Kısmeti beyne-n-nisâi, n. 1969

[133]. Tirmizi, K. Nikâh, Bâbu-t-tesviyeti beyne-d-darâir, n. 1140; Nesêi, K. Uşratu-n-Nisâi, Bâbu meyli-r-Racüli n. 64/7; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu-l kısmeti beyne'n-Nisai, n. 1971

[134]. Buhâri, K. Nikâh, Bâbû-l-mer'eti tehibu yevm, n. 43; Müslim, K. Nikâh, Bâbu cevâzi hibetihâ nevbetihâ,

[135]. Buhâri, K. Tefsir-i sureti-l-ahzâb, n. 146/6; Müslim, K. Talâk, n. 1476; Nesêi, K. Talâk, Bâbu-t-tevkiti fi-l-hıyar, n. 159/6

[136]. Buhâri, K. Nikâh, Bâbu-l-kur'ati beyne-n-Nisâi, 43/7; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu kısmeti beyne-n-Nisai, n. 1970

[137]. Buhâri, K. Nikâh, Bâbu-ş-Surûti fi-n-Nikâh, n. 26/7; Müslim, K. Nikâh, Babu-l-Vefâi bi şuruti Nikâh, n. 1418; Nesêi, K. Nikâh, Bâbu-ş-Şurûti fi-n-Nikâh, n. 92; Tirmizi, K. Nikâh, Bâbu-ş-şartı inde akdi-n-Nikâh, n. 1127; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu-ş-Şartı fi-n-Nikâh, n. 1954

[138]. Tirmizi, K. Radâ, Bâbu hakkı-z-zevci, alâ-l-mer'eti, n. 1159

[139]. Buhâri, K. Nikâh, Bâbu izâ bâtet-mer'eti hâciraten, n. 39/7; Müslim, K. Nikâh, Bâbu tahrimi imtinâha min firâşi, n. 1436

[140]. İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu hakkı-l-mer'eti alâ-z-Zevci, n. 1850

[141]. Ahmed b. Hanbel: Müsned, n. 553/5

[142]. Tirmizi, K. Radâ, B. 12, n. 1163

[143]. Buhâri, K. Târihi-l-Kebir, n. 440/1; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu Darbı-n-Nisâ, n. 1985

[144]. İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu darbı-n-Nisâ, n. 1986

[145]. Müslim, K. İsti'zân, Bâbu nazarı-l-füc'eti. N. 2159; Tirmizi, K. Edeb, N. 2777; Ahmed b. Hanbel, n. 358

[146]. Tirmizi K. Edeb

[147]. Buhari, K. Nikah, Bâbu lâ tubâşiru'etü-l-mer'ete, N. 49/7; Tirmizi, K. Edeb, Bâbu kerâhiyeti mübâşirati-r-racule, N. 2793; Ahmed b. Hanbel: Müsned, N. 3069-3668; Tirmizi, K. Nikâh, bâbu-r-Raculi yera'-l-mer'ete, N. 1158; Müslim, K. Nikâh, bâbu nedebe men raê imraeten, N. 1403

[148]. Tirmizi, K. Nikâh, Bâbu-r-Raculi yera'-l-mer'ete, n. 1158; Müslim, K. Nikâh, Bâbu nedebe men reê imraeten, n. 1403

[149]. Buhâri, K. isti'zân, Bâbu zenâ-l-cevârihi düne-l-ferci, n. 67/8; Müslim, K. Kader, Bâbu kuddire alâ ibn-i Ademe hazzuhü-minez-zinâ, N. 2657

[150]. Müslim, K. Kader, Bâbu kuddira alâ ibn-i Ademe hazzühü, n. 21

[151]. Müslim, K. Radâ, Babu cevâzı vat'ı-l-müsebbiyeti, n. 1456; Tirmizi, K. Tefsiru-Sûreti-n-Nisâi, n. 3020; Nesêi, K. Nikâh, Bâbu ve-l-muhsanat mine-n-Nisâ, n. 110/6

[152]. Müslim, K. Nikâh, Bâbu tahrim-i vatı-l-hamili, n. 1441

[153]. Tirmizi, K. Nikâh, Bâbu-r-raculi yeşteri-l-câriye n. 1131

[154]. İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu mâ yakulü-r-raculu izâ dehalet aleyhi ehlühü, n. 1918

[155]. Buhâri, K. Red-i-l-halk Vudü-Deavât-Tevhid-Nikâh, Bâbu mâ yakulu-r-raculu ızâ, n. 29/7; Müslim, K. Nikâh, Bâbu mâ yestehibbu en yeküle inde cimâi, n. 1434; Tirmizi, K. Nikâh, Bâbu mâ yekulu izâ dehale alâ ehlihi, n. 1092; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu mâ yekulu-r-raculu izâ dehalet, n. 1919; Nesêî, Dâremi, K. Nikâh, n. 29; Ahmed b. Hanbel Müsned, n. 29-217-220-243-286

[156]. İbn-i Mâce K. Nikâh, Bâbu n-nehyi an ityanı-n-nisâi, n, 1923

[157]. Buhâri, K. Tefsir (Sûreti-l Bakara) Bâbu nisâukum harsun leküm, n. 35/6; Müslim, K. Nikâh, Bâbu cevâzi cimâ-l-mer'eti fî kubulihâ, n. 1435; Tirmizi, K. Tefsir, n. 2982; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu-n-neyhi an ityâni-n-Nisai, n. 1925s

[158]. Nesêî, K. Tahâret, Bâbu te'vili-i kavli-lâhi azze ve celle yes'elûneke, n. 289; Müslim, K. Hayz, n. 302; Tirmizi, K. Tefsir, n. 2981; İbn-i Mâce, K. Tahâret, Bâbu müâkeleti-l-hâizi, n. 644; Dâremi, K. Vüdû, n. 107; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 132 - 246

[159]. Nesêî, K. Tahâret, Bâbu mudâcaati-l-hâiz, n. 285

[160]. Buhâri, K. Hayz, Bâbu mubâşerati-l-haiz, n. 82; Müslim, n, 293; Tirmizi, K. Tahâret, b. 99, n. 132; Neseî, K. Tahâret, b. 121, n. 286; İbn-i Mâce, K. Tahâret, b. 121, n. 636

[161]. Tirmizi, K. Tahâret, Bâbu-l-keffâreti fî ityâni-l-haiz, n. 136 - 137; Nesêî, n. 290 - 370; İbn-i Mâce, K. Tahâret, b. Kefâreti men etê haizan, n. 640, Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 2022

[162]. Müslim, K. Nikâh, Bâbu hukmi-l-azli, n. 1438; Nesêî, K. Nikâh, Bâbu hukmi-l-azli, n. 107/6; Tirmizi, Bâbu kerâhiyyeti-l-azli, n. 1138

[163]. Buhâri, K. Nikâh, n. 42/7; Müslim, K. Nikâh, Bâbu hukmi-l azli n. 1438; Nesêî, K. Nikâh, Bâbu-l azli n. 107 6

[164]. Tirmizi, K. Edeb, Bâbu tiyby-r-ricâl, n. 2788

[78]. İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu fazlı-n-Nikâhı, n. 1485; Tirmizi, K. Nikâh, Bâbu fazlı-t-tezvici, n. 1081; Buhârî, K. Savm, Nikâh, Bâbu men lem yestetı il-bâete, n. 3, n. 96/7; Müslim, K. Nikâh, Bâbu ıstıhbabı-n-Nikâhı liman tâfet ileyhi, n. 1400; Nesêi, K. Nikâh, Bâbu-l-hissi alâ-n-nikâhı, n. 56/6; Ahmed bin Hanbel Müsnedinde (4112, 4023, 3592) rakamlarıyla uzun ve muhtasar olarak rivâyet etti.

[79]. Buhârî, K. Nikâh, Bâbu-l-ekfâi bi-d-dini, n. 6/7; Müslim, K. Radâ, Bâbu ıstıhbâbı nikâhı zâtı-d-dini, n. 1466; Nesêi, K. Nikâh, Bâbu alâ mâ tünkihi-l-mes 'eti; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu-t-tezvici zâtı-d-din, n. 1858

[80]. Buhârî, K. Nikâh, Bâbu-s-seyyibât, n. 6/7; Müslim, K. Nikâh, Bâbu nikâh-ıl-ebkâr, n. 55; Tirmîzi, K. Nikâh, Bâbu tezvici-ıl-ebkâr, n. 1100; Nesêi, K. Nikâh, Bâbu nikâhı-l-ebkâr, n. 61/6; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu tezvici l-ebkâr, n. 1860

[81]. Nesei, K. Nikâh, Bâbu tezvici-iz-Zâniye, n. 66/6

[82]. Nesêi, K. Nikâh, Bâbu kerâhiyyeti tezvici-l-akîmun, n. 65/6

[83]. Nesêi, K. Nikâh, Bâbu tezvici-iz-Zâniye, n. 66/6; Tirmizi, K. Tefsir-i sureti-n-Nur, n. 3176

[84]. Buhârî, K. Nikâh, Bâbu ittihâzı-s-Sevâri, n. 7/7; Müslim, K. Nikâh, Bâbu fâzileti i'fakıhî emetehü sümme yetezevvecühâ, n. 154; Nesêi, K. Nikah, Bâbu ıtkı-r-raculi cariyetehü sümme yetezevvecüha, n. 115/6

[85]. Müslim, K. Nikâh, Bâbu fazileti ı'fakıhi emetehü, n. 1365; tirmizi, K. Nikâh, Bâbu-r-Raculi ya'tiku-l-emete sümme yetezevvecühâ, n. 1115, Buhârî, K. Nekâh, Bâbu ittahâzı-s-serârî, n. 7/7; Nesêi, K. Nikâh, Bâbu-t-tezvîci alâ-l-ıtkı, n. 114/6

[86]. Müslim, K. Radâ, n. 1444

Buhari, Babu fi buyuti ezvacı-n-nebiyyi sallallahu aleyhi ve sellem,

. Tirmizi, K. Radâ B. 1, N. 1147

. Nesei, K. Nikâh, Bâbu mâ yahrîmu mine-r-Radâ, N. 98/6

. İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu yahrîmu mine-r-Radâ ma'yahrîmu mine-n-Nesb, N.1937

[87]. Buhârî, K. Nikâh, Bâbu ümmehâtükümü-l-lâti erda'neküm, n. 12/7; Müslim, K. Radâ, Bâbu tahrîmi-r-rabîbeti ve uhti-l-mes'eti, n. 1449; Nesêi K. Nikâh, Bâbu tahrîmi-l-cem'i beyne-l-uhteyni, n. 96/6; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu yahrîmu mine-r-ra damâ yahrîmu min en-Nesebi, n. 1439

[88]. Buhari, K. Nikâh, Bâbu men lâ radâ ba'de havleyni, N. 12; Müslim, K. Radâ, Bâbu inne mâ-i-Radâatü mine-l-mecâzi, N. 1455; Nesêi, K. Nikâh. Bâbu-l-kaderillezi yahrîmu minel n. 102/8

[89]. Ahmed b. Hanbel: Müsnet, N. 4114

[90]. Buhârî, K. Nikâh, Bâbu-l-ekfâi fi-d-dini, n. 9/7; Müslim, K. Radâ, Bâbu radâati-l-kebiri, n. 1453; Nesêi, K. Nikâh, Bâbu radâati-l-kebiri, n. 104/6; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu radâati-l-kebiri, n. 1943

[91]. Müslim, K. Radâ, Bâbu-t-tahrîmi bi hamsi radaâtin, n. 1452; Tirmizi, K. Radâ, n. 1150; İbn-i Mâce, Bâbu lâ tâhrîmü-l-masafî n. 1942; Neseî, K. Nikâh, Bâbu-l-kaderi-l-lezi yahrîmu mine-r-radâ, n. 101/6

[92]. Müslim, K. Radâ, Bâbu fî-l-massatı ve-l-masatâni, n. 1450; Tirmizi, K. Radâ, Babü Lâ tuharrîmü-l-massatis ve-lel-masatâni, n.1150; Nesêi, K. Nikâh, Bâbu-l-kaderi-l-lezi yahrîmu, n. 101; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu lâ tahrîmu-l-masatis velâ, n. 1941

[93]. Tirmizi, K. Radâ, Bâbu mâ yezhEbû hizmeti-r-radâ, n. 1153; Nesêi, K. Nikâh, Bâbu hakkı-r-radâ ve hurmetuhu, n. 108/6

[94]. Buhârî, K. Nikâh, Bâbu ve en tecmaû beyne-l-uhteyni, Müslim, K. Nikâh, Bâbu tahrîmi-l-cem'i beyne-l-mes'eti n. 1408; Nesêi, K. Nikâh, Bâbu tahrîmi-l-cem'i beyne-l-mes'eti, n. 98

[95]. Buhârî, K. Tefsir-i Sûreti-n-Nisâ, n. 53/6; Müslim, K. Tefsir-i Sûreti-n-Nisa, n. 3018; Nesêi, K. Nikâh, Bâbu-l-kastı fî-l-asdakâtı, n. 115/6

[96]. Buhâri, K. Nikâh, Bâbu zebbi-r-raculi an ibnetihi, n. 47/7; Müslim, K. Fazâili-s-Sahabe, Bâbu fazâil-i Fatıma, n. 2449; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu-l-gayreti, n. 1999

[97]. Buhâri, K. Nikâh, Babu zebbi-r-raculü an ibnetihi, n. 47/7; Müslim, K. Fezâili-s-Sahâbe, Bâbu fazâil-i Fâtıma, n. 2449; Tirmizi, K. Menâkıb, Bâbu fazl-i Fatıma, n. 3866; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu-l-gayreti, n. 1998

[98]. Müslim, K. Nikâh, Bâbu nikâhı-l-muta, n. 1406; Nesêî, K. Nikâh, Bâbu tahrimi-l-muta, n. 126/6; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu-n-Nehyi an nikâhı-l-muta, n. 1962; Ahmed b. Hanbel Müsned n. 1540

[99]. Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 1541

[100]. Buhâri, K. Nikâh, Bâbu-s-Şığar, n. 15/7; Nesêî, K. Nikâh, Bâbu-s-Şıgar, n. 110/6; Tirmizi, K. Nîkâh, Bâbu-s-Şıgar, n. 1124; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu-n-Nehyi ani-s-Şığar, n. 1883

[101]. Nesêî, K. Talâk, Bâbu ihlâli-l-mutallakati selâsen, Tirmizi, K. Nikâh, n. 1119; İbn-i Mâce, K. Nikâh, n. 1935; Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 4283

[102]. Tirmizi, K. Nikâh, Bâbu nikâhı-l-abdi, n. 1111

[103]. Buhâri, K. Nikâh, Bâbu lâ yahtıbu alâ hutbeti ahihi, n. 24/7; Tirmizi, K. Nikâh, bâbu lâ yahtıbu-r-raculi hutbeti ahihi, n. 1134; Müslim, K. Nikâh, n. 1408; Nesêî, K. Nikâh, Bâbu-n-nehyi en yahtıbe-r-racule alâ, n. 71; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu la yahtıbu alâ hıtbeti ahihi, n. 1867

[104]. Müslim, K. Buyu'a Bâbu tahrimi bey'i-r-racüli alâ, n. 1412; İbn-i Mâce, K. Nikâh Bâbu la yahtıbu-r-racûlu alâ hıtbeti ahili, n. 1868

[105]. Müslim, K. Nikâh, Bâbu nedbi-n-nazarı ilâ vechi-l-mer'eti.

[106]. Tirmizi, K. Nikâh, Bâbu lâ nikâha illâ bi veliyyin, n. 1102; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu lâ nikâha illâ bi veliyyin, n. 1879

[107]. Buhâri, K. Nikâh, n. 21/6; Tirmizi, K. Tefsir-i suret-i Bakara, n. 2985

[108]. Tirmizi, K. Nikâh, Bâbu-l-veliyâni yüzevvicâni, n. 1110; Nesêi, K. Buyû, Bâbu-r-Raculi yebiu-l-bey'ate n. 314/7

[109]. Buhâri, K. Tefsîr-i Suret-i Nisâ, Bâbu lâ yahillu leküm en terisü, n. 55/6

[110]. Buhâri, K. Nikâh, Bâbu lâ yunkihü-l-ebû ve ğayrihu, n. 23/6; Müslim, K. Nikâh, Bâbu isti'zânı-s-Seyyibi, n. 1419; Tirmizi, K. Nikâh, Bâbu isti'mâru-l-bikri ve-s-Seyyibi, n. 1107; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu isti'mâru-l-bikri ve-s-Seyyibi, n. 1871

[111]. Tirmizi, K. Nikâh, Bâbu ikrâhi-l-yetimeti alâ et-tezvici, n. 1109; Nesêi, K. Nikâh, Bâbu ıstı'mârı-s-Seyyibi fî nefsihâ, n. 85/6

[112]. Buhâri, K. Nikâh, Bâbu lâ yunkihu-l Ebû ve gayruhu; Müslim, K. Nikâh, Bâbu ıstı'zânı-s-Seyyibi, n. 1419; Nesêi, K. Nikâh, Bâbu ıstı'mârı-s-Seyyibi, n. 85/6

[113]. İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu men zevvece ibnetehü ve hiye, n. 1875 Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 2469

[114]. Müslim, K. Nikâh, Bâbu İstı'zânı-s-Seyyibi, n. 4121; Tirmizi, K. Nikâh, Bâbu İstı'mârı-s-Seyyibi, n. 1108; Nesêi, K. Nikâh, Bâbu İstı'zânı-l-bıkri fî nefsihâ, n. 84/6; İbn-i Mâce, K. Nikâh, İstı'mârı-l-bıkri ve-s-Seyyibi, n. 1870

[115]. Nesêi, K. Nikâh, Bâbu İstı'zânı-l-bikri, n. 85/6

[116]. Buhâri, K. Nikâh, Bâbu lâ yunkihu-l-Ebû ve gayruhû, n. 22/7; Nesêi, K. Nikâh, Bâbu-s-Seyyibi bi zevcihâ ebûhâ, n. 86/6; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu men zevvece ibnetehu ve hiye, n. 1873

[117]. Müslim, K. Nikâh, Bâbu-s-Sıdâk, n. 1426; Nesêi, K. Nikâh, Bâbu-l-kıstı fî-esdikati, n. 117/6; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu sıdâkı-n-Nisâi, n. 1886

[118]. Ahmed b. Hanbel Müsned, n. 285; Nesêi, K. Nikâh, Bâbul-kastı fî'l-estekati n. 117/3

[119]. Buhâri, K. Nikâh, Bâbu-l-velimeti velev bi şâtin, n. 30/7; Müslim, K. Nikâh, Bâbu-Sıdâk, n. 1427; Nesêi, K. Nikâh, Bâbu-t-tezvici alâ nevâtin n, 119/6; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu l-velime, n. 1907; Tirmizi, K. Nikâh, b. Velime, n. 1094

[120]. Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 1488

[121]. Tirmizi, K. Nikâh, Bâbu-r-Raculi yetezevvecü-l-mer'ete, n. 1145; Nesêi, K. Nikâh, Bâbu ibâhati-t-tezvici bi gayri sıdâkın, n. 121/6; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu-r- Racüli yetezevvecü velâ yufratu, n. 1891

[122]. Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 4099

[123]. Tirmizi, K. Nikâh, Bâbu fi Hutbeti'n- Nikâh, n. 1105; Nesêi, K. Nikâh, Bâbu mâ yestehıbbu mine-l-keâmı inde, n. 89/6; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu Hutbeti'n-Nikâh n. 1892

[124]. Buhâri, K. Tarîhi-l-kebir, n. 343/1; Beyhaki, n. 147/7

[125]. Buhârî, K. Nikâh, Bâbu men benâ bi-imraetin ve hiye, n. 28; Müslim, K. Nikâh, N. 1422; Nesêi. K. Nikâh, Bâbu nikâhı-r-racüli ibnetihi-s-sağira n. 82/6; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu nikâhı-s-siğarı yüzevvicuhünne, n. 1876

[126]. Müslim, K. Nikâh, Bâb ma testehıkkuhu-l-bikra, n. 1460; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu-l-ikâmeti alâ-l-bikri, n. 1917

[127]. Buhâri, K. Nikâh Bâbu izâ tezevvece-l-bikru ale-s-Seyyibi, n. 43/7; Müslim, K. Radâ, n. 1461; Tirmizi, K. Nikâh, Bâbu-l-kısmeti li-l-bikri ve-s-Seyyibi, n. 1139

[128]. Nesêi, K. Nikâh, n. 129

[129]. İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu-r-Racüli yedhulu bi ehlihi, n. 1992

[130]. Nesêi, Bâbu-t-tezvici alâ-n-nevâti, n. 120/6; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu-ş-şartı fi-n-Nikâh, n. 1955

[131]. İbn-i Mâce, K. Nikâh, n. 1905; Tirmizi, K. Nikâh, n. 1091

[132]. Tirmizi, K. Nikâh, b. Mâcâe fit-tesviyeti beyne-d-dârâir, n. 1141; Nesêî, n. 63; İbn-i Mâce, K. Nikâh, b. Kısmeti beyne-n-nisâi, n. 1969

[133]. Tirmizi, K. Nikâh, Bâbu-t-tesviyeti beyne-d-darâir, n. 1140; Nesêî, K. Uşratu-n-Nisâi, Bâbu meyli-r-Racüli n. 64/7; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu-l kısmeti beyne'n-Nisai, n. 1971

[134]. Buhâri, K. Nikâh, Bâbû-l-mer'eti tehibu yevm, n. 43; Müslim, K. Nikâh, Bâbu cevâzi hibetihâ nevbetihâ,

[135]. Buhâri, K. Tefsir-i sureti-l-ahzâb, n. 146/6; Müslim, K. Talâk, n. 1476; Nesêî, K. Talâk, Bâbu-t-tevkiti fi-l-hıyar, n. 159/6

[136]. Buhâri, K. Nikâh, Bâbu-l-kur'ati beyne-n-Nisâi, 43/7; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu kısmeti beyne-n-Nisai, n. 1970

[137]. Buhâri, K. Nikâh, Bâbu-ş-Surûti fi-n-Nikâh, n. 26/7; Müslim, K. Nikâh, Babu-l-Vefâi bi şuruti Nikâh, n. 1418; Nesêî, K. Nikâh, Bâbu-ş-Şurûti fi-n-Nikâh, n. 92; Tirmizi, K. Nikâh, Bâbu-ş-şartı inde akdi-n-Nikâh, n. 1127; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu-ş-Şartı fi-n-Nikâh, n. 1954

[138]. Tirmizi, K. Radâ, Bâbu hakkı-z-zevci, alâ-l-mer'eti, n. 1159

[139]. Buhâri, K. Nikâh, Bâbu izâ bâtet-mer'eti hâciraten, n. 39/7; Müslim, K. Nikâh, Bâbu tahrimi imtinâha min firâşi, n. 1436

[140]. İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu hakkı-l-mer'eti alâ-z-Zevci, n. 1850

[141]. Ahmed b. Hanbel: Müsned, n. 553/5

[142]. Tirmizi, K. Radâ, B. 12, n. 1163

[143]. Buhâri, K. Târihi-l-Kebir, n. 440/1; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu Darbı-n-Nisâ, n. 1985

[144]. İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu darbı-n-Nisâ, n. 1986

[145]. Müslim, K. İsti'zân, Bâbu nazarı-l-füc'eti. N. 2159; Tirmizi, K. Edeb, N. 2777; Ahmed b. Hanbel, n. 358

[146]. Tirmizi K. Edeb

[147]. Buhari, K. Nikah, Bâbu lâ tubâşiru'etü-l-mer'ete, N. 49/7; Tirmizi, K. Edeb, Bâbu kerâhiyeti mübâşirati-r-racule, N. 2793; Ahmed b. Hanbel: Müsned, N. 3069-3668; Tirmizi, K. Nikâh, bâbu-r-Raculi yera'-l-mer'ete, N. 1158; Müslim, K. Nikâh, bâbu nedebe men raê imraeten, N. 1403

[148]. Tirmizi, K. Nikâh, Bâbu-r-Raculi yera'-l-mer'ete, n. 1158; Müslim, K. Nikâh, Bâbu nedebe men reê imraeten, n. 1403

[149]. Buhâri, K. isti'zân, Bâbu zenâ-l-cevârihi düne-l-ferci, n. 67/8; Müslim, K. Kader, Bâbu kuddire alâ ibn-i Ademe hazzuhü-minez-zinâ, N. 2657

[150]. Müslim, K. Kader, Bâbu kuddira alâ ibn-i Ademe hazzühü, n. 21

[151]. Müslim, K. Radâ, Babu cevâzı vat'ı-l-müsebbiyeti, n. 1456; Tirmizi, K. Tefsiru-Sûreti-n-Nisâi, n. 3020; Nesêi, K. Nikâh, Bâbu ve-l-muhsanat mine-n-Nisâ, n. 110/6

[152]. Müslim, K. Nikâh, Bâbu tahrim-i vatı-l-hamili, n. 1441

[153]. Tirmizi, K. Nikâh, Bâbu-r-raculi yeşteri-l-câriye n. 1131

[154]. İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu mâ yakulü-r-raculu izâ dehalet aleyhi ehlühü, n. 1918

[155]. Buhâri, K. Red-i-l-halk Vudü-Deavât-Tevhid-Nikâh, Bâbu mâ yakulu-r-raculu ızâ, n. 29/7; Müslim, K. Nikâh, Bâbu mâ yestehibbu en yeküle inde cimâi, n. 1434; Tirmizi, K. Nikâh, Bâbu mâ yekulu izâ dehale alâ ehlihi, n. 1092; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu mâ yekulu-r-raculu izâ dehalet, n. 1919; Nesêi, Dâremi, K. Nikâh, n. 29; Ahmed b. Hanbel Müsned, n. 29-217-220-243-286

[156]. İbn-i Mâce K. Nikâh, Bâbu n-nehyi an ityanı-n-nisâi, n. 1923

[157]. Buhâri, K. Tefsir (Sûreti-l Bakara) Bâbu nisâukum harsun leküm, n. 35/6; Müslim, K. Nikâh, Bâbu cevâzi cimâ-l-mer'eti fî kubulihâ, n. 1435;

Tirmizi, K. Tefsir, n. 2982; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu-n-neyhi an ityâni-n-Nisai, n. 1925s

[158]. Nesêî, K. Tahâret, Bâbu te'vili-i kavli-lâhi azze ve celle yes'elûneke, n. 289; Müslim, K. Hayz, n. 302; Tirmizi, K. Tefsir, n. 2981; İbn-i Mâce, K. Taharet, Bâbu müâkeleti-l-hâizı, n. 644; Dâremi, K. Vüdû, n. 107; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 132 - 246

[159]. Nesêî, K. Tahâret, Bâbu mudâcaati-l-hâiz, n. 285

[160]. Buhâri, K. Hayz, Bâbu mubâşerati-l-haiz, n. 82; Müslim, n. 293; Tirmizi, K. Tahâret, b. 99, n. 132; Neseî, K. Tahâret, b. 121, n. 286; İbn-i Mâce, K. Tahâret, b. 121, n. 636

[161]. Tirmizi, K. Tahâret, Bâbu-l-keffâreti fi ityâni-l-haiz, n. 136 - 137; Nesêî, n. 290 - 370; İbn-i Mâce, K. Tahâret, b. Kefâreti men etê haizan, n. 640, Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 2022

[162]. Müslim, K. Nikâh, Bâbu hukmi-l-azli, n. 1438; Nesêî, K. Nikâh, Bâbu hukmi-l-azli, n. 107/6; Tirmizi, Bâbu kerâhiyyeti-l-azli, n. 1138

[163]. Buhâri, K. Nikâh, n. 42/7; Müslim, K. Nikâh, Bâbu hukmi-l azli n. 1438; Nesêî, K. Nikâh, Bâbu-l azli n. 107 6

[164]. Tirmizi, K. Edeb, Bâbu tiybı-r-ricâl, n. 2788

Abdullah radıyallahu anh, Elbette sen böyle diyorsun, yemin olsun ki ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den; "Sizden kimin nikâha gücü yeterse evlensin. Zira evlenmek gözü (haramdan) ziyadesiyle korur. Avret yerini de muhafaza eder. Sizden kimin nikâha gücü yetmezse oruç tutsun, zira oruç onun erkeklik damarlarını burmak gibidir," buyurduğunu işittim.
[78]

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem, "Kadınlar, dört hasleti için nikâh olunurlar: malı, hasebi, güzelliği ve dindarlığı için. Dindar olanı tercih et, ellerin berekle dolsun," buyurmuştur.^[79]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bana: “Evlendin mi?” diye sordu. Ben de, “Evet evlendim,” dedim. “Kız mı aldın, dul mu?” buyurdu. “Dulla evlendim,” dedim. “Kız alsan olmaz mıydı? Sen onunla şakalaşırdın. O da seninle” buyurdu.^[80]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Öyle ise onunla geçin,” buyurdu.^[81]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Hayır evlenme,” buyurdu. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e ikinci defa geldi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, onu onunla evlenmekten nehy etti. Üçüncü defa yine geldi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Sizler kocalarına sevgi besleyen ve çocuk yapan kadınlarla evlenin. Çünkü ben geçmiş ümmetlere sizin çokluğunuzla övüneceğim,” buyurdu.^[82]

Mersed bin Ebû Mersed el-Ganevî, esirleri Mekke’ye götürürdü. Mekke’de Anak adlı bir fahişe vardı. Onun dostuydu. Mersed diyor ki: Ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e geldim ve, Ey Allah’ın Rasûlü, “Anakla evleneyim mi?” diye sordum. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem sükût etti, bana cevap vermedi. Hemen şu ayet indi. “Mealen: “Fahişe kadını ancak zani erkek veya müşrik nikâhlar.” Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem beni çağırdı onu bana okudu. Ve “Anak’ı nikâhlama,” buyurdu.^[83]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Kim, cariyesini azat eder ve onu nikâhlarsa, onun için iki ecir vardır,” buyurdu.^[84]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Safiyye’yi azat etti. Onu hürriyetine kavuşturmayı mehri yerine saydı.^[85]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Neseb yönünden haram olan emzirmeden dolayı da haram olur.” buyurdu. ^[86]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem,”Ümmü Seleme’nin kızı Dürre ile ha?” dedi. Ümmü Habibe: evet onunla. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem,”Allah’a yemin olsun Dürre benim evimde yetişen kızlığım olmasa bile bana helâl olmazdı. Çünkü o benim süt kardeşimin kızıdır. Onun babasını ve benim süt kardeşimi Süveybe emzirmişti (Ey hanımlarım) sizler

(eski kocalarınızdan olan) kızlarınızı ve kız kardeşlerinizi, onlarla evlenmem için bana teklif etmeyiniz” buyurdu. [87]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Aişe radiyallahu anh’ın yanına girdi. Onun yanında bir erkek vardı. Hafz diyor ki: bu durum Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ağır geldi, üzüldü ve yüzünün rengi değişti. Sonra râvîler ittifak ettiler. Aişe radiyallahu anha, “Ey Allah’ın Rasûlü, o erkek benim süt kardeşimdir,” dedi Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: “Süt kardeşinizin kim olduğuna bakınız. Süt hükmü ancak açlıktan dolayı sabit olur” buyurdu. [88]

2060 - İbn-i Mes’ûd radiyallahu anh’dan: bir önceki rivâyette aynı manâda Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellemden rivâyetine göre, “Kemiği kuvvetlendiren yerine” “Kemiğin hacmini genişleten” diye rivâyet edilmiştir. [89]

Bundan böyle çocuklar asıl babalarına çevrilirdi babaları bilinmeyenler dinde kardeş ve azatlı köle oldular. Ebû Huzeyfe’nin karısı Sehle binti Süheyl bin Amr el Kureyşî sonra Âmiri radiyallahu anh Resûllullah sallallahu aleyhi ve sellem geldi ve, Ey Allah’ın Rasûlü biz Salim’i evlat bilirdik. Ben ve Ebû Huzeyfe ile aynı evde kalıyor ve dolayısıyla beni bazı, yaka kolları açık halde görüyor. Şimdi ise Allah Teâlâ evlatlıklar hakkında bildiğin ayeti kerimeleri indirdi. Sâlim hakkında ne emredersiniz? Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem “salim’i emzir,” buyurdu. Sehle de sâlim’i beş defa emzirdi. Sâlim, Sehle (ve Ebû Huzeyfe’nin) süt evladı oldu. Bundan dolayı Aişe radiyallahu anh kız kardeşinin kızlarına ve erkek kardeşlerin kızların Aişe radiyallahu anh ile görüşmeyi arzu eden ve yanına girmek isteyen erkeklerin emzirilmelerini emrederdi. Eğer evlât edinilecek kimse yetişkin ise, beş defa emzirilir. Ondan sonra Hz. Aişe’nin yanına girebilirdi. Ümmü Seleme ile Hz. Peygamber’in diğer hanımları beşikte iken süt emmedikçe halktan bir kimsenin bu şekilde süt emmek suretiyle yanlarına gelmesine izin vermezlerdi. Ve Aişe radiyallahu anha’ya derlerdi ki; “Allah’a yemin olsun bilmiyoruz ama, umulur ki (Sehle’nin Sâlim’i emzirmesini emir) Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in yalnız Salim’e mahsus bir ruhsatı idi. Halka şumûlü yoktu. [90]

Aziz ve Celil olan Allah Kur'an'da (on defa emmekle hürmet sabit olur) ayetlerini indirmişti. Sonra (malûm beş emme ile hürmet sabit olur) ayetleriyle nesh edildiler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem vefat ettiğinde bunlar Kur'an'dan okunan ayetlerdendi.^[91]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Çocuğun, kadının göğsünü bir kere, iki kere sorması hürmeti gerektirmez,” buyurdu.^[92]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e: Ey Allah'ın Rasûlü, emmenin mezemmetini (hakkını) benden hangi şey giderebilir, dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Gurra giderir. (yani) Köle veya cariye” (azat etmek) buyurdu.^[93]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Bir kadınla teyzesini ve bir kadınla halasını bir nikâh altında birleştirmeyi yasakladı”^[94]

Aziz ve Celil olan Allah meâlen, “Habibim kadınlar hakkında senden fetva isterler, de ki; onlar hakkında size ancak Allah fetva verir ve yine Kur'an'da size okunan ve onlar için farz olanı kendilerine vermediğiniz, nikâhlarına rağbet ettiğiniz yetim kızlar hakkında da fetvayı Allah verir,” Aişe radiyallahu anha dedi ki: Allah Teâla'nın kitapta onlara okunduğunu zikrettiği ilk ayettir ki; sübhan olan Allah orada mealen; “Eğer yetimler hakkında adalet yapamamaktan korkarsanız kadınlardan hoşunuza gidenlerinden nikâhlayın,” Aişe radiyallahu anha diyor ki: Aziz ve Celil olan Allah'ın diğer ayetteki kavli meâlen “ve onları nikâhlanmaya rağbet edersiniz” bu sizden birinizin evinde olan yetim kıza malı ve güzelliği az olduğu zaman rağbetidir. Böyle veliler bunlara rağbet göstermedikleri için malı ve güzelliğine rağbet ettikleri yetim kadınları nikâhlamaktan nehy olundular. Ancak adalet ederlerse müstesna. Ravi Yunus diyor ki: Rabia: Aziz ve Celil olan Allah'ın “Eğer yetim kızlar hakkında adalet yapamamaktan korkarsanız, kelamı, şayet korkarsanız onları bırakın, size dört kadını helâl kıldım,” manasınadır dedi. ^[95]

“Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in kılıcını bana verir misin? Çünkü ben kavminin o kılıç üzerine galebesinden (elinden gitmesinden) korkuyorum. Allah'ın varlığına yemin olsun ki; eğer onu bana verirsen, onu ebedi kimse alamaz, ecelim bana yetişene kadar.” Gerçekten Ali radiyallahu

anh, Hz. Fatıma'nın üzerine almak için Ebû Cehl'in kızına dünür oldu. Ben bu mevzuda Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'ı şu minberi üzerinde insanlara hitap ederken dinledim. Halbuki o zaman ben bülûğa ermişim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu. "Fatıma bendendir. Ben Fatıma'nın dininde fitne çıkarılmaktan korkarım." Misver dedi ki: Sonra Abdu Şems oğullarıyla (arada mevcut) sıhriyyetten bahsetti. Onun akraballığını çok güzel senâ edip şöyle buyurdu; O bana konuştuğunda doğru söyledi. Bana vaadde bulundu. Bana karşı vaadini ifa etti. Ben hiçbir helâli haram etmediğim gibi hiçbir haramı da helâl kılammam. Lâkin Allah'a yemin ederim ki: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in kızı ile Allah'ın düşmanının kızı bir mekânda (bir evde aynı şahsın nikâhında) edebiyyen bir araya gelemmez.^[96]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in minber üzerinde şöyle buyurduğunu işittim; "Hişam bin Muğire'nin oğulları kızlarını Ali radiyallahu anh'a nikâhlamak için benden izin istediler. İzin vermem, izin vermem (yine izin vermem) ancak Ebû Talib'in oğlu Ali evlenmek istiyorsa, kızımı boşar onların kızlarıyla evlenir. Muhakkak kızım benden bir parçadır. Onu şüpheyne düşüren şey beni de şüpheyne düşürür. Ona eza veren her şey bana da eza verir." buyurdu.^[97]

Biz Ömer bin Abdülaziz'in yanında bulunuyorduk. Müta (muvakkat nikâh) hakkında müzakere yaptık. Rabi bin Sebra denilen birisi şöyle dedi: Ben babamın Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem; "Veda haccında onu yasakladı, dediğine şahid oldum." ^[98]

Gerçekten Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem kadınları muta nikahı ile nikâhlamayı haram kıldı.^[99]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Şığardan nehyetti. Müseddet hadisinde (şunu) ziyade etti. (ravilerden Ubeydullah) dedi ki: Nâfi'ye, "Şığar nedir?" diye sordum. Nâfi: Mehirsiz olarak bir kimsenin kızını nikâhlayıp (karşılığında) kendi kızını da mehirsiz olarak o kimseyne nikâhlamaktır, diye cevaplandırdı.^[100]

İsmail dedi ki: Bunu Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e raf ettiğİ kanaatındayım. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Hülle nikahı ile

evlenen kimseye ve kendisi için hülle yapıłana Allah lânet etsin.” buyurdu.
[101]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki: “Her hangi bir köle efendisinden izinsiz evlenirse, o zinakârdır.” [102]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Hiç bir erkek din kardeşinin dünürü üzerine dünür göndermesin.” buyurdu. [103]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Sizden biriniz din kardeşinin dünürü üzerine dünür gönderemez, satışı üzerine satış yapamaz, ancak din kardeşinin izni olursa müstesna,” buyurdu. [104]

Câbir diyor ki: Ben bir kıza dünür oldum, onu görmek için saklandım, onun beni evlenmeye davet eden yerine (yüzüne) baktım ve onu kendime nikâhladım. [105]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem üç defa, “Hangi kadın ki velilerinin izni olmadan evlenirse onun nikâhı batıldır,” buyurdu. “Eğer erkek kadına temas ederse kadına temasından dolayı ona mehir vermesi lâzım gelir, eğer veliler arasında ihtilâf çıkarsa velisi olmayanın velisi sultandır,” buyurdu. [106]

Ben yeminimden kefarete verdim, yine kardeşimi enişteme nikâhladım. [107]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Herhangi bir kadını iki veli (birbirinden habersiz) evlendirmişlerse onun nikâhı ilk kıyılana aittir. Her hangi bir kimse herhangi bir malı (ayrı ayrı) iki kişiye satarsa, o mal ikiden ilk satın alana aittir” buyurdu. [108]

“Sizin zorla kadınlara varis olmanız helâl değildir. Onlara verdiğiniz mehirlerden bir kısmını götürmekten onları men etmeyin. Ancak açıkca fuhşiyat yaparlarsa müstesna,” ayetinin nuzûl sebebi şudur: Bir adam yakınlarından bir kadına varis olur, o kadın ölünceye veya mehrini varis olan erkeğe verene kadar onu evlenmekten men ederdi. Allah (c.c.) bu durumu yasakladı ve bu hareketten (erkekleri) nehy etti. [109]

“Sükût etmesidir,” cevabını verdi. [110]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Yetim kızın kendi nefsi hakkında açık müsaadesi alınır. Eğer sukût ederse sükût onun iznidir. Eğer izin vermezse onun nikâhına cevaz yoktur,” buyurdu.^[111]

Ebû Dâvud dedi ki: Ebû Amr, Zekvan’ın, Aişe radiyallahu anha rivâyetine göre: Aişe radiyallahu anha, Ey Allah’ın Rasûlü, bâkire kız konuşmaya utanır, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Bakirenin susması ikrar sayılır,” buyurdu.^[112]

(Bakire) bir kız Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e geldi ve kendisi istemediği halde babasının onu birisiyle evlendirdiğini söyledi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onu evliliği kabul edip etmeme hususunda serbest bıraktı.^[113]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem; “Dulun kendisini (nikâhlama) hakkı velisinden daha öncedir. Bakirenin kendisinden izin istenir. Onun izni ise susmasıdır,” Ka’nabî’nin rivâyet ettiği hadisin lafzı budur.^[114]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem; “Dulun evlenmesi hakkında, velinin salahiyeti yoktur. Yetim kızın sözlü izni alınır, onun susması ikrarıdır.” buyurdu.^[115]

Bu kadın duldu, babası bunu birine nikâhladı. Hansa bu nikâhtan hoşlanmadı ve Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’a geldi, babasının yaptığını anlattı Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’da onun nikâhını red etti.^[116]

“Yarım Ukiyeye, neş denir,” cevabını verdi. ^[117]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ise kadınlarından hiçbir kadına on iki ukiyeden (beşyüz dirhemden) fazla mehir vermediği gibi, kızlarından hiçbir kızına da bundan fazla mehir verilmedi. ^[118]

“Bir hurma çekirdeği ağırlığında altın verdim.” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: “Bir koyun (kesip yedirerek de) olsa düğün yap.” buyurdu.^[119]

Gerçekten Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Kim bir kadına mehir olarak iki avucu dolusu kavrulmuş un veya hurma verirse, onu kendisine helâl kılmış olur,” buyurdu.^[120]

2114 - Abdullah bin Mesûd, hiçbir mehir tayin etmeden evlenen ve onunla zifafa girmeden ölen bir adam hakkında şöyle demişti: O kadının tam bir mehir alma hakkı vardır. İddet beklemesi gerekir ve Miras hakkı vardır. Ma’kıl bin Sinan diyor ki: Ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in Vaşık’ın kızı Berva hakkında böyle hükmettiğini işittim.^[121]

Eğer bu fetvam doğru ise Allah’tandır. Hatalı ise benden ve şeytan vesvesesindendir. Allah (c.c) ve onun Rasûlü hatadan berîdirler,” dedi. (Bunun üzerine) Eşca kabilesinden içlerinde Cerrah ve Ebû Sinan da bulunan halk ayağa kalkıp dediler ki: Ey İbn-i Mes’ud, biz şahadet ederiz ki; Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Vâşık kızı Berva hakkında da aynen senin bizim aramızdaki hükmün gibi hükümde bulundu, onun kocası Mürretü el-Eşcâi’nin oğlu Hilâl’di. Ravi dedi ki: Hükmü Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in hükmüne muvafık düştüğü için İbn-i Mes’ud son derece sevindi.^[122]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bize hacet hutbesini şöyle öğretti. “Gerçekten hamd Allah’a mahsustur. Ancak Ondan yardım ister ancak Ondan mağfiret talep ederiz. Nefislerimizin şerrinden ancak Ona sığınırız. Allah’ın hidayete erdirdiğini kimse saptıramaz. Allah’ın saptırdığını kimse hidayete erdiremez. Şüphesiz şahitlik ederim ki Allah’tan başka ilâh yoktur. Yine şahitlik ederim ki Hz. Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem Allah’ın kulu ve Peygamberidir. Ey imân edenler! Adını anarak birbirinizden istekte bulunduğunuz Allah’tan korkun ve akrabalık haklarına riayetsizlikten şüphesiz Allah üzerinizde gözetleyicidir.” Ravilerden Muhammed bin Süleyman (inne) lafzını söylemedi.^[123]

Münzirî şöyle diyor: Bu hadis isnadında İmrân bin Dâvud el-Kattan var. Onun hakkında dedikodu var. Ümame radiyallahu anh Abdulmuttalib oğlu Haris’in Rabia’nın kızıdır. Dedesine nispetle Abdulmuttalib’in kızıdır, denmiştir.^[124]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem beni nikâhladığında ben yedi yaşında idim. Süleyman rivâyetinde veya altı yaşında, iken nikahladı. Ben dokuz yaşında iken benimle zifafa girdi.^[125]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Ümmü Seleme ile evlendiğinde onun yanında üç gün kaldı. “Ehlinin yanında küçümsendiğin bir tarafın yok, eğer istersen yanında yedi gün kalabilirim. Ve eğer senin yanında yedi gün kalırsam diğer kadınlarımın hissesinde de yedi gün kalırım” buyurdu.^[126]

Bâkire dul üzerine alınırsa erkek onun yanında yedi gün kalır. Dul bakire üzerine alınırsa onun yanında üç gün kalır (Ebû Kılâbe) eğer ben bu hadis merfu desem doğru söyledim. Lâkin o (Enes) “sünnet böyledir,” dedi.^[127]

Ali radiyallahu anh Fatıma radiyallahu anha’yı aldığında Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Ali’ye, “Fatıma’ya bir şey ver” buyurdu. Ali radiyallahu anha yanımda verecek bir şey yok, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem; “Hutame’de yapılmış zırhın nerede; (onu ver),” buyurdu.^[128]

Ebû Dâvud şöyle diyor: Hayseme, Aişe radiyallahu anha’dan hadis dinlememiştir.^[129]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Hangi kadın ki nikâhı kıyılmadan önce mehir veya babasına verilmek üzere (başlık olarak) fazla para, veyahut ödenmesi vaat edilen bir şey ile nikâhı kıyılırsa bunların hepsi kadına aittir. Nikâhı kıyıldıktan sonra söylenenler kime verilmişse ona aittir. Bir adama ikram edebilmek için en uygun vasıta kızı veya kız kardeşidir.”^[130]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, evlenen bir kimseye iyi geçim dileğinde bulunduğunda, “Allah sana mübarek eylesin, sana mübarek olsun, aranızı hayırla cem etsin,” buyururdu.^[131]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Kimin iki hanımı olur, onlardan birine daha fazla meyil gösterir (aralarında adaleti bırakır)sa kıyamet gününde bir tarafı yere sarkık olarak gelir.” buyurdu^[132]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem kadınları yanına nöbetle gider ve adalette bulunurdu. Ve, “Allahım benim sahib olduğum yerde nöbetlere

riayetim budur. Ancak senin gücünün yeteceği benim gücümün yetmeyeceği yerde beni kınama” buyururdu. Ebû Dâvud şöyle diyor: Kalbimin (birisine daha fazla meylinden dolayı beni kınama) demektir.^[133]

Aişe radiyallahu anha, işte Yüce Allah’ın bunun ve buna benzeyen mevzu hakkında üç ayet indirdiğini söylerdi. Ravi Hişam dedi ki; öyle zannediyorum ki ravi Urve Hz. Aişe’den bu mevzuda şu ayetin nazil olduğunu rivâyet etti. “Eğer bir kadın kocasının geçimsizliğinden korkarsa...” (Nisa Sûresi, Ayet 128) ^[134]

Aişe radiyallahu anha’ya Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in izin isteğine ne cevap verirdin, diye sordum. Aişe radiyallahu anha; “Eğer bu iş bana kaldıysa hiç kimseyi kendime tercih etmem, izin vermem derdim,” dedi.^[135]

2138 - Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem sefere çıkmak istediğinde kadınları arasında kura çekerdi. Kura kime çıkarsa sefere onunla çıkardı. Hanımlarından Sevda’dan başka her birinin gecesini ve gündüzünü nöbete ayırırdı. Sevda ise nöbetini Aişe’ye hibe etmişti.^[136]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Ödenmesi gereken şartların en haklısı kadınları kendisiyle helâl kıldığınız şeyleri (mehirleri) ödemenizdir” buyurdu.^[137]

“- Hayır, diye cevap verdim.” Bunun üzerine Hz. Peygamber; “eğer bir kimseye diğer bir kimsenin secde etmesini emretseydim, Allah’ın kadınlar üzerinde erkek için yarattığı haktan dolayı kadınların kocalarına secde etmelerini emrederdim,” buyurdu.^[138]

2141 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz, “Erkek karısını yatağına çağırdığında kadın gelmez de, gazablı olarak yatarsa, melekler sabaha kadar o kadına lânet okurlar,” buyurdu.^[139]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’a, “Ey Allah’ın Rasûlü bizden (her hangi) birimizin üzerinde hanımının hakkı nedir?” dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem; “Yediğinden yedireceksin, kendine elbise

aldığında ona da giydireceksin veya (kazandığından ona elbise alacaksın) yüzüne vurmayacaksın, çirkinsin (Allah seni çirkinleştirsın) demeyeceksin (o başka evde, sen başka evde olacak şekilde) onu yalnız bırakmayacaksın, kendi evinin içinde olursa başka,” buyurdu. Ebû Dâvud şöyle diyor. “Vela Tukabbih demek, “Allah seni çirkinleştirsın,” demektir.”^[140]

Ebû Dâvud şöyle diyor: Şu’be rivâyet etti. “Yediğinden onu da doyurursun, elbise giydiğinde onu da giydirirsin,”^[141]

“Yediğinizden onlara da yedirin, giydığınızden onlara da giydirin, onları dövmeyin, onlara çirkinsiniz (Allah seni çirkin kılsın) demeyin,” buyurdu.^[142]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in ailelerine bir çok kadın gelerek kocalarını şikâyet ediyorlardı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Yemin olsun Âl-i Muhammedi birçok kadınlar dolaşıp kocalarını şikâyet ediyorlar. Onlar (kadınlarını dövenler) sizin hayırlınız değildir” buyurdu.^[143]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur; “Kişiye karısını niçin dövdüğü sorulamaz.”^[144]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: “Gözlerini başka tarafa çevir” buyurdu.^[145]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Hz. Ali’ye: “Ya Ali bakışı bakışa tabi kılma, kasıtlı olmadığı için birinci bakış sana caizdir. Fakat diğer bakışlar sana helâl değildir,” buyurdu.^[146]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Kadın kadına çıplak bedenini sürmesin. Çünkü kadın kocasına o kadını (vücut sıcaklığını, yumuşaklığını) anlatır da kocası da sanki o kadına bakıyormuş gibi olur.”^[147]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, bir kadın gördü sonra (kadınlarından) Zeyneb binti Caş’ın yanına girdi, onda arzusunu yerine getirdi. Sonra ashabının yanına çıkarak onlara, “Gerçekten kadın şeytan süretinde gelir. Sizden biriniz bundan (nefsinde) bir şey bulursa hemen

karısına gelsin, (onunla cinsi münasebette bulunsun) çünkü bu durum kadınlara yönelik içindeki hisleri zayıflatır” buyurdu.^[148]

Ebû Hüreyre’nin rivâyet ettiği şu hadisten, küçük günahlara daha fazla benzeyen bir şey görmedim. “Şüphesiz ki Cenab-ı Allah adem oğluna zinadan nasibini yazdı, şüphe yok ona yetişecektir. Gözlerin zinası bakmak, dilin zinası konuşmak, nefis temenni eder arzular, avret mahalli de onu tastik eder, gerçekleştirir ve yalanlar.”^[149]

Râvi Ebû Salih şu bir önceki hadiste geçen meseleyi naklettikten sonra şunu da rivâyet etti: “Eller zina ederler, onların zinası tutmak, ayaklar zina eder, onların zinası yürümektir. Ağız zina eder onun da zinası öpmektir.”^[150]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Huneyn gününde Evtas’a bir bölük gönderdi. O bölük düşmanlarıyla karşılaştıklarında onlarla çarpıştılar ve galip geldiler. Düşmanlardan esir aldılar. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, ashabından bir bölük kimse esir kadınların müşriklerden kocaları bulunduğu için onlara cimada nerde ise güçlük içinde kaldılar. Yüce olan Allah bu mevzuda, “Kadınlardan evli olanlar da size haramdır. Ancak sağ ellerinizin sahib olduğu kimseler müstesna,” yani evli olan esir kadınlar iddetleri bittiği vakit onlara helâldir, demektir.^[151]

Gerçekten Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bir gazvede idi. Doğumu yaklaşmış bir kadın gördü, “Zannederim ki bu (esirin) sahibi buna temas etmiştir,” buyurdu. Orada bul unanlar, “evet” dediler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Yemin olsun buna temas eden adama bir lânet etmeyi düşündüm ki, o lânet onunla beraber kabrine kadar girsin. Ona (kadından doğana) nasıl varis olacak, halbuki o, ona helâl değil, o çocuğu köle yerine nasıl hizmetlenecek o, ona helâl değildir” buyurdu.^[152]

Aramızda bir hatib ayağa kalktı. Ben size Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’den Huneyn günü işittiğimden başka bir şey konuşmayacağım, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Allah’a ve ahiret gününe inanan kimseye suyu ile başkasının ekinini sulamak helâl değildir” yani hamilelere temas helâl değildir. Allah’a ve ahiret gününe inanan kimseye esir kadını bir hayız görene kadar bırakıp temizlenmedikçe ona teması helâl olmaz.

Allah’a ve ahiret gününe inanan bir kimseye ganimet malı taksim edilmeden onu satması helâl olmaz” buyurdu.^[153]

Ebû Dâvud dedi ki: Ebû Sâid bu hadise şunu da ilave etti “sonra hizmetçi ile kadının alnından tutsun ve haklarında (Allah’tan) bereket istesin ve bu sözlerin aynısını söylesin,” ^[154]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Eğer sizden biriniz karısıyla birleşmek istediğinde, “Allah’ın adıyla başlarım, Ey Rabbim, şeytanı bizden uzaklaştır. Bizi rızıklandırıdığın şeyden de şeytanı def et,” der de sonra bu birleşmeden dolayı bir çocuk mukadder olursa şeytan hiçbir zaman ona zarar veremez,” buyurdu.^[155]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Karısının arkasını kullanan mel’undur” buyurdu.^[156]

Câbir radiyallahu anh’ın şöyle dediğini işittim: “Yahudiler şöyle diyorlardı: Bir adam karısına önünden cima ettiğinde, bunu arkasından yaparsa çocuğu şaşı olur.” Bunun üzerine Yüce olan Allah; “Kadınlarınız sizin ekin tarlanızdır. Tarlanıza nasıl isterseniz öyle gelin” ayetini indirdi. (Bakara suresi ayet 223) ^[157]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Evlerde onlarla bir arada bulunun, cimadan başka her şeyi yapın,” buyurdu. Yahudiler, şöyle dediler. “Bu adam (Peygamber) bizim adetlerimizden bir şeyi terk ederse ancak bize muhalif davranmak için yapmaktadır.” Bunun üzerine Üseyd bin Hudayr ve Ubade bin Bişir, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e gelerek “Ya Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Yahudiler şöyle böyle diyorlar. Kadınlarımıza hayız içinde cima etmeyelim mi?” dediler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in yüzünün (rengi) değişti, hattâ biz onlara gazablandı zannettik. Onlar hemen dışarı çıktılar. Derken karşlarına Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’a hediye olarak süt getiren birisi çıkıverdi Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem sütü onların arkasından gönderdi. Biz de Efendimizin onlara darılmadığını anladık.^[158]

“Ben tam hayızlı iken, ben ve Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bir gömlek içinde beraber yatardık. Eğer benden ona bir şey (kan) bulaşırsa

orayı yıkardı, başka tarafa geçmezdi. Eğer ondan (elbisesine) bir şey bulaşırsa orasını yıkar başka tarafa geçmez, o elbise içinde namaz kılardı,” [159]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem hanımlarından birisiyle hayızlı iken mubaşeretle bulunmak arzu ettiğinde ona etekliğini bağlamasını emreder sonra onunla mubaşeretle bulunurdu. [160]

2168 - İbn-i Abbas radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre Hz. Peygamber karısına hayızlı iken yaklaşan kimse hakkında şöyle buyurmuştur: “Bir dinar veya yarım dinar tasadduk eder,” [161]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in yanında azilden bahsedildi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Sizden biriniz bunu niçin yapıyor?” buyurdu. “Sizden biriniz bunu yapmasın buyurmadı. Sonra sözlerine şöyle devam etti: Yaratılmış hiçbir nefis yok ki, onu yaratan Allah olmasın” [162]

Biz Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile Benî Mustalık gazvesinde beraber bulunduk, Arab esirlerinden esirler elde ettik. Kadınlara arzu duymuştuk. Bekarlıkta bize artık zor gelmeye başlamıştı. (Cariyelerin hamile kalmasını istemiyor. Satılıp karşılık almak istiyorduk. Azil yapmak istedik, sonra Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem aramızda iken ona sormadan kendi kendimize azil yapıyoruz, dedik. Ve azilden sorduk. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Azil yapmanız aleyhinize değildir. Kıyamete kadar yaratılacak olan ne kadar insan varsa, muhakkak yaratılacaktır,” buyurdu. [163]

Ebû Dâvud buradan itibaren nakledeceğimi Muemmél ve Musa’dan aldım: “Dikkat ediniz bir erkek diğer bir erkekle, bir kadın diğer bir kadınla bir örtü içinde bir arada yatmasın, ancak çocuğuyla veya babasıyla olursa müstesna.” Üç şey daha zikr etti. Onları unuttum, Müseddet’in hadisinde vardır. (lâkin ben onu istediğim gibi sağlam bir şekilde tespit edemedim.) Musa bu hadisin senesinde şunları da zikretti. O diyor ki: Bize Hammad haber verdi. O da Cerirî’den o da Ebû Nazır’dan, o da Tefâvî’den. [164]

TALAK BÖLÜMÜ - كِتَابُ الطَّلَاقِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

كِتَابُ الطَّلَاقِ

1 - KADINI KOCASI ALEYHİNE KİŞKIRTAN KİMSENİN DURUMU

٢١٧٥- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

لَيْسَ مِنَّا مَنْ خَبَّبَ امْرَأَةً عَلَى زَوْجِهَا أَوْ عَبْدًا عَلَى سَيِّدِهِ

2175 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: “Kadını kocası aleyhine veya kölesini efendisi aleyhine kışkırtan kimse bizden değildir,” buyurdu.

2 - BİR ERKEKTEN KARISINI BOŞAMASINI İSTEYEN KADININ DURUMU

٢١٧٦- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا

تَسْأَلُ الْمَرْأَةُ خُلَاقَ أُخْتِهَا لِتُسْتَفْرِغَ صَفْحَتَهَا وَلِتُكَيِّجَ فَإِنَّمَا لَهَا مَا قُبِّرَ لَهَا

2176 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Kadını boşatıp, kendisi varmak için kadın (dinde) kız kardeşinin talâkını istemesin. Ona mukadder olan, onun da başına gelir” buyurdu.^[165]

İZAH

Bir kadının boşalan yere kendisi varmak için bir kadının boşanmasını istemesi, kadın için en çirkin hareketlerdendir. İmanlı bir kadın böyle davranamaz.

3 - TALÂKIN KERAHATİ

٢١٧٧- عَنْ مُحَارِبٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

مَا أَحَلَّ اللَّهُ شَيْئًا أَنْفَعُ إِلَيْهِ مِنَ الطَّلَاقِ

2177 - Muharib radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den: “Allah’ın helal kıldığı şeylerden ona en sevimsiz olanı talâktır,» buyurdu.

İZAH

Mürsel bir hadistir.

٢١٧٨- عَنْ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ «أَنْفَعُ

الْحَلَالِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى الطَّلَاقُ»

2178 - İbn-i Ömer radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den: “Allah’a helâlin en sevimsizi, kadın boşamaktır,» buyurdu.^[166]

İZAH

Kadın boşamak aslında helâldir. Fakat geçimsizlik edip kadın tadarçasına evlenip boşamak, Rabbimizin razı olduğu bir şey değildir. Kadınların da erkek tadarçasına evlenip boşanması Rabbimizin en çok buğz ettiği şeylerdendir.

4 - SÜNNETE UYGUN TALAK BABI

٢١٧٩- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ طَلُقَ امْرَأَتَهُ وَهِيَ حَائِضٌ عَلَى

عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَأَلَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَسُولَ

اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ: مُرَّةً فَلْيُرَاجِعْهَا ثُمَّ لِيَمْسِكْهَا حَتَّى تَطْهَرُ ثُمَّ تَجِئَ بِمَنْ تَطْهَرُ ثُمَّ

إِنْ شَاءَ أَنْتَ بَعْدَ ذَلِكَ وَإِنْ شَاءَ طَلَّقَ قَبْلَ أَنْ يَمْسُ بِتِلْكَ الْمَعْدَةِ الَّتِي

أَمَرَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ أَنْ تُطَلَّقَ لَهَا النِّسَاءُ

2179 - Abdullah bin Ömer radıyallahu anh'dan rivâyet edilmiştir:

O, Asr-ı Saadette karısını hayızlı iken boşamıştı. Ömer bin Hattab Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'a bunun hükmünden sordu. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Ömer'e "Oğluna emret, karısına ricât etsin, sonra onu temizlenip tekrar hayız olup yine temizlenene kadar tutsun. Bundan sonra dilerse tutar, dilerse ona temas etmeden boşar. İşte bu Allah Sübhanehu'nun kadının boşanmasında emir buyurduğu iddetir," buyurdu. [167]

٢١٨٠- عَنْ نَافِعٍ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ لَهْ وَهِيَ خَائِضٌ تَطْلِيقًا

بِمَعْنَى حَدِيثِ مَالِكٍ

2180 - Nâfi radıyallahu anh'dan rivâyet edilmiştir:

İbn-i Ömer hayızlı iken karısını bir talâkla boşadı. Nafi bu hadisi Malik'in bir önce geçen hadisinin manâsında rivâyet etti.

٢١٨١- عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّهُ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ وَهِيَ خَائِضٌ فَذَكَرَ ذَلِكَ عُمَرُ

لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُرَّةً

فَلْيُرَاجِعْهَا ثُمَّ لِيُطَلِّقْهَا إِذَا طَهَّرَتْ أَوْ وَهِيَ حَامِلٌ

2181 - İbn-i Ömer radıyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

İbn-i Ömer, karısını hayızlı iken boşadı. Ömer bunu Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'a anlattı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Oğluna emret, karısına müracaat etsin, sonra ya temizlenince veya hamile iken onu boşasın"

٢١٨٢- أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ وَهِيَ

حَابِئُ فَذَكَرَ ذَلِكَ عُمَرُ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتَعَيَّنَ رَسُولُ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ قَالَ: مَرْءٌ فَلْيَزِجْهَا ثُمَّ لِيَنْبِكْهَا حَتَّى
تَطْهَرُ ثُمَّ تَجِيضَ تَطْهَرُ ثُمَّ إِنْ شَاءَ طَلَّقَهَا طَاهِرًا قَبْلَ أَنْ يَمَسَّ ذَلِكَ
الطَّلَاقُ لِلْعِدَّةِ كَمَا أَمَرَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ

2182 - Salim bin Abdullah'dan, o da babasından o da babasından şöyle rivâyet etmişlerdir:

İbn-i Ömer karısı hayızlı iken boşadı, Ömer olayı Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e anlattı, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem öfkeleni, sonra, "Oğluna emret, karısına rücû etsin sonra temizlenip tekrar hayız olup yine temizlenene kadar onu tutsun, bundan sonra dilerse ona temas etmeden temizken onu boşasın. İşte bu Aziz ve Celil olan Allah'ın emrettiği gibi iddet içinde talâktır" buyurdu.^[168]

٢١٨٣ - أَخْبَرَنِي يُونُسُ بْنُ جُبَيْرٍ أَنَّهُ سَأَلَ ابْنَ عُمَرَ فَقَالَ كَيْفَ طَلَّقْتَ
امْرَأَتَكَ فَقَالَ وَاحِدَةً

2183 - Yunus bin Cübeyr radiyallahu anh'dan rivâyet edilmiştir:

O, İbn-i Ömer'e, "Karısını kaç talâkla boşadığını" sordu. İbn-i Ömer: "Bir talâkla boşadım," dedi.

٢١٨٤ - حَدَّثَنِي يُونُسُ بْنُ جُبَيْرٍ قَالَ: سَأَلْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ
قَالَ: قُلْتُ رَجُلٌ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ وَهِيَ حَائِضٌ قَالَ اتَّقِرِفِ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ
عُمَرَ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ فَإِنْ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ وَهِيَ حَائِضٌ
نَأَى عُمَرُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَأَلَهُ فَقَالَ: مَرْءٌ فَلْيَزِجْهَا ثُمَّ
لِيَطْلُقْهَا فِي قُبُلِ عِدَّتِهَا قَالَ: قُلْتُ فَبَعَثْتُ بِهَا قَالَ قَمَّةَ أُرَايْتُ إِنْ عَجَزَ
وَأَشْتَحَمْتُ

2184 - Yunus bin Cübeyr'den rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir: Abdullah bin Ömer'e sordum. “ Karısını hayızlı iken boşayan bir kimse hakkında ne dersin.” Sen ibn ömer'i tanır mısın, dedi. Ben de evet dedim. Bunun üzerine bana şunları anlattı. Abdullah ibn Ömer karısını hayızlı iken boşamıştı. Ömer radiyallahu anh Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'a gelip bunun hükmünü sordu. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem “Ona emret karısına dönsün. Sonra onun iddetinin hemen önünde başasın.” Ben kadını hayızda boşamak sayılır mı, dedim. İbn-i Ömer; neden sayılmasın, görmüyor musun, dedi.

Eğer bir insan acze düşüp ahmaklık etse (bu durumu onun talakını geri getirir mi?)^[169]

٢١٨٥- أَخْبَرَنِي أَبُو الزُّبَيْرِ أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ أَبِيهِ مَوْلَى
عُمَرَةَ يَسْأَلُ ابْنَ عُمَرَ وَأَبُو الزُّبَيْرِ يَسْمَعُ قَالَ: كَيْفَ تَرَى فِي رَجُلٍ طَلَّقَ
امْرَأَتَهُ حَائِضًا قَالَ طَلَّقَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ امْرَأَتَهُ وَهِيَ حَائِضٌ عَلَى عَهْدِ
رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَأَلَ عُمَرُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ فَقَالَ: إِنْ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ وَهِيَ حَائِضٌ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ
فَرَدَّهَا عَلَيَّ وَلَمْ يَزَلْهَا شَيْئًا وَقَالَ إِذَا طَهَّرْتَ فَلْيُطَلِّقْ أَوْ لِيُنكِحْ قَالَ ابْنُ
عُمَرَ وَقَرَأَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ
فَطَلَّقُوهُنَّ) فِي قُبُلِ عَدَّتِهِنَّ
قَالَ أَبُو دَاوُدَ: رَوَى هَذَا الْحَدِيثَ عَنْ ابْنِ عُمَرَ يُونُسُ بْنُ جُبَيْرٍ
وَأَنَسُ بْنُ سِيرِينَ وَسَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ وَزَيْدُ بْنُ أَشْلَمَ وَأَبُو الزُّبَيْرِ وَمُضَوَّرٌ
عَنْ أَبِي وَائِلٍ مَعْنَاهُمْ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَ أَنْ
يُزَاجِعَهَا حَتَّى تَطْهَرُ ثُمَّ إِنْ شَاءَ طَلَّقَ وَإِنْ شَاءَ أُنكِحَ
وَكَذَلِكَ رَوَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ سَالِمٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ وَأَمَّا

رَوَاةُ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ وَنَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ أَمَرَهُ أَنْ يَزَاجِعَهَا حَتَّى تَطْفُرَ ثُمَّ تُجِيفَ ثُمَّ تَطْفُرَ ثُمَّ إِنْ شَاءَ طَلَّقَ

وَإِنْ شَاءَ أَمْسَكَ

2185 - Ebû'z-Zübeyr'in haber verdiğine göre kendi, Urve'nin kölesi Abdurrahman bin Eymen'i ibn Ömer'e şu soruyu sorarken işitmiş. Ebû'z-Zübeyr onların konuştuklarını işitiyormuş. Abdurrahman: "Karısını hayızlı iken boşayan adam hakkında görüşün nasıldır" demiş. İbn-i Ömer şöyle cevap vermiş. "Abdullah bin Ömer, karısını hayızlı iken boşadı. Abdullah diyor ki: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onu bana geri çevirdi. Ve ona verdiğim talâkı saymadı." Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: "Temizlendiği vakit onu boşasın veya tutsun," dedi. İbn-i Ömer diyor ki: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Ey Nebi, kadınları boşadığınızda onları iddetlerinin başlangıcında boşayın" ayetini okudu.

Ebû Dâvud dedi: Şu hadisi Yunus bin Cübeyr, Enes bin Sirin, Said bin Cübeyr, Zeyd bin Eslem, Ebû'z-Zübeyr ve Ebû Vâil de Mansur'dan rivâyet etti. Hepsinin manâsı şudur. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, İbn-i Ömer'e temizlenene kadar karısına rücûunu emretti. Sonra dilerse onu tutması ve dilerse boşaması arasında muhayyer kıldı. Aynı şekilde bu hadisi Muhammed bin Abdurrahman, Salim'den, o da İbn-i Ömer'den rivâyet etti. Ama Zührî'nin, Salim'den, Nâfi'nin İbn-i Ömer'den rivâyeti şöyledir: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem İbn-i Ömer'e temizlenip sonra hayız görene, sonra yine temizlenene kadar rücûunu emretti. Sonra dilerse boşamasını dilerse tutmasını emir etti.^[170]

5 - KARISINI BOŞAYIP ŞAHİTSİZ OLARAK ONA DÖNMEK İSTEYEN KİMSE

٢١٨٦- قَالَ مُطَرِّفُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ عِمْرَانَ بْنَ حُصَيْنٍ سَمِعَ عَنِ

الرَّجُلِ يُطَلِّقُ امْرَأَتَهُ ثُمَّ يَقْعُ بِهَا وَلَمْ يُشْهَدْ عَلَى طَلَاقِهَا وَلَا عَلَى رَجْعَتِهَا

فَقَالَ: طَلَّقْتُ لَعْنِ شَتَّى وَرَاجَعْتُ لَعْنِ شَتَّى أَشْهَدُ عَلَى طَلَاقِهَا وَعَلَى

رَجَعَهَا وَلَا تَعُدَّ

2186 - Mutarrıf bin Abdullah'dan: İmran bin Husayn'a, bir zat karısını boşar sonra ona cimada bulunursa talâk ve ric'atına şahid tutmazsa durumu ne olacak, diye soruldu. O da, "Sünnete uymayarak boşadın, sünnete uymayarak ricat ettin, talâkına da, ric'atına da şahit tut ve bir daha böyle şahitsiz boşama ve ric'at yapma" dedi. ^[171]

6 - KÖLENİN KARISINI SÜNNETE UYGUN OLARAK BOŞAMASI

٢١٨٧- أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَا عَسَنِ مَرْزُومِي بَنِي مُؤَفَّلٍ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ اسْتَشَى ابْنَ

عَبَّاسٍ فِي مَمْلُوكَةٍ كَانَتْ تَحْتَهُ مَمْلُوكَةٌ فَطَلَّقَهَا فَطَلَّقَتْنِ ثُمَّ عَقَا بَعْدَ

ذَلِكَ مَرَى يَمْضُحُ لَهُ أَنَّ يَحْطُبَهَا قَالَ: نَعَمْ قَضَى بِذَلِكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

2187 - Benî Nevfel'in kölesi Ebâ Hasen'in haber verdiğine göre o İbn-i Abbas'a, nikâhında cariye bulunan bir kölenin, karısını iki defa boşamasından sonra azat olunsalar. Erkek için boşanan karısına talip olması uygun düşer mi diye fetva istedi. İbn-i Abbas: Evet, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem böyle hükmetmişti, cevabını verdi. ^[172]

٢١٨٨- بِإِسْنَادِهِ وَمَعْنَاهُ بِإِذَا إِخْبَارٍ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ بَقِيَ لَكَ وَاحِدَةٌ

قَضَى بِهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

2188 - Bir önceki hadis ihbar sigası kullanılmadan aynı sened ve mana ile rivâyet edilmiş bu rivâyette, İbn-i Abbas, şöyle demiştir: "Senin için bir (talâk) kaldı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'da böyle hükmetti," ^[173]

٢١٨٩- عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: طَلَّاقُ

الْأَمَةِ تَطْلِيقَتَانِ وَقَرُوءَا خِيضَتَانِ

قَالَ أَبُو عَاصِمٍ حَدَّثَنِي مُطَاهِرٌ حَدَّثَنِي الْقَاسِمُ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِشَأْنِهِ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ وَعِدَّتُهَا حَيْضَتَانِ

2189 - Aişe radiyallahu anha'dan: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'ın şöyle dediği rivâyet edilmiştir, “Cariyenin boşanması iki boşama kur'u da (iddeti de) iki hayızdan ibarettir,” buyurdu.

Ebû Asım dedi ki: Bana Muzahir haber verdi. Bana Kasım haber verdi. Aişe radiyallahu anha'dan: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den bu hadisin misli rivâyet olundu. Ancak o rivâyetinde, “Cariyenin iddeti, iki hayızdır,” buyurdu. [\[174\]](#)

İZAH

Hürre olan kadının iddeti üç tuhur (temizlik): Cariyenin iddeti iki tuhurdur. (Hayızından temizlenmektir.)

7 - NİKAHTAN ÖNCE TALÂKIN HÜKMÜ

٢١٩٠- عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا طَّلَاقَ إِلَّا يَمًا تَمْلِكُ وَلَا عَتَقَ إِلَّا يَمًا تَعْلِكُ وَلَا يَبِيعَ

إِلَّا يَمًا تَعْلِكُ زَادَ ابْنُ الْمُبَارَكِ وَلَا وَفَاءَ تَذَرُ إِلَّا يَمًا تَعْلِكُ

2190 - Amr bin Şuayb radiyallahu anha babasından o da dedesinden rivâyet ettiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, şöyle buyurmuştur: “Malik olduğundan başkasına vereceğin talâk vaki olmaz. Mâlik olduğundan başkasını azat edemezsin. Malik olduğundan başkasını satamazsın.” İbn-i Sabbâh şunu ziyade etti, “Mâlik olduğundan başka şeye nezirleri ifa gerekmez,” buyurdu. [\[175\]](#)

İZAH

Bir erkek henüz nikâhında olmayan bir kadını boşamaya yetkisi olmadığı gibi, sahibi olmadığı bir köleyi azat etmeye de selâhiyeti yoktur. Hele Mülkiyetinde olmayan bir malı da satamaz.

٢١٩١- عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ بِإِسْنَادِهِ وَمَعْنَاهُ رَأَى مَنْ خَلَّفَ عَلًى

مَنْصِيَّةً فَلَا يَمِينُ لَهُ وَمَنْ خَلَّفَ عَلًى فَعَلِيَّةٌ رَجِمَ فَلَا يَمِينُ لَهُ

2191 - Amr bin Şuayb'den bir önceki hadisin isnadı ve manâsında rivâyet olundu. Burada şu ziyade var:

“Masiyete yemin edenin üzerine yeminine riayet yoktur. Sıla-yı rahmi terke yemin edenin yeminini yerine getirmesi gerekmez.”

٢١٩٢- عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فِي هَذَا الْخَبَرِ رَأَى وَلَا تَذَرُ إِلَّا فِيمَا ابْتِغَيْتَ بِهِ وَجْهَ اللَّهِ

تَعَالَى ذِكْرُهُ

2192 - Amr bin Şuayb'den gelen önceki rivâyetinde, ravi şu ilavede bulundu: “Kendisiyle Allah’ın rızası talep olunan nezrin dışında ifası gereken nezir yoktur.”

8 - ÖFKELİ İKEN BOŞAMA

٢١٩٣- عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُمَيْرٍ بْنِ أَبِي صَالِحٍ الَّذِي كَانَ يَسْكُنُ لَيْلًا

قَالَ: خَرَجْتُ مَعَ عَبْدِ بْنِ عَبْدِ الْكَرْبِيِّ حَتَّى قَدِمْنَا مَكَّةَ فَبَعَثَنِي إِلَى

صَفِيَّةَ بِنْتِ شَيْبَةَ وَكَانَتْ قَدْ خِفَظَتْ مِنْ عَائِشَةَ فَأَلَتْ سَمِعْتُ عَائِشَةَ

تَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لَا عِلَاقَ وَلَا

عَتَاقَ فِي عِلَاقٍ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: الْعِلَاقُ أَظْنَهُ فِي الْعُقُوبِ

2193 - İlya’da oturan Muhammed bin Ubeyd bin Ebû Sâlih’den rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Kindeli, Adî oğlu Adî ile beraber yola çıktık. Hatta Mekke’ye geldik. Benî Şeybe kızı Safiye’ye gönderdi. Safiye, Aişe radiyallahu anh’dan

ezberlemişti. Dedi ki: Aişe radiyallahu anh'dan işittim. Aişe radiyallahu anha Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle dediğini işittim, dedi. "Gazablı iken yapılan talâk ve (gazablı iken yapılan azad) vaki olmaz," buyurdu.

Ebû Dâvud dedi ki: Gılak zannedersen, gazab demektir. ^[176]

İZAH

Gılak: Gazab demektir. İkra (zorlama) manâsına da gelir.

9 - ŞAKA İLE KADIN BOŞAMAK

۳۱۹۴- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

ثَلَاثٌ جَدُّهُنَّ جَدٌّ وَهَزَلُهُنَّ جَدُّ النِّكَاحُ وَالطَّلَاقُ وَالرَّجْعَةُ

2194 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Üç şey var ki hakikati hakikat, şakası da hakikattir. Nikâh, talâk ve (bir talâkla boşandığı karısına) ric'at," buyurdu. ^[177]

İZAH

Şaka ile karısını boşayan kimsenin talâkı vaki olacağı gibi, şaka ile kölesini azad edenin kölesi de hakikaten azad edilmiş olur. Bir talâkla boşadığı karısına, ben sana ric'at ettim, sen benim karımsın dese ric'atı sahih olur.

10 - ÜÇ TALAKLA BOŞADIKTAN SONRA KİŞİNİN KARISINA TEKRAR DÖNMESİ NESHEDİLMİŞTİR

۳۱۹۵- عَنْ إِبْنِ عَبَّاسٍ قَالَ (وَالْمُطَلَّقاتُ يَرْجِعْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ ثَلَاثَةً

أَوْ زَوْجًا وَلَا يَجْعَلُ لَهُنَّ أَنْ يَنْكِحْنَ مَا خَلَقَ اللَّهُ فِي أَرْحَامِهِنَّ الْآيَةَ وَذَلِكَ

أَنَّ الرَّجُلَ كَانَ إِذَا طَلَّقَ امْرَأَتَهُ فَهُوَ أَحَقُّ بِرُجْعَتِهَا وَإِنْ طَلَّقَهَا ثَلَاثًا فَلْيَسَحْ
ذَلِكَ وَقَالَ (الطَّلَاقُ مَرَّتَانِ)

2195 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Boşanmış kadınlar kendi nefislerini üç kur, bekletirler. Onlar için, Allah'ın rahimlerinde yarattığını saklamaları helâl olmaz. İşte bir kimse karısını boşadığında, isterse üç defa olsun ona ric'at hakkı idi, bu nesh edildi ve “Talâk iki defadır” âyeti indi. (Bakara, ayet 299)^[178]

٢١٩٦- عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَتَّابٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: (طَلَّقَ
عَبْدُ يَزِيدَ أَبُو رُكَّانَةَ وَإِخْوَتَهُ أُمُّ رُكَّانَةَ وَكَتَبَ امْرَأَتَهُ مِنْ مَرْثِيَةِ فَجَاءَتْ النَّبِيَّ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ: مَا يُعْنِي عَنِّي إِلَّا كَمَا تُعْنِي هَذِهِ الشَّعْرَةُ
بِشَعْرَةٍ أَخَذْتُهَا مِنْ رَأْسِهَا فَفَرَّقَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ فَأَخَذْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ حَبِيَّةً فَدَعَا بِرُكَّانَةَ وَإِخْوَتِهِ ثُمَّ قَالَ لِبُحَلَسَائِهِ أَتُرُونَ فُلَانًا يَنْسِبُ مِنْهُ
كَذَا وَكَذَا مِنْ عَبْدِ يَزِيدَ وَفُلَانًا يَنْسِبُ مِنْهُ كَذَا وَكَذَا قَالُوا: نَعَمْ قَالَ النَّبِيُّ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِعَبْدِ يَزِيدَ طَلِّقْهَا فَفَعَلَ ثُمَّ قَالَ رَاجِعِ امْرَأَتَكَ أُمُّ
رُكَّانَةَ وَإِخْوَتِهِ قَالِ ابْنِي طَلِّقْهَا ثَلَاثًا يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ قَدْ عَلِمْتُ رَاجِعُهَا
وَنَاقِلُ (وَمَا أَلَيْهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلَّقْتُمُنَّ لِبَدَتِيهِنَّ)
قَالَ أَبُو ذَاوُدَ: وَحَدِيثُ نَافِعِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يَزِيدَ
بْنِ رُكَّانَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ أَنَّ رُكَّانَةَ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ الْبَيْتَةَ فَرَدَّهَا إِلَيْهِ النَّبِيُّ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَصْحَحَ لِأَنَّ وَلَدَ الرَّجُلِ وَأَعْلَمَهُ أَعْلَمَ بِهِ أَنَّ رُكَّانَةَ
إِنَّمَا طَلَّقَ امْرَأَتَهُ الْبَيْتَةَ فَجَعَلَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَاحِدَةً

2196 - İbn-i Abbas'ın azatlısı İkrime radiyallahu anh'dan:

O da İbn-i Abbas'tan rivâyet ettiğine göre şöyle demiştir:

Ebû Rukane ve kardeşlerinin babası olan Abdu Yezid karısı Ümmü Rukane'yi boşadı. Müzeyne kabilesinden bir kadınla evlendi. Kadın Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi ve, "Başından bir kıl alarak, kocamın erliği bana faydası şu kılın faydası gibidir. (Erkekliği yoktur) onunla benim aramı ayır," dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem hiddetlendi. Rukane ve kardeşlerini çağırdı ve sonra mecliste bulunanlara hitaben "Falanı şu ve bu bakımlardan falanı da şu ve şu bakımlardan Abdu Yezid'e benzer buluyor musunuz?" diye sordu. Onlar da; Evet dediler. Bunun üzerine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Abdu Yezid'e, "Müzeyneli karını boş," buyurdu. O da boşadı. Sonra Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona, "Rukâne ve kardeşlerinin annesi olan karına dön," buyurdu ve, "Ey Nebi, kadınları boşadığınız zaman iddetlerine göre başayın," ayetini okudu. (Talâk suresi, Ayet 1) Ebû Dâvud diyor ki: Yezid bin Rükâne'den rivâyet olunduğuna göre Rükane hanımını kesin kesin bir şekilde boşadıktan sonra Hz. Peygamber o kadını Rükâne'ye geri göndermiştir. (Bu hadis yukarıdaki Ebû Rükane'nin başından geçtiğini ifade eden hadisten daha sahihtir. Çünkü bu haberi nakleden Nafi ile Abdullah'tır. Bunlar adamın oğullarıdır. Bir adamın ev halkı onu ve başından geçen böyle bir olayı daha iyi bilirler.) (Ebû Dâvud devamla diyor ki) Rükâne karısını sadece bir defa kesin bir şekilde boşamış, Hz. Peygamber de o talakı bir talak kabul etmiştir.

İZAH

Hadiste geçen Ümmü Rükane'nin asıl adı Acl'e'dir. Kocasından birkaç çocuğu olduktan sonra, kocası Abdu Yezid onu boşayıp Müzeyne'den bir kadın alıyor. Müzeyne'li kadın Abdu Yezid'in erkekliğinin olmadığından şikâyet etti. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, çocukları getirterek onların azalarının babalarına benzediğini isbattan sonra Müzeyne'nin boşanmasını emredip evvelce boşadığı Acla'yı almasını emrediyor. Abdu Yezid, "Ben onu bir anda üç talâkla boşadığını biliyorum, onu geri al, ric'at et," buyurdu. Buradan anlaşılan, bir yerde karısını üç talakla boşayan kimsenin karısı bir talâkla boş olup, üç talâk vaki olmamasıdır.

Ama Hanefî mezhebine göre; bir yerde karısını üç talâkla boşamışsa üç talâk birden vaki olur. Buna bid'at talâk denir.

Birde Ebû Rukâne'nin karısını boşarken kullandığı “elbette” tabiri Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem tarafından bir talâka haml edilmiştir. Ve karısına rücû etmesi emredilmiştir.^[179]

٢١٩٧- عَنْ مُجَاهِدٍ قَالَ كُنْتُ عِنْدَ ابْنِ عَبَّاسٍ فَجَاءَهُ رَجُلٌ فَقَالَ إِنَّهُ
طَلَّقَ امْرَأَتَهُ ثَلَاثًا قَالَ فَسَكَتَ عَمِّي طَلَّقْتُ أَنَّهُ زَادَهَا إِلَيْهِ ثُمَّ قَالَ يَتَطَلَّقُ
أَحَدُكُمْ فَيَرْكَبُ الْحُمُوقَةَ ثُمَّ يَقُولُ يَا ابْنَ عَبَّاسٍ يَا ابْنَ عَبَّاسٍ وَإِنَّ اللَّهَ
قَالَ (وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا) وَإِنَّكَ لَمْ تَتَّقِ اللَّهَ فَلَمْ أَجِدْ لَكَ
مَخْرَجًا عَصَيْتَ رِثَكَ وَبَايَئْتُ بِكَ امْرَأَتَكَ وَإِنَّ اللَّهَ قَالَ يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا
طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلِّقُوهُنَّ فِي قُبُلِ عَدَّتِهِنَّ
قَالَ أَبُو دَاوُدَ: هَذَا الْحَدِيثُ حَمِيدُ الْأَعْرَجِ وَغَيْرُهُ عَنْ مُجَاهِدٍ
عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ وَزَوَّاءَ شُعْبَةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ
ابْنِ عَبَّاسٍ وَأَيُّوبَ وَابْنِ جُرَيْجٍ جَمِيعًا عَنْ عِكْرِمَةَ بْنِ خَالِدٍ عَنْ سَجِيدِ
بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ وَابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ عَبْدِ الْمَعِيدِ بْنِ زَائِقٍ عَنْ عَطَاءِ
عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ وَزَوَّاءَ الْأَعْمَشِ عَنْ مَالِكِ بْنِ الْأَعْرَابِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ
وَابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ كُلُّهُمْ قَالُوا فِي الطَّلَاقِ
الثَّلَاثِ أَنَّهُ أَجَازَهَا قَالَ وَبَايَئْتُ بِكَ نَحْوَ حَدِيثِ إِسْمَاعِيلَ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ
عَبْدِ اللَّهِ بْنِ كَثِيرٍ
قَالَ أَبُو دَاوُدَ وَزَوَّاءَ حَمَادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ
عَبَّاسٍ إِذَا قَالَ أَتَيْتُ طَلِيقًا ثَلَاثًا بِفَسٍّ وَاحِدٍ فِيهِ وَاحِدَةٌ وَزَوَّاءَ إِسْمَاعِيلَ
بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ عِكْرِمَةَ هَذَا قَوْلُهُ لَمْ يَذْكُرْ ابْنَ عَبَّاسٍ وَجَعَلَهُ
قَوْلَ عِكْرِمَةَ

2197 - Mücahid radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

İbn-i Abbas radiyallahu anh'ın yanında bulunuyordum. Ona bir kimse geldi. Mücahid dedi ki: Karısını (bir defada) üç kere boşadığını söyledi. İbn-i Abbas sustu. Hatta zannettim ki, İbn-i Abbas kadını ona döndürecek, sonra dedi ki: Sizin biriniz (bu şekilde) karısını boşayarak ahmaklık ediyor, sonra da İbn-i Abbas, “İbn Abbas” diye feryad ediyor. Şüphesiz, Allah (c.c), “Kim Allah’tan korkarsa Allah onun için çıkacak yer kılar,” buyurdu. Sen ise bir defada üç talak vererek Allah’tan korkmadın ki, sana çıkacak yeri bulsam, sen Rabbına asi oldun. Karın da senden talâk-i bayin ile boş oldu, dedi. Şüphesiz ki Allah şöyle buyurdu, Ey Nebi, karılarınızı boşadığınız zaman onları iddetlerine göre boşayın, iddetlerinin önünde boşayın, (Talâk 1)

Ebû Dâvud bu hadisin bir çok tarikini verir, bütün ravilerin hepsinin şöyle dediğini söyler: Hepsi de dediler ki: İbn-i Abbas üç talâkı (bir anda vermeye) ona cevap verdi ve, “Karın senden talâk-ı bayin ile boş oldu,” buyurdu.

Ebû Dâvud dedi ki: “İbn-i Cüreyc’ten, Amr bin Dinar’dan: Erkek bir ağızdan bir anda, “Sen üç talâk boşsun, dese bir talâk olur,” dedi.

٢١٩٨- عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْنَيْسٍ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ وَأَبَا هُرَيْرَةَ وَعَبْدَ اللَّهِ

بْنِ عَمْرٍو وَابْنَ الْعَاصِ سَمِعُوا عَنِ الْبَكْرِ يَخْلُقُهَا زَوْجَهَا ثَلَاثًا فَكَتَلَهُمْ قَالُوا

لَا تَجِلُّ لَهُ حَتَّى تَنْكِحَ زَوْجًا غَيْرَهُ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَقَوْلُ ابْنِ عَبَّاسٍ هُوَ أَنَّ الطَّلَاقَ الثَّلَاثَ تَبَيَّنَ مِنْ

زَوْجَهَا مَدْخُولًا بِهَا وَغَيْرَ مَدْخُولٍ بِهَا لَا تَجِلُّ لَهُ حَتَّى تَنْكِحَ زَوْجًا غَيْرَهُ

هَذَا بِمِثْلِ خَبَرِ الصَّرَفِ قَالَ فِيهِ ثُمَّ إِنَّهُ رَجَعَ عَنْهُ يَعْنِي ابْنَ عَبَّاسٍ

2198 - Muhammed bin İyas’tan şöyle rivâyet edilmiştir:

İbn-i Abbas, Ebû Hüreyre ve Abdullah bin Amr bin As, kocası kendisini üç talâkla boşayan bakireden soruldular da, hepsi de, “başka bir koca ile evlenmedikce ona helâl olmaz,” dediler. Ebû Dâvud diyor ki: İbn-i

Abbas'ın üç talâkla boş olan kadın kocasından bâyin olur, sözü şu demektir: Kadın zifafa girmiş olsun, isterse olmasın başka bir erkekle evlenmedikçe ilk kocasına helâl olmaz. Şu aynen sarf (parayı para ile satma) haberi gibidir ki, İbn-i Abbas bu mevzuda bazı sözler söylemişti. Sonra o, bu sözünden döndü.

٢١٩٩- عَنْ طَاوُسٍ أَنَّ رَجُلًا يَقُولُ لَهُ أَبُو الصُّهَيْبِ كَانَ تَكْبِيرُ السُّؤَالِ

لِابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ الرَّجُلَ كَانَ إِذَا طَلَّقَ امْرَأَتَهُ ثَلَاثًا قَبْلَ أَنْ

يَدْخُلَ بِهَا جَعَلُوهَا وَاجِبَةً عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

وَأَبِي بَكْرٍ وَصَدْرًا مِنْ إِمَارَةِ عُمَرَ، قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ بَلَى كَانَ الرَّجُلُ إِذَا

طَلَّقَ امْرَأَتَهُ ثَلَاثًا قَبْلَ أَنْ يَدْخُلَ بِهَا جَعَلُوهَا وَاجِبَةً عَلَى عَهْدِ رَسُولِ

اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبِي بَكْرٍ وَصَدْرًا مِنْ إِمَارَةِ عُمَرَ فَلَمَّا رَأَى

النَّاسَ قَدْ تَتَابَعُوا فِيهَا قَالَ أَجِيزُوهُمْ عَلَيْهِمْ

2199 - Tâvus'tan şöyle rivâyet edilmiştir: Ebû's-Sahbâ denilen bir adam İbn-i Abbas'a çok sual sorardı. Dedi ki: "Biliyorsun bir adam karısına zifaf etmeden üç talâkla boşadığında Asr-ı Saadette, Ebû Bekir devrinde ve Ömer'in Halifeliğinin ilk günlerinde bir talâk sayarlardı,"

İbn-i Abbas: Evet bir adam zifaftan önce karısını üç talâkla boşarsa, Asr-ı Saadette, Ebû Bekir devrinde ve Ömer'in halifeliğinin ilk devirlerinde bir talâk sayılıyordu. Ömer radiyallahu anh insanların talâkları arka arkaya tabi kıldığını görünce, onların üzerine üç talâkın vukuuna hükmedin, dedi.

İZAH

Bir anda karısına üç talâk vermek bid'at bir talâktır. Bir anda üç talâk önceleri bir talâk kabul edilmiş ise de Hz. Ömer'den sonra üç talâk kabul edilmiştir. Fukahâ da bu rivâyeti savunmuştur.

٢٢٠٠- أَنَّ أَبَا الصُّهَيْبِ قَالَ لِابْنِ عَبَّاسٍ أَلَمْ نَعْلَمْ أَنَّكَ كُنْتَ الثَّلَاثَ

تُجْعَلُ وَاجِبَةً عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبِي بَكْرٍ وَثَلَاثًا

مِنْ إِمَارَةِ عُمَرَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ نَعَمْ

2200 - Ebû's-Sahbâ, İbn-i Abbas'a şöyle dedi:

Üç talâk, Asr-ı Saadet'te, Ebû Bekir devrinde ve Ömer'in halifeliğinin ilk üç yılında bir talâk sayılıyordu, biliyor musun? İbn-i Abbas da evet, dedi. [\[180\]](#)

11 - KENDİSİYLE TALAK KADSEDİLEN ŞEYLER VE AMELLERDE NİYETLERİN ÖNEMİ

٢٢٠١- عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ وَقَّاصٍ اللَّيْثِيِّ قَالَ سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ

يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ وَإِنَّمَا لِكُلِّ

أَمْرٍ عَا نَوْيٌ فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ فَهِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ

وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ لِنِسَاءٍ يَمْسِكُهَا أَوْ لِمَرْأَةٍ يَتَزَوَّجُهَا فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ

2201 - Alkame bin Vakkâs el-Leysî radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Ömer bin Hattab'ın şöyle dediğini işittim: “Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu: “Ancak ameller niyetlere bağlıdır. Her kişi için niyet ettiği şey vardır.

Kimin hicreti Allah ve Rasûlüne olursa onun hicreti Allah ve Rasûlünedir. Kimin hicreti dünya için olursa ona isabet eder. Veya bir kadın için olursa onunla nikâhlanır, onun hicreti, hicret ettiği şeyle olur.” [\[181\]](#)

٢٢٠٢- عَنْ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ كَعْبٍ

بْنِ مَالِكٍ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ كَعْبٍ وَكَانَ قَائِدَ كَعْبٍ مِنْ بَنِي حِمْيَرَ عَمِي

قَالَ سَمِعْتُ كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ فَسَأَلَ قُبُطَةَ فِي تَبْرُكٍ قَالَ حَتَّى إِذَا نَضَتْ

أَرْبَعُونَ مِنَ الْخَمْسِينَ إِذَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْتِي

قَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْمُرُكَ أَنْ تَعْتَزَلَ امْرَأَتَكَ قَالَ

فَقُلْتُ أَطْلُقُهَا أَمْ سَادًا أَفْعَلُ قَالَ لَا بِنِ اعْتِزْلِهَا فَلَا تَقْرَبْنَهَا فَقُلْتُ لَا أَمْرَئِي

إِلْحَاقِي بِأَهْلِكَ فَكُنُونِي عِنْدَهُمْ حَتَّى يَقْبِضَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ فِي هَذَا الْأَمْرِ

2202 - Abdullah bin Ka'b bin Malik'ten, dedi ki: Ben Kab bin Malik'i dinledim de bize Tebük seferiyle ilgili hadisesini şöyle anlattı: Elli günden kırk günü geçince Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem elçisi geliyor. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem karından uzak olmanı emrediyor, dedi. Malik diyor ki: Onu boşayacak mıyım, yoksa ne yapacağım dedim. Hayır boşamayacaksın, fakat ondan ayrıl, ona yaklaşma, dedi. Ben de karıma; "Ailenin yanına git" Sübhan olan Allah bu işte bir hüküm bildirene kadar onların yanında dur, dedim. [\[182\]](#)

İZAH

(Elhıkı Ehlek) Ehline iltihak et, sözünden talâk kastedilirse kadın bir talâkla boş olur. Talâka niyet edilmezse boş olmaz. Ka'b bin Malik mazereti olmadığı halde Tebuk seferine gitmemişti. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem seferden dönüşünde hakkında affınızı bildiren bir vahiy gelene kadar ailenden uzak dur, buyurdu. Ka'b da hanımını babası evine göndermişti. Bilâhare af edildikleri müjdesi gelince hanımı yine yanına geldi.

12 - MUHAYYERLİK

۲۲۰۳- عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ خَيَّرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

فَاخْتَرَنَاهُ فَلَمْ يَغْدُ ذَلِكَ شَيْئًا

2203 - Aişe radiyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bizi (Kendimizi boşamakla onu tercih arasında) muhayyer kıldı. Biz Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'i tercih ettik de bu muhayyerliği talâk saymadı. [\[183\]](#)

İZAH

Erkek karısına kendini boşamakta muhayyersin derse kadın daha o meclisten kalkmadan isterse kendini boşar. Fakat o, meclisten kalktıktan sonra kadının muhayyerliği kalmaz.

Hanefî, Şâfiî, Malik, Evzâî, Şureyh, Mesruk, Atâ, Mücâhid, Şâ'bî ve Nehâî'nin görüşleri de budur. (Mealimü's-Sünen c. 3, s. 130)

13 - “İŞİN KENDİ ELİNDE” SÖZÜNÜN HÜKMÜ

٢٢٠٤ - عَنْ حَمَّادِ بْنِ زَيْدٍ قَالَ: قُلْتُ لِيُيُوبَ هَلْ تَعْلَمُ أَحَدًا قَالَ

يَقُولُ الْحَسَنُ فِي أَمْرِكَ بِبَيْدِكَ قَالَ: لَا إِلَّا شَيْئًا عَدَلْنَا فَنَادَى عَنْ كَثِيرٍ

مَوْلَى ابْنِ سَمُرَةَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ بِنَحْوِهِ. قَالَ يُيُوبُ فَقَدِمَ عَلَيْنَا كَثِيرٌ فَمَسَّأَلَهُ فَقَالَ مَا حَدَّثْتُ بِهَذَا

فَطُفُّ فَنَدَّكَرْتُهُ لِفَتَادَى فَقَالَ بَلَى وَلَكِنَّهُ نَسِيَ

2204 - Hammad bin Zeyd'den rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Eyyub'a şöyle dedim: “İşin kendi elindedir,” ifadesi hakkında Hasan'ın dediğinin aynısını söyleyen bir kimse biliyor musun? Eyyub: Hayır, dedi. Ancak Katâde'nin bize söylediği şey müstesna.

Katâde, İbn-i Semure'nin azatlısı Kesir'den, o da Ebû Seleme'den, Ebû Seleme de Ebû Hüreyre'den, o da Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'den bunun benzerini rivâyet etti. Eyyub dedi ki: Kesîr bize gelmişti, ona sordum, bunu ben katiyen rivâyet etmedim, dedi. Bunu Katâde'ye anlattım. Katâde, evet o rivâyet etti lâkin o unutmuş, dedi. ^[184]

٢٢٠٥ - عَنْ فَتَادَةَ عَنِ الْحَسَنِ « فِي أَمْرِكَ بِبَيْدِكَ » قَالَ ثَلَاثَ

2205 - Hasan radiyallahu anh, (Emrüki biyediki = işin kendi elindedir) sözünün hükmü hakkında (kadın kendisini boşarsa, “üç talâk vaki olur,”) dedi.

İZAH

Hasan bin Ali'ye göre, erkek kadına, “emrin elindedir,” der. Kadın da nefsimi boşadım derse, kadın üç talâkla boş olur.

14 - ELBETTE SÖZÜYLE YAPILAN BOŞAMA

٢٢٠٦- عَنْ نَافِعِ بْنِ عُجَيْبٍ بْنِ عَبْدِ يَزِيدَ بْنِ رُكَّانَةَ أَنَّ رُكَّانَةَ بِنْتُ عَبْدِ

يَزِيدَ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ سُهَيْمَةَ الْبَيْتَةَ فَأَخْبَرَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِذَلِكَ

وَقَالَ: وَاللَّهِ مَا أَرَدْتُ إِلَّا وَاحِدَةً فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

وَاللَّهِ مَا أَرَدْتُ إِلَّا وَاحِدَةً فَقَالَ رُكَّانَةُ وَاللَّهِ مَا أَرَدْتُ إِلَّا وَاحِدَةً فَرَدَّهَا

إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَمُتْلِقُهَا الثَّانِيَةَ فِي زَمَانِ عُمَرَ

وَالثَّالِثَةَ فِي زَمَانِ عُثْمَانَ

2206 - Nâfi bin Uceyr bin Abdu Yezid bin Rukâne'den riayet edildiğine göre şöyle demiştir:

Abdu Yezid'in oğlu rukane, karısı Süheyme'yi, “Elbette boşsun,” diyerek boşamıştı. Bunu Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e bildirdi ve, Vallahi bir talaktan başkasını niyet etmedim, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem; “Vallahi sen sadece bir talaktan fazlasına niyet etmedin” cevabını verdi. Bunun üzerine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Rukâne'yi karısına geri göndermiştir. Daha sonra Rükâne onu Ömer zamanında ikinci defa, Osman zamanında da üçüncü defa boşadı.

İZAH

Talâкта elbette boşadım, sözünde ihtilâf var. Hanefîlerce bununla üç talâka niyet ederse üç olur. Hiçbir şeye niyet etmemişse, talâkı bâyin olur. Şâfiî, elbette sözü üç talâk ifade eder, diyor. (Maâlim-üs-Sünen c. 3, s. 133) Hanımını boşayan asıl şahıs Rukane'dir. Karısının adı Süheyme'dir.

٢٢٠٧- عَنْ رُكَّانَةَ بِنْتُ عَبْدِ يَزِيدَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

بِهَذَا الْحَدِيثِ

2207 - Rukâne bin Abdi Yezid'den, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den şu geçen hadis rivâyet olundu.

٢٢٠٨- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ يَزِيدَ بْنِ رُكَّانَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ

أَنَّهُ سَلَّمَ إِفْرَاقَهُ الْبَيْتَةَ فَأَتَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: مَا

أَرَدْتُ قَالَ وَاحِدَةً قَالَ اللَّهُ قَالَ اللَّهُ قَالَ هُوَ عَلَى مَا أَرَدْتُ

2208 - Abdullah bin Ali bin Yezid bin Rukâne'den, o da babasından, o da dedesinden rivâyet etti. Rükâne karısını “Elbette” tâbiriyle boşadı ve Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'a geldi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Boşarken kaç talâk boşamak istedin?” buyurdu. Rukâne: Bir talâk boşamak istedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem; “Bir talâk verdiğine Allah'a yemin eder misin?” buyurdu. Rükâne de: Allah'a yemin ederim, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Elbette ile talâk senin muradına göre vaki olur,” buyurdu. [185]

İZAH

Bu hadis, hadis-i muzdaribtir.

15 - TALAKTA VESVESE

٢٢٠٩- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا

اللَّهُ تَجَاوَزَ لِأَمْرِي عَمَّا لَمْ تَتَكَلَّمْ بِهِ أَوْ تَعَمَلْ بِهِ وَبِمَا خَدَعْتُ بِهِ أَنْفُسَهَا

2209 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu, “Şüphesiz Allah (c.c) ümmetimin söylemediği ya da yapmadığı ve (fakat) kalbinden geçirdiği şeyleri bağışlamıştır.” [186]

İZAH

Bir kimsenin kalbine karısını boşadığı hakkında bir vesvese gelse buna itibar yoktur. Hatta bir kimse kalbi ile karısını boşasa boş olmaz. Çünkü kalbin boşaması bir şey ifade etmez. Hanefî, Şâfiî, Ahmed bin Hanbel’in görüşleri de böyledir. (Maalim-üs-Sünen, c. 3, s. 135) İmam Malik, talak vaki olur diyor. Bu görüş hadisin manasına ters düşmektedir.

16 - KARISINA KIZ KARDEŞİM DİYEN KİMSENİN DURUMU

۲۲۱۰- عَنْ أَبِي ثَمِيمَةَ الْهَمْدَانِيِّ أَنَّ رَجُلًا قَالَ لِامْرَأَتِهِ يَا أُخْتِي فَقَالَ

رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَخْشَكَ جِي فَكْرَةَ ذَلِكَ وَهِيَ عَنْهُ

2210 - Ebû Tumeyme el-Hüceymî radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Bir adam karısına, “Ey bacım” demişti.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “O senin kız kardeşin midir?” dedi. Bunu iyi karşılamadı ve adamın karısına kız kardeşim demesinden nehyetti.

۲۲۱۱- عَنْ أَبِي ثَمِيمَةَ عَنْ رَجُلٍ مِنْ قَوْمِهِ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَمِعَ رَجُلًا يَقُولُ لِامْرَأَتِهِ يَا أُخْتِي فَتَنَّهُ

2211 - Ebû Tumeyme'den, o da kavminden bir adamdan şöyle rivâyet etmiştir: Bu adamın işittiğine göre:

Hz. Peygamber bir adamı karısına “Ey bacım” diye hitap ederken duyunca o kimseyi bundan men etmiştir.

۲۲۱۲- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ إِبْرَاهِيمَ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَكْذِبْ غَطًّا إِلَّا ثَلَاثًا بَشَرًا فِي ذَاتِ اللَّهِ تَعَالَى

قَوْلُهُ «إِنِّي سَقِيمٌ» وَقَوْلُهُ «بَلْ فَعَلَهُ كَبِيرُهُمْ هَذَا» وَبَيْنَمَا هُوَ يَسِيرُ فِي

أَرَضِ جَبَّارٍ مِنَ الْجَبَّارَةِ إِذْ نَزَلَ مَثَرًا فَأَتَيْتُ الْجَبَّارَ فَقِيلَ لَهُ إِنَّهُ نَزَلَ هَاهُنَا
رَجُلٌ مَعَ امْرَأَةٍ هِيَ أَحْسَنُ النَّاسِ قَالَ فَأَرْسَلَ إِلَيْهِ فَسَأَلَهُ عَنْهَا فَقَالَ إِنَّهَا
أُخْتِي فَلَمَّا رَجَعَ إِلَيْهَا قَالَ إِنَّ هَذَا سَأَلَنِي عَنْكَ فَأَنْبَأْتُهُ أَنَّكَ أُخْتِي وَإِنَّهُ
لَيْسَ الْيَوْمَ مُسْلِمٌ غَيْرِي وَغَيْرِكَ وَإِنَّكَ أُخْتِي فِي كِتَابِ اللَّهِ فَلَا تُكَذِّبْنِي
عَنْدَهُ وَسَاقِ الْحَدِيثَ

2212 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Hakikaten İbrahim (a.s) şu üç yerden başka katiyen yalan söylemedi, onlardan ikisi Aziz ve Celil olan Allah’ın zati hakkındaydı. “Ben hastayım,” demesi ve “Onu onların büyüğü olan şu put kırdı” demesidir. Üçüncüsü de şöyle olmuştur. Bir zaman İbrahim (a.s) Cebbar hükümdarlardan birinin yurdunda yürüyordu. Bir konak yerine indi. Zalim hükümdarın konağına gelindi, şuraya yanında insanların en güzel kadını bulunan bir erkek indi, dediler. Hükümdar, İbrahim (a.s)’a adam göndererek çağırıp yanındaki kadının kim olduğundan sordu. İbrahim (a.s.) o benim kız kardeşimdir, cevabını verdi. Karısının yanına dönünce o zalim, senin kim olduğundan sordu, ben de kız kardeşim olduğunu söyledim, gerçek bu gün yer yüzünde seninle benden başka Müslüman yok. Allah’ın kitabında sen benim kız kardeşimsin, sakın onun yanında beni yalancı çıkarma,” dedi. Daha sonra ravi hadisin kalan kısmını nakletti. [187]

İZAH

Hadis-i şeriflerden anlaşılan hüküm şudur. Bir kimse karısına zihar olması niyyeti ile sen benim kız kardeşimsin, derse zihar olur. Kefaretini ödemedi karısına yaklaşılamaz, eğer zihar niyeti yoksa, zihar olmaz, fakat iyi bir söz de olmaz. İbrahim (a.s)’ın konuştuğu bu sözler yalan değildi.

1 - Bir bayram gününde putlar namına yapılacak kurbanlar ziyafetler için babası İbrahim (a.s)’ı çağırdı, yolda giderken kavminin Allah’ı bırakıp taş parçasına tapmaları, onu çok müteessir ediyordu. Yolda yere yıkılıp, “Ben hastayım,” dedi. Putlar namına verilen ziyafetlerde bulunmadı.

2- Geri dönünce puthanedeki putları balta ile yere serdi ve baltayı en büyük putun omuzuna taktı, akşam üstü bu hali gördüklerinde bunu sen yaptın, dediler. Hz. İbrahim de putların hiçbir şeye güçlerinin yetmediğini onlara itiraf ettirmek için, “Bu putları büyükleri olan şu put kırdı,” demişti.

3 - Eğer Hz. İbrahim zalim hükümdara yanımdaki kadın karım dese idi, Hz. İbrahim’i öldürebilirdi. Sonra Hz. İbrahim ve karısı Sâre’den başka, o muhitte Ehli Tevhid yoktu. Zâlim hükümdarın Mısır hükümdarı Amr bin İmr’ül-Kays, veya Ürdün Kralı Sadık veya Sinan bin Uhvan olduğunu söyleyenler de var.

17 - ZIHAR BABI

٢٢١٣- عَنْ سَلَمَةَ بْنِ صَخْرٍ قَالَ ابْنُ الْعَلَاءِ الْبَيْهَقِيُّ قَالَ كُنْتُ امْرَأً

أَصِيبَ مِنَ النِّسَاءِ مَا لَا يَجِبُ غَيْرِي فَلَمَّا دَخَلَ شَهْرُ رَمَضَانَ خِفْتُ أَنْ

أَصِيبَ مِنْ امْرَأَتِي شَيْئًا يَتَابَعُ بِي حَتَّى أَصْبِحَ فُظَاهَرْتُ مِنْهَا حَتَّى يَسْلَخَ

شَهْرُ رَمَضَانَ فَبَيْنَا هِيَ تَخْلَعُنِي ذَاتَ لَيْلَةٍ إِذْ تَكَشَّفَ لِي مِنْهَا شَيْءٌ

فَلَمْ أَكْبُثْ أَنْ نَزَوْتُ عَلَيْهَا فَلَمَّا أَصْبَحْتُ خَرَجْتُ إِلَى قَوْمِي فَأَخْبَرْتُهُمْ

الْخَبَرَ وَقُلْتُ امْشُوا مَعِيَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالُوا

لَا وَاللَّهِ فَانْطَلَقْتُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرْتُهُ فَقَالَ أَنْتِ

بِذَلِكَ يَا سَلَمَةُ قُلْتُ أَنَا بِذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَرَّتَيْنِ وَأَنَا صَابِرٌ لِأَمْرِ اللَّهِ

فَأَسْأَلُكُمْ فِي مَا أَرَادَ اللَّهُ قَالَ حَرِّزَ رَجُلٌ قُلْتُ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا

أَمْلِكُ رَجُلًا غَيْرَهَا وَصَرَفْتُ صَفْحَةً رَجَبِي قَالَ فَغَضِبَ شَهْرَيْنِ مُتَابِعَتَيْنِ

قَالَ وَهَلْ أَصَبْتُ إِلَيْكَ أَصِيبْتُ إِلَّا مِنَ الْعَبَايَا قَالَ فَأَطْعِمْ وَنَقًا مِنْ ثَمَرِ

بَيْنَ مَيْتَيْنِ مَسْكِينًا قُلْتُ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ لَقَدْ بَشَّنَا وَخَشِنَا مَا لَنَا طَعْمُ

قَالَ فَانْطَلِقِي إِلَى صَاحِبِ صَدَقَةِ بَنِي زُرَيْقٍ فَلْيَنْفَعْهَا إِلَيْكَ فَأَطْعِمِ بَشِيرًا

بَشِيكًا وَشَقًا مِنْ نَعْرِ وَكُلِّ أَنتَ وَعَيْنَاكَ بَقِيَّتُهَا فَرَجَعْتُ إِلَى قَوْمِي

فَقُلْتُ وَجَدْتُ جَنْدُكُمُ الطَّيِّقَ وَشَوْءَ الرَّأْيِ وَوَجَدْتُ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ السَّعَةَ وَحُسْنَ الرَّأْيِ وَقَدْ أَمَرَنِي أَوْ أَمَرَ لِي بِضَنْقَتِكُمْ

2213 - Seleme bin Sahr'dan rivâyet edildiğine göre İbn-i Âlâ el-Beyazî radiyallahu anh şöyle demiştir:

“Ben öyle bir adamdım ki, kadınlara karşı başkalarında bulunmayan bir za’fa, şehvete mübtelâ idim. Ramazan-ı Şerif girince karıma temas ederim de bu hal beni sabaha kadar sürükler diye korktum. Ramazan-ı Şerif çıkana kadar karıma zihar verdim. Bir ara, o bana gece hizmet ediyordu, onun vücudundan bir kısmını açılmış gördüm, dayanamadım, ona cimada bulundum sabah olunca hemen kavmim içerisine çıktım, onlara başımdan geçenleri haber verdim ve haydin benimle Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e yürüyün, dedim. Kavmim “Vallahi gitmeyiz,” dediler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e gittim ve olayı anlattım. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: “Ey Seleme bunu sen mi yaptın, buyurdu. Ben iki defa, “Evet onu ben yaptım. Allah sana ne bildirdiyse bana onu emret, çünkü ben Allah’ın emrine sabırlıyım (razıyım)” dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Bir ense (köle) azad et,” dedi.

Ben enseme (elimi) vurarak, “Bundan başka enseme yoktur.” Dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Arka arkaya iki ay oruç tut,” buyurdu. Ben; “Benim şu başıma gelen ancak oruç yüzünden geldi.” Öyle ise, “Altmış fakire bir vesak hurma dağıt,” buyurdu. Ben, seni peygamber olarak gönderen, Allah’a yemin ederim ki, bizim yiyeceğimiz yoktu. Aç olarak yattık, dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Benî Züreyk’in sadaka tahsildarına git, onlardan aldığı zekâtı sana versin, ondan bir vesakını altmış fakire yedir, geri kalanını sen ve ailen yesin,” buyurdu. Kavmime döndüm, onlara dedim ki, “Sizden çok tazyik ve iyi olmayan görüşler gördüm, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’den genişlik ve güzel görüşler gördüm, bana veya benim için sadakanızı vermenizi emretti,” dedim.^[188]

İZAH

Yuttabeu: Düşünmeden şerde vaki olmaktır.

Vahşeyni: Yemeğimiz yok, aç olarak demektir. Muvakkat zihârın bir şey ifade etmeyeceğine Şâfiî hükmediyor. Meselâ: Bir kimse karısına bir ay sen bana annem gibisin, dese muvakkat olduğu için bir şey lâzım değil diyor.

İmam-ı A'zam zıhar kefaretinde azat edecek köle bulamazsan, iki ay oruç tutar, ona da gücü yetmez ise altmış fakire birer fitre para verir veya fakirleri doyurur. Fakire fitre verecekse bir fitir yarım sağ olduğu için 30 sağ buğday yeter diyor. Buğdaydan otuz sağ olursa yarımşar sağdan altmış fakire dağıtılır, bu kâfi gelir, diyor. Bu hadisten bir mü'min zekâtının hepsini bir mü'minin borçtan kurtulmasına sarf edebileceği de anlaşıyor.

Rakabe: Aslında Ense demektir. Fakat Köle manâsında kullanılır. Çünkü ense insanın bir parçası ve can damarının bulunduğu yerdir. Köleler efendiler tarafından ensesinden tutulmuşa benzerler. Bundan dolayı onlara rakabe denir.

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, rakabe azad et, derken köle azad et, demek istiyor. Seleme de kölesi olmadığını kinaye yollu ifade için rakabe kelimesini asıl manâsında kullanarak benim bundan başka ensem yok, demiştir.

٢٢١٤- عَنْ خُوَيْلَةَ بِنْتِ مَالِكِ بْنِ ثَعْلَبَةَ قَالَتْ ظَاهَرَ مِنِّي رَوْحِي

أَوْسُ بْنُ الصَّامِتِ فَجِئْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَشْكُو إِلَيْهِ

وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُجَادِلُنِي فِيهِ وَيَقُولُ اتَّقِي اللَّهَ فَإِنَّهُ

ابْنُ عَمَلِكَ فَمَا بَرَحْتُ حَتَّى نَزَلَ الْقُرْآنُ «قَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الْبَنِيِّ تَجَادَلْتُكَ

فِي رَوْحِهَا» إِلَى الْفَرَضِ فَقَالَ يُعْتَبَرُ رَقَبَةً قَالَتْ لَا يَجِدُ قَالَ فَيَضْرِبُ

شَهْرَيْنِ مُتَابَعَيْنِ قَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّهُ شَيْخٌ كَبِيرٌ مَا بِهِ مِنْ مَيِّمَةٍ قَالِ

فَلْيُعْلِمِ مِثْقَلُ مِثْقَلِنَا قَالَتْ مَا عِنْدَهُ مِنْ شَيْءٍ يَتَضَدَّقُ بِهِ قَالَتْ فَأَتَيْتُ

سَاعَتِي بِعَرَقٍ مِنْ ثَمَرٍ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَإِنِّي أُعِينُهُ بِعَرَقٍ آخَرَ قَالَ قَدْ

أَخْسَنْتَ إِذْ هَبِي فَأَطِيعِي بِهَا عَنْهُ سِتْرَيْنِ يَسْكِينَا وَارْجِعِي إِلَى ابْنِ عَمَلِكِ

قَالَ وَالْعَرَقُ سِتْرُونَ صَاعًا

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: فِي هَذَا إِنَّهَا كَفَرَتْ عَنْهُ مِنْ غَيْرِ أَنْ تَسْتَأْمِرَهُ قَالَ أَبُو

دَاوُدَ: وَهَذَا أَخْبَرَهُ عُبَادَةُ بْنُ الصَّامِتِ

2214 - Huveyle bin Malik bin Sa'lebe radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Kocam Evs bin Sâmit bana ziharda bulunmuştu. Ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e geldim, ona şikâyetle bulunuyordum. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem de kocam hakkında benimle mücadele ediyor ve, "Allah'tan kork kocan senin amcanın oğludur," buyuruyordu. Fazla zaman geçmedi. Kur'an'dan, "Muhakkak Allah kocası hakkında seninle mücadele eden kadının sözünü işitti." Ayetleri ziharın kefareti bildiren ayetlere kadar indi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Bir köle azat etsin," buyurdu. Huveyle, kocam bir köle azad edecek para bulamaz, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

"Arka arkaya iki ay oruç tutacak."

Huveyle:

Ya Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, kocam ihtiyar bir adamdır. Oruç tutamaz dedi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

"Altmış fakir doyursun."

Huveyle: Sadaka olarak verecek bir şeyi yok. Daha sonra Huveyle şunları rivâyet etti. Hemen o anda bir arak hurma getirildi. Ben de: Ya Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem kocama bir arak da ben yardım edeyim dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

"Aferin sana, git kocan namına onunla altmış fakiri doyur ve amcanın oğlu olan kocana dön," buyurdu.

Ma'mer diyor ki: Arak altmış sa'dır.

Ebû Dâvud bu mevzuda diyor ki: Huveyle kocasından müsaade almadan onun namına kefareti ödedi. (Ebû Dâvud: Evs, Ubade bin Samit'in oğlan kardeşidir) dedi.

İZAH

Zihar: Bir erkeğin karısına, senin sırtın bana annemin sırtı gibidir. Veya senin başın bana annemin başı gibidir. Senin kalçaların bana annemin kalçaları gibidir, veya senin bu azaların bana kız kardeşimin bu uzuvları gibidir, sözleriyle kadına zihar vermiş oluyor. Karısına bu sözlerden birisi ile zihar vermiş olan kimse bir köle azat etmedikçe, onu bulamazsa arka arkaya iki ay oruç tutmadıkça ona da gücü yetmezse, altmış fakire yarımşar sa yiyecek vermedikçe karısına yaklaşamaz, işte karısına zihar verenlerin ödeyeceği kefaret budur.

Arak: Büyük bir harar. Veya harar büyüklüğünde bir zenbildir. Yukarıda geçen ayetleri Mücadele suresinin ilk ayetleridir.

٢٢١٥- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ ابْنِ إِسْحَاقَ بِهَذَا الْإِسْنَادِ نَحْنُهُ

إِلَّا أَنَّهُ قَالَ وَالْعَرَقُ مِثْلُ يَسَعٍ ثَلَاثِينَ صَاعًا

2215 - Muhammed bin Seleme, İbn-i İshak'tan:

Bu isnadla bu geçen hadisin benzerini rivâyet etti. Ancak orada, arak otuz sa' alan bir ölçektir, dedi.

٢٢١٦- عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَ يَغْنِي بِالْعَرَقِ زَيْلًا

يَأْخُذُ خَمْسَةَ عَشَرَ صَاعًا

2216 - Ebû Seleme bin Abdurrahman radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Arak, onbeş sa' alan zenbildir.

٢٢١٧- عَنْ سَلِيمَانَ بْنِ يَسَارٍ بِهَذَا الْخَبَرِ قَالَ: فَأُثْبِتِي رَسُولُ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَمَرُ فَأَعْطَاهُ إِثْمًا وَهُوَ قَرِيبٌ مِنْ خَمْسَةِ عَشَرَ

ضَاعًا قَالَ: تَصَلَّى بِهَذَا قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ عَلَى أَفْقَرِ مِنِّي وَمِنْ أَهْلِي

فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُفَّ أَنْتَ وَأَهْلُكَ

2217 - Şu bir önceki hadis Süleyman bin Yesar'dan rivâyet edilmiş, bu rivâyetle;

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'a hurma getirildi, onu Evs bin Samit'e verdi. Hurma on beş sa'a yakındı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona: “Bunları tasadduk et” buyurdu. Evs bin Samit, Ey Allah'ın Rasûlü, bunu benden ve ehlimden daha fakire mi tasadduk edeceğim, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Onu sen ve ehlin yiyin,” buyurdu.

٢٢١٨- عَنْ أُوَيْسِ بْنِ أَبِي عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ أَعْطَاهُ خَمْسَةَ عَشَرَ ضَاعًا مِنْ قَبِيرِ إِطْعَامِ بَيْنِ بَيْنِ

2218 - Ubade bin Samit'in kardeşi Evs'den rivâyetle:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Evs'e altmış fakire yedirmek üzere on beş sa' arpa vermiştir.

٢٢١٩- عَنْ هِشَامِ بْنِ غَزْوَةَ أَنَّ جَبِيلَةَ كَانَتْ تَبْتَ أُوَيْسَ بْنِ

الصَّامِتِ وَكَانَ رَجُلًا بِهِ لَعَمٌ فَكَانَ إِذَا لَبَسَهُ لَمَعَهُ ظَاهِرٌ مِنْ أَمْرَاتِهِ قَالُوا

اللَّهُ تَعَالَى فِيهِ كَفَّارَةُ الظَّهَارِ

2219 - Hişam bin Urve radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Cemîle, Evs bin Sâmit'in nikâhı altında idi. Evs bin Sâmit, kadına çok düşkün bir adamdır. Kadına düşkünlüğü şiddetlenince karısına zıharda bulundu. Yüce olan Allah (c.c) zıhar kefareti onun hakkında indirdi.

İZAH

Lemem: Delilik manâsına gelir, burada lemem kadınla cimaya düşkünlük demektir.

٢٢٢٠- عَنْ عَائِشَةَ مِثْلَهُ

2220 - Aişe radiyallahu anh'dan geçen hadisin benzeri rivâyet olundu.

٢٢٢١- عَنْ عِكْرِمَةَ أَنَّ رَجُلًا ظَاهَرَ مِنْ إِسْرَائِيلَ ثُمَّ وَأَقَمَهَا قَبْلَ أَنْ

يُكْفِرَ فَأَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرَهُ فَقَالَ مَا حَمَلَكَ عَلَى مَا

صَنَعْتَ قَالَ رَأَيْتُ بَيَاضَ سَائِقِهَا فِي الْقَمَرِ قَالَ فَأَعْتَرَلَهَا حَتَّى يُكْفِرَ عَنْكَ

2221 - İkrime radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir.

Bir kimse karısına ziharda bulundu, daha kefareti ödemedi önce cimada bulundu, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e gelerek yaptığını haber verdi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“Zihar verdikten sonra karına cima etmeye seni hangi şey zorladı” buyurdu. Adam:

Ayın aydınlığında inciğinin beyazlığını gördüm (dayanamadım) dedi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Ziharının kefareti ödeyene kadar aileden uzak dur,” buyurdu. [\[189\]](#)

İZAH

Bu hadis-i şeriften anlaşıldığına göre zihar veren kimse kefareti ödemedi cimada bulunursa yine kefareti ödemesi gerektiğini ifade ediyor.

٢٢٢٢- عَنْ عِكْرِمَةَ أَنَّ رَجُلًا ظَاهَرَ مِنْ إِسْرَائِيلَ فَأَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرَهُ فَقَالَ مَا حَمَلَكَ عَلَى مَا

صَنَعْتَ قَالَ رَأَيْتُ بَيَاضَ سَائِقِهَا فِي الْقَمَرِ قَالَ فَأَعْتَرَلَهَا حَتَّى يُكْفِرَ عَنْكَ

2222 - İkrime radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Bir adam karısına zıhar vermişti. Karısının inciğinin berraklığını ay ışığında görünce (dayanamayıp), ona cimada bulundu. Bunun üzerine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’a gelip anlattı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona (zıharına) kefareti ödemesini emretti.

۲۲۲۳- عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

نَحْوَهُ وَلَمْ يَذْكُرِ الشَّاقَّ

2223 - İkrime radiyallahu anh, İbn-i Abbas’tan, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’den bu hadisin benzerini rivâyet etti. Fakat orada “İncik” tabirini zikretmedi.

۲۲۲۴- عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِشَوْرِ حَبِيبِ شَفِيعَانَ

2224 - İkrime radiyallahu anh’dan:

Süfyan’ın hadisinin benzeri rivâyet olundu.

۲۲۲۵- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ بِمَخْنَأَهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

2225 - İbn-i Abbas radiyallahu anh’dan, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’den aynı manâda rivâyet olunmuştur.

18 - HUL (MENFAAT KARŞILIĞINDA KOCANIN KARISINI BOŞAMASI)

۲۲۲۶- عَنْ ثَوْبَانَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيْنَا

امْرَأَةٌ سَأَلَتْ زَوْجَهَا مَلَأَقًا فِي غَيْرِ مَا بَأْسٍ فَخَرَّامَ عَلَيْهَا رَائِحَةُ الْجَنَّةِ

2226 - Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Hangi kadın ki, ehemmiyetsiz bir şeyden dolayı kocasından kendisini boşamasını isterse ona cennetin kokusu haramdır,” buyurdu.

İZAH

Hul: Kadının mehrini veya başka bir malı kocasına vereceğini söyleyerek, kendisini boşamasını istemesidir. Böyle bir mal karşılığı karıyı boşamak hul yoluyla talâk olur. Bir kadının muzdar duruma düşmedikçe kocasından talâk istemesi büyük vebâli mucibtir.

٢٢٢٧- عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَعْدٍ

بْنِ زُرَّارَةَ أَنَّهَا أَخْبَرَتْهُ عَنْ حَبِيبَةَ بِنْتِ سَهْلٍ الْأَنْصَارِيَّةِ أَنَّهَا كَانَتْ تَعْت

ثَابِتَ بْنِ قَيْسٍ بْنِ شَمَّاسٍ وَأَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ

إِلَى الْمُنَبِّحِ فَوَجَدَ حَبِيبَةَ بِنْتَ سَهْلٍ عِنْدَ بَابِهِ فِي الْعَلَمِ فَقَالَ رَسُولُ

اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ هَذِهِ فَقَالَتْ أَنَا حَبِيبَةُ بِنْتُ سَهْلٍ قَالَ مَا

شَأْنُكِ قَالَتْ لَا أَتَا وَلَا ثَابِتُ بْنُ قَيْسٍ يُزَوِّجُنَا فَلَمَّا جَاء ثَابِتُ بْنُ قَيْسٍ

قَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَلِمِ حَبِيبَةُ بِنْتُ سَهْلٍ وَذَكَرْتُ

مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ تَذَكَّرِي وَقَالَتْ حَبِيبَةُ يَا رَسُولَ اللَّهِ كُلُّ مَا أَعْطَانِي عِنْدِي

فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لثَابِتَ بْنِ قَيْسٍ خُذْ مِنْهَا فَاتَّخِذْ

مِنْهَا وَجَلَسَتْ فِي أَهْلِهَا

2227 - Yahya bin Said'den şöyle rivâyet edildi: Ona da Abdurrahman bin Sa'd bin Zürrare'nin kızı Amre haber verdi. Amre de, Sehl-i Ensarî'nin kızı Habibe'den naklen haber verdi. Habibe, Sabit bin Kays bin Şemmas'ın nikâhı altında idi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, sabah namazına çıktığında kapısının yanında alacakaranlıkta Sehl'in kızı Habibe'yi gördü. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“Bu kadın kimdir?” diye sordu. Kadın:

Ben Sehl'in kızı Habibe'yim dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“Ne işin var? (Bu hal ne?)” dedi. Habibe de kocası hakkında Sabit bin Kays ile benim evli kalmamıza imkân yoktur. dedi. Sabit bin Kays gelince

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, ona, karın Sehl kızı Habibe işte burada, Allah'ın söylemesini dilediklerini konuştu, buyurdu. Habibe;

Ya Rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem, mehir olarak verdiklerinin hepsi yanımdadır (dilerse geri verebilirim) dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'da, Sabit bin Kays'a, "Verdiğin mehirleri karından geri al" buyurdu. Sabit de karısı Habibe'ye verdiği mehirleri geri aldı, Habibe de (kocasından ayrılarak iddetini geçirmek üzere) babasının evine döndü. [190]

İZAH

Galas: Alaca karanlık.

Hul; Fesh sayılır. Talâk sayılmaz, eğer fesh olmasa idi talâkta aranan sıfatların onda da aranması gerekirdi. Boşanana verilen haklar ona da verilmesi gerekirdi. Boşanan kadın iddeti bitene kadar kocasının evinde kalır. Habibe ise ehlinin evinde oturmaya dönmüştür.

٢٢٢٨- عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ حَبِيبَةَ بِنْتَ سَهْلٍ كَانَتْ عِنْدَ ثَابِتِ بْنِ كَيْسٍ

بْنِ شَمَّاسٍ فَغَضِبَهَا فَكَسَرَ بَعْضَهَا فَأَتَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ بِغَدِ الشَّيْخِ فَأُذِنَتْ لَهُ إِلَيْهِ فَدَعَا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قُلْنَا

نَقَالَ خُذْ بَعْضَ مَالِهَا وَفَارِقْهَا فَقَالَ وَيَضْلُجُ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قُلْنَا

نَعَمْ قَالَ قُلْنَايَ أَصَدَّقْتُهَا حَدِيثَيْنِ وَهُمَا بِيَدِهَا فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ خُذْهُمَا وَفَارِقْهَا فَقَعَلْ

2228 - Aişe radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Sehl kızı Habibe Şemmas oğlu Kays oğlu Sabit'in nikâhı altında idi. Sabit Habibe'yi dövdü ve bir yerini kırdı. Habibe şafaktan sonra, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi (Kocasını ona şikâyet etti). Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Sabit'i çağırdı ve ona, "Karının malının bir kısmını al, onu boşa," buyurdu. Sabit: Ondan alacağım mal karşılığında onu boşamam uygun olur mu? dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: "Evet" cevabını verdi.

Sabit ben ona mehir olarak iki bahçe verdim. Onlar da elinde duruyor, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: “Bahçelerini al, onu boşa” buyurdu. Sabit’te öyle yaptı.

٢٢٢٩- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ امْرَأَةً ثَابِتِ بْنِ قَيْسٍ اخْتَلَعَتْ مِنْهُ فَجَعَلَ

النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِدَّتَهَا خِيَصَةً

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَهَذَا الْحَدِيثُ رَوَاهُ عَبْدُ الرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ عَمْرِو

بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ عِكْرَمَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُرْسَلًا

2229 - İbn-i Abbas radiyallahu anh’dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Sabit bin Kays’ın karısı kocasından para karşılığı boşandı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, onun iddetini bir hayız kıldı. Ebû Dâvud bu hadis mürseldir, dedi. [191]

İZAH

Hadis-i hasendr. Hul feshtir. Talâk değildir. Eğer talâk olsa üç ay beklerdi.

٢٢٣٠- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ عِدَّةُ الْمُخْتَلَعَةِ خِيَصَةٌ

2230 - İbn-i Ömer radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Hul ile boşanan kadının iddeti bir hayızdır.

19 - HÜR VEYA KÖLE BİR ERKEKLE EVLİ İKEN HURRİYETİNE KAVUŞAN CARİYENİN NİKAHININ FESHİ

٢٢٣١- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ شَيْخًا كَانَ عِنْدَا فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ

اشْفَعْ لِي إِلَيْهَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا بَرِيدُ اتَّقِ

اللَّهُ فَإِنَّهُ زَوْجُكَ وَأَبُو وَلَدِكَ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَتَأْمُرُنِي بِذَلِكَ

تَالَى لَا إِنَّمَا أَنَا شَايِعٌ فَكَأَنُّ دُمُوعُهُ تَبَيَّلَ عَلَى خَدِّهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِلْمُغِيثِ أَلَا تَتَجَبَّبُ مِنْ حُبِّ مُغِيثِ بْنِ بَرِيرَةَ

وَبَعْضُهَا إِثَاءٌ

2231 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Muğis köle idi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e dedi ki: Karım (Berire'nin bana dönmesinde) bana şefa'at et. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Ey Berire Allah'tan kork (Muğis'a dön), o senin kocan ve çocuğunun babasıdır," buyurdu. Berire: Ya Rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem bunu bana emir olarak mı söylüyorsun, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Hayır emir değil, ancak şefa'at ediyorum," buyurdu. Muğis'ın göz yaşları yanaklarından aşağı akıyordu.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, (amcası) Abbas'a şöyle dedi: "Muğis'in Berire'ye aşırı sevgisine Berire'nin de ona nefretine hayret etmiyor musun?" buyurdu. [\[192\]](#)

٢٢٣٢- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ

أَنَّ زَوْجَ بَرِيرَةَ كَانَ عَبْدًا أَسْوَدَ يُسَمَّى مُغِيثًا فَخَيَّرَهَا يَغْنِي النَّبِيَّ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَمَرَهَا أَنْ تَفْتَدِيَ

2232 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Berire'nin kocası Muğis adı verilen siyah bir köle idi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Berire'yi (kocasına dönmekle, nikâhı fesh arasında) muhayyer kıldı ve iddet beklemesini emretti. [\[193\]](#)

٢٢٣٣- عَنْ عَائِشَةَ فِي قِصَّةِ بَرِيرَةَ قَالَتْ كَانَ زَوْجُهَا عَبْدًا فَخَيَّرَهَا

رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَاسْتَأْذَنَتْ نَفْسَهَا وَلَوْ كَانَ حُرًّا لَمْ

يُخَيَّرَهَا

2233 - Berire kıssası hakkında Aişe radiyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Berire'nin kocası köle idi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Berire'yi (boşanmakla kocasına dönmekte) muhayyer kıldı. O da nefsinin ihtiyar etti. Eğer kocası hür olsa idi, Berire'yi muhayyer kılmazdı. [194]

٢٢٣٤ - عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ بَرِيرَةَ خَيْرَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ وَكَانَ زَوْجَهَا عَبْدًا

2234 - Aişe radiyallahu anha'dan şöyle rivâyet edildi.

Berire radiyallahu anha'nın kocası köle idi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Berire'yi muhayyer kıldı.

20 - BERİRE HÜRRİYETİNE KAVUŞTUĞU ZAMAN KOCASININ HÜR OLDUĞUNU SÖYLEYENLER

٢٢٣٥ - عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ زَوْجَ بَرِيرَةَ كَانَ حُرًّا حِينَ أُغْتِقَتْ وَأَنَّهَا

خَيْرَتْ فَقَالَتْ مَا أُجِبُّ أَنْ أَكُونَ مَعَهُ وَأَنْ لِي كَذَا وَكَذَا

2235 - Aişe radiyallahu anha'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Berire azat edildiği vakit kocası hürdü, o muhayyer kılındı. Bunun üzerine Berire benim için şu kadar imkan sağlamış olsa bile yine de onunla bir arada olmayı istemiyorum, dedi.

İZAH

Berire azat edildiğinde “kocası hürdü” sözü hadise sokulmuştur ve bu Esved bin Yezid'in sözüdür. Bazı rivâyetlerde bu söz tefsir olarak gelmiştir.

21 - HÜRRİYETİNE KAVUŞAN BİR CARİYENİN NİKAHINI FESHETME MUHAYYERLİĞİ NE KADAR SÜRER

٢٢٣٦- عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ بَرِيرَةَ أُعْطِيَتْ وَهِيَ عِنْدَ مُغِيثٍ عَبْدٍ لَأَبِي

أَسْنَدَ فَخَيَّرَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ لَهَا إِنَّ قَرْنَكَ قَلَا

خِيَارَ لَكَ

2236 - Aişe radiyallahu anha'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Berire azat olundu. Halbuki o Ebû Ahmed ailesinin kölesi Muğis'in yanında idi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Berire'yi muhayyer kıldı ve Berire'ye, "Eğer kocan sana yaklaşırsa muhayyerliğin kalmaz," buyurdu.

İZAH

Ebû Hanife Malik, Ahmed bin Hanbel ve Şâfiî'nin görüşleri de böyledir. Cariye azad edildikten sonra kocası ona yaklaşırsa muhayyerlik biter. Şâfiî'nin bir diğer görüşü, birleşmeden sonra muhayyerlik biter.

22 - KÖLE OLAN KARI KOCA HÜRRİYETLERİNE KAVUŞUNCA KADININ MUHAYYERLİK HAKKI VAR MIDIR?

٢٢٣٧- عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا أَرَادَتْ أَنْ تَعْتِقَ مَمْلُوكَتَيْنِ لَهَا زَوْجٌ قَالَ

نَسَأَلْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ ذَلِكَ فَأَمَرَهَا أَنْ تَبْدَأَ بِالرَّجُلِ

فَبَلَ الْمَرْأَةَ قَالَ نَضْرُ أَخْبِرْنِي أَبُو عَلِيٍّ الْحَنْفِيُّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ

2237 - Aişe radiyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre:

O karı koca olan iki kölesini azat etmek istemiş.

Kasım diyor ki: Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'e iki köleyi birden azat etmenin hükmünü sordum. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, kadından evvel erkeğin azat edilmesiyle işe başlamasını emretti. Nasr diyor ki: Ebû ali el Hanefi Ubeydullah'tan rivâyeten bana haber verdi. [\[195\]](#)

İZAH

Karı koca iki köleden kadın önce azat edilse nikâh fesholur. Çünkü hür bir kadın kölenin nikâhında olmuş olur. Ama hür bir erkeğin nikâhında cariye bulunabilir.

23 - (GAYR-İ MÜSLİM) KARI KOCADAN BİRİNİN MÜSLÜMAN OLMASI

٢٢٣٨- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَجُلًا جَاءَ مُسْلِمًا عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ جَاءَتْ امْرَأَتُهُ مُسْلِمَةً بَعْدَهُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّهَا

قَدْ كَانَتْ أَسْلَمْتُ مَعِيَ فَرَدَّهَا عَلَيْهِ

2238 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Asr-1 Saadette bir kimse gelip Müslüman oldu. Ondan sonra da karısı gelip Müslüman oldu. Adam: Ey Allah'ın Rasûlü karım benimle Müslüman olmuştu, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem hanımını ona iade etti.

[196]

٢٢٣٩- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ أَسْلَمَتْ امْرَأَةٌ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتَزَوَّجَتْ فَبَاءَ زَوْجَهَا إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي قَدْ كُنْتُ أَسْلَمْتُ وَغَلِمْتُ بِإِسْلَامِي

فَانْتَزَعَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ زَوْجِهَا الْآخِرِ وَزَوَّجَهَا إِلَيَّ

زَوْجَهَا الْأَوَّلِ

2239 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Asr-1 Saadette (evli) bir kadın Müslüman oldu. (Ve yeniden) evlendi, kadının (eski) kocası Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi ve Ey Allah'ın Rasûlü, ben Müslüman olmuştum. Karım benim Müslüman

olduğumu biliyordu, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem kadını yeni kocasından ayırdı. Eski kocasına iade etti.

İZAH

Hadis-i şerife göre bir kadın evli iken Müslüman olsa, kocasının Müslüman olduğunu bildiği halde yeniden evlense, yeni nikâhı batıldır. O kadın Müslüman olur, erkeğe teklif edildiği halde islâmı kabul etmezse kadın kocasından ayrılmış olur. Çünkü kâfirin nikâhında Müslüman olamaz. Hadis-i şeriften anlaşılan kadının kocasından ayrıldığına ait sözünün muteber olmayacağıdır. Kadınla erkek islâm yurdunda Müslüman olsalar, nikâhları üzerine ibka edilirler.

Erkek Müslüman olsa kadına, kadın Müslüman olsa erkeğe islâm teklif olunur. İslâmı kabul etmezlerse araları ayrılır.^[197]

24 - KARISINDAN SONRA MÜSLÜMAN OLAN BİR KİMSEYE KARISI NE ZAMAN GERİ VERİLİR?

٢٢٤٠- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ رَدَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

إِنْتَهُ زَيْنَبَ عَلَى أَبِي الْعَاصِ بِالتَّخَاجِ الْأَوَّلِ لَمْ يُخْذِ شَيْئًا قَالَ مُحَمَّدٌ

بْنُ عَمْرٍو فِي حَدِيثِهِ بَعْدَ بَيْتِ بَيْنٍ وَقَالَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ بَعْدَ سِتِّينَ

2240 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, kızı Zeyneb'i eski nikâhı ile Ebû'l-As'a iade etti, (Mehir gibi) bir şey de söylemedi. Muhammed bin Amr hadisinde altı sene sonra, dedi. Hasan bin Ali ise iki sene sonra, dedi.^[198]

İZAH

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'ın kızı Hz. Zeyneb Ebû'l-As'ın nikâhında idi. Zeyneb Müslümandı, Ebû'l-As ise Müslüman değildi.

Bedir’de esir düştü, karısı Zeyneb’i Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e göndermek şartı ile serbest bırakıldı. Hakikaten Zeyneb’i Mekke’den Medine’ye gönderdi.

Dört sene sonra kâfirin nikâhında bir müslümanın olmayacağı ayeti indi. Zeyneb’in Medine’ye gelişinden altı sene bu ayetin inişinden iki sene sonra Âs Müslüman olup Medine’ye geldi, karısı Zeyneb’le evlenmek istedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem eski mehrine bir şey ilâve etmeden eski nikâhta olduğu gibi Zeyneb’i As’a iade etti.

25 - NİKAHINDA DÖRTTEN FAZLA HANIM VEYA İKİ KIZ KARDEŞ BULUNAN ADAMIN MÜSLÜMAN OLMASI

٢٢٤١- عَنْ الْحَارِثِ بْنِ قَيْسٍ قَالَ مُسَدَّدُ ابْنِ عُمَيْرَةَ وَقَالَ وَهَبُ

الْأَسَدِيِّ قَالَ أَسْلَمْتُ وَجَعَلْتُ ثَمَانُ نِسْوَةٍ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اخْتَرِ مِنْهُنَّ أَرْبَعًا

2241 - Haris bin Kays’dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Müseddet, İbn-i Umeyre, Vehab el-Esedî, dedi ki.

Müslaman olduğumda nikâhımda sekiz karım vardı, bunu Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e anlattım. Nebi sallallahu aleyhi ve sellem, “Onlardan dört tanesini seç diğerlerini bırak,” buyurdu.

٢٢٤٢- عَنْ قَيْسِ بْنِ الْحَارِثِ بِمَعْنَاهُ

2242 - Kays b. Hâris’den geçen hadisle aynı manâda rivâyet olundu. [\[199\]](#)

٢٢٤٣- عَنِ الضَّحَّاكِ بْنِ قَبِيْرٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ

إِنِّي أَسْلَمْتُ وَتَخَنِي أُنْثَىٰانِ قَالَ طَلِّقِ أَيْتَهُمَا بَشْتِ

2243 - Dahhak bin Feyruz'dan, o da babasından rivâyet ettiğine göre şöyle demiştir:

Diyor ki; ben Müslüman olduğumda Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e Ey Allah'ın Rasûlü ben Müslüman oldum. Halbuki benim nikâhımda iki kız kardeş var, dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Onlardan istediğin birini boşa," buyurdu. [200]

26 - EBEVEYNDEN BİRİ MÜSLÜMAN OLDUĞU VAKİT ÇOCUĞUN HANGİSİ İLE KALACAĞI

٢٢٤٤ - عَنْ جَبْرِ زَائِعِ بْنِ سِنَانٍ: أَنَّهُ أَسْلَمَ وَأَبَتْ امْرَأَتُهُ أَن تَسْلِمَ

فَأَتَتْ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ: ابْنَتِي وَهِيَ فَطِيمَةُ أَوْ شَبَهَتْهُ وَقَالَ

زَائِعِ ابْنَتِي قَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اقْعُدِي نَاحِيَةً وَقَالَ لَهَا اقْعُدِي

نَاحِيَةً قَالَ وَاقْعُدِي بَيْنَهُمَا ثُمَّ قَالَ ادْعُوا هَا فَمَأَلَتْ الْعُصْبَةَ إِلَى أَبِيهَا فَقَالَ

النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اإِذَا هَا فَمَأَلَتْ الْعُصْبَةَ إِلَى أَبِيهَا فَاتَّخَذَهَا

2244 - Râfi bin Sinan radiyallahu anh'dan rivâyet olunduğuna göre kendisi Müslüman oldu, karısı ise Müslüman olmaktan kaçındı. Kadın Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi. Kızım emzikten kesildi ya da öyle sayılacak yaştadır, (O, bana aittir) dedi.

Râfi: Kız benimdir, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Râfi'ye, "Sen bir tarafa otur," kadına da "sen bir tarafa otur" buyurdu. Çocuğu ikisi arasına oturttu. "İkiniz birden ona çağırın," buyurdu. Çağırdılar, çocuk annesine meyletti. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Allah'ım çocuğa hidayet et," buyurdu. Çocuk babasına meyletti. Onu babası aldı. [201]

27 - LİAN

٢٢٤٥ - عَنْ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ السَّاعِدِيَّ أَخْبَرَهُ أَنَّ

عُوَيْمِرُ بْنُ أَشْعَرَ الْعَجَلَانِيُّ جَاءَ إِلَى عَاصِمِ بْنِ عَدِيٍّ فَقَالَ لَهُ: يَا عَاصِمُ
 أَرَأَيْتَ رَجُلًا وَجَدَ مَعَ امْرَأَتِهِ رَجُلًا أَيَقْتُلُهُ فَتَقْتُلُونَهُ أَمْ كَيْفَ يَفْعَلُ؟ سَلْ
 لِي يَا عَاصِمُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ ذَلِكَ، فَسَأَلَ عَاصِمُ
 رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَكَتَبَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
 وَسَلَّمَ الْمَسْأَلَةَ وَعَابَهَا حَتَّى كَثُرَ عَلَى عَاصِمٍ مَا سَمِعَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ
 صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمَّا رَجَعَ عَاصِمُ إِلَى أَهْلِهِ جَاءَهُ عُوَيْمِرُ فَقَالَ لَهُ
 يَا عَاصِمُ مَاذَا قَالَ لَكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ عَاصِمُ لَمْ
 تَأْتِنِي بِخَيْرٍ قَدْ كَثُرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَسْأَلَةَ الَّتِي سَأَلْتَهُ
 عَنْهَا فَقَالَ عُوَيْمِرُ وَاللَّهِ لَا أَتَمْنِي حَتَّى أَسْأَلَهُ عَنْهَا فَأَقْبَلَ عُوَيْمِرُ حَتَّى أَتَى
 رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ وَشَطْرَ الثَّانِي فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ
 أَرَأَيْتَ رَجُلًا وَجَدَ مَعَ امْرَأَتِهِ رَجُلًا أَيَقْتُلُهُ فَتَقْتُلُونَهُ أَمْ كَيْفَ يَفْعَلُ؟ فَقَالَ
 رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ أُنْزِلَ فِيكَ وَفِي صَاحِبِيكَ قُرْآنٌ
 فَأَدْعَبَ فَأَتَتْ بِهَا قَالَتْ سَهْلٌ فَتَلَاخَنَا وَأَنَا مَعَ الثَّانِي عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى
 اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمَّا فَرَغَا قَالَ عُوَيْمِرُ كَذَبْتَ عَلَيْهَا يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ
 أَسْخَفَهَا فَعَلَّقَهَا عُوَيْمِرُ ثَلَاثًا قَبْلَ أَنْ يَأْمُرَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 قَالَ ابْنُ شِهَابٍ فَكَانَتْ بَلَكُ شَتَّى الْمَتَلَعَتَيْنِ

2245 - İbn-i Şihâb Zühri'den, Sehl bin Sa'd es-Sâidî'den rivâyet edildiğine göre:

Acıanlı, Eşgar'ın oğlu Uveymir, Adîyoğlu Asım'a geldi. Asım'a dedi ki: Yâ Asım, bir adam karısını başka bir erkekle bulursa, onu öldürür mü? Siz öldürüyor musunuz? Yoksa nasıl yapar? Ya Asım bunu benim için Rasûlullah'a sallallahu aleyhi ve sellem'e soruver, dedi. Asım da Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e soruverdi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve

sellem bu sordurmayı hoş görmedi. Kadını ayıpladı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den duydukları Asım'ın zihninde büyüdü, Asım evine döndüğünde Uveymir ona geldi ve, Ey Asım, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem sana ne cevap verdi, dedi. Asım dedi ki: Bana hayırla gelmedin, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ondan sorduğum soruyu hoş karşılamadı. Uveymir;

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den bu soruyu sormadıkça vazgeçmem, dedi. Döndü Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'a kadar geldi, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem nâsın ortasında idi. Ya Rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem, bir adam karısının yanında bir erkek bulursa onu öldürür mü? Siz öldürür müsünüz? Yoksa ne yapar, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Senin ve karının hakkında Kur'an indi, git karını getir gel," buyurdu. Sehl diyor ki: Ben de Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında nâsın içinde idim. Karı koca lânetleştiler, lânetleşme bitince Uveymir ben onu evimde tutarsam ona yalandan iftira etmiş durumda olurum, dedi. Ve Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona bir şey söylemeden karısını üç talakla boşadı. İbn-i Şihab diyor ki: işte bu boşanmak lânetleşen çiftlerin adeti oldu. [\[202\]](#)

İZAH

Bir erkek karısını başka bir erkekle görür bunu şahitlendiremezse, kadın da inkâr ederse, kadınla erkek mahkeme huzurunda lânetleşirler. Erkek dört defa Eşhedü billah, ben karımı zina halinde gördüm, der. Beşincide eğer ben karıma söylediklerimde yalancı isem, Allah'ın gazabı bana olsun, der. Kadın dört defa yeminle böyle bir şey yapmadığını kocasının yalan söylediğini iddia ederek, beşincide eğer ben zina yapmışsam kocam doğru söylüyorsa Allah'ın lâneti bana olsun der. Hakim de aralarını ayırır.

۲۲۴۶- حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنِی مُحَمَّدُ بْنُ یَحْيَى ابْنِ سَلَمَةَ

عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ حَدَّثَنِی عَبَّاسُ بْنُ سَهْلٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِعَصَائِمِ بْنِ عَبْدِ أَنَسِكَ الْمَرْأَةُ عِنْدَكَ خَشَى تَلَفَ

2246 - Sehl radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Asım bin Adiy'e şöyle buyurdu:
"Kadını doğum yapana kadar yanında tut."

İZAH

Bu hadis-i şerif hamile kadına doğum yapana kadar had vurulmayacağına, hamile kadına lânetleşme tatbik edilebileceğine delâlet eder.

٢٢٤٧- عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ الشَّاعِدِيِّ قَالَ خَضِرْتُ لِغَائِثَتِنَا جَنَّةَ

النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا ابْنُ خَمْسٍ عَشْرَةَ سَنَةً وَسَأَلَ الْحَدِيثَ

قَالَ فِيهِ ثُمَّ خَرَجَتْ حَامِلًا فَكَانَ الْوَلَدُ يُدْعَى إِلَى أَبِيهِ

2247 - Sehl bin Sa'di's-Saidî radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Ben onbeş yaşında iken Asım'la karısının lânetleşmelerinde hazır bulundum. dedi. Sonra hadisi sevk etti. O rivâyetinde, sonra kadın hamile olarak (evden) çıktı. Çocuk annesine nisbet edilerek (falan kadının oğlu) diye çağrılıyordu.

İZAH

Hadis-i şerif, zina eden bir kadın hamile kaldığında çocuğun babası kati olmayacağından, annesine nisbetle çağrılacağını ifade ediyor.

٢٢٤٨- عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ فِي خَبَرِ الْمَثَلَانِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ

اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَبْصِرُوا مَا فَإِنْ جَاءَتْ بِهِ أَدْعَجُ الْعَيْنَيْنِ عَظِيمِ

الْأَيْتَيْنِ فَلَا أَرَاهُ إِلَّا قَدْ ضَلَّقَ وَإِنْ جَاءَتْ بِهِ أُخَيِّرُ كَأَنَّهُ وَحَرَّةٌ فَلَا أَرَاهُ

إِلَّا كَاذِبًا قَالَ فَجَاءَتْ بِهِ عَلَى الثُّغْبِ الْمَكْزُورِ

2248 - Sehl bin Sa'd radiyallahu anh:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, lian yapan karı koca hakkında şöyle buyurdu: "hamile kadını gözetin, eğer gözlerinin siyahı çok siyah beyazı

çok beyaz oturakları büyük (ve geniş) bir çocuk doğurursa (zina nisbet edilen adam böyle olduğundan) kadının kocası (Uveymir'i) iddiasında doğru kabul ederim. Eğer kadın çocuğu sarımtırak, sarı böcek gibi doğurursa (Uveymir kendisi böyle zayıf olduğundan) Uveymir'in zina iddiasını yalan kabul ederim,” buyurdu. Sehl diyor ki: Kadın çocuğu, o istenmeyen sıfat üzere dünyaya getirdi (Zinadan olduğu anlaşıldı)

İZAH

Vahara: Kertenkele büyüklüğünde yeşil renkli Anadolu'da yılan ebesi adı verilen hayvandır. Kızıl renkli, kısa boylu kadına da bu isim verilir. Sadırda insanı meşgun eden şeye de vahara denir.

٢٢٤٩- عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ بِهَذَا الْخَبَرِ قَالَ فَكَأَن يَتَعَمَّى

يَغْنِي الْوَلَدَ لِأُمِّهِ

2249 - Önceki hadislerde geçen haber Sehl' Es-Saidî'den rivâyet edildi ve bu haberde, “çocuk annesine nisbet edilerek çağırılıyordu,” dedi.

٢٢٥٠- عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ فِي هَذَا الْخَبَرِ قَالَ فَطَلَّقَهَا ثَلَاثًا

تُعْلِيْقَاتٍ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَتَتْهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكَأَن مَا صَنَعَ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَيْئًا

نَالَ سَهْلٌ حَضَرَتْ هَذَا عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

فَمَضَتْ السُّنَّةُ بَعْدَ فِي الْمُتَلَاغَيْنِ أَنْ يُفَرَّقَ بَيْنَهُمَا ثُمَّ لَا يَجْتَمِعَانِ أَبَدًا

2250 - Bu haberde Sehl Es-Saidî'den rivâyet edildi, dedi ki:

(Uveymir) karısını Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında üç talakla boşadı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem talakın vukuûnu kabul etti. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında işlenen şey sünnet oldu.

Sehl diyor ki: Ben buna Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında şahit oldum, bundan böyle, lânetleşenlerde aralarının ayrılması, bir daha

ebedî birleşememeleri sünnet oldu.

İZAH

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in infazı iki manâya gelir.

1 - Üç talakın vukuûna infaz.

2 - Aralarında devamlı ayrılığı infazdır.

Bu kavle göre erkek kendisini yalanlayıp ben karıma iftira ettim derse artık bir daha onunla evlenemez. Şâfiî, Mâlik, Evzâî, Sevrî, Yakub, Ahmed ve İshak'ın kavilleri böyledir. Ebû Hanife'ye göre; erkek kendisini yalanlarsa neseb ondan sabit olur. Çocuk da ona ilhak edilir.

٢٢٥١- عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ مُسَدَّدٌ قَالَ شَهِدْتُ الْمُتَلَاعَتَيْنِ

عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا ابْنُ خَمْسِ عَشْرَةَ

فَفَرَّقَ بَيْنَهُمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ تَلَاعَتَا وَتَمَّ حَدِيثُ

مُسَدَّدٍ وَقَالَ الْآخَرُونَ إِنَّهُ شَهِدَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَقَ بَيْنَ

الْمُتَلَاعَتَيْنِ فَقَالَ الرَّجُلُ كَذَبْتَ عَلَيْهَا يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ أَمْسَكْتُهَا لَمْ يَقُلْ

بَغَضُهُمْ عَلَيْهَا

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: لَمْ يَتَابِعْ ابْنُ عُيَيْنَةَ أَحَدًا عَلَى أَنَّهُ فَرَّقَ بَيْنَ

الْمُتَلَاعَتَيْنِ

2251 - Sehl bin Sa'd'den (Müseddet dedi ki, Sehl dedi). Asr-ı Saadet'te lânetleşen karı kocaya şahit oldum, ben o zaman onbeş yaşında idim. Karı koca lânetleştiklerinde Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem aralarını ayırdı. Müseddet'in sözü bitti, diğerleri dedi ki: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem lânetleşen karı koca arasını ayırdığında Sehl hazır bulundu. Erkek dedi ki: Ya Rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem ben karımı evimde tutsam ona yalandan zina isnad etmiş olur muyum, dedi. Bazı raviler (onun üzerine) tabirini söylemediler.

Ebû Dâvud diyor ki: Hiçbir ravi ibn Uyeyne'ye tabi olarak, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in lian yapan eşleri birbirinden ayırdığını rivâyet etmemiştir.

٢٢٥٢- عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ فِي هَذَا الْحَدِيثِ وَكَانَتْ حَامِلًا فَأَنكَرَ

حَمْلَهَا فَكَانَ ابْنُهَا يَدْعِي بِأَلْيَهِهَا ثُمَّ جَرَتْ الشُّعْبَةُ فِي الْوِجَارَاتِ أَنْ يَرْتُلَّهَا

وَرَثَتْ مِنْهُ مَا فَرَضَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَهَا

2252 - Şu haberde Sehl bin Sa'd'dan şöyle rivâyet edildi. Kadın hamile idi. Erkek hamlin kendinden olduğunu inkâr etti. Kadının oğlu anasına nisbetle çağırılıyordu. Sonra mirasta Aziz ve Celil olan Allah'ın kadına takdir buyurduğu hissede, çocuğun anasına anasının çocuğa varis olması sünneti cari oldu. (liandan sonra doğan)

٢٢٥٣- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَسَاوٍ قَالَ: إِذَا لَيْلَةُ جُمُعَةٍ فِي الْمَسْجِدِ

إِذَا دَخَلَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ فِي الْمَسْجِدِ فَقَالَ لَوْ أَنَّ رَجُلًا وَجَدَ مَعَ

امْرَأَتِهِ رَجُلًا فَتَكَلَّمُوا بِهِ جَلَسْتُمْ أَوْ قَتَلْتُمْ قَتَلْتُمْهُ فَإِنْ سَكَتَ سَكَتَ عَلَى

غَيْظِ اللَّهِ لِأَمَّا لَنْ غَنَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَلَمَّا كَانَ مِنَ

الْعَدِ اتَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَأَلَهُ فَقَالَ لَوْ أَنَّ رَجُلًا وَجَدَ

مَعَ امْرَأَتِهِ رَجُلًا فَتَكَلَّمُوا بِهِ جَلَسْتُمْ أَوْ قَتَلْتُمْ قَتَلْتُمْهُ أَوْ سَكَتَ سَكَتَ

عَلَى غَيْظِ اللَّهِ فَقَالَ: «اللَّهُمَّ افْتَحْ» وَجَعَلَ يَذْهَبُ فَنَزَلَتْ آيَةُ الْيَمَانِ «وَالَّذِينَ

يَزْمُونَ أَرْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ شُهَدَاءُ إِلَّا أَنْفُسُهُمْ» هَذِهِ آيَةُ فَأَبْتَلِي بِهِ

ذَلِكَ الرَّجُلُ مِنْ بَيْنِ الثَّابِتِ فَمَاءُ هُوَ وَامْرَأَتُهُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتَلَا عَنَّا قَسِيْدَ الرَّجُلِ أَرْبَعَ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ

ثُمَّ لَعَنَ الْخَامِسَةَ عَلَيْهِ إِنْ كَانَ مِنَ الْكَاذِبِينَ قَالَ فَذَهَبَتْ لِتَلْتَمِسَ فَقَالَ لَهَا

النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَهْ فَأَبَتْ فَفَعَلْتُ فَلَمَّا أَقْبَرَا قَالَ لَعَلَّهَا أَنْ

تَجِيءُ بِهِ أَسْوَدٌ جَعْدًا فَبَجَاءَتْ بِهِ أَسْوَدٌ جَعْدًا

2253 - Abdullah bin Mes'ûd radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Bir Cuma gecesinde biz mescidde bulunuyorduk. Mescide ensardan bir adam girdi. Ve dedi ki: Bir adam karısını bir erkekle bulsa karısının böyle yaptığını söylerse iftira haddi uygulanır mısınız? Veya, o erkeği öldürse kadının kocasını kısasan öldürür müsünüz? Eğer sükût ederse öfke üzerine mi sükût etmeli? Vallahi ben bunu elbette Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den soracağım, ertesi gün Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi, bunu sordu. Dedi ki: Bir adam karısını yabancı erkekle bulursa, bunu da söylerse ona iftira haddi vurur musunuz? Veya o yabancı erkeği öldürürse, kısasen erkeği öldürür müsünüz? Veya sükût ederse öfke üzerine mi sükût etmeli? Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: "Ey Rabbim, meseleyi aç, aydınlat," diye dua ediyordu. Bunun üzerine (şu mealdeki) lânetleşme ayeti indi. "Eşlerine zina suçu atan ve kendilerinden başka şahitleri bulunmayan kimseler..." İnsanlar arasında o adam, bununla imtihan oldu. Karısı ve kendisi Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e geldiler, lânetleştiler. Erkek söylediğinde doğruluğuna dört defa Allah'ı şahit tuttu. Beşincide eğer yalancılardan isem Allah'ın lâneti bana olsun, dedi. Abdullah anlatıyor, kadın lânetleşmek için gitti, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona (meh) yaptınsa lânetleşme, dedi. Kadın vazgeçmedi, lânetleşti. Lânetleşme bitip dönerlerken, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: "Umulur ki bu kadın çocuğunu siyah ve kıvrıkcık saçlı doğurur" buyurdu. Kadın hakikaten siyah ve kıvrıkcık saçlı bir çocuk dünyaya getirdi. [203]

İZAH

Allahümme iftah: Allah'ım hükmet. Hükümünü bildir. Meh: Etme, yapma diye ihtar ve ikazdır. Mülâane ayeti nûr suresi, ayet 6.

٢٢٥٤- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ جَلَالَ بْنَ أُمَيَّةَ قَذَفَ امْرَأَتَهُ عِنْدَ رَسُولِ

اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِشَرِيكِ ابْنِ مَخْنَاءَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَلَيْسَتْ أَوْ حَدَّثَ فِي ظَهْرِكَ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِذَا رَأَى أَخَذْنَا

رَجُلًا عَلَى امْرَأَتِهِ يَلْتَمِسُ النِّتَّةَ فَمَجَّلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 يَقُولُ النِّتَّةُ وَإِلَّا فَحَدُّ فِي ظَهْرِكَ فَقَالَ هِلَالٌ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ نَبِيًّا
 إِلَيَّ لَصَادَقَ وَلَيُنَزِّلَنَّ اللَّهُ فِي أَمْرِي مَا يَبْرِي بِي ظَهْرِي مِنَ الْحَدِّ فَتَزَلَّتْ
 «وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ شُهَدَاءُ إِلَّا أَنْفُسُهُمْ» فَقَرَأَ حَتَّى
 بَلَغَ «مِنَ الصَّادِقِينَ» فَانْصَرَفَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَرْسَلَ إِلَيْهِمَا
 فَمَجَّاءَا هِلَالٌ بِنِ أَمِيَّةَ فَشَهِدَ وَالنَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: اللَّهُ
 يَعْلَمُ أَنَّ أَحَدَكُمَا كَذَبَ فَهَلْ بَتَّخْنَا مِنْ تَلَابُطٍ ثُمَّ قَامَتْ فَشَهِدَتْ فَلَمَّا
 كَانَ عِنْدَ الْحَاجَبَةِ إِنَّ غَضَبَ اللَّهِ عَلَيْهَا إِنَّ كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ وَقَالُوا لَهَا
 إِنَّهَا مُوجِبَةٌ
 قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَتَلَكَأَتْ وَتَكَضَّضَتْ حَتَّى طَلَعْنَا أَنَّهَا سَتَرَجِعُ فَقَالَتْ
 لَا أَفْضَحُ قَوْمِي سَائِرَ الْيَوْمِ فَمَضَتْ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 أَبْصِرُوا مَا فَإِنْ جَاءَتْ بِهِ أَكْخَلِ الْعَيْنَيْنِ سَابِغِ الْأَلْيَتَيْنِ حَدِّجِ السَّائِغَيْنِ فَهَوَّ
 لِشَرِيكِ ابْنِ سَحْمَاءَ فَمَجَّاءَتْ بِهِ كَذَلِكَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 لَوْلَا مَا مَضَى مِنْ كِتَابِ اللَّهِ لَكَانَ لِي وَلَهَا شَأْنٌ

2254 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Hilâl bin Ümeyye, karısının Şerik bin Semha ile zina ettiğini huzur-ı
 Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'da söyledi. Rasûlullah sallallahu
 aleyhi ve sellem, “Ya şahid gösterirsin veya sırtına had vurulacak,”
 buyurdu. Hilâl dedi ki:

Ey Allah'ın Rasûlü, bizden birimiz ailesi üzerinde bir erkeği görürse şahid
 mi arayacak? Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Ya şahid getirecek,
 yoksa sırtına had vurulacak,” buyuruyordu. Hilâl:

Seni hak peygamber olarak gönderen Allah’a yemin ederim ki ben muhakkak doğru konuştum. Elbette Allah benim hakkımda sırtımı haddan kurtaracak bir hüküm indirecektir, dedi. “Karılarına zina isnad eden ve kendi nefislerinden başka şahitleri de bulunmayan kimselerin her biri.....” ayeti indi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Eğer sadıklardansa” ayetini kadar okudu ve ayeti bitirince onlara haber gönderdi, geldiler. Hilâl bin Ümeyye kalktı. “Eşhedü billah dedi.” Nebi sallallahu aleyhi ve sellem: “Allah biliyor ki, sizden biriniz yalancıdır. İçinizden lânetleşmeden vazgeçen, tevbe eden var mı?” buyurdu. Sonra kadın kalktı (dört kere) Eşhedü billah diye şehadet etti, ve eğer kocam sözünde doğru ise Allah’ın gazabı bana olsun, mealindeki beşinci yemine gelince kadına eğer yalancı isen bu söz büyük azabı mucibtir, dediler.

İbn-i Abbas diyor ki: Kadın durakladı, geriledi, hatta biz onu yeminden dönecek (itiraf edecek) zannettik. Kadın ben hiçbir zaman kavmimi mahcup etmem, dedi. Lian yeminini tamamladı, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Kadını gözetin, eğer gözleri sürmeli, uylukları büyük geniş, incikleri, yağlı bir çocuk dünyaya getirirse, o çocuk Şerik bin Semha’dandır,” buyurdu. Kadın bu evsafa bir çocuk dünyaya getirdi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Eğer Allah’ın kitabında (lânetleşenlere ceza tatbik edilmeyeceği hakkında) bir hüküm geçmemiş olsa idi. Benim ile bu kadın için başka bir durum vardı. (yani ben o kadına zina haddi uygulardım)” buyurdu. [204]

İZAH

Tekelkeet: Durakladı, Sabit: Büyük, Nakasat: Döndü. Hadallece: İncikleri yağlı, şişman demektir.

٢٢٥٥- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَ رَجُلًا

جِيئَ أَمْرَ الْمُتَلَاغِيَيْنِ أَنْ يَتْلَاغَا أَنْ يَضَعَ يَدُهُ عَلَى فِيهِ عِنْدَ الْمُحَامَاةِ

يَقُولُ إِنَّهَا مُوجِبَةٌ

2255 - İbn-i Abbas radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem birbiriyle lânetleşen karı kocaya lânetleşmelerini emrettiğinde erkeğe beşincide elini ağzına koymasını emretti ve, “Nefsine lâneti celbeden bu söz, azabı mucibtir,” buyurdu. [205]

٢٢٥٦- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ جَاءَ جَلَالُ بْنُ أُمَيَّةَ وَهُوَ أَخَذَ الثَّلَاثَةَ

الَّذِينَ تَابَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ فَمَجَاءَ مِنْ أَرْضِهِ عَشِيرًا فَوَجَدَ عِنْدَ أَهْلِهِ رَجُلًا قَرَأَى

بِعَيْنَيْهِ وَسَمِعَ بِأُذُنِهِ فَلَمْ يَهْجُرْهُ حَتَّى أَصْبَحَ ثُمَّ غَدَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي جِئْتُ أَهْلِي عِشَاءً فَوَجَدْتُ

عِنْدَهُمْ رَجُلًا قَرَأْتُ بِعَيْنَيْهِ وَسَمِعْتُ بِأُذُنِي فَكَّرْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا جَاءَ بِهِ وَاشْتَدَّ عَلَيْهِ فَتَرَلْتُ «وَالَّذِينَ يَزْمُونَ أَرْوَاجَهُمْ وَلَمْ

يَكُنْ لَهُمْ شُهَدَاءُ إِلَّا أَنْفُسُهُمْ فَشَهَادَةُ أَحِبِّهِمْ» الْآيَتِينَ بِحُلِيِّمَا فُسِّرَتِي

عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ أَنْبِئْنِي يَا جَلَالُ قَدْ جَعَلَ

اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَكَ قَرَجًا وَمَخْرُجًا، قَالَ جَلَالٌ: قَدْ كُنْتُ أَرْجُو ذَلِكَ

مِنْ رَبِّي فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرْسِلُوا إِلَيْهَا فَمَجَاءَتْ

فَنَلَاهَا عَلَيْهِمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَذَكَّرَهُمَا وَأَخْبَرَهُمَا

أَنَّ عَذَابَ الْآخِرَةِ أَشَدُّ مِنْ عَذَابِ الدُّنْيَا فَقَالَ جَلَالٌ وَاللَّهِ لَقَدْ صَفَقْتُ

عَلَيْهَا فَقَالَتْ قَدْ كَذَبَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا جُنُودَ

بَيْنَهُمَا فَقِيلَ لِهَلَالٍ أَشْهَدْ فَشَهِدَ أَرَبَعَ شَهَادَاتٍ بِاللهِ إِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ

فَلَمَّا كَانَتْ الْخَاوِسَةُ قِيلَ لَهُ يَا جَلَالُ اتَّقِ اللَّهَ فَإِنَّ عَذَابَ الدُّنْيَا أَهْوَنُ مِنْ

عَذَابِ الْآخِرَةِ وَإِنَّ هَذِهِ الْمَوْجِبَةُ الَّتِي تُرْجَبُ عَلَيْكَ الْعَذَابُ فَقَالَ وَاللَّهِ

لَا يُعَذِّبُنِي اللَّهُ عَلَيْهَا كَمَا لَمْ يُعَذِّبْنِي عَلَيْهَا فَشَهِدَ الْخَاوِسَةُ أَنَّ لَعْنَةَ اللَّهِ

عَلَيْهِ إِنْ كَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ ثُمَّ قِيلَ لَهَا أَشْهَدِي فَشَهِدَتْ أَرَبَعَ شَهَادَاتٍ

بِاللهِ إِنَّهُ لَجُنُّ الْكَافِرِينَ فَلَمَّا كَذَبَ الْخَامِسَةُ قِيلَ لَهَا إِنَّمَا إِلَهُكُمُ اللَّهُ فَإِنَّ عَذَابَ
الدُّنْيَا أَهْوَنُ مِنْ عَذَابِ الْآخِرَةِ وَإِنْ هَذَا الْمَوْجِعُ الَّذِي تُوجِبُ عَلَيْهِ
الْعَذَابَ فَتُلَكَّأَتِ سَاعَةً ثُمَّ قَالَتْ وَاللَّهِ لَا أَفْصَحُ قَوْمِي فَمَشَيْتِ الْخَامِسَةَ
أَنْ غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهَا إِنْ كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ فَفَرَّقَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَهُمَا وَقَضَى أَنْ لَا يُدْعَى وَلَدُهَا لِأَبٍ وَلَا تُرْمَى وَلَا يُرْمَى
وَلَدُهَا وَمَنْ زَمَاهَا أَوْ رَمَى وَلَدُهَا فَعَلَيْهِ الْخُدُّ وَقَضَى أَنْ لَا يَبْتَ لَهَا
عَلَيْهِ وَلَا قُوَّةٌ مِنْ أَجْلِ أَنَّهُمَا يَتَفَرَّقَانِ مِنْ غَيْرِ طَّلَاقٍ وَلَا مَتَوَقُّفٍ عَنْهَا
وَقَالَ إِنْ جَاءَتْ بِهِ أَصْنَبُ أَنْ يَصِغَ أَثَرُهَا خَمْسَ السَّائِتِينَ فَهُوَ لِإِلَهِ
وَإِنْ جَاءَتْ بِهِ أَوْزُقُ جَعْدًا جَمَالًا خَدْلُجَ السَّائِتِينَ سَاعَ الْآلَتَيْنِ فَهُوَ
لِلَّذِي رَمَتْ بِهِ فَجَاءَتْ بِهِ أَوْزُقُ جَعْدًا جَمَالًا خَدْلُجَ السَّائِتِينَ سَاعَ
الْآلَتَيْنِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَوْ لَا الْإِيمَانُ لَكَانَ لِي
وَلَهَا شَانٌ

قَالَ عِكْرِمَةُ فَكَانَ بَعْدَ ذَلِكَ أَمِيرًا عَلَى مُضَرَ وَمَا يُدْعَى لِأَبٍ

2256 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

(Allah'ın kendilerini bağışladığı üç kişiden biri olan) Hilâl bin Ümeyye geldi. Akşam tarlasından geldiğinde karısının yanında bir erkek buldu. Gözleriyle gördü. (konuştuklarını) kulaklarıyla işitti. Sabaha kadar o olaydan kimseye bir şey söylemedi. Sonra sabahleyin Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi, Ey Allah'ın Rasûlü, ben bu akşam vakti evime geldim, karımın yanında bir erkek buldum, onu gözümle gördüm, kulaklarımla (sözlerini) işittim, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Ümeyye'nin getirdiği bu haberden hoşlanmadı, ona gazablandı, bunun üzerine (karılarına zina isnad eden ve kendi nefislerinden başka şahidleri de bulunmayan kimselerin her birinin şehadeti) mealindeki iki ayet indi Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den vahiy hali gidince Hilâl'e

“Müjde ya Hilâl Aziz ve Celil olan Allah sana genişlik ve çıkacak yer hazırladı,” buyurdu. Hilâl:

Muhakkak ben Rabbımdan bunu ümid ediyordum, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, kadına haber gönderin, dedi. Kadın geldi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem her ikisine de bu ayetleri okudu, onlara vaaz etti. Ahiret azabının dünya azabından daha şiddetli olduğunu haber verdi.

Hilâl; Allah’a yemin ederim ki, karıma söylediğim sözde doğruyum, dedi. Kadın, kocam yalan söylüyor, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Bunları aralarında lânetleştirin,” dedi. Hilâl’e, şehadet getir, denildi. O da sözünde doğru olduğuna dört defa şehadet etti. Beşinciye gelince ona ya Hilâl, Allah’tan kork, dünya azabı ahiret azabından ehvendir. Bu söz öyle söz ki sana (Allah’ın azabını) vacib kılar, denildi.

Hilâl Allah’a yemin ederim bu sözümünden dolayı da bana azab etmez, dedi. Beşincide eğer yalancılardan sam Allah’ın lâneti benim üzerime olsun, dedi. Sonra kadına şehadet et, dediler. Dört defa kocasının yalancı olduğuna şehadet etti. Beşinciye gelince, ona da dünya azabı ahiret azabından ehvendir. Bu söz öyle bir söz ki senin üzerine azabı vacib kılar, dediler. Biraz durakladı, sonra Allah’a yemin ederim ki, ben kavmimi mahcub etmem, dedi. Beşincide eğer kocam doğru ise Allah’ın gazabı benim üzerime olsun diye şehadet etti.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem aralarını ayırdı ve çocuğa babasına nisbet edilerek çağrılmamasına, çocuğa ve annesine zina isnad edilmemesine hükmetti. Kim kadına fahişe, çocuğa piç derse ona had vurulacağını bildirdi. Karı koca talaksız ayrılmış olduklarından, ölümle de kadın geri kalmadığından karının iddet müddeti içinde geçiminin ve oturacağı evin erkek üzerine lâzım gelmeyeceğini de hükmetti. Doğacak çocuk hakkında da şöyle dedi: “Eğer kadın, sarı renkli hafif uyluklu, dar sırtlı, ince incikli bir çocuk doğurursa, çocuk Hilâl’indir. Eğer esmer, kıvrıcık saçlı azaları dolgun incikleri yağlı, besili, oturakları büyük çocuk dünyaya getirirse, o isnad edilen adamdandır.” Kadın boz, kıvrıcık saçlı deve gibi vücutlu incikleri kalın, oturakları büyük bir çocuk dünyaya getirdi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Arada yaptıkları yemin olmasaydı, ben o kadına had tatbik ederdim” buyurdu.

İkrime diyor ki: o çocuk Müdar (kabilesine) emir oldu. Babasının adıyla çağrılmıyordu.

İZAH

Hadis-i şerif lânetleşmenin evliliği fesih olduğuna, talâk olmadığına delildir. Eğer talâk olsa, kadının süknası ve nafakası kocasına lâzım gelirdi.

Şâfiî'nin görüşü de budur. İmam-ı Azam ve Muhammed bin Hasan'a göre lânetleşme talâk-ı bâindir. Kadının iddeti içinde nafakası ve barınacağı ev erkeğine aittir.

Lemyazaz: Yani Hilâl o adamı rahatsız etmedi. Keyfini kaçırmadı demek.

Usayhıb: Boz renk, sarımtırak.

Uraysıh: Hafif oturak.

Uteybin: Sırt,

Hamşüssak: İnce incikli

Evrak: Kül renkli

Cad: Kıvrıkcık saçlı

Cemâlî: deve gibi vücutlu tam azâlî.

۲۲۵۷- سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ يَقُولُ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ

اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَلُمُتَلَا جَنَّتَيْنِ جَنَّتَيْنِمَا عَلَى اللَّهِ أَخَذَكُمَا

كَأَذِيبٍ لَا مَسِيلَ لَكَ عَلَيْهَا، قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا لِي قَالَ لَا مَسِيلَ لَكَ إِذْ

كُنْتُ صَدَقْتُ عَلَيْهَا فَهُوَ بِمَا امْتَحَلْتُ مِنْ فَرْجِهَا وَإِنْ كُنْتُ كَذَبْتُ

عَلَيْهَا فَذَلِكَ أَبْعَدُ لَكَ

2257 - Said bin Cübeyr radıyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

İbn-i Ömer radiyallahu anh'ın şöyle dediğini işittim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, birbiriyle lânetleşen karı ve kocaya, “ikinizden biriniz yalancıdır. Hesaplarınız Allah’adır. (Erkeğe), senin karının yanına yaklaşmana yolun yok.” (Erkek) Ey Allah’ın Rasûlü ona verdiğim malım ne olacak? Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Eğer ona söylediğin sözde doğru isen, malın kadını kendine helâl kılmana karşılıktır, eğer ona yalandan zina isnad ettiysen, o mal sana çok uzaktır,” buyurdu. [206]

٢٢٥٨- عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ: قُلْتُ لِابْنِ عُمَرَ رَجُلٌ قَذَفَ امْرَأَتَهُ

قَالَ فَرَّقَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَ أَخَوَيْ بَنِي الْمُجَلَانِ

وَقَالَ اللَّهُ يَعْلَمُ أَنَّ أَحَدَكُمَا كَاذِبٌ فَهَلْ مِتُّكُمَا تَابِتٌ يَرُدُّهَا ثَلَاثَ مَرَّاتٍ

فَأَيُّمَا فَرَّقَ بَيْنَهُمَا

2258 - Said bin Cübeyr radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

İbn-i Ömer’e, bir adam karısına zina isnad etti, dedim. İbn-i Ömer: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Aclan oğullarından iki kardeşin (Karı kocanın) arasını ayırdı ve onlara şöyle buyurdu: “Allah biliyor ki, ikinizden biriniz yalancıdır. İçinizde iddiasından dönen var mı?” diye üç defa tekrarladı. İddialarından vaz geçen olmadı ve aralarını ayırdı. [207]

٢٢٥٩- عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَجُلًا لَاعَنَ امْرَأَتَهُ فِي زَمَانِ رَسُولِ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَانْتَفَى مِنْ وَلَدِهَا فَفَرَّقَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَهُمَا وَالْحَقُّ الْوَلَدَ بِالْمَرْأَةِ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: الَّذِي تَقَرَّرَ بِهِ مَالِكٌ قَوْلُهُ وَالْحَقُّ الْوَلَدَ بِالْمَرْأَةِ وَقَالَ

يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ فِي حَدِيثِ الْبَعَانِ وَأَنَّكَ حَمَلَهَا

فَكَانَ ابْنُهَا يُدْعَى إِلَيْهَا

2259 - İbn-i Ömer radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Asr-ı Saadet'te bir adam karısıyla lânetleşti. Kadının doğurduğu çocuğun kendisinden olduğunu reddetti. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem de aralarını ayırıp çocuğu annesine verdi.

Ebû Dâvud diyor ki: Malik'in rivâyette tek kaldığı lafızlar, “Çocuğu annesine ilhak etti,” kelimeleridir. Yunus, Zührî'(den naklen, Zührî de Sehl bin Sa'd'den naklen lian hadisinde dedi ki: Kadının kendinden hamlini inkâr etti. Kadının çocuğu kendisine nisbet edilerek çağrılıyordu. [208]

28 - ERKEĞİN ÇOCUĞUN KENDİSİNDEN OLUP OLMADIĞINDAN ŞÜPHELENMESİ

٢٢٦٠ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ مِنْ بَنِي قُرَازَةَ، فَقَالَ: إِنَّ امْرَأَتِي جَاءَتْ بِوَلَدٍ أَسْوَدَ فَقَالَ: هَلْ لَكَ

مِنْ إِبِلٍ قَالَ نَعَمْ قَالَ مَا أَلْوَانُهَا قَالَ حُمْرٌ قَالَ فَهَلْ فِيهَا مِنْ أَوْزَقٍ قَالَ إِنَّ

فِيهَا لَوْزَقًا قَالَ فَأَنَّى تَرَاهُ قَالَ عَسَى أَنْ يَكُونَ نَزْعُهُ عِرْقٌ قَالَ وَهَذَا عَسَى

أَنْ يَكُونَ نَزْعُهُ عِرْقٌ

2260 - Ebû Hüreyre radiyallahu anı'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Fezara oğullarından bir adam (Zamzam bin Katâde) Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi ve, “benim karım siyah çocuk doğurdu,” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona, “Senin deven var mı?” dedi. Adam: “Evet” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “onların rengi nasıldır?” dedi..

Adam: “Kırmızıdır,” dedi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: “Onlar içerisinde çil deve var mı?” buyurdu. Adam: “Onlar içerisinde bir tane çil var” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Onun nereden olduğu görüşündesin?” dedi. Adam, “Bu olur ki aslında olan bir damar çıkmış (galebe) etmiştir de, o asla

benzemiştir,” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem de, “Olur ki bu çocuğa senin aslında mevcut bir damar çekmiştir. (Galebe) etmiştir de siyah olmuştur,” buyurdu.^[209]

İZAH

Bu Hadis-i şerif çocuğun, yalnız renginin değişik olmasının onu nefye kâfi gelmediğine delildir. Çünkü çocukta renk değişikliği ya anne veya baba tarafında mevcut renklerden biri çocuğa galebe eder, çocuğun rengi o şekilde olur. Çocuğun renginin değişik olması onun başkasından olmasını gerektirmez. (Biyolojide geçen Mendel kanunlarını, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, 1400 sene önce böylece haber vermiştir.)

٢٢٦١- أَخْبَرَنَا مُعْمَرُ بْنُ الزُّهْرِيِّ بِإِسْنَادِهِ وَمَعْنَاهُ وَهُوَ جَيْتِلِي

يُعْرَضُ بِأَنَّهُ يُثْبِتُهُ حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي

يُونُسُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ أَعْرَابِيًّا أَتَى

النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ إِنَّ امْرَأَتِي وَلَدَتْ غُلَامًا أَسْوَدَ وَإِنِّي

أُكْرِهُهُ فَذَكَرَ مَعْنَاهُ

2261 - Bize Ma'mer haber verdi. Ma'mer de Zührî den aynı isnad ve aynı manâ ile nakletti ve dedi ki: Fezâreli adam tariz yoluyla reddetmeye çalışıyordu.

٢٢٦٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى وَمُسَدَّدٌ وَهَذَا حَدِيثُهُ قَالَا: حَدَّثَنَا

عَبْدُ الزَّوَارِثِ عَنْ أَيُّوبَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ ابْنِ عُمرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «مَنْ خَلَفَ فَاتَّخَذَنِي فَإِنْ شَاءَ رَجَعَ وَإِنْ شَاءَ تَرَكَ

غَيْرَ حَدِيثٍ».

2262 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Bir bedevi Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi ve şöyle dedi. Karım siyah bir çocuk doğurdu, ben onu kabul etmiyorum dedi. (Geçen) hadisin manâsını zikretti.

İZAH

Hadiste adı geçen bedevi, Zamzam'dır. Ünkiru: Ben onu kabul etmiyorum demektir.

29 - BİLDİĞİ HALDE ÇOCUĞUN KENDİSİNDEN OLMADIĞINI İDDİA EDENLER HAKKINDAKİ TEHDİTLER

٢٢٦٣- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

يَقُولُ جِئْنِي نَزَلَتْ لَيْلَةُ الْبَتَلَجَيْنِ أَيْمًا امْرَأَةً أَدْخَلْتُ عَلَى قَوْمٍ مِنْ لَيْسَ

بِهِمْ فَأَلَيْسَتْ مِنَ اللَّهِ فِي شَيْءٍ وَلَنْ يُدْخِلَهَا اللَّهُ جَنَّتَهُ وَأَيُّمَا رَجُلٍ جَعَلَ

وَلَدَهُ وَهُوَ يَنْظُرُ إِلَيْهِ اخْتَجَبَ اللَّهُ مِنْهُ وَقَضَخَهُ عَلَى رُءُوسِ الْأَوَّلِينَ

وَالْآخِرِينَ

2263 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Lânetleşme ayeti indiği vakit Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu işittim. “Hangi kadın ki, bir kavmin içine kendilerinden olmayan bir çocuğu sokarsa Allah'ın dininde bir şeye, rahmete nail olamaz, Allah onu cennetine koymaz. Hangi erkek de çocuğunun yüzüne baka baka (kendisinden olduğunu bile bile) onun kendinden olduğunu red ederse, Allah onu rahmetinden perdeler, mahrum eder. Önce geçenler ve sonra gelenlerin gözü önünde onu utanacak duruma düşürür.”^[210]

30 - ZİNADAN DOĞAN BİR ÇOCUĞUN KENDİNE AİT OLDUĞUNU İDDİA ETME

٢٢٦٤- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

لَا مُسَاعَاةَ فِي الْإِسْلَامِ مِنْ سَاعٍ فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَقَدْ لَحِقَ بِغَضَبِهِ

وَمَنْ ادَّعَى وَلَدًا مِنْ غَيْرِ رِسْدَةٍ فَلَا يَرِثُ وَلَا يُورَثُ

2264 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “İslâm'da zina yoktur. Kim cahiliyet devrinde zina etmişse (Zinadan çocuk olmuşsa), o çocuk Asabesine ilhak olunur. Bir kimse zinadan doğma çocuğun kendisinden olduğunu iddia etse, (o çocuğa) varis olamaz, çocuk ta ona varis olamaz.”

٢٢٦٥- عَنْ عُمَرَ بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ: إِنْ الْيَتِيمُ ضَلَّ

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَضَى أَنْ كُلُّ مُتَلَحِّقٍ مُتَلَحِّقٌ بِغَدِّ أَبِيهِ الَّذِي يُدْعَى لَهُ

ادِّعَاءَهُ وَرِثَتُهُ فَقَضَى أَنْ كُلُّ مَنْ كَانَ مِنْ أُمَةٍ يَتَلَحُّقُهَا يَوْمَ أَصَابَهَا فَقَدْ لَحِقَ

بِمَنْ اسْتَلْحَقَهَا وَلَيْسَ لَهُ بِشَا قِسْمٌ قَبْلَهُ مِنَ الْبِرَارِ شَيْءٌ وَمَا أَذْرَكَ مِنْ

بِرَارٍ لَمْ يَقْسَمْ قَلَّةٌ نَمِيئُهُ وَلَا يَلْحَقُ إِذَا كَانَ أَبَوَاهُ الَّذِي يُدْعَى لَهُ أُنْكَرَهُ

وَإِنْ كَانَ مِنْ أُمَةٍ لَمْ يَتَلَحُّقْهَا أَوْ مِنْ حُرَّةٍ عَاهَزَ بِهَا فَإِنَّهُ لَا يَلْحَقُ بِهِ وَلَا يَرِثُ

وَإِنْ كَانَ الَّذِي يُدْعَى لَهُ هُوَ ادِّعَاءُهُ فَهُوَ وَلَدٌ ذَرِيَّةٌ مِنْ حُرَّةٍ كَانَ أَوْ أُمَةٍ

2265 - Amr bin Şuayb'ın babasından onun da dedesinden rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem baba olduğu iddia edilen kimsenin ölümünden sonra (o babanın) mirasçılarının babanın nesebine nisbet edilmesi için davacı oldukları kimseler hakkında şöyle hükmetti. “Bir efendi cariyeye sahibse, efendi cariyeye yakın olduğunda olan çocuk onu nesebine ilhak etmek isteyen efendidir. Fakat çocuk ilhak edilmeden önce efendinin taksim edilmiş olan malında hak sahibi değildir. Taksim edilmemiş olan maldan ne kadarına yetişmemişse onda onun da nasibi vardır. Eğer kendisine nisbet edilen efendi, çocuğun kendisinden olduğunu inkâr ederse, ona ilhak edilemez. Eğer mülkünde olmayan bir cariyeden olmuşsa veya zina ettiği hür kadından olmuşsa, çocuk buna ilhak olunamaz. Varis de olamaz, isterse oğlu diye çağrılan kişi (oğlumdur diye) kendisi dava etmiş olsun. Çünkü o çocuk hür bir kadından veya bir cariyeden dünyaya gelen veled-i zinadır.”

٢٢٦٦- عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ رَاشِدٍ بِإِسْنَادِهِ وَغَنَائِهِ زَادَ وَهُوَ وَلَدُ زَيْنَا لِأَهْلِ

أُمِّهِ مَنْ كَانُوا حُرَّةً أَوْ لَهْمَةً وَذَلِكَ فِيمَا اسْتُلْحِقَ فِيهِ أَوَّلُ الْإِسْلَامِ فَمَا

أَقْسِمَ مِنْ مَالٍ قَبِلَ الْإِسْلَامَ فَقَدْ مَضَى

2266 - Muhammed bin Râşid'den, geçen hadisle aynı manâ ve isnadla rivâyet olundu. Ancak orada şu ziyade var. “O kimse, annesinin hürre veya cariye olsun ehli için zinadan olma çocuğudur.” Bu islâmın ilk günlerinde ilhak edilenlerdendir.

İslâm'dan önce taksim edilen mal geçmiştir, buyurdu.

31 - KAFE (İZ TAKİBİ MÜTEHASSISLARI)

٢٢٦٧- عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ قَالَ مُسَدَّدٌ وَابْنُ السَّرْحِ يَوْمًا مَسْرُورًا وَقَالَ غَنَمَانُ تُغْرَفُ أَسَابِيرُ

وَرَجْهٍ فَقَالَ أَيْ عَائِشَةُ أَلَمْ تَرَيَ أَنَّا مُجْرُزَا الْمَذَلِيجِ رَأَى زَيْنًا وَأَسَامَةَ

نَدَّ غَطِيًّا رُءُوسَهُمَا بِقَطِيفَةٍ وَنَدَّ أَقْدَامَهُمَا فَقَالَ إِنَّ هَذِهِ الْأَقْدَامَ بَغَضُهَا

مِنْ بَغْضِ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: كَانَ أَصَابَةُ أَسْوَدَ وَكَانَ زَيْنٌ أَيْضًا

2267 - Hz. Aişe'den, demiştir ki: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem yanıma geldi. Müsedded ile İbnü's-Serh (bu hadisi Hz. Aişe'den) Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bir gün yanıma sevinçli olarak geldi şeklinde rivâyet ettiler. Osman da bu hadisi Hz. Aişe'den şu şekilde rivâyet etti. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem sevinci yüz hatlarına yansımış olarak geldi. Hadisin geri kalanını bu raviler şöyle naklettiler:

Hz. Peygamber dedi ki: Ey Aişe: haberin yok mu? Mücezzi el-Müdlaci Zeyd ile oğlu Üsâme'yi gördü, üzerlerinde bir kadife vardı onunla başlarını örtmüşler ayakları açık idi. Mücezziz “Bu ayaklar bir birlerinden (meydana gelmiş)dir dedi.”

Ebû Dâvud diyor ki: Zeyd beyaz, Üsame siyah benizli idi.

٢٢٦٨- عَنْ ابْنِ شِهَابٍ بِإِسْنَادِهِ وَتَفَاتِهِ قَالَ: قَالَتْ دَخَلَ عَلَيَّ

مُسْرُورًا تَبَرَّقَ أَسَارِيرُ وَجْهِهِ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَأَسَارِيرُ وَجْهِهِ لَمْ يَحْفَظْهُ ابْنُ عُيَيْنَةَ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ أَسَارِيرُ وَجْهِهِ هُوَ تَذْلِيلُ مَنْ ابْنِ عُيَيْنَةَ لَمْ يَسْمَعْهُ مِنْ

الزُّهْرِيِّ إِنَّمَا سَمِعَ الْأَسَارِيرَ مِنْ غَيْرِهِ قَالَ وَالْأَسَارِيرُ فِي حَدِيثِ اللَّيْثِ

وغيره

قَالَ أَبُو دَاوُدَ وَسَمِعْتُ أَحْمَدَ بْنَ صَالِحٍ يَقُولُ كَانَ أَسَاعَةً أَسْوَدَ

تَلْبِيَدَ السَّرَادِ مِثْلَ الْقَابِ وَكَانَ زَيْدٌ أَيْضًا مِثْلَ الْقَطَنِ

2268 - İbn-i Şihab'tan aynı isnad ve aynı manâ ile rivâyet olundu. (Aişe radiyallahu anha sevinçle benim yanıma girdi) yüzünün hatları parlıyordu, dedi.

Ebû Dâvud diyor ki: İbn-i Uyeyne “Yüzünün hatları” lafzını hıfz etmedi, yüzünün hatları lafzı İbn-i Uyeyne'nin teblîsidir. Bu lafzı Zühri'den işitmedi. (Yüz hatları) lafzını Zühri'den başkasından işitti. Esarir, lafzı Leys ve başkasının rivâyet ettiği hadislerdendir.

Ebû Dâvud diyor ki: Ben Ahmed bin Salih'in şöyle dediğini işittim. Üsame zeft gibi çok siyah, Zeyd de pamuk gibi çok beyazdır.^[211]

32 - ÇOCUKTA MÜNAZAA ETTİKLERİNDE KURA ÇEKİLİR DİYENLERİN DELİLLERİ

٢٢٦٩- عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ قَالَ كُنْتُ جَالِسًا عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَجَاءَ رَجُلٌ مِنَ الْيَمَنِ فَقَالَ إِنَّ ثَلَاثَةَ نَفَرٍ مِنْ أَهْلِ الْيَمَنِ أَتَوْا

عَلَيْنَا يَخْتَصِمُونَ إِلَيْنَا فِي وَلَدٍ وَقَدْ وَقَعُوا عَلَيَّ امْرَأَةً فِي طَهْرِهَا وَاجِدُ فَقَالَ

لَا تُنْتِن مِنْهُمَا طَيِّبًا بِالْوَلَدِ لِهَذَا فَعَلَيَا ثُمَّ قَالَ لِأُتَيْنِ طَيِّبًا بِالْوَلَدِ لِهَذَا فَعَلَيَا
ثُمَّ قَالَ لِأُتَيْنِ طَيِّبًا بِالْوَلَدِ لِهَذَا فَعَلَيَا فَقَالَ أَنْتُمْ شُرَكَاءُ مَيْتَايَسُونَ إِنِّي
مُشْرِعٌ بَيْنَكُمْ فَمَنْ قُرِعَ فَلَهُ الْوَلَدُ وَعَلَيْهِ لِيَصَاحِبِيهِ لَنَا الدِّيَّةُ فَأَقْرَعَ بَيْنَهُمْ
لِيَجْزِلَهُ لِمَنْ قُرِعَ فَضَجَّكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى بَدَتْ
أَصْرَاسُهُ أَوْ تَوَاجِدُهُ

2269 - Zeyd bin Erkam radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında oturuyordum, Yemen'den bir adam geldi şöyle dedi. Yemen halkından üç kişi Ali'ye geldiler. (Nesebi belli olmayan) bir çocuk hakkında münazaa ediyorlardı. Bu üç kişi bir kadına (cariyeye) bir tuhur içinde zina etmişlerdi. Ali radiyallahu anh, "Onlardan ikisine çocuğun şu üçüncüye ait olmasını güzel karşılayın," dedi. İkisi yüksek sesle bağırmaya başladılar, sonra bunlardan diğer ikisine, "çocuğun şu üçüncüye aid olmasını güzel karşılayın," dedi.

(Bu ikisi de) yüksek sesle bağırmaya başladılar, sonra diğer ikisine, "çocuğun şu kimseye ait olmasını hoş karşılayın," dedi. İkisi de yüksek sesle bağırmaya başladılar. Ali radiyallahu anh, "Siz münazaa içersinde bulunan ortaklırsınız. Ben aranızda kura çekeceğim, kura kime çıkarsa çocuk onundur. Diğer iki arkadaşına bir diyetin üçte ikisini ödeyecek," dedi. Aralarında kura çekti, çocuğu kuraya isabet edene verdi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem (kura işine) yan veya azı dişler görünecek kadar güldü. [212]

٢٢٧٠- عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمٍ قَالَ: أَتَيْتُ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ بِثَلَاثَةِ وَهُوَ
بِالنِّعَمِ وَقَعُوا عَلَى امْرَأَةٍ فِي طَهْرٍ وَاحِدٍ فَسَأَلَ الثَّانِيَانِ أَتَقْرَآنِ لِهَذَا بِالْوَلَدِ
قَالَا لَا حَتَّى سَأَلَهُمْ جَمِيعًا فَيَجْعَلَ كُلُّمَا سَأَلَ الثَّانِيَيْنِ قَالَا لَا فَأَقْرَعَ بَيْنَهُمْ
فَالْحَقَّ الْوَلَدَ لِلثَّانِي صَارَتْ عَلَيْهِ الْقُرْعَةُ وَجَعَلَ عَلَيْهِ ثُلُثِي الدِّيَّةِ قَالَ
فَلَدَّكَ ذَلِكَ لِلثَّانِي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَضَجَّكَ حَتَّى بَدَتْ تَوَاجِدُهُ

2270 - Zeyd bin Erkam radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Bir tuhur içinde bir kadına zina etmiş olan üç kimse Yemen'de Ali radiyallahu anh'a geldiler. Onlardan ikisine çocuğun şu üçüncü kimseye ait olmasını kabul eder misiniz, dedi. Kabul etmeyiz dediler. Onların hepsine (ait olmasını) sordu. Her ne zaman ikisine (kabul eder misiniz) diye sorduğunda hayır diye cevap verdiler. Bunun üzerine Ali radiyallahu anh onlar arasında kura çekti ve çocuğu kura kendisine isabet edene ilhak etti. Diyetin üçte ikisini de ona yükledi Zeyd bin Erkam dedi ki; bu hadise Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e anlatılınca Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem azı dişleri görünene kadar güldü. [\[213\]](#)

İZAH

Bunu bazıları mürsel olarak rivâyet ettiler. Bu rivâyet çocuğun isbatında kura çekmenin subutuna delildir. Kur'a çekmek köle azadında, iki delilin müsavi oluşunda, kadınlarını sefere çıkacağında, miras taksiminde de kullanılır.

Hadis-i şerif, bir çocuğa birden fazla baba tayin edilemeyeceğine delildir. İshak bin Rahûye çocuğu isbatta, kura çekmenin sünnet olduğunu söylüyor. Şâfiî'nin eski kavli de budur.

٢٢٧١- عَنْ الْخَلِيلِ أَوْ ابْنِ الْخَلِيلِ قَالَ أَمَى عَلِيٌّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ

رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فِي امْرَأَةٍ وَلَدَتْ مِنْ ثَلَاثَةِ نَحْوَةٍ لَمْ يَذْكُرِ الْيَمَنَ وَلَا النَّبِيَّ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَا قَوْلَهُ طَيِّبًا بِالْوَلَدِ

2271 - Abdullah bin Halil radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Ali bin Ebû Talib'e, üç kişi (ile birleşip) çocuk dünyaya getiren bir kadın getirildi. Bu geçen hadisin benzerini rivâyet etti. Orada Yemen'i, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile ve çocuğu gönül hoşluğu ile verin, tabirini zikretmedi.

33 - CAHİLİYE DEVRİNDE YAPILAN NİKAH ÇEŞİTLERİ

٢٢٧٢- عُرُوهُ بِنُ الرُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا زَوَّجَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ النِّكَاحَ كَانَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ عَلَى أَرْبَعَةِ أَنْحَاءٍ فَكَانَ مِنْهَا نِكَاحُ النَّاسِ الْيَوْمَ يَخْطُبُ الرَّجُلُ إِلَى الرَّجُلِ وَلَيْسَتْ لِيُضِدَّهَا ثُمَّ يَتَكَبَّرُهَا وَنِكَاحُ آخَرٍ كَانَ الرَّجُلُ يَقُولُ لَامْرَأَتِهِ إِذَا مَلَّزَتْ مِنْ طَنَبِهَا أَوْ سَلَبِي إِلَى فَلَانٍ فَانْتَبِهي مِنِّي وَتَعَثِّرْ لَهَا زَوْجَهَا وَلَا يَتَمَسَّهَا أَبَدًا حَتَّى يَتَيَسَّرَ حَمْلُهَا مِنْ ذَلِكَ الرَّجُلِ الَّذِي تَتَّبَعُ مِنْهُ فَإِذَا تَيَسَّرَ حَمْلُهَا أَصَابَهَا زَوْجَهَا إِنْ أَحَبَّ وَإِنَّمَا يَفْعَلُ ذَلِكَ رَغْبَةً فِي نَجَاتِةِ الْوَلَدِ فَكَانَ هَذَا النِّكَاحُ يُسَمَّى نِكَاحَ الْإِنْتِضَاعِ وَنِكَاحُ آخَرٍ يَخْتَصِمُ الرُّمَاطُ دُونَ الْعَشْرَةِ فَيَدْخُلُونَ عَلَى الْمَرْأَةِ كُلُّهُمْ يَمْسِكُهَا فَإِذَا حَمَلَتْ وَوَضَعَتْ وَمَرَّ لَيْالٍ بَعْدَ أَنْ تَضَعَ حَمْلَهَا أَرْسَلَتْ إِلَيْهِمْ قَلَمٌ يَسْتَطِيعُ رَجُلٌ مِنْهُمْ أَنْ يَتَّبِعَ حَتَّى يَجْتَمِعُوا عِنْدَهَا فَيَقُولُ لَهُمْ قَدْ عَرَفْتُمْ الَّذِي كَانَ مِنْ أَمْرِكُمْ وَقَدْ وَلَدْتِ وَهُوَ ابْنُكَ يَا فَلَانُ فَتَسْبِي مِنْ أَحَبَّتْ مِنْهُمْ بِاسْمِهِ فَيَلْمَعُ بِهِ وَلَدَهَا وَنِكَاحُ رَابِعٍ يَخْتَصِمُ النَّاسُ الْكَثِيرُ فَيَدْخُلُونَ عَلَى الْمَرْأَةِ لَا تَتَّبِعُ مِنْ جَاءَهَا وَمِنْ الْبَنَاتِ حَتَّى يَتَمَيَّزْنَ عَلَى أَبْوَابِهِنَّ زَاهِدَاتٍ يَكُنَّ عَلَمًا لِمَنْ أَرَادَهُنَّ فَدَخَلَ عَلَيْهِنَّ فَإِذَا حَمَلَتْ قَوَّضَعَتْ حَمْلَهَا جَمَعُوا لَهَا وَدَعَوْا لَهُمُ الْقَافَةَ ثُمَّ أَلْحَقُوا وَلَدَهَا بِالَّذِي يَزُونُ فَالْقَاطِلَةُ وَدُعِي ابْنَةُ لَا يَتَّبِعُ مِنْ ذَلِكَ قَلَمًا بَعَثَ اللَّهُ مَعَنَا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَذَمَ نِكَاحَ أَهْلِ الْجَاهِلِيَّةِ كُلَّهُ إِلَّا نِكَاحَ أَهْلِ الْإِسْلَامِ الْيَوْمَ

2272 - Urve bin Zübeyr radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edildi:

Ona da Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ailesi Aişe radiyallahu anh haber verdi. Cahiliyet devresiydi. (Şöyleki) bir erkek diğer bir erkeğe velisi bulunduğu kızı istemek üzere dünür olur, onun mehrini verir, sonra o kadını nikâhlardı. Diğer bir nikâh şekli de şöyle idi. Kadın hayızdan temizlendiği zaman, erkek karısına falan adama haber gönder de onun sana temas etmesini iste derdi (Kadın, o adamla birleşince kocası ondan uzak kalırdı. Kadının birleştiği adamdan hamileliği belli olana kadar ona yaklaşılmazdı. Hamileliği belli olunca erkek isterse karısına temas ederdi.

Ancak bunu çocuğun asil bir erkekten olmasına rağbetinden yapardı. Bu nikâh sayılır ve buna istibda nikâhı derlerdi. Diğer bir nikâh şekli, on kişiden az kimse toplanır, kadının yanına girerler ve hepsi ona temas ederlerdi. Kadın hamile kalıp çocuğunu dünyaya getirince erkekler kadının yanına toplanırdı. Onlara haber gönderirdi. Erkeklerden hiç birisi gelmemeye muktedir olamazdı. Onun yanında toplanırlardı. Kadın onlara yaptığınız temas işini biliyor musunuz? Ben bir çocuk dünyaya getirdim, bu çocuk senin oğlundur ey falan, der. İçlerinden sevdiği birisinin ismini söyler, kadının çocuğu bu adama ilhak edilirdi. (Bu da nikâh sayılırdı.)

Dördüncü bir nikâh şekli çok kimse toplanır (bir kadına temas ederlerdi) kadın kendisine temas edeceklerden kaçınamazdı. Bu kadınlar fahişelerdi. Bunlar kendileriyle temas edeceklerle işaret için kapılarına bayraklar asarlardı. Onlar da bunlarla temas ederlerdi. Kadın hamile kalıp çocuğunu dünyaya getirince erkekler kadının yanına toplanırdı. Onlar için (çocuğun) kime ait olduğunu tesbitte mahir mutehassıs kimseler çağırılırdı. Onlar da bu çocuğu kanaat getirdikleri kimseye verirlerdi. O kimse de çocuğu kendisine ilhak ederdi. Onun oğlu diye çağırılırdı. Çocuk da bundan çekinmezdi. Allah Teâlâ Muhammed sallallahu aleyhi ve sellemi gönderince ehl-i cahiliyenin nikâhının hepsini yıktı. Ancak Ehl-i İslâmın bu günkü nikâh şekli kaldı. [\[214\]](#)

İZAH

Tums: Hayız demek: Rehd: Kavm ve kabile demektir. Felteda: Bitiştirmek istedi. Kafe: Bir çocuğun uzuvlarını tetkik ederek kimden olduğunu bilmede mahir kimselere denir. DNA testi yapanlar gibi.

34 - ÇOCUK DÖŞEK SAHİBİNE AİTTİR

٢٢٧٣- حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ قَدْ سَمِعْتُ قَالَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ

الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ اِخْتَصَمَ سَعْدُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ وَعَبْدُ بْنُ

زَمْعَةَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي ابْنِ أُمِّ زَمْعَةَ فَقَالَ سَعْدُ

أَوْصَانِي أَخِي عَثْبَةَ إِذَا قَدِمْتُ مَكَّةَ أَنْ أَتَقَطَّرَ إِلَى ابْنِ أُمِّ زَمْعَةَ فَأَقْبَضَهُ

فَإِنَّهُ ابْنُهُ وَقَالَ عَبْدُ بْنُ زَمْعَةَ أَخِي ابْنُ أُمِّ أَبِي وَلَدَ عَلَى فِرَاشِ أَبِي فَرَأَى

رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَبَابًا بَيْنًا بِعَثْبَةَ فَقَالَ الْوَلَدُ لِلْفِرَاشِ

وَاللِّغَافِرِ الْحَجَرِ وَاجْتَنِبِي عَنْهُ يَا سَوْدَةَ

إِذَا مَسَلَتْ: فِي حَبِيبِهِ وَقَالَ هُوَ أَخُوكَ يَا عَبْدُ

2273 - Aişe radiyallahu anha'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Said bin Ebû Vakkas ile Abd bin Zem'a, Zem'anın cariyesinin oğlu hakkında aralarında çıkan anlaşmazlığı halletmesi için Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'a muracaat ettiler.

Sa'd dedi ki. Ben Mekke'ye geldiğimde, kardeşim Utbe, Zem'anın cariyesinin oğluna bakmamı ve onu almamı vasiyet etti. Ve onun kendi oğlu olduğunu söyledi.

Abd bin Zemada dedi ki:

O, benim kardeşimdir. Çünkü babamın cariyesinin oğludur ve babamın döşeginde dünyaya geldi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem çocukta Utbe'ye açık bir benzeyiş gördü ve “çocuk döşek içindir” (kimin döşeginde doğmuşsa ona aittir.) Ey Sevda, sen bu kardeşinden örtün, gözükmeyi” buyurdu. Müseddet hadisinde şunu ziyade etti. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Ey Abd, çocuk senin kardeşindir,” buyurdu. [\[215\]](#)

İZAH

Hız. Sevda Zema'nın kızı ve Peygamberimizin hanımıdır. Çocuk Zema'nın döşeginde dünyaya geldiği için Zema'nın kabul edilmiş, Hız. Sevda'ya kardeş olmuştu. Utbe'ye biraz benzediği için Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Sevda validemize kardeşi olan bu çocuğa görünmemesini emretti. Çünkü gayri meşru olma tarafı daha kuvvetli görünüyordu.

۲۲۷۴- عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ: قَامَ رَجُلٌ

فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ فُلَانًا ابْنِي فَأَمَرْتُ بِأُمِّهِ فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَقَالَ رَسُولُ

اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا دَعْوَةَ فِي الْإِسْلَامِ دَعَبَ أَمْرُ الْجَاهِلِيَّةِ

الْوَلَدُ لِلْفَرَّاشِ وَلِلْعَاجِزِ الْحَجَرُ

2274 - Amr bin Şuayb'ın dedesinden şöyle rivâyet etmiştir:

Bir adam kalktı ve Ey Allah'ın Rasûlü falan benim oğlumdur. Onun annesine cahiliyet devrinde zina etmiştim, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “İslâmda neseb davası yoktur. Cahiliye işi gitti. Çocuk döşek sahibinindir. Zina edene taş (mahrumiyet) var,” buyurdu.

İZAH

Ahr: Zina demektir. Zina edene taş var. Mahrumiyet ve rüsvalık var demek olur.

۲۲۷۵- عَنْ زَيْدِ بْنِ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ: رَوَيْتُ عَنْ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ جَدِّهِ

عَنْ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ جَدِّهِ عَنْ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ جَدِّهِ عَنْ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ جَدِّهِ

عَنْ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ جَدِّهِ عَنْ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ جَدِّهِ عَنْ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ جَدِّهِ

عَنْ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ جَدِّهِ عَنْ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ جَدِّهِ عَنْ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ جَدِّهِ

عَنْ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ جَدِّهِ عَنْ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ جَدِّهِ عَنْ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ جَدِّهِ

عَنْ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ جَدِّهِ عَنْ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ جَدِّهِ عَنْ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ جَدِّهِ

عَنْ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ جَدِّهِ عَنْ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ جَدِّهِ عَنْ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ جَدِّهِ

الْوَلَدَ الْفِرَاسِيَّ وَأَحْسَبُهُ قَالَ تَجَلَدَهَا وَجَلَدَهُ وَكَانَا مَمْلُوكَيْنِ

2275 - Rabah radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Ailem beni, aslen Rum olan cariyeleri ile evlendirdi, ona temasta bulundum, benim gibi siyah bir oğlan çocuğu dünyaya getirdi. Çocuğun adını Abdullah koydum. Sonra yine ona temasta bulundum, benim gibi siyah bir oğlan daha doğurdu, onun adını da Ubeydullah koydum, sonra ailemin Yuhanna denen Rumlu erkek kölesi, nikâhlımı ifsat etti. Ona başkasının anlayamayacağı bir dille konuştu (ve yakın oldu) nikâhlım kertenkelelerden bir kertenkeleye benzeyen oğlan dünyaya getirdi. Ona bu ne diye sordum. O, bu çocuk Yuhanna'dan oldu, dedi.

Hiz. Osman radiyallahu anh'ın huzurunda murafaa olduk. (Musa bin İsmail diyor:) zannediyorum ki, Mehdi söyledi dedi ki: Osman radiyallahu anh erkeğe ve nikâhlıma sordu, her ikisi de zinayı itiraf ettiler. Osman radiyallahu anh iki erkeğe aranızda Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in hükmü gibi hükmetmeme razı olur musunuz? Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Çocuk döşek (sahibi) içindir," buyurdu, dedi. Zannediyorum ki, Mehdi şöyle dedi: Hiz. Osman erkeğe de kadına da had vurdurdu. Her ikisi de köle idiler.^[216]

İZAH

Ahmed bin Hanbel Müsnedi'nde muhtelif tarikle rivâyet etti.

Tabane: Darabe gibi ifsat etti, demektir.

Ratane: Konuştu, manâsına.

Vezegaten: Kertenkele demektir.

Celde: Had demektir. Deriyi müteessir edecek şekilde sopa ile vurmaktır. Akıllı ve bülûğa ermiş hürlere yüzer değnek, kölelere onun yarısı vurulur. Recm için zina edenlerin evli veya evlenmiş muhsan olmaları da şarttır.

35 - ÇOCUĞU HİMAYESİNE ALMAKTA ÖNCELİK HAKKI KİMİNDİR?

٢٢٧٦- حَدَّثَنِي عُمَرُو بْنُ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ

عُمَرَ أَنَّ امْرَأَةً قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ ابْنِي هَذَا كَانَ يَطْلُبُنِي لَهُ وَعَلَّاهُ

وَتَذِيي لَهُ سِقَاءً وَحِجْرِي لَهُ جَوَاءٌ وَإِنْ أَبَاهُ طَلَّقَنِي وَأَرَادَ أَنْ يَنْتَزِعَهُ مِنِّي

فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْتِ أَخْشَى بِهِ مَا لَمْ تَتَكَبَّرِي

2276 - Amr bin Şuayb'ın dedesi Abdullah bin Amr'dan rivâyet edildiğine göre:

Bir kadın şöyle dedi: Ey Allah'ın Rasûlü, benim şu oğluma karnım kap, memelerim emzik, kucağım koruma mahalli oldu. Onun babsı beni boşadı ve çocuğu benden almak istedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem kadına, “Evlenmedikçe çocuğa sen daha haklısın,” buyurdu.

İZAH

Hıva: Bir şeyin korunduğu mekân demektir. Hadis-i şerif kadın evlenmedikçe çocuğun korunması ve bakılmasına annenin daha haklı olduğuna delildir. Anne evlenir veya ölürse, annenin annesi onun yerine geçer, fıkıh da Hizane bâbına müraccat.

٢٢٧٧- أَنَّ أَبَا مَيْمُونَةَ سَلَّمَ مَوْلَى مِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ رَجُلَ صَنِيعٍ

قَالَ بَيْنَمَا أَنَا جَالِسٌ مَعَ أَبِي هُرَيْرَةَ جَاءَتْهُ امْرَأَةٌ فَارِسِيَّةٌ مَعَهَا ابْنٌ لَهَا

فَادَّعَاهَا وَقَدْ طَلَّقَهَا زَوْجَهَا فَقَالَتْ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ وَرَطَّنْتَ لَهُ بِالْفَارِسِيَّةِ

زَوْجِي يُرِيدُ أَنْ يَذْهَبَ بِابْنِي فَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ اسْتَتِهَا عَلَيْهِ وَرَطَّنْ لَهَا

بِذَلِكَ فَجَاءَ زَوْجَهَا فَقَالَ مَنْ يُحَاقُّنِي فِي وَلَدِي فَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ الْلَهُمَّ

إِنِّي لَا أَقُولُ هَذَا إِلَّا أَنِّي سَمِعْتُ امْرَأَةً جَاءَتْ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا قَاعِدٌ عَنْهُ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ زَوْجِي يُرِيدُ أَنْ
يَذْهَبَ بِإِثْنِي وَقَدْ سَقَانِي مِنْ بَثْرِ أَبِي عَتَبَةَ وَقَدْ نَفَعَنِي فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْتَعْمَا عَلَيْهِ فَقَالَ زَوْجُهَا مَنْ يُخَافُنِي فِي وَلَدِي
فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَذَا أَبُوكَ وَهَلْبِهِ أَمْلَكَ فَخَذَ بِبَدَنِهَا
بِشْتٍ فَأَخَذَ بِبَدَنِ أَبِيهِ فَأَنْطَلَقَتْ بِهِ

2277 - Medine halkından doğru sözlü bir kimse olan Ebû Meymune Selma demiştir ki:

Ben bir aralık Eba Hüreyre ile oturuyordum. Ona yanında oğlu olduğu halde farilsi bir kadın geldi. (Karı kocadan her biri) çocuğun kendilerine aid olduğunu iddia ettiler. Kadını kocası boşamıştı. Ebû Hüreyre, çocuk için kura çekin diye kadının anlayacağı bir dille cevap verdi. Kadının kocası geldi ve çocuğum hakkında bana hak iddia edebilir, dedi. Ebû Hüreyre, ben Allah için böyle bir şey söylemiyorum. Ancak ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında otururken bir kadın gelip ve ey Allah'ın Rasûlü kocam oğlumu götürmek istiyor. Beni Ebî İnabı'nın kuyusundan suladı ve bana menfaat verdi, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Onun için kura çekin" buyurdu. Kadının kocası çocuğum hakkında kim bana hak iddia edebilir, dedi. Nebi sallallahu aleyhi ve sellem, "Çocuğa şu baban şu da anandır. Bunlardan hangisini dilerse onun elinden tut," buyurdu. Çocuk ta annesinin elini tuttu ve onunla gitti. [217]

İZAH

Emziğe ihtiyacı kalmayan çocuklar anne veya babadan birini seçmeye muhayyer kılınırlar. Hanefilere göre: erkek çocuk kendi kendine yiyip kendi kendine giyinene, kız çocukları hayız görene kadar anneye düşer, sonra da babaya ait olur. Şâfiî, çocuk yedi veya sekiz yaşına gelince anne veya babadan birini tercih etmekte muhayyer kılınır. Ahmed bin Hanbel: Çocuk büyüyünce muhayyer kılınır. Malik: Kız çocukları evlenene, erkek çocukları ihtilam olana kadar anneye aittir.

٢٢٧٨- عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ خَرَجَ زَيْدُ بْنُ حَارِثَةَ إِلَى مَكَّةَ

تَقْدِيمُ بَابَةِ عَمْرَةَ فَقَالَ جَعْفَرُ: أَنَا أَخْتُهَا أَنَا أَخْتُ بِهَا ابْنَةُ عَمِّي وَعِنْدِي
خَالَاتُهَا وَإِنَّمَا الْخَالَةُ أُمُّ فَقَالَ عَلِيٌّ أَنَا أَخْتُ بِهَا ابْنَةُ عَمِّي وَعِنْدِي ابْنَةُ
رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهِيَ أَخْتُ بِهَا فَقَالَ زَيْدٌ أَنَا أَخْتُ بِهَا لَمَّا
خَرَجْتُ إِلَيْهَا وَسَافَرْتُ وَقَدِمْتُ بِهَا فَخَرَجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
لَهُ كَرَّ حَدِيثًا قَالَ وَأَمَّا الْجَارِيَةُ فَأَقْبَصِي بِهَا لِجَعْفَرٍ تَكُونُ مَعَ خَالَاتِهَا وَإِنَّمَا
الْخَالَةُ أُمُّ

2278 - Ali radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Zeyd bin Haris'e Mekke'ye çıkmıştı. (Seyyidüşşühedâ) Hamza'nın kızını getirdi. Cafer(i Tayyar) bu çocuğu ben yanıma alacağım, buna ben hepinizinden daha haklıyım. Çünkü o, benim amcamın kızıdır. Onun teyzesi de yanımdadır (nikahımdadır) gerçekten teyze annedir, dedi. Ali radiyallahu anh bu çocuğu yanıma almada ben daha haklıyım, çünkü o, amcamın kızıdır. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'ın kızı da yanımda (nikâhımda)dır. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'ın kızı ona daha haklıdır, dedi. Zeyd bin Harise: onu yanıma almada ben daha haklıyım. Onu Mekke'den getirmek için ben gittim, seferi ihtiyar eyledim ve onu buraya getirdim,” dedi. Hemen Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem çıktı, (Hadisin bundan sonraki kısmında ravilerden biri Hz. Peygamber'den bir hadis nakletti ve dedi ki: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “(Kızın) Cafer'in yanında kalmasına hükmediyorum. Teyzesi ile kalsın. Teyze gerçekten annedir,” buyurdu. [218]

İZAH

Buhari, uzun bir hadisin arasında Bera bin Azib'in rivâyeti ile rivâyet etti. Hz. Hamza Uhud'da şehit olunca Ümmül Fazl diye künyelenen kızı Ammar'a öksüz kalmıştı. Cafer-i Tayyar'ın karısı Esmâ binti Umeys, ümmül Fazl'ın teyzesi idi. Onun yanında kalmasına hükmolundu.

٢٢٧٩- عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى بِهَذَا الْخَبَرِ وَلَيْسَ بِمَتَابِعِهِ

قَالَ: وَقَضَى بِهَا لِجَعْفَرٍ وَقَالَ إِنَّ خَالَاتَهَا عِنْدَهُ

2279 - Abdurrahman bin Ebi Leyla'dan şu haber tamamı olmaksızın rivâyet edildi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem çocuğun Cafer'in yanında kalmasına hükmetti ve “çocuğun teyzesi Cafer'in yanındadır,” buyurdu.

٢٢٨٠- عَنْ عَلِيٍّ قَالَ لَمَّا خَرَجْنَا مِنْ مَكَّةَ تَبِعَتْنَا بِنْتُ خُزَيْمَةَ تَنَادِي

يَا عَمُّ يَا عَمُّ فَتَنَاولَهَا عَلِيٌّ فَأَخَذَ بِيَدِهَا وَقَالَ ذُوْنكَ بِنْتُ عَمِّكَ فَحَمَلَتْهَا

فَقَصَّ الْخَبْرَ قَالَ وَقَالَ جَعَلْتُ ابْنَةَ عَمِّي وَخَالَئَهَا تُحْبِي فَقَصَى بِهَا النَّبِيُّ

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِخَالَئِهَا وَقَالَ الْخَالَةُ بِعْتَرَلَهُ الْأُمُّ

2280 - Ali radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Biz Mekke'den ayrıldığımız zaman (Amcam) Hamza'nın kızı peşimize takıldı. Amca amca diye çağırıyordu. Onu Ali radiyallahu anh aldı elinden tuttu ve (Fatıma) radiyallahu anha'ya amcamın kızı yanımdadır, dedi. Fatıma da onu kucakladı, deyip haberi anlattı. Ravi dedi ki: Cafer amcamın kızıdır. Teyzesi de benim nikâhlımdır, dedi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Çocuğun teyzesine ait olduğuna hükmedip (Teyze) anne yerindedir,” buyurdu^[219]

36 - BOŞANMIŞ KADININ İDDET BEKLEMESİ

٢٢٨١- عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ يَزِيدَ بْنِ السَّكَنِ الْأَنْصَارِيَّةِ أَنَّهَا طَلَّقَتْ

عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَمْ يَكُنْ لِلْمُطَلَّقةِ عِدَّةٌ

فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ حِينَ طَلَّقَتْ أَسْمَاءُ بِالْعِدَّةِ لِلْمُطَلَّاقِ فَكَانَتْ أَوَّلَ مَنْ

أُنْزِلَتْ فِيهَا الْعِدَّةُ لِلْمُطَلَّقاتِ

2281 - Esmâ binti Yezid bin es-Seken el-Ensârîye radiyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem zamanında boşanan kadınlar için iddet beklemek mecburiyeti yokken kendisi kocasından boşanmıştı. Esmâ

boşandığı vakit Aziz ve Celil olan Allah talâk için iddet (ayetini) indirdi. Onun için Esmâ, boşananlardan kendisi için iddet indirilen ilk kadın oldu.

37 - İDDET BEKLEMEKTEN İSTİSNA EDİLEN KADINLARLA İLGİLİ HÜKMÜN NESH EDİLMESİ

۲۲۸۲- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ «وَالْمُطَلَّاتُ يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ ثَلَاثَةَ

أَشْهُرٍ» وَقَالَ «وَاللَّائِي يَتَبَصَّرْنَ مِنَ الْمُحْجَبِينَ مِنْ نِسَائِكُمْ إِنْ ارْتَبْتُمْ فَعِدَّتُهُنَّ

ثَلَاثَةُ أَشْهُرٍ» فَتَبَيَّنَ مِنْ ذَلِكَ وَقَالَ «لَكُمْ طَلِّقَتُهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ

فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَّةٍ تَعْتَدُونَهَا»

2282 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

“Boşanmış kadınlar kocaya gitmeden nefislerini üç hayız bitene kadar bekletirler ve kadınlarınızdan hayız görececek çağı geçmiş olanlarda şüpheyi düşerseniz onların iddeti üç aydır,” işte bu ayetten, “Eğer, o kadınları onlara temas etmeden boşarsanız, onlar üzerine sayacağınız onlara bekleteceğiniz bir iddet yoktur,” hükmü nesh edildi. [\[220\]](#)

İZAH

Al-i İmran 288, Talâk 4, Ahzab 49

Hanefî mezhebine göre halvet-i sahiha, cinsî münasebet yerine geçer. Halvet-i sahiha: nikâhlı bir erkeğin nikâhında bulunan karısı ile şer'î, hissî ve aklî bir mani bulunmaksızın bir arada kalmalarıdır. Şer'i mani: İhram, oruç ve hayz gibi. Hissî mani: Hastalık gibi. Aklî Mani: Zevcin utanacağı bir kimsenin bulunması gibi bu manilerden birisi bulunmaksızın karı koca baş başa bir arada kalsalar temas vuku' bulmasa dahi ihtiyaten kadına iddet icab eder. (Şeyhzade bu ayetin tefsiri)

Nesh şekli: iddet birinci ayette üç tuhur olarak bildirilmişken ikinci ayette hayızdan kesilmiş yaşta olanların iddeti üç ay olarak bildirilmiştir. Üçüncü ayette ise, temas vuku’ bulmadan boşananlara iddet lâzım gelmeyeceği bildirilerek ikinci ayetin hükmünden başka bir hüküm verilmiş oldu.

38 - ERKEĞİN BOŞADIĞI KARISINA DÖNMESİ

٢٢٨٣- عَنْ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ طَلَّقَ حَفْصَةَ

ثُمَّ رَاجَعَهَا

2283 - Ömer radiyallahu anh’dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Hafsa radiyallahu anha’yı (bir talak ile) boşadı, sonra ona rücu’ etti (döndü).^[221]

İZAH

Talâk-ı ric’î: Kadını bir talâk ile boşayıp iddeti içinde pişman olup dönmektir. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Hz. Hafsa’yı bir talâk ile boşamıştı. Hafsa’nın geceleri kaim ve gündüzleri oruçlu olduğu, ondan ayrılmaması lâzım geldiği cennetlerde hanımı olduğu Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’a vahy olundu. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz de ona rücû etti.

39 - BÂİN TALAKLA BOŞANMIŞ KADININ NAFAKASI

٢٢٨٤- عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ قَيْسٍ أَنَّ أَبَا عَمْرٍو بْنَ حَفْصٍ طَلَّقَهَا لَيْثَةً

وَهُوَ غَائِبٌ فَأَرْسَلَ إِلَيْهَا وَكَيْلَهُ بِشَعِيرٍ فَتَسَخَّعَتْهُ فَقَالَ وَاللَّهِ مَا لَكَ عَلَيْنَا

مِنْ شَيْءٍ فَجَاءَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرَتْ ذَلِكَ لَهُ،

فَقَالَ لَهَا: لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِ نَفَقَةٌ وَأَعْرَافُهَا أَنْ تَعْتَدِي فِي بَيْتِ أُمِّ حَبْلٍ لَمْ

قَالَ إِنَّ بَلَكَ إِمْرَأَةً يَغْشَاهَا أَصْحَابِي إِعْتَدِي فِي بَيْتِ ابْنِ أُمِّ مَكْتُومٍ فَإِنَّهُ
رَجُلٌ أَعْمَى تَحْصِينَ ثِيَابِكَ وَإِذَا خَلَلْتَ ثَوْبِي قَالَتْ فَلَمَّا خَلَلْتَ ذَكَرْتُ
لَهُ أَنَّ مُعَاوِيَةَ بْنَ أَبِي سُفْيَانَ وَأَنَا جُهِمَ خُطْبَانِي فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَا أَبُو جُهِمَ فَلَا يَضَعُ عَصَاهُ عَنْ عَاتِقِهِ وَأَمَّا مُعَاوِيَةُ
فَضَعُوكَ لَا مَالَ لَهُ أَنْ يَكْبِرَ أَسَاعَةَ بَنِ زَيْدٍ قَالَتْ فَكَرِهْتُ ثُمَّ قَالَ انْكِبِي
أَسَاعَةَ بَنِ زَيْدٍ فَتَكْحُتْهُ فَبَعَثَ اللَّهُ تَعَالَى فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا وَاعْتَبَلْتُ بِهِ

2284 - Fatıma binti Kays radiyallahu anha'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Fatıma'yı, Eba Amr bin Hafs “elbette” (tabiri ile) boşadı. Kendisi ortada yoktu, vekilini biraz arpa ile Fatıma'ya gönderdi. Fatıma buna öfkelenmişti. Vekil, “Allah’a yemin ederim ki, senin bizim üzerimizde nafaka hakkın yoktur,” dedi.

Kadın Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’a gelip kendisine nafaka olmadığını anlattı.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Sen talâk-ı bâyinle boşsun, senin nafakanı vermek kocana farz değildir,” buyurdu ve ona Ümmü Şerik’in evinde iddetini tamamlamasını emretti. Sonra Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: “Ümmü Şerik yanına ashabımın girip çıkabildiği bir kadındır. Abdullah İbn-i ümmü Mektum’un evinde iddeti doldur, çünkü Abdullah bin Ümmü Mektum ama bir erkektir. İddetin bitince bana haber ver,” buyurdu. Fatıma daha sonra şunları söyledi: Helal olduğum vakit kendilerine Muaviye bin Sufyan ile Ebû Cehm’in beni istediklerini söyledim: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Ama Ebû Cehm sopasını omuzundan hiç indirmez (kadınları çok döver), Muaviye ise fakirdir, onun malı yoktur. Üsame bin Zeyd’le evlen,” buyurdu. Fatıma diyor ki: Üsame ile evlenmeyi hoş görmedim, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, tekrar “Üsame bin Zeyd’le evlen,” buyurdu. Onunla evlenmekten çok hayır gördüm, gıpta edildim. ^[222]

İZAH

Tesehhadat: Azımsadı, az gördü demek.

Âzinîni: Bana haber ver, demek. Elbette: Burada talâk manâsındadır. Bu hadis-i şerifte üç talâk ile boşanan kadına, kocasının nafaka ve ikamet edecek ev vermesi şart olmadığına delil var. Hamile olursa müstesna.

Hanefî'ye göre: iddetli kadın ister hamile olsun, isterse olmasın kendisine nafakave ikamet edecek ev lâzım gelir. Malik ve Şâfiî: Eğleşeceği ev lâzım gelir Ahmed bin Hanbel ev ve nafaka verilmez diyor.

٢٢٨٥- حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ قَيْسٍ

حَدَّثَتْهُ أَنَّ أَبَا حَفْصٍ بِنَ الْمُغِيرَةَ طَلَّقَهَا ثَلَاثًا وَسَاقَ الْحَدِيثَ فِيهِ وَأَنَّ

خَالِدَ بْنَ الْوَلِيدِ وَنَفَرًا مِنْ بَنِي مَخْزُومٍ أَتَوْا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

فَقَالُوا يَا نَبِيَّ اللَّهِ إِنَّ أَبَا حَفْصٍ بِنَ الْمُغِيرَةَ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ ثَلَاثًا وَإِنَّهُ تَرَكَ لَهَا

نَفَقَةً يَمِيرُوهَا فَقَالَ لَا نَفَقَةَ لَهَا وَسَاقَ الْحَدِيثَ وَحَدِيثَ مَا لَكَ أَنْتُمْ

2285 - Ebû Seleme bin Abdurrahman'dan: Ona da Kays kızı Fatıma haber verdi. Eba Hafs bin Muğire, Fatıma'yı üç talâkla boşadı, ravi bu husustaki hadisi sevk etti. Bu rivâyette şu ifadeler de vardır. Halid bin Velid ve benî Mahzum'dan bir kimse Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e geldiler. Ve Ey Allah'ın Rasûlü Eba Hafsa bin Muğire, karısını üç talâkla boşadı ve ona az bir nafaka bıraktı," dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Fatıma'ya nafaka yoktur," buyurdu. Hadisi sevk etti. Malik'in hadisi daha tamdır.^[223]

٢٢٨٦- حَدَّثَنِي فَاطِمَةُ بِنْتُ قَيْسٍ أَنَّ أَبَا عَمْرِو بْنَ حَفْصٍ

الْمَخْزُومِيَّ طَلَّقَهَا ثَلَاثًا وَسَاقَ الْحَدِيثَ وَخَبَرَ خَالِدَ بْنَ الْوَلِيدِ، قَالَ:

نَعَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْسَتْ لَهَا نَفَقَةٌ وَلَا مَسْكَنٌ قَالَ فِيهِ

وَأَرْسَلَ إِلَيْهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ لَا تَسْبِقِيَنِي بِتَفْسِكَ

2286 - Fatıma bitni Kays radiyallahu anha'dan şöyle rivâyet edildi:

Eba Amr bin Hafs El-Mahzumi onu üç talâkla boşadı, ravi hadisi ve Halid bin Velid'in haberini rivâyet etti ve dedi ki: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Fatıma binti Kays'a ne nafaka ve ne de ikamet edecek mesken yoktur," buyurdu. Daha sonra ravi bu konuyla ilgili bir hadis daha zikretti ve o rivâyette dedi ki: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Fatıma'ya şöyle haber gönderdi. "Evlenmen hakkında benden habersiz söz verme."

٢٢٨٧- عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ قَيْسٍ قَالَتْ كُنْتُ عِنْدَ رَجُلٍ مِنْ بَنِي مَخْزُومٍ

نَطَلْتَنِي الْبُتَّةُ ثُمَّ سَأَلَ نَحْوَ حَدِيثِ مَالِكٍ فَقَالَ لِيهِ وَلَا تَقْوِيَنِي بِتَقْبَلِكِ

2287 - Fatıma binti Yas radiyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Ben Benî Mahzun'dan bir erkeğin nikâhı altında bulunuyordum. Beni üç talâk ile boşadı. Sonra ravi Malik'in hadisinin benzerini sevk etti. O rivâyette, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Nefsin hakkında beni fevt etme (bana danışmadan kimseye evlenme vaadinde bulunma,)" buyurdu.

٢٢٨٨- عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ قَيْسٍ أَنَّ زَوْجَهَا طَلَّقَهَا ثَلَاثًا فَلَمْ يَجْعَلْ لَهَا

النِّسَاءَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَفَقَةً وَلَا مَكْنًى

2288 - Fatıma binti Kays radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Kocası onu üç talâkla boşamıştı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Fatıma için (iddet süresince) nafaka ve mesken hakkı tanımamıştır.

٢٢٨٩- عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ قَيْسٍ أَنَّهَا أَخْبَرَتْ أَنَّهَا

كَانَتْ عِنْدَ أَبِي خَفْصٍ بْنِ الْمُخَيْرَةِ، وَأَنَّ أَبَا خَفْصٍ بْنِ الْمُخَيْرَةِ طَلَّقَهَا

أَمْرَ ثَلَاثِ تَطْلِيقَاتٍ فَرَعَمَتْ أَنَّهَا جَاءَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ فَاسْتَفْطَتْ فِي خُرُوجِهَا مِنْ بَيْتِهَا فَأَمَرَهَا أَنْ تَتَّجِلَ إِلَى ابْنِ لُحْمٍ

مَكْتُومِ الْأَعْمَى فَأَبَى مَرْوَانَ أَنْ يُصَلِّقَ حَدِيثَ فَاطِمَةَ فِي خُرُوجِ

الْمُطَلَّاقَةِ مِنْ بَيْتِهَا

قَالَ عَزُوزٌ وَأَنْكَرْتُ غَابِثَةً رَضِيََ اللَّهُ عَنْهَا عَلِيٌّ فَاطِمَةُ بِنْتُ كَيْسٍ

2289 - Ebû Seleme radiyallahu anh'dan, ona Fatıma binti Kays haber verdi. Fatıma Ebi Hafs bin Muğîre'nin nikâhı altında idi. Ebû Hafs bin Mugire onu üç talâkın sonunda boşamıştı. Fatıma (hadisin bundan sonraki kısmında) kocasından boşandıktan sonra iddet beklerken Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'a varıp evinde dışarı çıkması hakkında fetva istediğini Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ona âmâ olan Ümmü Mektum'un evine intikal etmesini emrettiğini söyledi.

Fakat Mervan b. El-Hakem üç talakla boşanmış bir kadının evinden çıkması hakkındaki Fatıma'nın bu sözünü kabul etmekten çekinmiştir. Urve dedi ki: Aişe radiyallahu anha, Fatıma binti Kays'ın bu haberini uygun bulmadı. [224]

٢٢٩٠- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: أُرْسِلَ مَرْوَانُ إِلَى فَاطِمَةَ فَسَأَلَهَا فَأَخْبَرَتْهُ

أَنَّهُ كَانَتْ عِنْدَ أَبِي خَفِصٍ وَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَ عَلِيٍّ

بْنِ أَبِي طَالِبٍ -يَغْنِي عَلَى بَعْضِ الْيَمَنِ- فَمُخْرِجَ مَعَهُ زَوْجَهَا فَبَعَثَ إِلَيْهَا

بِطَلِيقَةٍ كَانَتْ بَقِيَتْ لَهَا وَأَمَرَ عِيَّاشَ بْنَ أَبِي رَيْغَةَ وَالْحَارِثَ بْنَ هِشَامٍ

أَنْ يَتَّقُوا عَلَيْهَا فَقَالَا: وَاللَّهِ مَا لَهَا نَفَقَةٌ إِلَّا أَنْ تَكُونَ حَامِلًا فَأَتَتْ النَّبِيَّ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: لَا نَفَقَةَ لَكَ إِلَّا أَنْ تَكُونِي حَامِلًا وَاسْتَأْذَنَتْهُ

فِي الْإِحْتِقَالِ فَأَذِنَ لَهَا فَقَالَتْ أَيْنَ أَتَقِيلُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ: عِنْدَ ابْنِ أُمِّ

مَكْتُومٍ وَكَانَ أَعْمَى تَضَعُ شِجَاتِهَا جُنْدَهُ وَلَا يَبْصُرُهَا قَلَمَ تَزُولُ هُنَاكَ حَتَّى

تَمُوتَ جَدُّهَا فَأَتَتْكَحَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَسْمَاءُ مُرْجِعَ قَبِيضَةٍ

إِلَى مَرْوَانَ فَأَخْبَرَهُ بِذَلِكَ فَقَالَ مَرْوَانُ لَمْ نَسْمَعْ هَذَا الْحَدِيثَ إِلَّا مِنْ

إِمْرَأَةٍ فَسَنَأْخُذُ بِالْبَعْضَةِ الَّتِي وَجَدْنَا النَّاسَ عَلَيْهَا فَقَالَتْ فَاطِمَةُ حِينَ

تَلَعَّهَا ذَلِكَ يَبْنِي وَيَبْنِيكُمْ كِتَابُ اللَّهِ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى «فَطْلِقُوهُمْ» لِيُعَذِّبَهُنَّ

حَتَّى لَا تُلْزِمِي لَعَلَّ اللَّهَ يُخْخِثَ بَعْدَ ذَلِكَ أَمْوَاهُ» قَالَتْ فَأَيُّ أَمْرِ يُخْخِثُ

2290 - Ubeydullah radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Mervan Fatıma'ya haber gönderip ona vaktiyle kocasıyla arasında geçen hadiseyi ona sordu. Fatıma ona şöyle haber verdi. Fatıma olayı şöyle anlattı. Kendisi Ebû Hafsa ile iken, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Ali bin Ebâ Talib'i bazı Yemen kabilelerine emir tayin etmiş, kocası da onunla gitmişti. Yemen'de iken Fatıma'ya kendisini baki kalan üçüncü talakla boşadığı haberini göndermişti. Onlar vallahi ona nafaka vermek gerekmez, ancak hamile olduğu zaman nafaka lâzım gelir, dediler.

Bunun üzerine, Fatıma, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'a geldi, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Sana nafaka vermek gerekmez, ancak hamile olduğun takdirde nafaka verilir" buyurdu. İddetini geçirdiği yerden intikale izin istedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona izin verdi. Fatıma nereye taşınayım Ey Allah'ın Rasûlü dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "İbn-i Mektum'un yanına," buyurdu.

Ümmü Mektum âmâ idi. Örtüsünü onun yanında çıkarabilirdi. O, görmezdi. İddeti bitene kadar orada durdu. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onu Üsame'ye nikâhladı. Elçi Kâbısa, Mervan'a dönüp bunu ona haber verdi. Mervan dedi ki: Bu hadisi biz yalnız bir kadından başka kimseden işitmedik, biz insanların üzerinde bulunduğu kuvvetli hükmü alırız. Fatıma'ya bu söz ulaşınca şöyle dedi. Benim ve sizin aranızda Allah'ın Kitabı var, Allahu Tealâ, "Siz kadınları iddetleri içinde boşayın." Hatta (Allah Tealâ bundan sonra emir ihdas etmesi umulur, bunu sen bilemezsin.) Fatıma dedi ki; üç talâktan sonra Allah ne emir ihdas edecek? ^[225]

40 - FATİMA BİNTİ KAYS'IN RİVAYETİNİ KABUL ETMEYENLER

٢٢٩١- عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ كُنْتُ فِي الْمَسْجِدِ الْجَامِعِ مَعَ الْأَسْوَدِ

فَقَالَ أَنْتَ فَاطِمَةُ بِنْتُ كَيْسٍ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ مَا كُنَّا

لِنَدْعَ كِتَابَ رَبِّنَا وَشُئْنَا بِبَيْنَا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِقَوْلِ امْرَأَةٍ لَا تَدْرِي

أَحْفِظْتُ ذَلِكَ أَمْ لَا

2291 - Ebû İshâk radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Ben, Esved'le beraber Ulu Camide idim. Fatıma binti Kays, Ömer bin Hattab'a geldi. Ömer radiyallahu anh ona, “Biz bir kadının sözü ile Rabbimizin kitabını Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in sünnetini terk edemeyiz. Zira o kadın hıfz edebildi mi, edemedi mi? (Bilemeyiz)” dedi.

[226]

٢٢٩١- عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ لَقَدْ عَابَتْ ذَلِكَ عَائِشَةُ

رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَمَّا الْعَنِيْبُ -يَعْنِي حَدِيثَ فَاطِمَةَ بِنْتِ قَيْسٍ- وَقَالَتْ:

إِنَّ فَاطِمَةَ كَانَتْ فِي مَكَانٍ وَخَوِيسَ فَيَجِيفُ عَلَى نَاجِيَتِهَا فَلِلَّذَلِكَ رُخْصَ

لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

2292 - Hişam bin Urve'den o da babasından rivâyet ettiğine göre şöyle demiştir:

Aişe radiyallahu anha, Fatıma binti Kays'ın hadisini şiddetle reddetti ve şöyle dedi. Gerçekten Fatıma ıssız bir yerde idi. Etrafından korkuluyordu onun için Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona (İbn-i ümmi Mektum'un evine taşınması için) ruhsat verdi. [227]

٢٢٩٢- عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ أَنَّهُ قِيلَ لِعَائِشَةَ أَلَمْ تَرَيِ إِلَى قَوْلِ

فَاطِمَةَ قَالَتْ أَمَا إِنَّهُ لَا خَيْرَ لَهَا فِي ذَلِكَ

2293 - Urve bin Zübeyr radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edildi:

Aişe radiyallahu anha'ya Fatıma'nın sözünü görmedin mi, denildi? Aişe radiyallahu anha, “O rivâyeti söylemesinde Fatıma'ya bir hayır yoktur,” dedi. [228]

٢٢٩٤- عَنْ سُليْمَانَ بْنِ يَسَارٍ فِي خُرُوجِ فَاطِمَةَ قَالَتْ إِنَّمَا كَانَ ذَلِكَ

مِنْ شَرِّ الْخُلُقِ

2294 - Süleyman bin Yesar'dan şöyle rivâyet edildi:

Fatıma'nın (İddet beklediği kocasının evinden) çıkışı hakkında dedi ki: Ancak onun evini değiştirmesi huysuzluğundan dolayı oldu.

٢٢٩٥- عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ وَسُليْمَانَ بْنِ

يَسَارٍ أَنَّهُ سَمِعَهُمَا يَقُولَانِ أَنَّ يَحْيَى بْنَ سَعِيدٍ بْنَ الْعَاصِ طَلَّقَ بِنْتَ عَبْدِ

الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَكَمِ الْبَيْتَةَ فَأَتَتْهَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ فَأَرْسَلَتْ عَائِشَةَ رَضِيَ

الله عَنْهَا إِلَى مَرْوَانَ بْنِ الْحَكَمِ وَهُوَ أَمِيرُ الْمَدِينَةِ فَقَالَتْ لَهُ إِنَّي أَلله

وَأَزِيدُ الْمَرْأَةَ إِلَى بَيْتِهَا فَقَالَ مَرْوَانُ فِي حَدِيثِ سُليْمَانَ إِنَّ عَبْدَ الرَّحْمَنِ

عَلَيْنِي وَقَالَ مَرْوَانُ فِي حَدِيثِ الْقَاسِمِ أَوْ مَا بَلَغَكَ شَأْنُ فَاطِمَةَ يَنْتَبِ

فَيَسْأَلُ فَقَالَتْ عَائِشَةُ لَا يَهْرُوكَ أَنْ لَا تَذْكُرَ حَدِيثَ فَاطِمَةَ فَقَالَ مَرْوَانُ إِنَّ

كَانَ بِكَ الشَّرُّ فَخَسَنُوكَ مَا كَانَ بَيْنَ هَذَيْنِ مِنْ قَشِيرٍ

2295 - Kasım bin Muhammed ile Süleyman bin Yesâr'dan rivâyet edildiğine göre: Yahya bin Said bin As, Abdurrahman bin Hakem'in kızını kesin olarak boşadı. Abdurrahman kızını, iddet beklediği (kocasının) evinden nakletti. Mervan Medine emiri idi. Aişe radiyallahu anha Mervan'a haber gönderdi. Allah'tan kork. Kadını kendi evine gönder, dedi. Süleyman'ın hadisinde Mervan dedi ki: Abdurrahman bana galebe etti. Kasım'ın hadisinde Mervan dedi ki: Sana Fatıma binti Kays'ın haberi yetişmedi mi? Aişe radiyallahu anha, Fatıma'nın hadisinden bahsetmemen sana zarar vermez, dedi. Mervan da dedi ki: Eğer (Fatıma'nın evini terki) sana göre mevcut bir şerden dolayı idiyse, Yahya ile Abdurrahman'ın kızı arasındaki mevcut şer de (mazeret olarak) sana yeter.^[229]

٢٢٩٦- حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مَرْوَانَ قَالَ: قَدِمْتُ الْمَدِينَةَ فَدَفَعْتُ إِلَى

سَعِيدِ بْنِ الْعَسِيْبِ فَقُلْتُ فَاطِمَةُ بِنْتُ قَيْسٍ طَلَّقَتْ فَمَخْرَجَتْ مِنْ بَيْتِهَا

نَقَالَ سَعِيدُ بْنُكَ امْرَأَةٌ كُتِبَ النَّاسُ إِنَّهَا كَانَتْ لَيْسَةً فَوَضَعَتْ عَلى يَدَيَّ

ابْنِ أُمِّ مَكْتُومٍ الْأَعْمَى

2296 - Meymun bin Mihran radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Medine'ye geldim, Said bin Müseyyeb'e kadar getirildim. Dedim ki: Fatıma binti Kays boşanmış ve (iddeti bitmeden) evinden çıkmış. Said bin Müseyyeb dedi ki: Bu kadın halkı fitneye düşüren birisiydi.

Kendisi diliyle etrafındakileri inciten bir kadındı da bu yüzden ama ibn ümmü Mektûm'un yanına bırakıldı.

41 - KOCASINDAN AYRILAN KADININ İDDET BEKLERKEN GÜNDÜZLERİ DIŞARI ÇIKABİLECEĞİ

٢٢٩٧- عَنْ جَابِرٍ قَالَ طَلَّقْتُ خَالَتِي ثَلَاثًا فَخَرَجَتْ تَجِدُ نَحْلًا لَهَا

تَلْعِيهَا وَجَلَّ فَتَهَاهَا فَأَتَتْ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرَتْ ذَلِكَ لَهُ

فَقَالَ لَهَا: أَخْرِجِي فَبَجِدِي نَحْلًا لَعَلَّكَ أَنْ تَصُدَّقِي بِهِ أَوْ تَفْعَلِي خَيْرًا

2297 - Câbir radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Teyzem üç talâk ile boşanmıştı. Kendine ait bir hurmayı toplamak için çıkmıştı. Ona bir erkek rast geldi ve onu (iddeti içinde dışarı çıkmaktan) men etti. Teyzem Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi ve ona bunu anlattı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem teyzeme, “Çık hurmanı topla, umulur ki, o hurmadan sadaka verir veya hayır yaparsın,” buyurdu. [\[230\]](#)

42 - KOCASI ÖLEN KADINA NAFKA VE MESKEN İHTİYACININ TEMİN EDİLMESİ İÇİN VASİYET ETMESİ.

٢٢٩٨- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ «وَالَّذِينَ يَتَّبِعُونَ بِتَكُمْ وَيَنْدُرُونَ أَزْوَاجًا

رَضِيئَةً لِّأَزْوَاجِهِمْ مَّتَاعًا إِلَى الْحَوْلِ غَيْرِ إِخْرَاجٍ» فَلْيَسَّخْ ذَلِكَ بِآيَةِ الْهَبَرَاتِ

بِمَا قَرَضَ لَهُنَّ مِنَ الرُّبْعِ وَالشُّعْنِ وَتُبَسَّخْ أَجَلَ الْحَوْلِ بِأَنْ جُعِلَ أَجَلُهَا

أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا

2298 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre: “İçinizden ölüp de geriye kalan eşler bırakan erkekler, eşlerinin evlerinden çıkarılmaksızın bir yıla kadar geçimlerinin vasiyet etsinler” ayet-i kerimesi miras ayetiyle Allah'ın kendilerine taktir buyurduğu dörtte bir ve sekizde bir hisse olarak (belirlenmekle neshedildiği gibi) bir sene iddet bekleme süresi de dört ay on gün olarak tahdit edilmekle neshedildi. [\[231\]](#)

43 - KOCASI ÖLMÜŞ KADININ BİR SÜRE YAS TUTMASI

٢٢٩٩- عَنْ حُمَيْدِ بْنِ نَافِعٍ عَنْ زَيْنَبِ بِنْتِ أَبِي سَلَمَةَ أَنَّهَا أَخْبَرَتْهُ

بِهَذَا الْأَخْبَارِ الثَّلَاثَةِ قَالَتْ زَيْنَبُ: دَخَلْتُ عَلَى أُمِّ حَبِيبَةَ جِئْتُ ثَوْبِي

أَبُوهَا أَبُو شَقِيحَانَ فَدَعَتْ بِطَبِيبٍ فِيهِ ضَفْرَةٌ خَلُوتُ أَرَّ غَيْرُهُ فَدَعَسْتُ مِنْهُ

جَارِيَةً ثُمَّ مَسَّتْ بِعَارِضِيهَا ثُمَّ قَالَتْ: وَاللَّهِ مَا لِي بِالطَّبِيبِ مِنْ حَاجَةٍ غَيْرِ

أَنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: لَا يَحِلُّ لِمَرْأَةٍ

تُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ تُجِدَّ عَلَى نَهْيِ ثَلَاثِ نِجَالٍ إِلَّا عَلَى

زَوْجٍ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا،

قَالَتْ زَيْنَبُ: وَدَخَلْتُ عَلَى زَيْنَبِ بِنْتِ جَحْشٍ جِئْتُ ثَوْبِي أَخُوهَا

فَدَعَتْ بِطَبِيبٍ فَمَسَّتْ مِنْهُ ثُمَّ قَالَتْ: وَاللَّهِ مَا لِي بِالطَّبِيبِ مِنْ حَاجَةٍ غَيْرِ

أَنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ وَهُوَ عَلَى الْمَجْزِرِ

لَا يَجُزُّ لِمَرْأَةٍ تُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ تُحِجَّ عَلَى مَيِّتٍ فَوْقَ ثَلَاثِ
لَيَالٍ إِلَّا عَلَى زَوْجِ أَرْبَعَةِ أَشْهُرٍ وَعَشْرٍ قَالَتْ زَيْنَبُ وَصَبغتُ أُمِّي أُمَّ
سَلَمَةَ فَقَوْلُ جَاءَتْ امْرَأَةٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ
يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ ابْنَتِي تُؤْمِنُ عَنْهَا زَوْجَهَا وَقَدْ اِسْتَحْتَتْ عَيْنَهَا أَتَتَكْحَلُهَا
نَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا مَرْتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا كُلُّ ذَلِكَ يَقُولُ
لَا ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّمَا هِيَ أَرْبَعَةُ أَشْهُرٍ وَعَشْرٍ
وَقَدْ كَانَتْ إِخْدَاكُلُ فِي الْجَاهِلِيَّةِ تَزِمِي بِالْبَغْزَةِ عَلَى رَأْسِ الْخَوْلِ
قَالَ حُمَيْدٌ: قُلْتُ لَزَيْنَبَ وَمَا تَزِمِي بِالْبَغْزَةِ عَلَى رَأْسِ الْخَوْلِ فَقَالَتْ
زَيْنَبُ: كَانَتِ الْمَرْأَةُ إِذَا تَوَضَّعَتْ عَنْهَا زَوْجَهَا دَخَلَتْ حِفْظًا وَلَيْسَتْ مَرَّةً
ثِيَابَهَا وَلَمْ تَمْسُ طَبِيبًا وَلَا شَيْئًا حَتَّى تَمُوتَ بِهَا سَنَةً ثُمَّ تُؤْمِنُ بِدَابَةِ جَمَلٍ
أَوْ شَاةٍ أَوْ طَائِرٍ تَنْقُضُ بِهِ قَلْعًا تَنْقُضُ بِشَيْءٍ إِلَّا مَاتَ ثُمَّ تُخْرَجُ تَقْطَعُ
بَغْزَةً فَتَزِمِي بِهَا ثُمَّ تُرَاجِعُ بَعْدَ مَا شَاءَتْ مِنْ طَبِيبٍ أَوْ غَيْرِهِ
قَالَ أَبُو دَاوُدَ: الْحِفْظُ نَيْتٌ صَغِيرٌ

2299 - Humeyd bin Nafi'den rivâyet edildiğine göre Zeyneb bint-i Ebû Seleme ona şu üç hadisi şöyle nakletmiştir. Zeyneb dedi ki: Babası Ebû Süfyan öldüğü zaman Ümmü Habibe'nin yanına girdim. İçinde Sufra. Haluk ve başka kokular bulunan koku istedi. O koku ile bir cariyeyi kokuladıktan sonra kendi yüzünün iki tarafına koku sürdü, sonra da Allah'a yemin olsun ki benim kokuya ihtiyacım yoktu, şu kadar ki ben, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den, Allah'a ve ahiret gününe inanan bir kadının ölü üzerine üç günden fazla yas tutup zineti terk etmesi helâl değildir. Ancak kocası ölen kadın dört ay on gün yas tutar (zineti terk eder)" buyurduğunu işittim, dedi.

Zeyneb radiyallahu anha dedi ki:

Kardeşi öldüğü vakit, Zeyneb binti Cahş'ın yanına girdim. Bir koku isteyip ondan süründü, sonra dedi ki: Benim kokuya ihtiyacım yoktu, ancak ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in minber üzerinde, "Allah'a ve ahiret gününe inanan bir kadın için, ölü üzerine üç günden fazla yas tutması? (zineti terk etmesi) helâl değildir. Ancak kocasının ölümü üzerine dört ay on gün, yas tutar (zineti terk eder)" dediğini işittim.

Zeyneb dedi ki: Annem Ümmü Seleme'nin şöyle dediğini işittim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e bir kadın geldi ve ey Allah'ın Rasûlü kızımın kocası öldü, kendisinde gözü ağrıyor, onun gözüne sürme çekelim mi? Dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem iki veya üç defa hayır dedi ve her birinde olmaz buyurdu. Sonra, "Ancak zineti terk dört ay on gündür. Halbuki cahiliyet devrinde sizden kocası ölen kadın devenin pisliğini senenin evveline atar (bir sene bekler)di," buyurdu. Humeyd dedi ki:

Zeyneb'e dedim ki: Kadının senenin evline attığı deve pisliği nedir, diye sordum. Zeyneb dedi ki: Cahiliye devrinde bir kadının kocası ölünce harabe bir yere girer, en eski elbiselerini giyinir, bir sene geçene kadar koku ve başka bir şey sürünmezdi. Sene geçince hayvanlardan bir merkeb veya koyun veya bir kuş getirilir, kadın iddeti kırar parçalar, çıkardı. Az kere kendisiyle çıktığı hayvan hemen ölürdü, sonra girdiği yerden çıkar, ona deve pisliği verilir onu (arkasına) atar, bunu müteakib koku ve dilediği başka şeye dönebilir, kullanabilirdi.

Ebû Dâvud diyor ki:

Hifs: Küçük ev demektir. [\[232\]](#)

İZAH

Teftezzu: kırar, parçalar veya gümüş gibi beyazlaştırır demektir.

Bagra: Develerin yuvarlak gübresine denir.

44 - KADIN İDDET BEKLERKEN KOCASININ EVİNDEN BAŞKA BİR YERE

ÇIKARILABİLİR Mİ?

٢٣٠٠- رَضِبَ بِنْتُ كَعْبِ بْنِ عَبْرَةَ أَنَّ الْفُرَيْعَةَ بِنْتُ مَالِكِ بْنِ
سِنَانٍ وَهِيَ أُخْتُ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَخْبَرَتْهَا أَنَّهَا جَاءَتْ إِلَى رَسُولِ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَسْأَلُهُ أَنْ تَرْجِعَ إِلَى أَهْلِهَا فِي بَيْتِ خُدْرَةَ
فَإِنْ رَوْجَهَا خَرَجَ فِي طَلَبِ أَغْبَدٍ لَهُ أَبْقُوا حَتَّى إِذَا كَانُوا بِطَرْفِ الْقُدُومِ
لَحِقَهُمْ فَتَقْتُلُوهُ فَسَأَلَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ أَرْجِعَ إِلَى
أَهْلِي فَإِنِّي لَمْ يَتْرُكْنِي فِي مَنْكَبٍ يَمْلِكُهُ وَلَا تَفْقَهُ قَالَتْ: فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَعَمْ، قَالَتْ: فَمَخَرَجْتُ حَتَّى إِذَا كُنْتُ فِي الْمَخْجُورَةِ
أَوْ فِي الْمَسْجِدِ دَعَانِي أَوْ أَمَرَ بِي فَدَعَيْتُ لَهُ فَقَالَ كَيْفَ قُلْتُ فَرَدَدْتُ
عَلَيْهِ الْقِصَّةَ الَّتِي ذَكَرْتُ مِنْ شَأْنِ رَوْجِي قَالَتْ فَقَالَ ائْتِكُنِي فِي بَيْتِكَ
حَتَّى يَبْلُغَ الْكِتَابُ أَجَلَهُ قَالَتْ فَأَعْتَدْتُ فِيهِ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَفَرُوا قَالَتْ
ثَلَاثًا كَانَتْ عُمَامَانِ بَيْنَ عَفَانٍ أُرْسِلَ إِلَيَّ فَسَأَلَنِي عَنْ ذَلِكَ فَأَخْبَرْتُهُ فَاتَّبَعَهُ
وَقَضَى بِهِ

2300 - Ebû Said el-Hudrî'nin kız kardeşi el-Furey'a bint-i Malik bin Sinan'ın haber verdiğine göre kendisi Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'a gelip Hudre oğullarındaki ailesine dönüp dönemeyeceğini sormuş. O günlerde kocası kaçan kölelerini aramak için çıkmıştı. (Medine'nin kenarında) Kadum denen yere vardıklarında, onlara yetişti, köleleri onu öldürdüler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den ehlime dönmemi istedim, çünkü kocam beni sahip olduğu bir mülkte bırakmadığı gibi, bana nafaka da bırakmamıştı.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Evet,” buyurdu. Dedi ki: Çıktım hücreye veya mecside geldiğimde beni çağırdı veya benim için emretti, ona çağrıldım. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bana: “Nasıl söylemiştin?” buyurdu. Ben de kocamın vaziyeti hakkında zikr ettiğim kıssayı tekrar

ettim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Farz olan iddet müddeti bitene kadar kocanın evinde eyleş,” buyurdu. Diyor ki: Kocamın evinde dört ay on gün iddet bekledim. Dedi ki: Osman bin Afvan, (halifeliği esnasında) bana haber gönderdi ve bana bundan sordu, ona başımdan geçeni haber verdim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’ın bana yaptırdığına uydu ve onunla hükmetti. [233]

İZAH

Ebû Hanife: Kocası ölen kadına sakın olacak yer gösterilir, isterse gündezipleri çıkabilir, fakat geceleri başka yere gidemez, ancak kendi evinde yatar. İmam Malik, Sevrî, Şâfiî ve Ahmed bin Hanbel’in görüşleri de böyledir. Atâ bin Câbir, Hasan, Ali radıyallahu anh, İbn-i Abbas ve Hz. Aişe’nin görüşlerine göre kadın istediği yerde iddetini bekleyebilir.

45 - KADIN İDDETİNİ İSTEĞİNİ YERDE GEÇİRİR DİYENLERİN DELİLLERİ

۲۳۰۱- عَطَاءٌ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ نَسَخَتْ هَذِهِ الْآيَةُ عِدَّتَهَا عِنْدَ أَهْلِهَا

تَعَتُّدُ حَيْثُ شَاءَتْ وَهُوَ قَوْلُ اللَّهِ تَعَالَى «عَزَّزْنَا خُرَاجًا» قَالَ عَطَاءٌ إِنْ

شَاءَتْ اغْتَدَّتْ عِنْدَ أَهْلِهَا وَتَكُنْتُ فِي وَهَيْيَهَا وَإِنْ شَاءَتْ خَرَجَتْ لِقَوْلِ

اللَّهِ تَعَالَى «فَإِنْ خَرَجْتَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا فَعَلْنَ» قَالَ عَطَاءٌ ثُمَّ جَاءَهُ

الْمِيرَاثُ فَنَسَخَ السُّكْنَى تَعَتُّدُ حَيْثُ شَاءَتْ

2301 - İbn-i Abbas demiştir ki: Şu “...şayet kendileri çıkarlarsa, kendi haklarında uygun olanı yapmalarında sizin için bir günah yoktur. ayeti kocası ölen bir kadının, iddetini kocasının ailesi yanında geçirmesini emreden âyet-i kerimeyi neshetti. (Bakara 2/240) Binâenaleyh kocası vefat eden bir kadın istediği yerde iddetini bekler. O (hükmü neshedilen ayet) ise Allah Teâlâ’nın “(dışarıya) çıkarılmaksızın” (Bakara 2/240) mealindeki kavlidir. Ayetin baş kısmı son kısmıyla neshedilmiş olmaktadır.

Atâ da şunları söyledi: Bu kadın dilerse kocasının ailesi yanında iddetini tamamlar veya kocasının vasiyet ettiği evde ikamet eder. Dilerse Allah Teâlâ'nın “Şayet kendileri çıkarlarsa kendi haklarına uygun olanı yapmalarında sizin için bir günah yoktur” ayet-i kerimesi icabı kocasının evinden çıkar, istediği yerde iddetini bekler.

Atâ sözlerine devamla dedi ki: daha sonra miras ayeti indi de süknâ neshedildi. Artık kadın dilediği yerde iddet bekleyebilir. [234]

46 - KADININ İDDETİ İÇİNDE SAKINMASI GEREKEN DAVRANIŞLAR

٢٣٠٢- عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا تُحِدُ

الْمَرْأَةُ فَوْقَ ثَلَاثٍ إِلَّا عَلَى نَفْسٍ فَإِنَّهَا تُحِدُ عَلَيْهِ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا وَلَا

تَلْبَسُ ثَوْبًا مَضْبُوعًا إِلَّا قُرْبَ غَضَبٍ وَلَا تَكْتَجِلُ وَلَا تَمْسُ طَبِيبًا إِلَّا أَدْنَى

طَهْرِهَا إِذَا طَهَّرَتْ مِنْ عَجِيضِهَا بِبِلْدَةٍ مِنْ قُحْبٍ أَوْ أَظْفَارٍ

قَالَ يَنْقُوبُ مَكَانَ غَضَبٍ إِلَّا مَشُوعًا وَزَادَ يَنْقُوبُ وَلَا تُخْتَضِبُ

2302 - Ümmü Atiyye radiyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “kadın kocasından başka hiçbir ölü için üç günden fazla yas tutamaz. Kocasını için ise dört ay on gün yas tutar. Bu süre içerisinde, boyalı elbise giyinmez, yemen dokumalarından Asb denen beyazlığı giyebilir. Sürme çekinmez, koku sürünmez. Ancak hayızdan kurtulması yaklaşıncaya ve hayızdan temizlendiği zaman gust ve ezvar denen kokulardan az bir şey sürünür” buyurdu. Yakub; Asb yerine ancak yıkanmış elbise kullanabilir, dedi. Yakub, kına yakınamaz kelimesini de ziyade etti. [235]

İZAH

Asb: İpliği sarılıp boyanan, sonra dokunan alaca bir yemen dokumasıdır.

Nebze: Az şey, bir parça.

Kust: koku veya Hint'ten getirilen güzel kokulu ağaç parçası.

Azafır: Bir nevi kokudur. Siyah ıtıra da denir. Onun parçaları tırnağa benzediği için bu ismi almıştır.

٢٣٠٣- عَنْ حَفْصَةَ عَنْ أُمِّ عَطِيَّةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

بِهَذَا الْحَدِيثِ وَلَيْسَ فِي تَمَامِ حَدِيثِهِمَا قَالَ الْجَمْعِيُّ قَالَ يَزِيدُ وَلَا

أَعْلَمُهُ إِلَّا قَالَ فِيهِ وَلَا تَخْتَصِبْ وَزَادَ فِيهِ هَارُونَ وَلَا تَلْبَسْ ثَوْبًا مَعْصُومًا

إِلَّا ثَوْبَ عَصَبٍ

2303 - Bir önce geçen bu hadis yine Hafsa tarîkiyle Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den rivâyet edildi. Ancak bu hadis Yakub ile Abdullah'ın rivâyet ettikleri bir önceki hadisin tamamını içine almış değildir. Bu hadisin ravilerinden Mısmâî'nin dediğine göre Yezid şöyle demiştir; Hişam'ın bu hadiste ancak (kocası ölen bir kadın yas tutarken) kına yakınmaz dediğini biliyorum. Harun bin Abdullah ise rivâyetinde, “İddetli kadın boyalı elbise giyinmez, ancak yemen dokuması alacalı elbise giyebilir,” lâfzını ziyade etti.

٢٣٠٤- عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ النَّبِيِّ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ الْمَتَوَلَّى عَنْهَا زَوْجُهَا لَا تَلْبَسَ الْمَعْصُومَ

مِنَ الثِّيَابِ وَلَا الْمَمْسُوقَةَ وَلَا الْحُلِيَّ وَلَا تَخْتَصِبْ وَلَا تَكْتَجِلْ

2304 - Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in zevcesi Ümmü Seleme radiyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Kocası ölen kadın usfurla ve kırmızı çamurla boyanmış elbise giyinemez. Zînet kullanamaz, kınalanamaz ve sürme çekinemez,” buyurdu. [236]

٢٣٠٥- أُمُّ حَكِيمٍ بِنْتُ أَبِيهِ عَنْ أُمِّهَا أَنَّ زَوْجَهَا تُوُفِّيَ وَكَانَتْ

تَشْتَكِي عَيْنَيْهَا فَتَكْتَحِلُ بِالْجَلَامِ قَالَ أَحْمَدُ الصَّوَابُ بِكُحْلِ الْجَلَامِ
 نَأْرَسَلَتْ مَوْلَاةً لَهَا إِلَى أُمِّ سَلَمَةَ فَسَأَلَتْهَا عَنْ كُحْلِ الْجَلَامِ فَقَالَتْ لَا
 تَكْتَحِلِي بِهِ إِلَّا مِنْ أَمْرِ لَا يَدْرِي مِنْهُ يَشْتَدُّ عَلَيْكَ فَتَكْتَحِلِينَ بِاللَّيْلِ وَتَمْسَحِينَ
 بِالنَّهَارِ ثُمَّ قَالَتْ عِنْدَ ذَلِكَ أُمُّ سَلَمَةَ دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
 عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ نَوْمِي أَبُو سَلَمَةَ وَقَدْ جَعَلْتُ عَلَى عَيْنِي صَبْرًا فَقَالَ مَا
 هَذَا يَا أُمُّ سَلَمَةَ فَقُلْتُ إِنَّمَا هُوَ صَبْرٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَيْسَ فِيهِ طِبُّ قَالَ
 إِنَّهُ يَشُبُّ الرُّجَّةَ فَلَا تَجْعَلِيهِ إِلَّا بِاللَّيْلِ وَتَتْرَجِبِيهِ بِالنَّهَارِ وَلَا تَمْسَحِي
 بِالْعَلِيبِ وَلَا بِالْحِجَاوِ فَإِنَّهُ يَخْضَبُ قَالَتْ قُلْتُ بِأَيِّ شَيْءٍ أَمْسَحُ يَا رَسُولَ
 اللَّهِ؟ قَالَ: بِالسِّدْرِ تَغْلِفِينَ بِهِ وَأَسْلَكَ

2305 - Ümmü Hakîm bint-i Esîd'in annesinden rivâyet olunduğuna göre kocası vefat ettiğinde kendisi gözlerinden rahatsız olmuş da ismid denilen sürme taşı ile sürmelenmiş. Ahmed bin Salih'e göre doğru olan ifade ismid sürmesiyle sürmelendi ifadesidir. Bunun üzerine, cariyesini Ümmü seleme'ye gönderdi ve ismid sürmesini kullanıp kullanamayacağını sordu. Ümmü Seleme radiyallahu anha: Onunla sürmelenme, ancak rahatsızlığın şiddetlenir, sürmeye mecbur olursan gece çekinirsin, gündüzleri onu silersin, buyurdu. Sonra sözlerine devam etti. Ümmü Seleme şöyle dedi: Ebû Seleme öldüğü zaman Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, yanıma geldi, gözüme "sabr" denen ilâcî sürmüştüm, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: "Bu nedir? Ey Ümmü Seleme," dedi. Ben bu yalnız sabırdır, içinde koku yoktur, dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Bu yüzü genceltir, onu ancak gece sürün, gündüzleri çıkar, koku ve kına ile taranma, çünkü kına boyadır" buyurdu. Ümmü Seleme radiyallahu anha ne ile taranayım Ey Allah'ın Rasûlü? Dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Başının her tarafını kaplarcasına başına koyacağın sidirle taran" buyurdu. [237]

47 - HAMİLE KADININ İDDETİ

٢٣٠٦- حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثْمَةَ أَنَّ أَبَاهُ كَتَبَ إِلَى
عُمَرَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْأَرْقَمِ الرُّهْرِيِّ يَأْمُرُهُ أَنْ يَدْخُلَ عَلَى سُبَيْعَةَ بِنْتِ
الْحَارِثِ الْأَسْلَمِيَّةِ فَيَسْأَلَهَا عَنْ حَدِيثِهَا وَعَمَّا قَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جِئِ اسْتَعْتَبْتُ فَكَتَبَ عُمَرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ إِلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ
عُثْمَةَ يُخْبِرُهُ أَنَّ سُبَيْعَةَ أَخْبَرَتْهُ أَنَّهَا كَانَتْ تَحْتُ مَعْدٍ بْنِ خَوْلَةَ وَهُوَ مِنْ
بَنِي عَامِرِ بْنِ لُؤَيٍّ وَهُوَ مِنْ شَهَدٍ بَدْرًا فَتَوَفَّى عَنْهَا فِي حُجَّةِ الْوَدَاعِ
وَهِيَ حَامِلٌ فَلَمْ تَنْسِبْ أَنْ وَضَعَتْ حَمْلَهَا بَعْدَ وَفَاتِهِ فَلَمَّا تَعَلَّتْ مِنْ
بَقَائِهَا تَجَمَّلَتْ لِقِطْطَابٍ فَدَخَلَ عَلَيْهَا أَبُو السَّكَّالِ بْنُ بَعْلَكٍ رَجُلٌ مِنْ
بَنِي عَبْدِ الدَّارِ فَقَالَ لَهَا مَا لِي أَرَاكِ مُتَجَمِّلَةً لَعَلَّكَ تَزَوِّجِينَ الْبِكَاحِ فُلِكَ
وَاللَّهُ مَا أَنْتِ بِنَاكِحٍ حَتَّى تَمُوتَ عَلَيْكِ أَرْبَعَةُ أَشْهُرٍ وَعَشْرٌ، قَالَتْ سُبَيْعَةُ:
فَلَمَّا قَالَ لِي ذَلِكَ جَمَعْتُ عَلَى ثِيَابِي حِينَ أَمْسَيْتُ فَأَتَيْتُ: رَسُولَ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَأَلْتُهُ عَنْ ذَلِكَ فَأَقْبَلَنِي بِأَيْمِي قَدْ حَلَلْتُ حِينَ
وَضَعْتُ حَمْلِي وَأَمَرَنِي بِالتَّزْوِيجِ إِنْ بَدَأَ لِي
قَالَ ابْنُ شِهَابٍ وَلَا أَرَى بَأْسًا أَنْ تَزَوِّجَ حِينَ وَضَعْتَ وَإِنْ كَانَتْ
فِي دِمَاحٍ غَيْرِ أَنَّهُ لَا يَفْرُقُهَا زَوْجَهَا حَتَّى تَطْلُقَ

2306 - Ubeydullah bin Abdullah bin Utbe'nin haber verdiğine göre, babası Abdullah bin Utbe, Ömer bin Abdullah bin el-Erkam ez-Bührî'ye mektup yazarak ondan Sübey'a bint-i Haris el-Eslemiyye'nin yanına varıp ona kendi yaşadığı olayı ve Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'a fetva sorduğu vakit kendisine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'ın ne cevap verdiğini sormasını istemişti. Ömer bin Abdullah da, Abdullah bin Utbe'ye mektup yazarak Sübeya'nın kendisine şunları haber verdiğini bildirmiştir. Sa'd bin Havle'nin nikâhı altında imiş, Sa'd da Amr bin Lüey oğullarından olup Bedir harbinde bulunanlardandır.

Veda Haccında kocası ölüyor, o hamile olarak dul kalıyor. Kocasının ölümünden sonra çok geçmeden çocuğunu dünyaya getirdi, nifasından temizlenince dünürçülere (iyi görünmek) için süslendi. Abdüddar oğullarından bir erkek olan, Ebû senâbil bin Ba’kak onun yanına girdi. Ve Subey’aya, bana ne oluyor seni süslenmiş görüyorum. Her halde evlenmek mi istiyorsun? Allah’a yemin ederim ki senin üzerinden dört ay on gün geçene kadar evlenemezsin, dedi.

Subey’a dedi ki: Bunu bana söylediği vakit akşam olunca Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e vardım ve evlenip evlenmiyeceğimi ona sordum. Çocuğumu dünyaya getirdiğim vakit iddetimden çıkmış olacağıma bana fetva verdi, eğer talip çıkarsa evlenmemi emretti. İbn-i Şihab diyor ki: Hamile kadının çocuğunu doğurur doğurmaz evlenmesinde beis görmüyorum, isterse nifas halinde olsun. Şu kadar ki, temizlenene kadar kocası ona yaklaşmaz. [238]

٢٣٠٧- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: مَنْ شَاءَ لَاغْتَتَلْ لِأَنْتَرَلَتْ سُورَةُ النَّسَاءِ

الْقَضَى بَعْدَ الْأَرْبَعَةِ الْأَشْهُرِ وَعَشْرًا

2307 - Abdullah bin Mes’ud radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Kim dilerse (Hak üzerinde bulunduğumu isbat için) lânetleşebilirim. Kısa Nisa suresi (Talâk Sûresi) (Bakara suresindeki) dört ay on gün ayetinden sonra indi. [239]

İZAH

Kısa Nisa suresi Talâk suresidir. Talâk suresinde (Hamile kadınların iddeti çocuklarını doğurana kadardır) çocuk doğunca iddet biter, buyuruluyor.

48 - ÜMMÜ VELED’İN İDDETİ

٢٣٠٨- عَنْ عُمَرُو بْنِ الْعَاصِ قَالَ:

لَا تَلْبَسُوا عَلَيْنَا سُنَّةَ

قَالَ ابْنُ الْمُنْثَرِ: شَتَّةٌ بَيْنَنَا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جِلَّةُ الْمُتَوَلَّى عَنْهَا

أَرْبَعَةُ أَشْهُرٍ وَعَشْرٌ يَغْنِي أُمُّ الْوَلَدِ

2308 - Amr bin Âs radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Bize sünneti karıştırmayın.

İbn-i Müsenna dedi ki: Peygamberimiz sallallahu aleyhi ve sellem, sünnetini bize karıştırmayın. Kocasını ölmüş kadının iddeti dört ay on gündür. Yani kocasını ölen kadından maksat, ümmü veledir. [240]

İZAH

Ümmü Veled: Bir cariye efendisinden çocuk dünyaya getirirse ümmü veled olur. O da kocasını ölürse dört ay on gün iddet bekler.

49 - ÜÇ TALAKLA BOŞANMIŞ BİR KADININ DURUMU

٢٣٠٩ - عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ:

سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ رَجُلٍ مَلَاقٍ امْرَأَتَهُ يَغْنِي

ثَلَاثًا فَتَزَوَّجَتْ زَوْجًا غَيْرَهُ فَدَخَلَ بِهَا ثُمَّ مَلَاقَهَا قَبْلَ أَنْ يَزَوِّجَهَا أَتَجِلُّ

بِزَوْجِهَا الْأَوَّلِ؟ قَالَتْ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تَجِلُّ لِلأَوَّلِ

حَتَّى تَلِدَ وَلَدًا غَيْرَ الْآخِرِ وَتَلِدَ وَلَدًا غَيْرَ الْآخِرِ

2309 - Aişe radiyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den soruldu. Bir erkek karısını (üç talâkla) boşayıp kadın başka bir erkekle evlense, kadınla baş başa kalsa, sonra kadına temas etmeden onu boşasa, birinci kocasına helâl olur mu? Aişe radiyallahu anha dedi ki: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem,

“Kadın sonraki erkeğin balcağızından erkek te onun balcağızından tatmadıkca birinci erkeğe helâl olmaz,” buyurdu. ^[241]

50 - ZİNANIN VEBALİNİN BÜYÜKLÜĞÜ

۲۳۱۰- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ:

كُنْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيْ الذَّنْبِ أَكْثَرُ؟ قَالَ: أَنْ تَجْعَلَ لِلَّهِ نِدًا وَهُوَ

خَلْقُكَ قَالَ فَقُلْتُ ثُمَّ أَيْ؟ قَالَ أَنْ تَقْتُلَ وَلَدَكَ مَخَافَةَ أَنْ يَأْكُلَ مَعَكَ قَالَ

نَلْتُ ثُمَّ أَيْ؟ قَالَ أَنْ تُزَانِيَ حَبِيلَةَ جَارِكَ قَالَ وَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى تَضْيِيقُ

قَوْلِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «وَالَّذِينَ لَا يَدْهُونُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ

وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ» الْآيَةَ

2310 - Abdullah bin Mes'ûd radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e, Ey Allah'ın Rasûlü, hangi günah daha büyüktür? Dedim.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem; “Seni yaratmış olduğu halde Allah’a şirk koşmandır” buyurdu. Abdullah; Sonra hangisidir? Dedim.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem; “seninle birlikte yemesinden korkarak çocuğunu öldürmendir.”

Abdullah; sonra hangisidir? Dedim.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem;

“Komşunun karısı ile zina yapmandır,” buyurdu. Abdullah bin Mes'ud dedi ki: Yüce Allah peygamberin sözünü doğrulamak için şu ayet-i kerimeyi indirdi. “Onlar ki Allah ile beraber başka ilâha yalvarmazlar. Allah'ın haram kıldığı nefsi haksız yere öldürmezler ve zina etmezler. Kim bunlardan birini yaparsa cezaya çarptılır.”^[242] (Furkan suresi ayet 68)

٢٣١١- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ حُجَّاجٍ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ

وَأَخْبَرَنِي أَبُو الرُّبَيْرِ

أَنَّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ يَقُولُ: جَاءَتْ مِسْكِينَةٌ لِتُغْضِيَ الْأَنْصَارَ

فَقَالَتْ إِنَّ سَيِّدِي يُكْرِهُنِي عَلَى الْبَغَاءِ فَنَزَلَ فِي ذَلِكَ «وَلَا تُكْرِهُوا

فَتَيَابِكُمْ عَلَى الْبَغَاءِ»

2311 - Câbir bin Abdullah radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Müseyke radiyallahu anha, Ensardan bir zatın yanına geldi ve şöyle dedi: Seyyidim beni zinaya zorluyordu, bu mevzuda meâlen (Cariyelerinizi zinaya zorlamayın) ayeti indi. (Nur Suresi ayet 33)

İZAH

Bir nüshada Müseyke yerine Miskine'dir. Nûr suresi ayet 33 (Evlenmeye çare bulamayanlar Allah kendilerini fazlu kereminden zengin kılıncaya kadar iffetlerini korusun, ellerinizin malik olduğu (Köle ve cariyelerden) mükatebe isteyenleri, eğer onlarda bir hayır biliyorsanız mükatebe kesin, Onlara Allah'ın size verdiği maldan verin, dünyanın geçici metanını kazanacaksınız diye cariyelerinizi kendileri de iffetli olmak isterken fuhuşa mecbur etmeyin, kim onları buna mecbur ederse şüphesiz ki Allah onlara kendilerini ikrahlarından sonra da çok yargılayıcı, çok esirgeyicidir.

Cahiliyet, âdetlerinden biri de, cariyeler zinaya zonlanır, zinadan kazandıkları kirli kazanç yenirdi.

٢٣١٢- حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ عَنْ أَبِيهِ «وَمَنْ يُكْرِهَهُنَّ فَإِنَّ اللَّهَ مِنْ بَعْدِ

إِكْرَاهِهِنَّ غَفُورٌ رَحِيمٌ»

قَالَ: قَالَ سَعِيدُ بْنُ أَبِي الْحَسَنِ غَفُورٌ لَهُنَّ الْمَكْرَاهَاتِ

2312 - Mu'temir'in babası (Süleyman)'dan demiştir ki:

Said bin Ebi'l-Hasan, “Kim onları (Fuhşa) zorlarsa, şüphesiz Allah fuhşa zorlanmalarından sonra o (kadınlara karşı) bağışlayıcı ve esirgeyicidir” ayet-i kerimesini Allah o fuhşa zorlanan cariyeleri bağışlayıcıdır” diye açıkladı.

[165]. Buhâri, K. Şurût, Bâbu mâ lâ yecüzü mine-ş-şuruti fi'n-Nikâh, n. 250/3; Müslim, K. Nikâh, Bâbu tahrimi-l-cem'i beyne-l mer'eti, n. 38; Nesêi, K. Nikâh, Bâbu-n-nehy, an en yahtıbe r-racul, n. 71/6; Tirmizi, K. Talâk, Bâbu lâ tes'elu-l-mer'etü talâka uhtiha, n. 1190

[166]. İbn-i Mâce, K. Talak, b.1, n. 201

[167]. Müslim, K. Talâk, Bâbu tahrim-i talâkı-l-hâizi, n. 1471; Nesêi, K. Talâk, Bâbu vakti-t-talâkı li-l-ıddeti, n. 137/6; İbn-i Mâce K. Talâk, Bâbu Talâkı-s-Sünneti, n. 2019

[168]. Bûhari, K. Talâk, Bâbu kavli-l-lâhi teâlâ (yâ eyyühâ-n-nebiyyü iza...) Müslim, K. Talâk, B. Tahrimi Talakil-Hâiz, n. 1471; Nesêi, n. 138

[169]. Buhâri, K. Talâk, Bâbu izâ tullikati-l-hâizi ya'teddu bizâlike et-talâkı, n. 52/7; Müslim, K. Talâk, Bâbu Tahrim-i talâkı-l-hâizi, n. 1471; Tirmizi, K. Talâk, Bâbu fi talâkı-s-Sünneti, n. 1175; Nesêi, K. Talâk, Bâbu-t-talâkı li ğayri-l-ıddeti n. 241; İbn-i Mâce, K. Talâk, Bâbu talâkı-s-Sünneti, n. 2022

[170]. Neseî, K. Talâk, Bâbu Vakti-t-talâkı li-l-ıddeti, n. 139/6

[171]. İbn-i Mâce, K. Talâk, Bâbu-r rıc'ati, n. 2025

[172]. Ahmed b. Hanbel: Müsned, n. 2031 - 3088

[173]. İbn-i Mâce, K. Talâk, Bâbu men talâka'l- emete talakateyni, n. 2082; Nesêi, K. Talâk, Bâbu talâkı-l-abdi, n. 154

[174]. Tirmizi, K. Talâk, N. 1182; İbn-i Mâce, K. Talâk, Bâbu talâkı-l-emeti, n. 2080

[175]. İbn-i Mâce, K. Talak, Bâbu lâ talâka kable-n-Nikâhı, n. 2047; Tirmizi, K. Talâk, Bâbu lâ talâka kalbe-n-Nikâhı, n. 1181

[176]. İbn-i Mâce, K. Talâk, Bâbu talâkı-l-mükreh, n. 2046

[177]. Tirmizi, K. Talâk, Bâbu fi-l-ciddi ve-l-hezli fi-t-talâk, n. 1184; İbn-i Mâce, K. Talâk, Bâbu men talaka ev nekeha ev râcea lâiben, n. 2389

[178]. Nesêî, K. Nikâh, Bâbu neshi-l- mürâcaati ba'de-t-tatlikat-s-Selas, n. 212/6

[179]. Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 2387

[180]. Müslim, K. Talâk, Bâbu talâkı-s-selâsi, n. 1472; Nesêî, K. Talâk, Bâbu talâkı-s-selâsi-l-müteferrikati kable duhuli bizevceti, n. 145/6

[181]. Buhâri, K. İman, -İtk-Nikâh - Nüzûr - Terki-l-hayl-Talak, K. Bed'i-l-vahyi, Bâbu keyfe kâne bed'ül-vahyi, n. 2/1; Müslim, K. İmâret, b. İnne mel-a'mâlü bin-Niyye, n. 1907; Tirmizi, K. Fezâili-l-cihad, n. 1647; İbn-i Mâce, K. Zühd, b. Niyyet, n. 4227; Nesêî, K. Tahâret, n. 75; Nesêî, K. Taharet, n. 75; Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 25/1; Dârekutnî, n. 43

[182]. Buhâri, K. Gazveti Tebûk, Bâbu tevbet-i Ka'b İbn-i Malik, n. 3/6; Müslim, K. Tevbe, n. 2769; Tirmizi, K. Tefsir, n. 3101; Nesêî, K. Talâk, Bâbu-l-hakıyyı bi ehliki, n. 152/6; İbn-i Mâce,

[183]. Buhâri, K. Talâk, Bâbu men hayyera nisâehü, n. 55/7; Müslim, K. Talâk, Bâbu beyâni en taheyvera imraetehü, n. 1477; Nesêî, K. Talâk, Bâbu fi-l-muhayyerati tahtâre zevcehâ, n. 161; Tirmizi, K. Talâk, Bâbu mâ câe fi-l-hıyârı, n. 1179; İbn-i Mâce, K. Talâk, Bâbu-r-raculi yuhayyiru imraetehü, n. 2052

[184]. Tirmizi, K. Talâk, b. mâccâe fi (Emruki biyedi ki) n. 1178; Nesêî, K. Talâk, Bâbu (Emruki biyediki), n. 147/6; Nesêî, bu hadis münkerdir diyor.

[185]. Tirmizi, K. Talâk, ve Liân, b.2, n. 1177; İbn-i Mâce, K. Talâk, n. 2051

[186]. Buhâri, K. Talâk, Bâbu-t-talâkı fi-l-ığlâkı, n. 59/7; Müslim, K. İman, n. 201; Tirmizi, K. Talâk, Bâbu fi men yuhaddisu bi talâkı imraetehü, n.

1183; Nesêî, K. Talâk, B. Men talâkla fî nefsihi n. 156/6; İbn-i Mâce, K. Talâk, Bâbu men talâka fî nefsihi velem yetekellem, n. 2040

[187]. Buhâri, K. Ehâdisi-l-Enbiyâ - K. Nikâh, Müslim, K. Fezâili-l-a'mâl, n. 154; Tirmizi, K. Tefsir, (Sureti-l-Enbiyâ), n. 3165; Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 403/2

[188]. Tirmizi, K. Talâk, Bâbu keffâreti-z-Zihâr, n. 1200; İbn-i Mâce, K. Talâk, n. 2026; Tirmizi, Hadis-i hasen diyor. Buhâri mürseldir diyor.

[189]. Tirmizi, K. Talâk, Bâbu fi-l-mazâhiri yüvâkıu kalbe en yükeffira, n. 1199

[190]. Nesêî, K. Talâk, Bâbu fi-l-hul'i, n. 169/6

[191]. Tirmizî, Talak.

[192]. Buhâri, K. Talâk, Bâbu şefâati-n-Nebiyyi sallallahu aleyhi ve sellem, n. 62/7

[193]. Buhâri, K. Talâk, Bâbu Şefâati-n-Nebiyyi sallallahu aleyhi ve sellem, n. 62/7; Tirmizi, K. Radâ, N. 1154; İbn-i Mâce, K. Talâk, Bâbu hıyârı-l-emeti izâ'e'tekat, n. 2077; Nesêî, K. Talâk, Bâbu hıyârı-l-emeti ta'tıku, n. 163/6

[194]. Müslim, Itk, n.9, Tirmizi, K. Radâ, Bâbu-l-mer'eti ta'tıku, n. 1154; Nesêî, k. Talâk, Bâbu hıyârı-l-emeti, n. 163/6; İbn-i Mâce, K. Talâk, Bâbu hıyârı-l-emeti, n. 2074

[195]. İbn-i Mâce, K. Itk, Bâbu men erâde itka racûlün. N. 2532; Nesêî, K. Talâk, Bâbu hıyârı-l-memlûkine, n. 161/6

[196]. Tirmizi, K. Nikâh, Bâbu fi-z-zevceyni-l-müşrikine, n. 2238

[197]. İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu-z-Zevceyni yüslemü ehadühümâ, n. 2008

[198]. Tirmizi, K. Nikâh, Bâbu fi-z-zevceyni-l-müşrikîne, n. 1143; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu-z-zevceyni yüslemü n. 2009

- [199]. İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu-r-raculi yüslimu, n. 1952 - 1953; Tirmizi, K. Nikâh, b. 33, n. 1128
- [200]. Tirmizi, K. Nikâh, Bâbu-r-raculi yüslimü, n. 1129; İbn-i Mâce K. Nikâh, Bâbu-r-raculi yüslimü, n. 1951
- [201]. Nesêî, K. Talâk, Bâbu İslâmı ehadi-z-Zevceyni, n. 185/6
- [202]. Buhâri, K. Talâk, n. 69/7; Müslim, K. Liân, n. 1492, İbn-i Mâce, K. Talâk, n. 2066
- [203]. Müslim, K. Liân, n. 1495; İbn-i Mâce, K. Talâk, Bâbu-l-liân, n. 2068
- [204]. Bûhari, K. Talâk, Bâbu kavli-l-imamı (Allahümme beyyin), n. 72/7; İbn-i Mâce, K. Talâk, Bâbu-l-liân, n. 2067; Tirmizi, K. Tefsir, (Sureti-n-Nur), n. 3178
- [205]. Nesêî, K. Talâk, Bâbu-l-emri bi vat'i-l-yedi, n. 175/6
- [206]. Buhâri, K. Talâk, Bâbu sîdâkı-l-mülâaneti, n. 71/7; Müslim, K. Liân, n. 5; Nesêî, K. Talâk, Bâbu ictimâi-l-mütalâineyni, n. 177/6, Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 4587
- [207]. Buhâri, K. Talâk, Bâbu sîdâkı-l-mülâane, n. 71; Müslim, K. Liân, n. 5; Nesêî, K. Talâk, Bâbu ictimâi-l-mütelâineyni, n.177; Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 4477
- [208]. Buhâri, K. Talâk, Bâbu yülhaku-l-veledi, n. 72/7; Müslim, K. Liân, N. 1494; Tirmizi, K. Talâk, Bâbu fi-l-liân, n. 1203; Nesêî, K. Talâk, Bâbu nefyi-l-veledi bi-l-liân, n. 178; İbn-i Mâce, K. Talâk Bâbu fi-l-liân, n. 2069; Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 4527; İmam-ı Mâlik, n. 90
- [209]. Buhâri, K. Talâk, Bâbu izâ erade bi nefyi-l-veledi, n. 68/7; Müslim, K. Liân, n. 1500; Tirmizi, K. Velâ Bâbu fi-r-raculi yertefi min celedihi, n. 2129; Nesêî, K. Talâk, N. 178/6; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu-r-raculi yeşekku fi veledihi, n. 2002
- [210]. Nesêî, K. Talâk Bâbu-t-tağlîzi fi-l-intifâi mine-l-veledi, n. 179/6; İbn-i Mâce K. Ferâiz, Bâbu men enkera veledihü, n. 2743

[211]. Buhârî, K. Menâkıb, n. 23; Müslim, K. Radâ, N. 1459; Tirmizî, K. Velâ n, 2130; Nesêî, K. Talâk, n. 184; İbn-i Mâce, K. Ahkâm, n. 2349; Ahmed b. Hanbel; Müsned, n. 82/6

[212]. Nesêî, K. Talâk, Bâbu-l-kur'ati fi-l-veledi izâ, n. 182/6

[213]. Nesêî, K. Talâk, Bâbu-l-kâfeti, n. 182/6; İbn-i Mâce, K. Ahkâm, Bâbu-kadâi, bi-l-kur'ati, n. 2348

[214]. Buhâri, K. Nikâh, Bâbu men. Kâle lâ nikâha illâ bi veliyyin, n. 19/7

[215]. Buhâri, K. Buyû, Bâbu tefsiri-l-müşebbihât, n. 70/3; Müslim, K. Radâ, b. Veledü lil-fıraş, n. 1457; Nesêî, K. Talâk, Bâbu firâşi-l-emeti, n. 181/6; İbn-i Mâce, K. Nikâh, b. Veledi lil-fıraş, n. 2004; Dârimî, K. Nikâh, B. 41, n, 1157; Tirmizi, K. Radâ, b. Mâcâe enne'l velede lil-fıraş, n. 1157

[216]. Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 416-417

[217]. Tirmizi, Bâbu fi tahyiri-l-gulâmi beyne ebeveyhi, n, 1317; Nesêî, K. Talâk, Babu İslâmı ehadi-z-Zevceyni, n. 185/6; İbn-i Mâce, K. Ahkâm, b. Tahyiri-s-Sabiyyi beyne ebeveyhi, n. 235

[218]. Buhâri, K. Megâzi, Bâbu umret-il-kaza, n. 180/5; Tirmizi, K. Birr, Bâbu fi biri-l-hâleti, n. 1915

[219]. Ahmed b. Hanbel: Müsned, n. 720 - 931, Beyhâki Sünen-i Kübrâ, n. 6/8

[220]. Nesêî, K. Talâk, n. 187/6

[221]. Nesêî, K. Talâk, Bâbu-r-rica', n. 213; İbn-i Mâce, K. Talâk, B. Haddesena süveyd b. Said, n. 2016

[222]. Müslim, Talâk, Bâbul-mutallakati Selâsen, n. 1480; Nesêî, K. Talâk, Bâbu nefakati-hâmili, n. 210/6

[223]. Müslim, K. Talâk, b. Mütallaka selâsen nefeka lehâ, n. 1480; Nesêî, K. Talâk, Bâbu nefakati-l bâineti, n. 210/6; Tirmizi, K. Talâk, Bâbul mutallakati Selâsen, n. 1180

[224]. Müslim, K. Talâk, n. 38; Nesêî, K. Talâk, n. 210/6

[225]. Müslim, K. Talâk, n. 41; Nesêî, K. Talâk, n. 210

[226]. Müslim, Tirmizi, İbn-i Mâce,

[227]. İbn-i Mâce, k. Talâk, Bâbu hel tahrucü-l-Mer'eti, n. 2032; Buhâri, K. Talâk, bâbul mutallakati izâ haşiye, n. 75/7

[228]. Buhâri, K. Talâk, Bâbu-l-mutallakati iza haşiye, n. 75/7; Müslim, K. Talâk, Bâbu-l-mutallaki selâsen, n. 40

[229]. Müslim, K. Talâk, bâb-u-l mütallaki selâsen, n. 1481

[230]. Müslim, K. Talâk babu Cevazi huruc-il-Mu'tedet-il-bâin, n. 1483; Nesêî, K. Talâk babu huruc-il-Müteveffa anhe bin-nehari, n. 209/6; İbn-i Mâce, K. Talâk, babu hel tahrucü-l-müteveffâ, n. 2034

[231]. Nesêî, K. Talâk Bab-u neshi metal-müteveffa, n. 206/6

[232]. İbn-i Mâce, K. Talâk, babu kerahiyyeti-z-zineti lil-Müteveffâ, n. 2084; Buhâri, K. Talâk, babu kerahiyyeti-z-zineti lil-Müteveffâ, n. 2084; Buhâri, K. Talâk, bab-u tehıddü-l-müteveffa anha, n. 76/7; Müslim, K. Talâk, bab-u-Vucub-ul-ehdad fî İddet-il-vefat, n. 1486; Tirmizi, K. Talâk, bab-u fî İddetil Müteveffâ, n. 1197; Nesêî, K. Talâk, babu-n-Nehyi anil kuhli lil-hâddeti, n. 206/6

[233]. Tirmizi, K. Talâk, Babu eyne ta'teddül-Müteveffâ, n. 1204; Nesêî, K. Talâk, Bâbu makamil Müteveffa, n. 199/6; İbn-i Mâce, K. Talâk, Babu eyne ta'teddü, müteveffâ, n. 2031

[234]. Buhâri, K. Talâk, Babu (Vellezine Yütâveffeyne), n. 78/7; Nesêî. K. Talâk, Bab-ur-Ruhsat-il-Müteveffa, n. 200/6

[235]. Buhârî, K. Cenaiz, Babu hadd-il-mer'eti ala gayri zevcihe, n. 99/2; Müslim, K. Talâk, Bâbu vucub-il-ıhdadı fî İddeti-l-vefat, n. 938; Nesêî, K. Talâk, n. 204/6; İbn-i Mâce, K. Talâk, Bâbu el-tehıddül mereti ala gayri, n. 2087

[236]. Nesêî, K. Talâk, Bâbu ma tectenibü-l-hâddeti, n. 203/6

[237]. Nesêî, K. Talâk, Bab-ür-ruhsati lil hâddeti, n. 204/6

[238]. Tirmizi, K. Talâk, Bâb-ul-hamil-il-Müteveffa, n. 1194; Buhâri, K. Talâk, bâbu ve ülât-il-ehmali ecelehünne, n. 72/7; Müslim, K. Talâk, Bâbu İnkıdai iddet-il-Müteveffa, n. 1484; Nesêî, K. Talâk, Bâbu iddet-il-Hâmili, n. 196; İbn-i Mâce, K. Talâk, Bab-ül-hâmilil-Müteveffâ anhe, n. 2027

[239]. Nesêî, K. Talâk, Bâb-ul-iddet-il-hâmil-il-Mütevveffa anha, n. 197/6; İbn-i Mâce, K. Talâk, bâbul-hamili'l-Müteveffa anha, n. 2030

[240]. İbn-i Mâce, K. Talâk, Bâbu Iddet-i-Umm-il-Veledi, n. 2083

[241]. Nesêî, K. Talâk, Bâbu İhlal-il-mütallakati Selâsen, n. 148/6; Buhâri, K. Talâk, Bâbu İza tallakaha Selâsen, n. 73/7; Müslim, K. Nikâh, Bâbu La tehillül Mutallakati, n. 1433; Tirmizi, K. Nikâh, Bâbu fî men yakluku imraetehü, n. 1118; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâb-ur-raculi Yataluku imreethü, n. 1932

[242]. Müsned, N. 280; 421; Buhârî, K. Tefsir, Tefsîri suretil Bakare, Felâ tec'alü, n: 22; Müslim, K. İmân, n. 86; Tirmizi, K. Tefsir, Tefsiri suret-il-Furkan, n. 3181; Nesêî, K. Tahrim-i l-demi, Bâbu zikri azam-iz-Zenbi, n. 89/7

[165]. Buhâri, K. Şurût, Bâbu mâ lâ yecüzü mine-ş-şuruti fî'n-Nikâh, n. 250/3; Müslim, K. Nikâh, Bâbu tahrimi-l-cem'i beyne-l mer'eti, n. 38; Nesêî, K. Nikâh, Bâbu-n-nehy, an en yahtibe r-racul, n. 71/6; Tirmizi, K. Talâk, Bâbu lâ tes'elu-l-mer'etü talâka uhtiha, n. 1190

[166]. İbn-i Mâce, K. Talak, b.1, n. 201

[167]. Müslim, K. Talâk, Bâbu tahrim-i talâkı-l-hâizi, n. 1471; Nesêî, K. Talâk, Bâbu vakti-t-talâkı li-l-ıddeti, n. 137/6; İbn-i Mâce K. Talâk, Bâbu Talâkı-s-Sünneti, n. 2019

[168]. Buhâri, K. Talâk, Bâbu kavli-l-lâhi teâlâ (yâ eyyühâ-n-nebiyyü iza...) Müslim, K. Talâk, B. Tahrimi Talakil-Hâiz, n. 1471; Nesêî, n. 138

[169]. Buhâri, K. Talâk, Bâbu izâ tullikati-l-hâizi ya'teddu bizâlike et-talâk, n. 52/7; Müslim, K. Talâk, Bâbu Tahrim-i talâk-l-hâizi, n. 1471; Tirmizi, K. Talâk, Bâbu fi talâk-s-Sünneti, n. 1175; Nesêi, K. Talâk, Bâbu-t-talâk li ğayri-l-iddeti n. 241; İbn-i Mâce, K. Talâk, Bâbu talâk-s-Sünneti, n. 2022

[170]. Neseî, K. Talâk, Bâbu Vakti-t-talâki li-l-iddeti, n. 139/6

[171]. İbn-i Mâce, K. Talâk, Bâbu-r rıc'ati, n. 2025

[172]. Ahmed b. Hanbel: Müsned, n. 2031 - 3088

[173]. İbn-i Mâce, K. Talâk, Bâbu men talâka'l- emete talakateyni, n. 2082; Nesêi, K. Talâk, Bâbu talâk-l-abdi, n. 154

[174]. Tirmizi, K. Talâk, N. 1182; İbn-i Mâce, K. Talâk, Bâbu talâk-l-emeti, n. 2080

[175]. İbn-i Mâce, K. Talak, Bâbu lâ talâka kable-n-Nikâhı, n. 2047; Tirmizi, K. Talâk, Bâbu lâ talâka kalbe-n-Nikâhı, n. 1181

[176]. İbn-i Mâce, K. Talâk, Bâbu talâk-l-mükreh, n. 2046

[177]. Tirmizi, K. Talâk, Bâbu fi-l-ciddi ve-l-hezli fi-t-talâk, n. 1184; İbn-i Mâce, K. Talâk, Bâbu men talaka ev nekeha ev râcea lâiben, n. 2389

[178]. Nesêi, K. Nikâh, Bâbu neshi-l- mürâcaati ba'de-t-tatlikat-s-Selas, n. 212/6

[179]. Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 2387

[180]. Müslim, K. Talâk, Bâbu talâk-s-selâsi, n. 1472; Nesêi, K. Talâk, Bâbu talâk-s-selâsi-l-müteferrikati kable duhuli bizevceti, n. 145/6

[181]. Buhâri, K. İman, -l-ik-Nikâh - Nüzûr - Terki-l-hayl-Talak, K. Bed'i-l-vahyi, Bâbu keyfe kâne bed'ül-vahyi, n. 2/1; Müslim, K. İmâret, b. İnne mel-a'mâlü bin-Niyye, n. 1907; Tirmizi, K. Fezâili-l-cihad, n. 1647; İbn-i Mâce, K. Zühed, b. Niyyet, n. 4227; Nesêi, K. Tahâret, n. 75; Nesêi, K. Taharet, n. 75; Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 25/1; Dârekutnî, n. 43

[182]. Buhâri, K. Gazveti Tebûk, Bâbu tevbet-i Ka'b İbn-i Malik, n. 3/6; Müslim, K. Tevbe, n. 2769; Tirmizi, K. Tefsir, n. 3101; Nesêî, K. Talâk, Bâbu-l-hakıyyı bi ehliki, n. 152/6; İbn-i Mâce,

[183]. Buhâri, K. Talâk, Bâbu men hayyera nisâehü, n. 55/7; Müslim, K. Talâk, Bâbu beyâni en taheyvera imraetehü, n. 1477; Nesêî, K. Talâk, Bâbu fi-l-muhayyerati tahtâre zevcehâ, n. 161; Tirmizi, K. Talâk, Bâbu mâ câe fi-l-hıyârı, n. 1179; İbn-i Mâce, K. Talâk, Bâbu-r-raculi yuhayyiru imraetehü, n. 2052

[184]. Tirmizi, K. Talâk, b. mâccâe fi (Emruki biyedi ki) n. 1178; Nesêî, K. Talâk, Bâbu (Emruki biyediki), n. 147/6; Nesêî, bu hadis münkerdir diyor.

[185]. Tirmizi, K. Talâk, ve Liân, b.2, n. 1177; İbn-i Mâce, K. Talâk, n: 2051

[186]. Buhâri, K. Talâk, Bâbu-t-talâkı fi-l-ığlâkı, n. 59/7; Müslim, K. İman, n. 201; Tirmizi, K. Talâk, Bâbu fi men yuhaddisu bi talâkı imraetehü, n. 1183; Nesêî, K. Talâk, B. Men talâkla fı nefsihi n. 156/6; İbn-i Mâce, K. Talâk, Bâbu men talâka fı nefsihi velem yetekellem, n. 2040

[187]. Buhâri, K. Ehâdisi-l-Enbiyâ - K. Nikâh, Müslim, K. Fezâili-l-a'mâl, n. 154; Tirmizi, K. Tefsir, (Sureti-l-Enbiyâ), n. 3165; Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 403/2

[188]. Tirmizi, K. Talâk, Bâbu keffâreti-z-Zihâr, n. 1200; İbn-i Mâce, K. Talâk, n. 2026; Tirmizi, Hadis-i hasen diyor. Buhâri mürseldir diyor.

[189]. Tirmizi, K. Talâk, Bâbu fi-l-mazâhiri yüvâkıu kalbe en yükeffira, n. 1199

[190]. Nesêî, K. Talâk, Bâbu fi-l-hul'i, n. 169/6

[191]. Tirmizî, Talak.

[192]. Buhâri, K. Talâk, Bâbu şefâati-n-Nebiyyi sallallahu aleyhi ve sellem, n. 62/7

[193]. Buhâri, K. Talâk, Bâbu Şefâati-n-Nebiyi sallallahu aleyhi ve sellem, n, 62/7; Tirmizi, K. Radâ, N. 1154; İbn-i Mâce, K. Talâk, Bâbu hıyârı-l-emeti izâ'e'tekat, n. 2077; Nesêî, K. Talâk, Bâbu hıyârı-l-emeti ta'tıku, n. 163/6

[194]. Müslim, Itk, n.9, Tirmizi, K. Radâ, Bâbu-l-mer'eti ta'tıku, n. 1154; Nesêî, k. Talâk, Bâbu hıyârı-l-emeti, n. 163/6; İbn-i Mâce, K. Talâk, Bâbu hıyârı-l-emeti, n. 2074

[195]. İbn-i Mâce, K. Itk, Bâbu men erâde ıtka racûlün. N. 2532; Nesêî, K. Talâk, Bâbu hıyârı-l-memlûkine, n. 161/6

[196]. Tirmizi, K. Nikâh, Bâbu fi-z-zevceyni-l-müşrikine, n. 2238

[197]. İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu-z-Zevceyni yüslemü ehadühümâ, n. 2008

[198]. Tirmizi, K. Nikâh, Bâbu fi-z-zevceyni-l-müşrikîne, n. 1143; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu-z-zevceyni yüslemü n. 2009

[199]. İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu-r-raculi yüslimu, n. 1952 - 1953; Tirmizi, K. Nikâh, b. 33, n. 1128

[200]. Tirmizi, K. Nikâh, Bâbu-r-raculi yüslimü, n, 1129; İbn-i Mâce K. Nikâh, Bâbu-r-raculi yüslimü, n. 1951

[201]. Nesêî, K. Talâk, Bâbu İslâmı ehadi-z-Zevceyni, n. 185/6

[202]. Buhâri, K. Talâk, n. 69/7; Müslim, K. Liân, n. 1492, İbn-i Mâce, K. Talâk, n. 2066

[203]. Müslim, K. Liân, n. 1495; İbn-i Mâce, K. Talâk, Bâbu-l-liân, n. 2068

[204]. Bûhari, K. Talâk, Bâbu kavli-l-imamı (Allahümme beyyin), n. 72/7; İbn-i Mâce, K. Talâk, Bâbu-l-lian, n. 2067; Tirmizi, K. Tefsir, (Sureti-n-Nur), n. 3178

[205]. Nesêî, K. Talâk, Bâbu-l-emri bi vat'i-l-yedi, n. 175/6

[206]. Buhâri, K. Talâk, Bâbu sîdâkı-l-mülâaneti, n. 71/7; Müslim, K. Lîan, n. 5; Nesêî, K. Talâk, Bâbu ictimâi-l-mütalâineyni, n. 177/6, Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 4587

[207]. Buhâri, K. Talâk, Bâbu sîdâkı-l-mülâane, n. 71; Müslim, K. Liân, n. 5; Nesêî, K. Talk, Bâbu ictimâi-l-mütelâineyni, n.177; Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 4477

[208]. Buhâri, K. Talâk, Bâbu yülhaku-l-veledi, n. 72/7; Müslim, K. Lîan, N. 1494; Tirmizi, K. Talâk, Bâbu fi-l-liân, n. 1203; Nesêî, K. Talâk, Bâbu nefyi-l-veledi bi-l-liân, n. 178; İbn-i Mâce, K. Talâk Bâbu fi-l-liân, n. 2069; Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 4527; İmam-ı Mâlik, n. 90

[209]. Buhâri, K. Talâk, Bâbu izâ erade bi nefyi-l-veledi, n. 68/7; Müslim, K. Liân, n. 1500; Tirmizi, K. Velâ Bâbu fi-r-raculi yertefi min celedihi, n. 2129; Nesêî, K. Talâk, N. 178/6; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâbu-r-raculi yeşekku fi veledihi, n. 2002

[210]. Nesêî, K. Talâk Bâbu-t-tağlîzi fi-l-intifâi mine-l-veledi, n. 179/6; İbn-i Mâce K. Ferâiz, Bâbu men enkera veledühü, n. 2743

[211]. Buhârî, K. Menâkıb, n. 23; Müslim, K. Radâ, N. 1459; Tirmizî, K. Velâ n, 2130; Nesêî, K. Talâk, n. 184; İbn-i Mâce, K. Ahkâm, n. 2349; Ahmed b. Hanbel; Müsned, n. 82/6

[212]. Nesêî, K. Talâk, Bâbu-l-kur'ati fi-l-veledi izâ, n. 182/6

[213]. Nesêî, K. Talâk, Bâbu-l-kâfeti, n. 182/6; İbn-i Mâce, K. Ahkâm, Bâbu-kadâi, bi-l-kur'ati, n. 2348

[214]. Buhâri, K. Nikâh, Bâbu men. Kâle lâ nikâha illâ bi veliyyin, n. 19/7

[215]. Buhâri, K. Buyû, Bâbu tefsiri-l-müşebbihât, n. 70/3; Müslim, K. Radâ, b. Veledu lil-fıraş, n. 1457; Nesêî, K. Talâk, Bâbu firâşi-l-emeti, n. 181/6; İbn-i Mâce, K. Nikâh, b. Veledu lil-fıraş, n. 2004; Dârimî, K. Nikâh, B. 41, n, 1157; Tirmizi, K. Radâ, b. Mâcâe enne'l velede lil-fıraş, n. 1157

[216]. Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 416-417

[217]. Tirmizi, Bâbu fî tahyiri-l-gulâmi beyne ebeveyhi, n. 1317; Nesêî, K. Talâk, Babu İslâmı ehadi-z-Zevceyni, n. 185/6; İbn-i Mâce, K. Ahkâm, b. Tahyiri-s-Sabiyyi beyne ebeveyhi, n. 235

[218]. Buhâri, K. Megâzi, Bâbu umret-il-kaza, n. 180/5; Tirmizi, K. Birr, Bâbu fî biri-l-hâleti, n. 1915

[219]. Ahmed b. Hanbel: Müsned, n. 720 - 931, Beyhâki Sünen-i Kübrâ, n. 6/8

[220]. Nesêî, K. Talâk, n. 187/6

[221]. Nesêî, K. Talâk, Bâbu-r-rica', n. 213; İbn-i Mâce, K. Talâk, B. Haddesena süveyd b. Said, n. 2016

[222]. Müslim, Talâk, Bâbul-mutallakati Selâsen, n. 1480; Nesêî, K. Talâk, Bâbu nefakati-hâmili, n. 210/6

[223]. Müslim, K. Talâk, b. Mütallaka selâsen nefeka lehâ, n. 1480; Nesêî, K. Talâk, Bâbu nefakati-l bâineti, n. 210/6; Tirmizi, K. Talâk, Bâbul mutallakati Selâsen, n. 1180

[224]. Müslim, K. Talâk, n. 38; Nesêî, K. Talâk, n. 210/6

[225]. Müslim, K. Talâk, n. 41; Nesêî, K. Talâk, n. 210

[226]. Müslim, Tirmizi, İbn-i Mâce,

[227]. İbn-i Mâce, k. Talâk, Bâbu hel tahrucü-l-Mer'eti, n. 2032; Buhâri, K. Talâk, bâbul mutallakati izâ haşiye, n. 75/7

[228]. Buhâri, K. Talâk, Bâbu-l-mutallakati iza haşiye, n. 75/7; Müslim, K. Talâk, Bâbu-l-mutallaki selâsen, n. 40

[229]. Müslim, K. Talâk, bâb-u-l mütallaki selâsen, n. 1481

[230]. Müslim, K. Talâk babu Cevazi huruc-il-Mu'tedet-il-bâin, n. 1483; Nesêî, K. Talâk babu huruc-il-Müteveffa anhe bin-nehari, n. 209/6; İbn-i Mâce, K. Talâk, babu hel tahrucü-l-müteveffa, n. 2034

[231]. Nesêî, K. Talâk Bab-u neshi metal-müteveffa, n, 206/6

[232]. İbn-i Mâce, K. Talâk, babu kerahiyyeti-z-zineti lil-Müteveffâ, n. 2084; Buhâri, K. Talâk, babu kerahiyyeti-z-zineti lil-Müteveffâ, n. 2084; Buhâri, K. Talâk, bab-u tehıddü-l-müteveffa anha, n. 76/7; Müslim, K. Talâk, bab-u-Vucub-ul-ehdad fı İddet-il-vefat, n. 1486; Tirmizi, K. Talâk, bab-u fı İddetil Müteveffâ, n. 1197; Nesêî, K. Talâk, babu-n-Nehyi anil kuhli lil-hâddeti, n. 206/6

[233]. Tirmizi, K. Talâk, Babu eyne ta'teddül-Müteveffâ, n. 1204; Nesêî, K. Talâk, Bâbu makamil Müteveffa, n. 199/6; İbn-i Mâce, K. Talâk, Babu eyne ta'teddü, müteveffâ, n. 2031

[234]. Buhâri, K. Talâk, Babu (Vellezine Yütâveffeyne), n. 78/7; Nesêî. K. Talâk, Bab-ur-Ruhsat-il-Müteveffa, n. 200/6

[235]. Buhârî, K. Cenaiz, Babu hadd-il-mer'eti ala gayri zevcihe, n. 99/2; Müslim, K. Talâk, Bâbu vucub-il-ıhdadı fı İddeti-l-vefat, n. 938; Nesêî, K. Talâk, n, 204/6; İbn-i Mâce, K. Talâk, Bâbu el-tehıddül mereti ala gayri, n. 2087

[236]. Nesêî, K. Talâk, Bâbu ma tectenibü-l-hâddeti, n. 203/6

[237]. Nesêî, K. Talâk, Bab-ür-ruhsati lil hâddeti, n. 204/6

[238]. Tirmizi, K. Talâk, Bâb-ul-hamil-il-Müteveffa, n. 1194; Buhâri, K. Talâk, bâbu ve ülât-il-ehmali ecelehünne, n. 72/7; Müslim, K. Talâk, Bâbu İnkıdai iddet-il-Müteveffa, n. 1484; Nesêî, K. Talâk, Bâbu iddet-il-Hâmili, n. 196; İbn-i Mâce, K. Talâk, Bab-ül-hâmilil-Müteveffâ anhe, n. 2027

[239]. Nesêî, K. Talâk, Bâb-ul-iddet-il-hâmil-il-Müteveffa anha, n. 197/6; İbn-i Mâce, K. Talâk, bâbul-hamili'l-Müteveffa anha, n. 2030

[240]. İbn-i Mâce, K. Talâk, Bâbu İddet-i-Umm-il-Veledi, n. 2083

[241]. Nesêî, K. Talâk, Bâbu İhlal-il-mütallakati Selâsen, n. 148/6; Buhâri, K. Talâk, Bâbu İza tallakaha Selasen, n. 73/7; Müslim, K. Nikâh, Bâbu La tehillül Mutallakati, n. 1433; Tirmizi, K. Nikâh, Bâbu fı men yakluku

imraetehü, n. 1118; İbn-i Mâce, K. Nikâh, Bâb-ur-raculi Yataluku imreetehü, n. 1932

[242]. Müsned, N. 280; 421; Buhârî, K. Tefsir, Tefsîri suretil Bakare, Felâ tec'alü, n: 22; Müslim, K. İmân, n. 86; Tirmizi, K. Tefsir, Tefsiri suret-il-Furkan, n. 3181; Nesêî, K. Tahrim-i l-demi, Bâbu zikri azam-iz-Zenbi, n. 89/7

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Kadını boşatıp, kendisi varmak için kadın (dinde) kız kardeşinin talâkını istemesin. Ona mukadder olan, onun da başına gelir” buyurdu.^[165]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den: “Allah'a helâlin en sevimsizi, kadın boşamaktır,” buyurdu.^[166]

O, Asr-ı Saadette karısını hayızlı iken boşamıştı. Ömer bin Hattab Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'a bunun hükmünden sordu. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Ömer'e “Oğluna emret, karısına ricât etsin, sonra onu temizlenip tekrar hayız olup yine temizlenene kadar tutsun. Bundan sonra dilerse tutar, dilerse ona temas etmeden boşar. İşte bu Allah Sübhanehu'nun kadının boşanmasında emir buyurduğu iddettir,” buyurdu.^[167]

İbn-i Ömer karısı hayızlı iken boşadı, Ömer olayı Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e anlattı, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem öfkeleni, sonra, “Oğluna emret, karısına rücû etsin sonra temizlenip tekrar hayız olup yine temizlenene kadar onu tutsun, bundan sonra dilerse ona temas etmeden temizken onu boşasın. İşte bu Aziz ve Celil olan Allah'ın emrettiği gibi iddet içinde talâktır” buyurdu.^[168]

Eğer bir insan acze düşüp ahmaklık etse (bu durumu onun talakını geri getirir mi?)^[169]

Ebû Dâvud dedi: Şu hadisi Yunus bin Cübeyr, Enes bin Sirin, Said bin Cübeyr, Zeyd bin Eslem, Ebû'z-Zübeyr ve Ebû Vâil de Mansur'dan rivâyet etti. Hepsinin manâsı şudur. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, İbn-i Ömer'e temizlenene kadar karısına rücûunu emretti. Sonra dilerse onu tutması ve dilerse boşaması arasında muhayyer kıldı. Aynı şekilde bu hadisi

Muhammed bin Abdurrahman, Salim'den, o da İbn-i Ömer'den rivâyet etti. Ama Zührî'nin, Salim'den, Nâfi'nin İbn-i Ömer'den rivâyeti şöyledir: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem İbn-i Ömer'e temizlenip sonra hayız görene, sonra yine temizlenene kadar rücûunu emretti. Sonra dilerse boşamasını dilerse tutmasını emir etti.^[170]

2186 - Mutarrıf bin Abdullah'dan: İmran bin Husayn'a, bir zat karısını boşar sonra ona cimada bulunursa talâk ve ric'atına şahid tutmazsa durumu ne olacak, diye soruldu. O da, "Sünnete uymayarak boşadın, sünnete uymayarak ricat ettin, talâkına da, ric'atına da şahit tut ve bir daha böyle şahitsiz boşama ve ric'at yapma" dedi.^[171]

2187 - Benî Nevfel'in kölesi Ebâ Hasen'in haber verdiği göre o İbn-i Abbas'a, nikâhında cariye bulunan bir kölenin, karısını iki defa boşamasından sonra azat olunsalar. Erkek için boşanan karısına talip olması uygun düşer mi diye fetva istedi. İbn-i Abbas: Evet, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem böyle hükmetmişti, cevabını verdi.^[172]

2188 - Bir önceki hadis ihbar sigası kullanılmadan aynı sened ve mana ile rivâyet edilmiş bu rivâyette, İbn-i Abbas, şöyle demiştir: "Senin için bir (talâk) kaldı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'da böyle hükmetti,"^[173]

Ebû Asım dedi ki: Bana Muzahir haber verdi. Bana Kasım haber verdi. Aişe radiyallahu anha'dan: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den bu hadisin misli rivâyet olundu. Ancak o rivâyette, "Cariyenin iddeti, iki hayızdır," buyurdu.^[174]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, şöyle buyurmuştur: "Malik olduğundan başkasına vereceğin talâk vaki olmaz. Mâlik olduğundan başkasını azat edemezsin. Malik olduğundan başkasını satamazsın." İbn-i Sabbâh şunu ziyade etti, "Mâlik olduğundan başka şeye nezirleri ifa gerekmez," buyurdu.^[175]

Ebû Dâvud dedi ki: Gılak zannedersen, gazab demektir.^[176]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Üç şey var ki hakikati hakikat, şakası da hakikattir. Nikâh, talâk ve (bir talâkla boşandığı karısına) ric'at,"

buyurdu.^[177]

Boşanmış kadınlar kendi nefislerini üç kur, bekletirler. Onlar için, Allah'ın rahimlerinde yarattığını saklamaları helâl olmaz. İşte bir kimse karısını boşadığında, isterse üç defa olsun ona ric'at hakkı idi, bu nesh edildi ve “Talâk iki defadır” âyeti indi. (Bakara, ayet 299)^[178]

Birde Ebû Rukâne'nin karısını boşarken kullandığı “elbette” tabiri Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem tarafından bir talâka haml edilmiştir. Ve karısına rücû etmesi emredilmiştir.^[179]

Üç talâk, Asr-ı Saadet'te, Ebû Bekir devrinde ve Ömer'in halifeliğinin ilk üç yılında bir talâk sayılıyordu, biliyor musun? İbn-i Abbas da evet, dedi.^[180]

Kimin hicreti Allah ve Rasûlüne olursa onun hicreti Allah ve Rasûlünedir. Kimin hicreti dünya için olursa ona isabet eder. Veya bir kadın için olursa onunla nikâhlanır, onun hicreti, hicret ettiği şeyle olur.”^[181]

2202 - Abdullah bin Ka'b bin Malik'ten, dedi ki: Ben Kab bin Malik'i dinledim de bize Tebük seferiyle ilgili hadisesini şöyle anlattı: Elli günden kırk günü geçince Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem elçisi geliyor. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem karından uzak olmanı emrediyor, dedi. Malik diyor ki: Onu boşayacak mıyım, yoksa ne yapacağım dedim. Hayır boşamayacaksın, fakat ondan ayrıl, ona yaklaşma, dedi. Ben de karıma; “Ailenin yanına git” Sübhan olan Allah bu işte bir hüküm bildirene kadar onların yanında dur, dedim.^[182]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bizi (Kendimizi boşamakla onu tercih arasında) muhayyer kıldı. Biz Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'i tercih ettik de bu muhayyerliği talâk saymadı.^[183]

Katâde, İbn-i Semure'nin azatlısı Kesir'den, o da Ebû Seleme'den, Ebû Seleme de Ebû Hüreyre'den, o da Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'den bunun benzerini rivâyet etti. Eyyub dedi ki: Kesîr bize gelmişti, ona sordum, bunu ben katiyen rivâyet etmedim, dedi. Bunu Katâde'ye anlattım. Katâde, evet o rivâyet etti lâkin o unutmuş, dedi.^[184]

2208 - Abdullah bin Ali bin Yezid bin Rukâne'den, o da babasından, o da dedesinden rivâyet etti. Rükâne karısını "Elbette" tâbiriyle boşadı ve Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'a geldi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Boşarken kaç talâk boşamak istedin?" buyurdu. Rukâne: Bir talâk boşamak istedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem; "Bir talâk verdiğine Allah'a yemin eder misin?" buyurdu. Rükâne de: Allah'a yemin ederim, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Elbette ile talâk senin muradına göre vaki olur," buyurdu.^[185]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu, "Şüphesiz Allah (c.c) ümmetimin söylemediği ya da yapmadığı ve (fakat) kalbinden geçirdiği şeyleri bağışlamıştır."^[186]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Hakikaten İbrahim (a.s) şu üç yerden başka katiyen yalan söylemedi, onlardan ikisi Aziz ve Celil olan Allah'ın zati hakkındaydı. "Ben hastayım," demesi ve "Onu onların büyüğü olan şu put kırdı" demesidir. Üçüncüsü de şöyle olmuştur. Bir zaman İbrahim (a.s) Cebbar hükümdarlardan birinin yurdunda yürüyordu. Bir konak yerine indi. Zalim hükümdarın konağına gelindi, şuraya yanında insanların en güzel kadını bulunan bir erkek indi, dediler. Hükümdar, İbrahim (a.s)'a adam göndererek çağırıp yanındaki kadının kim olduğundan sordu. İbrahim (a.s.) o benim kız kardeşimdir, cevabını verdi. Karısının yanına dönünce o zalim, senin kim olduğundan sordu, ben de kız kardeşim olduğunu söyledim, gerçek bu gün yer yüzünde seninle benden başka Müslüman yok. Allah'ın kitabında sen benim kız kardeşimsin, sakın onun yanında beni yalancı çıkarma," dedi. Daha sonra ravi hadisin kalan kısmını nakletti.^[187]

Ben enseme (elimi) vurarak, "Bundan başka enseme yoktur." Dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Arka arkaya iki ay oruç tut," buyurdu. Ben; "Benim şu başıma gelen ancak oruç yüzünden geldi." Öyle ise, "Altmış fakire bir vesak hurma dağıt," buyurdu. Ben, seni peygamber olarak gönderen, Allah'a yemin ederim ki, bizim yiyeceğimiz yoktu. Aç olarak yattık, dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Benî Züreyk'in sadaka tahsildarına git, onlardan aldığı zekâtı sana versin, ondan bir vesakını altmış fakire yedir, geri kalanını sen ve ailen yesin," buyurdu. Kavmime döndüm, onlara dedim ki, "Sizden çok tazyik ve iyi olmayan

görüşler gördüm, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den genişlik ve güzel görüşler gördüm, bana veya benim için sadakanızı vermenizi emretti," dedim.^[188]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Zıharının kefarecini ödeyene kadar ailenden uzak dur," buyurdu.^[189]

Ya Rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem, mehir olarak verdiklerinin hepsi yanımdadır (dilerse geri verebilirim) dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'da, Sabit bin Kays'a, "Verdiğin mehirleri karından geri al" buyurdu. Sabit de karısı Habibe'ye verdiği mehirleri geri aldı, Habibe de (kocasından ayrılarak iddetini geçirmek üzere) babasının evine döndü.^[190]

Sabit bin Kays'ın karısı kocasından para karşılığı boşandı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, onun iddetini bir hayız kıldı. Ebû Dâvud bu hadis mürseldir, dedi.^[191]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, (amcası) Abbas'a şöyle dedi: "Muğis'in Berire'ye aşırı sevgisine Berire'nin de ona nefretine hayret etmiyor musun?" buyurdu.^[192]

Berire'nin kocası Muğis adı verilen siyah bir köle idi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Berire'yi (kocasına dönmekle, nikâhı fesh arasında) muhayyer kıldı ve iddet beklemesini emretti.^[193]

Berire'nin kocası köle idi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Berire'yi (boşanmakla kocasına dönmekte) muhayyer kıldı. O da nefsinin ihtiyar etti. Eğer kocası hür olsa idi, Berire'yi muhayyer kılmazdı.^[194]

Kasım diyor ki: Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'e iki köleyi birden azat etmenin hükmünü sordum. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, kadından evvel erkeğin azat edilmesiyle işe başlamasını emretti. Nasr diyor ki: Ebû ali el Hanefi Ubeydullah'tan rivâyeten bana haber verdi.^[195]

Asr-ı Saadette bir kimse gelip Müslüman oldu. Ondan sonra da karısı gelip Müslüman oldu. Adam: Ey Allah'ın Rasûlü karım benimle Müslüman olmuştu, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem hanımını ona iade etti.^[196]

Erkek Müslüman olsa kadına, kadın Müslüman olsa erkeğe islâm teklif olunur. İslâmı kabul etmezlerse araları ayrılır.^[197]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, kızı Zeyneb'i eski nikâhı ile Ebû'l-As'a iade etti, (Mehir gibi) bir şey de söylemedi. Muhammed bin Amr hadisinde altı sene sonra, dedi. Hasan bin Ali ise iki sene sonra, dedi.^[198]

2242 - Kays b. Hâris'den geçen hadisle aynı manâda rivâyet olundu.^[199]

Diyor ki; ben Müslüman olduğumda Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e Ey Allah'ın Rasûlü ben Müslüman oldum. Halbuki benim nikâhımda iki kız kardeş var, dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Onlardan istediğin birini boşa," buyurdu.^[200]

Râfi: Kız benimdir, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Râfi'ye, "Sen bir tarafa otur," kadına da "sen bir tarafa otur" buyurdu. Çocuğu ikisi arasına oturttu. "İkiniz birden ona çağırın," buyurdu. Çağırdılar, çocuk annesine meyletti. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Allah'ım çocuğa hidayet et," buyurdu. Çocuk babasına meyletti. Onu babası aldı.^[201]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den bu soruyu sormadıkça vazgeçmem, dedi. Döndü Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'a kadar geldi, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem nâsın ortasında idi. Ya Rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem, bir adam karısının yanında bir erkek bulursa onu öldürür mü? Siz öldürür müsünüz? Yoksa ne yapar, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Senin ve karının hakkında Kur'an indi, git karını getir gel," buyurdu. Sehl diyor ki: Ben de Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında nâsın içinde idim. Karı koca lânetleştiler, lânetleşme bitince Uveymir ben onu evimde tutarsam ona yalandan iftira etmiş durumda olurum, dedi. Ve Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona bir şey söylemeden karısını üç talakla boşadı. İbn-i Şihab diyor ki: işte bu boşanmak lânetleşen çiftlerin adeti oldu.^[202]

Bir Cuma gecesinde biz mescidde bulunuyorduk. Mescide ensardan bir adam girdi. Ve dedi ki: Bir adam karısını bir erkekle bulsa karısının böyle yaptığını söylerse iftira haddi uygular mısınız? Veya, o erkeği öldürse kadının kocasını kisasın öldürür müsünüz? Eğer sükût ederse öfke üzerine

mi sükut etmeli? Vallahi ben bunu elbette Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den soracağım, ertesi gün Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi, bunu sordu. Dedi ki: Bir adam karısını yabancı erkekle bulursa, bunu da söylerse ona iftira haddi vurur musunuz? Veya o yabancı erkeği öldürürse, kısasen erkeği öldürür müsünüz? Veya sükût ederse öfke üzerine mi sükût etmeli? Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: “Ey Rabbim, meseleyi aç, aydınlat,” diye dua ediyordu. Bunun üzerine (şu mealdeki) lânetleşme ayeti indi. “Eşlerine zina suçu atan ve kendilerinden başka şahitleri bulunmayan kimseler...” İnsanlar arasında o adam, bununla imtihan oldu. Karısı ve kendisi Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e geldiler, lânetleştiler. Erkek söylediğinde doğruluğuna dört defa Allah'ı şahit tuttu. Beşincide eğer yalancılardan isem Allah'ın lâneti bana olsun, dedi. Abdullah anlatıyor, kadın lânetleşmek için gitti, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona (meh) yaptınsa lânetleşme, dedi. Kadın vazgeçmedi, lânetleşti. Lânetleşme bitip dönerlerken, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: “Umulur ki bu kadın çocuğunu siyah ve kıvrıcık saçlı doğurur” buyurdu. Kadın hakikaten siyah ve kıvrıcık saçlı bir çocuk dünyaya getirdi. [203]

İbn-i Abbas diyor ki: Kadın durakladı, geriledi, hatta biz onu yeminden dönecek (itiraf edecek) zannettik. Kadın ben hiçbir zaman kavmimi mahcup etmem, dedi. Lian yeminini tamamladı, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Kadını gözetin, eğer gözleri sürmeli, uylukları büyük geniş, incikleri, yağlı bir çocuk dünyaya getirirse, o çocuk Şerik bin Semha'dandır,” buyurdu. Kadın bu evsafta bir çocuk dünyaya getirdi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Eğer Allah'ın kitabında (lânetleşenlere ceza tatbik edilmeyeceği hakkında) bir hüküm geçmemiş olsa idi. Benim ile bu kadın için başka bir durum vardı. (yani ben o kadına zina haddi uygulardım)” buyurdu. [204]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem birbiriyle lânetleşen karı kocaya lânetleşmelerini emrettiğinde erkeğe beşincide elini ağzına koymasını emretti ve, “Nefsine lâneti celbeden bu söz, azabı mucibtir,” buyurdu. [205]

İbn-i Ömer radiyallahu anh'in şöyle dediğini işittim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, birbiriyle lânetleşen karı ve kocaya, “İkinizden biriniz yalancıdır. Hesaplarınız Allah'adır. (Erkeğe), senin karının yanına

yaklaşmana yolun yok.” (Erkek) Ey Allah’ın Rasûlü ona verdiğim malım ne olacak? Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Eğer ona söylediğin sözde doğru isen, malın kadını kendine helâl kılmana karşılıktır, eğer ona yalandan zina isnad ettiysen, o mal sana çok uzaktır,” buyurdu.^[206]

İbn-i Ömer’e, bir adam karısına zina isnad etti, dedim. İbn-i Ömer: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Aclan oğullarından iki kardeşin (Karı kocanın) arasını ayırdı ve onlara şöyle buyurdu: “Allah biliyor ki, ikinizden biriniz yalancıdır. İçinizde iddiasından dönen var mı?” diye üç defa tekrarladı. İddialarından vaz geçen olmadı ve aralarını ayırdı. ^[207]

Ebû Dâvud diyor ki: Malik’in rivâyette tek kaldığı lafızlar, “Çocuğu annesine ilhak etti,” kelimeleridir. Yunus, Zührî’(den naklen, Zührî de Sehl bin Sa’d’dan naklen lian hadisinde dedi ki: Kadının kendinden hamlini inkâr etti. Kadının çocuğu kendisine nisbet edilerek çağrılıyordu.^[208]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: “Onlar içerisinde çil deve var mı?” buyurdu. Adam: “Onlar içerisinde bir tane çil var” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Onun nereden olduğu görüşündesin?” dedi. Adam, “Bu olur ki aslında olan bir damar çıkmış (galebe) etmiştir de, o asla benzemiştir,” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem de, “Olur ki bu çocuğa senin aslında mevcut bir damar çekmiştir. (Galebe) etmiştir de siyah olmuştur,” buyurdu.^[209]

Lânetleşme ayeti indiği vakit Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in şöyle buyurduğunu işittim. “Hangi kadın ki, bir kavmin içine kendilerinden olmayan bir çocuğu sokarsa Allah’ın dininde bir şeye, rahmete nail olamaz, Allah onu cennetine koymaz. Hangi erkek de çocuğunun yüzüne baka baka (kendisinden olduğunu bile bile) onun kendinden olduğunu red ederse, Allah onu rahmetinden perdeler, mahrum eder. Önce geçenler ve sonra gelenlerin gözü önünde onu utanacak duruma düşürür.”^[210]

Ebû Dâvud diyor ki: Ben Ahmed bin Salih’in şöyle dediğini işittim. Üsame zeft gibi çok siyah, Zeyd de pamuk gibi çok beyazdır.^[211]

(Bu ikisi de) yüksek sesle bağırmaya başladılar, sonra diğer ikisine, “çocuğun şu kimseye ait olmasını hoş karşılayın,” dedi. İkisi de yüksek

sesle bağırmaya başladılar. Ali radiyallahu anh, “Siz münazaa içersinde bulunan ortaklarsınız. Ben aranızda kura çekeceğim, kura kime çıkarsa çocuk onundur. Diğer iki arkadaşına bir diyetin üçte ikisini ödeyecek,” dedi. Aralarında kura çekti, çocuğu kuraya isabet edene verdi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem (kura işine) yan veya azı dişler görünecek kadar güldü.^[212]

Bir tuhur içinde bir kadına zina etmiş olan üç kimse Yemen’de Ali radiyallahu anh’a geldiler. Onlardan ikisine çocuğun şu üçüncü kimseye ait olmasını kabul eder misiniz, dedi. Kabul etmeyiz dediler. Onların hepsine (ait olmasını) sordu. Her ne zaman ikisine (kabul eder misiniz) diye sorduğunda hayır diye cevap verdiler. Bunun üzerine Ali radiyallahu anh onlar arasında kura çekti ve çocuğu kura kendisine isabet edene ilhak etti. Diyetin üçte ikisini de ona yükledi Zeyd bin Erkam dedi ki; bu hadise Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e anlatılınca Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem azı dişleri görünene kadar güldü.^[213]

Dördüncü bir nikâh şekli çok kimse toplanır (bir kadına temas ederlerdi) kadın kendisine temas edeceklerden kaçınmazdı. Bu kadınlar fahişelerdi. Bunlar kendileriyle temas edeceklerle işaret için kapılarına bayraklar asarlardı. Onlar da bunlarla temas ederlerdi. Kadın hamile kalıp çocuğunu dünyaya getirince erkekler kadının yanına toplanırdı. Onlar için (çocuğun) kime ait olduğunu tesbitte mahir muthassıs kimseler çağırılırdı. Onlar da bu çocuğu kanaat getirdikleri kimseye verirlerdi. O kimse de çocuğu kendisine ilhak ederdi. Onun oğlu diye çağırılırdı. Çocuk da bundan çekinmezdi. Allah Teâlâ Muhammed sallallahu aleyhi ve sellemi gönderince ehl-i cahiliyenin nikâhının hepsini yıktı. Ancak Ehl-i İslâmın bu günkü nikâh şekli kaldı.^[214]

O, benim kardeşimdir. Çünkü babamın cariyesinin oğludur ve babamın döşeginde dünyaya geldi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem çocukta Utbe’ye açık bir benzeyiş gördü ve “çocuk döşek içindir” (kimin döşeginde doğmuşsa ona aittir.) Ey Sevda, sen bu kardeşinden örtün, gözükme” buyurdu. Müseddet hadisinde şunu ziyade etti. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Ey Abd, çocuk senin kardeşindir,” buyurdu.^[215]

Hiz. Osman radyallahu anh'ın huzurunda murafaa olduk. (Musa bin İsmail diyor:) zannediyorum ki, Mehdi söyledi dedi ki: Osman radyallahu anh erkeğe ve nikâhlıma sordu, her ikisi de zinayı itiraf ettiler. Osman radyallahu anh iki erkeğe aranızda Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in hükmü gibi hükmetmeme razı olur musunuz? Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Çocuk döşek (sahibi) içindir,” buyurdu, dedi. Zannediyorum ki, Mehdi şöyle dedi: Hiz. Osman erkeğe de kadına da had vurdurdu. Her ikisi de köle idiler.^[216]

Ben bir aralık Eba Hüreyre ile oturuyordum. Ona yanında oğlu olduğu halde farılsi bir kadın geldi. (Karı kocadan her biri) çocuğun kendilerine aid olduğunu iddia ettiler. Kadını kocası boşamıştı. Ebû Hüreyre, çocuk için kura çekin diye kadının anlayacağı bir dille cevap verdi. Kadının kocası geldi ve çocuğum hakkında bana hak iddia edebilir, dedi. Ebû Hüreyre, ben Allah için böyle bir şey söylemiyorum. Ancak ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında otururken bir kadın gelip ve ey Allah'ın Rasûlü kocam oğlumu götürmek istiyor. Beni Ebî İnabı'nın kuyusundan suladı ve bana menfaat verdi, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Onun için kura çekin” buyurdu. Kadının kocası çocuğum hakkında kim bana hak iddia edebilir, dedi. Nebi sallallahu aleyhi ve sellem, “Çocuğa şu baban şu da anandır. Bunlardan hangisini dilerse onun elinden tut,” buyurdu. Çocuk ta annesinin elini tuttu ve onunla gitti.^[217]

Zeyd bin Haris'e Mekke'ye çıkmıştı. (Seyyidüşşühedâ) Hamza'nın kızını getirdi. Cafer(i Tayyar) bu çocuğu ben yanıma alacağım, buna ben hepinizinden daha haklıyım. Çünkü o, benim amcamın kızıdır. Onun teyzesi de yanımdadır (nikahımdadır) gerçekten teyze annedir, dedi. Ali radyallahu anh bu çocuğu yanıma almada ben daha haklıyım, çünkü o, amcamın kızıdır. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in kızı da yanımda (nikâhımda)dır. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in kızı ona daha haklıdır, dedi. Zeyd bin Harise: onu yanıma almada ben daha haklıyım. Onu Mekke'den getirmek için ben gittim, seferi ihtiyar eyledim ve onu buraya getirdim,” dedi. Hemen Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem çıktı, (Hadisin bundan sonraki kısmında ravilerden biri Hiz. Peygamber'den bir hadis nakletti ve dedi ki: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “(Kızın) Cafer'in yanında kalmasına hükmediyorum. Teyzesi ile kalsın. Teyze gerçekten annedir,” buyurdu.^[218]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Çocuğun teyzesine ait olduğuna hükmedip (Teyze) anne yerindedir,” buyurdu^[219]

“Boşanmış kadınlar kocaya gitmeden nefislerini üç hayız bitene kadar bekletirler ve kadınlarınızdan hayız görecektir çağı geçmiş olanlarda şüpheye düşerseniz onların iddeti üç aydır,” işte bu ayetten, “Eğer, o kadınları onlara temas etmeden boşarsanız, onlar üzerine sayacağınız onlara bekleteceğiniz bir iddet yoktur,” hükmü nesh edildi.^[220]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Hafsa radiyallahu anha’yı (bir talak ile) boşadı, sonra ona rücu’ etti (döndü).^[221]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Sen talâk-ı bâyinle boşsun, senin nafakanı vermek kocana farz değildir,” buyurdu ve ona Ümmü Şerik’in evinde iddetini tamamlamasını emretti. Sonra Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: “Ümmü Şerik yanına ashabımın girip çıkabildiği bir kadındır. Abdullah İbn-i ümmü Mektum’un evinde iddeti doldur, çünkü Abdullah bin Ümmü Mektum ama bir erkektir. İddetin bitince bana haber ver,” buyurdu. Fatıma daha sonra şunları söyledi: Helal olduğum vakit kendilerine Muaviye bin Sufyan ile Ebû Cehm’in beni istediklerini söyledim: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Ama Ebû Cehm sopasını omuzundan hiç indirmez (kadınları çok döver), Muaviye ise fakirdir, onun malı yoktur. Üsâme bin Zeyd’le evlen,” buyurdu. Fatıma diyor ki: Üsâme ile evlenmeyi hoş görmedim, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, tekrar “Üsâme bin Zeyd’le evlen,” buyurdu. Onunla evlenmekten çok hayır gördüm, gıpta edildim.^[222]

2285 - Ebû Seleme bin Abdurrahman’dan: Ona da Kays kızı Fatıma haber verdi. Eba Hafs bin Muğire, Fatıma’yı üç talâkla boşadı, ravi bu husustaki hadisi sevk etti. Bu rivâyette şu ifadeler de vardır. Halid bin Velid ve benî Mahzum’dan bir kimse Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e geldiler. Ve Ey Allah’ın Rasûlü Eba Hafsa bin Muğire, karısını üç talâkla boşadı ve ona az bir nafaka bıraktı,” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Fatıma’ya nafaka yoktur,” buyurdu. Hadisi sevk etti. Malik’in hadisi daha tamdır.^[223]

Fakat Mervan b. El-Hakem üç talakla boşanmış bir kadının evinden çıkması hakkındaki Fatıma'nın bu sözünü kabul etmekten çekinmiştir. Urve dedi ki: Aişe radiyallahu anha, Fatıma binti Kays'ın bu haberini uygun bulmadı.^[224]

Ümmü Mektum âmâ idi. Örtüsünü onun yanında çıkarabilirdi. O, görmezdi. İddeti bitene kadar orada durdu. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onu Üsame'ye nikâhladı. Elçi Kâbisa, Mervan'a dönüp bunu ona haber verdi. Mervan dedi ki: Bu hadisi biz yalnız bir kadından başka kimseden işitmedik, biz insanların üzerinde bulunduğu kuvvetli hükmü alırız. Fatıma'ya bu söz ulaşınca şöyle dedi. Benim ve sizin aranızda Allah'ın Kitabı var, Allahu Tealâ, "Siz kadınları iddetleri içinde boşayın." Hatta (Allah Tealâ bundan sonra emir ihdas etmesi umulur, bunu sen bilemezsin.) Fatıma dedi ki; üç talâktan sonra Allah ne emir ihdas edecek?^[225]

Ben, Esved'le beraber Ulu Camide idim. Fatıma binti Kays, Ömer bin Hattab'a geldi. Ömer radiyallahu anha ona, "Biz bir kadının sözü ile Rabbimizin kitabını Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in sünnetini terk edemeyiz. Zira o kadın hıfz edebildi mi, edemedi mi? (Bilemeyiz)" dedi.^[226]

Aişe radiyallahu anha, Fatıma binti Kays'ın hadisini şiddetle reddetti ve şöyle dedi. Gerçekten Fatıma ıssız bir yerde idi. Etrafından korkuluyordu onun için Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona (İbn-i ümmi Mektum'un evine taşınması için) ruhsat verdi.^[227]

Aişe radiyallahu anha'ya Fatıma'nın sözünü görmedin mi, denildi? Aişe radiyallahu anha, "O rivâyeti söylemesinde Fatıma'ya bir hayır yoktur," dedi.^[228]

2295 - Kasım bin Muhammed ile Süleyman bin Yesâr'dan rivâyet edildiğine göre: Yahya bin Said bin As, Abdurrahman bin Hakem'in kızını kesin olarak boşadı. Abdurrahman kızını, iddet beklediği (kocasının) evinden nakletti. Mervan Medine emiri idi. Aişe radiyallahu anha Mervan'a haber gönderdi. Allah'tan kork. Kadını kendi evine gönder, dedi. Süleyman'ın hadisinde Mervan dedi ki: Abdurrahman bana galebe etti. Kasım'ın hadisinde Mervan dedi ki: Sana Fatıma binti Kays'ın haberi yetişmedi mi? Aişe radiyallahu anha, Fatıma'nın hadisinden bahsetmemen sana zarar vermez, dedi. Mervan da dedi ki: Eğer (Fatıma'nın evini terki)

sana göre mevcut bir şerden dolayı idiyse, Yahya ile Abdurrahman'ın kızı arasındaki mevcut şer de (mazeret olarak) sana yeter.^[229]

Teyzem üç talâk ile boşanmıştı. Kendine ait bir hurmayı toplamak için çıkmıştı. Ona bir erkek rast geldi ve onu (iddeti içinde dışarı çıkmaktan) men etti. Teyzem Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi ve ona bunu anlattı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem teyzeme, “Çık hurmanı topla, umulur ki, o hurmadan sadaka verir veya hayır yaparsın,” buyurdu.^[230]

2298 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre: “İçinizden ölüp de geriye kalan eşler bırakan erkekler, eşlerinin evlerinden çıkarılmaksızın bir yıla kadar geçimlerinin vasiyet etsinler” ayet-i kerimesi miras ayetiyle Allah'ın kendilerine taktir buyurduğu dörtte bir ve sekizde bir hisse olarak (belirlenmekle neshedildiği gibi) bir sene iddet bekleme süresi de dört ay on gün olarak tahdit edilmekle neshedildi.^[231]

Hifs: Küçük ev demektir.^[232]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Evet,” buyurdu. Dedi ki: Çıktım hücreye veya mecside geldiğimde beni çağırdı veya benim için emretti, ona çağrıldım. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bana: “Nasıl söylemiştin?” buyurdu. Ben de kocamın vaziyeti hakkında zikr ettiğim kıssayı tekrar ettim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Farz olan iddet müddeti bitene kadar kocanın evinde eyleş,” buyurdu. Diyor ki: Kocamın evinde dört ay on gün iddet bekledim. Dedi ki: Osman bin Afvan, (halifeliği esnasında) bana haber gönderdi ve bana bundan sordu, ona başımdan geçeni haber verdim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in bana yaptırdığına uydu ve onunla hükmetti.^[233]

Atâ sözlerine devamla dedi ki: daha sonra miras ayeti indi de süknâ neshedildi. Artık kadın dilediği yerde iddet bekleyebilir.^[234]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “kadın kocasından başka hiçbir ölü için üç günden fazla yas tutamaz. Kocası için ise dört ay on gün yas tutar. Bu süre içerisinde, boyalı elbise giyinmez, yemen dokumalarından Asb denen beyazlığı giyebilir. Sürme çekinmez, koku sürünmez. Ancak hayızdan kurtulması yaklaşıncaya ve hayızdan temizlendiği zaman gust ve

ezvar denen kokulardan az bir şey sürünür” buyurdu. Yakub; Asb yerine ancak yıkanmış elbise kullanabilir, dedi. Yakub, kına yakınamaz kelimesini de ziyade etti.^[235]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Kocası ölen kadın usfurla ve kırmızı çamurla boyanmış elbise giyinemez. Zînet kullanamaz, kınalanamaz ve sürme çekinemez,” buyurdu.^[236]

2305 - Ümmü Hakîm bint-i Esîd’in annesinden rivâyet olunduğuna göre kocası vefat ettiğinde kendisi gözlerinden rahatsız olmuş da ismid denilen sürme taşı ile sürmelenmiş. Ahmed bin Salih’e göre doğru olan ifade ismid sürmesiyle sürmelendi ifadesidir. Bunun üzerine, cariyesini Ümmü seleme’ye gönderdi ve ismid sürmesini kullanıp kullanamayacağını sordu. Ümmü Seleme radiyallahu anha: Onunla sürmelenme, ancak rahatsızlığın şiddetlenir, sürmeye mecbur olursan gece çekinirsin, gündüzleri onu silersin, buyurdu. Sonra sözlerine devam etti. Ümmü Seleme şöyle dedi: Ebû Seleme öldüğü zaman Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, yanıma geldi, gözüme “sabr” denen ilâcî sürmüştüm, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: “Bu nedir? Ey Ümmü Seleme,” dedi. Ben bu yalnız sabırdır, içinde koku yoktur, dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Bu yüzü genceltir, onu ancak gece sürün, gündüzleri çıkar, koku ve kına ile taranma, çünkü kına boyadır” buyurdu. Ümmü Seleme radiyallahu anha ne ile taranayım Ey Allah’ın Rasûlü? Dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Başının her tarafını kaplarcasına başına koyacağın sidirle taran” buyurdu.^[237]

Subey’a dedi ki: Bunu bana söylediği vakit akşam olunca Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e vardım ve evlenip evlenmeyeceğimi ona sordum. Çocuğumu dünyaya getirdiğim vakit iddetimden çıkmış olacağıma bana fetva verdi, eğer talip çıkarsa evlenmemi emretti. İbn-i Şihab diyor ki: Hamile kadının çocuğunu doğurur doğurmaz evlenmesinde beis görmüyorum, isterse nifas halinde olsun. Şu kadar ki, temizlenene kadar kocası ona yaklaşmaz.^[238]

Kim dilerse (Hak üzerinde bulunduğumu isbat için) lânetleşebilirim. Kısa Nisa suresi (Talâk Sûresi) (Bakara suresindeki) dört ay on gün ayetinden sonra indi.^[239]

İbn-i Müsenna dedi ki: Peygamberimiz sallallahu aleyhi ve sellem, sünnetini bize karıştırmayın. Kocasını ölmüş kadının iddeti dört ay on gündür. Yani kocasını ölen kadından maksat, ümmü veledir. [240]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den soruldu. Bir erkek karısını (üç talâkla) boşayıp kadın başka bir erkekle evlense, kadınla baş başa kalsa, sonra kadına temas etmeden onu boşasa, birinci kocasına helâl olur mu? Aişe radıyallahu anha dedi ki: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Kadın sonraki erkeğin balcağızından erkek te onun balcağızından tatmadıkca birinci erkeğe helâl olmaz,” buyurdu. [241]

“Komşunun karısı ile zina yapmandır,” buyurdu. Abdullah bin Mes'ud dedi ki: Yüce Allah peygamberin sözünü doğrulamak için şu ayet-i kerimeyi indirdi. “Onlar ki Allah ile beraber başka ilâha yalvarmazlar. Allah'ın haram kıldığı nefsi haksız yere öldürmezler ve zina etmezler. Kim bunlardan birini yaparsa cezaya çarptılır.” [242] (Furkan suresi ayet 68)

ORUÇ BÖLÜMÜ^۸ - كِتَابُ الصَّوْمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

كِتَابُ الصَّوْمِ

1 - ORUCUN FARZ OLUŞU

٢٣١٣- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ

الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ» فَكَانَ النَّاسُ عَلَى عَهْدِ

النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا صَلُّوا الْعَتَمَةَ حَرَّمَ عَلَيْهِمُ الْعُلَامَ

وَالشَّرَابَ وَالنِّسَاءَ وَصَامُوا إِلَى الْقَابِلَةِ فَاسْتَحَنَّ رَجُلٌ نَفْسَهُ فَبَاحَ

امْرَأَتَهُ وَقَدْ صَلَّى الْعِشَاءَ وَلَمْ يَفْطُرْ فَأَرَادَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ أَنْ يَجْعَلَ

ذَلِكَ يُسْرًا لِمَنْ بَقِيَ وَرُخْصَةً وَمَنْفَعَةً فَقَالَ سُبْحَانَهُ «عَلِمَ اللَّهُ أَنَّكُمْ

كُنْتُمْ تَحْتَالُونَ أَنْفُسَكُمْ» الْآيَةُ وَكَانَ هَذَا مِمَّا نَفَعَ اللَّهُ بِهِ النَّاسَ

وَرُخِّصَ لَهُمْ وَيُسَّرَ

2313 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

“Ey iman edenler sizden öncekilere oruç farz kılındığı gibi sizlere de farz kılındı. (Bakara 183) İslâmın başlangıcında Hz. Peygamber devrinde (Ramazanda) insanlar yatsı namazını kıldıktan sonra onlara, yemek, içmek ve kadın haramdı. Ertesi gün (akşama) kadar oruç tutarlardı. Bir erkek nefesine hıyanet edip, yatsı namazını kıldığı halde karısına cima etti. İftar da edemedi. Aziz ve Celil olan Allah bunu geride kalanlara kolaylık ruhsat ve menfaat kılmayı murad edip şöyle buyurdu. (Allah bildi ki nefsinize hıyanet edeceksiniz) işte bu Allah'ın insanları faydalandırdığı onlara ruhsat verdiği ve kolaylaştırdığı şeylerden oldu.

٢٣١٤- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: كَانَ الرَّجُلُ إِذَا صَامَ فَنَامَ لَمْ يَأْكُلْ إِلَى مِثْلِهَا

وَإِنْ صِيَمَتْ بِنْتُ عَبَّاسٍ أُنْثَى امْرَأَتُهُ وَكَانَ صَائِمًا فَقَالَ عِنْدَكَ شَيْءٌ

قَالَتْ لَا لِعَلِّي أَذْهَبُ فَأَحْلُبُ لَكَ شَيْئًا فَذَهَبَتْ وَهَلْبَتْهُ عَيْنُهُ فَجَاءَتْ
نَقَالَتْ خَبِيئَةٌ لَكَ فَلَمْ يَنْتَهَبِ النَّهَارَ حَتَّى غَشِيَ عَلَيْهِ وَكَانَ يَعْمَلُ يَوْمَهُ
فِي أَرْضِهِ فَذَكَرَ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتَزَلَّت «أَحِلَّ لَكُمْ لَيْلَةُ
الْعِشَاءِ الزَّوْثِ إِلَى نَسَائِكُمْ» قَرَأَ إِلَى قَوْلِهِ «مِنَ الْقَصْرِ»

2314 - Bera radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Bir kimse oruç tutup (Akşam) uyur, ertesi akşama kadar bir şey yemezdi. Sırma bin Yas el-Ensârî, oruçlu olduğu halde karısının yanına geldi, yanında yiyecek bir şey var mı? Dedi. Kadın hayır yok, gideyim umarım ki yiyecek bir şey isterim, dedi. Kadın gitti, erkeğe uyku galebe etti. Kadın geldi ve senin istediğin olmadı, mahrum kaldın, dedi. O gün, tarlasında çalışıyordu, gündüz yarı olmadan baygın düştü. Kadın bunu Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'a anlattı, bunun üzerine “Oruç gecelerinde kadınlarınıza temas size helâl kılındı” ayeti indi. Ayeti (şafak yerinde siyah iplik beyaz iplikten ayrılanana kadar yiyin, için) cümlesine kadar okudu. (Bakara suresi ayet 188) [\[243\]](#)

2 - TAKAT GETİRENLERE FİDYE LAZIMDIR AYETİNİN NESH EDİLMESİ

٢٣١٥- عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ قَالَ: لَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ «وَعَلَى
الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ» كَانَ مِنْ أَرْوَءِ بَنِي أَنْ يُطْعَمَ وَيُغْفَرَ
فَعَلَّ حَتَّى نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ الَّتِي بَغْضَاهَا فَكَسَخَتْهَا

2315 - Seleme bin Ekva radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

“Takat getirenler üzerine bir miskinın bir günlük yiyeceğini fidyeye olarak vermeleri gerek” meâlindeki ayet inince bizden dileyen oruç tutar, dileyen de fidyeye verirdi. Bu hal bundan sonraki “Sizden kim ramazan ayında hazır

bulunursa onu tutsun” ayeti inip de bu ayeti neshedinceye kadar devam etti.
[244]

İZAH

Selef bu ayet üzerinde ihtilaf ettiler.

1. Bu ayet mensuh değildir. İbn-i Abbas’ın görüşü budur.
2. Bu ayet mensuktur. Cumhur’un görüşü budur.
3. Tahsis edilmiştir. Özü olmayanlar muktedirler.
4. Bir kısmı nesh edilmiştir. Bir kısmı muhkemdir neshe ihtimali yoktur. Nesh eden, “Sizden kim Ramazan ayında hazır bulunursa onu oruçlu geçirsin” ayetidir. (Bakara suresi ayet 185)

٢٣١٦- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ «وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيعُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ»

فَكَانَ مِنْ شَاءِ مِنْهُمْ أَنْ يُفْتَدِيَ بِطَعَامٍ مِسْكِينٍ افْتَدَى وَتَمَّ لَهُ صَوْمُهُ

فَقَالَ «قَمَرٌ تَطْلُوعُ خَيْرًا فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ وَأَنْ تَصُومُوا خَيْرٌ لَكُمْ» وَ قَالَ

«قَمَرٌ شَهْرُ رَجَبٍ فَطَبَعُهُ وَمَنْ كَانَ مِنْهُ أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ

مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ»

2316 - İbn-i Abbas radiyallahu anh’dan şöyle rivâyet edilmiştir:

“Takatı yetenlere bir fakirin doyacağı kadar fıdye lâzımdır” ayetine göre onlardan kim bir fakirin taamı kadar fıdye vermek isterse fıdye verir. Onun orucu tamam olurdu. Cenab-ı Allah: “Kim nafile hayır işlerse o, onun için hayırlıdır. Oruç tutmanız sizin için hayırlıdır, bilmiş olasınız. Sizden kim Ramazan ayına hazır olursa orucu tutsun, kim de hasta veya seferde bulunrsa diğer günlerde onun sayısınca tutsun.” buyurdu.

İZAH

“Ef’ale Etaka-Yutiku-Yutikûne-hü”nin hemzesini izale manâsına takatını zayı edenler üzerine bir fakirin taamı kadar fidye vermek gerek manâsını verenler de vardır. Bu durumda oruca dayanamayan ihtiyarlar. Hamile ve emzikli kadınlar çocuklarının zarar göreceğinden korkarlarsa orucu yerler, yaşlılar fitre verir. Hamile ve emzikliler kaza ederler.

3 - FİDYE AYETİNİN İHTİYAR VE HAMİLELER HAKKINDA SÂBİT OLDUĞU

۲۳۱۷- أَنُ ابْنُ عَبَّاسٍ قَالَ:

أُثْبِتُ لِلْمَخْضِي وَالْمَرْضِعِ

2317 - İbn-i Abbas radiyallahu anh dedi ki:

Bu fidye âyeti hamile ve emzikli kadın için sabit olmuştur.
(neshedilmemiştir)

۲۳۱۸- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ «رَوَعَى الَّذِينَ يُطِيقُونَ فِدْيَةَ طَعَامٍ مِسْكِينٍ»

قَالَ كَانَتْ رَخْصَةً لِلنَّاسِ الْكَبِيرِ وَالْمَرْأَةِ الْكَبِيرَةِ وَهَذَا يُطِيقَانِ الصِّيَامَ أَنْ

يُطْعِمَا وَيَطْعِمَا مَكَانَ كُلِّ نَزْمٍ مِسْكِينًا وَالْمَخْضِي وَالْمَرْضِعِ إِذَا خَلَقَا

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: يَغْنِي عَلَى أَوْلَادِهِمَا أَطْعَمْنَا وَأَطْعَمْنَا

2318 - İbn-i Abbas radiyallahu anh’dan şöyle rivâyet edilmiştir:

“Ona takat getirenler için bir miskin taamı fidye vardır.” Ayeti ihtiyar erkek ve kadına ruhsat idi. Bu ihtiyarlar Oruca takat getirirlerse de, oruçlarını yiyip her günün yerine bir fakir doyurmalarına ruhsattır.

Ebû Dâvud dedi ki: Yani kadınlar çocuklarından korkarlarsa onlar da oruçlarını yerler, her gün için bir fakir doyururlar.

4 - RAMAZAN AYININ YİRMİ DOKUZ GÜN OLMASI

٢٣١٩- عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

إِنَّا أُمَّةٌ أُمِّيَّةٌ لَا نَكْتُبُ وَلَا نَحْسِبُ الشَّهْرَ هَكَذَا وَهَكَذَا وَهَكَذَا وَهَكَذَا

سَلَمَتَانُ أَصْبَحَهُ فِي الثَّلَاثَةِ يَغْنِي تِسْعًا وَعِشْرِينَ وَثَلَاثِينَ

2319 - İbn-i Ömer radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, şöyle buyurdu: “Biz okuma ve yazmasını bilmeyen bir cemaatiz. Yazamayız, hesap edemeyiz, ay (parmaklarıyla işaret ederek) şöyle, şöyle ve şöyledir,” Ravi Süleyman bin Has üçüncü işarette parmağını eğip geri koydu. Yani, ay yirmi dokuz veya otuz gündür.^[245]

İZAH

Hanese: Yatırdı, öbür parmaklardan geri bıraktı, demektir.

Ümmî: okuma yazma bilmeyen demektir.

Ay şöyle, şöyledir demek, bazısı yirmi dokuz, bazısı da otuz gün olur demektir.

٢٣٢٠- عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

لِلشَّهْرِ تِسْعٌ وَعِشْرُونَ فَلَا تَعْمُرُوا حَتَّى تَرَوْهُ وَلَا تَقْطُرُوا حَتَّى تَرَوْهُ

إِنْ عُمَ عَلَيْكُمْ فَأَقْدَرُوا لَهُ ثَلَاثِينَ قَالَ فَكَانَ ابْنُ عُمَرَ إِذَا كَانَ شَعْبَانُ

تِسْعًا وَعِشْرِينَ نَظَرَ لَهُ فَإِنْ رَأَى ذَلِكَ وَإِنْ لَمْ يَرِ وَلَمْ يَحُلْ دُونَ مَنْظَرِهِ

سَحَابٌ وَلَا مَتَرَةٌ أَصْبَحَ مُقْطِرًا فَإِنْ خَالَ دُونَ مَنْظَرِهِ سَحَابٌ أَوْ مَتَرَةٌ

أَصْبَحَ صَائِمًا قَالَ فَكَانَ ابْنُ عُمَرَ يَقْطُرُ مَعَ النَّاسِ وَلَا يَأْخُذُ بِهَذَا

الْحِسَابِ

2320 - İbn-i Ömer radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, şöyle buyurdu: “Ay yirmi dokuz gündür (Ramazan) ayını görmedikçe oruç tutmayın, (Şevval) ayını görmedikçe oruncu bozmayın, eğer aranızda bulut girerse bulunduğunuz ayın (Veya şabanın) sayısını otuz gün takdir edin.”

Nâfi dedi ki: Şaban yirmi dokuz olduğu zaman ay İbn Ömer için gözetilirdi. Eğer görülürse oruçlu olurdu, ay görünmez yakın arada bulut ve toz perde yapmazsa orucu tutmayarak sabahlardı. Eğer yakın görüş sahasını bulut veya toz perdelerse, oruçlu olarak sabahlardı. İbn-i Ömer halk ile beraber orucunu yer (Ramazan’da) bu hesabı tutmazdı. [246]

٢٣٢١- حَدَّثَنِي أَيُّوبُ قَالَ كَتَبَ عُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ إِلَى أَهْلِ

الْبَصْرَةِ بَلَّغْنَا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْوَ حَدِيثِ ابْنِ

عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ زَادَ وَإِنْ أَحْسَنَ مَا يَقْتَضِي لَهُ أَنَا إِذَا

رَأَيْنَا هِلَالَ شَعْبَانَ لَكُنَّا وَكُنَّا فَالْمُؤْمَرُ إِنْ شَاءَ اللَّهُ بِكُنَّا وَكُنَّا إِلَّا أَنْ

تَرَوْا الْهِلَالَ قَبْلَ ذَلِكَ

2321 - Eyyub radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Ömer bin Abdülaziz, Basra halkına şöyle mektup yazdı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’den bize şöyle haber ulaştı, deyip; İbn-i Ömer’in Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’dan rivâyetinin benzerini yazdı. Eyyub ziyade etti (onun en iyi takdiri Şaban ayının hilâlini şöyle veya böyle gördüğümüz zaman inşaallah oruç şöyle ve böyledir. Ancak hîlâli şöyle şöyle değil de bundan önce görürseniz durum başkadır. (Oruç Şaban’ın yirmi dokuzundan hesapla tutulur.)

İZAH

Burada, Şaban ayının hilâlini, Receb’in sonunda görürsek oruç şu gün başlar, şu kadar sürer. Ama nâs Ramazan hilâlini Şaban otuz olmadan görürlerse oruç, şabanın yirmi dokuzunda hesabla tutulur, demektir.

٢٣٢٢- عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: لَمَّا شَهِدْنَا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ بِسْمَا وَعِشْرِينَ أَكْثَرَ مِمَّا ضَمْنَا مَعَهُ ثَلَاثِينَ

2322 - İbn-i Mes'ûd radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte (Ramazanı) yirmi dokuz gün tuttuğumuz, onunla birlikte otuz gün tuttuğumuzdan daha çoktur. [\[247\]](#)

٢٣٢٢- عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ شَهْرًا عِيدَ لَا يَنْقُضَانِ رَمَضَانُ وَذُو الْحِجَّةِ

2323 - Abdurrahman bin Ebî Bekre radiyallahu anh'dan, o da babasından rivâyet ettiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “İki bayram ayı olan Ramazan ve Zilhicce (Sayıda noksan olsalar da sevabda) noksan olmazlar,” buyurdu. [\[248\]](#)

5 - HİLALİ GÖZETLEYENLER TESPİTTE HATA EDERSE (NE YAPMALI)

٢٣٢٤- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ

ذَكَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيهِ قَالَ وَلَقَطِرْكُمْ يَوْمَ تُقَطِرُونَ

وَأَضْحَاكُمْ يَوْمَ تُضْحَعُونَ وَكُلُّ غَرْفَةٍ مَوْقِفٌ وَكُلُّ بَيْتٍ مَنَعَرٌ وَكُلُّ فِجَاجٍ

مَكَّةٌ مَنَعَرٌ وَكُلُّ جَنَمٍ مَوْقِفٌ

2324 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Eyyub'un hadisinde Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Ramazan bayramınız orucu bozduğunuz gün, kurban bayramınız da, kurban kestiğiniz gündür. Arafat'ın her tarafı vakfe mahallidir. Mina'nın her tarafı kurban kesecek yerdir. Mekke'nin bütün geniş caddeleri kurban kesecek yerdir. Müzdelife'nin her tarafı vakfe yeridir.” buyurdu. [\[249\]](#)

6 - HAVA KAPALI OLUP HİLAL GÖRÜLMEZSE (NE YAPILIR?)

٢٣٢٥- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي قَيْسٍ قَالَ: سَمِعْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ

عَنْهَا تَقُولُ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَحَقَّقُ مِنْ شَعْبَانَ مَا

لَا يَتَحَقَّقُ مِنْ غَيْرِهِ ثُمَّ يَصُومُ لِزَوِيَّةِ رَمَضَانَ فَإِنْ هُمْ عَلَيْهِ عِدْلَانِ

يَوْمًا ثُمَّ صَامَ

2325 - Abdullah bin Ebî Kays radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Aişe radiyallahu anha'nın şöyle dediğini işittim: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem başka aylar için yapmadığı araştırmayı Şaban ayı için yapardı. Sonra Ramazan hilâlini görünce oruç tutardı, eğer hava kapalı olursa Şaban'ı otuz gün olarak sayarlar, sonra oruç tutardılar.

٢٣٢٦- عَنْ حُذَيْفَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا

تَقْدِمُوا الشَّهْرَ حَتَّى تَرَوْا الْهِلَالَ أَوْ تَكْمُلُوا الْعِدَّةَ ثُمَّ صُومُوا حَتَّى تَرَوْا

الهِلَالَ أَوْ تَكْمُلُوا الْعِدَّةَ

2326 - Huzeyfe radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Hilâli görene kadar Ramazan ayını öne almayın veya Şaban günlerini tamamlayana kadar Ramazan ayını öne almayın. Sonra Şevval hilâlini görene veya Ramazan günlerinin sayısını tamamlayana kadar oruç tutun,” buyurdu. [\[250\]](#)

7 - “HAVA KAPALI OLDUĞU ZAMAN OTUZ GÜN ORUÇ TUTUNUZ” DİYENLER

٢٣٢٧- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

لَا تُقَدِّمُوا الشَّهْرَ بِصِيَامِ يَوْمٍ وَلَا يُؤْمِنِينَ إِلَّا أَنْ يَكُونَ شَيْءٌ يَصْرُفُهُ

أَخَذَكُمْ وَلَا تَصُومُوا حَتَّى تَرَوْهُ ثُمَّ صُومُوا حَتَّى تَرَوْهُ فَإِنْ حَالَ ذُوهُ

عَمَلَةٌ فَأَيِّمُوا الْعِدَّةَ ثَلَاثِينَ ثُمَّ أَفْطِرُوا وَالشَّهْرُ بَيْنَ عِشْرُونَ

قَالَ أَبُو قَاوُدٍ: رَوَاهُ حَاتِمُ بْنُ أَبِي صَبِيرَةَ وَشُعْبَةُ وَالْحَسَنُ بْنُ صَالِحٍ

عَنْ سَمَاءَ بْنِ عَتَاةٍ لَمْ يَقُولُوا «ثُمَّ أَفْطِرُوا»

2327 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Ramazan ayını bir veya iki gün oruçla karşılamayın, ancak sizden birinizin tuttuğu (devam ettiği) bir şey varsa başka, Ramazan hilâlini görene kadar oruç tutmayın, sonra Şevval Hilâlini görene kadar oruç tutun. Eğer hilâlin önüne bir bulut girerse Ramazan'ın gün sayısını otuza tamamlayın. Sonra iftar edin. Ay (bazı kere) yirmi dokuz gün olur.”

Ebû Dâvud dedi ki: Bunu Hatim bin Ebû Sağire, Şu'be ve Hasen bin Sâlih, Şimâk'ten aynı manâda rivâyet ettiler. “Sonra, iftar ediniz,” demediler. ^[251]

8 - RAMAZANDAN ÖNCE ORUÇ TUTMAK

٢٣٢٨- عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ وَسُوَيْدِ الْجُرَيْرِيِّ عَنْ أَبِي الْعَلَاءِ

عَنْ مُطَرِّفٍ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

قَالَ لِرَجُلٍ: هَلْ صُمْتَ مِنْ شَهْرِ شَعْبَانَ شَيْئًا قَالَ لَا، قَالَ فَإِذَا أَفْطَرْتَ

فَصُمْ يَوْمًا وَقَالَ أَخَذَهُمَا يَوْمَيْنِ

2328 - İmran bin Husayn radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, bir erkeğe şöyle buyurdu: “Şaban ayının sonunda bir oruç tuttun mu?” O kimse, hayır cevabını verdi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem;

“Ramazan’dan çıkıp, iftar ettiğin vakit bir gün oruç tut.” Ravilerden biri, “İki gün oruç tut,” buyurdu şeklinde rivâyet etti.^[252]

٢٣٢٩- عَنْ أَبِي الْأَزْهَرِ الْمُشَيْرِي بْنِ فَرْوَةَ قَالَ: قَامَ مُعَاوِيَةُ فِي
النَّاسِ بِدَيْرِ يَسْحَلِ الَّذِي عَلَى بَابِ جَمْعٍ، فَقَالَ أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا قَدْ رَفَعْنَا
الْهَيْلَالَ يَوْمَ كَذَا وَكُنَّا وَأَنَا مُتَقَدِّمٌ فَمَنْ أَحَبَّ أَنْ يَفْعَلَهُ فَلْيَفْعَلْهُ قَالَ فَقَامَ
إِلَيْهِ مَالِكُ بْنُ حُبَيْرَةَ السَّبْيِيُّ فَقَالَ يَا مُعَاوِيَةُ أَشَيْءٌ سَمِعْتَهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمْ شَيْءٌ مِنْ زَائِكَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ صُومُوا الشَّهْرَ وَسِوَهُ

2329 - Ebû'l-Ezher el-Muğîre bin Ferve'den rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Muaviye, Hımıs kapısı yanındaki Mishal manastırında ayağa kalkıp cemaate hitaben: “Ey insanlar biz hilâli şöyle şöyle günde gördük, biz Ramazan’ı oruçla karşılıyoruz. Kim onu karşılamak isterse karşılasın,” dedi, Ona karşı Malik bin Hubeyre es-Sebeî kalktı ve ey Muaviye, o Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’den işittiğin bir şey mi, yoksa kendi reyinle yaptığın bir şey mi? dedi. Muaviye: Ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’den “Ayı oruçlu geçirin, sonunu da tutun,” dediğini işittim, dedi.

٢٣٣٠- قَالَ الْوَلِيدُ سَمِعْتُ أَبَا عَمْرٍو يَغْنِي الْأَوْزَاعِي يَقُولُ بِرَأْسِهِ أَوَّلُهُ

2330 - Velid dedi ki: Eba Amr yani Evzai’nin sirrahu; ayın evvelidir, dediğini işittim. (Ramazan’ın evline sereri, Ramazan denir.)

٢٣٣١- قَالَ كَثَّانٌ سَمِعْتُ ابْنَ عَبِيدٍ الْخَزِيرِيَّ يَقُولُ بِرَأْسِهِ أَوَّلُهُ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَقَالَ بَعْضُهُمْ بِرَأْسِهِ وَسَطُهُ وَقَالُوا آخِرُهُ

2331 - Said bin Abdülaziz:

Ebû Dâvud dedi ki: Ravilerden bazıları sirrahu, ayın ortasıdır. Bazıları da ayın sonudur, dediler.

9 - HİLAL BİR MEMLEKETTE BAŞKA MEMLEKETLERDEN BİR GECE ÖNCE GÖRÜLDÜĞÜ VAKİT NE YAPILIR?

٢٣٣٢- أَخْبَرَنِي كُرَيْبُ أَنَّ أُمَّ الْقُصَيْلِ ابْنَةَ الْحَارِثِ بَعَثَتْهُ إِلَى مُعَاوِيَةَ

بِالشَّامِ قَالَ فَقَدِمْتُ الشَّامَ فَقَضَيْتُ حَاجَتَهَا فَاسْتَهْلَ رَمَضَانَ وَأَنَا بِالشَّامِ

فَرَأَيْنَا الْهِلَالَ لَيْلَةَ الْجُمُعَةِ ثُمَّ قَدِمْتُ الْمَدِينَةَ فِي آخِرِ الشَّهْرِ فَسَأَلَنِي ابْنُ

عَبَّاسٍ ثُمَّ ذَكَرَ الْهِلَالَ فَقَالَ مَنْ رَأَيْتُمُ الْهِلَالَ قُلْتُ رَأَيْتُهُ لَيْلَةَ الْجُمُعَةِ

قَالَ أَنْتَ رَأَيْتُهُ قُلْتُ نَعَمْ وَرَأَاهُ النَّاسُ وَصَامُوا وَصَامَ مُعَاوِيَةُ قَالَ لَكِنَّا

رَأَيْنَاهُ لَيْلَةَ السَّبْتِ فَلَا نَرَاهُ نَصُومُهُ حَتَّى نَكْمِلَ الثَّلَاثِينَ أَوْ نَرَاهُ فَقُلْتُ

أَفَلَا تَكْتَفِي بِرُؤْيَا مُعَاوِيَةَ وَصِيَابِهِ قَالَ لَا هَكَذَا أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

2332 - Küreyb radıyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Haris kızı Ümmül Fazl onu, Şam'a Hz. Muaviye'ye gönderdi. Dedi ki; Şam'a geldim. Onun talep ettiği şeyi yerine getirdim. Ben Şam'da iken Ramazan hilâli göründü, hilâli Cuma gecesi gördük, sonra ayın sonunda Medine'ye geldim, sonra İbn-i Abbas bana sordu, sonra ayı zikretti, Hilâli ne zaman gördünüz? dedi. Ben, “Onu Cuma gecesi gördük” dedim. “sen de gördün mü?” dedi. Ben de, “Evet gördüm, onu insanlar da gördü, oruç tuttular, Muaviye de tuttu,” dedim. İbn-i Abbas, Lâkin biz ayı cumartesi gecesi gördük, otuz günü tamamlayana veya (Şevval) ayını görene kadar oruca devam ederiz, dedi. Ben: Muaviye'nin görmesi ve bunun üzerine oruç tutması ile iktifa etmez misiniz? dedim. İbn-i Abbas hayır, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bize böyle emretti, cevabını verdi. [\[253\]](#)

İZAH

İki belde halkı ayı birer gün farklı görseler, Kasım bin Muhammed, Sâlim bin Abdullah bin Ömer, İkrime; herkes gördüğü gibi orucunu tutar, dediler.

İbn-i Münzir dedi ki: Bir şehir halkı diğer bir belde halkının ayı kendilerinden bir gün önce gördüğünü öğrenseler, yedikleri günü kaza ederler.

Ebû Hanife, İmam Malik, Şâfiî ve Ahmed bin Hanbel'in kavli de budur.

٢٣٣٣- عَنْ الْحَسَنِ فِي رَجُلٍ كَانَ بِمَضَرَ مِنَ الْأَمْصَارِ فَصَامَ يَوْمَ

الْاِثْنَيْنِ وَشَهِدَ رَجُلَانِ أَنَّهُمَا رَأَيَا الْهَيْلَالَ لَيْلَةَ الْأَحَدِ فَقَالَ لَا يَقْضِي ذَلِكَ

الْيَوْمَ الرَّجُلُ وَلَا أَهْلَ بَضْرِهِ إِلَّا أَنْ يَنْتَلِمُوا أَنَّ أَهْلَ بَضْرِ مِنْ أَمْصَارِ

الْمُسْلِمِينَ قَدْ صَامُوا يَوْمَ الْأَحَدِ فَيَقْضُوهُ

2333 - Hasan radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Herhangi bir memlekette bir kişi Pazartesi günü oruç tutsa, buna karşılık iki kişi hilâli Pazar gecesi gördüklerine şahitlik etseler (Hasen konu hakkında dedi ki: o bir günü, ne oruca Pazartesi başlayan kimse, ne de hemşehrileri kaza etmezler.

10 - ŞEK GÜNÜ ORUCUNUN KERAHİYETİ BABI

٢٣٣٤- عَنْ صِلَةَ قَالَ كُنَّا عِنْدَ عُمَارٍ فِي الْيَوْمِ الَّذِي بُشِكَ فِيهِ فَأَتَى

بِئَاءٍ فَتَتَحَى بَعْضُ الْقَوْمِ فَقَالَ عُمَارُ مَنْ صَامَ هَذَا الْيَوْمَ فَقَدْ غَضَى أَبَا

الْقَاسِمِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

2334 - Sıla b. Züfer'den rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

(Oruç tutulup tutulmayacağı) şüphe edilen günde Ammar radiyallahu anh'ın yanında bulunuyorduk (pişmiş) bir koyun getirildi. Cemaatten bazısı

sofradan uzaklaştılar. Ammar dedi ki: Kim bu günü oruçlu geçirirse Ebû'l-Kasım'a sallallahu aleyhi ve sellem âsî olmuş olur.^[254]

İZAH

Şek günü, Şaban ayının otuzuncu günüdür. Ramazan hilâli görünmezse Ramazandan mıdır, yoksa Şaban'dan mıdır? Şüphe edildiği için şek günü denmiştir.

Şek gününde Ramazan'a niyet etmekten nehy edilmiştir. Şaban da bir günü nafîle olarak tutmaya niyet etse caizdir. Hanefî'lerin Malik bin Enes'in Evzaî'nin kavli böyledir. Ahmed bin Hanbel de buna ruhsat verdi. Bir taife de, Şaban'la Ramazan arasında fâsıla olması için ister nafîle, ister farz bu günde tutulamayacağına hüküm ettiler. İkrime radiyallahu anh da böyle dedi. Hz. Ebû Bekir'in iki kızı Hz. Aişe ve Esma Şek gününü oruçlu geçirirlerdi. Hz. Aişe, "Ramazan'dan bir günü oruçlu geçirmek benim için daha sevimlidir," dedi. (Mealimü's-Sünen c.3, s. 221)

11 - ŞABANI RAMAZANA EKLEYEN KİMSENİN DURUMU

٢٣٣٥- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا

تَقْبَلُوا صَوْمَ رَمَضَانَ بِئُزْمٍ وَلَا يُؤْتَيْنِ إِلَّا أَنْ يَكُونَ صَوْمٌ يَصُومُهُ رَجُلٌ

فَلْيُضْمَ ذَلِكَ الصَّوْمُ

2335 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Ramazan orucunun (Evveline) bir ve iki gün eklemeyin, ancak bir kimsenin devam ettiği bir oruç varsa, o orucunu tutsun. ^[255]

٢٣٣٦- عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ لَمْ يَكُنْ

يَصُومُ مِنَ الشَّعْرِ شَهْرًا نَافِلًا إِلَّا شَعْبَانَ يَصِلُهُ بِرَمَضَانَ

2336 - Ümmü Seleme radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Şaban'ın dışında (Nafile olarak) senenin hiçbir ayını tam olarak oruçlu geçirmezdi. Şaban'ın dışında Şaban'ı Ramazan'a eklerdi. [256]

12 - ŞABAN'I RAMAZAN'A EKLEMENİN KERAHATI

۲۳۳۷- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ:

نَدِمَ عَبَّادُ بْنُ كَثِيرٍ الْمَدِينِيُّ قَمَالَ إِلَى مَجْلِسِ الْعَلَاءِ فَأَخَذَ يَتَذَكَّرُ فَأَقَامَهُ ثُمَّ

قَالَ اللَّهُمَّ إِنَّ هَذَا يُخْبِتُ عَنْ أَبِي عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِذَا انْتَصَفَ شَعْبَانُ فَلَا تَصُومُوا فَقَالَ الْعَلَاءُ اللَّهُمَّ

إِنَّ أَبِي حَدَّثَنِي عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِقَوْلِكَ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَكَانَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ لَا يُخْبِتُ بِهِ قُلْتُ لِأَخِي لِمَ قَالَ

لَئِنْ كَانَ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَعْمَلُ شَعْبَانَ بِرَمَضَانَ

وَقَالَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خِلَافَهُ

2337 - Abdulaziz bin Muhammed şöyle demiştir: Abbâd bin Kesir Medine'ye geldi. Âlâ'nın meclisine yöneldi, Âlâ'nın elinden tutarak onu ayağa kaldırdı, sonra şöyle dedi. Allah'a yemin olsun ki: işte şu Âlâ babasından o da Ebû Hüreyre'den haber veriyor.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuş, “Şaban'ın yarısı olunca (Nafile) oruç tutmayın,” Âlâ da dedi ki: Gerçekten babam, Ebû Hüreyre'den o da Hz. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den naklen bana bunu haber verdi.

Ebû Dâvud dedi: Abdurrahman bin Mehdî bunu rivâyet etmezdi. Ahmed'e niçin, diye sordum, dedi ki; zira onun yanında Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in Şaban'ı Ramazan'a eklediği rivâyeti var. Halbuki Âlâ Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den bunun hiâfını rivâyet etmiştir.

[257]

13 - İKİ ERKEĞİN ŞEVVAL HİLALİNİ GÖRDÜKLERİNE DAİR ŞAHİTLİKLERİ

٢٣٣٨ - حَدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ الْحَارِثِ الْجَدَلِيُّ مِنْ جَدِيلَةَ قَبِيلِ أَنْ أَمِيرَ

نَكَّةَ خَطَبَ ثُمَّ قَالَ غَيْدَ إِلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ نَشْكُ

لِلرُّؤْيَا فَإِنْ لَمْ تَرَوْهُ وَشَهِدَ شَاهِدًا عَدَلٍ نَسَكْنَا بِشَهَادَتَيْهِمَا فَسَأَلْتُ الْحُسَيْنَ

بْنَ الْحَارِثِ « مَنْ أَمِيرُ نَكَّةَ؟ » قَالَ: لَا أَدْرِي ثُمَّ لَقِيتُ بَعْدَ فَقَالَ هُوَ

الْحَارِثُ بْنُ عَاطِيٍّ أَخُو مُعَاوِيَةَ بْنِ عَاطِيٍّ ثُمَّ قَالَ الْأَمِيرُ إِنَّ فِيكُمْ مَنْ

هُوَ أَعْلَمُ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ مِنِّي وَشَهِدَ هَذَا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ وَأَوْعَا بِتَبِيٍّ إِلَى رَجُلٍ قَالَ الْحُسَيْنُ فَقُلْتُ لِيَسْتَنْبِخْ إِلَيَّ جَنَابِي عَنْ هَذَا

الَّذِي أَوْعَا بِتَبِيٍّ الْأَمِيرُ قَالَ هَذَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ وَصَدَقَ كَانَ أَعْلَمُ بِاللَّهِ

مِنْهُ فَقَالَ بِذَلِكَ أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

2338 - Kays kabilesinin Cedile kolundan olan Hüseyin bin Hâris el-Cedeli'den: Mekke emiri halka hitab etti ve dedi ki; Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bize hilali görerek ibadet etmemizi, şayet görmez isek iki adil şahidin hilali gördüklerine dair şهادetiyle ibadet etmemizi tavsiye etti.

Râvî Ebû Mâlik, Hüseyin b. Haris'e Mekke emiri kimdir, dedim. Bilmiyorum, dedi. Hemen sonra bana rast geldi. Mekke emiri Muhammed bin Hatîb'in kardeşi, Hâris bin Hatîb'tir, dedi. Sonra emir: Gerçekten içinizde Allah ve Rasûlünü benden daha çok bileniniz var, deyip elini bir kimseye işaret ederek işte şu zat Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in sözüne şahit oldu, dedi. Hüseyin dedi ki: Yanımda duran bir ihtiyara, emirin işaret ettiği kimse kimdir, dedim. İhtiyar bu zat Abdullah bin Ömer'dir. Emir doğru söyledi. Abdullah bin Ömer Rasûlullah'ı emirden daha iyi bilirdi. Abdullah bin Ömer: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bize bunu (Adaletli iki şahidin şahitliğini kabul etmemizi) emretti, dedi.

٢٣٣٩ - عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

اِخْتَلَفَ النَّاسُ فِي آخِرِ يَوْمٍ مِنْ رَمَضَانَ فَقَدِمَ أَغْرَابِيَانِ فَشَهِدَا عِنْدَ النَّبِيِّ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِاللَّهِ لَا هَلَالَ الْهِلَالِ أَمْسِ عَشِيَّةُ قَاعَزَ رَسُولُ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ النَّاسَ أَنْ يُفْطِرُوا زَادَ خَلْفَ فِي حَدِيثِهِ وَأَنْ يَغْلُوا

إِلَى مُضَلَّاهُمْ

2339 - Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabından bir kimseden rivâyet ettiğine göre şöyle demiştir:

Ramazanın son gününde insanlar ihtilâfa düştüler. İki bedevî geldi, dünkü günün akşamı ayı gördüklerine yemin ettiler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem halka oruçlarını bozmalarını emretti. Halef hadisinde: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem “halkın kuşluk vakti namazgâhlarında toplanmalarını emretti,” cümlesini ziyade etti.

14 - BİR TEK KİŞİNİN RAMAZAN HİLÂLİNİ GÖRDÜĞÜNE ŞAHİTLİK ETMESİ

٢٣٤٠- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ جَاءَ أَغْرَابِيَانِ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ فَقَالَ: إِنِّي رَأَيْتُ الْهِلَالَ قَالَ الْحَسَنُ فِي حَدِيثِهِ يَعْنِي رَمَضَانَ

نَقَالَ أَتَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ قَالَ: نَعَمْ قَالَ أَتَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ

اللَّهِ قَالَ نَعَمْ قَالَ يَا بَلَاءُ أَذُنُ فِي النَّاسِ فَلْيَضْحَكُوا غَدًا

2340 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Bir bedevî Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi ve ben ayı gördüm, dedi.

Hasen rivâyetinde, Ramazan hilâlini gördüğünü kastediyor, dedi.

Hasen: rivâyetinde, Ramazan hilâlini gördüğünü kastediyor, dedi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Allah’tan başka ilâh bulunmadığına şahitlik eder misin?” buyurdu. Bedevî, “Evet,” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Muhammed’in Allah’ın Rasûlü olduğuna şahitlik eder misin?” buyurdu. Bedevi, “Evet” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Ey Bilâl halka ilân et yarın oruç tutsunlar,” buyurdu.

٢٣٤١- عَنْ جَعْفَرَةَ أَنَّهُمْ سَكُّوا فِي هِلَالٍ رَمَضَانَ عَزَّةَ قَارَأُوا أَنْ

لَا يَقُومُوا وَلَا يَصُومُوا فَجَاءَ أَغْرَابٌ مِنَ الْعَزَّةِ فَشَهِدَ أَنَّهُ رَأَى الْهِلَالَ

فَأَتَى بِهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: أَتَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنِّي

رَسُولُ اللَّهِ قَالَ نَعَمْ وَشَهِدَ أَنَّهُ رَأَى الْهِلَالَ فَأَمَرَ بِلَالًا فَتَنَادَى فِي النَّاسِ

أَنْ يَقُومُوا وَأَنْ يَصُومُوا

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: زَوَّاهُ جَمَاعَةً عَنْ سَمَاءَ عَنْ جَعْفَرَةَ مُرْسَلًا وَلَمْ يَذْكُرِ

الْقِيَامَ أَحَدٌ إِلَّا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ

2341 - İkrime radiyallahu anı’dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Bir kere ashab Ramazan hilâlinde şüpheye düştüler, ertesı gün kalkmama, oruç tutmama görüşünde bulundular. Harra’dan, bir bedevî geldi. Ramazan Hilâlini gördüğüne şehadette bulundu. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’a getirildi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: “Allah’tan başka ilâh bulunmadığına ve benim Allah’ın Rasûlü olduğuma şahitlik eder misin?” buyurdu. Bedevî, evet ederim deyip, Hilâli gördüğüne şehadette bulundu. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Bilâle’e emretti. Bilâl de kalkmalarını oruç tutmalarını insanlara ilân etti. Ebû Dâvud diyor ki: Bu hadisi Simak vasıtasıyla İkrime’den mürsel olarak çok kimseler rivâyet ettiler. Hammad bin Seleme’den başka kimse “kıyam” lâfzını zikretmedi.

[258]

٢٣٤٢- عَنْ إِبْنِ عُمَرَ قَالَ تَرَأَى النَّاسَ الْهِلَالَ فَأَخْبَرْتُ رَسُولَ

اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنِّي رَأَيْتُهُ فَضَانَهُ وَأَمَرَ النَّاسَ بِصِيَامِهِ

2342 - İbn-i Ömer radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

İnsanlar hilali araştırdılar, Ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'a ayı gördüğümü haber verdim. Kendisi oruca başladı. İnsanların da oruç tutmalarını emretti.

15 - SAHUR YEMEĞİ'NİN EHEMMİYETİ

٢٣٤٢- عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ إِنَّ أَفْضَلَ مَا بَيْنَ صِيَامِنَا وَصِيَامِ أَهْلِ الْكِتَابِ أَكْثَةُ السَّحْرِ

2343 - Amr radiyallahu anh'dan:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “bizim orucumuzla ehli kitabın orucu arasındaki ayırıcı vasıf sahur yemeğidir,” buyurdu. [\[259\]](#)

16 - SAHURA KAHVALTI DİYENLER

٢٣٤٤- عَنْ الْمُزَيْنَةِ بْنِ سَارِيَةَ قَالَ: دَعَانِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى السَّحُورِ فِي رَمَضَانَ فَقَالَ هَلُمَّ إِلَى الْغَدَاةِ الْمُبَارَكَةِ

2344 - Irbaz bin Sariye radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Ramazanda beni sahura çağırdı ve, “Mübarek kahvaltıya gel,” buyurdu. [\[260\]](#)

٢٣٤٥- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ نِعَمَ

سَحُورِ الْمُؤْمِنِ الثَّمَرُ

2345 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Hurma mü'minin ne güzel seher yemeğidir,” buyurdu.

17 - SAHURUN VAKTİ

٢٣٤٦ - سَمِعْتُ سَمُورَةَ بْنَ جُنْدَبٍ يَخْطُبُ وَهُوَ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ

اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَمْتَنِعُ مِنْ شُحُورِكُمْ أَذَانُ بِلَالٍ وَلَا يَبَاضُ

الْأَفْقُ الَّذِي هَكَذَا حَتَّى يَسْتَطِيرَ

2346 - Semüre bin Cündeb hutbede şöyle dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Sizi seher yemeğinizden Bilâl’in ezanı ve etrafa yayılmadıkça ufuktaki şöyle (dikine) beyazlık alakoymasın,” buyurdu. [261]

İZAH

Hiz. Bilâl sahableyin şafaktan önce ezan okurdu. Şafak attıktan sonra da ümmü Mektum okurdu. Hiz. Bilâl’in ezanının ve yalancı şafağın sahur yemeğine mani olmayacağını bildiriyor.

٢٣٤٧ - عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ لَا يَمْتَنِعُ أَذَانُ بِلَالٍ مِنْ شُحُورِهِمْ فَإِنَّهُ يُؤَدُّ أَوْ قَالَ يَتَادَى

لِيُزَجَّعَ قَائِمُكُمْ وَيَنْتَبَهَ نَائِمُكُمْ وَلَيْسَ الْفَجْرُ أَنْ يَقُولَ هَكَذَا قَالَ مُسَدَّدٌ:

وَجَمَعَ بَيْنَهُ كَقِيَمِهِ حَتَّى يَقُولَ هَكَذَا وَمَنْ يَخْضِ بِأَضْبَعَيْهِ السَّبَّابَتَيْنِ

2347 - Abdullah bin Mes’ûd radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Sizden birinizi sahur yemeğinizden Bilâl’in ezanı alakoymasın. Bilâl o saatte ezan okur veya nida eder ki, teheccüd kılanınız istirahatata dönsün, uyuyanlarınız uyanınsın.”

Museddet der ki: Yahya iki elini birleştirerek “fecir şöyle görünen değil” dedi ve devamla “tâ şöyle görünece kadardır” diyerek işaret parmaklarını uzattı. [262]

İZAH

Burada Yakule yazhara manâsında kullanılmıştır. Dikine şafağın zuhuru hakiki şafak değildir. Hakiki şafak şafağın enine ufukta yayılmasıdır demektir. (Nesêî şerhi)

٢٣٤٨- حَدَّثَنِي قَيْسُ بْنُ طَلْقٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى

لَهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُلُّوا وَاشْرَبُوا وَلَا يَهْدِنَا السَّاعِي الْمَضِيعُ فَكُلُوا

وَاشْرَبُوا حَتَّى يَغْتَرِضَ لَكُمْ الْأَخْمَرُ

2348 - Kays bin Talk'dan; o da babasından rivâyet ettiklerine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu; “Yeyiniz, içiniz, yukarı yükselerek parlayan (yalancı şafak) sizi (sahur yemekten) men etmesin, sizin için ufukta kırmızılık enine yayılana kadar yeyiniz, içiniz.”

[263]

٢٣٤٩- عَنْ عَبْدِ بْنِ حَاتِمٍ قَالَ لَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ «حَتَّى يَتَغَيَّرَ

لَكُمْ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ» قَالَ أَخَذْتُ عَقَالًا أَبْيَضَ وَعَقَالًا

أَسْوَدَ فَوَضَعْتُهُمَا تَحْتِ وَسَادَتِي فَتَنَظَّرْتُ فَلَمْ أَبْيِضْ فَلَا تَزِدُ ذَلِكَ لِرَسُولِ

اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَصَبَحْتُ فَقَالَ بَنِي وَسَادَكَ لَعْنَةُ طُغْيَانٍ إِنَّمَا

هُوَ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ

وَقَالَ غُلَمَانُ إِنَّمَا هُوَ سَرَادُ اللَّيْلِ وَبَيَاضُ النَّهَارِ

2349 - Adiy bin Hatim radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

“Sizin için şafakta beyaz iplik siyah iplikten ayrılana kadar yeyin için. ” Bakara: 87 ayeti inince elime bir beyaz ve bir de siyah iplik aldım, onları yastığımın altına koydum, onlara baktım onları birbirinden ayırt edemedim, bunu Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e anlattım, güldü ve, “Muhakkak senin yastığın geniş ve uzundur. Ancak ayetteki siyah ve beyaz iplik gece ve gündüzdür.” Ravi Osman bin Ebû Şeybe rivâyetinde, “Ancak, o gecenin siyahlığı ve gündüzün beyazlığıdır,” buyurdu. [264]

18 - KAP ELİNDE İKEN EZANI DUYAN KİMSE NE YAPMALIDIR?

٢٣٥٠- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا

سَمِعَ أَحَدُكُمْ الْإِذَاءَ وَالْإِنَاءَ عَلَى يَدَيْهِ فَلَا يَغْنَمُهُ حَتَّى يَقْبِضَ حَاجَتَهُ مِنْهُ

2350 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Sizden biriniz elinde bardağı olduğu halde (sabah) ezanını işittiğinde ondaki ihtiyacını bitirmeden yere koymasın,” buyurdu.

19 - ORUÇLUNUN İFTAR VAKTİ BABI

٢٣٥١- عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُمَرَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ إِذَا جَاءَ اللَّيْلُ مِنْ هَا هُنَا وَذَهَبَ النَّهَارُ مِنْ هَا هُنَا

رَأَى مُسَدَّدٌ وَغَابَتْ الشَّمْسُ فَقَدْ أَفْطَرَ الصَّائِمُ

2351 - Asım bin Amr'dan, o da babasından rivâyet ettiklerine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Gece şuradan gelip, gündüz de şuradan gittiği vakti,” Müseddet (şunu) ziyade etti; “Güneş battığında oruçlu iftar eder,” buyurdu.^[265]

٢٣٥٢- سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ أَبِي أَوْفَى يَقُولُ: سَرْنَا مَعَ رَسُولِ

اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ صَائِمٌ فَلَمَّا غَرَبَتِ الشَّمْسُ قَالَ يَا بَلَاءُ

أَنْزِلْ فَاجِدْ لَنَا، قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَوْ أَنْسَيْتُ قَالَ أَنْزِلْ فَاجِدْ لَنَا قَالَ

يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ عَلَيْكَ نَهَارًا قَالَ أَنْزِلْ فَاجِدْ لَنَا فَتَزَلْ فَجَدَحَ فَشَرِبَ

رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ قَالَ إِذَا رَأَيْتُمُ اللَّيْلَ قَدْ أَقْبَلَ مِنْ هَا

هُنَا فَقَدْ أَفْطَرَ الصَّائِمُ وَأَشَارَ بِأَصْبَعِهِ قِبَلَ الْمَشْرِقِ

2352 - Abdullah bin Ebî Evfâ radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte bir yolculukta idik, o oruçlu idi. Güneş batınca şöyle buyurdu, “Ya Bilâl bize bulamaç yap,” Bilâl; akşamlasan (hava kararsa) ya Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “İn bize bulamaç yap.” Bilâl Ya Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem üzerinde daha gündüzün aydınlığı var, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “İn bize bulamaç yap,” buyurdu. Bilâl indi bulamaç yaptı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem içti ve sonra parmağını doğu tarafına işaret edip, “Gecenin şu taraftan geldiğini gördüğünüz vakit oruçlu iftar eder,” buyurdu. [266]

20 - İFTARDA ACELE ETMENİN MUSTEHAP OLMASI

۲۳۵۲- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ

عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا يَزَالُ الْمَلِيْنُ ظَاهِرًا مَا عَجَلَ

النَّاسُ الْفِطْرَ لِأَنَّ الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى يُؤَخِّرُونَ

2353 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “İnsanlar iftarda acele ettikleri müddetçe islâm dini üstün olarak devam eder, zira Yahudi ve Hıristiyanlar iftarı tehir ederler.” [267]

۲۳۵۴- عَنْ أَبِي عَطِيَّةٍ قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا

أَنَا وَمَشْرُوقٌ فَقُلْنَا يَا أُمُّ الْمُؤْمِنِينَ رَجُلَانِ مِنَ أَصْحَابِ مُحَمَّدٍ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَحَدُهُمَا يَعْجَلُ الْإِفْطَارَ وَيَعْجَلُ الصَّلَاةَ وَالْآخَرُ يُؤَخِّرُ

الْإِفْطَارَ وَيُؤَخِّرُ الصَّلَاةَ، قَالَتْ: أَيُّهُمَا يَعْجَلُ الْإِفْطَارَ وَيَعْجَلُ الصَّلَاةَ فُلْنَا

عَبْدُ اللَّهِ قَالَتْ: كَذَلِكَ كَانَ يَضَعُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

2354 - Ebî Atiyye radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Ben ve Mesruk, Aişe radiyallahu anha'in yanına vardık. Dedik ki; ey mü'minlerin annesi, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ashabından iki erkekten biri iftar ve namazda acele ediyor, öbürü iftarı namazı tehir ediyor. Aişe radiyallahu anha onlardan hangisi iftar ve namazda acele ediyor, dedi. Biz de Abdullah dedik. Aişe radiyallahu anha Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'de öyle yapardı, dedi. [268]

21 - ORUÇ NE İLE AÇILMALIDIR?

٢٣٥٤- عَنْ سَلْمَانَ بْنِ عَامِرٍ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا كَانَ أَحَدُكُمْ صَائِمًا فَلْيَقْبِضْ عَلَى الشَّعْرِ فَإِنْ لَمْ يَجِدِ الشَّعْرَ

فَعَلَى الْمَاءِ فَإِنَّ الْمَاءَ طَهُورٌ

2355 - Selman bin Amr radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Sizden biriniz oruçlu olduğunda hurma ile iftar etsin. Eğer hurma bulamazsa su ile iftar etsin, zira su temizdir/temizleyicidir.” [269]

٢٣٥٥- أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْبِضُ عَلَى رُطَبَاتٍ قَبْلَ أَنْ يَصِلَ فَإِنْ لَمْ تَكُنْ رُطَبَاتٍ فَمُحَمَّدٌ

تَغْرَابَ فَإِنْ لَمْ تَكُنْ خَمْسًا حَسَوَاتٍ مِنْ مَاءٍ

2356 - Enes bin Malik radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, akşam namazını kılmadan önce yaş hurmalarla iftar ederdi. Yaş hurma yoksa kuru hurmalarla iftar ederdi. Eğer o da yoksa birkaç yudum su içerdi. [270]

22 - İFTAR EDERKEN SÖYLENECEK SÖZ

٢٣٥٧- حَدَّثَنَا مَرْوَانُ بْنُ أَبِي سَالِمٍ الْمُقَفِّعُ قَالَ: رَأَيْتُ ابْنَ عُمَرَ

يَقْبِضُ عَلَى لِحْيَتِهِ فَيَقْطَعُ مَا زَادَ عَلَى الْكَوْبِ وَقَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَفْطَرَ قَالَ دَعَبَ الظُّلْمُ وَأَبْتَلَبَ الْغُرُوقُ وَثَبَتَ الْأَجْرُ

إِنْ شَاءَ اللَّهُ

2357 - Mervan (bin Sâlim)den rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

İbn-i Ömer’i sakalından tutmuş, kabzadan fazlasını keserken gördüm. İbn Ömer dedi ki: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem iftar ettiği zaman şöyle derdi, “Susuzluk gitti, damarlar ıslandı, inşallah ecir de sabit oldu.”

٢٣٥٨- حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ عَنْ حُصَيْنٍ عَنْ مُعَاذِ بْنِ زُهْرَةَ

أَنَّهُ بَلَغَهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا أَفْطَرَ قَالَ أَلْلَهُمْ لَكَ

صَمْتُ وَعَلَى بَرِّكَ أَفْطَرْتُ

2358 - Muaz bin Zehra’dan:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, iftar ettiği zaman, “Allah’ım sadece senin için oruç tutum ve senin rızkınla iftar ettim,” derdi.

23 - GÜNEŞ BATMADAN ÖNCE İFTAR ETMEK

٢٣٥٩- عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ قَالَتْ: أَفْطَرْنَا يَوْمًا فِي رَمَضَانَ فِي

غَيْمٍ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ طَلَعَتِ الشَّمْسُ قَالَ

أَبُو أَسَامَةَ قُلْتُ لِهَيْشَامٍ أَمْرُوا بِالْقَضَاءِ؟ قَالَ: وَبُدَّ مِنْ ذَلِكَ

2359 - Esmâ binti Ebû Bekir radyallahu anha’dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in sağlığında bulutlu bir Ramazan gününde (Güneş battı zannı ile) iftar ettik, sonra güneş doğuverdi. Ebû

Üsame dedi ki, Hişam’a kaza etmekle emrolundular mı, dedim. Hişam, kazadan kurtulmaya çare var mı, dedi. [271]

İZAH

Vebeddün min zâlik: Hel büddün min zalik, Kastalânî: Lâbüddê min zalik demektir, diyor. Kastalânî’nin tevcihine göre elbette kaza lâzım gelir demek olur. İmam Azam, Şâfiî, Maliki ve Ahmed bin Hanbel’e göre de; o günün kazası lazımdır.

24 - VİSAL ORUCU

٢٣٦٠- عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى

عَنِ الْوِصَالِ قَالُوا فَإِنَّكَ تُوَصِّلُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ: إِنِّي لَأَسْتَ كَهَيْئَتِكُمْ

إِنِّي أَطْعَمُ وَأَشْفَى

2360 - İbn-i Ömer radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, (insanları) visal orucundan menetti... Oradakiler: Ama sen visal yapıyorsun ya Rasûlallah dediler.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Benim durumum sizinki gibi değildir. Ben (Rabbim tarafından) yedirilirim ve içirilirim” buyurdu. [272]

İZAH

Visal orucu: iki veya daha çok gün hiç iftar etmeden tutulan oruçtur. Böyle bir oruç mü’mini zayıf düşüreceği için mekruhtur. Ancak Peygamberimiz Rabbımız tarafından doyurulup, susuzluğu giderildiği için, kendisi tutardı.

٢٣٦١- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لَا تُوَصِّلُوا فَأَلْبَسْتُمْ أَرَادَ أَنْ يُوَصِّلَ فَلْيُوَصِّلْ حَتَّى

الشَّخَرِ قَالُوا فَإِنَّكَ تُوَصِّلُ قَالَ إِنِّي لَأَسْتَ كَهَيْئَتِكُمْ إِنْ لِي مَطْعَمًا يَطْعِمُنِي

وَسَاقِيًا يَشْقِيَنِي

2361 - Ebû Said el-Hudrî radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre: O Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'ı şöyle buyururken işitmiştir: “Oruçları birbiri arkasına ulamayın, kim oruçları birbiri arkasına ulamak isterse seher vaktine kadar ulaşın (Sahur yesin).”

Ashab: Sen oruçları birbirine uluyorsun, dediler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Benim durumum sizinki gibi değildir. Benim için bir yediren var, beni doyurur. Bir içiren var beni içirir” buyurdu. [273]

25 - ORUÇLUNUN GİYBET ETMESİ

٢٣٦١- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ مَنْ لَمْ يَدَعْ قَوْلَ الزُّورِ وَالْعَمَلَ بِهِ فَلَيْسَ لِلَّهِ حَاجَةٌ أَنْ يَدَعَ طَعَامَهُ

وَسَرَابَهُ

وَقَالَ أَحْمَدُ فَهِيَ إِسْتِثْنَاءٌ مِنْ ابْنِ أَبِي ذَرْبٍ وَأَفْهَمَتْنِي الْحَدِيثُ

رَجُلٌ إِلَى جَنْبِهِ أَرَاهُ ابْنَ أَبِي

2362 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Kim ki yalan sözü ve onunla ameli terk etmezse, onun yemeğini ve içmesini terk etmesine Allah'ın ihtiyacı yoktur.” Ahmed bin Yunus dedi ki: Bu hadisin isnadını İbn Ebi Zi'b'ten anladım. Ancak bana bu hadisi yanında bulunan ve kardeşinin oğlu olduğunu zannettiğim bir adam da iyice anlattı [274].

٢٣٦٢- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: الصَّيَّامُ

جَنَّةٌ إِذَا كَانَ أَحَدُكُمْ صَائِمًا فَلَا يَزُقْ وَلَا يَجْهَلْ فَإِنْ ابْتَرَوْا فَاتَلَّ أَوْ

شَاتَمَ فَلْيَقُلْ إِنِّي صَائِمٌ إِنِّي صَائِمٌ

2363 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Oruç kalkandır, sizden biriniz oruçlu olduğu vakit, çirkin sözde bulunmasın, cahillik etmesin, eğer bir

kimse ona çatar veya söverse, ben oruçluyum, ben oruçluyum desin,” buyurdu. [275]

26 - ORUÇLUNUN MİSVAK KULLANMASI

٢٣٦٤- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ رَبِيعَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ

اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْتَاكُ وَهُوَ صَائِمٌ

زَادَ مُسَدَّدٌ: مَا لَا أَهْدُ وَلَا أُخْبِي

2364 - Abdullah bin Amr bin Rabia’dan, o da babasından rivâyet ettiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’ı oruçlu olduğu halde misvak kullanırken gördüm. Müseddet şunu ziyade etti, “Adetlendiremeyeceğim ve sayamacağım kadar.” [276]

27 - ORUÇLUNUN SUSUZLUKTAN ÜZERİNE SU DÖKMESİ VE BURNUNA SU ÇEKMEDE MÜBALAĞA ETMESİ

٢٣٦٥- عَنْ أَبِي بَكْرٍ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِ النَّبِيِّ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

أَمَرَ النَّاسَ فِي سَفَرِهِ عَامَ الْفَتْحِ بِالْفَطْرِ وَقَالَ: «تَقَوُّوا لِعَذَابِكُمْ» وَصَامَ

رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ أَبُو بَكْرٍ قَالَ الَّذِي عَدَّثَنِي لَقَدْ

رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْفَرْجِ يَضْبُ عَلَى رَأْسِهِ الْمَاءَ

وَهُوَ صَائِمٌ مِنَ الْعَطَشِ أَوْ مِنْ الْحَرِّ

2365 - Ebû Bekir bin Abdurrahman Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in ashabından birinin kendisine şöyle dediğini haber vermiştir.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Mekke'nin fethi yılı, sefer esnasında insanlara oruçlarını yemelerini emretti. Ve “Düşmanlarınıza karşı kuvvetlenin,” buyurdu. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem kendisi orucunu tuttu. Ebû Bekir bin Abdurrahman dedi ki: Bana haber veren şöyle dedi: Gerçekten ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'ı (Medine yakınındaki) Arc köyünde oruçlu olduğu halde susuzluktan veya hareretten başına su dökerken gördüm.

٢٣٦٦- لُقَيْطُ بْنُ صَبْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

بَالِغٌ فِي الْإِسْتِشْقَاءِ إِلَّا أَنْ تَكُونَ صَائِمًا

2366 - Lakıd bin Sabira radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: “Burnuna su çekmekte mübalâğa et, oruçlu bulunduğun vakit müstesna.” buyurdu. [\[277\]](#)

28 - ORUÇLUNUN KAN ALDIRMASI

٢٣٦٧- عَنْ ثَوْبَانَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَفْطَرُ

الْحَاجِمَ وَالْمَحْجُومَ

2367 - Sevban radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Kan alanın da, kan aldıranın da orucu bozuldu,” buyurdu. [\[278\]](#)

٢٣٦٨- أَنَّ شَدَّادَ بْنَ أَوْسٍ يَتَنَمَّاءُ هُوَ يَمْشِي مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

وَسَلَّمَ فَذَكَرَ نَحْوَهُ

2368 - Şaddâd bin Evs radiyallahu anh'dan: “O, (Şeddâd) Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte yürürken” diye rivâyet etti ve bundan önceki Sevban hadisinin benzerini zikretti. [\[279\]](#)

٢٣٦٩- عَنْ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

أَتَى عَلَى رَجُلٍ بِالْبَقِيمِ وَهُوَ يَحْتَجِمُ وَهُوَ آتِلٌ بِبَيْدِي لثَمَانٍ عَشْرَةَ خَلَتْ

مِنْ رَمَضَانَ فَقَالَ أَفْطَرَ الْحَاجِمُ وَالْمَحْتَجِمُ

2369 - Şeddat bin Evs radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Bakı'da bir adamın yanına geldi. Halbuki o adam kan aldırıyordu. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, elimden tutuyordu. Ramazan (başlayalı) on sekiz gün geçmişti. Şöyle buyurdu, “Kan alanın da, kan aldırmanın da orucu bozuldu,”

٢٣٦٩- أَنَّ ثَوْبَانَ مَوْلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخْبَرَنِي أَنَّ

النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَفْطَرَ الْحَاجِمُ وَالْمَحْتَجِمُ

2370 - Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in azadlısı Sevban radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Kan alanın da, kan aldırmanın da orucu bozulur,” buyurdu.

٢٣٧٠- عَنْ ثَوْبَانَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَفْطَرَ

الْحَاجِمُ وَالْمَحْتَجِمُ

2371 - Sevban radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Kan alanın da, aldırmanın da orucu bozulur.”

İZAH

Hanefî, Şâfiî, Malik ve Süfyân-ı Sevrî'ye göre; kan aldırma orucu bozmaz. İbn-i Müseyyeb, Şa'bî ve Nehâî'ye göre oruçlu iken kan aldırma mekruhtur. Ahmed bin Hanbel ve İshak bin Raheveyh'e göre kan aldırma orucu bozar. Kaza lâzım gelir, kefaret lazım gelmez.

Atâ'ya göre, hem kaza hem de kefaret lâzım gelir. (Mealimü's-Sünen, c.3, s. 242)

29 - ORUÇLUYA KAN ALDIRMA KONUSUNDA RUHSAT

٢٣٧٢ - عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اخْتَجَمَ وَهُوَ صَائِمٌ

2372 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem oruçlu iken kan aldırdı. [280]

٢٣٧٣ - عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اخْتَجَمَ

وَهُوَ صَائِمٌ مُحْرِمٌ

2373 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem oruçlu ve ihramlı olduğu halde kan aldırdı. [281]

٢٣٧٤ - عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى حَدَّثَنِي رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِ

النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى

عَنِ الْجِمَامَةِ وَالْمَوَاضِلَةِ وَلَمْ يَحْرِمْهُمَا إِفْقَاءَ عَمَلِ أَصْحَابِهِ فَقِيلَ لَهُ يَا

رَسُولَ اللَّهِ إِنَّكَ تَوَاصِلُ إِلَى الشَّحْرِ فَقَالَ إِنِّي أَوَاصِلُ إِلَى الشَّحْرِ وَرَبِّي

يُطْعِمُنِي وَيَسْقِيَنِي

2374 - Abdurrahman bin Ebî Leyla dedi ki: Bana, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabından bir adam haber verdi, gerçekten Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem oruçlu iken kan aldirmaktan ve iftarsız birbiri arkasına oruç tutmaktan nehy etti. Halbuki bunları devamlı kalmak üzere haram kılmadı. Ona, ey Allah'ın Rasûlü, sen seher vaktine kadar iftar etmeden duruyorsun, denildi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Ben seher vaktine kadar iftar etmiyorum, Ancak Rabbim beni yedirir ve içirir,” buyurdu.

٢٣٧٥- قَالَ أَنَسٌ مَا كُنَّا نَدْعُ الْجَمَاعَةَ لِلصَّائِمِ إِلَّا كَرَاهِيَةَ الْجَهْدِ

2375 - Enes radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Biz oruçluya kan aldırmayı ancak meşakkate düşmemesi için terk ediyoruz.
[\[282\]](#)

30 - RAMAZANDA GÜNDÜZ İHTİLAM OLAN ORUÇLU

٢٣٧٦- عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِهِ عَنْ رَجُلٍ مِنْ

أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَفْطُرُ مَنْ قَاءَ وَلَا مَنْ اخْطَأَ وَلَا مَنْ اخْتَجَمَ

2376 - Zeyd bin Eslem'den, ashabından bir adamdan, o da Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabından bir kimseden: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Kusan, ihtilam olan, kan aldırان orucunu bozmuş olmaz."

İZAH

Ramazanda oruçlu olan bir mü'min uyusa, rüyasında ihtilam olsa orucu bozulmaz. Kalkar, gusleder, orucu oruçtur.

31 - ORUÇLUNUN UYKUDAN ÖNCE SÜRME KULLANMASI

٢٣٧٧- حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ النُّعْمَانِ بْنِ مَعْقِلٍ عَنْ هُوْدَةَ عَنْ أَبِيهِ

عَنْ جَدِّهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ أَمَرَ بِالْإِنْبِدَاءِ الْمَرْوُوحِ جَنْدَ

النَّوْمِ وَقَالَ لِيَتَّقِيَ الصَّائِمُ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: قَالَ إِبْنُ أَبِي عَرَبٍ هُوَ حَدِيثٌ مُتَكَوِّرٌ فِي حَدِيثِ

الْكُحْلِ

2377 - Abdurrahman bin Numan bin Mabed bin Hevze'den, o da babasından, o da dedesinden: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Uyku anında miskle kokulandırılmış, sürme taşı kullanmayı emretti,” ve “Oruçlu bundan sakınsın,” buyurdu.

Ebû Dâvud dedi ki: Yahya bin Maîn bana, bu sürme hadisi münkerdir,” dedi.

İZAH

Oruçlu kimsenin sürme kullanması sakıncalı değil de miskle kokulandırılmış olması yönünden sakıncalı olacağı bildirilmiştir.

٢٣٧٨- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ بْنِ أَنَسٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّهُ

كَانَ يَكْتَحِلُ وَهُوَ صَائِمٌ

2378 - Ubeydullah bin Ebi Bekir bin Enes, Enes bin Malik'ten, onun oruçlu iken sürme çektiğini rivâyet etmiştir.

٢٣٧٩- عَنْ الْأَعْمَشِ قَالَ: مَا رَأَيْتُ أَحَدًا مِنْ أَصْحَابِنَا يَكْرَهُ الْكُحْلَ

لِلصَّائِمِ وَكَانَ إِبْرَاهِيمُ يُرَخِّصُ أَنْ يَكْتَحِلَ الصَّائِمُ بِالضَّبْرِ

2379 - A'meş radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Ashabımızdan oruçlunun sürme çekmesini hoş görmeyen bir kimse görmedim. İbrahim, oruçlunun sabın ile sürmelenmesine ruhsat verirdi.

32 - ORUÇLUNUN KASDEN İSTİFRA ETMESİ

٢٣٨٠- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

مَنْ ذَرَعَهُ قَيْءٌ وَهُوَ صَائِمٌ فَلَيْسَ عَلَيْهِ قَضَاءٌ وَإِنْ اسْتَقَاءَ فَلْيَقْضِ

2380 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Oruçlu iken istemeyerek kusan kimseye (o günün orucunu) kaza gerekmez. Eğer kendi isteğiyle kusarsa kaza etsin,” buyurdu. [283]

٢٣٨١ - حَدَّثَنِي مَعْدَانُ بْنُ طَلْحَةَ أَنَّ أَبَا الدَّرْدَاءِ حَدَّثَهُ أَنَّ رَسُولَ

اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَاءَ فَأَنْطَلَقَ فَلَقِيْتُ ثَوْبَانَ عَزَى رَسُولِ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي مَسْجِدٍ يَمُشِقُ فَقُلْتُ إِنَّ أَبَا الدَّرْدَاءِ حَدَّثَنِي أَنَّ

رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَاءَ فَأَنْطَلَقَ قَالَ صَدَقَ وَأَنَا صَبِيحُ لَيْلَةٍ

وَصُوءَةً صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

2381 - Ma'dan bin Talha'dan rivâyet edildiğine göre; Ebû'd-Derdâ ona, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in (kendi isteği olmadan) istifra edip orucunu açtığını haber vermiştir. Ma'dan şöyle demiştir: Dımaşk mescidinde Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in azadlısı Sevbân'a rast geldim ve Ebû Derda Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem istifra etti ve orucu bozdu diye bana haber verdi, dedim. Sevbân: Ebû Derda doğru söylemiş, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in abdest suyunu da ben döktüm dedi. [284]

33 - ORUÇLUNUN HANIMINI ÖPMESİ

٢٣٨٢ - عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

يَقْتَلُ وَهُوَ صَائِمٌ وَيَتَأَمَّرُ وَهُوَ صَائِمٌ وَلَكِنَّهُ كَانَ أَمْلَكَ لِلزَّيْرِ

2382 - Aişe radiyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, oruçlu olduğu halde öper, oruçlu olduğu halde vücudunu ailesinin vücuduna sarardı, lâkin Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem nefesine en ziyade malik oldu. [285]

İZAH

İrb: Hacet ve uzuv manâsınadır. Şehvetinden emin olmayanların oruçlu iken hanımını öpmesi kerahetten hâlî değildir. Bilhassa gençler dikkatli olmalı. İbn-i Abbas da, gençlerin öpmesini mekruh kabul eder. İhtiyarlara ruhsat gösterirdi.

۲۳۸۳- عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْبَلُ

فِي شَهْرِ الصَّوْمِ

2383 - Aişe radiyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem oruç ayında (hanımlarını) öperdi. [286]

۲۳۸۴- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْبَلُنِي وَهُوَ صَائِمٌ وَأَنَا صَائِمَةٌ

2384 - Aişe radiyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem kendisi de, ben de oruçlu iken, beni öperdi.

۲۳۸۵- قَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ: هَبْتُ فَقَبَّلْتُ وَأَنَا صَائِمٌ فَقُلْتُ

يَا رَسُولَ اللَّهِ صَنَعْتَ الْيَوْمَ أَمْرًا عَظِيمًا جَلْتُ وَأَنَا صَائِمٌ قَالَ أَرَأَيْتَ لَوْ

مَضْمَضْتُ مِنَ الْمَاءِ وَأَنْتَ صَائِمٌ

قَالَ عِيسَى بْنُ حَمَادٍ فِي حَدِيثِهِ قُلْتُ لَا بَأْسَ بِوَيْتِكَ فَقَالَ قَتَّة

2385 - Ömer bin Hattab radiyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Oruçlu olduğum halde canım istedi (hanımını) öptüm ve Ey Allah'ın Rasûlü, “Bu gün ben büyük bir iş yaptım, oruçlu iken hanımını öptüm,” dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Sen oruçlu iken ağzına su alıp çalkasalan ne olur? Buna ne dersin.” Buyurdu. Ravi İsa bin Hammâd'ın rivâyetinde Hz. Ömer “Bir şey olmaz” demiştir. Sonra her iki ravi ittifakla

Hız. Peygamber'in şöyle buyurduğunu naklederler; "Öyleyse endişelenmekten vazgeç"[287]

34 - ORUÇLUNUN TÜKRÜĞÜNÜ YUTMASI

٢٣٨٦- عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَلَّمَ يَتِيمًا وَهُوَ

صَائِمٌ وَيَمُصُّ لِسَانَهَا

قَالَ ابْنُ الْأَعْرَابِيِّ هَذَا الْإِسْنَادُ لَيْسَ بِصَحِيحٍ

2386 - Aişe radiyallahu anha'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, oruçlu olduğı halde onu öper ve dilini emerdi.

İbn-i Arabi dedi ki: Ebû Dâvud'dan bana gelen habere göre, Ebû Dâvud bu isnad sahih değildir, demiştir.

35 - KARISINI ÖPMENİN GENÇ ORUÇLUYA MEKRUH OLUŞU

٢٣٨٧- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

عَنِ الْمُبَاشَرَةِ لِلْعَصَائِمِ فَرُخِصَ لَهُ وَأَنَّهُ آخِرُ فَسَائِلِهِ فَتَنَاهَا فَلِذَا الَّذِي رُخِصَ

لَهُ شَيْخٌ وَالَّذِي تَهَاوَسَاتِ

2387 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Bir adam Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'a oruçlu için hanımı ile mubaşeretin hükmünü sordu. Ona ruhsat verdi. Ona başka birisi geldi (Aynı şeyi sordu) onu men etti. O (zaman), kendisine ruhsat verdiği kimse ihtiyardı, men ettiği kimse ise gençti.

İZAH

İbn-i Main, bu hadisin isnadı zayıftır, dedi.

36 - RAMAZAN AYINDA CÜNÜB OLARAK SABAHLAYAN KİMSENİN DURUMU

٢٣٨٨- عَنْ عَائِشَةَ وَأُمِّ سَلَمَةَ زَوْجَي النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

أَنَّهُمَا قَالَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصْبِحُ جُنُبًا قَالَ عَنِ

اللَّهِ الْأَعَزَّمِ فِي حَدِيثِهِ فِي رَمَضَانَ مِنْ جَمَاعٍ غَيْرِ اجْتِلَامٍ ثُمَّ يَصُومُ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَمَا أَقْبَلَ مَنْ يَقُولُ هَلِيبُ الْكَلِمَةِ يَنْبَغِي جُنُبًا فِي

رَمَضَانَ وَإِنَّمَا الْحَدِيثُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُصْبِحُ جُنُبًا

وَهُوَ صَائِمٌ

2388 - Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in iki hanımı, Aişe ve Ümmü Seleme radyallahu anhümâ'nın her ikisi de şöyle dediler.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, cünüb olarak sabahlardı. Abdullah el-Ezremi hadisinde, “Ramazanda ihtilamdan değil cimadan dolayı cünüb olarak sabahlardı, sonra da oruç tutardı,” dedi.

Ebû Dâvud diyor ki: (Cünüb olarak sabahlardı) sözünü söyleyen ne kadar da azdır. Asıl hadis: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem oruçlu olduğu halde cünüb olarak sabahlardı, şeklindedir. [\[288\]](#)

İZAH

Ramazanda şafaktan önce cünüb olup, yıkanmadan yatan kimse, şafaktan sonra uyansa, o günün orucunu tutabilir, imsak vaktinde cünüb bulunması orucuna zarar vermez.

٢٣٨٩- عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِي النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ رَجُلًا قَالَ

لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ وَاقِفٌ عَلَى الْبَابِ يَا رَسُولَ

اللَّهُ إِنِّي أَطِيعُ حُبًّا وَأَنَا أُرِيدُ الْعَيْتَانَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا أَطِيعُ حُبًّا وَأَنَا أُرِيدُ الْعَيْتَانَ فَأَغْتَسِلُ وَأَصُومُ فَقَالَ الرَّجُلُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّكَ لَنْتَ مِثْلَنَا قَدْ غَفَرَ اللَّهُ لَكَ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ فَغَضِبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ وَاللَّهِ إِنِّي لَا رَجُو أَنْ أَكُونَ أَحْسَنَكُمْ اللَّهُ وَأَعْلَمَكُمْ بِمَا أَتَّبِعُ

2389 - Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ailesi Aişe radiyallahu anha'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Bir kimse kapı önünde durduğu halde Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'a şöyle dedi: Ya Rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem; ben cünüb olarak sabahlıyorum, halbuki ben oruç tutmak da istiyorum. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Ben de cünüb olarak sabahlıyorum, oruç tutmak istiyorum, yıkanıyor ve oruç tutuyorum,” buyurdu. O kimse, Ya Rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem, sen bizim gibi değilsin, Allah senin geçmiş ve gelecekteki günahlarını mağfiret etti, dedi. Bunun üzerine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem gazablandı ve, “Allah'a yemin ederim ki ben sizin Allah'tan en ziyade korkanınız ve yaptığımı en ziyade bileniniz olmayı ümid ederim,” buyurdu. [289]

37 - RAMAZANDA ORUÇLU İKEN KARISINA CİMA EDENİN KEFARETİ

٢٣٩٠- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ أَتَى رَجُلٌ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ مَلَكَتُ فَقَالَ مَا شَأْنُكَ قَالَ وَقَعْتُ عَلَى امْرَأَتِي فِي رَمَضَانَ قَالَ فَهَلْ تَجِدُ مَا تُغْتَبِي رَجَبَةً قَالَ لَا قَالَ فَهَلْ تَسْتَطِيعُ أَنْ تَصُومَ شَهْرَيْنِ مُتَابَعَيْنِ قَالَ لَا قَالَ فَهَلْ تَسْتَطِيعُ أَنْ تُطْعِمَ بِشِيرَ بَنِيكَ قَالَ لَا قَالَ اجْلِسْ فَأَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِعِزِّي فَبَوَّأَ لِي فَقَالَ تَصَدَّقْ بِهِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا بَيْنَ لَا يَبْنِيهَا أَهْلُ بَيْتٍ أَفْقَرُ مِنَّا فَضَحِكَ رَسُولُ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى بَدَتْ نَتَائِجُهُ قَالَ فَأَطْعَمَهُ لِإِيَّاهُمْ

وَقَالَ مُسَدَّدٌ فِي مَوْضِعٍ آخَرَ أَنَّهُ

2390 - Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’a bir kimse geldi ve (helak oldum) dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona, “Derdin nedir?” dedi. Adam: Ramazanda aileme cimada bulundum, dedi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Azad edecek köle bulabilir misin?” dedi. Adam: Hayır, cevabını verdi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Arka arkaya iki ay oruç tutmaya gücün yeter mi?” buyurdu. Adam, hayır dedi. “Altmış fakiri doyurmaya gücün yeter mi?” hayır, dedi. “Otur,” buyurdu. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem içinde hurma bulunan bir zenbil getirdi ve, “Bunu dağıt,” buyurdu. Adam, Ya Rasûlallah Medine’nin Kara taşlarla kapalı iki yakası arasında bizden daha fakir bir aile yoktur, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem önden dört dişi görünene kadar güldü ve, “Bunu ehline yedir,” buyurdu. Müseddet diğer bir yerde, “Azı dişleri görünene kadar güldü,” dedi. [290]

İZAH

Bu hadis-i şerif ramazanda bilerek cima edene kaza ve kefaret lâzım geldiğine delildir. Arak: Zenbil ve onbeş sa’ olan bir ölçek ismidir.

٢٣٩١- عَنِ الزُّهْرِيِّ بِهَذَا الْحَدِيثِ بِمَعْنَاهُ زَادَ الزُّهْرِيُّ وَإِنَّمَا كَانَ

هَذَا رِخْصَةً لَهُ خَاصَّةً فَلَوْ أَنَّ رَجُلًا فَعَلَ ذَلِكَ الْيَوْمَ لَمْ يَكُنْ لَهُ بُدٌّ مِنْ

التَّكْفِيرِ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: زَادَ فِيهِ الْأَوْزَاعِيُّ وَاسْتَغْفِرَ اللَّهُ

2391 - Zührî bu hadisi aynı manâda rivâyet etti.

Zührî şunu ziyade etti; “Ancak şu yalınız, o adam için özel bir ruhsattı. Eğer onu bu gün bir kimse yapsa kefareten kurtulamaz.”

Ebû Dâvud dedi ki: Evzaî şunu ziyade etti: “Allah’a istiğfar et.”

٢٣٩٢- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَجُلًا أَفْطَرَ فِي رَمَضَانَ فَأَمَرَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُعْتِقَ رَقَبَةً أَوْ يَصُومَ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ أَوْ يُطْعِمَ بَيِّنَ مَشْكِيئَةٍ، قَالَ: لَا أَجِدُ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اجْلِسْ فَأَتَيْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِعَرَقٍ فِيهِ ثَمَرٌ فَقَالَ خُذْ هَذَا فَتَصَدَّقْ بِهِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا أَخَذَ أَخْرُجَ مِنِّي فَصَبَحَكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى بَدَتْ أَثْيَابُهُ وَقَالَ لَهُ كُلْهُ قَالَ أَبُو حَاوٍ: رَوَاهُ ابْنُ جُرَيْجٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَلَى لَفْظِ مَالِكٍ أَنَّ رَجُلًا أَفْطَرَ وَقَالَ فِيهِ أَوْ تُعْتِقَ رَقَبَةً أَوْ تَصُومَ شَهْرَيْنِ أَوْ تُطْعِمَ بَيِّنَ مَشْكِيئَةٍ

2392 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Bir kimse Ramazan da orucunu bozdu. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona bir köle azat etmesini veya arka arkaya iki ay oruç tutmasını veya altmış fakiri doyurmasını emretti. Adam, bunların hiç birisini yapmaya imkânım yok, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem azı dişleri görülünceye kadar güldü ve ona, “Bunu ye,” buyurdu.

Ebû Dâvud dedi ki: İbn-i Cüreyc, bu hadisi Zührî'den Malik'in lafzı üzerine şöyle rivâyet etti. Bir adam orucunu bozdu, deyip o rivâyetle, “Ya bir köle azad edersin veya iki ay oruç tutarsın, veya altmış fakiri doyurursun.”

٢٣٩٣- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَفْطَرَ فِي رَمَضَانَ بِهَذَا الْحَدِيثِ قَالَ فَأَتَيْ بِعَرَقٍ فِيهِ ثَمَرٌ فَذَرُ خَمْسَةَ عَشَرَ صَاعًا وَقَالَ فِيهِ كُلُّهُ أَنْتَ وَأَهْلُ بَيْتِكَ وَصِمَ يَوْمًا وَاسْتَعْفَرَ اللَّهَ

2393 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'a bir adam geldi. Ramazan'da orucunu bozmuştu, deyip (konuyla ilgili) bu hadisi rivâyet etti ve dedi ki;

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’a, bir sepet getirildi. İçinde on beş sa’ kadar hurma vardı, bu rivâyette dedi ki: “Onu sen ye vey aile fertlerine de yedir, bir gün oruç tut ve Allah’a istiğfar et,” buyurdu.

İZAH

Bir arak, onbeş sa’ olan bir ölçektir. Bir sa’ 4 müd olduğuna göre, 15 sa’ 60 müd eder. Bu hadis bir fakire bir müd hesabıyla altmış fakire altmış müd sadaka verilmesi gerektiğine delildir. Şâfiî ve Maliki’nin görüşleri de budur. İmam-ı Azam’a göre; bir fakire yarım sa’ sadaka vermek gerek, o da iki müd eder. Böylece altmış fakire onbeş sa’ değil otuz sa’ vermek icab edecektir. Bir sa’ üç kilo üç yüz otuz üç gramdır. Bir gün oruç tutmasını emir buyurması yediği günü kaza etmesi içindir.

۲۳۹۴- حَدَّثَنَا سَلِيمَانُ بْنُ قَاوُذٍ الْمُهَرَّبِيُّ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي

عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ أَنَّ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ الْقَاسِمِ حَدَّثَهُ أَنَّ مُحَمَّدَ بْنَ جَعْفَرٍ

بْنِ الزُّبَيْرِ حَدَّثَهُ أَنَّ عُبَادَةَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ عَائِشَةَ

رَوْحَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَقُولُ أَنِّي رَجُلٌ يَأْتِي النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْمَسْجِدِ فِي رَمَضَانَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ اخْتَرْتُ فَمَا لَكَ

النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا شَأْنُكَ قَالَ أَحْبَبْتُ أَهْلِي قَالَ تَصَدَّقْ قَالَ

وَاللَّهِ مَا لِي شَيْءٌ وَلَا أَقْبِرُ عَلَيْهِ قَالَ اجْلِسْ فَمَجَلَسَ بَيْنَنَا هُوَ عَلَى ذَلِكَ

أَقْبَلَ رَجُلٌ يَسُوقُ جَمَازًا عَلَيْهِ طَعَامٌ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ أَيْنَ الْمُحْتَرِقُ آتَيْنَا نَقَامَ الرَّجُلِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ تَصَدَّقْ بِهَذَا فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَعَلَى غَيْرِنَا فَوَاللَّهِ إِنَّا لَجِيَاعٌ مَا

لَنَا شَيْءٌ قَالَ كُلُّوهُ

2394 - Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in alise Aîşe radiyallahu anha’dan rivâyet edildiğine göre:

Ramazân'da mescide Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'a bir adam geldi ve Ya Rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem yandım, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona, "Derdin nedir?" diye sordu. Adam, aileme temasta bulundum, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Sadaka ver," buyurdu. Adam: Vallahi tasadduk edecek bir şeyim yok ve ona da gücüm yetmez, dedi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Otur" buyurdu. Adam oturdu, bir aralık adam o halde iken bir adam sırtında yiyecek yüklü bir merkebi sürüp geldi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem "Az önceki yanmış adam nerede?" buyurdu. Adam ayağa kalktı, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Şunu tasadduk et," buyurdu. Adam, Ya Rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem, başkasına mı tasadduk edeyim? Vallahi biz muhakkak açız, bizim bir şeyimiz yoktur, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Onu siz yiyiniz!" buyurdu.

٢٣٩٥- عَنْ عَبْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عَائِشَةَ بِهَلِيبِ الْقِصَةِ قَالَ فَاتْنِي

بَعْرِقٍ فِيهِ عَشْرُونَ ضَاعًا

2395 - Abbâd bin Abdullah'tan, o da Aîşe radiyallahu anha'dan önceki hâdise rivâyet edilmiştir. Bu rivâyet te Hz. Aîşe der ki: "Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'a içinde yirmi sa' hurma bulunan bir sepet getirildi."^[291]

38 - KASDEN ORUÇ BOZAN HAKKINDAKİ TEHDİT

٢٣٩٦- عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ أَفْطَرَ يَوْمًا مِنْ رَمَضَانَ فِي غَيْرِ رَخْصَةٍ رَخَّصَهَا اللَّهُ لَهُ

لَمْ يَقْضِ عَنْهُ صِيَامَ الدَّهْرِ

2396 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Bir kimse Allah’ın verdiği ruhsatlar haricinde Ramazan’dan bir günü yerse, bir senenin orucu onun yerini tutmaz,” buyurdu. [292]

٢٣٩٧- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِغَلِّ

حَدِيثِ ابْنِ كَثِيرٍ وَسُلَيْمَانَ

2397 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’dan İbn-i Kesir ve Süleyman’ın bir önce geçen hadisinin manâsı rivâyet olunmuştur.

39 - UNUTARAK YİYEN ORUÇLUNUN DURUMU

٢٣٩٨- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي أَكَلْتُ وَشَرِبْتُ نَاسِيًا وَأَنَا صَائِمٌ فَقَالَ اللَّهُ

أَطْعَمَكَ وَسَقَاكَ

2398 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’a bir adam geldi. Yâ Rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem ben oruçlu olduğum halde unutarak yedim ve içtim, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Seni Allah yedirip, içirdi” buyurdu. [293]

40 - RAMAZAN ORUCUNUN KAZASINI GECİKTİRMEK

٢٣٩٩- أَنَّهُ سَمِعَ عَابِدَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا تَقُولُ: إِنْ كَانَ لَيْكُونَ عِلْمِي

الصَّوْمِ مِنْ رَمَضَانَ فَمَا أَشْتَطِيعُ أَنْ أَقْضِيَهُ حَتَّى يَأْتِيَ شَعْبَانُ

2399 - Aişe radiyallahu anha'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Benim Ramazan'dan üzerimde oruç borcu olur da (gelecek) Şaban ayına kadar onu kaza edemezdim. [\[294\]](#)

41 - ORUÇ BORCU OLDUĞU HALDE ÖLEN KİMSENİN DURUMU

٢٤٠٠ - عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ مَاتَ

وَعَلَيْهِ صِيَامٌ صَامَ عَنْهُ وَلِيُّهُ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: هَذَا فِي الثَّنَدِ وَهُوَ قَوْلُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ

2400 - Aişe radiyallahu anha'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “kim üzerinde oruç borcu olduğu halde ölürse velisi onun yerine tutar,” buyurdu.

Ebû Dâvud: Bu nezir orucu hakkındadır ve Ahmed bin Hanbel'in görüşüdür” dedi. [\[295\]](#)

İZAH

Ölen kimsenin oruç borcunu velisi kaza etmez. İmam-ı Azam, Şâfiî ve İmam-ı Mâlik'in görüşü de böyledir.

Eğer borcu nezirse, velisinin onun yerine tutabileceğini Ahmed bin Hanbel söylemiştir. Farz oruç borcu bu dört müctehidden hiç birine göre velisi tarafından tutulamaz. Her gün için oruç fidyesi verilir.

٢٤٠١ - عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: إِذَا مَرَضَ الرَّجُلُ فِي رَمَضَانَ ثُمَّ

مَاتَ وَلَمْ يَصُمْ أَطْعَمَ عَنْهُ وَلَمْ يَكُنْ عَلَيْهِ قَضَاءٌ وَإِنْ كَانَ عَلَيْهِ نَذْرٌ

فَقَضَى عَنْهُ وَلِيُّهُ

2401 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

“Bir kimse Ramazan'da hasta olup, sonra orucunu tutamadan ölürse, oruçları yerine yiyecek fidye verilir. O, oruçların kazası yoktur. Eğer üzerinde nezir varsa velisi onun yerine tutar,” dedi.

İZAH

Bir nüshada (lem yesum) yerine (lem yesihha)dır “ve in nezera kaza anhü veliyyihû”, diğer birinde “ve in nezere nezran kaza anhü veliyyühü” şeklindedir. Yeni nüshada fidyesini ödediği oruçları tutmaz derken, bir başka nüshada eğer sıhhat bulamazsa şeklindedir. Nüshanın birinde onun nezrini, onun yerine velisi tutar derken, başka bir nüshada eğer bir nezri nezrederse, velisi tutar, şeklindedir.

42 - SEFERDE ORUÇ

٢٤٠٢- عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ حُمْرَةَ الْأَسْلَمِيَّ سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي رَجُلٌ أَشْرُدُ الصَّوْمَ أَفَأَصُومُ فِي الشَّفْرِ قَالَ

صُمِّمْ إِنْ شِئْتَ وَافْطِرْ إِنْ شِئْتَ

2402 - Aişe radiyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre:

Hamza el-Eslemî, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'a: ben devamlı oruç tutarım, seferde de tutayım mı, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Dilersen tut, dilersen tutma,” buyurdu. [\[296\]](#)

٢٤٠٣- حُمْرَةُ الْأَسْلَمِيَّ يَذْكُرُ أَنَّ أَبَاهُ أَخْبَرَهُ عَنْ جَدِّهِ قَالَ: قُلْتُ

يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي صَاحِبٌ ظَهَرِ أَعَالِجُهُ أَصَافِرُ عَلَيْهِ وَأَكْرِهُهُ وَإِنَّهُ زَيْمًا

صَادَقَنِي هَذَا شَهْرٌ يَغْنِي زِمَاسًا وَأَنَا أَجِدُ الْقُوَّةَ وَأَنَا شَابٌّ وَأَجِدُ بِأَنْ

أَصُومَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَهْوَنَ عَلَيَّ مِنْ أَنْ أُؤَخِّرَهُ فَيَكُونُ ذَنْبًا أَفَأَصُومُ يَا

رَسُولَ اللَّهِ أَكْبَرُ لَأَجْرِي أَوْ أَفْطِرُ قَالَ أَيْ ذَلِكَ شِئْتُ يَا حَمَزَةُ

2403 - Hamza el-Eslemî, radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Ya Rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem, benim bir devam var, onu çalıştırıyorum, onun üzerinde sefere çıkıyorum, onu kiraya veriyorum, sefere çıkışım çok kere şu aya (Ramazana) tesedüf ediyor. Ben oruç tutmaya kuvvet de buluyorum, gencim bana oruç tutmak, onu tehir edip borç bırakmaktan daha kolay geliyor, onu tutsam mı sevabım daha çok, seferde yesem mi, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Bunlardan hangisini dilerse onu yap ey Hamza,” buyurdu. [297]

٢٤٠٤ - عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: خَرَجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

بِالنَّبِيِّ إِلَى مَكَّةَ حَتَّى بَلَغَ عُثْفَانَ ثُمَّ دَعَا بِإِنَاءٍ فَرَفَعَهُ إِلَى فِيهِ لِيَرِيَهُ

النَّاسَ وَذَلِكَ فِي رَمَضَانَ فَكَانَ ابْنُ عَبَّاسٍ يَقُولُ قَدْ صَامَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَفْطَرَ فَمَنْ شَاءَ صَامَ وَمَنْ شَاءَ أَفْطَرَ

2404 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Nebi sallallahu aleyhi ve sellem (Mekke'nin fethi için) Medine'den Mekke'ye gitmek için çıktı. Usfan'a geldi, bir bardak istedi, insanlara göstermek için su bardağını ağzına kaldırdı, bu olay Ramazan'da idi. İbn-i Abbas şöyle derdi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem yolculukta bazen oruç tutar bazen tutmazdı. [298]

İZAH

Usfan: Mekke'den otuz üç mil mesafede bir köydür.

٢٤٠٥ - عَنْ أَنَسٍ قَالَ: سَافَرْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

فِي رَمَضَانَ فَصَامَ بَعْضُنَا وَأَفْطَرَ بَعْضُنَا فَلَمْ يَرِبِ الصَّائِمُ عَلَى الْمُفْطِرِ

وَلَا الْمُفْطِرُ عَلَى الصَّائِمِ

2405 - Enes radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile Ramazan'da sefere çıktık, yolculuk yaptık. Bir kısmımız oruç tuttu, oruçlu olanlar yiyenleri, yiyenler de oruçluları ayıplamadılar. [299]

٢٤٠٦ - عَنْ قُرْعَةَ قَالَ: أَتَيْتُ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ وَهُوَ يَقْبِي النَّاسَ وَهُمْ مُكْبِتُونَ عَلَيْهِ فَأَتَيْتُهُ فَعَلَّمَا خَلَا سَأَلْتُهُ عَنْ صِيَامِ رَمَضَانَ فِي الشَّرِّ فَقَالَ خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي رَمَضَانَ عَامَ الْفَتْحِ فَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصُومُ وَيُصُومُ حَتَّى يَلْغَى مَنَزِلًا مِنَ الْمَنَازِلِ فَقَالَ إِنَّكُمْ قَدْ دَنَوْتُمْ مِنْ عَذَابِكُمْ وَالْفَيْطُزُ أَقْوَى لَكُمْ نَاصِبُخْنَا مِنَ الْعَصَائِمِ وَمِنَا الْمَفْطُزُ قَالَ ثُمَّ سِرْنَا فَتَوَلَّيْنَا مَنَزِلًا فَقَالَ إِنَّكُمْ لَتُصْبِحُونَ عَذَابُكُمْ وَالْفَيْطُزُ أَقْوَى لَكُمْ فَأَتَيْتُكُمْ فَكَانَتْ عَزِيمَةً مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَبُو سَعِيدٍ: ثُمَّ لَقَدْ رَأَيْتُني أَصُومُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَبْلَ ذَلِكَ وَبَعْدَ ذَلِكَ

2406 - Kaze'a radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Ebû Said el-Hudrî'nin yanına gittim. İnsanlar onun etrafında toplanmışlardı ve onlara fetva veriyordu. Yalnız kalmasını bekledim. Yalnız kalınca ona seferde Ramazan orucu tutmayı sordum. Ebû Said dedi ki: Mekke'nin fethi yılı Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'la beraber çıktık, oruç tutuyorduk, konaklardan bir konak yerine vardık. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Siz düşmanlarınıza yaklaştığınız zaman, orucu yemeniz size kuvvet verir,” buyurdu. Sabahleyin, bir kısmımız oruçlu, bir kısmımız da orucu bozmuştu. Sonra yürüdük bir konak yerine geldik. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Siz sabahleyin düşmanlarınızla karşılaşacaksınız, orucu yemek sizin için daha kuvvet verir, oruçları bozun,” buyurdu. Bu Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'dan bir azimet oldu. Ebû Sâid diyor ki: “Ben bundan (azimetten) önce de sonra da

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’la birlikte yolculukta oruç tuttuğumu biliyorum.”^[300]

43 - (YOLCULUKTA) ORUÇ TUTMAMAYI TERCİH ETMEK

٢٤٠٧- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

رَأَى رَجُلًا يُظَلِّلُ عَلَيْهِ وَالزَّخَامَ عَلَيْهِ فَقَالَ أَيْسَ مِنَ الْبِرِّ الصَّيَامُ فِي

السَّفَرِ

2407 - Câbir bin Abdullah radiyallahu anh’dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, (Güneşin tesirinden bayılmış oruçlu) bir kimseyi üzerine gölgelik yapılmış halk üzerine toplanmış olarak gördü ve “Seferde oruç iyilik değildir,” buyurdu.^[301]

٢٤٠٨- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَجُلٌ مِنْ بَنِي عَبْدِ اللَّهِ بْنِ كَعْبٍ إِتَمَّ

بَنِي كُشَيْرٍ قَالَ: أَغَارَتْ عَلَيْنَا غَيْلٌ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

فَانْتَهَيْتُ أَوْ قَالَ فَانْطَلَقْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ

يَأْكُلُ فَقَالَ اجْلِسْ فَأَصِيبَ مِنْ طَعَامِنَا هَذَا فَقُلْتُ إِنِّي صَائِمٌ قَالَ اجْلِسْ

أَخَذْتُكَ عَنِ الصَّلَاةِ وَعَنِ الصَّيَامِ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى وَخَبَّرَ شَطْرَ الصَّلَاةِ أَوْ

نِصْفَ الصَّلَاةِ وَالصُّوْمِ عَنِ الْمَسَافِرِ وَعَنِ الْمُرْجِعِ أَوْ الْحَبْلِ وَاللَّهُ لَقَدْ

فَالَهُمَا جَبِيحًا أَوْ أَحَدَهُمَا قَالَ فَكَلَهْتُ نَفْسِي أَنْ لَا أَكُونَ أَكُلْتُ مِنْ

طَعَامِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

2408 - Abdullah İbn-i Ka’b oğullarından, Benî Kuşeyr’in kardeşlerinden olan Enes bin Malik rivâyet etti.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in atlıları bize (kabilemize) baskın yaptı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in yanına vardım veya gittim, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem yemek yiyordu. “Otur ve yemeğimizden nasiplen,” dedi. Ben oruçluyum, dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Otur sana namaz ve oruçtan haber vereyim. Allah Teâlâ namazın bir kısmını veya yarısını ve orucu misafirden, emzikli ve hamile kadından kaldırmıştır. Yemin olsun bunların (emzikli ve hamile) ikisini birden ve hamile kadından kaldırmıştır.” Yemin olsun bunların ikisini birden veya ikiden birini söyledi. O zaman Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in yemeğinden yemediğim için kendi kendime teessüf ettim.^[302]

44 - YOLCULUKTA ORUÇ TUTMAYI TERCİH EDENLER

٢٤٠٩ - عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ فِي بَعْضِ غَزَوَاتِهِ فِي حَرٍّ شَدِيدٍ حَتَّى إِذَا أَخَذْنَا لِنَفْسِنَا عَلَى

رَأْسِنَا أَوْ كَفَّهْهُ عَلَى رَأْسِهِ مِنْ شِدَّةِ الْحَرِّ مَا فِينَا صَابِرِينَ إِلَّا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَوَاحَةَ

2409 - Ebû'd-Derdâ radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in bir gazvesinde, şiddetli bir sıcakta, biz de beraber çıktık. Hatta sıcaklığın şiddetinden bizden birimiz elini veya avucunu başına koyuyordu. İçimizde Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ve Abdullah bin Revaha’dan başka oruçlu kimse yoktu.^[303]

٢٤١٠ - قَالَ سَمِعْتُ سَيِّدَ بَنِ سَلَمَةَ بْنِ الْمُخَوَّبِ الْهَذَلِيَّ يَحْدِثُ

عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ كَانَتْ لَهُ حِمْلَةٌ

نَأْوِي إِلَى شَيْعٍ فَلْيَضْمِ رَمَضَانَ خَيْرٌ أَذْرَكَةً

2410 - Sinan bin Seleme bin el-Muhabbık el-Hezel babasından rivâyet etti.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem; “kendisini doyacağı yere götürecek bir bineği olan kişi Ramazan’a nerede erişirse orucunu tutsun” buyurdu.

٢٤١١- عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الْمُحَبِّبِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ مَنْ أَذْرَكَهُ رَمَضَانَ فِي الشَّهْرِ فَذَكَرَ مَعْنَاهُ

2411 - Seleme bin el-Muhabbık’tan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Kim seferde iken Ramazan yetişirse” Ravi bundan sonra geçen hadisin manâsını zikretti.

45 - ORUÇLU SEFERE ÇIKTIĞI VAKİT ORUCUNU NE ZAMAN AÇAR

٢٤١٢- قَالَ جَعْفَرُ بْنُ جَبْرِ قَالَ: كُنْتُ مَعَ أَبِي بَصْرَةَ الْغِفَارِيِّ

صَاحِبِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ مِنَ الْقِسَاطِ فِي

رَمَضَانَ فَرَفَعَ ثُمَّ قَرَّبَ عَنَاءَهُ قَالَ جَعْفَرُ فِي حَدِيثِهِ فَلَمْ يُجَاوِزِ الْبَيْتَ

حَتَّى دَعَا بِالشُّفْرَةِ قَالَ اقْتَرِبْ فَلْتُ أَكْتُ أَلَسْتُ تَرَى الْبَيْتَ قَالَ أَبُو بَصْرَةَ

أَتَزْعُمُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ جَعْفَرُ فِي

حَدِيثِهِ فَأَكَلْ

2412 - Câfer bin Cebr radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in sahabisi Ebû Basra el-Gifarî ile bir gemide beraberdik. Ramazan’da Fustat’tan (hareket ettik) Gemi kalktı. Sonra sabah yemeği ona hemen getirildi. Cafer hadisinde dedi ki: Ebû Basra evleri geçmeden sofranın getirilmesini istedi, bana da, sofraya yaklaş, dedi. Ben de evleri görmüyor musun, dedim. Ebû Basra: Rasûlullah

sallallahu aleyhi ve sellem'ın sünnetinden yüz mü çeviriyorsun, dedi. Câfer hadîsinde dedi ki, Ebû Basra, yemeğini yedi.

İZAH

Bu hadis; oruçlu sefere çıkar çıkmaz orucun bozulabileceğine delâlet eder. Çünkü Ebû Basra gemi hareket eder etmez yemeğini yemiştir.

Fustat: Basra'ya ve eski Mısır'a verilen isim, büyük şehirlere de fustat denir.

46 - ORUÇ AÇMAYI MÜMKÜN KILAN MESAFENİN MİKTARI

٢٤١٣- عَنْ مَنصُورِ الْكَلْبِيِّ أَنَّ دِيْهَةَ بْنَ خَلِيفَةَ خَرَجَ مِنْ قُزَيْشٍ

مِنْ دِمَشْقَ مِائَةً إِلَى قَدْرِ قُزَيْشٍ غَفِيَةً مِنَ الْفُسْطَاطِ وَذَلِكَ ثَلَاثَةَ أَمْيَالٍ فِي

رَمَضَانَ ثُمَّ إِنَّهُ أَنْظَرَ وَأَنْظَرَ مَعَهُ نَاسٌ وَكَثِيرٌ آخَرُونَ أَنْ يَفْطُرُوا فَلَمَّا رَجِعَ

إِلَى قَرْيَتِهِ قَالَ وَاللَّهِ لَقَدْ رَأَيْتُ الْيَوْمَ أَمْرًا مَا كُنْتُ أَظُنُّ أَنِّي أَرَاهُ إِنْ قَوْمًا

رَغِبُوا عَنْ هَؤُلَاءِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَصْحَابِهِ يَقُولُ ذَلِكَ

لِلَّذِينَ صَامُوا ثُمَّ قَالَ جُنْدَ ذَلِكَ أَلَا هُمْ أَقْبَضُنِي إِلَيْكَ

2413 - Mensur el-Kelbî'den şöyle rivâyet edilmiştir:

Dihye bin Halife radiyallahu anı bir kere Ramazan'da Dımeşk'in bir köyünden Füstât'tan Akabe'ye kadar ki bir mesafeye -bu üç mildir-yolculuğa çıktı.

Sonra o ve onunla beraber bazı insanlar oruçlarını açtılar. Bazıları ise oruçlarını bozmamayı uygun buldu. Köyüne döndüğü vakit dedi ki: Allah'a yemin ederim ki; bu gün görebileceğime hiç ihtimal vermediğim bir şey gördüm. Gerçekten bir grup Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'ın ve ashabının sünnetinden yüz çevirdiler, bunu oruçlarını bozmayanlar için söyledi. Sonra o vakit “Allah'ım beni yanına al, ruhumu al,” dedi.

İZAH

Bu hadis kavî değildir.

Bu hadis iftarda müsaade için seferde had yoktur, uzak ve yakın her seferde oruç yenebilir diyenler için delildir. Fakat fukahâ ve ehl-i ilim orucun bozulmasına müsaade edilen sefer, namazın farzlarını iki rekat kılmaya ruhsat verilen miktardır, dediler. O da en az 90 km. yol olmak gerekir.

٢٤١٤ - نَافِعُ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ كَانَ يَخْرُجُ إِلَى الْغَابَةِ فَلَا يَفْطِرُ وَلَا يَقْصِرُ

2414 - Nâfi radıyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

İbn-i Ömer radıyallahu anh, (Medine civarında bulunan Gabe'ye) çıkardı da, orucunu yemez ve namazını kısaltmazdı.

İZAH

Gabe: Medine'nin şimâlinde 5 km. bir yerdir.

47 - RAMAZANIN HEPSİNİ TUTTUM DİYEN KİMSENİN DURUMU

٢٤١٥ - عَنْ أَبِي بَكْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

لَا يَقُولَنَّ أَحَدُكُمْ إِنِّي صُمْتُ رَمَضَانَ كُلَّهُ وَقَمَعْتُهُ كُلَّهُ فَلَا أَذْرِي أَكْرَاهٍ

التَّزَكِّيَّةَ أَوْ قَالَ لَا بُدَّ مِنْ نَوْمَةٍ أَوْ رَقْدَةٍ

2415 - Ebû Bekre radıyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Sizden biriniz ben Ramazan’ın hepsini tuttum, bütün gecelerini namazla geçirdim demesin.” Râvî dedi ki: “Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem kişinin nefsinin tezkiye etmesini hoş görmedi de ondan mı, yoksa uykudan ve istirahatten kaçış olmayacağı için mi böyle söyledi, bilmiyorum.”

48 - BAYRAM GÜNLERİNDE ORUÇ TUTMAK

٢٤١٦- عَنْ أَبِي عُبَيْدٍ قَالَ شَهِدْتُ الْعِيدَ مَعَ عُمَرَ قَبْدًا بِالصَّلَاةِ قَبْلَ

الْمُحَاطَةِ ثُمَّ قَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ صِيَامِ هَذَيْنِ

الْيَوْمَيْنِ أَمَّا يَوْمُ الْأَضْحَى فَتَأْكُلُونَ مِنْ لَحْمِ نُسُكِكُمْ وَأَمَّا يَوْمُ الْفِطْرِ

فَفِطْرُكُمْ مِنْ صِيَامِكُمْ

2416 - Ebû Ubeyd radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Hiz. Ömer'le bir bayramda hazır bulundum. Hutbeden önce namaza başladı ve sonra şöyle dedi: Gerçekten Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, şu iki bayram günü oruç tutmaktan nehyetti. Kurban Bayramı'nda kurbanınızın etinden yersiniz, Ramazan Bayramı ise, orucunuzu bozma günüdür," buyurdu. [304]

٢٤١٧- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ صِيَامِ يَوْمَيْنِ يَوْمِ الْفِطْرِ وَيَوْمِ الْأَضْحَى وَعَنْ ابْنَيْ

الصَّمَامِ وَأَنْ يَخْتَبِيَ الرَّجُلُ فِي الثُّوبِ الْوَاجِبِ وَعَنِ الصَّلَاةِ فِي سَاعَتَيْنِ

بَعْدَ الطُّنْحِ وَبَعْدَ الْعَصْرِ

2417 - Ebû Said el-Hudrî radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şu iki günün orucundan nehy etti: 1 - Ramazan Bayramı günü, 2 - Kurban Bayramı günü. İki giyimden de men etti. 1 - (Hiçbir taraftan eli çıkmayacak şekilde) tek elbise giyinmekten, 2 - Erkeğin tek elbise içinde dizlerini dikip oturmasından. İki vakitte namaz kılmaktan da hehy etti. 1 - Sabah namazından sonra, 2 - İkinci namazarından sonra, [305]

İZAH

Lebsetüssamma: Erkeğin tek elbise giyip bir ucunu omzuna atarak edeb yerinin açılması, bir de tek elbise giyinip elini hiçbir taraftan çıkaramayacak hale gelmesi manâsına.

İhtiba: Dizleri dikip elbisesini dizine sarıp edep yerinin açılması şeklidir.

49 - TEŞRİK GÜNLERİNİN ORUÇLARI

٢٤١٨- عَنْ أَبِي مُرَّةَ مَوْلَى أُمِّ حَنِئٍ أَنَّهُ دَخَلَ مَعَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ

عَمْرٍو عَلَى أَبِيهِ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ فَقَرَّبَ إِلَيْهِمَا طَعَامًا فَقَالَ كُلْ فَقَالَ

إِنِّي صَائِمٌ فَقَالَ عَمْرٍو كُلْ فَهَذِهِ الْأَيَّامُ الَّتِي كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْمُرُنَا بِإِفْطَارِهَا وَيَنْهَانَا عَنْ حَيْثِمِهَا قَالَ مَالِكٌ وَهِيَ

أَيَّامُ التَّشْرِيقِ

2418 - Ümmü Hânî'nin azadlısı Ebî Mürra'dan rivâyet edildiğine göre o, Abdullah bin Amr'la birlikte, Abdullah'ın babası Amr bin As'ın yanına girmişti. Amr her ikisine yemek getirdi ve, “ye” dedi. Abdullah oruçluyum, dedi. Amr: ye, bu günlerde Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bize yememizi emrederdi. Bu günlerde oruç tutmamızdan bizleri nehy ederdi. Mâlik, o günler teşrik günleri idi, dedi.

٢٤١٩- أَنَّهُ سَمِعَ عُقْبَةَ بْنَ غَابِرٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ عَرَفَةَ وَيَوْمَ النَّحْرِ وَأَيَّامُ التَّشْرِيقِ عِيدُنَا أَهْلَ الْإِسْلَامِ

وَهِيَ أَيَّامُ أَكْلِ وَشُرْبِ

2419 - Ukbe bin Amr radıyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Arefe günü, kurban günü, teşrik günleri biz Müslümanların bayramıdır. O günler, yemek ve içmek günleridir,” buyurdu.^[306]

50 - SADECE CUMA GÜNÜNDE ORUÇ TUTMANIN YASAK OLUŞU

٢٤٢٠- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

لَا يَصُومُ أَحَدُكُمْ يَوْمَ الْجُمُعَةِ إِلَّا أَنْ يَصُومَ قَبْلَهُ يَوْمَ أَوْ بَعْدَهُ

2420 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Sizden biriniz Cuma gününde oruç tutmasın, ancak bir gün öncesini veya bir gün sonrasını tutmak suretiyle olursa başka,” buyurdu. [\[307\]](#)

51 - SADECE CUMARTESİ GÜNÜ ORUÇ TUTMANIN YASAK OLUŞU

لَا تَصُومُوا يَوْمَ السَّبْتِ إِلَّا فِي مَا افْتَرَضَ عَلَيْكُمْ وَإِنْ لَمْ يَجِدْ أَحَدُكُمْ ٢٤٢١- قَالَ يَزِيدُ السَّمَّاءُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

إِلَّا لِحَاءِ عَتَبَةٍ أَوْ غُودِ شَجَرَةٍ فَلْيَتَصَعَّدْ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَهَذَا حَدِيثٌ مَنْسُوحٌ

2421 - Yezid es-Sammâ radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Cumartesi günü oruç tutmayın, size farz kılınan oruçlar müstesna, sizden biriniz üzüm çöplerinden veya ağaç dalından başka bir şey bulamazsa dahi onu çiğnesin, (o gün oruç tutmasın)” buyurdu.

Ebû Dâvud: Bu hadis mensuktur, dedi. [\[308\]](#)

52 - SADECE CUMARTESİ GÜNLERİ ORUÇ TUTMAYA RUHSAT

٢٤٢٢- عَنْ جُوَيْرِيَةَ بِنْتِ الْحَارِثِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

دَخَلَ عَلَيْهَا يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَهِيَ صَائِمَةٌ فَقَالَ أَصْنَبِ أَمْسِ قَالَتْ لَا قَالَ

تُرِيدِينَ أَنْ تَصُومِي غَدًا قَالَتْ لَا قَالَ فَأَفْطِرِي

2422 - Cüveyriye binti Hâris radıyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Cuma günü Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onun yanına girdi, o oruçlu idi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona: “Dün tuttun mu?” buyurdu. Cüveyriye, hayır, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Öyle ise orucunu boz,” buyurdu.^[309]

٢٤٢٢- عَنْ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّهُ كَانَ إِذَا ذَكَرَهُ أَنَّهُ نَهَى عَنْ صِيَامِ يَوْمِ

الْثَّيْتِ يَقُولُ ابْنُ شِهَابٍ هَذَا حَدِيثٌ جَمْعِيٌّ

2423 - İbn-i Şihab radıyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Kendisine Cumartesi günü orucu nehyedildiği söylenince İbn-i Şihab, “Zayıf (Himsî) bir hadistir” derdi.

İZAH

Hımsî demek: Bu hadisin zayıf olduğunu ifadedir. Çünkü, bu hadisin ravileri arasında iki tane Hımıs'lı ravi var. Onlardan biri Sevr, birisi Yezid, diğeri Hâlid bin Maden'dir.

٢٤٢٤- عَنِ الْأَوْزَاعِيِّ قَالَ: مَا زِلْتُ لَهُ كَاتِمًا حَتَّى رَأَيْتُهُ انْتَبَهَرَ بِغَيْبِي

حَدِيثَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُسْرِ هَذَا فِي صَوْمِ يَوْمِ الثَّيْتِ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: قَالَ مَالِكٌ هَذَا كَذِبٌ

2424 - Evzaî'den rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir: Ben Abdullah bin Büsr'ün şu Cumartesi günü oruç hadisini, onu halk arasına yayıldığını görene kadar gizlemeye devam etti.

Ebû Dâvud dedi ki: “Malik; bu yalandır,”dedi.

53 - BÜTÜN SENE ORUÇ TUTMAK

٢٤٢٥- عَنْ أَبِي قَتَادَةَ أَنَّ رَجُلًا أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ كَيْفَ نَصُومُ فَمَغْضَبُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
 وَسَلَّمَ مِنْ قَوْلِهِ قُلْنَا رَأَى ذَلِكَ عُمَرُ قَالَ وَهَيْتَا بِاللَّهِ زَيْنًا وَإِسْلَامًا دِينًا
 وَبِمُحَمَّدٍ نَبِيًّا نَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ غَضَبِ اللَّهِ وَمِنْ غَضَبِ رَسُولِهِ فَلَمَّ يَزُلْ
 عُمَرُ يَزِيدُهَا حَتَّى سَكَتَ غَضِبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ
 يَا رَسُولَ اللَّهِ كَيْفَ يَصُومُ الدَّهْرُ كُلُّهُ قَالَ لَا صَامَ وَلَا أَفْطَرَ
 قَالَ مُتَذَكِّرٌ لَمْ يَصُمْ وَلَمْ يَفْطَرْ أَوْ مَا صَامَ وَلَا أَفْطَرَ شَيْءٌ غَيْرَ ذَلِكَ
 قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ كَيْفَ يَصُومُ يَوْمَيْنِ وَيَفْطِرُ يَوْمًا قَالِ أَوْ يَطْبِئُ ذَلِكَ
 أَحَدٌ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَكَيْفَ يَصُومُ يَوْمًا وَيَفْطِرُ يَوْمًا قَالَ ذَلِكَ
 صَوْمُ دَاوُدَ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَكَيْفَ يَصُومُ يَوْمًا وَيَفْطِرُ يَوْمَيْنِ قَالَ
 وَبَدِئْتُ أَنِّي طَوَّقْتُ ذَلِكَ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَلَاثَ
 مِنْ كُلِّ شَهْرٍ وَرَمَضَانَ إِلَى رَمَضَانَ فَهَذَا صِيَامُ الدَّهْرِ كُلِّهِ وَصِيَامُ عَرَفَةَ
 إِنِّي أَخْتِيبُ عَلَى اللَّهِ أَنْ يَكْفِرَ السَّنَةُ الَّتِي قَبْلَهُ وَالسَّنَةُ الَّتِي بَعْدَهُ وَصَوْمُ
 يَوْمِ عَاشُورَاءَ إِنِّي أَخْتِيبُ عَلَى اللَّهِ أَنْ يَكْفِرَ السَّنَةُ الَّتِي قَبْلَهُ

2425 - Ebû Katâde'den rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'a bir adam geldi ve ey Allah'ın Rasûlü, nasıl oruç tutuyorsun? dedi. Onun bu sözünden, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem gazablandı. Hz. Ömer bunu görünce: Allah'ın Rabbımız olduğuna, islâmın dinimiz oluşuna, Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'in peygamberimiz oluşuna razı olduk. Allah'ın ve Rasûlü'nün gazabından Allah'a sığınırız, dedi. Rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem'in gazabı dinene kadar, Ömer bunu tekrara devam etti. Hz. Ömer, ya Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, senenin tamamını tutanın durumu nedir? Dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: "Ne oruç tutmuş ve ne de yemiş olur," dedi.

Müseddet dedi ki, yememiş ve tutmamış yahut tutmadı da, yemedi dedi. Gaylan şüphe etti. Hz. Ömer “Ya Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e, iki gün tutup bir gün yiyeenin durumu nedir?” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Ona bir kimse takat getirebilir mi?” Hz. Ömer: “Ya Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e, bir gün yeyip bir gün tutanın durumu nedir?” Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “O savm-ı Dâvûd’dur,” dedi. Hz. Ömer: “Ya Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e, bir gün tutup iki gün yiyeenin durumu nedir?” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: “Buna takat getirebilmemi arzu ettim,” buyurdu. Sonra Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle dedi: “Her ayda üç gün, Ramazan’dan, Ramazana kadar tutulursa işte şu senenin tamamının orucu olur. Arefe günü orucu ise önceki geçen sene ve gelecek seneye kefarettir olur, ümidindeyim. Aşure günü orucunu, Allah’tan, geçmiş senenin orucuna kefarettir kılmasını ümid ederim.”

٢٤٢٦- عَنْ أَبِي قَتَادَةَ بِهَذَا الْحَدِيثِ زَادَ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ

أَرَأَيْتَ صَوْمُ يَوْمِ الْاِثْنَيْنِ وَيَوْمِ الْخَمِيسِ قَالَ قَبْلَ يَوْمِ الْاِثْنَيْنِ وَيَوْمِ الْخَمِيسِ

عَلَى الْقُرْآنِ

2426 - Ebû Katade, geçen hadisi rivâyet edip orada şunu ziyade etti: Hz. Ömer, “Ya, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Pazartesi ve Perşembe günü orucuna ne buyurursunuz?” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Pazartesi günü doğdum. Kur’an’da bana o gün indi,” buyurdu. [310]

٢٤٢٧- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ قَالَ: لَقِيتُ رَسُولَ

اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: أَلَمْ أَخْبَرْتُكَ أَنَّكَ تَقُولُ لَأَقْرَبَ اللَّيْلِ

وَأَقْرَبَ النَّهَارِ قَالَ أَخْبَرْتُهُ قَالَ نَعَمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَدْ قُلْتَ ذَلِكَ قَالَ قُمْ

وَنَمْ وَصُمْ وَأَقِظْ وَصُمْ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ وَذَلِكَ مِثْلَ صِيَامِ الْمُحَرَّمِ

قَالَ: قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي أَطِيقُ أَفْضَلَ مِنْ ذَلِكَ قَالَ فَصُمْ يَوْمًا وَأَقِظْ

يَوْمَيْنِ قَالَ فَقُلْتُ إِنِّي أَطِيقُ أَفْضَلَ مِنْ ذَلِكَ قَالَ فَصُمْ يَوْمًا وَأَقِظْ يَوْمًا

وَهُوَ أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ وَهُوَ صِيَامُ دَاوُدَ قُلْتُ إِنِّي أَطِيقُ أَفْضَلَ مِنْ ذَلِكَ فَقَالَ

رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا أَفْضَلَ مِنْ ذَلِكَ

2427 - Abdullah b. Amr bin el-As radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bana rastladı ve, “Senin Ben geeleri (hep) namaz kılacağım gündüzleri de oruç tutacağım dediğini haber almadığımı mı zannediyorsun” buyurdu.

Ebû Seleme dedi ki: Zannederim ki, Abdullah şöyle cevap verdi: “Evet ya Rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem, gerçekten o sözü söyledim.”
Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Gece namaz kıl ve uyu, gündüzleri bazı günleri oruç tut, bazı günleri de ye, her ayda üç gün oruç tut, bu yıl orucu gibidir,” buyurdu.

Abdullah dedi ki: Ya Rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem benim bundan daha fazlasına gücüm yeter, dedim. Bunun üzerine Rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem: “Bir gün tut, iki gün ye,” buyurdu. Ben, “Bundan daha fazlasına takat getirebilirim,” dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem “Bir gün tut ve bir gün ye, bu oruçların en mutedili ve Hz. Dâvud’un orucu da budur,” buyurdu. Ben, bundan daha fazlasına takat getirebilirim, dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: “Bundan daha faziletli oruç bulmuyorum,” buyurdu.^[311]

54 - HARAM AYLARDA ORUÇ BABI

٢٤٢٨ - عَنْ مُجِيبَةَ الْبَاهِلِيِّ عَنْ أَبِيهَا أَوْ عَمِّهَا أَنَّهُ أَمَى رَسُولُ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ انْطَلَقَ فَأَتَاهُ بَعْدَ سَنَةٍ وَقَدْ تَغَيَّرَتْ حَالُهُ وَهَيْئَتُهُ

فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَمَا تَعْرِفُنِي؟ قَالَ وَمَنْ أَنْتَ قَالَ أَنَا الْبَاهِلِيُّ الَّذِي

جَعَلْتُكَ عَامَ الْأَوَّلِ قَالَ فَمَا غَيْرُكَ وَقَدْ كُنْتَ حَسَنَ الْهَيْئَةِ قَالَ مَا أَكَلْتُ

طَعَامًا إِلَّا بِلَيْلٍ مِنْذُ قَارَضْتُكَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِمَ

عَلِمْتُ نَفْسَكَ ثُمَّ قَالَ ضِمَّ شَهْرَ الصَّبْرِ وَيَوْمًا مِنْ كُلِّ شَهْرٍ قَالَ رَزَقَنِي

فَإِنْ بِي قُوَّةٌ قَالَ ضَمُّ يَوْمَيْنِ قَالَ ضَمُّ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ قَالَ رِذْنِي قَالَ

ضَمُّ مِنَ الْحَزْمِ وَاتْرُكْ ضَمُّ مِنَ الْحَزْمِ وَاتْرُكْ ضَمُّ مِنَ الْحَزْمِ وَاتْرُكْ وَقَالَ

بِأَصَابِعِهِ الثَّلَاثَةِ فَضَمَّهَا ثُمَّ أَرْسَلَهَا

2428 - Mûcibe el-Bâhiliyye'nin babası veya amcasından rivâyet ettiğine göre o, (babası veya amcası) Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'a gelmiş, sonra memleketine dönmüş. Bir sene sonra Rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem'a yine gelmiş. Hali, hey'eti değişmişti. Ya Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem beni tanıyamadın mı, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: "Sen kimsin?" buyurdu. O, ben sana geçen yıl gelen Bâhlilî'yim, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: "Senin şeklin güzeldi, seni ne değiştirdi?" diye sordu. O, sizden ayrıldığım günden beri, geceden başka zaman yemek yemedim, dedi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: "nefsine neden azab ettin?" Sonra buyurdu. "Sâbır (Ramazan) ayını ve her aydan bir günü tut," buyurdu. Bana biraz ziyade et, daha fazla tutmaya gücüm yeter, dedi. "Her aydan üç gün tut" buyurdu. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: "Haram aylar(dan bu kadar) tut ve bırak" buyurdu.

Bâhilî dedi ki: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem tut dedikce, üç parmağını yumdu, terk et dedikce üç parmağını bırakıverdi. [312]

55 - MUHARREM ORUCU

٢٤٢٩- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

أَفْضَلُ الصِّيَامِ بَعْدَ شَهْرِ رَمَضَانَ شَهْرُ الْمُحَرَّمِ وَإِنْ أَفْضَلُ الصَّلَاةِ

بَعْدَ الْمُفْرُوضَةِ صَلَاةُ مِنَ اللَّيْلِ لَمْ يَقُلْ قُسْبَةُ «شَهْرٍ» «قَالَ رَمَضَانَ»

2429 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Ramazan ayından sonra ayların en faziletlisi, Muharrem ayıdır. Farz namazlardan sonra en faziletli namaz, gece kılınan namazdır.”

Kutebye rivâyetinde; “Ay” kelimesini söylemedi, sadece “Ramazan,” dedi.
[313]

٢٤٣٠ - حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي خَكِيمٍ قَالَ: سَأَلْتُ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ

عَنْ حَبِيبِ بْنِ زَيْدٍ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ كَانَ يَصُومُ حَتَّى يَقُولَ لَا يَطْعَمُ وَلَا يَشْرَبُ، حَتَّى يَقُولَ لَا يَصُومُ

2430 - Osman (Bin Hakim) den rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Said bin Cübeyr’e Receb orucundan sordum, dedi ki: İbn-i Abbas bana haber verdi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, bazen oruç tutardı. Biz orucu hiç bozmayacak derdik. Bazen de oruç tutmazdı. Biz artık oruç tutmayacak, derdik. [314]

56 - ŞABAN ORUCU

٢٤٣١ - عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي قَيْسٍ سَمِعَ عَائِشَةَ تَقُولُ: كُنَّا أَحَبَّ

الشُّهُورِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ يَصُومُهُ شَعْبَانُ ثُمَّ

يَصِلُهُ بِرَمَضَانَ

2431 - Abdullah bin Ebî Kays, Aişe radiyallahu anha’nın şöyle dediğini işitmiş. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’a en sevimli ay Şaban (yani) onda oruç tutmaktı, sonra da onu Ramazan’a eklerdi. [315]

57 - ŞEVVAL ORUCU

٢٤٣٢ - عَنْ عُثَيْبِ بْنِ مَسْلَمَةَ الْقُرَشِيِّ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: سَأَلْتُ أَوْ

سَيِّدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ حَبِيبِ الدَّهْرِ فَقَالَ إِنَّ لِأَهْلِكَ

عَلَيْكَ حَقًّا صَمَ رَمَضَانَ وَالَّذِي يَلِيهِ وَكُلُّ أَرْبَعَاءٍ وَخَمْسِينَ فَإِذَا أَنْتَ قَدْ

صُمْتَ الدَّهْرَ

2432 - Ubeydullah bin Müslim el-Kureşî babasının şöyle dediğini rivâyet etmiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’a tüm seneyi oruçlu geçirmenin hükmünü sordum veya soruldu da; “Senin üzerinde ehlinin hakkı var. Ramazan ve onu takib eden ayı, bir de her Çarşamba ve Perşembe günü oruç tut, bu takdirde sen seneyi oruçlu geçirmiş olursun,” buyurdu. [\[316\]](#)

58 - ŞEVVAL AYINDA ALTI GÜN ORUÇ TUTMAK

٢٤٣٢- عَنْ أَبِي أَيُّوبَ صَاحِبِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ

النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ صَامَ رَمَضَانَ ثُمَّ أَتْبَعَهُ بِسِتٍّ مِنْ

شَوَّالٍ فَكَأَنَّمَا صَامَ الدَّهْرَ

2433 - Nebî sallallahu aleyhi ve sellem’in yârânından Ebû Eyyûb şöyle rivâyet etti: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Kim Ramazan’ı tutar, sonra peşinden Şevval’dan de altı gün oruç tutarsa sanki tüm seneyi oruçlu geçirmiş gibi olur,” buyurdu. [\[317\]](#)

59 - RASÛLULLAH SALLALLAHU ALEYHİ VE SELLEM NASIL ORUÇ TUTARDI

٢٤٣٤- عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهَا قَالَتْ:

كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصُومُ حَتَّى تَقُولَ لَا يُفْطِرُ وَيُفْطِرُ

حَتَّى تَقُولَ لَا يَصُومُ وَمَا زَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

بِإِسْتِكْمَالِ صِيَامِ شَهْرِ حَظٍّ إِلَّا رَمَضَانَ وَمَا زَأَيْتُ فِي شَهْرِ أَكْثَرَ صِيَامًا مِنْهُ

فِي شَعْبَانَ

2434 - Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in, zevcesi Aişe radiyallahu anh'dan rivâyet ettiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, o kadar oruç tutardı ki, biz artık orucu bırakmayacak derdik. Bir de bıraktı mı o kadar uzun zaman tutmazdı ki, bu sefer de biz artık hiç oruç tutmayacak derdik. Ramazan'dan başka hiçbir zaman bir ayın orucunu tam tuttuğunu görmedim. Hiçbir ayda, Şaban ayında tuttuğundan daha fazla oruç tuttuğunu görmedim. [318]

٢٤٣٥- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَنْفَاهُ رَأَى

كَأَنَّ يَصُومَهُ إِلَّا قَلِيلًا بَلْ كَانَ يَصُومُهُ كُلَّهُ

2435 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'dan aynı manâda rivâyet etti. Şunu ziyade etti: Şaban'ın az kısmı müstesna onu tutardı, hatta onun tamamını tutardı.

60 - PAZARTESİ VE PERŞEMBE GÜNÜ ORUCU BABI

٢٤٣٦- عَنْ عَوَّلَى أَسَمَةَ بْنِ زَيْدٍ أَنَّهُ إِذْ تَلَقَّى عَنْ أَسَمَةَ إِلَى وَادِي

الْقَرْيَ فِي طَلَبِ مَالٍ لَهُ فَكَانَ يَصُومُ يَوْمَ الْاِثْنَيْنِ وَيَوْمَ الْخَمِيسِ فَقَالَ لَهُ

مَوْلَاهُ لِمَ تَصُومُ يَوْمَ الْاِثْنَيْنِ وَيَوْمَ الْخَمِيسِ وَأَنْتَ شَيْخٌ كَبِيرٌ فَقَالَ إِنَّ نَبِيَّ

اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَصُومُ يَوْمَ الْاِثْنَيْنِ وَيَوْمَ الْخَمِيسِ وَمِثْلَ

عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ إِنَّ أَعْمَالَ الْعِبَادِ تُعْرَضُ يَوْمَ الْاِثْنَيْنِ وَيَوْمَ الْخَمِيسِ

2436 - Üsâme bin Zeyd'in azatlısından şöyle rivâyet edilmiştir:

Usame'ye ait bir malı istemek üzere Üsame ile birlikte Vâd'il Kurâ'ya gitti. Üsame, Pazartesi ve Perşembe günleri oruç tutuyordu. Azatlısı ona, sen yaşlı bir ihtiyarsın, neden Pazartesi ve Perşembe günleri oruçlu geçiriyorsun, dedi. Üsame: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Pazartesi ve Perşembe günleri oruçlu geçirirdi, bu günleri niçin oruçlu geçirdiğinden

soruldu. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: “Kulların amelleri Pazartesi ve Perşembe günleri arz olunur,” cevabını verdi. (Ben de ondan dolayı tutuyorum) dedi.^[319]

61 - ZİLHİCCE’NİN ON GÜNÜ ORUCU

٢٤٣٧- عَنْ إِمْرَأَةٍ عَنْ بَعْضِ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصُومُ تِسْعَ ذِي الْحِجَّةِ وَيَوْمَ

عَاشُورَاءَ وَثَلَاثَةَ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ أَوَّلِ اثْنَيْنِ مِنَ الشُّهُرِ وَالْحَمْبِيسِ

2437 - Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in hanımlarından birisinin şöyle dediği rivâyet edilmiştir.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Zilhiccenin dokuz gününü, aşûre gününü ve her aydan ilk Pazartesi ve Perşembe günleri olmak üzere, üç gün oruç tutardı.

٢٤٣٨- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

مَا مِنْ أَيَّامٍ، الْعَمَلُ الصَّالِحُ فِيهَا أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنْ هَلِيمِ الْأَيَّامِ يَغْنِي أَيَّامَ

الْعَشْرِ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ قَالَ وَلَا الْجِهَادُ فِي

سَبِيلِ اللَّهِ إِلَّا رَجُلٌ خَرَجَ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ فَلَمْ يَرْجِعْ مِنْ ذَلِكَ بِشَيْءٍ

2438 - İbn-i Abbas radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Kendisinde amel-i salih işlenen günlerin Allah katında en sevimlisi şu günlerdir yani Zilhicce’nin ilk on günüdür.” buyurdu.

Ashab: Ey Allah’ın Rasûlü, Allah yolunda cihad da mı o günlerin derecesine erişmez? dediler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: “Allah yolunda cihad da. Ancak bir kimse nefsi ve malı ile cihada çıkar, ne kendisi ve ne de malı hiçbir şeyi dönmezse müstesna,” buyurdu.^[320]

İZAH

Zilhicce'nin onuncu günü Kurban Bayramıdır. Aşure günü Muharrem'in onuncu günüdür.

62 - ZİLHİCCE'NİN ONUNCU GÜNÜNDE ORUÇ TUTMAMAK

٢٤٣٩- عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: مَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ صَائِمًا الْعَشَرَ قَطُّ

2439 - Aişe radiyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'ı Zilhicce'nin onuncu gününde hiç oruçlu görmedim. [\[321\]](#)

63 - AREFE GÜNÜ ARAFATTA ORUÇ TUTMAK

٢٤٤٠- حَدَّثَنَا عِكْرِمَةُ قَالَ: كُنَّا عِنْدَ أَبِي هُرَيْرَةَ فِي بَيْتِهِ فَحَدَّثَنَا أَنَّ

رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ صَوْمِ يَوْمِ عَرَفَةَ بِعَرَفَةَ

2440 - İkrime radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Biz evinde Ebû Hüreyre'nin yanında idik. Bize; Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem arefe günü Arafat'ta oruç tutmaktan nehy etti, diye haber verdi.

[\[322\]](#)

٢٤٤١- عَنْ أُمِّ الْمُفَضَّلِ بِنْتِ الْحَارِثِ أَنَّ نَاسًا تَمَارَوْا عِنْدَهَا يَوْمَ

عَرَفَةَ فِي صَوْمِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ بَعْضُهُمْ هُوَ صَائِمٌ

وَقَالَ بَعْضُهُمْ لَيْسَ بِصَائِمٍ فَأَرْسَلْتُ إِلَيْهِ بِقَدَحِ لَبَنٍ وَهُوَ وَاقِفٌ عَلَى

بُعِيرِهِ بِعَرَفَةَ فَشَرِبَ

2441 - Haris kızı Ümmü'l-Fadl radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Arafat'ta, arefe günü, Ümmül Fadl'ın yanındaki bazı insanlar Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in orucu hakkında ihtilâfa düştüler. Bazısı o oruçludur, dedi. Bazısı hayır oruçlu değildir, dedi. Ümmü'l Fadl Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Arafat'ta devesi üzerinde vakfede iken ona bir kadeh süt gönderildi de onu içti, dedi. [323]

64 - AŞÛRE GÜNÜ ORUCU

٢٤٤٢- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ يَوْمَ عَاشُورَاءَ يَوْمًا

تَصُومُهُ قُرَيْشٌ فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

يَصُومُهُ فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَلَمَّا قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَدِينَةَ

صَامَهُ وَأَمَرَ بِصِيَامِهِ فَلَمَّا جُرِئَ رَمَضَانَ كُنَّا هُوَ الْقَرِيبَةُ وَتُرِكَ عَاشُورَاءُ

فَمَنْ شَاءَ صَامَهُ وَمَنْ شَاءَ تَرَكَهُ

2442 - Aişe radiyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Kureyş, cahiliye devrinde aşûre günü oruç tutardı. Peygamberlikten önce Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'de aşûre günü oruç tutardı.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Medine'ye geldiği vakit de aşûreyi tuttu ve o günde oruç tutulmasını emretti. Ramazan orucu farz kılınıncaya aşûre terk olundu, isteyen tuttu, isteyen terk etti. [324]

٢٤٤٣- عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: كَانَ عَاشُورَاءَ يَوْمًا نَصُومُهُ فِي الْجَاهِلِيَّةِ

فَلَمَّا نَزَلَ رَمَضَانُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَذَا يَوْمٌ مِنْ أَيَّامِ

اللَّهِ فَمَنْ شَاءَ صَامَهُ وَمَنْ شَاءَ تَرَكَهُ

2443 - İbn-i Ömer radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Aşûre, Cahiliye devrinde oruç tuttuğumuz günlerdendi. Ramazan'ın farzı inince, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Şu (Aşûre) Allah'ın

günlerinden bir gündür. Dileyen oruç tutar, dileyen onu terk eder,” buyurdu. [325]

٢٤٤٤ - عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: لَمَّا قَدِمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَدِينَةَ وَجَدَ الْيَهُودَ يَصُومُونَ عَاشُورَاءَ فَسُئِلُوا عَنْ ذَلِكَ فَقَالُوا هَذَا الْيَوْمَ الَّذِي أَظْهَرَ اللَّهُ فِيهِ مُوسَى عَلَى فِرْعَوْنَ وَنَحْنُ نَصُومُهُ تَعْظِيمًا لَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْنُ أَكْثَرُ بِمُوسَى بِكُمْ وَأَمَرَ بِصِيَامِهِ

2444 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Medine'ye geldiğinde Yahûdileri aşûre günü oruç tutar buldu. Onlara niçin oruç tuttukları soruldu. Bu gün Allah'ın Mûsa'yı, Firavn'a üstün kıldığı gündür. Ona ta'zîmen bu günü oruç tutarız, dediler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Mûsa'ya biz sizden daha yakınız” buyurdu ve o günü oruç tutulmasını emretti. [326]

65 - MUHARREM'İN DUKUZUNCU GÜNÜ DE ORUÇ TUTULMASINA DAİR RİVAYETLER

٢٤٤٥ - سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَبَّاسٍ يَقُولُ: حِينَ صَامَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ عَاشُورَاءَ وَأَمَرَنَا بِصِيَامِهِ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّهُ يَوْمٌ تُعْظِمُهُ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَإِذَا كَانَ الْعَامُ الْمُقْبِلُ صُمْنَا يَوْمَ الثَّانِي فَلَمَّ يَأْتِ الْعَامُ الْمُقْبِلُ حَتَّى تُوَفِّي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

2445 - Abdullah bin Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, aşûra günü oruç tuttuğu zaman, o günün oruçlu geçirilmesini bize de emretti. Ashab: Ey Allah'ın Rasûlü, bu güne Yahudiler ve Hıristiyanlar da saygı gösteriyorlar, dediler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Gelecek sene geldiğinde dokuzuncu günü de tutarız,” buyurdu. Gelecek sene gelemeden Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem vefat etti. [327]

İZAH

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, başka milletleri taklit olmaması için aşûre orucuna bile Muharrem'in dokuzundan başlamayı uygun bulmuştur.

٢٤٤٦ - عَنْ الْحَكَمِ بْنِ الْأَعْرَجِ قَالَ: أَتَيْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ وَهُوَ مُتَوَضِّئٌ

رِدَاءَهُ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ فَسَأَلْتُهُ عَنْ صَوْمِ يَوْمِ عَاشُورَاءَ فَقَالَ إِذَا رَأَيْتَ

هِيَالَالَ الْمُحَرَّمِ فَأَعِذْ فَإِذَا كَانَ يَوْمُ التَّاسِعِ فَأَضِيعْ صَائِمًا فَقُلْتُ كَذَا كَانَ

مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصُومُ فَقَالَ كَذَلِكَ كَانَ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصُومُ

2446 - Hakem bin el-A'rac'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

İbn-i Abbas Mescid-i Haram'da ridasına yaslanmış bir halde iken yanına geldim. O'na aşûre günü oruç tutmaktan sordum. Muharrem Hilâlini gördüğün zaman say, dokuzuncu gün olunca oruçlu olarak sabahla dedi. Ben: Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem de böyle mi tutardı, dedim? İbn-i Abbas: Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem de böyle tutardı, dedi. [328]

66 - AŞÛRE ORUCUNUN FAZİLETİ

٢٤٤٧ - عَنْ قَتَادَةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مَسْلَمَةَ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ الْأَسَدِ

أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ صُمُّوا يَوْمَكُمْ هَذَا قَالُوا لَا قَالَ

تَأْتِمُوا بِقِيَّةِ يَوْمِكُمْ وَأَقْصُوا

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: يَغْنِي يَوْمَ عَاشُورَاءَ

2447 - Abdurrahman b. Meslem'nin amcasından rivâyet ettiğine göre; Eslem kalibesi'nden bir grup Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onlara: "Bu gününüzde (Aşure gününü) oruç tuttunuz mu?" buyurdu. Onlar, hayır tutmadık cevabını verdiler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Bu gününüzün geri kalanını oruçla geçirin, sonra da bu günü kaza edin" buyurdu.

Ebû Dâvud: O günden aşûreyi kasdetti, dedi.

İZAH

Ramazan orucu farz kılınmadan önce aşûre orucu vâcibtî. İmamı Azam'ın ve Ahmed bin Hanbel'in görüşü böyledir. Şâfiî'nin talebelerine göre bu oruç nafilaydı, vâcib değildi. (Mealimü's - Sünen, c.3 , s. 325)

67 - BİR GÜN ORUÇ TUTUP BİR GÜN TUTMAMAK

٢٤٤٨ - سَمِعْتُ مِنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ

ﷺ أَحَبُّ الصِّيَامِ إِلَيَّ اللَّهُ تَعَالَى صِيَامُ دَاوُدَ وَأَحَبُّ

الْعِلَاقَةِ إِلَيَّ اللَّهُ تَعَالَى صَلَاةُ دَاوُدَ كَانَ يَنَامُ نِصْفَهُ وَيَقُومُ ثُلَاثَةَ وَيَنَامُ

شُدُسَهُ وَكَانَ يَطْلُبُ يَوْمًا وَيَصُومُ يَوْمًا

2448 - Abdullah bin Amr radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Allah Teâlâ'ya oruçların en sevimlisi Dâvud'un (s.a) orucudur. Namazların en sevimlisi de Dâvud (s.a)'ın namazıdır. Gecenin yarısını uyur, üçte birini namazla geçirir, altıda birini uyurdu, bir gün yer, bir gün de oruç tutardı." [329]

68 - HER AYDAN ÜÇ GÜN ORUÇ TUTMAK

٢٤٤٩- عَنْ ابْنِ مِلْحَانَ الْقَيْسِيِّ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْمُرُنَا أَنْ نَصُومَ الْبَيْضَ ثَلَاثَ عَشْرَةٍ وَأَرْبَعَ عَشْرَةَ

وْخَمْسَ عَشْرَةَ قَبْلَ وَقَالَ هُنَّ كَهَيْئَةِ الدَّهْرِ

2449 - İbn-i Milhan el-Kays radiyallahu anh'dan, o da babasından rivâyet ettiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bize (her ayın) on üç, on dört ve on beşinci biyz günlerini oruçlu geçirmemizi emretti ve, “Bu günlerin orucu senenin tüm orucunu tutmak gibidir,” buyurdu. [330]

٢٤٥٠- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

يَصُومُ يَغْنِي مِنْ غُرَّةِ كُلِّ شَهْرٍ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ

2450 - Abdullah (bin Mes'ûd) radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, her ayın ortasında (Ay'ın parlak günlerinde) üç gün oruç tutardı. [331]

69 - HER AY ÜÇ GÜN ORUÇ TUTMANIN PAZARTESİ VE PERŞEMBE GÜNLERİ OLDUĞUNU SÖYLEYENLER

٢٤٥١- عَنْ حَفْصَةَ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

يَصُومُ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ مِنَ الشَّهْرِ الْإِثْنَيْنِ وَالْمَحْبِيسِ وَالْإِثْنَيْنِ مِنَ الْجُمُعَةِ

الْأُخْرَى

2451 - Hafsa radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, her aydan üç günü oruçla geçirir, birinci hafta Pazartesi ve Perşembe günleri, diğer Cuma'dan da (haftadan)

Pazartesi günü oruç tutardı.^[332]

٢٤٥٢- عَنْ هُنَيْدَةَ الْخَزَاعِمِيِّ عَنْ أُمِّهِ قَالَتْ: دَخَلْتُ عَلَى أُمِّ سَلَمَةَ

فَسَأَلْتُهَا عَنِ الصِّيَامِ فَقَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَلْتَزِمِي

أَنْ أَصُومَ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ أَوَّلُهَا الْاِثْنَيْنِ وَالْاِثْنَيْنِ

2452 - Hüneydetü-l-Huzâî'den, o da annesinden şöyle rivâyet ettiler:

Ümmü Seleme'nin yanına girdim. O'na oruç hakkında sordum. Şöyle dedi: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bana her aydan üç günü oruçla geçirmemi emretti. O, orucun ilk günleri Pazartesi ve Perşembe idi.^[333]

70 - RASÛLULLAH SALLALLAHU ALEYHİ VE SELLEM'İN ÜÇ GÜNLÜK ORUÇ İÇİN AYNI GÜNE İTİNA ETMEDİĞİNİ SÖYLEYENLER

٢٤٥٣- عَنْ مُعَلَّةَ قَالَتْ: قُلْتُ لِعَائِشَةَ أُمِّكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصُومُ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ قَالَتْ نَعَمْ قُلْتُ مِنْ أَيِّ شَهْرٍ

كَانَ يَصُومُ قَالَتْ مَا كَانَ يَتَّالِي مِنْ أَيِّ أَيَّامِ الشَّهْرِ كَانَ يَصُومُ

2453 - Muaze'den rivâyete göre:

Aişe radiyallahu anha'ya: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, her aydan üç gün oruç tutar mı, dedi. Aişe radiyallahu anha; “Evet” cevabını verdi. Ayın hangi günlerinde tutardı, dedi. Ayın hangi günlerinde tuttuğuna aldırış etmezdi, cevabını verdi.^[334]

71 - ORUÇTA NİYET BABI

٢٤٥٤- عَنْ حَفْصَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ لَمْ يُجِيعِ الصَّيَّامَ قَبْلَ الصَّغْرِ فَلَا صِيَّامَ لَهُ

2454 - Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, hanımı Hafsa radıyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

“Fecirden önce oruca niyet etmeyen kimsenin orucu yoktur”^[335]

İZAH

Ramazan orucuna ve nâfilelere akşam, sahurda ve kuşluk vaktine kadar niyet câizdir. İmam-ı Âzam'ın mezhebi budur. Keffaret, nezri mutlak ve kaza oruçlarında, ancak akşamla şafak arasında niyet edilir. Şâfiî ve Ahmed bin Hanbel'e göre; Ramazan orucuna şafak arasında niyet edilebilir. Şafaktan sonra niyet sahih olmaz. (Mealimü's-Sünen, c.3, s. 333)

72 - ŞAFAKTAN SONRA ORUCA NİYET HUSUSUNDA RUHSAT

۲۴۵۵- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا دَخَلَ عَلَيَّ قَالَهُ هَلْ عِنْدَكُمْ طَعَامٌ فَإِذَا قُلْنَا لَا قَالَ

إِنِّي صَائِمٌ زَادَ وَجِيعٌ فَدَخَلَ عَلَيْنَا يَوْمًا آخَرَ فَقُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ أَهْدِي لَنَا

خَبِثٌ فَحَبَسْتَاهُ لَكَ فَقَالَ أَذْنِيهِ قَالَ طَلْعَةٌ فَأَخْبِيعَ صَائِمًا وَأَفْطِرَ

2455 - Âişe radıyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, yanıma geldiğinde şöyle derdi: “yanınızda yemek var mı?” Biz, hayır yok, dediğimizde, “Ben oruçluyum,” derdi. Vekî’ şunu ziyade etti. Hz. Aişe devamla dedi ki: bir başka gün Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem yanımıza geldi. Biz ey Allah'ın Rasûlü, bize hıys hibe edildi onu sana sakladık, dedik. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Onu bana yaklaştıran” buyurdu. Talha dedi ki; Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem oruçlu idi; Hz. Aişe devamla dedi ki: orucunu bozdu. ^[336]

İZAH

Hıys: Hurma, peynir ve yağdan yapılan bir yiyecek, bizim hoşmerim dediğimiz tatlı gibi bir şey. Bu hadis-i şerif şafaktan önce niyet edilmediği hallerde şafaktan sonra oruca niyet edilebileceğine delildir.

٢٤٥٦- عَنْ أُمِّ هَانِئٍ قَالَتْ: لَمَّا كَانَ يَوْمُ الْفَتْحِ نَحْنُ مَكَّةَ جَاءَتْ

فَاطِمَةُ فَبَجَلَسَتْ عَنْ يَسَارِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأُمُّ هَانِئٍ

عَنْ يَمِينِهِ قَالَتْ فَجَاءَتْ الْوَلِيدَةُ بِإِنَاءٍ فِيهِ شَرَابٌ فَتَاوَلَتْهُ فَشَرِبَتْ مِنْهُ ثُمَّ

تَاوَلَهُ أُمُّ هَانِئٍ فَشَرِبَتْ مِنْهُ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَقَدْ أَفْطَرْتُ وَكُنْتُ

مُسَاهِمَةً فَقَالَ لَهَا أَكُنْتُ تَقْفِيْنِ؟ قَالَتْ لَا قَالَ فَلَا يَضُرُّكَ إِنْ كَانَ

تَطَوُّعًا

2456 - Ümmühânî radiyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Mekke'nin fethi günü olunca, Fatıma radiyallahu anha, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in soluna, Ümmühânî de sağına oturdu. Ümmühânî dedi ki: Cariye, içinde şerbet bulunan bir bardak getirdi, onu Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'a uzattı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem da ondan içti, sonra onu Ümmühânî'ye uzattı: Ümmühânî de içip şöyle dedi: Ey Allah'ın Rasûlü, ben oruçlu idim, orucumu bozdum. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona, “Bir borcunu mu kaza ediyordun” dedi. O, hayır, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: “Eğer nafile ise sana bir zararı yok” buyurdu. [\[337\]](#)

İZAH

Bu hadis, nafile orucu bozanlara kaza lâzım gelmeyeceğine delildir. İbn-i Abbas, Şâfiî, Ahmed bin Hanbel ve İshak bin Râheveyh'in mezhebi de böyledir. Hanefî'ye göre, nafile orucu bozana kaza lâzım gelir. İmamı Mâlik'e göre mazeretsiz bozarsa kaza lâzım gelir. Mazeretli olursa kaza lâzım gelmez. (Mealimü's-Sünen, c.3, s. 334)

73 - NAFİLE ORUCU BOZANA KAZA GEREKTİĞİNİ SÖYLEYENLER

٢٤٥٧- عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: أَهْدَيْتُ لِي وَابْحَقَصَةَ طَعَامًا وَكُنَّا صَلَاتَيْنِ

نَأْكُلُونَا ثُمَّ دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْنَا لَهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ

إِنَّا أَهْدَيْتُ لَنَا هَدِيَّةً فَأَشْتَهَيْنَاهَا فَأَقْطَرْنَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ لَا عَلَيْكُمَا صَوْمًا مَكَانَهُ يَوْمًا آخَرَ

2457 - Âişe radiyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Bana ve Hafsa'ya yiyecek hediye edildi. Halbuki biz oruçlu idik.

Oruçlarımızı bozduk, sonra Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem içeri girdi. O'na, Ey Allah'ın Rasûlü, bize bir hediye gönderildi, onu canımız istedi, oruçlarımızı bozduk, dedik. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Orucu bozmanızda beis yok, onun yerine başka bir gün oruç tutun,” buyurdu.

74 - KADININ KOCASININ İZNİ OLMAKSIZIN ORUÇ TUTMASI

٢٤٥٨- أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ لَا تَصُومُ الْمَرْأَةُ وَبِعْلَهَا شَاهِدٌ إِلَّا بِإِذْنِهِ غَيْرَ رَمَضَانَ وَلَا تَأْذَنُ فِي

نَيْتِهِ وَهُوَ شَاهِدٌ إِلَّا بِإِذْنِهِ

2458 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Kadın, kocası yanında iken onun izni olmadan Ramazan'ın dışında oruç tutmasın. Kocasının yanında iken evine ancak kocasının izni ile misafir kabul etsin,” buyurdu. [\[338\]](#)

٢٤٥٩- عَنْ أَبِي سَجِيهٍ قَالَ: جَاءَتْهُ امْرَأَةٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

رَسُلْمٌ وَلَنَحْنُ عِنْدَهُ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ زَوْجِي صُفْوَانُ بْنُ الْمُعْطَلِ
يُضْرِبُنِي إِذَا صَلَّيْتُ وَيُفْطِرُنِي إِذَا صُمْتُ وَلَا يُصَلِّي صَلَاةَ الْفَجْرِ حَتَّى
تَطْلُعَ الشَّمْسُ قَالَ وَصُفْوَانُ عِنْدَهُ قَالَ فَسَأَلَهُ عَنْهَا قَالَتْ فَقَالَ يَا رَسُولَ
اللَّهِ أَمَّا قَوْلُهَا يُضْرِبُنِي إِذَا صَلَّيْتُ فَإِنَّهَا تَقْرَأُ بِسُورَتَيْنِ وَقَدْ نَهَيْتُهَا قَالَ
فَقَالَ لَوْ كَانَتْ سُورَةٌ وَاحِدَةً لَكُنْتُ النَّاسَ وَأَمَّا قَوْلُهَا يُفْطِرُنِي فَإِنَّهَا
تَتَطَلَّبُ تَضُومٌ وَأَنَا رَجُلٌ شَابٌّ فَلَا أَضْبِرُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَئِذٍ لَا تَضُومُ امْرَأَةٌ إِلَّا بِإِذْنِ زَوْجِهَا وَأَمَّا قَوْلُهَا إِنِّي لَا
أُصَلِّي حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ فَإِنَّا أَهْلُ بَيْتٍ قَدْ عُرِفَ لَنَا ذَلِكَ لَا نَكَادُ
نَسْتَقِظُ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ قَالَ فَإِذَا اسْتَقِظْتُ فَصَلِّ

2459 - Ebû Said radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına bir kadın geldi, biz de yanında oturuyorduk. Şöyle dedi: "Ey Allah'ın Rasûlü, ben namaz kıldığımda kocam Saffan bin Muattal beni dövüyor, (nafile) oruç tuttuğumda bozduruyor, güneş doğana kadar sabah namazı kılmıyor." Ebû Said dedi ki: Saffan da yanında idi, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona karısının söylediklerinden sordu. Saffan: Ya Rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem! Onun namaz kıldığında beni dövüyor, sözü şöyle; namazda uzun iki sure okuyor, iki sure okumasından onu nehy ettim. Ebû Said dedi ki: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: "Bir sure okunsa insanlara kâfi gelir," buyurdu.

Saffan: Orucumu bozduruyor, sözüne gelince; oruç tutuyor ben de genç bir adamım sabredemiyorum, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, o vakit, "Kadın ancak kocasının izni ile nafile oruç tutabilir," buyurdu. Saffan: Benim güneş doğana kadar namaz kıldığıma gelince; biz sanat ehliyiz, gece çalışmak bizim âdetimizdir. Sabaha kadar güneş doğana kadar uyanamıyoruz, dedi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem; “Uyandığın vakit hemen kıl,” buyurdu.

İZAH

Bu hadisin son cümlesi Saffan’a ait bir ruhsat olsa gerektir. Herkes için geçerli değildir. İhtiyatlı olmak imanın icabıdır.

75 - DÜĞÜN YEMEĞİNE ÇAĞRILAN ORUÇLU NE YAPMALIDIR?

٢٤٦٠ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا دُعِيَ أَخَذَكُمْ فَلْيَجِبْ

فَإِنْ كَانَ مُفْطِرًا فَلْيَطْعَمْ وَإِنْ كَانَ صَائِمًا فَلْيَصِلْ قَالَ هِشَامُ وَالصَّلَاةُ

الدُّعَاءُ

2460 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Sizden biriniz (düğün yemeğine) davet edildiği zaman kabul etsin, oruçlu değilse yemek yesin, eğer oruçlu ise dua etsin,” buyurdu.

Hişam dedi ki: Salât dúa demektir. [\[339\]](#)

76 - ORUÇLU, YEMEĞE ÇAĞIRILDIĞI VAKİT NE SÖYLEMELİDİR?

٢٤٦١ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

إِذَا دُعِيَ أَخَذَكُمْ إِلَى طَعَامٍ وَهُوَ صَائِمٌ فَلْيَقُلْ إِنِّي صَائِمٌ

2461 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Sizden biriniz oruçlu iken yemeğe çağrıldığı vakit “ben oruçluyum” desin” buyurdu.

77 - İTİKAF BABI

٢٤٦٢- عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَتَكَبَّفُ الْعَشْرَ

الْأَوَاخِرَ مِنْ رَمَضَانَ حَتَّى تَبْصُرَ اللَّهُ ثُمَّ اغْتَسَكَفَ أَزْوَاجَهُ مِنْ بَيْتِهِ

2462 - Âişe radiyallahu anha’dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Ramazan’ın son on gününü itikafla geçirirdi. Allah ruhunu kabzedene kadar buna devam etti. Kendisinden sonra hanımları itikaf yaptılar.^[340]

İZAH

İtikaf: Lügatta haps ve devam etmek manâsınadır. Şeriatta İtikaf niyeti ile camiye veya o hürmette bir yere girip bir müddet kalmaktır.

Ramazan’ın son on gününde itikaf sünnettir. İtikaf yapan kimsenin yemesi, içmesi itikaf yaptığı yerdedir. Nezredilen itikaflar vâcib, diğer zamanlarda yapılanlar müstehaptır.

٢٤٦٣- عَنْ أَنَسِ بْنِ كَعْبٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ

يَتَكَبَّفُ الْعَشْرَ الْأَوَاخِرَ مِنْ رَمَضَانَ فَلَمْ يَتَكَبَّفْ عَامًا فَلَمَّا كَانَ فِي الْعَلَمِ

الْمُقْبِلِ اغْتَسَكَفَ عَشْرِينَ لَيْلَةً

2463 - Übey bin Kâ’b radiyallahu anh’dan:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Ramazan’ın son on gününü itikâfla geçirirdi. Bir sene (sefere çıktığı için) itikâf yapamadı. Gelecek sene olunca yirmi gece itikâfta bulundu.

٢٤٦٤- عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

إِذَا أَرَادَ أَنْ يَتَكَيَّفَ صَلَّى الْفَجْرَ ثُمَّ دَخَلَ مُتَكَيِّفًا قَالَتْ وَلَيْتَهُ أَرَادَ مَرَّةً أَنْ
يَتَكَيَّفَ فِي الْعَشْرِ الْآخِرِ مِنْ رَمَضَانَ قَالَتْ فَأَمَرَ بَيْنَاهُ فَضْرِبَ فَلَمَّا
رَأَيْتُ ذَلِكَ أَمَرْتُ بَيْنَاهُ فَضْرِبَ قَالَتْ وَأَمَرَ غَيْرِي مِنْ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَاهُ فَضْرِبَ فَلَمَّا صَلَّى الْفَجْرَ نَظَرَ إِلَى الْأَنْبِيَاءِ
فَقَالَ مَا هَذِهِ الْبُرُودُ قَالَتْ فَأَمَرَ بَيْنَاهُ فَقَوَّضَ وَأَمَرَ أَزْوَاجَهُ بِأَنْبِيئِهِنَّ
فَقَوَّضَتْ ثُمَّ أَخَّرَ الْإِعْتِكَافَ إِلَى الْعَشْرِ الْأَوَّلِ يَغْنِي مِنْ سُؤَالِ
قَالَ أَبُو دَاوُدَ: إِيغْتَكَفَ عِشْرِينَ مِنْ سُؤَالِ

2464 - Aişe radiyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, itikâf yapmak istediğinde sabah namazını kılar, sonra itikâf yapacağı yere giderdi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, bir kere Ramazan'ın son on gününde itikâfa girmek istedi. Kendisine bir yer yapılmasını emretti ve yapıldı. Ben bunu görünce bana da bir yer yapılmasını emrettim. Bana da yapıldı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in diğer hanımları da kendilerine yer yapılmasını emrettiler. Onlara da yer yapıldı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, sabah namazını kılınca, yapılmış yerlere baktı ve "Bunlar nedir, siz bununla iyilik mi diliyorsunuz?" buyurdu. Ve kendi binasının yıkılmasını emretti. Yıkıldı, hanımları da kendilerine yapılan binaların yıkılmasını emrettiler. Onlar da yıkıldı. Sonra itikafı Şevvalın ilk on gününe tehir etti.^[341]

Ebû Dâvud dedi ki: (Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Şevval'den yirmi günü itikâfla geçirdi.

İZAH

İtikâfa günün evvelinde başlanır, itikâf mahalline sabah namazından sonra girilir. Evzaî ve Sevr'in sözü de budur. Hanefî, Şâfiî, Malikî ve Ahmed bin Hanbel'e göre belli bir ayın itikafına niyet eden kimse itikâf yapacağı yere güneş batmadan girer, diyorlar. Bu hadise göre kadının kocasından izinsiz itikâf yapması caiz değildir. Kadının kendi evinde itikâf yapması caizdir. İmam-ı Azam'dan böyle bir rivâyet gelmiştir.

78 - İTİKÂF NEREDE YAPILIR?

٢٤٦٥ - عَنْ ابْنِ عُمَرَ

أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَغْتَكِفُ الْعَشْرَ الْأَوَّلَ مِنْ
رَمَضَانَ قَالَ نَافِعٌ وَقَدْ أَرَانِي عَبْدُ اللَّهِ الْمَكَانَ الَّذِي كَانَ يَغْتَكِفُ فِيهِ
رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الْمَسْجِدِ

2465 - İbn-i Ömer radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Ramazan'ın son on gününü itikâfla geçirirdi.

Nafi dedi ki: Abdullah bin Ömer bana, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in mescidinde itikâf yaptığı yeri gösterdi. [\[342\]](#)

İZAH

Bu hadis-i şerif itikâfın camide yapılacağına delildir.

٢٤٦٦ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

يَغْتَكِفُ كُلَّ رَمَضَانَ عَشْرَةَ أَيَّامٍ قَلَّمَا كَانَ الْعَامُ الَّذِي قُبِضَ فِيهِ اغْتَكَفَ
عَشْرِينَ يَوْمًا

2466 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, her Ramazan on gün itikâfta bulunurdu. Vefat ettiği sene olunca yirmi gün itikâfta bulundu. [\[343\]](#)

79 - İTİKÂF YAPAN KİMSENİN İHTİYACI İÇİN EVİNE GİREBİLMESİ

٢٤٦٧ - عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا

اَشْتَكَيْتُ يَدَيْيَ إِلَى رَأْسِهِ فَأَرْجَلَهُ وَكَأَنَّهُ لَا يَدْخُلُ الْبَيْتَ إِلَّا لِحَاجَةِ الْإِنْسَانِ

2467 - Âişe radiyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, itikâf yaptığı zaman başını bana uzatır, ben de onu tarar yağlardım. Eve, insanın tabiî ihtiyacı olan başka bir şey için girmezdi.^[344]

İZAH

Bu hadis-i şerif itikâfının yıkanıp, temizlenip taranabileceğine delildir.

٢٤٦٨- عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْوَهُ

2468 - Aişe radiyallahu anha'dan; geçen hadis-i şerifin benzeri rivâyet olundu.

٢٤٦٩- عَنْ أَبِيهِ عَنِ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَكُونُ مُغْتَكِفًا فِي الْمَسْجِدِ فَيَتَأَوَّلُنِي رَأْسَهُ مِنْ خَلْفِي الْمَحْجَرِ

فَأَغْسِلُ رَأْسَهُ

وَقَالَ مُسَدَّدٌ: فَأَرْجَلَهُ وَأَنَا خَائِضٌ

2469 - Âişe radiyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, mescidde itikâf yapıyordu, odanın açıklığından başını bana uzatır, ben de onu yıkardım.

Müseddet rivâyetinde dedi ki: Âişe radiyallahu anha; ben, hayızlı olduğum halde saçını tarardım dedi.

٢٤٧٠- عَنْ صَفِيَّةَ قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

مُغْتَكِفًا فَأَتَيْتُهُ أُرْوَدُهُ لَيْلًا فَحَدَّثَنِي ثُمَّ قُمْتُ فَأَنْقَلَبْتُ فَقَامَ عَمِي لِيَقْبِلَنِي

وَكَانَ عَشَاةً فِي دَارِ أَسَاعَةَ بْنِ زَيْدٍ فَمَرُّ رَجُلَانِ مِنَ الْأَنْصَارِ فَلَمَّا رَأَى

النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَسْرَعَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

عَلَى رَسُولِكُمَا إِنَّهَا صَفِيَّةُ بِنْتُ خَيْفٍ قَالَا سُبْحَانَ اللَّهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ

إِنَّ الشَّيْطَانَ يَجْرِي مِنَ الْإِنْسَانِ مَجْرَى الدَّمِ فَحَبِّثْ أَنْ تَقْرَأَ فِي

قُلُوبِكُمَا شَيْئًا أَوْ قَالَ شَرًّا

2470 - Safiyye radiyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, itikâf yapıyordu, gece ona geldim, O'nu ziyaret ediyordum. O'nunla konuştum, sonra kalktım evime dönmek istedim, evime getirmek için benimle beraber Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem da kalktı (Safiye'nin evi Üsame bin Zeyd'in evinde idi). Ensardan iki kimse rast geldi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'ı gördükleri vakit süratle yürüdüler. Nebi sallallahu aleyhi ve sellem, “Yavaş yürüyün, yanımdaki kadın (karım) Huyey kızı Safiye'dir,” buyurdu. Allah'ı tesbih ederiz (hakkınızda kötü bir şey asla düşünmeyiz, ya Rasûlallah dediler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Şeytan insanın damarlarında kanın aktığı gibi akar. Doğrusu sizin kalbinize bir şey veya bir şer atmasından endişe ettim” buyurdu. [\[345\]](#)

İZAH

Hadis-i Şerif itikâflının meşru bir mazeret için çıkmasının itikâfi bozmayacağına delildir.

٢٤٧١ - عَنْ الزُّهْرِيِّ بِإِسْنَادِهِ بِهَذَا قَالَتْ خَتْمِي إِذَا كَانَ عِنْدَ بَلْبِ

الْمَسْجِدِ الَّذِي عِنْدَ بَابِ أُمِّ سَلَمَةَ مَرَّ بِهِمَا رَجُلَانِ وَسَاقَ مَعْنَاهُ

2471 - Muhammed bin Yahya bin Fâris, Ebû'l-Yemân'dan, Ebû'l-Yemân Şuayb'dan o da Zühri'den önceki hadisi, aynı isnadla rivâyet etmişlerdir. Farklı olarak bu rivâyette; Zührî'den isnadlarla rivâyet edildi de, Safiyye radiyallahu anha dedi ki: Ümmü Seleme'nin kapısının yanındaki mescidin yanına vardığımda, ona iki erkek rast geldi deyip, hadisi sevketti.

80 - İTİKAFTA OLAN KİMSE HASTA ZİYARETİNDE BULUNABİLİR

٢٤٧٢- عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ يَمُرُّ بِالْمَرِيضِ وَهُوَ مُغْتَكِفٌ فَيَمُرُّ كَمَا هُوَ وَلَا يُعْرِجُ يَسْأَلُ عَنْهُ

وَقَالَ ابْنُ عِينٍ قَالَتْ إِنَّ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعُودُ

الْمَرِيضَ وَهُوَ مُغْتَكِفٌ

2472 - Aişe radiyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Hz. Peygamber itikafta iken hiçbir tarafa sapmadan hastayı ziyaret eder, yanında kalmadan halini sorardı. İbn-i İsa diyor ki: Âişe radiyallahu anha şöyle dedi; Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, itikâflı iken hasta ziyaretinde bulunurdu.

٢٤٧٣- عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ: أَلَسْتُ عَلَى الْمُغْتَكِفِ أَنْ لَا يَعُودَ

مَرِيضًا وَلَا يَشْهَدَ جَنَازَةً وَلَا يَمَسُ الْمَرْأَةَ وَلَا يَتَأَشَرُهَا وَلَا يُخْرِجُ

لِحَاجَةٍ إِلَّا لِمَا لَا بُدَّ مِنْهُ وَلَا إِغْتِكَافَ إِلَّا بِصُومٍ وَلَا إِغْتِكَافَ إِلَّا فِي

مَسْجِدٍ جَامِعٍ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: غَيْرَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ لَا يَقُولُ فِيهِ قَالَتْ لَكُنْتُ

2473 - Âişe radiyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

İtikâflıya sünnet olan, hasta ziyaretine çıkmamak, cenazede bulunmamak, kadına dokunmamak, ona mübaşeret etmemek, zarûrî ihtiyacından başka ihtiyaç için dışarıya çıkmamaktır. Oruçsuz itikâf olmaz, namaz kılınan camiden başka yerde itikâf yapılmaz,” dedi.

Ebû Dâvud dedi ki: Burada Abdurrahman'dan başkası “Aişe radiyallahu anha sünnet olan dedi.” Sözünü söylemedi. Ebû Dâvud bunu Aişe'nin sözü kıldı.

٢٤٧٤- عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ جَعَلَ عَلَيْهِ أَنْ يَتَغَكَّفَ

فِي الْجَاهِلِيَّةِ لَيْلَةً أَوْ يَوْمًا عِنْدَ الْكَعْبَةِ فَمَسَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

فَقَالَ اغْتَكِفْ وَصُمْ

2474 - İbn-i Ömer radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Hız. Ömer cahiliye devrinde Kâbe'nin yanında bir gündüz veya bir gece itikâf yapacağına nezredip üzerine borç kılmıştı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'a bunun ifâsını sordu. O da, "İtikâf yap ve oruç tut," buyurdu.

İZAH

Nesêi'nin bu hadisine göre câhiliye devrinde nezredilen şeyler, İslâm hükmüne uygunsa, Müslüman olduktan sonra onun ifâsı lâzım gelir. İmam-ı Şâfiî'nin mezhebi de budur. İmâm-ı Azam'a göre İslâm, İslâmdan önceki günahları siler süpürür. Önceden yemin edip, sonra Müslüman olan kimse yeminini bozsa kefarete lâzım gelmez. (Maallimü's-Sünen c.3, s. 349)

٢٤٧٥- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُدَيْلٍ بِإِسْنَادِهِ نَحْوَهُ قَالَ قُبَيْلًا هُوَ مُعْتَكِفٌ

إِذْ كَثُرَ النَّاسُ فَقَالَ مَا هَذَا يَا عَبْدَ اللَّهِ قَالَ سَبَّيْ هَؤُلَاءِ أَعْتَقَهُمُ النَّبِيُّ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ وَتِلْكَ الْجَارِيَةُ فَأَرْسَلَهَا مَعَهُمْ

2475 - Abdullah bin Budeyl radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Bir aralık Hız. Ömer itikâf yapıyordu. Nâs tekbir getirdiler. Ömer oğluna bu nedir ya Abdullah, dedi. Abdullah: Hevâzin esirleridir. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onları azat etti de (tekbir getirdiler) dedi. Ömer radiyallahu anh dedi ki: "Şu cariye var ya (onlardandır) onu da onlarla saliver."

İZAH

Nesêi, bu hadisin isnâdında Abdullah bin Budeyl var, onun için zayıftır, diyor. Hız. Ömer'in yanında Hevâzin'den bir cariye vardı, onun da onlarla bırakmasını oğluna emretti. O da, serbest bıraktı. [\[346\]](#)

81 - ÖZÜR KANI GÖREN KADININ İTİKÂF YAPABİLMESİ

٢٤٧٦- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ إِعْتَكَفْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِمْرَأَةً مِنْ أَزْوَاجِهِ فَكَانَتْ تَرَى الْمَغْفِرَةَ وَالْحُمْرَةَ فَوَدَّعَا

وَصَغَا الطَّنْثَ تَحْتَهَا وَهِيَ تُصَلِّي

2476 - Aişe radiyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in hanımlarından biri Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'la itikâfta bulundu. Sarı ve kırmızılık görürdü, çok kere o namaz kıldığı halde (özür kanı için) altına tas korduk. ^[347]

[243]. Buhâri, K. Savm, Bâbu: “Uhülle leküm Leylete-s-sayamı” tefsiri, n. 37/2; Tirmizi, K. Tefsir, B. Min Sûret-il-Bakare, n. 2972; Nesêî, K. Savm, Ayet Bakara suresi, 187

[244]. Buhârî, K. Tefsir Tefsîri suret-il-Bakare, n. 31/6; Müslim, K. Savm, Bâbu: “Ve alellezine Yutikûnehü, n. 1145; Tirmizi, K. Savm, Bâbu, “Ve alel lezine Yutikûnehü, n. 798; Nesêî, K. Savm, n. 2318

[245]. Buhâri, K. Savm, Bâbu kavî-i Nebiyyi sallallahu aleyhi ve sellem, “İza raeytümü” n. 34/3; Müslim, K. Savm, Bâbu Vucub-i Savmi Ramazan, n. 1080; İbn-i Mâce, K. Savm, Bâbu: “Sûmû ru'yetihi bi lafzın, n. 1654 Nesêî, K. Savm, n. 2142

[246]. Müslim, K. Sıyam, B. Vucûb-i Sıyam, n. 1080; Nesêî, K. Savm-ı Ramazan, n. 2122; Buhâri, K. Savm, n. 34/3; İbn-i Mâce, K. Sıyam, B. Mâce Fesûmû, Liru'yetihi, n. 1654

[247]. Tirmizi, K. Savm, b. 6, n. 689; Müsned, n. 3776

[248]. İbn-i Mâce, K. Savm, n. 1659; Tirmizi, K. Savm, Bâbu şerha idin, n. 682; Buhâri, K. Savm, Bâbu şehrâ idin lâ Yenkusani, n. 35/3; Müslim, K. Savm, Bâbu mânâ sehrâ idin, n. 1069

[249]. İbn-i Mâce, K. Sıyâm, Babu Mâcâe fi-s-Savmi fi-s-Sefer, n. 1660; Tirmizî K. Savm, Babu-s-Savmi yevme tesûmûne, n. 697

[250]. Nesêî, K. Savm, Bâbu zikr-il-İhtilâfi alâ mansûrin, n. 2128

[251]. İbn-i Mâce, K. Sıyam, B. Fi sûmi liru'yetihi, n. 1655; Tirmizi, K. Savm, Babu Mâcâe enne-s-savme liru'yetin, n. 688; Nesêî, K. Savm, Bâbu zikr-il-ihtilâfi, n. 2126; Müslim, K. Savm, Bâbu Savmi Vucub-i Ramazane, n. 1081

[252]. Buhâri, K. Savm bab-us-Savmi Âhir-ıŞ-Şehri, n. 45; Müslim, K. Savm n. 1161

[253]. Müslim, K. Savm, Babu beyanı enne liküllü beled-i-ru'yeti, n. 1087; Tirmizi, K. Savm, Bâbu liküllü ehli beledi ru'yetihim, n. 693, Nesêî, K. Savm, n. 2113; Müsned, n. 2790

[254]. Tirmizî, K. Savm, n. 686; Nesêî, K. Savm, n. 2190; İbn-i Mâce, K. Sıyam, İbn-i Mâcâe fî sıyâmı yevmi şek n. 1645

[255]. Buhâri, N. 35; Müslim, K. Sıyâm, b. Lâ tükaddimû ramazâne, n. 1082; Tirmizi, K. Savm, b. Mâcâe Lâ tekaddem'u-ş-Şehra bisavmin, n. 685; Nesêî; İbn-i Mâce, K. Sıyam, B. Mâcâe en yetekaddeme bi savmin, n. 1650

[256]. Tirmizi, K. Savm, Bâbu visâl-i Şabanı bi Ramazan, n. 736; Nesêî, K. Savm, n. 2177; İbn-i Mâce, K. Savm, b. Mâcâe Visâli-Şaban bi Ramazane, n. 1648

[257]. Tirmizi, K. Savm, bâbu kerahiyet-is-savmi fi nısfı, n. 738; İbn-i Mâce, K. Savm, n. 1651

[258]. Tirmizi, K. Savm, B. Mâcâe fis-savmi bi-ş-şehâdeti n. 691; Nesêî, n. 2110; İbn-i Mâce, K. Savm, Babu ma câe fiş-şehâdeti aler-ruyeti'l hılâfe, n. 1652

[259]. Müslim, K. Sıyam, b. Fazlı-s-Sahur, n. 1096; Nesêî, n. 2168; İbn-i Mâce, K. Sıyam, b. Mâcâe fî fazlı-s-Sahur, n. 709

[260]. Nesêî, K. Savm, bâb da'vet-is-Sahur, n. 2165

[261]. Müslim, K. Savm, Bâbu's-Savm, Yahsılı bi tulû'ı-l-fecri, n. 1094; Nesêî, n. 2173; Tirmizi, K. Savm, b. Mâcâe fî beyânîl fecri, n. 706

[262]. Müsned, n. 3654; Buhârî, K. Savm, n. 1093; Müslim, K. Savm, B. Beyanı, enne-d-duhûle fîs savmi, n. 1696; İbn-i Mâce, K. Sıyam, B. Macâe fî te'hîr ı-s-sahûr

[263]. Tirmizi, K. Savm, Bâbu beyan-il-fecri, n. 705

[264]. Buhârî, K. Savm, n. 36/3; Müslim, n. 1090; Tirmizi, K. Tefsir, n. 2974

[265]. Buhârî, K. Savm, n. 46/3; Müslim, K. Savm, Bâbu Vakti inkıda-is-Savmi, n. 1100; Tirmizi, K. Savm, Bâbu İza ekbele'l-Leylü, n. 698

[266]. Buhârî, K. Savm, Bâbu yehıllü fitr-us-Sâimi, n. 46/3; Müslim, K. Savm, Babu vakti inkıdâ-is-Savmi, n. 1101; Nesêî,

[267]. Tirmizî, K. Savm, n. 699; Nesêî, N. 1698; İbn-i Mâce, K. Savm, Bâbu ta'cilil iftarı, n. 1698; Buhârî, b. 44, n. 47/3

[268]. Müslim, K. Savm, Bâbu fazl-ı-s-sahuri, n. 1099; Nesêî, n. 2160; Tirmizî, K. Savm, b. 13, n. 702

[269]. Tirmizi, K. Savm, Bâbu, ma yestehıbbu aleyhil iftarı, n. 695; Nesêî, İbn-i Mâce, K. Savm, B. Mâcâe ma yestehıbbu'l-iftâr, n. 1699

[270]. Tirmizi, K. Savm, B. mâ câe vustehabbu aleyhil iftarı, n. 694

[271]. Buhârî, K. Savm, Bâbu iza eftara fî Ramazane, n. 47/3; İbn-i Mâce, K. Savm, Bâbu fî men eftara nâsiyen, n. 1674

[272]. Buhârî, K. Savm, Bâbu-ul-Visâli, n. 48/3; Müslim, K. Savm, Bâb-un-Nehyi anil visâli fîs-Savm, n. 1102; Ahmed bin Hanbel 4721; rakamıyla tahriç etti.

[273]. Buhârî, K. Savm, bab-ul-Visâl, n. 48/3

[274]. Buhâri, K. Savm, n. 33/3; Tirmizi, K. Savm, bab-ut-teşdidî lil gıybeti li-müslimi, n. 707; İbn-i Mâce, K. Savm, bab-ul gıybeti ve-r-refesi lis-sâimi, n. 1689

[275]. Müslim, K. Savm, bâbu hıfz-ıl-lisanı li-s-sâimi, n. 1151; Nesêî, K. Savm, bâbu fazl-ıs-sâimi n. 2218; Buhâri, K. Savm, bâbu hel yekûlü inni sâimün, n. 34/3

[276]. Tirmizi, K. Savm, Bâbu-us-sivak-i lis-sâimi, n. 725; Buhâri, K. Savm

[277]. K. Savm, Bâbu kerahiyet-il-istinşak, n. 788; Nesêî, K. Taharet, Bâbu Mübâlağa filistinşak, n. 87; İbn-i Mâce, K. Taharet, Bâb-ul Mübâlağa fil-istinşak, n. 407

[278]. İbn-i Mâce, K. Savm, Bâb-ul-hacâmeti lis-sâimi, n. 1680

[279]. İbn-i Mâce, K. Savm, Bâb-ul-hacâmeti

[280]. Buhâri, K. Tıb, B. 11, n. 161; Tirmizî, K. Savm, Bâb-ur-ruhsati fil hacameti zalike, n. 775; İbn-i Mâce, K. Sıyam, b. Hacametil İslâmi, n. 1682; Muvatta, k. Sıyam, n. 30

[281]. Tirmizî, K. Savm, B. Miner-ruhsati, n. 777; İbn-i Mâce, K. Savm, Bâb-ul-hacameti, n. 1682

[282]. K. Savm, Bâb-ul-hacameti, n. 43/3

[283]. Tirmizi, K. Savm, Bâbu fî-men istekai amden, n. 720; İbn-i Mâce, K. Savm, bâb-us-Sâimi, n. 1676; Hâkim, Müstedrek, n. 426/1

[284]. Tirmizî, B. Taharet, b. 64, n. 87; Nesêî,

[285]. Buhâri, K. Savm, Bâbu-l-Mübâşereti lis-sâimi, n. 38/3; Müslim, K. Savm, Bâb-l kubleti fî-s-savmi, n. 1106; Nesêî, İbn-i Mâce, K. Savm, Bâbu fî-l-kubleti li-s-saimi, n. 1684

[286]. Müslim, K. Savm, Bâb-ul-kubleti li-s-sâimi n. 70; Tirmizi, K. Savm, Bâb-ul-kubleti li-s-sâimi n. 727; Nesêî, İbn-i Mâce, K. Savm, B. Macâe fil kubleti li-s-sâimi n. 1683

[287]. Müsned, n. 138; Hâkim, n. 431, Neyl-ül evtâr, n. 287/4

[288]. Buhârî, K. Savm, Bâb-üs-Sâimi Yusbihi Cünüben, N. 38

. Müslim, K. Svm, Bâbu sıhhati savmi men esbaha, N. 1109 Neseî

[289]. Müslim, K. Savm, Bâbu sıhhati savm-il-Cünübi, n. 1110; Neseî

[290]. Buhârî, K. Savm, Bâbu iza camea fi ramazane, n. 41/3, Müslim, K. Savm, Bâbu tağlizu tahrîm-il-cima, n. 1111; Tirmizi, K. Savm, Bâbu kefâreti-l-fitri fi..., n. 724; Nesêî, İbn-i Mâce, Savm, Bâbu kefâreti men eftare yevmen, n. 1681

[291]. Buhârî, K. Savm, Bâbu izâ câmea fi ramazâne, n. 41/3; Müslim, K. Savm, Bâbu tağlîzi tahrîmi-l-cimâi, n. 1110

[292]. Tirmizî, K. Savm, Bâbu-l-iftârı müteammiden, n. 723; İbn-i Mâce, , K. Savm, Bâbu keffâreti men eftera yevmen min ramazâne n, 1672

[293]. Buhârî, K. Savm, Bâbu-s-Sâimi izâ ekele nâsiyen, n. 40/3; İbn-i Mâce, K. Sıyam, B. 15, n. 1155; İbn-i Mâce, K. Sıyam, b. 15, n, 1673; Tirmizî, K. Savm, b. 26, n, 721

[294]. Buhârî, K. Savm, Bâbu metâ yakdî kazâu ramazâne, n. 45/3; Müslim, K. Savm, Bâbu kazâi ramazâne fi Şa'ban, n. 1146; İbn-i Mâce, K. Savm, Bâbu kazâi ramazâne, n. 1696; Nesêî, K. Savm, n. 2321

[295]. Buhârî, K. Savm, Bâbu men mâte ve aleyhi's-savmi, n. 47/3; Müslim, K. Savm, Bâbu kazâi-s-savmi ani-l-meyyiti, n. 1147

[296]. Buhârî, K. Savm, Bâbu-s-savmi fi-s-seferi, n. 43/3; Müslim, K. Savm, Bâbu-t-tahyîri fi-s-savmi ve-l-fitri, n. 1121, Tirmizi, K. Savm, Bâbu-r-ruhsati fi-s-savmi fi-s-seferi, n. 711; Nesêî, n. 2296; İbn-i Mâce, K. Sıyam, B. Mâcâe fi-s-Savmi fi-s-seferi, n. 1662

[297]. Müslim, K. Savm, B. Tahyir fi-s-Savmi, n. 1121

[298]. Buhârî, K. Savm, Bâbu men eftara fi-s-seferi, n. 44/3; Müslim, K. Savm, Bâbu cevazı-s-savmi ve-l-fitri, n. 1113; Nesêî, Nn, 2289

[299]. Buhâri, K. Savm, Bâbu lem ya'ib eshâben-Nebiyyi sallallahu aleyhi ve sellem, n. 44/3; Müslim, K. Savm, Bâbu cevâzı-s-savmı ve-l-fitrı fi-s-seferi, n. 1118

[300]. Müslim, K. Savm, Bâbu ecir-l-muftırı fi-s-seferi, n. 1120; Nesêi, n. 2311; Tirmizi, K. Savm, B. Mâcâe fir-ruhsati fi-s-Seferi, n. 712

[301]. Buhârî, K. Savm, Bâbu kavli-n-nebiyyi sallallahu aleyhi ve sellem, n. 44/3; Müslim, K. Savm cevâzı-s-savmı ve-l-fitrı li-lmüsâfiri, n. 1115; Nesêi, K. Savm. Bâbu mâ yekrahu mine-s-sıyâmı fi-s-seferi, n. 2259

[302]. Tirmizi, K. Savm, Bâbu-r-ruhsati fi-l-iftârı l-hublâ, n. 715; Nesêi, N. 2276; İbn-i Mâce, K. Sıyam, b. 12, n. 1667

[303]. Buhârî, K. Savm Bâbu izâ sâme eyyâmı min Ramazâne, n. 43/3; Müslim, K. Saym, Bâbu-t-tahyîri fi-s-savmı ve-l-iftârı, n. 1122; İbn-i Mâce, K. Savm, Bâbu-s-savmı fi-s-seferi, n. 1663

[304]. Buhârî, K. Savm, Bâbu savmı yevme-l-fitrı, n. 55/3; Nesêi, İbn-i Mâce, K. Savm, Bâbu-n-nehyi an -sıyâmı-l-fitrı, n. 1722; Müslim, K. Savm, Bâbu-n-nehyi an savmı yevme-l-fitrı, n. 1137; Tirmizi, K. Savm, Bâbu kerâhiyeti-s-savm yevme-l-fitrı ve-n-nahri, n. 771

[305]. Buhârî, K. Savm, Bâbu savmı yevme-l-fitrı, n. 55/3; Müs'im, K. Savm, Babu-n-nehy an savmı yevme-l-fitrı, n. 140; Tirmizi, K. Savm, Bâbu kerahiyyeti's-Savm yevme-l-fitrı, n. 772

[306]. Tirmizi, K. Savm, Bâbu kerâhiyeti savmı eyyami-t-teşrik, n. 773; Müslim, K. Savm, Bâbu tahrîmi savmı eyyamit-teşrik n. 1142

[307]. Buhârî, K. Savm, Bâbu savmı yevmi-l-Cuma, n. 54/3; Müslim, K. Savm, Bâbu kerâhiyeti sıyâmı yevma'-l-cum'a, n. 1144; Tirmizi, K. Savm, Bâbu kerâheti savmı yevmi'-l-cum'a, n. 743; Nesêi; İbn-i Mâce, K. Savm, Bâbu Sıyâmı yevmi-l-Cuma, n. 1723

[308]. Tirmizi, K. Savm, Bâbu savms-sebti n. 744; İbn-i Mâce, K. Savm, Bâbu fi sıyâmı yevmi-s-sebti, n. 1726

[309]. Buhâri, K. Savm, Bâbu savmi yevmi-l-Cuma, n. 54/3; Müslim, K. Sıyâm, B. Kerahiyeti-s-Sıyâmı yevmil-Cuma, n.1144

[310]. Müslim, K. Sıyam, B. 36, n. 1162; Tirmizi, K. Savm, B. Mâcâe fi savmı-d-dehri, n. 767; Nesêî, n. 2384; İbn-i Mâce, K. Savm, Bâbu Sıyâmı yevmi arafe, n. 1730

[311]. Buhârî, K. Savm, Bâbu Savmi-d-dehri, n. 51/3; Müslim, K. Savm, Bâbu-n-nehyi an savmi-d-dehri, n. 1159; Nesêî, n. 2393

[312]. Nesêî, İbn-i Mâce, K. Savm, Bâbu Sıyâmı eşhuri-l-hurum, n. 1741

[313]. Müslim, K. Savm, Bâbu fazl-ı kavmi-l-muhrimi, n. 1163; Tirmizi, K. Savm, Bâbu fi savmi-l-muhrim, n. 740 Nesêî, K. Siyam, Bâbu Sıyam-ı Eşhur-ul-Hurum, n. 1742

[314]. Buhâri, K. Savm, Bâbu ma yüzkeru min Savmi-n-Nebiyyi sallallahu aleyhi ve sellem n, 50/3; Müslim, K. Savm, Bâbu Sıyâmı-n-Nebiyyi fi ğayri Ramâzane, n. 1157; Tirmizi, n. 1711; İbn-i Mâce, K. Sıyam, Bâbu-mâ Cae fi Siyami-n-Nebiyyi, n. 1711; Nesêî, K. Sıyam, n. 2348

[315]. Nesêî, K. Sıyam, n. 2358

[316]. Tirmizi, K, Savm, n. 748;

[317]. Müslim, K. Savm, Bâbu ıstıhbâbı savmi sitteti eyyâm, 1164; Tirmizi, K. Savm, Bâbu Sıyâm, n. 759; Nesêî, İbn-i Mâce K. Savm, n. 1716

[318]. Buhâri, K. Savm, Bâbu savmi Şa'bâne, n. 50/3; Müslim, K. Savm, Bâbu Sıyâmı-n-Nebiyyi fi ğayri Ramazan, n. 1156; Nesêî, K. Sıyam, n. 2179

[319]. Nesêî, K. Savm, Bâbu Savmi-n-Nebiyyi, sallallahu aleyhi ve sellem, n. 2360; Tirmizi, K. Savm, Bâb-u mâ cae fi savm'ul-isneyn-i vel hamisi, n. 745; Nesêî, K. Savm, N. 2188, İbn-i Mâce, K. Sıyam, Bâb-u Sıyam-u yevm'ul-İsneyn, n. 1739

[320]. Buhârî, K. Savm, Bâbu-l-ameli fi eyyâmı-l-aşrı; Tirmizi, K. Savm, n. 757; İbn-i Mâce, K. Sıyam, n. 1739

[321]. Müslim, Tirmizi, K. Savm, n. 756; Nesêî, İbn-i Mâce, K. Sıyam, n. 1739

[322]. Nesêî, K. Hac, İbn-i Mâce, K. Savm, n. 1732

[323]. Buhârî, K. Savm, Bâbu savmı yevmi arefe, n. 55/3; Müslim, K. Savm, Bâbu ıstıhbâbı-l-fitri li-l-hâccı, n. 1123; Nesêî, K. Savm, N. 2289

[324]. Buhârî, K. Savm, Bâbu sıyâmı yevmi aşûra, n. 56/3; Müslim, K. Savm, Bâb-u sıyâmı yevmi aşûrâ, n. 1125; Tirmizi, K. Savm, Bâbu mâ câe fi-r-ruhsati fi terkis-savm, n. 753

[325]. Buhârî, K. Savm, Bâbu Sıyâmı Aşûra, n. 57/3; Müslim, K. Savm, Bâbu Sıyâmı, aşûra, n. 1126

[326]. Buhârî, K. Sıyam, Bâb-u Savm-ı yevm-i Aşûra, n. 1130; İbn-i Mâce, K. Sıyam, Bâb-ı Sıyam-ı yevm-i Aşûra, n. 1734

[327]. Müslim, K. Savm, Bâbu eyyi yevme yusâmu fi Aşûra, n. 1134

[328]. Müslim, K. Hâc, Bâbu eyyi yevme yusâmu fi aşûre, n. 1133; Tirmizi, K. Savm, Bâbu mâ câe Aşûra eyu yevmin huve, n. 754

[329]. Buhârî, K. Savm, Bâbu savmi Dâvud (a.s) n. 52/3; Müslim, K. Sıyam, Bâb-u Nehy-i an Savm-d-Dehri, n. 1159; Nesêî, K. Sıyam, n. 2393; İbn-i Mâce

[330]. Nesêî, K. Savm, Bâbu keyfe yasûmu selâsete eyyâm, n. 2434; İbn-i Mâce, K. Savm, Bâbu fi sıyâmı selâseti eyyâm, n. 1707;

[331]. Tirmizi, K. Savm, Bâbu savmi yevmi-l-Cum'a, n. 742; Nesêî, K. Savm, n. 2370

[332]. Nesêî, K. Savm, Bâbu keyfe yasûmu selâsete eyyâmin min kulli şehrin, n. 2416

[333]. Nesêî, K. Savm, Bâbu keyfe yasûmu selâsete eyyâmin min kulli şehrin, n. 2421;

[334]. Müslim, K. Savm, Bâbu ıstıhbâbı selâseti eyyâm min kull-i şehrin, n. 1160; Tirmizi, K. Savm mâ câe fî savm-ı selâseti eyyâmin min kull-i şehrin, N. 763; Nesêî, K. Savm, n. 2417; İbn-i Mâce, K. Sıyam, Bâb-u ma câe fî sıyam-ı selâseti eyyam n, 1709

[335]. Tirmizi, K. Savm, n. 730; Nesêî, n, 2333; İbn-i Mâce, K. Savm, n. 1700

[336]. Müslim, K. Sıyam, n. 1154; Nesêî, K. Savm, n. 2324; Tirmizî, K. Savm, n. 734; İbn-i Mâce, K. Savm, 1701

[337]. Tirmizi, K. Savm, Bâbu iftârı-s-Sâimi-l Mutavavvir, n. 732

[338]. Müslim, K. Zekât, Bâbu mâ enfaka-l-abdu min mevlâhu, n. 1026; Buhârî, K. Nikâh, Bâbu savmi-l-mer'eti bi izni zevcihâ, n. 38/7; Tirmizi, K. Savm, Bâbu kerâhiyet-i savmi-l-mer'eti illâ bi izn-i Zevciha, n. 782

[339]. Müslim, K. Savm, Bâbu-s-Sâimi yüd'a il taâmi, n. 1150; Tirmizi, K. Savm, Bâbu icâbeti-s-Sâimi-d-da've, n. 780; Buhâri, K. Nikâh, Bâbu hakkı icâbeti-l-velîme, n. 31/7

[340]. Buhâri, K. İ'tikâf, Bâbu'l-i'tikâfı fî-l-aşri-l-evâhiri, n. 62/3; Müslim, K. İtikâf, Bâbu'l-i'tikâfı fî-l-asni-l-evâhiri, n. 1172; Tirmizi, K. Savm, n. 790; Nesêî,

[341]. Buhâri, K. İ'tikâf, Bâbu i'tikâfı-n-Nisâ, n. 63/3; Müslim, K. İ'tikâf, Bâbu metâ yedhulu men erâde-l-itikâfe, n. 1173 Tirmizi, K. Savm, Bâb-u mâ câe fî-l-itikâf, n. 791; Nesêî, İbn-i Mâce, K. Savm, Bâbu fî men yebtediû l-i'tikâfe, n. 1771

[342]. Buhâri, K. İtikâf, n. 62/3; Müslim, K. İtikâf, Bâbu-l-i'tikâf, n. 1171

[343]. Buhâri, K. İ'tikâf, Bâbu'l-İtikâfı fî-l-aşrı-l-evsatı, n. 67/3; Nesêî, İbn-i Mâce, K. Savm, Bâbu mâ câe fî-l-i'tikaf, n. 1770

[344]. Buhâri, K. İ'tikâf lâ yedhulu-l-beyte illa li hâcetin, n. 63/3; Tirmizi, N. 804; İbn-i Mâce, K. Tahâret, n. 633; Müslim, K. Hayz, n. 297; Nesêî, K. Hayz, K. Taharet, Bâbu terci-l-haiz, n. 386

[345]. Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 156/3; Buhâri, K. Ahkâm Bed'i-l-halk-ı; Müslim, K. Selâm, Bâbu yestehibbu limen ruiye hâliyen bi-imraetin, n. 2175; Dârimî, K. Rıkâk, İbn-i Mâce, K. Sıyâm.

[346]. Buhâri, K. İ'tikâf, Bâbu izâ nezera fi-l-câhiliyyeti, n. 66/3; Müslim, K. Eymân, Bâbu nezri-l-kâfir, n. 1656

[347]. Buhâri, K. İ'tikâf, Bâbu i'tikâfi-l-mustehâzâtı, n. 64/3; Nesêî, K. Sıyam, Bâbu-l-mustehâzâtı, n. 1780; İbn-i Mâce, K. Sıyam, Bâbu-l-Mustehâze ta'tekifu

[243]. Buhâri, K. Savm, Bâbu: "Uhülle leküm Leylete-s-sayamı" tefsiri, n. 37/2; Tirmizi, K. Tefsir, B. Min Sûret-il-Bakare, n. 2972; Nesêî, K. Savm, Ayet Bakara suresi, 187

[244]. Buhârî, K. Tefsir Tefsîri suret-il-Bakare, n. 31/6; Müslim, K. Savm, Bâbu: "Ve alellezine Yutikûnehü, n. 1145; Tirmizi, K. Savm, Bâbu, "Ve alellezine Yutikûnehü, n. 798; Nesêî, K. Savm, n. 2318

[245]. Buhâri, K. Savm, Bâbu kavl-i Nebiyyi sallallahu aleyhi ve sellem, "İza raeytümü" n. 34/3; Müslim, K. Savm, Bâbu Vucub-i Savmi Ramazan, n. 1080; İbn-i Mâce, K. Savm, Bâbu: "Sûmû ru'yetihi bi lafzın, n. 1654 Nesêî, K. Savm, n. 2142

[246]. Müslim, K. Sıyam, B. Vucûb-i Sıyam, n. 1080; Nesêî, K. Savm-ı Ramazan, n. 2122; Buhâri, K. Savm, n. 34/3; İbn-i Mâce, K. Sıyam, B. Mâce Fesûmû, Liru'yetihi, n. 1654

[247]. Tirmizi, K. Savm, b. 6, n. 689; Müsned, n. 3776

[248]. İbn-i Mâce, K. Savm, n. 1659; Tirmizi, K. Savm, Bâbu şerha idin, n. 682; Buhâri, K. Savm, Bâbu şehrâ idin lâ Yenkusani, n. 35/3; Müslim, K. Savm, Bâbu mânâ sehrâ idin, n. 1069

[249]. İbn-i Mâce, K. Sıyâm, Babu Mâcâe fi-s-Savmi fi-s-Sefer, n. 1660; Tirmîzî K. Savm, Babu-s-Savmi yevme tesûmûne, n. 697

[250]. Nesêî, K. Savm, Bâbu zikr-il-İhtilâfi alâ mansûrin, n. 2128

[251]. İbn-i Mâce, K. Sıyam, B. Fi sûmi liru'yetihi, n. 1655; Tirmizi, K. Savm, Babu Mâ câe enne-s-savme liru'yetin, n. 688; Nesêî, K. Savm, Bâbu zikr-il-ihtilâfi, n. 2126; Müslim, K. Savm, Bâbu Savmi Vucub-i Ramazane, n. 1081

[252]. Buhâri, K. Savm bab-us-Savmi Âhir-ıŞ-Şehri, n. 45; Müslim, K. Savm n. 1161

[253]. Müslim, K. Savm, Babu beyanı enne liküllü beled-i-ru'yeti, n. 1087; Tirmizi, K. Savm, Bâbu liküllü ehli beledi ru'yetihim, n. 693, Nesêî, K. Savm, n. 2113; Müsned, n. 2790

[254]. Tirmizî, K. Savm, n. 686; Nesêî, K. Savm, n. 2190; İbn-i Mâce, K. Sıyam, İbn-i Mâcâe fî sıyâmı yevmi şek n. 1645

[255]. Buhâri, N. 35; Müslim, K. Sıyâm, b. Lâ tükaddimû ramazâne, n. 1082; Tirmizi, K. Savm, b. Mâcâe Lâ tekaddem'u-ş-Şehra bisavmin, n. 685; Nesêî; İbn-i Mâce, K. Sıyam, B. Mâcâe en yetekaddeme bi savmin, n. 1650

[256]. Tirmizi, K. Savm, Bâbu visâl-i Şabanı bi Ramazan, n. 736; Nesêî, K. Savm, n. 2177; İbn-i Mâce, K. Savm, b. Mâcâe Visâli-Şaban bi Ramazane, n. 1648

[257]. Tirmizi, K. Savm, bâbu kerahiyet-is-savmi fî nısfı, n. 738; İbn-i Mâce, K. Savm, n. 1651

[258]. Tirmizi, K. Savm, B. Mâcâe fis-savmi bi-ş-şehâdeti n. 691; Nesêî, n. 2110; İbn-i Mâce, K. Savm, Babu ma câe fiş-şehâdeti aler-ruyeti'l hılâfe, n. 1652

[259]. Müslim, K. Sıyam, b. Fazlı-s-Sahur, n. 1096; Nesêî, n. 2168; İbn-i Mâce, K. Sıyam, b. Mâcâe fî fazlı-s-Sahur, n. 709

[260]. Nesêî, K. Savm, bâb da'vet-is-Sahur, n. 2165

[261]. Müslim, K. Savm, Bâbu's-Savm, Yahsılı bi tulû'ı-l-fecri, n. 1094; Nesêî, n. 2173; Tirmizi, K. Savm, b. Mâcâe fî beyânıl fecri, n. 706

[262]. Müsned, n. 3654; Buhârî, K. Savm, n. 1093; Müslim, K. Savm, B. Beyanı, enne-d-duhûle fîs savmi, n. 1696; İbn-i Mâce, K. Sıyam, B. Macâe fî te'hir 1s-sahûr

[263]. Tirmizi, K. Savm, Bâbu beyan-il-fecri, n. 705

[264]. Buhârî, K. Savm, n. 36/3; Müslim, n. 1090; Tirmizi, K. Tefsir, n. 2974

[265]. Buhârî, K. Savm, n. 46/3; Müslim, K. Savm, Bâbu Vakti inkıda-is-Savmi, n. 1100; Tirmizi, K. Savm, Bâbu İza ekbele'l-Leylû, n. 698

[266]. Buhârî, K. Savm, Bâbu yehıllü fitr-us-Sâimi, n. 46/3; Müslim, K. Savm, Babu vakti inkıdâ-is-Savmi, n. 1101; Nesêi,

[267]. Tirmizî, K. Savm, n. 699; Nesêi, N. 1698; İbn-i Mâce, K. Savm, Bâbu ta'cilil iftarı, n. 1698; Buhârî, b. 44, n. 47/3

[268]. Müslim, K. Savm, Bâbu fazl-1s-sahuri, n. 1099; Nesêi, n. 2160; Tirmizî, K. Savm, b. 13, n. 702

[269]. Tirmizi, K. Savm, Bâbu, ma yestehıbbu aleyhil iftarı, n. 695; Nesêi, İbn-i Mâce, K. Savm, B. Mâcâe ma yestehıbbu'l-iftâr, n. 1699

[270]. Tirmizi, K. Savm, B. mâ câe vustehabbu aleyhil iftarı, n. 694

[271]. Buhârî, K. Savm, Bâbu iza eftara fî Ramazane, n. 47/3; İbn-i Mâce, K. Savm, Bâbu fî men eftara nâsiyen, n. 1674

[272]. Buhârî, K. Savm, Bâbu-ul-Visâli, n. 48/3; Müslim, K. Savm, Bâb-un-Nehyi anil visâli fîs-Savm, n. 1102; Ahmed bin Hanbel 4721; rakamıyla tahriç etti.

[273]. Buhârî, K. Savm, bab-ul-Visâl, n. 48/3

[274]. Buhârî, K. Savm, n. 33/3; Tirmizi, K. Savm, bab-ut-teşdidi lil gıybeti li-müslimi, n. 707; İbn-i Mâce, K. Savm, bab-ul gıybeti ve-r-refesi lis-sâimi, n. 1689

[275]. Müslim, K. Savm, bâbu hıfz-ıl-lisanı li-s-sâimi, n. 1151; Nesêî, K. Savm, bâbu fazl-ıs-sâimi n. 2218; Buhâri, K. Savm, bâbu hel yekûlü inni sâimün, n. 34/3

[276]. Tirmizi, K. Savm, Bâbu-us-sivak-i lis-sâimi, n. 725; Buhâri, K. Savm

[277]. K. Savm, Bâbu kerahiyet-il-istinşak, n. 788; Nesêî, K. Taharet, Bâbu Mübâlağa filistinşak, n. 87; İbn-i Mâce, K. Taharet, Bâb-ul Mübâlağa fil-istinşak, n. 407

[278]. İbn-i Mâce, K. Savm, Bâb-ul-hacâmeti lis-sâimi, n. 1680

[279]. İbn-i Mâce, K. Savm, Bâb-ul-hacâmeti

[280]. Buhâri, K. Tıb, B. 11, n. 161; Tirmizî, K. Savm, Bâb-ur-ruhsati fil hacameti zalike, n. 775; İbn-i Mâce, K. Sıyam, b. Hacametil İslâmi, n. 1682; Muvatta, k. Sıyam, n. 30

[281]. Tirmizî, K. Savm, B. Miner-ruhsati, n. 777; İbn-i Mâce, K. Savm, Bâb-ul-hacameti, n. 1682

[282]. K. Savm, Bâb-ul-hacameti, n. 43/3

[283]. Tirmizi, K. Savm, Bâbu fî-men istekai amden, n. 720; İbn-i Mâce, K. Savm, bâb-us-Sâimi, n. 1676; Hâkim, Müstedrek, n. 426/1

[284]. Tirmizî, B. Taharet, b. 64, n. 87; Nesêî,

[285]. Buhâri, K. Savm, Bâbu-l-Mübâşereti lis-sâimi, n. 38/3; Müslim, K. Savm, Bâb-l kubleti fî-s-savmi, n. 1106; Nesêî, İbn-i Mâce, K. Savm, Bâbu fî-l-kubleti li-s-saimi, n. 1684

[286]. Müslim, K. Savm, Bâb-ul-kubleti li-s-sâimi n. 70; Tirmizi, K. Savm, Bâb-ul-kubleti li-s-sâimi n. 727; Nesêî, İbn-i Mâce, K. Savm, B. Macâe fil kubleti li-s-sâimi n. 1683

[287]. Müsned, n. 138; Hâkim, n. 431, Neyl-ül evtâr, n. 287/4

[288]. Buhârî, K. Savm, Bâb-üs-Sâimi Yusbihi Cünüben, N. 38

. Müslim, K. Svm, Bâbu sıhhati savmi men esbaha, N. 1109 Neseî

[289]. Müslim, K. Savm, Bâbu sıhhati savm-il-Cünübi, n. 1110; Neseî

[290]. Buhâri, K. Savm, Bâbu iza camea fî ramazane, n. 41/3, Müslim, K. Savm, Bâbu tağlizu tahrîm-il-cima, n. 1111; Tirmizi, K. Savm, Bâbu kefâreti-l-fitri fî..., n. 724; Nesêî, İbn-i Mâce, Savm, Bâbu kefâreti men eftare yevmen, n. 1681

[291]. Buhâri, K. Savm, Bâbu izâ câmea fî ramazâne, n. 41/3; Müslim, K. Savm, Bâbu tağlîzi tahrîmi-l-cimâi, n. 1110

[292]. Tirmizî, K. Savm, Bâbu-l-iftârı müteammiden, n. 723; İbn-i Mâce, , K. Savm, Bâbu keffâreti men eftera yevmen min ramazâne n, 1672

[293]. Buhârî, K. Savm, Bâbu-s-Sâimi izâ ekele nâsiyen, n. 40/3; İbn-i Mâce, K. Sıyam, B. 15, n. 1155; İbn-i Mâce, K. Sıyam, b. 15, n, 1673; Tirmîzi, K. Savm, b. 26, n, 721

[294]. Buhâri, K. Savm, Bâbu metâ yakdî kazâu ramazâne, n. 45/3; Müslim, K. Savm, Bâbu kazâi ramazâne fî Şa'ban, n. 1146; İbn-i Mâce, K. Savm, Bâbu kazâi ramazâne, n. 1696; Nesêî, K. Savm, n. 2321

[295]. Buhâri, K. Savm, Bâbu men mâte ve aleyhi's-savmi, n. 47/3; Müslim, K. Savm, Bâbu kazâi-s-savmi ani-l-meyyiti, n. 1147

[296]. Buhârî, K. Savm, Bâbu-s-savmi fî-s-seferi, n. 43/3; Müslim, K. Savm, Bâbu-t-tahyîri fî-s-savmi ve-l-fitri, n. 1121, Tirmizi, K. Savm, Bâbu-r-ruhsati fî-s-savmi fî-s-seferi, n. 711; Nesêî, n. 2296; İbn-i Mâce, K. Sıyam, B. Mâcâe fî-s-Savmi fî-s-seferi, n. 1662

[297]. Müslim, K. Savm, B. Tahyir fî-s-Savmi, n. 1121

[298]. Buhâri, K. Savm, Bâbu men eftara fî-s-seferi, n. 44/3; Müslim, K. Savm, Bâbu cevâzı-s-savmi ve-l-fitri, n. 1113; Nesêî, Nn, 2289

[299]. Buhâri, K. Savm, Bâbu lem yaıb eshâben-Nebiyyi sallallahu aleyhi ve sellem, n. 44/3; Müslim, K. Savm, Bâbu cevâzı-s-savmi ve-l-fitri fî-s-seferi, n. 1118

[300]. Müslim, K. Savm, Bâbu ecir-l-muftırı fî-s-seferi, n. 1120; Nesêî, n. 2311; Tirmizi, K. Savm, B. Mâcâe fir-ruhsati fî-s-Seferi, n. 712

[301]. Buhârî, K. Savm, Bâbu kavli-n-nebiyyi sallallahu aleyhi ve sellem, n. 44/3; Müslim, K. Savm cevâzı-s-savmı ve-l-fitrı li-lmüsâfiri, n. 1115; Nesêî, K. Savm. Bâbu mâ yekrahu mine-s-sıyâmı fî-s-seferi, n. 2259

[302]. Tirmizi, K. Savm, Bâbu-r-ruhsati fl-ıftârı l-hublâ, n. 715; Nesêî, N. 2276; İbn-i Mâce, K. Sıyam, b. 12, n. 1667

[303]. Buhârî, K. Savm Bâbu izâ sâme eyyâmı min Ramazâne, n. 43/3; Müslim, K. Saym, Bâbu-t-tahyîri fî-s-savmı ve-l-ıftârı, n. 1122; İbn-i Mâce, K. Savm, Bâbu-s-savmı fî-s-seferi, n. 1663

[304]. Buhârî, K. Savm, Bâbu savmı yevme-l-fitrı, n. 55/3; Nesêî, İbn-i Mâce, K. Savm, Bâbu-n-nehyi an -sıyâmı-l-fitrı, n. 1722; Müslim, K. Savm, Bâbu-n-nehyi an savmı yevme-l-fitrı, n. 1137; Tirmizi, K. Savm, Bâbu kerâhiyeti-s-savm yevme-l-fitrı ve-n-nahri, n. 771

[305]. Buhârî, K. Savm, Bâbu savmı yevme-l-fitrı, n. 55/3; Müs'im, K. Savm, Babu-n-nehy an savmı yevme-l-fitrı, n. 140; Tirmizi, K. Savm, Bâbu kerahiyyeti's-Savm yevme-l-fitrı, n. 772

[306]. Tirmizi, K. Savm, Bâbu kerâhiyeti savmı eyyami-t-teşrik, n. 773; Müslim, K. Savm, Bâbu tahrîmi savmı eyyamit-teşrik n. 1142

[307]. Buhârî, K. Savm, Bâbu savmı yevmi-l-Cuma, n. 54/3; Müslim, K. Savm, Bâbu kerâhiyeti sıyâmı yevma'-l-cum'a, n. 1144; Tirmizi, K. Savm, Bâbu kerâheti savmı yevmi'-l-cum'a, n. 743; Nesêî; İbn-i Mâce, K. Savm, Bâbu Sıyâmı yevmi-l-Cuma, n. 1723

[308]. Tirmizi, K. Savm, Bâbu savms-sebti n. 744; İbn-i Mâce, K. Savm, Bâbu fî sıyâmı yevmi-s-sebti, n. 1726

[309]. Buhârî, K. Savm, Bâbu savmı yevmi-l-Cuma, n. 54/3; Müslim, K. Sıyâm, B. Kerahiyeti-s-Sıyâmı yevmil-Cuma, n.1144

[310]. Müslim, K. Sıyam, B. 36, n. 1162; Tirmizi, K. Savm, B. Mâcâe fi savmı-d-dehri, n. 767; Nesêî, n. 2384; İbn-i Mâce, K. Savm, Bâbu Sıyâmı yevmi arafe, n. 1730

[311]. Buhârî, K. Savm, Bâbu Savmi-d-dehri, n. 51/3; Müslim, K. Savm, Bâbu-n-nehyi an savmi-d-dehri, n. 1159; Nesêî, n. 2393

[312]. Nesêî, İbn-i Mâce, K. Savm, Bâbu Sıyâmı eşhuri-l-hurum, n. 1741

[313]. Müslim, K. Savm, Bâbu fazl-ı kavmi-l-muhrimi, n. 1163; Tirmizi, K. Savm, Bâbu fi savmi-l-muhrim, n. 740 Nesêî, K. Siyam, Bâbu Sıyam-ı Eşhur-ul-Hurum, n. 1742

[314]. Buhârî, K. Savm, Bâbu ma yüzkeru min Savmi-n-Nebiyyi sallallahu aleyhi ve sellem n, 50/3; Müslim, K. Savm, Bâbu Sıyâmı-n-Nebiyyi fi ğayri Ramâzane, n. 1157; Tirmizi, n. 1711; İbn-i Mâce, K. Sıyam, Bâbu-mâ Câce fi Sıyami-n-Nebiyyi, n. 1711; Nesêî, K. Sıyam, n. 2348

[315]. Nesêî, K. Sıyam, n. 2358

[316]. Tirmizi, K. Savm, n. 748;

[317]. Müslim, K. Savm, Bâbu ıstıhbâbı savmi sitteti eyyâm, 1164; Tirmizi, K. Savm, Bâbu Sıyâm, n. 759; Nesêî, İbn-i Mâce K. Savm, n. 1716

[318]. Buhârî, K. Savm, Bâbu savmi Şa'bâne, n. 50/3; Müslim, K. Savm, Bâbu Sıyâmı-n-Nebiyyi fi ğayri Ramazan, n. 1156; Nesêî, K. Sıyam, n. 2179

[319]. Nesêî, K. Savm, Bâbu Savmi-n-Nebiyyi, sallallahu aleyhi ve sellem, n. 2360; Tirmizi, K. Savm, Bâb-u mâ câce fi savm'ul-isneyn-i vel hamisi, n. 745; Nesêî, K. Savm, N. 2188, İbn-i Mâce, K. Sıyam, Bâb-u Sıyam-u yevm'ul-İsneyn, n. 1739

[320]. Buhârî, K. Savm, Bâbu-l-ameli fi eyyâmı-l-aşrı; Tirmizi, K. Savm, n. 757; İbn-i Mâce, K. Sıyam, n. 1739

[321]. Müslim, Tirmizi, K. Savm, n. 756; Nesêî, İbn-i Mâce, K. Sıyam, n. 1739

[322]. Nesêî, K. Hac, İbn-i Mâce, K. Savm, n. 1732

[323]. Buhârî, K. Savm, Bâbu savmı yevmi arefe, n. 55/3; Müslim, K. Savm, Bâbu ıstıhbâbı-l-fitri li-l-hâccı, n. 1123; Nesêî, K. Savm, N. 2289

[324]. Buhârî, K. Savm, Bâbu sıyâmı yevmi aşûra, n. 56/3; Müslim, K. Savm, Bâb-u sıyâmı yevmi aşûrâ, n. 1125; Tirmizi, K. Savm, Bâbu mâ câe fî-r-ruhsati fî terkis-savm, n. 753

[325]. Buhârî, K. Savm, Bâbu Sıyâmı Aşûra, n. 57/3; Müslim, K. Savm, Bâbu Sıyâmı, aşûra, n. 1126

[326]. Buhârî, K. Sıyam, Bâb-u Savm-ı yevm-i Aşûra, n. 1130; İbn-i Mâce, K. Sıyam, Bâb-ı Sıyam-ı yevm-i Aşûra, n. 1734

[327]. Müslim, K. Savm, Bâbu eyyi yevme yusâmu fî Aşûra, n. 1134

[328]. Müslim, K. Hâc, Bâbu eyyi yevme yusâmu fî aşûre, n. 1133; Tirmizi, K. Savm, Bâbu mâ câe Aşûra eyu yevmin huve, n. 754

[329]. Buhârî, K. Savm, Bâbu savmı Dâvud (a.s) n. 52/3; Müslim, K. Sıyam, Bâb-u Nehy-i an Savm-d-Dehri, n. 1159; Nesêî, K. Sıyam, n. 2393; İbn-i Mâce

[330]. Nesêî, K. Savm, Bâbu keyfe yasûmu selâsete eyyâm, n. 2434; İbn-i Mâce, K. Savm, Bâbu fî sıyâmı selâseti eyyâm, n. 1707;

[331]. Tirmizi, K. Savm, Bâbu savmı yevmi-l-Cum'a, n. 742; Nesêî, K. Savm, n. 2370

[332]. Nesêî, K. Savm, Bâbu keyfe yasûmu selâsete eyyâmin min kulli şehrin, n. 2416

[333]. Nesêî, K. Savm, Bâbu keyfe yasûmu selâsete eyyâmin min kulli şehrin, n. 2421;

[334]. Müslim, K. Savm, Bâbu ıstıhbâbı selâseti eyyâm min kull-i şehrin, n. 1160; Tirmizi, K. Savm mâ câe fî savm-ı selâseti eyyâmin min kull-i şehrin,

N. 763; Nesêî, K. Savm, n. 2417; İbn-i Mâce, K. Sıyam, Bâb-u ma câe fi sıyam-ı selâseti eyyam n, 1709

[335]. Tirmizi, K. Savm, n. 730; Nesêî, n, 2333; İbn-i Mâce, K. Savm, n. 1700

[336]. Müslim, K. Sıyam, n. 1154; Nesêî, K. Savm, n. 2324; Tirmizî, K. Savm, n. 734; İbn-i Mâce, K. Savm, 1701

[337]. Tirmizi, K. Savm, Bâbu iftârı-s-Sâimi-l Mutavavvir, n. 732

[338]. Müslim, K. Zekât, Bâbu mâ enfaka-l-abdu min mevlâhu, n. 1026; Buhârî, K. Nikâh, Bâbu savmi-l-mer'eti bi izni zevcihâ, n. 38/7; Tirmizi, K. Savm, Bâbu kerâhiyet-i savmi-l-mer'eti illâ bi izn-i Zevciha, n. 782

[339]. Müslim, K. Savm, Bâbu-s-Sâimi yüd'a il taâmi, n. 1150; Tirmizi, K. Savm, Bâbu icâbeti-s-Sâimi-d-da've, n. 780; Buhâri, K. Nikâh, Bâbu hakkı icâbeti-l-velîme, n. 31/7

[340]. Buhâri, K. İ'tikâf, Bâbu'l-i'tikâfı fi-l-aşri-l-evâhiri, n. 62/3; Müslim, K. İtikâf, Bâbu'l-i'tikâfı fi-l-asni-l-evâhiri, n. 1172; Tirmizi, K. Savm, n. 790; Nesêî,

[341]. Buhâri, K. İ'tikâf, Bâbu i'tikâfı-n-Nisâ, n. 63/3; Müslim, K. İ'tikâf, Bâbu metâ yedhulu men erâde-/l-itikâfe, n. 1173 Tirmizi, K. Savm, Bâb-u mâ câe fi-l-itikâf, n. 791; Nesêî, İbn-i Mâce, K. Savm, Bâbu fî men yebtediû l-i'tikâfe, n. 1771

[342]. Buhâri, K. İtikâf, n. 62/3; Müslim, K. İtikâf, Bâbu-l-i'tikâf, n. 1171

[343]. Buhâri, K. İ'tikâf, Bâbu'l-İtikâfı fi-l-aşrı-l-evsatı, n. 67/3; Nesêî, İbn-i Mâce, K. Savm, Bâbu mâ câe fi-l-i'tikaf, n. 1770

[344]. Buhâri, K. İ'tikâf lâ yedhulu-l-beyte illa li hâcetin, n. 63/3; Tirmizi, N. 804; İbn-i Mâce, K. Tahâret, n. 633; Müslim, K. Hayz, n. 297; Nesêî, K. Hayz, K. Taharet, Bâbu tercili-l-haiz, n. 386

[345]. Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 156/3; Buhâri, K. Ahkâm Bed'i-l-halk-ı; Müslim, K. Selâm, Bâbu yestehıbbu limen ruiye hâliyen bi-imraetin,

n. 2175; Dârimî, K. Rıkâk, İbn-i Mâce, K. Sıyâm.

[346]. Buhâri, K. İ'tikâf, Bâbu izâ nezera fi-l-câhiliyyeti, n. 66/3; Müslim, K. Eymân, Bâbu nezri-l-kâfir, n. 1656

[347]. Buhâri, K. İ'tikâf, Bâbu i'tikâfi-l-mustehâzâtı, n. 64/3; Nesêî, K. Sıyam, Bâbu-l-mustehâzâtı, n. 1780; İbn-i Mâce, K. Sıyam, Bâbu-l-Mustehâze ta'tekifu

Bir kimse oruç tutup (Akşam) uyur, ertesi akşama kadar bir şey yemezdi. Sırma bin Yas el-Ensârî, oruçlu olduğu halde karısının yanına geldi, yanında yiyecek bir şey var mı? Dedi. Kadın hayır yok, gideyim umarım ki yiyecek bir şey isterim, dedi. Kadın gitti, erkeğe uyku galebe etti. Kadın geldi ve senin istediğin olmadı, mahrum kaldın, dedi. O gün, tarlasında çalışıyordu, gündüz yarı olmadan baygın düştü. Kadın bunu Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'a anlattı, bunun üzerine "Oruç gecelerinde kadınlarınıza temas size helâl kılındı" ayeti indi. Ayeti (şafak yerinde siyah iplik beyaz iplikten ayrılanana kadar yiyin, için) cümlesine kadar okudu. (Bakara suresi ayet 188) [243]

"Takat getirenler üzerine bir miskinın bir günlük yiyeceğini fidyeye olarak vermeleri gerek" meâlindeki ayet inince bizden dileyen oruç tutar, dileyen de fidyeye verirdi. Bu hal bundan sonraki "Sizden kim ramazan ayında hazır bulunursa onu tutsun" ayeti inip de bu ayeti neshedinceye kadar devam etti. [244]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, şöyle buyurdu: "Biz okuma ve yazmasını bilmeyen bir cemaatiz. Yazamayız, hesap edemeyiz, ay (parmaklarıyla işaret ederek) şöyle, şöyle ve şöyledir," Ravi Süleyman bin Has üçüncü işarette parmağını eğip geri koydu. Yani, ay yirmi dokuz veya otuz gündür. [245]

Nâfi dedi ki: Şaban yirmi dokuz olduğu zaman ay İbn Ömer için gözetilirdi. Eğer görülürse oruçlu olurdu, ay görünmez yakın arada bulut ve toz perde yapmazsa orucu tutmayarak sabahlardı. Eğer yakın görüş sahasını bulut veya toz perdelerse, oruçlu olarak sabahlardı. İbn-i Ömer halk ile beraber orucunu yer (Ramazan'da) bu hesabı tutmazdı. [246]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte (Ramazanı) yirmi dokuz gün tuttuğumuz, onunla birlikte otuz gün tuttuğumuzdan daha çoktur.^[247]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “İki bayram ayı olan Ramazan ve Zilhicce (Sayıda noksan olsalar da sevabda) noksan olmazlar,” buyurdu.^[248]

Eyyub’un hadisinde Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Ramazan bayramınız orucu bozduğunuz gün, kurban bayramınız da, kurban kestiğiniz gündür. Arafat’ın her tarafı vakfe mahallidir. Mina’nın her tarafı kurban kesecek yerdir. Mekke’nin bütün geniş caddeleri kurban kesecek yerdir. Müzdelife’nin her tarafı vakfe yeridir.” buyurdu.^[249]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Hilâli görene kadar Ramazan ayını öne almayın veya Şaban günlerini tamamlayana kadar Ramazan ayını öne almayın. Sonra Şevval hilâlini görene veya Ramazan günlerinin sayısını tamamlayana kadar oruç tutun,” buyurdu.^[250]

Ebû Dâvud dedi ki: Bunu Hatim bin Ebû Sağire, Şu’be ve Hasen bin Sâlih, Şimâk’ten aynı manâda rivâyet ettiler. “Sonra, iftar ediniz,” demediler.^[251]

“Ramazan’dan çıkıp, iftar ettiğin vakit bir gün oruç tut.” Ravilerden biri, “İki gün oruç tut,” buyurdu şeklinde rivâyet etti.^[252]

Haris kızı Ümmül Fazl onu, Şam’a Hz. Muaviye’ye gönderdi. Dedi ki; Şam’a geldim. Onun talep ettiği şeyi yerine getirdim. Ben Şam’da iken Ramazan hilâli göründü, hilâli Cuma gecesi gördük, sonra ayın sonunda Medine’ye geldim, sonra İbn-i Abbas bana sordu, sonra ayı zikretti, Hilâli ne zaman gördünüz? dedi. Ben, “Onu Cuma gecesi gördük” dedim. “sen de gördün mü?” dedi. Ben de, “Evet gördüm, onu insanlar da gördü, oruç tuttular, Muaviye de tuttu,” dedim. İbn-i Abbas, Lâkin biz ayı cumartesi gecesi gördük, otuz günü tamamlayana veya (Şevval) ayını görene kadar oruca devam ederiz, dedi. Ben: Muaviye’nin görmesi ve bunun üzerine oruç tutması ile iktifa etmez misiniz? dedim. İbn-i Abbas hayır, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bize böyle emretti, cevabını verdi.^[253]

(Oruç tutulup tutulmayacağı) şüphe edilen günde Ammar radıyallahu anh’ın yanında bulunuyorduk (pişmiş) bir koyun getirildi. Cemaatten bazıları

sofradan uzaklaştılar. Ammar dedi ki: Kim bu günü oruçlu geçirirse Ebû'l-Kasım'a sallallahu aleyhi ve sellem âsî olmuş olur.^[254]

Ramazan orucunun (Evveline) bir ve iki gün eklemeyin, ancak bir kimsenin devam ettiği bir oruç varsa, o orucunu tutsun.^[255]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Şaban'ın dışında (Nafile olarak) senenin hiçbir ayını tam olarak oruçlu geçirmezdi. Şaban'ın dışında Şaban'ı Ramazan'a eklerdi.^[256]

Ebû Dâvud dedi: Abdurrahman bin Mehdî bunu rivâyet etmezdi. Ahmed'e niçin, diye sordum, dedi ki; zira onun yanında Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in Şaban'ı Ramazan'a eklediği rivâyeti var. Halbuki Alâ Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den bunun hiâfını rivâyet etmiştir.^[257]

Bir kere ashab Ramazan hilâlinde şüpheye düştüler, ertesi gün kalkmama, oruç tutmama görüşünde bulundular. Harra'dan, bir bedevî geldi. Ramazan Hilâlini gördüğüne şهادette bulundu. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'a getirildi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: "Allah'tan başka ilâh bulunmadığına ve benim Allah'ın Rasûlü olduğuma şahitlik eder misin?" buyurdu. Bedevî, evet ederim deyip, Hilâli gördüğüne şهادette bulundu. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Bilâle'e emretti. Bilâl de kalkmalarını oruç tutmalarını insanlara ilân etti. Ebû Dâvud diyor ki: Bu hadisi Simak vasıtasıyla İkrime'den mürsel olarak çok kimseler rivâyet ettiler. Hammad bin Seleme'den başka kimse "kıyam" lâfzını zikretmedi.^[258]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "bizim orucumuzla ehli kitabın orucu arasındaki ayırıcı vasıf sahur yemeğidir," buyurdu.^[259]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Ramazanda beni sahura çağırdı ve, "Mübarek kahvaltıya gel," buyurdu.^[260]

2346 - Semüre bin Cündeb hutbede şöyle dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Sizi seher yemeğinizden Bilâl'in ezanı ve etrafa yayılmadıkça ufuktaki şöyle (dikine) beyazlık alakoymasın," buyurdu.^[261]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Sizden birinizi sahur yemeğinden Bilâl’in ezanı alakoymasın. Bilâl o saatte ezan okur veya nida eder ki, teheccüd kılanınız istirahatâ dönsün, uyuyanlarınız uyansın.” Museddet der ki: Yahya iki elini birleştirerek “fecir şöyle görünen değil” dedi ve devamla “tâ şöyle görünen kadardır” diyerek işaret parmaklarını uzattı.^[262]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu; “Yeyiniz, içiniz, yukarı yükselerek parlayan (yalancı şafak) sizi (sahur yemekten) men etmesin, sizin için ufukta kırmızılık enine yayılana kadar yeyiniz, içiniz.”^[263]

“Sizin için şafakta beyaz iplik siyah iplikten ayrılana kadar yeyin için. ” Bakara: 87 ayeti inince elime bir beyaz ve bir de siyah iplik aldım, onları yastığımın altına koydum, onlara baktım onları birbirinden ayırt edemedim, bunu Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e anlattım, güldü ve, “Muhakkak senin yastığın geniş ve uzundur. Ancak ayetteki siyah ve beyaz iplik gece ve gündüzdür.” Ravi Osman bin Ebû Şeybe rivâyetinde, “Ancak, o gecenin siyahlığı ve gündüzün beyazlığıdır,” buyurdu.^[264]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Gece şuradan gelip, gündüz de şuradan gittiği vakti,” Müseddet (şunu) ziyade etti; “Güneş battığında oruçlu iftar eder,” buyurdu.^[265]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte bir yolculukta idik, o oruçlu idi. Güneş batınca şöyle buyurdu, “Ya Bilâl bize bulamaç yap,” Bilâl; akşamlasan (hava kararsa) ya Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, dedi. Rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem, “İn bize bulamaç yap.” Bilâl Ya Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem üzerinde daha gündüzün aydınlığı var, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “İn bize bulamaç yap,” buyurdu. Bilâl indi bulamaç yaptı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem içti ve sonra parmağını doğu tarafına işaret edip, “Gecenin şu taraftan geldiğini gördüğünüz vakit oruçlu iftar eder,” buyurdu.^[266]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “İnsanlar iftarda acele ettikleri müddetçe islâm dini üstün olarak devam eder, zira Yahudi ve Hıristiyanlar iftarı tehir ederler.”^[267]

Ben ve Mesruk, Aişe radiyallahu anha'in yanına vardık. Dedik ki; ey mü'minlerin annesi, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ashabından iki erkekten biri iftar ve namazda acele ediyor, öbürü iftarı namazı tehir ediyor. Aişe radiyallahu anha onlardan hangisi iftar ve namazda acele ediyor, dedi. Biz de Abdullah dedik. Aişe radiyallahu anha Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'de öyle yapardı, dedi.^[268]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Sizden biriniz oruçlu olduğunda hurma ile iftar etsin. Eğer hurma bulamazsa su ile iftar etsin, zira su temizdir/temizleyicidir.”^[269]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, akşam namazını kılmadan önce yaş hurmalarla iftar ederdi. Yaş hurma yoksa kuru hurmalarla iftar ederdi. Eğer o da yoksa birkaç yudum su içerdi.^[270]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in sağlığında bulutlu bir Ramazan gününde (Güneş battı zannı ile) iftar ettik, sonra güneş doğuverdi. Ebû Üsame dedi ki, Hişam'a kaza etmekle emrolundular mı, dedim. Hişam, kazadan kurtulmaya çare var mı, dedi.^[271]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Benim durumum sizinki gibi değildir. Ben (Rabbim tarafından) yedirilirim ve içirilirim” buyurdu.^[272]

Ashab: Sen oruçları birbirine uluyorsun, dediler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Benim durumum sizinki gibi değildir. Benim için bir yediren var, beni doyurur. Bir içiren var beni içirir” buyurdu.^[273]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Kim ki yalan sözü ve onunla ameli terk etmezse, onun yemeğini ve içmesini terk etmesine Allah'ın ihtiyacı yoktur.” Ahmed bin Yunus dedi ki: Bu hadisin isnadını İbn Ebi Zi'b'ten anladım. Ancak bana bu hadisi yanında bulunan ve kardeşinin oğlu olduğunu zannettiğim bir adam da iyice anlattı^[274].

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Oruç kalkandır, sizden biriniz oruçlu olduğu vakit, çirkin sözde bulunmasın, cahillik etmesin, eğer bir kimse ona çatar veya söverse, ben oruçluyum, ben oruçluyum desin,” buyurdu.^[275]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’ı oruçlu olduğu halde misvak kulanırken gördüm. Müseddet şunu ziyade etti, “Adetlendiremeyeceğim ve sayamacağım kadar.” [276]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: “Burnuna su çekmekte mübalâğa et, oruçlu bulunduğun vakit müstesna.” buyurdu. [277]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Kan alanın da, kan aldıranın da orucu bozuldu,” buyurdu. [278]

2368 - Şaddâd bin Evs radıyallahu anh’dan: “O, (Şeddâd) Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte yürürken” diye rivâyet etti ve bundan önceki Sevban hadisinin benzerini zikretti. [279]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem oruçlu iken kan aldırdı. [280]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem oruçlu ve ihramlı olduğu halde kan aldırdı. [281]

Biz oruçluya kan aldırmayı ancak meşakkate düşmemesi için terk ediyoruz. [282]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Oruçlu iken istemeyerek kusan kimseye (o günün orucunu) kaza gerekmez. Eğer kendi isteğiyle kusarsa kaza etsin,” buyurdu. [283]

2381 - Ma’dan bin Talha’dan rivâyet edildiğine göre; Ebû’d-Derdâ ona, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in (kendi isteği olmadan) istifra edip orucunu açtığını haber vermiştir. Ma’dan şöyle demiştir: Dımaşk mescidinde Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in azadlısı Sevban’a rast geldim ve Ebû Derda Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem istifra etti ve orucu bozdu diye bana haber verdi, dedim. Sevban: Ebû Derda doğru söylemiş, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in abdest suyunu da ben döktüm dedi. [284]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, oruçlu olduğu halde öper, oruçlu olduğu halde vücudunu ailesinin vücuduna sarardı, lâkin Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem nefesine en ziyade malik olandı. [285]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem oruç ayında (hanımlarını) öperdi.^[286]

Oruçlu olduğum halde canım istedi (hanımımı) öptüm ve Ey Allah'ın Rasûlü, "Bu gün ben büyük bir iş yaptım, oruçlu iken hanımımı öptüm," dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Sen oruçlu iken ağzına su alıp çalkasalan ne olur? Buna ne dersin." Buyurdu. Ravi İsa bin Hammâd'ın rivâyetinde Hz. Ömer "Bir şey olmaz" demiştir. Sonra her iki ravi ittifakla Hz. Peygamber'in şöyle buyurduğunu naklederler; "Öyleyse endişelenmekten vazgeç"^[287]

Ebû Dâvud diyor ki: (Cünüb olarak sabahlardı) sözünü söyleyen ne kadar da azdır. Asıl hadis: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem oruçlu olduğu halde cünüb olarak sabahlardı, şeklindedir.^[288]

Bir kimse kapı önünde durduğu halde Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'a şöyle dedi: Ya Rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem; ben cünüb olarak sabahlıyorum, halbuki ben oruç tutmak da istiyorum. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Ben de cünüb olarak sabahlıyorum, oruç tutmak istiyorum, yıkanıyor ve oruç tutuyorum," buyurdu. O kimse, Ya Rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem, sen bizim gibi değilsin, Allah senin geçmiş ve gelecekteki günahlarını mağfiret etti, dedi. Bunun üzerine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem gazablandı ve, "Allah'a yemin ederim ki ben sizin Allah'tan en ziyade korkanınız ve yaptığımı en ziyade bileniniz olmayı ümid ederim," buyurdu.^[289]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Azad edecek köle bulabilir misin?" dedi. Adam: Hayır, cevabını verdi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Arka arkaya iki ay oruç tutmaya gücün yeter mi?" buyurdu. Adam, hayır dedi. "Altmış fakiri doyurmaya gücün yeter mi?" hayır, dedi. "Otur," buyurdu. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem içinde hurma bulunan bir zenbil getirdi ve, "Bunu dağıt," buyurdu. Adam, Ya Rasûlallah Medine'nin Kara taşlarla kapalı iki yakası arasında bizden daha fakir bir aile yoktur, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem önden dört dişi görünene kadar güldü ve, "Bunu ehline yedir," buyurdu. Müseddet diğer bir yerde, "Azı dişleri görünene kadar güldü," dedi.^[290]

2395 - Abbâd bin Abdullah'tan, o da Aîşe radiyallahu anha'dan önceki hâdise rivâyet edilmiştir. Bu rivâyet te Hz. Aîşe der ki: "Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'a içinde yirmi sa' hurma bulunan bir sepet getirildi." [291]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Bir kimse Allah'ın verdiği ruhsatlar haricinde Ramazan'dan bir günü yerse, bir senenin orucu onun yerini tutmaz," buyurdu. [292]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'a bir adam geldi. Yâ Rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem ben oruçlu olduğum halde unutarak yedim ve içtim, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Seni Allah yedirip, içirdi" buyurdu. [293]

Benim Ramazan'dan üzerimde oruç borcu olur da (gelecek) Şaban ayına kadar onu kaza edemezdim. [294]

Ebû Dâvud: Bu nezir orucu hakkındadır ve Ahmed bin Hanbel'in görüşüdür" dedi. [295]

Hamza el-Eslemî, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'a: ben devamlı oruç tutarım, seferde de tutayım mı, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Dilersen tut, dilersen tutma," buyurdu. [296]

Ya Rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem, benim bir devam var, onu çalıştırıyorum, onun üzerinde sefere çıkıyorum, onu kiraya veriyorum, sefere çıkışım çok kere şu aya (Ramazana) tesedüf ediyor. Ben oruç tutmaya kuvvet de buluyorum, gencim bana oruç tutmak, onu tehir edip borç bırakmaktan daha kolay geliyor, onu tutsam mı sevabım daha çok, seferde yesem mi, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Bunlardan hangisini dilersen onu yap ey Hamza," buyurdu. [297]

Nebi sallallahu aleyhi ve sellem (Mekke'nin fethi için) Medine'den Mekke'ye gitmek için çıktı. Usfan'a geldi, bir bardak istedi, insanlara göstermek için su bardağını ağzına kaldırdı, bu olay Ramazan'da idi. İbn-i Abbas şöyle derdi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem yolculukta bazen oruç tutar bazen tutmazdı. [298]

2405 - Enes radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile Ramazan'da sefere çıktık, yolculuk yaptık. Bir kısmımız oruç tuttu, oruçlu olanlar yiyenleri, yiyenler de oruçluları ayıplamadılar.^[299]

Ebû Said el-Hudrî'nin yanına gittim. İnsanlar onun etrafında toplanmışlardı ve onlara fetva veriyordu. Yalnız kalmasını bekledim. Yalnız kalınca ona seferde Ramazan orucu tutmayı sordum. Ebû Said dedi ki: Mekke'nin fethi yılı Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'la beraber çıktık, oruç tutuyorduk, konaklardan bir konak yerine vardık. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Siz düşmanlarınıza yaklaştığınız zaman, orucu yemeniz size kuvvet verir," buyurdu. Sabahleyin, bir kısmımız oruçlu, bir kısmımız da orucu bozmuştu. Sonra yürüdük bir konak yerine geldik. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Siz sabahleyin düşmanlarınızla karşılaşacaksınız, orucu yemek sizin için daha kuvvet verir, oruçları bozun," buyurdu. Bu Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'dan bir azimet oldu. Ebû Sâid diyor ki: "Ben bundan (azimetten) önce de sonra da Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'la birlikte yolculukta oruç tuttuğumu biliyorum."^[300]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, (Güneşin tesirinden bayılmış oruçlu) bir kimseyi üzerine gölgelik yapılmış halk üzerine toplanmış olarak gördü ve "Seferde oruç iyilik değildir," buyurdu.^[301]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in atlıları bize (kabilemize) baskın yaptı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına vardım veya gittim, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem yemek yiyordu. "Otur ve yemeğimizden nasiplen," dedi. Ben oruçluyum, dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Otur sana namaz ve oruçtan haber vereyim. Allah Teâlâ namazın bir kısmını veya yarısını ve orucu misafirden, emzikli ve hamile kadından kaldırmıştır. Yemin olsun bunların (emzikli ve hamile) ikisini birden ve hamile kadından kaldırmıştır." Yemin olsun bunların ikisini birden veya ikiden birini söyledi. O zaman Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in yemeğinden yemediğim için kendi kendime teessüf ettim.^[302]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in bir gazvesinde, şiddetli bir sıcakta, biz de beraber çıktık. Hatta sıcağın şiddetinden bizden birimiz elini veya avucunu başına koyuyordu. İçimizde Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ve Abdullah bin Revaha'dan başka oruçlu kimse yoktu.^[303]

Hiz. Ömer'le bir bayramda hazır bulundum. Hutbeden önce namaza başladı ve sonra şöyle dedi: Gerçekten Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, şu iki bayram günü oruç tutmaktan nehyetti. Kurban Bayramı'nda kurbanınızın etinden yersiniz, Ramazan Bayramı ise, orucunuzu bozma günüdür," buyurdu.^[304]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şu iki günün orucundan nehy etti: 1 - Ramazan Bayramı günü, 2 - Kurban Bayramı günü. İki giyimden de men etti. 1 - (Hiçbir taraftan eli çıkmayacak şekilde) tek elbise giyinmekten, 2 - Erkeğin tek elbise içinde dizlerini dikip oturmasından. İki vakitte namaz kılmaktan da hehy etti. 1 - Sabah namazından sonra, 2 - İkinci namazarından sonra,^[305]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Arefe günü, kurban günü, teşrik günleri biz Müslümanların bayramıdır. O günler, yemek ve içmek günleridir," buyurdu.^[306]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Sizden biriniz Cuma gününde oruç tutmasın, ancak bir gün öncesini veya bir gün sonrasını tutmak suretiyle olursa başka," buyurdu.^[307]

Ebû Dâvud: Bu hadis mensuttur, dedi.^[308]

Cuma günü Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onun yanına girdi, o oruçlu idi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona: "Dün tuttun mu?" buyurdu. Cüveyriye, hayır, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Öyle ise orucunu boz," buyurdu.^[309]

2426 - Ebû Katade, geçen hadisi rivâyet edip orada şunu ziyade etti: Hiz. Ömer, "Ya, Rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem, Pazartesi ve Perşembe günü orucuna ne buyurursunuz?" dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Pazartesi günü doğdum. Kur'an'da bana o gün indi," buyurdu.^[310]

Abdullah dedi ki: Ya Rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem benim bundan daha fazlasına gücüm yeter, dedim. Bunun üzerine Rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem: “Bir gün tut, iki gün ye,” buyurdu. Ben, “Bundan daha fazlasına takat getirebilirim,” dedim. Rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem “Bir gün tut ve bir gün ye, bu oruçların en mutedili ve Hz. Dâvud’un orucu da budur,” buyurdu. Ben, bundan daha fazlasına takat getirebilirim, dedim. Rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem: “Bundan daha faziletli oruç bulmuyorum,” buyurdu.^[311]

Bâhilî dedi ki: Rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem tut dedikce, üç parmağını yumdu, terk et dedikce üç parmağını bırakıverdi.^[312]

Kutebye rivâyetinde; “Ay” kelimesini söylemedi, sadece “Ramazan,” dedi.^[313]

Said bin Cübeyr’e Receb orucundan sordum, dedi ki: İbn-i Abbas bana haber verdi. Rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem, bazen oruç tutardı. Biz orucu hiç bozmayacak derdik. Bazen de oruç tutmazdı. Biz artık oruç tutmayacak, derdik.^[314]

2431 - Abdullah bin Ebî Kays, Aişe radiyallahu anha’nın şöyle dediğini işitmiş. Rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem’a en sevimli ay Şaban (yani) onda oruç tutmaktı, sonra da onu Ramazan’a eklerdi.^[315]

Rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem’a tüm seneyi oruçlu geçirmenin hükmünü sordum veya soruldu da; “Senin üzerinde ehlinin hakkı var. Ramazan ve onu takib eden ayı, bir de her Çarşamba ve Perşembe günü oruç tut, bu takdirde sen seneyi oruçlu geçirmiş olursun,” buyurdu.^[316]

2433 - Nebî sallallahu aleyhi ve sellem’in yârânından Ebû Eyyûb şöyle rivâyet etti: Rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem, “Kim Ramazan’ı tutar, sonra peşinden Şevval’dan de altı gün oruç tutarsa sanki tüm seneyi oruçlu geçirmiş gibi olur,” buyurdu.^[317]

Rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem, o kadar oruç tutardı ki, biz artık orucu bırakmayacak derdik. Bir de bıraktı mı o kadar uzun zaman tutmazdı ki, bu sefer de biz artık hiç oruç tutmayacak derdik. Ramazan’dan başka

hiçbir zaman bir ayın orucunu tam tuttuğunu görmedim. Hiçbir ayda, Şaban ayında tuttuğundan daha fazla oruç tuttuğunu görmedim. [318]

Üsâme'ye ait bir malı istemek üzere Üsâme ile birlikte Vâd'il Kurâ'ya gitti. Üsâme, Pazartesi ve Perşembe günleri oruç tutuyordu. Azatlısı ona, sen yaşlı bir ihtiyarsın, neden Pazartesi ve Perşembe günleri oruçlu geçiriyorsun, dedi. Üsâme: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Pazartesi ve Perşembe günleri oruçlu geçirirdi, bu günleri niçin oruçlu geçirdiğinden soruldu. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: "Kulların amelleri Pazartesi ve Perşembe günleri arz olunur," cevabını verdi. (Ben de ondan dolayı tutuyorum) dedi. [319]

Ashab: Ey Allah'ın Rasûlü, Allah yolunda cihad da mı o günlerin derecesine erişmez? dediler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: "Allah yolunda cihad da. Ancak bir kimse nefsi ve malı ile cihada çıkar, ne kendisi ve ne de malı hiçbir şeyi dönmezse müstesna," buyurdu. [320]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'ı Zilhicce'nin onuncu gününde hiç oruçlu görmedim. [321]

Biz evinde Ebû Hüreyre'nin yanında idik. Bize; Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem arefe günü Arafat'ta oruç tutmaktan nehy etti, diye haber verdi. [322]

Arafat'ta, arefe günü, Ümmül Fadl'ın yanındaki bazı insanlar Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in orucu hakkında ihtilâfa düştüler. Bazısı o oruçludur, dedi. Bazısı hayır oruçlu değildir, dedi. Ümmü'l Fadl Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Arafat'ta devesi üzerinde vakfede iken ona bir kadeh süt gönderildi de onu içti, dedi. [323]

Kureyş, cahiliye devrinde aşûre günü oruç tutardı. Peygamberlikten önce Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'de aşûre günü oruç tutardı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Medine'ye geldiği vakit de aşûreyi tuttu ve o günde oruç tutulmasını emretti. Ramazan orucu farz kılınıncaya aşûre terk olundu, isteyen tuttu, isteyen terk etti. [324]

Aşûre, Cahiliye devrinde oruç tuttuğumuz günlerdendi. Ramazan'ın farziyeti inince, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Şu (Aşûre) Allah'ın

günlerinden bir gündür. Dileyen oruç tutar, dileyen onu terk eder,” buyurdu.
[325]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Medine’ye geldiğinde Yahûdileri aşûre günü oruç tutar buldu. Onlara niçin oruç tuttukları soruldu. Bu gün Allah’ın Mûsa’yı, Firavn’a üstün kıldığı gündür. Ona ta’zîmen bu günü oruç tutarız, dediler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Mûsa’ya biz sizden daha yakınız” buyurdu ve o günü oruç tutulmasını emretti.^[326]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, aşûra günü oruç tuttuğu zaman, o günün oruçlu geçirilmesini bize de emretti. Ashab: Ey Allah’ın Rasûlü, bu güne Yahudiler ve Hristiyanlar da saygı gösteriyorlar, dediler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Gelecek sene geldiğinde dokuzuncu günü de tutarız,” buyurdu. Gelecek sene gelemeden Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem vefat etti.^[327]

İbn-i Abbas Mescid-i Haram’da ridasına yaslanmış bir halde iken yanına geldim. O’na aşûre günü oruç tutmaktan sordum. Muharrem Hilâlini gördüğün zaman say, dokuzuncu gün olunca oruçlu olarak sabahla dedi. Ben: Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem de böyle mi tutardı, dedim? İbn-i Abbas: Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem de böyle tutardı, dedi.
[328]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Allah Teâlâ’ya oruçların en sevimlisi Dâvud’un (s.a) orucudur. Namazların en sevimlisi de Dâvud (s.a)’ın namazıdır. Gecenin yarısını uyur, üçte birini namazla geçirir, altıda birini uyurdu, bir gün yer, bir gün de oruç tutardı.”^[329]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bize (her ayın) on üç, on dört ve on beşinci biyz günlerini oruçlu geçirmemizi emretti ve, “Bu günlerin orucu senenin tüm orucunu tutmak gibidir,” buyurdu.^[330]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, her ayın ortasında (Ay’ın parlak günlerinde) üç gün oruç tutardı.^[331]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, her aydan üç günü oruçla geçirir, birinci hafta Pazartesi ve Perşembe günleri, diğer Cuma’dan da (haftadan) Pazartesi günü oruç tutardı.^[332]

Ümmü Seleme'nin yanına girdim. O'na oruç hakkında sordum. Şöyle dedi: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bana her aydan üç günü oruçla geçirmemi emretti. O, orucun ilk günleri Pazartesi ve Perşembe idi.^[333]

Aişe radiyallahu anha'ya: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, her aydan üç gün oruç tutar mı, dedi. Aişe radiyallahu anha; "Evet" cevabını verdi. Ayın hangi günlerinde tutardı, dedi. Ayın hangi günlerinde tuttuğuna aldırış etmezdi, cevabını verdi.^[334]

"Fecirden önce oruca niyet etmeyen kimsenin orucu yoktur"^[335]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, yanıma geldiğinde şöyle derdi: "yanınızda yemek var mı?" Biz, hayır yok, dediğimizde, "Ben oruçluyum," derdi. Vekî' şunu ziyade etti. Hz. Aişe devamla dedi ki: bir başka gün Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem yanımıza geldi. Biz ey Allah'ın Rasûlü, bize hıys hibe edildi onu sana sakladık, dedik. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Onu bana yaklaştıran" buyurdu. Talha dedi ki; Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem oruçlu idi; Hz. Aişe devamla dedi ki: orucunu bozdu.^[336]

Mekke'nin fethi günü olunca, Fatıma radiyallahu anha, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in soluna, Ümmühânî de sağına oturdu. Ümmühânî dedi ki: Cariye, içinde şerbet bulunan bir bardak getirdi, onu Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'a uzattı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem da ondan içti, sonra onu Ümmühânî'ye uzattı: Ümmühânî de içip şöyle dedi: Ey Allah'ın Rasûlü, ben oruçlu idim, orucumu bozdum. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona, "Bir borcunu mu kaza ediyordun" dedi. O, hayır, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: "Eğer nafile ise sana bir zararı yok" buyurdu.^[337]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Kadın, kocası yanında iken onun izni olmadan Ramazan'ın dışında oruç tutmasın. Kocası yanında iken evine ancak kocasının izni ile misafir kabul etsin," buyurdu.^[338]

Hişam dedi ki: Salât dúa demektir.^[339]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Ramazan'ın son on gününü itikâfla geçirdi. Allah ruhunu kabzedene kadar buna devam etti. Kendisinden sonra hanımları itikaf yaptılar.^[340]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, itikâf yapmak istediğinde sabah namazını kılar, sonra itikâf yapacağı yere giderdi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, bir kere Ramazan'ın son on gününde itikâfa girmek istedi. Kendisine bir yer yapılmasını emretti ve yapıldı. Ben bunu görünce bana da bir yer yapılmasını emrettim. Bana da yapıldı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in diğer hanımları da kendilerine yer yapılmasını emrettiler. Onlara da yer yapıldı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, sabah namazını kılınca, yapılmış yerlere baktı ve "Bunlar nedir, siz bununla iyilik mi diliyorsunuz?" buyurdu. Ve kendi binasının yıkılmasını emretti. Yıkıldı, hanımları da kendilerine yapılan binaların yıkılmasını emrettiler. Onlar da yıkıldı. Sonra itikafı Şevvalin ilk on gününe tehir etti.^[341]

Nafi dedi ki: Abdullah bin Ömer bana, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in mescidinde itikâf yaptığı yeri gösterdi.^[342]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, her Ramazan on gün itikâfta bulunurdu. Vefat ettiği sene olunca yirmi gün itikâfta bulundu.^[343]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, itikâf yaptığı zaman başını bana uzatır, ben de onu tarar yağlardım. Eve, insanın tabiî ihtiyacı olan başka bir şey için girmezdi.^[344]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, itikâf yapıyordu, gece ona geldim, O'nu ziyaret ediyordum. O'nunla konuştum, sonra kalktım evime dönmek istedim, evime getirmek için benimle beraber Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem da kalktı (Safiye'nin evi Üsâme bin Zeyd'in evinde idi). Ensardan iki kimse rast geldi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'i gördükleri vakit süratle yürüdüler. Nebi sallallahu aleyhi ve sellem, "Yavaş yürüyün, yanımdaki kadın (karım) Huyey kızı Safiye'dir," buyurdu. Allah'ı tesbih ederiz (hakkınızda kötü bir şey asla düşünmeyiz, ya Rasûlallah dediler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Şeytan insanın damarlarında kanın aktığı gibi akar. Doğrusu sizin kalbinize bir şey veya bir şer atmasından endişe ettim" buyurdu.^[345]

Nes  , bu hadisnin isnâdında Abdullah bin Büdeyl var, onun için zayıftır, diyor. Hz. Ömer'in yanında Hevazin'den bir cariye vardı, onun da onlarla bırakmasını oğluna emretti. O da, serbest bıraktı.^[346]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in hanımlarından biri Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'la itikâfta bulundu. Sarı ve kırmızılık görürdü, çok kere o namaz kıldığı halde (  z  r kanı için) altına tas korduk.^[347]

٩ - كِتَابُ الْجِهَادِ

CİHAD BÖLÜMÜ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

كِتَابُ الْجِهَادِ

1 - HİCRET

٢٤٧٧- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّ أَغْرَابِيًّا سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْهِجْرَةِ فَقَالَ: وَيَبْرَكَ إِنَّ شَأْنَ الْهِجْرَةِ شَدِيدٌ فَهَلْ لَكَ

مِنْ إِبِلٍ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَهَلْ تُؤَدِّي صَدَقَتَهَا قَالَ نَعَمْ قَالَ فَأَعْمَلْ مِنْ وَرَاءِ

الْبَحَارِ فَإِنَّ اللَّهَ لَنْ يَتْرَكَ مِنْ عَمَلِكَ شَيْئًا

2477 - Ebû Saîd el-Hudrî radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Bir bedevî Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'a hicretten sordu.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: “Yazık sana, hicret zor iştir. Senin develerin var mı?” buyurdu. O kimsede “Evet” cevabını verdi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: “Peki onların zekâtını veriyor musun?”

buyurdu. O şahıs da “evet” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'da; “Sen şehirlerden uzakta (bulunduğun yerde) amel et çalış. Allah senin amelinden hiçbir şeyi noksan kılmayacaktır,” buyurdu. [348]

İZAH

Veyhake: Vay sana, yazık sana, acırım sana, kıyamam sana gibi merhamet ifade eden bir kelimedir.

Bihar: Burada şehir ve köy anlamınadır.

Len yetirake: Noksan kılmayacak anlamınadır. Yani, sen şehirden uzak yerde samimi niyetle ibadet edersen, hicret sevabını alırsın. Allah senin amelini zayi etmez demektir.

٢٤٧٨- عَنْ الْجَعْفَادِ بْنِ سُرَيْجٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: سَأَلْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ

اللَّهُ عَنْهَا عَنِ الْبَدَاوَةِ فَقَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَدَوُّ

إِلَى هَذِهِ التَّلَاحِ وَإِنَّ أَرَادَ الْبَدَاوَةَ مَرَّةً فَأَرْسَلَ إِلَيَّ نَاقَةً مَحْرُومَةً مِنْ إِبِلٍ

الضَّدَقَةِ فَقَالَ لِي يَا عَائِشَةُ إِرْزُقِي فَإِنَّ الرِّزْقَ لَمْ يَكُنْ فِي شَيْءٍ قَطُّ إِلَّا

زَانَةً وَلَا تُزْعِ مِنْ شَيْءٍ قَطُّ إِلَّا شَانَةَ

2478 - Mikdam bin Şüreyh'ten, o da babasından rivâyet ederek:

Aişe radiyallahu anha'dan sahraya çıkmak hakkında sordum. Aişe radiyallahu anha şöyle dedi: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, şu sulu tepenin başına çıkardı, bir defasında sahraya çıkmak istedi, bana zekât develerinden iyi bir deve gönderdi. Ve bana: “Ey Aişe, deveye yumuşak muamele et. Zira yumuşak muamele, her nerede bulunursa onu güzelleştirir. Her neden de soyulursa kati olarak onu çirkinleştirir” buyurdu. [\[349\]](#)

İZAH

Bedâvet: Sahraya çıkıp orada bir müddet eğlenmek, kalmak.

Telağ. Tepe, dağ, sulu yüksek yerdir, yayla gibi. Nâkatün Muhamreme: Kullanılmamış, binilmemiş toy bir deve demektir.

2 - HİCRETİN SONA ERİP ERMEDİĞİ

٢٤٧٩- عَنْ مُعَاوِيَةَ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

يَقُولُ لَا تَنْقَطِعِ الْهَجْرَةُ حَتَّى تَنْقَطِعَ التُّوبَةُ وَلَا تَنْقَطِعَ التُّوبَةُ حَتَّى تَنْقَطِعَ

الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا

2479 - Muâviye radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre, dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle dediğini işittim, “Tevbe kesilene kadar, hicret kesilmez. Güneş battığı yerden doğana kadar, tevbe kesilmez. (Kabul kapıları kapanmaz.)” [\[350\]](#)

٢٤٨٠- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

يَوْمَ الْفَتْحِ فَتَحَ مَكَّةَ لَا هِجْرَةَ وَلَكِنْ جِهَادٌ وَبَيْتَةٌ وَإِذَا اسْتَنْفَرْتُمْ فَأَنْفِرُوا

2480 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Mekke'nin fethedildiği, fetih günü, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “(Fetihten sonra) hicret yok, lâkin cihâd ve niyet var, harbe davet olduğunuz vakit, hep birden ona koşun.”^[351]

İZAH

Mekke fethedilmeden Medine'yi tehdid eden kuvvetlerden biri Kureyş'ti. Mekke fethedilince Kureyş bertaraf edilmiş oldu. Fetihten önce hicret vâcib iken ondan sonra hicret müstehab oldu. Her ne zaman Müslümanların bir kuvvet olma teşebbüsleri olur, düşman Müslümanların yurdunu alıp zulmederse, o zaman İslâm yurduna, Müslümanların yanına kaçmak zarûri olur.

٢٤٨١- حَدَّثَنَا عَابِرٌ قَالَ: أَمَى رَجُلٌ عَبْدُ اللَّهِ بْنَ عَمْرِو وَجَعَلَهُ

الْقَوْمُ حَتَّى جَلَسَ جُنْدُهُ فَقَالَ أَخْبِرْنِي بِشَيْءٍ سَمِعْتَهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ:

الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ وَأَلْمَهُاجِرُ مَنْ هَجَرَ مَا نَهَى

اللَّهُ عَنْهُ

2481 - Amr radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Abdullah bin Ömer'in yanında bir cemaat vardı. O'na bir adam gelip yanına oturdu ve Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'dan işittiğin bir hadisi bana haber ver, dedi. Abdullah bin Ömer: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'ın şöyle dediğini işittim, dedi. “Gerçek Müslüman, Müslümanlar elinden ve dilinden emin olduğu kimsedir. Allah'ın nehyettiği şeylerden uzak kalan kimsedir.”^[352]

3 - ŞAM'DA İKAMET ETMENİN ÖNEMİ

٢٤٨٢- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ سَتَكُونُ هِجْرَةٌ بَعْدَ هِجْرَةٍ فَخِيَارُ أَهْلِ الْأَرْضِ

الزَّمَنُ مَهَاجِرُ إِبْرَاهِيمَ وَيَبْقَى فِي الْأَرْضِ شَرَارُ أَهْلِهَا تَلْفِظُهُمْ أَرْضَهُمْ

تَقْتُلُهُمْ نَفْسُ اللَّهِ وَتَحْشُرُهُمُ النَّارُ مَعَ الْقِرْقَرَةِ وَالْحَنَازِيرِ

2482 - Abdullah bin Amr radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu işittim. "Gerçekten hicretten sonra hicret olacak. Yeryüzü halkının en hayırlıları, Hz. İbrahim'in hicret ettiği yere (Şam'a) hicret edenlerdir. (Şam'ın dışında) Yer yüzü ehlinin şerlileri kalır. (Sonra) kendi toprakları onları dışarı atacaktır. Allah onlardan hoşlanmayacak da (oradan oraya) atacak sonra maymunlar ve domuzlarla birlikte kendilerini ateş soracaktır."

٢٤٨٣- عَنْ ابْنِ حَوَالَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

سَيَصِيرُ الْأَمْرُ إِلَيَّ أَنْ تَكُونُوا جُنُودًا مُجْتَنِدَةً بِحَنْدٍ بِالشَّامِ وَجُنُودٌ بِالْيَمَنِ

وَجُنُودٌ بِالْعِرَاقِ قَالَ ابْنُ حَوَالَةَ جَزَى لِي يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ أَدْرَكْتُ ذَلِكَ

فَقَالَ عَلَيْكَ بِالشَّامِ فَإِنَّهَا خَيْرَةٌ لِلَّهِ مِنْ أَرْضِهِ يَجْتَبِي إِلَيْهَا خَيْرَتَهُ مِنْ

عِبَادِهِ فَأَمَّا إِنْ أَبَيْتُمْ فَعَلَيْكُمْ بِيَمِينِكُمْ وَاسْقُوا مِنْ عُذْرِكُمْ فَإِنَّ اللَّهَ تَوَكَّلْ

لِي بِالشَّامِ وَأَهْلِهِ

2483 - İbn-i Havale radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Yakında işler, sizin muhtelif ordulara ayrılmanız şeklinde olacak. Bir ordu Şam'da, bir ordu Yemen'de, bir ordu Irak'ta olacak."

İbn-i Havele şöyle dedi: "Ya Rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem o zamana yetişirsem, benim için o yerlerden en iyisini seçiver."

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Sen Şam’ı ihtiyar et. Şam yeryüzünde Allah’ın en hayırlı yeridir. Kullarından hayırlı olanları oraya seçer. Ama Şam’a gitmek istemezseniz, Yemen’i ihtiyar ediniz. Havuzunuzdan içiniz. Allah Şam ve Şam’lıları koruyacağına bana taahhütte bulundu,” buyurdu.

4 - CİHADIN KIYAMETE KADAR DEVAM EDECEĞİ

٢٤٨٤ - عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي يُقَاتِلُونَ عَلَى الْحَقِّ طَاهِرِينَ عَلَى

مَنْ نَاوَاهُمْ حَتَّى يُقَاتِلَ آخِرُهُمُ الْمَسِيحُ الدَّجَالُ

2484 - İmrân bin Husayn radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Ümmetimden bir fırka hak uğrunda savaşmaya devam edecekler, kendilerine düşmanlık edenlere gâlib gelecekler. Hattâ onların en sonuncusu olan topluluk Mesîh (gözü silinmiş) Deccalla savaşacak,” buyurdu.

İZAH

Nâvehüm: Onlara harb için kıyam eden düşmanlar, demektir.

5 - CİHADIN SEVABI

٢٤٨٥ - عَنْ أَبِي سَعِيدٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ سَمِعَ

أَيُّ الْمُؤْمِنِينَ أَكْمَلَ إِيمَانًا قَالَ رَجُلٌ يُجَاهِدُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يَنْفُسِهِ وَمَالِهِ

وَرَجُلٌ يَغْنُمُ اللَّهُ فِي شُغْبٍ مِنَ الشَّعَابِ قَدْ كَفَى النَّاسَ شُرَاءَ

2485 - Ebû Sâid radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’a “Mü’minlerin iman bakımından en mükemmeli kimdir?” diye soruldu. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Bir adam ki, malıyla canıyla Allah yolunda harb eder ve bir adam ki dağlardan bir dağ arasına çekilir, orada Allah’a ibadet eder ve insanlar şerrinden uzak kalır,” cevabını verdi. [353]

İZAH

Şığb: İki dağ arasındaki boşluk, koyak, vâdi.

6 - İBADET MAKSADIYLA SEYAHAT ETMENİN YASAKLANMASI

٢٤٨٦- عَنْ أَبِي أُمَامَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ إِفْذَنْ لِي فِي

السَّيَاحَةِ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ سَيَاحَةَ أُمَّتِي الْجِهَادُ فِي

سَبِيلِ اللَّهِ تَعَالَى

2486 - Ebû Ümame radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre:

Bir adam, ya Rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem, “Bana seyâhat için izin ver,” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Ümmetimin seyahati (seyyahlığı) Allah Teâlâ yolunda cihâddır” buyurdu.

İZAH

Buradaki seyahat, aile efradını terk edip, diyar diyar dolaşmaktır.

7 - ALLAH YOLUNDA SAVAŞTIKTAN SONRA YURDA DÖNMENİN FAZÎLETİ

٢٤٨٧- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُوَاهِبٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

قَالَ قَلِيلٌ كَعَزْوَةٍ

2487 - Abdullah bin Amr radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Harbten dönüşün fazileti, harbe gidiş gibidir” buyurdu.

İZAH

Kafle: Harbten dönüştür. Harbe giden giderken nasıl sevâb alırsa, harbten sonra dönerken aynı sevâpları alır.

8 - RUMLARLA SAVAŞIN, DİĞER MİLLETLERLE SAVAŞTAN FAZİLETLİ OLUŞU

٢٤٨٨ - عَنْ عَبْدِ الْحَكِيمِ بْنِ ثَابِتٍ بْنِ عَمْرِو بْنِ شُعْبَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ

جَدِّهِ قَالَ: جَاءَتِ امْرَأَةٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُقَالُ لَهَا أُمُّ خَلْدٍ

وَهِيَ مُتَّقِبَةٌ تَسْأَلُ عَنْ ابْنِهَا وَهُوَ مَقْتُولٌ فَقَالَ لَهَا بَعْضُ أَصْحَابِ النَّبِيِّ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَنَّبْتُ تَسْأَلِينَ عَنْ ابْنِكَ وَأَنْتِ مُتَّقِبَةٌ فَقَالَتْ إِنَّ

أَرْزَأَ ابْنِي قُلْنَ أَرْزَأَ حَيَّاهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّكَ لَنْ

أَجْزِ شَهِيدِينَ قَالَتْ وَلَيْمَ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ لِأَنَّهُ قَتَلَهُ أَهْلَ الْكِتَابِ

2488 - Abdülhabîr bin Kays bin Şemmâs radiyallahu anh, babası vasıtasıyla dedesinden rivâyet ettiğine göre dedi ki:

Ümmü Halad denen bir kadın yüzü peçeli olarak Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’a geldi. Oğlunu soruyordu. Halbuki oğlu (harbte) öldürülmüştü. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’ın ashabından birisi ona; “Yüzün peçeli olduğu halde mi geldin, oğlunu soruyorsun?” dedi.

Kadın, “Oğlumu kaybettiysem de hayâmı hiçbir zaman kaybetmeyeceğim” cevâbını verdi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona, “Senin oğlun için iki şehit sevâbı var,” buyurdu. “Zira onu ehli kitâb (olan Rumlar) öldürdü,” cevabını verdi.

İZAH

Müntekabe: Bürünmüş, peçelenmiş olarak demektir.

9 - DENİZ ARAÇLARINA BİNEREK SAVAŞA GİTMEK

٢٤٨٩ - عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَزُكُّ الْبَحْرُ إِلَّا حَاجٌ أَوْ مُعْتَمِرٌ أَوْ غَارٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَإِنَّا

تَحْتَ الْبَحْرِ نَارًا وَتَحْتَ النَّارِ بَحْرًا

2489 - Abdullah bin Amr radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Denize (vapura) ancak hacca giden veya umre yapan veya Allah yolunda gazaya giden biner, gerçekten denizin altında ateş var. Ateşin altında da deniz var,” buyurdu.

İZAH

Bu hadisin isnadı zayıftır.

Denizin altında ateş bulunuşu, denizin tehlikesinin çok oluşuna işarettir. Bir de: Yer katlarının biri de ateş tabakasıdır. Karanın altı da ateş, denizin altı da öyledir. Deniz öyledir, denizin dibinden petrol çıkarıldığını düşünürsek denizin altının nasıl ateş olduğunu bulmakta güçlük çekmeyiz.

10 - DENİZ HARBİNİN FAZİLETİ

٢٤٩٠ - عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ حَدَّثَنِي أُمُّ حُرَيمٍ بَنْتُ مِلْحَانَ أَخْتُ

أُمِّ سَلَيْمٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: عِنْدَهُمْ فَاسْتَيْقِظُوا

وَهُوَ يَضْحَكُ قَالَتْ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا أَضْحَكَكَ قَالَ رَأَيْتُمْ قَوْمًا

مَنْ يَرْكَبْ ظَهْرَ هَذَا الْبَحْرِ كَالْمَلُوكِ عَلَى الْأَسْوَةِ قَالَتْ: قُلْتُ يَا رَسُولَ
اللَّهِ ادْعُ اللَّهَ أَنْ يَجْعَلَ لِي مِنْهُمْ قَالَ فَإِنَّكَ مِنْهُمْ قَالَتْ ثُمَّ نَامَ فَاسْتَعْظَمَ وَهُوَ
يَضْحَكُ قَالَتْ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا أَحْضَحَكَ فَقَالَ وَفَلَ مَقَالِيهِ قَالَتْ
قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ ادْعُ اللَّهَ أَنْ يَجْعَلَ لِي مِنْهُمْ قَالَ أَنْتَ مِنَ الْأَوَّلِينَ
قَالَ فَتَرَوُجَهَا غِبَادَةُ بَنِي الصَّامِتِ فَمَرَا فِي الْبَحْرِ فَحَمَلَهَا مَعَهُ فَلَمَّا
رَجَعَ قَرِيتَ لَهَا بَقْلَةً لِتَرْجِيَهَا فَصَرَعَتْهَا فَالْدَقْتُ حَنْكُهَا فَمَاتَتْ

2490 - Enes bin Mâlik radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

“Bana Ümmü Süleym’in kız kardeşi, Milha’nın kız ümmü Haram anlattı.”

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, onların yanında kuşluk uykusuna yattı, gülerek uyandı. Ümmü Haram dedi ki: “Yâ Rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem seni güldüren şey nedir?” Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Ümmetimden bir cemaatin şu (ak) denizin üzerinde gemiye binmiş, koltuğunda oturan krallar gibi salınarak gittiklerini gördüm.” buyurdu. Ümmü Haram dedi ki: “Yâ Rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem Allah (c.c)’a niyaz et, beni onlardan kılsın,” dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Sen de onlardansın” buyurdu. Ümmü Haram dedi ki: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem yine uyudu. Gülerek tekrar uyandı. Ben: “Yâ Rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem, seni güldüren şey nedir?” dedim. Önceki sözü gibi cevap verdi. Ben: “Yâ Rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem, Allah’a niyaz et, beni onlardan kılsın,” dedim.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Sen birincilerdensin” buyurdu.

Enes dedi ki: Ümmü Haram’ı Übâde bin Sâmit nikâhladı. (Kıbrıs) seferine çıktı, Ümmü Haram’ı da beraber götürdü. (Denizden çıkıp da karaya) dönünce Ümmü Haram’ın binmesi için bir katır getirildi. Katır onu düşürdü, boynu kırıldı ve vefat etti.^[354]

٢٤٩١- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّهُ سَمِعَهُ يَقُولُ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا ذَهَبَ إِلَى قُبَاءٍ يَدْخُلُ عَلَى أُمِّ حَرَامٍ بِنْتِ مِلْحَانَ

وَكَاثَتْ ثَعَثَ عُبَادَةُ بْنُ الصَّامِتِ فَدَخَلَ عَلَيْهَا يَوْمًا فَأَطَعَتْهُ وَجَلَسَتْ

تَحْتِي رَأْسَهُ وَسَاقَ هَذَا الْحَدِيثُ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَمَعْنَى بَشَتْ بِلَحَانٍ بِقَبْرٍ مَضَى

2491 - Enes bin Mâlik radiyallahu anh'dan:

Nebî sallallahu aleyhi ve sellem, radiyallahu anh, Kuba'ya gittiği vakit Milhan kızı Ümmü Haram'ın yanına giderdi. Ümmü Haram Übâde bin Sâmit'in nikâhı altında idi. Bir gün yine onun yanına uğradı. Ümmü Haram, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in karnını doyurdu, oturup, saçını taradı. Ravi hadisin bundan sonraki kısmında bir önceki hadisi nakletti. Ebû Dâvud dedi ki: Binti Milhan (Ümmü Haram) Kıbrıs'ta vefât etti.”

٢٤٩٢- عَنْ أُخْتِ أُمِّ سَلِيمٍ الرُّمَيْصَاءِ قَالَتْ: نَامَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَاسْتَيْقَظَ وَكَانَتْ تَغْسِلُ رَأْسَهَا فَاسْتَيْقَظَ وَهُوَ يَضْحَكُ

فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَتَضْحَكُ مِنْ رَأْسِي قَالَ لَا وَسَاقَ هَذَا الْحَدِيثَ يَزِيدُ

وَيَنْقُصُ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: الرُّمَيْصَاءُ أُخْتُ أُمِّ سَلِيمٍ مِنَ الرُّضَاعَةِ

2492 - Ümmü Süleym'in kız kardeşi Ruyemsa'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, uyudu ve gülerek uyandı. Rumeysa (Ümmü Haram) kendi başını yıkıyordu. “Ya Rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem, benim başımı yıkadığıma mı gülüyorsun?” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Hayır” cevabını verdi. Bu hadisi (bazı kelime) ziyadesi ve noksanı ile sevk etti.

Ebû Dâvud dedi ki: Rumeysâ, Ümmü Süleym'in süt kız kardeşidir.

٢٤٩٣- عَنْ أُمِّ حَرَامٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ الْحَدِيثُ

فِي الْحَبْرِ الَّذِي يَصْبِيهِ الْقَيْءُ لَهُ أَجْرٌ شَهِيدٍ وَالْعَرِيقُ لَهُ أَجْرٌ شَهِيدَيْنِ

2493 - Ümmü Haram radiyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Denizde başı dönüp kendisine kusma ârız olan kimse için bir şehîd sevabı var, boğulana ise iki şehit sevâbı var,” buyurdu.

٢٤٩٣- عَنْ أَبِي أُمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ قَالَ: ثَلَاثَةٌ كُلُّهُمْ ضَامِنٌ عَلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَجَلَّ رَجُلٌ خَرَجَ غَارِبًا فِي

سَبِيلِ اللَّهِ فَهُوَ ضَامِنٌ عَلَى اللَّهِ حَتَّى يَتَوَقَّاهُ فَيَذْجِلَهُ الْجَنَّةَ أَوْ يَرْدُّهُ بِمَا

نَالَ مِنْ أَجْرِ وَغِيْمَةٍ وَرَجُلٌ رَاحَ إِلَى الْمَسْجِدِ فَهُوَ ضَامِنٌ عَلَى اللَّهِ حَتَّى

يَتَوَقَّاهُ فَيَذْجِلَهُ الْجَنَّةَ أَوْ يَرْدُّهُ بِمَا نَالَ مِنْ أَجْرِ وَغِيْمَةٍ وَرَجُلٌ دَخَلَ بَيْتَهُ

بِسَلَامٍ فَهُوَ ضَامِنٌ عَلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ

2494 - Ebi Ümâme radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Üç kimse vardır ki üçü de azîz ve celîl olan Allah’a emanettir. (Birincisi): Aziz ve celil olan Allah’ın yolunda savaşa çıkan kimsedir. Bu kimse, Allah ruhunu kabzedip de cennete koyuncaya kadar veya savaştan elde ettiği sevap ve ganimetle evine döndürülünceye kadar Allah’a emanettir. (İkincisi de) Mescide giden adamdır. Bu kimse de Allah ruhunu kabzedip de cennete koyuncaya yahut elde ettiği sevap ve ganimetle evine döndürünceye kadar Allah’a emanettir. (Üçüncüsü de) evine selamla giren kimsedir. Bu kimse de aziz ve celil olan Allah’ın emanetindedir.”

11 - KÂFİR ÖLDÜREN KİMSENİN DURUMU

٢٤٩٤- عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَجْتَمِعُ فِي النَّارِ كَاذِبٌ وَقَاتِلُهُ أَبَدًا

2495 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Kâfirle onu öldüren (Mü'min) cehennemde ebedî bir arada cem olmaz” buyurdu. [355]

12 - MÜCAHİDLERİN HANIMLARININ SAVAŞA GİTMİYEN ERKEKLERE HARAM OLMASI

٢٤٩٦ - عَنْ ابْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خُرُوجَ نِسَاءِ الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ كَخُرُوجِ أُمَّهَاتِهِمْ

وَمَا مِنْ رَجُلٍ مِنَ الْقَاعِدِينَ يَخْلُفُ رَجُلًا مِنَ الْمُجَاهِدِينَ فِي أَهْلِهِ

إِلَّا نُصِبَ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَبِيلٌ لَهُ هَذَا قَدْ خَلَفَكَ فِي أَهْلِكَ فَخُذْ مِنْ

خَسَائِطِهِ مَا شِئْتَ فَالْتَفَتَ إِلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ

مَا ظَنُّكُمْ

2496 - İb-i Bürde radiyallahu anh'dan, o da babasından rivâyet ederek dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Mücahitlerin karılarının geride kalanlara haramlığı, annelerinin haramlığı gibidir. Geride kalanlardan bir kimse mücahitlerden bir kimsenin evine bakmaya vekil olur ve hainlik ederse, kıyamet gününde geride vekil kalan mücâhit için durdurulur. Mücâhide: İşte şu (adam) ailen hususunda sana kötü bir vekil olmuştu. Onun iyiklerinden dilediğin kadarını al, denir.”

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, bize dönüp; “Mücahidin onun sevabını alma hususundaki tutumunun nasıl olacağı hakkında) tahmininiz nedir?” buyurdu. [356]

13 - SERİYYENİN GANİMETSİZ DÖNÜŞÜ

٢٤٩٧ - سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرِو يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا مِنْ غَارِيَةٍ تَغْزُو فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيَصِيبُونَ غَنِيمَةً إِلَّا

تَعَجَّلُوا ثَلَاثِي أَجْرِهِمْ مِنَ الْأَجْرِ وَتَقَسَّى لَهُمُ الثَّلَاثُ فَإِنْ لَمْ يَصِيبُوا غَنِيمَةً

تَمَّ لَهُمْ أَجْرُهُمْ

2497 - Abdullah bin Amr radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki;

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Hangi gâzi ki, Allah yolunda gazaya çıkar, ganimet elde ederlerse ahiretteki ecirlerinden üçte ikisini peşin olarak almış olurlar. Kendileri için (ahirette sadece) üçte biri kalır, eğer ganimet elde edemezlerse onların ecirleri (ahirette) tam olarak verilir” buyurdu.^[357]

14 - ALLAH YOLUNDA ZİKRİN SEVABININ KAT KAT OLMASI

٢٤٩٨- عَنْ سَهْلِ بْنِ مُعَاذٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ الصَّلَاةَ وَالصَّيَامَ وَالزَّكَاةَ تُضَاعَفُ عَلَى الثَّقَفَةِ فِي سَبِيلِ

اللَّهِ بِسَبْعِ مِائَةٍ ضِعْفٍ

2498 - Sehl bin Muaz'dan, onun da babasından rivâyet ettiğine göre Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur. “Namaz, oruç ve zikrin sevabı Allah yolunda harcanan malın sevabından yedi yüz kat fazladır.”

15 - ALLAH YOLUNDA SAVAŞIRKEN HAYATINI KAYBEDENLER

٢٤٩٩- أَنَّ أَبَا مَالِكٍ الْأَشْعَرِيَّ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَنْ قُتِلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَمَاتَ أَوْ قُتِلَ فَهُوَ شَهِيدٌ أَوْ

وَقَصَّةُ غَرَسُهُ أَوْ بَعِيرُهُ أَوْ لَدَغَتُهُ خَائِفَةً أَوْ عَاتٍ عَلَى فَرَسِهِ أَوْ بِأَيِّ حَتِيبٍ

شَاءَ اللَّهُ فَإِنَّهُ شَهِيدٌ وَإِنْ لَهُ الْجَنَّةُ

2499 - Ebû Mâlik el-Eş'arî radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle dediğini işittim: “Kim Allah yolunda harbe çıkar, ölür veya öldürülürse o kimse şehittir yahut da onu atı yahut devesi yere düşürüp boynunu kırar, veya zehirli bir hayvan onu sokar yahut yatağında ölürse veya Allah'ın dilediği helâk sebeplerinden biri ile ölürse, o kimse şehittir. Ve ona cennet var.”

İZAH

Hâmme: Yılan, akrep, örümcek ve sivri sinek gibi sokan hayvanlara örnektir.

16 - RİBATIN FAZİLETİ

۲۵۰۰- عَنْ فَضَالَةَ بْنِ عُبَيْدٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

قَالَ: كُلُّ الْمَيِّتِ يُحْتَمَمُ عَلَيْهِ إِلَّا الْمُرَابِطَ فَإِنَّهُ يَنْتَمُو لَهُ عَمَلُهُ إِلَى يَوْمِ

الْقِيَامَةِ وَيُؤْمَنُ مِنْ قَتْلِ الْقَبْرِ

2500 - Fedâle bin Ubeyd radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Ölen her kişinin ameli (defteri) kapanır. Ancak murabıt (Allah yolunda memleket sınırında nöbet bekleyen) müstesna, onun ameli kıyamet gününe kadar artırılır. Kabir fitnecisinden (münker ve nekirden) emin olur” buyurdu. [\[358\]](#)

17 - ALLAH YOLUNDA NÖBETİN FAZİLETİ

۲۵۰۱- حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ الْحَنْظَلِيِّ أَنَّهُمْ سَارُوا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ حُنَيْنٍ فَأَمْلَكُوا السَّيْرَ حَتَّى كَانَتْ عَشِيَّةٌ فَحَضَرَتْ

الصلاة عند رسول الله صلى الله عليه وسلم فجاء رجل فارس فقال يا رسول الله إني انطلقت بين أيديكم حتى طلعت جبل كذا وكذا فإذا أنا بهوازن على بكرة آباءهم يطعمهم ونعيمهم وشابهم اجتمعوا إلى حوتين فقبض رسول الله صلى الله عليه وسلم وقال: تلك غيبة المسلمين عدا إن شاء الله ثم قال من يغوسنا الليلة قال أنس بن أبي مؤثر الغوثي أنا يا رسول الله قال فازدب فزجت فرسا له فجاء إلى رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال له رسول الله صلى الله عليه وسلم استقبل هذا الشعب حتى تكون في أغلاء ولا تغرب من قبلك الليلة فلما أصبحنا خرج رسول الله صلى الله عليه وسلم إلى مضلة فركع ركعتين ثم قال هل أحسنتم فارسكم قالوا يا رسول الله ما أحسنناه فتوب بالصلاة فجعل رسول الله صلى الله عليه وسلم يصلي وهو يلتفت إلى الشعب حتى إذا قضى صلاته وسلم قال أبشروا فقد جاءكم فارسكم فجمعنا ننظر إلى جلال الشجر في الشعب فإذا هو قد جاء حتى وقف على رسول الله صلى الله عليه وسلم فسلم فقال إني انطلقت حتى كنت في أعلى هذا الشعب حيث أمرني رسول الله صلى الله عليه وسلم فلما أصبحت اطلعت البعيتين كليهما فنظرت فلم « أرأيتنا » فقال له رسول الله صلى الله عليه وسلم « هل نزلت الليلة قال لا إلا مضيا أو قاصيا حاجة » فقال له رسول الله صلى الله عليه وسلم « قد أوجبت فلا عليك أن لا تعمل بعدها »

2501 - Sehl bin Hanzeliyye'den rivâyet edildiğine göre:

Onlar, Huneyn harbi günü Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber yürüdüler. Yürüyüşü uzattılar. Hatta akşam üstü oldu. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında namaza hazır bulundum. Binitli bir adam geldi ve Ya Rasûlallah ben sizin önünüzden geçmiştim, şöyle şöyle dağa çıktım, bir de ne göreyim, Hevâizin kabilesi hep birden babalarının su çektiği kuyuların başına Huneyn'e develeriyle, kadınlarıyla, koyunlarıyla toplandılar.

– Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem gülümsedi ve “İnşaallah onlar yarın Müslümanların ganimetleri olacak,” buyurdu. Sonra, “Bizi bu gece kim bekleyecek?” dedi.

Enes bin Ebû Mersed el-Ganevî: Ben bekleyeceğim ya Rasûlallah, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem O'na “Bin,” dedi. O da kendisine ait bir ata bindi, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, ona şöyle dedi: “Şu boğaza git, tepesine çık, sakın gafletin sebebiyle bu gece düşmanın pususuna düşüp zarara uğramayalım.” Sabahladığımız vakit, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, namaz kıldığı yere çıktı, iki rekat namaz kıldı, sonra, “Süvarinizi gördünüz mü? Ondan haberiniz var mı?” buyurdu.

Ashab, “Hayır görmedik, haberimiz yok,” dediler. Namaz için kamet getirildi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, namaz kıldırıyor, dağa da bakıyordu. Namazını kılınca şöyle buyurdu: “Müjde size, işte süvariniz geldi.” Biz ağaçların arasından dağa bakıyorduk. Süvarimiz Ebû Mersad, geldi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in huzurunda durdu. Selam verdi ve şöyle dedi: “Ben şu boğazın tepesine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in emir buyurduğu yere çıkana kadar gittim, sabahlayınca boğazın iki yanındaki tepelere çıktım etrafı gözettim, kimseyi göremedim.”

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona, “Bu gece atından hiç indin mi?” buyurdu. O, “Ancak namaz kılmak veya abdest bozmak için inişim hariç inmedim,” cevabını verdi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona, “Sana (cenneti) kazandıran bir amel işledin, bundan sonra başka (nafile) bir amel işlemesen de zararı yok,” buyurdu.

18 - ALLAH YOLUNDA SAVAŞI TERK ETMENİN KERÂHATİ

٢٥٠٢- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ

مَاتَ وَلَمْ يُغْزِ وَلَمْ يُحَدِّثْ نَفْسَهُ بِالْعَزْوِ مَاتَ عَلَى شُعْبَةٍ مِنْ نِفَاقٍ

2502 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

“Kim harbe çıkmadan veya onu gönlünden geçirmeden ölürse, bir çeşit nifak üzere ölmüş olur.”^[359]

İZAH

İnsanın harbi gönlünden geçirmesi samimi niyetle olur. Cihâda niyet eden onu gönlünden geçirmiş olur.

٢٥٠٣- عَنْ أَبِي أُمَامَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ لَمْ

يُغْزِ أَوْ يُجَاهِزَ غَارِيًّا أَوْ يُخَلِّفَ غَارِيًّا فِي أَهْلِهِ بِخَيْرٍ أَصَابَهُ اللَّهُ بِقَارِعَةٍ

قَالَ يَزِيدُ بْنُ عَبْدِ رَبِّهِ فِي حَدِيثِهِ قَبْلَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ

2503 - Ebû Ümâme radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre Hz. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

“Kim harbe çıkmaz, gaziyi teçhiz etmez veya gazinin ailesine iyilikle vekil kalmazsa, Allah onu bir felâkete uğratar. Yezid bin Abdurrabbe rivâyet ettiği hadisinde, “Kıyamet gününden önce bir kıyamete uğratar”^[360] demiştir.

٢٥٠٤- عَنْ أَنَسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: جَاهِدُوا

الْمُشْرِكِينَ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ وَأَلْسِنَتِكُمْ

2504 - Enes radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Müşriklere karşı mallarınızla, canlarınızla ve dillerinizle savaşın” buyurdu.^[361]

İZAH

Dil ile savaş düşmanı hicvedip, kendi ordusunu övmekle olur.

19 - SEFERBERLİĞİ İFADE EDEN AYETİN ÖZEL BİR MANASI OLAN AYETLE NESHİ

٢٥٥- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: «إِلَّا تَنْفِرُوا يُعَذِّبُكُمْ عَذَابًا أَلِيمًا» وَ

«مَا كَانَ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ» إِلَى قَوْلِهِ «يَعْمَلُونَ» نَسَخَتْهَا آيَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهَا

«وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنْفِرُوا كَافَّةً»

2505 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

“(Tevbe suresi) eğer (emr olunduğunuz bu cihada) elbirlik çıkmazsanız Allah sizi pek acıklı bir azaba dûçar eder.” Mealindeki ayeti ve “Gerek Medinelilere, gerek çevresindeki bedevîlere Allah’ın Rasûlünden geri kalmaları ve kendisinin bizzat katlandığı zahmetlere onların da katlanmaya rağbet etmemeleri yasaktır,” mealindeki “ya’melûn” ifadesine kadar ki 120 ve 121 ayetler. Yine Tevbe suresi, “Mü’minlerin hepsinin savaşa çıkmaları gerekmez,” mealindeki 122 ayeti ile nesh edildi.

İZAH

İbn-i Abbas ve başkaları bu iki ayet muhkemdir, mensuh değildirler, dediler. Yerine göre herkes harbe çıkar, yerine göre bir kısmı çıkar, diyorlar.

٢٥٦- حَدَّثَنِي نَجْدَةُ بْنُ نُفَيْعٍ قَالَ: سَأَلْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ عَنْ هَذِهِ

الآيَةِ «إِلَّا تَنْفِرُوا يُعَذِّبُكُمْ عَذَابًا أَلِيمًا» قَالَ فَأَمْسِكَ عَنْهُمْ الْمَعْطَرُ وَكَانَ

عَذَابُهُمْ

2506 - Necdet bin Nüfey diyor ki: İbn-i Abbas’a Tevbe suresinin “Eğer harbe hep birden çıkmazsanız Allah sizi çok acıklı bir azaba dûçar eder.” ayetinden sordum. İbn-i Abbas şöyle dedi: “Onlardan yağmur kesildi, yağmur (yağmaması) onların azabıydı.” dedi.

20 - ÖZÜR DOLAYISI İLE HARBE ÇIKMAMAYA RUHSAT

٢٥٠٧- عَنْ زَيْدِ بْنِ سَابِيتٍ قَالَ: كُنْتُ إِلَى جَنْبِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَغَشِيَتْهُ الشَّكِيَّةُ فَوَقَعْتُ فَنَجِدُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى فُجْجِي قَمَا وَجَدْتُ يُقَلُّ شَيْءٌ أَثْقَلَ مِنْ فُجْجِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ سِرِّي عَنْهُ، فَقَالَ: أَكُتِبَ فَكُتِبَ فِي كَيْفٍ «لَا يَشْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ» وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ إِلَى آخِرِ الْآيَةِ فَقَامَ ابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ وَكَانَ رَجُلًا أَعْمَى لَمَّا سَمِعَ فَهَيْلَةَ الْمُجَاهِدِينَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَكَيْفَ يَمُنُّ لَا يَسْتَطِيعُ الْجِهَادَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فَلَمَّا نَفَسَ كَلَامَهُ غَشِيَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الشَّكِيَّةُ فَوَقَعْتُ فَنَجِدُ عَلَى فُجْجِي وَوَجَدْتُ مِنْ بَقْلِهَا فِي الْمَرَّةِ الثَّانِيَةِ كَمَا وَجَدْتُ فِي الْمَرَّةِ الْأُولَى ثُمَّ سِرِّي عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ اقْرَأْ يَا زَيْدُ فَقَرَأْتُ «لَا يَشْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ» فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «غَيْرُ أُولِي الْعُزْرِ» الْآيَةَ كُلَّهَا، قَالَ زَيْدُ: فَأَنْزَلَهَا اللَّهُ وَخَلَعَهَا فَالْحَقُّهَا وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَكَأَنِّي أُنَظَرُ إِلَى مُلْحَقِهَا عِنْدَ صَدْعٍ فِي كَيْفٍ

2507 - Zeyd bin Sabit radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

“Ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in yanında idim. O’nu bir sessizlik bürüdü. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in uyluğu, benim uyluğum üzerine geldi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in uyluğunun o andaki ağırlığı kadar hiçbir şeyin ağırlığını bulmamıştım. Sonra vahy ondan kaldırıldı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, meâlen buyurdu. Ben de bir kürek kemiği üzerine, “Mü’minlerden oturanlarla, Allah yolunda

mücahede edenler müsâvî değildir,” ayetlerini sonuna kadar yazdım. Kendisi âmâ bir kimse olan Ümmü Mektum, mücahidlerin faziletini işitince ayağa kalktı ve, ya Rasûlallah, mü’minlerden cihâda gücü yetmeyenlerin durumu nedir? dedi. Ümmü Mektum sözünü bitirir bitirmez Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’i (yine) sessizlik kapladı, uyluğu uyluğunun üzerine geldi, birinci defada olduğu gibi ikinci defa da uyluğunun ağırlığını buldum. Sonra Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’dan vahy kaldırıldı, bana yazdığını oku ya Zeyd buyurdu. Ben, Mü’minlerden oturanlar müsâvî değildir, kısmını okudum. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, özür sahibi olanlardan başka, dedi ve âyetin tamamını okudu.”

Zeyd bin Sabit diyor ki: “Allah ayetin özür sahibi olanlardan gayri (meâlindeki) kısmını başlı başına indirdi. Onu ayete ilhak ettim (yerine yazdım) nefsim kudretinde olan Allah’a yemin ederim ki, onu kemikte bulunan çatlağın yanındaki ilave edildiği yeri görüyor gibiyim.”^[362]

İZAH

Süriye: Götürüldü, kaldırıldı manasınadır.

Sad-a: Şıkkı, parçayı o yeri demektir.

٢٥٠٨- عَنْ مُوسَى بْنِ أَنَسٍ بْنِ مَالِكٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَقَدْ تَرَكْتُمْ بِالْمَدِينَةِ أَفْرَاقًا مَا يَرْثُمُ مَيِّتًا وَلَا

أَنْتَفُشُمْ مِنْ نَفَقَةٍ وَلَا قَطَعْتُمْ مِنْ وَادٍ إِلَّا وَهُمْ عَنْكُمْ فِيهِ قَالُوا: يَا رَسُولَ

اللَّهِ وَكَيْفَ يَكُونُونَ مَعَنَا وَهُمْ بِالْمَدِينَةِ فَقَالَ خَبَرَهُمْ الْمَلَكُ

2508 - Musa bin Enes’den, o da babasından rivâyet ettiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Gerçekten Medine’de öyle kimseler bıraktınız ki, siz mesafeler kat ettikçe, nafaka tasadduk ettikçe, vadiler kat ettikçe, onlar sizinle beraberdirler.” Ashab: “Ya Rasûlallah, onlar Medine’de oldukları halde nasıl bizimle beraber olabilirler?” dediler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Onları özür alıkoydu,” buyurdu.^[363]

21 - CİHAD ETMEYE DENK OLABİLEN AMEL

٢٥٠٩ - حَدَّثَنِي زَيْدُ بْنُ خَالِدٍ الْجُهَنِيُّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ جَاهَزَ غَارِثًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَقَدْ غَزَا وَمَنْ خَلَفَهُ فِي

أَهْلِهِ بِخَيْرٍ فَقَدْ غَزَا

2509 - Zeyd bin Hâlid el-Cühenî'den rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Allah yolunda gazaya çıkanı teçhizâtlandıran kimse, muhakkak gaza etmiş olur. Kim gazinin ailesi arasında hayırla vekil olursa gaza etmiş olur.”^[364]

٢٥١٠ - عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ بَعَثَ إِلَى بَنِي لُحْيَانَ وَقَالَ: لِيُخْرِجَ مِنْ كُلِّ رَجُلَيْنِ رَجُلٌ ثُمَّ قَالَ

لِلْقَائِدِ أَيْكُمْ خَلَفَ الْخَارِجَ فِي أَهْلِهِ وَمَالِهِ بِخَيْرٍ كَانَ لَهُ بِقُلٍ يَنْصِبُ أَجْرُ

الْخَارِجِ

2510 - Ebû Said el-Hudrî radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Lihyân oğullarına karşı savaşmak üzere bir müfreze göndermek istemiş ve, “Her iki erkekten biri harbe çıksın,” buyurmuştu. Sonra oturanlar için de: “O kimseye harbe çıkan kimsenin ecrinin yarısı var,” buyurmuştur.^[365]

22 - CESARET VE KORKAKLIK

٢٥١١ - سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ يَقُولُ شَرُّ مَا فِي رَجُلٍ شَحُّ هَالِكٍ وَخَجَرٌ خَالِكٍ

2511 - Ebû Hüreyre radıyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu işittim:
“İnsanda bulunan en şerli şey, hırslı bir cimrilik ve şiddetli bir korkaklıktır.”

İZAH

Şuh: Kendisi vermediği gibi verenlere bile dayanamayacak kadar şiddetli cimriliktir. Bu cimrilik bir de hırsla katmerleşirse en mezmum bir durum alır.

Cübün: Korkaklık.

Hâlî: Soyucu demektir. Eğer korkaklık şiddetli olursa her şeyi soyar.

23 - “KENDİ ELLERİNİZLE KENDİNİZİ TEHLİKEYE ATMAYIN” AYETİ

٢٥١٢- عَنْ أَشْلَمَ أَبِي عَمْرَانَ قَالَ غَزَوْنَا مِنَ الْمَدِينَةِ ثُرَيْدَ

الْقُسْطَنْطِينِيَّةِ وَعَلَى الْجَمَاعَةِ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ خَالِدٍ بْنُ الْوَلِيدِ وَالرُّومَ

مُلَصِّقُوا طُهُورِهِمْ بِخَائِطِ الْمَدِينَةِ فَخَمَلَ رَجُلٌ عَلَى الْعَدُوِّ فَقَالَ النَّاسُ:

مَنْ مَدَّ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يُلْقِي بِيَدَيْهِ إِلَى التَّهْلُكَةِ فَقَالَ أَبُو أَيُّوبَ: إِنَّمَا نَزَلَتْ

هَذِهِ آيَةٌ فِيمَا مَشَرْنَا الْأَنْصَارَ لَمَّا نَصَرَ اللَّهُ نَبِيَّهُ وَأَظْهَرَ الْإِسْلَامَ قُلْنَا هَلْ لَمْ

نُعِيْمَ فِي أَمْوَالِنَا وَنُضْلِحَهَا فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى: «وَأَنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا

تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ» فَأَلْفَاءُ بِالْأَيْدِي إِلَى التَّهْلُكَةِ أَنْ نُعِيْمَ فِي

أَمْوَالِنَا وَنُضْلِحَهَا وَنَدْعَ الْجِهَادَ

قَالَ أَبُو عَمْرٍو: فَلَمْ يَزَلْ أَبُو أَيُّوبَ يُجَاهِدُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ حَتَّى ذُيِّنَ

بِالْقُسْطَنْطِينِيَّةِ

2512 - Eslem Ebû İmran radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

“İstanbul’u murad ederek, Medine’den gazaya çıktık. Ordu’nun başında Halid bin Velid’in oğlu Abdurrahman vardı. Rumlar da, sırtlarını şehir surlarına bitişirmiş (dayanmışlar)dı. Bir adam düşman üzerine hücum etti. Nas, ona vazgeç, vazgeç, lâ ilahe illallah kendi elleriyle kendisini tehlikeye atıyor, dedi. Ebû Eyyûb dedi ki: - Bu ayet biz Ensar topluluğu hakkında indi. Cenabı Allah Peygamberine yardım edip, İslâm’ı meydana çıkarınca, biz şöyle dedik. Gelin mallarımızın başında duralım, onu ıslah edelim. (Bunun üzerine) Allah Teâlâ, “Allah yolunda infak ediniz kendinizi kendi ellerinizle tehlikeye atmayınız,” ayetini indirdi. Kendi ellerimizle kendimizi tehlikeye atmak mallarımızın başında bulunup, onları ıslah etmemiz ve cihadı terk etmemizdir.” Ebû İmran dedi ki “Ebû Eyyûb İstanbul’da (şehid olup defnedilene kadar, Allah yolunda cihaddan ayrılmadı.”^[366]

İZAH

Ebû Eyyûb el-Ensârî İstanbul’da kendi ismine yapılmış olan Eyyûb Camii yanında defnedilmiştir.

24 - SİLAH ATMAK

٢٥١٣- عَنْ عُثْبَةَ بْنِ غَابِرٍ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ يَقُولُ: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يُدْخِلُ بِالسَّهْمِ الْوَاحِدِ ثَلَاثَةَ نَفَرٍ الْجَنَّةَ

صَابِغَةً يَخْتِيبُ فِي صَنْعَتِهِ الْحَزَنُ وَالزَّامِي بِهِ وَمَنْبِلُهُ وَارْتَمُوا وَارْتَكَبُوا وَأَنْ

تَرْمُوا أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ تَرْتَكَبُوا لَيْسَ مِنَ الْقَهْرِ إِلَّا ثَلَاثُ تَأْدِيبٍ الرَّجُلُ

أَرْسَهُ وَمُلَاعَبَتُهُ أَهْلُهُ وَرَمِيَهُ بِقَوْسِهِ وَنَبْلِهِ وَمَنْ تَرَكَ الرُّمِيَّ بَعْدَ مَا عَلِمَهُ

رَغْبَةً عَنْهُ فَإِنَّهَا بَغْمَةٌ تَرَكَّهَا أَوْ قَالَ كَفَرَهَا

2513 - Ukbe bin Âmir radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu işittim, "Gerçekten Aziz ve Celil olan Allah bir ok sebebiyle üç kişiyi cennete kor, onu yapmakta hayır uman ustasını, onu atanı ve onu atana vereni. Atış yapın, binicilik yapın, atışı öğrenmeniz binicilik öğrenmenizden bana daha sevimlidir. Üç oyundan başka meşru oyun yoktur. Adamın atını terbiyesi, karısıyla oynaşması, yayı ve okuyla atması. Kim öğrendikten sonra ondan yüz çevirerek atışı terk ederse gerçekten o bir nimetti, onu terk etmiş olur. Veya (ravi şöyle dedi) o bir nimettir, ona nankörlük etmiş olur."^[367]

İZAH

Atı terbiye, ona binmek, üzerinde atış yapmak, cirit oyunlarında bulunmaktır. Ailesiyle oynamak, evinin içinde oynamaktır, yoksa başkalarının önünde dans etmek haramdır, bunun haricinde kalır.

٢٥١٤ - أَنَّهُ سَمِعَ عُقْبَةَ بْنَ غَابِرٍ الْجُهَنِيَّ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ عَلَى الْجَنَبِ يَقُولُ: «وَأَعْلُوا لَهُمْ مَا اشْتَغَلْتُمْ

مِنْ قُوَّةٍ» أَلَا إِنَّ الْقُوَّةَ الرِّمِيَّ أَلَا إِنَّ الْقُوَّةَ الرِّمِيَّ

2514 - Ukbe bin Âmir el-Cühenî radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in minber üzerinde olduğu halde şöyle buyurduğunu işittim: "Gücünüz yettiği kadar düşmanlara karşı kuvvet hazırlayın. (Tevbe suresi, 60) Dikkat gerçekten kuvvet atmaktır. Dikkat, gerçekten kuvvet atmaktır. Dikkat, gerçekten kuvvet atmaktır."^[368]

25 - DÜNYAYI TALEP EDEREK GAZA EDEN KİMSE

٢٥١٥ - عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

أَنَّهُ قَالَ: الْغَزْوُ غَزْوَانِ فَأَمَّا مَنْ ابْتَغَى وَجْهَ اللَّهِ وَأَطَاعَ الْإِمَامَ وَأَتَقَى

الْكُرْبَةَ وَتَاسَرَ الشَّرِيكَ وَاجْتَنَبَ الْفَسَادَ فَإِنَّ نَوْمَهُ وَنَبْهَهُ أَجْرٌ كُلُّهُ وَأَمَّا

مَنْ غَزَا فُجُورًا وَوَيْتَاءَ وَشَمْعَةً وَعَصَى الْإِمَامِ وَأَنَسَدَ فِي الْأَرْضِ قَائِلُهُ لَمْ

يُزَجَّعَ بِالْكَفَافِ

2515 - Muaz bin Cebel radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Harb iki türlüdür; o kimse ki, Allah’ın rızasını talep eder, imama itaat eder, en kıymetli malını infak eder, arkadaşlarına kolaylık gösterir, fesattan kaçınırsa, bu şekilde savaşan kimsenin uyuması, uyanması hepsi ecirdir. Ama o kimse ki, övünmek, gösteriş ve duyurmak için harp eder, imama isyan eder, yer yüzünde fesat çıkarırsa, o kimse (günahını karşılamaya) yeterli bir sevap almış olarak dönmez,” buyurdu. [369]

٢٥١٦- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَجُلًا قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ رَجُلٌ يُرِيدُ

الْجِهَادَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَهُوَ يَتَّبِعِي غَرَضًا مِنْ غَرَضِ الدُّنْيَا فَقَالَ رَسُولُ

اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا أَجْرَ لَهُ فَأَعْظَمَ ذَلِكَ النَّاسَ وَقَالُوا لِلرَّجُلِ

عِنْدَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمَّا لَكَ أَنْ تَقْبَلَهُ فَقَالَ يَا رَسُولَ

اللَّهِ رَجُلٌ يُرِيدُ الْجِهَادَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَهُوَ يَتَّبِعِي غَرَضًا مِنْ غَرَضِ الدُّنْيَا

فَقَالَ لَا أَجْرَ لَهُ فَقَالُوا لِلرَّجُلِ عِنْدَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

فَقَالَ لَهُ الثَّالِثَةُ فَقَالَ « لَهُ لَا أَجْرَ لَهُ »

2516 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Bir kimse, “Ya Rasûlallah, bir adam Allah yolunda cihad murad ediyor, halbuki dünya eşyalarından bir şey de elde etmek istiyor,” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Onun için sevap yoktur,” buyurdu.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in bu cevabı, nas üzerinde büyük tesir yaptı. Adama, “Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e sorunu iade et, umulur ki sen sözünü ona anlatamadın,” dediler. Adam, “Ya Rasûlallah, bir adam Allah yolunda cihad murad ediyor. Halbuki dünya eşyalarından bir

şey de elde etmek istiyor, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Onun için sevap yoktur,” buyurdu.

Adama: “Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e sorunu iade et,” dediler. Adam, üçüncü defa Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e sorusunu tekrarladı. O da; “Onun için sevap yoktur,” cevabını verdi.

26 - ALLAH KELİMESİ DAİMA YÜCE OLSUN DİYE SAVAŞAN KİMSE

٢٥١٧- عَنْ أَبِي مُوسَى

أَنَّ أَغْرَابِيًّا جَاءَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: إِنَّ

الرَّجُلَ يُقَاتِلُ لِلدِّينِ وَيُقَاتِلُ لِيُحَمِّدَ وَيُقَاتِلُ لِيُغْنِمَ وَيُقَاتِلُ لِيُرِيَ مَكَانَهُ

فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ قَاتَلَ حَتَّى تَكُونَ كَلِمَةُ اللَّهِ

هِيَ أَعْلَى فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ

2517 - Ebû Musa radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre:

Bir bedevi Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e geldi ve dedi ki: (Ya Rasûlallah) Bir kimse şöhret için, övülmek için, ganimet elde etmek için ve kahramanlıktaki mevkiini göstermek için savaşıyor. “Bu kimse hakkında ne dersiniz?”

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Kim Allah’ın kelimesi yüce olması için savaşırsa işte o, Aziz ve Celil olan Allah yolundadır,” buyurdu.^[370]

٢٥١٨- عَنْ عَمْرِو قَالَ: سَمِعْتُ مِنْ أَبِي وَائِلٍ حَدِيثًا أُحِبُّهُ فَاذْكُرْ مَعْتَهُ

2518 - Amr radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre, Ebi Vail’den bir hadis dinledim, çok hoşuma gitti, deyip geçen hadisin manasını zikretti.

٢٥١٩- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو يَا

رَسُولَ اللَّهِ أَخْبِرْنِي عَنِ الْجِهَادِ وَالْعَزْوِ فَقَالَ: يَا عَبْدَ اللَّهِ إِنَّ عَمْرٍو

قَاتَلْتُ صَابِرًا مُخْتَبِرًا بِعَنَّاكَ اللَّهُ صَابِرًا مُخْتَبِرًا وَإِنْ قَاتَلْتُ مُرَائِيًا مُكَافِرًا

بِعَنَّاكَ اللَّهُ مُرَائِيًا مُكَافِرًا يَا عَبْدَ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ عَلَى أَبِي حَالٍ قَاتَلْتُ أَوْ

قُتِلْتُ بِعَنَّاكَ اللَّهُ عَلَى تِلْكَ الْحَالِ

2519 - Abdullah bin Amr radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Abdullah bin Amr radiyallahu anh dedi ki: “Ya Rasûlallah cihad ve gazadan bana haber ver,” dedim.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Ya Abdullah bin Amr, eğer sabrederek, sevap ümid ederek savaşırsan, Allah seni sabredici, sevap ümid edici olarak diriltecek, eğer riyakârlık ve mal toplamak için savaşırsan Allah da seni riyakar ve mal çoğaltıcı olarak diriltilecek, ya Abdullah bin Amr ne hal üzerine savaşırsan veya öldürülürsen, Allah da seni o hal üzerine diriltir,” buyurdu.

27 - ŞEHADETİN FAZİLETİ

٢٥٢٠- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

لَمَّا أَصِيبَ إِخْوَانُكُمْ بِالْخَيْدِ جَعَلَ اللَّهُ أَرْوَاحَهُمْ فِي جَوْفِ طَيْرٍ خُضِرَ تَرْدُ

أَنْهَارِ الْجَنَّةِ تَأْكُلُ مِنْ ثَمَرِهَا وَتَأْوِي إِلَى قَنَادِيلٍ مِنْ ذَهَبٍ مُعَلَّقَةٍ فِي ظِلِّ

الْعَرْشِ فَلَمَّا وَجَدُوا طَيْبَ مَا كُلُّهُمْ وَمَشْرَبَهُمْ وَمَقِيلَهُمْ قَالُوا مَنْ يَبْلُغُ

إِخْوَانَنَا عَنَّا أُنَّا أَخْيَاءُ فِي الْجَنَّةِ نُزَرَّقُ لِقَالِ يَزْهَدُوا فِي الْجِهَادِ وَلَا يَتَكَلَّمُوا

عِنْدَ الْحَرْبِ فَقَالَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ أُنَّا أَبْلَغُهُمْ عَنْكُمْ قَالَ: فَأَنْزَلَ اللَّهُ «وَلَا

تُخَسِّنُ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ» إِلَى آخِرِ الْآيَةِ

2520 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu, “Din kardeşleriniz Uhud'da şehid edildikleri vakit, Cenab-ı Allah onların ruhlarını yeşil bir kuşun karnına yerleştirdi. (Bu ruhlar yeşil kuş şeklindeki taşıyıcısına

binerek) Cennet ırmaklarına uğrar. Cennet meyvelerinden yer, arşın gölgesinde asılı, altından kandillere döner (orada) yedikleri, içtikleri ve uyudukları yerin güzelliğini bulduklarında şöyle derler:

Bizim Cennet'te diri olduğumuzu, rızıklandığımızı ve cihaddan vaz geçmemeleri, harpten dönmeleri için kardeşlerimize kim haber ulaştırır? Sübhan olan Allah sizin bu durumunuzu onlara ben haber vereceğim,” buyurdu. Dedi ki: Aziz ve Celil olan Allah mealen, “Allah yolunda öldürülenleri ölü zannetmeyin,” ayetini sonuna kadar indirdi. [371]

٢٥٢١- حَدَّثَنَا حَسَنَةُ بِنْتُ مُعَاوِيَةَ السُّرَيْمِيَّةُ قَالَتْ: بَعَثَنَا عَمِّي

قَالَ: قُلْتُ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ فِي الْجَنَّةِ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: فِي الْجَنَّةِ وَالشَّهِيدُ فِي الْجَنَّةِ وَالْمَوْلُودُ فِي الْجَنَّةِ وَالزَّوْجُ

فِي الْجَنَّةِ

2521 - Hasna binti Muâviye el-Suraymiye'den. Ona da amcası (Elssem bin Süleym) haber verdi. Elsem dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e “Kimler cennetliktir?” diye sordum. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Nebî sallallahu aleyhi ve sellem Cennettedir, Şehid Cennettedir. Doğmuş (büluğa ermeden ölmüş çocuklar) Cennettedir. Diri diri toprağa gömülenler Cennettedir.” buyurdu.

İZAH

Mevlud: Doğurulmuş demektir. Burada diri olarak doğan, büluğa ermeden ölen çocuklar ve düşükler kast edilmiştir.

Veid: Diri diri toprağa gömülen kız çocuklarıdır. Cahiliyet devrinin en çirkin adetlerinden biridir.

28 - ŞEHİDİN ŞEFAATİNİN KABUL OLMASI

٢٥٢٢- حَدَّثَنِي عَمِّي يَزِيدُ بْنُ عُثَيْبَةَ الدُّمَارِيُّ قَالَ: دَخَلْنَا عَلَى

أَمِ الدُّرْدَاءُ وَنَحْنُ أَيْتَامٌ فَقَالَتْ: أَتَيْسُرُوا فَلِئَنِّي سَمِعْتُ أَبَا الدَّرْدَاءِ يَقُولُ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُنْفَعُ الشَّهِيدُ فِي سَبْعِينَ مِنْ أَهْلِ

بَيْتِهِ

2522 - Nimrân bin Utbete ez-Zimârî radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

“Biz yetimdik. Ümmüdderda'nın yanına girdik. Dedi ki, size müjdeler olsun. Ben Ebüdderdâ'nın şöyle dediğini işittim.” Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: “Şehid kendi ailesinden yetmiş kişiye şefa'at eder” buyurdu.

29 - ŞEHİDİN KABRİNİN YANINDA GÖRÜLEN NUR

٢٥٢٣- عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: لَمَّا مَاتَ النَّبِيُّ ﷺ كُنَّا نَحْدُثُ أَنَّهُ لَا

يَزَالُ يُرَى عَلَى قَبْرِهُ نُورٌ

2523 - Aişe radiyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

“(Habeş kralı) Necâşi öldüğü vakit, biz onun kabri üzerinde devamlı bir nur görünüp duracaktır” diye konuşurduk.

٢٥٢٤- عَنْ عَبْدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: أَخْبَرَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَ رَجُلَيْنِ قُتِلَ أَحَدُهُمَا وَمَاتَ الْآخَرُ بَعْدَهُ بِجُمُعَةٍ أَوْ

آخَرِهَا فَضَلَّيْنَا عَلَيْهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا قُلْتُمْ فَقُلْنَا

دَعَوْنَا لَهُ وَقُلْنَا اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ وَآلِجَنَّةِ بِصَاحِبِهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَيُّنَ صَلَاتُهُ بَعْدَ صَلَاتِهِ وَصَوْمُهُ بَعْدَ صَوْمِهِ،

شَكَ شُعْبَةً فِي صَوْمِهِ وَعَمَلُهُ بَعْدَ عَمَلِهِ إِنْ يَنْتَهَمَا كَمَا يَنْتَ السَّمَاءُ

وَالْأَرْضُ

2524 - Ubeyd b. Halid es-Sülemî radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

“Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, iki adamı birbirlerine kardeş yaptı. Bunlardan birisi (Allah yolunda) öldürüldü, öbürü de ondan bir Cuma (hafta) veya o kadar bir zaman sonra öldü. Onun cenaze namazını kıldık.” Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Nasıl dua ettiniz?” buyurdu. “Biz ona dua ettik,” dedik. Ve: “Ey Allah'ım onu bağışla ve onu kardeşine kavuştur, dedik. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Onun öbürünün ölümünden sonra kıldığı namaz ve tuttuğu oruç nereye gitti?” buyurdu. Şûbe savmihi kelimesinde şüphe etti. “Onun amelinden sonra onun ameli nerede, ikisinin arasında gökle yer arası kadar derece farkı var,” buyurdu.

30 - SAVAŞA GİTMESİ GEREKEN BİRİNİN KENDİ YERİNE ÜCRETLE BAŞKA BİRİNİ GÖNDERMESİ

٢٥٢٥- عَنْ أَبِي أَيُّوبَ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

يَقُولُ سَتُفْتَحُ عَلَيْكُمُ الْأَمْصَارُ وَتَتَكُونُ جُنُودَ مُجَنَّدَةٍ تَطْعَمُ عَلَيْكُمْ فِيهَا

بَعُوثٌ فَيَكُونُ الزَّجَلُ بَيْنَكُمْ الْبَيْتُ فِيهَا فَيَخْلُصُ مِنْ قَوْمِهِ ثُمَّ يَنْصَفُحُ

الْقَتَابِلَ يَغْرِضُ نَفْسَهُ عَلَيْهِمْ يَقُولُ مَنْ أَكْفِيهِ بَيْتٌ كَذَا مَنْ أَكْفِيهِ بَيْتٌ كَذَا

أَلَا وَذَلِكَ الْأَجِيرُ إِلَى آخِرِ قَطْرَةٍ مِنْ دَمِهِ

2525 - Ebû Eyyûb, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu işitti: “Yakında size birçok şehirler feth edilecek, sizler toplanmış asker olacaksınız, o şehirlere sizden müfrezeler gönderilecek, sizden bir kimse (parasız) o, müfrezede gitmeyi istemeyecek, kavmi içinden çıkıp kaçacak, sonra kabileler arasında dolaşıp kendini onlara arz edecek ve -şöyle müfreze beni kim ücretli tutacak, ben onun vazifesini yapayım, diyecek.- Dikkat ediniz. O kanının son damlasına kadar (çarpışsa da) ücretlidir” buyurdu.

İZAH

Bu hadis-i şerif, harbe ücretle gitmenin caiz olmadığına delildir. Bu hadise dayanarak İshak bin Raheveyh ve Evzâî ücretle harpte bulunana mâlî ganimetten hisse olmadığını söylediler. Harbe bizzat katılmışsa, hisse alabileceğini söyleyen imamlar da var. Mâlikî ve İbn Hanbel gibi.

31 - SAVAŞA ÇIKAN GAZİLERİN SAVAŞ İÇİN YARDIM ALMASI

٢٥٢٦- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ قَالَ لِلْغَازِي أَجْرُهُ وَلِلْجَاعِلِ أَجْرُهُ وَأَجْرُ الْغَازِي

2526 - Abdullah bin Amr radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Gaziye gazve sevabı vardır. Gazinin ihtiyacını temin edene, hem yardımının sevabı ve hem de gazve sevabı vardır” buyurdu.

32 - HİZMET ÜCRETİ ALARAK HARB EDEN KİMSE

٢٥٢٧- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الدَّيْلَمِيِّ أَنَّ يَغْلَى ابْنَ مُنِيَّةٍ قَالَ: أَذَنَ رَسُولُ

اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْمَرْوَةِ وَأَنَا شَيْخٌ كَبِيرٌ لَيْسَ لِي خَادِمٌ فَلَتَمَنَنْتُ

أُجِيرًا يَكْتُبُنِي وَأُجِيرِي لَهُ سَهْمَةٌ فَوَجَدْتُ رَجُلًا قَلَمًا دَنَا الرَّجِيلُ أَتْلِفِي

فَقَالَ مَا أَذْرِي مَا السُّهُمَانِ وَمَا يَتْلَعُ سَهْمِي فَسَمَّ لِي شَيْئًا كَانَ السُّهُمُ أَوْ

لَمْ يَكُنْ فَسَمِعْتُ لَهُ ثَلَاثَةَ دَنَائِرٍ قَلَمًا خَضِرَتْ غَيْمَتُهُ أَرَدْتُ أَنْ أُجِيرِي

لَهُ سَهْمَةٌ فَلَذَكَّرْتُ الدَّنَائِرَ فَجِئْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَذَكَّرْتُ

لَهُ أَمْرَهُ فَقَالَ: مَا أَجِدُ لَهُ فِي عَزْوَتِهِ هَلْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ إِلَّا دَنَائِرُهُ

الَّتِي سَمَّيْتُ

2527 - Abdullah bin Deylemî radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre, Ya'lâ bin Münye dedi ki:

“Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, harbe çağırdı (seferberlik ilan etti). Halbuki ben ihtiyar bir kimse idim. Benim hizmetçim de yoktu. Benim yerime ücretli gidecek bir kimse aradım. Ganimet hissesi de ona verilecekti. Bir adam buldum, hareket yaklaşıncı bana geldi ve sehimler nedir bilmiyorum, benim hissem ne kadara çıkacak, dedi. Ganimetten ister hisse olsun, isterse olmasın, bana belli bir şey tayin et, dedi. Ben de onun için üç dinar tayin ettim. Ganimet, hazır olduğu vakit onun hissesini vermek istedim, fakat ona o kimsenin durumunu anlattım.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Onun bu gazvesinden dünya ve ahirette tayin ettiği o üç dinardan başka maddî ve manevî bir şey bulamaz” buyurdu.

33 - ANNE VE BABASI RAZI OLMADIĞI HALDE SAVAŞA ÇIKAN KİMSE

٢٥٢٨- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: جِئْتُ أَبَايَكَ عَلَى الْهَجْرَةِ وَتَوَكَّلْتُ أَبُويَ يَتَكَيَّانِ

فَقَالَ إِرْجِعْ عَلَيْهِمَا فَأَصْحَحْهُمَا كَمَا أَبْكَيْتَهُمَا

2528 - Abdullah bin Amr radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Bir erkek Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi, ve şöyle dedi: Hicret için sana biata geldim. Annemle babamı ağlıyor olarak bıraktım,” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Onlara dön, onları ağlattığın gibi onları güldür,” buyurdu.^[372]

٢٥٢٩- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَجَاهِدُ قَالَ: « أَلَيْكَ أَبَوَانِ؟ » قَالَ: « نَعَمْ

« قَالَ فَفِيهِمَا فَجَاهِدْ »

2529 - Abdullah bin Amr radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e bir adam geldi ve "Ya Rasûlallah, ben cihada çıkabilir miyim?" dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Senin annen ve baban var mı?" buyurdu. Adam, "Evet var," dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Onların hizmetlerinde (bulunarak) cihad et," buyurdu.^[373]

٢٥٢٠- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّ رَجُلًا هَاجَرَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الْيَمَنِ فَقَالَ: « هَلْ لَكَ أُمٌّ وَبَابٌ؟ » قَالَ:

أَبَوَايَ قَالَ أَوْنَا لَكَ؟ قَالَ لَا قَالَ: إِرْجِعْ إِلَيْهِمَا فَاسْتَأْذِنْهُمَا فَإِنِ أَدْنَا لَكَ

فَجَاهِدْ وَإِلَّا فَبِرْهُمَا

2530 - Ebû Said el-Hudrî radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Bir adam Yemen'den Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına hicret etmişti. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona, "Senin Yemen'de bir kimsen var mı?" dedi. Adam: "Anam babam var" dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Onların yanına dön ve onlardan izin iste. Eğer sana izin verirlerse cihada çık. Eğer izin vermezlerse onlara iyilik et," buyurdu.

İZAH

Eğer harp nafile harpse annen ve baban da müslümansa onlardan izinsiz harbe çıkılamaz. Eğer harp farz bir harpse, annen ve baban izin vermezse de gitmek icap eder. Anne ve baba kafirse gerek farz ve gerekse nafile harpte onlardan izne ihtiyaç yoktur. Çünkü, kafirlerle harbi terk küffarın lehine bir harekettir.

34 - SAVAŞA KATILAN KADINLAR

٢٥٣١- عَنْ أَنَسٍ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَغْزُو

بِأَمِّ سُلَيْمٍ وَيُنْشِئُ مِنَ الْأَنْصَارِ لِيَسْقِيَنَّ الْمَاءَ وَيُدَاوِيَ الْجُرْحَى

2531 - Enes radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Ümmü Süleym ve ensardan bir çok kadınları gazilere su versinler, yaralıları tedavi etsinler diye harbe götürürdü.”^[374]

35 - ZALİM BİR YÖNETİCİ EMRİNDE HARBETMEK

٢٥٣٢- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ ثَلَاثٌ مِنْ أَضَلِّ الْإِيمَانِ الْكَفُّ عَنْهُ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَلَا

نُكْفِرُهُ بِذَنْبٍ وَلَا نُخْرِجُهُ مِنَ الْإِسْلَامِ بِعَمَلٍ وَالْجِهَادُ مَا هِيَ مِنْهُ بَعْثِي

اللَّهُ إِلَيَّ أَنْ يَقَاتِلَ آخِرُ أُمَّتِي الدُّجَالَ لَا يَبْطُلُهُ جَوْرُ جَائِرٍ وَلَا عَدْلُ عَابِلٍ

وَالْإِيمَانُ بِالْأَقْدَارِ

2532 - Enes radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, şöyle buyurdu: “Üç şey imanın esasındandır. (Birincisi) Lâilahe illallah diyen bir kimseye el ve dil uzatmaktan çekinmemiz, günahı sebebiyle onu kafir saymamamız, yaptığı bir işle onu İslam'dan çıkarmamamızdır. (İkincisi) Cihad: Allah'ın beni peygamber olarak gönderdiği andan ümmetimin sonunun deccalı öldürmesine kadar devam edecek, zalimin zulmü, adilin adaleti onu iptal etmez. (Üçüncüsü ise) Kadere imandır.”

٢٥٣٣- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

الْجِهَادُ وَاجِبٌ عَلَيْكُمْ مَعَ كُلِّ أَمِيرٍ بَرٍّ كَانَ أَوْ فَاجِرًا وَالصَّلَاةُ وَاجِبَةٌ

عَلَيْكُمْ خَلْفَ كُلِّ مُسْلِمٍ بَرٍّ كَانَ أَوْ فَاجِرًا وَإِنْ عِبِلَ الْكُفَّارُ وَالصَّلَاةُ

وَاجِبَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ بَرَاءَةٌ أَوْ فَاجِرَةٌ وَإِنْ عَمِلَ الْكَفَّارِ

2533 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “İyi olsun, kötü olsun, her emirle birlikte cihad size vaciptir. İyi olsun, kötü olsun, her müslümanın arkasında namaz vaciptir. Her ne kadar büyük günah işlemiş olsa da. İyi olsun kötü olsun her müslüman üzerine cenaze namazı kılmak vaciptir. Her ne kadar büyük günah işlemiş olsa da” buyurdu.

36 - BAŞKASININ BİNEĞİNE BİNEREK HARBE KATILAN KİMSE

٢٥٣٤ - عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ أَرَادَ أَنْ يَغْزُو فَقَالَ: يَا مَعْشَرَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ إِنْ مِنْ

إِخْوَانِكُمْ قَوْمًا لَيْسَ لَهُمْ مَالٌ وَلَا غَشِيرَةٌ فَلْيَضْحَكُوا بَيْنَ الرِّجْلَيْنِ

أَوْ الثَّلَاثَةِ فَمَا لَأَخِينَا مِنْ ظَهْرٍ يَحْمِلُهُ إِلَّا غَفْبَةً كَغَفْبَةِ أَخِيهِمْ

فَالْقَسَمْتُ إِنْ لَمْ يَكُنْ مِنْ ثَلَاثَةِ قَالٍ مَا لِي إِلَّا غَفْبَةٌ كَغَفْبَةِ أَخِيهِمْ مِنْ

جَبَلِي

2534 - Cabir bin Abdullah radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den şöyle haber verdi: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, harp etmek istemişti. Şöyle buyurdu:

“Ey muhacir ve ensar topluluğu, kardeşlerinizden, öyle topluluk var ki, onların ne malı ve ne de yakınları var, sizden her biriniz onlardan iki veya üç kimseyi yanına alsın.” Bizden birinin (savaşa giderken) kendisini taşıyacak (özel) bir bineği olmayabilir. Ancak onlarınki gibi nöbetleşe bineceği bir bineği olabilir. Câbir dedi ki: “Ben onlardan iki veya üç kişiyi yanıma aldım. Bana da onlar gibi, kendi deveme sıra ile binme hakkı vardı.”

İZAH

Ukbe: İki veya üç kişinin bir merkebi olup ona sıra ile binmek demektir.

37 - ADAMIN ÜCRET VE GANİMET İÇİN GAZA ETMESİ

٢٥٣٥- عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خُوَالَةَ الْأَرْدِيُّ قَالِ لِي بَعَثَنَا رَسُولُ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِنَعْتَمِدَ عَلَى أَقْدَامِنَا فَرَجَعْنَا فَلَمْ نَعْتَمِدْ شَيْئًا وَغَرَبَ

الْجَنَدُ فِي وَجْهِنَا فَقَامَ بَيْنَا فَقَالَ: أَلَلَّهْم لَا تَكِلْهُمْ إِلَيَّ فَأَضْعَفَ عَنْهُمْ

وَلَا تَكِلْهُمْ إِلَيَّ أَنْفُسِهِمْ فَيَنْجِرُوا عَنْهَا وَلَا تَكِلْهُمْ إِلَيَّ النَّاسُ فَيَسْتَأْذِنُوا

عَلَيْهِمْ ثُمَّ وَضَعَ يَدَهُ عَلَى رَأْسِي أَوْ قَالَ عَلَى هَامَتِي ثُمَّ قَالَ يَا ابْنَ

خُوَالَةَ إِذَا رَأَيْتَ الْجَلَاةَ قَدْ نَزَلَتْ أَرْضَ الْمُقَدَّسَةِ فَقَدْ دَنَّتِ الزَّلَازِلُ

وَالْبَلَابُ وَالْأُمُورُ الْعِظَامُ وَالشَّاعَةُ يُوعِظُ أَقْرَبُ مِنَ النَّاسِ مِنْ يَدَيِ

هَلِدِهِ مِنْ رَأْسِكَ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ خُوَالَةَ جَمْعُهُ

2535 - Abdullah b. Havlele'l-Ezdi radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, bizi yaya olarak ganimet elde etmeye yollamıştı. Ganimetten hiçbir şey elde etmeden geri döndük. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, yüzümüzden zorluk çektiğimizi bildi. Aramızda ayağa kalktı ve şöyle dedi: “Ya Rabbi, onları benim elime bırakma, onların hakkını edadan zayıf kalabilirim. Onları kendi nefislerine de bırakma, hakkını edâdan aciz kalırlar. İnsanlara da bırakma, (çünkü insanlar) kendilerini, onlara tercih ederler.” Sonra elini başım üzerine koydu veya tepeme koydu, dedi. Sonra, “Ey Havalinin oğlu hilafetin arzı mukaddese (Şam’a) indiğini gördüğün vakit, zelzeleler, düşünce ve kederler ve büyük

işler mutlaka yakınmıştır. O gün kıyamet, insanlara şu elinin başına olan yakınlığından daha yakındır,” buyurdu.

38 - ALLAH İÇİN KENDİNİ FEDA EDEN KİMSE

٢٥٣٦ - عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَجِبَ رَبُّنَا عَزَّ وَجَلَّ مِنْ رَجُلٍ عَزَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَأَنَّهُمْ

يَغْتَنِي أَصْحَابُهُ فَعَلِمَ مَا عَلَيْهِ فَرَجَعَ حَتَّى أَهْرَقَ دَمَهُ فَيَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى

لِمَلَأْتِكُمْ أَنْظَرُوا إِلَيَّ عَبْدِي رَجَعَ رَغْبَةً لِمَا عِنْدِي وَشَقَقَةً لِمَا عِنْدِي

حَتَّى أَهْرَقَ دَمَهُ

2536 - Abdullah bin Mes'ûd radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, şöyle buyurdu: “Rabbimiz bir adamın haline teaccüb etti. O ki Allah yolunda savaştı, arkadaşları bozuldu. Üzerinde olan vazifeyi bildi ve kanı dökülene kadar döndü, dövüştü. Allah Teala meleklerine buyurdu ki; bakınız şu kuluma, benim yanımda olana rağbetinden ve yanımdaki azabımdan korkusundan geri döndü, kanı dökülene kadar savaştı.”

39 - MÜSLÜMAN OLUP ALLAH YOLUNDA ÖLDÜRÜLEN KİMSE

٢٥٣٧ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ عُمَرَو بْنَ الْكَثَّامِ كَانَ لَهُ رِبَا فِي الْجَاهِلِيَّةِ

فَكَرِهَ أَنْ يُسْلِمَ حَتَّى يَأْخُذَهُ فَعَجَا يَوْمَ أَخِيذَ فَقَالَ أَيْنَ يَتَوَضَّعُ قَالُوا بِأُخْيَدَ

قَالَ أَيْنَ فُلَانٌ قَالُوا بِأُخْيَدَ قَالَ فَأَيْنَ فُلَانٌ قَالُوا بِأُخْيَدَ فَلَبَسَ لَأَمْتَهُ وَرَكِبَ

فَرَسَهُ ثُمَّ تَرَجَّهَ قِيلَهُمْ فَلَمَّا رَأَاهُ الْمُسْلِمُونَ قَالُوا إِلَيْكَ عَنَّا يَا عُمَرُو قَدْ

إِنِّي قَدْ آمَنْتُ فَقَاتِلْ حَتَّى جُرِحَ فَحَمِلَ إِلَى أَهْلِهِ جَرِيحًا فَجَاءَهُ سَعْدُ بْنُ

مُعَاذٍ فَقَالَ لِيُخْبِرَ سَلِيلَهُ خَوِيَّةُ لِقَوْمِكَ أَوْ هَضْبًا لَهُمْ أَمْ هَضْبًا لِلَّهِ فَقَالَ بَلْ

هَضْبًا لِلَّهِ وَلِرَسُولِهِ فَمَاتَ فَدَخَلَ الْجَنَّةَ وَمَا صَلَّى لِلَّهِ صَلَاةً

2537 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Amr bin Ukeyş'in, cahiliye devrinde alacağı faiz paraları vardı. Onları almadan Müslüman olmayı iyi görmedi. Uhud savaşı günü geldi ve amcam oğulları nerdedir, dedi. Uhud'dadır, dediler. Falan nerdedir, dedi. Uhud'dadır, dediler. Falan nerdedir, dedi. Uhud'dadır, dediler. Zırhını giyindi, atına bindi, sonra onların tarafına hareket etti, onu Müslümanlar görünce, ey Amr, bizden uzaklaş dediler. O, benim iman ettim, cevabını verdi. Yaralanana kadar savaştı. Ailesine yaralı olarak getirildi. Sa'd bin Muaz ona geldi ve kız kardeşine şöyle dedi: Ona sor bakalım, kavmine olan hamiyetinden dolayı mı, Kureyş'e gazabından mı yoksa onlara Allah için gazabından dolayı mı savaştın, de dedi. Amr:

“Allah ve Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in rızası için onlara gazabımdan savaştım, dedi. Allah rızası için bir vakit olsun namaz kılamadan öldü ve cennete girdi.”

40 - KENDİ SİLAHININ KENDİNE DÖNMESİ İLE ÖLEN KİMSE

٢٥٣٨- قَالَ أَبُو ذَاوُدَ قَالَ أَحْمَدُ كَذَا قَالَ هُوَ يَغْنِي ابْنُ وَغْبِ

وَعَبْسَةُ يَغْنِي ابْنُ خَالِدٍ جَبِيحًا عَنْ يُونُسَ قَالَ أَحْمَدُ وَالصَّوَابُ عَبْدُ

الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ سَلَمَةَ بْنَ الْأَكْثَرِ قَالَ لَمَّا كَانَ يَوْمَ خَيْبَرَ قَاتَلَ

أَيُّوبَ وَقَالَ شَيْبَةُ فَارْتَدَّ عَلَيْهِ سَيْفُهُ فَقُتِلَ فَقَالَ أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي ذَلِكَ وَشَكُّوا فِيهِ رَجُلٌ مَاتَ بِسِلَاحِهِ فَقَالَ

رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَاتَ جَاهِدًا مُجَاهِدًا

قَالَ ابْنُ شِهَابٍ ثُمَّ سَأَلْتُ ابْنَ إِسْلَمَةَ بْنِ الْأَكْثَوِعِ فَحَدَّثَنِي عَنْ أَبِيهِ
بِمِثْلِ ذَلِكَ غَيْرَ أَنَّهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَثِيرُوا
مَاتَ جَاهِدًا مُجَاهِدًا فَلَهُ أَجْرُهُ مَرَّتَيْنِ

2538 - Seleme bin Ekvâ radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Hayber günü olunca, kardeşim çok şiddetli harbe tutuştu. Kendi hakkında konuşmaya başladılar. Adam kendi silahıyla öldü diye durumundan şüphe ettiler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “O, Allah’a itaat yolunda çalışan bir mücahid olarak can verdi” buyurdu.

İbn-i Şihab dedi ki: Seleme bin Ekvâ’nın oğlundan sordum. Babasından naklen bunun benzerini nakletti. Şu kadar ki o, Rasûlullah şöyle buyurdu, dedi. “Onlar yalan söylediler, o Allah’a itaat yolunda çalışan bir mücahid olarak can verdi. Onun sevabı iki mislidir.”^[375]

İZAH

Câhiden, mücâhiden: Her iki kelime de ism-i fâildir. Birinci câhiden ibadetkâr taatkâr manasına, ikincisi gazi olarak harp ederek demektir.

İkinci kelimenin birinciye tekit olması da caizdir. (Avnu'l-Ma'bud)

٢٥٣٩- عَنْ جَدِّهِ أَبِي سَلَامٍ عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: أَعَزَّنَا عَلَى حَيٍّ مِنْ جُهَيْنَةَ فَطَلَبَ رَجُلٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ
رَجُلًا مِنْهُمْ فَغَزَوْهُ فَأَخْطَأَهُ وَأَصَابَ نَفْسَهُ بِالسَّيْفِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخَوُكُمْ يَا مَعْشَرَ الْمُسْلِمِينَ فَاثْبِتُوا النَّاسَ فَوَجَدُوهُ قَدْ
مَاتَ فَلَقَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِتَابِعٍ وَجَنَابٍ وَصَلَّى عَلَيْهِ
وَدَفَنَهُ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ أَتَشْهَدُ هُوَ قَالَ نَعَمْ وَأَنَا لَهُ شَهِيدٌ

2539 - Ebû Selam'dan, o da Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ahabından bir kimseden rivâyet edildiğine göre, dedi ki:

Cüheyne kabilesinden bir obaya saldırdık. Müslümanlardan bir adam onlardan bir er diledi. Ona kılıcını salladı, kılıç ondan kurtulup kendisini öldürdü. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Ey Müslümanlar topluluğu kardeşinizle ilgilenin!” buyurdu. Nas ona doğru koştular, onu ölmüş buldular. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onu kanlı elbisesiyle sardı, üzerine namaz kılıp, defn etti. Ashab: O şehid midir ya Rasûlallah, dediler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Evet ben de ona şahidim,” cevabını verdi

41 - DÜŞMANLA KARŞILAŞINCA DUA ETMEK

٢٥٤٠- عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ يُشْتَانِ لَا تُرَدَانِ أَوْ قُلْنَا تُرَدَانِ الدُّعَاءُ جُنْدُ الْيَتَامَى وَجُنْدُ الْبَائِسِ حِينَ

يُلْحِمُ بَعْضُهُمْ بَعْضًا

عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ وَرَفَتْ

الْمَطَرِ

2540 - Sehl bin Sa'd radıyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “İki (dua) vardır ki, reddolunmaz. Veya çok az kere reddolunur, (birincisi) ezan esnasında dua (ikincisi) iki taraf birbirini öldürmeye başlayınca yapılan dua.”

Sehl bin Sa'd'dan: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Yağmur yağarken yapılan dua da reddolunmaz,” buyurdu.

42 - ALLAH TEALA'DAN ŞEHADET DİLEYEN KİMSE

٢٥٤١- أَنَّ مُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ حَدَّثَهُمْ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ مَنْ قَاتَلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَوَاقٍ نَاقَةً فَقَدْ وَجِبَتْ لَهُ

الْجَنَّةُ وَمَنْ سَأَلَ اللَّهَ الْقَتْلَ مِنْ نَفْسِهِ ضَارِقًا ثُمَّ مَاتَ أَوْ قُتِلَ فَإِنَّ لَهُ

أَجْرَ شَهِيدٍ

زَادَ ابْنُ الْمُسَفِّهِ مِنْ هُنَا وَمَنْ جَرَحَ جُرْحًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ نَكِبَ

نَكْبَةً فَإِنَّهَا تَجِيءُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ تَأْخُذُ مَا كَانَتْ لَوْنُهَا لَوْنُ الرُّغْفَرَانِ

وَرِيحُهَا رِيحُ الْمَسْكِ وَمَنْ خَرَجَ بِهِ خُرَاجٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَإِنَّ عَلَيْهِ

طَائِعَ الشَّهَادَةِ

2541 - Muaz bin Cebel radiyallahu anh, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu işittim: “Kim ki, Allah yolunda, devenin sütü memesine gelecek süre kadar savaşırsa, ona Cennet vacip olur. Kim ki; sadâkatla nefsinin şehid olmasını isterse, sonra ölür veya öldürülürse, ona şehid sevabı vardır” buyurdu.

İbn-i Musaffa buradan itibaren şunu ziyade etti. “Kim, Allah yolunda (düşmandan) bir yara alır, veya Allah yolunda bir kaza geçirerek yaralanırsa o yara kıyamet gününde, dünyadaki en ağır haliyle getirilir, rengi za'ferân rengine, kokusu da misk kokusudur. Kim ki, vücudunda, Allah yolunda bir çıban çıkarsa, onun üzerine şehitlik mühürü vurulur,” buyurdu.

[376]

İZAH

Fevak: İki sağım arası demektir. Hayvan sağılırken bir ara yavrusu bırakılır. Yavrusu çekilir, tekrar sağılır. İşte bu iki sağım arasındaki vakit azlığıyla misal olmuştur.

43 - ATLARIN YELE VE KUYRUKLARINI KIRKMANIN KERAHATİ

٢٥٤٢- عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَبْدِ السَّلَامِ وَهَذَا لَفْظُهُ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لَا تَقْصُرُوا نَوَاصِي الْخَيْلِ وَلَا مَعَارِفَهَا وَلَا

أَذْنَابُهَا فَإِنْ أَذْنَابُهَا مَذَابُهَا وَمَخَارِفُهَا دِقَاقُهَا وَتَوَاصِيهَا مَعْقُودٌ فِيهَا الْخَيْرُ

2542 - Utbe bin Abdüssülemî radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu işitmiş,
“Atların alın saçını, yelesini ve kuyruğunu kırkmayın; zira onun kuyruğu sinek kovalayacağı, yelesi onun elbisesidir. Alın saçı ise, orada hayr düğümlemişti,” buyurdu.

44 - ATLARIN HANGİ RENGİ DAHA SEVİMLİDİR?

۲۵۴۲- عَنْ أَبِي وَهَبٍ الْجُشَمِيِّ وَكَانَتْ لَهُ ضُغْبَةٌ قَال:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَيْكُمْ بِكُلِّ كُمَيْتٍ أَعَزَّ

مُحَجَّلٍ أَوْ أَشَقَرَّ أَعَزَّ مُحَجَّلٍ أَوْ أَذْهَمَ أَعَزَّ مُحَجَّلٍ

2543 - Ebî Vehb el-Cüşemî radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre - O Rasûlullah'la sohbet etme şerefine erenlerdendir- dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Doru, alnı beyaz ve ayakları sekili at veya kırmızı, alnı beyaz, ayakları sekili at veya siyah, alnı beyaz, ayakları sekili at besleyin,” buyurdu.^[377]

İZAH

Kümeýt: Renginde kırmızılık bulunan ata denir. Siyahla kırmızı karışık olur.

Seki: Atın ayaklarındaki beyazlıktır.

۲۵۴۳- عَنْ أَبِي وَهَبٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

عَلَيْكُمْ بِكُلِّ أَشَقَرَّ أَعَزَّ مُحَجَّلٍ أَوْ كُمَيْتٍ أَعَزَّ فَلَا تَكْرُ نَحْوَهُ قَالَ مُحَمَّدٌ

بَغْنِي ابْنَ مَهَاجِرٍ وَسَأَلْتُهُ لِمَ قُبِّلَ الْأَشَقَرُ قَالَ: لِأَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ بَعَثَ سَرِيَّةً فَكَانَ أَوَّلُ مَنْ جَاءَ بِالْفَتْحِ صَاحِبُ أَشَقَرِ

2544 - Ebû Vehb radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Siz her kırmızı, alnı beyaz, ayakları sekili atı, veya doru, alnı beyaz atı besleyin.”

Muhammed bin Mücahir radiyallahu anh dedi ki: Fuzayl’a, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem niçin kırmızıyı tercih etti, diye sordum.

Dedi ki; Nebî sallallahu aleyhi ve sellem, bir seriye göndermişti. Fetihden en önce gelen kırmızı atın sahibi oldu, onun için kırmızıyı üstün saydı, dedi.

٢٥٤٤- عَنْ جَدِّهِ ابْنِ غُبَابٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ يُحِبُّ الْخَيْلَ فِي شَفَرِهَا

2545 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Atın uğuru kırmızılığındadır,” buyurdu. [\[378\]](#)

45 - ATIN DIŞISİNE FERES DENİLEBİLİR Mİ?

٢٥٤٦- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ

يُسَبِّحُ الْأَنْثَى مِنَ الْخَيْلِ فَرَسًا

2546 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, atın dışisine de feres derdi.

46 - ATIN KERİH GÖRÜLEN ŞEYİ

٢٥٤٧- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَكْرَهُ

الْبُكَالَ مِنَ الْخَيْلِ وَالْبُكَالُ يَكُونُ الْقَرَسُ فِي رِجْلَيْهِ الْبَيْتُ يَأْكُلُ وَفِي

يَدِهِ الْبَيْضُ أَوْ فِي يَدِهِ الْبَيْضُ وَفِي رِجْلَيْهِ الْبَيْضُ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ أَيُّ مُخَالَفٍ

2547 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, ayakları çaprazlamasına beyaz attan hoşlanmazdı.

Şikil (çaprazlama) atın sağ arka ayağı ile sol ön ayağının veya sol arka ayağı ile sağ ön ayağının beyaz olmasına denir.

Ebû Dâvud dedi ki: (Ayak renklerinin) birbirinden farklı olmasıdır.

47 - HAYVANLARA KARŞI YAPILMASI EMREDİLEN GÖREVLER

٢٥٤٨ - عَنْ سَهْلِ بْنِ الْحَنْظَلِيَّةِ قَالَ: مَرَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِبَعِيرٍ قَدْ لَحِقَ ظَهْرُهُ بِمَلَبِهِ فَقَالَ اتَّقُوا اللَّهَ فِي هَذِهِ الْبَهَائِمِ

الْمُعْجَمَةِ فَارْكَبُوهَا صَالِحَةً وَكُلُّوهَا صَالِحَةً

2548 - Sehl bin Hanzaliyye radiya llahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, (Açlıktan) karnı sırtına yapışmış bir deveye rastladı ve, “Şu dilsiz hayvanlar hakkında Allah’tan korkun, ona besili olarak binin, etini de besili olarak yiyin,” buyurdu.

٢٥٤٩ - عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ قَالَ أَرَدَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَلْقَهُ ذَاتَ يَوْمٍ فَأَمَرُوهُ إِلَى حَدِيثِي لَا أُحَدِّثُ بِهِ أَحَدًا مِنَ النَّاسِ

رَكَانَ أَحَبُّ مَا امْتَنَرْتُ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِجَنَابِهِ خَدَقًا أَوْ

خَائِشَ تَعْلَلٍ قَالَ: فَدَخَلَ خَائِطًا يُرْجَلِي مِنَ الْأَنْصَارِ فَبَدَأَ جَمَلًا فَلَمَّا رَأَى

النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَّ وَذَرَفَتْ عَيْنَاهُ فَأَتَاهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ فَمَسَحَ بِذُرَاهُ فَسَكَتَ فَقَالَ: مَنْ رَبُّ هَذَا الْجَمَلِ لِمَنْ هَذَا الْجَمَلُ

فَجَاءَتْهُ مِنَ الْأَنْصَارِ فَقَالَ: « لِي يَا رَسُولَ اللَّهِ » فَقَالَ: أَفَلَا تَتَّبِعِي اللَّهَ فِي

هَذِهِ الْبَهِيمَةِ الَّتِي مَلَكَكَ اللَّهُ إِذَا مَا قَامَ شَكَا إِلَيَّ أَنْ تَحْبِسَهُ وَتُذَيِّبَهُ

2549 - Abdullah bin Cafer radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Bir gün Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, beni terkisine aldı, bana gizli bir sır söyledi, onu insanlardan kimseye söylemem. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in abdest bozarken perde olarak kullandığı şeyin en sevimlisi, yüksek yapı ve birbirine geçmiş hurma ağacı topluluğu idi. Abdullah dedi ki: Hz. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Ensardan bir kimsenin bostanına girdi. Bir de ne görsün; orada bir deve vardı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'i görünce deve böğürdü, inledi ve gözlerinden yaşlar döküldü.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, devenin yanına geldi ve kulak kökünü okşadı, deve sesini kesti. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Bu devenin sahibi kimdir” buyurdu. Ensardan bir delikanlı geldi ve benimdir ey Allah'ın Rasûlü, dedi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Allah'ın seni kendisine sahip kıldığı şu hayvanın hakkına riayetsizlikten Allah'tan korkmaz mısın, o senin onu cidden aç bıraktığını bana şikayet etti,” buyurdu. [\[379\]](#)

٣٥٥٠- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

بَيْنَمَا رَجُلٌ يَمْشِي بِطَرِيقٍ قَاسَتْهُ عَلَيْهِ الْعَطَشُ فَوَجَدَ بِئْرًا فَنَزَلَ فِيهَا

فَشَرِبَ ثُمَّ خَرَجَ فَلَمَّا كَلَبَ يَلْهَثٌ يَأْكُلُ التُّرَى مِنَ الْعَطَشِ فَقَالَ الرَّجُلُ

لَقَدْ بَلَغَ هَذَا الْكَلْبُ مِنَ الْعَطَشِ مِثْلَ الَّذِي كَانَ بَلَغَنِي فَنَزَلَ الْبِئْرُ فَمَلَأَ

خُفَّهُ فَأَمْسَكَهُ بِيَمِيهِ حَتَّى رَفَعِي الْكَلْبَ فَشَكَرَ اللَّهُ لَهُ فَعَفَّرَ لَهُ فَقَالُوا:

يَا رَسُولَ اللَّهِ: « وَإِنْ لَنَا فِي الْبَهَائِمِ لَأَجْزَاءٌ » فَقَالَ: فِي كُلِّ ذَاتِ كَبِدٍ

رَطْبِيَّةٌ أَجْرٌ

2550 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Gerçekten Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu, “Bir zaman bir adam bir yolda gidiyordu, şiddetle susadı, bir kuyu buldu. Kuyuya indi, su içti, sonra çıktı. Bir de ne görsün bir köpek soluyor, susuzluktan yaş yaprağı yiyor. Adam kendi kendine benim başıma gelen susuzluk gibi bu köpeğe de gelmiş dedi. Kuyuya indi, mestine su doldurdu, onu ağzına kısırdı, kuyudan çıktı. Köpeği suladı, Allah onun bu amelini kabul buyurdu ve onu bağışladı.”

Ashab: Ey Allah'ın Rasûlü, hayvanlara yaptığımız iyilikten de bize ecir var mı,” dediler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Yaş ciğer taşıyan, her hayvana yapılan iyilikte sevap var,” buyurdu. [\[380\]](#)

48 - YOLCULUKTA BİR YERDE KONAKLAMAK

٢٥٥١- سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ قَالَ: كُنَّا إِذَا نَزَلْنَا مَنَزِلًا لَا نَسْتَجِ

حَتَّى نُحِلَّ الرِّحَالُ

2551 - Enes bin Malik radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Biz, bir konak yerine indiğimizde hayvanlarımızın yükünü indirmeden nafil namaz (kuşluk namazı) kılmazdık.

49 - ATIN BOYNUNA OK BAĞLAMAK

٢٥٥٢- عَنْ عَبْدِ بْنِ تَمِيمٍ أَنَّ أَبَا بَشِيرٍ الْأَنْصَارِيَّ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ كَانَ مَعَ

رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَغْيِ أَمْعَارِهِ فَأَرْسَلَ رَسُولُ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَسُولًا قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ حَبِثْتُ أَنَّهُ قَالَ

وَالنَّاسُ فِي نَيْبِهِمْ لَا يَتَّقُونَ فِي رَقَبَةِ بَعِيرٍ قِلَادَةً مِنْ وَثَرٍ وَلَا قِلَادَةً إِلَّا

تُطِغَتْ، قَالَ مَالِكٌ أَرَى أَنْ ذَلِكَ: مِنْ أَجْلِ الْعَيْنِ

2552 - Ubbâd bin Temim'den ona da Ebû Beşir el-Ensarî radiyallahu anh, haber vermiş. O, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile bir seferde bulunuyormuş.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, bir elçi göndermiş.

Abdullah bin Ebî Bekr diyor ki: Zannediyorum ki, Ubâde bin Temim şöyle dedi: Nas geceleyecekleri yerde idi. “Hiçbir devenin boynunda asılı ok kalmayacak mevcut boyun askıları boncuklar muhakkak kesilecek.”

Malik diyor ki: Ben bu okların develerin boynuna asılışını, göz değmesinden dolayı olduğu kanaatindeyim.^[381]

50 - ATLARA İYİ BAKMAK VE ONLARI SAVAŞA HAZIR BULUNDURMAK

٢٥٥٣- عَنْ أَبِي وَهَبٍ الْجُثَمِيِّ وَكَانَتْ لَهُ ضُحْبَةٌ قَالَ: قَالَ رَسُولُ

اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَزْبِطُوا الْخَيْلَ وَامْسَحُوا بِنَوَاصِيهَا وَأَعْبَازِهَا

أَوْ قَالَ أَكْفَالِهَا وَقَلِّدُوهَا وَلَا تَقْلِدُوهَا الْأَوْتَارَ

2553 - Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'le sohbeti olan Ebû Vehb el-Cüşenî radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu, “Atı iyi bağlayın (besleyin) onun alnını ve kabalarını sıvazlayın (kaşağılayınız)” buyurdu. “Onların boynuna gereken gerdanlıkları takınız! Fakat boyunlarına kırışler asmayın” buyurdu.^[382]

İZAH

Atın iyi bağlanması, iyi bakılması demektir. Alın ve kabasını okşamak, onu silip kaşıyıp temizlemek demektir.

51 - HAYVANLARIN BOYNUNA ÇAN TAKMAK

٢٥٥٤- عَنْ أُمِّ حَبِيبَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا

تَضَعُ الْمَلَائِكَةُ رِقْعَةً فِيهَا جَرَسٌ

2554 - Ümmü Habîbe radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

“Melekler, aralarında çan (sesi) bulunan yolculara arkadaşlık etmez.”^[383]

٢٥٥٥- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تَضَعُ الْمَلَائِكَةُ رِقْعَةً

فِيهَا كَلْبٌ أَوْ جَرَسٌ

2555 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem; “Melekler yanlarında köpek ve çan bulunan yoldaşlara arkadaşlık etmez,” buyurdu.^[384]

٢٥٥٦- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: فِي

الْجَرَسِ مِزْمَارُ الشَّيْطَانِ

2556 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, çan hakkında, “Şeytanın çalgısıdır,” buyurdu.^[385]

52 - DIŞKI YİYEN HAYVANA BİNMEK

٢٥٥٧- عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: نَهَى عَنْ رُكُوبِ الْجَلَالَةِ

2557 - İbn-i Ömer radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Dışkı yiyen hayvana binmekten nehyolunduk. [386]

٢٥٥٧- عَنْ ابْنِ عُثْمَرَ قَالَ: نَهَى عَنْ زُرُوبِ الْجَلَالَةِ

2558 - İbn-i Ömer radıyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, dışkı yiyen deveye binmekten nehyetti.

İZAH

Dışkı yiyen hayvan, muayyen müddet hapsedilmedikçe etini yemek mekruh olduğu gibi, semersiz veya eğersiz ona binmek de mekruhtur. Çünkü, pislik yiyen hayvan terlediği zaman, teri pislik kokar. İnsan tiksindir. (Bez-ül-Mechûd, c. 12, s. 55)

53 - İNSAN SAHİP OLDUĞU HAYVANINA AD KOYABİLİR

٢٥٥٩- عَنْ مُعَاذٍ قَالَ: كُنْتُ رَدَفَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ عَلَى حِمَارٍ يُقَالُ لَهُ عُفَيْرٌ

2559 - Muaz radıyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Ben bir hımar üzerinde Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in terkisinde idim. O, hımara Ufeyr (toprak rengi) deniliyordu. [387]

İZAH

Ufeyr: Boz renkli demek.

54 - HARBE ÇIKIŞTA SÜVARİLERE NİDA ETMEK

٢٥٦٠- عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدَبٍ أَمَّا بَعْدُ فَإِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ سَمَى خَيْفَنَا خَيْلَ اللَّهِ إِذَا فَرَعْنَا وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ يَأْمُرُنَا إِذَا فَرَعْنَا بِالْجَمَاعَةِ وَالطَّبِيرِ وَالشَّكِينَةِ وَإِذَا قَاتَلْنَا

2560 - Semüre bin Cündeb radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Biz korktuğumuz vakit, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, süvarilerimize Allah'ın süvarisi adını verirdi. Korktuğumuz ve harp ettiğimiz vakit, bize cemaat halinde olmamızı, sabırlı bulunmamızı, sekinet üzere olmamızı emrederdi.

55 - HAYVANLARA LANET ETMEK YASAKLANMIŞTIR

٢٥٦١- عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ

لَيْسَ سَفَرٍ فَتَسْمِعُ لَعْنَةً فَقَالَ: مَا هَذِهِ قَالُوا هَذِهِ قُلْنَا لَعْنَتُ رَاجِلَتِهَا فَقَالَ

النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ضَمُّوا عَنْهَا فَإِنَّهَا مَلْعُونَةٌ فَوَضَعُوا عَنْهَا قَالِ

عِمْرَانُ فَكَأَنِّي أَسْمَعُ إِلَيْهَا نَاقَةً وَرَقْلَهُ

2561 - İmran bin Husayn radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, bir seferde idi, bir lanet olsun sesi işitti ve, “Bu nedir” buyurdu.

Ashab bu falan kadındır, devesine lanet etti, dediler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “O deveyi geri bırakın, çünkü o lanet olunmuş, bir hayvandır,” buyurdu. Deveyi kadından alıkoydular. İmran, dedi ki, boz rengiyle o deve hâla gözümün önündedir.”^[388]

56 - HAYVANLARI BİRBİRİNE KIŞKIRTMAK VE ARALARINI KIZIŞTIRMAK

٢٥٦٢- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

عَنِ التَّخْرِيشِ بَيْنَ الْبَهَائِمِ

2562 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, hayvanları birbirine kışkırtıp (dövüştürmekten) nehyetti. [\[389\]](#)

İZAH

Koçları, boğaları, horozları, köpekleri kendi aralarında dövüştürmekten nehy etmiştir.

57 - HAYVANLARI DAĞLAYARAK DAMGALAMAK

٢٥٦٣ - عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

بِأَخِي لَيْ جَيْنَ وَلَدَ لِيَحْبَبَكَ فَإِذَا هُوَ فِي مِرْيَدٍ يَبْسُمُ غَنَمًا أَحْمَسِيَّةً قَالَ فِي

أَذَانِهَا

2563 - Enes radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Kardeşim yeni doğduğu vakit, tahnîk yapması (damağına yiyecek bir şey sürmesi) için onu Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e getirdim. Bir de baktım ki Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, koyun ağılında koyunları dağlıyordu. Şu'be dedi ki: Zannedersen Hişam radiyallahu anh, "Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, koyunun kulağına damga vuruyordu," dedi. [\[390\]](#)

58 - HAYVANLARIN YÜZÜNÜ DAMGALAMAK VE YÜZLERİNE VURMAK

٢٥٦٤ - عَنْ جَابِرِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ عَلَيْهِ بِجَمَاعٍ

قَدْ وُيِّسَ فِي وَجْهِهِ فَقَالَ: أَمَا بَلَّغْتُكُمْ أَنِّي قَدْ لَعَنْتُ مَنْ وُيِّسَ الْبَهِيمَةُ فِي

وَجْهَهَا أَوْ خَسَرَهَا فِي وَجْهَيْهَا فَتَهَى عَنْ ذَلِكَ

2564 - Câbir radıyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre,

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına yüzü dağlanmış bir merkep getirilmiş bunun üzerine hazreti Peygamber, "Hayvanların yüzünü dağlayana ve yüzüne vurana lanet ettiğim haberi size ulaşmadı mı?" buyurmuş ve bunu yasaklamıştı.^[391]

59 - EŞEĞİN KISRAĞA ÇEKİLMESİNİN KERÂHATİ

٢٥٦٥- عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: أُعْيِيتُ

بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعْلَةً فَرَجَّيْتُهَا فَقَالَ: عَلِيُّ لَوْ حَمَلْنَا

الْحَمِيرَ عَلَى الْخَيْلِ فَكَانَتْ لَنَا بَنَلٌ هَلِمَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ إِنَّمَا يَفْعَلُ ذَلِكَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

2565 - Ali bin Ebû Talib radıyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e bir katır hediye edildi. Ona bindi. Ali radıyallahu anh eşeği kısırağa çeksek, çiftleştiresek bunun gibi katır olur, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem "Onu ancak bilmeyenler yapar," buyurdu.^[392]

60 - BİR HAYVANA ÜÇ KİŞİNİN BİNMESİ

٢٥٦٦- حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ: كَانَ الثَّيْبِيُّ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا قَدِمَ مِنْ سَفَرٍ اسْتَقْبَلَ بِنَا فَأَيْنَا اسْتَقْبَلَ أَوْ لَا جَعَلَهُ أَمَانَةً

لَا اسْتَقْبَلَ بِي فَحَسْبُنِي أَمَانَةُ نَبِيِّ اسْتَقْبَلَ بِحَسَنٍ أَوْ حُسَيْنٍ فَمَجَعَلَهُ خَلْفَةً

فَدَخَلْنَا الْمَدِينَةَ وَإِنَّا لَكَذَلِكُ

2566 - Abdullah bin Cafer radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, seferden geldiği vakit bizim tarafımızdan karşılanırdı. Evvelâ kim karşılırsa onu önüne alırdı. Benim tarafımdan karşılandı. Beni önüne bindirdi. Sonra Hasan ya da Hüseyin tarafından karşılandı onu da arkasına aldı. Medine'ye biz de öyle girdik.

61 - HAYVAN ÜZERİNDE DURMAK

٢٥٦٧- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّا كُنَّا

أَنْ تَتَجَدَّوْا ظُهُورَ دَوَابِّكُمْ مَتَابَرِ فَإِنَّ اللَّهَ إِنَّمَا سَخَّرَهَا لَكُمْ لِتَلْعَنُوا

إِلَى بَلَدٍ لَمْ تَكُونُوا بِالْبَيْتِ إِلَّا بِشَقِّ الْأَنْفُسِ وَجَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ قَتْلِيهَا

فَأَقْضُوا حَاجَتَكُمْ

2567 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Hayvanlarınızın sırtlarını minberler (oturaklar) edinmekten sakının. Gerçekten Allah Teala onu, ancak meşakkatle varabileceğiniz yerlere sizi yetiştirmeleri için emrinizde kıldı. Arzı da sizin için yarattı. Dolayısıyla ihtiyaçlarınızı arzın üzerinde yerine getiriniz.”^[393]

62 - YEDEK HAYVANLAR

٢٥٦٨- قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَكُونُ

إِبِلَ لِلشَّيَاطِينِ وَيَبُوتُ لِلشَّيَاطِينِ فَأَمَّا إِبِلُ الشَّيَاطِينِ فَقَدْ رَأَيْتُهَا يَخْرُجُ

أَحَدُكُمْ بِخَبِيئَاتٍ مَعَهُ قَدْ أَسْمَنَهَا فَلَا يَمْلُؤُ بِعِزِّهَا وَبِئْسَ بِأَعْيُنِهِ قَدْ

انْقَطَعَ بِهِ فَلَا يَحْمِلُهُ وَأَمَّا يَبُوتُ الشَّيَاطِينِ فَلَمْ أَرَهَا كَانَ سَجِيءٌ يَقُولُ لَا

أَرَاهَا إِلَّا هَلْبِ الْأَفْقَاضِ الَّتِي يَنْشُرُ النَّاسُ بِاللَّيْلِ

2568 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Şeytanlar için deve, şeytanlar için ev vardır. Ama şeytanlar için olan deveyi muhakkak ben gördüm. O da, sizden biriniz iyice beslediği yedek devesini kendisiyle birlikte çıkarır. Onlardan hiç birine binmez. Devesi ölmüş yolda kalmış bir din kardeşine rastlar onu da devesine bindirmez. (İşte şeytanlar için olan deve budur) ama şeytanlar için olan evi görmedim.” Ravilerden Said şöyle derdi: Öyle zannediyorum ki; şeytanlar için olan evler ancak şu dibaçla bezenmiş (develerin yanlarına yükletilip içine kadınların bindiği) nasın örttüğü (hevdeç denilen) kafeslerdir.

İZAH

Hayvanın sırtında lüzumsuz durup onu rahatsız etmek, uygun bir davranış değildir. Lüzumlu anlar tabiî bunun dışında kalır. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Arafat'ta, vakfesini devenin sırtında yapmıştı.

Yedek vasıtası olduğu halde yolda kalmış din kardeşine yardım etmemek tabiî şeytânî bir gururun eseridir. Bir de, seferde kadınların binmesi için ve develerin yanlarına yükletilen adına hevdeç denen kafeslerin kibir için dibaçla ziynetlenmesi, o da şeytânî bir duygunun eseridir.

63 - SÜRATLİ SEYR

٣٥٦٩- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

إِذَا سَافَرْتُمْ فِي الْخَبْصِ فَأَعْطُوا الْإِبِلَ حَقَّهَا وَإِذَا سَافَرْتُمْ فِي الْخَبْصِ

فَأَسْرِغُوا السَّيْرَ فَإِذَا أَرَدْتُمْ التَّغْرِيسَ فَتَنَكَّبُوا عَنِ الطَّرِيقِ

2569 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Otlı yolda sefer ettiğiniz vakit, deveye hakkını verin (orada otlatın) kurak otsuz yerde sefer ettiğiniz vakit, süratle seyredin. (Hayvan zaafa düşmesin) gece sonunda (seherde) istirahat için inmek istediğiniz vakit, yoldan kenara sapınız,” buyurdu. [\[394\]](#)

٢٥٧٠- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْوُ

هَذَا قَالَ بَعْدَ قَوْلِهِ حَقَّهَا وَلَا تَغْدُوا الْمَنَازِلَ

2570 - Cabir radıyallahu anh'dan: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den: Bu hadisin benzeri rivâyet olundu. “Devenin hakkını verin.” Cümlesinden sonra, “Alışla gelen günlük mesafeleri aşmayınız” buyurdu. [\[395\]](#)

64 - YOLCULUĞU GECE YAPMAK

٢٥٧١- عَنْ أَنَسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

عَلَيْكُمْ بِاللَّيْلِ فَإِنَّ الْأَرْضَ تُطَوَّرُ بِاللَّيْلِ

2571 - Enes radıyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Yolculuğunuzu gece yapmanızı tavsiye ederim zira yeryüzü gece dörülür” buyurdu.

65 - SAHİBİNİN, HAYVANIN ÖN TARAFINA BİNMEYE DAHA LAYIK OLDUĞU

٢٥٧٢- سَمِعْتُ بُرَيْدَةَ يَقُولُ: بَيْنَمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ يَمْشِي بِنَاءَ رَجُلٍ وَغَعَهُ جِمَارٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ارْكَبْ وَتَأْخُذْ

الرَّجُلُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا أَنْتَ أَحَقُّ بِصُذْرِ

دَابَّتِكَ مِنِّي إِلَّا أَنْ تَجْعَلَ لِي قَالَ فَإِنِّي قَدْ جَعَلْتُهُ لَكَ فَرَكِبَ

2572 - Ebû Büreyde radıyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre diyor ki:

Bir ara Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem yürüyordu, beraberinde bir merkep olan bir adam geldi ve ya Rasûlallah, bin dedi. Kendisi eşeğin ön tarafından geri çekildi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Hayır hayvanın önüne binmeye sen, benden daha layıksın ancak onun önüne binmeyi bana bırakırsan başka,” dedi. Adam önüne binme hakkını sana

tanıdım, dedi. Bunun üzerine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem de bindi. [396]

66 - HARPTE HAYVANIN SINIRLERİNİ KESMENİN HÜKMÜ

٢٥٧٣ - عَبَادُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ قَالَ أَبُو دَاوُدَ هُوَ يَحْتَسِبُ بَنَ عِبَادِ

خَدَّتَيْ أَبِي الَّذِي أَرْضَخَنِي وَهُوَ أَخَذَ بِنِي مُرَّةَ بْنِ غَزِيلٍ وَكَانَ فِي بَلَدِكَ

الْعَرَاةِ غَزَاةٍ مُؤْتَةً قَالَ: وَاللَّهِ لَكَأَنِّي أَنْظِرُ إِلَى جَعْفَرِ بْنِ ائْتَحَمَ عَنْ

فَرَسٍ لَهُ شَقْرَاءُ فَصَقَّرَهَا ثُمَّ قَاتَلَ الْقَوْمَ حَتَّى قُتِلَ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ هَذَا الْحَدِيثُ لَيْسَ بِالْقَوِيِّ

2573 - Abbad bin Abdullah bin Zübeyr radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre o dedi ki:

Bana Avf oğlu Mürre oğullarından biri olan süt babam haber verdi. O, gazalardan Mûte gazasına katılmıştı, dedi ki: Allah'a yemin ederim ki: Caferin (Tayyar) kırmızı atından inip onun sinirlerini kılıcı ile kestiğini sonra da şehid edilene kadar düşmanla savaştığını görüyorum gibiyim.

Ebû Dâvud şu hadis kavî değildir, dedi.

İZAH

İslam'da ilk defa atının sinirlerini kesen Cafer-i Tayyar olmuştur. Çünkü Hz. Cafer, düşmanın kuvvetli olduğunu gördü. Kendisi şehid düşerek atının düşman eline geçip, Müslümanlar aleyhine kullanılacağından endişe ettiği için böyle yaptı.

İktehame: Atından indi.

Akara: Ayaklarını kılıçla vurdu, demektir.

67 - YARIŞTA KAZANAN KİMSEYE ÖDÜL VERME

٢٥٧٤ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

لَا سَبَقَ إِلَّا بِيْ غَنَمٍ أَوْ بِيْ خَافِرٍ أَوْ تَضَلٍّ

2574 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “YarıŖta (ödöl verme) sadece deve, at ve ok müsabakalarında olur” buyurdu. [\[397\]](#)

İZAH

Sebk: Müsabakayı kazanan kimseye verilen mükafata denir.

٢٥٧٥ - عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

سَابَقَ بَيْنَ الْخَيْلِ الْيَمِينِ قَدْ صُبَّوْثَ مِنَ الْحَفِيَاءِ وَكُنْ أَمْدُهَا نَبِيَّةُ الْوَدَاعِ

وَسَابَقَ بَيْنَ الْخَيْلِ الْيَمِينِ لَمْ تُضْمَرْ مِنَ النَّبِيَّةِ إِلَى مَسْجِدِ بَنِي دُرَيْقٍ وَإِنْ

عَبْدُ اللَّهِ كَانَ مَعَهُ سَابَقٌ بِهَا

2575 - Abdullah bin Ömer radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, yarış için tımarlanmış atla yarış yaptı. Başlangıcı (Medine dışındaki) Hayfa bitim yeri Seniyyetü'l-veda idi. Yarış için tımarlanmamış at arasında da yarış yaptı. Başlangıcı Seniyye, bitim yeri Benî Züreyk Mescidi idi. İbn-i Ömer de orada müsabaka yapanlardandı. [\[398\]](#)

٢٥٧٦ - عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ نَبِيَّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَضْمِرُ

الْخَيْلَ يُسَابِقُ بِهَا

2576 - İbn-i Ömer radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, atları terbiye edip (tımarlayıp) onlarla yarışmalara katılırdı. [399]

٢٥٧٧- عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَبَقَ بَيْنَ

الْخَيْلِ وَفَضَلَ الْفَرْحَ فِي الْعَايَةِ

2577 - İbn-i Ömer radiyallahu anh'dan: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, atlar arasında (yapılan yarışlar için) ödül koymuş en uzun mesafeli yarışlar için de beş yaşını bitirmiş atları tercih etmiştir.

68 - YAYALAR ARASINDAKİ KOŞULAR

٢٥٧٨- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّهَا كَانَتْ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ قَالَتْ: فَسَابَقْتُهُ فَسَبَقْتُهُ عَلَى رَجُلَيْ فَلَمَّا خَمَلْتُ

اللَّحْمَ سَابَقْتُهُ فَسَبَقْتَنِي فَقَالَ هَذِهِ بِطَلِكِ السَّبَقَةِ

2578 - Aişe radiyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber bir yolculukta bulunuyordu.

Dedi ki: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile yaya olduğum halde koşuya girdim, onu geçtim. Şişmanladığım vakit yine onunla koşuya girdim, bu sefer Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem beni geçti ve, “Benim bu koşuyu kazanışım, senin kazandığın o koşuya karşılıktır” buyurdu. [400]

69 - MUHALLİL (HELAL KILICI) DENEN YARIŞMACI HAKKINDA

٢٥٧٩- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ

أَدْخَلَ فَرَسًا بَيْنَ فَرَسَيْنِ يَعْنِي وَهُوَ لَا يُلَاحِظُ أَنَّ يَسْبِقُ فَلَيْسَ بِمُحَامِلٍ وَمَنْ

أَدْخَلَ مَرَسًا بَيْنَ مَرَسَتَيْنِ وَقَدْ أَبْرَأَ أَنْ يَشْبِقَ فَهُوَ قِمَارٌ

2579 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Kim, yarışı kaybedeceği önceden kesinlikle belli olmayan bir atı, iki atın arasına (yarışmak üzere) sokarsa bu (ödüllü yarışma) kumar değildir. Eğer bir kimse kaybedeceğinden kesinlikle emin olduğu bir atı (yarışmacı) iki at arasına sokarsa bu kumardır.”^[401]

İZAH

İki atlı yarış edip, önceden biri sen geçersen ben sana şunu öderim. Ben geçersen bir şey istemiyorum, derse caizdir. İki kişi yarışa girer, her biri öbürüne sen geçersen ben sana, ben geçersen sen bana şu kadar para vereceksin derse, bu iki taraflı olduğu için kumardır. İşte bu müsabakayı kumardan kurtarmak için, araya bir üçüncü şahıs giriyor. Eğer yarışı kazanırsa, her ikisinden parayı alıyor. Eğer kazanamazsa bir şey ödemiyor. İşte bu üçüncü şahısa helal kılıcı manasına muhallil denir. Yarışlarda bilet parası üçüncü şahıs olan seyirciden alınıyor. Kazanana veriliyor.

٢٥٨٠ - عَنْ الزُّهْرِيِّ يَرْفَعُهُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ

2580 - Zührî'den Abbad'ın isnadı ile geçen hadisle aynı manada rivâyet olundu.

70 - YARIŞTA ATINI (DAHA HIZLI KOŞTURMAK İÇİN) BİR KİMSE TUTMANIN HÜKMÜ

٢٥٨١ - عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

قَالَ: لَا جَلْبَ وَلَا جَنْبَ زَادَ يَخِي فِي حَدِيثِهِ فِي الرَّهَانِ

2581 - İmran bin Husayn radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “(Yarışta) atın arkasına kovalayacak, adam tutmak ve yedek at taşımak yoktur,” buyurdu.

Ravîlerden Yahya bin Halef rivâyet ettiği hadisinde “Yarıшта” kelimesini ziyade etti.^[402]

İZAH

Celeb: Yarış ederken bir adam tutup, atının arkasından bağirtıp, kamçılattıp, diğer atı geçmesi için ondan yardım istemektir.

Ceneb: Koşuda atın yanına yedek bir at tutup altındaki yorulunca onun üstüne atlamaktır. Bunlar yarışın gayesine uymadığı için bunlardan nehy olunmuştur.

٢٥٨٢ - عَنْ قَتَادَةَ قَالَ: الْجَلْبُ وَالْجَنْبُ فِي الرِّهَانِ

2582 - Katâde radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Atın arkasına kovalayacak adam tutmak, yedek at taşımak ödüllü yarışlar konusundadır.

71 - KILICIN TEZYÎN EDİLMESİ

٢٥٨٣ - عَنْ أَنَسٍ قَالَ: كَانَتْ قَبِيْعَةُ سَيِّفِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قِصَّةً

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قِصَّةً

2583 - Enes radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in kılıcının kabzasının üstü gümüştü.^[403]

Tirmizi, bu hadise hasen dedi. Neseî de, rivâyet etti. Kılıcın gümüşle zînetlenebileceğine delildir.

٢٥٨٤ - عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي الْحَسَنِ قَالَ: كَانَتْ قَبِيْعَةُ سَيِّفِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قِصَّةً

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قِصَّةً

قَالَ قَتَادَةُ وَمَا عَلَيْكَ أَخَذًا تَابِعُهُ عَلَى ذَلِكَ

2584 - Said bin Ebû'l Hasan radıyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in kılıcının kabzasının üstü gümüştü. Katade dedi ki:

Cerir bin Hâzım'a (Enes'in müsnedâtında) tabi olanı görmedim.

٢٥٨٤- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: كَانَتْ قَدَحُورُ مِثْلَهُ

2585 - Enes bin Malik radıyallahu anh'dan önceki hadisin bir benzeri rivâyet edilmiştir.

72 - OKLA MESCİDE GİRMEK

٢٥٨٦- عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ أَمَرَ زَجَلًا كَانَ

بِغَضَقٍ بِالشَّيْلِ فِي الْمَسْجِدِ أَنْ لَا يَمُرَّ بِهَا إِلَّا وَهُوَ آخِذٌ بِبُصُولِهَا

2586 - Cabir radıyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, mescitte okuyla tasadduk eden bir kimseye (çıplak) okuyla dolaşmamasını, ancak okunun demirinden tutmuş olarak dolaşmasını emretti.^[404]

٢٥٨٧- عَنْ أَبِي مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا

مَرَّ أَحَدُكُمْ فِي مَسْجِدِنَا أَوْ فِي شَوْقِنَا وَمَعَهُ نَبَلٌ فَلْيَنْبِذْهُ عَلَى بَصَالِهَا أَوْ

قَالَ فَلْيَغْرِضْ كَفَّهُ أَوْ قَالَ فَلْيَغْرِضْ بِكَفِّهِ أَنْ تُصِيبَ أَحَدًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ

2587 - Ebû Musa radıyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Sizden biriniz bizim mescidimize veya çarşımıza yanında oku olduğu halde uğrarsa, onun demirinden tutsun veya Müslümanlardan birine isabet etmesin diye avucu ile demirini kavrasın.”^[405]

73 - KININDAN ÇIKARILMIŞ KILICIN ALINIP VERİLMESİNİN YASAK OLUŞU

٢٥٨٨ - عَنْ جَابِرٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى أَنْ يُسَلَّمِيَ

السَّيْفَ مَسْلُولاَ

2588 - Cabir radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

(Kınına konulmadan) Nebî sallallahu aleyhi ve sellem çıplak kılıcın karşılıklı birbirine verilmesini de nehy etti. [\[406\]](#)

74 - İKİ PARMAK ARASINDA DERİ KESMEK YASAKTIR

٢٥٨٩ - عَنْ سَمُورَةَ بْنِ جُنْدَبٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

نَهَى أَنْ يَقْدُ السَّيْرُ بَيْنَ إِصْبَاحَيْنِ

2589 - Semüre bin Cündeb radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Nebî sallallahu aleyhi ve sellem ince deri parçasının iki parmak arasında kesilmesinden nehy etti.

İZAH

İki parmak arasında deri veya sıırım kesmek tehlikelidir. Bıçağın iki parmak arasına kaçarak yaralaması tehlikesi vardır.

75 - ZIRH GİYİNMEK

٢٥٩٠ - عَنْ الشَّائِبِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ رَجُلٍ قَدْ سَمِعَهُ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ طَافَ يَوْمَ أُحُدٍ بَيْنَ دِرْعَتَيْنِ أَوْ لَبَسَ دِرْعَتَيْنِ

2590 - Saib bin Yezid'den rivâyet edildiğine göre, ismini söylediği bir kimseden rivâyetle:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Uhud (harbi) günü üst üste iki zırh giymiştir, veya iki zırh giymiştir.”

76 - BAYRAKLAR VE SANCAKLAR

٢٥٩١- حَدَّثَنِي يُونُسُ بْنُ عُيَيْنَةَ مَوْلَى مُحَمَّدِ بْنِ الْقَاسِمِ قَالَ بَعَثَنِي

مُحَمَّدُ بْنُ الْقَاسِمِ إِلَى الْبَزَاءِ بْنِ عَازِبٍ يَسْأَلُهُ عَنْ رَايَةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا كَانَتْ فَقَالَ كَانَتْ سَوْدَاءَ مُرْتَعَةً مِنْ نَجِزٍ

2591 - Muhammed bin Kasım'ın azatlısı Yunus bin Ubeyd'den rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Muhammed bin Kasım, beni Bera bin Âzib'e gönderdi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in bayrağının nasıl olduğunu soruyordu? Bera bin Âzib; (Rasûlullah'ın bayrağı) siyah, dört köşeli ve çizgili bezdendi. Cevabını verdi.^[407]

İZAH

Yunus bin Ubeyd İbn-i Hıbban kendisini sikât arasında zikretmiştir.

Bera bin Azib'den rivâyeti vardır. Kendisinden İshak bin İbrahim Es-Sakafi'nin rivâyeti vardır. (Tehzib, c. 11, s. 445)

٢٥٩٢- عَنْ جَابِرٍ يَرْفَعُهُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ كَانَ

لِوَاوُهُ يَوْمَ دَخَلَ مَكَّةَ أَبْيَضَ

2592 - Cabir'in merfuan rivâyet ettiği hadiste, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in Mekke'ye girdiği gün sancağı beyazdı, denilmiştir.^[408]

٢٥٩٣- عَنْ يَسَّالِكَ عَنْ رَجُلٍ مِنْ قَوْمِهِ عَنْ آخَرٍ مِنْهُمْ قَالَ: رَأَيْتُ

رَأَيْتَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَفْرَاءَ

2593 - Simâk'den, o da kavminden bir adamdan, onların da başkasından işittiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in sancağını sarı gördüm. [\[409\]](#)

İZAH

Bu hadisin isnadında meçhul adam var. Demek ki, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in bayrağı kaplan tüyü gibi çizgili, siyahı beyazına galip bir bezden imiş. Askerî sancağı da beyaz imiş.

İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in bayrağı siyah, sancağı da beyaz idi.

Enes radiyallahu anh'dan şöyle de rivâyet edildi: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in bazı meşhedlerinde, Ümmü Mektum'un elinde siyah bir bayrak vardı.

Mücahid radiyallahu anh'dan:

“Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in toz renginde bir sancağı vardı.”

Simâk radiyallahu anh: İbn-i Abbas, İbn-i Ömer ve Şûreyh'i görmüştür. Temim bin Hazlem Abdurrahman bin Asame'den rivâyette bulunmuştur. İbn-i Hıbban kendisini sıkât arasında zikretmiştir. (Tehzib, c. 4, s. 334)

77 - ZAYIF ATLAR YADA ZAYIF ATLILAR HÜRMETİNE ALLAH'TAN YARDIM İSTEMEK

٢٥٩٤ - أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا الدَّرْدَاءِ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: أَيْعُونِي الضُّعَفَاءُ فَإِنَّمَا تُزَوِّقُونَ وَتُنْصَرُونَ بِضَعْفِكُمْ

2594 - Ebid-Derda radıyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre diyor ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu işittim:
"Benim için zayıflar aracılığı ile isteyin, muhakkak ki siz, zayıflarınız sebebiyle rızıklanıyor ve yardım olunuyorsunuz."^[410]

Ebû Dâvud dedi ki: Zeyd bin Ertaa Adî bin Ertaa'nın kardeşidir.

İZAH

Buhari de, Said bin Ebî Vakkas'ın hadisinde bunun bir benzerini tahrir etti. Neseî'nin rivâyetinde, "Muhakkak Allah (c.c) şu ümmete içlerindeki zayıfların duası, namazı ve ihlaslarıyla yardım eder," buyurdu.

78 - KİŞİNİN PAROLA KULLANMASI

٢٥٩٥- عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدَبٍ قَالَ: كَانَ شِعَارَ الْمُهَاجِرِينَ عِنْدَ اللَّهِ

وَشِعَارَ الْأَنْصَارِ عِنْدَ الرَّحْمَنِ

2595 - Semüre bin Cündeb radıyallahu anh'dan:

Muhacirlerin parolası Abdullah, Ensarın parolası Abdurrahman'dı.

٢٥٩٦- عَنْ إِيَّاسِ بْنِ سَلَمَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: غَزَوْنَا مَعَ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ

عَنْهُ عَنْهُ زَمَنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَكَانَ شِعَارَنَا أَمِيتُ أَمِيتُ

2596 - İyas bin Seleme'den, o da babasından dedi ki; Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in hayatında Ebû Bekir'le gazaya çıktık, bizim parolamız Emit, Emit (Öldür, öldür) kelimesiydi.^[411]

٢٥٩٧- أَبِي صَفْرَةَ قَالَ: أَخْبَرَنِي مَنْ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ يَقُولُ: إِنْ بَشِئْتُمْ فَلْيَكُنْ شِعَارُكُمْ «حَمَّ لَا يُثْصِرُونَ»

2597 - Ebî Sufra dedi ki: Bana Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den duyan birisi haber verdi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle

buyurdu: “Eğer düşman tarafından gece baskına uğrarsanız parolanız Hâmîm lâ Yunsarûn “Hâmîm; onlar yardım olunmazlar,” olsun.”^[412]

İZAH

Askerlikte sizden olanla, yabancıyı bilmek için kullanılan alâmete parola denir. Müslüman askerler zırh içinde düşmandan ayırt edilebilmesi için (Abdullah) (Abdurrahman) veya “Emit Emit” gibi parola kullanmışlardır.

79 - KİŞİ SEFERE ÇIKTIĞINDA NASIL DUA EDER?

۲۵۹۸- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

إِذَا سَافَرَ قَالَ: اَللّٰهُمَّ اَنْتَ الصّٰحِبُّ فِي السَّفَرِ وَالْخَلِيْفَةُ فِي الْاَهْلِ اَللّٰهُمَّ

اِنِّيْ اَعُوْذُ بِكَ مِنْ وَعْثَاءِ السَّفَرِ وَكَآبَةِ الْمُنْقَلَبِ وَسُوءِ الْمُنْطَرِ فِي الْاَهْلِ

وَالْمَالِ اَللّٰهُمَّ اَطْبِ لَنَا الْاَرْضَ وَهَوِّنْ عَلَيْنَا السَّفَرَ

2598 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, sefere çıktığında şöyle buyurdu: “Allah’ım seferde sahibimiz sensin, ailemiz için de vekilimiz sensin, Allah’ım, seferin meşakkatinden sana sığınırım. İsteğime kavuşamadan üzüntü ile dönmekten sana sığınırım. Ehlim ve malımın çirkin görünüşünden sana sığınırım. Allah’ım, yeryüzünü bana dür, kısalt. Seferi bize kolay kıl.”^[413]

İZAH

Vâse: Şiddet.

Kâbete: Üzüntülü olarak dönmek, aile ve malında çirkin görünüş. Döndüğünde malını zayi olmuş ailesini hasta veya bazısını ölmüş bulmak demektir.

۲۵۹۹- أَنَّ ابْنَ عُمَرَ عَلَّمَهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

كَانَ إِذَا اسْتَوَى عَلَى بَعِيرِهِ خَارِجًا إِلَى سَفَرٍ تَكْبِرُ ثَلَاثًا ثُمَّ قَالَ: «سُبْحَانَ
الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ وَإِنَّا إِلَى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ» اَللّٰهُمَّ إِنِّي
أَسْأَلُكَ فِي سَفَرِنَا هَذَا الْبِرَّ وَالتَّقْوَى وَمِنَ الْعَمَلِ مَا تَرْضَى اَللّٰهُمَّ هَوِّنْ
عَلَيْنَا سَفَرَنَا هَذَا اَللّٰهُمَّ اطِّبِرْ لَنَا الْبَعْدَ اَللّٰهُمَّ أَنْتَ الصَّاحِبُ فِي السَّفَرِ
وَالْمَخْلِيقُ فِي الْأَهْلِ وَالْمَالِ وَإِذَا رَجَعَ قَالَهُنَّ وَزَادَ فِيهِنَّ آيَاتٍ تَأْتِيْنَ
عَابِدُونَ لِرَبِّنَا حَامِلُونَ وَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَجْهَهُ إِذَا
عَلَا الشَّيْءَ تَكْبَرُوا وَإِذَا حَبَطُوا سَبَّحُوا فَزِيحَتِ الصَّلَاةُ عَلَى ذَلِكَ.

2599 - İbn-i Ömer radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem sefere çıkarken devesinin üstüne binip doğrulduğunda üç kere tekbir getirir, sonra şöyle buyururdu: “Şu vasıtayı bizim emrimize veren Allah’ımı noksan sıfatlardan tenzih ederim. Eğer o, bunu bizim emrimize vermese ona binmeye gücümüz yetmezdi. Muhakkak biz Rabbimize döndürüleceğiz.

Allah’ım: Şu seferimizde senden iyilik ve takva isterim. Razi olacağın ameli isterim. Ya rabbî, şu seferimizi bize kolay kıl. Allah’ım uzakları bize dür, kısalt.

Ya râb, seferde sahibimiz sen, aile ve malımızda vekilimiz sensin. Seferden dönünce de bunları söyler. Orada şu ziyadede bulunur “Tevbe edenlerden ve Rabbımıza hamd edicilerden olarak dönüyoruz,” buyururdu. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ve askeri tepeye yükseldiklerinde tekbir getirirler, indiklerinde tesbih okurlardı. (Kıyam ve intikallerde tekbir, rükû ve secdede tesbih okunarak) namazda bunun üzerine konuldu.^[414]

İZAH

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, tepelerde tekbir, çukurlarda tesbih okuduğu için namazda buna benzetildi. Ayakta tekbir, rükû ve secdede tesbih okundu.

80 - VEDALAŞIRKEN YAPILACAK DUA

٢٦٠٠- عَنْ قَزْعَةَ قَالَتْ: قَالَ لِي ابْنُ عُمَرَ هَلُمَّ أَوْدِعْكَ كَمَا وَدِعْنِي

رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْتَودِعَ اللَّهُ دِينَكَ وَأَمَانَتَكَ وَخَوَاتِيمَ

عَمَلِكَ

2600 - Kazâ'a radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

İbn-i Ömer bana: “Gel Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in bana veda ettiği gibi, ben de sana veda edeyim, dedi.” Dinini, emanetini (aileni ve malını) amelin sonuçlarını Allah’a emanet ederim. [\[415\]](#)

٢٦٠١- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ الْمُخَطَّبِيِّ قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَسْتَودِعَ الْجَيْشَ قَالَ اسْتَودِعَ اللَّهُ دِينَكُمْ وَأَمَانَتَكُمْ

وَرَخَوَاتِي أَعْمَالَكُمْ

2601 - Abdullah bin Hatmi radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, orduya veda etmek istediği vakit, şöyle buyururdu: “Dininizi, emanetinizi (aile ve malınızı) ve amellerinizin sonuçlarını Allah’a emanet ederim.” [\[416\]](#)

81 - KİŞİ BİR VASITAYA BİNDİĞİ VAKİT NASIL DUA EDER?

٢٦٠٢- عَنْ عَلِيٍّ بْنِ رَبِيعَةَ قَالَ: شَهِدْتُ عَلِيًّا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَأَبِي

يَدَابِئَهُ لِيَرْكَبَهَا فَلَمَّا وَضَعَ رِجْلَهُ فِي الرِّكَابِ قَالَ بِسْمِ اللَّهِ فَلَمَّا اسْتَوَى

عَلَى ظَهْرِهَا قَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ ثُمَّ قَالَ «سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا

لَهُ مُقْرِنِينَ وَإِنَّا إِلَى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ» ثُمَّ قَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ ثُمَّ

قَالَ اللَّهُ أَكْبَرُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ ثُمَّ قَالَ شَبَّحْتُكَ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ
لِي فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ ثُمَّ صَبَّحَكَ فَقِيلَ: يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ
مِنْ أَيِّ شَيْءٍ صَبَّحْتَ؟ قَالَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَعَلَ
كَمَا فَعَلْتُ ثُمَّ صَبَّحَكَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مِنْ أَيِّ شَيْءٍ صَبَّحْتَ؟
قَالَ: إِنَّ رَبَّكَ يَعْجَبُ مِنْ عَبْدِهِ إِذَا قَالَ اغْفِرْ لِي ذُنُوبِي يَعْلَمُ أَنَّهُ لَا يَغْفِرُ
الذُّنُوبَ غَيْرِي

2602 - Ali bin Rabia radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Ali radiyallahu anh'a şahit oldum. Binmek için bir hayvan getirildi. Özengiye ayağını koyduğu vakit, bismillah, dedi. Hayvanın sırtına oturduğunda “Elhamdülillah,” dedi. Sonra da, “Bunu bizim emrimize itaatkar kılan Allah’ı noksan sıfatlardan tenzih ederim. Eğer o, emrimize itaatkar kılmasa, biz ona takat getiremezdik. Gerçekten biz, Rabbımıza döndürüleceğiz,” dedi.

Sonra, üç defa Elhamdülillah, üç defa Allahüekber, dedi. Sonra Allah’ım seni tenzih ederim. Ben nefsimi zulmettim. Beni mağfiret eyle, gerçekten günahları senden başkası bağışlayamaz, dedi. Sonra güldü. Ey mü’minlerin Emiri, hangi şeyden dolayı güldün denildi. Şöyle cevap verdi:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in benim yaptığım gibi yaptığını, sonra da güldüğünü gördüm. Ben de ya Rasûlallah gülmene hangi şey sebep oldu, dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem dedi ki: “Rabbin, kulunun yâ rabbî benim günahımı mağfiret eyle, dediği zaman, kulum benden başkasının günahları bağışlayamayacağını biliyor diye, onun bu sözünden razı olur,” buyurdu.^[417]

82 - BİR YERDE KONAKLADIĞINDA KİŞİ NASIL DUA EDER?

۲۶۰۳- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا سَافَرَ فَأَتَجَبَّلَ اللَّيْلُ قَالَ يَا أَرْضُ رَبِّي وَرَبِّكَ اللَّهُ أَعُوذُ
بِاللَّهِ مِنْ شَرِّكَ وَشَرِّ مَا فِيكَ وَشَرِّ مَا خُلِقَ فِيكَ وَمِنْ شَرِّ مَا يَدْبُ عَلَيْكَ
وَأَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ أَسَدٍ وَأَسْوَدٍ وَمِنْ الْبَحِيَّةِ وَالْعَقْرَبِ وَمِنْ سَائِرِ الْبَلَدِ
وَمِنْ وَالِدٍ وَمَا وَلَدَ

2603 - Abdullah bin Amr radıyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Sefere çıkıp da gece olduğu zaman, şöyle buyururdu: “Ey Arz, senin ve benim rabbim Allah’tır. Senin şerrinden, senin içinde olanların şerrinden, sende yarattıklarının şerrinden, senin üzerinde gezenlerin şerrinden Allah’a sığınırım. Aslanın ve büyük yılanın, yılan ve akrebin, bu yerde ikamet eden yaratıkların şerrinden doğuran kimselerin ve doğurduklarının şerrinden Allah’a sığınırım.”^[418]

83 - GECENİN EVVELİNDE YOLCULUK YAPMANIN KERAHATİ

٢٦٠٤ - عَنْ جَابِرٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
لَا تُزِيلُوا قَوَائِمَكُمْ إِذَا غَابَتِ الشَّمْسُ حَتَّى تَذْهَبَ فَخِمَةُ الْعِشَاءِ فَإِنَّ
الشَّيَاطِينَ تَجِيئُ إِذَا غَابَتِ الشَّمْسُ حَتَّى تَذْهَبَ فَخِمَةُ الْعِشَاءِ
قَالَ أَبُو دَاوُدَ: الْقَوَائِمُ مَا يَنْشُو مِنْ كُلِّ شَيْءٍ

2604 - Cabir radıyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Güneş battıktan sonra, yatsının zifiri karanlığı gidene kadar, hayvanlarınızı bırakmayın. Güneş battığı zaman yatsının karanlığı gidene kadar şeytanlar yer yüzünde, fesat çıkarırlar.”

Ebû Dâvud dedi ki: Fevâşî: Yeryüzüne dağılan her şeye denir.^[419]

İZAH

Fevâşî: Yeryüzüne başı boş salınan hayvan demektir.

Tâisü: Fesat çıkarır, dağılır demektir.

84 - HANGİ GÜN YOLCULUĞA ÇIKMAK MÜSTEHAPTIR?

۲۶۰۵- عَنْ كُثَيْبِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: قُلْنَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْرُجُ فِي سَفَرٍ إِلَّا يَوْمَ الْخَمِيسِ

2605 - Ka'b bin Malik radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Perşembe gününün dışında pek az sefere çıkardı.

İZAH

Sefere, Perşembe ve pazartesi gün çıkmak sünnettir. Çünkü Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem seferlerinden çok azına Perşembe haricinde çıkmıştır.

85 - SEFER İÇİN YOLA ERKEN ÇIKMANIN FAZİLETİ

۲۶۰۶- عَنْ صَخْرٍ الْغَامِدِيِّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

اللَّهُمَّ بَارِكْ لِأُمَّتِي فِي بُكُورِهَا وَكَانَ إِذَا بَعَثَ سَرِيَّةً أَوْ جَيْشًا بَعَثَهُمْ مِنْ

أَوَّلِ النَّهَارِ وَكَانَ صَخْرُ رَجُلًا تَاجِرًا وَكَانَ يَبْعَثُ تِجَارَتَهُ مِنْ أَوَّلِ النَّهَارِ

فَأَتَى وَكَثُرَ مَالُهُ

2606 - Sehr el-Ğamidî radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: “Yâ rabbî ümmetime sabahın erken saatlerini bereketli kıl.” Müfreze veya ordu gönderdiği vakit, gündüzün evvelinde gönderirdi.

Sehr tüccar bir adamdı. Ticaret kervanını sabahın erken saatlerinde çıkarırdı. Malı çoğaldı. Servet sahibi oldu. [\[420\]](#)

İZAH

Sehr el-Ğamidî radiyallahu anh: Ashabı kiramdandır. Taif’te yerleşmiştir. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’den rivâyette bulunmuştur. (Tehzib et-Tehzib, c. 4, s. 413)

86 - KİŞİNİN YALNIZ BAŞINA YOLCULUK YAPMASI

٢٦٠٧ - عَنْ عُمَرَ بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الرَّايِبُ شَيْطَانٌ وَالرَّايِبَانِ شَيْطَانَانِ وَالثَّلَاثَةُ رَجَبٌ

2607 - Amr bin Şuayb’dan, babasından, dedesinden rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Tek başına sefere çıkan binitli şeytandır. İki yolcu iki şeytandır. Üç kişi ise, cemaat ve arkadaştır.” [\[421\]](#)

İZAH

Tek kişinin çıkması şeytan işidir. Ölse, kalsa kimsenin haberi olmaz. İki kişi de olsa bu zarardan kurtulamaz. Üç kişi olursa bu tehlike büyük ölçüde önlenmiş olur.

87 - SEFERE ÇIKAN BİR CEMAAT İÇLERİNDEN BİRİNİ BAŞKAN TAYİN EDER

٢٦٠٨ - عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا خَرَجَ ثَلَاثَةٌ فِي سَفَرٍ فَلْيُؤَيِّزُوا أَحَدَهُمْ

2608 - Ebû Said el-Hudrî radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Üç kişi sefere çıktığı vakit, içlerinden birini emir (başkan) tayin etsinler.”

٢٦٠٩ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

إِذَا كَانَ ثَلَاثَةٌ فِي سَفَرٍ فَلْيُؤَيِّزُوا أَحَدَهُمْ

قَالَ نَافِعٌ: فَقُلْنَا لِأَبِي سَلَمَةَ قَالَتْ أَمِيرُنَا

2609 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Üç kişi seferde bulunduklarında; içlerinden birini başkan tayin etsinler.”

Nâfi diyor ki: biz Ebû Seleme'ye, “Sen bizim başkanımızsın,” dedik.

88 - MUSHAF LA DÜŞMAN ÜLKESİNE SEFERE ÇIKMAK

٢٦١٠ - أَنَّ عَبْدِ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ أَنْ يُسَافَرَ بِالْقُرْآنِ إِلَى أَرْضِ الْعَدُوِّ

قَالَ مَالِكٌ: أَرَاهُ مَخَافَةَ أَنْ يَنَالَهُ الْعَدُوُّ

2610 - Abdullah bin Ömer radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Kur'an'la düşman toprağına seferden nehyetti.

Mâlik dedi ki: “Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in bu nehyi düşmanın Kur’an’ı ele geçirmesi korkusundandır zannediyorum.”^[422]

89 - ORDU, ARKADAŞLAR VE MÜFREZELERDE MÜSTEHAB OLAN ŞEYLER

٢٦١١- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: خَيْرُ

الْمُصْحَابِ أَرْبَعَةٌ وَخَيْرُ الشَّرَاةِ أَرْبَعٌ مِائَةٌ وَخَيْرُ الْجُيُوشِ أَرْبَعَةُ آلَافٍ وَلِلَّهِ

يَغْلِبُ اثْنَا عَشَرَ آلَافًا مِنْ قَلَّةٍ

2611 - İbn-i Abbas radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “(Yolculukta) arkadaşlığın (sayı bakımından) en hayırlısı dört kişi, seriyenin en hayırlısı dört yüz kişidir. Ordunun en hayırlısı dört bin kişidir. Ve on iki bin kişilik ordu, azlıktan dolayı mağlup olmaz,” buyurdu.^[423]

90 - (HARPTEN ÖNCE) MÜŞRİKLERİ İSLAM’A DAVET

٢٦١٢- عَنْ سَلِيمَانَ بْنِ بَرْزِيلَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: كُنَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى

لَهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا بَعَثَ أَيْبَرًا عَلَى سَرِيَّةٍ أَوْ جَدِيصٍ أَوْ ضَاءٍ يَتَغَوَّى اللَّهُ

فِي خَاصَّةٍ نَفْسِهِ وَيَمْنُ مَعَهُ مِنَ الْمُسْلِمِينَ خَيْرًا وَقَالَ إِذَا لَقِيتَ عَدُوَّكَ

مِنَ الْمُشْرِكِينَ فَأَدْعُهُمْ إِلَى إِحْدَى ثَلَاثِ بَعْضِ أَوْ جَلَالٍ فَأَيُّهَا أَجَابُوكَ

إِلَيْهَا فَأَقْبِلْ مِنْهُمْ وَكُفَّ عَنْهُمْ ادْعُهُمْ إِلَى الْإِسْلَامِ فَإِنْ أَجَابُوكَ فَاقْبَلْ

مِنْهُمْ وَكُفَّ عَنْهُمْ ثُمَّ ادْعُهُمْ إِلَى التَّحُولِ مِنْ دَارِهِمْ إِلَى دَارِ الْمُهَاجِرِينَ

وَأَغْلِبْنَاهُمْ أَنَّهُمْ إِنْ فَعَلُوا ذَلِكَ أَنَّ لَهُمْ مَا لِلْمُهَاجِرِينَ وَأَنْ عَلَيْهِمْ مَا عَلَى

الْمُهَاجِرِينَ فَإِنْ أَبَوْا وَاخْتَارُوا دَارَهُمْ فَأَعْلِمَهُمْ أَنَّهُمْ يَكُونُونَ كَأَعْرَابِ
الْمُشْرِكِينَ يُجْزَى عَلَيْهِمْ حُكْمُ اللَّهِ الَّذِي يُجْزَى عَلَى الْمُشْرِكِينَ وَلَا
يَكُونُ لَهُمْ فِي الْقِيَمَةِ وَالْغَنِيمَةِ نَصِيبٌ إِلَّا أَنْ يُجَاهِدُوا مَعَ الْمُسْلِمِينَ فَإِنْ
هُمْ أَبَوْا فَأَذْعُهُمْ إِلَى إِعْطَاءِ الْجِزْيَةِ فَإِنْ أَجَابُوا فَأَقْبِلْ مِنْهُمْ وَكُفَّ عَنْهُمْ
فَإِنْ أَبَوْا فَاسْتَعِزُّ بِاللَّهِ تَعَالَى وَقَاتِلْهُمْ وَإِذَا حَاصَرْتَ أَهْلَ حِصْنٍ فَأَرَادُواكَ
أَنْ تُنْزِلَهُمْ عَلَى حُكْمِ اللَّهِ تَعَالَى فَلَا تُنْزِلْهُمْ فَإِنَّكُمْ لَا تَدْرُونَ مَا يَحْكُمُ
اللَّهُ فِيهِمْ وَلَكِنْ أَنْزِلُوهُمْ عَلَى حُكْمِكُمْ ثُمَّ اقْضُوا بِهِمْ بِغُلَّتِ مَا بَيْنَكُمْ

2612 - Süleyman bin Büreyde radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, bir seriyye veya orduya kumandan tayin edip gönderdiği vakit, kendi nefsi hakkında Allah'tan korkmasını ve yine ona birlikte olduğu Müslümanlar hakkında hayır tavsiye ederdi.

Şöyle buyurdu: “Müşriklerden olan düşmanlarınla karşılaştığın vakit, onları üç hasletten birine veya üç şeyden birine davet et.

Bunlardan hangisini senden kabul ederlerse, sen de onlardan kabul et, ve kendilerini serbest bırak onları önce İslam'a davet et, bu teklifini kabul ederlerse, onların İslâm'ını kabul et ve kendilerini serbest bırak, sonra onları memleketlerinden muhacirlerin yurduna yer değiştirmelerine davet et ve onlara bildir. Eğer bunu yaparlarsa, muhacirlere olan ikram onlara da var, onlar aleyhine olanın onlara da olduğunu haber ver. Eğer, memleketlerini tercih ederlerse, onlar da müslümanların bedevîleri gibi olacaktır. Onlara, mü'minlerin üzerine cereyân eden Allah'ın hükmü onların da üzerine cereyan edecektir.

Onlar için ganimetten, harpsiz alınan maldan hayır yoktur. Ancak, Müslümanlarla birlikte cihada çıkarlarsa müstesnâ. Eğer onlar İslam'dan yüz çevirirlerse, onları cizye vermeye çağır, eğer kabul ederlerse, onlardan kabul et ve kendilerini serbest bırak eğer kabul etmezlerse, Allah'tan yardım iste ve onlarla savaş. Bir kale halkını kale içinde muhasara ettiğinde,

senden kendilerine Allah'ın hükmünü uygulamanı isterlerse, (bunu) onlara uygulama. Çünkü onlar hakkında Allah'ın ne hüküm ettiğini bilemezsin. Lakin, onlara kendi hükmünüzü uygulayın ve sonra onlar hakkında dilediğiniz hüküm veriniz.”^[424]

٢٦١٣ - عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ قَالَ: اُغْزُوا بِاسْمِ اللَّهِ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَقَاتِلُوا مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ اُغْزُوا

وَلَا تَغْدِرُوا وَلَا تَغْلُوا وَلَا تُمَثِّلُوا وَلَا تَقْتُلُوا وَلِيدًا

2613 - Süleyman bin Büreyde radiyallahu anh'dan, o da babasından rivâyet ettiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Allah'ın adıyla Allah yolunda ve Allah'ı inkar edenlerle savaşınız ve ahdinizi bozmadan, hıyanet etmeden, müsle yapmadan, çocukları öldürmeden savaşınız.” buyurdu.

٢٦١٤ - حَدَّثَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ قَالَ: اِنْطَلِقُوا بِاسْمِ اللَّهِ وَبِاللَّهِ وَعَلَى مِلَّةِ رَسُولِ اللَّهِ وَلَا تَقْتُلُوا

شَيْئًا قَاتِلًا وَلَا طِفْلًا وَلَا ضَعِيفًا وَلَا امْرَأَةً وَلَا تَغْلُوا وَضُمُّوا عَنَابَكُمْ

وَأَصْلِحُوا وَأَخْبِرُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُخْبِرِينَ

2614 - Enes bin Malik radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Allah'ın ismiyle, Allah'ın adıyla, Rasûlullah'ın dininde sebat ederek savaşınız. Yaşı geçmiş fanîleri, çocukları, küçükleri, kadınları öldürmeyin. Ganimete hıyanet etmeyin, çünkü ganimeti bir araya toplayın, işlerinizi düzeltiniz. İhsan ile muamele ediniz (çünkü Allah ihsan edenleri sever.)”

İZAH

Hanefîlere göre: Papazların, ihtiyarların, kadınların ve âmâların öldürülmesi caiz değildir. Şâfiî'ye göre: Papazlar, ihtiyarlar ve âmâlar iman etmedikleri

takdirde öldürülürler. (Mealimü's-Sünen, c. 3, s. 419)

91 - SAVAŞTA DÜŞMAN BELDESİNİ YAKMAK

٢٦١٥- عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَرَّقَ

نَخْلَ بَنِي النَّضِيرِ وَقَطَعَ وَهِيَ الْبُؤَيْرَةُ فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ «مَا قَطَعْتُمْ مِنْ

لَبَنَةٍ أَوْ تَرَكْتُمُوهَا»

2615 - İbn-i Ömer radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Gerçekten Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Benî Nadîr'in (Yahudilerin) Beveyra'daki, hurmalarını yaktırdı ve kestirdi. Aziz ve Celil olan Allah meâlen: "Sizin hurma ağaçlarından kestikleriniz veya terk edip bıraktıklarınızı" mealindeki ayeti indirdi."[\[425\]](#)

٢٦١٦- قَالَ عُرْوَةُ فَحَدَّثَنِي أُسَامَةُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ كَانَ عَهْدَ إِلَيْهِ فَقَالَ أَيْمَرُ عَلَى ابْنِي صَبَاحًا وَحَرَّقَ

2616 - Urve radiyallahu anh'dan: Usame radiyallahu anh, bana şöyle haber verdi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Usame'ye şu tavsiyede bulunmuştur: "Sabahleyin Übnaya baskın yap ve yak."[\[426\]](#)

İZAH

Übna: Remle ile Askalan arasında bir yerin adıdır.

٢٦١٧- سَمِعْتُ أَبَا مُشِيرٍ قِيلَ لَهُ ابْنَتِي قَالَ: نَحْنُ أَعْلَمُ بِهِ يَتَنَى

فِلَسْطِينَ

2617 - Abdullah bin Amr el-Gazzî dedi ki: Ben Ebû Müşir'e Übna neresidir diye sorulduğunu işittim. Ebû Müşir de, biz bunu daha iyi biliyoruz, o Filistin'in Yübna mevkiidir, dedi.

İZAH

Übna: Filistin'deki Yübna mevkiidir. Yahudilerin sakin oldukları bir yerin adıdır.

92 - CASUS GÖNDERMEK

٢٦١٨- عَنْ أَنَسٍ قَالَ: بَعَثَ يَغْيِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

بِسَبِيَّةٍ عَيْنًا يَنْظُرُ مَا صَنَعَتْ عِزُّ أَبِي سُفْيَانَ

2618 - Enes radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Buseyse'yi Ebû Süfyan'ın kervanının ne yapmakta olduğunu gözetlemek üzere casus olarak gönderdi. [\[427\]](#)

93 - YOLCUNUN YOLDA RASTLADIĞI HURMADAN YEMESİ VE RASTGELDİĞİ HAYVANLARIN SÜTÜNDEN İÇMESİ

٢٦١٩- عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدَبٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

قَالَ: إِذَا أَتَى أَحَدُكُمْ عَلَى مَاشِيَةٍ فَإِنْ كَانَ فِيهَا صَاحِبُهَا فَلْيَسْأَلْهُ فَإِنْ

أُذِنَ لَهُ فَلْيَخْتَلِبْ وَلْيُشْرَبْ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ فِيهَا فَلْيَصْرَثْ فَلَا تَأْكُلُوا مِنْ أَجْزَائِهِ

فَلْيَسْأَلْهُ وَإِلَّا فَلْيَخْتَلِبْ وَلْيُشْرَبْ وَلَا يَحْمِلْ

2619 - Semüre bin Cündeb radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Sizden biriniz koyun, deve (sürüsü) yanına geldiğinde, eğer sahibi orada ise ondan izin alsın, eğer izin verirse onu sağсын ve sütünü içsin, eğer sahibi yoksa üç kere seslensin, cevap verirse ondan izin alsın, cevap vermezse sağсын, içsin. Fakat yanında götürmesin.” [\[428\]](#)

İZAH

Bu hadis-i şerifi ilim adamları zarûret anına yormuşlardır. Zarûret olmadıkça böyle bir şeye teşebbüs etmemelidir. Zaruret olunca bile mümkünse yediğinin parasını ödemelidir.

٢٦٢٠- عَنْ عَبَادِ بْنِ شُرَحْبِيلَ قَالَ: أَصَابَنِي سَنَةٌ فَدَخَلْتُ حَائِلًا مِنْ

حَيْطَانِ الْمَدِينَةِ فَفَرَّقْتُ شَيْئًا فَأَكَلْتُ وَخَمَلْتُ فِي ثَوْبِي فَجَاءَ صَاحِبُهُ

فَمَضَرَنِي وَأَخَذَ ثَوْبِي فَأَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لَهُ:

مَا عَلِمْتُ إِذْ كُنْتُ حَائِلًا وَلَا أَلْطَمْتُ إِذْ كُنْتُ حَائِلًا أَوْ قَالَ سَاعِيًا وَأَمَرَهُ

فَرَدَّ عَلَيَّ ثَوْبِي وَأَعْطَانِي وَشَقًّا أَوْ يَصْفَ وَشَقًّا مِنْ طَعَامٍ

2620 - Abbad bin Şurahbil radıyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Bir kıtlık senesinde, ben fakir düştüm. Medine bahçelerinden bir bahçeye girdim. Başağı ovuşturdum, ondan yedim ve elbiseme doldurdum. Sahibi geldi beni dövdü, elbisemi aldı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e geldim (durumu anlattım.) Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, mal sahibine: “Cahilken öğretmedin, açken doyurmadın,” buyurdu. Ve elbisemi bana iade etmesini emretti. O da elbisemi bana iade etti ve bana bir vesk veya yarım vesk yiyecek verdi. [429]

İZAH

Bir vesk altmış sa'dır. Bir sa' da üç kilo üç yüz otuz üç gramdır.

٢٦٢١- عَنْ أَبِي بَشِيرٍ قَالَ: سَمِعْتُ عَبَادَ بْنَ شُرَحْبِيلَ رَجُلًا مِنْ

بَنِي عَبْرَ بِمَغَنَاءَ

2621 - Ebû Bişr radıyallahu anh:

Bizim mensup olduğumuz beni Ğubar kabilesinden birisi olan Abbâd'den şöyle dinledim, dedi ve önceki hadisin manasını rivâyet etti.

94 - BİR KİMSENİN BAŞKASINA AİT BİR AĞAÇTAN DÜŞEN MEYVELERİ YİYE BİLECEĞİNİ SÖYLEYENLERİN DELİLİ

٢٦٢٢- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رَافِعٍ بْنِ غَنْمِرٍ الْغِفَارِيِّ قَالَ:

كُنْتُ غَلَامًا أَزْمِي نَخْلَ الْأَنْصَارِ فَأَتَنِي بِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

فَقَالَ: يَا غَلَامُ لِمَ تَزْمِي النَّخْلَ قَالَ أَكُلُ قَالَ فَلَا تَزِمِ النَّخْلَ وَكُلْ مِمَّا

يَسْقُطُ فِي أَشْفَلِهَا ثُمَّ مَسَحَ رَأْسَهُ فَقَالَ: اللَّهُمَّ أَشْبِعْ بَطْنَهُ

2622 - Ebû Râfi bin Amr el-Ğifari radıyallahu anh'ın amcasından rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Ben çocuktum, ensârın hurmalarını taşıyordum. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e getirildim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Ey çocuk niçin hurmayı taşıyorsun?" (Düşürdüklerimi) yiyorum, dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Hurmayı taşılama, altına düşmüş olanlardan ye," buyurdu. Sonra başımı sıvadı ve, "Allah'ım bunun karnını doyur," diye dua etti.^[430]

95 - BİR KİMSE HERHANGİ BİR SAĞMAL HAYVANI SAHİBİNİN İZNİ OLMADAN SAĞAMAZ DİYENLERİN DELİLLERİ

٢٦٢٣- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

قَالَ: لَا يَخْلِيَنَّ أَحَدٌ مَلِيَّةً أَحَدٍ بِغَيْرِ إِذْنِهِ أَوْ يَحْبُثَ أَحَدُكُمْ أَنْ تُوَاسِيَ مَرْبِيَّةً

فَتَكْسِرَ جِرَائِلَهُ فَيَسْتَلْ طَعَامَهُ فَإِنَّمَا تَحْرُزُ لَهُمْ هُرُوعَ مَوَاسِيهِمْ أَطْعَمَتْهُمْ

فَلَا يَخْلِيَنَّ أَحَدٌ مَالِيَّةً أَحَدٍ إِلَّا بِإِذْنِهِ

2623 - Abdullah bin Ömer radıyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Sizden biriniz hiçbir kimsenin hayvanını izinsiz sağmasın. Sizden birinizin dolabına gelince kilidi kırılrsa, yiyecekleri dağıtılsa hoşuna gider mi? İşte onların yiyeceklerini de hayvanların memesi depo ediyor. Hiçbir kimse izinsiz hiçbir kimsenin hayvanlarını sağmasın,” buyurdu.^[431]

İZAH

Meşrube: Dolap, raf manasındadır.

Hizâne: Kapak ve kilit manalarıdır.

96 - ALLAH’A, RASÛLÜNE VE ÜLÜ’L-EMRE İTAAT ETMEK

٢٦٢٤- قَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا

الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ» فِي عَهْدِ اللَّهِ بْنِ قَيْسٍ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَدِيٍّ نَعْتَهُ النَّبِيُّ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَرِيَّةِ أَخْبَزِيَّةٍ يَغْلَى عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ

ابْنِ عَبَّاسٍ

2624 - İbn-i Cüreyc radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

“Ey iman edenler Allah’a, Rasûlüne ve sizden olan ülü’l-emre itaat edin.” Âyeti, Abdullah bin Kays Bin Adiy hakkında indi. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem onu bir seriyyede göndermişti. Bunu bana Ya’lâ haber verdi. Said Bin Cübeyr’den o da İbn-i Abbas’tan nakletti.^[432]

٢٦٢٥- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ قَيْسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ نَعَتْ جَيْشًا وَأَمَرَ عَلَيْهِمْ رَجُلًا وَأَمَرَهُمْ أَنْ يَسْمَعُوا لَهُ وَيَطِيعُوا

فَأَجَبَ نَارًا وَأَمَرَهُمْ أَنْ يَفْتَحُوا فِيهَا فَأَبَى قَوْمٌ أَنْ يَدْخُلُوهَا وَقَالُوا إِنَّمَا

فُوزْنَا مِنَ النَّارِ وَأَرَادَ قَوْمٌ أَنْ يَدْخُلُوهَا فَبَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ فَقَالَ لَوْ دَخَلُوهَا أَوْ دَخَلُوا فِيهَا لَمْ يَزَالُوا فِيهَا، وَقَالَ: لَا طَاعَةَ فِي

مَعْصِيَةِ اللَّهِ إِنَّمَا الطَّاعَةُ فِي الْمَغْزُوفِ

2625 - Ali radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bir ordu gönderdi. Onların başına bir kimseyi kumandan tayin etti. Onlara da onun sözünü dinlemelerini, ona itaat etmelerini emretti. Kumandan ateş yaktı, emrindekilere ona girmelerini emretti. Cemaatten bazısı ateşe girmekten kaçındı ve biz ateşten kaçtık, dediler. Bir kısmı ateşe girmek istedi. Bu haber Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e yetişti. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Eğer ateşe girselerdi veya ona girselerdi, onda devamlı kalırlardı. Allah'a isyan olan yerde (kula) itaat yok, ancak itaat dinin uygun gördüğü yerdedir,” buyurdu.

[433]

٢٦٢٦- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ

قَالَ: السَّمْعُ وَالطَّاعَةُ عَلَى الْأَمْرِ الْمُسْلِمِ فِيمَا أَحَبَّ وَكَرِهَ مَا لَمْ يُؤْمَرْ

بِمَعْصِيَةٍ فَإِذَا أَمَرَ بِمَعْصِيَةٍ فَلَا سَمْعَ وَلَا طَاعَةَ

2626 - Abdullah bin (Mes'ûd)'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Masiyetle emir olunmadıkça Müslüman adama, sevdiği ve sevmediği yerde âmire itaat ve sözünü dinlemek vardır, masiyetle emrettiğinde itaat ve dinlemek yoktur.

[434]

٢٦٢٧- عَنْ عُقْبَةَ بْنِ مَالِكٍ مِنْ رَهْطِهِ قَالَ بَعَثَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَرِيَّةً فَسَلِمَتْ رَجُلًا مِنْهُمْ سَيْفًا فَلَمَّا رَجَعَ قَالَ لَوْ رَأَيْتَ

مَا لَأَحَنَّا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَعْجَزْتُمْ إِذْ بَعَثْتُ رَجُلًا

مِنْكُمْ فَلَمْ يَمُضِ لِأَمْرِي أَنْ تَجْعَلُوا مَكَانَهُ مَنْ يَمُضِي لِأَمْرِي

2627 - Ukbe bin Mâlik radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Hız. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem bir seriyye göndermişti. Ben de askerlerden birine bir kılıç verdim. Bu kimse seferden dönünce bana: “Rasûlullah’ın bizi kınadığını görünce (şaşma) dedi. Gerçekten Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem (onlara hitaben) şöyle buyurdu: “Sizden emir olarak gönderdiğim bir adam emrime itaat etmedi. Onu görevden alıp yerine, itaat eden bir kimseyi geçirmekten aciz mi kaldınız?”

97 - SEFERDE ASKERİN TOPLANMASI VE YAYILMASI İLE İLGİLİ EMİRLER

٢٦٢٨ - حَدَّثَنَا أَبُو ثَعْلَبَةَ الْحُسَيْنِيُّ قَالَ: كَانَ النَّاسُ إِذَا نَزَلُوا مَتَرَلَا

قَالَ عَمَرُو كَانَ النَّاسُ إِذَا نَزَلُوا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَتَرَلَا

تَفَرَّقُوا فِي الشَّعَابِ وَالْأَوْدِيَةِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ

تَفَرَّقَكُمْ فِي هَذِهِ الشَّعَابِ وَالْأَوْدِيَةِ إِنَّمَا ذَلِكَ مِنْ الشَّيْطَانِ فَلَمْ يَنْزِلْ

بَعْدَ ذَلِكَ مَتَرَلَا إِلَّا انْقَسَمَ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ خَشِيَ يُقَالَ لَوْ بَطَلَ عَلَيْهِمْ

ثَوْبُ لَعَنَهُم

2628 - Ebû Sa’lebe el-Huşenî radiyallahu anh’dan dedi ki: (Sefer esnasında) sahâbîler bir yere konakladıkları zaman (ravi: Amr bu cümleyi) Rasûlullah bir yere konakladığı vakit insanlar, diye rivâyet etti. Bunun üzerine dağ eteklerine ve vadilere dağılırlardı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Sizin şu dağ eteklerine ve vadilere dağılmanız ancak şeytandandır,” buyurdu. Bundan sonra bir yerde konakladıklarında birbirlerine iyice yaklaşırlardı. Hatta üzerlerine bir yaygı atılsa hepsini kaplar denilebilirdi. [435]

İZAH

Düşman üzerine giden askerin dinlenme yerlerinde bir arada olması tedbirdir. Dağınık bulunması ânî saldırılarda bozguna uğramasına sebep olur.

٢٦٢٩ - عَنْ سَهْلِ بْنِ مَعَاذٍ بْنِ أَنَسٍ الْجُهَنِيِّ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: غَزَوْتُ

مَعَ نَبِيِّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَزَاةً كَلَّا وَكَذًا فَصَبَقَ النَّاسُ الْمَنَابِلَ

وَقَطَعُوا الطَّرِيقَ فَبَعَثَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُنَادِيًا يَنَادِي فِي

النَّاسِ أَنَّ مَنْ صَبَقَ مِنْزِلًا أَوْ قَطَعَ طَرِيقًا فَلَا جِهَادَ لَهُ

2629 - Sehl bin Muaz bin Enes el-Cühenî radiyallahu anh'dan, o da babasından rivâyetle dedi ki:

Nebî sallallahu aleyhi ve sellem ile şöyle şöyle gazveye gittim. İnsanlar konak yerlerini daralttılar, yolları kestiler. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem bir nıdacı gönderdi. Halk arasında şöyle nida ediyordu. “Kim konağı daraltır veya yolu keserse ona cihad (sevabı) yoktur.”

٢٦٢٩- عَنْ سَهْلِ بْنِ مُعَاذٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: غَزَوْنَا مَعَ نَبِيِّ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَغَنَاءَ

2630 - Sehl bin Muaz'dan; babasından naklen Nebî sallallahu aleyhi ve sellem ile gazveye gittik, dedi ve geçen hadisin manasını rivâyet etti.

98 - DÜŞMANLA KARŞILAŞMAYI TEMENNÎNİN KERAHATİ

٢٦٣٠- عَنْ سَالِمِ أَبِي النَّضْرِ مَوْلَى عُمَرَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ يَغْنِي ابْنِ

مُعْمَرٍ وَكَانَ كَاتِبًا لَهُ قَالَ كَتَبَ إِلَيْنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي أَوْفَى جِئْنَا خَرَجَ إِلَى

الْحَزْرَوِيَّةِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَعْضِ أَيَّامِهِ الَّتِي لَقِيَ

فِيهَا الْعَدُوَّ قَالَ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ لَا تَكْتُمُوا لِقَاءَ الْعَدُوِّ رَسُولُوا اللَّهَ تَعَالَى

الْعَاقِبَةُ فَإِذَا لَقِيتُمُوهُمْ قَاصِرُوا وَاعْلَمُوا أَنَّ الْجَنَّةَ تَحْتَ ظِلِّ الشَّيْءِ

ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ مَنَزِلَ الْكِتَابِ وَمُجْرِي السَّحَابِ وَهَازِمَ الْأَخْزَابِ أَهْرِمْنَاهُمْ

وَأَنْصُرْنَا عَلَيْهِمْ

2631 - Ömer bin Ubeydullah'ın azatlısı ve katibi Salim Ebû Nadr'dan:

Dedi ki; Ömer bin Ubeydullah Harûrîler üzerine yürüdüğü vakit Abdullah bin Ebû Evfâ ona bir mektup yazıp Rasûlullah'ın düşmanla karşılaştığı bazı günlerinde: “Ey nas, düşmana kavuşmayı temennî etmeyin. Allah'tan afiyet isteyin, onlarla karşılaştığınız vakit sabredin. Biliniz ki muhakkak cennet kılıçların gölgesi altındadır” buyurduğunu, sonra da; “Ey kitap indiren, bulutları yürüten, düşmanları bozguna uğratan Allah'ım, düşmanları bozguna uğrat, onlar aleyhine bize yardım et” diye dua ettiğini bildirdi. [436]

99 - DÜŞMANLA KARŞILAŞINCA YAPILACAK DUA

٢٦٣١- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ:

كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا غَزَا قَالَ: اَللّٰهُمَّ اَنْتَ

غَضَبِيْ وَنَعِيْرِيْ بِكَ اُخُوْلُ وَبِكَ اَصُوْلُ وَبِكَ اَتَقِيْلُ

2632 - Enes bin Malik radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, gaza yaptığı vakit, şöyle dua ederdi, “Allah'ım, benim dayanağım yardımcım sensin, düşmanın (hîlesini) senin yardımınla değiştiririm, senin yardımınla düşmana hamle yaparım. Senin yardımınla savaşıyorum. [437]

100 - MÜŞRİKLERİ İSLAMA DAVET ETMEK

٢٦٣٣- أَخْبَرَنَا ابْنُ عَوْنٍ قَالَ: كَتَبْتُ إِلَى نَافِعٍ أَسْأَلُهُ عَنْ ذَلِكَ

الْمُشْرِكِينَ عِنْدَ الْقِتَالِ فَكَتَبَ إِلَيَّ أَنْ ذَلِكَ كَانَ فِي أَوَّلِ الْإِسْلَامِ وَقَدْ

أَغَارَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى بَنِي الْمُضْطَلِّقِ وَهُمْ غَارُونَ

وَأَتَعَاهَدُهُمْ قَتْلَى عَلَى النَّهْمِ فَفَقُلْتُ مُقَابَلَتَهُمْ وَسَيِّئَ صَبِيئِهِمْ وَأَصَابَ يَوْمَئِذٍ

بِجُورِيَّةٍ بَنَاتُ الْحَارِثِ حَدَّثَنِي بِذَلِكَ عَبْدُ اللَّهِ وَكَانَ فِي ذَلِكَ فَجَعَلِي

2633 - İbn-i Avn radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Müşriklerin savaşındaki İslam'a çağırılışlarından Nâfi'ye mektupla sordum. Bu durum İslam'ın ilk günlerinde idi, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, (İslam aleyhinde çalışan) Benî Mustalık üzerine süratle yürüdü, onlar (Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in gelişinden) habersizdiler. Hayvanları sulanıyordu. Savaşçılar onları öldürdü, kadın ve çocuklarını esir aldı. Haris kızı Cüveyriye'ye o gün sahip oldu. Bunu bana ordunun içinde bulunan Abdullah haber verdi. [\[438\]](#)

٢٦٣٤- عَنْ أَنَسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُعِيرُ عِنْدَ

صَلَاةِ الصُّبْحِ وَكَانَ يَسْمَعُ قَادًا سَمِعَ أَذَانًا أَمْسَكَ وَإِلَّا أَعَارَ

2634 - Enes radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, sabah ezanı sırasında hücum ederdi, o vakit iyice kulak verirdi. Eğer bir yerde ezan sesi işitirse baskından vazgeçerdi. İşitmezse hücum ederdi. [\[439\]](#)

İZAH

Bir memleketin Müslüman memleketi oluşunun alâmetlerinden biri ezan sesinin işitilmesidir. Gece karanlığında Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bir yere vardığında dinler namaz vakitlerinde ezan sesi gelirse hücum etmez. Ezan sesi gelmezse müşrik oldukları için hücum ederdi. Çünkü ezan okunan memleket halkı müslümandır.

٢٦٣٥- عَنْ إِبْنِ عَصَامٍ الْمُزَنِيِّ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: بَعَثَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَرِيَّةٍ فَقَالَ: إِذَا رَأَيْتُمْ مَسْجِدًا أَوْ سَمِعْتُمْ مُؤَذَّنًا فَلَا

تَقْتُلُوا أَحَدًا

2635 - İbn-i Isam el-Müzenî'den, o da babasından rivâyet ettiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bizi bir seriyyede gönderdi ve şöyle buyurdu:

“(Eğer uğradığınız memleketlerde) Bir mescit gördüğünüz veya müezzinin ezanını işittiğiniz zaman (o yer halkından) kimseyi öldürmeyin çünkü onlar müslümandır.”^[440]

101 - HARPTÉ HÎLE YAPMAK

٢٦٣٦ - أَنَّهُ سَمِعَ جَابِرًا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ

الْحَرْبُ خُدْعَةٌ

2636 - Câbir radıyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Harp hîledir” buyurdu.^[441]

٢٦٣٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ غُبَيْرٍ حَدَّثَنَا ابْنُ ثَوْرٍ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ

عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ كَعْبٍ بْنِ مَالِكٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا أَرَادَ غَزْوَةً وَرَأَى غَيْرَهَا وَكَانَ يَقُولُ: الْحَرْبُ خُدْعَةٌ

2637 - Abdurrahman bin Ka’b bin Malik’ten o da babasından rivâyet ettiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bir savaşa çıkmayı istediği zaman başka bir savaşa çıkıyormuş gibi görünür ve şöyle buyururdu: “Harp hiledir.”

102 - GECELEYİN BASKIN YAPMAK

٢٦٣٨ - حَدَّثَنَا إِيَّاسُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: أَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَيْنَا أَنْ نَتَخَرَّجَ رَهْبًا اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ فَغَزَوْنَا نَاسًا مِنَ الْمُشْرِكِينَ

فَمِيتْنَاهُمْ نَفْسَانَهُمْ وَكَانَ إِسْمَاعِيلُ بْنُ ذَلِكَ اللَّيْلَةِ أَمِتَ أَمِتَ قَالَ سَلَمَةُ فَقَتَلْتُ

بِيَدِي بَلَدَ اللَّيْلَةِ سَبْعَةَ أَهْلٍ أَنْبَاءَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ

2638 - İyas bin Seleme’den, o da babasından rivâyet ettiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, (bir savaşta) başımıza Hz. Ebû Bekir'i kumandan tayin etti. Müşriklerden bir toplulukla savaşmaya başladık. Onlara gece baskını yaptık, onları öldürüyorduk. O gece parolamız Emit, Emit (öldür) kelimesi idi.

Seleme dedi ki: O gece müşriklerden 7 ev halkını kendi elimle öldürdüm.
[442]

103 - GERİDEN ASKERİ SEVK ETMENİN LÜZÛMU

۲۶۳۹- أَنَّ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَهُمْ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَخَلَّفُ فِي الْمَسِيرِ فَيُرْجِي الضَّعِيفَ وَيُزِدُّ وَيَدْعُو لَهُمْ

2639 - Câbir bin Abdullah radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, seyrederken yolda geri kalırdı (orduda) zayıf olanı sevk eder terkisine bindirir ve onlar için dua ederdi.

İZAH

Yüzci: Sevk eder demek.

Yürdifü: Terkisine alırdı.

104 - MÜŞRİKLERLE NİÇİN SAVAŞILIR?

۲۶۴۰- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

أَمَرْتُ أَنْ أَقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَقُولُوا لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ فَإِذَا قَالُواهَا ضَعُفُوا

وَمَاءَهُمْ وَأَمْوَالُهُمْ إِلَّا بِحَقِّهَا وَجَنَابُهُمْ عَلَى اللَّهِ تَعَالَى

2640 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: İnsanlar tevhit okuyana kadar kendileriyle savaşmakla emrolundum. Tevhidi okudukları vakit kanlarını, canlarını benden korumuş (kurtarmış) olurlar. (Kıyas ve recim) gibi ölüme hak kazandıkları yer müstesna. (O zaman dînî cezayı yerine getiririm) onların hesabı da yüce olan Allah’adır.^[443]

٢٦٤١- عَنْ أَنَسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
أُمِرْتُ أَنْ أَقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَشْهَدُوا أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ
وَرَسُولُهُ وَأَنْ يَسْتَقْبِلُوا قَبْلَتَنَا وَأَنْ يَأْكُلُوا ذَبِيحَتَنَا وَأَنْ يُصَلُّوا صَلَاتَنَا فَإِذَا
فَعَلُوا ذَلِكَ حَرَمْتُ عَلَيْهِمْ دِمَاءَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ إِلَّا بِحَقِّهَا لَهُمْ مَا لِلْمُسْلِمِينَ
وَعَلَيْهِمْ مَا عَلَى الْمُسْلِمِينَ

2641 - Enes radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“İnsanlar Allah’tan başka ilah olmadığına, Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem Allah’ın kulu ve Rasûlü olduğuna şهادet edene, bizim kiblemize dönene, kestiklerimizi yiyene, namazımızı kılana kadar kendileriyle savaşmakla emr olundum. Bunu yaptıkları vakit onların kanları, malları bize haramdır. (Kıyas ve recim gibi) ölüme hak kazandıkları yer müstesna. Müslümanların lehine olan onların da lehine, müslümanların aleyhine olan şey onların da aleyhinedir.”^[444]

٢٦٤٢- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
أُمِرْتُ أَنْ أَقَاتِلَ الْمُشْرِكِينَ بِمَغْنَاهِ

2642 - Enes radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Müşriklerle savaşmakla emr olundum” buyurdu. Enes sözlerine devamla bir önceki hadisin manasını rivâyet etmiştir.

٢٦٤٣- حَدَّثَنَا أَصَاغَةُ بْنُ زَيْدٍ قَالَ: بَعَثَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ سَرِيَّةً إِلَى الْخَزَافَةِ فَنَلَبَّوْا بِهَا فَهَزَبُوا فَأَذَرَكْنَا رَجُلًا فَلَمَّا غَشِيَتْهُ
قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ فَضَرَبَتْهُ حَتَّى قَتَلَتْهُ فَذَكَرْتُهُ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ فَقَالَ: مَنْ لَكَ بِلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؟ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ
إِنَّمَا قَاتَلَهَا مَخَافَةَ الْبَلَاحِ قَالَ أَفَلَا شَقَقْتَ عَنْ قَلْبِهِ حَتَّى تَعْلَمَ مِنْ أَجَلِ
ذَلِكَ قَاتَلَهَا أَمْ لَا مَنْ لَكَ بِلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَمَا زَالَ يَقُولُهَا حَتَّى
وَدِدْتُ أَنِّي لَمْ أُسَلِّمْ إِلَّا يَوْمَئِذٍ

2643 - Üsâme bin Zeyd radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, bizi seriyye olarak (Cüheyne kabilesinin bir kolu olan) Hurakât'a gönderdi. Bizim gelişimizle korkutulmuşlar ki kaçtılar. Bir adama yetiştik, üzerine çullandığımızda “lâ ilahe illallah” dedi. Onu öldürene kadar kılıç vurduk. Dönüşte bunu Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e anlattım. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem “Kıyamet gününde “lâ ilâhe illallah” senden şikayetçi olursa sana kim yardım edecek?” buyurdu. Ben ya Rasûlallah tevhidi ancak silah korkusundan okudu, dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Onun kalbini yardım mı ki, korktuğu için yoksa başka şey için tevhid okuduğunu biliyorsun. Kıyamet gününde lâilahe illallah'a karşı sana kim yardım edecek?” Bunu durmadan söylüyordu. Hatta daha önce müslüman olmamış olsaydım da bugün müslüman olsaydım diye arzu ettim. [445]

٢٦٤٤ - عَنْ الْجَعْفَانِ بْنِ الْأَسْوَدِ أَنَّهُ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ

أَرَأَيْتَ إِنْ لَقِيتُ رَجُلًا مِنَ الْكُفَّارِ فَقَاتَلَنِي فَضَرَبَ بِحَدِيدِي بِالسَّيْفِ

ثُمَّ لَادَ مِنِّي بِشَجَرَةٍ فَقَالَ: أَسَلَّمْتُ لِلَّهِ أَفَأَقْتُلُهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ بَعْدَ أَنْ قَاتَلَهَا

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تَقْتُلْهُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّهُ

نَطَعَ يَدَيَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تَقْتُلْهُ فَإِنْ قَتَلْتَهُ فَبُذِّقْهُ

بِمِثْلِكَ قَبْلَ أَنْ تَقْتُلَهُ وَأَنْتَ بِمِثْلِهِ قَبْلَ أَنْ يَقُولَ كَلِمَتَهُ الَّتِي قَالَ

2644 - Mikdad bin Esved radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Dedi ki: Ya Rasûlallah kafirlerden bir adamla karşılaşırsam benimle savaşır kollarımdan birini kılıçla keser, sonra da benden bir ağaca sığınır ve ben Allah rızası için müslüman oldum derse bunu söyledikten sonra onu öldüreyim mi? dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Onu öldürme, eğer onu öldürürsen, o senin onu öldürmeden önceki yerine geçer, sen de onun söylediği o sözü söylemeden önceki yerine geçersin” buyurdu.

[446]

105 - SECDEYE SIĞINARAK KORUNANI ÖLDÜRMEK YASAKTIR

٢٦٤٥ - عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ سَرِيَّةً إِلَى خَنْعَمٍ فَأَغْنَتْهُمْ نَاسٌ مِنْهُمْ بِالسُّجُودِ فَأَسْرَعَ فِيهِمُ الْقَتْلُ

قَالَ فَبَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَعَزَّ لَهُمْ بِنَيْفِ الْقَتْلِ وَقَالَ

أَنَا بَرِيءٌ مِنْ كُلِّ مُسْلِمٍ يُقِيمُ بَيْنَ أَظْهُرِ الْمُشْرِكِينَ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ لِمَ

قَالَ لَا تَرَاهُمْ تَرَاهُمَا

2645 - Cerir bin Abdullah radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Hasam kabilesine seriyye gönderdi. Onlardan bazı kimseler secde ederek korundular. Bu durum onları öldürmeyi daha da hızlandırdı. Secde edenlerin öldürüldüğü Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e ulaştı. Onlar için yarım diyet ödenmesini emretti ve şöyle buyurdu:

“Ben müşrikler arasında ikamet eden her müslümandan berîyim.”

Niçin? Ya Rasûlullah dediler.

Rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem: “Müslümanlarla müşriklerin ateşleri birbirini görmesin diye,” buyurdu. [447]

İZAH

Akil: Diyet demektir. Bir insanın diyeti yüz devedir. Hasam kabilesi arasında bulunan secdede öldürülen müslümanların diyetlerinin yarım diyet oluşu kafirler arasında yaşamakla öldürülmelerine kendileri sebep olmuş olduklarıdır.

106 - HARB GÜNÜNDE GERİ DÖNMEK

٢٦٤٦- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: نَزَلَتْ «إِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ جُشُرُونَ صَابِرُونَ

يَغْلِبُوا بِاتِّبَاعِ» فَشُقِ ذَلِكَ عَلَى الْمُسْلِمِينَ حِينَ قَرَضَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ أَنْ لَا

يَغُزُّ وَاحِدٌ مِنْ عَشْرَةٍ ثُمَّ إِنَّهُ جَاءَ تَخْفِيفٌ فَقَالَ «أَلَا لَنْ خَفَّفَ اللَّهُ عَنْكُمْ»

فَرَأَى أَمِيرُ ثَوْبَةَ إِلَى قَوْلِهِ «يَغْلِبُوا بِاتِّبَاعِ» قَالَ فَلَمَّا خَفَّفَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمْ

مِنَ الْعِدَّةِ نَقَصَ مِنَ الصَّبْرِ بِقَدْرِ مَا خَفَّفَ عَنْهُمْ

2646 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Enfal suresinin, “Sizden sabırlı yirmi kişi olursa (düşmandan) ikiyüz kişiye galip gelirler,” mealindeki 65. ayeti indi. Bir mü'minin on kişiden kaçmaması farz kılındığı zaman bu sayı mü'minlere ağır geldi, sonra hafifletildiği hakkında şu ayet indi. “Şimdi ise Allah size hafifletti.” Ebû Tevbe, “Sizden sabırlı yüz kişi olursa ikiyüz kişiye galebe ederler,” cümlesine kadar okudu (Enfal 66. ayeti) Allah Teâlâ onların sayılarından hafifletince; onlara hafiflettiği kadar sabırdan da eksiltti. [\[448\]](#)

٢٦٤٧- حَدَّثَنَا أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ حَدَّثَنَا أَنَّهُ كُنَّا فِي سَرِيَّةٍ مِنْ

سَرَايَا رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فَمَعَاضُ النَّاسِ حِصَّةٌ كَثُرَتْ

فِيمَنْ خَاصَ قَالَ فَلَمَّا بَرَزْنَا لَنَا كَيْفَ نَصْنَعُ وَقَدْ قَرَرْنَا مِنَ الرُّخْبِ وَنُؤْنَا

بِالْغَضَبِ فَقُلْنَا نَدْخُلُ النَّبِيَّةَ فَتَكُونُ بَيْنَا وَنَلْجَأُ وَلَا يَرَانَا أَخَذَ قَالَ

نَدْخُلُكَ فَقُلْنَا لَوْ غَرَضْنَا أَتَيْنَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

فَإِنْ كَانَتْ لَنَا تَوْبَةٌ أَقْبَلْنَا وَإِنْ كَانَ غَيْرَ ذَلِكَ دَعَيْنَا قَالَ فَبَجَلْنَا لِرَسُولِ
اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَبْلَ صَلَاةِ الْمَغْرِبِ فَلَمَّا خَرَجْنَا إِلَيْهِ فَقُلْنَا
لنَحْنُ الْمَرَارُونَ فَأَقْبَلَ: إِلَيْنَا فَقَالَ لَا يَلِ أَلَيْسَ أَنتُمْ الْعَاكِزُونَ قَالَ: فَدَعَوْنَا فَتَقَبَّلْنَا
يَذَاهُ فَقَالَ: إِنَّا فِتْنَةُ الْمُسْلِمِينَ

2647 - Abdullah bin Ömer radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in seriyyelerinden bir seriyyede bulunuyordum. Askerler geri kaçma teşebbüsünde bulundular, ben de kaçma teşebbüsünde bulunanlar arasında idim. Ayrıldığımız vakit nasıl yapalım, gerçekten harpten kaçmış olduk. Allah'ın gazabına uğramış olarak döndük, dedik. Kendi kendimize Medine'ye girelim, orada duralım, tekrar savaşa gidelim, bizi kimse görmesin dedik.

Dedi ki: Medine'ye girdik, kendimizi Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e arz etsek dedik. Eğer bizim tövbemiz kabul olmazsa geri gideriz.

Dedi ki: Sabah namazından önce Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'i beklemek üzere oturduk, çıkınca huzurunda durduk. "Biz harpten kaçanlarız," dedik.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, bize döndü ve, "Hayır, belki siz tekrar savaşa dönen, kimselersiniz," buyurdu.

Dedi ki: Biz Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e yaklaştık, elini öptük, şöyle buyurdu: "Ben de müslüman birliğindenim."^[449]

İZAH

Hassa: Kaçmaya teşebbüs etmek, yoldan sapmak.

Akkarun: Harpten döndükten sonra yine harbe geri gitmektir.

٢٦٤٨- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ نَزَلْتُ فِي يَوْمٍ يَذِيهِ «وَمَنْ يُؤْلِمُهُمْ يُؤْلِمِلِيَهُمْ»

2648 - Ebû Said radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Bedir savaşı günü, “Kim onlara harp günü arkasını çevirirse” mealindeki (Enfal suresi, 16. ayet) indi.

107 - KÜFRE ZORLANAN ESİRİN DURUMU

٢٦٤٨- عَنْ خُبَّابٍ قَالَ: أَتَيْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ

مُتَوَسِّدٌ بِرِدَّةٍ فِي ظِلِّ الْكَعْبَةِ فَشَكَّوْنَا إِلَيْهِ فَقُلْنَا أَلَا تَسْتَحْيِرُ لَنَا أَلَا تَدْعُو

اللَّهُ لَنَا فَنَجِسَ مُخَمَّرًا وَجْهَهُ فَقَالَ: قَدْ كَانَ مِنْ قَبْلَكُمْ يُؤْخِطُ الرَّجُلُ

فَيَحْفَرُ لَهُ فِي الْأَرْضِ ثُمَّ يُؤْتَى بِالْمِثْثَارِ فَيَجْعَلُ عَلَى رَأْسِهِ فَيَجْعَلُ

فِرْقَتَيْنِ مَا يَضْرِبُهُ ذَلِكَ عَنْ دِينِهِ وَيُمَشِّطُ بِأَفْشَاطِ الْحَدِيدِ مَا دُونَ عَظْمِهِ

مِنْ لَحْمٍ وَغَضَبٍ مَا يَضْرِبُهُ ذَلِكَ عَنْ دِينِهِ وَاللَّهُ لَيُيَمِّنَنَّ اللَّهُ هَذَا الْأَمْرَ

خَشِيَ يَبِيزُ الرَّاجِبِ مَا بَيْنَ صَنْعَاءَ وَخَضِرَاءَ مَا يَخَافُ إِلَّا اللَّهَ تَعَالَى

وَالذِّئْبُ عَلَى غَنَمِهِ وَلَكِنَّكُمْ تَعْجَلُونَ

2649 - Habbab radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e geldik. O, Kabe'nin gölgesinde cübbesini başının altına yastık olarak koymuş bir halde (dinlenir) iken (yanına varıp) kendisine (müşrikleri) şikayet ettik. “Bizim için Allah'tan yardım talep etmez misin? Allah'a duada bulunmaz mısın” dedik. Bunun üzerine (gazabından) yüzü kızararak doğruldu. Ve şöyle buyurdu.

“Sizden öncekiler şöyle idi. Bir adam tutulur, ona yerden çukur açılır, sonra bir testere getirilir, tepesine konur ikiye bölünürdü de bu zulüm onu dininden çevirmezdi. Kemiği, bütün üzerinde bulunan et ve sinirleri demir taraklarla taranır da bu durum onu dininden vazgeçirmezdi. Allah'a yemin ederim ki. Allah bu dinin icaplarını tamamlayacak. Öyle ki hayvanına binen bir kimse Allah'tan başka ve koyunları hakkında kurttan başka hiç

kimseden korkmadan (yalnız başına) San'a ile Hadremevt arasında yolculuk yapabilecektir fakat siz acele ediyorsunuz.”[450]

108 - KAFİRLERİN HESABINA CASUSLUK YAPAN KİMSE MÜSLÜMAN İSE KENDİSİNE NASIL MUAMELE EDİLİR?

٢٦٥٠- أَخْبَرَهُ عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي ذَافِعٍ رَكَانَ كَاتِبًا لِبُعْلَظِ بْنِ أَبِي طَالِبٍ قَالَ سَمِعْتُ عَلِيًّا يَقُولُ بَعَثَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَا وَالزُبَيْرُ وَالْبِقْدَادُ فَقَالَ: اذْهَبُوا حَتَّى تَأْتُوا رَوْضَةَ خَاصٍ فَإِنَّ بِهَا ظُلُمَةً مَعَهَا كِتَابٌ فَخُذُوهُ مِنْهَا فَإِنِ انْطَلَقْنَا تَتَعَادَى بَنَاتُ خَيْلِنَا حَتَّى أَتَيْنَا الرُّوضَةَ فَإِذَا نَحْنُ بِالظُّلُمَةِ فَقُلْنَا هَلُمِّي الْكِتَابَ قَالَتْ مَا جِئْتِي مِنْ كِتَابٍ فَقُلْتُ لَخُذِي الْكِتَابَ أَوْ لَتَلْقَيْنِ الْيَتَابَ فَأَخْرَجَتْهُ مِنْ عِقَاصِهَا فَأَتَيْنَا بِهِ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَإِذَا هُوَ مِنْ خَاطِبِ بْنِ أَبِي بَلْتَعَةَ إِلَى نَاسٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ يُخْبِرُهُمْ بِبَعْضِ أَمْرِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: مَا هَذَا يَا خَاطِبُ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ لَا تَعْجَلْ عَلَيَّ فَإِنِّي كُنْتُ إِمْرَأً مُلَصِّقًا فِي قُرَيْشٍ وَلَمْ أَكُنْ مِنَ الْفَرَسِهَا وَإِنْ قُرَيْشًا لَهُمْ بِهَا قَرَابَاتٌ يَحْمُونَ بِهَا أَهْلِيهِمْ بِمَنْكَةِ فَأَخْبَيْتُ إِذْ فَاتَنِي ذَلِكَ أَنَّ أَتَجِدَ فِيهِمْ بَلًا يَحْمُونَ قُرَابَتِي بِهَا وَاهُوَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا كَانَ بِي مِنْ كُفْرٍ وَلَا إِتْبَادٍ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَدَقْتُمْ فَقَالَ: عَمَرَ دُعَيْي أَضْرِبُ عُنُقَ هَذَا الْمُنَافِقِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ شَهِدَ بَدَلًا وَمَا يَنْدِرُكَ لَعَلَّ اللَّهَ اِطَّلَعَ عَلَى أَهْلِ بَدْرٍ فَقَالَ اْعْمَلُوا مَا شِئْتُمْ فَقَدْ عَفَرْتُ لَكُمْ

2650 - Ali radiyallahu anh'ın katibi olan, Ubeydullah bin Ebî Râfi radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Ali radiyallahu anh'ın şöyle dediğini işittim, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem beni, Zübeyir ve Miktad'ı “Haydin şeftali bahçesine kadar gidin orada yanında mektup bulunan bir kadın vardır. Mektubu ondan alın” diyerek gönderdi.

Bunun üzerine yola koyulduk atlarımızı koşturduk. Bahçeye vardık. Derken orada kadın karşımıza çıkıverdi ona mektubu getir, dedik. Benim yanımda mektup yok, dedi. Ben, ya mektubu çıkar veya elbiseni soyar (ararız) dedik. Mektubu zülüfleri arasından çıkardı. Onu Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e getirdik. Bir de ne görelim. O (ashaptan) Hatib bin Ebî Beltea'dan, müşriklere yazılmış. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in işlerini (ve hazırlıklarını) düşmana haber veriyordu.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Ey Hatib bu nedir?” dedi. Hatib, ya Rasûlallah, benim hakkımda hüküm vermekte acele etme, ben bir Kureyş kabilesinden değilim. Kureyş'e anlaşıma ile yamanmış bir kimseyim. Kureyş kabilesinden olanların Mekke'de yakınları var, onlarla ailelerini korurlar, benim orada yakınlarım olmadığına göre, Kureyş'e bir iyilik yapmayı ve bu vesile ile onların akrabalarını korumalarını istedim. Allah'a yemin olsun ki ya Rasûlallah, bende ne küfür var ne de küfre dönüş.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Hatib size doğrusunu söyledi,” buyurdu.

Ömer radiyallahu anh, beni bırak yâ Rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem, şu münafiğin boynunu vurayım, dedi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “(Hatib Bedir savaşında hazır bulundu) onun öldürülmeyi hak ettiğini ne bilirsin. Allah onların durumunu bildiği için Bedir ehli hakkında: “İstedığınızı yapın. Ben sizi affettim” buyurmuştur” cevabını verdi. [\[451\]](#)

İZAH

Bu hadis, casus müslümanlardan olursa öldürülmeyeceğine delildir.

Hanefîlere göre: Müslüman düşmana mektup yazar, bazı memleket sırrını bildirirse ceza olarak incitilir. Uzun müddet hapis edilir. Evzâî'ye göre: İmam onun ibret olacak şekilde cezasını verir. Bağlı olarak sürgün eder. Eğer zimmî ise zaten ahidini bozmuştur.

Malik: İmamın ictihadına bırakır.

Şâfiî: Eğer bunu yapan erkek cahilliğinden yapmışsa bağışlanır. Cahil değilse imam onu tazir eder.

Yine hadiste, had vurulacağında, bir hakkı ispat için, şahit dikmekte, kadının açılan yerine, bakılabileceğine delildir. Bir de ictihada yetkisi olan bir kimsenin, bir müslümana münafık demesi ile müfterî durumuna düşmeyeceğine delâlet eder.

٢٦٥١- عَنْ عَلِيٍّ بِهَذَا الْقِصَّةِ قَالَ انْطَلَقَ عَاطِبٌ فَكَتَبَ إِلَى أَهْلِ

مَكَّةَ أَنَّ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ سَارَ إِلَيْكُمْ وَقَالَ فِيهِ قَالَتْ مَا

مَعِيَ كِتَابٌ فَأَتَتْهُنَّهَا فَمَا وَجَدْنَا مَعَهَا كِتَابًا فَقَالَ عَلِيٌّ وَالَّذِي يُخَلِّفُ بِهِ

لَأَقْتُلَنَّكَ أَوْ أُنْخَرِجَنَّ الْكِتَابَ وَسَاقَ الْحَدِيثَ

2651 - Ali radiyallahu anh'dan:

Bir önce geçen şu kıssa rivâyet edildi. Dedi ki: Hatıb meclisten kalkıp gitti, ehl-i Mekke'ye Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem harp için size hareket ediyor, diye yazdı. Rivâyette: Kadın: Benim yanımda mektup yoktur, dedi. Biz de onu araştırdık, onunla mevcut bir mektup bulamadık. Ali dedi ki: Kendisine yemin edilen Allah'a yemin ederim ki, ya seni öldürürüm, yahut da bu mektubu çıkarırsın, dedi. Ravî kıssanın devamını sevk etti.

İZAH

İntehaynêhâ: Ona kast ettik, bu kelime bazı nüshalarda fentecefnâ şeklinde bazılarında feenehnâ şeklindedir.

109 - ZİMMÎ CASUSLARIN DURUMU

٢٦٥٢- عَنْ فُرَاتِ بْنِ حَيَّانَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

أَمَرَ بِقَتْلِهِ وَكَانَ عَيْنًا لِأَبِي سَفْيَانَ وَكَانَ خَلِيفًا لِرَجُلٍ مِنَ الْأَنْصَارِ فَمَرَّ

بِخَلْقَةٍ مِنَ الْأَنْصَارِ فَقَالَ إِنِّي مُسْلِمٌ فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ يَا رَسُولَ

اللَّهِ إِنَّهُ يَقُولُ إِنِّي مُسْلِمٌ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ مِثْلَكُمْ

رِجَالًا نَكِلُهُمْ إِلَى إِيْمَانِهِمْ مِنْهُمْ فُرَاتُ بْنُ حَيَّانَ

2652 - Furat bin Hayyan radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Kendisinin öldürülmesi için Rasûlullah emir vermişti. Furat o sırada Ebû Süyfan'ın casusu imiş ve Ensar'dan bir adamla da müttefik imiş. Bir gün Ensar'dan bir topluluğun yanına varıp. Ben müslümanım, demiş. Ensar'dan bir zat, ya Rasûlallah, Furat, ben müslümanım diyor, demiş. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Sizin içinde birçok insanlar var, onları imanlarına bağlıyoruz. Furat bin Hayyan da onlardandır,” buyurmuş.

110 - PASAPORTLUNUN CASUSLUĞU

٢٦٥٣- عَنْ ابْنِ سَلَمَةَ بْنِ الْأَخْوَعِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: أَمَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَيْنٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ وَهُوَ فِي سَفَرٍ فَمَجَلَسَ عِنْدَ أَصْحَابِهِ ثُمَّ

انْصَلَّ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَطْلُبُوا فَاثْلُبُوا قَالَ فَصَبَّحْتُهُمْ إِلَيْهِ

فَقَتَلْتُهُ وَأَخَذْتُ سَلْبَهُ فَتَقَلَّبَنِي إِثَاءً

2653 - Seleme bin Ekva radiyallahu anh'dan, o da babasından rivâyet ederek dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, (Huneyn) seferinde iken huzuruna müşriklerden bir casus geldi. Ashabının yanında oturdu. Sonra çıkıp gitti. Bunun üzerine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Onu arayın

öldürün,” buyurdu. Seleme dedi ki: Herkesten önce ona ben yetiştim ve onu öldürdüm, Hz. Peygamber de onun eşyasını ganimet olarak bana verdi. [452]

٢٦٥٤ - حَدَّثَنِي إِيَّاسُ بْنُ سَلَمَةَ قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ غَزَوْتُ مَعَ

رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَوَازِينَ قَالَ قَبَيْتُمَا نَحْرَ نَهْضَمِي وَغَامَتَنَا

نِشَاةً وَفِينَا ضَعْفَةَ إِذْ جَاءَ رَجُلٌ عَلَيَّ جَمَلٌ أَحْمَرٌ فَانْتَرَعْتُ مَلَقًا مِنْ حَقْوِي

الْبَجِيرِ فَقَبَيْتُ بِهِ جَمَلَهُ ثُمَّ جَاءَ يَتَعَدَّى مَعَ الْقَوْمِ فَلَمَّا رَأَى ضَعْفَتَهُمْ وَرِقَّةَ

ظَهْرِهِمْ خَرَجَ يَغْدُو إِلَى جَمَلِهِ فَأَطْلَقَهُ ثُمَّ أَنَاخَهُ فَقَعَدَ عَلَيْهِ ثُمَّ خَرَجَ

يَتَوَكَّضُهُ وَاتَّبَعَهُ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ سَلَمَةَ عَلَى نَاقَةٍ وَرَفَاءَ هِيَ أَمْتَلُ ظَهْرِ الْقَوْمِ

قَالَ فَخَرَجْتُ أَهْلُو قَادِرِ كُنْتُهُ وَرَأْسُ الثَّاقِفِ جِنْدٌ وَرِيكَ الْجَمَلِ وَكُنْتُ جِنْدٌ

وَرِيكَ الثَّاقِفِ ثُمَّ تَقَدَّمْتُ حَتَّى كُنْتُ عِنْدَ وَرِيكَ الْجَمَلِ ثُمَّ تَقَدَّمْتُ حَتَّى

أَخَذْتُ بِجِجَلِ الْجَمَلِ فَأَنْصَحْتُهُ فَلَمَّا وَضِعَ رُكْبَتُهُ بِالْأَرْضِ اخْتَرَلْتُ سَبِيلِي

نَاصِبًا رَأْسَهُ فَتَدَرَّ فَمَجِثْتُ بِرِجْلِي وَمَا عَلَيْهَا أَقْدَمًا فَاسْتَقْبَلَنِي رَسُولُ

اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي النَّاسِ مُقْبِلًا فَقَالَ مَنْ قَتَلَ الرَّجُلَ؟ فَقَالُوا

سَلَمَةُ بْنُ الْأَكْتَرِ فَقَالَ لَهُ سَلَمَةُ أَجْمَعُ قَالَ هَازُونَ هَذَا لَفْظُ هَاشِمِ

2654 - İyas b. Seleme'nin babası Seleme'den, o dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'le birlikte Hevâzin gazvesine katıldım. Bir ara biz kuşluk yemeği yiyorduk. Çoğumuz yaya idik. Kırmızı bir erkek deve üzerine binmiş bir zat çıka geldi. Devesinin boş böğründen bir deri bağ çıkardı, devesini bağladı. Sonra geldi. Cemaatla yemek yiyordu. Cemaatin zayıflığını vasıtalarının azlığını görünce oradan çıktı, koşarak devesine vardı, onu çözdü. Onu yere çökertti. Üzerine bindi, sonra onu mahmuzlayarak yola çıktı.

Derken Eslem kabilesinden bir zat, boz bir dişi deveye binerek onun peşine takıldı. O deve, cemaatin devesinin en iyisi idi. Seleme dedi ki: Ben de

koşarak çıktım ve (o birinci adamı takip eden) kimseye yetiştim. Dişi devenin bazısı erkek devenin kalçası hizasında idi. Ben de dişi devenin kalçası hizasında idim. Sonra ilerledim erkek devenin kalçası hizasına geldim sonra daha da ilerledim devenin yularını yakalayıp onu çöktürdüm. Deve dizlerini yere koyduğu vakit kılıcımı kınından çıkardım, adamın kafasına kılıcı vurdum, deveden aşağı yıkıldı. Devesini ve üzerinde olanları çekerek getirdim.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, insanlar içerisinde yüzünü bana dönmüş olarak beni karşıladı. Ve “(Casus) adamı kim öldürdü,” buyurdu. Cemaat Seleme bin Ekva öldürdü, dediler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “O adamın eşyasının hepsi Seleme’ye aittir,” buyurdu.^[453]

İZAH

Netezahhâ: Kuşluk yemeği yiyorduk.

Talk: Deriden hayvan bağlamak için kullanılan bağ.

Nedere: Ayrıldı, düştü demektir.

Bu hadis-i şerifler, müşrik casusun öldürüleceğine delildir. Harun dedi ki: Haşim’in lafzı budur.

111 - DÜŞMANLA KARŞILAŞMAK İÇİN EN UYGUN VAKİT NE ZAMANDIR?

٢٦٥٥- أَنَّ الثُّمَّانَ بْنَ أَبِي مُقَرِّنٍ قَالَ: شَهِدْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا لَمْ يَخَافِ مِنْ أَوَّلِ النَّهَارِ أَخْرَجَ الْقِتَالَ حَتَّى تَزُولَ

الشَّمْسُ وَتَهْبُ الرِّيحُ وَتَزُولَ النَّصْرُ

2655 - Numan (bin Mukarrin)’den rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Ben bazı savaşlarda Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte bulundum. Gündüzün evvelinde savaşa başlamazsa güneşin (tepeden

batıya) kayıp da rüzgar esmeye ve Allah'ın yardımını ininceye kadar savaşı ertelerdi. [\[454\]](#)

İZAH

Güneşin zevâlinden sonra namaz kılınır. Namazda ilahi yardım istenir. Rüzgarda, çok kere müslümanlar için yardım olarak gönderilir. Hendek savaşında olduğu gibi.

112 - DÜŞMANLA SAVAŞIRKEN SESSİZ OLMAK TAVSİYE EDİLMİŞTİR

٢٦٥٦- عَنْ كَيْسِ بْنِ عُبَادٍ قَالَ: كَانَ أَصْحَابُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ يَكْرَهُونَ الصُّرْتَ عِنْدَ الْقِتَالِ

2656 - Kays bin Ubad radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabı, düşmanla tutuştukları an, ses çıkarmayı iyi karşılamazdı.

İZAH

Kays bin Ubad radiyallahu anh:

El-Kaysî radiyallahu anh, Hz. Ömer'in halifeliği sırasında Medine'ye gelmiştir. İbn-i Hıbbân kendisini tâbiînin sıkaları arasında zikretmiştir. İclî onun hakkında sahabelerin büyüklerindendir, demiştir. (Tezhib et-Tehzib, c. 8, s. 400)

٢٦٥٧- عَنْ أَبِي نُزْدَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

بِمِثْلِ ذَلِكَ

2657 - Ebû Bürde'nin babasından rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den geçen hadisin benzeri rivâyet olundu.

113 - DÜŞMANLA KARŞILAŞINCA YAYA YÜRÜMEK

٢٦٥٨- عَنْ النَّبَاءِ قَالَ: لَمَّا لَقِيَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

الْمُسْرِكِينَ يَوْمَ حُنَيْنٍ مَا تَكْتَفُوا نَزَلَ عَنْ بَعْلَتِهِ فَتَرَجَّلَ

2658 - Bera radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Huneyn (savaşı) günü Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, düşmanla karşılaşınca düşman bozguna uğradı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, katırından indi ve yaya yürüdü. [\[455\]](#)

114 - HARPTE BÖBÜRLENMEK

٢٦٥٩- عَنْ ابْنِ جَابِرٍ بْنِ عَتِيكَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَتِيكَ أَنَّ نَبِيَّ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ مِنَ الْغَيْرَةِ مَا يُحِبُّ اللَّهُ وَمِنْهَا مَا

يُبْغِضُ اللَّهُ فَأَمَّا الَّتِي يُحِبُّهَا اللَّهُ فَالْغَيْرَةُ فِي الرِّبَةِ وَأَمَّا الْغَيْرَةُ الَّتِي

يُبْغِضُهَا اللَّهُ فَالْغَيْرَةُ فِي غَيْرِ رِبَةٍ وَإِنْ مِنَ الْخِيَلَاءِ مَا يُبْغِضُ اللَّهُ وَمِنْهَا

مَا يُحِبُّ اللَّهُ فَأَمَّا الْخِيَلَاءُ الَّتِي يُحِبُّ اللَّهُ فَالْخِيَلَاءُ الرَّجُلِي نَفْسُهُ عِنْدَ

الْقِتَالِ وَاعْتِيَالُهُ عِنْدَ الْمَدَقَةِ وَأَمَّا الَّتِي يُبْغِضُ اللَّهُ فَالْخِيَالَةُ فِي الْبُغْيِ

قَالَ مُوسَى وَالْفَخْرُ

2659 - Cabir bin Atik radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Allah kıskançlığın kimisini sever kimisine de öfkelenir. Allah'ın sevdiği kıskançlık, şüphe (doğuran işler) hakkındaki kıskançlıklardır. Allah'ın kızdığı kıskançlık ise şüphe (doğurmayan işlerin) dışındaki kıskançlıklardır.

Yine Allah büyüklük taslamanın kimisine kızar kimisini de sever.

Sevdiği büyüklük taslama, kişinin savaş esnasında büyüklük taslaması ile sadaka verirken büyük taslamasıdır. Allah'ın kızdığı büyüklük taslama ise zulüm yapmakta büyüklük taslamadır.

Musa bin İsmail rivâyetinde, “Azgınlıkta ve öğünmekte,” dedi. [\[456\]](#)

İZAH

Harpte kendini beğenen ümitsizliğe düşmez. İyi savaşır. Sadakada kendini beğenen, verdiğinde gözü kalmadan verir.

115 - KİŞİNİN ESİR EDİLMESİ

٢٦٦٠- أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ جَارِيَةَ الثَّقَفِيُّ خَلِيفَ بَنِي زُهْرَةَ عَنْ أَبِي

مُرَيْزَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَشْرَةَ عَيْنًا وَأَتَرَهُ عَلَيْهِمْ عَامِصَمَ بْنِ ثَابِتٍ فَتَقَرَّوْا لَهُمْ هَدِيْلَ

بَقَرِيْبٍ مِنْ مِائَةِ رَجُلٍ زَامٍ فَلَمَّا أَحْسَسَ بِهِمْ عَامِصَمَ لَجَّوْا إِلَى قَرْدَدٍ فَقَالُوا

لَهُمْ ائْزِلُوا فَأَعْطُوا بِأَيْدِيكُمْ وَلَكُمْ الْعَهْدُ وَالْبَيْتَانِ أَنْ لَا نَقْتُلَ مِنْكُمْ أَحَدًا

فَقَالَ عَامِصَمُ أَمَا أَنَا فَلَا ائْزِلْ فِي ذِمَّةِ كَافِرٍ فَرَمَزَهُمْ بِالسَّيْلِ فَقَتَلُوا عَامِصَمَ

فِي سَبْعَةِ نَفَرٍ وَنَزَلَ إِلَيْهِمْ ثَلَاثَةُ نَفَرٍ عَلَى الْعَهْدِ وَالْبَيْتَانِ مِنْهُمْ خَنِيْبٌ

وَزَيْدُ بْنُ الدُّثَنَةِ وَرَجُلٌ آخَرُ فَلَمَّا اسْتَمْتَكَنُوا مِنْهُمْ أَطْلَقُوا أَوْتَازَ فَيْسِهِمْ

فَرَمَزُوهُمْ بِهَا فَقَالَ الرَّجُلُ الثَّالِثُ هَذَا أَوَّلُ الْخَنَرِ وَاللَّهُ لَا أَصْبَحُكُمْ إِلَّا

لِي بِهَوْلَاءٍ لَأَسُوَّةَ فَعَجَزُوهُ فَأَبَى أَنْ يَضْحَكِيَهُمْ فَقَتَلُوهُ فَلَبِثَ خَنِيْبٌ أَسِيرًا

حَتَّى أَجْمَعُوا ثَلَاثَةً فَاسْتَعَاذَ مُوسَى بِشَجَرٍ بِهَا فَلَمَّا خَرَجُوا بِهِ لِيَقْتُلُوهُ

قَالَ لَهُمْ خَنِيْبٌ دَعُونِي أَرْكَعْ زَكَتَيْنِ ثُمَّ قَالَ: وَاللَّهِ لَوْ لَا أَنْ تَحْسَبُوا مَا

بِي جَزَعًا لَرَدْتُ

2660 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'den rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Mekke'ye on casus gönderdi. Asım bin Sabit-i de onlara başkan tayin etti. Huzeyl kabilesi bunları takip için yüze yakın okçu çıkardı. Asım onların bu davranışını hissedince bir tepeye iltica ettiler. (Düşmanlar onlara), “Dağdan ininiz. Ellerinizdeki kılıçlarınızı veriniz. Hiç birinizi öldürmeyeceğimize, söz veriyoruz,” dediler. Ama Asım, ben bir kafirin zimmetine inmem, dedi. Onları oka tuttular. Asım'la birlikte yedi kişiyi öldürdüler. Hubeyb, Zeyd bin Desîne ve bir başka kimse olmak üzere üç kişi onların ahdi ve söz vermeleri üzerine onların yanına indiler. Onları elde edince evvela okların iplerini çözüp bunlarla onları bağladılar. Üçüncü şahıs bu ahdi bozan ilk davranıştır, dedi. Ben sizinle gidemem, şu öldürülmüş olanlar bana nûmunedirler, dedi.

Onu sürüdüler, onlarla gitmemeye direndi, onu öldürdüler. Hubeyb bir süre esir olarak kaldı. (Nihayet haram aylar çıkanca) onun da öldürülmesi için karar verdiler. Bunun üzerine Hubeyb emanet bir ustura aldı. Onunla eteğini tıraş etti. Onu öldürmek için çıktıkları vakit, Hubeyb onlara şöyle dedi. Beni bırakın, iki rekat namaz kılayım, sonra: Allah'a yemin ederim ki: Eğer ölümün korkusundan olduğunu zannetmeyeceğinizi bilsem daha ziyade kıldım, dedi. [\[457\]](#)

٢٦٦٠ - عَنْ الزُّهْرِيِّ أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ أَبِي سَفْيَانَ بْنِ أَبِي

جَارِيَةَ الثَّقَفِيِّ وَهُوَ خَلِيفٌ لِّبَنِي زُهْرَةَ وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ أَبِي هُرَيْرَةَ

فَذَكَرَ الْحَدِيثَ

2661 - Bir önceki hadisi Ebû Hüreyre'nin arkadaşlarından Amr bin Ebû Süfyan bin Esid b. Cariye es-Sakafî rivâyet etmiştir.

116 - PUSU KURAN BİRLİKLER

٢٦٦١ - سَمِعْتُ النَّبِيَّ يُحَدِّثُ قَالًا: جَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى الزَّمَامَةِ يَوْمَ أُحُدٍ وَكَانُوا عَشْمِينَ رَجُلًا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جُبَيْرٍ

وَقَالَ إِنَّ رَأَيْتُمُونَا نَحْبِطُفْنَا الطَّيْرُ فَلَا تَبْرَحُوا مِنْ مَكَانِكُمْ هَذَا حَتَّى أُرْسَلَ

لَكُمْ وَإِنْ رَأَيْتُمْوْنَا هَزَمْنَا الْقَوْمَ وَأَوْطَأْنَا هُمْ فَلَا تَبْرَحُوا حَتَّى أَرْسَلَ إِلَيْكُمْ
قَالَ فَهَزَمَهُمُ اللَّهُ قَالَ قَالَا وَاللَّهِ رَأَيْتُ النِّسَاءَ يُسَبِّلْنَ عَلَى الْجَبَلِ فَقَالَ
أَصْحَابُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جُبَيْرٍ الْعَمِيَّةُ أَيُّ قَوْمٍ الْعَمِيَّةُ ظَهَرَ أَصْحَابُكُمْ فَمَا
تَنْتَظِرُونَ فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جُبَيْرٍ أَنِّيئُمْ مَا قَالَ لَكُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالُوا وَاللَّهِ لَنَأْتِيَنَّ النَّاسَ فَلَنُصِيبَنَّ مِنَ الْعَمِيَّةِ فَأَتَوْهُمْ
فَصَرَفَتْ وُجُوهَهُمْ وَأَقْبَلُوا مِنْهُمْ مِمَّنْ

2662 - Berâ radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Uhud savaşında okçuların başına Abdullah bin Cübeyr'i kumandan tayin etti. Okçular, elli kişi idiler, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onlara, “Bizi kuşlar kapar, (bozguna uğramış öldürülmüş) görseniz dahi ben size haber göndermedikçe bu yerinizden ayrılmayın,” buyurdu. “Eğer bizim onları bozguna uğratıp onları çiğnediğimizi görseniz dahi ben size haber göndermeden yine yerinizden ayrılmayın.”

Berâ dedi ki: Allah düşmanı bozguna uğrattı. Allah'a yemin olsun ki (müşriklerin safında bulunan) kadınlar (korkularından) dağa tırmanırlarken gördüm. Bunun üzerine Abdullah bin Cübeyr'in arkadaşları haydin ganimete, arkadaşlarınız düşmana galip geldi. Onları ne bekliyorsunuz, dediler.

Abdullah bin Cübeyr, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in size ne dediğini unuttunuz mu? dedi. Onlar Allah'a yemin ederiz ki insanların yanına gideceğiz, ganimetten hissemizi alacağız, dediler. Onların yanına geldiler, yüz geri edildiler. (Nereye gideceklerini bilemediler, hayrette kaldılar) bozguna uğramış olarak döndüler.^[458]

117 - SAVAŞTA SAFLARIN DÜZENİ

٢٦٦٣- عَنْ حُمُرَةَ بْنِ أَبِي أُسَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جِئْنَا يَوْمَ بَدْرٍ إِذَا أَكْتَبَرْتُمْ يَغْيِي إِذَا غَشَوَكُمْ

فَارْمُوهُمْ بِالنَّيْلِ وَاسْتَبِقُوا تَبَلُّكُمْ

2663 - Hamza'nın babası Ebû Üseyd radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Bedir savaşında saf tuttuğumuz zaman Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Düşman size yaklaştıklarında yani etrafınızı sardıklarında onlara ok atınız. Ok menzili'nin dışında kalacak kadar uzak oldukları zaman ise oklarınızı (atmayınız, yanınızda) muhafaza ediniz.”^[459]

118 - DÜŞMANLA KARŞILAŞINCA KILICI KININDAN SIYIRMAK

٢٦٦٤- عَنْ مَالِكِ بْنِ حَمَزَةَ بْنِ أَبِي أُسَيْدٍ السَّاعِدِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ

جَدِّهِ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ بَدْرٍ إِذَا أَكْتَبَرْتُمْ فَارْمُوهُمْ

بِالنَّيْلِ وَلَا تَسْلُوا السُّيُوفَ حَتَّى يَغْشَوْكُمْ

2664 - Malik bin Hamza bin Ebû Üseyd es-Saidî'nin babası Hamza vasıtasıyla dedesi Ebû Üseyd es-Saidî'den rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Bedir savaşı günü Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Düşman size yaklaştığı vakit onlara ok atın, onlar sizi sarana kadar kılıçları sıyırmayın.”

119 - SAVAŞTAN ÖNCE TARAFLARDAN İKİ KİŞİNİN VURUŞMASI

٢٦٦٥- عَنْ عَلِيٍّ قَالَ تَقَدَّمَ يَغْيِي غُثَّةَ بَنِي زَيْبَةَ وَبَيْعَةَ ابْنَةِ وَأَخُوهُ

فَنَادَى مَنْ يَبَارِزُ فَاثْتَدَبَ لَهُ شَبَابٌ مِنَ الْأَنْصَارِ فَقَالَ مَنْ أَنْتُمْ فَأَخْبَرُوهُ

فَقَالَ لَا حَاجَةَ لَنَا بِكُمْ إِنَّمَا أَرَدْنَا بِنِي غَوَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قُمْ يَا حَمْزَةُ قُمْ يَا عَلِيُّ قُمْ يَا عُبَيْدَةَ بْنُ الْحَارِثِ فَأَقْبَلَ حَمْزَةُ

إِلَى عُبَيْتٍ وَأَقْبَلَتْ إِلَى عُبَيْتٍ وَاسْتَلَفَ بَيْنَ عُبَيْدَةَ وَالْوَلِيدِ هَرَبَتَانِ فَأَلْحَنَ

كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا صَاحِبَهُ قُمْ بِنَا عَلَى الْوَلِيدِ فَقَتَلَاهُ وَاسْتَمَلَا عُبَيْدَةَ

2665 - Ali radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

(Utbe bin Rebia harp meydanına doğru) ilerledi, oğlu ve kardeşi de onun arkasından yürüdüler.

Utbe, meydana kim çıkacak, dedi. Ona ensardan bazı gençler (biz çıkacağız) diye cevap verdiler.

Utbe siz kimsiniz? dedi. Onlar da kendilerini ona bildirdiler

Utbe: Bizim size ihtiyacımız yok. Ancak biz (vuruşmak için karşımıza) amcamızın oğullarını murat ediyoruz.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Ya Hamza kalk, ya Ali kalk, ya Ubeyde bin Haris kalk,” buyurdu. Hamza Utbe’ye, ben de Şeybe’ye yöneldim, Ubeyde ile Velid arasında birbirini takiben iki değişik darbe oldu. Her biri hasmını yaraladı. Sonra biz Velid’e yöneldik. Onu öldürdük. Ubeyde’yi de yüklendik, getirdik.

İZAH

Kafirlerle harpte birer ikişer kişinin önceden meydana çıkıp muharebe etmelerinin caiz olduğuna delildir.

120 - MÜSLENİN YASAK OLUŞU

٢٦٦٦- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

أَعَفُّ النَّاسِ قِتْلَةُ أَهْلِ الْإِيمَانِ

2666 - Abdullah bin Mes'ûd radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Öldürme yöntemi açısından insanların en merhametlisi ehl-i imandır” buyurdu. [\[460\]](#)

İZAH

Ehl-i iman, harpte bile papazlara, kadınlara ve çocuklara silah kullanmazlar. Bir hayvanı keserken bile onu incitmeden keserler. Kimsenin dudak, kulak ve parmaklarını kesmez, müslle yapmazlar.

٢٦٦٧- عَنْ هَيَّاجِ بْنِ إِمْرَانَ أَنَّ عِمْرَانَ أَبَى لَهُ غُلَامٌ فَجَعَلَ اللَّهُ عَلَيْهِ

لَيْنٌ فَكَرَّ عَلَيْهِ لِيَقْطَعَهُ يَدَهُ فَأَرْسَلَنِي لِأَسْأَلَ لَهُ فَأَتَيْتُ سَمُرَةَ بِنَ جُنْدَبٍ

فَسَأَلْتُ فَقَالَ: كَانَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَحُثُّنَا عَلَى الصَّدَقَةِ

وَيَنْهَانَا عَنِ الْمَثَلَةِ فَأَتَيْتُ عِمْرَانَ بِنَ حَضْرَتَيْنِ فَسَأَلْتُهُ فَقَالَ: كَانَ رَسُولُ

اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَحُثُّنَا عَلَى الصَّدَقَةِ وَيَنْهَانَا عَنِ الْمَثَلَةِ

2667 - Heyyac bin İmran'dan rivâyet edildiğine göre:

İmran'ın bir kölesi kaçmıştı. Eğer ona muktedir olursa elini keseceğine Allah için nezretti. Bunun caiz olup olmadığını sormam için beni (ashaba) gönderdi. Ben Semure bin Cündeb'e geldim. Ona sordum (Semüre), Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bizi sadaka vermeye teşvik eder. El ve ayak kesmekten nehy ederdi, dedi.

İmran bin Huseyn'e geldim, ona sordum, dedi ki: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bizi sadaka vermeye teşvik eder, müsleden (el ve ayak kesmekten) nehy ederdi, dedi.

İZAH

İbn-i Sa'd Heyyac bin İmran bin el-Fasıl et-Temîmî radiyallahu anh, hakkında sikadır, fakat az hadis rivâyet etmiş diyor. İbn-i Hıbbân kendisini sikât arasında zikretmiştir. (Tehzib et-Tehzib, c. 11, s. 89)

121 - SAVAŞTA KADINLARI ÖLDÜRMEK YASAKTIR

٢٦٦٨ - عَنْ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ امْرَأَةً وَجَدَتْ فِي بَعْضِ مَعَارِئِ رَسُولِ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَقْتُولَةً فَأَخْبَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

قَتَلَ النِّسَاءَ وَالصِّبْيَانَ

2668 - Abdullah bin Ömer radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in gazalarının birinde bir kadın öldürülmüş olarak bulundu. Bunun üzerine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, kadın ve çocukların öldürülmesini yasakladı. [\[461\]](#)

٢٦٦٩ - حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ الْمُرْقِعِ بْنِ صَيْفِيٍّ بْنِ زَيْنَاحٍ قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي

عَنْ جَدِّهِ زَيْنَاحِ بْنِ زَيْبِجٍ قَالَ كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي

غَزْوَةٍ فَرَأَى الثَّامِسَ مُجْتَمِعِينَ عَلَى شَيْءٍ فَبَعَثَ رَجُلًا فَقَالَ: أَنْظِرْ عَلَّامَ

الْجَمْعِ هَؤُلَاءِ فَمَجَاءَ فَقَالَ: عَلَى امْرَأَةٍ قَتِيلٍ فَقَالَ: مَا كُنْتُ هَلِمَ لِتَقْتُلَ

قَالَ وَعَلَى الْمُقَدِّمَةِ خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ فَبَعَثَ رَجُلًا فَقَالَ قُلْ لِيَخَالِدُ لَا يَغْتُلُنِ

امْرَأَةً وَلَا غَيْبًا

2669 - Rabah bin Râbi'den rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Bir gazvede Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte idik. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem halkı bir şeyin başına toplanmış olarak gördü. Oraya bir adam gönderdi. “Niçin toplanmışlar, bir bak” buyurdu.

Adam (bakıp) geldi, onlar öldürülmüş bir kadının etrafında toplanmışlar, dedi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Bu kadın sizinle savaşıyor değildi?” buyurdu.

Râvî devamla dedi ki: İleri birliğin başında Halid bin Velid vardı, ona bir zat gönderdi ve, “Halid’e söyle, hiçbir kadını ve silahsız hizmetçiyi öldürmesin,” buyurdu.

İZAH

Savaşmayan kadının öldürülmesinden men edilmişti. Elinde kılıçla saldıran kadını, öldürebileceğine delalet var. Bugün İsrail askerinin dörtte biri kadın. Onlar harp etmek için çıkmışlar. Savaşta onları öldürmek tabiî caizdir.

Asif: Hizmetçi, elinde silah olmayan kimse demektir.

Rabah bin Rabi’et-Temîmî radiyallahu anh ashab-ı kiramdandır. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’den rivâyette bulunmuştur. Kendisinden torunu Murakka bin Sayfî ve Kays bin Zübeyr rivâyette bulunmuştur. (Tehzib et-Tehzib, c. 3, s. 233)

٢٦٧٠ - عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدَبٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ أَقْتُلُوا شُرُوحَ الْمُشْرِكِينَ وَاسْتَبْقُوا شَرَاحَهُمْ

2670 - Semure bin Cündeb radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Müşriklerin (eli silah tutan) yaşlılarını öldürün, silah tutacak çağa gelmemiş çocuklarını bırakın,” buyurmuştur.^[462]

İZAH

Şeyh: Yaşlı.

Şerh: Eli kılıç tutacak çağa gelmemiş sabî.

٢٦٧١ - عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: لَمْ يَقْتُلْ مِنْ نِسَائِهِمْ تَغْيِي بَنِي قُرَيْظَةَ

إِلَّا امْرَأَةً إِنَّهَا لَمَجْنُونَةٌ تَضْحَكُ ظَهَرًا وَتَبْكُ وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْتُلُ رِجَالَهُمْ بِالسُّيُوفِ إِذْ هَتَفَ هَاتِفٌ بِاسْمِهَا أَيْنَ

فَلَا تَذُنُّ؟ قَالَتْ: أَنَا قُلْتُ: وَمَا شَأْنُكَ قَالَتْ حَدَّثْتُ أَخَذْتُهُ قَالَتْ فَأَنْطَلَقَ

بِهَا فَضَرَبْتُ غَتَقَهَا فَمَا أَتَى عَجَبًا بَيْنَهَا أَنَّهَا تَضْحَكُ ظَهَرَا وَتَبْكَا وَقَدْ

عَلِمْتُ أَنَّهَا تُقْتَلُ

2671 - Aişe radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

(Benî Kureyza Yahudilerinden) bir tek kadından başka hiç kadın öldürülmedi. O kadın yanımda konuşuyordu. Arkada ve önde gülüyordu. Halbuki Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, kılıçla erkeklerini öldürüyordu. Aniden falan kadın nerededir, diye kendi görünmeyen birisi onun ismini vererek seslendi. Kadın ben buradayım, dedi.

Hız. Aişe kadına, bu halin nedir? dedim.

Kadın, ben bir iş yaptım da onun için arıyorum dedi. O kadın hemen götürüldü, boynu vuruldu. Ben o kadına olan şaşkınlığımı hâlâ unutamıyorum. Çünkü öldürüleceğini bildiği halde sırtı ve karnıyla (sağa sola dönerek) gülüyordu.

İZAH

Bu yahudi kadının öldürülmesinin sebebi onun işlediği bir suçtan dolayı idi. O suç da Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e sövme suçuydu. Bu hadis-i şerif Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e sövenlerin öldürüleceğine delildir. Tabii bu cezalar şahıslar tarafından değil devlet tarafından uygulanır.

٢٦٧٢- عَنِ الْعَصَبِ بْنِ جِثَامَةَ أَنَّهُ سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ عَنِ الدَّارِ مِنَ الْمُشْرِكِينَ يَبْتَغُونَ فَيْضَابَ مِنْ ذَرَارِيهِمْ وَنِسَائِهِمْ

فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هُمْ مِنْهُمْ وَكَانَ غَمَزُوا بَعْضُهُمْ ابْنَ دِيَارٍ

يَقُولُ هُمْ مِنْ آبَائِهِمْ قَالَ الرَّهْرِيُّ ثُمَّ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ بَعْدَ ذَلِكَ عَنْ قَتْلِ النِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ

2672 - Sa'b bin Cessâme radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem sordu. Müşriklerden bir kabileye gece baskını yapıldığında kadınlarından ve çocuklarından öldürülüyor, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: “Onlar da onlardandır,” buyurdu.

Amr (bin dinar) şöyle derdi, “Onlar babalarından bir parçadır.”

Zühri dedi ki: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bundan sonra, “Çocuk ve kadınların öldürülmesini nehy etti.”^[463]

İZAH

Dar: Kabile.

Beyat: Gece baskını.

Yübeyyetün: gece baskınına uğrarlar.

Sa'b bin Cessame bin kays radiyallahu anh, ashab-ı kiramdandır. Medine'ye hicret etmiştir. Faris'in fethinde bulunmuştur. Hz. Ebû Bekir'in hilafeti sırasında vefat etmiştir. (Tehzib, et-Tehzib, c. 4, s. 423)

122 - DÜŞMANI ATEŞLE YAKMANIN KERAHATİ

۲۶۷۳ - حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ حَنْزَلَةَ الْأَسْلَمِيُّ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ

اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَهُ عَلَى سَرِيَّةٍ قَالَ: فَمَخْرَجْتُ فِيهَا وَقَالَ

إِنْ وَجَدْتُمْ قُلَانَا فَأَخْرِقُوهُ بِالنَّارِ فَوَلَّيْتُ قَنَازَانِي فَرَجَعْتُ إِلَيْهِ فَقَالَ إِنْ

وَجَدْتُمْ قُلَانَا فَأَقْتُلُوهُ وَلَا تُخْرِقُوهُ فَإِنَّهُ لَا يَغْلِبُ بِالنَّارِ إِلَّا رَبُّ النَّارِ

2673 - Muhammed bin Hamza'nın babası Hamzatü'l-Eslemî radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem “Onu bir seriyyenin başına kumandan tayin etti. Bu zat başından geçen hadiseyi şöyle anlatır. Seriyyenin yanına

vardım. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Falan kimseyi bulursanız onu ateşle yakınız,” buyurdu.

Ben geri döndüm, Rasûlullah bana seslendi. Ben huzuruna vardım “Falanı bulursanız onu öldürünüz, ateşle yakmayınız, gerçekten ateşle ateşin sahibinden başkası azap edemez,” buyurdu.

İZAH

2616 nolu hadiste de geçti. Düşman yakalanır, esir edilirse, ateşte yakılamaz. Ancak elde edilemez ve melanetinden de vazgeçmezse o zaman bulunduğu yer ateşe verilebilir. Kalelere sığınanların kaleleri ele geçirilemezse kaleyi ateşe vermenin caiz olacağına Süfyan-ı Sevrî ve İmam Şâfiî fetva verdiler.

۲۶۱۶- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: بَعَثَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

فِي بَنِي نَضْلٍ فَقَالَ: إِذَا وَجَدْتُمْ قُلُوبًا وَقُلُوبًا قَدْ كَثُرَ مَعَهَا

2674 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Bir sefere Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bizi gönderdi. Bize, “Eğer falanı ve falanı bulursanız ...) buyurdu, deyip geçen hadisin manasını zikretti. [\[464\]](#)

۲۶۱۷- عَنْ عَبْدِ الْمُحْسِنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: كُنَّا مَعَ رَسُولِ

اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ فَأَتَيْنَا لِبَحَايَةِ قُرَيْشٍ حُمْرَةً مَعَهَا

فَرُخَانٌ فَأَخَذْنَا فَرُخَيْهَا فَجَاءَتْ الْحُمْرَةُ فَجَعَلَتْ تَقْرِشُ فَجَاءَ النَّبِيُّ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: مَنْ تَجَعَّعَ هَلِيمٍ يُولَدُهَا رُدُّوا وَلَدَهَا إِلَيْهَا وَرَأَى قُرَيْشٌ

تَمَلُّ قَدْ حَرَّقَتَاهَا فَقَالَ: مَنْ حَرَّقَ هَلِيمٍ قُلْنَا نَحْنُ قَالَ: إِنَّهُ لَا يَنْتَبِهُ أَنْ

يُعَذِّبَ بِالنَّارِ إِلَّا رَبُّ النَّارِ

2675 - Abdullah bin Mes'ûd'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile bir seferde idik. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, def-i hacet için gitmişti. Biz yanında iki yavrusu bulunan kaya kuşu gördük. Onun her iki yavrusunu tuttuk. Kaya kuşu geldi. Kanatlarını yayıyor, çırpınıyor (yavrularını bizden almaya çalışıyordu).

Nebî sallallahu aleyhi ve sellem hacetinden döndü ve şöyle buyurdu: “Şu kuşu yavruları sebebiyle kim üzdü? Onun yavrusunu geri verin,” buyurdu.

Bizim yaktığımız bir karınca ocağını da gördü ve “Bunu kim yaktı?” dedi.

Biz yaktık, cevabını verdik.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Ateşle ateşin Rabbinden başkasının azap etmesi yakışmaz” buyurdu.

123 - BİR KİMSENİN HAYVANLA KAZANACAĞI KÂRIN YARISI KARŞILIĞINDA YAHUT DA SAVAŞTAN ELDE EDECEĞİ GANİMET KARŞILIĞINDA HAYVAN KİRAYA VERMESİ

٢٦٧٦- عَنْ وَائِلَةَ بْنِ الْأَسَدِ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي غَزْوَةٍ تَبَوَّكَ فَخَرَجْتُ إِلَى أَهْلِي فَأَتَيْتُكَ وَقَدْ خَرَجَ أَوَّلُ

صَحَابَةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَطَفِقْتُ فِي الْمَدِينَةِ أَتَانِي أَلَا

مَنْ يَحْمِلُ رَجُلًا لَهُ سَهْمَةٌ فَنَادَى سَيْحًا مِنَ الْأَنْصَارِ قَالَ لَنَا سَهْمَةٌ عَلَى

أَنْ نَحْمِلَهُ عَقَبَةً وَطَعْنَاهُ مَعَنَا قُلْتُ: نَعَمْ قَالَ: فَبَزَّ عَلَى بَرَكَةِ اللَّهِ تَعَالَى

قَالَ: فَخَرَجْتُ مَعَ خَيْرِ صَاحِبٍ حَتَّى أَقَاءَ اللَّهُ عَلَيْنَا فَأَصَابَنِي قَلَابِصٌ

فَسَقَطْتُ حَتَّى أَتَيْتُهُ فَخَرَجَ فَقَعَدَ عَلَى حَقِيصَةٍ مِنْ حَقَائِبِ إِبِلِهِ ثُمَّ قَالَ:

سَقَطْتُ مِنْ بَرَاكَةٍ ثُمَّ قَالَ: سَقَطْتُ مِنْ بَرَاكَةٍ فَقَالَ: مَا أَرَى قَلَابِصَكَ إِلَّا

كِرَامًا قَدْ إِنَّمَا هِيَ غَنِيمَتُكَ الَّتِي شَرَعْتَ لَكَ قَالَ خُذْ فَلَا يَصُكُّ يَا ابْنَ

أَخِي فَغَنِيرَ سَهْمِكَ أَرَدْنَا

2676 - Vâsile bin Eska radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Tebük gazvesine gidilmek üzere Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem çağrıda bulundu. Ben de ailemin yanına çıkmıştım, hemen döndüm. Halbuki Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabının evveli (yola) çıkmıştı. Ben de Medine'de; Dikkat ganimetten hissesini almak şartıyla bir zatı vasıtasına kim bindirir, diye bağırıyordum.

Ensardan bir ihtiyar yemesi içmesi bize ait olmak üzere nöbetleşe, bindirsek onun hissesi bizim mi? diye seslendi. Ben de evet, dedim. Haydi Allah'ın bereketine yürü dedi. Hayırlı arkadaşla yola çıktık. Allah Teâlâ bizim üzerimize harpsiz ganimet ikram etti. Benim hisseme de bir takım genç develer düştü. Onları sürüp arkadaşımın yanına getirdim. O devesinin semerinin geri kaşından biri üzerine oturdu. Sonra, develerini bir arkaları bize dönük olarak, bir de yönleri bize doğru olarak (yürüt) dedi.

İhtiyar, develerinin içinde iyi deveden başkasını göremiyorum, dedi.

Vasile de, o deve sana vermek için şart koştuğum ganimetindir, dedi.

İhtiyar, ey kardeşimin oğlu genç, develerini al götür, biz senin hissenden başka bir şey murat etmiştik (ahiret sevabı murat etmiştik) dedi.

İZAH

Ukbeten: Birbirini takiben nöbetleşe binmek.

Kalâis: Kalusun cemidir, genç dişi deveye denir. Ahmed bin Hanbel ve Evzâî böyle davranmakta beis yoktur, dediler. Şâfiî mal sahibine binme ücreti ödenir. Sehm değil diyor.

124 - ESİRİN BAĞLANMASI

٢٦٧٧- سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ عَجَبٌ رَأَيْنَا عَزُ وَجَلَّ مِنْ قَوْمٍ يُقَادُونَ إِلَى الْجَنَّةِ فِي

السَّلاَئِلِ

2677 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre diyor ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu işittim. "Aziz ve Celil olan Rabbimiz, cennete zincirlerle çekilen bir cemaatten hoşnut olmuştur."^[465]

İZAH

Allah (c.c) hazretlerinin bir şeyden hoşnut olması o şeyden razı olması ve onun ehemmiyetinin büyük olduğunu bildirmesi demektir. Zincirlerle cennete çekilenler Müslim olduğu halde esir düşüp zincire bağlanan sonra da düşman yurdunda ölenlerdir. Veya müslümanlara esir düşüp sonra müslüman olarak hidayete eren kafirlerdir ki, kafir olarak esir oluyor. Zincire vuruluyor, sonra mü'min olarak cennete giriyor.

٢٦٧٨ - عَنْ جُنْدُبِ بْنِ مَكْيُوتٍ قَالَ: بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ غَالِبٍ النَّبِيِّ فِي سَرِيَّةٍ وَكُنْتُ فِيهِمْ وَأَمَرَهُمْ أَنْ

يُقَاتِلُوا الْعَاوَةَ عَلَى بَنِي الْمُلَوِّحِ بِالْكَدِيدِ فَخَرَجْنَا حَتَّى إِذَا كُنَّا بِالْكَدِيدِ

أَقْبَيْنَا الْحَارِثَ بْنَ الْبُرْصَاءِ النَّبِيِّ فَأَخَذَنَا فَقَالَ إِنَّمَا جِئْتُ أُرِيدُ إِلَيْكُمْ

وَأِنَّمَا خَرَجْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْنَا: إِنْ تَكُنْ

مُسْلِمًا لَمْ يَضُرَّكَ دِيَارُنَا يَوْمًا وَلَيْلَةً وَإِنْ تَكُنْ غَيْرَ ذَلِكَ نَسْتَوْثِقُ مِنْكَ

فَشَدَّدْنَا وَثَاقًا

2678 - Cündeb bin Mekîs radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Abdullah bin Galib el-Leysî'yi bir seriyyenin başında gönderdi. Ben de, o seriyyenin içinde idim. Onlara Kadid mevkiinde bulunan Benî Mülevvah (kabilesi) üzerine müteferrik koldan baskın yapmalarını emir buyurdu. Yola çıktık. Kadid mevkiine

geldiğimizde Haris bin el-Bersa el-Leysî ile karşılaştık, onu yakaladık, o ancak ben İslam arzusuyla geldim, ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e gitmek için yoka çıktım, dedi. Biz de ona eğer müslüman isen bizim bir gece ve bir gündüz seni bağlamamız sana zarar vermez. Eğer müslüman değil isen senden emin olalım (diye bağlıyoruz dedik.) Neticede onu sımsıkı bağladık. [466]

İZAH

Cündeb bin Mekis radiyallahu anh ehli Medine'den sayılır. Askerî kendisini sahabe arasında zikretmiştir. (Tehzib et-Tehzib, c. 2, s. 119)

٢٦٧٩- أُنْبِئُوا عَنْهُ يَقُولُ: بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَيْلًا قَبْلَ نَجْدٍ فَجَاءَتْ بِرَجُلٍ مِنْ بَنِي حَنْظَلَةَ يُقَالُ لَهُ ثُمَامَةُ بْنُ أَسَدٍ سَيِّدُ أَهْلِ الْيَمَامَةِ فَرَمَطُوهُ بِسَارِيَةٍ مِنْ حِوَارِيِّ الْمَسْجِدِ فَخَرَجَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: مَاذَا عَمِلْتُ يَا ثُمَامَةُ؟ قَالَ: جِئْتُ يَا مُحَمَّدُ خَيْرَ إِنْ تَقْتُلُ تَقْتُلُ ذَا دِمٍ وَإِنْ تَجْعَلُ تَجْعَلُ عَلَيَّ شَاكِرٍ وَإِنْ كُنْتَ تُرِيدُ الْمَالَ فَسَلْ تُعْطَ مِنْهُ مَا شِئْتَ فَتَرَكَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى إِذَا كَانَ الْقَدُ ثُمَّ قَالَ لَهُ مَا عَمِلْتُكَ يَا ثُمَامَةُ فَأَعَادَ بِمِثْلِ هَذَا الْكَلَامِ حَتَّى كَانَتْ بَعْدَ الْقَدِ فَلَذَكَرَ بِمِثْلِ هَذَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَطْلِقُوا ثُمَامَةَ فَأَنْطَلَقَ إِلَى تَحْلِيقِ قَرِيبٍ مِنَ الْمَسْجِدِ فَأَغْشَى فِيهِ ثُمَّ دَخَلَ الْمَسْجِدَ فَقَالَ: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ وَنَاقَ الْحَدِيثِ

قَالَ عِيْسَى: أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ وَقَالَ ذَا دِمٍ

2679 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre diyor ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Necid tarafına atlı süvari gönderdi. Benî Hanif'ten Yemame halkının ulusu, Semame bin Üsal denen kimseyi

tutup getirdi. Onu Mescid-i Nebevî'nin direğine bağladılar. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, onun yanına çıktı ve “Ya Semame içinde taşıdığın gerçek düşünce nedir? Benim sana nasıl muamele edeceğimi zannediyorsun?” buyurdu. O, ya Muhammed içimdeki hayırdır. “Senin hayırlı iş yapacağını zannediyorum. Eğer öldürürsen, öldürmeye hak kazanmış birini öldürmüş olursun, eğer af eder, nimete kavuşturursan şükreden birini nimete kavuşturmuş olursun. Eğer mal istersen iste, sana dilediğin kadar mal verilir,” dedi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onu öylece bıraktı, ertesi sabah olunca tekrar ona, “Ey Semame içinde taşıdığın gerçek düşünce nedir?” dedi. Bir gün önceki sözün benzerini tekrar etti. Ertesi gün olunca Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Semameyi çözünüz,” buyurdu. (Çözdüler) Mescide yakın bir hurmalığa gitti, orada gusl etti. Sonra mescide girdi ve Eşhedüenlâ ilâhe illallah ve eşhedü enne muhammeden abdühû ve Rasûlühü diye şehadet okudu.

Bu hadisi bu şekilde Kuteybe nakletti. İsa bin Hammad el Mısrî dedi ki: Bize Leys haber verdi ve (zâdem yerine) Za zimme (hürmet sahibi) dedi. [\[467\]](#)

İZAH

Zâ zimme: Hürmet ve saygı sahibi demek.

Zâ dem: Kan davalarını talep eden kimseyi veya kanı akıtılmaya layık kimseyi demek olur.

٢٦٨٠ - عَنْ يَحْيَى بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَعْدِ بْنِ زُرَّادَةَ

قَالَ: قُبِمَ بِالْأَسَازَى جَيْنٌ قَدِيمٌ بِهِمْ وَسَوْدَةٌ بَنَتْ زَمْعَةً جُنْدَ آلِ عَفْرَاءَ

فِي مَنَاجِيهِمْ عَلَى غَوِيبٍ وَمُعَوِّذِ ابْنِي عَفْرَاءَ قَالَ: وَذَلِكَ قَبْلَ أَنْ يَضْرِبَ

عَلَيْهِمُ الْحِجَابُ قَالَ: تَقُولُ سَوْدَةٌ وَاللَّهِ إِنِّي لَوَلَدْتُهَا إِذْ أَتَيْتُ فَقِيلَ مَوْلَا

الْأَسَازَى قَدْ أَتَى بِهِمْ فَرَجَعْتُ إِلَى بَيْتِي وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ فِيهِ وَإِذَا أَنَا بِزَيْدِ شَهِيدٍ بَنٍ عَمِيرٍ فِي نَاجِيَةِ الْحُجْرَةِ مَجْمُوعَةً

يَدَاهُ إِلَى عُنُقِهِ بِحَبْلِ ثُمَّ ذَكَرَ الْحَدِيثَ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَهَذَا قَتْلُ أَبِي جَهْلٍ بْنِ هِشَامٍ وَكَانَا انْتَدَبَا لَهُ وَلَمْ

يُغْرَقَاهُ وَقَتْلًا يَوْمَ بَدْرٍ

2680 - Yahya bin Abdullah bin Abdurrahman bin Sa'd bin Zürrare radıyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Esirler (Medine'ye) getirildiği vakit (Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in hanımı) Sevda binti Zema, Afrâ ailesinin (o anda) yanında bulunan Avf ve Muavvız isimli oğullarının yanında idi. Bu olay kadınlara örtü farz kılınmadan önce idi. Sevda radıyallahu anha diyor ki: Vallahi esirler getirildiğinde ben onların yanında idim. Yanıma gelindi ve şu esirler (Bedir'den) getirildi denildi. Ben de evime döndüm. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem evde imiş, (eve gelmiş) bir de ne göreyim, Ebû Yezid Süheyl bin Amr odanın bir köşesinde, elleri bir iple boynuna cem edilmiş, bağlanmış olarak durmakta, Râvî sonra hadisi zikretti.

Ebû Dâvud dedi ki: Hadiste adları geçen Avf'la Muavviz, Ebû Cehil bin Hişam'i öldürdüler ona cevap verdiler. Fakat onu tanıyamamışlardı. Bedir günü her ikisi de şehid edildiler.

125 - ESİRLERE SÖZLÜ HAKARETTE BULUNMA ONLARI DÖVME VE İTİRAFA ZORLAMA

٢٦٨١- عَنْ أَنَسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَذَبَ أَصْحَابَهُ

فَانْعَلَقُوا إِلَى بَنِي قَيْدٍ إِذَا هُمْ بِرِوَايَا مُرَيْشٍ فِيهَا عَبْدُ أَسْوَدَ لِبَنِي الْحِجْلِ فَآخَذَهُ

أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَجَعَلُوا يَسْأَلُونَهُ أَيْنَ أَبُو سَمِيْنٍ

لِيَقُولَ وَاللَّهِ مَا لِي بِشَيْءٍ مِنْ أَمْرِهِ عِلْمٌ وَلَكِنْ هَلِيبٌ مُرَيْشٌ قَدْ جَاءَتْ فِيهِمْ

أَبُو جَهْلٍ وَعُثْبَةُ وَشَيْبَةُ ابْنَا زَيْبَةَ وَأُتَيْتُ بِنِ خَلْفٍ إِذَا قَالَ لَهُمْ ذَلِكَ حَسْرَتُهُ

فَيَقُولُ دَعُونِي دَعُونِي أَخِيرَكُمْ فَإِذَا تَرَكُوهُ قَالَ وَاللَّهِ مَا لِي بِأَبِي سُفْيَانَ مِنْ
عِلْمٍ وَلَكِنْ هَلِو قُرَيْشٌ قَدْ أَقْبَلَتْ فِيهِمْ أَمِيرَ جَهْلٍ وَغَثَاءُ وَشَيْخَةُ ابْنِ زَيْعَةَ
وَأَمْعَةُ بْنُ خَلَفٍ قَدْ أَقْبَلُوا وَالنَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي وَهُمْ يَسْمَعُونَ
ذَلِكَ فَلَمَّا انْصَرَفَ قَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّكُمْ لَتَضْرِبُونَهُ إِذَا صَدَقَكُمْ
وَتَدْعُونَهُ إِذَا كَذَبَكُمْ هَلْبَهُ قُرَيْشٌ قَدْ أَقْبَلَتْ لَتَنْتَعِ أَمَا سُفْيَانُ قَالَ أَتَى قَالَ
رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَذَا مَضْرُوعٌ فَلَانَ غَدًا وَوَضَعَ يَدَهُ عَلَى
الْأَرْضِ وَهَذَا مَضْرُوعٌ فَلَانَ غَدًا وَوَضَعَ يَدَهُ عَلَى الْأَرْضِ وَهَذَا مَضْرُوعٌ
فُلَانَ غَدًا وَوَضَعَ يَدَهُ عَلَى الْأَرْضِ فَقَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا جَاوَزَ أَحَدٌ
مِنْهُمْ عَنْ مَوْضِعٍ يَدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَمَرَ بِهِمْ رَسُولُ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأُلْعِدَ بِأَرْجُلِهِمْ فَسَجَّوْا فَأَلْفَوْا فِي قَلْبِهِ بَذِيرٍ

2681 - Enes radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, ashabına seslendi, Bedir (kuyusu)na gittiler. Bir de ne görsünler, Kureyş'in saka develeri orada, Haccac oğullarından Abdu Esved vardı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabı onu yakaladılar, Ebû Süfyan'ın (kervanın)dan hiçbir bilgim yok. Lakin işte Kureyş onlar arasında Ebû Cehl, Rabia'nın iki oğlu Utbe ve Şeybe ve Ümeyye bin Halef geldi, dedi. Ashaba böyle cevap verdiği vakit onu dövdüler, o da beni bırakın, beni bırakın size haber vereyim, diyordu. Onu bıraktıkları vakit vallahi Ebû Süfyan hakkında benim hiçbir bilgim yok, lakin işte Kureyş (ordusu) geldi. İçlerinde Ebû Cehil, Rabia'nın iki oğlu Utbe ve Şeybe ve Ümeyye bin Halef de geldiler, dedi.

Nebî sallallahu aleyhi ve sellem, namaz kılıyor ve bu konuşmayı işitiyordu. Namazdan ayrıldığında şöyle buyurdu: Nefsim kudretinde olan Allah'a yemin ederim ki o, doğru söylediğinde onu dövüyorsunuz, yalan söylediği vakit onu bırakıyorsunuz. İşte Kureyş, Ebâ Süfyan'ın ele geçirilmesini önlemek için gelmiş bulunuyor.”

Enes dedi ki: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, elini yere koydu, “Şurası falanın öldürüleceği yer,” elini yine yere koydu, “Şurası falanın öldürüleceği yerdir,” buyurdu.

Enes dedi ki: Nefsim kudretinde olan Allah’a yemin ederim ki, onlardan hiçbirinin cesedi Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in elini koyduğu yeri geçmedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, onların gömülmesini emretti. Ayaklarından tutuldu. Sürünerek Bedir’in kör kuyusuna atıldılar.

[468]

126 - ESİRİN İSLAMI KABULE ZORLANMASI

٢٦٨٢- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: كَانَتِ الْمَرْأَةُ تَكُونُ مِثْلًا فَجَعَلَ

عَلَى نَفْسِهَا إِنْ عَاشَ لَهَا وَلَدٌ أَنْ تُهْرَءَهُ فَلَمَّا أُجْلِيَتْ بَنُو النُّجَيْبِ كَانَ فِيهِمْ

مِنْ أَبْنَاءِ الْأَنْصَارِ فَقَالُوا لَا تَدْعُ أَبْنَاءَنَا فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ «لَا إِكْرَاهَ فِي

الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ»

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: الْمِثْلَانِ الْيَهُودِيَّةُ الَّتِي لَا يَمِيشُ لَهَا وَلَدٌ

2682 - İbn-i Abbas radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

(Ensar)dan çocuğu yaşamayan bir kadın, eğer bir çocuğu yaşarsa onu Yahudi edeceğine nezrederdi. (Yahudilerden) Benî Nadır kabilesi Medine’den sürüldüğü vakit onların içinde ensarın oğullarından kimseler vardı. Ensar biz oğullarımızı bırakmayız, dediler. Bunun üzerine Aziz ve Celil olan Allah, “Dinde zorlama yoktur. İmanın kurtuluş, küfrün bataklık olduğu muhakkak tebeyyün etti,” ayetini indirdi. (Bakara 265)

Ebâ Dâvud dedi ki: Mıklat: Çocuğu yaşamayan kadındır.

İZAH

Bu hadis-i şerif İslam’dan önce başka bir dine girmiş olanların, o dinden dönmesi için zorlanamayacağına delildir. Bazı ilim adamları bu ayet-i

kerimenin nesh edildiğini söylemişlerdir. Zira Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Arapları İslam'a teşvik etmiştir.

127 - İSLAM'I TELKİN ETMEDEN ESİRİ ÖLDÜRMEİNİN HÜKMÜ

٢٦٨٣- عَنْ سَعْدٍ قَالَ: لَمَّا كَانَ يَوْمُ فَتْحِ مَكَّةَ آمَنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ النَّاسَ إِلَّا أَرْبَعَةً نَفَرٍ وَانْزَلَتْهُمْ وَابْنُ أَبِي سَرْحٍ

لَدَى الْحَدِيثِ قَالَ وَأَمَّا ابْنُ أَبِي سَرْحٍ فَلَهُ نَحْبٌ عِنْدَ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ

فَلَمَّا دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ النَّاسَ إِلَى الْبَيْعَةِ جَاءَ بِهِ حَتَّى

أَوْقَفَهُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا نَبِيَّ اللَّهِ بَايِعْ عَبْدُ

اللَّهُ فَرَّقَ رَأْسَهُ فَتَنَظَّرَ إِلَيْهِ ثَلَاثًا كُلُّ ذَلِكَ يَأْتِي قَبَائِعَهُ بَعْدَ ثَلَاثِ ثُمَّ أَقْبَلَ

عَلَى أَصْحَابِهِ فَقَالَ أَمَا كَانَ فِيكُمْ رَجُلٌ زَجِدُ يَقُومُ إِلَيَّ هَذَا حَيْثُ رَأَيْتُ

كَفَفْتُ يَدَيَّ عَنْ بَيْعِهِ فَيَقْتُلُهُ فَقَالُوا: مَا نَذَرِي يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا فِي نَفْسِكَ

إِلَّا أَوْمَاتُ إِلَيْنَا بِغِيظِكَ قَالَ إِنَّهُ لَا يَنْتَهِي لِنَبِيٍّ أَنْ تَكُونَ لَهُ حَابِتُهُ الْأَعْيُنُ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ كَانَ عَبْدُ اللَّهِ أَخَا عُثْمَانَ مِنَ الرِّضَاعَةِ وَكَانَ الْوَلِيدُ بْنُ

عُفَيْفَةَ أَخَا عُثْمَانَ لِأَيُّو وَضَرَبَهُ عُثْمَانُ الْخَدَّ إِذْ شَرِبَ الْخَمْرَ

2683 - Sa'di radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Mekke'nin fethi günü olunca Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bütün halka emân verdi. Ancak dört erkek, iki kadın bunlardan hariç tutuldu. Râvî Mus'ab onları ismen seyledi. İbn-i Ebî Serh'i de ismen söyledi, sonra hadisi zikretti.

Râvî Sa'd ise dedi ki: İbn-i Serh'e gelince o, Osman bin Affan'ın yanında gizlendi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem halkı biata çağırınca onu getirdi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in huzuruna durdurdu. Ya

nebiyyallah Abdullah (bin sehr) ile de beyatlaş dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, başını kaldırdı üç defa ona baktı, her bakışta onun biatını kabulden çekimser duruyordu. Üçten sonra onun biatını kabul etti, sonra ashabına döndü ve, “İçinizde şu adamın biatını kabulden çekinerek elimi çektiğimde beni görüp de kalkıp da öldürecek, akıllı olgun bir erkek yok mu idi?” buyurdu.

Ashab, ya Rasûlallah biz senin nefsin (için)de olanı bilemeyiz, gözünle bize ima ediversen olmaz mıydı? dediler.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem de cevap olarak, “Bir Peygamber için hain gözlülük yakışmaz,” buyurdu.

Ebû Dâvud dedi ki: Abdullah bin Serh Hazreti Osman’ın süt kardeşi idi. Velid bin Ukbe de Osman’ın anne bir kardeşi idi. Şarap içtiği vakit Hazreti Osman ona had vurdurdu. [\[469\]](#)

İZAH

Önce Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in katibi iken irtidat ettiği için Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onun üzerinde çok durdu. Sonra tekrar İslam’ı kabul etti. Abdullah bin Sa’d bin Ebû’s-Serh hicretin yirmibeşinci yılı hazreti Osman tarafından Mısır’a vali tayin edildi. Afrika’nın fethi onun eliyle oldu.

٢٦٨٤ - أَخْبَرَنَا عَمْرُو بْنُ عُثْمَانَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ يَزِيدٍ

الْمَحْزُومِيُّ قَالَ: حَدَّثَنِي خَلِيفَةُ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ قَالَ: يَوْمَ فَتَحَ مَكَّةَ أَرْبَعَةٌ لَا أُؤْمِنُهُمْ فِي جَلِّي وَلَا حَزْمٍ فَسَمَّاهُمْ قَالَ

رَفِيتَيْنِ كَانَا لِبَغْيَيْسٍ فَقِيلَتْ إِخْدَاهُمَا وَأَقْلَسَتْ الْأَخْرَى فَأَسْلَمَتْ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: لَمْ أَفْهَمْ إِسْنَادَهُ مِنْ إِبْنِ الْعَلَاءِ كَمَا أَجِبْتُ

2684 - Amr bin Osman bin Abdurrahman bin Said el-Mahzûmî radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Bana dedem Abdurrahman ona da, babası Said haber verdi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Mekke'nin fethi günü şöyle buyurdu: "Dört kişi var ki, ne haram dışında ve ne de haramda onlara eman vermiyorum. (Nerede yakalanırlarsa öldürülsünler)" buyurdu. Ve onları ismen söyledi. Dedi ki onlardan ikisi Mikyas'ın çalgıcı cariyeleri idi. Onlardan birisi öldürüldü, öbürü ise kaçtı daha sonra da Müslüman oldu.

Ebû Dâvud dedi ki: İbn-i Âlâ'dan gelen bu hadisin isnadını istediğim gibi iyice anlayamadım.

٢٦٨٥- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

دَخَلَ مَكَّةَ حَامِ النَّحْيِ وَعَلَى رَأْسِهِ الْمِغْفَرُ فَلَمَّا نَزَعَهُ جَاءَهُ رَجُلٌ فَقَالَ

ابْنُ خَطَلٍ مُتَعَلِّقٌ بِأَسْتَارِ الْكَعْبَةِ فَقَالَ قَتَلُوهُ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: إِنَّ خَطَلًا اسْمُهُ عَبْدُ اللَّهِ وَكَانَ أَبُو بَرَزَةَ الْأَسْلَمِيُّ

قَتَلَهُ

2685 - Enes bin Malik radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Fetih senesinde Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, başında miğfer olduğu halde Mekke'ye girdi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem miğferini çıkardığı vakit ona bir zat geldi ve (Kanı heder edilenlerden) İbn-i Hatal Kabe'nin örtüsüne tutunmuş, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Onu öldürün," buyurdu.

Ebû Dâvud dedi ki: İbn-i Hatal'ın ismi Abdullah'tır. Onu Ebû Berzetel Eslemî öldürdü. [\[470\]](#)

İZAH

Bu hadis nefsinden korkanın ihramı terk edebileceğinin cevazına delâlet eder. Bir de vacip bir hükmün yerine getirilmesine, haramın mani olmayacağına delildir. İbn-i Hatal vaktiyle Müslüman idi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ensardan bir zat ile onu bir yere gönderdi. Ensârîyi ona başkan tayin etti. Yolun yarısına vardıklarında arkadaşını öldürdü. Miğferini aldı, kaçtı. Mekke'nin fethinde Kabe örtüsüne sarılmış

olarak bulundu. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in emri ile Said Ammar ve Ebû Berze tarafından kısas olarak öldürüldü.

128 - BİR ESİRİ BİR YERE BAĞLAYARAK ÖLDÜRMEİNİN HÜKMÜ

٢٦٨٦- عَنْ إِبْرَاهِيمَ قَالَ: أَرَادَ الْمُصْحَاكُ بْنُ عَمِيٍّ أَنْ يَسْتَعْبِلَ

مَسْرُوقًا فَقَالَ لَهُ عُمَارَةُ بْنُ عُقْبَةَ أَتَسْتَعْبِلُ رَجُلًا مِنْ بَقَايَا قَتْلَةِ عُثْمَانَ

نَقَالَ لَهُ مَسْرُوقٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ وَكَانَ فِي أَهْلِنَا مَزُتُوقًا

الْحَدِيثُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمَّا أَرَادَ قَتْلَ أَبِيكَ قَالَ مَنْ

لِلْعَرَبِيَّةِ قَالَ: أَتَأْتِي فَقَدْ رَضِيتُ لَكَ مَا رَضِيتُ لَكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

2686 - İbrahim'den rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Dahhak bin Kays, Mesruk'u vali tayin etmek istedi. Umâre bin Ukbe ona Osman'ın katillerinden baki kalan bir adamı mı vali tayin ediyorsun? dedi. Mesruk da ona cevap olarak dedi ki: Bize sözüne güvenilir birisi olan Abdullah b. Mesruk'un haber verdiğiğine göre: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem babanı öldürmek istediğinde, baban (benim) çocuklara kim bakacak? dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Ateş," diye cevap verdi. Mesruk dedi ki: Ben de (benim) çocuklara Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in sana razı olduğuna razı oldum.

İZAH

Umâre bin Ukbe, Mesruk'u nasıl itham ettiyse, Mesruk da ona mukabele etti. Umâre'nin babası Ukbe bin Muayt hicretten önce Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem sırtına namazda devenin döl yatağını atan kişidir. Öldürüleceğinde çocuklarıma kim bakacak, sorusuna sana ateş cevabını almıştı.

129 - ESİRİ OKLA ÖLDÜRMEİNİN HÜKMÜ

٢٦٨٧- عَنْ ابْنِ تَيْمِيَّةَ قَالَ: عَزَّوَجَلَّ مَعَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ خَالِدٍ بْنِ

الْوَلِيدِ فَأَتَاهُ بِأَرْبَعَةِ أَغْلَاجٍ مِنَ الْعَدُوِّ فَأَمَرَ بِهِمْ فَقَتَلُوا صَبْرًا

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: قَالَ لَنَا عَبْدُ سَعِيدٍ عَنْ ابْنِ وَهْبٍ فِي هَذَا الْحَدِيثِ قَالَ:

بِالنَّبْلِ صَبْرًا فَتَلَعَ ذَلِكَ أَبُو أَيُّوبَ الْأَنْصَارِيُّ فَقَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُنْهَى عَنْ قَتْلِ الطَّيْرِ فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ كَانَتْ دَجَاجَةٌ

مَا صَبَرْتُهَا فَتَلَعَ ذَلِكَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ خَالِدٍ بْنِ الْوَلِيدِ فَأَعْتَقَ أَرْبَعَ رِقَابٍ

2687 - İbn-i Tı'î' den rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Halid bin Velid'in oğlu Abdurrahman'ın maiyetinde gazveye çıktık. Düşmandan dört tane kuvvetli erkek getirildi. Onların öldürülmesini emretti. Hedef alınarak öldürüldüler.

Ebû Dâvud dedi ki: Şu hadis hakkında İbn-i Vehb'ten naklen, Said'ten başkası, bize onları hedef dikerek okla öldürttü, dedi.

Bu haber Eba Eyyüb el-Ensârî'ye ulaştı da dedi ki: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in hedef dikerek öldürmekten nehy ettiğini işittim. Nefsim kudretinde olan Allah'a yemin ederim ki, bir tavuk bile olsa, onu hedef dikip atmazdım, dedi. Bu haber Halid bin Velid'in oğlu Abdurrahman'a ulaştı, o da bu cinayetine karşılık olmak üzere dört köle azat etti.

130 - ESİRLERİ KARŞILIKSIZ OLARAK SERBEST BIRAKMAK

٢٦٨٨- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَجُلًا مِنَ أَهْلِ مَكَّةَ هَبَطُوا عَلَى النَّبِيِّ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَمْسَحَ بِهِ مِنْ جَبَالِ التَّنْعِيمِ عِنْدَ صَلَاةِ الْفَجْرِ

لِيَقْتُلُوهُمْ فَأَخَذَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِيَمِينِهِمْ فَأَعْتَقَهُمْ

رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ «وَهُوَ الَّذِي كَفَّ

أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ عَنْهُمْ بِطَرْفِ نَكَّةٍ» إِلَى آخِرِ الْآيَةِ

2688 - Enes radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Mekkelilerden seksen kişi sabah namazı vakti Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ve ashabı üzerine onları öldürmek için Tenim tepesinden indiler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem de onları esir olarak yakaladı. Ve onları azat etti. Bunun üzerine Aziz ve Celil olan Allah, “Mekke'nin içinde onların ellerini sizden sizlerin ellerinizi onlardan alıkoyan odur.” mealindeki Fetih suresi 24. ayetini indirdi.^[471]

٢٦٨٩- عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لِمَا نَزَلِي بِذَرِّ لَوْ كَانَ مُطْعِمٌ بْنُ عَبْدِ خَيْثَمٍ كَلَّمَنِي فِي

هَؤُلَاءِ النَّبِيِّ لَأَطْلُقَهُمْ لَهُ

2689 - Muhammed bin Cübeyr'in babası Cübeyr bin Mut'ım'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Bedir esirleri için şöyle dedi: “Eğer Mut'ım bin Adiy sağ olsaydı, sonra da şu kokmuşlar hakkında benimle konuşsaydı, onun (hatırı) için onları parasız salıverirdim.”^[472]

İZAH

Netna: Ziyade kokan demektir. Ya müşrikler necis hükmünde olduklarından veya hakikaten pislikten koktuklarından böyle buyrulmuştur.

131 - ESİRLERİN MAL KARŞILIĞINDA SERBEST BIRAKILMASI

٢٦٩٠- حَدَّثَنِي عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ قَالَ: لَمَّا كَانَ يَوْمَ بَدْرٍ فَاتَّخَذَ

يَعْنِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْفِدَاءَ أَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ «عَا كَانِ

لَنَبِيٍّ أَن يَكُونَ لَهُ أَسْرَى خَشِيَ يَتَّخِذَ فِي الْأَرْضِ إِلَى قَوْلِهِ لَنَسْخُكُمْ فِيْنَا

أَخَذْتُمْ» مِنَ الْفِدَاءِ ثُمَّ أَحَلَّ لَهُمُ اللَّهُ الْعَنَائِمَ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: سَمِعْتُ أَحْمَدَ بْنَ حَنْبَلٍ يُسْأَلُ عَنْ اسْمِ أَبِي نُوحٍ فَقَالَ

إِسْمُ تَضَنُّعٍ بِاسْمِهِ اسْمُهُ اسْمٌ شَنِيعٌ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: اسْمُ أَبِي نُوحٍ قِرَادٌ وَالضَّحِيحُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنِ

عَزَّوَانٍ

2690 - Ömer bin Hattab radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Bedir savaşı günü olunca Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, esirlerden kurtuluş fidyesi aldı. Aziz ve Celil olan Allah enfal suresinin “Hiçbir peygamber yer yüzünde ağır basıp zaferle kazanıncaya kadar esirler alması vaki olmamıştır.” 67 ayetini, “Size her halde aldığınız fide karşılığı büyük bir azap dokunurdu,” 68 ayetiyle birlikte indirdi. Sonra Allah onlar için ganimetleri helal kıldı.

Ebû Dâvud dedi ki: Ahmed bin Hanbel'i işittim ki, Ebû Nûh'un isminden soruluyordu da: Onun ismini ne yapacaksın? Onun ismi çirkin bir isimdir, dedi.

Ebû Dâvud dedi ki, Ebû Nûh'un adı Kırad'tır, sahih olan Abdurrahman Bin Gazven olmasıdır.^[473]

٢٦٩١- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَعَلَ فِدَاءَ

أَهْلِ الْجَاهِلِيَّةِ يَوْمَ بَدْرٍ أَرْبَعَ مِائَةٍ

2691 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Bedir günü cahiliye halkının kurtuluş parasını dört yüz dirhem kıldı.

İZAH

Bedir’de esir edilenlerin kurtuluş fidyeleri dört yüz dirhem idi. Bu parayı ödeyenler, serbest bırakılıyordu. Ayrıca esirlerden kim on Medine’liye okuma yazma öğretirse salıveriliyordu.

٢٦٩٢- عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ لَمَّا بَعَثَ أَهْلُ مَكَّةَ فِي فِدَاءِ أَشْرَاهُمُ
بَعَثَتْ زَيْنَبَ فِي فِدَاءِ أَبِي الْعَاصِ بْنِ أَبِي رِئَابٍ وَبَعَثَتْ فِيهِ بِقِلَافَةٍ لَهَا كَتَبَتْ
عِنْدَ خَدِيجَةَ أَذْخَلَتْهَا بِهَا عَلِيٌّ أَبِي الْعَاصِ قَالَتْ فَلَمَّا رَأَى رَسُولُ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَقَّ لَهَا رِقَّةً شَدِيدَةً وَقَالَ إِنْ رَأَيْتُمْ أَنْ تُطْفِقُوا لَهَا
أَبْرِهَا وَتَوَدُّوا عَلَيْهَا الَّذِي لَهَا فَقَالُوا نَعَمْ وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخَذَ عَلَيْهِ أَوْ وَعَدَهُ أَنْ يُخَلِّيَ سَبِيلَ زَيْنَبَ إِلَيْهِ وَبَعَثَ رَسُولُ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ زَيْنَدَ بْنَ حَارِثَةَ وَرَجُلًا مِنْ الْأَنْصَارِ فَقَالَ تَوَدُّونَا
بِطَنٍ يَأْجِجُ حَتَّى تَمُرَ بِكُمَا زَيْنَبُ فَتَضْحِكَا حَتَّى تَأْتِيَا بِهَا

2692 - Aişe radiyallahu anha’dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Mekke halkı esirlerinin azat parasını gönderdiklerinde, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in (kızı) Zeynep de, kocası Ebil As’ın kurtuluş fidyesi için mal gönderdi. O, malın içinde Zeynep’in gerdanlığı vardı. O gerdanlık Hatice radiyallahu anha’nındı. Ebil As’a Zeynebi gelin ettiğinde onun çeyizine koymuştu.

Aişe radiyallahu anha dedi ki: (Hatice’nin yadigarı olan) bu gerdanlığı, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem görünce ona çok duygulandı.

“Zeynep’e esirini bırakıp, ona gönderdiği azat karşılığı (ana yadigarı) gerdanlığı iade etmeyi münasip görür müsünüz?” buyurdu.

Ashab, evet ya Rasûlallah dediler.

Ebû’l-As’tan Zeynep’i Medine’ye Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in yanına gelmekte serbest bırakacağına dair söz aldı. Veya Ebû’l-As ona söz verdi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Zeyd bin Harise’yi ve

ensardan bir zatı gönderdi ve onlara, “Yecic vadisinde, Zeynep size uğrayana kadar bekleyin ve onu buraya getirene kadar ona yoldaş olun,” buyurdu.

٢٦٩٣- عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ: وَذَكَرَ عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ مَرْوَانَ
وَالْجَسُورَ بَنِي مَخْرُومَةَ أَخْبَرَاهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:
جِئْتُ بَجَاءِهِ وَقَدْ هَوَّزْتُ مُسْلِمِينَ فَمَسَّالُوهُ أَنْ يَرُدَّ إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ فَقَالَ لَهُمْ
رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَعْجِي مَنْ تَزَوَّنَ وَأَحَبُّ الْحَدِيثِ إِلَيَّ
أَحَدُهُ فَاخْتَارُوا إِمَّا الشَّيْخَ وَإِمَّا الْمَالَ فَقَالُوا نَخْتَارُ سَيِّئًا فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَتَى عَلَى اللَّهِ ثُمَّ قَالَ: أَمَّا بَعْدُ فَإِنْ إِنْخَرَأْتُمْ هَؤُلَاءِ
جَاءُوا تَائِبِينَ وَإِنِّي قَدْ رَأَيْتُ أَنْ أَرُدَّ إِلَيْهِمْ سَيِّئَهُمْ فَمَنْ أَحَبَّ مِنْكُمْ أَنْ
يُطِيبَ ذَلِكَ فَلْيَفْعَلْ وَمَنْ أَحَبَّ مِنْكُمْ أَنْ يَكُونَ عَلَى حَظِي حَتَّى نُعْطِيَهُ
إِلَّاهُ مِنْ أَوَّلِ مَا يُفِيءُ اللَّهُ عَلَيْنَا فَلْيَفْعَلْ فَقَالَ النَّاسُ قَدْ طَبَعْنَا ذَلِكَ لَهُمْ
يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّا لَا نَذَرِي مَنْ
أَذَنَ مِنْكُمْ مَعْنٍ لَمْ يَأْذَنْ فَارْجِعُوا حَتَّى يَرْفَعَ إِلَيْنَا عُرْفَاؤُكُمْ أَمْزَكُمْ فَرَجَعَ
النَّاسُ وَكَلَّمَهُمْ عُرْفَاؤُهُمْ فَأَخْبَرُوهُمْ أَنَّهُمْ قَدْ طَبَعُوا وَأَذَنُوا

2693 - İbn-i Şihab radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Ona da Urve bin Zübeyr ve Misver bin Mahreme haber verdiler. Hevâzin heyeti müslüman olarak gelip mallarının kendilerine iade edilmesini istedikleri anda, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onlara, “Benimle beraber şu gördüğünüz asker de hak sahibidir. Bana sözlerin en sevimlisi en doğru olanıdır. Ya esirlerinizi veya malı ihtiyar edin.” Ashab, biz esirlerimizin serbest bırakılmasını tercih ediyoruz, dediler. Bunun üzerine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ayağa kalktı. Allah’a senâ etti, sonra şöyle buyurdu: “Bu başlangıçtan sonra şu (Hevazinli) kardeşleriniz küfürden dönmüş olarak geldiler. Ben onların esirlerini (karşılıksız) onlara

iade etmek görüşündeyim. Sizden kim de gönül hoşluğuyla bunu yapabilecekse yapsın. Sizden kim de hissesine düşeni iade etmesine karşılık, bir şey isterse Allah'ın bize verdiği ilk ganimetten yerine bir şey verelim,” buyurdu.

Nas, biz hissemize düşenleri gönül hoşluğu ile onlara iade ettik ya Rasûlallah dediler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onlara, “Biz sizden buna izin verenlerle vermeyenleri bilemeyiz, dönünüz. Fikrinizi bize arifleriniz (başkanlarınız) bildirsin,” buyurdu. Halk döndüler arifleri onlarla konuştu. Arifler şöyle haber verdiler. Onlar hepsi hoş karşıladılar. Ve izin verdiler. (Hiç birisi karşılık istemiyorlar ya Rasûlallah dediler.)^[474]

٢٦٩٤- عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ فِي هَلْبَةِ الْقُعْبَةِ قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ زُفُّوا عَلَيْهِمْ نِسَاءَهُمْ وَأَبْنَاءَهُمْ

فَمَنْ مَسَكَ يَتِيمًا مِنْ هَذَا الْقَوْمِ فَإِنَّ لَهُ يَدَ عَلَيْنَا بِثَمَنٍ قَرِيبٍ مِنْ أَوَّلِ

شَيْءٍ يَفِيقُهُ اللَّهُ عَلَيْنَا ثُمَّ ذُنَا يَتِيمِي النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ بَعِيرٍ

نَأْخُذُ وَبَرَّةً مِنْ سَنَابِلِهِ ثُمَّ قَالَ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّهُ لَيْسَ لِي مِنْ هَذَا الْقَوْمِ

شَيْءٌ وَلَا هَذَا وَزَعَمَ أَصْحَابَتُهُ إِلَّا الْخُمْسَ وَالْخُمْسَ مَزْدُودًا عَلَيْكُمْ فَأَذُّوا

الْجَنَائِدَ وَالْمَجْطِطَ فَقَامَ رَجُلٌ فِي يَدِهِ كِتَابٌ مِنْ شِعْرِ فَقَالَ: أَخَذْتُ هَلْبَةَ

لِأَصْلِحَ بِهَا بَرْدَةً لِي فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَا مَا كَانَ

لِي وَلِئَنِّي عَبْدُ الْمُطَّلِبِ فَهَؤُلَاءِ لَكَ فَقَالَ: أَمَا إِذْ بَلَغْتَ مَا أَرَى فَلَا أَرَبَ

لِي فِيهَا وَتَبَّهَا

2694 - Şu geçen kıssa hakkında Amr bin Şuayb'ın dedesinden demiştir ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Onlara kadınlarını (oğullarını) geri verin. Kimin elinde şu ganimetten bir şey var da (sahiplerine geri verirse) Allah Teala'nın bize ilk vereceği ganimet malından ona altı deve vereceğim, dedi. Sonra bir deveye yaklaştı, onun hörgücünden bir tüy aldı, sonra (ey nas, bu ganimetten bana hiçbir şey yok, hatta şu elimdeki tüy

kadar bir şey yok deyip iki parmağını kaldırdı.) Ancak beşte biri müstesna, beşte bir hisse de size iade ediliyor. (Techiz ve silahınıza sarf ediliyor) mal-i ganimetten iğne ve iplik her ne aldınızsa getiriniz,” buyurdu. Elinde kıldan ip yumağı bulunan biri ayağa kalktı ve ya Rasûlallah, şunu devenin semerinin altında bulunan çukuru onarmak için aldım, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Benim ve Aldülmuttalib oğulları için olan ganimet senindir,” buyurdu. Adam bunun vebâli şu gördüğüm dereceye yetiştiğine göre benim ona ihtiyacım yok, dedi. Ve elinde bulunanı yere fırlattı.^[475]

İZAH

Kebbe: İp yumağı.

132 - KOMUTANIN YENMİŞ OLDUĞU DÜŞMANIN TOPRAĞINDA BİR SÜRE KALMASI

٢٦٩٥- عَنْ أَبِي طَلْحَةَ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

إِذَا غَلَبَ عَلَى قَوْمٍ أَقَامَ بِالْعَرْصَةِ ثَلَاثًا قَالَ ابْنُ الْمُنْثَرِ إِذَا غَلَبَ قَوْمًا

أَحَبُّ أَنْ يَقِيمَ بِعَرْصَتِهِمْ ثَلَاثًا

قَالَ أَبُو ذَاوُدَ: كَانَ يَخْبِي بَنُ سَعِيدٍ يَطْلَعُ فِي هَذَا الْحَدِيثِ لِأَنَّهُ

لَيْسَ مِنْ قَدِيمِ حَدِيثِ سَعِيدٍ لِأَنَّهُ تَغَيَّرَ سَنَةُ خَمْسِ وَأَرْبَعِينَ وَلَمْ يُخْرِجْ

هَذَا الْحَدِيثَ إِلَّا بِأَخْرَاجِهِ

2695 - Ebû Talha radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, bir kavme galebe ettiğinde o yerde üç gün dururdu.

İbn-i Müsennâ şöyle dedi: Bir kavme galebe ettiğinde onların arasında üç gün durmayı severdi.^[476]

Ebû Dâvud şöyle dedi: Yahya bin Said bu hadisi tenkit ederdi. Hadis Said'in (Katade'den rivâyet ettiği) ilk hadislerden değildi. Oysa Said kırk beş yaşında iken bunamıştı. Bu hadisi ise ömrünün son zamanlarında rivâyet etmişti. Fakat Veki'in de Said'den bunak halinde iken (hadis) aldığı söylenir.

133 - ESİRLERİ BİRBİRİNDEN AYIRMAK

٢٦٩٦- عَنْ عَلِيٍّ أَنَّهُ فَرَّقَ بَيْنَ جَارِيَةٍ وَوَلَدِهَا فَتَنَاهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ ذَلِكَ وَرَدَّ النَّبِيَّ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَمَيِّمُونَ لَمْ يَذْكُرُوا عَلِيًّا قَتَلَ بِالْجَمَاعِ وَالْجَمَاعِ

سَنَةَ ثَلَاثٍ وَثَمَانِينَ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَالْعَمْرَةَ سَنَةَ ثَلَاثٍ وَثَمَانِينَ وَقَتَلَ ابْنُ الرَّبِيعِ سَنَةَ ثَلَاثٍ

وَسَبْعِينَ

2696 - Ali radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

O, bir cariye ile çocuğun arasını ayırmıştır. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bundan onu nehy etti ve yapılan alış verişi de reddetti.

Ebû Dâvud dedi ki: (Bu hadisi Hz. Ali'den rivâyet eden) Meymun, Ali'ye yetişmedi. Meymun Cemacim'de öldürüldü. Cemacim (savaşı) seksen üç senesinde oldu.

Ebû Dâvud dedi ki: Hirre savaşı altmış üç (Hicri) senesinde oldu. Abdullah bin Zübeyr ise hicretin yetmiş üçüncü senesinde öldürüldü.

İZAH

Esir bir kadınla çocuğunun arasının ayrılması hususunda ilim adamlarının görüşü şöyledir.

İmam-ı Azam: Çocuk bülûğa erene kadar çocukla anası arası ayrılamaz.

Şâfiî: Çocuk yedi ve sekiz yaşına gelmedikçe annesiyle arası ayrılamaz.

Malik: Çocuğun dişleri çıkıncaya kadar annesiyle arası ayrılamaz veya annesine ihtiyacı kalmayana kadar annesiyle arası ayrılamaz.

Ahmed bin Hanbel: Ne kadar büyürse büyüsün annesinden ayrılamaz.

Evzai: Annesine ihtiyacı kalmayana kadar araları ayrılamaz, demiştir.

Cemacim: Kûfe yakınlarında bir yer adıdır.

134 - BULÜĞ ÇAĞINA GİRMİŞ ESİRLERİ BİRBİRİNDEN AYIRMAK

٢٦٩٧- حَدَّثَنِي إِيَّاسُ بْنُ سَلَمَةَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ: خَرَجْنَا

مَعَ أَبِي بَكْرٍ وَأَمْرَأَةٍ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَعَزَّوْنَا

فَزَارَةً فَكُنَّا الْعَارَةَ ثُمَّ نَظَرْتُ إِلَى غُثَيٍّ مِنَ النَّاسِ فِيهِ الْمَرْءَةُ وَالْبَنَاءُ

فَرَمَيْتُ بِهِمَا فَوَقَعَ بَيْنَهُمَا وَبَيْنَ الْجَبَلِ فَقَامُوا فَجِئْتُ بِهِمَا إِلَى أَبِي

بَكْرٍ فِيهِمَا امْرَأَةٌ مِنْ فَزَارَةٍ وَعَلَيْهَا قِنَاعٌ مِنْ أَدَمٍ مَعَهَا بَشْتُ لَهَا مِنْ

أَحْسَنِ الْعَرَبِ فَتَقَلَّبَنِي أَبُو بَكْرٍ ابْتِغَاءَ الْقَبِيلَةِ الْمَدِينَةِ فَلَقِينِي رَسُولُ

اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لِي يَا سَلَمَةُ هَبْ لِي الْمَرْأَةَ فَقُلْتُ:

وَاللَّهِ لَقَدْ أَعْجَبْتَنِي وَمَا كُنْتُ لَهَا ثَوْبًا فَسَكَتَ حَتَّى إِذَا كَانَ مِنْ

الْعَدِ لَقِينِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الشُّوقِ فَقَالَ يَا

سَلَمَةُ هَبْ لِي الْمَرْأَةَ اللَّهُ أَبُولِي فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَاللَّهِ مَا كُنْتُ لَهَا

لَهَا ثَوْبًا وَهِيَ لَكَ، فَتَبَعَتْ بِهَا إِلَى أَهْلِ مَكَّةَ وَفِي أَيْدِيهِمْ أَسْزَى

فَقَادَاهُمْ بِتِلْكَ الْمَرْأَةِ

2697 - İyas bin Seleme radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Ebû Bekir radiyallahu anh'ın maiyetinde sefere çıktık. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onu bize kumandan tayin etti. Fezare kabilesiyle savaşa başladık. Baskını çeşitli kollardan yaptık. Sonra halktan bir cemaata baktım, orada çocuklar ve kadınlar vardı. Bir ok attım. Onlarla dağın arasına düştü, orada kaldılar. Ben de onları Ebû Bekir'e getirdim. İçlerinden Fezara'dan bir kadın vardı. Kadının üzerinde yumuşak deri vardı. Yanında Arabın en güzellerinden bir de kızı vardı. Ebû Bekir, kadının kızını fazla olarak bana verdi. Medine'ye geldim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bana, “Ya Seleme o kadını bana hibe et,” dedi. Ben de, Allah'a yemin ederim ki, o kadın benim hoşuma gitti. Ben onun elbisesini de açmadım (ona yaklaştım) dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, sükût etti. Ertesi gün olunca Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, çarşıda bana yine rast geldi. Ve “Ya Seleme, Allah'a yemin olsun ki o kadını bana hibe et,” buyurdu. Ben ya Rasûlallah, Allah'a yemin olsun ki, o kadının elbisesini soymadım, o sana hibe olsun dedim. O kızı Mekke halkına gönderdi, Mekkelilerin elinde (müslüman) esirler vardı. O kadını onlara göndererek ellerindeki esirlerine fidye göndermiş oldu. (Onlar da müslümanları serbest bıraktılar.)^[477]

İZAH

Bu olay Hudeybiye'den inmeden önce idi. Bu hadis-i şerif esirlerde olgun çağa gelmiş, kızla annesinin arasını ayırmanın caiz olacağına delildir.

Kısg: Deri demektir.

Unuk: Cemaat manasınadır. Müşriklerle esir mübadelesi yapılmış oluyor. Müşriklerden olan esir onlara verilip müslümanlar onlardan isteniyor.

135 - GASBEDİLİP TEKRAR GANİMET OLARAK ALINAN MALI ESKİ SAHİBİ ALABİLİR Mİ?

٢٦٩٨ - عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ عَلَامًا لِابْنِ عُمَرَ أَبَى إِلَى الْعَدُوِّ فَظَهَرَ

عَلَيْهِ الْمُسْلِمُونَ فَرَفَعَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى ابْنِ عُمَرَ

وَلَمْ يَفْسِمَ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَقَالَ غَيْرُهُ رَدُّهُ عَلَيْهِ خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ

2698 - İbn-i Ömer radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

İbn-i Ömer'in bir kölesi düşmana kaçmıştı. O düşmana müslümanlar galip geldiler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, o köleyi İbn-i Ömer'e iade etti. Taksime tabi tutulmadı.

Ebû Dâvud dedi ki: Başka bir ravî şöyle dedi: Köleyi İbn-i Ömer'e Halid bin Velid iade etti.

İZAH

Ebû Hanife'ye göre: Kaçan köle ele geçirilirse sahibine aittir. Mal ise taksim edilmeden yetişebilirse sahibine aittir. Taksimden sonra yetişirse kimin hissesine düşmüşse ona aittir.

Şâfiî: Taksim edilsin edilmesin mal ve köle sahibine aittir.

Evzâî: Sahibi taksimden önce yetişirse malını alır. Taksimden sonra yetişirse kimin hissesine düşmüşse ona aittir.

٢٦٩٩- عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ دَخَلَ قَوْمٌ لَهُ فَأَخَذَهَا الْعَدُوُّ فَظَهَرُوا

عَلَيْهِمُ الْمُسْلِمُونَ فَرَدَّ عَلَيْهِ فِي زَمَنِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

وَأَبَى عَبْدٌ لَهُ فَلَحِقَ بِأَرْضِ رُومٍ فَظَهَرَ عَلَيْهِمُ الْمُسْلِمُونَ فَرَدَّ عَلَيْهِ

خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ بَعْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

2699 - İbn-i Ömer radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Kendisine ait bir at kaçmıştı. Onu düşman elde etti. Onlara müslümanlar galebe çaldılar. Asr-ı Saadet'te atı kendisine iade olundu. Yine kendisine ait bir köle de kaçarak Rum topraklarına iltihak etti. Müslümanlar, Rumlara galebe ettiler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den sonra Halid bin Velid İbn-i Ömer'e kölesini iade etti. [\[478\]](#)

136 - MÜŞRİKLERİN KÖLELERİNİN MÜSLÜMANLARA İLTİHAK EDİP MÜSLÜMAN OLMALARI

٢٧٠٠ - عَنْ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ قَالَ خَرَجَ عِبْدَانِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَغِيْبُ يَوْمَ الْحَذْيِيَّةِ قَبْلَ الْمَلْحِ فَكَتَبَ إِلَيْهِ مَوْلَاهُمَا

فَقَالُوا يَا مُحَمَّدُ، وَاللَّهِ مَا خَرَجُوا إِلَّا بِكَ رَغْبَةً فِي دِينِكَ وَإِنَّا خَرَجُوا

هَرَبًا مِنَ الرِّقِّ فَقَالَ نَاسٌ ضَلُّوا يَا رَسُولَ اللَّهِ دُعُهُمْ إِلَيْهِمْ فَجَعَلَتْ

رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ: مَا أَرَأَيْكُمْ تَتَّبِعُونَنِي يَا مُشْرِكُونَ

حَتَّى يَبْعَثَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ مَنْ يَضْرِبُ بِعِقَابِكُمْ عَلَى هَذَا وَأَبَى أَنْ يَزِدَّهُمْ

وَقَالَ هُمْ عِبْدَاءُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ

2700 - Ali bin Ebû Talip radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Hudeybiye günü, sulhtan önce (Mekke'den) köleler Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'a (kaçıp) geldiler. Sahipleri Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'a mektup yazdılar ve şöyle dediler. Ya Muhammed, Allah'a yemin olsun ki bu köleler senin dinine rağbet ettikleri için çıkıp sana gelmediler. Ancak onlar kölelikten kurtulmak için kaçıp çıktılar.

Ashabtan bir topluluk doğru söylüyorlar. Ya Rasûlallah, köleleri sahiplerine iade et, dediler.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bu söze gazaplandı ve, "Ey Kureyş topluluğu Allah şu tutumunuzdan dolayı boynunuzu vuracak bir kimseyi gönderinceye kadar bu hareketinizden vazgeçeceğinizi zannetmiyorum," dedi. Köleleri sahiplerine iade etmedi ve "Onlar Aziz ve Celil olan Allah'ın azad ettiği kimselerdirler," buyurdu.^[479]

137 - DÜŞMAN ARAZİSİNDE YİYECEĞİN MÜBAH OLUŞU

۲۷۰۱- عَنْ إِبْنِ عُمَرَ أَنَّ جَيْشًا غَنِمُوا فِيهِ زَمَانٌ وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ طَعَامًا وَعَسَلًا فَلَمْ يُؤْخَذْ مِنْهُمْ الْخُمْسُ

2701 - İbn-i Ömer radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in zaman-ı saadetinde bir ordu yiyecek ve bal ganimeti elde ettiler de onlardan (Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem için) hisse olarak beşte bir alınmadı.

İZAH

Düşman arazisinde bulunan yiyecek az olduğu takdirde bulanın onu yemesine terk edilir. Devlet hissesi olan beşte bir ondan alınmaz.

۲۷۰۲- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُعَفَّلٍ قَالَ: ذُلِّي جِرَابٌ مِنْ شَيْءٍ يَزِمُ

خَبِيرٌ قَالَ: فَأَتَيْتُهُ فَالْتَزِمْتُهُ قَالَ لَمْ أَكُنْ لَا أُعْطِي مِنْ هَذَا أَحَدًا الْيَزِمُ شَيْئًا

قَالَ فَالْتَفَتُ فَإِذَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَبَسَّمُ إِلَيَّ

2702 - Abdullah bin Muğaffel radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Hayber'in (fethi) günü yağla dolu bir dağarcık atıldı. Ona geldim. Ve onu omzuma aldım. Sonra şöyle dedim. Bugün bundan hiçbir kimseye bir şey vermeyeceğim, döndüm, baktım bir de ne göreyim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bana tebessüm ediyordu. [\[480\]](#)

138 - DÜŞMAN ÜLKESİNDE YİYECEK AZ OLDUĞU VAKİT ORADA YAĞMA YAPMAK YASAKTIR

٢٧٠٣- عَنْ أَبِي لَيْبِدٍ قَالَ: كُنَّا مَعَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَمُرَةَ بِكَابِلَ

فَأَصَابَ النَّاسَ حَنِينَةٌ فَأَنْتَهَبُوا فَنَاقَمَ غَطِييْنَا فَقَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: عَنِ النَّهْيِ قُودُوا مَا أَخَذُوا فَكَسَمَهُ يَتَهُمُ

2703 - Ebû Lebid'den rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Kabil'de Abdurrahman bin Semura'nın maiyetinde bulunuyordu. İnsanlar ganimet elde etti ve onu yağmaladılar. Abdurrahman bin Semure şöyle hitapta bulundu. "Ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in yağmacılık yapmaktan nehy ettiğini işittim. Aldıklarınızı iade edin."

Yiyeceği onlar arasında (uygun bir şekilde) taksim etti.

٢٧٠٤- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي أَرْقَى قَالَ: قُلْتُ هَلْ كُنتُمْ تُحِبُّونَ

يَغْنِي الطَّعَامَ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: أَصَبْنَا طَعَامًا

يَوْمَ حَنْزِيءَ فَكَانَ الرَّجُلُ يَجِيءُ فَيَأْخُذُ مِنَّا بِمِقْدَارِ مَا يَكْفِيهِ ثُمَّ يَنْصَرِفُ

2704 - Abdullah bin Ebî Evfâ radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

"Ashabtan birisine, asr-ı saadette (yiyeceklerden de) beşte bir ayırır mıydınız?" dedim. Dedi ki: Hayber günü yiyecek elde etmiştik. Bir zat gelir, ondan kendisine yetecek kadarını alır, sonra dönerdi.

٢٧٠٥- عَنْ رَجُلٍ مِنَ الْأَنْصَارِ قَالَ: خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ فَأَصَابَ النَّاسَ حَاجَةٌ شَدِيدَةٌ وَجُهِدُوا وَأَصَابُوا

عَنَّا فَأَنْتَهَبُوا فَإِنْ قُدِّرْنَا لِنُغْلِي إِذَا جَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ يَجِيءُ عَلَى قَوْمِهِ فَأَكْنَأُ قُدُورَنَا بِقَوْمِهِ ثُمَّ جَعَلَ يُزِيلُ الْمَعْنَمَ

بِالتَّزَابِ ثُمَّ قَالَ: إِنَّ النَّهْيَةَ لَيْسَتْ بِأَخْلٍ مِنَ الْعَمِيَّةِ أَوْ إِنَّ الْعَمِيَّةَ لَيْسَتْ

بِأَخْلٍ مِنَ النَّهْيَةِ الشُّكُّ مِنْ هَذَا

2705 - Ensardan bir zattan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in beraberinde bir sefere çıktık, halka şiddetli ihtiyaç ve kıtlık isabet etti. Bir koyun sürüsüne rastladılar ve onu yağma ettiler. Tencerelerimiz kaynıyordu. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem okuna dayanarak yürüyüp geldi. Oku ile tencerelerimizi devirdi. Sonra (pişmekte olan) eti toprağa dökmeye devam etti. Sonra da şöyle buyurdu: "Taksimat yapılmadan ganimet mallarını kapışmak ölmüş hayvandan daha helal değildir."

Hennat şüphe ederek veya, "Ölmüş hayvan, kapışmadan daha helal değildir," dedi.

İZAH

Kesilmeden ölmüş hayvanın eti nasıl haram ise, taksimat yapılmadan ganimet mallarından almak da aynı şekilde haram, demektir.

139 - GANİMET OLARAK ELE GEÇİRİLEN YİYECEK MADDELERİNİ DÜŞMAN ÜLKESİNDEN İSLAM ÜLKESİNE GÖTÜRMEK

٢٧٠٦- عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

كُنَّا نَأْكُلُ الْجَزَرَ فِي الْعَزْبِ وَلَا نَقْسِمُهُ حَتَّىٰ إِنْ كُنَّا لَنَرْجِعُ إِلَىٰ دِيَارِنَا

وَأَخْرَجَنَا مِنْهُ مَمْلَأَةً

2706 - Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabının bazısından rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Biz gazada kesilmiş koyunları (veya develeri) yerdik de onları taksime tabi tutmazdık. Hatta evlerimize döneceğimizde, çuvallarımız ondan dolu olarak dönerdik.

140 - DÜŞMAN ÜLKESİNDE GANİMETLERDEN ARTAN YİYECEKLERİ SATMAK

٢٧٠٧- عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ غَنْمٍ قَالَ: زَانَطْنَا مَدِينَةَ مُشَرِينَ مَعَ

شُرَاحِبِلَ بْنِ السَّمْعَلِ فَلَمَّا فَتَحَهَا أَصَابَ فِيهَا غَنَمًا وَبَقَرًا فَكَسَمَ فِيهَا

طَائِفَةً مِنْهَا وَجَعَلَ يَبِيعُهَا فِي الْمَغَنَمِ فَلَقِيَثُ مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ فَمَعَتَقَتْهُ

فَقَالَ مُعَاذٌ عَزُّوْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَيْرٌ فَأَصْبَحْنَا

فِيهَا غَنَمًا فَكَسَمَ فِيهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ طَائِفَةً وَجَعَلَ

يَبِيعُهَا فِي الْمَغَنَمِ

2707 - Abdurrahman bin Ganm radiyallahu anh'ran rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Şurahbil bin Simt'ın maiyetinde Kınasr şehrini almak için (savaşmak üzere) hazır kıta olarak bekledik. Şurahbil orasını fethedince orada koyun ve sığır ganimeti elde etti. Onlardan bir kısmını aramızda taksim etti, geri kalanını ganimetler içine bıraktı.

Ben Muaz bin Cebel'e rast geldim ve bunu ona anlattım. Muaz dedi ki: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in maiyetinde Hayber'de savaştık, orada koyun elde ettik. O koyunlardan bir bölüğünü Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem aramızda taksim etti, geri kalanları ganimet malları arasına koydu.

141 - BİR MUCAHİDİN PAYLAŞILMAMIŞ GANİMET MALLARINDAN YARARLANMASININ HÜKMÜ

٢٧٠٨- عَنْ زَوْفِيعِ بْنِ ثَابِتٍ الْأَنْصَارِيِّ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَيُؤْتِيهِمُ الْآخِرَ فَلَا يَرْكَبُ دَابَّةً مِنْ فِئَةِ

الْمُشْرِكِينَ حَتَّى إِذَا أُغْصِفَهَا زُدَّ مَا فِيهِ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَيُؤْتِيهِمُ الْآخِرَ

فَلَا يَلْبِسُ ثَوْبًا مِنْ فِئَةِ الْمُشْرِكِينَ حَتَّى إِذَا أُخْلِقَهُ زُدَّ فِيهِ

2708 - Rûveyfî bin Sabit el-Ensari radıyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Allah’a, ve ahiret gününe inanan kimse, (bir bineğe) zayıflatıncaya kadar binip de onu bu haliyle gerisin geriye ganimet malları arasına bırakmasın. Yine Allah’a ve ahiret gününe inanan kimse müslümanların (dağıtılmamış) ganimet mallarından bir elbiseyi eskitinceye kadar giyip de onu (bu haliyle) ganimet malları arasına bırakmasın.

142 - GANİMET TAKSİMİNDEN ÖNCE GANİMETLER ARASINDA BULUNAN SİLAHI SAVAŞTA KULLANMA RUHSATI

٢٧٠٩- حَدَّثَنِي أَبُو عُبَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ مَرَرْتُ فَإِذَا أَبُو جَهْلٍ صَرِيحٌ

نَدَى صُرَيْتَ رَجُلُهُ فَقُلْتُ: يَا عَدُوَّ اللَّهِ يَا أَبَا جَهْلٍ قَدْ أَخَذَ اللَّهُ الْآخِرَ

قَالَ: وَلَا أَهَابَهُ عِنْدَ ذَلِكَ فَقَالَ أَبَعَدُ مِنْ رَجُلٍ تَحْتَهُ قَوْمُهُ فَصَرَنْتُهُ بِسَيْفِي

غَيْرِ طَائِلٍ فَلَمْ يَغْنِ شَيْئًا حَتَّى سَقَطَ سَيْفُهُ مِنْ يَدِهِ فَصَرَنْتُهُ بِهِ حَتَّى بَرَدَ

2709 - Ebû Ubeyde'nin babasından Abdullah bin Mes'ud'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

(Bedir savaşı bitince ölümler arasında) dolaşmaya başladım, bir de ne göreyim. Ebû Cehil'in ayağı kılıçla vurulmuş. Ben, “Ey Allah'ın düşmanı, ey Ebû Cehil, muhakkak Allah hayırdan uzak kimseyi rezil etti, dedim. Bunu söylerken kendisinden hiç korkmadım. O da, bir kimseyi kavminin öldürmesinde şaşılacak ne var, diye cevap verdi. Bunun üzerine işe yaramaz

bir kılıçla ona vurdum, bu darbeyi önleyemedi. Kılıcın elimden düşmesi üzerine kendi kılıcıyla ona ölünceye kadar vurdum.

İZAH

Sariğ: Katledilmiş.

Ahar: Rezil, mel'un.

Gayri Tail: Küt kesmez.

Ebadü Min Recalün: Doğrusu.

Ebû Cehil'i Afra Hatun'un çocukları yere yıktıklarında İbn-i Mes'ûd ona rast gelir. Hadiste geçtiği gibi onu öldürür. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e başını getirir. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, ufak tefek bir insan olan İbn-i Mes'ûd'un bu cesaretine gülümser.

143 - GANİMET MALINI ÇALMANIN GÜNAHI

٢٧١٠- عَنْ زَيْدِ بْنِ حَالِدٍ الْجُهَنِيِّ أَنَّ رَجُلًا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَوَفَّى يَوْمَ خَيْبَرَ فَذَكَرُوا ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: صَلُّوا عَلَى صَاحِبِكُمْ فَتَغَيَّرَتْ وَجْهُهُ النَّاسُ لِذَلِكَ

فَقَالَ إِنَّ صَاحِبَكُمْ عَلَى فِئِ سَبِيلِ اللَّهِ فَقَاتَلْنَا مَنَاعَهُ فَوَجَدْنَا خَزَا مِنْ

خَزَا يَهُودَ لَا يُسَاوِي دِرْهَمَيْنِ

2710 - Zeyd bin Hâlid radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabından bir zat Hayber (savaşı) günü vefat etti, bunu Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e söylediler.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Arkadaşınız üzerine siz namaz kılın (ben kılamayacağım), buyurdu. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in bu cevabından insanların yüzlerinin rengi değişti. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Arkadaşınız Allah yolunda (çıktığı savaşta) ganimet malından

çalmış,” buyurdu. Bunun üzerine onun eşyalarını araştırdık. Onlar arasında kıymeti iki dirhem bile etmeyen Yahudi boncuklarından bir boncuk bulduk. [481]

٢٧١١- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّهُ قَالَ: خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَامَ حَيِّبٍ فَلَمْ نَعْنَمْ ذَهَبًا وَلَا وَرَقًا إِلَّا الثِّيَابَ وَالْمَتَاعَ وَالْأَمْوَالَ قَالَ فَوَجَّهَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْرَ وَادِي الْقُرَى وَقَدْ أَهْدَيْتُ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِنْدَ أَسْوَدَ يُقَالُ لَهُ يَذْعَمُ خَتْمًا إِذَا كَانُوا بِوَادِي الْقُرَى فَبَيْنَا يَذْعَمُ يَحُطُّ رَجُلٌ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذْ جَاءَهُ سَهْمٌ فَقَتَلَهُ فَقَالَ: النَّاسُ مِثْلًا لَهُ الْجَنَّةُ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَلَّا وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّ الشُّمْلَةَ الَّتِي أَخَذَهَا يَوْمَ حَيِّبٍ مِنَ الْمَغَابِمِ لَمْ تُعْصِبْهَا الْمَقَابِسُ لَنَفْسِهِ عَلَيْهِ نَارًا فَلَمَّا سَمِعُوا ذَلِكَ جَاءَ رَجُلٌ بِشِرَازٍ أَوْ بِشِرَازَيْنِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شِرَازٌ مِنْ نَارٍ أَوْ قَالَ شِرَازَانِ مِنْ نَارٍ

2711 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Hayber yılı Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in maiyetinde çıktık. Ganimet olarak altın, gümüş elde edemedik. Ancak giyecek, eşya ve mallar elde ettik. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem (Yahudilerin meskûn bulunduğu) vadil-Kura tarafına yöneldi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e Midam adı verilen siyah bir köle hediye edilmişti. Va'dil-Kura'ya geldiklerinde bir ara Midam Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in eşyasını devesinin sırtından indiriyordu. Ona bir ok değdi onu öldürdü. İnsanlar ona cennet sana mübarek olsun dediler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Hayır, nefsim kudretinde olan Allah'a yemin ederim ki, onun Hayber günü taksimatla kendisine düşmediği halde, mal-i ganimetten aldığı peştamal onun üzerine ateşi alevlendiriyor,” buyurdu. Bunu işittikleri vakit bir adam (önceden aldığı bir nalin kayışını veya iki nalin kayışını getirdi.

Bunun üzerine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Ateşten bir nalin kayışı veya ateşten iki nalin kayışı,” buyurdu. [482]

144 - BİR KİMSENİN GANİMETLERDEN ÇALDIĞI MALIN AZ OLMASI DURUMUNDA ONUN SERBEST BIRAKILMASI

٢٧١٢- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ إِذَا أَصَابَ غَنِيمَةً أَمَرَ بِأَلَا فَنَادَى فِي النَّاسِ فَيَجِئُونَ بِغَنَائِمِهِمْ

فَيُسَمُّهُمْ وَيَقْسِمُهُمْ فَيُجَاءُ رَجُلٌ بَعْدَ ذَلِكَ بِرِغَامٍ مِنْ شَعْرِ فَقَالَ يَا رَسُولَ

اللَّهِ هَذَا يَمِينًا كُنَّا أَصْنَاهُ مِنَ الْغَنِيمَةِ فَقَالَ أَسَجَعْتَ بِأَلَا يَتَايَى ثَلَاثًا

قَالَ: نَعَمْ قَالَ: فَمَا عَنكَ أَنْ تَجِيءَ بِهِ فَأَعْتَنَزَ إِلَيْهِ فَقَالَ كُنْ أَنْتَ تَجِيءُ

بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَلَنْ أَقْبَلَهُ عَنْكَ

2712 - Abdullah bin Amr radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, ganimet elde ettiğinde Bilal'a emr ederdi. Bilalde halka seslenir, haLk ta ganimetlerini getirirlerdi. Onun beşte biri ayrılır. Geri kalanı taksim edilirdi. Bir zat böyle bir taksimden sonra kıldan örülmüş bir yular getirdi. Ya Rasûlallah, şu bizim elde ettiğimiz ganimettendir, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem üç kere ona, “Bilal’in seslendiğini işittin mi?” buyurdu. O zat, evet dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Bunu (vaktinde) getirmene ne engel oldu?” buyurdu. Adam Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e özür diledi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Onu senden kabul etmeyeceğim. Onu sen kıyamet günü getiren kimse ol,” buyurdu.

İZAH

Ganimet malı içerisinde gazilerin ve beşte bir de devletin hakkı vardır. Az da olsa ganimet mallarından alan kimse, devletin, halkın ve gazilerin

haklarına el uzatmış olur. Bundan dolayı Peygamber Efendimiz ganimetten izinsiz alıp saklayanlara sert davranmıştır.

145 - GANİMET MALI ÇALAN KİMSENİN CEZASI

٢٧١٣- عَنْ سَالِحِ بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ زَائِدَةَ قَالَ أَبُو دَاوُدَ وَصَالِحٌ هَذَا

أَبُو وَاقِدٍ قَالَ دَخَلْتُ مَعَ مَسْلَمَةَ أَرْضَ الرُّومِ فَأَتَيْتُ بِرَجُلٍ قَدْ خَلَّ فَسَأَلْتُ

سَالِمًا عَنْهُ فَقَالَ سَمِعْتُ أَبِي يُحَدِّثُ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ عَنِ النَّبِيِّ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِذَا وَجَدْتُمْ الرَّجُلَ قَدْ خَلَّ فَأَخْرِقُوا مَتَاعَهُ

وَأَخْرِقُوهُ قَالَ فَوَجَدْنَا فِي مَتَاعِهِ مَضْحَقًا فَسَأَلْتُ سَالِمًا عَنْهُ فَقَالَ بَعْدَ

وَتَصَدَّقْ بِتَمِيمِهِ

2713 - Salih bin Muhammed bin Zaide radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki: (Ebû Dâvud dedi ki: (Buradaki Salih Ebû Vakid'dir.)

Mesleme'nin maiyetinde Rum toprağına girdim. Ganimetten mal çalmış bir zat getirildi. Salih Salim'e bunun hükmünü sordu. Salim, babamın Ömer bin Hattab'tan, onun da Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den şöyle rivâyet ettiğini işittim, dedi. "Siz bir kimseyi ganimetten mal çalmış olarak bulursanız, eşyasını yakın, kendisini de dövünüz." Salih dedi ki: Onun eşyası arasında bir Kur'an bulduk. Mesleme, Salim'e bunun hükmünü sordu. Salim de onu sat, parasını tasadduk et, cevabını verdi. [\[483\]](#)

İZAH

Ganimet malından saklayanların dövülmesi tedip içindir. Malının yakılmasına gelince Hasan-ı Basrî, hayvan veya Kur'an olursa yakılmaz diyor.

Evzâî ve Ahmed bin Hanbel: Kendi eşyası yakılır. Ganimetten elde ettiği şey ganimet içine iade edilir, dedi.

Salih bin Muhammed bin Zaide:

Salih, hayırlı çok nasihat eden bir zattı. Bir çok harpte bulunmuş ve harplerde yararlık göstermiştir. Kendisi sikat arasında zikredilmiştir. (Tehzib et-Tehzib, s. 42)

٢٧١٤- عَنْ صَالِحِ بْنِ مُحَمَّدٍ قَالَ: غَزَوْنَا مَعَ الْوَلِيدِ بْنِ هِشَامٍ

وَمَعَنَا سَالِمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ وَعُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ فَعَلَّ رَجُلٌ مَنَاعًا

فَأَمَرَ الْوَلِيدُ بِمَنَاعِهِ فَأُخْرِقَ وَطِيفَ بِهِ وَلَمْ يُعْطِهِ سَهْمَهُ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَهَذَا أَصَحُّ الْخَبَرَيْنِ زَوَّاهُ غَيْرُ وَاحِدٍ أَنَّ الْوَلِيدَ بْنَ

هِشَامٍ أَخْرَقَ رَجُلًا زِيَادَ بْنَ سُلَيْمٍ وَكَانَ قَدْ غُلِّ وَضُرِبَ

2714 - Salih bin Muhammed'den rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Velid bin Hişam'ın maiyetinde gaza yaptık, yanımızda Salim bin Abdullah bin Ömer ve Ömer bin Abdulaziz vardı. Bir zat ganimet malından bir eşya aldı. Velid onun eşyasının getirilmesini emretti. Ve yakıldı. O kimse halk arasında dolaştırıldı (teşhir edildi). Ona ganimetten hissesini de vermedi.

Ebû Dâvud dedi ki: Bu hadis önceki hadisten daha sahihtir. Bir çok kişi rivâyet ettiler ki, Velid bin Hişam, ziyad bin Sa'd'ın eşyasını yaktı. Ve dövdü.

٢٧١٥- عَنْ عُمَرَ بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَّهُ بَكَرَ وَعُمَرُ عَرَفُوا مَنَاعَ الْعَلَاءِ وَضُرِبُوا

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَزَادَ فِيهِ عَلِيُّ بْنُ بَكْرِ عَنْ الْوَلِيدِ وَلَمْ أَشْعُرْهُ بِهِ

وَمَنْعُوهُ سَهْمَهُ

2715 - Amr bin Şuayb'in babası vasıtasıyla dedesinden rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Hazreti Ebû Bekir ve Hazreti Ömer ganimet malından mal çalan kimsenin eşyasını yaktılar. Ve kendisini de dövdüler.

Ebû Dâvud der ki: Şeyhin Ali bin Bahr'ın Velid'den bu hadise ilaveten bazı cümleler ziyade etmiş ancak ben ondan ilave edildiği iddia edilen “ona hissesini vermediler” cümlesini duymadım. Yine diğer şeyhim Abdulvehhab Necdet el-Hûtî'de ona hissesini vermediler cümlesini rivâyet etmedi.

İZAH

Ganimet elde edilince onun beşte biri Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ehline ve Beytül mala sarf edilmek üzere ayrılır. Geri kalan askerler arasında yayaya bir hisse, atlıya iki hisse taksim edilirdi. Mal-i ganimet taksim edilmeden ondan gizlice alanlar veya elde ettikleri ganimeti teslim etmeyenler gasp etmiş, (hıyanette) bulunmuştur. Mal-i ganimetten hıyanet edenlerin cezası ise hadislerde bildirildiği gibidir.

146 - GANİMETE HIYANET EDENLERİN SUÇUNU SAKLAMAK YASAKTIR

٢٧١٦- عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدَبٍ قَالَ: أَمَا بَعْدُ وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ مَنْ كَتَمَ غَالًا فَإِنَّهُ بِمِثْلِهِ

2716 - Semure bin Cündeb radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurur idi: “Ganimet malına hıyanet edeni gizleyen kimse, hıyanet eden kimse gibidir.”

147 - MAKTÜLDEN SOYULANIN KATİLE VERİLMESİ

٢٧١٧- عَنْ أَبِي قَتَادَةَ قَالَ: خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ فِي عَامِ حُتَيْبٍ فَلَمَّا انْتَفَيْنَا كَانَتْ لِلْمُسْلِمِينَ جَوْلَةٌ قَالَ فَرَأَيْتَ
رَجُلًا مِنَ الْمُشْرِكِينَ قَدْ عَلَا رَجُلًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ قَالَ فَكَتَبْتُ لَهُ حَتَّى
أَتَيْتُهُ مِنْ وَرَائِهِ فَصَرَفْتُهُ بِالسَّيْفِ عَلَى خَبَلٍ عَابِقِهِ فَأَقْبَلَ عَلَيَّ فَضَمَمَنِي
ضَمَةً وَجَدْتُ مِنْهَا رِيحَ الْمَوْتِ ثُمَّ أَذْرَكُهُ الْمَوْتَ فَأَرْسَلَنِي فَلَجَجْتُ حُمْرَ
بَنِ الْخَطَّابِ فَقُلْتُ لَهُ مَا بَالُ النَّاسِ قَالَ أَمَرَ اللَّهُ ثُمَّ إِنَّ النَّاسَ رَجَعُوا
وَجَلَسَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ: مَنْ قَتَلَ قَيْلًا لَهُ عَلَيْهِ
بَيِّنَةٌ فَلَهُ سَلْبَةٌ قَالَ: فَقُمْتُ ثُمَّ قُلْتُ مَنْ يَشْهَدُ لِي ثُمَّ جَلَسْتُ ثُمَّ قَالَ ذَلِكَ
الثَّانِيَةَ مَنْ قَتَلَ قَيْلًا لَهُ عَلَيْهِ بَيِّنَةٌ فَلَهُ سَلْبَةٌ قَالَ فَقُمْتُ ثُمَّ قُلْتُ مَنْ يَشْهَدُ
لِي ثُمَّ جَلَسْتُ ثُمَّ قَالَ ذَلِكَ الثَّالِثَةَ فَقُمْتُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا لَكَ يَا أَبَا كَتَادَةَ؟ قَالَ فَأَقْتَضَضْتُ عَلَيْهِ الْقِطْعَةَ فَقَالَ رَجُلٌ
مِنَ الْقَوْمِ صَدَقَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَسَلَبَ ذَلِكَ الْقَيْلِي عِنْدِي فَأَرْضِي بِهِ
فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ لَا هَا اللَّهُ إِذَا يَفْعَلُ إِلَى أَسَدٍ مِنْ أَسَدِ اللَّهِ يُقَابِلُ
عَنْ اللَّهِ وَعَنْ رَسُولِهِ فَيُعْطِيكَ سَلْبَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ صَدَقَ فَأَعْبَدِي إِيَّاهُ فَقَالَ أَبُو كَتَادَةَ فَأَعْطَانِيهِ فَبِعْتُ الْبِرْعَ فَاثْبَعْتُ بِهِ
مَخْرَقًا فِي بَيْتِي سَلَمَةً فَإِنَّهُ لَأَوَّلُ مَالٍ تَأْتَلُهُ فِي الْإِسْلَامِ

2717 - Ebû Katâde radıyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Huneyn senesi Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber çıkmıştık. Düşmanla karşılaştığımız sırada Müslümanlarda bir bocalama oldu.

Dedi ki: Müşriklerden bir adam gördüm, Müslümanlardan bir zatın üstüne çıkmış (onu öldürecek) onun için dolaştım. Ta arkasından geldim. Boyun damarına kılıçla vurdum. Bunun üzerine bana döndü, beni öyle sıkmakla sıklı ki, sıkıştırmasının dehşetinden ölümün kokusunu duydum. Sonra ona ölüm yetiştirdi. Beni salıverdi.

Ömer bin Hattab’a yetiştim. Ona halkın durumu nedir böyle (yeniliyorlar) dedim. O da Allah’ın takdiridir, dedi. Sonra (bozulan ordu) halkı geri döndüler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, oturdu ve “Bir kimse düşmandan maktûlü öldürür. Onun öldürdüğüne dair bir de alâmeti varsa maktûlün sırtından çıkan öldürene aittir,” buyurdu.

Dedi ki, ben ayağa kalktım. Ve sonra şöyle dedim. Bana kim şahitlik edecek? Yine oturdum. Sonra ikinci defa yine, “Kim bir maktûlü öldürür, onun üzerinde bir alameti varsa, onun sırtından çıkan öldürene aittir,” buyurdu. Ben ayağa kalktım, sonra, “Bana kim şahitlik edecek?” dedim. Yine oturdum. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bu sözü üçüncü defa söyledi. Ben yine ayağa kalktım.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Ya Eba Katade, senin neyin var?” dedi. Ona kıssayı anlattım. Cemaatten bir zat doğru söylüyor ya Rasûlallah. Maktûlü o öldürdü. Sırtından çıkan eşyası benim yanımdadır. Eşyaların bende kalmasına onu razı et, dedi. Bunun üzerine Ebû Bekir es-Sıddîk şöyle dedi: “Allah’a yemin olsun, bu olamaz. Eğer onun hakkını sana verirse, Allah ve Rasûlü’nün rızası için savaşıyor, Allah’ın aslanlarından bir aslanın hakkını çiğneyerek onun eşyasını sana verir mi?

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Ebû Bekir doğru söyledi. Bunları Ebû Katade’ye ver,” buyurdu.

Ebû Katade dedi ki: Onun malını bana verdi. Zırhı sattım, onunla beni Seleme’de bir bahçe satın aldım. O, islâmda malımın sermayesi yaptığım ilk malımdır.^[484]

٢٧١٨- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ يَوْمَئِذٍ يَغْنَمُ نِزْمَ خَتْنَيْنِ مِنْ قَتْلِ كَاثِرٍ فَلَهُ سَبْعَةُ فُقُضَلِ أَبُو طَلْحَةَ

يَوْمَئِذٍ عَشْرِينَ رَجُلًا وَأَخَذَ أَشْلَابَهُمْ وَلَقِيَ أَبُو طَلْحَةَ أُمَّ سَلِيمٍ وَمَعَهَا

خِنْجَرٌ فَقَالَ يَا أُمَّ سَلِيمٍ مَا هَذَا مَعَكَ قَالَتْ: أَرَدْتُ وَاللَّهِ إِنْ دَنَا مِنِّي

بَعْضُهُمْ أَتَمَّجَ بِهِ بَطْنُهُ فَأَخْبَرَ بِذَلِكَ أَبُو طَلْحَةَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: أَرَفْنَا بِهَذَا الْخَيْبَرِ وَكَانَ بِسِلَاحِ الْعَجَمِ يُوسِفُ الْخَيْبَرِ

2718 - Enes bin Malik radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

(Huneyn günü) Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Kim bir kafir öldürürse üzerinden çıkan ona aittir.” O gün Ebû Talha (karısı) Ümmü Süleym’e rastladı. Elinde bir hançer vardı. Ebû Talha, Ya Ümmü Süleym, şu elindeki nedir, dedi.

Ümmü Süleym, Allah’a yemin ederim ki, eğer düşmandan biri bana yaklaşırsa bununla onun karnını yarıp korunmayı diledim, dedi. Ebû Talha bunu Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’a haber verdi.

Ebû Dâvud dedi ki: Bu hadis hasendir. Bu hançer hadisiyle hançerin kullanılmasının caiz olacağını murat ettik. O gün Acemlerin silahı hançerdi.

[485]

148 - GAZİYE ÖLDÜRDÜĞÜ KAFİRİN EŞYASI VERİLMEMEYEBİLİR, AT VE SİLAH DA ÖLÜNÜN EŞYASI SAYILIR

٢٧١٩- عَنْ عَرَفِ بْنِ مَالِكٍ الْأَشَجَمِيِّ قَالَ: خَرَجْتُ مَعَ زَيْدِ بْنِ

خَارِثَةَ فِي غَزْوَةٍ مُؤَنَّةٍ فَرَأَيْتُنِي مَدَّةً مِنْ أَهْلِ الْبَيْتِ لَيْسَ مَعَهُ غَيْرُ سَيْفِهِ

فَتَعَزَّزَ رَجُلٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ خِزْوًا فَمَسَّاهُ الْمَدْدِيُّ طَائِفَةً مِنْ جُلَدِهِ فَأَعْطَانِي

إِيَّاهُ فَأَتَخَذَهُ كَهَيْئَةِ الدَّرَقِ وَمَضَيْنَا فَلَقِينَا جُمُوعَ الرُّومِ وَفِيهِمْ رَجُلٌ عَلَى

فَرَسٍ لَهُ أَشَقَرٌ عَلَيْهِ سَرْجٌ مُذَهَّبٌ وَسِلَاحٌ مُذَهَّبٌ فَجَعَلَ الرُّومِيُّ يُغْرِي

بِالْمُسْلِمِينَ فَقَعَدَ لَهُ الْمَدْدِيُّ خَلْفَ صَخْرَةٍ فَمَرَّ بِهِ الرُّومِيُّ فَعَزَّزَ فَرَسَهُ

فَمَرَّ وَغَلَاةً فَقَتَلَهُ وَخَازَ فَرَسَهُ وَسِلَاحَهُ فَلَمَّا قَتَحَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ الْمُسْلِمِينَ

بَعَثَ إِلَيْهِ خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ فَأَخَذَ مِنَ السَّلْبِ قَالَ عَوْفٌ فَأَتَيْتُهُ فَقُلْتُ يَا
خَالِدُ أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَضَى بِالسَّلْبِ
لِلْقَاتِلِ؟ قَالَ: بَلَى وَلَكِنِّي اسْتَكْثَرْتُهُ قُلْتُ لَتُرَدُّنَّهُ عَلَيْهِ أَوْ لَأَعْرِضَنَّهَا جِندُ
رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَبَى أَنْ يَرُدَّ عَلَيْهِ قَالَ عَوْفٌ فَاجْتَمَعْنَا
عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَضَيْتُ عَلَيْهِ قِصَّةَ الْحَنْدِيقِ وَمَا
فَعَلَ خَالِدٌ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا خَالِدُ مَا خَبَلَكَ
عَلَى مَا صَنَعْتَ؟ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَقَدْ اسْتَكْثَرْتُهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا خَالِدُ رُدَّ عَلَيْهِ مَا أَخَذْتَ مِنْهُ قَالَ عَوْفٌ فَقُلْتُ لَهُ فَوَيْكَ
يَا خَالِدُ؟ أَلَمْ أَبِ لَكَ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَا ذَلِكَ
فَأَخْبَرْتُهُ قَالَ فَغَضِبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا خَالِدُ لَا
تُرُدُّ عَلَيْهِ حُلَّ أَنْتُمْ تَارِكُونَ لِي أَمْرًا لَكُمْ صَفْوَةٌ أَمْرِهِمْ وَعَلَيْهِمْ كَذْرَةٌ

2719 - Avf bin Malik el-Eşcâî radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Mute savaşına Zeyd bin Harise'nin maiyetinde çıktım. Yemen halkından yardımcı kuvvetlerden bir kimse bana arkadaş oldu. Onun yanında kılıcından başka bir şey yoktu. Müslümanlardan bir zat deve kesti. Yardımcılardan olan ondan onun derisinden bir parça istedi. Kesen zat onu ona verdi. Onu kalkan gibi yaptı. Devam ettik. Rum topluluğuna rastladırk. İçlerinde üzerinde altın kaplama eğer ve altın kaplama silah bulunan, kendine ait kırmızı bir ata binmiş bir adam vardı. Rumlu adam acımasızca müslümanları öldürüyordu.

Yardımcı kuvvetlerden olan zat, Rumlu için bir taşın arkasına oturdu. Rumlu ona uğradı, Rumlunun atının sinirini kesti. Adam yere düştü, üstüne çıktı. Onu öldürdü. Atını ve silahını topladı. Aziz ve Celil olan Allah müslümanlara fetih (müyesser) edince Halid bin Velid yardımcılardan olan adama haber gönderdi. Ve Rumludan çıkan eşyayı elinden aldı.

Avf dedi ki: Ben ona geldim. Ya Halid, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem öldürülen kimseden çıkan eşyanın katile ait olduğuna hükmetti. Biliyor musun? dedim. Halid, evet biliyorum. Lakin bu eşyaları çok görüyorum, dedi. Ben ya ona soymukları iade edersin veya Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında sana bildiririm, dedim. Halid eşyaları iade etmekten kaçındı.

Avf dedi ki: Biz Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında toplandık. Yardımcılardan olan zatın kıssasını Halid'in yaptığını ona anlattım. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, ya Halid, yaptığına seni ne sevk etti? buyurdu.

Ya Rasûlallah, o eşyaları çok gördüm, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Ya Halid, o zattan aldığını ona iade et," buyurdu.

Avf dedi ki: Ben ona ya Halid dediğimi yaptın mı? dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "O, nedir?" buyurdu. Halidle aramızda geçen münakaşayı Rasûlullah'a haber verdim.

Dedi ki: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem gazaplandı ve, "Ya Halid onu ona iade etme, siz benim kumandanlarımı bana bırakır mısınız? Onların işlerinin en temiz olanları size, bulanık olanları da kendi üzerlerine kalır?" buyurdu. [\[486\]](#)

٢٧٢٠ - عَنْ عَزْرِ بْنِ مَالِكٍ الْأَشْجَعِيِّ نَحْوَهُ

2720 - Avf bin malik el-Eşcâi'den geçen hadisin benzeri rivâyet olundu.

İZAH

Dereg: Kalkan.

Yüfri: Kesiyordu.

Fergabe: Sinirini kesti.

Feharra: Düştü.

Haza: Topladı.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, önce Hazreti Halid’e eşyayı geri vermesini emrettiği halde sonra iade etmesini emretmedi. Bir de Hazreti Halid, bu işte içtihadına göre hareket etmişti. Bu içtihadının doğru olmadığı Peygamberimiz tarafından kendisine bildirilip, sonra askerlerin kumandanlar arasında heybetini azaltmaması için Hazreti Halid’e eşyayı iade etmemesini emretti. Kumandanların neşesi kırılmaması için de eşyanın kalmasını bildirdi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in yardımcı kuvvetlerden olan Yemenli adamı memnun etmiş olması umulur.

149 - ÖLDÜRÜLEN KAFİRİN SIRTINDAN SOYULANIN BEŞTE BİRİ ALINMAZ

٢٧٢١- وَحَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

قَضَى بِالسَّلْبِ لِلْقَاتِلِ وَلَمْ يُخَيِّسِ السَّلْبَ

2721 - Halid bin Velid radıyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, öldürülmüş düşmandan çıkan eşyanın onu öldürene ait olduğuna hükmetti. Ve öldürülenin üzerinden çıkan eşyanın beşte birini almadı. [\[487\]](#)

150 - AĞIR YARALI BİR DÜŞMANI ÖLDÜREN KİMSE ONUN SOYMUĞUNDAN BİR KISMINI ALABİLİR

٢٧٢٢- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: نَقَّلَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ بَدْرٍ سَيْفَ أَبِي جَهْلٍ كَأَن تَخْلُدُ

2722 - Abdullah bin Mes’ûd radıyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Bedir (savaşı) günü Ebû Cehil’in kılıcını hissemenden fazla olarak bana verdi.

Râvî der ki: (Yaralı olan) Ebû Cehil'i o öldürmüştü.

151 - GANİMET ELDE EDİLDİKTEN SONRA SAVAŞA GELEN KİMSE GANİMETTEN BİR PAY ALAMAZ

٢٧٢٣ - سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ يُحَدِّثُ سَعِيدَ بْنِ الْعَاصِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَنَتْ أَبَانُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ الْعَاصِ عَلَى سَرِيَّةٍ مِنَ
الْمَدِينَةِ قَبْلَ تَجْدِ فَقَدِمَ أَبَانُ بْنُ سَعِيدٍ وَأَصْحَابُهُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِحَيْرٍ بَعْدَ أَنْ فَتَحَهَا وَإِنْ حُرِّمَ خِيْلُهُمْ لَيْفَ فَقَالَ أَبَانُ
أَقْسِمُ لَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: فَقُلْتُ لَا يَقْسِمُ لَهُمْ يَا رَسُولَ
اللَّهِ فَقَالَ أَبَانُ أَنْتَ بِهَا يَا وَيْلَ تَحَدَّرَ عَلَيْنَا مِنْ رَأْسِ ضَالٍ فَقَالَ النَّبِيُّ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِيْخِسْ يَا أَبَانُ وَلَمْ يَقْسِمْ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

2723 - Ebû Hüreyre radiyallahu anı'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Medine'den Necit tarafına bir seriyyenin başında Eban bin Sa'd bin el-As'ı gönderdi. Eban bin Sa'd ve adamları Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Hayber'i fethettikten sonra oraya geldiler. Atlarının bel kayışı hurma lifindendi. Eban, ya Rasûlallah, bize de hisse ver, dedi. Ebû Hüreyre dedi ki: Ben de, onlara hisse verme ya Rasûlallah, dedim. Eban, bu sözü söyleyen sen misin, ey dağın başından üstümüze yuvarlanan dağ kedisi, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona, "Otur ya Eban," dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onlara hisse vermedi. [\[488\]](#)

İZAH

Huzum: Hızamın cem'idir. Hızam, kayış demektir.

Vebru: Kedi gibi kısa kuyruklu bir hayvandır.

٢٧٢٤- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَدِمْتُ الْمَدِينَةَ وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْتَارُ جَيْنَ الْفَتْحِهَا فَمَسَّاهُ أَنْ يَنْسَهُمْ لِي فَتَكَلَّمْتُ بَعْضُ وَلَدِ سَعِيدِ بْنِ الْعَاصِ فَقَالَ لَا تُسْهِمُ لَهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ: فَقُلْتُ هَذَا قَاتِلُ ابْنِ لُؤْلُيَ فَقَالَ سَعِيدُ بْنُ الْعَاصِ يَا عَجِبْنَا لَوْلَا قَدْ تَدَلَّى عَلَيْنَا مِنْ قُلُوبِ ضَالِّ يُعَذِّبُنِي بِقَتْلِ امْرِئٍ مُسْلِمٍ أَكْرَمَهُ اللَّهُ تَعَالَى عَلَى يَدَيَّ وَلَمْ يُعْجِبِي عَلَى يَدَيْهِ قَالَ أَبُو دَاوُدَ: هَؤُلَاءِ كَانُوا نَحْوَ عَشْرَةٍ فَقُتِلَ مِنْهُمْ بَعْدُ وَرَجَعِ مَنْ بَقِيَ

2724 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Ben Medine'ye geldim. Rasûlullah Hayber'i feth etmiş ve orada bulunuyordu. Bunun üzerine (yanına varıp ganimet mallarından) bana da bir pay ayırmasını istedim.

Sa'd bin el-As'ın çocuklarından biri ya Rasûlallah, ona hisse verme, diye konuştu. Ebû Hüreyre dedi ki: Bence şu adam (Uhut'da şehid olan) İbn-i Kavka'nın katilidir, dedim. (Eban bin) Sa'd bin As, ne şaşılacak şey, dağ tarafından üstümüze gelen dağ kedisine (bak) Allah'ın benim elimde kendisine şehitlik mertebesi vererek ikram ettiği, onun elinde beni kafir olarak öldürtmediği, beni rüsva etmediği bir zatı öldürmekle beni itham ediyor.

(Ebû Dâvud dedi ki: Onlar on kişi idiler. Altısı öldürüldü. Kalanlar geri döndü.)^[489]

٢٧٢٥- عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ: قَدِمْنَا فَوَافَقَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَيْنَ الْفَتْحِ فَأَسْأَلُهُمْ لَنَا أَوْ قَالَ فَأَعْطَانَا مِنْهَا وَمَا قَسَمَ بِأَحَدٍ غَابَ عَنْ فَتْحِ خَيْبَرِ مِنْهَا شَيْئًا إِلَّا لِمَنْ شَهِدَ مَعَهُ إِلَّا أَصْحَابَ مَفِيقَيْنَا جَعَلُوا وَأَصْحَابَهُ فَأَسْأَلُهُمْ لَهُمْ مَعَهُمْ

2725 - Ebû Musa radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Biz (Habeşistan'dan) geldik. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in Hayber'i fethettiği zamana rastladık. Bize de hisse verdi.

Yahut Ebû Musa şöyle dedi: Bize de ondan verdi, Hayber'in fethinde orada bulunmayan hiçbir kimseye ganimetten bir şey taksim etmedi. Ancak onunla hazır bulunanlara taksim etti. (Bir de) bizim gemi halkına ki, Cafer-i Tayyar ve arkadaşlarına fetihde bulunanlarla birlikte hisse verdi.^[490]

İZAH

Habeşistan mühâceretinden dönüş Hayber'in fethine tesadüf ediyor. Medine'ye gelen muhacirler, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in Hayber gazasına çıktığını öğrenince doğru Hayber'e hareket ettiler. Vardıklarında Hayber fethedilmişti. Mal-i ganimet dağılıyordu. İslam uğrunda vatanlarını terk eden bu Müslümanlar, uzun hasret biter bitmez çileden sonra Medine'ye döndüklerinde yorgun argın Hayber'e yardıma koştuklarından bunlara özel muamele yapıldı. Askerin rızası ile onlara da ganimet malı verdi.

٢٧٢٦- عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَامَ

يَغْنِي يَوْمَ بَدْرٍ فَقَالَ: إِنَّ عُثْمَانَ انْطَلَقَ فِي حَاجَةِ اللَّهِ وَحَاجَةِ رَسُولِ اللَّهِ

وَأَنَا أَبَاحُ لَهُ فَضَرَبَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِسَهْمٍ وَلَمْ

يَضْرِبْ لِأَحَدٍ غَابَ غَيْرُهُ

2726 - İbn-i Ömer radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, (Bedir savaşı günü) ayağa kalktı. Ve, “Gerçekten Osman (bin Affan) Allah ve Rasûlü'nün hizmetine gitti. Ben onun namına biat ediyorum,” buyurdu. Bedir'de bulunmayanlardan yalnız onun için ganimetten hisse ayırdı. Başka hiç kimse için ayırmadı.

İZAH

Bedir savaşına çıkılacağı sırada hazreti Osman'ın hanımı Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in kızı Hazreti Rukiye ağır şekilde hasta idi. Hazreti Osman onunla ilgilendiği için Bedir savaşına çıkamamıştı. Hazreti Osman onun defnini yerine getirdi. Bu durum Allah'ın ve Rasûlü'nün hizmetinde oluşu demekti. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, sağ elini sol eli üzerine koyarak onun namına biat etti. Ve ganimet malından hazreti Osman'a hisse ayırdı.

152 - KADIN VE KÖLEYE DE GANİMETTEN HİSSE VERİLİR

٢٧٢٧- عَنْ يَزِيدَ بْنِ هُرْمُزٍ قَالَ: كَتَبَ نَجْدَةُ إِلَى ابْنِ عَبَّاسٍ يَسْأَلُهُ

عَنْ كَذَا وَكَذَا وَذَكَرَ أَسْيَاءَ وَعَنِ الْمَمْلُوكِ أَلَا فِي الْمَنِيِّ شَيْءٌ وَعَنِ النِّسَاءِ

هَلْ كُنْ يَخْرُجْنَ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهَلْ لَهُنَّ نَصِيبٌ فَقَالَ

ابْنُ عَبَّاسٍ لَوْلَا أَنْ يَأْتِيَ أَخْمُوَّةٌ مَا كَتَبْتُ إِلَيْهِ أَمَّا الْمَمْلُوكُ فَكَأَنَّ يَخْدَى

وَأَمَّا النِّسَاءُ فَقَدْ كُنَّ يَدَاوِينَ الْجَزَاحِي وَيَسْقِينَ الْمَاءَ

2727 - Yezid bin Hürmüz radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

(Havaricin başkanı) Necdet, İbn-i Abbas'a mektup yazdı. Birçok şey zikredip ondan şöyle meseleler soruyordu (bu arada) köleden soruyor. Ganimetten köleye bir şey var mı? Kadından soruyor, onlar Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in maiyetinde harbe çıkarlar mıydı? Ve onlara ganimetten hisse verilir mi? diyordu. İbn-i Abbas şöyle dedi: Eğer bu adamın ahmakça bir iş yapmayacağından emin olsaydım ona cevap yazmazdım. İbn-i Abbas ona şöyle cevap verdi. Kölelere gelince onlara da pay verilirdi. Kadınlar ise yaralıları tedavi ederler. Susuzlara su verirlerdi. Cevabını verdi.

İZAH

Bu hadis-i şerif kadınların harbe iştirak edip, yaralıları sararak hasta bakıcılık yapabileceklerine delalet eder.

Yezid bin Hürmüz el-Medenî radiyallahu anh:

Sikadır. Pek çok talebe yetiştirmiştir. Hicretin onsekizinci yılı doğdu. İbn-i Hıbban kendisini sikat arasında zikretmiştir. (Tehzib et-Tehzib, c. 11, s. 368)

٢٧٢٨ - عَنْ يَزِيدَ بْنِ هُرْمُزٍ قَالَ: كَتَبَ نَجْدَةُ الْحَزْرَوِيَّةُ إِلَى ابْنِ

عَبَّاسٍ تَسْأَلُهُ عَنِ النِّسَاءِ هَلْ كُنَّ يَشْهَدْنَ الْحَرْبَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهَلْ كَانَ يُضْرَبُ لَهُنَّ بِسَهْمٍ قَالَ: قَالَا كَتَبْتُ كِتَابَ ابْنِ

عَبَّاسٍ إِلَى نَجْدَةَ فَذَكَرْتُ يَخْضَرُونَ الْحَرْبَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ فَأَمَّا أَنَّهُ يُضْرَبُ لَهُنَّ بِسَهْمٍ فَلَا وَقَدْ كَانَ يُرْصَحُ لَهُنَّ

2728 - Yezid bin Hürmüz'den rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Haruralı Necdet, İbn-i Abbas'a mektup yazdı. Ona kadınlardan soruyordu. Onlar Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile harbe çıkarlar mıydı? Rasûlullah onlara hisse ayırır mıydı? diyordu. Yezid bin Hürmüz İbn-i Abbas'ın mektubunu Necdet'e ben yazdım (şöyle diyordu) dedi. Kadınlar Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in maiyetinde harbe çıkarlardı. Ama onlara hisse ayrılmazdı. Onlara az bir şey verilirdi. [\[491\]](#)

٢٧٢٩ - حَدَّثَنِي خُزَيْجُ بْنُ زِيَادٍ عَنْ جَدِّهِ أُمِّ أَبِيهِ أَنَّهَا خَرَجَتْ مَعَ

رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي غَزْوَةِ خَيْبَرَ سَادِسَ سِتِّ نِسْوَةٍ فَبَلَغَ

رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَبْعَتَ إِلَيْنَا فَجِئْنَا قَرَأَيْنَا فِيهِ فَاغْتَضَبَ

فَقَالَ مَعَ مَنْ خَرَجْتُمْ وَيَا بَنِي إِسْرَءِيلَ مَنْ خَرَجْتُمْ فَقُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ خَرَجْنَا

نَغْزِلُ الشَّعْرَ وَنُعِينُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَمَعَنَا دَوَاءُ الْجَرْحِ وَنَنَاوِلُ السَّهْمَ

وَنُسْقِي السَّوِيقَ فَقَالَ فَمَنْ خَرَجَ إِذَا فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْهِ خَيْبَرَ أَهْلَهُمْ لَنَا كُنَّا

أَسْهَمَ لِلزَّجَالِ قَالَ ثَلَاثُ لَهَا يَا جَدَّةُ وَمَا كَانَ ذَلِكَ قَالَتْ نَعَمْ

2729 - Haşr bin Ziyad'ın babaannesinden rivâyet edildiğine göre:

O Hayber seferine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in maiyetinde çıkan altı kadının altıncısı idi. (Ümmü Ziyad sözlerine şöyle devam etti.) Bizim çıktığımız Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e ulaştı. Bize haber gönderdi. Geldik. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'de öfke alametleri gördük: “Kiminle çıktınız? Ve kimin izni ile çıktınız?” buyurdu. Biz de, Ya Rasûlallah, biz yün eğirmek için çıktık. Bununla Allah yolunda hizmet edeceğiz. Yanımızda yaralıları tedavi için ilaçlar var. Okları toplarız. Kavrulmuş un bulamacı ile askerleri sularız, dedik. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Kalkın,” buyurdu. Hatta Allah ona Hayber'i fethedince erkeklere hisse verdiği gibi bize de hisse verdi.

Haşrec dedi ki: Ben, ey büyükanne, o hissenize düşen ne idi, dedim. Büyükannem, hurma idi, cevabını verdi.

٢٧٣٠- خَلَّتْنِي عُمَيْرُ مَوْلَى أَبِي اللَّحْمِ قَالَ: شَهِدْتُ غَيْبَةَ مَعَ

مَاذَنِي فَكَلَّمُوا فِي رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَمَرَ بِي فَقِيلَ لِي

سَيِّئًا فَإِذَا أَنَا أَبْرُهُ فَأَخْبِرَ أَنِّي مَمْلُوكٌ فَأَمَرَ بِي بِشَيْءٍ مِنْ خَزَائِنِ الْمَنَاحِ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: مَغْنَاءُ أَنَّهُ لَمْ يُسْهِمْ لَهُ قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَقَالَ أَبُو غُبَيْدٍ

كَانَ حَرَمَ اللَّحْمِ عَلَى نَفْسِهِ فَسَمَّى أَبِي اللَّحْمِ

2730 - Ebi'l-Lahm'ın azatlısı Umeyr'den: Hayber'in fethinde efendilerimin maiyetinde ben de hazır bulundum. Benim cesurluğumu Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e söylediler. Benim için emir verdi. Bana bir kılıç takıldı. Boyumun kısalığından onu sürüyordum. Benim köle olduğum haber verildi. Bana ev eşyalarından (tencere gibi) bir şey verilmesini emretti.

Ebû Dâvud dedi ki: Bunun manası Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona hisse tayin etmedi demektir.

Ebû Dâvud Ebû Ubeyd'in şöyle söylediğini belirtti: O zat kendisine eti haram kıldı. Bunun üzerine Ebil Lahm adı verildi.”^[492]

٢٧٣١- عَنْ جَابِرٍ قَالَ: كُنْتُ أُمِيعُ أَصْحَابِي الْخَاءَ يَوْمَ بَدْرٍ

2731 - Cabir radıyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Ben Bedir savaşı günü kuyunun dibine iner elimle arkadaşlarıma su doldururdum.

İZAH

Emihü: Ben kuyunun dibine iner elimle su doldururdum, demektir. Kuyuda su tükenir, kovaya gelmezse böyle yapıldı.

153 - GANİMET MALINDAN BİR MÜŞRIKE PAY VERİLEBİLİR Mİ?

٢٧٣٢- عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ يَخْنِي إِنْ رَجُلًا مِنَ الْمُشْرِكِينَ لِحَقِّ النَّبِيِّ

سَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِيُقَاتِلَ مَعَهُ فَقَالَ: إِزْجِعْ ثُمَّ اتَّفَقَا فَقَدْ إِنْ لَا

نَسْتَعِينُ بِمُشْرِكٍ

2732 - Aişe radıyallahu anha, Yahya bin Maîn'in rivâyetinde dedi ki: Müşriklerden bir adam Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in maiyetinde savaşmak için iltihak etti. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona “Dön,” buyurdu. Hadisin bundan sonraki lafızlarında Müseddet ve Yahya bin Maîn ittifak ettiler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Biz bir müşrikten yardım istemeyiz,” buyurdu.^[493]

154 - ATLI MÜCAHİTLERİN GANİMETLERDEKİ PAYI

٢٧٣٣- عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَتَاهُم

لِرَجُلٍ وَلِقَرِيبِهِ ثَلَاثَةُ أَشْهُمٍ سَهْمًا لَهُ وَسَهْمَيْنِ لِقَرِيبِهِ

2733 - İbn-i Ömer radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, bir adamla atı için üç hisse ayırdı. Bir hisse kendisine iki hisse de atına ayırdı. [\[494\]](#)

٢٧٣٤ - حَدَّثَنِي أَبُو عَمْرٍو عَنْ أَبِيهِ قَالَ أَتَيْتَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَوَيْعَةَ نَعْرٍ وَمَعَنَا فَرَسٌ فَأَعْطَى كُلَّ إِنْسَانٍ مِنَّا سَهْمًا وَأَعْطَى

لِلْفَرَسِ سَهْمَيْنِ

2734 - Ebû Amra'nın babasından rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Biz dört kişi Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e geldik, maiyetimizde bir de at vardı. Bizden her bir insana birer hisse verdi. Ata ise iki hisse verdi.

٢٧٣٥ - عَنْ أَبِي عَمْرٍو بِسَهْمَانَا إِلَّا أَنَّهُ قَالَ ثَلَاثَةَ نَعْرٍ زَادَ فَكَانَ

لِلْفَارِسِ ثَلَاثَةُ أَشْهُمٍ

2735 - Ebû Amra'dan geçen bu hadisin manası rivâyet edildi. Ancak o, rivâyetinde biz üç kişi idik, dedi. Ebû Amra'nın bu rivâyetinde şu ziyade var. (Atlı askere üç sehim verildi.)

155 - ATA BİR HİSSE VERİLECEĞİNİ SÖYLEYENLERİN DELİLLERİ

٢٧٣٦ - عَنْ عَمْرِو مُجْمَعِ بْنِ جَارِيَةَ الْأَنْصَارِيِّ وَكَانَ أَحَدَ الْقُرَاشِيِّينَ

الَّذِينَ قَرَأُوا الْقُرْآنَ قَالَ سَمِعْنَا الْحَدِيثَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ قُلْنَا انْصَرَفْنَا عَنْهَا إِذَا النَّاسُ يَهْزُونَ الْأَبَاغِرَ فَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ

لِيُعْطِيَ عَا لِنَّاسٍ قَالُوا أَوْجِي إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

فَخَرَجْنَا مَعَ النَّاسِ نُوجِفُ فَوَجَدْنَا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَاقِفًا
عَلَى رَاحِلَتِهِ عِنْدَ كَزَاعِ النَّعِيمِ فَلَمَّا اجْتَمَعَ عَلَيْهِ النَّاسُ قَرَأَ عَلَيْهِمْ «إِنَّا
نَخْتَارُ لَكَ نَحْمًا مِثْنًا» فَقَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ «أَفْتَحَ هُوَ؟» قَالَ: نَعَمْ
وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ إِنَّهُ لَفَتَحَ فَفُتِحَتْ خَيْرٌ عَلَى أَهْلِ الْحَذِيثَةِ
لَقَسَمَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى ثَمَانِيَةِ عَشْرَ سَهْمًا وَكَانَ
الْحَبَشِيُّ أَلْفًا وَخَمْسَ مِائَةٍ فِيهِمْ ثَلَاثُ مِائَةٍ فَارِسٌ فَأَعْطَى الْفَارِسَ سَهْمَتَيْنِ
وَأَعْطَى الرَّاحِلَ سَهْمًا
قَالَ أَبُو دَاوُدَ: حَدِيثُ أَبِي مُعَاوِيَةَ أَصَحُّ وَالْعَمَلُ عَلَيْهِ وَأَرَى الْوَهْمَ
فِي حَدِيثِ مُجْتَمِعِ أَنَّهُ قَالَ ثَلَاثُ مِائَةٍ فَارِسٍ وَكَانُوا يَأْتِيهِمْ فَارِسٌ

2736 - Kur'ân'ı güzel bir şekilde okuyanlardan biri olan Mucammi bin Cârîyetel-Ensârî'den rivâyet edildiğine göre o dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in maiyetinde Hudeybiye'de hazır bulunduk. Döndüğümüzde insanlar develerini koşturmak için onları özengiliyorlardı. İnsanlardan bir kısmı diğerine; halka ne oluyor da hayvanlarını böyle koşturuyorlar, dedi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e vahy olundu dediler. İnsanlarla beraber çıktım. (atlarımızı) mahmuzluyorduk. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'i, Kura-ı gamîm denen yerde devesi üzerinde duruyor bulduk. İnsanlar onun yanına toplandığında onlara, “Biz sana açık bir fetih açtım,” mealindeki ayeti okudu. Bir zat, “Bu fetih midir? Ya Rasûlallah, dedi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Nefsim kudretinde olan Allah'a yemin ederim ki, o fetih (Fetih haberi)dir,” buyurdu. Hayber ganimetini Hudeybiye'de bulunanlara taksim etti. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, onu on sekiz sehme ayırdı. Ordu bin beş yüz kişiydi. Üç yüz atlı vardı. Atlılara iki hisse, yayalara birer hisse verdi. Ebû Dâvud dedi ki: Ebû Muaviye'nin hadisi daha sahihtir. Amelde onun üzerinedir. Mucammi'in

hadisinde vehim görüyorum. Çünkü o, üç yüz süvari dedi. Halbuki süvariler iki yüz kişiydi.

İZAH

Ebû Muaviye'nin hadisi iki bin yedüyüz otuz üç nolu hadistir.

Mucammi bin Cârîyetel Ensarî radiyallahu anh: Ashab-ı kiramdandır. Ensarın Evs koluna mensuptur. Asr-ı Saadet'te Kur'an ayetlerini cem edenlerden biridir. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den rivâyette bulunmuştur. Kendisinden oğlu Yakub, kardeşi Abdurrahman Amr bin Vasile rivâyette bulunmuştur. Askerî, Hazreti Muaviye'nin hilafetinde olduğunu zikreder. (Tezhip, c. 7, s. 47)

156 - GAZİLERE GANİMET HİSSESİNDEN FAZLA OLARAK VERMEK

٢٧٣٧- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

يَوْمَ بَدْرٍ مَنْ فَعَلَ كَذَا وَكَذَا فَلَهُ مِنَ الثَّغْلِ كَذَا وَكَذَا قَالَ فَتَقَدَّمَ الْغَنِيَانُ وَلَزِمَ

الْمَشِيخَةُ الزَّانِبَاتِ فَلَمْ يَبْرَحُوا قُلْنَا فَتَنَعَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ قَالَ الْمَشِيخَةُ كُنَّا

رِدَاءَ لَكُمْ لَوْ أَنَّهُمْ شَرُّكُمْ لَهَيْتُمْ إِلَيْنَا فَلَا تَذْهَبُوا بِالْمَغْنَمِ وَتَبْقَى قَائِمِي الْغَنِيَانُ

وَقَالُوا جَعَلَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَنَا فَأَنْزَلَ اللَّهُ «يَسْأَلُكَ

عَنِ الْأَنْفَالِ قُلِ الْأَنْفَالُ لِلَّهِ وَالرَّسُولِ» إِلَى قَوْلِهِ «كَمَا أَخْرَجَكَ رَبُّكَ مِنْ

بَيْتِكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّ فَرِيقًا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ لَكَارِهُونَ» يَقُولُ فَكَانَ ذَلِكَ غَيْرًا

لَهُمْ فَكَذَلِكَ أَيْضًا فَأَطِيعُونِي فَإِنِّي أَعْلَمُ بِعَاقِبَةِ هَذَا مِنْكُمْ

2737 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Bedir günü Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Kim şöyle şöyle yaparsa ziyade ganimetten kendisine şöyle şöyle var,” buyurdu. Gençler ilerlediler. İhtiyarlar bayrağı tuttular, ondan ayrılmadılar. Allah onlara fethi

müyesser edince ihtiyarlar dediler ki: (Ey gençler), biz size yardımcı idik. Eğer bozulsaydınız bize dönecektiniz.

Ganimeti hep götürmeyiniz. Biz ganimetsiz kalıyoruz. Gençler (onlara ganimet vermekten) kaçındılar ve Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onu bize kıldı, dediler. Bunun üzerine Enfal suresinin, “Sana harp ganimetlerinden sorarlar, de ki enfal Allah ve Rasûlünündür,” mealindeki birinci ayetten, “Rabbin seni hak uğrunda evinden çıkarttığı zamanda gerçekten mü’minlerden bir zümre muhakkak ki isteksizdiler,” ayetine kadar indi. İbn-i Abbas bunları anlatırken şöyle diyordu: Harbe çıkmak ve ganimetlerin eşit şekilde dağıtılması onlar için daha hayırlı oldu. İşte böylece geçtiği gibi, “Bana itaat edin, bunun sonunu ben sizden daha iyi bilirim,” buyurdu.

٢٧٣٨- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ

يَوْمَ بَنِي نَضْلَ قَبِيلًا فَلَهُ كَذَا وَكَذَا وَمَنْ أَسْرَ أُسِرُوا فَلَهُ كَذَا وَكَذَا ثُمَّ

سَأَلَ نَحْوَهُ وَحَدِيثُ خَالِدٍ أَتَمُّ

2738 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Bedir günü Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Kim bir kafir öldürmüş ise ona şöyle şöyle, (mükafat) var. Kim bir düşmanı esir ederse ona şöyle şöyle var,” buyurdu. Sonra hadisi bir önceki hadis gibi sevk etti. Halid'in hadisi bundan daha tamamdır.

٢٧٣٩- حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ زَكَرِيَّا بْنِ أَبِي زَائِدَةَ قَالَ: أَخْبَرَنِي دَاوُدُ

بِهَذَا الْحَدِيثِ بِإِسْنَادِهِ قَالَ: فَقَسَمَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

بِالسَّوَاءِ وَحَدِيثُ خَالِدٍ أَتَمُّ

2739 - Yahya bin Zekeriya bin Ebû Zaide dedi ki: Şu hadisi aynı isnadla bana Dâvud haber verdi. Ve şöyle dedi: Ganimeti Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem müsavi olarak taksim etti, Halid'in hadisi daha tamamdır.

İZAH

Yahya bin Zekeriya bin Ebû Zaide: Küfe'nin benam alimlerindendir. Yahya el-Kaddam Küfe'de bana en çok muhalefet eden Yahya bin Zekeriya idi, diyor.

Yahya bin Main onun hakkında sikadır, diyor. Medain'de kadı iken 182 tarihinde vefat etmiştir. Küfe'de ilk kitap telif eden zat Yahya bin Zekeriya idi. (Tehzib, c. 11, s. 210)

٢٧٤٠- عَنْ مُصَنَّبِ بْنِ سَخْبَرٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: جِئْتُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ بَدْرٍ بِسَيْفٍ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ قَدْ ضَمَّنِي

صَدْرِي الْيَوْمَ مِنَ الْعَدُوِّ فَهَبْ لِي هَذَا السَّيْفَ قَالَ إِنَّ هَذَا السَّيْفَ لَيْسَ

لِي وَلَا لَكَ فَلَمَحَبْتُ وَأَنَا أَهْرُلُ يُعْطَاهُ الْيَوْمَ مَنْ لَمْ يَلِ بِلَايٍ فَبَيْنَمَا نَا

إِذْ جَاءَنِي الرَّسُولُ فَقَالَ أَجِبْ فَطَنَنْتُ أَنَّهُ نَزَلَ فِي شَيْءٍ يَكَلَامِي فَجِئْتُ

فَقَالَ لِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّكَ سَأَلْتَنِي هَذَا السَّيْفَ وَلَيْسَ هُوَ

لِي وَلَا لَكَ وَإِنَّ اللَّهَ قَدْ جَعَلَهُ لِي فَهُوَ لَكَ لَمْ تَقْرَأْ «يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَنْفَالِ

قُلِ الْأَنْفَالُ لِلَّهِ وَالرَّسُولِ» إِلَى آخِرِ الْآيَةِ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: قِرَاءَةُ ابْنِ مَسْعُودٍ يَسْأَلُونَكَ الْأَنْفَالِ

2740 - Musab bin Sa'd'ın babası tarafından rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Bedir günü Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e bir kılıç getirdim ve ey Allah'ın Rasûlü, gerçekten Allah düşmanla savaşmaktan sadırma bugün şifa verdi (onlardan intikam aldım) binaenaleyh şu kılıcı bana hîbe et, dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Bu kılıç ne benim ne de senindir," buyurmuştu.

Ben şöyle diyerek gidiyordum. Bu gün bu kılıç benim başıma gelenler gibi, kendisinin başına gelmeyen bir kişiye verilecektir. Ben öyle devam ederken bir de Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in gönderdiği elçi bana geldi ve icabet et, gel dedi. Ben de sözüm üzerine hakkımda bir ayet indi zannettim. Bunun üzerine geldim.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bana şöyle dedi: “Sen bu kılıcı benden istedin, o zaman ne benim ne de senindir. Allah Teâlâ onu bana verdi. (Ben de onu sana veriyorum) o senindir,” buyurdu. “Sana harp ganimetlerinden sorarlar. De ki: Harp ganimetleri Allah ve Rasûlü’nündür,” ayetini sonuna kadar okudu.

Ebû Dâvud dedi ki: İbn-i Mes’ud’un kıraati “yes’elûneke ani’n-nefli” şeklindedir. [495]

İZAH

Bedir ganimetinde çıkan ihtilaf üzerine enfal suresi ve bu surenin 41. ayeti indi. Mal-i ganimetin beşte biri Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e ayrıldı. Geri kalanı genç ve ihtiyarlar arasında taksim edildi.

Lem Yübli Bela-i: Benim yaptığım gibi yapamayan, demektir.

157 - ORDU İÇERİSİNDEN GÖNDERİLEN SERİYYEYE ZİYADE GANİMET VERİLMESİ

٢٧٤١- عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: بَعَثَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

بِإِي جَيْشٍ قِبَلَ نَجْدٍ وَأَبْعَثْتُ سَرِيَّةً مِنْ الْجَيْشِ فَكَانَ سَهْمَانُ الْجَيْشِ

اِثْنَيْ عَشَرَ بَعِيرًا اِثْنَيْ عَشَرَ بَعِيرًا وَنُقِلَ أَهْلُ السَّرِيَّةِ بَعِيرًا بَعِيرًا فَكَفَّتْ

سَهْمَانُهُمْ ثَلَاثَةَ عَشَرَ ثَلَاثَةَ عَشَرَ

2741 - İbn-i Ömer radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, bizi bir askerî birlik içerisinde seriyye olarak Necid tarafına gönderdi. Seriyye ordudan ayrıldı (yaptığımız baskın sonunda bizim) seriyyenin (her birinin) hisseleri on ikişer deve. Askerin hissesi on iki deve idi. Hazreti Peygamber seriyye fertlerine birer deve daha verdi. Seriyyede bulunanların hisseleri on üçer deve oldu.

٢٧٤٢- قَالَ الْوَلِيدُ يَغْنِي ابْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثْتُ ابْنَ الْمُبَارَكِ بِهَذَا

الْحَدِيثِ قُلْتُ وَكَذَا حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي فَرْوَةَ عَنْ نَافِعٍ قَالَ لَا تَعْدِلُ مَنْ

سَمِعْتَ بِمَالِكٍ هَكَذَا أَوْ نَحْوَهُ يَغْنِي مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ

2742 - Velid bin Müslim dedi ki: Bu hadisi İbn-i Mübarek'e haber verdim. Ve bunu bize aynı şekilde İbn-i Ebî Firve, Nafi'den rivâyet ederek haber verdi, dedim. İbn-i Mübarek dedi ki: Senin ismini verdiğin Şuayb ve Ebî Firve Malik'e denk olamaz. İbn-i Mübarek, böyle veya buna benzer bir şey söyledi. Malik'le, Malik bin Enes'i kast etmişti.

٢٧٤٢- عَنْ ابْنِ عُمرَ قَالَ: بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

سَرِيَّةً إِلَى نَجْدٍ فَخَرَجْتُ مَعَهَا فَأَصْبَحْنَا نَعْمًا كَثِيرًا فَتَقَلَّلْنَا أَمِيرَنَا بِعِيرَا بَعِيرَا

لِكُلِّ إِنْسَانٍ ثُمَّ قَدِمْنَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَسَمَ بَيْنَنَا

عَشِيرَتَنَا فَأَصَابَ كُلَّ رَجُلٍ مِثْلُ اثْنَيْ عَشَرَ بَعِيرًا بَغْدَ الْخُمُسِ وَمَا خَاصَّتْنَا

رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِأَلْبِي أَعْطَانَا صَاحِبَتَنَا وَلَا غَابَ عَلَيْهِ

بَغْدَ مَا صَنَعَ فَكَانَ لِكُلِّ رَجُلٍ مِثْلُ ثَلَاثَةِ عَشَرَ بَعِيرًا يَنْفِلُهُ

2743 - İbn-i Ömer radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Necid tarafına bir seriyye gönderdi. O, seriyye ile ben de çıktım. Derken (ganimet olarak) çok deve elde ettik. Kumandanımız bizden her askere birer deve verdi. Sonra Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e geldik, ganimetimizi aramızda taksim etti. Beşte biri çıktıktan sonra bizden her bir zata on iki deve düştü. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, kumandanımızın bize verdiğini hesaba katmadı. Ve onun yaptığını ayıplamadı da. Bir fazla ile beraber bizden her bir zatın on üç devesi oldu.

٢٧٤٣- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

بَعَثَ سَرِيَّةً فِيهَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمرَ بَنِي نَجْدٍ فَخَرَجُوا إِلَى بَيْتِ كَثَافَتِ

شَهْمَانَهُمُ اثْنَيْ عَشَرَ بَعِيرًا وَنَقَلُوا بَعِيرًا بَعِيرًا رَأَى ابْنُ مَوْهَبٍ فَلَمْ يَخْزِهِ

رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

2744 - Abdullah bin Ömer radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Necid tarafına bir seriyye gönderdi. İçinde Abdullah bin Ömer de vardı. Çok deve ganimet elde ettiler. Hisseleri onikişer deve oldu. Birer deve de fazla (nefel) alarak ikram olundular. Ravîlerden İbn-i Mevheb rivâyetinde şunu ziyade etti. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, bu taksimi değiştirmede. [496]

٢٧٤٥- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: بَعَثَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

فِي سَرِيَّةٍ فَبَلَغَتْ شُهُمَانَنَا اثْنَيْ عَشَرَ بَعِيرًا وَنُفْلًا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعِيرًا بَعِيرًا

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: زَوَاهُ بُرْدُ بْنُ سِنَانٍ عَنْ نَافِعٍ مِثْلَ حَدِيثِ عَبْدِ اللَّهِ

وَزَوَاهُ أَيُّوبُ عَنْ نَافِعٍ مِثْلَهُ إِلَّا أَنَّهُ قَالَ وَنُفْلًا بَعِيرًا بَعِيرًا لَمْ يَذْكُرِ الشَّيْءَ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

2745 - Abdullah bin Ömer'den rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, bizi bir seriyyede gönderdi. Hisselerimiz on iki deveye ulaştı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, bize fazla (nefel) olarak birer deve verdi.

Ebû Dâvud dedi ki: Bürd bin Sinan, Nafi'den Ubeydullah'ın hadisinin benzerini rivâyet etti. Eyyüb de Nafi'den bunun benzerini rivâyet etti. Ancak, o dedi ki: Biz birer deve fazla ikram olunduk, dedi de Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'i zikretmedi. [497]

٢٧٤٦- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

قَدْ كَانَ يُنْفِلُ بَغْضَ مَنْ يَتَغَدَّى مِنَ السَّرَايَا لِأَتَقِيهِمْ خَاصَّةَ النَّفْلِ سِوَى

قَسَمِ عَامَّةِ الْجَيْشِ وَالْخُمْسِ فِي ذَلِكَ وَاجِبٌ كُلُّهُ

2746 - Abdullah bin Ömer radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem gönderdiği seriyyeler içerisinde bazı kimselere ordunun genel olarak hissesine düşen payın haricinde özel olarak fazla (nefel) verirdi.

(İbn Ömer dedi ki:) Ancak (ganimet ile nefelin) her ikisinin de (verilmesinden önce) humusun (beşte birin) çıkarılması gerekir.

İZAH

Şu hadise göre ganimetin tamamından beşte bir Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in emrine ayrılır. Geri kalandan taltifi gerekenlere pay verilir. Sonra da ordu arasında taksim edilir.

٢٧٤٦- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

خَرَجَ يَوْمَ بَدْرٍ فِي ثَلَاثِ مِائَةٍ وَخَمْسَةِ عَشَرَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: « أَلَلُّهُمُ إِنْهُمْ حُفَاةٌ فَأَحْبِلُهُمُ أَلَلُّهُمُ إِنْهُمْ عُرَاةٌ فَأَكْسِيهِمُ

أَلَلُّهُمُ إِنْهُمْ جِئَاعٌ فَأَشْبِغُهُمُ فَفَتَحَ اللَّهُ لَهُ يَوْمَ بَدْرٍ فَأَنْقَلَبُوا حِينَ انْقَلَبُوا وَمَا

بَيْنَهُمْ رَجُلٌ إِلَّا وَقَدْ رَجَعَ بِجَمَلٍ أَوْ جَمَلَيْنِ وَاقْتَسَمُوا وَتَشَبَّهُوا

2747 - Abdullah bin Amr radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Bedir günü üçyüzonbeş kişi ile çıktı, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Allah’ım onlar yayadır. Onları bindir. Onlar çıplaktır, onları elbiselendir. Allah’ım, onlar açtırlar onları doyur.” Allah, Bedir günü ona fethi müyesser kıldı. Döndükleri vakit onlardan her zat ancak bir veya iki deve ile döndüler. Elbiseli ve karnı tok olarak döndüler.

158 - BEŞTE BİR GANİMET, NEFLDEN ÖNCE AYRILMALI DİYENLERİN DELİLLERİ

٢٧٤٨- عَنْ حَبِيبِ بْنِ مَسْلَمَةَ الْفَيْهَرِيِّ أَنَّهُ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ الثَّلَاثُ بَعْدَ الْخُمْسِ

2748 - Habib bin Mesleme el-Fihri'den rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, (ganimetten) beşte birden geri kalanın üçte birini fazla olarak verirdi. [\[498\]](#)

٢٧٤٩- عَنْ حَبِيبِ بْنِ مَسْلَمَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

كَانَ يَقُولُ الرَّابِعَ بَعْدَ الْخُمْسِ وَالثَّلَاثَ بَعْدَ الْخُمْسِ إِذَا قُفِلَ

2749 - Habib bin Mesleme'den rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, beşte birden geri kalanın dörtte birini fazla olarak verirdi. Harpten döndüğü vakitte beşte birden sonra arta kalanın üçte birini fazla olarak verirdi.

İZAH

Habib bin Mesleme radiyallahu anhu Şam'a görevlendirilen zatlardandır. Sahabeden olup olmadığı şüphelidir. Vâkidî'ye göre, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in vefatında on iki yaşında idi. Kendisi Rumlara çok saldırıda bulunduğu için Habib er-Rûmi denilmiştir. Hazreti Muaviye'nin bütün harplerinde bulunmuştur. Faziletli, duası makbul bir zattır. Hicretin kırk ikinci yılında vefat etmiştir. (Tehzib, c. 2, s. 191)

٢٧٥٠- سَمِعْتُ مَكْحُولًا يَقُولُ كُنْتُ عَبْدًا بِبَيْتٍ لَا امْرَأَةَ مِنْ بَنِي

هَذِيلٍ فَأَخَذْتُهَا فَمَا خَرَجْتُ مِنْ بَيْتِهَا وَبِهَا عِلْمٌ إِلَّا خَرَجْتُ عَلَيْهِ فِيمَا أَرَى

ثُمَّ أَتَيْتُ الْحِجَازَ فَمَا خَرَجْتُ مِنْهَا وَبِهَا عِلْمٌ إِلَّا خَرَجْتُ عَلَيْهِ فِيمَا أَرَى ثُمَّ

أَتَيْتُ الْبُرْقُوقَ فَمَا خَرَجْتُ مِنْهَا وَبِهَا عِلْمٌ إِلَّا خَرَجْتُ عَلَيْهِ فِيمَا أَرَى ثُمَّ أَتَيْتُ

الشَّامَ فَغَزَوْتُهَا كُلَّ ذَلِكَ أَسْأَلُ مِنَ الثَّقَلَيْنِ فَلَمْ أَحْجِدْ أَحَدًا يُخْبِرُنِي بِهِ بِشَيْءٍ

عَنِّي لَقِيتُ شَيْخًا يَقُولُ لَهُ زِيَادُ بْنُ جَلْبَةَ التَّمِيمِيُّ قُلْتُ لَهُ هَلْ سَمِعْتَ مِنْ

الثَّقَلَيْنِ شَيْئًا قَالَ نَعَمْ سَمِعْتُ حَبِيبَ بْنَ مَسْلَمَةَ الْفَهْرِيُّ يَقُولُ شَهِدْتُ النَّبِيَّ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَقَلَ الرَّبْعَ فِي الْبَدَاةِ وَالْثَلَاثَ فِي الرَّجْعَةِ

2750 - (Asıl adı Abdullah b. es-Sâmî) olan Mekhul'dan rivâyet edildiğine göre diyor ki:

Ben Mısır'da Benî Hüzeyl'den bir kadının kölesi idim. Beni azat etti. Mısır'da mevcut olan ilimleri almadan oradan çıkmadım. Kanaatimce ancak o ilimleri almış olarak çıktım. Sonra hicaza geldim. Orada olan ilimleri almadan çıkmadım. Kanaatimce orada mevcut ilimleri aldım. Sonra Irak'a geldim, orada mevcut ilimleri almadan çıkmadım. Kanaatime göre oradaki ilimleri de aldım. Sonra Şam'a geldim, orayı kalburladım. Nefil'den (mal-i ganimette hisseden ayrı ikram için verilenden) sordum. Onun hakkında bana bir şey haber verecek kimse bulamadım. Ziyad bin Cariyetel temimi adı verilen bir ihtiyara geldim. Ona Nefl hakkında bir şey işittin mi? dedim. Evet Habib bin Mesleme (el-Fihri'yi) şöyle derken işittim, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e şahit oldum (sefere) başlangıçta ganimetin dörtte birini, dönüşte üçte birini ikramiye olarak verirdi, dedi. [\[499\]](#)

İZAH

Ganimet malının beşte biri devlete verilir. Geri kalandan dörtte biri sefer başlangıcında üçte biri de sefer dönüşünde ikramiye olarak verilirdi.

159 - SERİYYENİN ELDE ETTİĞİ MALLARI ORDUYA GÖNDERMESİ

٢٧٥١- عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ

اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمُشْلُوكُونَ تَنَاقَاةً وَمَاؤُهُمْ يَسْخَى بِلُحْيَتِهِمْ

أَذْنَاهُمْ وَيُجِيرُ عَلَيْهِمْ أَقْصَاهُمْ وَهُمْ يَدُّ عَلَى مَنْ سِوَاهُمْ يَزْدُ مُشْلُوكُهُمْ

عَلَى مُضْغِيهِمْ وَمُنْشَرِيهِمْ عَلَى قَاعِيهِمْ لَا يَقْتُلُ مُؤْمِنٌ بِكَافِرٍ وَلَا ذُو

عَهْدٍ فِي غَلَبَةٍ وَلَمْ يَذْكُرْ ابْنُ إِسْحَاقَ الْقَوَدَ وَالْكَافِلَةَ

2751 - Amr bin Şuayb babası vasıtasıyla dedesinden rivâyet ettiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem “Müslümanların kanları (kıymetçe) birbirine eşittirler. Müslümanların (sayıca) en azı bile onların zimmetleri uğrunda koşar. En uzakta olanları dahi onlar adına eman verir. Kendilerinin dışındaki kimselere karşı bir el (tek güç) hükmündedirler. Kuvvetlileri zayıflarına mal-i ganimetten verirler. Seriyeye çıkanlar oturanlara verirler. Bir mü’min bir kafir karşılığında öldürülemez ve ahd sahibi ahdî içerisinde öldürülemez.”

İbn-i İshak kıssası zikretmedi. [\[500\]](#)

İZAH

Müslümanların kanları müsavidir. Kısasta, diyetle zengin fakire üstün olamaz. En aşağı mertebede olanları bile onların emanıyla sa’y eder. Kafirlerden tek kişi de olsa mü’minlerin yurdunda onların emanı için gayret eder. Veya mü’minlerin kadın, köle gibi en zayıfları bile bütün mü’minlerin taşıdığı eman verme salahiyetini taşır.

Mesela: Bir kadın bir müşrike eman verse bütün mü’minler bu kadının emanına saygı gösterirler. Kafirin sa’yine müsaade ederler. En uzakta olanlar üzerine eman verirler. Bazı mü’minlerin evleri her ne kadar uzak ise de bir kafirle bir anlaşmada bulunduğunda onu hiç kimsenin bozmaya salahiyeti yoktur. Onlar başkalarına yardım ederler. Düşmana karşı elbirliklidirler.

٢٧٥١- حَدَّثَنِي إِبْنُ أَبِي نَضْرَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنُ

عَبَّاسَةَ عَلَى إِبْلِهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَتَلَ رَايِعِيهَا فَخَرَجَ

يَعْلُوذُهَا هُوَ وَأَنَاسُ مَعَهُ فِي خَيْلٍ فَجَعَلْتُ وَجْهِي قِبَلَ الْمَلِيَّةِ ثُمَّ نَادَيْتُ

ثَلَاثَ مَرَّاتٍ يَا صَبَاحَةَ ثُمَّ اتَّبَعْتُ الْقَوْمَ فَجَعَلْتُ أَرْبِي وَأَغْرَضْتُهُمْ فَإِذَا

رَجَعْتُ إِلَيَّ فَأَرِسُ جَلَسْتُ فِي أَصْلِ شَجَرَةٍ خَشِيَ مَا خَلَقَ اللَّهُ شَيْئًا مِنْ ظَهْرِ

الَّذِي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَّا جَعَلْتُهُ وَزَاءَ ظَهْرِي وَحَتَّى أَكْثَرَ مِنْ
ثَلَاثِينَ رُمْحًا وَثَلَاثِينَ بَرْقَةً يَسْتَحْجُونَ بِهَا ثُمَّ أَنَا هُمْ عَيْنُهُ مَذْدًا فَقَالَ لِيَقُمْ
إِلَيْهِ نَقَرٌ مِنْكُمْ فَقَامَ إِلَيَّ أَرْبَعَةٌ مِنْهُمْ فَصَعِدُوا الْجَبَلَ فَلَمَّا أَسْمَعْتُهُمْ قُلْتُ
أَتَعْرِفُونِي قَالُوا وَمَنْ أَنْتَ قُلْتُ أَنَا ابْنُ الْأَكْحَرِ وَالَّذِي كَرَّمَ وَجْهَ مُحَمَّدٍ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَطْلُبُنِي رَجُلٌ مِنْكُمْ فَيَنْزِلُنِي وَلَا أَطْلُبُهُ فَيَقْرُبُنِي
فَمَا يَرِخْتُ حَتَّى تَنْظُرْتُ إِلَى قَوَارِيسِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
يَسْتَحْلِلُونَ الشَّجَرَ أَوَّلَهُمُ الْأَخْزَمُ الْأَسَدِيُّ فَيَلْحَقُ بِعَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَيْنَةَ
وَيَغْلِبُ عَلَيْهِ عَبْدُ الرَّحْمَنِ فَاخْتَلَفَا طَعْنَتَيْنِ فَعَقَرَ الْأَخْزَمُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ
وَوَطَعَنَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ فَقَتَلَهُ فَتَحَوَّلَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ عَلَى قُرَيْشِ الْأَخْزَمِ فَيَلْحَقُ
أَبُو قَتَادَةَ بِعَبْدِ الرَّحْمَنِ فَاخْتَلَفَا طَعْنَتَيْنِ فَعَقَرَ بِأَبِي قَتَادَةَ وَقَتْلَهُ أَبُو قَتَادَةَ
تَحَوَّلَ أَبُو قَتَادَةَ عَلَى قُرَيْشِ الْأَخْزَمِ ثُمَّ جِئْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ عَلَى الْمَاءِ الَّذِي جَلَسَتْهُمْ عَنْهُ ذُو قَرْدٍ فَإِذَا نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي خَمْسِينَ مِائَةً فَأَغْطَيْتُ سَهْمَ الْقَارِيسِ وَالزَّاجِلِ

2752 - İyas'ın babası Seleme bin Ekva'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Abdurrahman bin Uyeyne, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in develerine baskın yapıp, çobanını öldürmüş, yanındaki süvarilerle beraber develeri sürüp gitmişti. Bunun üzerine ben yönümü Medine tarafına çevirdim. Sonra üç defa yetişin! diye bağırdım.

Sonra, o cemaatin peşine takıldım. Ok atıyor, onları yaralıyordum. Bir atlı bana döndüğünde bir ağacın köküne oturup (gizleniyor onlara ok atıyordum). Hatta Allah (c.c) Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e yarattığı binek hayvanlarından ne varsa (onların hepsini kurtarıp) arkamda bıraktım.

Düşman, hafiflemek için yere otuzdan fazla okla, otuzdan fazla cübbe attilar. Daha sonra onlara imdat için Uyeyne geldi. Ve ona içinizden bir kişi ona kalksın, dedi. Onlardan dört kişi beni haklamak için kalktılar. Dağa çıktılar.

Onlara işittirecek kadar yaklaştığımda, beni biliyor musunuz, dedim.

Sen kimsin, dediler.

Ben İbn-i Ekva'yım, dedim. Muhammed'in yüzünü Keremli kılan Allah'a yemin ederim ki; bir kimse beni tutmak isterse bana yetişemez, ben de onu tutmak istersem benden kurtulamaz, dedim.

Ben yerimden ayrılmadım. Bir de baktım ki: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in süvarileri ağaçların arasına giriyorlardı. En önde Ahram el-Esedî vardı. Abdurrahman bin Uyeyne'ye yetişti. Abdurrahman ona karşılık veriyordu. Sırayla iki süngü hamlesi yaptılar. Ahram, Abdurrahman'ın atını yaraladı. Abdurrahman da Ahram'ı süngüledi, öldürdü. Abdurrahman Ahram'ın atına atladı. Bu arada Ebû Katade Abdurrahman'a yetişti, sırayla ikişer süngü hamlesi yaptılar. O, Ebû Katade'nin atını öldürdü. Ebû Katade de Abdurrahman'ı öldürdü. Ebû Katade Ahram'ın atına bindi, sonra ben onları kovduğumuzu bildirmek üzere kared suyunun başında bulunan Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına geldim. Birde ne göreyim Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, beş yüz kişinin arasında idi. Bana o gün hem süvari ve hem yaya hissesi verdi. [\[501\]](#)

İZAH

Bürde: Dört köşeli küçük siyah kilimdir. Bedevîler onu cübbe gibi sırtlarına alırlar.

Yâsabahah: Düşman baskını gibi anlarda imdat için kullanılan bir tabirdir.

160 - ALTIN VE GÜMÜŞTEN VE İLK GANİMETTEN NEFEL (İKRAMİYE) VERMEK

٢٧٥٢- عَنْ أَبِي الْجَوْنَيْنِ الْجَزَمِيِّ قَالَ أَصَبْتُ بِأَرْضِ الرُّومِ جَوْهَةً

خَمْرَاءَ فِيهَا دَنَابِيرُ فِي إِمْرَةٍ مُعَاوِيَةَ وَعَلَيْنَا رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ بَنِي سُلَيْمٍ يُقَالُ لَهُ مَعْنُ بْنُ يَزِيدَ فَأَتَيْتُهُ بِهَا فَقَسَمَهَا
بَيْنَ الْمُسْلِمِينَ وَأَعْطَانِي مِنْهَا بِضَلَّ مَا أَعْطَى رَجُلًا مِنْهُمْ ثُمَّ قَالَ: لَوْلَا أَنِّي
سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لَا نَقْلُ إِلَّا بَعْدَ الْخُمُسِ
لَأَقْعَلَيْتُكَ ثُمَّ أَخَذَ يَخْرُشُ عَلَيَّ مِنْ نَعِيبِهِ فَأَتَيْتُ

2753 - Ebû Cüveyriye el-Cermî radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Muaviye'nin emirliği sırasında Rum topraklarında bir kırmızı çömlek buldum. İçinde altınlar vardı. Başımızda Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabından Süleym Oğulları'ndan kendisine Ma'n bin Yezid denilen bir zat vardı. Çömleği ona getirdim. Onu müslümanlar arasında taksim etti. Ordudan bir kimseye ne verdi ise bana da o kadar verdi. Sonra şöyle dedi. Eğer, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ancak beşte bir çıkarıldıktan sonra ikramiye var, buyurduğunu işitmemiş olsaydım, sana ikramiye (nefel) de verirdim, dedi. Sonra kendi hissesinden aldı bana ikramiye teklif etti. Ben almadım.

٢٧٥٤ - عَنْ عَاصِمِ بْنِ كَلَيْبٍ بِإِسْنَادِهِ وَمَعْنَاهُ

2754 - Bir önceki hadisin manası yine aynı senedle Asım bin Küleyb'den de rivâyet edilmiştir.

161 - DEVLET BAŞKANI ELE GEÇEN GANİMETLERİN BİR KISMINI KENDİSİ İÇİN AYIRABİLİR

٢٧٥٥ - سَمِعْتُ عُمَرَو بْنَ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: صَلَّى بِنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَيَّ بِبَعْضِ مِنَ الْمَغَنَمِ فَلَمَّا سَلَّمَ أَخَذَ وَبَرَّةً مِنْ جَنْبِ
الْبَحِيرِ ثُمَّ قَالَ: وَلَا يَجُزُّ لِي مِنْ غَنَائِبِكُمْ بِضَلَّ هَذَا إِلَّا الْخُمُسُ وَالْخُمُسُ

مَزْدُودٌ فَيَكُفُّ

2755 - Amr bin Abese radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, ganimet develerinden birini sütre ederek bize namaz kıldırdı. Selam verdiği vakit devenin yanından bir kıl aldı, ve şöyle dedi, “Sizin ganimetlerinizden şu kıl kadarı da bana helal olmaz. Beşte bir müstesnâ. Beşte bir de size (silah ve zırhlarınıza) sarf ediliyor,” buyurdu. [502]

162 - AHDE VEFA

٢٧٥٦- عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنَّ

الْعَاوِرَ يَتَصَبَّ لَهُ لَوَاءٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيَقْلُ هَلْبَهُ غَدْرُهُ فَلَانِ بْنِ فَلَانٍ

2756 - İbn-i Ömer radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Vaadinde durmayan hain için kıyamet gününde bir sancak dikilir. Şu falan oğlu falanın ahdini bozması(nın alameti)dir, denilir,” buyurdu. [503]

163 - DEVLET BAŞKANI (SAVAŞTA VE BARIŞTA) KENDİSİNE SİĞİNİLAN BİR KALKANDIR

٢٧٥٧- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

إِنَّمَا الْإِمَامُ جُنَّةٌ يُقَاتَلُ بِهِ

2757 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Gerçekten imam bir kalkandır. Savaşa onunla (emri ile) girilir,” buyurdu. [504]

٢٧٥٨- أَخْبَرَهُ قَالَ: بِمَنْشَرِي قُرَيْشٍ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ فَلَمَّا رَأَيْتَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَلْقَيْ فِي قَلْبِي
الْإِسْلَامَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي وَاللَّهِ لَا أَرْجِعُ إِلَيْهِمْ أَبَدًا فَقَالَ رَسُولُ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنِّي لَا أَعِيشُ بِالْعَهْدِ وَلَا أَعِيشُ الْبُرْدَ وَلَكِنْ
أَرْجِعُ فَإِنْ كَانَ فِي نَفْسِكَ الَّذِي فِي نَفْسِكَ الْآنَ فَارْجِعْ قَالَ فَذَهَبْتُ ثُمَّ
أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَسْلَمْتُ قَالَ بِكَفَرٍ وَأَخْبَرَنِي أَنَّ أَبَا
رَافِعٍ كَانَ قَبِطِيًّا

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: هَذَا كَانَ فِي ذَلِكَ الزَّمَانِ فَأَمَّا الْيَوْمَ فَلَا يَصْلُحُ

2758 - Ebû Râfi radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Kureyş, beni Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'a gönderdiler.
Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'i gördüğüm vakit kalbime İslam
atıldı. Ben ya Rasûlallah, Allah'a yemin olsun ki onlara (Kureyş'e) katiyen
dönmeyeceğim, dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Ben ahdi
bozmam, bana gelen elçilere baskı yapmam. Lâkin dön, eğer şimdi nefsinde
olan o zamanda nefsinde bulunursa geri gel," buyurdu.

Dedi ki: (Kureyş'in yanına) gittim. Sonra Rasûlullah sallallahu aleyhi ve
sellem'e gelip Müslüman oldum.

Bükeyr dedi ki: (Hasan bin Ali) bana haber verdi. Ebû Rafî, kıbtî (bir köle)
idi, dedi.

Ebû Dâvud dedi ki: Bu hüküm hazreti Peygamber'in yaşadığı devirde
geçerli idi. Bugün için bu hüküm uygun değildir.^[505]

164 - DÜŞMANLA SULH YAPAN BİR DEVLET BAŞKANININ DÜŞMANA DOĞRU YOLA ÇIKMASI

٢٧٥٩- عَنْ سَالِمِ بْنِ عَابِدٍ رَجُلٍ مِنْ جَنْزٍ قَالَ: كَانَ بَيْنَ شَاوِيَةَ

وَبَيْنَ الرُّومِ عَهْدٌ وَكَانَ يَسِيرُ نَحْوَ بِلَادِهِمْ حَتَّى إِذَا انْقَضَى الْعَهْدُ غَزَاهُمْ
فَجَاءَ رَجُلٌ عَلَى فَرَسٍ أَوْ يَرْكُوبٍ وَهُوَ يَقُولُ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ وَفَاءٌ لَا
عَنْدَ فَنَظَرُوا فَلَمَّا عَمَرُوا بَنَ عَيْشَةَ فَأَرْسَلَ إِلَيْهِ مُعَاوِيَةَ فَمَسَّاهُ فَقَالَ سَمِعْتُ
رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ مَنْ كَانَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ قَوْمٍ عَهْدٌ
لَا يَشُدُّ عَقْدَهُ وَلَا يَخْلُهَا حَتَّى يَنْقَضِيَ أَمْلُهُمْ أَوْ يَنْبَدَ إِلَيْهِمْ عَلَى سَوَاءٍ
فَرَجَعَ مُعَاوِيَةُ

2759 - (Hümeyr kabilesinden bir zat olan) Süleyym bin Amr'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Hazreti Muaviye ile Rum arasında anlaşma vardı. (Anlaşmanın biteceğinde) onların beldeleri tarafına gider, anlaşma bittiği vakit onlarla gaza yapardı. Kısarak üzerinde veya acem atı üzerinde binen bir adam geldi. Şöyle buyurdu, “Allahü Ekber, Allahü Ekber”, (sana vacip olan) ahde vefadır. Gadirlik değildir. Bir de baktılar ki, o zat Amr bin Abse imiş. Muaviye ona adam gönderdi ve sordu.

Amr dedi ki: “Ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in şöyle buyurduğunu işittim: “Kimin bir kavimle arasında anlaşma varsa anlaşma bitene kadar veya anlaşmayı onlara atıp (harp edeceğini bildirip, onların da) karşılıklı hazırlanmasına kadar, bir düğüm düğümlemesin ve bir düğüm çözmesin,” bunun üzerine Muaviye geri döndü. ^[506]

165 - ANLAŞMA YAPILAN KİMSEYE KARŞI UYGUN DAVRANMAK, KENDİSİNE VERİLEN SÖZ VE EMANA SAYGI GÖSTERMEK

٢٧٦٠ - عَنْ أَبِي بَكْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

مَنْ قَتَلَ مُعَاهِدًا فِي غَيْرِ كُنْهٍ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ

2760 - Ebî Berke radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Kim arada anlaşma bulunan milletten birini vaktinin gayrında öldürürse Allah cenneti ona haram kılar,” buyurdu. [507]

İZAH

Gayri künhihi: Öldürülmesi caiz olan vaktin gayrında demektir.

166 - ELÇİLER

٢٧٦١- كَانَ مُسَيَّلَمَةُ كَتَبَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

قَالَ وَقَدْ خَدَّيْتِي مُسَيَّلَمَةُ بْنُ إِسْحَاقَ عَنْ شَيْخٍ مِنْ أَشْجَعٍ يَقُولُ لَهُ سَعْدُ

بْنِ طَارِقٍ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ نُعَيْمٍ بَنِ مَسْعُودٍ الْأَشْجَعِيِّ عَنْ أَبِيهِ نُعَيْمٍ قَالَ

سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لَهُمَا جِئْنَا قُرْأَ بِحَابِ

مُسَيَّلَمَةُ مَا تَقُولَانِ أَتَيْتُمَا قَالَا نَقُولُ كَمَا قَالَ، قَالَ: أَمَا وَاللَّهِ لَوْلَا أَنَّ

الرُّسُلَ لَا تُقْتَلُ لَضَرَبْتُ أَعْنَاقَكُمَا

2761 - Muhammed bin İshak’tan rivâyet edildiğine göre o dedi ki: Müseyleme (tül kezzab), Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e mektup yazdı. Nuaym bin Mes’ûd el-Eşcâî radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Müseyleme’nin mektubunu okuduğu zaman onun iki elçisine şöyle buyurduğunu işittim, “Müseyleme’nin sözlerine siz ne dersiniz?” Onlar da bize Müseyleme’nin dediği gibi deriz, dediler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Eğer elçiler öldürülemez olmasa idi sizin ikinizin de boynunu vururdum.” [508]

İZAH

İbn-i Nevaha ve İbn-i Asal Müseyleme’nin elçisi olarak Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e geldiler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in, onlara, “Benim Allah’ın Rasûlü olduğuma şahadet eder misiniz?”

sorusuna, hayır biz Müseyleme'nin peygamberliğine inanırız, dediler. Bunun üzerine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bu hadisi söyledi.

٢٧٦٢- عَنْ حَارِثَةَ بْنِ مُضَرِّبٍ أَنَّهُ أَتَى عَبْدَ اللَّهِ فَقَالَ: مَا يَتَّبِعِي

وَيَتَّبِعُ أَحَدٌ مِنَ الْعَرَبِ حَنَّةً وَإِنِّي مَرَزْتُ بِمَسْجِدٍ لِنَبِيِّ حَنِيفَةٍ فَإِذَا هُمْ

يُؤْمِنُونَ بِمُسَيْلَمَةَ فَأَرْسَلَ إِلَيْهِمْ عَبْدُ اللَّهِ فَجِئَهُ بِهِمْ فَاسْتَنَابَهُمْ غَيْرَ ابْنِ

التَّوَّاحَةِ قَالَ لَهُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: لَوْلَا

أَنَّكَ رَسُولٌ لَصَرَزْتُ عُنُقَكَ فَأَنْتَ الْيَوْمَ لَسْتَ بِرَسُولٍ فَأَمَرَ قَرِظَةَ بِنَ

كَعْبٍ فَصَرَزَتْ عُنُقَهُ فِي السُّوقِ ثُمَّ قَالَ مَنْ أَرَادَ أَنْ يَنْظُرَ إِلَيَّ ابْنِ التَّوَّاحَةِ

فَقِيلَ بِالسُّوقِ

2762 - Harise bin Mudarrab radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

O, Abdullah (bin Mes'ûd)'a geldi. Ve benimle araptan hiçbir kimse arasında kin yoktur, dedi. Ben Benî Hanife'nin mescidine uğradım. Bir de ne göreyim. Onlar Müseyleme'ye iman ediyorlar, dedi. Abdullah (bin Mes'ûd) onlara elçi gönderdi, onlar getirildiler, onları tövbeye davet etti. İbn-i Nevaha'dan gayrisi tevbe ettiler. İbn-i Mes'ûd ona, ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in sana şöyle buyurduğunu işittim, "Eğer sen elçi olmasa idin senin boynunu vururdum." Bu gün sen elçi değilsin. Kuraza bin Kâbe, emretti. Onun boynunu çarşıda vurdu. Sonra şöyle dedi. Kim İbn-i Nevaha'yı çarşıda öldürülmüş olarak görmek isterse (gitsin onu çarşıda ölü olarak görsün) dedi.

167 - KADININ EMAN VERMESİ

٢٧٦٣- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: حَدَّثَنِي أُمُّ هَانِئٍ بِنْتُ أَبِي طَالِبٍ

أَنَّهَا أَجَازَتْ رَجُلًا مِنَ الْمُشْرِكِينَ يَوْمَ الْفَتْحِ فَأَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ فَذَكَرَتْ ذَلِكَ لَهُ فَقَالَ: قَدْ أَجَرْنَا مِنْ أَجْرَتِكَ وَأَمَّا مَنْ أَتَيْتِ

2763 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Bana Ebû Talib'in kızı Ümmü Hânî haber verdi. Ümmü Hânî Mekke'nin fethi günü müşriklerden bir adama sığınma hakkı verdi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi ve bunu ona anlattı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Senin sığınma hakkı verdiğine biz de sığınma hakkı verdik. Senin eman verdiğine biz de eman verdik," buyurdu. [509]

٢٧٦٣- عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ إِنَّ كَاتِبَ الْمَرْأَةِ لَشَجِيرٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ

فَيَجُورُ

2764 - Aişe radiyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Eğer kadın mü'minler namına sığınma hakkı verirse (bu eman) geçerlidir.

168 - DÜŞMANLA SULH YAPMAK

٢٧٦٥- عَنْ الْمُسَوِّدِ بْنِ مَخْرَمَةَ قَالَ: خَرَجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ زَمَنَ الْخُدَيْيَةِ فِي بَضْعِ عَشْرَةِ مِائَةٍ مِنْ أَصْحَابِهِ حَتَّى إِذَا كَانُوا

بِلَدِي الْحُلَيْفَةِ قُلْتُ الْهَذِي وَأَشْعَرُهُ وَأَخْرَمَ بِالْمَمَرَةِ وَسَاقِ الْحَدِيثِ قَالَ

وَسَارَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى إِذَا كَانَ بِالثَّنِيَّةِ الَّتِي يَهْبِطُ عَلَيْهِمْ

مِنْهَا بَرَكْتَ بِهِ وَاجْلَلْتَهُ فَقَالَ النَّاسُ خَلْ خَلْ خَلَّاتِ الْفُطُوءُ مَرَّتَيْنِ

فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا خَلَّاتِ وَمَا ذَلِكَ لَهَا بِخَلْقٍ وَلَكِنْ

حَبَسَهَا حَابِسُ الْفِيلِ ثُمَّ قَالَ: وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا يَسْأَلُونِي الْبِزْمَ شُعْلَةً

يُعْطِمُونَ بِهَا حُرْمَاتِ اللَّهِ إِلَّا أَعْطَيْتُهُمْ إِيَّاهَا ثُمَّ رَجَعَهَا فَوَثَّيْتُ فَقُلْتُ

عَنْهُمْ حَتَّى نَزَلَ بِأَفْعَى الْخُدَيْيَةِ عَلَى ثَمَدٍ قَلِيلٍ الْمَاءِ فَجَاءَهُ بُدَيْلُ بْنُ

وَرْقَاءَ الْحَزَائِمِيِّ ثُمَّ أَتَاهُ يَغْيِي غَزْوَةَ بْنِ مَسْعُودٍ فَجَعَلَ يَكْذِبُ النَّبِيَّ صَلَّى

لَهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَكَلَّمَا كَلَّمَا أَخَذَ بِلَحْيَتِهِ وَالْمَخِيرَةُ بَيْنَ شُعْبَةَ قَائِمَةً عَلَى

النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَصَعَهُ الشَّيْطَانُ وَعَلَيْهِ السَّيْفُ فَضَرَبَ بِهِ
بِنَعْلِي السَّيْفِ وَقَالَ أَخْبِرْ بِذَلِكَ عَنْ لَحْيَيْهِ فَرَفَعَ عُرْوَهُ رَأْسَهُ فَقَالَ مَنْ
هَذَا قَالُوا الْمَغِيرَةُ بْنُ شُعْبَةَ فَقَالَ أَيُّ عُتْرَةٍ أَنْتَ أَتَيْتَ فِي عُتْرَتِكَ
وَكَلَّكَ الْمَغِيرَةُ صَحِبَ قَوْمًا فِي الْحَجَابِ فَتَقَتْلَهُمْ وَأَخَذَ أَمْوَالَهُمْ ثُمَّ جَاءَ
فَأَسْلَمَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَّا الْإِسْلَامُ فَقَدْ قَبِلْنَا وَأَمَّا
الْأَمَالُ فَإِنَّهُ عَلَى عُتْرَةٍ لَا خَلِيفَةَ لَنَا فِيهِ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى
لَهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَكْتُبْ هَذَا مَا قَامَ عَلَى عَلَيْهِ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَفَضَّلَ
الْأَخْبَرَ فَقَالَ سُبْحَانَكَ وَعَلَى أَكْفٍ لَا يَأْتِيكَ مِنَّا رَجُلٌ وَإِنْ كَانَ عَلَى دِينِكَ إِلَّا
وَدَدْتَهُ إِلَيْنَا فَلَمَّا فَرَغَ مِنْ قِصَّةِ الْكِتَابِ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
لِأَصْحَابِهِ قُومُوا فَانْخَرُوا ثُمَّ اخْلَعُوا ثُمَّ جَاءَ بَشِيرٌ مُؤْمِنَاتٌ مَهَاجِرَاتٌ،
الْأَيَّةُ، فَجَاءَهُمُ اللَّهُ أَنْ يَرُدُّوهُمْ وَأَمَرَهُمْ أَنْ يَرُدُّوا الصَّدَاقَ ثُمَّ رَجَعَ إِلَى
الْمَدِينَةِ فَجَاءَهُ أَبُو بَصِيرٍ رَجُلٌ مِنْ قُرَيْشٍ يَغْنِي فَأَرْسَلُوا فِي طَلَبِهِ فَدَفَعَهُ
إِلَى الرَّجُلَيْنِ فَمَخَرَجَا بِهِ حَتَّى إِذَا بَلَغَا ذَا الْخُلَيْفَةِ نَزَلُوا يَأْكُلُونَ مِنْ ثَمَرِ
لَهُمْ فَقَالَ أَبُو بَصِيرٍ لِأَعْبَدِ الرَّجُلَيْنِ وَاللَّهِ إِنِّي لَأَرَى سَيْفَكَ هَذَا يَا فُلَانُ
جَعِدًا فَاسْتَقَلَّهُ الْآخَرُ فَقَالَ: أَجَلٌ قَدْ جُؤِثَ بِهِ فَقَالَ أَبُو بَصِيرٍ أَرِنِي أَنْظُرُ
إِلَيْهِ فَأَمْسَكَهُ مِنْهُ فَصَرَفَهُ حَتَّى يَرَدَّ وَفَرَّ الْآخَرُ حَتَّى أَتَى الْمَدِينَةَ فَدَخَلَ
الْمَسْجِدَ يَغْتَوِ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَقَدْ رَأَى هَذَا خُفَرَا
فَقَالَ قَدْ قُبِلَ وَاللَّهِ صَاحِبِي وَإِنِّي لَمَقْشُورٌ فَجَاءَهُ أَبُو بَصِيرٍ فَقَالَ قَدْ أَوْفَى
اللَّهُ بِذِمَّتِكَ فَقَدْ رَدَدْتَنِي إِلَيْهِمْ ثُمَّ نَجَّانِي اللَّهُ مِنْهُمْ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَدْ أَمِعَ بِشَعْرَ حَرْبٍ لَوْ كَانَ لَهُ أَخَدٌ فَلَمَّا سَمِعَ ذَلِكَ عَزَفَ

أَنَّهُ سَيَرُّدُهُ إِلَيْهِمْ فَمَخَّرَجَ حَتَّى أَتَى سَيْفَ الْبَحْرِ وَتَنَقَّلَتْ أَبُو جَنْدَلٍ فَلَحِقَ

بِأَبِي بَعْبِيرٍ حَتَّى اجْتَمَعَتْ مِنْهُمْ عِصَابَةٌ

2765 - Misver bin Mahreme radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre dedi ki:

Hudeybiye zamanında Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, ashabından bin kûsûr kişi ile beraber çıktı. Zülhuleyfe'ye vardıklarında kurbanlıkların boynuna alamet taktı. (Kurbanlık olduklarına işaret için) hörgüçlerini kanattı. Ömre niyeti ile ihramlandı. Râvî hadisi sevk etti ve daha sonra dedi ki: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, yürüyüşe devam etti. Tâ Mekkeliler üzerine inilen Seniyye tepesine vardığında devesi oraya çöktü. İnsanlar yürü yürü dediler iki defa “Kasva huysuzlaşıp yürümez oldu” dediler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Kasva yürümekte inatçılık etmez, rast gele çökmek onun âdetinden değildir. Lâkin onu (ashabı filin) filini alıkoyan alıkoydu,” dedi. Sonra şöyle buyurdu: “Nefsim kudretinde olan Allah'a yemin ederim ki. Bugün Mekkeliler Allah'ın haramına tazim kastederek benden ne kadar müşkil talepte bulunurlarsa bulunsunlar muhakkak onlara onu verirdim.” Sonra deveyi sürdü, o da sıçrayıp kalktı.

Mekkelilerin yolundan döndü. Tâ Hudeybiye'nin uzak kısmındaki az suyu bulunan kuyunun bulunduğu bölgenin son noktasında konakladı. Bu sırada Huzaa kabilesine mensup Verka oğlu Büdeyl geldi. Sonra da (Urve bin Mes'ûd) geldi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem konuşuyordu. Her ne zaman Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e bir şey söylese Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in sakalından tutuyordu. Halbuki Müğire bin Şûbe elinde kılıç, başında miğfer Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in baş ucunda (onu beklemek için) dikiliyordu. Kılıcın dipçiği ile (amcası) Urve'nin eline vurdu. Ve Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in sakalından elini çek, dedi.

Urve başını kaldırdı. Bu kimdir, dedi. Muğire bin Şûbe'dir, dediler.

Urve: Ey Gaddar, ben senin gaddarlığını temizlemeğe çalışmıyor muyum, dedi.

Muğire cahiliye devrinde bir cemaat ile arkadaş oldu. Onları öldürdü. Mallarını aldı. Sonra geldi müslüman oldu.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Müslümanlığını kabul ettik. Ama mal gadirlikte elde edilmiş bir maldır. Bizim ona ihtiyacımız yoktur” buyurdu, deyip ravi hadisi zikretti.

(Musannıf ise bu hadisi kısaltarak şöyle nakletti:) Nebî sallallahu aleyhi ve sellem “Yaz: Şu Allah’ın Rasûlü, Muhammed’in hükmettiği şeydir,” buyurdu.

(Kureyş’in Murahhası) Süheyl dedi ki: Şunun üzerine anlaşma yapalım bizden bir adam senin dinine girmiş olarak gelmiş olsa onu bize geri vereceksin.

Anlaşmanın hükümlerini tespitten sonra Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, ashabına şöyle buyurdu: “Kalkınız, kurbanlarınızı kesiniz.”

“Sonra tıraş olunuz,” sonra (Mekke’den) inanmış ve hicret etmiş kadınlar geldi. Nitekim “Ey iman edenler mü’min kadınlar göç ederek size geldiği zaman onları imtihan edin,” ayetinde bu olaya işaret buyrulmuştur.

Allah mü’minleri, kadınları Kureyş’e iadedden nehy etti. Kadınların mehirlerini iade etmelerini emretti. Sonra Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Medine’ye döndü. Kureyş’ten Ebû Basir (inanmış olarak) Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e geldi. Onu istemek için adam gönderdiler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, (anlaşma icabı) onu iki adama teslim etti. Onunla yola çıktılar. Zühüleyfe’ye vardıklarında indiler. Hurmalarından yiyorlardı.

Ebû Basir, iki adamdan birine ya fulan senin şu kılıcını çok iyi görüyorum, dedi. Onu öbürü kınından çıkardı. Evet ben bunu tecrübe ettim, dedi.

Ebû Basir, onu bana göster, ona bakayım, dedi. Ondan kılıcı almaya imkan buldu. Öldürene kadar kılıcı ona vurdu. Öbürü kaçtı. Ta Medine’ye geldi. Koşarak mescide girdi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Yemin olsun şu adam korku görmüş,” dedi. Adam yemin olsun arkadaşım öldürüldü. Ben de öldürüleceğim, dedi.

Ebû Basir de geldi. (Ya Rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem) Allah senin zimmetini ödedi. Sen beni onlara geri verdin, sonra Allah beni onlardan kurtardı, dedi.

Nebî sallallahu aleyhi ve sellem, “Harbi kızıştırması yönünden, Ebû Basir hayret doğrusu, eğer onun yanında bir kişi daha olsa (Kureyş ile aramızda olan sulhu bozup harbi yeniden başlatırdı dedi.

Ebû Basir bu sözü işitince, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in onu Kureyş’e iade edeceğini anladı. Medine’den çıktı. Deniz sahiline (Kureyş’in ticaret yolu üzerine) geldi.

Ebû Cendel’de (Mekke’de müşriklerin elinden) kurtuldu. Ebû Basir’e iltihak etti. Hatta deniz kenarında Ebû Basir’in yanında, ashaptan bir cemaat toplandı.[\[510\]](#)

İZAH

Halhal: Deve doğru yoldan sapar veya istenmedik anda çökerse onu doğru yola getirmek veya kaldırmak için kullanılan bir tabirdir.

Semed: Az suyu bulunan pınarlara, ırmak kenarlarındaki çeşmelere, küçük su yalaklarına küçük su ağızlarına, çukurlarda birikmiş az suya, suyu çekilmiş kuyulara denir.

Hudeybiye seferi, hicretin altıncı yılı Zilkade ayında olmuştur. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, ömre için hazırlanmış binbeşyüz kadar ashabıyla yola çıkmıştı. Hadiste geçtiği gibi Hudeybiye suyunun başına indi. Harp için gelmediğini haber vermek için Hıraş bin Ümeyye’yi gönderdi.

Hıraş, Kureyş ordusunun yanına yaklaştığında ona hücum ettiler. Zor kurtuldu. Bunun üzerine hazreti Osman gönderildi. Hazreti Osman’a kendin tavaf edeceksen et, ama peygamberi bırakmayız, dediler. Bunun üzerine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem tavaf etmeden ben de etmem, dedi.

Müşrikler Hazreti Osman’ı göz hapsine aldılar. Bu arada Huzaa kabilesi reisi Büdeyl geldi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile görüştü.

Döndü. Sonra Urve bin Mes'ûd geldi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile konuştu. Konuşurken Arap adetine göre Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in sakalını eliyle tutuyordu.

Hadiste geçtiği gibi yeğeni Muğire bin Şûbe onun elini çekmesini istedi. Sonra Arapların reisi Halis geldi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile görüştü. En son da Kureyş sulha razı oldular. Murahhas olarak Süheyl bin Amr ile müslümanlar arasında altı maddelik Hudeybiye anlaşması yapıldı. Bu anlaşmaya göre bu yıl umre yapılamayacaktı. Gelecek yıl da Mekke'de üç günden fazla kalmamak şartı ile umre yapılabilecekti.

Bunun üzerine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem kurban kesti. Tıraş oldu. İhramdan çıktı. Bu maddelerden bir tanesi de Kureyş'ten bir kimse mü'min olup gelse bile iade edilecekti. Fakat kadınlar için bir madde konulmamıştı. Müşrik kadınlarından bir bölüğü iman ederek Medine'ye geldiler. Bunun üzerine mümtehine suresinin onuncu ayetinde mealen, "Ey iman edenler, inanmış kadınlar muhacir olarak geldikleri zaman onları imtihan edin, Allah onların imanlarını çok iyi bilendir. Fakat siz onların mü'mine olduklarına bilgi edinirseniz onları kâfirlere göndermeyin. Bunlar onlara helal olmazlar (kâfir kocalarının bu kadınlara) sarf ettikleri (mehri) kâfirlere (verin) mehirlerini verdiğiniz takdirde onları nikâhlamanızda bir günah yoktur. Kâfir kadınlarınızı da nikâhınızda tutmayın. Sarf ettiğiniz mehri isteyin. Kâfirler de sizden hicret eden mü'min kadınlara harcadıkları mehri istesinler. Bu Allah'ın hükmüdür. Aranızda o hükmeder. Allah hakkıyla bilendir. Tam hüküm ve hikmet sahibidir."

Ebû Basir Medine'den uzaklaşarak sahilde (iyas) denen yerde yerleşti. Bütün inanlar İyas'a Ebû Basir'in yanına gittiler. Ebû Cendel'in gelmesiyle bu cemaat daha da kuvvetlenip yüz kadar oldular. Mekkelileri tehdit ediyorlar, kervanlarını elde ediyorlardı.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e mektup yazarak anlaşmanın inananların iade edilmesi lazım geldiği maddesini kaldırmasını istediler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, o maddenin kalkması üzerine Ebû Basîr'i Medine'ye çağırdı. Ebû Basir ölüm döşeginde idi. Mektubu yüzüne sürdü. İyas'ta can verdi.

عَلَى وَضْعِ الْخَرْبِ عَشْرَ سِنِينَ يَأْمَنُ فِيهِمُ النَّاسُ وَعَلَى أَنَّ بَيْنَنَا عَيْتَةٌ

مُتَكَوِّفَةٌ وَأَنَّهُ لَا إِتْلَافَ وَلَا إِغْلَافَ

2766 - Misver bin Mahreme radiyallahu anh, ve Mervan bin Hakem radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Onlar Hudeybiye'de halkın emniyetle yaşayacağı on sene süreyle harbi bırakmak aramızda olan geçmiş kirli çamaşırları dürmek, hırsızlık ve hıyanet olmamak üzere anlaşma yaptılar.

٢٧٦٧- عَنْ حَسَّانَ بْنِ عَطِيَّةٍ قَالَ مَالَ مُتَكَوِّفٌ وَابْنُ أَبِي ذَكْوَانَ

إِلَى خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ وَمِلْتُ مَعَهُمَا فَخَذُّنَا عَنْ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ قَالَ: قَالَ

جُبَيْرٌ إِنِّي لَأُطْلِقُ بِنَا إِلَى ذِي مِخْنَبَرٍ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ فَأَتَيْنَاهُ فَسَأَلَهُ جُبَيْرٌ عَنِ الْهَيْدَةِ فَقَالَ سَبَعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ تَضَالِحُونَ الرُّومَ ضُلْحًا أَبْنَاءَ وَتَعَزَّوْنَ أَنْتُمْ وَهُمْ غُلُومًا

مِنْ وَرَائِكُمْ

2767 - Hasan bin Atiye radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Mekhul ve İbn-i Ebi Zekeriya Halid bin Mada'ın yanına gittiler. Onlarla beraber ben de gittim. Halid, Cübeyr bin Nüfeyir'den bize hadis nakletti. Ve dedi ki: Cübeyr bizimle beraber geldi, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu işittim dedi: "Sizler Rumlarla güvenli bir barış yapacaksınız. Sonra siz ve onlar (birleşip) arkanızdan saldıran başka bir düşmanla savaşıacaksınız."^[511]

169 - DÜŞMANIN KILIĞINA GİREREK ANSIZIN YAPILAN BASKIN

٢٧٦٨- عَنْ جَابِرٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ

لِكَغِيبِ بْنِ الْأَشْرَفِ؟ فَإِنَّهُ قَدْ آذَى اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَامَ مُحَمَّدُ بْنُ مَسْلَمَةَ
فَقَالَ أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ أَتَجِيبُ أَنْ أَقْتُلَهُ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَأَذَنْ لِي أَنْ أَقُولَ شَيْئًا
قَالَ نَعَمْ قُلْ فَأَتَاهُ فَقَالَ إِنَّ هَذَا الرَّجُلَ قَدْ سَأَلَنَا الصَّدَقَةَ وَقَدْ عَثَانَا قَالَ
وَأَيْضًا لِنَمْلِكُهُ قَالَ ابْتِغَاءَهُ فَتَحَنَّنَ نَكْرَهُ أَنْ نَدْعَهُ حَتَّى نَنْظُرَ إِلَى أَبِي سُورٍ
يَصِيرُ أَمْرُهُ وَقَدْ أَرَدْنَا أَنْ نُسَلِّفَنَا وَشَقَا أَوْ وَشَقَيْنِ، قَالَ كَغِيبِ أَبِي سُورٍ
تَوَهَّنُونِي قَالَ وَمَا تُرِيدُ بِنَا قَالَ نِسَاءُكُمْ قَالُوا سُبْحَانَ اللَّهِ أَنْتَ أَجْمَلُ
الْعَرَبِ نَزَهَتْكَ نِسَاءُنَا فَيَكُونُ ذَلِكَ عَارًا عَلَيْنَا قَالَ فَتَوَهَّنُونِي أَوْلَادُكُمْ
قَالُوا سُبْحَانَ اللَّهِ يَسُّ ابْنُ أَعْدَانَا فَيَقَالَ وَهَيْتُ بِرُوسِي أَوْ وَشَقَيْنِ قَالُوا
نَزَهَتْكَ اللَّامَةُ يُرِيدُ السِّلَاحَ، قَالَ: نَعَمْ فَلَمَّا أَنَا نَادَاهُ فَخَرَجَ إِلَيْهِ وَهُوَ
مُنْطَلِبٌ يَنْضَحُ رَأْسَهُ فَلَمَّا أَنْ جَلَسَ إِلَيْهِ وَقَدْ كَانَ جَاءَ مَعَهُ بِثَلَاثَةِ أَوْ
أَرْبَعَةٍ فَذَكَّرُوا لَهُ، قَالَ: عِنْدِي ثَلَاثَةٌ وَهِيَ أَغْطِي نِسَاءَ النَّاسِ قَالَ تَقْدُنْ لِي
فَأَشْمُ، قَالَ: نَعَمْ فَأَدْخَلَ يَدَهُ فِي رَأْسِهِ فَشَقَّه قَالَ أَعُوذُ قَالَ: نَعَمْ فَأَدْخَلَ
يَدَهُ فِي رَأْسِهِ فَلَمَّا اسْتَمَكَّتْ مِنْهُ قَالَ دُونَكُمْ فَضَرَبُوهُ حَتَّى قَتَلُوهُ

2768 - Cabir radıyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Ka’b bin Eşref”i kim haklayacak, gerçekten o Allah ve Rasûlüne ezada bulundu.”

Muhammed bin Mesleme, ayağa kalktı ve “ben ya Rasûlallah” dedi. Benim onu öldürmemden hoşlanır mısınız, dedi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Evet,” dedi.

Muhammed bin Mesleme, (hakikatle ilgili olmayan onu tava getirecek) söz söylememe bana izin ver, dedi.

Rasûlullah “Evet söyle, onu tava getir hakla,” dedi.

(Ka'b bin Eşref'e geldi ve) şu zat (Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem), bizden sadaka istedi. Gerçekten meşakkate, sıkıntıya düştük, dedi.

Ka'b: Meşakkate düştüğünüz gibi ondan usanacaksınız da dedi.

Muhammed bin Mesleme: Bir kere ona uyduk. İşin nereye varacağını gözetmeden onu bırakmayı da istemiyoruz, dedi.

Bize hurma toplama zamanı ödememiz şartıyla bir ve iki vesak hurma vermeni istiyoruz, dedi.

Ka'b: Bana rehin olarak ne bırakacaksınız, dedi.

Rehin olarak bizden ne istersiniz, dedi. Kadınlarınızı isterim dedi.

Sübhane'llah. Sen arabın en güzelisin. Kadınlarımızı sana rehin bırakmak bizim için zordur, dediler.

Çocuklarınızı rehin bırakın, dedi. Sübhane'llah, birimizin çocuğumuza sövülür de sen bir veya iki vesak hurmaya rehin bırakıldın, denir dediler.

Silahı kast ederek sana zırhımızı rehin bırakalım, dediler.

Peki, dedi. Ona geldikleri vakit Muhammed bin Mesleme seslendi.

O da güzel kokular sürünmüş bir halde başından kokular saçarak karşısına çıktı.

Muhammed bin Mesleme üç veya dört kişiyle birlikte gelip Ka'b'ın yanına oturunca. Ka'b'a başının güzel koktuğunu söylediler. O da yanımda falan kadın var. İnsanların kadınlarının en iyi koku süren kadını odur, dedi.

Muhammed bin Mesleme başındaki bu kokuyu koklamama izin verir misin, dedi.

Evet, dedi. Elini Ka'b'ın başına soktu. Kokladı.

Tekrar koklayabilir miyim, dedi. Evet, dedi. Elini başına yine soktu. Ondan imkân elde edince arkadaşlarına yakalayın, dedi. Bunun üzerine onu

vurdular. Öldürdüler.^[512]

İZAH

Ka'b bin Eşref: Benî Kurayza Yahudilerinin şairidir. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile savaşmayacağına ve Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem aleyhine kimseye yardım etmeyeceğine söz vermiş, anlaşma yapmıştı. Bir aralık Mekke'ye gitmiş müşriklere yardım vaat edip gelmiş, Medine'ye dönüşünde Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem hakkında, hicivler söyleyerek ahdini bozduğunu ilan etmişti. Onun hicivlerinin devam etmesi üzerine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Ka'b bin Eşref'i kim haklayacak buyurmuştu. Hadiste geçtiği gibi Muhammed bin Mesleme, onu haklamıştır.

٢٧٦٩- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الْإِيمَانُ

قَيْدُ الْفَتَاكِ لَا يَفِيكَ مُؤْمِنٌ

2769 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, «İman ihaneti bağlamıştır. Mü'min ihanet etmez.» buyurdu.

İZAH

Fetk: Arkadaşlarını gaflete getirip bağlayıp öldürmek.

Kayd: Tuzaktır, atların ayağına vurulan köstek. Burada men etti. Engelledi, demektir. İslâm gaddarlığı men etmiştir. İslâm kötü huylardan men eder, iyi huylarla emreder. İman eden kimse beraber gezdiği mü'min kardeşini hile ile öldüremez. Çünkü onun imanı insan öldürmeye ve hıyanete müsaade etmez.

170 - YOLCULUKTA ÇIKILAN HER TEPE ÜZERİNDE TEKBİR GETİRMEK

٢٧٧٠- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

كَانَ إِذَا قَتَلَ مِنْ غَزْوٍ أَوْ حَجٍّ أَوْ عُمْرَةٍ يَكْتَبِرُ عَلَى كُلِّ شَرِيفٍ مِنَ الْأَرْضِ
ثَلَاثَ تَكْبِيرَاتٍ وَيَقُولُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ
الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ آيَهُنَّ ثَابِتُونَ صَالِحُونَ سَاجِدُونَ لِرَبِّنَا
حَامِدُونَ صَدَقَ اللَّهُ وَعْدَهُ وَنَصَرَ عَبْدَهُ وَهَزَمَ الْأَحْزَابَ وَخَذَهُ

2770 - Abdullah bin Ömer radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle buyurdu:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, harpten veya hactan veya umreden döndüğünde arzın her yüksek yeri üzerinde üç defa tekbir getirir. Ve şöyle buyururdu. “Tek Allah’tan başka ilah yoktur. O’nun şeriki yoktur. Mülk O’nundur. Hamd O’nadır. O her şeye müktedir. Biz tevbe ediciler ibadet ediciler, secde ediciler, Rabbimize hamd ediciler olarak dönüyoruz. Allah va’dinde sadıktır. Kuluna yardım etti. Tek başına birleşmiş orduları bozguna uğrattı.”^[513]

171 - YASAKTAN SONRA, YASAKLANAN FİİLE DÖNME İZNİ

٢٧٧١- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: «لَا يَسْتَأْذِنُكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ

وَالْيَوْمِ الْآخِرِ» آيَةً نَسَخَهَا النَّبِيُّ فِي الثَّوَرِ «إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا

بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ «إِلَى قَوْلِهِ «غُفُورٌ رَحِيمٌ»

2771 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

“Allah’a ve ahiret gününe iman edenler, canlarıyla mallarıyla cihad edenler senden izin isteyip geri kalmazlar,” mealindeki Tevbe suresinin 44. ayetini, Nûr suresinin “Mü’minler ancak Allah’a ve Rasûlüne iman edenler ve onun maiyetinde cemiyetli bir iş üzerine oldukları vakit ondan izin alıncaya kadar bırakıp gitmeyenlerdir” mealindeki: “Allah çok gafûr ve rahimdir” kelimelerine kadar devam eden altmış ikinci ayeti neshetti.

172 - MÜJDECİ GÖNDERMEK

٢٧٧٢- عَنْ جَرِيرٍ قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

أَلَا تُرِيدُنِي مِنْ ذِي الْخَلْفَةِ فَأَتَاهَا فَخَوَّفَهَا ثُمَّ بَعَثَ رَجُلًا مِنْ أَهْمَسَ

إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَبْشُرُهُ بِبَيْتِهِ أَبَا أَوْفَةَ

2772 - Cerir radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bana, “Zülhalâsa tapınağından beni rahatlığa kavuşturamaz mısın?” dedi. Cerir bin Abdullah el-Becelî, o tapınağa geldi, onu yaktı. Sonra Ahmas kabilesinden olup, Eba Ertâ diye künyelendirilen bir zatı Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e müjdeci olarak gönderdi.^[514]

İZAH

Zülhalasa: Devs Has'am ve Becile kabilelerinin tapınağıdır. Mekke ve Yemen arasında tebare bölgesinde yaşayan Arapların tapınağıdır. Ev biçiminde olduğu, Ka'be gibi onun etrafında tavaf edildiği, İbn-i Hişam'ın kaydına göre önünde de kura çekildiği zikrediliyor. Bir puthane durumunda olan bu tapınağı Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in emri ile Cerir bin Abdullah el-Becelî gidip yaktı. Emri yerine getirdiğini duyurmak için müjdeci gönderdi.

173 - MÜJDECİYE BİR ŞEY VERMEK

٢٧٧٣- سَمِعْتُ كُثَيْبَ بْنِ مَالِكٍ قَالَ كُنْتُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

وَإِذَا قَدِمَ مِنْ سَفَرٍ بَدَأَ بِمَسْجِدٍ فَرَفَعَ يَدَيْهِ رَفْعَيْنِ ثُمَّ جَلَسَ لِلثَّامِنِ

وَقَعَسَ ابْنُ السَّرْحِ الْحَدِيثَ قَالَ: وَنَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

الْمُسْلِمِينَ عَنْ كَلَابَتِهَا أَلَيْهَا الثَّلَاثَةُ حَتَّى إِذَا طَالَ عَلَى تَسْوُوثِ جَدَارِ

حَائِطِ أَبِي قَتَادَةَ وَهُوَ ابْنُ عَمِّي فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَوَاللَّهِ مَا رَدَّ عَلَيَّ السَّلَامَ

ثُمَّ صَلَّى الشَّيْخُ صَبَاحَ خَمْسِينَ لَيْلَةً عَلَى ظَهْرِ بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِنَا فَسَمِعْتُ
صَارِخًا يَا كَعْبُ بْنُ عَالِكٍ أَبَشِرْ قَلَمًا جَاءَنِي الَّذِي سَمِعْتُ صَوْتَهُ يُبَيِّنُنِي
رَغَتْ لَهُ نَوْبِي فَكَسَوْنَاهُمَا إِثَاءً فَأَنْطَلَقْتُ حَتَّى إِذَا دَخَلْتُ الْمَسْجِدَ فَإِذَا
رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَالِسٌ فَقَامَ إِلَيَّ طَلْحَةُ بْنُ عُبَيْدٍ اللَّهُ
يُهْزِلُ حَتَّى صَافَحَنِي وَهَاتَانِ

2773 - Ka'b bin Malik radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, seferden döndüğü vakit mescitte iki rekat namaz kıldı. Sonra da insanlarla sohbet eder oturdu.

Râvî İbn-i Serh bu hadisi sonuna kadar nakletti. (Bu nakle göre) Ka'b dedi ki: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, müslümanlara bizim üçümüzle konuşmayı yasakladı halkın boykotu bana uzun sürünce amcamın oğlu olan Ebû Katade'nin bahçe duvarına tırmandım. Ona selam verdim. Allah'a yemin ederim ki, selamıma mukabele etmedi. Sonra ellinci gecenin sabah namazını evlerimizden bir evin damında kıldım, bir de ya Ka'b bin Malik, müjde; diye birinin çağırdığını işittim. Sesini işittiğim zat bana geldiği zaman bana müjde ediyordu. Ben de elbiselerimi çıkardım, her ikisini de ona giydirdim. (Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına) gittim. Mescide girdiğim zaman bir de ne göreyim, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem oturuyor. Talha bin Ubeydullah kalktı koşarak bana geldi benimle musafaha yaptı. Ve beni tebrik etti. [\[515\]](#)

İZAH

Bu hadis-i şerif, Buhari ve Müslim'de daha uzun bir şekilde rivâyet edilmiştir. Tebük seferine seksen kişi iştirak etmemiştir.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem dönüşte hepsinin ifadesini almış, bunlardan yetmiş yedi tanesi yalan mazeretler uydurup görünüşte Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in gazabından kurtulmuşlardır. Geri kalan üç kişi doğru söylemişlerdir. Bunlar Ka'b bin Malik, Mürâre bin Rabia ve Hilal bin Ümeyye'dirler.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, bunlara siz evlerinize gidin, Allah'ın hakkınızda hükmü vahy edilene kadar bekleyin, buyurdu. Bu üç kişi ile kimsenin konuşmaması emredildi. Diğer ikisi ihtiyardı. Ka'b bin Malik çok gençti. Bu durum elli gece devam etti. Ellinci gece Allah Teâlâ hazretleri Tevbe suresi 118. ayetini indirdi. Bunun üzerine hadiste geçtiği gibi müjdeci geldi. Ona üstünde bulunan iki elbisesini hediye etti. Bu rivâyet müjdeciye ikram da bulunmanın dine uygun olduğunu ifade eder.

174 - ŞÜKÜR SECDESİ

۲۷۷۴- عَنْ أَبِي بَكْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ كَانَ إِذَا

جَاءَهُ أَمْرٌ سُرُورٍ أَوْ يُبْزِرُ بِهِ خَرَّ سَاجِدًا شَاكِرًا لِلَّهِ

2774 - Ebi Bekre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e sevindirici bir haber geldiği vakit veya sevindirici bir şeyle müjdelendiğinde Allah'a şükür ederek secdeye kapanırdı. [\[516\]](#)

۲۷۷۵- عَنْ عَابِرِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ : خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ مَكَّةَ فَرِيدَ الْمَدِينَةَ فَلَمَّا كُنَّا قَرِيبًا مِنْ عَرُوزَا

نَزَلَ ثُمَّ رَفَعَ يَدَيْهِ فَدَعَا اللَّهَ سَاعَةً ثُمَّ خَرَّ سَاجِدًا فَمَكَثَ طَوِيلًا ثُمَّ

قَامَ فَرَفَعَ يَدَيْهِ فَدَعَا اللَّهَ سَاعَةً ثُمَّ خَرَّ سَاجِدًا فَمَكَثَ طَوِيلًا ثُمَّ قَامَ

فَرَفَعَ يَدَيْهِ سَاعَةً ثُمَّ خَرَّ سَاجِدًا ذَكَرَهُ أَحْمَدُ ثَلَاثًا قَالَ إِنِّي سَأَلْتُ رَبِّي

وَشَفَعْتُ لِأُمْتِي فَأَعْطَانِي ثَلَاثَ أُمْتِي فَمَحَرَزْتُ سَاجِدًا شُكْرًا لِرَبِّي ثُمَّ

رَفَعْتُ رَأْسِي فَسَأَلْتُ رَبِّي لِأُمْتِي فَأَعْطَانِي ثَلَاثَ أُمْتِي فَمَحَرَزْتُ سَاجِدًا

لِرَبِّي شُكْرًا ثُمَّ رَفَعْتُ رَأْسِي فَسَأَلْتُ رَبِّي لِأُمْتِي فَأَعْطَانِي الثَّلَاثَ الْآخِرَ

فَمَحَرَزْتُ سَاجِدًا لِرَبِّي

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: أَخْبَثُ بَنِ إِسْحَاقَ أَشْقَطُهُ أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ جِرْنِ

خَدُّنَا بِهِ فَخَدَّ ثَنِي بِهِ عَنْهُ مُوسَى بْنُ سَهْلٍ الرَّمْلِيُّ

2775 - Âmir bin Sa'd'ın babası Said'den rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Medine'ye gitmek niyetiyle Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in maiyetinde Mekke'den çıktık. Azvere (tepesine) yaklaştığımız vakit devesinden indi. Sonra ellerini kaldırdı. Bir müddet Allah'a dua etti. Sonra secdeye kapandı. Uzun müddet secdede kaldı. Sonra kalktı ellerini kaldırdı. Bir müddet Allah'a yalvardı, yine secdeye vardı. Uzun müddet secdede kaldı. Yine kalktı, bir zaman ellerini kaldırdı. Sonra secdeye vardı.

Râvî Ahmed bin Salih secdeyi üç kere zikretti.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Ben ümmetime şefaât edip Rabbimden ümmetimi istedim. Bunun üzerine ümmetimin üçte birini bana bağışladı. Rabbime şükür için secdeye vardım. Sonra başımı kaldırdım. Rabbimden ümmetimi istedim. Ümmetimin üçte birini daha bana bağışladı. Rabbime şükür için secdeye vardım üçte birini daha bana bağışladı. Rabbime şükür için secdeye vardım. Sonra yine başımı kaldırdım, Rabbimden ümmetimi istedim. Öbür üçte birini de bağışladı. Rabbime şükür için secdeye vardım.”

Ebû Dâvud şöyle dedi: Eş'as bin İshak bize haber verdiği vakit Ahmed bin Salih'i düşürdü. Bunu ondan naklen bana Musa bin Sehl er-Remlî haber verdi, dedi.

175 - SEFERDEN DÖNEN KİMSENİN EVİNE GECE GİRMESİ

٢٧٧٦- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ يَكْزُرُهُ أَنْ يَأْتِيَ الرَّجُلُ أَهْلَهُ مَطْرُوقًا

2776 - Cabir bin Abdullah radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, yolculuktan dönen erkeğin evine gece gelmesini hoş görmezdi. [\[517\]](#)

٢٧٧٦- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا أَحْسَنَ

مَا دَخَلَ الرَّجُلُ عَلَيْهِ إِذَا قَدِمَ مِنْ سَفَرٍ أَوَّلَ اللَّيْلِ

2777 - Cabir radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Erkeğin seferden döndüğünde ailesinin yanına girdiği vaktin en iyisi gecenin başlangıcıdır.

٢٧٧٨- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ فَلَمَّا دَخَلْنَا بَنَدْنَا لِنَدْخُلَ قَالَ أَمْسِلُوا حَتَّى نَدْخُلَ لَيْلًا بَكْرِي

تَقْتَسِمُ الشَّعْثَةُ وَتَسْتَحِدُّ الْمَغِيْبَةُ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: قَالَ الزُّهْرِيُّ الطَّرِيقُ بَعْدَ الْعِشَاءِ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَبَعْدَ الْمَغْرِبِ لَا بَأْسَ بِهِ

2778 - Câbir bin Abdullah radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Bir seferde biz Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in maiyetinde idik. Evimize girmek için gittiğimiz vakit Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bekleyin gece girelim, çünkü saçları karışık olanlar taransınlar, kocası yanında olmayan kadınlar etek temizliği yapsınlar.”

Ebû Dâvud şöyle dedi: Zührî Turuk (geceleyin girmekten maksat) yatsıdan sonra girmektir, dedi. Akşamdan sonra girmekte de bir beis yoktur. [\[518\]](#)

176 - SEFERDEN DÖNENLERİ KARŞILAMAK

٢٧٧٩- عَنْ السَّائِبِ بْنِ يَزِيدَ قَالَ: لَمَّا قَدِمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ الْمَدِينَةَ مِنْ غَزْوَةِ تَبُوكَ تَلَقَّاهُ النَّاسُ فَلَقِيْنَهُ مَعَ الْعَبْدَانِ عَلِيٍّ

ثَبِيْثَةَ الْوَدَّاعِ

2779 - Saib bin Yezid radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Tebük gazvesinden Medine'ye döndüğü vakit insanlar onu karşıladılar. Ben de onu çocuklarla beraber veda tepesi üzerinde karşıladım. ^[519]

177 - SEFERDE SARFETMEK ÜZERE HAZIRLANAN MALZEMENİN DURUMU

٢٧٨٠- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ نَحْنُ مِنْ أَسْلَمَ قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ

إِنِّي أُرِيدُ الْجِهَادَ وَلَيْسَ لِي مَالٌ أَتَجَهَّزُ بِهِ قَالَ إِذْغَبْ إِلَى فَلَانِ الْأَنْصَارِيِّ

فَإِنَّهُ كَانَ قَدْ تَجَهَّزَ فَمَرَّضَ فَقُلْ لَهُ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

يُفَرِّتُكَ السَّلَامَ وَقُلْ لَهُ إِذْغَبْ إِلَيَّ مَا تَجَهَّزْتَ بِهِ فَأَتَاهُ فَقَالَ لَهُ ذَلِكَ فَقَالَ

لَا مَرْأَتِي يَا فَلَانُ إِذْغَبِي لَهُ مَا تَجَهَّزْتِي بِهِ وَلَا تُخْبِرِي مِنْهُ شَيْئًا فَوَاللَّهِ لَا

تُخْبِرِينَ مِنْهُ شَيْئًا فَيَبْأَرُكَ اللَّهُ فِيهِ

2780 - Enes bin Malik radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Eslem kabilesinden bir delikanlı şöyle dedi:

Ya Rasûlallah, ben harbe gitmek istiyorum. Halbuki kendisi ile techizatlanacak malım yok.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, delikanlıya, “Ensardan falan zâta git, o zat harbe hazırlanmıştı. Hastalandı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in sana selamı var, harp teçhizatını bana vereceksin de.” buyurdu.

Delikanlı o zata geldi. Ona bu sözü söyledi. Ensardan olan zat hanımına ey falanca bana hazırladığın harp teçhizatını hiçbir şey alıkoymadan şu kimseye ver. Allah’a yemin ederim ondan bir şey alıkoyma. Allah onda bereket kılsın, dedi. [\[520\]](#)

178 - SEFERDEN DÖNÜLÜNCE NAMAZ KILMAK

٢٧٨١- كَتَبَ بَنِي مَالِكٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ لَا

يَغْتَنِمُ مِنْ سَفَرٍ إِلَّا نَهَارًا قَالَ الْمَعْنَى فِي الضَّحَى فَإِذَا قَدِمَ مِنْ سَفَرٍ أَمَى

الْمَسْجِدَ فَرَكَعَ فِيهِ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ جَلَسَ فِيهِ

2781 - Ka’b bin Malik’ten şöyle rivâyet edilmiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem seferden gündüzden başka vakit gelmezdi.

Hasan bin Ali, hazreti Peygamber’in seferden ancak kuşluk vakti döndüğünü ve seferden dönünce de (ilk iş olarak doğruca) mescide varıp orada iki rekat namaz kıldıktan sonra bir süre oturduğunu söylemiştir. [\[521\]](#)

٢٧٨٢- عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جِئَ

أَقْبَلَ مِنْ حَجَّةٍ دَخَلَ الْمَدِينَةَ فَأَتَاخَ عَلَى بَابِ مَسْجِدِهِ ثُمَّ دَخَلَهُ فَرَكَعَ فِيهِ

رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ انْصَرَفَ إِلَى بَيْتِهِ قَالَ نَافِعٌ فَكَانَ ابْنُ عُمَرَ كَذَلِكَ يَفْعَلُ

2782 - İbn-i Ömer radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, (veda) haccından döndüğü zaman Medine’ye girmiş, devesini mescid-i saadetin kapısı önüne çöktürmüştü. Sonra mescide girmiş orada iki rekat namaz kılmış, sonra da evine girmiştir.

Nafi: İbn-i Ömer de böyle yapardı, dedi.

İZAH

Bu hadis-i şerif, seferden dönen kimselerin evvela mescid-i şerife inip, iki rekat namaz kıldıktan sonra evlerine dönmelerinin sünnet olduğuna delildir.

179 - HİSSELERİN TAKSİM ÜCRETİ

۲۷۸۳- أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا كُنْتُمْ وَالْقِسْمَةَ قَالُوا فَقُلْنَا وَمَا الْقِسْمَةُ قَالَ الشَّيْءُ يَكُونُ بَيْنَ

النَّاسِ فَيَجِيءُ فَيَنْتَقِضُ مِنْهُ

2783 - Ebû Sâid el-Hudrî radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Kusâmeden sakınıınız!” buyurdu. Biz kusame nedir, dedik.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Bir şey bazı kimseler arasında ortak olur. Birisi de (onu paylaştırmak üzere) gelir. (Bir kısmını kendisine ayırarak) onu eksiltir. (İşte kusame budur) buyurdu.

۲۷۸۴- عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْوَهُ

قَالَ الرَّجُلُ يَكُونُ عَلَى الْبَقَاعِ مِنَ النَّاسِ فَيَأْخُذُ مِنْ حَظِّ هَذَا وَحَظِّ هَذَا

2784 - Hazreti Peygamber'den bir önceki hadisin benzerini (mürsel olarak) Atâ bin Yesâr da rivâyet etmiştir.

Atâ demiştir ki: “Bir zat insanlardan bir cemaat üzerine (bilir kişi olarak görevli) olur. Şunun hakkından ve şunun hakkından alır, (işte hadiste yasaklanan budur).

180 - GAZVEDE TİCARET YAPMAK

۲۷۸۵- أَنَّ رَجُلًا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَدَّثَهُ

قَالَ: لَمَّا فَتَحْنَا خَيْبَرَ أَخْرَجُوا غَنَائِمَهُمْ مِنَ الْمَتَاعِ وَالسَّبْيِ فَجَعَلَ النَّاسُ
يَتَّبِعُونَ غَنَائِمَهُمْ فَجَاءَ رَجُلٌ حِينَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ لَقَدْ رِبَحْتُ رِبْحًا مَا رِبِحَ الْيَوْمَ مِثْلَهُ أَحَدٌ مِنْ
أَهْلِ هَذِهِ الْوَادِي قَالَ وَيَعْلُكَ وَمَا رِبِحْتُ قَالَ: مَا زِلْتُ أَبِيعُ وَأَبْتَاعُ حَتَّى
رِبِحْتُ ثَلَاثَ مِائَةٍ أَوْعِيَّةٍ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَا أَنْبُؤُكَ
بِخَيْرِ رَجُلٍ رِبِحَ قَال: مَا هُوَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: رَضِيحَةُ بْنُ عَبْدِ الْعُزَّى

2785 - Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabından bir zat
Ubeydullah bin Selman'a şöyle demiştir:

Biz Hayber'i fethettiğimiz vakit insanlar mal ve esirden ganimetlerini
(ortaya) çıkardılar. Ganimetlerini birbirlerine satıyorlardı. Bir adam,
Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e; "bugün öyle bir kar ettim ki şu
vadi halkından hiçbir kimse benim gibi kar etmemiştir," dedi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Vay yazıklar olsun sana! Ne
kazandın?" dedi.

Adam, bugün hiç durmadan aldım sattım. Üçyüz ukıye kazandım, dedi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Ben sana kişinin kazandığı
kazancın en hayırlısını haber vereyim," buyurdu.

Adam, o nedir ey Allah'ın Rasûlü, dedi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "(Farz) namazdan sonra iki rekat
nafile namaz kılmaktır," buyurdu.

İZAH

Ukıyye: Bizim okka dediğimiz ağırlıktır. Miktarları her yerde aynı değildir.
Şeriat ölçüsünde kırk dirheme bir ukıyye denir.

181 - DÜŞMAN TOPRAKLARINA SİLAH GÖTÜRMEK

٢٧٨٦- عَنْ ذِي الْجَوَشَنِ رَجُلٍ مِنَ الْقَبَائِلِ قَالَ: أَتَيْتُ النَّبِيَّ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعْدَ أَنْ فَرَغَ مِنْ أَهْلِ بَدْرِ بِأَبْنِ قُرَيْسٍ لِي يُقَالَ لَهَا

الْقَرْحَاءُ فَقُلْتُ يَا مُحَمَّدُ إِنِّي قَدْ جِئْتُكَ بِأَبْنِ الْقَرْحَاءِ لِتُخَذَّهٗ، قَالَ: لَا

حَاجَةً لِي بِهِ وَإِنْ شِئْتَ لَنْ أُفِيضَكَ بِهِ الْمُمْتَازَةَ مِنْ ذُرُوعِ بَدْرِ فَعَلْتُ

قُلْتُ، مَا كُنْتُ: أَتَيْتُهُ الْيَوْمَ بِشُورَةٍ قَالَ: فَلَا حَاجَةَ لِي بِهِ

2786 - Dıbâb kabilesinden Zül-Cevşen denen zattan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, ehl-i Bedir'in işini bitirdikten sonra ona geldim ve adına Karha denilen bana ait atın yavrusunu getirdim.

Ya Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem, kullanman için Karha'nın tayını sana getirdim, dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Benim ona ihtiyacım yok, eğer istersen Bedir'de elde ettiğimiz zırhların en iyilerinden birisiyle tırampa edivereyim," dedi.

Ben de, ben bu tayı bugün ata bile tırampa etmedim, dedim.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Öyle ise benim ona ihtiyacım yoktur," cevabını verdi.

İZAH

Zül-Cevşen denen zatın asıl adı üzerinde ihtilaf var. Asıl adının Evs veya Şürahbil veya Osman olduğu söyleniyor. Künyesi Ebû Şemir'dir.

Mukayyza: Tırampa demektir.

Gırra: Burada at manasınadır. Beyaz benizli köle ve cariyeye de gırra denilir. Zül-Cevşen denen zat bu tayı getirdiği zaman henüz müslüman

olmamıştı. Onun için ya Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem diye hitap etti. Mekke'nin fethinden sonra müslüman oldu.

Ebû İshak, Zü'l-Cevşen radiyallahu anh'ın ismi Şürrahbil'dir, diyor. Zü'l-Cevşen'in, oğlu Ebû İshak'ın komşusu idi. Zü'l-Cevşen, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den bir hadis rivâyet etmiştir. (Tehzib, c. 3, s. 222)

182 - ŞİRK ÜLKESİNDE İKAMET ETMEK

٢٧٨٧- عَنْ سَمُورَةَ بْنِ جُنْدَبٍ أَنَّهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ جَامَعَ الْمُشْرِكَ وَسَكَنَ مَعَهُ فَإِنَّهُ بِمِثْلِهِ

2787 - Semüre bin Cündeb radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet etmiştir:

Bundan sonra Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Kim müşrikle beraber olur ve (müşrik diyarında) onunla beraber ikamet ederse o da müşrik gibidir.”

İZAH

Müşrikle beraber olmanın birkaç manası var:

1. Bir müşrikle arkadaş olup, onunla beraber oturup kalkan demektir.
2. Müşrik bir kadınla evlenip onunla bir arada kalan demektir.
3. Karı-koca müşrik iken erkek müslüman olur, kadın şirkinde ısrar eder, erkek de ondan ayrılmaz, ona yakın olur. Ve onunla bir arada kalırsa, o da onun gibi demektir. Müşrik bir kadının mü'min bir erkekle bir arada yaşaması mümkün değildir. Çünkü ehl-i iman nikâhında kâfir bulunamaz. Mü'min bir kadın da müşrik bir erkeğin nikâhında duramaz. Kâfirin nikâhında mü'minenin bulunması caiz olamaz.

[348]. Buhâri, K. Edeb, B. 95, Kavlü-r-Rasûlü veyleke n, 48/8; Müslim, K. İmâret, B. Mübâyaati ba'de fethi Mekke, n. 87; Nesêi, K. Bey'ah, B. 112, Şe'nü-l-hicreti, n. 143 / 7

[349]. Müslim, K. Birr, Bâbu fazl-ı-rıfkı, n. 2594

[350]. Müsned, 99/4

[351]. Buhâri, K. Hac, Bâbu fazl-ıl-haram, K. Cihad, Bâbu vucûbü-l-tenfir, n. 28-29/6; Müslim, K. İmâret, K. Hac, Bâbu-l-mübâyaati ba'de feth-i Mekke, n. 1353; Nesêî, K. Cihad, Bâbu-l-ihtılâfı fî ınkıtâı-l-Hicreti, n. 146/8; Tirmizi, K. Seyr, Bâbu-l-hicre n. 1590; Dârimi, n. 239/2; Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 1991 - 2396 - 2818

[352]. Buhari, K. İmân, Bâbu-l-Müslimi men selime n. 9/1; Müslim, K. İman, Bâbu tefâduli-l-İslâm, n. 40

[353]. Buhâri, K. Cihad, Bâbu efdali-n-Nâsı, n. 18/4, K. Rıkâk, Bâbu-l-uzle, n. 129/8; Müslim, K. İmâret, Bâbu-fazlı-l-Cihâd, n. 1888; Tirmizi, K. Fezâili-l-Cihad, Bâbu eyyi-n-nâsı efdalü, n. 1660; Nesêî, K. Cihâd, Bâbu fazl-ı men câhede bi nefsihî, n. 10/6

[354]. Buhâri, K. Ta'bir, Bâbur-ru'yâ bi-n-nehâri, n. 43/9; K. Cihad, Bâbu-d-duâi bi-l-cihâdı, n. 19/4; Nesêî, k. Cihad, K. İsti'zân, Bâbu men zâre kavmen, n. 63/8; Müslim, K. İmâret, Bâbu fazlı-l-ğazvi i-l-bahri, n. 1912; Tirmizi, K. Fezâili—Cihâd, Bâbu fî ğazvi-l-bahri, n. 1645; İbn-i Mâce, K. Cihâd, Bâbu-l-ğazvi fî-l-bahri, n. 2776; Nesêî, K. Cihâd, Bâbu fazlı-l-cihâdı fî-l-bahri, n. 4016; Dârimi, Bâbu fazl-ı ğazâti-l-bahri, n. 2426; Ahmed b. Hanbel, Müsned, K. Cihad, n. 240 - 264

[355]. Müslim, K. İmâret, Bâbu men katele kâfiren, n. 1891

[356]. Müslim, K. İmâret, Bâbu hurmeti nisâi'l-mücâhidîn, n. 1897; Nesêî, K. Cihad, Bâbu hurmeti, nisâi-l-mücâhidîn, n. 5016

[357]. Müslim, K. İmâret, Bâbu Kadr-i sevâbı men gazâ, n. 1906; Nesêî, K. Cihad, Bâbu Sevabi's-seriyyeti, n. 18/6; İbn-i Mâce, K. Cihad, Bâbu-n-Niyyeti fî-l-kıtâl, n. 2785; Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 169/2

[358]. Tirmizî, K. Fezâili-l-Cihad, Bâbu fazl-ı men mâte murâbitan, n. 1621

[359]. Neseî, K. Cihad, Bâbu-l-teşdîdi fî terki-l-cihad, n. 3099; Müslim, K. İmâret, Bâbu zemm-i men mâte velem yağzu, n. 1910

[360]. İbn-i Mâce, K. Cihad, Babu-t-tağlîzi fî terki-l-cihad, n. 2762

[361]. Neseî, K. Cihad, Babu vucubi-l-cihad, n. 3098; Darimi, K. Cihad, Babu cihadı-l-müşrikîne bi-l-lisâni, n. 213/2; Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 124/3-153-251; İbn-i Hıbban n. 1618; Hakim, Müstedrek, n. 81/2

[362]. Buhari, K. Cihad-Fezail'il-Kur'an, Tefsir; Müslim, K. İmaret, Babu sukûti farzı-l-cihadı an'il-mağzûrîne, n. 1898; Tirmizî, K. Tefsir, n. 3034, K. Cihad, n. 1670; Neseî, K. Cihad, Babu fazlı-l-mücâhidîne ala-l-kâidîne, n. 3104

[363]. Buhari, K. Meğâzî, Babu Nüzulü'n-Nebiyyi sallallahu aleyhi ve sellem, K. Cihad, n. 31/4; Müslim, K. İmaret, Babu sevabı men habesehû, n. 1911; İbn-i Mace, K. Cihad, Babı men habesehü-l-özüni ani-l-cihadı, n. 2765

[364]. Buhari, K. Cihad, Babı fazl-ı men cehheze ğâziyen, n. 32/4; Müslim, K. Cihad, Babu iâneti-l-ğâzî, n. 1893; Tirmizî, K. Cihad, Babu fazl-ı men cehheze ğâziyen, n. 1628; İbn-i Mace, K. Cihad, Babu fadl-i men "cehheze" ğâziyen, n. 2759

[365]. Müslim, K. Cihad, Babu fazl-ı iâneti-l-ğâzî, n. 1896

[366]. Tirmizî, K. Tefsir, (sureti'l-Bakara), n. 2976

[367]. Tirmizî, K. Cihad, Babu fazlı-r-remyi fî sebili-llahi, n. 1637; Neseî, K. Hayl, Babu te'dibi-r-racüli feresehu, n. 3608; Müslim, K. İmaret, Babu fazlı-r-remyi fî sebili-llahi, n. 1919

[368]. Müslim, K. İmaret, Babu fazlı-r-remyi, n. 1919; İbn-i Mace, K. Cihad, n. 2813

[369]. Neseî, K. Cihad, Babu fazlı-s-sadakati fî sebilillah, n. 3190; İmamı Malik, K. Cihad, Babu-t-terğib fî-l-cihad, n. 466/2

[370]. Buhari, K. Cihad, Babu men kâtele li tekûne kelimetellah, n. 24; Müslim, K. İmaret, Babu men kâtele li tekûne kelimetellah, n. 1904; Tirmizî, K. Fezaili-l-Cihad, Babu fi men yukatilü riyaen, n. 1646; Neseî, K. Cihad, Babu men katele li tekune, n. 23/6; İbn-i Mace, K. Cihad, Babu-n-niyyeti fi-l-kıtal, n. 2783

[371]. Müslim K. İmaret, Babu ervâhı-ş-şühedai fi-l-cenneti, n. 1887

[372]. Neseî, K. Cihad, n. 10/5; İbn-i Mace, K. Cihad, n. 2782

[373]. Buhari, K. Edeb, Babu la yücahidü illa bi izni valideyni, n. 3/7; K. Cihad, Babu-l-cihadı bi izni-l-valideyni; Müslim, K. Birr, Babu birri-l-valideyni, n. 2549; Tirmizî, K. Cihad, Babun fi-llezî yahrucu fi-l-ğazvi, n. 1671; Neseî, K. Cihad, Babu-r-ruhsati fi-t-tehallüfi, n. 3105; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 165/2-172

[374]. Müslim, K. Cihad, Babu ğazveti-n-nisai mea-r-ricâli, n. 1810; Tirmizî, K. Seyr, Babu hurûci-n-nisâi fi-l-harbi, n. 1575

[375]. Müslim, K. Cihad, n. 1802; Neseî, K. Cihad, n. 3152

[376]. Neseî, K. Cihad, Babu sevabı men kâtele fî sebilillah, n. 3143; Tirmizî, K. Faza'i-l Cihad, Babu fîmen seele-ş-şehâdeti, n. 1654; İbn-i Mace, K. Cihad, Babu-l-kıtalı fî sebilillah, n. 2792

[377]. Neseî, K. Hayl Babu ma yestehıbbu minel hayli vel-kümeYTE, n. 3595

[378]. Müslim, K. İmaret, Babu ma yekrahü min sıfâtı-l hayli, n. 1875; Tirmizî, K. Cihad, Babu ma yekrahü minel-hayli, N. 1698; İbn-i Mace, K. Cihad, Babu irtıbat-ıl-hayli fî sebilillah, n. 2790; Neseî, K. Hayl, Babu-ş-şikâli fil-hayl, n. 3596

[379]. Müslim, K. Hayz, Babu ma yestetiru bihi, n. 342, K. Fezail, Babu fezaili Abdullah, bin Ca'fer, n. 2427; İbn-i Mace, K. Taharet, Babu-l-irtıyadi li-l-ğâiti ve-l-bevli, n. 340

[380]. Buhari, K. Müsakat, Babu fazl-ı sekyi-l-mâi; Müslim, K. Selam, Babu fazl-ı sakyi-l-behaimi, n. 2244; Muvatta, K. Sıfatı-n-Nebiiyyi sallallahu aleyhi ve sellem, n. 23; Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 375/2-517

[381]. Buhari, K. Cihad, n. 71/4; Müslim, K. Libas, n. 2115

[382]. Neseî, K. Hayl, Babu min siyeti-l-hayli, n. 3595

[383]. Neseî

[384]. Müslim, K. Libas, Babu kerâheti-l-kelbi ve-l-ceresi fi-s-seferi; Tirmizî, K. Cihad, Babu keraheti-l-ecrâsı alâ-l-hayli, n. 2113

[385]. Müslim, K. Libas, Babu keraheti-l-kelbi ve-l-ceresi fi-s-seferi, n. 2114

[386]. Tirmizî, K. Et'ameh, babu mâ câe fi ekli hamli-l-cehâleti, n. 1825; Neseî, K. Dahâyâ, Babu-n-nehyi an ekli lahmi-l-celaleti, n. 4453; İbn-i Mâce, K. Zebaih, MaliK. K. Udahi, n. 28; Ahmed b. Hanbel, n. 219/1-226

[387]. Buhari, K. Cihad, Babu ismi-l-feresi ve-l-hımar; Müslim, K. İman, Babu-d-delili alâ enne men mâte Alettevhîdi, n. 30; Tirmizî; Neseî, K. Hac, n. 228

[388]. Müslim, K. Birr, N. 2595

[389]. Tirmizî, K. Cihad, n. 1708

[390]. Buhari, K. Libas, Babu-l-hamisatı-s-sevdai, n. 191/7; K. Zebâih, n. 126/7; Müslim, K. Libas, Babu cevâzı vesmi-l-hayvan, n. 2119

[391]. Tirmizî, K. Cihad, Babu keraheti-t-tahrîşi, n. 1710; Müslim, K. Libas, Babu-n-nehyi an darbi-l-hayevân, n. 2117

[392]. Ahmed bin Hanbel, n. 766

[393]. Müslim, K. Fezâil Babu fezâili Abdullah bin Cafer, n. 2428; İbn-i Mace, K. Edeb, Babu rukûbi selasetin, n. 3773; Ahmed bin Hanbel, Müsned, n. 1743

[394]. Müslim, K. İmaret, Babu mir'ati maslahati, n. 1926; Tirmizî, K. Edeb, Babu nesahi li müsâfiri-tetariki, n. 2862

[395]. Neseî, İbn-i Mace

[396]. Tirmizî, K. Edeb, Babu-r-raculi ehakku bisadri dâbbetihi, n. 2774

[397]. Tirmizî, K. Cihad, Babu-r-rehani ve-s-sebkı, n. 1700; Neseî, K. Hayl, Babu-s-sebkı, n. 3616; İbn-i Mace, K. Cihad, Babu-s-sebkı, n. 2878; Ahmed b. Hanbel, n. 256/2-358

[398]. Buhari, K. Salat, Babu hel yukalu mescide, K. Cihad, Babu ızmarı-l-hayli lis-sebkı, K. I'tısam, Babu ma zekera-n-Nebıyyü sallallahu aleyhi ve sellem, 127/9; Müslim, k. İmaret, Babu-l-musâbakati beyne-l-hayli, n. 1870; Tirmizî, Babu fi-r-rehani, n. 1699; Neseî, K. Hayl, n. 3614; İbn-i Mace, K. Cihad, Babu-s-sebkı ve-r-rehani, n. 2877; Dârimi, K. Cihad, n. 2434

[399]. İbn-i Mace, K. Cihad, Babu-s-sebkı, n. 2877

[400]. İbn-i Mace, k. Nikah, Babu husni muaşeretı-n-nisa, n. 1979; Ahmed bin Hanbel, Müsned, n. 39-129;

[401]. İbn-i Mace, K. Cihad, Babu-s-sebkı, n. 2876

[402]. Tirmizî, K. Nikah, Babu-n Nehyi an-nikahı-s-sığarı, n. 1123; Neseî, K. Nikah, Babu fi-s-sığarı

[403]. Neseî, K. Zînet, Babu hilyeti-s-Seyf, n. 5376; Tirmizî, K. Şemail ve K. Cihad, n. 100-1691

[404]. Müslim, K. Birr, Babu men merre bi silahın, n. 2614

[405]. Buhari, K. Salat, Babu ye'huzu binusûli-n-nebi, Müslim, K. Birr, Babu Emru men mesra bi silahın, n. 2615; İbn-i Mace, K. Edeb, Babu men kane meahü n. 3778; Neseî, K. Mesacit, Babu ızharı-s-sılahı fi-l-mescidi, n. 769

[406]. Tirmizî, K. Fiten, Babu-n-nehyi an tuatı-s-seyfi, n. 2164

[407]. Tirmizî, K. Cihad, Babu fi-r-rayati, n. 1680; Ahmed bin Hanbel, Müsned, n. 297/4

[408]. Tirmizî, K. Cihad, Babu fi-l-elviyeti, n. 1679; Neseî, K. Hac, Babu duhûli Mekkiye bi-l-livâi, n. 2869; İbn-i Mace, n. 2817

[409]. Tirmizî, n. 1681; İbn-i Mace, n. 2818

[410]. Buhari, K. Cihad, Babu men isteane bi-d-duafâi; Ahmed bin Hanbel, Müsned, 198/5 - 173/1; Tirmizî, K. Cihad, Babu-l-istiftahı, n. 1702; Neseî, K. Cihad, Babu-l-istinsarı bi-d-daîfi, n. 3180

[411]. Darimi, K. Seyr, Babu-s-sığar, n. 2455; Ahmed b. Hanbel, n. 46

[412]. Tirmizî, K. Cihad, Babu-fi-s-sığar, n. 1682; Ahmed b. Hanbel, n. 289/4

[413]. Müslim, K. Hac, Babu mâ yekulu izâ rakibe, n. 1343; Neseî, K. İstiaze, Babu-l-istiazeti, n. 5503

[414]. Müslim, K. Hac, Babu mâ yekulu, n. 1344; Tirmizî, K. Deavat, Babu mâ yekulu izâ rakibe, n. 3444

[415]. İbn-i Mace, K. Cihad, Babu Teşyîi-l-ğuzâti, n. 2826; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 25-38-136-248; Tirmizî, Deâvât bâbu, n. 3438

[416]. Neseî

[417]. Tirmizî, K. Deavat, Babu mâ yekulu izâ rakibe, n. 3443; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 753-930-1056

[418]. Ahmed b. Hanbel, Müsned, 132/2 124/3

[419]. Ahmed b. Hanbel, Müsned, 14393–14956–15319; Müslim, K. Eşribe, Babu-l-emri bi tu'tiyeti-l-inâi, n. 2013

[420]. Tirmizî, K. Büyü', b. Mâ câe fit-tebkir bit-ticare, n. 1212; Neseî; İbn-i Mâce, K. Ticaret, Babu mâ yurcâ mine-l-bereketi, n. 2236

[421]. Muvatta, K. İsti'zan, Babu fi-l-vahdeti fi-s-seferi; Ahmed b. Hanbel, 186/3-214; Tirmizî, K. Cihad, Babu kerâhiyeti-l-müsafiri, n. 1674

[422]. Buhari, K. Cihad, n. 129; Ahmed b. Hanbel, 6/2-7-10; Muvatta, K. Cihad, n. 7; Müslim, K. İmaret, b. nehyi en yüsâfira, n. 1869; İbn-i Mace, K. Cihad, n. 2879

[423]. İbn-i Mace, K. Cihad, n. 2728; Dârimi, K. Seyr, n. 215/2; Tirmizî, K. Seyr, Babu mâ câe fi-s-serâyâ, n. 1555

[424]. Müslim, K. Cihad, b. te'miri-l-imam, n. 1731; Tirmizî, K. Seyr, b. Mâ câe fi vasiyyetihi, n. 1617; İbn-i Mace, K. Cihad, b. vasiyeti-l-imam, n. 2858

[425]. Buhari, K. Hars ve-l-müzaraah, Babu kat'ı-ş-şekeri ve-n-nahli, n. 6; K. Cihad, Babu haraka-d-devru ve-n-nahilu, n. 154; K. Meğâzî, Babu hadis-i Nebiyyi, n. 14; Müslim, K. Cihad, Babu cevazı kat'ı eşcarı-l-küffar, n. 1746; Tirmizî, K. Seyr, Babu-t-tahrik ve-t-tahrib, n. 1552; İbn-i Mace, K. Cihad, Babu-t-tarib bi ardi-l-aduvvi, n. 2844; Ahmed b. Hanbel, n. 8/2

[426]. İbn-i Mace, K. Cihad, Babu-t-tahrik bi ardı-l-aduvvi, n. 2843

[427]. Müslim, K. İmaret, Babu sübûti-l-Cenneti, n. 1901; Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 136/3

[428]. Tirmizî, K. Büyû', Babu mâ câe fi ihtılabı, n. 1296

[429]. Neseî, K. kaza, Babu-l-isti'dai, n. 5410; İbn-i Mace, K. Ticaret, n. 2298

[430]. Tirmizî, K. Büyû', Babu-r-ruhsatı fi ekli, n. 1288; İbn-i Mace, K. Ticaret, Babu men mera ala, n. 2299

[431]. Buhari, K. Lukata, Babu la tahlîb mâşiyete ahadin, n. 48; Müslim, K. Lukata, Babu tahrîmi halebi-l-maşıyeti, n. 1726; İbn-i Mâce, K. Ticaret, Babu-n-nehyi en yusîbe minha, n. 2302; İmam-ı Malik, K. İsti'zan, Babu mâ câe fi emri-l-ğanemi, n. 17

[432]. Buhari, k, Tefsir, (S. Nisa) Babu (Etîullahe ve etîu'r-Rasûl); Müslim, K. İmâret, Babu vücûbi taati-l-ümerâi, n. 1834; Tirmizî, K. Cihad, Babu-r-raculi yûbasü vahdehu, n. 1672; Neseî, K. Bey'a Babu kavlihi Teâlâ (ve üli-l-emri minküm), n. 4199; İbn-i Cerri, n. 9858; Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 3124

[433]. Buhari, K. Ahkam, Babu-s-sem'i ve-t-taati li-l-imamı, n. 78; K. Haberil-Vahid, Babu icazeti haberi-l-vahid, n. 109/9; K. Meğâzî, Babu seriyeti Abdullah İbn-i Huzâfete, n. 203/5; Müslim, K. İmâret, Babu vücûbi taati-l-ümerâi fî ğayri, n. 1840; Neseî, K. Bey'a, Babu cezâi men emera bi ma'siyetin, n. 4210; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/82-94-124

[434]. Buhari, K. Ahkam, Babu-s-sem'i ve-t-taati, n. 78/9; K. Cihad, Babu-s-sem'i ve-t-taati li-l-imamı, n. 60/4; Müslim, K. İmâret, Babu vücûbi taati-l-ümerâi, n. 1839; Tirmizî, K. Cihad, Babu aitaati-mahlûka fî ma'siyeti'l-Halık, n. 1707; İbn-i Mâce, K. Cihad, Babu la taate fî ma'siyeh, n. 2864; Neseî, K. Bey'a, Babu cezâi men emera bi ma'siyetin, n. 4211

[435]. Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 4/193

[436]. Buhari, K. Cihad, Babu-d-duâi ala-l-müşrikîne, n. 53/4; Babu-l-Cenneti tahte barikati-s-suyûfi, Babu la temünnû likae-l-adüvvi, n. 77/4; Müslim, K. Cihad, Babu kerahiyeti temenna likae-l-adüvvi, n. 1742; Müslim, K. İmâret, Babu sübuti-l-cenneti li-ş-şehîdi, n. 1902; Tirmizî, K. Fezaili-l-Cihad, Babu ebvabi-l-cenneti, n. 1659

[437]. Tirmizî, K. Deavât, Babu-d-Duai izâ ğazâ

[438]. Buhari, K. Itk, Babu men melike mine-l-Arabi; Müslim, K. Cihad, Babu cevazı-l-iğarati ala-l-küffarı, n. 1730; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 4857-4875-5124

[439]. Müslim, K. Salat, Babu-l-imsaki ani-l-iğarati, n. 282; Tirmizî, K. Seyr, Babu mâ câe fî vasıyyetihi sallallahu aleyhi ve sellem, n. 1618; Dârimî, K. Seyr Babu-l-iğarati ala-l-adüvvi, n. 217/2

[440]. Tirmizî, K. Seyr, b. 2, n. 1549

[441]. Buhari, K. Cihad, Babu-l-harbi hud'atün, n. 77/4

[442]. İbn-i Mace, K. Cihad, n. 2840

[443]. Buhari, K. Zekat-İstitabe, Babu katli men eba kabulil Faraizi, n. 19/9; Müslim, K. İman, Babu-l-emri bi kitalı-n-nasrı, n. 21; Tirmizî, K. İman, Babu mâ câe fî Vafî cibriyle, n. 2610; Neseî, K. Zekat, Babu manı-z-zekati, K. Cihad, b. Vucûbi-l-cihad, n. 3092; İbn-i Mâce, K. Fiten, Babu-l-keffî ammen kale la ilahe illallah, n. 3927

[444]. Buhari, K. Salat, Babu fazl-i istikbali-l-kıble, n. 109/1; Neseî, K. İman, Babu alâ mâ yukatilü-n-Nâse, n. 5006

[445]. Buhari, K. Gazevât, Babu beasi-n-Nebiyyi sallallahu aleyhi ve sellem Üsame, n. 183/5; K. Diyat, Babu kavli-l-ilahi teala (vemen ehyâhâ) n. 4/9; Müslim, K. İman, Babu tahrimi katli-l-kafiri ba'de en kale, n. 96

[446]. Buhari, K. Gazevât-Diyat, Babu (vemen yaktül mü'minen) n. 3/9; Müslim, K. İman, Babu tahrimi katli-l-kâfiri ba'de enkâle. n. 95

[447]. Tirmizî, K. Seyr, Babu kerâhiyeti-l-mükam. n. 1604

[448]. Buhari, K. Tefsir, (s. Enfal) Babu Ya eyyüha-n-Nebiyyü. n. 79/6; İbn-i Cerîr, n. 2646

[449]. Ahmed b. Hanbel, Müsned, 7-86-111/2; Tirmizî, K. Cihad, Babu-l-firârı mine-z-zahfi, n. 1716

[450]. Buhari, K. İkraha, babu men ihtâra-d-darbe, n. 25/9

[451]. K. Edeb, Babu men lem yera ıkfara men kale, n. 74; K. Tefsir, (s. Mümtahine), n. 185/6; Buhari, K. Meğâzî, Babu fazlı men şehide bedran, n. 9; Müslim, K. Fezâili-s-Sahabe, Babu fezâili ehli Bedir, n. 2494; Tirmizî, K. Tefsir (s. Mümtahine), n. 3302; Dârimî, K. Rıkak, n. 48; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/802-296

[452]. Buhari, K. Cihad, Babu-l-harbiyye izâ dehale dâra-l-islâmi, n. 84/4; İbn-i Mace, K. Cihad, Babu-l-Mübarezeti, n. 2836

[453]. Müslim, K. Cihad, babu ıstıhkakı-l-katili, n. 1754

[454]. Buhari, K. Cizye, Babu-l-cizyeti ve-l-müvadah; Tirmizî, K. Seyr, Babu-s-Saati-l-leti yestehıbbu, n. 1612

[455]. Buhari, K. Cihad, Babu men kale huzhâ, n. 81/4

[456]. Neseî, K. Zekat, Babu-l-ıhtıyali fi-s-sadaka, n. 2559

[457]. Buhari, K. Cihad, Babu hel yeste'siru-r-racül, n. 4/82

[458]. Buhari, K. Meğâzî, Babu ğazveti Uhudin, K. Cihad - Tefsir, n. 12/5

[459]. Nolu dipnot kitapta yazılmamış...

[460]. İbn-i Mes'ûd - İbn-i Mace, K. Diyât, Babu eaffü-n-nası, n. 2681; Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 393/1

[461]. Buhari, K. Cihad, Babu katli's-sıbyani fi-l-harbi, n. 74/4; Müslim, K. Cihad, babu tahrimi katli-n-nisâi ve-l-vildâni, n. 1744; Tirmizî, K. Cihad, Babu fi-n-nehyi an katli-n-nisâi ve-s-sıbyân, n. 1569; Darimi, K. Seyr, Babu fi-n-nehyi an katli-n nisâi ve-s-sıbyân, n. 223/2; İbn-i Mace, K. Cihad, Babu-l-ğarati, n. 284; Ahmed b. Hanbel, n. 2/122-123

[462]. Tirmizî, K. Seyr, Babu fi-n-nüzûli ala-l-hukmi, n. 1583

[463]. Buhari, K. Cihad, Babu ehli-d-Dari, n. 74/4; Tirmizî, K. Seyr, Babu-n-nehyi an katli-n-nisa, n. 1570; İbn-i Mace, K. Cihad, Babul garati vel beyati, n. 2839; Müslim, K. Cihad, b. Tahrîmi katli nisâ, n. 1745; Neseî

[464]. Buhari - Tirmizî

[465]. Buhari, K. Cihad, Babu-l-usârâ fi-s-selâsil, n. 73/4

[466]. Camiu-Usul, n. 1089

[467]. Buhari, K. Husûmât, n. 161/6; K. Salat, Babu-l-ıġtısalı izâ esleme, n. 1/125; Neseî; Müslim, K. Cihad, Babu rabtı-l-esiri, n. 1764

[468]. Müslim, K. Cihad, Babu ğazveti Bedr, n. 1779

[469]. Neseî, K. Tahrimi-d-Dem, Babu-l-hukmi fi-l-mürted, n. 4073

[470]. İbn-i Mace, K. Cihad, Babu-s-sılahı, n. 1805; Dârimî, K. Seyr, Babu keyfe dehale, n. 2460; Buhari, K. Cihad, Babu katli-l-esir, n. 82/4, K. Meğâzî - K. Libas; k, Cezai Sayd, Babu dühuli-l-harami ve Mekkete, n. 21/3; Müslim, K. Hac, Babu dühûli Mekkete bi gayri, n. 1357; Tirmizî, K. Cihad, b. miğferi, n. 1693; Neseî, K. Menasik, Babu duhûli Mekkete, n. 2870

[471]. Ahmed b. Hanbel, Müsned, 124-290/3; Müslim, K. Cihad, Babu kavli-l-lahi teala (ve hüvelezi keffe) n. 1808; Tirmizî, K. Tefsir (sure-i Fetih), n. 3260

[472]. K. Hums, Babu ma menne-n-Nebiyyü sallallahu aleyhi ve sellem, n. 5/110; Buhari, K. Meğâzî, babu haddeseni Halife, n. 12

[473]. Müslim, K. Cihad, Babu-l-imdâdı bi-l-melâiketi, n. 1763

[474]. Buhari, K. Vekale, n. 7, Hams, -Hibe, n. 10, Meğâzî, n. 54, Itk, n. 13, Ahkam

[475]. Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 184/2

[476]. Buhari, K. Meğâzî, Babu katli Ebî Cehil, n. 97/5; K. Cihad, Babu men, galebe-l-adüvve, n. 89/4; Tirmizî, K. Seyr, Babu-l-beyati ve-l-ğarat, n. 1551; Dârimî, K. Seyr, Babu fi kabıati Rasûlillah sallallahu aleyhi ve sellem, n. 2461; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/145 - 4/29

[477]. Müslim, K. Cihad, Babu-t-tenfili ve fidâi-l-Müslimîn, n. 1755

[478]. Buhari, K. Cihad, Babu izâ ğaneme-l-müşrikûne, n. 89/4; İbn-i Mace, K. Cihad, Babu ma ehraze-l-adüvv, n. 2847

[479]. Tirmizî, K. Menakıp, Babu menakıbı Ali, n. 3716

[480]. Buhari, K. Farzı-l-hums, Babu mâ yusûbu mine-t-taâmi, n. 116/4; K. Arz-ı-l-harb - Meğâzî, n. 172/5 - Zebaih, Babu zebaihı ehl-il Kitap, n.

120/7; Müslim, K. Cihad, Babu cevazi-l-ekli min taami-l-ğanime, n. 1772; Neseî, K. Dahâyâ, Babu zebaihi-l-yehüd, n. 4440; Darimî, K. Seyr, Babu ekli-t-taami kalbe en tukseme-l-ganimeh, n. 2503; Ahmed b. Hanbel, 4/86 - 5/56

[481]. İbn-i Mace, K. Cihad, Babu-l-ğulûli, n. 2848

[482]. Buhari, K. Eymanı ve-n-nüzûr, Babu hel-yedhulu fi-l-eymani, n. 179/8; K. Meğâzî, babu gazveti Hayber, n. 176/5; Müslim, K. Eyman, Babu gıız-ı tahrimi-l-gulûli, n. 115; Neseî, K. Eyman, Babu hel tedhulu-l-erdavne, n. 3858; Muvatta, K. Cihad, n. 25

[483]. Tirmizî, K. Hudut, Babu fi-l-ğali ma yasnaui bihi, n. 1461

[484]. Buhari, K. Farzı-l-hums, Babu men lem yahmis, K. Buyû; K. Meğâzî, b. (ve yevme Huneyn...) K. Ahkam, Babu-ş-Şahadeti tekun; Muvatta, K. Cihad, Babu macae fi-s-selbi, n. 454/2; Müslim, K. Cihad, Babu ıstıhkakı-l-katil, n. 1571; Tirmizî, K. Seyr, Babu mâ câe fi men kutile, n. 1562

[485]. Müslim, K. Kıssatı Ümmi Süleym; K. Cihad, babu gazveti-n-nisai mea-r-ricâli, n. 1809

[486]. Müslim, K. Cihad Babu ıstıhkakı-l-katili, n. 1753

[487]. Câmiu-l-Usul, n. 1187

[488]. Buhari, K. Meğâzî, Babu gazveti Hayber, n. 177/5

[489]. Buhari, K. Meğâzî, Babu gavzeti Hayber, n. 177/5

[490]. Buhari, K. Meğâzî, Babu gazveti Hayber, n. 175/5; Tirmizî, K. Cihad, Babu ehli-z-Zimmeti yağzûne mea-l-müslimîn, n. 1595

[491]. Müslim, K. Cihad, Babu-n-Nisai-l-gaziyat, n. 1812; Tirmizî, K. Seyr, Babu men yu'til-l-fey'e, n. 1556; Neseî, n. 128/7

[492]. Tirmizî, K. Seyr, Babu hel yüşhemü li-l-abdi, n. 1557; Ahmed b. Hanbel, 223/5, Hakim, 131/; İbn-i Mace, K. Cihad, Babu-l-abiydi ve-n-nisai

yeşhedüne, n. 2855

[493]. Müslim, K. Cihad, Babu kerâheti-l-İstianeti fi-l-gazvi bi, n. 1817; Tirmizî, K. Seyr, Babu fi ehti-z-zimmeti yağzune mea, n. 1858; İbn-i Mace, K. Cihad, Babu-l-istianeti bi-l-müşrikîne, n. 2832

[494]. Buhari, K. Cihad, Babu sıhami-l-feresi, K. Meğâzî, Babu gavzeti Hayber; Müslim, K. Cihad, Babu keyfiyeti kısmeti-l-ganimeti, n. 1762; Tirmizî, K. Seyr, Babu mâ câe fi sehmi-l-hayl, n. 1554; İbn-i Mace, K. Cihad, Babu kısmeti-l-ganaim, n. 2854; Darimi, K. Seyr, babu fi sehmi-l-hayl, n. 144/2; Ahmed b. Hanbel, 2/2-62

[495]. Müslim, K. Cihad, Babu-l-enfal, n. 1748; Tirmizî, K. Tefsir, (Enfal suresi) n. 3080

[496]. K. Cihad, Babu ve mine-d-delili ala enne-l-humse, K. Meğâzî, Babu-s-seriyyeti-l-leti kıble necdin; Müslim, K. Cihad, Babu-lenfal, n. 1749; Muvatta, K. Cihad, Babu camii-n-nefli fi-l-gavzi.

[497]. Müslim, K. Cihad, Babu-l-enfal, n. 1749

[498]. İbn-i Mace, K. Cihad, Babu-n-nefli, n. 2851

[499]. İbn-i Mace, K. Cihad, Babu-n-nefli, n. 2852

[500]. İbn-i Mace, k, Diyat, Babu-l-müslimûne tetekâfeu, n. 2685

[501]. Müslim, K. Cihad, n. 1806; Buhari, K. Cihad - Meğâzî

[502]. Neseî, K. Kısmı-l-fey-i, n. 4143; İbn-i Mace, K. Cihad

[503]. Buhari, K. Cizye, Babu ismi-l-gadir, n. 127/4 - K. Hayl, n. 9; K. Edep, Babu ma yüd'a-n-nâsu bi âbâihim, n. 99; Müslim, K. Cihad, n. 8; İbn-i Mace, k, Cihad, Babul vefa bil beya, n. 2872; Tirmizî, K. Seyr, n. 1581

[504]. Buhari, K. Cihad, n. 109; Müslim, K. İmaret, n. 1841; Neseî, K. Bey'ati, n. 2401

[505]. Ahmed b. Hanbel, n. 8/6

[506]. Tirmizî, K. Seyr, Babu fil-ğadri, n. 1580

[507]. Neseî, K. Kasame, Babu ta'zîmi katli-l-muahidi, n. 24-25/8

[508]. Ahmed b. Hanbel, n. 487/3

[509]. Ahmed b. Hanbel, 343-423-425/6; Dârimî, K. Salat, Babu salatı-d-duhâ, n. 339/1; Neseî, K. Taharet, Babu zikri-l-ıstıtar, n. 126/1; Buhari, K. Gasl, Babu-t-tesettüri ani-n-nâsi; K. Salat, Babu-s-Salati fî sevbi-l-vâhidi; K. Cihad, Babu-emâni-n-nisâi; Müslim, K. Hayz, Babu tesettüri-l-muğtesili bi sevbin, n. 336; K. Salati-l-Müsafirîn, Babu ıstıhbabı salatı-d-duhâ; Muvatta, K. Kasrı-s-salât, Babu salatı-d-duhâ, n. 152/1; Tirmizî, İstı'zan, Babu fî mâ câe fî merhaber, n. 2735

[510]. Buhari, K. Cihad, Babu nâkatin-Nebıyyi sallallahu aleyhi ve sellem k, Şurut, Babu-ş-şurûti fî-l-cihadı ve-l-musahati, n. 252/3

[511]. İbn-i Mace, K. Fiten, Babu-l-melâhim, n. 4089

[512]. Buhari, K. Cihad, Babu-l-kizbi fî-l-harbi, n. 78/4; K. Rehin, Babu rehni-s-sılahi, n. 186/3 - K. Meğâzî; Müslim, K. Cihad, Babu katl-i Ka'b İbn-il-l-eşref, n. 1801

[513]. Buhari, K. Meğâzî, Babu Gavzet'ül-Hendek, n. 142/5; K. Umre, Babu mâ yakulü izâ racea mine-l-haccı, n. 8/3; Müslim, K. Hac, Babu izâ kafele min seferi-l-haccı, n. 1344; Tirmizî, K. Hac, Babu ma yakulu inde-l-kufuli mine-l-haccı, n. 950

[514]. Buhari, K. Cihad, Babu-l-beşareti fî-l-beşareti fî-l-fütûhi, n. 90/4

[515]. Buhari, K. Gazveti Tebük, b. Tevbeti Ka'b İbn-i Malik, n. 3/6; Müslim, K. Tevbe, Babu Tevbeti Ka'b, n. 2769; Neseî, K. Talak, Babu ilhaki bi ehlihi, n. 152/6

[516]. Tirmizî, K. Seyr, Babu fî secdeti-ş-şükr, n. 1578; İbn-i Mace, K. İkameti-s-Salat, Babu-s-secdeti inde-ş-şükr, n. 139

[517]. Buhari, K. Nikah, Babu lâ yatrûku ehlehû leylen, n. 50/7; Müslim, K. İmâret, Babu-s-seferi kıt'atün mine-l-azabi, n. 182; Tirmizî, K. İsti'zan, Babu kerahiyyeti furuk-ı-r-raculi, n. 2713

[518]. Buhari, K. Nikah, Babu tesdehiddu-l-muğibeti; Müslim, K. İmâret, Babu-s-seferi kıt'atün mine-l-azabi, n. 181

[519]. Buhari, K. Cihad, Babu istikbali-l-guzati, n. 92/4; Tirmizî, K. Cihad, Babu telekki-l-gâibü izâ kadime, n. 1718

[520]. Nolu dipnot yazılmamış

[521]. Buhari, K. Cihad, Babu-s-salâti izâ kadime min seferin, n. 94/4, K. Salât, Babu-s-salati izâ kadime min seferin, K. Tefsir, (Tevbe suresi), n. 88/6; Müslim, K. Tevbe, n. 2769, K. Salati-l-Müsafirîn, Babu ıstıhbabı-r-rekateyn, n. 716; Neseî, K. Mesacid, Babu-r-ruhsati fî-l-culûsi, n. 732

[348]. Buhâri, K. Edeb, B. 95, Kavlü-r-Rasûlü veyleke n, 48/8; Müslim, K. İmâret, B. Mübâyaati ba'de fethi Mekke, n. 87; Nesêi, K. Bey'ah, B. 112, Şe'nü-l-hicreti, n. 143 / 7

[349]. Müslim, K. Birr, Bâbu fazl-ı-rıfkı, n. 2594

[350]. Müsned, 99/4

[351]. Buhâri, K. Hac, Bâbu fazl-ıl-haram, K. Cihad, Bâbu vucûbü-l-tenfir, n. 28-29/6; Müslim, K. İmâret, K. Hac, Bâbu-l-mübâyaati ba'de feth-i Mekke, n. 1353; Nesêi, K. Cihad, Bâbu-l-ıhtılâfı fî ınkıtâı-l-Hicreti, n. 146/8; Tirmizi, K. Seyr, Bâbu-l-hicre n. 1590; Dârimi, n. 239/2; Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 1991 - 2396 - 2818

[352]. Buhari, K. İmân, Bâbu-l-Müslimi men selime n. 9/1; Müslim, K. İman, Bâbu tefâduli-l-İslâm, n. 40

[353]. Buhâri, K. Cihad, Bâbu efdali-n-Nâsı, n. 18/4, K. Rıkâk, Bâbu-l-uzle, n. 129/8; Müslim, K. İmâret, Bâbu-fazlı-l-Cihâd, n. 1888; Tirmizi, K. Fezâili-l-Cihad, Bâbu eyyi-n-nâsı efdalü, n. 1660; Nesêi, K. Cihâd, Bâbu fazl-ı men câhede bi nefsihî, n. 10/6

[354]. Buhâri, K. Ta'bir, Bâbur-ru'yâ bi-n-nehâri, n. 43/9; K. Cihad, Bâbu-d-duâi bi-l-cihâdı, n. 19/4; Nesêi, k. Cihad, K. İsti'zân, Bâbu men zâre kavmen, n. 63/8; Müslim, K. İmâret, Bâbu fazlı-l-ğazvi i-l-bahri, n. 1912; Tirmizi, K. Fezâili—Cihâd, Bâbu fi ğazvi-l-bahri, n. 1645; İbn-i Mâce, K. Cihâd, Bâbu-l-ğazvi fi-l-bahri, n. 2776; Nesêi, K. Cihâd, Bâbu fazlı-l-cihâdı fi-l-bahri, n. 4016; Dârimi, Bâbu fazl-ı ğazâti-l-bahri, n. 2426; Ahmed b. Hanbel, Müsned, K. Cihad, n. 240 - 264

[355]. Müslim, K. İmâret, Bâbu men katele kâfiren, n. 1891

[356]. Müslim, K. İmâret, Bâbu hurmeti nisâi'l-mücâhidîn, n. 1897; Nesêi, K. Cihad, Bâbu hurmeti, nisâi-l-mücâhidîn, n. 5016

[357]. Müslim, K. İmâret, Bâbu Kadr-i sevâbı men gazâ, n. 1906; Nesêi, K. Cihad, Bâbu Sevabi's-seriyyeti, n. 18/6; İbn-i Mâce, K. Cihad, Bâbu-n-Niyyeti fi-l-kıtâl, n. 2785; Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 169/2

[358]. Tirmizî, K. Fezâili-l-Cihad, Bâbu fazl-ı men mâte murâbitan, n. 1621

[359]. Neseî, K. Cihad, Bâbu-l-teşdîdi fi terki-l-cihad, n. 3099; Müslim, K. İmâret, Bâbu zemm-i men mâte velem yağzu, n. 1910

[360]. İbn-i Mâce, K. Cihad, Babu-t-tağlîzi fi terki-l-cihad, n. 2762

[361]. Neseî, K. Cihad, Babu vucubi-l-cihad, n. 3098; Darimi, K. Cihad, Babu cihadı-l-müşrikîne bi-l-lisâni, n. 213/2; Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 124/3-153-251; İbn-i Hıbban n. 1618; Hakim, Müstedrek, n. 81/2

[362]. Buhari, K. Cihad-Fezail'il-Kur'an, Tefsir; Müslim, K. İmâret, Babu sukûti farzı-l-cihadı an'il-mağzûrine, n. 1898; Tirmizî, K. Tefsir, n. 3034, K. Cihad, n. 1670; Neseî, K. Cihad, Babu fazlı-l-mücâhidîne ala-l-kâidîne, n. 3104

[363]. Buhari, K. Meğâzî, Babu Nüzulü'n-Nebiyyi sallallahu aleyhi ve sellem, K. Cihad, n. 31/4; Müslim, K. İmâret, Babu sevabı men habeshû, n. 1911; İbn-i Mâce, K. Cihad, Babı men habeshü-l-özrü ani-l-cihadı, n. 2765

[364]. Buhari, K. Cihad, Babı fazl-ı men cehheze ğâziyen, n. 32/4; Müslim, K. Cihad, Babu iâneti-l-ğâzî, n. 1893; Tirmizî, K. Cihad, Babu fazl-ı men cehheze ğâziyen, n. 1628; İbn-i Mace, K. Cihad, Babu fadl-i men “cehheze” ğâziyen, n. 2759

[365]. Müslim, K. Cihad, Babu fazl-ı iâneti-l-ğâzî, n. 1896

[366]. Tirmizî, K. Tefsir, (sureti'l-Bakara), n. 2976

[367]. Tirmizî, K. Cihad, Babu fazlı-r-remyi fi sebili-llahi, n. 1637; Neseî, K. Hayl, Babu te'dibi-r-racüli feresehu, n. 3608; Müslim, K. İmaret, Babu fazlı-r-remyi fi sebili-llahi, n. 1919

[368]. Müslim, K. İmaret, Babu fazlı-r-remyi, n. 1919; İbn-i Mace, K. Cihad, n. 2813

[369]. Neseî, K. Cihad, Babu fazlı-s-sadakati fi sebilillah, n. 3190; İmamı Malik, K. Cihad, Babu-t-terğib fi-l-cihad, n. 466/2

[370]. Buhari, K. Cihad, Babu men kâtele li tekûne kelimetellah, n. 24; Müslim, K. İmaret, Babu men kâtele li tekûne kelimetellah, n. 1904; Tirmizî, K. Fezaili-l-Cihad, Babu fi men yukatilü riyaen, n. 1646; Neseî, K. Cihad, Babu men katele li tekune, n. 23/6; İbn-i Mace, K. Cihad, Babu-n-niyyeti fi-l-kıtal, n. 2783

[371]. Müslim K. İmaret, Babu ervâhı-ş-şühedai fi-l-cenneti, n. 1887

[372]. Neseî, K. Cihad, n. 10/5; İbn-i Mace, K. Cihad, n. 2782

[373]. Buhari, K. Edeb, Babu la yücahidü illa bi izni valideyni, n. 3/7; K. Cihad, Babu-l-cihadı bi izni-l-valideyni; Müslim, K. Birr, Babu birri-l-valideyni, n. 2549; Tirmizî, K. Cihad, Babun fi-llezî yahrucu fi-l-ğazvi, n. 1671; Neseî, K. Cihad, Babu-r-ruhsati fi-t-tehallüfi, n. 3105; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 165/2-172

[374]. Müslim, K. Cihad, Babu ğazveti-n-nisai mea-r-ricâli, n. 1810; Tirmizî, K. Seyr, Babu hurûci-n-nisâi fi-l-harbi, n. 1575

[375]. Müslim, K. Cihad, n. 1802; Neseî, K. Cihad, n. 3152

[376]. Neseî, K. Cihad, Babu sevabı men kâtele fî sebilillah, n. 3143; Tirmizî, K. Faza'i-l Cihad, Babu fîmen seele-ş-şehâdeti, n. 1654; İbn-i Mace, K. Cihad, Babu-l-kıtalı fî sebilillah, n. 2792

[377]. Neseî, K. Hayl Babu ma yestehıbbu minel hayli vel-kümeYTE, n. 3595

[378]. Müslim, K. İmaret, Babu ma yekrahü min sıfâtı-l hayli, n. 1875; Tirmizî, K. Cihad, Babu ma yekrahü minel-hayli, N. 1698; İbn-i Mace, K. Cihad, Babu irtibat-ıl-hayli fî sebilillah, n. 2790; Neseî, K. Hayl, Babu-ş-şikâli fil-hayl, n. 3596

[379]. Müslim, K. Hayz, Babu ma yestetiru bihi, n. 342, K. Fezail, Babu fezaili Abdullah, bin Ca'fer, n. 2427; İbn-i Mace, K. Taharet, Babu-l-irtıyadi li-l-ğâiti ve-l-bevli, n. 340

[380]. Buhari, K. Müsakat, Babu fazl-ı sekyi-l-mâi; Müslim, K. Selam, Babu fazl-ı sakyi-l-behaimi, n. 2244; Muvatta, K. Sıfatı-n-Nebıyyi sallallahu aleyhi ve sellem, n. 23; Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 375/2-517

[381]. Buhari, K. Cihad, n. 71/4; Müslim, K. Libas, n. 2115

[382]. Neseî, K. Hayl, Babu min siyeti-l-hayli, n. 3595

[383]. Neseî

[384]. Müslim, K. Libas, Babu kerâheti-l-kelbi ve-l-ceresi fî-s-seferi; Tirmizî, K. Cihad, Babu keraheti-l-eCrâsı alâ-l-hayli, n. 2113

[385]. Müslim, K. Libas, Babu keraheti-l-kelbi ve-l-ceresi fî-s-seferi, n. 2114

[386]. Tirmizî, K. Et'ameh, babu mâ câe fî ekli hamli-l-cehâleti, n. 1825; Neseî, K. Dahâyâ, Babu-n-nehıyi an ekli lahmi-l-celaleti, n. 4453; İbn-i Mâce, K. Zebaih, MaliK. K. Udahi, n. 28; Ahmed b. Hanbel, n. 219/1-226

[387]. Buhari, K. Cihad, Babu ismi-l-feresi ve-l-hımar; Müslim, K. İman, Babu-d-delili alâ enne men mâte Alettevhîdi, n. 30; Tirmizî; Neseî, K. Hac, n. 228

[388]. Müslim, K. Birr, N. 2595

[389]. Tirmizî, K. Cihad, n. 1708

[390]. Buhari, K. Libas, Babu-l-hamisatı-s-sevdai, n. 191/7; K. Zebâih, n. 126/7; Müslim, K. Libas, Babu cevâzı vesmi-l-hayvan, n. 2119

[391]. Tirmizî, K. Cihad, Babu keraheti-t-tahrîşi, n. 1710; Müslim, K. Libas, Babu-n-nehyi an darbi-l-hayevân, n. 2117

[392]. Ahmed bin Hanbel, n. 766

[393]. Müslim, K. Fezâil Babu fezâili Abdullah bin Cafer, n. 2428; İbn-i Mace, K. Edeb, Babu rukûbi selasetin, n. 3773; Ahmed bin Hanbel, Müsned, n. 1743

[394]. Müslim, K. İmaret, Babu mir'ati maslahati, n. 1926; Tirmizî, K. Edeb, Babu nesahi li müsâfiri-tetariki, n. 2862

[395]. Neseî, İbn-i Mace

[396]. Tirmizî, K. Edeb, Babu-r-raculi ehakku bisadri dâbbetihi, n. 2774

[397]. Tirmizî, K. Cihad, Babu-r-rehani ve-s-sebkı, n. 1700; Neseî, K. Hayl, Babu-s-sebkı, n. 3616; İbn-i Mace, K. Cihad, Babu-s-sebkı, n. 2878; Ahmed b. Hanbel, n. 256/2-358

[398]. Buhari, K. Salat, Babu hel yukalu mescide, K. Cihad, Babu ızmarı-l-hayli lis-sebkı, K. I'tısam, Babu ma zekera-n-Nebiyyü sallallahu aleyhi ve sellem, 127/9; Müslim, k, İmaret, Babu-l-musâbakati beyne-l-hayli, n. 1870; Tirmizî, Babu fi-r-rehani, n. 1699; Neseî, K. Hayl, n. 3614; İbn-i Mace, K. Cihad, Babu-s-sebkı ve-r-rehani, n. 2877; Dârimi, K. Cihad, n. 2434

[399]. İbn-i Mace, K. Cihad, Babu-s-sebkı, n. 2877

[400]. İbn-i Mace, k, Nikah, Babu husni muaşeretı-n-nisa, n. 1979; Ahmed bin Hanbel, Müsned, n. 39-129;

[401]. İbn-i Mace, K. Cihad, Babu-s-sebkı, n. 2876

[402]. Tirmizî, K. Nikah, Babu-n Nehyi an-nikahı-s-sığarı, n. 1123; Neseî, K. Nikah, Babu fi-s-sığarı

[403]. Neseî, K. Zînet, Babu hilyeti-s-Seyf, n. 5376; Tirmizî, K. Şemail ve K. Cihad, n. 100-1691

[404]. Müslim, K. Birr, Babu men merre bi silahın, n. 2614

[405]. Buhari, K. Salat, Babu ye'huzu binusûli-n-nebi, Müslim, K. Birr, Babu Emru men mesra bi silahın, n. 2615; İbn-i Mace, K. Edeb, Babu men kane meahü n. 3778; Neseî, K. Mesacit, Babu ızharı-s-silahı fi-l-mescidi, n. 769

[406]. Tirmizî, K. Fiten, Babu-n-nehyi an tuatı-s-seyfi, n. 2164

[407]. Tirmizî, K. Cihad, Babu fi-r-rayati, n. 1680; Ahmed bin Hanbel, Müsned, n. 297/4

[408]. Tirmizî, K. Cihad, Babu fi-l-elviyeti, n. 1679; Neseî, K. Hac, Babu duhûli Mekketi bi-l-livâi, n. 2869; İbn-i Mace, n. 2817

[409]. Tirmizî, n. 1681; İbn-i Mace, n. 2818

[410]. Buhari, K. Cihad, Babu men isteane bi-d-duafâi; Ahmed bin Hanbel, Müsned, 198/5 - 173/1; Tirmizî, K. Cihad, Babu-l-istiftahı, n. 1702; Neseî, K. Cihad, Babu-l-ıstınsarı bi-d-daîfi, n. 3180

[411]. Darimi, K. Seyr, Babu-s-sığar, n. 2455; Ahmed b. Hanbel, n. 46

[412]. Tirmizî, K. Cihad, Babu-fi-s-sığar, n. 1682; Ahmed b. Hanbel, n. 289/4

[413]. Müslim, K. Hac, Babu mâ yekulu izâ rakibe, n. 1343; Neseî, K. İstiaze, Babu-l-istiazeti, n. 5503

[414]. Müslim, K. Hac, Babu mâ yekulu, n. 1344; Tirmizî, K. Deavat, Babu mâ yekulu izâ rakibe, n. 3444

[415]. İbn-i Mace, K. Cihad, Babu Teşyî-l-ğuzâti, n. 2826; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 25-38-136-248; Tirmizî, Deâvât bâbu, n. 3438

[416]. Neseî

[417]. Tirmizî, K. Deavat, Babu mâ yekulu izâ rakibe, n. 3443; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 753-930-1056

[418]. Ahmed b. Hanbel, Müsned, 132/2 124/3

[419]. Ahmed b. Hanbel, Müsned, 14393–14956–15319; Müslim, K. Eşribe, Babu-l-emri bi tu'tiyeti-l-inâi, n. 2013

[420]. Tirmizî, K. Büyû', b. Mâ câe fit-tebkir bit-ticare, n. 1212; Neseî; İbn-i Mâce, K. Ticaret, Babu mâ yurcâ mine-l-bereketi, n. 2236

[421]. Muvatta, K. İsti'zan, Babu fi-l-vahdeti fi-s-seferi; Ahmed b. Hanbel, 186/3-214; Tirmizî, K. Cihad, Babu kerâhiyeti-l-müsafiri, n. 1674

[422]. Buhari, K. Cihad, n. 129; Ahmed b. Hanbel, 6/2-7-10; Muvatta, K. Cihad, n. 7; Müslim, K. İmaret, b. nehyi en yüsâfira, n. 1869; İbn-i Mace, K. Cihad, n. 2879

[423]. İbn-i Mace, K. Cihad, n. 2728; Dârimi, K. Seyr, n. 215/2; Tirmizî, K. Seyr, Babu mâ câe fî-s-serâyâ, n. 1555

[424]. Müslim, K. Cihad, b. te'miri-l-imam, n. 1731; Tirmizî, K. Seyr, b. Mâ câe fî vasiyyetihi, n. 1617; İbn-i Mace, K. Cihad, b. vasiyeti-l-imam, n. 2858

[425]. Buhari, K. Hars ve-l-müzaraah, Babu kat'ı-ş-şekeri ve-n-nahli, n. 6; K. Cihad, Babu haraka-d-devru ve-n-nahilu, n. 154; K. Meğâzî, Babu hadis-i Nebiyyi, n. 14; Müslim, K. Cihad, Babu cevazı kat'ı eşcarı-l-küffar, n. 1746; Tirmizî, K. Seyr, Babu-t-tahrik ve-t-tahrib, n. 1552; İbn-i Mace, K. Cihad, Babu-t-tarib bi ardi-l-aduvvi, n. 2844; Ahmed b. Hanbel, n. 8/2

[426]. İbn-i Mace, K. Cihad, Babu-t-tahrik bi ardı-l-aduvvi, n. 2843

[427]. Müslim, K. İmaret, Babu sübûti-l-Cenneti, n. 1901; Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 136/3

[428]. Tirmizî, K. Büyû', Babu mâ câe fî ihtılabı, n. 1296

[429]. Neseî, K. kaza, Babu-l-isti'dai, n. 5410; İbn-i Mace, K. Ticaret, n. 2298

[430]. Tirmizî, K. Büyû', Babu-r-ruhsatı fî ekli, n. 1288; İbn-i Mace, K. Ticaret, Babu men mera ala, n. 2299

[431]. Buhari, K. Lukata, Babu la tahlîb mâşiyete ahadin, n. 48; Müslim, K. Lukata, Babu tahrîmi halebi-l-maşıyeti, n. 1726; İbn-i Mâce, K. Ticaret, Babu-n-nehyi en yusîbe minha, n. 2302; İmam-ı Malik, K. İsti'zan, Babu mâ câe fî emri-l-ğanemi, n. 17

[432]. Buhari, k, Tefsir, (S. Nisa) Babu (Etîullahe ve etîu'r-Rasûl); Müslim, K. İmâret, Babu vüçûbi taati-l-ümerâi, n. 1834; Tirmizî, K. Cihad, Babu-r-raculi yübasü vahdehu, n. 1672; Neseî, K. Bey'a Babu kavlihi Teâlâ (ve üli-l-emri minküm), n. 4199; İbn-i Cerri, n. 9858; Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 3124

[433]. Buhari, K. Ahkam, Babu-s-sem'i ve-t-taati li-l-imamı, n. 78; K. Haberil-Vahid, Babu icazeti haberi-l-vahid, n. 109/9; K. Meğâzî, Babu seriiyeti Abdullah İbn-i Huzâfete, n. 203/5; Müslim, K. İmaret, Babu vüçûbi taati-l-ümerâi fî ğayri, n. 1840; Neseî, K. Bey'a, Babu cezâi men emera bi ma'siyetin, n. 4210; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/82-94-124

[434]. Buhari, K. Ahkam, Babu-s-sem'i ve-t-taati, n. 78/9; K. Cihad, Babu-s-sem'i ve-t-taati li-l-imamı, n. 60/4; Müslim, K. İmaret, Babu vüçûbi taati-l-ümerâi, n. 1839; Tirmizî, K. Cihad, Babu aitaati-mahlûka fî ma'siyeti'l-Halîk, n. 1707; İbn-i Mâce, K. Cihad, Babu la taate fî ma'siyeh, n. 2864; Neseî, K. Bey'a, Babu cezâi men emera bi ma'siyetin, n. 4211

[435]. Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 4/193

[436]. Buhari, K. Cihad, Babu-d-duâi ala-l-müşrikîne, n. 53/4; Babu-l-Cenneti tahte barikati-s-suyûfi, Babu la temünnû likae-l-adüvvi, n. 77/4;

Müslim, K. Cihad, Babu kerahiyeti temenna likae-l-adüvvi, n. 1742;
Müslim, K. İmaret, Babu sübuti-l-cenneti li-ş-şehîdi, n. 1902; Tirmizî, K.
Fezaili-l-Cihad, Babu ebvabi-l-cenneti, n. 1659

[437]. Tirmizî, K. Deavât, Babu-d-Duai izâ ğazâ

[438]. Buhari, K. Itk, Babu men melike mine-l-Arabi; Müslim, K. Cihad,
Babu cevazı-l-iğarati ala-l-küffarı, n. 1730; Ahmed b. Hanbel, Müsned,
4857-4875-5124

[439]. Müslim, K. Salat, Babu-l-imsaki ani-l-iğarati, n. 282; Tirmizî, K.
Seyr, Babu mâ câe fî vasiyyetihi sallallahu aleyhi ve sellem, n. 1618;
Dârimî, K. Seyr Babu-l-iğarati ala-l-adüvvi, n. 217/2

[440]. Tirmizî, K. Seyr, b. 2, n. 1549

[441]. Buhari, K. Cihad, Babu-l-harbi hud'atün, n. 77/4

[442]. İbn-i Mace, K. Cihad, n. 2840

[443]. Buhari, K. Zekat-İstitabe, Babu katli men eba kabulil Faraizi, n. 19/9;
Müslim, K. İman, Babu-l-emri bi kitalı-n-nasrı, n. 21; Tirmizî, K. İman,
Babu mâ câe fî Vafı cibriyle, n. 2610; Neseî, K. Zekat, Babu manı-z-
zekati, K. Cihad, b. Vucûbi-l-cihad, n. 3092; İbn-i Mâce, K. Fiten, Babu-l-
keffî ammen kale la ilahe illallah, n. 3927

[444]. Buhari, K. Salat, Babu fazl-i istikbali-l-kıble, n. 109/1; Neseî, K.
İman, Babu alâ mâ yukatilü-n-Nâse, n. 5006

[445]. Buhari, K. Gazevât, Babu beasi-n-Nebiiyi sallallahu aleyhi ve sellem
Üsame, n. 183/5; K. Diyat, Babu kavli-l-ilahi teala (vemen ehyâhâ) n. 4/9;
Müslim, K. İman, Babu tahrimi katli-l-kâfiri ba'de en kale, n. 96

[446]. Buhari, K. Gazevât-Diyat, Babu (vemen yaktül mü'minen) n. 3/9;
Müslim, K. İman, Babu tahrimi katli-l-kâfiri ba'de enkâle. n. 95

[447]. Tirmizî, K. Seyr, Babu kerâhiyeti-l-mükam. n. 1604

[448]. Buhari, K. Tefsir, (s. Enfal) Babu Ya eyyüha-n-Nebiyü. n. 79/6; İbn-i Cerîr, n. 2646

[449]. Ahmed b. Hanbel, Müsned, 7-86-111/2; Tirmizî, K. Cihad, Babu-l-firârî mine-z-zahfî, n. 1716

[450]. Buhari, K. İkrâh, babu men ihtâra-d-darbe, n. 25/9

[451]. K. Edeb, Babu men lem yera ıkfara men kale, n. 74; K. Tefsir, (s. Mümtetine), n. 185/6; Buhari, K. Meğâzî, Babu fazlı men şehide bedran, n. 9; Müslim, K. Fezâili-s Sahabe, Babu fezâili ehli Bedir, n. 2494; Tirmizî, K. Tefsir (s. Mümtetine), n. 3302; Dârimî, K. Rıkak, n. 48; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 1/802-296

[452]. Buhari, K. Cihad, Babu-l-harbiyye izâ dehale dâra-l-islâmi, n. 84/4; İbn-i Mace, K. Cihad, Babu-l-Mübarezeti, n. 2836

[453]. Müslim, K. Cihad, babu ıstıhkakı-l-katili, n. 1754

[454]. Buhari, K. Cizye, Babu-l-cizyeti ve-l-müvadah; Tirmizî, K. Seyr, Babu-s-Saati-l-leti yestehıbbu, n. 1612

[455]. Buhari, K. Cihad, Babu men kale huzhâ, n. 81/4

[456]. Neseî, K. Zekat, Babu-l-ıhtıyali fi-s-sadaka, n. 2559

[457]. Buhari, K. Cihad, Babu hel yeste'siru-r-racül, n. 4/82

[458]. Buhari, K. Meğâzî, Babu ğazveti Uhudin, K. Cihad - Tefsir, n. 12/5

[459]. Nolu dipnot kitapta yazılmamış...

[460]. İbn-i Mes'ûd - İbn-i Mace, K. Diyât, Babu eaffü-n-nası, n. 2681; Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 393/1

[461]. Buhari, K. Cihad, Babu katli's-sıbyani fi-l-harbi, n. 74/4; Müslim, K. Cihad, babu tahrimi katli-n-nisâi ve-l-vildâni, n. 1744; Tirmizî, K. Cihad, Babu fi-n-nehyi an katli-n-nisâi ve-s-sıbyân, n. 1569; Darimi, K. Seyr, Babu

fi-n-nehyi an katli-n nisâi ve-s-sıbyân, n. 223/2; İbn-i Mace, K. Cihad, Babu-l-ğarati, n. 284; Ahmed b. Hanbel, n. 2/122-123

[462]. Tirmizî, K. Seyr, Babu fi-n-nüzûli ala-l-hukmi, n. 1583

[463]. Buhari, K. Cihad, Babu ehli-d-Dari, n. 74/4; Tirmizî, K. Seyr, Babu-n-nehyi an katli-n-nisa, n. 1570; İbn-i Mace, K. Cihad, Babul garati vel beyati, n. 2839; Müslim, K. Cihad, b. Tahrîmi katli nisâ, n. 1745; Neseî

[464]. Buhari - Tirmizî

[465]. Buhari, K. Cihad, Babu-l-usârâ fi-s-selâsil, n. 73/4

[466]. Camiu-Usul, n. 1089

[467]. Buhari, K. Husûmât, n. 161/6; K. Salat, Babu-l-ıġtısalı izâ esleme, n. 1/125; Neseî; Müslim, K. Cihad, Babu rabtı-l-esiri, n. 1764

[468]. Müslim, K. Cihad, Babu ġazveti Bedr, n. 1779

[469]. Neseî, K. Tahrimi-d-Dem, Babu-l-hukmi fi-l-mürted, n. 4073

[470]. İbn-i Mace, K. Cihad, Babu-s-sılahı, n. 1805; Dârimî, K. Seyr, Babu keyfe dehale, n. 2460; Buhari, K. Cihad, Babu katli-l-esir, n. 82/4, K. Meġâzî - K. Libas; k, Cezai Sayd, Babu dühuli-l-harami ve Mekkete, n. 21/3; Müslim, K. Hac, Babu dühûli Mekkete bi gayri, n. 1357; Tirmizî, K. Cihad, b. miġferi, n. 1693; Neseî, K. Menasik, Babu duhûli Mekkete, n. 2870

[471]. Ahmed b. Hanbel, Müsned, 124-290/3; Müslim, K. Cihad, Babu kavli-l-lahi teala (ve hüvelezi keffe) n. 1808; Tirmizî, K. Tefsir (sure-i Fetih), n. 3260

[472]. K. Hums, Babu ma menne-n-Nebiyü sallallahu aleyhi ve sellem, n. 5/110; Buhari, K. Meġâzî, babu haddeseni Halife, n. 12

[473]. Müslim, K. Cihad, Babu-l-imdâdı bi-l-melâiketi, n. 1763

[474]. Buhari, K. Vekale, n. 7, Hams, -Hibe, n. 10, Meğâzî, n. 54, Itk, n. 13, Ahkam

[475]. Ahmed b. Hanbel, Müsned, n. 184/2

[476]. Buhari, K. Meğâzî, Babu katli Ebî Cehil, n. 97/5; K. Cihad, Babu men, galebe-l-adüvve, n. 89/4; Tirmizî, K. Seyr, Babu-l-beyati ve-l-ğarat, n. 1551; Dârimî, K. Seyr, Babu fî kabîati Rasûlillah sallallahu aleyhi ve sellem, n. 2461; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/145 - 4/29

[477]. Müslim, K. Cihad, Babu-t-tenfîli ve fidâi-l-Müslimîn, n. 1755

[478]. Buhari, K. Cihad, Babu izâ ğaneme-l-müşrikûne, n. 89/4; İbn-i Mace, K. Cihad, Babu ma ehraze-l-adüvv, n. 2847

[479]. Tirmizî, K. Menakıp, Babu menakıbı Ali, n. 3716

[480]. Buhari, K. Farzı-l-hums, Babu mâ yusûbu mine-t-taâmi, n. 116/4; K. Arz-ı-l-harb - Meğâzî, n. 172/5 - Zebaih, Babu zebaihı ehl-il Kitap, n. 120/7; Müslim, K. Cihad, Babu cevazi-l-ekli min taami-l-ğanime, n. 1772; Neseî, K. Dahâyâ, Babu zebaihı-l-yehüd, n. 4440; Darimî, K. Seyr, Babu ekli-t-taami kalbe en tukseme-l-ganimeh, n. 2503; Ahmed b. Hanbel, 4/86 - 5/56

[481]. İbn-i Mace, K. Cihad, Babu-l-ğulûli, n. 2848

[482]. Buhari, K. Eymanı ve-n-nüzûr, Babu hel-yedhûlu fî-l-eymani, n. 179/8; K. Meğâzî, babu gazveti Hayber, n. 176/5; Müslim, K. Eyman, Babu gîlz-ı tahrîmi-l-gulûli, n. 115; Neseî, K. Eyman, Babu hel tedhulu-l-erdavne, n. 3858; Muvatta, K. Cihad, n. 25

[483]. Tirmizî, K. Hudut, Babu fî-l-ğali ma yasnaui bihi, n. 1461

[484]. Buhari, K. Farzı-l-hums, Babu men lem yahmis, K. Buyû; K. Meğâzî, b. (ve yevme Huneyn...) K. Ahkam, Babu-ş-Şahadeti tekun; Muvatta, K. Cihad, Babu macae fî-s-selbi, n. 454/2; Müslim, K. Cihad, Babu ıstihkakı-l-katil, n. 1571; Tirmizî, K. Seyr, Babu mâ câe fî men kutile, n. 1562

[485]. Müslim, K. Kıssatı Ümmi Süleym; K. Cihad, babu gazveti-n-nisai mea-r-ricâli, n. 1809

[486]. Müslim, K. Cihad Babu ıstıhkakı-l-katili, n. 1753

[487]. Câmiu-l-Usul, n. 1187

[488]. Buhari, K. Meğâzî, Babu gazveti Hayber, n. 177/5

[489]. Buhari, K. Meğâzî, Babu gavzeti Hayber, n. 177/5

[490]. Buhari, K. Meğâzî, Babu gazveti Hayber, n. 175/5; Tirmizî, K. Cihad, Babu ehli-z-Zimmeti yağzûne mea-l-müslimîn, n. 1595

[491]. Müslim, K. Cihad, Babu-n-Nisai-l-gaziyat, n. 1812; Tirmizî, K. Seyr, Babu men yu'til-l-fey'e, n. 1556; Neseî, n. 128/7

[492]. Tirmizî, K. Seyr, Babu hel yüşemü li-l-abdi, n. 1557; Ahmed b. Hanbel, 223/5, Hakim, 131/; İbn-i Mace, K. Cihad, Babu-l-abiydi ve-n-nisai yeşhedüne, n. 2855

[493]. Müslim, K. Cihad, Babu kerâheti-l-İstianeti fi-l-gazvi bi, n. 1817; Tirmizî, K. Seyr, Babu fi ehti-z-zimmeti yağzune mea, n. 1858; İbn-i Mace, K. Cihad, Babu-l-istianeti bi-l-müşrikîne, n. 2832

[494]. Buhari, K. Cihad, Babu sıhami-l-feresi, K. Meğâzî, Babu gavzeti Hayber; Müslim, K. Cihad, Babu keyfiyeti kısmeti-l-ganimeti, n. 1762; Tirmizî, K. Seyr, Babu mâ câe fi sehmi-l-hayl, n. 1554; İbn-i Mace, K. Cihad, Babu kısmeti-l-ganaim, n. 2854; Darimi, K. Seyr, babu fi sehmi-l-hayl, n. 144/2; Ahmed b. Hanbel, 2/2-62

[495]. Müslim, K. Cihad, Babu-l-enfal, n. 1748; Tirmizî, K. Tefsir, (Enfal suresi) n. 3080

[496]. K. Cihad, Babu ve mine-d-delili ala enne-l-humse, K. Meğâzî, Babu-s-seriyyeti-l-leti kıble necdin; Müslim, K. Cihad, Babu-lenfal, n. 1749; Muvatta, K. Cihad, Babu camii-n-nefli fi-l-gavzi.

[497]. Müslim, K. Cihad, Babu-l-enfal, n. 1749

[498]. İbn-i Mace, K. Cihad, Babu-n-nefli, n. 2851

[499]. İbn-i Mace, K. Cihad, Babu-n-nefli, n. 2852

[500]. İbn-i Mace, k, Diyat, Babu-l-müslimûne tetekâfeu, n. 2685

[501]. Müslim, K. Cihad, n. 1806; Buhari, K. Cihad - Meğâzî

[502]. Neseî, K. Kısmı-l-fey-i, n. 4143; İbn-i Mace, K. Cihad

[503]. Buhari, K. Cizye, Babu ismi-l-gadir, n. 127/4 - K. Hayl, n. 9; K. Edep, Babu ma yüd'a-n-nâsu bi âbâihim, n. 99; Müslim, K. Cihad, n. 8; İbn-i Mace, k, Cihad, Babul vefa bil beya, n. 2872; Tirmizî, K. Seyr, n. 1581

[504]. Buhari, K. Cihad, n. 109; Müslim, K. İmaret, n. 1841; Neseî, K. Bey'ati, n. 2401

[505]. Ahmed b. Hanbel, n. 8/6

[506]. Tirmizî, K. Seyr, Babu fil-ğadri, n. 1580

[507]. Neseî, K. Kasame, Babu ta'zîmi katli-l-muahidi, n. 24-25/8

[508]. Ahmed b. Hanbel, n. 487/3

[509]. Ahmed b. Hanbel, 343-423-425/6; Dârimî, K. Salat, Babu salatı-d-duhâ, n. 339/1; Neseî, K. Taharet, Babu zikri-l-ıstıtar, n. 126/1; Buhari, K. Gasl, Babu-t-tesettüri ani-n-nâsi; K. Salat, Babu-s-Salati fî sevbi-l-vâhidi; K. Cihad, Babu-emâni-n-nisâi; Müslim, K. Hayz, Babu tesettüri-l-muğtesili bi sevbin, n. 336; K. Salati-l-Müsafirîn, Babu ıstıhbabı salatı-d-duhâ; Muvatta, K. Kasrı-s-salât, Babu salatı-d-duhâ, n. 152/1; Tirmizî, İstı'zan, Babu fî mâ câe fî merhaber, n. 2735

[510]. Buhari, K. Cihad, Babu nâkatin-Nebıyyi sallallahu aleyhi ve sellem k, Şurut, Babu-ş-şurûti fî-l-cihadı ve-l-musahati, n. 252/3

[511]. İbn-i Mace, K. Fiten, Babu-l-melâhim, n. 4089

[512]. Buhari, K. Cihad, Babu-l-kizbi fî-l-harbi, n. 78/4; K. Rehin, Babu rehni-s-silahi, n. 186/3 - K. Meğâzî; Müslim, K. Cihad, Babu katl-i Ka'b İbn-il-l-eşref, n. 1801

[513]. Buhari, K. Meğâzî, Babu Gavzet'ül-Hendek, n. 142/5; K. Umre, Babu mâ yakulü izâ racea mine-l-haccı, n. 8/3; Müslim, K. Hac, Babu izâ kafele min seferi-l-haccı, n. 1344; Tirmizî, K. Hac, Babu ma yakulu inde-l-kufuli mine-l-haccı, n. 950

[514]. Buhari, K. Cihad, Babu-l-beşareti fî-l-beşareti fî-l-fütûhi, n. 90/4

[515]. Buhari, K. Gazveti Tebük, b. Tevbeti Ka'b İbn-i Malik, n. 3/6; Müslim, K. Tevbe, Babu Tevbeti Ka'b, n. 2769; Neseî, K. Talak, Babu ilhaki bi ehlihi, n. 152/6

[516]. Tirmizî, K. Seyr, Babu fî secdeti-ş-şükr, n. 1578; İbn-i Mace, K. İkameti-s-Salat, Babu-s-secdeti inde-ş-şükr, n. 139

[517]. Buhari, K. Nikah, Babu lâ yatruku ehlehû leylen, n. 50/7; Müslim, K. İmaret, Babu-s-seferi kıt'atün mine-l-azabi, n. 182; Tirmizî, K. İsti'zan, Babu kerahiyyeti furuk-ı-r-raculi, n. 2713

[518]. Buhari, K. Nikah, Babu tesdehiddu-l-muğibeti; Müslim, K. İmaret, Babu-s-seferi kıt'atün mine-l-azabi, n. 181

[519]. Buhari, K. Cihad, Babu istikbali-l-guzati, n. 92/4; Tirmizî, K. Cihad, Babu telekki-l-gâibü izâ kadime, n. 1718

[520]. Nolu dipnot yazılmamış

[521]. Buhari, K. Cihad, Babu-s-salâti izâ kadime min seferin, n. 94/4, K. Salât, Babu-s-salati izâ kadime min seferin, K. Tefsir, (Tevbe suresi), n. 88/6; Müslim, K. Tevbe, n. 2769, K. Salati-l-Müsafirîn, Babu ıstıhbabı-r-rekateyn, n. 716; Neseî, K. Mesacid, Babu-r-ruhsati fî-l-culûsi, n. 732

Bir bedevî Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'a hicretten sordu. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: "Yazık sana, hicret zor iştir. Senin develerin var mı?" buyurdu. O kimsede "Evet" cevabını verdi. Rasûlullah

sallallahu aleyhi ve sellem: “Peki onların zekâtını veriyor musun?” buyurdu. O şahıs da “evet” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’da; “Sen şehirlerden uzakta (bulunduğun yerde) amel et çalış. Allah senin amelinden hiçbir şeyi noksan kılmayacaktır,” buyurdu.^[348]

Aişe radiyallahu anha’dan sahraya çıkmak hakkında sordum. Aişe radiyallahu anha şöyle dedi: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, şu sulu tepenin başına çıkardı, bir defasında sahraya çıkmak istedi, bana zekât develerinden iyi bir deve gönderdi. Ve bana: “Ey Aişe, deveye yumuşak muamele et. Zira yumuşak muamele, her nerede bulunursa onu güzelleştirir. Her neden de soyulursa kati olarak onu çirkinleştirir” buyurdu.^[349]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in şöyle dediğini işittim, “Tevbe kesilene kadar, hicret kesilmez. Güneş battığı yerden doğana kadar, tevbe kesilmez. (Kabul kapıları kapanmaz.)”^[350]

Mekke’nin fethedildiği, fetih günü, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “(Fetihten sonra) hicret yok, lâkin cihâd ve niyet var, harbe davet olduğunuz vakit, hep birden ona koşun.”^[351]

Abdullah bin Ömer’in yanında bir cemaat vardı. O’na bir adam gelip yanına oturdu ve Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’dan işittiğin bir hadisi bana haber ver, dedi. Abdullah bin Ömer: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in şöyle dediğini işittim, dedi. “Gerçek Müslüman, Müslümanlar elinden ve dilinden emin olduğu kimsedir. Allah’ın nehyettiği şeylerden uzak kalan kimsedir.”^[352]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’a “Mü’minlerin iman bakımından en mükemmeli kimdir?” diye soruldu. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Bir adam ki, malıyla canıyla Allah yolunda harb eder ve bir adam ki dağlardan bir dağ arasına çekilir, orada Allah’a ibadet eder ve insanlar şerrinden uzak kalır,” cevabını verdi.^[353]

Enes dedi ki: Ümmü Haram’ı Übâde bin Sâmit nikâhladı. (Kıbrıs) seferine çıktı, Ümmü Haram’ı da beraber götürdü. (Denizden çıkıp da karaya) dönünce Ümmü Haram’ın binmesi için bir katır getirildi. Katır onu düşürdü, boynu kırıldı ve vefat etti.^[354]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Kâfirle onu öldüren (Mü'min) cehennemde ebedî bir arada cem olmaz” buyurdu.^[355]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, bize dönüp; “Mücahidin onun sevabını alma hususundaki tutumunun nasıl olacağı hakkında) tahmininiz nedir?” buyurdu.^[356]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Hangi gâzi ki, Allah yolunda gazaya çıkar, ganimet elde ederlerse ahiretteki ecirlerinden üçte ikisini peşin olarak almış olurlar. Kendileri için (ahirette sadece) üçte biri kalır, eğer ganimet elde edemezlerse onların ecirleri (ahirette) tam olarak verilir” buyurdu.^[357]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Ölen her kişinin ameli (defteri) kapanır. Ancak murabıt (Allah yolunda memleket sınırında nöbet bekleyen) müstesna, onun ameli kıyamet gününe kadar artırılır. Kabir fitnecisinden (münker ve nekirden) emin olur” buyurdu.^[358]

“Kim harbe çıkmadan veya onu gönlünden geçirmeden ölürse, bir çeşit nifak üzere ölmüş olur.”^[359]

“Kim harbe çıkmaz, gaziye teçhiz etmez veya gazinin ailesine iyilikle vekil kalmazsa, Allah onu bir felâkete uğratar. Yezid bin Abdurrabbe rivâyet ettiği hadisinde, “Kıyamet gününden önce bir kıyamete uğratar”^[360] demiştir.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Müşriklere karşı mallarınızla, canlarınızla ve dillerinizle savaşın” buyurdu.^[361]

Zeyd bin Sabit diyor ki: “Allah ayetin özür sahibi olanlardan gayri (meâlindeki) kısmını başlı başına indirdi. Onu ayete ilhak ettim (yerine yazdım) nefsim kudretinde olan Allah’a yemin ederim ki, onu kemikte bulunan çatlağın yanındaki ilave edildiği yeri görüyor gibiyim.”^[362]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Gerçekten Medine’de öyle kimseler bıraktınız ki, siz mesafeler kat ettikçe, nafaka tasadduk ettikçe, vadiler kat ettikçe, onlar sizinle beraberdirler.” Ashab: “Ya Rasûlallah, onlar Medine’de oldukları halde nasıl bizimle beraber

olabilirler?” dediler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Onları özür alıkoydu,” buyurdu.^[363]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Allah yolunda gazaya çıkanı teçhizâtlandıran kimse, muhakkak gaza etmiş olur. Kim gazinin ailesi arasında hayırla vekil olursa gaza etmiş olur.”^[364]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Lihyân oğullarına karşı savaşmak üzere bir müfreze göndermek istemiş ve, “Her iki erkekten biri harbe çıksın,” buyurmuştu. Sonra oturanlar için de: “O kimseye harbe çıkan kimsenin ecrinin yarısı var,” buyurmuştur.^[365]

“İstanbul’u murad ederek, Medine’den gazaya çıktık. Ordu’nun başında Halid bin Velid’in oğlu Abdurrahman vardı. Rumlar da, sırtlarını şehir surlarına bitişirmiş (dayanmışlar)dı. Bir adam düşman üzerine hücum etti. Nas, ona vazgeç, vazgeç, lâ ilahe illallah kendi elleriyle kendisini tehlikeye atıyor, dedi. Ebû Eyyûb dedi ki: - Bu ayet biz Ensar topluluğu hakkında indi. Cenabı Allah Peygamberine yardım edip, İslâm’ı meydana çıkarınca, biz şöyle dedik. Gelin mallarımızın başında duralım, onu ıslah edelim. (Bunun üzerine) Allah Teâlâ, “Allah yolunda infak ediniz kendinizi kendi ellerinizle tehlikeye atmayınız,” ayetini indirdi. Kendi ellerimizle kendimizi tehlikeye atmak mallarımızın başında bulunup, onları ıslah etmemiz ve cihadı terk etmemizdir.” Ebû İmran dedi ki “Ebû Eyyûb İstanbul’da (şehid olup defnedilene kadar, Allah yolunda cihaddan ayrılmadı.”^[366]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in şöyle buyurduğunu işittim, “Gerçekten Aziz ve Celil olan Allah bir ok sebebiyle üç kişiyi cennete kor, onu yapmakta hayır uman ustasını, onu atanı ve onu atana vereni. Atış yapın, binicilik yapın, atışı öğrenmeniz binicilik öğrenmenizden bana daha sevimlidir. Üç oyundan başka meşru oyun yoktur. Adamın atını terbiyesi, karısıyla oynaşması, yayı ve okuyla atması. Kim öğrendikten sonra ondan yüz çevirerek atışı terk ederse gerçekten o bir nimetti, onu terk etmiş olur. Veya (ravi şöyle dedi) o bir nimettir, ona nankörlük etmiş olur.”^[367]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in minber üzerinde olduğu halde şöyle buyurduğunu işittim: “Gücünüz yettiği kadar düşmanlara karşı kuvvet

hazırlayın. (Tevbe suresi, 60) Dikkat gerçekten kuvvet atmaktır. Dikkat, gerçekten kuvvet atmaktır. Dikkat, gerçekten kuvvet atmaktır.”^[368]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Harb iki türlüdür; o kimse ki, Allah’ın rızasını talep eder, imama itaat eder, en kıymetli malını infak eder, arkadaşlarına kolaylık gösterir, fesattan kaçınırsa, bu şekilde savaşıp kimsenin uyuması, uyanması hepsi ecirdir. Ama o kimse ki, övünmek, gösteriş ve duyurmak için harp eder, imama isyan eder, yer yüzünde fesat çıkarırsa, o kimse (günahını karşılamaya) yeterli bir sevap almış olarak dönmez,” buyurdu.^[369]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Kim Allah’ın kelimesi yüce olması için savaşırsa işte o, Aziz ve Celil olan Allah yolundadır,” buyurdu.^[370]

Bizim Cennet’te diri olduğumuzu, rızıklandığımızı ve cihaddan vaz geçmemeleri, harpten dönmemeleri için kardeşlerimize kim haber ulaştırır? Sübhan olan Allah sizin bu durumunuzu onlara ben haber vereceğim,” buyurdu. Dedi ki: Aziz ve Celil olan Allah mealen, “Allah yolunda öldürülenleri ölü zannetmeyin,” ayetini sonuna kadar indirdi.^[371]

Bir erkek Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e geldi, ve şöyle dedi: Hicret için sana biata geldim. Annemle babamı ağlıyor olarak bıraktım,” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Onlara dön, onları ağlattığın gibi onları güldür,” buyurdu.^[372]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e bir adam geldi ve “Ya Rasûlallah, ben cihada çıkabilir miyim?” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Senin annen ve baban var mı?” buyurdu. Adam, “Evet var,” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Onların hizmetlerinde (bulunarak) cihad et,” buyurdu.^[373]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Ümmü Süleym ve ensardan bir çok kadınları gazilere su versinler, yaralıları tedavi etsinler diye harbe götürürdü.”^[374]

İbn-i Şihab dedi ki: Seleme bin Ekvâ’nın oğlundan sordum. Babasından naklen bunun benzerini nakletti. Şu kadar ki o, Rasûlullah şöyle buyurdu,

dedi. “Onlar yalan söylediler, o Allah’a itaat yolunda çalışan bir mücahid olarak can verdi. Onun sevabı iki mislidir.”^[375]

İbn-i Musaffa buradan itibaren şunu ziyade etti. “Kim, Allah yolunda (düşmandan) bir yara alır, veya Allah yolunda bir kaza geçirerek yaralanırsa o yara kıyamet gününde, dünyadaki en ağır haliyle getirilir, rengi za’ferân rengine, kokusu da misk kokusudur. Kim ki, vücudunda, Allah yolunda bir çıban çıkarsa, onun üzerine şehitlik mühürü vurulur,” buyurdu.^[376]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Doru, alnı beyaz ve ayakları sekili at veya kırmızı, alnı beyaz, ayakları sekili at veya siyah, alnı beyaz, ayakları sekili at besleyin,” buyurdu.^[377]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Atın uğuru kırmızılığındadır,” buyurdu.^[378]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Allah’ın seni kendisine sahip kıldığı şu hayvanın hakkına riayetsizlikten Allah’tan korkmaz mısın, o senin onu cidden aç bıraktığını bana şikayet etti,” buyurdu.^[379]

Ashab: Ey Allah’ın Rasûlü, hayvanlara yaptığımız iyilikten de bize ecir var mı,” dediler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Yaş ciğer taşıyan, her hayvana yapılan iyilikte sevap var,” buyurdu.^[380]

Malik diyor ki: Ben bu okların develerin boynuna asılışını, göz değmesinden dolayı olduğu kanaatindeyim.^[381]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu, “Atı iyi bağlayın (besleyin) onun alnını ve kabalarını sıvazlayın (kaşağalayınız)” buyurdu. “Onların boynuna gereken gerdanlıkları takınız! Fakat boyunlarına kirişler asmayın” buyurdu.^[382]

“Melekler, aralarında çan (sesi) bulunan yolculara arkadaşlık etmez.”^[383]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem; “Melekler yanlarında köpek ve çan bulunan yoldaşlara arkadaşlık etmez,” buyurdu.^[384]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, çan hakkında, “Şeytanın çalgısıdır,” buyurdu.^[385]

Dışkı yiyen hayvana binmekten nehyolunduk.^[386]

Ben bir hımar üzerinde Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in terkisinde idim. O, hımara Ufeyr (toprak rengi) deniliyordu.^[387]

Ashab bu falan kadındır, devesine lanet etti, dediler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “O deveyi geri bırakın, çünkü o lanet olunmuş, bir hayvandır,” buyurdu. Deveyi kadından alıkoydular. İmran, dedi ki, boz rengiyle o deve hâla gözümün önündedir.”^[388]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, hayvanları birbirine kışkırtıp (dövüştürmekten) nehyetti.^[389]

Kardeşim yeni doğduğu vakit, tahnîk yapması (damağına yiyecek bir şey sürmesi) için onu Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e getirdim. Bir de baktım ki Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, koyun ağlında koyunları dağlıyordu. Şu’be dedi ki: Zannedersem Hişam radiyallahu anh, “Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, koyunun kulağına damga vuruyordu,” dedi.^[390]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in yanına yüzü dağlanmış bir merkep getirilmiş bunun üzerine hazreti Peygamber, “Hayvanların yüzünü dağlayana ve yüzüne vurana lanet ettiğim haberi size ulaşmadı mı?” buyurmuş ve bunu yasaklamıştı.^[391]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e bir katır hediye edildi. Ona bindi. Ali radiyallahu anh eşiği kısırağa çeksek, çiftleştirsek bunun gibi katır olur, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem “Onu ancak bilmeyenler yapar,” buyurdu.^[392]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Hayvanlarınızın sırtlarını minberler (oturaklar) edinmekten sakınınız. Gerçekten Allah Teala onu, ancak meşakkatle varabileceğiniz yerlere sizi yetiştirmeleri için emrinizde kıldı.

Arzı da sizin için yarattı. Dolayısıyla ihtiyaçlarınızı arzın üzerinde yerine getiriniz.^[393]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Otlı yolda sefer ettiğiniz vakit, deveye hakkını verin (orada otlatın) kurak otsuz yerde sefer ettiğiniz vakit, süratle seyredin. (Hayvan zaafa düşmesin) gece sonunda (seherde) istirahat için inmek istediğiniz vakit, yoldan kenara sapınız,” buyurdu.^[394]

2570 - Cabir radiyallahu anh’dan: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’den: Bu hadisin benzeri rivâyet olundu. “Devenin hakkını verin.” Cümlesinden sonra, “Alışla gelen günlük mesafeleri aşmayınız” buyurdu.^[395]

Bir ara Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem yürüyordu, beraberinde bir merkep olan bir adam geldi ve ya Rasûlallah, bin dedi. Kendisi eşeğin ön tarafından geri çekildi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Hayır hayvanın önüne binmeye sen, benden daha layıksın ancak onun önüne binmeyi bana bırakırsan başka,” dedi. Adam önüne binme hakkını sana tanıdım, dedi. Bunun üzerine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem de bindi.^[396]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Yarıшта (ödül verme) sadece deve, at ve ok müsabakalarında olur” buyurdu.^[397]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, yarış için tımarlanmış atla yarış yaptı. Başlangıcı (Medine dışındaki) Hayfa bitim yeri Seniyyetü’l-veda idi. Yarış için tımarlanmamış at arasında da yarış yaptı. Başlangıcı Seniyye, bitim yeri Benî Züreyk Mescidi idi. İbn-i Ömer de orada müsabaka yapanlardandı.^[398]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, atları terbiye edip (tımarlayıp) onlarla yarışmalara katılırdı.^[399]

Dedi ki: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile yaya olduğum halde koşuya girdim, onu geçtim. Şişmanladığım vakit yine onunla koşuya girdim, bu sefer Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem beni geçti ve, “Benim bu koşuyu kazanışım, senin kazandığın o koşuya karşılıktır” buyurdu.^[400]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Kim, yarışı kaybedeceği önceden kesinlikle belli olmayan bir atı, iki atın arasına (yarışmak üzere) sokarsa bu (ödüllü yarışma) kumar değildir. Eğer bir kimse kaybedeceğinden kesinlikle emin olduğu bir atı (yarışmacı) iki at arasına sokarsa bu kumardır.”^[401]

Ravîlerden Yahya bin Halef rivâyet ettiği hadisinde “Yarıшта” kelimesini ziyade etti.^[402]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in kılıcının kabzasının üstü gümüştü.^[403]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, mescitte okuyla tasadduk eden bir kimseye (çıplak) okuyla dolaşmamasını, ancak okunun demirinden tutmuş olarak dolaşmasını emretti.^[404]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Sizden biriniz bizim mescidimize veya çarşımıza yanında oku olduğu halde uğrarsa, onun demirinden tutsun veya Müslümanlardan birine isabet etmesin diye avucu ile demirini kavrasın.”^[405]

(Kınına konulmadan) Nebî sallallahu aleyhi ve sellem çıplak kılıcın karşılıklı birbirine verilmesini de nehy etti.^[406]

Muhammed bin Kasım, beni Bera bin Âzib’e gönderdi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in bayrağının nasıl olduğunu soruyordu? Bera bin Âzib; (Rasûlullah’ın bayrağı) siyah, dört köşeli ve çizgili bezdendi. Cevabını verdi.^[407]

2592 - Cabir’in merfuan rivâyet ettiği hadiste, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in Mekke’ye girdiği gün sancağı beyazdı, denilmiştir.^[408]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in sancağını sarı gördüm.^[409]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in şöyle buyurduğunu işittim: “Benim için zayıflar aracılığı ile isteyin, muhakkak ki siz, zayıflarınız sebebiyle rızıklanıyor ve yardım olunuyorsunuz.”^[410]

2596 - İyas bin Seleme'den, o da babasından dedi ki; Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in hayatında Ebû Bekir'le gazaya çıktık, bizim parolamız Emit, Emit (Öldür, öldür) kelimesiydi.^[411]

2597 - Ebî Sufra dedi ki: Bana Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den duyan birisi haber verdi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Eğer düşman tarafından gece baskına uğrarsanız parolanız Hâmîm lâ Yunsarûn “Hâmîm; onlar yardım olunmazlar,” olsun.^[412]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, sefere çıktığında şöyle buyurdu: “Allah'ım seferde sahibimiz sensin, ailemiz için de vekilimiz sensin, Allah'ım, seferin meşakkatinden sana sığınırım. İsteğime kavuşmadan üzüntü ile dönmekten sana sığınırım. Ehlîm ve malımın çirkin görünüşünden sana sığınırım. Allah'ım, yeryüzünü bana dür, kısalt. Seferi bize kolay kıl.”^[413]

Ya râb, seferde sahibimiz sen, aile ve malımızda vekilimiz sensin. Seferden dönünce de bunları söyler. Orada şu ziyadede bulunur “Tevbe edenlerden ve Rabbimize hamd edicilerden olarak dönüyoruz,” buyururdu. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ve askeri tepeye yükseldiklerinde tekbir getirirler, indiklerinde tesbih okurlardı. (Kıyam ve intikallerde tekbir, rûkû ve secdede tesbih okunarak) namazda bunun üzerine konuldu.^[414]

İbn-i Ömer bana: “Gel Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in bana veda ettiği gibi, ben de sana veda edeyim, dedi.” Dinini, emanetini (aileni ve malını) amelin sonuçlarını Allah'a emanet ederim.^[415]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, orduya veda etmek istediği vakit, şöyle buyururdu: “Dininizi, emanetinizi (aile ve malınızı) ve amellerinizin sonuçlarını Allah'a emanet ederim.”^[416]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in benim yaptığım gibi yaptığını, sonra da güldüğünü gördüm. Ben de ya Rasûlallah gülmene hangi şey sebep oldu, dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem dedi ki: “Rabbin, kulunun yâ rabbî benim günahımı mağfiret eyle, dediği zaman, kulum benden başkasının günahları bağışlayamayacağını biliyor diye, onun bu sözünden razı olur,” buyurdu.^[417]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Sefere çıkıp da gece olduğu zaman, şöyle buyururdu: “Ey Arz, senin ve benim rabbim Allah’tır. Senin şerrinden, senin içinde olanların şerrinden, sende yarattıklarının şerrinden, senin üzerinde gezenlerin şerrinden Allah’a sığınırım. Aslanın ve büyük yılanın, yılan ve akrebin, bu yerde ikamet eden yaratıkların şerrinden doğuran kimselerin ve doğurduklarının şerrinden Allah’a sığınırım.”[418]

Ebû Dâvud dedi ki: Fevâşî: Yeryüzüne dağılan her şeye denir.[419]

Sehr tüccar bir adamdı. Ticaret kervanını sabahın erken saatlerinde çıkarırdı. Malı çoğaldı. Servet sahibi oldu.[420]

“Tek başına sefere çıkan binitli şeytandır. İki yolcu iki şeytandır. Üç kişi ise, cemaat ve arkadaştır.”[421]

Mâlik dedi ki: “Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in bu nehyi düşmanın Kur’an’ı ele geçirmesi korkusundandır zannediyorum.”[422]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “(Yolculukta) arkadaşlığın (sayı bakımından) en hayırlısı dört kişi, seriyenin en hayırlısı dört yüz kişidir. Ordunun en hayırlısı dört bin kişidir. Ve on iki bin kişilik ordu, azlıktan dolayı mağlup olmaz,” buyurdu.[423]

Onlar için ganimetten, harpsiz alınan maldan hayır yoktur. Ancak, Müslümanlarla birlikte cihada çıkarlarsa müstesnâ. Eğer onlar İslam’dan yüz çevirirlerse, onları cizye vermeye çağır, eğer kabul ederlerse, onlardan kabul et ve kendilerini serbest bırak eğer kabul etmezlerse, Allah’tan yardım iste ve onlarla savaş. Bir kale halkını kale içinde muhasara ettiğinde, senden kendilerine Allah’ın hükmünü uygulamayı isterlerse, (bunu) onlara uygulama. Çünkü onlar hakkında Allah’ın ne hüküm ettiğini bilemezsin. Lakin, onlara kendi hükmünüzü uygulayın ve sonra onlar hakkında dilediğiniz hükmü veriniz.”[424]

Gerçekten Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Benî Nadîr’in (Yahudilerin) Beveyra’daki, hurmalarını yaktırdı ve kestirdi. Aziz ve Celil olan Allah meâlen: “Sizin hurma ağaçlarından kestikleriniz veya terk edip bıraktıklarınızı” mealindeki ayeti indirdi.”[425]

2616 - Urve radiyallahu anh'dan: Usame radiyallahu anh, bana şöyle haber verdi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Usame'ye şu tavsiyede bulunmuştur: “Sabahleyin Übnaya baskın yap ve yak.”^[426]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Buseyse'yi Ebû Süfyan'ın kervanının ne yapmakta olduğunu gözetlemek üzere casus olarak gönderdi.
[427]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Sizden biriniz koyun, deve (sürüsü) yanına geldiğinde, eğer sahibi orada ise ondan izin alsın, eğer izin verirse onu sağсын ve sütünü içsin, eğer sahibi yoksa üç kere seslensin, cevap verirse ondan izin alsın, cevap vermezse sağсын, içsin. Fakat yanında götürmesin.”^[428]

Bir kıtlık senesinde, ben fakir düştüm. Medine bahçelerinden bir bahçeye girdim. Başağı ovuşturdum, ondan yedim ve elbiseme doldurdum. Sahibi geldi beni dövdü, elbisemi aldı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e geldim (durumu anlattım.) Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, mal sahibine: “Cahilken öğretmedin, açken doyurmadın,” buyurdu. Ve elbisemi bana iade etmesini emretti. O da elbisemi bana iade etti ve bana bir vesk veya yarım vesk yiyecek verdi.^[429]

Ben çocuktum, ensârın hurmalarını taşıyordum. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e getirildim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Ey çocuk niçin hurmayı taşıyorsun?” (Düşürdüklerimi) yiyorum, dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Hurmayı taşılama, altına düşmüş olanlardan ye,” buyurdu. Sonra başımı sıvadı ve, “Allah'ım bunun karnını doyur,” diye dua etti.^[430]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Sizden biriniz hiçbir kimsenin hayvanını izinsiz sağmasın. Sizden birinizin dolabına gelince kilidi kırılrsa, yiyecekleri dağıtılsa hoşuna gider mi? İşte onların yiyeceklerini de hayvanların memesi depo ediyor. Hiçbir kimse izinsiz hiçbir kimsenin hayvanlarını sağmasın,” buyurdu.^[431]

“Ey iman edenler Allah'a, Rasûlüne ve sizden olan ülü'l-emre itaat edin.” Âyeti, Abdullah bin Kays Bin Adiy hakkında indi. Nebî sallallahu aleyhi ve

sellem onu bir seriyyede göndermişti. Bunu bana Ya'lâ haber verdi. Said Bin Cübeyr'den o da İbn-i Abbas'tan nakletti.^[432]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bir ordu gönderdi. Onların başına bir kimseyi kumandan tayin etti. Onlara da onun sözünü dinlemelerini, ona itaat etmelerini emretti. Kumandan ateş yaktı, emrindekilere ona girmelerini emretti. Cemaatten bazıları ateşe girmekten kaçındı ve biz ateşten kaçtık, dediler. Bir kısmı ateşe girmek istedi. Bu haber Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e yetişti. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Eğer ateşe girselerdi veya ona girselerdi, onda devamlı kalırlardı. Allah'a isyan olan yerde (kula) itaat yok, ancak itaat dinin uygun gördüğü yerdedir," buyurdu.^[433]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Masiyetle emir olunmadıkça Müslüman adama, sevdiği ve sevmediği yerde âmire itaat ve sözünü dinlemek vardır, masiyetle emrettiğinde itaat ve dinlemek yoktur."^[434]

2628 - Ebû Sa'lebe el-Huşenî radiyallahu anh'dan dedi ki: (Sefer esnasında) sahâbîler bir yere konakladıkları zaman (ravi: Amr bu cümleyi) Rasûlullah bir yere konakladığı vakit insanlar, diye rivâyet etti. Bunun üzerine dağ eteklerine ve vadilere dağılırlardı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Sizin şu dağ eteklerine ve vadilere dağılmanız ancak şeytandandır," buyurdu. Bundan sonra bir yerde konakladıklarında birbirlerine iyice yaklaşırlardı. Hatta üzerlerine bir yaygı atılsa hepsini kaplar denilebilirdi.^[435]

Dedi ki; Ömer bin Ubeydullah Harûrîler üzerine yürüdüğü vakit Abdullah bin Ebû Evfâ ona bir mektup yazıp Rasûlullah'ın düşmanla karşılaştığı bazı günlerinde: "Ey nas, düşmana kavuşmayı temennî etmeyin. Allah'tan afiyet isteyin, onlarla karşılaştığınız vakit sabredin. Biliniz ki muhakkak cennet kılıçların gölgesi altındadır" buyurduğunu, sonra da; "Ey kitap indiren, bulutları yürüten, düşmanları bozguna uğratan Allah'ım, düşmanları bozguna uğrat, onlar aleyhine bize yardım et" diye dua ettiğini bildirdi.^[436]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, gaza yaptığı vakit, şöyle dua ederdi, "Allah'ım, benim dayanağım yardımcım sensin, düşmanın (hîlesini) senin

yardımla değiştiririm, senin yardımla dūřmana hamle yaparım. Senin yardımla savaşırım.^[437]

Mūřriklerin savaşındaki İşlam’a çağırılışlarından Nâfi’ye mektupla sordum. Bu durum İşlam’ın ilk günlerinde idi, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, (İşlam aleyhinde çalışan) Benî Mustalık üzerine sūratle yürüdü, onlar (Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in gelişinden) habersizdiler. Hayvanları sulanıyordu. Savaşçılar onları öldürdü, kadın ve çocuklarını esir aldı. Haris kızı Cūveyriye’ye o gün sahip oldu. Bunu bana ordunun içinde bulunan Abdullah haber verdi.^[438]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, sabah ezanı sırasında hücum ederdi, o vakit iyice kulak verirdi. Eğer bir yerde ezan sesi işitirse baskından vazgeçerdi. İşitmezse hücum ederdi.^[439]

“(Eğer uğradığınız memleketlerde) Bir mescit gördüğünüz veya müezzinin ezanını işittiğiniz zaman (o yer halkından) kimseyi öldürmeyin çünkü onlar müslümandır.”^[440]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Harp hîledir” buyurdu.^[441]

Seleme dedi ki: O gece mūřriklerden 7 ev halkını kendi elimle öldürdüm.^[442]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: İnsanlar tevhit okuyana kadar kendileriyle savaşmakla emrolundum. Tevhidi okudukları vakit kanlarını, canlarını benden korumuş (kurtarmış) olurlar. (Kıyas ve recim) gibi ölüme hak kazandıkları yer müstesna. (O zaman dînî cezayı yerine getiririm) onların hesabı da yüce olan Allah’adır.^[443]

“İnsanlar Allah’tan başka ilah olmadığına, Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem Allah’ın kulu ve Rasûlü olduğuna şehadet edene, bizim kıblemize dönene, kestiklerimizi yiyene, namazımızı kılana kadar kendileriyle savaşmakla emr olundum. Bunu yaptıkları vakit onların kanları, malları bize haramdır. (Kıyas ve recim gibi) ölüme hak kazandıkları yer müstesna. Müslümanların lehine olan onların da lehine, müslümanların aleyhine olan şey onların da aleyhinedir.”^[444]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, bizi seriyye olarak (Cüheyne kabilesinin bir kolu olan) Hurakât'a gönderdi. Bizim gelişimizle korkutulmuşlar ki kaçtılar. Bir adama yetiştik, üzerine çullandığımızda "lâ ilahe illallah" dedi. Onu öldürene kadar kılıç vurduk. Dönüşte bunu Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e anlattım. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem "Kıyamet gününde "lâ ilâhe illallah" senden şikayetçi olursa sana kim yardım edecek?" buyurdu. Ben ya Rasûlallah tevhidi ancak silah korkusundan okudu, dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Onun kalbini yardım mı ki, korktuğu için yoksa başka şey için tevhid okuduğunu biliyorsun. Kıyamet gününde lâilahe illallaha karşı sana kim yardım edecek?" Bunu durmadan söylüyordu. Hatta daha önce müslüman olmamış olsaydım da bugün müslüman olsaydım diye arzu ettim.^[445]

Dedi ki: Ya Rasûlallah kafirlerden bir adamla karşılaşsam benimle savaşır kollarımdan birini kılıçla keser, sonra da benden bir ağaca sığınır ve ben Allah rızası için müslüman oldum derse bunu söyledikten sonra onu öldüreyim mi? dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Onu öldürme, eğer onu öldürürsen, o senin onu öldürmeden önceki yerine geçer, sen de onun söylediği o sözü söylemeden önceki yerine geçersin" buyurdu.^[446]

Rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem: "Müslümanlarla müşriklerin ateşleri birbirini görmesin diye," buyurdu.^[447]

Enfal suresinin, "Sizden sabırlı yirmi kişi olursa (düşmandan) ikiyüz kişiye galip gelirler," mealindeki 65. ayeti indi. Bir mü'minin on kişiden kaçmaması farz kılındığı zaman bu sayı mü'minlere ağır geldi, sonra hafifletildiği hakkında şu ayet indi. "Şimdi ise Allah size hafifletti." Ebû Tevbe, "Sizden sabırlı yüz kişi olursa ikiyüz kişiye galebe ederler," cümlesine kadar okudu (Enfal 66. ayeti) Allah Teâlâ onların sayılarından hafifletince; onlara hafiflettiği kadar sabırdan da eksiltti.^[448]

Dedi ki: Biz Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e yaklaştık, elini öptük, şöyle buyurdu: "Ben de müslüman birliğindenim."^[449]

"Sizden öncekiler şöyle idi. Bir adam tutulur, ona yerden çukur açılır, sonra bir testere getirilir, tepesine konur ikiye bölünürdü de bu zulüm onu dininden çevirmezdi. Kemiği, bütün üzerinde bulunan et ve sinirleri demir

taraklarla taranır da bu durum onu dininden vazgeçirmezdi. Allah’a yemin ederim ki. Allah bu dinin icaplarını tamamlayacak. Öyle ki hayvanına binen bir kimse Allah’tan başka ve koyunları hakkında kurttan başka hiç kimseden korkmadan (yalnız başına) San’a ile Hadremevt arasında yolculuk yapabilecektir fakat siz acele ediyorsunuz.”^[450]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “(Hatib Bedir savaşında hazır bulundu) onun öldürülmeyi hak ettiğini ne bilirsin. Allah onların durumunu bildiği için Bedir ehli hakkında: “İstediğinizi yapın. Ben sizi affettim” buyurmuştur” cevabını verdi.^[451]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, (Huneyn) seferinde iken huzuruna müşriklerden bir casus geldi. Ashabının yanında oturdu. Sonra çıkıp gitti. Bunun üzerine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Onu arayın öldürün,” buyurdu. Seleme dedi ki: Herkesten önce ona ben yetiştim ve onu öldürdüm, Hz. Peygamber de onun eşyasını ganimet olarak bana verdi.^[452]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, insanlar içerisinde yüzünü bana dönmüş olarak beni karşıladı. Ve “(Casus) adamı kim öldürdü,” buyurdu. Cemaat Seleme bin Ekva öldürdü, dediler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “O adamın eşyasının hepsi Seleme’ye aittir,” buyurdu.^[453]

Ben bazı savaşlarda Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte bulundum. Gündüzün evvelinde savaşa başlamazsa güneşin (tepeden batıya) kayıp da rüzgar esmeye ve Allah’ın yardımını ininceye kadar savaşı ertelerdi.^[454]

Huneyn (savaşı) günü Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, düşmanla karşılaşınca düşman bozguna uğradı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, katırından indi ve yaya yürüdü.^[455]

Musa bin İsmail rivâyetinde, “Azgınlıkta ve öğünmekte,” dedi.^[456]

Onu sürüdüler, onlarla gitmemeye direndi, onu öldürdüler. Hubeyb bir süre esir olarak kaldı. (Nihayet haram aylar çıkanca) onun da öldürülmesi için karar verdiler. Bunun üzerine Hubeyb emanet bir ustura aldı. Onunla eteğini tıraş etti. Onu öldürmek için çıktıkları vakit, Hubeyb onlara şöyle dedi.

Beni bırakın, iki rekat namaz kılayım, sonra: Allah’a yemin ederim ki: Eğer ölümün korkusundan olduğunu zannetmeyeceğinizi bilsem daha ziyade kılardım, dedi.^[457]

Abdullah bin Cübeyr, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in size ne dediğini unuttunuz mu? dedi. Onlar Allah’a yemin ederiz ki insanların yanına gideceğiz, ganimetten hissemizi alacağız, dediler. Onların yanına geldiler, yüz geri edildiler. (Nereye gideceklerini bilemediler, hayrette kaldılar) bozguna uğramış olarak döndüler.^[458]

Bedir savaşında saf tuttuğumuz zaman Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Düşman size yaklaştıklarında yani etrafınızı sardıklarında onlara ok atınız. Ok menzili’nin dışında kalacak kadar uzak oldukları zaman ise oklarınızı (atmayınız, yanınızda) muhafaza ediniz.”^[459]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Öldürme yöntemi açısından insanların en merhametlisi ehl-i imandır” buyurdu.^[460]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in gazalarının birinde bir kadın öldürülmüş olarak bulundu. Bunun üzerine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, kadın ve çocukların öldürülmesini yasakladı.^[461]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Müşriklerin (eli silah tutan) yaşlılarını öldürün, silah tutacak çağa gelmemiş çocuklarını bırakın,” buyurmuştur.^[462]

Zühri dedi ki: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bundan sonra, “Çocuk ve kadınların öldürülmesini nehy etti.”^[463]

Bir sefere Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bizi gönderdi. Bize, “Eğer falanı ve falanı bulursanız ...) buyurdu, deyip geçen hadisin manasını zikretti.^[464]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in şöyle buyurduğunu işittim. “Aziz ve Celil olan Rabbimiz, cennete zincirlerle çekilen bir cemaatten hoşnut olmuştur.”^[465]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Abdullah bin Galib el-Leysî'yi bir seriyyenin başında gönderdi. Ben de, o seriyyenin içinde idim. Onlara Kadid mevkiinde bulunan Benî Mülevvah (kabilesi) üzerine müteferrik koldan baskın yapmalarını emir buyurdu. Yola çıktık. Kadid mevkiine geldiğimizde Haris bin el-Bersa el-Leysî ile karşılaştık, onu yakaladık, o ancak ben İslam arzusuyla geldim, ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e gitmek için yoka çıktım, dedi. Biz de ona eğer müslüman isen bizim bir gece ve bir gündüz seni bağlamamız sana zarar vermez. Eğer müslüman değil isen senden emin olalım (diye bağlıyoruz dedik.) Neticede onu sımsıkı bağladık.^[466]

Bu hadisi bu şekilde Kuteybe nakletti. İsa bin Hammad el Mısrî dedi ki: Bize Leys haber verdi ve (zâdem yerine) Za zimme (hürmet sahibi) dedi.^[467]

Enes dedi ki: Nefsim kudretinde olan Allah'a yemin ederim ki, onlardan hiçbirinin cesedi Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in elini koyduğu yeri geçmedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, onların gömülmesini emretti. Ayaklarından tutuldu. Sürünerek Bedir'in kör kuyusuna atıldılar.^[468]

Ebû Dâvud dedi ki: Abdullah bin Serh Hazreti Osman'ın süt kardeşi idi. Velid bin Ukbe de Osman'ın anne bir kardeşi idi. Şarap içtiği vakit Hazreti Osman ona had vurdurdu.^[469]

Ebû Dâvud dedi ki: İbn-i Hatal'ın ismi Abdullah'tır. Onu Ebû Berzetel Eslemî öldürdü.^[470]

Mekkelilerden seksen kişi sabah namazı vakti Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ve ashabı üzerine onları öldürmek için Tenim tepesinden indiler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem de onları esir olarak yakaladı. Ve onları azat etti. Bunun üzerine Aziz ve Celil olan Allah, "Mekke'nin içinde onların ellerini sizden sizlerin ellerinizi onlardan alıkoyan odur." mealindeki Fetih suresi 24. ayetini indirdi.^[471]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Bedir esirleri için şöyle dedi: "Eğer Mut'ım bin Adiy sağ olsaydı, sonra da şu kokmuşlar hakkında benimle konuşsaydı, onun (hatırı) için onları parasız salıverirdim."^[472]

Ebû Dâvud dedi ki, Ebû Nûh'un adı Kırad'tır, sahih olan Abdurrahman Bin Gazven olmasıdır.^[473]

Nas, biz hissemize düşenleri gönül hoşluğu ile onlara iade ettik ya Rasûlallah dediler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onlara, “Biz sizden buna izin verenlerle vermeyenleri bilemeyiz, dönünüz. Fikrinizi bize arifleriniz (başkanlarınız) bildirsin,” buyurdu. Halk döndüler arifleri onlarla konuştu. Arifler şöyle haber verdiler. Onlar hepsi hoş karşıladılar. Ve izin verdiler. (Hiç birisi karşılık istemiyorlar ya Rasûlallah dediler.)^[474]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Onlara kadınlarını (oğullarını) geri verin. Kimin elinde şu ganimetten bir şey var da (sahiplerine geri verirse) Allah Teala'nın bize ilk vereceği ganimet malından ona altı deve vereceğim, dedi. Sonra bir deveye yaklaştı, onun hörgücünden bir tüy aldı, sonra (ey nas, bu ganimetten bana hiçbir şey yok, hatta şu elimdeki tüy kadar bir şey yok deyip iki parmağını kaldırdı.) Ancak beşte biri müstesna, beşte bir hisse de size iade ediliyor. (Techiz ve silahınıza sarf ediliyor) mal-i ganimetten iğne ve iplik her ne aldınızsa getiriniz,” buyurdu. Elinde kıldan ip yumağı bulunan biri ayağa kalktı ve ya Rasûlallah, şunu devenin semerinin altında bulunan çukuru onarmak için aldım, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Benim ve Aldülmuttalib oğulları için olan ganimet senindir,” buyurdu. Adam bunun vebâli şu gördüğüm dereceye yetiştiğine göre benim ona ihtiyacım yok, dedi. Ve elinde bulunanı yere fırlattı.^[475]

İbn-i Müsennâ şöyle dedi: Bir kavme galebe ettiğinde onların arasında üç gün durmayı severdi.^[476]

Ebû Bekir radiyallahu anh'ın maiyetinde sefere çıktık. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onu bize kumandan tayin etti. Fezare kabilesiyle savaşa başladık. Baskını çeşitli kollardan yaptık. Sonra halktan bir cemaata baktım, orada çocuklar ve kadınlar vardı. Bir ok attım. Onlarla dağın arasına düştü, orada kaldılar. Ben de onları Ebû Bekir'e getirdim. İçlerinden Fezara'dan bir kadın vardı. Kadının üzerinde yumuşak deri vardı. Yanında Arabın en güzellerinden bir de kızı vardı. Ebû Bekir, kadının kızını fazla olarak bana verdi. Medine'ye geldim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bana, “Ya Seleme o kadını bana hibe et,” dedi. Ben de, Allah'a yemin ederim ki, o

kadın benim hoşuma gitti. Ben onun elbisesini de açmadım (ona yaklaşmadım) dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, sükût etti. Ertesi gün olunca Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, çarşıda bana yine rast geldi. Ve “Ya Seleme, Allah’a yemin olsun ki o kadını bana hibe et,” buyurdu. Ben ya Rasûlallah, Allah’a yemin olsun ki, o kadının elbisesini soymadım, o sana hibe olsun dedim. O kızı Mekke halkına gönderdi, Mekkelilerin elinde (müslüman) esirler vardı. O kadını onlara göndererek ellerindeki esirlerine fidye göndermiş oldu. (Onlar da müslümanları serbest bıraktılar.)^[477]

Kendisine ait bir at kaçmıştı. Onu düşman elde etti. Onlara müslümanlar galebe çaldılar. Asr-ı Saadet’te atı kendisine iade olundu. Yine kendisine ait bir köle de kaçarak Rum topraklarına iltihak etti. Müslümanlar, Rumlara galebe ettiler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’den sonra Halid bin Velid İbn-i Ömer’e kölesini iade etti.^[478]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bu söze gazaplandı ve, “Ey Kureyş topluluğu Allah şu tutumunuzdan dolayı boynunuzu vuracak bir kimseyi gönderinceye kadar bu hareketinizden vazgeçeceğinizi zannetmiyorum,” dedi. Köleleri sahiplerine iade etmedi ve “Onlar Aziz ve Celil olan Allah’ın azad ettiği kimselerdirler,” buyurdu.^[479]

Hayber’in (fethi) günü yağla dolu bir dağarcık atıldı. Ona geldim. Ve onu omzuma aldım. Sonra şöyle dedim. Bugün bundan hiçbir kimseye bir şey vermeyeceğim, döndüm, baktım bir de ne göreyim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bana tebessüm ediyordu.^[480]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in ashabından bir zat Hayber (savaşı) günü vefat etti, bunu Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e söylediler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Arkadaşınız üzerine siz namaz kılın (ben kılamayacağım), buyurdu. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in bu cevabından insanların yüzlerinin rengi değişti. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Arkadaşınız Allah yolunda (çıktığı savaşta) ganimet malından çalmış,” buyurdu. Bunun üzerine onun eşyalarını araştırdık. Onlar arasında kıymeti iki dirhem bile etmeyen Yahudi boncuklarından bir boncuk bulduk.^[481]

Hayber yılı Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in maiyetinde çıktık. Ganimet olarak altın, gümüş elde edemedik. Ancak giyecek, eşya ve mallar elde ettik. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem (Yahudilerin meskûn bulunduğu) vadil-Kura tarafına yöneldi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e Midam adı verilen siyah bir köle hediye edilmişti. Va'dil-Kura'ya geldiklerinde bir ara Midam Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in eşyasını devesinin sırtından indiriyordu. Ona bir ok değdi onu öldürdü. İnsanlar ona cennet sana mübarek olsun dediler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Hayır, nefsim kudretinde olan Allah'a yemin ederim ki, onun Hayber günü taksimatla kendisine düşmediği halde, mal-i ganimetten aldığı peştamal onun üzerine ateşi alevlendiriyor," buyurdu. Bunu işittikleri vakit bir adam (önceden aldığı bir nalin kayışını veya iki nalin kayışını getirdi. Bunun üzerine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Ateşten bir nalin kayışı veya ateşten iki nalin kayışı," buyurdu.^[482]

Mesleme'nin maiyetinde Rum toprağına girdim. Ganimetten mal çalmış bir zat getirildi. Salih Salim'e bunun hükmünü sordu. Salim, babamın Ömer bin Hattab'tan, onun da Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den şöyle rivâyet ettiğini işittim, dedi. "Siz bir kimseyi ganimetten mal çalmış olarak bulursanız, eşyasını yakın, kendisini de dövünüz." Salih dedi ki: Onun eşyası arasında bir Kur'an bulduk. Mesleme, Salim'e bunun hükmünü sordu. Salim de onu sat, parasını tasadduk et, cevabını verdi.^[483]

Ebû Katade dedi ki: Onun malını bana verdi. Zırhı sattım, onunla beni Seleme'de bir bahçe satın aldım. O, islâmda malımın sermayesi yaptığım ilk malımdır.^[484]

Ebû Dâvud dedi ki: Bu hadis hasendir. Bu hançer hadisiyle hançerin kullanılmasının caiz olacağını murat ettik. O gün Acemlerin silahı hançerdi.^[485]

Dedi ki: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem gazaplandı ve, "Ya Halid onu ona iade etme, siz benim kumandanlarımı bana bırakır mısınız? Onların işlerinin en temiz olanları size, bulanık olanları da kendi üzerlerine kalır?" buyurdu.^[486]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, öldürülmüş düşmandan çıkan eşyanın onu öldürene ait olduğuna hükmetti. Ve öldürülenin üzerinden

çıkan eşyanın beşte birini almadı.^[487]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Medine'den Necit tarafına bir seriiyenin başında Eban bin Sa'd bin el-As'ı gönderdi. Eban bin Sa'd ve adamları Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Hayber'i fethettikten sonra oraya geldiler. Atlarının bel kayışı hurma lifindendi. Eban, ya Rasûlallah, bize de hisse ver, dedi. Ebû Hüreyre dedi ki: Ben de, onlara hisse verme ya Rasûlallah, dedim. Eban, bu sözü söyleyen sen misin, ey dağın başından üstümüze yuvarlanan dağ kedisi, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona, "Otur ya Eban," dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onlara hisse vermedi.^[488]

(Ebû Dâvud dedi ki: Onlar on kişi idiler. Altısı öldürüldü. Kalanlar geri döndü.)^[489]

Yahut Ebû Musa şöyle dedi: Bize de ondan verdi, Hayber'in fethinde orada bulunmayan hiçbir kimseye ganimetten bir şey taksim etmedi. Ancak onunla hazır bulunanlara taksim etti. (Bir de) bizim gemi halkına ki, Cafer-i Tayyar ve arkadaşlarına fetihde bulunanlarla birlikte hisse verdi.^[490]

Haruralı Necdet, İbn-i Abbas'a mektup yazdı. Ona kadınlardan soruyordu. Onlar Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile harbe çıkarlar mıydı? Rasûlullah onlara hisse ayırır mıydı? diyordu. Yezid bin Hürmüz İbn-i Abbas'ın mektubunu Necdet'e ben yazdım (şöyle diyordu) dedi. Kadınlar Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in maiyetinde harbe çıkarlardı. Ama onlara hisse ayrılmazdı. Onlara az bir şey verilirdi.^[491]

Ebû Dâvud Ebû Ubeyd'in şöyle söylediğini belirtti: O zat kendisine eti haram kıldı. Bunun üzerine Ebil Lahm adı verildi."^[492]

2732 - Aişe radiyallahu anha, Yahya bin Mâin'in rivâyetinde dedi ki: Müşriklerden bir adam Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in maiyetinde savaşmak için iltihak etti. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona "Dön," buyurdu. Hadisin bundan sonraki lafızlarında Müseddet ve Yahya bin Maîn ittifak ettiler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Biz bir müşrikten yardım istemeyiz," buyurdu.^[493]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, bir adamla atı için üç hisse ayırdı. Bir hisse kendisine iki hisse de atına ayırdı.^[494]

Ebû Dâvud dedi ki: İbn-i Mes'ud'un kıraati "yes'elûneke ani'n-nefli" şeklindedir.^[495]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Necid tarafına bir seriyye gönderdi. İçinde Abdullah bin Ömer de vardı. Çok deve ganimet elde ettiler. Hisseleri onikişer deve oldu. Birer deve de fazla (nefel) alarak ikram olundular. Ravîlerden İbn-i Mevheb rivâyetinde şunu ziyade etti. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, bu taksimi değiştirmede.^[496]

Ebû Dâvud dedi ki: Bürd bin Sinan, Nafi'den Ubeydullah'ın hadisinin benzerini rivâyet etti. Eyyüb de Nafi'den bunun benzerini rivâyet etti. Ancak, o dedi ki: Biz birer deve fazla ikram olunduk, dedi de Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'i zikretmedi.^[497]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, (ganimetten) beşte birden geri kalanın üçte birini fazla olarak verirdi.^[498]

Ben Mısır'da Benî Hüzeyl'den bir kadının kölesi idim. Beni azat etti. Mısır'da mevcut olan ilimleri almadan oradan çıkmadım. Kanaatimce ancak o ilimleri almış olarak çıktım. Sonra hicaza geldim. Orada olan ilimleri almadan çıkmadım. Kanaatimce orada mevcut ilimleri aldım. Sonra Irak'a geldim, orada mevcut ilimleri almadan çıkmadım. Kanaatime göre oradaki ilimleri de aldım. Sonra Şam'a geldim, orayı kalburladım. Nefil'den (mal-i ganimette hisseden ayrı ikram için verilenden) sordum. Onun hakkında bana bir şey haber verecek kimse bulamadım. Ziyad bin Cariyetel temimi adı verilen bir ihtiyara geldim. Ona Nefl hakkında bir şey işittin mi? dedim. Evet Habib bin Mesleme (el-Fihri'yi) şöyle derken işittim, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e şahit oldum (sefere) başlangıçta ganimetin dörtte birini, dönüşte üçte birini ikramiye olarak verirdi, dedi.^[499]

İbn-i İshak kıyası zikretmedi.^[500]

Ben yerimden ayrılmadım. Bir de baktım ki: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in süvarileri ağaçların arasına giriyorlardı. En önde Ahram el-Esedî vardı. Abdurrahman bin Uyeyne'ye yetiştı. Abdurrahman ona karşılık veriyordu. Sırayla iki süngü hamlesi yaptılar. Ahram, Abdurrahman'ın atını yaraladı. Abdurrahman da Ahram'ı süngüledi, öldürdü. Abdurrahman Ahram'ın atına atladı. Bu arada Ebû Katade Abdurrahman'a yetiştı, sırayla ikişer süngü hamlesi yaptılar. O, Ebû Katade'nin atını öldürdü. Ebû Katade de Abdurrahman'ı öldürdü. Ebû Katade Ahram'ın atına bindi, sonra ben onları kovduğumuzu bildirmek üzere kared suyunun başında bulunan Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına geldim. Birde ne göreyim Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, beş yüz kişinin arasında idi. Bana o gün hem süvari ve hem yaya hissesi verdi.^[501]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, ganimet develerinden birini sütrederek bize namaz kıldırdı. Selam verdiğı vakit devenin yanından bir kıl aldı, ve şöyle dedi, "Sizin ganimetlerinizden şu kıl kadarı da bana helal olmaz. Beşte bir müstesnâ. Beşte bir de size (silah ve zırhlarınıza) sarf ediliyor," buyurdu.^[502]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Vaadinde durmayan hain için kıyamet gününde bir sancak dikilir. Şu falan oğlu falanın ahidini bozması(nın alameti)dir, denilir," buyurdu.^[503]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Gerçekten imam bir kalkandır. Savaşa onunla (emri ile) girilir," buyurdu.^[504]

Ebû Dâvud dedi ki: Bu hüküm hazreti Peygamber'in yaşadığı devirde geçerli idi. Bugün için bu hüküm uygun değildir.^[505]

Amr dedi ki: "Ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu işittim: "Kimin bir kavimle arasında anlaşma varsa anlaşma bitene kadar veya anlaşmayı onlara atıp (harp edeceğini bildirip, onların da) karşılıklı hazırlanmasına kadar, bir düğüm düğümlemesin ve bir düğüm çözmesin," bunun üzerine Muaviye geri döndü.^[506]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Kim arada anlaşma bulunan milletten birini vaktinin gayrında öldürürse Allah cenneti ona haram kılar,"

buyurdu.^[507]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Müseyleme'nin mektubunu okuduğu zaman onun iki elçisine şöyle buyurduğunu işittim, “Müseyleme'nin sözlerine siz ne dersiniz?” Onlar da bize Müseyleme'nin dediği gibi deriz, dediler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Eğer elçiler öldürülemez olmasa idi sizin ikinizin de boynunu vururdum.”^[508]

Bana Ebû Talib'in kızı Ümmü Hânî haber verdi. Ümmü Hânî Mekke'nin fethi günü müşriklerden bir adama sığınma hakkı verdi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi ve bunu ona anlattı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Senin sığınma hakkı verdiğine biz de sığınma hakkı verdik. Senin eman verdiğine biz de eman verdik,” buyurdu.^[509]

Ebû Cendel'de (Mekke'de müşriklerin elinden) kurtuldu. Ebû Basir'e iltihak etti. Hatta deniz kenarında Ebû Basir'in yanında, ashaptan bir cemaat toplandı.^[510]

Mekhul ve İbn-i Ebi Zekeriya Halid bin Mada'nın yanına gittiler. Onlarla beraber ben de gittim. Halid, Cübeyr bin Nüfeyir'den bize hadis nakletti. Ve dedi ki: Cübeyr bizimle beraber geldi, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu işittim dedi: “Sizler Rumlarla güvenli bir barış yapacaksınız. Sonra siz ve onlar (birleşip) arkanızdan saldıran başka bir düşmanla savaşacaksınız.”^[511]

Tekrar koklayabilir miyim, dedi. Evet, dedi. Elini başına yine soktu. Ondan imkân elde edince arkadaşlarına yakalayın, dedi. Bunun üzerine onu vurdular. Öldürdüler.^[512]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, harpten veya hactan veya umreden döndüğünde arzın her yüksek yeri üzerinde üç defa tekbir getirir. Ve şöyle buyururdu. “Tek Allah'tan başka ilah yoktur. O'nun şeriki yoktur. Mülk O'nundur. Hamd O'nadır. O her şeye muktedir. Biz tevbe ediciler ibadet ediciler, secde ediciler, Rabbimize hamd ediciler olarak dönüyoruz. Allah va'dinde sadıktır. Kuluna yardım etti. Tek başına birleşmiş orduları bozguna uğrattı.”^[513]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bana, “Zülhalâsa tapınağından beni rahatlığa kavuşturamaz mısın?” dedi. Cerir bin Abdullah el-Becelî, o tapınağa geldi, onu yaktı. Sonra Ahmas kabilesinden olup, Eba Ertâ diye künyelendirilen bir zatı Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e müjdeci olarak gönderdi.^[514]

Râvî İbn-i Serh bu hadisi sonuna kadar nakletti. (Bu nakle göre) Ka’b dedi ki: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, müslümanlara bizim üçümüzle konuşmayı yasakladı halkın boykotu bana uzun sürünce amcamın oğlu olan Ebû Katade’nin bahçe duvarına tırmandım. Ona selam verdim. Allah’a yemin ederim ki, selamıma mukabele etmedi. Sonra ellinci gecenin sabah namazını evlerimizden bir evin damında kıldım, bir de ya Ka’b bin Malik, müjde; diye birinin çağırdığını işittim. Sesini işittiğim zat bana geldiği zaman bana müjde ediyordu. Ben de elbiselerimi çıkardım, her ikisini de ona giydirdim. (Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in yanına) gittim. Mescide girdiğim zaman bir de ne göreyim, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem oturuyor. Talha bin Ubeydullah kalktı koşarak bana geldi benimle musafaha yaptı. Ve beni tebrik etti.^[515]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e sevindirici bir haber geldiği vakit veya sevindirici bir şeyle müjdelendiğinde Allah’a şükür ederek secdeye kapanırdı.^[516]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, yolculuktan dönen erkeğin evine gece gelmesini hoş görmezdi.^[517]

Ebû Dâvud şöyle dedi: Zührî Turuk (geceleyin girmekten maksat) yatsıdan sonra girmektir, dedi. Akşamdan sonra girmekte de bir beis yoktur.^[518]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Tebük gazvesinden Medine’ye döndüğü vakit insanlar onu karşıladılar. Ben de onu çocuklarla beraber veda tepesi üzerinde karşıladım.^[519]

Delikanlı o zata geldi. Ona bu sözü söyledi. Ensardan olan zat hanımına ey falanca bana hazırladığın harp teşhizatını hiçbir şey alıkoymadan şu kimseye ver. Allah’a yemin ederim ondan bir şey alıkoyma. Allah onda bereket kılsın, dedi.^[520]

Hasan bin Ali, hazreti Peygamber'in seferden ancak kuşluk vakti döndüğünü ve seferden dönünce de (ilk iş olarak doğruca) mescide varıp orada iki rekat namaz kıldıktan sonra bir süre oturduğunu söylemiştir.^[521]

١٠ - كِتَابُ الضَّحَايَا

KURBAN BÖLÜMÜ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

كِتَابُ الضَّعَائِيَا

1 - KURBAN KESMENİN VUCUBİYETİ HAKKINDA HADİSLER

2788 - أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلِيمٍ قَالَ وَنَحْنُ وَقُوفٌ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِعَرَفَاتٍ، قَالَ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ عَلَى كُلِّ أَهْلِ بَيْتٍ

فِي كُلِّ عَامٍ أَضْحِيَّةً وَغَيْرَةَ أَتَدْرُونَ مَا الْغَيْرَةُ هَلِمَ إِلَيَّ يَقُولُ النَّاسُ

الرَّجِيَّةُ

قَالَ أَبُو خَالِدٍ: الْغَيْرَةُ مَنُوعَةٌ هَذَا خَيْرٌ مَنُوعٌ

2788 - Mıhnaf bin Süleyym radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Biz Arafat'ta Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in maiyetinde vakfe yapıyorduk.

Râvî dedi ki: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Ey insanlar, her sene her ev halkına kurban kesmek ve atire lazımdır. Atirenin ne olduğunu biliyor musunuz? İnsanların şu Recebiye diye tabir ettikler (Recebin ilk on gününde kesilen kurban) var ya (işte odur).”^[522]

İZAH

Atire: Recebiye diye tefsir olunuyor.

Recebiye: İslam'dan önce Araplar Recebin ilk on gününde bir hayvan keserler, onun kanını putun başına akıtırlardı. İslam'ın ilk günlerinde recebin ilk on gününde müslümanlar da Allah rızası için böyle bir hayvan

keserler, fakirlere dağıtırlardı. Bunun adına halk arasında recebiye deniyordu.

Ebû Dâvud: Atire nesh olunmuştur. Bu nesh olunmuş bir haberdir, diyor. Demek ki önceden recebiyeye müsaade edilmiş, sonradan, “Bereket için hayvan kesmek yok, atire recebiye de yok.” hadisi ile bu nesh olunmuştur. (Hükmü kaldırılmıştır.)

٢٧٨٩- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ قَالَ أَمَرْتُ بِتَزْوِيمِ الْأَضْحَى عِيْدًا جَعَلَهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لِهَيْدِهِ الْأَمْرِ

قَالَ الرَّجُلُ أَرَأَيْتَ إِنْ لَمْ أَجِدْ إِلَّا أَضْحِيَّةً أَتَنَى أَفَأَضْحِي بِهَا قَالَ لَا

وَلَكِنْ تَأْخُذْ مِنْ شَعْرِكَ وَأَطْفَارِكَ وَتَقْطَعْ شَارِبَكَ وَتَخْلُقْ عَائِكَ فَبِذَلِكَ

تَمَامُ أَضْحِيَّتِكَ عِنْدَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ

2789 - Abdullah bin Amr bin Âs radıyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Kurban kesilen günü bayram yapmakla emr olundum. Aziz ve Celil olan Allah kurban bayramını bu ümmete tahsis etti,” buyurdu.

Bir zat eğer bir müddet sütünden istifade etmeleri için emanet verdiğim dişi hayvandan başka imkân bulamazsam onu kesecek miyim, haber ver, dedi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Hayır kesme, lâkin sen saçından ve tırnaklarından biraz kesersin, bıyığını kısaltırsın, eteğini tıraş edersin, işte Aziz ve Celil olan Allah katında senin kurbanın tamamı budur,” buyurdu.

[523]

İZAH

Meniha: Bir müddet sütünden istifade için başkasının yanına bırakılıp sonra geri alınan koyundur. Bu zatın böyle emanet verebileceği hayvanından başka hayvanı ve imkanı da olmadığı için menihasını kesmesine müsaade etmemiştir. Samimiyetle soran bu zatın kurban bayramı günü yapacağı

bedenî temizliğin, Allah indinde kurban sevabına denk olacağı bildirilmiştir.

2 - ÖLMÜŞ KİMSE NAMINA KURBAN KESMEK

٢٧٩٠ - عَنْ حَنْشٍ قَالَ رَأَيْتُ عَلِيًّا يَضْحِكُ بِكَبَابَيْنِ فَقُلْتُ لَهُ: مَا

هَذَا؟ فَقَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْصَانِي أَنْ أَضْحِي

عَنْهُ فَإِنَّا أَضْحِي عَنْهُ

2790 - Haneş radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Ali radiyallahu anh'ın iki koç kurban ettiğini gördüm. Ona bu nedir? (Neden iki tane kesiyorsun?) dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bana onun namına kurban kesmemi vasiyet etti. Bunun üzerine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem namına kurban kesiyorum, cevabını verdi. [\[524\]](#)

İZAH

Haneş'in asıl adı Ebû'l-Mü'temire'l-San'ânî el-Kanenî'dir. Bu hadis-i şerif, ölü namına kurban kesilebileceğine delildir. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz sağlığında ümmetinden sağ ve ölmüş olanlar namına kurban kesti. Hadiste geçtiği gibi Hazreti Ali biri kendi namına biri de Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem namına olmak üzere iki kurban keserdi.

Haneş bin Mu'temir radiyallahu anh, Iclî'ye göre tâbiîndendir. Sikadır. Diğer bazı zevata göre zayıftır. Mürsel olarak bir hadis rivâyet ettiği için İbn-i Mendel kendisini sahabe arasında zikretmiştir. (Tehzib, c. 3, s. 58)

3 - KURBAN KESMEK İSTEYENİN SAÇINDAN BİR KISMINI KESMESİ

٢٧٩١ - سَمِعْتُ أُمَّ سَلَمَةَ تَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

رَسُولٌ مَنْ كَانَ لَهُ ذَبْحٌ يَذْبَحُهُ فَإِذَا أَهْلُ جَلَالٍ ذِي الْحِجَّةِ فَلَا يَأْخُذُونَ مِنْ

شَعْرِهِ وَلَا مِنْ أَنْظَفَارِهِ شَيْئًا حَتَّى يَضْحِي

2791 - Ümmü Seleme radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Kimin kesecek kurbanlığı varsa, Zilhicce ayı göründükten sonra kurbanını kesene kadar (on gün) saçından ve tırnaklarından asla bir şey kesmesin,” buyurdu.

İZAH

Kurban kesecek olanların Zilhicce'nin on gününde tıraş olmamalarını ve tırnak kesmemelerini Said bin Müseyyeb de söyledirdi. Bunu rivâyeti emrederdi.

Ahmed bin Hanbel ve İshak bin Rahaveyh de böyle dediler.

İmam Şâfiî ve İmam Mâlik bunu rivâyetin mendub olduğunu söylediler.

İmam Azam ise kurban kesecek kimsenin tıraş olmasına tırnak kesmesine ruhsat verdi. Hanefilerce de bunun mendub olduğunu söyleyenler vardır.

[525]

4 - KESİLMELERİ DAHA FAZİLETLİ OLAN KURBANLIKLAR

٢٧٩٢- عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَ بِكَتْشِ

أَقْرَنَ بَطْأً فِي سَوَادٍ وَيَنْتَظِرُ فِي سَوَادٍ وَيَتْرُكُ فِي سَوَادٍ قَائِمٍ بِهِ فَضْحَى بِهِ

فَقَالَ يَا عَائِشَةُ هَلْ لِي الْمُنْيَةُ ثُمَّ قَالَ بِشَعْلَيْهَا بِحَبْرٍ فَعَمَلْتُ فَأَخْلَعَهَا

وَأَخَذَ الْكَتِشَ فَأَضْحَجْتُهُ وَذَبَحْتُهُ وَقَالَ: بِسْمِ اللَّهِ اللَّهُمَّ تَقَبَّلْ مِنْ مُحَمَّدٍ

وَالِ مُحَمَّدٍ وَمِنْ أُمَّةٍ مُحَمَّدٍ ثُمَّ ضَحَّى بِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

2792 - Aişe radiyallahu anha'dan rivâyet edilmiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, boynuzlu, tırnakları siyah, gözleri siyah, karnının altı siyah (diğer tarafı beyaz) bir koç (getirilmesini) emretti. O koç getirildi. Bunun üzerine onu kurban etti.

“Ya Aişe, bıçağı getir, buyurdu. Sonra onu taşla bile,” dedi. Ben de bıçağı getirdim. Taşla biledim. Bıçağı aldı, koçu tuttu, onu yere yatırdı ve kesti. Keserken Bismillah. Yarabbi, Muhammed'den âl-i Muhammed'den ve ümmet-i Muhammed'den kabul eyle dedi. Sonra onu kurban etti. [526]

İZAH

Bu hadis-i şerif bir koyunun bir ev halkı namına kesilebileceğine delildir. Süfyan-ı Sevrî Ebû Hanîfe ve ashabı bir koyunun iki kişiye kurban olmasını kerih gördüler. Malik, Şâfiî, Ahmed bin Hanbel, İshak, Leys bin Sa'd, Evzâî ise, bir kimsenin tek bir koyunu kendisi ve ev halkı namına kesebileceğini söylediler. Tahâvî, bir koyunun iki kişi namına kesilemeyeceğini bunun caiz olmadığını söylemiştir.

٢٧٩٢- عَنْ أَنَسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحَرَ شَيْعَ بَدَنَاتٍ

بِيَدِهِ قِيَامًا وَضَعَهُ بِالْمَدِينَةِ بِكَتِفَيْهِ أَفْرَئِينَ أَمْلَحَيْنِ

2793 - Enes radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, ayakta bizzat kendi eliyle yedi deve kesti. Medine'de ise boynuzlu, beyazı siyahına galip renkte (alaca) iki koç kurban etti. [527]

İZAH

Buhari yalnız iki koç kıssasını tahrir etti.

Emlah beyazı siyahına galip demektir.

٢٧٩٤- عَنْ أَنَسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ضَمَّ ضَمْعَيْنِ بِكَتِفَيْهِ

أَفْرَئِينَ أَمْلَحَيْنِ يَلْبَحُ وَيُكَبِّرُ وَيُسَبِّحُ وَيَضَعُ رِجْلَهُ عَلَى ضَمْعَيْهِمَا

2794 - Enes radiyallahu anh'dan rivâyet edilmiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, boynuzlu, beyazı siyahına galip renkte iki koç kurban etti. Sağ dizini kurbanların sağ yanına koyup: Bismillah Allah'u Ekber, diyerek kesiyordu. [528]

٢٧٩٥- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ ذَبَحَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ الذَّبْحِ كَتَبَتَيْنِ أَقْرَنَيْنِ أَمْلَحَتَيْنِ مُوجَّأَيْنِ فَلَمَّا وَجَّهَهُمَا قَالَ: إِنِّي وَجَّهْتُ وَجْهِي لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ عَلَى مِثْلِ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ اللَّهُمَّ مِنْكَ وَكَذَلِكَ وَاعْتَمِدَ وَأُخْبِرَ بِاسْمِ اللَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ ثُمَّ ذَبَحَ

2795 - Cabir bin Abdullah radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, kurban kesimi günü boynuzlu, beyazı siyahına galip renkte hayaları iğdiş edilmiş iki koç kesti. Onları (kesmek için) yanları üzerine yatırdığı vakit şöyle dedi, “Ben doğru olarak yönümü gökleri ve yeri yaratan Allah’a yönelttim. Ben müşriklerden değilim, benim namazım kurbanım diriliğim ölümüm alemlerin Rabbi olan Allah içindir. Onun ortağı yoktur. Ben bununla emir olundum. Ben Müslümanlardanım. Yâ rabbî: Senden, senin için, Muhammed ve ümmeti namına (kesiyorum). Bismillah Allahuekber,” dedi. Sonra kesti. [529]

٢٧٩٦- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُضَجِّي بِكَتَبَيْنِ أَقْرَنَيْنِ فَجَبِلَ يَنْظُرُ فِي سَوَادٍ وَيَأْكُلُ فِي سَوَادٍ وَيَتَشَبَّهُ فِي سَوَادٍ

2796 - Ebû Sâid radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, boynuzlu, hayaları burulmamış (tohumluk için ayrılmış) gözleri siyah, ağzı siyah, ayakları siyah, vücudunun diğer kısmı beyaz bir koç kurban etti. [\[530\]](#)

İZAH

Bu ve bundan önce geçen hadis-i şerif sığır, koyun ve keçilerden tohumluk için ayrılmış olan tosun, koç ve tekelerden kurbanlık olabileceği gibi hayaları iğdiş edilmişlerinin de kurban olabileceğine delildir.

5 - KURBANLARDA UYGUN OLAN YAŞ SINIRI

٢٧٩٧- عَنْ جَابِرٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا

تَذْبَحُوا إِلَّا مِيسَةً إِلَّا أَنْ يَنْشُرَ عَلَيْكُمْ فَتَذْبَحُوا جَذَعَةً مِنَ الضَّأْنِ

2797 - Câbir radıyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle denmiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: “Belli bir yaşa gelmiş hayvandan başkasını (kurban olarak) kesmeyiniz. (Böylesini) bulmak güç gelirse davarlardan altı ayını bitirmiş olanı kesiniz,” buyurdu. [\[531\]](#)

İZAH

Müsinne: Yaş almış, yaşlanmış anlamına gelir. Koyun ve keçinin bir yaşını bitirmiş iki yaşına girmiş olanlarına, sığır ve mandanın ikiyi bitirip üç yaşına girmiş bulunanlarına, devenin beş yaşını bitirmiş olanına müsinne denir.

Kurbanlık hayvanın koyun ve keçiden iki yaşına, sığır ve mandanın üç yaşına, devenin altı yaşına girmiş olanları kurban edilir. Ancak koyunun altı ayı bitirmiş olanı, keçinin bir yaşında olanı kurban olabilir. Çünkü cez’a: Altı ayını bitirmiş kuzuya ve bir yaşındaki oğlağa denir.

٢٧٩٨- عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ قَالَ: قَسَمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي أَصْحَابِهِ ضَحَايَا فَأَعْطَانِي عَثُودًا جَذَعًا قَالَ فَوَجَعْتُ بِهِ

إِلَيْهِ فَقُلْتُ لَهُ إِنَّهُ جَذَعٌ قَالَ ضَحَّ بِهِ فَضَحَّيْتُ بِهِ

2798 - Zeyd bin Halid el-Cühenî radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, ashabı arasında kurbanlıklar taksim etti. Bana da bir yaşına yetmiş bir oğlak verdi.

Zeyd dedi ki: Oğlağı Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e götürdüm ve bu küçük bir oğlaktır, dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: "Onu kurban et," buyurdu. Bunun üzerine ben de onu kurban ettim. [532]

٢٧٩٩- عَنْ عَامِرِ بْنِ كُثَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ كُنَّا مَعَ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِ

النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُقَالُ لَهُ ضَحَايِجُ مِنْ بَنِي سُلَيْمٍ فَعَزَّتِ الْعَتَمُ

نَأْمَرُ مُنَادِيًا فَنَادَى أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ إِنَّ

الْجَذَعُ يُؤْفَى بِمَا يُؤْفَى مِنْهُ النَّبِيُّ

2799 - Asım bin Küleyb babası Küleyb'den rivâyet ettiğine göre şöyle demiştir:

Biz Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabından Benî Süleym kabilesinden Mucaşı' denilen bir zat ile beraber bulunuyorduk. Koyun çok kıymetlendi. Bunun üzerine hazreti Peygamber bir tellala emretti. Tellal şöyle seslendi: Gerçekten Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "(Oğlak ve) kuzu diş değiştirmiş olan (keçi ve koyun)ların yerine geçer." [533]

İZAH

Seniyyü: Keçi ve koyundan iki yaşına girmiş dişlerini değiştirmiş olanlara, sığır ve mandadan üç yaşına girmiş dişlerini değiştirmiş olanlara, develerden 6 yaşına girmiş dişlerini değiştirmiş olanlara denir. Bu hadis-i şerif: Koyun bulunmazsa 6 ayını doldurmuş kuzudan kurban olabileceğine delildir.

Asım bin Küleyb radiyallahu anh, Kûfe'nin en alim zatlarından. Faziletli bir insandı. İbn-i Hıbban kendisini sıkat arasında zikretti. 139 yılında vefat etmiştir. (Tehzib et-Tehzib, c. 5, s. 56)

٢٨٠٠- عَنْ الْبَرَاءِ قَالَ خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

يَوْمَ النَّحْرِ بَعْدَ الصَّلَاةِ فَقَالَ: مَنْ صَلَّى صَلَاتَنَا وَتَشَكَّنَا فَقَدْ أَصَابَ

الشُّكَّ وَمَنْ تَشَكَّنَا قَبْلَ الصَّلَاةِ قَبْلَكَ شَاءَ لَحْمٍ فَقَامَ أَبُو بَرْدَةَ بْنُ نِيَارٍ

فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَاللَّهِ لَقَدْ تَشَكَّنْتُ قَبْلَ أَنْ أُخْرَجَ إِلَى الصَّلَاةِ وَغَرَفْتُ

أَنْ الْيَوْمَ يَوْمَ أَكَلٍ وَغَرِبَ فَتَعَجَّلْتُ فَأَكَلْتُ وَأَلْغَمْتُ أَهْلِي وَجِيرَانِي

فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تِلْكَ شَاءَ لَحْمٍ، فَقَالَ: إِنْ عِنْدِي

عَنَاقًا جَذَعَةً وَهِيَ خَيْرٌ مِنْ شَاتِي لَحْمٍ فَهَلْ تُجِزِي عَنِّي؟ قَالَ: نَعَمْ وَلَنْ

تُجِزِي عَنْ أَحَدٍ بَعْدَكَ

2800 - Berâ bin Âzib radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, kurban bayramı günü namazdan sonra bize (minberden) şöyle hitap etti:

“Kim bizim kıldığımız gibi namaz kılar (kurbanını da bizim gibi keserse muhakkak kurbanı isabet etmiş, vazifesini doğru yapmış) olur. Kim kurbanını (bayram) namazından önce kesmişse, o et (için kesilmiş) koyun olur,” buyurdu.

Ebû Bürde bin niyar ayağa kalktı ve Ya Rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem, vallahi ben kurbanımı bayram namazına çıkmadan kestim ve bu günün yeme ve içme günü olduğunu bildiğim için acele ettim, onun etinden kendim yedim, aileme ve komşularıma da yedirdim, dedi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “O, etlik koyun olmuş,” buyurdu.

Bunun üzerine tekrar Ebû Bürde: Benim yanımda yaşını doldurmamış dişi oğlak var, o iki et koyunundan daha hayırlıdır, o benim kurbanlığıma kâfi gelir mi, dedi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Evet senden kâfi gelir, ama senden sonra hiçbir kimseye aslâ kâfi gelmez,” buyurdu. [534]

İZAH

Anak: Bir yaşını bitirmemiş dişi oğlağa denir. Bu hadis-i şerif bayram namazı kılınıp hutbe okunana kadar kurban kesmek caiz olmayacağına, bir yaşını doldurmamış keçi yavrusu (oğlak) ne kadar besili olsa da kurban olamayacağına delildir.

٢٨٠١ - عَنِ الزَّيَّادِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ: ضَمَمْتُ خَلْفِي إِلَى أَبِي بُرْدَةَ

قَبْلَ الصَّلَاةِ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَأْنُكَ شَأْنُ أَخِي،

فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ عِنْدِي دَاجِنًا جَدَعَةً مِنَ الْمَغِيرِ فَقَالَ ادْبَحْهَا وَلَا

تَصْلُحْ لِغَيْرِكَ

2801 - Berâ bin Âzib radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Ebû Bürde denen dayım kurbanını (bayram) namazından önce kesmişti. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Senin kestiğin koyun et koyunudur. (Kurban değildir.) buyurdu.

Dayım, Ya Rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem, benim yanımda ele alışmış bir keçi yavrusu var, dedi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Onu (kurban olarak) kes, bu senden başkası için kurbanlığa elverişli olamaz,” buyurdu.

İZAH

Dâcin: Eve ve ele alışmış hayvana denir. Bir yaşından küçük oğlağın kurban olabilmesi yalnız Ebû Bürde'ye verilmiş bir imtiyazdı. Ondan

başkası için caiz olmayacağı hadisin metninden anlaşılmaktadır.

6 - KURBAN EDİLMELERİ MEKRUH OLAN HAYVANLAR

٢٨٠٢- عَنْ عُثَيْبِ بْنِ فَيْرُوزَ قَالَ سَأَلْتُ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ عَا لَا يَجُوزُ

فِي الْأَصَابِعِ فَقَالَ قَامَ بَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَصَابِعِي

أَقْصَرُ مِنْ أَصَابِعِهِ وَأَنَا مِلِّي أَقْصَرُ مِنْ أَنَامِلِهِ فَقَالَ أَرْنَعُ لَا تَجُوزُ فِي

الْأَصَابِعِ فَقَالَ الْغُزَاءُ بَيْنَ حَوْرَيْهَا وَالْعَرِيشَةُ بَيْنَ مِرْصَمَيْهَا وَالْعَرْجَاءُ بَيْنَ

ظُلُمَتِهَا وَالْكَبِيرُ إِلَيْهِ لَا تَقْضَى قَالَ فُلْتُ فَبَئِي أَكْرَهُ أَنْ يَكُونَ فِي الْبَيْنِ

نَقْصٌ قَالَ عَا كَرِهْتُ فَدَعْنِي وَلَا تُحَرِّمْنِي عَلَى أَحَدٍ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: لَيْسَ لَهَا مَخ

2802 - Ubeyd bin Firuz radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Berâ bin Âzib radiyallahu anh'a: Kurbanlıklardan hangisi caiz olmaz, diye sordum.

Berâ şöyle anlattı: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, aramızda ayağa kalktı, benim parmaklarım ve parmak uçlarım onun parmakları ve parmak uçlarından daha kısa idi. (Parmağı ile işaret ederek) şöyle buyurdu:

“Kurbanlıklar içerisinde kurban edilmeleri caiz olmayan dört (hayvan) vardır. Körlüğü açıkça belli olan kör hayvanı, hastalığı açıkça belli olan hasta hayvanı, topallaması devam ettiği sürece topal hayvanı ve iliği kalmayacak kadar kırılmış hayvanı kurban etmek caiz değildir, dedi. Ben de ben dişi noksan hayvanı kerih görürüm, dedim.

Berâ: Hoş görmediğini bırak kurban etme, fakat hiç kimseye dişi noksan olanı haram kılma, dedi.

Ebû Dâvud: Latünka kelimesini iliği olmayan diye tefsir etti. [535]

İZAH

Ubeyd bin Feyruz el-Şeybani radiyallahu anh, Berâ bin Âzib'den rivâyette bulunmuştur. Kendisinden Süleyman bin Abdurrahman rivâyette bulunmuştur. Ebû Hatim ve Neseî sıkadır, demişlerdir. (Tehzib, c. 7, s. 72)

٢٨٠٣ - أَخْبَرَنِي يَزِيدُ بْنُ مِصْرٍ قَالَ: أَتَيْتُ عُثْمَانَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ
فُلَيْتٍ: يَا أَبَا الْوَلِيدِ إِنِّي خَرَجْتُ الْفُجَاءَ فَلَمْ أَجِدْ شَيْئًا يَخْبِرُنِي
غَيْرَ تَزْمَاءَ فَكَّرْتُهَا فَمَا تَقُولُ قَالَ أَقْلًا جِئْتَنِي بِهَا قُلْتُ سُبْحَانَ اللَّهِ تَجُورُ
عَنكَ وَلَا تَجُورُ عَنِّي قَالَ نَعَمْ إِنَّكَ تَشْكُ وَلَا أَشْكُ إِنَّمَا نَهَى رَسُولُ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْمُضَفَّرَةِ وَالْمُتَنَاضِلَةِ وَالْبَحْقَاءِ وَالْمَشْيِغَةِ
وَكَبَسَرَا وَالْمُضَفَّرَةِ الَّتِي تُسْتَأْصَلُ أَقْدَتُهَا حَتَّى يَبْدُوَ بِسَمَاعِهَا وَالْمُتَنَاضِلَةُ
الَّتِي اسْتَوْصِلَ قَرْنُهَا مِنْ أَضْلِهِ وَالْبَحْقَاءِ الَّتِي تُبْحَقُ عَيْنُهَا وَالْمَشْيِغَةُ الَّتِي
لَا تَتَّبِعُ الْعَنَمَ عَجْفًا وَضَعْفًا وَالْكَسْرَاءَ الْكَبِيرَةَ

2803 - Yezid bin zü Mısır radiyallahu anh dedi ki:

Utbe bin Abd es-Sülemî'ye geldim ve ya Eba-l-Velid kurbanlıklar almaya çıktım. Fakat dişi düşmüşten başka hoşuma giden bir şey bulamadım.

Onu da kurban etmeyi kerih gördüm, ne dersin? dedim. Onu bana getirseydin, dedi. Ben Sübhanallah, senden caiz olur da benden caiz olmaz mı? dedim. Evet, dedi. Sen şüphe ediyorsun, ben şüphe etmiyorum.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, ancak kulağı düşmüş, boynuzu kökünden kopmuş, gözü görmeyen, yürümekten aciz, bir tarafı kırılmış olanı kurban etmekten nehy etti.

Kulağı düşmüş ki: Orta kulağı görünecek kadar kulağı dibinden düşmüş olanı. Boynuzu kopmuş ki, boynuzu dibinden düşmüş olanı. Gözü

görmeyen ki: Gözü sönmüş olanı. Yürümekten aciz ki: Zayıflık ve acizlikten sürüye uyamayan. Kırılmış olanı ki: Ayağı kırılmış olanı kurban etmekten nehy etti.

٢٨٠٤ - عَنْ عَلِيٍّ قَالَ: أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ

نُشْتَرِفَ الْعَيْنَ وَالْأَذْنَينِ وَلَا نُضَجِيَ بِمُوزَاءَ وَلَا مُقَابِلَةً وَلَا مُدَابِرَةً وَلَا

عُرْقَاءَ وَلَا شُرَقَاءَ قَالَ: زُمَيْرٌ فَقُلْتُ لِأَبِي إِسْحَقَ أَذْكَرَ عَشْبَاءَ؟ قَالَ:

«لَا» قُلْتُ: فَمَا الْمُقَابِلَةُ؟ قَالَ: يَنْقَطِعُ طَرَفُ الْأَذَنِ قُلْتُ: فَمَا الْمُدَابِرَةُ؟

قَالَ: يَنْقَطِعُ مِنْ مَوْخِرِ الْأَذَنِ قُلْتُ فَمَا الشُّرَقَاءُ؟ قَالَ: تُشَقُّ الْأَذُنُ قُلْتُ:

فَمَا الْخُرَقَاءُ؟ قَالَ: تُخْرَقُ أُذُنُهَا لِلْيَمَةِ

2804 - Ali radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, (kurbanlık seçiminde) bize göz ve kulağa dikkat etmemizi körleri, kulaklarının ucu kesik olanı, kulaklarının geri kısmı kesik olanı, kulakları yarık bulunanı kurban etmememizi emretti.

Züheyr dedi ki: Ebî İshak'a, boynuzu kırık olanı zikretti mi? dedim. Hayır, dedi. Mukabele nedir? dedim. Kulağının bir tarafı kesilendir, dedi. Müdabere nedir? dedim. Kulağının gerisinden kesilendir, dedi. Şerka nedir? dedim. Kulağı yarılandır. Harka nedir? dedim. Alâmet için kulağı yarılr, ona denir, dedi. ^[536]

İZAH

Bu ayıpların miktarı üzerinde ilim adamları ihtilaf ettiler. Ebû Hanife'ye göre hayvanın kulağının, kuyruğunun ve gözünün yarıdan çoğu mevcutsa kurban olur.

İmam-ı Mâlik'e göre: Eğer kesilen kısım az olursa kurban olur. Çok olursa caiz olmaz. İshak bin Rahaveyh'e göre, üçte biri kesilmişse caiz, daha fazlası kesilmişse caiz değildir.

٢٨٠٥ - عَنْ عَلِيٍّ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى أَنْ يُضْمَى

بَعْضُهَا الْأُذُنِ وَالْقَرْنِ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: جَزَيْ سُدُوسِي بِضَرْيٍ لَمْ يُحَدِّثْ عَنْهُ إِلَّا قَتَادَةَ

2805 - Ali radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, kulağı kesik ve boynuzu kırık olanı kurban etmekten nehy etti.

Ebû Dâvud şöyle dedi: Râvî Cüreyc Basra'nın Sedüstendir. Ondan Katade'den başkası rivâyet etmemiştir. [\[537\]](#)

İZAH

Tirmizî, hasen ve sahihtir, dedi. Hanefî, Malikî ve Şâfiî'ye göre boynuzu kırık hayvan kurban olabilir. Eğer kırılan boynuz kanıyorsa onu kesmesi kerih görülüyor.

٢٨٠٦- عَنْ قَتَادَةَ قَالَ: قُلْتُ لِمُعَيْدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ «مَا الْأَعْضَابُ»

قَالَ: النِّصْفُ فَمَا فَوْقَهُ

2806 - Katâde radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Said bin Müseyyeb'e azap ne demektir, dedim.

Said bin Müseyyeb (kulağının) yarısı ve daha fazlası kesilmiş olan hayvan demektir, dedi.

7 - BİR DEVE VE SIĞIR KURBAN OLARAK KAÇ KİŞİYE KİFAYET EDER?

٢٨٠٧- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: كُنَّا نَتَمَتُّ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَذْبَحُ الْبَقَرَةَ عَنْ سَبْعَةٍ وَالْجَزُورَ عَنْ سَبْعَةٍ نَشْتَرِكُ فِيهَا

2807 - Câbir bin Abdullah radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Asr-ı Saadet'te biz temettu Haccı yapardık. Yedi kişi namına bir sığır keser (yedi kişi namına bir deve keser) onda ortak olurduk. [538]

٢٨٠٨- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

الْبَقَرَةُ عَنْ سَبْعَةٍ وَالْجَزُورُ عَنْ سَبْعَةٍ

2808 - Câbir bin Abdullah radıyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre;

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Sığır yedi kimse namına, deve de yedi kimse namına (kurban) olabilir,” buyurdu.

٢٨٠٩- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّهُ قَالَ: تَحَرَّنا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْحَدِيثِ الْبَدَنَةِ عَنْ سَبْعَةٍ وَالْبَقَرَةَ عَنْ سَبْعَةٍ

2809 - Câbir bin Abdullah radıyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Hudeybiye'de Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber deveyi yedi kişi namına, sığır da yedi kişi namına kurban olarak kestik.

İZAH

Bu hadis-i şerifler sığır ile devenin yedi kimse namına kurban olabileceğine delildir.

8 - BİR KOYUN BİR TOPLULUK ADINA KURBAN EDİLEBİLİR Mİ?

٢٨١٠- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: شَهِدْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْأَضْحَى بِالْمَضَى فَلَمَّا قَضَى خُطْبَتَهُ نَزَلَ مِنْ مِثْبَرِهِ

وَأَتَى بِكَنْبِشٍ فَلَمَّحَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِيَدِهِ وَقَالَ: بِسْمِ

اللَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ هَذَا عَنِّي وَعَمَّنْ لَمْ يَصَحَّ مِنْ أُمَّتِي

2810 - Câbir bin Abdullah radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Musallâda Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, maiyetinde kurbanı şahit oldum. Hutbesini bitirince minberden indi. Ona bir koç getirildi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, onu kendi eliyle kesti. Ve “Bismillah Allahü ekber, şu benim ve ümmetimden kurban kesmeyenlerin namına kurbandır,” buyurdu. [539]

İZAH

Bu hadisin izahına 2792 nolu hadise müracaat ediniz. Bu hadis-i şerif kurban sahibinin kurbanını kendi eliyle kesmesinin sünnet olduğuna delildir.

9 - DEVLET BAŞKANI KURBANINI MUSALLÂDA KESER

٢٨١١- عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَذْبَحُ

أُضْحِيَّتَهُ بِالْمَضَلَى وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ يَفْعَلُهُ

2811 - İbn-i Ömer radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem kurbanını musallâda (bayram namazı kıldığı yerde) keserdi. İbn-i Ömer de böyle yapardı. [540]

İZAH

İmamın kurbanı musallâda kesmesi, insanlara örnek olması içindir. İmam kurbanını nasıl keserse insanlarında o şekilde kesmeleri içindir.

10 - KURBANLARIN ETLERİNİ DAĞITMAYIP BİR SÜRE BEKLETMENİN HÜKMÜ

٢٨١٢- سَمِعْتُ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ يَقُولُ دَفَعْتُ نَاسًا مِنْ أَهْلِ الْبَادِيَةِ حَضْرَةً

الْأَضْحَى فِي زَمَانِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ادْجِرُوا الثَّلَثَ وَتَصَدَّقُوا بِمَا بَقِيَ قَالَتْ فَلَمَّا كَانَ
بَعْدَ ذَلِكَ قِيلَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَقَدْ كَانَ
النَّاسُ يَنْتَفِعُونَ مِنْ ضَحَايَاهُمْ وَيَجْمَعُونَ مِنْهَا الزَّكَاةَ وَيُحْجِدُونَ مِنْهَا
الْأَشْيِئَةَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَا ذَاكَ أَوْ كُنَّا قَالَهُ
قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ نَهَيْتَ عَنْ إِمْسَاكِ لُحُومِ الضَّحَايَا بَعْدَ ثَلَاثٍ، فَقَالَ
رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّمَا نَهَيْتُكُمْ مِنْ أَجْلِ الدَّافِعَةِ الَّتِي دَفَعْتُ
عَلَيْكُمْ فَكُلُوا وَتَصَدَّقُوا وَادْجِرُوا

2812 - Aîşe radiyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Asr-ı Saadette kurban hazır olduğu sırada bedevîlerden bir (fakir) topluluk (Medine'ye) akın ettiler. Bunun üzerine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “kendinize üç günlük et bırakınız geri kalanı dağıtınız,” buyurdu.

Aîşe radiyallahu anha dedi ki: Bu bayramdan sonraki bayram gelince Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e insanlar kurbanlarından menfaatleniyorlar, onlardan iç yağı eritip sızdırıyorlar. Derisinden su tulumları yapıyorlar, denildi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem “Bunda ne var” dedi. Yahut buna benzer bir şey söyledi. Halk bu defa ya Rasûlallah, kurbanların etini üç günden fazla yemekten nehy etmiştin, dediler.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Ben sizi ancak üzerinize akın eden fakir topluluğu için nehy etmiştim. (Bu sene istediğiniz şekilde) yiyin, dağıtın, biriktirin.” buyurdu. [\[541\]](#)

İZAH

Düffe: Ağır adımlarla bir cemaatin yürümesidir. Kurban etinin üç günden fazla yenmesinden men edildiği halde sonradan buna müsaade edilmesi,

ilim adamlarının çoğunu önceki yasağın nesh edildiği hükmüne götürmüştür.

٢٨١٣- عَنْ نُبَيْشَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

إِنَّا كُنَّا نَهَيِّنَاكُمْ عَنْ لَحْمِهَا أَنْ تَأْكُلُوها فَرُفِثَ ثَلَاثَ لَيَالٍ تَسَعُّكُمْ فَقَدْ

جَاءَ اللَّهُ بِالسَّعَةِ فَكُلُوا وَادَّبِعُوا وَاتَّجِرُوا أَلَا وَإِنَّ هَذِهِ الْيَّامَ أَيَّامُ أَكْلِ

وَتَرْبٍ وَذِكْرِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ

2813 - Nübeyşe radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Hepinize yetsin diye biz sizi kurban etini üç günden sonra yemenizden nehy etmiştik. (Şimdi ise) Allah bolluk verdi, dağıttınız. Birazını alıkoyunuz (fakirlere tasadduk ederek) sevap kazanınız. Dikkat! Şu günler yeme, içme ve Aziz ve Celil olan Allah’ı zikretme günleridir,” buyurdu.^[542]

İZAH

Bu hadis-i şerif teşrik tekbiri getirilen günlerde oruç tutmanın caiz olmayacağına delildir. Çünkü o günler Rabbimizden mü'min kullarına ziyafet günleridir. O gün oruç tutmak bu ziyafeti reddetmek olur.

Nübeyşe el-Hüzel radiyallahu anh: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den rivâyette bulunmuştur. Onlardan Ebû-l-Melih Hüzelî ve Ümmü Asım rivâyette bulunmuşlardır. (Tehzib et-Tehzib, c. 10, s. 417)

11 - YOLCUNUN KURBAN KESMESİ

٢٨١٤- عَنْ ثَوْبَانَ قَالَ: صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

ثُمَّ قَالَ يَا ثَوْبَانُ أَصْلِحْ لَنَا لَحْمَ هَلِيمٍ الشَّاءِ قَالَ فَمَا ذَلْتُ أَطْعِمُهُ مِنْهَا

حَتَّى قَدِمْنَا الْمَدِينَةَ

2814 - Sevban radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, (seferde) kurban kesti. Sonra, “Yâ Sevbân şu koyunun etini bizim için terbiyele,” dedi. (Ben bu emri yerine getirdim.)

Medine’ye gelene kadar da Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e devamlı onun etinden yedirdim. [\[543\]](#)

İZAH

Bu hadis-i şerif seferde kurban kesilebileceğine delildir. Fakat: Misafire seferde bulunduğu müddetçe kurban vacip değildir. Nafile olarak kesmesinde bir mahzur yoktur. Sevabını alır.

12 - KESİLECEK HAYVANA MERHAMETLİ DAVRANMAK

۲۸۱۵- عَنْ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ قَالَ: خَطَبَانِ سَمِعْتُهُمَا مِنْ رَسُولِ

اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ الْإِحْسَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ فَإِذَا

قَتَلْتُمْ فَأَخْبِسُوا قَالُ غَيْرِ مُسْلِمٍ يَقُولُ فَأَخْبِسُوا الْقِتْلَةَ وَإِذَا ذَبَحْتُمْ فَأَخْبِسُوا

الذَّبْحَ وَلْيَجِدْ أَحَدُكُمْ شَفْرَتَهُ وَلْيُرِخْ ذَبِيحَتَهُ

2815 - Şeddad bin Evs radıyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’den işittiğim iki haslet var. “Gerçekten Allah Teâlâ her şeye iyi muamele etmeyi yazdı. (Kıyas veya recim dolayısı ile bir kimseyi) öldürdüğünüzde dahi bu işi iyi yapınız.”

Râvî Müslim’den başkaları şöyle diyorlar: “Öldürdüğünüz zaman öldürmeyi iyi yapınız. Bir hayvan kestiğiniz vakit kesmeyi iyi (ve kolay yapın). Sizden biriniz bıçağını bilesin. Keseceği hayvanı rahata kavuştursun (ona acı çekirtmesin),” buyurdu. [\[544\]](#)

İZAH

Hayvan keseceğimizde önce onu sulamak, kesileceği yere sürüklemekten getirmek, bilenmiş bıçak ile onu kesip incitmemek, hareketi kesilmeden derisini yüzmeye kalkışmamak, hayvanı rahata sevk etmektir.

٢٨١٦- عَنْ هِشَامِ بْنِ زَيْدٍ قَالَ: دَخَلْتُ مَعَ أَنَسٍ عَلَى الْحَكَمِ بْنِ

أَيُّوبَ فَرَأَى فِتْيَانًا أَوْ غِلْمَانًا قَدْ نَضَبُوا دَجَاجَةً يَزُمُونَهَا فَقَالَ أَنَسُ نَهَى

رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ تُضَيَّرَ الْبَهَائِمُ

2816 - Hışam bin Zeyd radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Enes radiyallahu anh ile Hakem bin Eyyüb'ün yanına gitmiştik. Bir takım gençler veya çocuklar bir tavuğu hedef olarak dikmişler, ona atış yaparlarken gördü. Enes radiyallahu anh dedi ki: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, hayvanların nişan hedefi olarak kullanılmasını yasakladı.

[545]

13 - EHL-İ KİTABIN KESTİĞİ YENİR Mİ?

٢٨١٧- عَنْ إِبْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: «تَكُلُوا مِمَّا ذَكَرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ» وَلَا

تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يَذْكُرْ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ» فَتَسِيخُ وَاسْتَنْثَى مِنْ ذَلِكَ فَقَالَ «وَطَعَامُ

الْبَيْتِ أَوْثَرُوا الْكِتَابَ جَلَّ لَكُمْ وَطَعَامُكُمْ جَلَّ لَهُمْ»

2817 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

“Üzerine besmele çekilerek kesilenleri yiyin,” “Üzerine besmele çekilmeyeni yemeyin,” mealindeki (En'am suresinin 118 ve 121.ci ayetleri nesh olundu. Bundan “Ehl-i kitabın taamı size helal. Sizin taamınız da onlara helal,” mealindeki Maide suresinin beşinci ayeti istisna edildi.

٢٨١٨- عَنْ إِبْنِ عَبَّاسٍ

قَالَ: «وَإِنَّ الشَّجَاطِينَ لَيُيَوَّحُونَ إِلَى أَوْلِيَائِهِمْ» يَقُولُونَ مَا ذَبَحَ اللَّهُ

لَا تَأْكُلُوا وَمَا ذَبَحْتُمْ أَنْتُمْ فَكُلُوا فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ «وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا

لَمْ يَذْكُرْ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ»

2818 - İbn-i Abbas radiyallahu anhüma'nın bildirdiğine göre:

“Şeytanlar kendi dostları olan kafirlere vesvese verirler” ve Allah’ın öldürdüğünü yemeyin. Kendi kestiğinizi yiyin, derler. Bunun üzerine Aziz ve Celil olan Allah, “Üzerine besmele çekilmeyen hayvanın etinden yemeyiniz,” mealindeki enâm suresi 121. ayetini indirdi. [546]

٢٨١٩- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ جَاءَتِ الْيَهُودُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ فَقَالُوا: نَأْكُلُ مِمَّا قَتَلْنَا وَلَا نَأْكُلُ مِمَّا قَتَلَ اللَّهُ فَأَنْزَلَ اللَّهُ «وَلَا

تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يَذْكُرْ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ» إِلَى آخِرِ الْآيَةِ

2819 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Yahudiler Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e geldiler ve “Biz kendi öldürdüğümüzün etinden yiyelim mi? Allah’ın öldürdüğü hayvanın etinden yemeyelim mi,” dediler. Bunun üzerine Aziz ve Celil olan Allah, “Üzerine besmele çekilmeyen hayvanın etinden yemeyin,” mealindeki En’âm suresinin 121. ayetini indirdi. [547]

14 - BEDEVÎLERİN SEHAVET YARIŞI İÇİN KESTİKLERİ HAYVANIN ETİNİ YEMENİN HÜKMÜ

٢٨٢٠- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

عَنْ مُعَاوَرَةِ الْأَغْرَابِ

2820 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, bedevîlerin cömertlik yarışı için kestikleri hayvanın etini yemekten nehy etti.

15 - ÇAKMAK TAŞI (KESKİN BİR TAŞ) İLE HAYVAN KESMEK

٢٨٢١- رَافِعُ بْنُ حَدِيجٍ قَالَ أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا نَلْقَى الْعَدُوَّ غَدًا وَلَيْسَ مَعَنَا مَدَى

أَفْتَلْتَبِحُ بِالْمَرْوَةِ وَشِقَةِ الْعَصَا؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

أَرِنِ أَوْ أَعْجِلْ مَا أَتَهَزَّ الدَّمُ وَذَكَرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ فَكُلُوا مَا لَمْ يَكُنْ

بَيْنَنَا أَوْ ظَفَرًا وَسَأَخِذُكُمْ عَنْ ذَلِكَ أَمَا الْيَسْرُ فَعِظَمٌ وَأَمَا الظَّفَرُ فَمُدَى

الْعَبْثَةِ وَتَقْدَمُ بِهِ سَرْعَانُ مِنَ النَّاسِ فَتَعَجَّلُوا فَأَصَابُوا مِنَ الْغَتَابِ

وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي آخِرِ النَّاسِ فَتَضَبَّوْا قُدُورًا فَمَرَّ

رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْقُدُورِ فَأَمَرَ بِهَا فَأُخْبِتَتْ وَقَسَمَ

بَيْنَهُمْ فَعَدَلَ بَعِيرًا بِشَرْبِ شِئَاءٍ وَتَدَّ بَعِيرٌ مِنْ إِبِلِ الْقَوْمِ وَلَمْ يَكُنْ مَعَهُمْ

خَيْلٌ فَرَمَاهُ رَجُلٌ بِسَهْمٍ فَحَبَسَهُ اللَّهُ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

إِنَّ لِهَيْلِهِ الْبَهَائِمِ أَوَابِدَ كَأَوَابِدِ الْوَحْشِ فَمَا فَعَلَ مِنْهَا هَذَا فَأَفْعَلُوا بِهِ

مِثْلَ هَذَا

2821 - Rafi bin Hadiç radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e geldim. Ve ey Allah'ın Rasûlü, biz yarın düşmanla karşılaşacağız, halbuki bizim yanımızda bıçak ta yok, (bir hayvanı kesmek gerekirse) onu çakmak taşı veya bir asanın (keskin) kenarı ile keselim mi, dedim.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Hayvanı kan akıtan şeylerle kes. Yahut keserken elini çabuk tut ve üzerine Allah’ın adını an. (Kesme aleti) tırnak ve diş olmamak şartıyla (kesilen hayvanın etini) yiyiniz. Şimdi bunun sebebini açıklayayım: Diş kemiktir. Tırnaksa Habeşîlerin bıçağıdır,” buyurdu.

İnsanlardan süratli gidenler acele ettiler. Öne geçtiler. Ganimetten bir şeyler elde ettiler.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, insanların gerisinde idi. Halk (ganimetten bir şeyler pişirmek için) tencereleri ocağa koydular. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, tencerelere rastladı. Emir buyurdu. Tencereler devrildi. Ganimet malı ashab arasında taksim olundu. Bir deve on koyuna muadil tutuldu. Kavmin develerinden bir deve kaçtı. Onu kovalayacak yanlarında at da yoktu. Bir zat ona bir ok attı. Allah onu kaçırmaktan alıkoydu. Bunun üzerine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Gerçekten şu hayvanların, vahşî hayvanlar gibi ürküp kaçmaları vardır. Bunlardan hangisi böyle yapar (kaçarsa) siz de ona böyle yapın (ok atın) öldürün,” buyurdu. [\[548\]](#)

İZAH

Müden: Bıçak.

Erin: Kesmeye acele et, demektir.

Nedde: Kaçtı, ürkü.

Evâhid: Ürkmeler, kaçmalar, yabânîleşenler vardır. Bu hadis-i şerif, bıçak bulunmadığı zaman taş, ağaç, kamış ve cam gibi keskin bir şeyle hayvanın kesilebileceğine delildir.

Diş ve tırnak bedenden ayrı ise onlarla kesilen hayvanın eti helaldir. Ama tırnak ve diş yerinde iken onlarla kesilen hayvanın eti helal değildir.

Hanefîlerin görüşü böyledir.

Mâlîkilere göre: Kemikle kesilen hayvanın kan damarı kesilirse eti yenir. Şâfiî'ye göre: kemik, eti yenen hayvan kemiği ise, onunla kesilen hayvanın eti yenir. Mezbahadan kaçan yabanîleşen bir hayvan tutulamadığı takdirde silahla öldürülürse eti yenebilir.

٢٨٢٢- عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ صَفْوَانَ أَوْ صَفْوَانَ بْنِ مُحَمَّدٍ قَالَ: اضْطَرْتُ

أَرْبَتَيْنِ فَذَبَحْتُهُمَا بِمَزْوَةٍ فَسَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْهُمَا

فَأَمَرَنِي بِأَكْلِهِمَا

2822 - Muhammed bin Saffan'dan: Veya Saffan bin Muhammed'den rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

İki tavşan avladım. Ve onları çakmak taşıyla kestim. O iki tavşan hakkında Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e sordum. Bana onların etini yememi emretti. [549]

٢٨٢٣- عَنْ زَيْدِ بْنِ بَنِي خَارِثَةَ أَنَّهُ كَانَ يَرْعَى لِقَعَةً بِشَعْبٍ مِنْ

بِشْعَابٍ أَخَذَ فَأَخَذَهَا الْمَوْتُ فَلَمْ يَجِدْ شَيْئًا يَنْقِصُهَا بِهِ فَلَاخَظَ وَبَدَأَ فَرَجَأَ

بِهِ فِي لُبَّتَيْهَا حَتَّى أَهْرَبَتْ دَمْعُهَا ثُمَّ جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

فَأَخْبَرَهُ بِذَلِكَ فَأَمَرَهُ بِأَكْلِهَا

2823 - Benî Harise'den; bir zattan şöyle rivâyet edilmiştir:

O, Uhud dağının kayalıklarından bir kayalıkta hamile dişi bir deve güdüyordu. Deve ölmeye durdu. O kesecek bir şey bulamadı. Sivri bir kazık aldı, onu devenin boğazının başlangıcına sapladı. Kanı akıttı, sonra Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi. Ve bunu ona haber verdi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ona onun etini yemesini emretti.

٢٨٢٤- عَنْ عَبْدِ بْنِ حَاتِمٍ قَالَ: قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَرَأَيْتَ إِنْ

أَخَذْنَا أَصَابَ مَيْمَنَةٍ وَلَيْسَ مَعَهُ سِكِّينٌ أَيْلَحُ بِالْمَزْوَةِ وَشِقَّةُ الْعَصَا فَقَالَ

أَمَرَ الدَّمَ بِمَا شِئْتَ وَادْكُرْ اسْمَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ

2824 - Adiy bin Hatem radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e şöyle dedim: Ya Rasûlallah, bizden birimiz bir ava silah atar, isabet ettirir, yanında bıçak da yoksa çakmak taşıyla veya asanın kopmuş (keskin) parçasıyla onu kesebilir mi? Haber ver, dedim.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Besmele çek, istediğin şeyle kes kanı akıt,” buyurdu. [\[550\]](#)

16 - YÜKSEKTEN DÜŞEN BİR HAYVANI KESMEK

۲۸۲۵- عَنْ أَبِي الشَّوَّازِ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَمَا تَكُونُ

الدُّكَّاءَ إِلَّا مِنْ اللَّبَنِ أَوْ الْخَلْقِ قَالَ: فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ لَوْ طَعَنْتَ فِي فَعَجَبَهَا لَأَجْزَأَ عَنْكَ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَهَذَا لَا يَصْلُحُ إِلَّا فِي الْمُتَرَدِّبَةِ وَالْمُتَوَحِّشِ

2825 - Ebil Asrâ'nın babasından rivâyet edildiğine göre şöyle dedi:

“Ya Rasûlallah, hayvanı kesmek ancak boğaz ile boğaz başlangıcından mı olur? Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Eğer onu uyluğundan yaralasan da (bu) sana kafi gelir,” dedi.

Ebû Dâvud; bu ancak yüksekte düşmüş ve yabanîleşmiş hayvanda caiz olur, dedi. [\[551\]](#)

İZAH

Bir hayvanın boğazından başka tarafından kesilmesi şu yerlerde caiz olur.

1. Bir hayvan başı aşağı kuyuya düşer, boğazından kesmek mümkün olmazsa kanını akıtabilmek için neresi mümkünse orasından kanı akıtılır.

2. Başı çamura çakılmış ölmek üzere olan bir hayvan da böylece kesilebilir. Böyle bir zaruret olmayan yerlerde hayvanın başka tarafından kesilmesi caiz değildir.

17 - KESİLMESİ GEREKEN YERLERİ EKSİKSİZ KESME

٢٨٢٦- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ زَادَ ابْنُ عِيسَى وَأَبِي هُرَيْرَةَ قَالَا: نَهَى رَسُولُ

اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ شَرْيْطَةِ الشَّيْطَانِ

زَادَ ابْنُ عِيسَى فِي حَدِيثِهِ وَهِيَ النَّبْيُ تَذْبِيعُ فَتَقْلَعُ الْجِلْدَ وَلَا تَقْرَى

الْأَوْدَاجَ ثُمَّ تُتْرَكُ حَتَّى تَمُوتَ

2826 - İbn-i Abbas ve Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demişlerdir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, şeytan yarmasından nehy etti.

İbn-i İsâ hadisinde şu (izahı) ziyade etti. Şeytan yarması şudur. Hayvan boğazlanır, yalnız deri kesilir, kan damarları kesilmez, sonra ölene kadar terk edilir.

İZAH

Şerita: Deri yarmak demektir. Hayvanı yatırıp yalnız boğazının derisini kesip kanı zayi etmemek için kan damarlarını kesmemek cahiliye devrinin adeti idi. Şimdi Hristiyan aleminin hayvanı şokla öldürmeleri de buna benzer. Hayvanı böyle kesmek, şeytanın vesvesesi ile olduğu için Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bunu, şeytan yarması olarak vasıflandırmıştır.

18 - KESİLEN HAYVANIN KARNINDAN ÇIKAN YAVRUNUN KESİLMESİ

٢٨٢٧- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

عَنِ الْجَنِينِ فَقَالَ كُلُّوهُ إِنَّ شَيْئَكُمْ وَقَالَ مُسَدَّدٌ: قُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ نَتَحَرَّى

الثَّاقَةَ وَنَذْبِيحَ الْبَقَرَةِ وَالشَّاةِ فَتَجِدُ فِي بَطْنِهَا الْجَنِينَ أَتُلْقِيهِ أَمْ نَأْكُلُهُ قَالَ

كُلُّوهُ إِنَّ شَيْئَكُمْ فَإِنْ ذَكَأَهُ ذَكَأَهُ أَبِيهِ

2827 - Ebû Said radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e, hayvanın karnından çıkan yavrusundan sordum. “Dilerseniz onu yiyin,” buyurdu.

Râvî Musedded bu hadisi şöyle rivâyet etti.

Ya Rasûlallah, biz dişi deve kesiyoruz, inek ve koyun boğazlıyoruz, karnında yavru buluyoruz, onu yiyelim mi, yoksa atalım mı? dedik. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “İsterseniz yiyin, zira onun kesilmesi annesini kesmekten ibarettir,” buyurdu. [552]

İZAH

Bu hadis-i şerif hayvanın karnından çıkan yavrusunun kesilmeden yenebileceğine delildir. Yalnız İmam-ı A'zam, kesilen hayvanın karnından çıkan yavrusu diri çıkar, o da kesilirse yenir, değilse yenmez diyor.

٢٨٢٨- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ قَالَ ذَكَأَ الْجَنِينِ ذَكَأَ أَبِيهِ

2828 - Câbir bin Abdullah radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Anne karnındaki yavrunun kesilmesi annesini kesmekten ibarettir,” buyurdu [553]

19 - ÜZERİNE BESMELE ÇEKİLİP ÇEKİLMEDİĞİ BİLİNMEYEN HAYVANIN ETİ

٢٨٢٩- عَنْ عَائِشَةَ وَهَمَّ يَذْكُرُ عَنْ حَمَادٍ وَعَالِكٍ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا

قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ قَوْمًا خَدِثُوا عَهْدَ بِالْجَاهِلِيَّةِ يَأْتُونَ بِالْحَمَاقِ لَا

نَذِيرِي أَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا أَمْ لَمْ يَذْكُرُوا أَفَتَأْكُلُ مِنْهَا؟ فَقَالَ رَسُولُ

اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَمُّوا اللَّهَ وَكُلُوا

2829 - Aîşe radiyallahu anha'dan rivâyet edilmiştir:

Ashab, ya Rasûlallah, cahiliyetten yeni kurtulmuş olan kimseler kesilmiş etler getiriyorlar, onlar üzerine besmele çektiler mi, çekmediler mi? bilmiyoruz. Ondan yiyelim mi? dediler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Besmele çekin ve yeyin,” buyurdu. [\[554\]](#)

İZAH

Hanefîlere göre: Hayvanı keserken besmele çekmek vaciptir. Bilerek besmeleyi terk eden kimsenin kestiği hayvanın eti yenmez. Besmeleyi unutarak keserse onun kestiği yenir.

Şâfiî, Malikî ve Hanbelî'ye göre hayvanı keserken besmele vacip değildir. Müstehaptır. Bilerek veya unutarak besmeleyi çekmeyen kimsenin kestiği yenir. (Mealimü's-Sünen, c. 4, s. 122)

20 - ATİRA DENİLEN KURBANLAR

۲۸۳۰- قَالَ نُبِيْنَةُ نَذَى رَجُلٌ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

إِنَّا كُنَّا نَعْتِزُ عَتِيرَةً فِي الْجَاهِلِيَّةِ فِي رَجَبٍ فَمَا تَأْمُرُنَا؟ قَالَ: إِذْبَحُوا لِلَّهِ فِي

أَيِّ شَهْرٍ تَكُنَّ وَيُرُوا اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ وَأَطِيعُوا، قَالَ إِنَّا كُنَّا نَقْرَعُ فِرْعَانَ فِي

الْجَاهِلِيَّةِ فَمَا تَأْمُرُنَا؟ قَالَ: فِي كُلِّ سَائِعَةٍ فِرْعَ تَقْدُوهُ مَا بَيْنَكَ حَتَّى إِذَا

اسْتَحْمَلْتَ، قَالَ نَضَرْتُ: اسْتَحْمَلْتُ لِلْحَجِيجِ فَبَيْعَتُهُ لِقَضَاكَتِ بِلُحْمِهِ، قَالَ

غَالِدٌ: أَحْسَبُهُ قَالَ عَلَى ابْنِ السَّبِيلِ فَإِنَّ ذَلِكَ خَيْرٌ، قَالَ: خَالِدٌ قُلْتُ لِأَبِي

قِلَابَةَ: كَيْمُ السَّائِمَةِ؟ قَالَ: مِائَةٌ

2830 - Nübeyşe radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Bir zat Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e şöyle seslendi. Biz cahiliyyet devrinde Recep ayında atıra kurbanı keserdik, bu hususta bize ne emir buyurursunuz, dedi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Hangi ayda olursa olsun Allah için kesiniz. Allah'a itaat ediniz. Fakirlere yediriniz," buyurdu.

O zat, biz cahiliye devrinde Feri kurbanı keserdik. Bu hususta ne emir buyurursunuz, dedi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: "Her saimede ferî kurbanı vardır. Hayvanı yük taşıyacak duruma gelene kadar alafla beslersin."

Nasır dedi ki: Hacıları taşıyacak çağa gelene kadar onu beslersin, sonra kesersin. Etini tasadduk edersin.

Halid rivâyetinde dedi ki: Zannedersem o şöyle dedi: Yolculara dağıtırsın, o daha hayırlıdır, dedi.

Halid dedi ki: Ebû Kılâbe'ye kaç hayvana salma sürü denir, dedim. Yüz hayvana denir, dedi. [\[555\]](#)

İZAH

Atıra: Recep ayında kesilen kurbana denir. Feri kurbanı da sürüsü olan kimse sürüden bir hayvanı lât putu için kurban ederdi. Gelecek hadislerde bildirileceği gibi ferî kurbanı şudur; devenin ilk doğurduğu yavrusunu cahiliyyet devrinde keserler, kanını putlarının başına akıtırlardı. Bilahare Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bundan nehy etti. (Mealimü's-Sünen, c. 4, s. 122)

٢٨٣١- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا فَرَعٌ

وَلَا غَتِيرَةٌ

2831 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Atira kurbanı ve fera kurbanı (islamda) vacip değildir,” buyurdu. [556]

٢٨٣٢- عَنْ سَعِيدٍ قَالَ: أَلْفَرُغُ أَوَّلُ الشَّحْجِ كَانَ يُتَّبَعُ لَهُمْ فَيُلْبَخُونَهُ

2832 - Ebû Said radiyallahu anh'dan fera ilk doğan hayvandır, (Araplar) hayvanların doğurduğu ilk yavruyu keser (kurban) ederlerdi.

٢٨٣٣- عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

مِنْ كُلِّ خَمْسِينَ شاةً شاةً

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: قَالَ بَعْضُهُمْ أَلْفَرُغُ أَوَّلُ مَا تُتَّبَعُ الْإِبِلُ كَانُوا يُلْبَخُونَهُ

لِطَوَائِفِهِمْ ثُمَّ يَأْكُلُونَهُ وَيُلْقَى جِلْدُهُ عَلَى الشَّجَرِ وَالْعَبِيرَةِ فِي الْعَشْرِ

الْأَوَّلِ مِنْ رَجَبٍ

2833 - Aişe radiyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, bize her elli koyundan bir koyunu kesmemizi emretti.

Ebû Dâvud der ki: Ulemâdan bazıları şöyle demiştir: Fera devenin ilk doğurduğu yavrusudur (cahiliyyet devrinde) onu putları için keserlerdi. Sonra da onun etini yerlerdi. Onun derisi de bir ağaç üzerine atılırdı.

Atira ise Recebin ilk on gününde kesilirdi.

21 - AKİKA KURBANI

٢٨٣٤- عَنْ أُمِّ كُثَيْرٍ الْكُفَيْيَّةِ قَالَتْ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ عَنْ الْعَلَامِ شَاتَانِ مُكَافِئَتَانِ وَعَنْ الْجَارِيَةِ شاةٌ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: سَمِعْتُ أَحْمَدَ قَالَ مُكَافِئَتَانِ أَيْ مَسْعُودَتَانِ أَوْ

مُقَارِبَتَانِ

2834 - Ümmü Kürz el-Ka'biye radiyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu işittim: “Oğlan çocuğu için birbirlerine denk iki koyun, kız çocuğu için, bir koyun kesilir,” buyurdu.

Ebû Dâvud şöyle dedi: “Mükâfiatâni” birbirlerine müsavi veya birbirlerine yakın manasınadır.

İZAH

Akika: Yeni doğan çocuğun saçına denir. Ve bu çocuk namına kesilecek kurbanı da akika denir. Akika kurbanı bizce müstehaptır. Diğer üç mezhebe göre sünnettir. Zâhirîlere göre vaciptir. Akika kurbanı çocuğun doğduğu günden bulûğa kadar kesilebilir. Yedinci günü kesilmesi efdaldır. Yedinci günü çocuğun ismi konur, başının saçı temizlenir. Saçının ağırlığı kadar altın veya gümüş tasadduk edilir. Ve o gün, akika kurbanı da kesilir. Akika, oğlan ve kız çocuğu için birer koyundur. Bu hadise dayanarak oğlan için iki koyun, kesilmesinin Şâfiî ve Ahmed bin Hanbel sünnet saymışlardır. (Bezl-ül-Mechûd, Maalim-üs-Sünne)

Ümmü Kürzel-Ka'biye el-Huzâiye, Huzaa kabilesine mensuptur. Ashab-ı Kiramdandır. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den rivâyette bulunmuştur. Kendisinden Atâ, Tâvus, Mücâhid, Sibabil, Sabit ve Urve bin Zübeyr rivâyette bulunmuşlardır. (Tehzib et-Tehzib, c. 2, s. 447)

٢٨٣٥- عَنْ أُمِّ كُرَيْزٍ قَالَتْ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

يَقُولُ أَقْرُوا الطَّيْرَ عَلَى مَكْنَانِهَا قَالَتْ وَسَمِعْتُهُ يَقُولُ عَنِ الْعَلَاءِ سَاتَانِ

وَعَنِ الْجَارِيَةِ شَاءَ لَا يَضُرُّكُمْ أَذْكَرْنَا كُنْ أُمَّ إِنَّا

2835 - Ümmü Kürz'den rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'i, “Kuşu yuvasında bırakın,” derken işittim ve bir de “Oğlan çocuğuna iki koyun, kız çocuğuna da bir koyun

kesin,” “Koyunların erkek veya dişi olmaları size bir zarar vermez,” buyurduğunu işittim.

İZAH

Kuşu yuvasında bırakmak şu demektir: Cahiliyyet devrinde bir iş yapacaklarında yuvasında bulunan kuş uçarılır. Sağa uçarsa işe devam ederler, sola uçarsa vazgeçerlerdi. Bu bâtil inancın bırakılması için bu hadis-i şerif söylenmiştir.

٢٨٣٦- عَنْ أُمِّ كُورٍ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

عَنِ الْغُلَامِ شَاتَانِ مِثْلَانِ وَعَنِ الْجَارِيَةِ شَاةٌ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: هَذَا هُوَ الْحَبِيثُ وَخَبِيثُ سُفْيَانَ وَهُمْ

2836 - Ümmü Kürz'den rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Erkek çocuğu için bir birinin emsali iki koyun, kız çocuğu için bir koyundur,” buyurdu.

Ebû Dâvud dedi ki: İşte (sahih olan) hadis budur. Süfyan'ın hadisi ise hatalıdır.^[557]

٢٨٣٧- عَنْ سَمُرَةَ

عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: كُلُّ غُلَامٍ زُهَيْتَةٌ يَتَغَيَّبُهُ

نَتْنِيخٌ غَنَّةَ يَوْمِ الشَّامِ وَيُخْلَقُ رَأْسُهُ وَيَذْمَى، فَكَأَنَّ قَتَانَةً إِذَا سَبِلَ عَنْ النِّم

كَيْفَ يُضَعُّ بِهِ؟ قَالَ إِذَا ذُبِخَتِ الْحَقِيقَةُ أَخَذَتْ مِنْهَا صُوفَةً وَاسْتَقْبَلَتْ

بِهِ أَوْدَاجَهَا ثُمَّ تُرَضَّعُ عَلَى يَأْفُورِ الصَّبِيِّ حَتَّى يَسِيلَ عَلَى رَأْسِهِ مِثْلُ

الْحَبِيطِ ثُمَّ يَغْسَلُ رَأْسَهُ بَعْدَ وَيُخْلَقُ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَهَذَا وَهُمْ مِنْ هَمَامٍ وَيَذْمَى

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: خُوِّلِفَ هَمَامٌ فِي هَذَا الْكَلَامِ وَهُوَ وَهُمْ مِنْ هَمَامٍ

وَأِنَّمَا قَالُوا يُسْمَى فَقَالَ هَمَّامٌ يُدْعَى

قَالَ أَبُو دَاوُدَ وَلَيْسَ يُؤْخَذُ بِهَذَا

2837 - Semüre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Her çocuk akikasına rehinlenmiştir. Yedinci gün çocuk namına (Akika) kurbanı kesilir. Saçı traş edilir ve (kurbanın kanıyla) boyanır.” Katâde’ye çocuğun saçı nasıl kana boyanır, diye sorulduğunda şöyle derdi. Akika kurbanı kesildiği vakit ondan bir yün koparılır, kan damarına tutulur, kanlı iplik çocuğun başına konur. Sonra çocuğun başı yıkanır ve tıraş edilir.

Ebû Dâvud şöyle dedi: Çocuğun saçı kana boyanır, manasına gelen “ve yüdamma” Hemmam’ın vehminden ibarettir.

Ebû Dâvud şöyle dedi: Şu kelimada Hemmam’a muhalefet bulundu. O, Hemmam’ın vehminden ibarettir. Diğer râvîler sadece “çocuğun ismi konur,” dediler. Hemmam’ın ise Yüdemma, “Saç kana boyanır,” dedi.

Ebû Dâvud: Hemman’ın bu rivâyeti alınamaz, dedi.

Çocuğun ismi konulur, şeklinde gelen yüsemma ibaresi Hemmam’ın rivâyet ettiği kana boyanır, anlamında olan “yüdemma”dan daha sahihtir.

٢٨٣٨- عَنْ سَمُورَةَ بْنِ جُنْدَبٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

قَالَ: كُلُّ غُلَامٍ رَهِيْنَةٌ بِعَقِيْقَتِهِ تُذْنِجُ عَنْهُ يَوْمَ سَابِعِهِ وَيُحَلَّقُ وَيُسَمَّى

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَيُسَمَّى أَصْحَحُ كَذَا قَالَ سَلَامٌ بْنُ أَبِي مُطِيعٍ عَنْ قَتَادَةَ

ثِيَابِ بْنِ دَعْفَلٍ وَأَشْعَثُ عَنْ الْحَسَنِ قَالَ وَيُسَمَّى وَرَوَاهُ أَشْعَثُ عَنْ

الْحَسَنِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَيُسَمَّى

2838 - Semüre bin Cündeb radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: Her çocuk akikasına rehinlenmiştir. (Çocuğun doğumunun) yedinci günü onun için kurban

kesilir, tıraş edilir ve adı konur.

Ebû Dâvud dedi ki, adı konur rivâyeti daha sahihtir. Nitekim (bu kelimeyi) Selam bin Ebî Mutî, Katâde'den, İyas bin Dağfel ve Eş'as Hasen'den “ve yüsemma” diye rivâyet ettiler. Ayrıca Eş'as Hasen'den, o da Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den “ve yüsemma” “Çocuğun adı konur,” diye rivâyet etti. [558]

٢٨٣٩- عَنْ سَلْمَانَ بْنِ عَابِرٍ الْقُضَيْبِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَعَ الْعُلَامِ عَقِيقَتُهُ فَأَهْرَيْقُوا عَنْهُ دَمًا وَأَمِيعُوا عَنْهُ الْأَذَى

2839 - Selman bin Amr Ez-zabiy radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Yeni doğan çocukla birlikte bir akika kurbanı kesmek vardır. Onun için kurban kanı akıtın ve çocuktan ezayı giderin,” buyurdu. [559]

٢٨٤٠- عَنْ الْحَسَنِ أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ إِعْمَاطَةُ الْأَذَى خَلْقُ الزَّائِرِ

2840 - Hasan radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre, o şöyle derdi; “Çocuktan ezayı gidermek, başını tıraş etmektir.”

٢٨٤١- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَزَى

عَنِ الْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ كَتَبًا كَتَبَا

2841 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Hasan ve Hüseyin'den (her biri için) birer koç akika kurbanı kesti.” [560]

٢٨٤٢- عَنْ عُمَرَوِ بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ أَرَاهُ عَنْ جَدِّهِ قَالَ: سَمِعَ

رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْعَقِيقَةِ، فَقَالَ: لَا يَجِبُ اللَّهُ

الْمَغْرُوقَ حَتَّى تَكُونَ الْإِسْمُ وَقَالَ مَنْ وَلِدَ لَهُ وَلَدًا فَأَحَبُّ أَنْ يَنْشُكَ عَنْهُ

قُلَيْشُكَ عَنِ الْعُلَامِ شَاتَانِ مَكَابِتَانِ وَعَنِ الْجَاهِلِيَّةِ شَاةٌ وَسَيْلٌ عَنِ الْفَرَسِ

قَالَ وَالْفَرَسُ حَقٌّ وَأَنْ تَتَزَكَّوهُ حَتَّى يَكُونَ بِكَرًّا شَمْرًا ابْنُ مَخَاهِي أَوْ

ابْنُ لَيْوٍ فَتُطْعِمَهُ أَرْمَلَةً أَوْ تَحْمِلَ عَلَيْهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ خَيْرٌ مِنْ أَنْ تَنْبَعِدَ

فَيَلْزَقَ لَحْمَهُ بِوَبَرِهِ وَتَكُنَّا بِإِنَاءِكَ وَتُولَهُ نَافَتَكَ

2842 - Amr bin Şuayb'in babası vasıtasıyla zannederim dedesinden rivâyet ettiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e akikadan soruldu da, Allah (bu kelimenin manası olan) anne ve babaya isyanı sevmez” diyerek bu kelimedden hoşlanmamış gibiydi.

Sözlerine devamla hazreti Peygamber şöyle buyurdu:

“Kimin bir çocuğu doğar da o çocuk için bir kurban kesmek isterse, erkek çocuk için aynı yaşta iki koyun, kız çocuğu için de bir koyun kessin.”

Fer'a kurbanından soruldu da: Fer'a haktır, onu etlenene veya iki yaşına veya üç yaşına girene kadar bırak onu bir dula vermek veya Allah yolunda (harbe giden birini ona bindirmen onu kesmenden daha hayırlıdır. Çünkü (şimdi kessen) eti yününe yapışır, çanağın sütsüz kalır, yavrusuz kalan deveni şaşkına çevirirsin develiye gönderirsin,” buyurdu. [561]

İZAH

Şuğzubben: Etlenip kuvvetlenene kadar demektir. Şuğzubben, kelimesinin doğrusu Zührubbendir. Yukarıda da geçtiği gibi, fer denilen hayvanın ilk yavrusu kesilir, eti dağıtılırdı. Yeni doğmuş böyle bir hayvanı bir gelenek uğruna kesmektense büyütüp besleyip onu bir dul veya fakire vermek daha hayırlı olduğu öğütlenmiştir. Bir de akika kelimesinin kökünde hakka tecavüz manası yattığından Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Allah ukuku sevmez, buyurmuş. O kelime yerine kurban anlamına gelen nesika ve zebiha kelimesini öğütlemiş oldu.

٢٨٤٣- سَمِعْتُ أَبِي بُرَيْدَةَ يَقُولُ: كُنَّا فِي الْجَاهِلِيَّةِ إِذَا وَلَدَ لِأَخِيْنَا

عَلَامَ ذَبَحَ شَاءَ وَلَطَعَ رَأْسَهُ بِلَمَمِهَا فَلَمَّا جَاءَ اللَّهُ بِالْإِسْلَامِ كُنَّا نَذْبَحُ شَاءَ

وَنَخْلُقُ رَأْسَهُ وَلَنَلَطِعَهُ بِرَغْفَرٍ

2843 - Ebû Büreyde radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Cahiliyye devrinde bizden hepimizin bir çocuğu doğduğu vakit bir koyun keser ve başını kana boyardık. Allah İslamı gönderince, bir koyun keser başını tıraş eder ve onu za'feranla kokulardık.

İZAH

Akika kurbanının kanı ile çocuğun başının boyanmasını fukahanın cumhuru mekruh saymışlardır. İslam'dan önce Araplar arasında bu işlem devam ederdi.

[522]. Tirmizî, K. Edâhî, Babu-l-Uteyrati, n. 1518; İbn-i Mace, K. Edâhî, Babu-l-edâhî vacibetün, n. 3125; Neseî, K. Fer'ı ve-l-Uteyra, n. 4227

[523]. Neseî, K. Dahâyâ, Babu men lem yecidi-l-udhiye, n. 4370

[524]. Tirmizî, K. Edâhî, Babu fi-l-udhiyeti ani-l-meyyiti, n. 1495

[525]. Müslim, K. Edâhî, Babu nehy-i men de hale aleyhi aşra Zilhicce, n. 1977; Tirmizî, K. Edâhî, n. 1523; Neseî, K. Dahâyâ, n. 4367

[526]. Müslim, K. Edâhî, Babu ıstıhbabı-d-duhyeti ve zebhihâ, n. 1963

[527]. Buhari, K. Hac, Babu nahr-il-ibili, n. 210/5

[528]. Müslim, K. Edâhî, Babu ıstıhbab-ıd-duhyeti, n. 1966; Tirmizî, K. Edâhî, Babu'l uhdıyeti bi kebşeyni, n. 1494; Neseî, K. Dahâyâ, Babu vaz'ır-ricli ala safhatid-duhyeti, n. 219/7; İbn-i Mace, K. Edâhî, Babu edâhî Rasûlullahi sallallahu aleyhi ve sellem n, 3120

[529]. İbn-i Mace, K. Edâhî, Babu edâhî Rasûlullahi sallallahu aleyhi ve sellem, n. 3121

[530]. Tirmizî, K. Edâhî, n. 1496; Neseî, K. Edâhî, n. 321/7; İbn-i Mace, K. Edâhî, Babu mâ yüstehabbü minel-edâhî, n. 3128

[531]. Müslim, K. Edâhî, Babu-sinnil-Üdhıyeti, n. 1963; Neseî, K. Duhâyâ, Babül-Mesenneti vel-ciz'ati, n. 4383; İbn-i Mace, Babu mâ tucziü minel-edâhî, n. 3141

[532]. Ahmed b. Hanbel, n. 4/449; Buhari, K. Edâhî, Babu udhiyeti-n-Nebıyyi sallallahu aleyhi ve sellem bi kebşeyni: Müslim, K. Udhiye, Babu sinnil-Udhıyeti, n. 1965; Tirmizî, n. 1500; Neseî, K. Duhâyâ, n. 218/7; İbn-i Mace, K. Edâhî, Babu mâ tucziü minel edâhî, n. 3138

[533]. İbn-i Mace, K. Edâhî, Babu mâ tucziü minel-edâhî, n. 3140; Neseî, K. Edâhî, Bab-ul-mesenneti ve-l-cizati, n. 4389

[534]. Buhari, K. Edâhî, Babu kavli-n-Nebıyyi sallallahu aleyhi ve sellem; Müslim, K. Edâhî, Babu vaktihê, n. 1961; Tirmizî, K. Edâhî, Bab-üz-zebhi ba'de-s-salâti, n. 1508; Dârimî, K. Edâhî, Babu zebhi kalbe salati, n. 80/2; Neseî, K. Duhâyâ, Babu zebhi-d-duhyeti kalbe-l-imam, n. 4400

[535]. Tirmizî, K. Edâhî, Babu mâ lâ yecüzü mine-l-edâhî, n. 1497; Neseî, K. Duhâyâ, Babu mâ nühiye anhü mine-l-edâhî, n. 4374; Muvatta, K. Duhâyâ, Babu mâ yünhâ anhü mine-d-duhâyâ

[536]. Tirmizî, K. Edâhî, Babu ma yükrahü mine-l-edâhî, n. 1498; Neseî, K. Edâhî, Babu-l-hırkai ve hiye-l-leti tahriku, n. 4382; İbn-i Mace, K. Edâhî, Babu ma yükrahü en yudhâ bihî, n. 3142, Müsned, n. 851

[537]. Neseî, K. Edâhî, Babu-l-adbâi, n. 4382; Tirmizî, K. Edâhî, Babu-l-udhiye bi udebâi-l-üzüni, n. 1504; İbn-i Mace K. Edâhî, Babu mâ yükrahü en yudhâ bini. N. 3145

[538]. Neseî, K. Dahâyâ, Babu mâ tucziü anhü-l-bakaratü, n. 4398; Müslim, K. Hac, Babu-l-iştirâki fi-l-hedyi, n. 1318; Muvatta, K. Edâhî, Babu-ş-şirketi fi-d-dahâyâ, n. 9; Tirmizî, K. Hac, Babu-l-iştiraki fi-l-bedeneti, n. 904

[539]. Tirmizî, K. Edâhî, n. 1521

[540]. Buhari, K. Hac, Babu-n-nahri fî menharin Nebiyyi sallallahu aleyhi ve sellem, n. 209/2; İbn-i Mace, K. Edâhî, b. Zebhî bi-l-musallî, n. 3161; Neseî, K. Dahâyâ, babu zebhî-l-imami, n. 1590

[541]. Müslim, K. Edâhî, Babu beyani mâ kane mine-n-nehyi, n. 1971; Neseî, K. Edâhî, b. İddihari mine-l-edâhî, n. 4436

[542]. İbn-i Mace, K. Edâhî, Babu iddihari luhûmi-l-edâhî, n. 3160

[543]. Müslim, K. Edâhî, Babu beyanı mâ kane mine-n-nehyi, n. 1975

[544]. Müslim, K. Sayd, Babu-l-emri bi ihsanı-z-zebhi, n. 1955; Tirmizî, K. Diyât, Babu-n-nehyi ani-l-müsleti, n. 1409; İbn-i Mace, K. Zebâih, Babu izâ zebahtüm fe ahsinû, n. 3170; Neseî, K. Duhâyâ, Babu husni-z-zebhi, n. 4419; Dârimî, K. Edâhî, Babu husni-z-zebihati, n. 1967

[545]. Buhari, K. Zebâih; Müslim, K. Sayd, Babu-n-nehyi an sabrı-l-behâimi, n. 1956; İbn-i Mace, K. Zebâih, Babu-n-nehyi an sabrı-l-behâimi, n. 3186; Neseî, K. Edâhî, Babun-nehyi ani-l-mücessemeti, n. 4444

[546]. İbn-i Mace, K. Zebâih, Babu-t-tesmiyeti inde-z-zebhi, n. 3173

[547]. Tirmizî, K. Tefsir, (En'am suresi), n. 3071

[548]. Buharî, K. Şirket, Babu kısmeti-l-ğanemi; Müslim, K. Edâhî, Babu cevâzı-z-zebhi bi külli mâ enhera, n. 1968; Tirmizî, K. Edâhî, Babu-z-zebihati bi-l-Merveti, n. 2891; Neseî, K. Dahâyâ, Babu-n-nehyi ani-z-zebhi bi-z-zaferi, n. 4408; İbn-i Mace, K. Zebâih, Babu zekati-n-naddi mine-l-behâim, n. 3183; Dârimî, K. Edâhî, Müsned, 463-464/3

[549]. Neseî, K. Dahâyâ, Babu ibahati-z-zebhi bi-l-Merveti, n. 4405; İbn-i Mace, K. Sayd, Babu-l-ernebi, n. 3244

[550]. Neseî, K. Dahâyâ, Babu ibahati-z-zebhi bi-l-udi, n. 4406; İbn-i Mace, K. Zebâih, Babu mâ yüzekkâ bihî, n. 3177

[551]. Tirmizî, K. Et'ime, Babu fî-z-zekati fî-l-halkı, n. 1481; Neseî, K. Dahâyâ, Babu zikri-l-müteraddiyeti fî-l-bi'ri, n. 4413

[552]. Tirmizî, K. Et'ime, Babu zekatı-l-cenîn, n. 1476; İbn-i Mace, K. Zebâih, Babu zekati-l-cenîn, n. 3199

[553]. Câmiu-l-USûl, n. 2583

[554]. Buhari, K. Sayd, Babu ezbihati-l-a'rabî ve nahvihim, K. Büyû, babu men lem yera-l-vesvase ve, K. Tevhid, Babu-s-suâli bismillahi Azze ve Celle. Muvatta, K. Zebâih, Babu-t-tesmiyeti ala-z-zebîhati; Neseî, K. Dahâyâ, Babu zebihati menlem yu'raf, n. 4441; İbn-i Mace, K. Zebâih, Babu-t-tesmiyeti inde-z-zebhi, n. 3174

[555]. Neseî, K. Fer'i, n. 4233; İbn-i Mace, K. Zebâih, n. 3167

[556]. Müslim, K. Edâih, Babu-l-fer'i ve-l-atirati, n. 1976; Neseî, K. Fer'i ve-l-atîra, n. 4227; Buhari, K. Akika, Babu-l-fer'i ve-l-atîrati; Tirmizî, K. Edâhî, Babu-l-fer'i ve-l-atîrati, n. 1512; İbn-i Mace, K. Zebâih, Babu-l-fer'i ve-l-atîrati, n. 3168

[557]. Tirmizî, K. Edâhî, Babu-l-ezâni fi üzünü-l-mevlûdi, n. 1516; İbn-i Mace, K. Zebâih, Babu-l-akikati, n. 3162; Neseî, K. Akika, Babu-l-akikati ani-l-ğulami, n. 4221

[558]. Tirmizî, K. Edâhî, Babu mâ câe fi-l-akîka, n. 1522; İbn-i Mace, K. Zebâih, Babu-l-akikati, n. 3165; Neseî, K. Akika, Babu-l-akikati ani-l-cariyeti, n. 4225

[559]. Buhari, K. Akika, Babu imâtati-l-ezâ ani-s-sabiyyi fi-l-akika; Tirmizî, K. Edâhî, Babu-l-ezâni fi üzünü-l-mevlûdi, n. 1515; Neseî, K. Akika, Babu-l-akikati ani-l-ğulami, n. 4219; İbn-i Mace, K. Zebâih, Babu-l-akikati, n. 3164, Müsned, 2/17-18-214 5/12

[560]. Neseî, K. Akika, Babu kem yaıkku ani-l-cariyeti, n. 4225

[561]. Neseî, K. Akika n. 4217

[522]. Tirmizî, K. Edâhi, Babu-l-Uteyrati, n. 1518; İbn-i Mace, K. Edâhî, Babu-l-edâhî vacibetün, n. 3125; Neseî, K. Fer'ı ve-l-Uteyra, n. 4227

[523]. Neseî, K. Dahâyâ, Babu men lem yecidi-l-udhiye, n. 4370

[524]. Tirmizî, K. Edâhî, Babu fi-l-udhiyeti ani-l-meyyiti, n. 1495

[525]. Müslim, K. Edâhî, Babu nehy-i men dehale aleyhi aşra Zilhicce, n. 1977; Tirmizî, K. Edâhî, n. 1523; Neseî, K. Dahâyâ, n. 4367

[526]. Müslim, K. Edâhî, Babu istihbabı-d-duhyeti ve zebhihâ, n. 1963

[527]. Buhari, K. Hac, Babu nahr-il-ibili, n. 210/5

[528]. Müslim, K. Edâhî, Babu istihbab-ıd-duhyeti, n. 1966; Tirmizî, K. Edâhî, Babu'l uhdıyeti bi kebşeyni, n. 1494; Neseî, K. Dahâyâ, Babu vaz'ır-ricli ala safhatid-duhyeti, n. 219/7; İbn-i Mace, K. Edâhî, Babu edâhî Rasûlullahi sallallahu aleyhi ve sellem n, 3120

[529]. İbn-i Mace, K. Edâhî, Babu edâhî Rasûlullahi sallallahu aleyhi ve sellem, n. 3121

[530]. Tirmizî, K. Edâhî, n. 1496; Neseî, K. Edâhî, n. 321/7; İbn-i Mace, K. Edâhî, Babu mâ yüstehabbü minel-edâhî, n. 3128

[531]. Müslim, K. Edâhî, Babu-sinnil-Üdhıyeti, n. 1963; Neseî, K. Duhâyâ, Babül-Mesenneti vel-ciz'ati, n. 4383; İbn-i Mace, Babu mâ tucziü minel-edâhî, n. 3141

[532]. Ahmed b. Hanbel, n. 4/449; Buhari, K. Edâhî, Babu udhiyeti-n-Nebiyyi sallallahu aleyhi ve sellem bi kebşeyni: Müslim, K. Udhiye, Babu sinnil-Udhıyeti, n. 1965; Tirmizî, n. 1500; Neseî, K. Duhâyâ, n. 218/7; İbn-i Mace, K. Edâhî, Babu mâ tucziü minel edâhî, n. 3138

[533]. İbn-i Mace, K. Edâhî, Babu mâ tucziü minel-edâhî, n. 3140; Neseî, K. Edâhî, Bab-ul-mesenneti ve-l-cizati, n. 4389

[534]. Buhari, K. Edâhî, Babu kavli-n-Nebiyyi sallallahu aleyhi ve sellem; Müslim, K. Edâhî, Babu vaktihê, n. 1961; Tirmizî, K. Edâhî, Bab-üz-zebhi ba'de-s-salâti, n. 1508; Dârimî, K. Edâhî, Babu zebhi kalbe salati, n. 80/2; Neseî, K. Duhâyâ, Babu zebhi-d-duhyeti kalbe-l-imam, n. 4400

[535]. Tirmizî, K. Edâhî, Babu mâ lâ yecüzü mine-l-edâhî, n. 1497; Neseî, K. Duhâyâ, Babu mâ nühiye anhü mine-l-edâhî, n. 4374; Muvatta, K.

Duhâyâ, Babu mâ yünhâ anhü mine-d-duhâyâ

[536]. Tirmizî, K. Edâhî, Babu ma yükrahü mine-l-edâhî, n. 1498; Neseî, K. Edâhî, Babu-l-hırkai ve hiye-l-leti tahriku, n. 4382; İbn-i Mace, K. Edâhî, Babu ma yükrahü en yudhâ bihî, n. 3142, Müsned, n. 851

[537]. Neseî, K. Edâhî, Babu-l-adbâi, n. 4382; Tirmizî, K. Edâhî, Babu-l-udhiye bi udebâi-l-üzüni, n. 1504; İbn-i Mace K. Edâhî, Babu mâ yükrahü en yudhâ bini. N. 3145

[538]. Neseî, K. Dahâyâ, Babu mâ tucziü anhü-l-bakaratü, n. 4398; Müslim, K. Hac, Babu-l-iştirâki fi-l-hedyi, n. 1318; Muvatta, K. Edâhî, Babu-ş-şirketi fi-d-dahâyâ, n. 9; Tirmizî, K. Hac, Babu-l-iştiraki fi-l-bedeneti, n. 904

[539]. Tirmizî, K. Edâhî, n. 1521

[540]. Buhari, K. Hac, Babu-n-nahri fî menharin Nebiyyi sallallahu aleyhi ve sellem, n. 209/2; İbn-i Mace, K. Edâhî, b. Zebhı bi-l-musallî, n. 3161; Neseî, K. Dahâyâ, babu zebhı-l-imami, n. 1590

[541]. Müslim, K. Edâhî, Babu beyani mâ kane mine-n-nehyi, n. 1971; Neseî, K. Edâhî, b. İddihari mine-l-edâhî, n. 4436

[542]. İbn-i Mace, K. Edâhî, Babu iddihari luhûmi-l-edâhî, n. 3160

[543]. Müslim, K. Edâhî, Babu beyanı mâ kane mine-n-nehyi, n. 1975

[544]. Müslim, K. Sayd, Babu-l-emri bi ihsanı-z-zebhı, n. 1955; Tirmizî, K. Diyât, Babu-n-nehyi ani-l-müsleti, n. 1409; İbn-i Mace, K. Zebâih, Babu izâ zebahtüm fe ahsinû, n. 3170; Neseî, K. Duhâyâ, Babu husni-z-zebhi, n. 4419; Dârimî, K. Edâhî, Babu husni-z-zebihati, n. 1967

[545]. Buhari, K. Zebâih; Müslim, K. Sayd, Babu-n-nehyi an sabrı-l-behâimi, n. 1956; İbn-i Mace, K. Zebâih, Babu-n-nehyi an sabrı-l-behâimi, n. 3186; Neseî, K. Edâhî, Babun-nehyi ani-l-mücessemeti, n. 4444

[546]. İbn-i Mace, K. Zebâih, Babu-t-tesmiyeti inde-z-zebhı, n. 3173

[547]. Tirmizî, K. Tefsir, (En'am suresi), n. 3071

[548]. Buharî, K. Şirket, Babu kısmeti-l-ğanemi; Müslim, K. Edâhî, Babu cevâzı-z-zebhi bi külli mâ enhera, n. 1968; Tirmizî, K. Edâhî, Babu-z-zebhati bi-l-Merveti, n. 2891; Neseî, K. Dahâyâ, Babu-n-nehî ani-z-zebhi bi-z-zaferi, n. 4408; İbn-i Mace, K. Zebâih, Babu zekati-n-naddi mine-l-behâim, n. 3183; Dârimî, K. Edâhî, Müsned, 463-464/3

[549]. Neseî, K. Dahâyâ, Babu ibahati-z-zebhi bi-l-Merveti, n. 4405; İbn-i Mace, K. Sayd, Babu-l-ernebi, n. 3244

[550]. Neseî, K. Dahâyâ, Babu ibahati-z-zebhi bi-l-udi, n. 4406; İbn-i Mace, K. Zebâih, Babu mâ yüzekkâ bihî, n. 3177

[551]. Tirmizî, K. Et'ime, Babu fî-z-zekati fî-l-halkı, n. 1481; Neseî, K. Dahâyâ, Babu zikri-l-müteraddiyeti fî-l-bi'ri, n. 4413

[552]. Tirmizî, K. Et'ime, Babu zekati-l-cenîn, n. 1476; İbn-i Mace, K. Zebâih, Babu zekati-l-cenîn, n. 3199

[553]. Câmiu-l-Usûl, n. 2583

[554]. Buhari, K. Sayd, Babu ezbihati-l-a'rabî ve nahvihim, K. Büyû, babu men lem yera-l-vesvase ve, K. Tevhid, Babu-s-suâli bismillahi Azze ve Celle. Muvatta, K. Zebâih, Babu-t-tesmiyeti ala-z-zebîhati; Neseî, K. Dahâyâ, Babu zebhati menlem yu'raf, n. 4441; İbn-i Mace, K. Zebâih, Babu-t-tesmiyeti inde-z-zebhi, n. 3174

[555]. Neseî, K. Fer'i, n. 4233; İbn-i Mace, K. Zebâih, n. 3167

[556]. Müslim, K. Edâih, Babu-l-fer'i ve-l-atirati, n. 1976; Neseî, K. Fer'i ve-l-atîra, n. 4227; Buhari, K. Akika, Babu-l-fer'i ve-l-atîrati; Tirmizî, K. Edâhî, Babu-l-fer'i ve-l-atîrati, n. 1512; İbn-i Mace, K. Zebâih, Babu-l-fer'i ve-l-atîrati, n. 3168

[557]. Tirmizî, K. Edâhî, Babu-l-ezâni fî üzünü-l-mevlûdi, n. 1516; İbn-i Mace, K. Zebâih, Babu-l-akikati, n. 3162; Neseî, K. Akika, Babu-l-akikati ani-l-ğulami, n. 4221

[558]. Tirmizî, K. Edâhî, Babu mâ câe fi-l-akîka, n. 1522; İbn-i Mace, K. Zebâih, Babu-l-akikati, n. 3165; Neseî, K. Akika, Babu-l-akikati ani-l-cariyeti, n. 4225

[559]. Buhari, K. Akika, Babu imâtati-l-ezâ ani-s-sabiyyi fi-l-akika; Tirmizî, K. Edâhî, Babu-l-ezâni fi üzünü-l-mevlûdi, n. 1515; Neseî, K. Akika, Babu-l-akikati ani-l-ğulami, n. 4219; İbn-i Mace, K. Zebaih, Babu-l-akikati, n. 3164, Müsned, 2/17-18-214 5/12

[560]. Neseî, K. Akika, Babu kem yaıkku ani-l-cariyeti, n. 4225

[561]. Neseî, kK. Akika n. 4217

Râvî dedi ki: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Ey insanlar, her sene her ev halkına kurban kesmek ve atire lazımdır. Atirenin ne olduğunu biliyor musunuz? İnsanların şu Recebiye diye tabir ettikler (Recebin ilk on gününde kesilen kurban) var ya (işte odur).”^[522]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Hayır kesme, lâkin sen saçından ve tırnaklarından biraz kesersin, bıyığını kısaltırsın, eteğini tıraş edersin, işte Aziz ve Celil olan Allah katında senin kurbanın tamamı budur,” buyurdu.^[523]

Ali radiyallahu anh’ın iki koç kurban ettiğini gördüm. Ona bu nedir? (Neden iki tane kesiyorsun?) dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bana onun namına kurban kesmemi vasiyet etti. Bunun üzerine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem namına kurban kesiyorum, cevabını verdi.^[524]

İmam Azam ise kurban kesecek kimsenin tıraş olmasına tırnak kesmesine ruhsat verdi. Hanefîlerce de bunun mendub olduğunu söyleyenler vardır.^[525]

“Ya Aişe, bıçağı getir, buyurdu. Sonra onu taşla bile,” dedi. Ben de bıçağı getirdim. Taşla biledim. Bıçağı aldı, koçu tuttu, onu yere yatırdı ve kesti. Keserken Bismillah. Yarabbi, Muhammed’den âl-i Muhammed’den ve ümmet-i Muhammed’den kabul eyle dedi. Sonra onu kurban etti.^[526]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, ayakta bizzat kendi eliyle yedi deve kesti. Medine’de ise boynuzlu, beyazı siyahına galip renkte (alaca) iki koç kurban etti.^[527]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, boynuzlu, beyazı siyahına galip renkte iki koç kurban etti. Sağ dizini kurbanların sağ yanına koyup: Bismillah Allah’u Ekber, diyerek kesiyordu.^[528]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, kurban kesimi günü boynuzlu, beyazı siyahına galip renkte hayaları iğdiş edilmiş iki koç kesti. Onları (kesmek için) yanları üzerine yatırdığı vakit şöyle dedi, “Ben doğru olarak yönümü gökleri ve yeri yaratan Allah’a yönelttim. Ben müşriklerden değilim, benim namazım kurbanım diriliğim ölümüm alemlerin Rabbi olan Allah içindir. Onun ortağı yoktur. Ben bununla emir olundum. Ben Müslümanlardanım. Yâ rabbî: Senden, senin için, Muhammed ve ümmeti namına (kesiyorum). Bismillah Allahuekber,” dedi. Sonra kesti.^[529]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, boynuzlu, hayaları burulmamış (tohumluk için ayrılmış) gözleri siyah, ağzı siyah, ayakları siyah, vücudunun diğer kısmı beyaz bir koç kurban etti.^[530]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: “Belli bir yaşa gelmiş hayvandan başkasını (kurban olarak) kesmeyiniz. (Böylesini) bulmak güç gelirse davarlardan altı ayını bitirmiş olanı kesiniz,” buyurdu.^[531]

Zeyd dedi ki: Oğlağı Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e götürdüm ve bu küçük bir oğlaktır, dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: “Onu kurban et,” buyurdu. Bunun üzerine ben de onu kurban ettim.^[532]

Biz Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in ashabından Benî Süleym kabilesinden Mucaşı’ denilen bir zat ile beraber bulunuyorduk. Koyun çok kıymetlendi. Bunun üzerine hazreti Peygamber bir tellala emretti. Tellal şöyle seslendi: Gerçekten Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “(Oğlak ve) kuzu diş değiştirmiş olan (keçi ve koyun)ların yerine geçer.”^[533]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Evet senden kafi gelir, ama senden sonra hiçbir kimseye aslâ kâfi gelmez,” buyurdu.^[534]

Ebû Dâvud: Latünka kelimesini iliği olmayan diye tefsir etti.^[535]

Züheyr dedi ki: Ebî İshak’a, boynuzu kırık olanı zikretti mi? dedim. Hayır, dedi. Mukabele nedir? dedim. Kulağının bir tarafı kesilendir, dedi. Müdabere nedir? dedim. Kulağının gerisinden kesilendir, dedi. Şerka nedir? dedim. Kulağı yarılandır. Harka nedir? dedim. Alâmet için kulağı yarılr, ona denir, dedi.^[536]

Ebû Dâvud şöyle dedi: Râvî Cüreyc Basra’nın Sedüstendir. Ondan Katade’den başkası rivâyet etmemiştir.^[537]

Asr-1 Saadet’te biz temettu Haccı yapardık. Yedi kişi namına bir sığır keser (yedi kişi namına bir deve keser) onda ortak olurduk.^[538]

Musallâda Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, maiyetinde kurbanı şahit oldum. Hutbesini bitirince minberden indi. Ona bir koç getirildi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, onu kendi eliyle kesti. Ve “Bismillah Allahü ekber, şu benim ve ümmetimden kurban kesmeyenlerin namına kurbandır,” buyurdu.^[539]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem kurbanını musallâda (bayram namazı kıldığı yerde) keserdi. İbn-i Ömer de böyle yapardı.^[540]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Ben sizi ancak üzerinize akın eden fakir topluluğu için nehy etmişim. (Bu sene istediğiniz şekilde) yiyin, dağıtın, biriktirin.” buyurdu.^[541]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Hepinize yetsin diye biz sizi kurban etini üç günden sonra yemenizden nehy etmiştik. (Şimdi ise) Allah bolluk verdi, dağıttınız. Birazını alıkoyunuz (fakirlere tasadduk ederek) sevap kazanınız. Dikkat! Şu günler yeme, içme ve Aziz ve Celil olan Allah’ı zikretme günleridir,” buyurdu.^[542]

Medine’ye gelene kadar da Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e devamlı onun etinden yedirdim.^[543]

Râvî Müslim’den başkaları şöyle diyorlar: “Öldürdüğünüz zaman öldürmeyi iyi yapınız. Bir hayvan kestiğiniz vakit kesmeyi iyi (ve kolay yapın). Sizden biriniz bıçağını bilesin. Keseceği hayvanı rahata kavuştursun (ona acı çekirtmesin),” buyurdu.^[544]

Enes radiyallahu anh ile Hakem bin Eyyüb’ün yanına gitmiştik. Bir takım gençler veya çocuklar bir tavuğu hedef olarak dikmişler, ona atış yaparlarken gördü. Enes radiyallahu anh dedi ki: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, hayvanların nişan hedefi olarak kullanılmasını yasakladı.^[545]

“Şeytanlar kendi dostları olan kafirlere vesvese verirler” ve Allah’ın öldürdüğünü yemeyin. Kendi kestiğinizi yiyin, derler. Bunun üzerine Aziz ve Celil olan Allah, “Üzerine besmele çekilmeyen hayvanın etinden yemeyiniz,” mealindeki enâm suresi 121. ayetini indirdi.^[546]

Yahudiler Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e geldiler ve “Biz kendi öldürdüğümüzün etinden yiyelim mi? Allah’ın öldürdüğü hayvanın etinden yemeyelim mi,” dediler. Bunun üzerine Aziz ve Celil olan Allah, “Üzerine besmele çekilmeyen hayvanın etinden yemeyin,” mealindeki En’âm suresinin 121. ayetini indirdi.^[547]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, insanların gerisinde idi. Halk (ganimetten bir şeyler pişirmek için) tencereleri ocağa koydular. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, tencerelere rastladı. Emir buyurdu. Tencereler devrildi. Ganimet malı ashab arasında taksim olundu. Bir deve on koyuna muadil tutuldu. Kavmin develerinden bir deve kaçtı. Onu kovalayacak yanlarında at da yoktu. Bir zat ona bir ok attı. Allah onu kaçmaktan alıkoydu. Bunun üzerine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Gerçekten şu hayvanların, vahşî hayvanlar gibi ürküp kaçmaları vardır. Bunlardan hangisi böyle yapar (kaçarsa) siz de ona böyle yapın (ok atın) öldürün,” buyurdu.^[548]

İki tavşan avladım. Ve onları çakmak taşıyla kestim. O iki tavşan hakkında Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e sordum. Bana onların etini yememi

emretti.^[549]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Besmele çek, istediğin şeyle kes kanı akıt,” buyurdu.^[550]

Ebû Dâvud; bu ancak yüksekten düşmüş ve yabanîleşmiş hayvanda caiz olur, dedi.^[551]

Ya Rasûlallah, biz dişi deve kesiyoruz, inek ve koyun boğazlıyoruz, karnında yavru buluyoruz, onu yiyelim mi, yoksa atalım mı? dedik. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “İsterseniz yiyin, zira onun kesilmesi annesini kesmekten ibarettir,” buyurdu.^[552]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Anne karnındaki yavrunun kesilmesi annesini kesmekten ibarettir,” buyurdu.^[553]

Ashab, ya Rasûlallah, cahiliyetten yeni kurtulmuş olan kimseler kesilmiş etler getiriyorlar, onlar üzerine besmele çektiler mi, çekmediler mi? bilmiyoruz. Ondan yiyelim mi? dediler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Besmele çekin ve yeyin,” buyurdu.^[554]

Halid dedi ki: Ebû Kılâbe’ye kaç hayvana salma sürü denir, dedim. Yüz hayvana denir, dedi.^[555]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Atıra kurbanı ve fera kurbanı (islamda) vacip değildir,” buyurdu.^[556]

Ebû Dâvud dedi ki: İşte (sahih olan) hadis budur. Süfyan’ın hadisi ise hatalıdır.^[557]

Ebû Dâvud dedi ki, adı konur rivâyeti daha sahihtir. Nitekim (bu kelimeyi) Selam bin Ebî Mutî, Katâde’den, İyas bin Dağfel ve Eş’as Hasen’den “ve yüsemma” diye rivâyet ettiler. Ayrıca Eş’as Hasen’den, o da Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’den “ve yüsemma” “Çocuğun adı konur,” diye rivâyet etti.^[558]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Yeni doğan çocukla birlikte bir akika kurbanı kesmek vardır. Onun için kurban kanı akıtın ve çocuktan

ezayı giderin,” buyurdu.^[559]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Hasan ve Hüseyin’den (her biri için) birer koç akıka kurbanı kesti.”^[560]

Fer’a kurbanından soruldu da: Fer’a haktır, onu etlenene veya iki yaşına veya üç yaşına girene kadar bırak onu bir dula vermen veya Allah yolunda (harbe giden birini ona bindirmen onu kesmenden daha hayırlıdır. Çünkü (şimdi kessen) eti yününe yapışır, çanağın sütsüz kalır, yavrusuz kalan deveni şaşkına çevirirsin develiye gönderirsin,” buyurdu.^[561]

١١ - كِتَابُ الصَّيْدِ

AV BÖLÜMÜ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

كِتَابُ الصَّيْدِ

1 - AV VE BAŞKA İŞLER İÇİN KÖPEK BESLEMEK

٢٨٤٤ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

مَنْ اتَّخَذَ كَلْبًا إِلَّا كَلْبَ عَاشِيَةٍ أَوْ صَيِّدٍ أَوْ زَرْعٍ انْتَقَصَ مِنْ أَجْرِهِ كُلِّ

يَوْمٍ قِرَاطٌ

2844 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Kim ki davar köpeği veya av köpeği veyahut bağ bahçe bekleteceği köpeğinden başka köpek beslerse her gün onun sevabından iki kıratı eksilir.”^[562]

İZAH

Kırat: Bir dinarın dörtte biri manasınadır. Burada Allah Teâlâ'nın bildiği bir miktar demektir.

٢٨٤٥ - عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُغَفَّلٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَوْ لَا أَنَّ الْكِلَابَ أُمَّةٌ مِنَ الْأُمَمِ لَأَمَرْتُ بِقَتْلِهَا فَأَقْتُلُوا مِنْهَا

الْأَسْوَدَ الْبَيْهِيمَ

2845 - Abdullah bin Muğaffel radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Eğer köpekler ümmetlerden bir ümmet olmasaydı onların öldürülmesini emrederdim. Artık siz, köpeklerden tamamen siyah olanı öldürünüz,” buyurdu.^[563]

İZAH

Köpekler mahlukattan bir cinsi temsil eder. Her cins hayvan da Allah'ın kudretine delalet eden alametler olduğu gibi köpeğin yaratılmasında da nice hikmetler vardır. Onun için sıradan bütün köpeklerin öldürülmesi emredilmemiştir. Ancak en şerlileri olan siyah köpeklerin öldürülmesi emredilmiştir.

٢٨٤٦- عَنْ جَابِرٍ قَالَ: أَمَرَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِقَتْلِ

الْكِلَابِ حَتَّىٰ إِنْ كَانَتْ: الْمَرْأَةُ تَقْدَمُ مِنَ الْبَادِيَةِ يَغْنِي بِالْكَلْبِ فَتَقْتُلُهُ ثُمَّ

نَهَانَا عَنْ قَتْلِهَا وَقَالَ عَلَيْكُمْ بِالْأَسْوَدِ

2846 - Cabir radyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, köpeklerin öldürülmesini emretti, hatta biz de çölden köpekle gelen bir kadının yanındaki köpeği bile öldürüyorduk. Sonra onları öldürmekten bizi nehy etti. Ve, “Siyah köpekleri öldürmeye bakın,” buyurdu.

2 - AVLANMANIN HÜKMÜ

٢٨٤٧- عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ قَالَ: سَأَلْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ قُلْتُ إِنِّي أَزِيلُ الْكِلَابَ الْمَعْلَمَةَ فَتَمِيكَ عَلَيَّ أَفَأَكُلُ قَالَ إِذَا

أَزَلْتِ الْكِلَابَ الْمَعْلَمَةَ وَذَكَرْتَ اسْمَ اللَّهِ فَكُلْ بِهَا أَمْسُكْنَ عَلَيْكَ

ثَلَاثَ وَإِنْ قَتَلْتَ قَالَ وَإِنْ قَتَلْتَ مَا لَمْ يَشْرُكْهَا كَلْبٌ لَيْسَ بِهَا قُلْتُ أَزِمِي

بِالْمَغْزَايِ فَأَصِيبُ أَفَأَكُلُ؟ قَالَ: إِذَا رَمَيْتَ بِالْمَغْزَايِ وَذَكَرْتَ اسْمَ اللَّهِ

فَأَصَابَ فَخَرَقَ فَكُلْ وَإِنْ أَصَابَ بِغَيْرِهِ فَلَا تَأْكُلْ

2847 - Adiy bin Hatem radyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e sordum. Terbiye edilmiş köpeği saliveriyorum. Bana (av yakalıyor, onun etinden yiyeyim mi?) dedim.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Öğretilmiş köpeği salıverdiğin vakit besmele çekmiş isen, onun sana yakaladığından ye,” dedi.

Ben yakaladıkları avı öldürürlerse dedim. “Besmele çekilmemiş köpek ona iştirak etmedikçe öldürseler de ye,” buyurdu.

Ben enine vuran bir sopayı ava atıyorum. Ölüyor, onun etini yiyeyim mi, dedim.

“Besmele çekerek bir sopayı attığın vakit sopa hayvana isabet edip, onu yaralarsa ye, enine isabet eder (yaralamazsa) onu yeme,” buyurdu. [564]

İZAH

Harraka: Yaralarsa.

Mıraz: Mutlaka ağaç parçası sivri tarafı olmayan şey demektir. Sopa ile vurulup yara almadan ölen hayvanın eti yenmez.

٢٨٤٨ - عَنْ عَبْدِ بْنِ حَاتِمٍ قَالَ: سَأَلْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ قُلْتُ إِنَّمَا نَعْبِدُ بِهِدِ الْكِلَابِ فَقَالَ لِي إِذَا أُرْسِلَتْ كِلَابُكَ

الْمُعَلِّمَةَ وَذَكَرْتَ اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا فَكُلْ مِنْهَا أَمْسِكَنَّ عَلَيْكَ وَإِنْ قُتِلَ إِلَّا

أَنْ يَأْكُلَ الْكَلْبُ فَإِنْ أَكَلَ الْكَلْبُ فَلَا تَأْكُلْ فَإِنِّي أَخَافُ أَنْ يَكُونَ إِنَّمَا

أَمْسَكَهُ عَلَى نَفْسِهِ

2848 - Adiy bin Hâtem radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e sordum. Biz şu av köpekleriyle av avlıyoruz, dedim. Bana, “Eğitilmiş köpeğini salıverdiğin vakit üzerine besmele çekmiş isen onu öldürmüş bile olsa sana yakaladığı hayvanın etinden ye, köpek yakaladığı hayvandan yemişse müstesna. Köpek onu

yemişse onu sakın yeme, onu ancak kendisi için yakalamış olmasından korkarım,” buyurdu. ^[565]

İZAH

Avını yiyen köpeğin yakaladığı hayvan yenmez. Suyu düşen av hayvanı ölmeden yetişilememişse onun eti de yenmez. Çünkü onun ölümü boğulmaktan olabilir, yabancı köpek karışırsa ona besmele çekildiği bilinmediği için yakaladığı avın eti yenmez.

٢٨٤٩- عَنْ عَبْدِ بْنِ حَاتِمٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

إِذَا رَعَيْتَ بِسْمِ اللَّهِ وَذَكَرْتَ اسْمَ اللَّهِ فَوَجَدْتَهُ مِنَ الْعَدُوِّ وَلَمْ تَجِدْهُ فِي

مَاءٍ وَلَا فِيهِ أَتْرَ غَيْرُ سَهْمِكَ فَكُلْ وَإِذَا اخْتَلَطَ بِكَيْلَا بِكَ كَلْبٌ مِنْ غَيْرِهَا

فَلَا تَأْكُلْ لَا تَذَرِي لَعَلَّهُ قَتَلَهُ الَّذِي لَيْسَ مِنْهَا

2849 - Adiy bin Hâtem radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Üzerine besmele çekip oku attığın vakit onu bir gün sonra su dışında ve senin okunun yarasından başka yara da olmaksızın bulmuşsan onu ye. Eğer senin köpeğine başka köpek eşlik etmişse onu yeme, yabancı köpek öldürmüş olur, bilemezsin,” buyurdu.

٢٨٥٠- عَنْ عَبْدِ بْنِ حَاتِمٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

إِذَا وَقَعْتَ رَمِيَّتَكَ فِي مَاءٍ فَمَرَّقَ فَمَاتَ فَلَا تَأْكُلْ

2850 - Adiy bin Hatem radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Silah attığın hayvan suya düşer, boğulur ölürse onu yeme.” ^[566]

٢٨٥١- عَنْ عَبْدِ بْنِ حَاتِمٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

مَا عَلِمْتُ مِنْ كَلْبٍ أَوْ بَايَ ثُمَّ أُرْسِلَتْهُ وَذَكَرْتَ اسْمَ اللَّهِ فَكُلْ مِمَّا

أَمْسَكَ عَلَيْكَ، قُلْتُ: وَإِنْ قَتَلَ، قَالَ: إِذَا قَتَلَهُ وَلَمْ يَأْكُلْ مِنْهُ شَيْئًا فَلَيْسَ

أَمْسِكْهُ عَلَيْكَ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: الْبَارِ إِذَا أَكَلَ فَلَا بَأْسَ بِهِ وَالْكَلْبُ إِذَا أَكَلَ كُرَّةً وَإِنْ

شَرِبَ الدَّمَ فَلَا بَأْسَ بِهِ

2851 - Adiy bin Hatim radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Köpek veya doğandan öğretip sonra besmele çekerek ava salıverdiğin hayvanın sana yakaladığından ye,” buyurdu.

Ben öldürmüştü, dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Onu öldürmüş de ondan hiçbir şey yememişse onu ancak sana yakalamıştır,” cevabın verdi.

Ebû Dâvud dedi ki: Doğan kuşu avını yemiştir beis yoktur. Eğer köpek onu yemiştir (artığını yemek) mekruhtur. Eğer avının sadece kanını içerse onda beis yoktur.

İZAH

Köpek avını yerse onun avı yenmez. Doğan avını yerse onun avı İmam-ı Azam'a göre yenir. İmam-ı Şâfiî'ye göre avını yiyen köpek veya doğanın avı yenemez.

٢٨٥٢- عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ الْحُسَيْنِيِّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي صَيْدِ الْكَلْبِ إِذَا أُرْسِلَتْ كَلْبُكَ وَذَكَرْتَ اسْمَ اللَّهِ فَكُلْ

وَإِنْ أَكَلَ بَنَةً وَكُلَّ مَا زِدْتَ عَلَيْكَ يَذَلِكَ

2852 - Ebî Sa'lebe el-Huşânî radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, köpeğin avı hakkında şöyle buyurdu: “Besmele çekip köpeğini ava bıraktığın zaman ondan yemiştir bile avını ye, elinle avladığın da ye,” buyurdu.

İZAH

İmam-ı Malik bu hadise dayanarak av köpeği avı yese bile onun avı helaldir, diyor.

Hattâbî, hadisi şöyle izah ediyor. Av köpeği geçmişte avı yese bile onun avladığı av helal olur, demektir. Yoksa şimdi avını yerse helal olur demek değildir, diyor.

٢٨٥٢- عَنْ عَبْدِ بْنِ حَتَّابٍ أَنَّهُ قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَخَذْنَا يَوْمَ

الضَيْدِ فَيَقْتَتِي أَثَرَهُ الْيَوْمَيْنِ وَالثَّلَاثَةَ ثُمَّ يَجِدُهُ مَيْتًا وَفِيهِ سَهْمُهُ أَتَأْكُلُ؟

قَالَ: نَعَمْ إِنْ شَاءَ أَوْ قَالَ يَأْكُلُ إِنْ شَاءَ

2853 - Adiy bin Hatem radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

O, ya Rasûlallah bizden birimiz ava silah atar, iki üç gün onun izini takip eder, sonra onu okunun yarası olduğu halde ölü olarak bulursa onu yiyebilir mi? dedi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Evet dilerse” veya “dilerse yer,” buyurdu.

٢٨٥٣- قَالَ عَبْدُ بْنُ حَتَّابٍ سَأَلْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ

الْمِغْرَافِ، فَقَالَ: إِذَا أَصَابَ بِحَدِّهِ فَكُلْ وَإِذَا أَصَابَ بِغَرَضِهِ فَلَا تَأْكُلْ

فَإِنَّهُ وَفِيْدٌ، قُلْتُ: أُرْسِلُ كَلْبِي، قَالَ: إِذَا سَمِعْتَ فَكُلْ وَإِلَّا فَلَا تَأْكُلْ وَإِنْ

أَكَلَ مِنْهُ فَلَا تَأْكُلْ فَإِنَّمَا أَفْسَدَ لِنَفْسِهِ، فَقَالَ أُرْسِلْ كَلْبِي فَأَجِدْ عَلَيْهِ كَلْبًا

آخَرَ فَقَالَ لَا تَأْكُلْ لِأَنَّكَ إِنَّمَا سَمِعْتَ عَلَى كَلْبِكَ

2854 - Adiy bin Hatem radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e odunla vurmanın hükmünden sordum. Şöyle cevap verdi:

“Keskin tarafı isabet eder (yaralarsa) ye. Enine rastlarsa yeme, çünkü o vurularak öldürülmüştür,” buyurdu.

Ben köpeğimi salıveriyorum, dedim.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Köpeğini bıraktığın zaman besmele çektiysen ye, çekmediysen yeme. Eğer köpeğin ondan yedi ise onu yeme onu ancak kendisi için tutmuştur,” buyurdu.

Köpeğimi salıveriyorum, avın üzerinde başka bir köpek buluyorum, dedi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Onu yeme, çünkü sen kendi köpeğine besmele çekmiştin,” buyurdu. [567]

٢٨٥٥- أَبَا ثَعْلَبَةَ الْخَثَنِيِّ يَقُولُ: قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي أَصِيدُ

يَكْلِبِي الْمَعْلَمَ وَيَكْلِبِي الَّذِي لَيْسَ بِمَعْلَمٍ قَالَ مَا صِدْتَ بِكَ لِكَ الْبُيُوتِ الْمَعْلَمِ

فَأَذْكُرُ اسْمَهُ اللَّهُ وَكُلُّ وَمَا أَصِدْتَ بِكَ الْبُيُوتِ لَيْسَ بِمَعْلَمٍ فَأَذْكُرُ

ذِكْرَهُ فَكُلْ

2855 - Ebâ Sa'lebe el-Huşenî radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Ya Rasûlallah, ben öğretilmiş köpeğimle ve öğretilmemiş köpeğimle av yapıyorum, dedim.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Eğitilmiş köpeğin ile avladığın üzerine besmele çek (o avı) ye, ama eğitilmemiş acemi köpeğin ile avladığını kesmeye yetişebilirsen ye,” buyurdu. [568]

٢٨٥٦- حَفْصَةُ ابْنُ ثَعْلَبَةَ الْخَثَنِيِّ قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا أَبَا ثَعْلَبَةَ كُلْ مَا رَدَّتْ عَلَيْكَ قَوْسُكَ وَكَانَتْ رَاةً عَنِ

ابْنِ حَرْبٍ الْمَعْلَمَ وَتِلْكَ فَكُلْ ذِكْرًا وَغَيْرَ ذِكْرٍ

2856 - Ebâ Sa'lebe el-Huşenî radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bana, “Ey Ebû Sa’lebe kendi yayınla ve köpeğinle avladığın avı yiyebilirsin.”

İbn-i Harb’ten şu rivâyet ziyade olarak nakledildi: “Eğitilmiş köpeğin ve elinin öldürdüğünü, kesilmiş olsun kesilmemiş olsun ye.”^[569]

İZAH

Ava silah atılır. Hayvan hemen ölmezse, besmele ile bırakılmış talimli köpek yakalar öldürürse kesilmemiş de olsa eti yenir. Bu hayvana diri iken yetişebilirse kesmek lazımdır.

٢٨٥٧ - عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ أَنَّ أَعْرَابِيًّا يَقُولُ
لَهُ أَبُو ثَعْلَبَةَ قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنْ لِي كَلْبًا مُكَلَّبَةً فَأَتَيْتَنِي فِي صَيْدِيهَا،
فَقَالَ: النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنْ كَانَ لَكَ كَلْبٌ مُكَلَّبَةٌ فَكُلْ مِمَّا
أَمْسَكَ عَنْكَ قَالَ: ذَكِيًّا أَوْ غَيْرَ ذَكِيٍّ؟ قَالَ: نَعَمْ، قَالَ فَإِنْ أَكَلَ مِنْهُ؟ قَالَ
وَإِنْ أَكَلَ مِنْهُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَتَيْتَنِي فِي قَوْسِي قَالَ كُلْ مَا رَدَّتْ عَلَيْكَ
نَوْسُكَ قَالَ ذَكِيًّا أَوْ غَيْرَ ذَكِيٍّ؟ قَالَ وَإِنْ تَغَيَّبَ عَنِّي قَالَ وَإِنْ تَغَيَّبَ عَنْكَ
مَا لَمْ يَضِلَّ أَوْ قَجِدَ يَدَهُ أَتَوَّا غَيْرَ سَهْبِكَ قَالَ أَتَيْتَنِي فِي آيَةِ الْمَجْجُوسِ إِنْ
اضْطَرَرْنَا إِلَيْهَا قَالَ: اغْسِلْهَا وَكُلْ فِيهَا

2857 - Amr bin Şuayb’ın dedesinden şöyle rivâyet edilmiştir:

Kendisine Ebû Sa’lebe denen bedevî: Ya Rasûlallah benim ava düşkün köpeklerim var. Onun avı hakkında bana fetva ver, dedi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Eğer senin ava düşkün köpeklerin varsa onların sana yakaladıklarını ye.”

Kesilmiş veya kesilmemiş olsa da yiyebilir miyim? dedi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Evet,” cevabını verdi.

Eğer köpek ondan yese de yiyebilir miyim? dedi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Ondan yese de yiyebilirsin,” cevabını verdi.

Ya Rasûlallah, okum hakkında bana fetva ver, dedi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Okun sana avladığını ye, ister kesilmiş olsun, ister kesilmemiş olsun,” buyurdu.

Eğer bu av gözümden bir süre kaybolmuşsa da mı? dedim.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Evet o, bozulup kokmadıkça veya onda senin okundan başka yara eseri bulunmadıkça yiyebilirsin,” buyurdu.

Mecbur olursak Mecûsî kaplarında yemek yemek hakkında bize fetva ver, dedim.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Onu yıka ve onun içinde ye,” cevabını verdi. [\[570\]](#)

İZAH

Mâ-lem yazılla: Kokmadıkça, bozulmadıkça demektir.

3 - CANLI AVIN VUCUDUNDAN KOPARILAN BİR PARÇAYI YEMENİN HÜKMÜ

٢٨٥٨- عَنْ أَبِي وَاقِدٍ قَالَ قَالَ: النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا

قُطِعَ مِنَ الْبَهِيمَةِ وَهِيَ حَيَّةٌ فَهِيَ مَيْتَةٌ

2858 - Ebû Vâkıd radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Hayvan diri iken ondan kesilen parça, kesilmeden ölmüş hayvan eti hükmündedir.” [\[571\]](#)

4 - AVCILIĞA DÜŞKÜNLÜK HAKKINDAKİ HADİSLER

٢٨٥٩- عَنْ إِبْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ مَرَّةً

شَقِيَانٌ وَلَا أَعْلَمُهُ إِلَّا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ سَكَنَ

الْبَاحِيَةَ جَفَا وَمَنْ اتَّبَعَ الْمُسَيَّدَ غَفَلَ وَمَنْ اتَى السُّلْطَانَ أَفْتِنَ

2859 - Bu hadis İbn-i Abbas radiyallahu anh tarıkıyla Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den rivâyet edilmiştir:

Bir kere Süfyan-ı Sevrî bu rivâyetin ancak Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den olduğunu biliyorum, dedi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Çölde yaşayan (âdâb-ı muaşeret bilmediğinden) cefâ eder. Av peşinde koşan gaflete düşer. (Fasih) Sultan kapısına giden (dininde) fitneye düşer,” buyurdu. [\[572\]](#)

İZAH

Hadis gariptir. Çölde yaşayan disiplinli olamaz, âdâb-ı muâşeret görmez. Av arkasında gezmek insana gaflet getirir. Sultan kapısına gidip gelmek insanı dininden soğutur.

٢٨٦٠- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَعْنَى

مُسَدِّدٍ قَالَ وَمَنْ لَزِمَ السُّلْطَانَ أَفْتِنَ

زَادَ وَمَا أَزْدَادَ عَتَبْتُ مِنَ السُّلْطَانِ ذُنُوبًا إِلَّا أَزْدَادَ مِنَ اللَّهِ بَعْدًا

2860 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh:

Müsedded'in rivâyet ettiği bir önceki hadisin manasını Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den şöyle rivâyet etmiştir. “Sultandan ayrılmayan dininde fitneye uğrar.” Bu rivâyette şu ziyade de vardır. “Bir kul sultana yakınlığı çoğaltmakla ancak Allah'tan uzak kalmayı çoğaltmış olur.”

İZAH

Sultan kapısına çok devam edenlerin güvenci sultana olur. Allah’a itimadı azalır.

٢٨٦١- عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ الْحُسَيْنِيِّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

نَالَ إِذَا وَفَيْتَ الضَّيْفَ فَأَذْرَكْتَهُ بَعْدَ ثَلَاثِ لَيَالٍ وَسَهْمَكَ فِيهِ فَكُلْهُ مَا

لَمْ يَتَيْنِ

2861 - Ebû Sa’lebe el-Huşenî’den:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Ava okunu atıp da onu üç gün sonra atmış olduğun okun üzerinde olduğu halde ele geçirecek olursan, kokuşmamış olması şartıyla onu yiyebilirsin,” buyurdu.

[562]. Müslim, K. Müsakat, Babu-l-emri bi katli-l-kilâbi, n. 1575; Tirmizî, K. Sayd, Babu men meseke kelben mâ yankusu min ecirihî, n. 1490; İbn-i Mace, K. Sayd, Babu-n-nehyi an ıktinai-l-kelbi, n. 3204; Neseî, K. Sayd, Babu imsâki-l-kelbi li-l-harsı, n. 4294

[563]. Tirmizî, K. Sayd, Babu men emseke kelben mâ yankasu, n. 1489; İbn-i Mâce, K. Sayd, Babu-n-nehyi an ıktinai-l-kelbi illa, n. 3204; Neseî, K. Sayd, n. 4285

[564]. Buharî, K. Tevhid, Babu-s-suâli bi esmaillahi teala: K. Zebaih, Babu mâ esabe-l-muarazı bi arzıhi, n. 110; Müslim, K. Sayd, Babu-s-saydi bi-l-kilâbi-l-muallemeti, n. 1929; Tirmizî, K. Sayd, Babu mâ yü’külü min saydi-l-kelbi, n. 1465; Neseî, K. Sayd, Babu-l-emri bi-t-tesmiyeti inde-s-saydi, n. 4268; İbn-i Mace, K. Sayd, Babu-s-saydi-l-muarazı, n. 3212-3214

[565]. Buhari, K. Zebaih, Babu-s-saydi iza ğabe anhü yevmeyni, n. 113/7; Müslim, K. Saydi, Babu-s-saydi bi-l-kilâbi-l-muallemeti, n. 1929; İbn-i Mace, K. Saydi, Babu-s-saydi-l-kelbi, n. 3208

[566]. Buhari, K. Zebâih, Babu-s-Saydi iza ğâbe yevmeyni, n. 113/7; Müslim, K. Sayd, Babu-s-saydi bi-l-kilabi-l-muallemeti, Tirmizî, K. Sayd, Babu fî men yermi-s-sayde feyecidühû, n. 1469

[567]. Buhari, K. Zebâih, Babu izâ vucide mea-s-saydi kelben âhar, n. 112/7; Müslim, K. Sayd, Babu-s-saydi bi-l-kilabi-l-muallemeti, n. 1929; Tirmizî, K. Sayd, Babu saydi-l-muarazı, n. 1471; Neseî, K. Sayd, Babu-t-tesmiyeti inde-s-saydi, n. 4269; İbn-i Mace, K. Sayd, Babu saydi-l-muarazı, n. 3214

[568]. Buhari, K. Zebaih, Babu saydi-l-kavsi, n. 7/111; Müslim, K. Sayd, Babu-s-saydi bi-l-kilabi-l-muallemeti, n. 1930; Neseî, K. Sayd, Babu-s-saydi-l-kelbi ellezi leyse bi muallem, n. 4217

[569]. İbn-i Mace, K. Sayd, Babu saydi-l-kavsi, n. 3211

[570]. Neseî, K. Sayd, Babu-r-ruhsati fi semeni kelbi-s-saydi, n. 4301

[571]. Tirmizî, K. Sayd, Babu mâ kata'a mine-l-hayyi fe hüve meyyitün, n. 1480; İbn-i Mace, K. Sayd, Babu mâ kata'a mine-l-behîmeti ve hiye hayyetün, n. 3216

[572]. Tirmizî, K. Fiten, Babu süknâ-l-bâdiye, n. 2257; Neseî, K. Sayd mâ esâbe, n. 4314

[562]. Müslim, K. Müsakat, Babu-l-emri bi katli-l-kilâbi, n. 1575; Tirmizî, K. Sayd, Babu men meseke kelben mâ yankusu min ecrihî, n. 1490; İbn-i Mace, K. Sayd, Babu-n-nehyi an ıktinai-l-kelbi, n. 3204; Neseî, K. Sayd, Babu imsâki-l-kelbi li-l-harsı, n. 4294

[563]. Tirmizî, K. Sayd, Babu men emseke kelben mâ yankasu, n. 1489; İbn-i Mâce, K. Sayd, Babu-n-nehyi an ıktinai-l-kelbi illa, n. 3204; Neseî, K. Sayd, n. 4285

[564]. Buharî, K. Tevhid, Babu-s-suâli bi esmaillahi tealâ: K. Zebaih, Babu mâ esabe-l-muarazı bi arzıhi, n. 110; Müslim, K. Sayd, Babu-s-saydi bi-l-kılâbi-l-muallemeti, n. 1929; Tirmizî, K. Sayd, Babu mâ yü'külü min saydi-l-kelbi, n. 1465; Neseî, K. Sayd, Babu-l-emri bi-t-tesmiyeti inde-s-saydi, n. 4268; İbn-i Mace, K. Sayd, Babu-s-saydi-l-muarazı, n. 3212-3214

[565]. Buhari, K. Zebaih, Babu-s-saydi iza ğabe anhü yevmeyni, n. 113/7; Müslim, K. Saydi, Babu-s-saydi bi-l-kilâbi-l-muallemeti, n. 1929; İbn-i

Mace, K. Saydi, Babu-s-saydi-l-kelbi, n. 3208

[566]. Buhari, K. Zebâih, Babu-s-Saydi iza ğâbe yevmeyni, n. 113/7; Müslim, K. Sayd, Babu-s-saydi bi-l-kilabi-l-muallemeti, Tirmizî, K. Sayd, Babu fî men yermi-s-sayde feyecidühû, n. 1469

[567]. Buhari, K. Zebâih, Babu izâ vucide mea-s-saydi kelben âhar, n. 112/7; Müslim, K. Sayd, Babu-s-saydi bi-l-kilabi-l-muallemeti, n. 1929; Tirmizî, K. Sayd, Babu saydi-l-muarazı, n. 1471; Neseî, K. Sayd, Babu-t-tesmiyeti inde-s-saydi, n. 4269; İbn-i Mace, K. Sayd, Babu saydi-l-muarazı, n. 3214

[568]. Buhari, K. Zebaih, Babu saydi-l-kavsi, n. 7/111; Müslim, K. Sayd, Babu-s-saydi bi-l-kilabi-l-muallemeti, n. 1930; Neseî, K. Sayd, Babu-s-saydi-l-kelbi ellezi leyse bi muallem, n. 4217

[569]. İbn-i Mace, K. Sayd, Babu saydi-l-kavsi, n. 3211

[570]. Neseî, K. Sayd, Babu-r-ruhsati fî semeni kelbi-s-saydi, n. 4301

[571]. Tirmizî, K. Sayd, Babu mâ kata'a mine-l-hayyi fe hüve meyyitün, n. 1480; İbn-i Mace, K. Sayd, Babu mâ kata'a mine-l-behîmeti ve hiye hayyetün, n. 3216

[572]. Tirmizî, K. Fiten, Babu süknâ-l-bâdiye, n. 2257; Neseî, K. Sayd mâ esâbe, n. 4314

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Kim ki davar köpeği veya av köpeği veyahut bağ bahçe bekleteceği köpeğinden başka köpek beslerse her gün onun sevabından iki kıratı eksilir.”^[562]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Eğer köpekler ümmetlerden bir ümmet olmasaydı onların öldürülmesini emrederdim. Artık siz, köpeklerden tamamen siyah olanı öldürünüz,” buyurdu.^[563]

“Besmele çekerek bir sopayı attığın vakit sopa hayvana isabet edip, onu yaralarsa ye, enine isabet eder (yaralamazsa) onu yeme,” buyurdu.^[564]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e sordum. Biz şu av köpekleriyle av avlıyoruz, dedim. Bana, "Eğitilmiş köpeğini salıverdiğin vakit üzerine besmele çekmiş isen onu öldürmüş bile olsa sana yakaladığı hayvanın etinden ye, köpek yakaladığı hayvandan yemişse müstesna. Köpek onu yemişse onu sakın yeme, onu ancak kendisi için yakalamış olmasından korkarım," buyurdu.^[565]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Silah attığın hayvan suya düşer, boğulur ölürse onu yeme."^[566]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Onu yeme, çünkü sen kendi köpeğine besmele çekmiştin," buyurdu.^[567]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Eğitilmiş köpeğin ile avladığın üzerine besmele çek (o avı) ye, ama eğitilmemiş acemi köpeğin ile avladığını kesmeye yetişebilirsen ye," buyurdu.^[568]

İbn-i Harb'ten şu rivâyet ziyade olarak nakledildi: "Eğitilmiş köpeğin ve elinin öldürdüğünü, kesilmiş olsun kesilmemiş olsun ye."^[569]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Onu yıka ve onun içinde ye," cevabını verdi.^[570]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Hayvan diri iken ondan kesilen parça, kesilmeden ölmüş hayvan eti hükmündedir."^[571]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Çölde yaşayan (âdâb-ı muaşeret bilmediğinden) cefâ eder. Av peşinde koşan gaflete düşer. (Fasıh) Sultan kapısına giden (dininde) fitneye düşer," buyurdu.^[572]

۱۲ - كِتَابُ الْوَصَايَا VASIYETLER BÖLÜMÜ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

كِتَابُ الْوَصَايَا

1 - YAPILMASI EMREDİLEN VASIYETLER

٢٨٦٢- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي نَضْرَةَ عَنْ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ قَالَ: مَا حَقُّ امْرِئٍ مُسْلِمٍ لَهُ خَصِيَّةٌ يُوصِي فِيهَا بَيْتَ نِسَاءٍ إِلَّا

وَوَصِيَّتُهُ مَكْتُوبَةٌ عِنْدَهُ

2862 - Abdullah bin Ömer radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Vasiyet edecek bir şey olup da üzerinden iki gece geçen bir müslümanın hakkı, ancak vasiyetinin yazılı olarak yanında bulunmasıdır” buyurdu. [\[573\]](#)

İZAH

Vasiyet: Öldükten sonra bir şeyi başkasına vermek için ısmarlamak manasınadır. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz'in namaza devam, gelen heyetlere iyi muamele ve Yahudilerin Arab yarımadasından çıkarılmaları Kur'an ve sünnete sıkı sarılma gibi vasiyetleri vardır.

٢٨٦٣- عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: مَا تَرَكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

دِينَارًا وَلَا دِرْهَمًا وَلَا بَعِيرًا وَلَا شَاةً وَلَا أَوْصَى بِشَيْءٍ

2863 - Aişe radiyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, altın, gümüş, deve koyun miras bırakmamış ve hiçbir mal da vasiyet etmemiştir.

İZAH

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, vefat ettiği zaman Beyzâ denen katırı, silah ve hayrat kıldığı fedek arazisini bırakmıştı.

2 - VASIYETİN MİKTARI

٢٨٦٤- عَنْ عَابِرِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ مَرَّصَ مَرَضًا قَالَ ابْنُ أَبِي

خَلْفٍ بِمَكَّةَ ثُمَّ اتَّفَقَا أَشْفَى فِيهِ فَعَادَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ لِي مَالًا كَثِيرًا وَلَيْسَ يَرِثُنِي إِلَّا ابْنَتِي أَفَأَتَصَدَّقُ

بِالثَّلَاثِينَ قَالَ: لَا قَالَ: فَبِالْشُّطْرِ قَالَ: لَا قَالَ: فَبِالثَّلَاثِ قَالَ الثَّلَاثُ وَالثَّلَاثُ

كَثِيرٌ إِنَّكَ أَنْ تَتْرَكَ وَرَثَتَكَ أَغْنِيَاءَ خَيْرٌ مِنْ أَنْ تَذْعَهُمْ عَائَةً يَتَكَفَّفُونَ

النَّاسَ وَإِنَّكَ لَنْ تَنْفِقَ نَفَقَةً إِلَّا أُجِرْتَ بِهَا حَتَّى الْقُلُومَةُ تَرْفَعَهَا إِلَيَّ فِي

امْرَأَتِكَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَتُخَلِّفُ عَنْ هِجْرَتِي قَالَ إِنَّكَ إِنْ تُخَلِّفَ

بَعْدِي فَتَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا تُرِيدُ بِهِ وَجْهَ اللَّهِ لَا تَزْدَادُ بِهِ إِلَّا رَفْعَةً وَدَرَجَةً

نَعْلِكَ أَنْ تُخَلِّفَ حَتَّى يَنْتَبِعَ بِكَ أَقْوَامٌ وَيَضُرُّ بِكَ آخِرُونَ، ثُمَّ قَالَ: اللَّهُمَّ

أَمْسِ لَأَصْحَابِي هِجْرَتَهُمْ وَلَا تَزِدْهُمْ عَلَى أَغْفَابِهِمْ لَكِنِ الْبَائِسَ سَعْدُ

بْنُ خَوْلَةَ يَرِثُنِي لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ مَاتَ بِمَكَّةَ

2864 - Amr bin Sa'd'ın babası Sa'd bin Ebî Vakkas radiyallahu anh'ın rivâyet ettiğine göre bir gün o, (Mekke'de) bir hastalığa tutuldu. Ölecek duruma geldi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem onu ziyarete geldi.

Sa'd: Ya Rasûlallah benim çok malım var. İki kızımдан başka bana vâris olacak kimse de yok. Malımın üçte ikisini tasadduk edeyim mi? (Vasiyet edeyim mi?) dedi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Hayır,” buyurdu.

Yarısını tasadduk edeyim mi? dedim.

“Hayır,” buyurdu.

Üçte birini tasadduk edeyim mi? dedim.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Üçte birini vasiyet et. Üçte biri dahi çoktur. Senin vârislerini zengin olarak bırakman fakir olarak bırakıp insanlara avuç açmalarından daha hayırlıdır. Sen infak ettiğin nafakadan elbette ecir alacaksın, hatta ailenin ağzına uzattığın lokmada bile ecir alacaksın,” buyurdu.

Ben, “Ya Rasûlallah, hicretten (sonra) Mekke de mi kalacağım?” dedim.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Eğer sen benden sonraya kalırsan Allah’ın rızasını murad ederek Salih amel işlersin. Onunla ancak derecen, mertebeni artırırısın. Umarım ki: Senden çok kimseler menfaat görür ve öbürleri (inanmayanlar) senden zarar görmedikçe ölmeyeceksin,” buyurdu. Sonra Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Allah’ım ashabımın hicretlerini tamamla, onları ökçeleri üzerine geri döndürme.” Lakin zavallı olan Sa’d bin Havle’dir, dedi.

Rasûlullah, Mekke’de ölmesinden dolayı ona çok üzüldü.”^[574]

3 - VASIYETTE HADDİ AŞARAK VARİSLERİ ZARARA DÜŞÜRMEİNİN KERAHATİ

۲۸۶۵- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيُّ الصَّدَقَةِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: أَنْ تُصَدَّقَ وَأَنْتَ صَاحِبُ خَرِيصٍ

نَاضِلُ الْبَقَاءِ وَتَخْشَى الْفَقْرَ وَلَا تُثْمِلُ خَشْيَ إِذَا بَلَغْتَ الْحُلُومَ قُلْتَ

لِفُلَانٍ كَذَا وَلِفُلَانٍ كَذَا وَقَدْ كَانَ لِفُلَانٍ

2865 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Bir kimse Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e: “Ya Rasûlallah, hangi sadaka daha faziletlidir? diye sordu.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Sen sıhhatli, mala düşkün, malın elinde kalmasından hoşlanıp fakirlikten korktuğun zaman tasadduk etmen daha sevaplıdır. Sakın ruhun boğazına gelip malımın şu kadarı falana, şu kadarı falana diye vasiyet edeceğin zamana kadar bırakma, halbuki o malın falan vârisinin olmuştur,” buyurdu. [575]

İZAH

Bir insan sağlığında malını istediği yere verebilir. Ama ruhu boğazına gelip ölümle pençeleşirken geride kalan vârisleri zarara düşürmek niyetiyle malının tamamını şuraya buraya vasiyet etmesi uygun değildir.

۲۸۶۶- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ قَالَ: لَأَنْ يَتَصَدَّقَ الْمَرْءُ فِي حَيَاتِهِ بِدِرْهَمٍ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَتَصَدَّقَ

بِمِائَةِ دِرْهَمٍ عِنْدَ مَوْتِهِ

2866 - Said bin Hudrî radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Kişinin hayatında bir dirhem sadaka vermesi öleceği sırada yüz dirhem tasadduk etmesinden daha hayırlıdır.”

۲۸۶۷- أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ حَدَّثَنَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

قَالَ: إِنَّ الرَّجُلَ لَيَعْمَلُ وَالْمَرْءُ بِطَاعَةِ اللَّهِ بِشَيْءٍ سَنَةً ثُمَّ يَحْضُرُهُنَا

الْمَوْتُ فَيُضَارَّانِ فِي الْوَصِيَّةِ فَتُجِبُ لَهُمَا النَّارُ قَالَ وَقَرَأَ عَلَيَّ أَبُو هُرَيْرَةَ

مِنْ هَذَا هَذَا «مَنْ يَغْلِبْ وَصِيَّتَهُ يُؤْتَى بِهَا أَوْ دَيْنٍ غَيْرِ مُضَارٍّ» «خَشِيَ بَلْعَ»

ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ»

قَالَ أَبُو ذَاوُدَ هَذَا يَقْنِي الْأَشْعَثُ بْنُ جَابِرٍ جَدُّ نَصْرِ بْنِ عَلِيٍّ

2867 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Altmış sene erkek ve kadın Allah’a itaatle çalışıp çabalamalarından sonra kendilerine ölüm gelir. Bunun üzerine vasiyette (vârisleri) zarara uğratırlarsa onlara ateş vacip olur.”

Râvî dedi ki: Ebû Hüreyre bana (Nisa suresinin 12. ayetinin) şurasından mealen “...vasiyet ettiği vasiyetten ve borçtan sonra vasiyette zarar verici olmamalıdır” bölümünden “...bu en büyük bir kurtuluştur,” mealindeki 13. ayeti sonuna kadar okudu. [\[576\]](#)

4 - VASIYETLERDE VASÎLİK GÖREVİ ALANIN DURUMU

۳۸۶۸- عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

يَا أَبَا ذَرٍّ، إِنِّي أَرْأُكَ ضَعِيفًا وَإِنِّي أَحِبُّ لَكَ مَا أَحِبُّ لِنَفْسِي، فَلَا تَأْمُرُنِي

عَلَى الْيَتِيمِ وَلَا تُوَلِّينِي مَالَ يَتِيمٍ

2868 - Ebû Zer radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bana; “Ya Ebû Zer, ben seni zayıf görüyorum, ben kendi nefsim için sevdiğimi senin için de severim. İki kişi üzerine bile olsa amir olma, yetim malına mütevellî de olma” buyurdu. [\[577\]](#)

5 - ANNE, BABAYA VE AKRABALARA VASİYETİN NESH EDİLDİĞİ

۴۸۶۹- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ «إِنَّ تَرَكُ خَيْرًا الْوَصِيَّةَ لِلزَّالِمِينَ وَالْأَقْرَبِينَ»

فَكَانَتِ الْوَصِيَّةُ كَذَلِكَ حَتَّى نَسَخَهَا آيَةُ الْمِيرَاثِ

2869 - İbn-i Abbas radiyallahu anh’dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Cenab-ı Allah, “Sizden biriniz ölüm gelip çattığı vakit eğer mal bırakacaksa, anaya, babaya, yakın akrabaya meşrû bir surette vasiyette

bulunmak, takva sahipleri üzerine bir hak olarak farz kılındı” buyurdu. (Bakara suresi, 180) Vasiyet böylece (farz kılınmıştı.) Bu ayeti (Nisa suresinin 11-12) miras ayeti neshetti.

6 - VARİSE VASIYET ETMEK

۲۸۷۰- أَبَا أُمَامَةَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ:

إِنَّ اللَّهَ قَدْ أَعْطَى كُلَّ ذِي حَقٍّ حَقَّهُ فَلَا وَصِيَّةَ لِرِثَةٍ

2870 - Ebû Ümâme radiyallahu anh diyor ki, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’i şöyle buyururken işittim:

“Allah Teâlâ hazretleri (vârislerden) her hak sahibine hakkını (Kur’an’da bildirdi) verdi. (Bundan böyle) vârislere vasiyet yoktur.”^[578]

İZAH

Miras ayeti gelmeden önce akrabalara vasiyet vacipti. Miras ayeti geldikten sonra akrabaya vasiyetin hükmü ortadan kalkmıştır. Her vâris hisselerini alır o kadar.

7 - KİŞİNİN KENDİ YİYECEĞİNİ YETİMİN YİYECEĞİNE KARIŞTIRMASI

۲۸۷۱- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ:

لَمَّا أُنْزِلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ «وَلَا تَقْرُبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ»

وَ «إِنَّ الْيَتِيمَ يُكَلِّمُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَى ظُلْمًا» الْآيَةَ انْطَلَقَ مَنْ كَانَ جُنْدَهُ

يَتِيمٌ فَعَزَلَ طَعَامَهُ مِنْ طَعَامِهِ وَشَرَابَهُ مِنْ شَرَابِهِ فَجَعَلَ يَفْضُلُ مِنْ طَعَامِهِ

لِيُخْبِشَ لَهُ حَتَّى يَأْكُلَهُ أَوْ يَفْسُدَ فَأَشْفَدُ ذَلِكَ عَلَيْهِمْ فَذَكَرُوا ذَلِكَ لِرَسُولِ

اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ «وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْيَتَامَى

قُلْ إِصْلَاحٌ لَهُمْ خَيْرٌ وَإِنْ تُخَالِطُوهُمْ فَلْيَخَافُواكُمْ» فَخَالَطُوا طَعَامَهُمْ

يُطْعَمُونَ وَيَسْرَبُونَ بِمَبَازِئِهِمْ

2871 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Aziz ve Celil olan Allah (En'âm suresinin 152) “Yetimlerin malına, rüşdüne erinceye kadar, en güzelinden olanından başka bir suretle yaklaşmayın.” Ve (Nisâ suresinin 10. ayeti) “Yetimlerin mallarını haksız ve haram olarak yiyenler karınlarına ancak bir ateş yemiş olurlar. Onlar çılgın bir ateşe gireceklerdir” âyetlerini indirince yanında yetim bulunanlar hazreti Peygamberin huzurundan ayrıлып yetimlerin yemeğini kendi yemeğinden, onların içeceğini kendi içeceğinden ayırdılar.

(Bu sefer de yetimin sofrasındaki) yemeğinden (biraz yemek) artmaya başladı. Sonra yetim o yemeği yiyor ya da bu yemek bozuluyordu. Bu ise onlara ağır gelmeye başladı. Bu durumu Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e arz ettiler. Bunun üzerine Aziz ve Celil olan Allah, “Sana yetimlerden soruyorlar de ki: Onları ıslah, onlar için daha hayırlıdır. Eğer onları yemeklerinize karıştırırsanız onlar sizin kardeşlerinizdirler.” mealindeki Bakara suresi 220. ayeti indi. Bunun üzerine yemeklerini yemeklerine, içeceklerini içeceklerine karıştırdılar. [579]

8 - VELÎSİNİN YETİM MALINDAN ALMASI UYGUN OLAN MİKTAR

٢٨٧٢- عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِنِّي فَقِيرٌ لَيْسَ لِي شَيْءٌ وَلِي يَتِيمٌ قَالَ،

فَقَالَ: كُلْ مِنْ عَالِي يَتِيمِكَ غَيْرَ مُنْسَرِفٍ وَلَا مُتَبَادِرٍ وَلَا مُتَأَثِّلٍ

2872 - Amr bin Şuayb'ın dedesinden rivâyet edildiğine göre:

Bir adam Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi. Ben fakir bir kimseyim, benim bir şeyim yoktur, benim bir de yetimim var, dedi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Yetimin malından israfa kaçmadan (onu yetim bulûğa ermeden) bitirmeye acele etmeksizin, ondan servet tutmaksızın (çalışman karşılığında) ye,” buyurdu. [580]

9 - YETİMLİK NE ZAMAN SONA ERER

٢٨٧٣- قَالَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ: خَفِضْتُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَتَمَّ بَعْدَ الْخِتَامِ وَلَا ضَمَاتٍ يَوْمَ إِلَى الْإِنِّ

2873 - Ali bin Ebû Talip radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den şunu ezberledim: “Bulûğ alameti olan ihtilamdan sonra yetimlik yoktur. Gece-gündüz sükût etmek de yoktur,” buyurdu.

İZAH

Yetimliğin hükmü, bulûğa erince biter. Yetim çocuk bulûğdan sonra alıp satmaya, malında tasarruf etmeye kendisini evlendirmeye hak kazanır. Kızın evlendirilmesinde kendisinden izin istenir. İslam'da sükût orucu yoktur. Hayırlı olan söz konuşulur. Cahiliyet devrinde sükût orucu vardı. Bir gün hiç konuşmazlar. Bunu ibadet kabul ederlerdi.

10 - YETİM MALI YEMENİN ŞİDDETLERİNE EDİLMESİ

٢٨٧٤- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

اجْتَنِبُوا السَّبْعَ الْمُفْسِدَاتِ، قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا هُنَّ؟ قَالَ: الْفِرْقَةُ بِاللَّهِ

وَالسَّحَرُ وَقَتْلُ النَّفْسِ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَكْلُ الرِّبَا وَأَكْلُ مَالِ

الْيَتِيمِ وَالْتَوَلَّى يَوْمَ الرَّخِيفِ وَقَذْفُ الْمُحْصَنَاتِ الْعَاقِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ

2874 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: “Helak edici olan yedi şeyden sakınınız,” buyurdu.

“O yedi şey nedir? Ya Rasûlallah” denildi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Allah’a ortak koşmak, sihir yapmak (ve yaptırmak), Allah’ın öldürülmesini haram kıldığı insanı öldürmek (Kıyas ve recim gibi) haklı öldürülen müstesna. Faiz yemek, yetim malı yemek, düşmanla karşı karşıya geldiği gün harpten kaçmak, namuslu mü’min kadınlara iftirada bulunmak,” cevabını verdi. [\[581\]](#)

۲۸۷۵- عَنْ عُثَيْبِ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ خَلَّفَهُ وَكَانَتْ لَهُ صُحْبَةٌ أَنَّ

رَجُلًا سَأَلَهُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا الْكَبَائِرُ فَقَالَ: هُنَّ تِسْعٌ قَدْ ذَكَرَ مَغْنَمَةٌ

زَادَ وَعُقُوفُ الْوَالِدَيْنِ الْمُسْلِمَيْنِ وَاسْتِغْلَالُ الْبَيْتِ الْحَرَامِ وَتَلْبَسُكُمْ أَخِيَّةٌ

وَأَمْوَئَاتٌ

2875 - Ubeyd bin Umeyr aynı zamanda sahabi olan babasının kendisine şöyle dediğini söyledi. Bir adam Rasûlullah’a “Ya Rasûlullah, büyük günahlar nelerdir?” diye sordu. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Onlar dokuz tanedir,” cevabını verdi. Râvî geçen hadisin manasını zikretti. Orada şu cümle ziyadedir. “Müslüman olan anne ve babanın hakkına riayet etmemek, hayatta ve ölümden kible olan Beyti Haram’a (Kabe’ye) saygısızlık yapmak.”

İZAH

Büyük günahlar pek çoktur. Allah’ımızın azapla tehdit ettiği yasaklar büyük günahlar içerisine girer. Büyük günahların dokuz veya yedi şeklinde bildirilmesi bunların en önde gelmesindendir. Yoksa bunlardan başka da büyük günahlar vardır.

11 - CENAZENİN KEFENİ BIRAKTIĞI MALINDAN KARŞILANIR

٢٨٧٦- عَنْ حَبَّابٍ قَالَ: مُصَنَّبُ بْنُ عُتَيْبٍ قُتِلَ يَوْمَ أُحُدٍ وَلَمْ تَكُنْ

لَهُ إِلَّا نَعْمَةٌ كُنَّا إِذَا هَطَلْنَا بِهَا رَأْسَهُ خَرَجَتْ رِجْلَاهُ وَإِذَا هَطَلْنَا رِجْلَيْهِ

خَرَجَ رَأْسُهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَطُّوا بِهَا رَأْسَهُ

وَاجْعَلُوا عَلَى رِجْلَيْهِ مِنَ الْإِذْخِرِ

2876 - Habbab radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Mus'ab bin Umeyr, Uhud (harbi) günü şehit edilmişti. Onun alacalı yün cübbesinden başka bir şeyi yoktu. Onunla başını örttüğümüzde ayakları dışarıda kalıyor, ayaklarını örttüğümüzde başı açık kalıyordu.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Cübbesiyle başını sarın, ayaklarına da ızhır otu örtün” buyurdu. [\[582\]](#)

İZAH

Bu hadis-i şerif kefenin ölünün malının tamamından yapılacağına delildir. Çünkü: Mus'ab bin Umeyr'in malının hepsi bir cübbeden ibaretti. Vârislere bir şey bırakılmaksızın hepsi kefen olarak kullanılmıştır.

Nemîre: Kaplan derisi gibi alacalı bir kaftan, cübbeye denir.

12 - HİBE ETTİĞİ MAL KENDİSİNE VASİYET EDİLEN YAHUT ONA VARİS OLAN KİMSE

٢٨٧٧- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ بُرَيْدَةَ أَنَّ امْرَأَةً أَمَتْ رَسُولَ

اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ كُنْتُ نَصَدَقْتُ عَلَى أُمِّي بِوَلِيدَةٍ وَإِنَّهَا

مَاتَتْ وَتَرَكْتُ بِلَكَ الْوَلِيدَةَ قَالَ: قَدْ رَجِبَ أَجْرُكِ وَرَجَعْتَ إِلَيْكَ فِي

الْجِزَاةِ قَالَتْ وَإِنَّهَا مَاتَتْ وَعَلَيْهَا صَوْمٌ شَهْرٍ أَفْتَجِزِي أَوْ يَقْضِي عَنْهَا

أَنْ أَصُومَ عَنْهَا؟ قَالَ: نَعَمْ قَالَتْ: وَإِنَّهَا لَمْ تَحُجْ أَفْتَجِزِي أَوْ يَقْضِي عَنْهَا

أَنْ أَحْجِ عَنْهَا؟ قَالَ: نَعَمْ

2877 - Abdullah bin Büreyde'nin babası Büreyde radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e bir kadın geldi. "Ben anneme bir cariyeye tasadduk etmiştim annem vefat etti. O, cariyesini bana (miras) bıraktı," dedi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Sen (hîbenle) sevaba hak kazandın, cariyeye de miras yoluyla sana döndü," buyurdu.

Kadın, "annem üzerinde bir ay oruç borcu ile öldü. Benim onun namına oruç tutmam, onun yerine kâfi gelir mi? Veya onun borcunu öder mi?" dedi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Evet," buyurdu. Kadın: "Annem hac yapmadı, benim onun namına hac yapmam onun namına kâfi gelir mi? veya onun borcunu kaza eder mi? dedi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Evet," cevabını verdi. [\[583\]](#)

13 - MALINI VAKFEDEN KİMSE HAKKINDA

٢٨٧٨- عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: أَصَابَ عُمَرُ أَرْضًا بِخَيْبَرَ فَأَتَى النَّبِيَّ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ أَصَبْتَ أَرْضًا لَمْ أَصِبْ مَالًا قَطُّ أَنْفَسَ

جَنْدِي مِنْهُ فَكَيْفَ تَأْمُرُنِي بِهِ؟ قَالَ إِنْ شِئْتَ خَبَسْتَ أَصْلَهَا وَتَصَدَّقْتَ

بِهَا، فَتَصَدَّقَ بِهَا عُمَرُ أَنَّهُ لَا يَبَاغُ أَصْلُهَا وَلَا يُوهَبُ وَلَا يُورَثُ لِلْفُقَرَاءِ

وَالْفُرْجَى وَالزُّقَابِ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَزَادَ عَنْ بَشِيرٍ وَالضَّعِيفِ،

ثُمَّ اتَّفَقُوا لَا جُنَاحَ عَلَى مَنْ وَلِيَهَا أَنْ يَأْكُلَ مِنْهَا بِالْمَعْرُوفِ وَيُطْعِمَ

صَدِيقًا غَيْرَ مُتَمَوِّلٍ فِيهِ زَادَ عَنْ بَشِيرٍ قَالَ وَقَالَ مُحَمَّدٌ غَيْرَ مُتَأَيِّلٍ مَالًا

2878 - İbn-i Ömer radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Ömer radiyallahu anh'ın eline Hayber'den bir arazi geçti.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi ve, ya Rasûlallah, ben bir tarla elde ettim. Bence şimdiye kadar ondan daha kıymetli bir mal elime geçmedi, o tarla hakkında bana nasıl davranmamı emredersin? dedi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Eğer istersen aslını alakorsun (vakfedersin) gelirini tasaddukta bulunursun,” buyurdu.

Bunun üzerine Ömer radiyallahu anh, aslı satılmamak, hîbe edilmemek, miras olarak taksim edilmemek (şartı ile vakfedip) fakirlere, yakınlara kölelere, Allah yolunda harbe gidenlere, yolculara tasadduk etti. Bişir'in rivâyetinde, “Zayıflara tasadduk etti,” ziyadesi var.

Sonra râvîler ittifak ettiler. “Bu tarlaya mütevellî olanın, ondan belli bir miktar yemesinde vebal yoktur. Ondandır bir dostuna yedirebilir. Oraya sahip olamaz. Bişir'in rivâyetinde ziyade olup Muhammed İbn-i Sirin dedi ki: Ondandır sermaye de biriktiremez.”^[584]

٢٨٧٩- عَنْ بَحْتِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ صَدَقَةَ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ
الله عَنْهُ قَالَ تَسَحَّطَهَا لِي عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ
بْنِ الْخَطَّابِ بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ هَذَا مَا كَتَبَ عَبْدُ اللهِ عُمَرُ فِي
تُعْمِيقِ قَقْعٍ مِنْ خَيْرِهِ نَحْوَ حَدِيثِ نَافِعٍ قَالَ غَيْرَ مُتَأَثِّلٍ عَالَا قَمَا عَقَا عَنْهُ
مِنْ ثَمَرِهِ فَهُوَ لِلسَّائِلِ وَالْمَحْزُومِ، قَالَ وَسَأَلَ الْقِصَّةَ قَالَ وَإِنْ شَاءَ وَلِيُّ
تُعْمِيقٍ اشْتَرَى مِنْ ثَمَرِهِ زَقِيقًا لِعَمَلِهِ، وَكَتَبَ مُعْتَبِقِيَّتٍ وَشَهِدَ عَبْدُ اللهِ بِنِ
الْأَزْمِ بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ هَذَا مَا أَوْصَى بِهِ عَبْدُ اللهِ عُمَرُ أَمِيرَ
الْمُؤْمِنِينَ إِنْ حَدَثَ بِهِ حَدَثٌ أَنْ تُنَمَّأَ وَصِرْمَةً بِنِ الْأَكْوَعِ وَالْعَبْدِ الَّذِي
بِهِ وَالْجَانَّةُ سَهْمِ الَّذِي بِخَيْرِ زَقِيقَهُ الَّذِي فِيهِ وَالْجَانَّةُ الَّذِي أَطْعَمَهُ

بِسْمِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالنَّوَائِي تِلْكَ حَقِصَةُ مَا عَاشَتْ ثُمَّ يَلِيهِ

ذُو النَّوَائِي مِنْ أَهْلِهَا أَنْ لَا يُبَاعَ وَلَا يُشْتَرَى يُتَوَقَّعُ خَيْثُ رَأَى مِنَ الشَّيْءِ

وَالْمَحْزُومِ وَذَوِي الْقَرْبَى وَلَا خَرَجَ عَلَى مَنْ وَلِيَهُ إِنْ أَكَلَ أَوْ أَكَلَ أَوْ

اشْتَرَى رَقِيقًا مِنْهُ

2879 - Yahya bin Saîd radiyallahu anh:

Ömer b. Hattab radiyallahu anh'ın vakfından (bahsederken) dedi ki: Hazreti Ömer'in tasadduk ettiği (vakfiyesinin metnini) bana Hazreti Ömer'in oğlu Abdullah'ın oğlu, Abdulhamid yazdı. (Metin şöyle idi)

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla başlarım. Şu yazı Allah'ın kulu Ömer'in Semga (mevkiindeki tarlanın) vakfı hakkındaki yazılı vakfiyesidir” deyip Nafi'nin bir evvel geçen rivâyetinin benzerini kıssa etti.

Yahya dedi ki: Onda servet biriktirmeksizin (yiyebilir.) Mütevellînin yemesinden artan meyvesi dilenciler ve mahrumlar içindir. Kıssayı olduğu gibi anlattı ve şöyle devam etti.

Ömer vakfiyede dedi ki: “Eğer Semga mevkiindeki vakfiyemin mütevellîsi isterse, orada çalıştırmak için onun meyvesiyle köle alabilir,” Muaykib yazdı. Abdullah bin Erkam şahit oldu.

(Birinci vakfiye burada sona erdi. İkinci vakfiye şöyle idi.) Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla başlarım. Şu belge Allah'ın kulu, mü'minlerin Emirî Ömer'in vasiyetnamesidir. Eğer Ömer vefat ederse, Semga'daki tarlası, Sırma bin Ekva kısmı ve orada çalışan köle Hayber'de yüz Sehimlik arazim ve orada çalışan köle ve Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in vadi (el-Kurada) yemek için Ömer'e verdiği yüz (vesaklık bahçe vakıftır.) Sağ kaldığı müddet onlara (kızım) Hafsa Mütevellî olur, ondan sonra onun ehlinden aklı başında birisi mütevellî olur. Satılamaz, satın alınamaz, mütevellî onu sâil, mahrum ve yakınlarından münasip gördüğü yere dağıtabilir, ona mütevellî olan ondan yer veya yedirebilir. Orada çalıştırmak için onun meyvesiyle köle satın alırsa ona bir güçlük yoktur.”^[585]

14 - ÖLÜ NAMINA SADAKA VERMEK

٢٨٨٠- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ:

إِذَا مَاتَ الْإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ إِلَّا مِنْ ثَلَاثَةٍ أَشْيَاءَ مِنْ صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ

أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ

2880 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “İnsan öldüğü vakit amelleri de kesilir. Ancak üç şey müstesnâ: Sadaka-i câriye, kendisiye menfaatlenilen ilim veya kendisine dua eden evlat.”^[586]

15 - VASIYET ETMEDEN ÖLEN KİMSE NAMINA SADAKA VERİLEBİLİR Mİ?

٢٨٨١- عَنْ عَائِشَةَ، أَنَّ امْرَأَةً قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنْ أَبِي تَلَيْتُتْ

نَفْسَهَا وَلَوْلَا ذَلِكَ لَتَصَدَّقْتُ وَأَعْطَيْتُ أَتَيْجِزِي أَنْ أَتَصَدَّقَ عَنْهَا؟ فَقَالَ

النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَعَمْ، فَتَصَدَّقِي عَنْهَا

2881 - Aişe radiyallahu anha'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Bir kadın, ya Rasûlallah, annem ânîden öldü. Eğer öyle olmasa idi, tasaddukta bulunur (fakirlere bir şeyler) verirdi. Ben onun namına tasaddukta bulunsam annem ondan mükâfat alabilir mi?” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Evet, onun namına tasaddukta bulun,” buyurdu.^[587]

٢٨٨٢- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَجُلًا قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنْ أَبِي تَوَيْتُ

أَنْفُسَهَا إِنْ تَصَدَّقْتُ عَنْهَا؟ فَقَالَ نَعَمْ قَالَ فَإِنْ لِي مَخْرُفًا وَإِنِّي أَشْهَدُكَ

أَنِّي قَدْ تَصَدَّقْتُ بِهِ عَنْهَا

2882 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edilmiştir:

Bir zat, “Ya Rasûlallah, annem vefat etti. Onun namına ben tasaddukta bulunursam anneme menfaati olur mu?” dedi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Evet, menfaati olur,” buyurdu.

O zat, “Benim meyveli bir bahçem var, seni şahit tutuyorum ki, bahçeyi annem namına tasadduk edeceğim,” dedi. [\[588\]](#)

16 - VELÎSİ MÜSLÜMAN OLAN HARBÎNİN VASIYETİ

٢٨٨٢- عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ أَنَّ الْعَاصِمَ بْنَ وَائِلٍ

أَوْضَى أَنْ يُعْتِقَ عَنْهُ مِائَةَ رَقَبَةٍ فَأَعْتَقَ ابْنُهُ هِشَامُ خَمْسِينَ رَقَبَةً فَأَرَادَ ابْنُهُ

عَمْرُو أَنْ يُعْتِقَ عَنْهُ الْخَمْسِينَ الْبَاقِيَةَ فَقَالَ حَتَّى أَشْأَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ

أَبِي أَوْضَى بِعَتَقِ مِائَةِ رَقَبَةٍ وَإِنْ هِشَامًا أَعْتَقَ عَنْهُ خَمْسِينَ وَبَقِيَتْ عَلَيْهِ

خَمْسُونَ رَقَبَةً أَفَأَعْتِقُ عَنْهُ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّهُ لَوْ

كَانَ مُسْلِمًا فَأَعْتَقْتُمْ عَنْهُ أَوْ تَصَدَّقْتُمْ عَنْهُ أَوْ حَبَسْتُمْ عَنْهُ بَلَّغَهُ ذَلِكَ

2883 - Amr bin Şuayb'ın dedesinden rivâyet edildiğine göre:

Âs İbn-i Vâil kendisi namına yüz köle azad edilmesini vasiyet etti. Oğlu Hişam elli köle azat etti, diğer oğlu Amr da geri kalan elli köleyi azat etmek istedi. (Kendi kendine) Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e bir sorayım dedi. Bunun üzerine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi. Ya Rasûlallah, babam yüz köle azat edilmesini vasiyet etmişti. (Kardeşim) Hişam onun namına elli köle azat etti. Üzerinde elli köle bâkî kaldı. Ben onun namına azat edeyim mi?” dedi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Eğer babanız müslüman olsaydı, onun namına köle azat ederdiniz veya onun namına sadaka verirdiniz veya onun namına hac ederdiniz. O, ona yetişirdi,” buyurdu.

İZAH

Âs İbn-i Vâil kendisi müslüman değildi. Onun için müslüman olan çocuklarının onun namına köle azat etmeleri bir fayda sağlamayacağından “babanız müslüman olsaydı sizin ikramınız ona fayda verirdi. Müslüman olmadığı için sizin ikramınız ona bir fayda vermez” buyurdu.

17 - BORÇLU OLARAK ÖLEN KİMSENİN DURUMU

٢٨٨٤ - عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّهُ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَاهُ تَوَقَّعَ وَفَرَكَ عَلَيْهِ

ثَلَاثِينَ وَمِائَةً لِرَجُلٍ مِنْ يَهُودَ قَامَتْ عَلَيْهِ جَابِرُ فَأَبَى فَكَلَّمَ جَابِرُ النَّبِيَّ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ يَشْفَعَ لَهُ إِلَيْهِ فَبَجَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ وَكَلَّمَ الْيَهُودِيَّ لِيَأْخُذَ ثَمَرَ نَخْلِهِ بِالْيَدِ لَهُ عَلَيْهِ فَأَبَى عَلَيْهِ وَكَلَّمَهُ

رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ يَنْخِزَهُ فَأَبَى وَنَاقَ الْحَدِيثَ

2884 - Câbir bin Abdullah radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Onun babası, Yahudilerden bir adama otuz vesak borç bırakarak öldü.

Câbir, onun biraz mühlet vermesini istedi. Yahudi vermedi. Câbir, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e kendisi için Yahudiye şefaatte bulunmasını söyledi. Bunun üzerine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Yahudi'ye, “Onun üzerinde olan alacağına karşılık, Câbir'in hurma bahçesinin meyvesini almasını,” söyledi. Yahudi kabul etmedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, biraz mühlet verip beklemesini söyledi. Onu da kabul etmedi. Râvî bu hadisin tamamını sonuna kadar nakletmiştir. [\[589\]](#)

[573]. Buhari, K. Vesâyâ, Babu-l-vesâyâ, n. 2/4; Müslim, K. Vasiye, n. 1627; İbn-i Mace, K. Vesâyâ, Babu'l-Hassı ala-l-vasiyye, n. 2699; Tirmizî, K. Cenâiz, b. hâssı ala-l-Vasiyye, n. 974, K. Vesâyâ, n. 2119; Neseî, K. Vesâyâ, Babu-l-kerahiyeti fi te'hiri-l-vasiyye, n. 3702, Muvatta, K. Vasiyye, Babu-l-emri bi-l-vasiyye; Dârimî, K. Vesâyâ, Babu men ıstehabbe-l-vasiyye, n. 3179, Müsned, 2/4-10-34-50-57-80-113

[574]. Buhari, K. Vesâyâ, Babu en yetruke, n. 3/4, K. Cenâiz, Babu reyi-n-Nebiyyi sallallahu aleyhi ve sellem, n. 102/2, K. Menâkıb-ıl-ensar-Nafakât-Merdâ-Deavât-Ferâiz; Müslim, K. Vasiye, Babu-l-vasiyyeti bi-s-sülûsi, n. 1628; Tirmizî, K. Vesâyâ, Babu-l-Vasiyyeti bi-s-sülûsi, n. 2117; Neseî, K. Vesâyâ, Babu-l-Vasiyyeti bi-s-sülûsi, n. 3656; İbn-i Mace, K. Vesâyâ, Babu-l-vasiyyeti fi-s-sülûsi, Muvatta, K. Vasiye, Babu-l-vasiyyeti fi-s-sülûsi

[575]. Müsned, 2/231 - 250 - 415 - 447, K. Zekat, Babu eyyi sadakatin efdalü, n. 137/5; Buhari, K. Zekat, babu-s-sadakati inde-l-mevti, n. 5/4; Müslim, K. Zekat, babu fedalu-s-sadaka, n. 1032; Neseî, K. Vesâyâ, Babu-l-kerahiyeti fi te'hiri, n. 3641

[576]. Tirmizî, K. Vesâyâ, Babu-d-dırârı fi-l-vasiyye, n. 2118; İbn-i Mace, K. Vesâyâ, Babu-l-hayfi fi-l-vasiyye, n. 2704

[577]. Müslim, K. İmâret, Babu kerahati-l-imaret bi ğayri zaruret, n. 1825; Neseî, K. Vesâyâ, Babu-n-nehyi ani-l-velâyeti, n. 3697

[578]. Tirmizî, K. Vesâyâ, Babu lâ vasiyete li vârisin, n. 2121; İbn-i Mace, K. Vesâyâ, Babu lâ vasiyete li vârisin, n. 2713; Neseî, K. Vesâyâ, Babu lâ vasiyyete li vârisin, n. 3673

[579]. Neseî, K. Vesâyâ, Babu mâ li-l-vasiyyi min mâli-l-yetîmi, n. 3699

[580]. Neseî, K. Vesâyâ, Babu mâ li-l-vasiyyi min mâli-l-yetîmi, n. 3698; İbn-i Mace, K. Vesâyâ Babu fi kavlihî (vemen kane fakiran...) n. 2718

[581]. Buhari, K. Muhâribîn, Babu remyi-l-muhâsanât, n. 217/8, K. Tıp, babu-ş-şirki ve-s-sihri-, n. 177/7, K. Vesâyâ, Babu kavllillahi teala (innellezîne ye'külüne...) n. 12/4; Müslim, K. İman, n. 144; Neseî, Vesâyâ, Babu ictinâbı ekli mali-l-yetîmi, n. 3701

[582]. Buhari K. Cenâiz - Menakıb - Meğâzî - Rikak; Neseî, K. Cenâiz, Babu-l-kamîsi fi-l-kefeni, n. 1904, Müsned: 109/5; Müslim, K. Cenâiz, n. 46; Tirmizî, K. Menakıb, n. 3852

[583]. Müslim, K. Savm, Babu kazâi-s-sıyâmi, n. 1149; İbn-i Mace, K. Savm, Tirmizî, K. Hac, n. 929

[584]. Buhari, K. Şurût - K. Vesâyâ - K. İman; Müslim, K. Vasiye, n. 15; Tirmizî, K. Ahkam, n. 1375; Neseî, K. İhbas, Babu keyfe yü'ktebu-l-habs, n. 3621; İbn-i Mace, K. Sadekat, Babu men vekafe, n. 2396, Müsned, 2/11 - 12

[585]. Buhari, K. Vesâyâ, Babu vemâ li-l-vasiyyi en ya'mele fî mâli-l-yetîm, n. 11/4

[586]. K. Vasiyye, Babu ma yelhaku-l-insane mines-sevabi, n. 1631; Neseî, K. Vesâyâ, Babu fazlı-s-sadakati ani-l-meyyiti, n. 3681; Tirmizî, K. Ahkam, Babu fi-l-vakfî, n. 1376

[587]. Neseî, K. Vesâyâ, Babu izâ mâte-l-füc'eh, n. 3679; İbn-i Mace, K. Vesâyâ, Babu-d-deyni kalbe-l-vasiyye, n. 2717; Buhari, K. Vesâyâ, Babu mâ yestehıbbu li men yeteveffa, n. 12/4

[588]. Buhari, K. Vesâyâ, Babu mâ yestehıbbu limen teveffâ, n. 10/4; Neseî, K. Vesâyâ, Babu fazl'ı-s-sadakati ale-l-meyyiti, n. 3685; Tirmizî, K. Zekât, Babu-s-sadakati ani-l-meyyiti, n. 669

[589]. Buhari, K. Vesâyâ, Babu kazâi-l-vasiyyi, n. 16/4; Neseî, K. Vesâyâ Babu-l-vasiyyi bi-s-sülesi, n. 3666; İbn-i Mâce, K. Sadakat, Babu edâi-d-deyni ani-l-meyyiti, n. 2434

[573]. Buhari, K. Vesâyâ, Babu-l-vesâyâ, n. 2/4; Müslim, K. Vasiye, n. 1627; İbn-i Mace, K. Vesâyâ, Babu'l-Hassı ala-l-vasiyye, n. 2699; Tirmizî, K. Cenâiz, b. hâssı ala-l-Vasıyye, n. 974, K. Vesâyâ, n. 2119; Neseî, K. Vesâyâ, Babu-l-kerahiyeti fî te'hiri-l-vasıyye, n. 3702, Muvatta, K. Vasiyye, Babu-l-emri bi-l-vasıyye; Dârimî, K. Vesâyâ, Babu men ıstehabbe-l-vasiyye, n. 3179, Müsned, 2/4-10-34-50-57-80-113

[574]. Buhari, K. Vesâyâ, Babu en yetruke, n. 3/4, K. Cenâiz, Babu reyi-n-Nebiyyi sallallahu aleyhi ve sellem, n. 102/2, K. Menâkıb-ıl-ensar-Nafakât-Merdâ-Deavât-Ferâiz; Müslim, K. Vasiye, Babu-l-vasiyyeti bi-s-sülûsi, n. 1628; Tirmizî, K. Vesâyâ, Babu-l-Vasiyyeti bi-s-sülûsi, n. 2117; Neseî, K. Vesâyâ, Babu-l-Vasiyyeti bi-s-sülûsi, n. 3656; İbn-i Mace, K. Vesâyâ, Babu-l-vasiyyeti fi-s-sülûsi, Muvatta, K. Vasiye, Babu-l-vasiyyeti fi-s-sülûsi

[575]. Müsned, 2/231 - 250 - 415 - 447, K. Zekat, Babu eyyi sadakatin efdalü, n. 137/5; Buhari, K. Zekat, babu-s-sadakati inde-l-mevti, n. 5/4; Müslim, K. Zekat, babu fedalu-s-sadaka, n. 1032; Neseî, K. Vesâyâ, Babu-l-kerahiyeti fi te'hiri, n. 3641

[576]. Tirmizî, K. Vesâyâ, Babu-d-dırârı fi-l-vasiyye, n. 2118; İbn-i Mace, K. Vesâyâ, Babu-l-hayfi fi-l-vasiyye, n. 2704

[577]. Müslim, K. İmâret, Babu kerahati-l-imaret bi ğayri zaruret, n. 1825; Neseî, K. Vesâyâ, Babu-n-nehyi ani-l-velâyeti, n. 3697

[578]. Tirmizî, K. Vesâyâ, Babu lâ vasiyete li vârisin, n. 2121; İbn-i Mace, K. Vesâyâ, Babu lâ vasiyete li vârisin, n. 2713; Neseî, K. Vesâyâ, Babu lâ vasiyyete li vârisin, n. 3673

[579]. Neseî, K. Vesâyâ, Babu mâ li-l-vasiyyi min mâli-l-yetîmi, n. 3699

[580]. Neseî, K. Vesâyâ, Babu mâ li-l-vasiyyi min mâli-l-yetimi, n. 3698; İbn-i Mace, K. Vesâyâ Babu fi kavlihî (vemen kane fakiran...) n. 2718

[581]. Buhari, K. Muhâribîn, Babu remyi-l-muhâsanât, n. 217/8, K. Tıp, babu-ş-şirki ve-s-sihri-, n. 177/7, K. Vesâyâ, Babu kavllillahi teala (innellezîne ye'külüne...) n. 12/4; Müslim, K. İman, n. 144; Neseî, Vesâyâ, Babu ictinâbı ekli mali-l-yetîmi, n. 3701

[582]. Buhari K. Cenâiz - Menakıb - Meğâzî - Rikak; Neseî, K. Cenâiz, Babu-l-kamîsi fi-l-kefeni, n. 1904, Müsned: 109/5; Müslim, K. Cenâiz, n. 46; Tirmizî, K. Menakıb, n. 3852

[583]. Müslim, K. Savm, Babu kazâi-s-sıyâmi, n. 1149; İbn-i Mace, K. Savm, Tirmizî, K. Hac, n. 929

[584]. Buhari, K. Şurût - K. Vesâyâ - K. İman; Müslim, K. Vasiye, n. 15; Tirmizî, K. Ahkam, n. 1375; Neseî, K. İhbas, Babu keyfe yû'ktebu-l-habs, n. 3621; İbn-i Mace, K. Sadekat, Babu men vekafe, n. 2396, Müsned, 2/11 - 12

[585]. Buhari, K. Vesâyâ, Babu vemâ li-l-vasiyyi en ya'mele fî mâli-l-yetîm, n. 11/4

[586]. K. Vasiyye, Babu ma yelhaku-l-insane mines-sevabi, n. 1631; Neseî, K. Vesâyâ, Babu fazlî-s-sadakati ani-l-meyyiti, n. 3681; Tirmizî, K. Ahkam, Babu fî-l-vakfî, n. 1376

[587]. Neseî, K. Vesâyâ, Babu izâ mâte-l-füc'eh, n. 3679; İbn-i Mace, K. Vesâyâ, Babu-d-deyni kalbe-l-vasiyye, n. 2717; Buhari, K. Vesâyâ, Babu mâ yestehıbbu li men yeteveffa, n. 12/4

[588]. Buhari, K. Vesâyâ, Babu mâ yestehıbbu limen teveffâ, n. 10/4; Neseî, K. Vesâyâ, Babu fazl'ı-s-sadakati ale-l-meyyiti, n. 3685; Tirmizî, K. Zekât, Babu-s-sadakati ani-l-meyyiti, n. 669

[589]. Buhari, K. Vesâyâ, Babu kazâi-l-vasiyyi, n. 16/4; Neseî, K. Vesâyâ Babu-l-vasiyyi bi-s-sülesi, n. 3666; İbn-i Mâce, K. Sadakat, Babu edâi-d-deyni ani-l-meyyiti, n. 2434

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Vasiyet edecek bir şey olup da üzerinden iki gece geçen bir müslümanın hakkı, ancak vasiyetinin yazılı olarak yanında bulunmasıdır” buyurdu.^[573]

Rasûlullah, Mekke’de ölmesinden dolayı ona çok üzüldü.”^[574]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Sen sıhhatli, mala düşkün, malın elinde kalmasından hoşlanıp fakirlikten korktuğun zaman tasadduk etmen daha sevaplıdır. Sakın ruhun boğazına gelip malımın şu kadarı falana, şu kadarı falana diye vasiyet edeceğin zamana kadar bırakma, halbuki o malın falan vârisinin olmuştur,” buyurdu.^[575]

Râvî dedi ki: Ebû Hüreyre bana (Nisa suresinin 12. ayetinin) şurasından mealen “...vasiyet ettiği vasiyetten ve borçtan sonra vasiyette zarar verici

olmamalıdır” bölümünden “...bu en büyük bir kurtuluştur,” mealindeki 13. ayeti sonuna kadar okudu.^[576]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bana; “Ya Ebû Zer, ben seni zayıf görüyorum, ben kendi nefsim için sevdiğimi senin için de severim. İki kişi üzerine bile olsa amir olma, yetim malına mütevellî de olma” buyurdu.^[577]

“Allah Teâlâ hazretleri (vârislerden) her hak sahibine hakkını (Kur’an’da bildirdi) verdi. (Bundan böyle) vârislere vasiyet yoktur.”^[578]

(Bu sefer de yetimin sofrasındaki) yemeğinden (biraz yemek) artmaya başladı. Sonra yetim o yemeği yiyor ya da bu yemek bozuluyordu. Bu ise onlara ağır gelmeye başladı. Bu durumu Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e arz ettiler. Bunun üzerine Aziz ve Celil olan Allah, “Sana yetimlerden soruyorlar de ki: Onları ıslah, onlar için daha hayırlıdır. Eğer onları yemeklerinize karıştırırsanız onlar sizin kardeşlerinizdirler.” mealindeki Bakara suresi 220. ayeti indi. Bunun üzerine yemeklerini yemeklerine, içeceklerini içeceklerine karıştırdılar.^[579]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Yetimin malından israfa kaçmadan (onu yetim bülûğa ermeden) bitirmeye acele etmeksizin, ondan servet tutmaksızın (çalışman karşılığında) ye,” buyurdu.^[580]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Allah’a ortak koşmak, sihir yapmak (ve yaptırmak), Allah’ın öldürülmesini haram kıldığı insanı öldürmek (Kıyas ve recim gibi) haklı öldürülen müstesna. Faiz yemek, yetim malı yemek, düşmanla karşı karşıya geldiği gün harpten kaçmak, namuslu mü’min kadınlara iftirada bulunmak,” cevabını verdi.^[581]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Cübbesiyle başını sarın, ayaklarına da ızhır otu örtün” buyurdu.^[582]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Evet,” cevabını verdi.^[583]

Sonra râvîler ittifak ettiler. “Bu tarlaya mütevellî olanın, ondan belli bir miktar yemesinde vebal yoktur. Ondan bir dostuna yedirebilir. Oraya sahip

olamaz. Bişir'in rivâyetinde ziyade olup Muhammed İbn-i Sirin dedi ki: Ondan sermaye de biriktiremez.”^[584]

(Birinci vakfiye burada sona erdi. İkinci vakfiye şöyle idi.) Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla başlarım. Şu belge Allah'ın kulu, mü'minlerin Emirî Ömer'in vasiyetnamesidir. Eğer Ömer vefat ederse, Semga'daki tarlası, Sırma bin Ekva kısmı ve orada çalışan köle Hayber'de yüz Sehimlik arazim ve orada çalışan köle ve Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in vadi (el-Kurada) yemek için Ömer'e verdiği yüz (vesaklık bahçe vakıftır.) Sağ kaldığı müddet onlara (kızım) Hafsa Mütevellî olur, ondan sonra onun ehlinden akli başında birisi mütevellî olur. Satılamaz, satın alınamaz, mütevellî onu sâil, mahrum ve yakınlarından münasip gördüğü yere dağıtabilir, ona mütevellî olan ondan yer veya yedirebilir. Orada çalıştırmak için onun meyvesiyle köle satın alırsa ona bir güçlük yoktur.”^[585]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “İnsan öldüğü vakit amelleri de kesilir. Ancak üç şey müstesnâ: Sadaka-i câriye, kendisiye menfaatlenilen ilim veya kendisine dua eden evlat.”^[586]

Bir kadın, ya Rasûlallah, annem âniden öldü. Eğer öyle olmasa idi, tasaddukta bulunur (fakirlere bir şeyler) verirdi. Ben onun namına tasaddukta bulunsam annem ondan mükâfat alabilir mi?” dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Evet, onun namına tasaddukta bulun,” buyurdu.^[587]

O zat, “Benim meyveli bir bahçem var, seni şahit tutuyorum ki, bahçeyi annem namına tasadduk edeceğim,” dedi.^[588]

Câbir, onun biraz mühlet vermesini istedi. Yahudi vermedi. Câbir, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e kendisi için Yahudiye şefaatte bulunmasını söyledi. Bunun üzerine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Yahudi'ye, “Onun üzerinde olan alacağına karşılık, Câbir'in hurma bahçesinin meyvesini almasını,” söyledi. Yahudi kabul etmedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, biraz mühlet verip beklemesini söyledi. Onu da kabul etmedi. Râvî bu hadisin tamamını sonuna kadar nakletmiştir.^[589]

FERÂİZ BÖLÜMÜ - ١٣ - كِتَابُ الْفَرَائِضِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

كِتَابُ الْفَرَائِضِ

1 - FERÂİZ İLMİNİ ÖĞRENMEK

٢٨٨٥- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْعَامِرِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: أَلْعِلْمُ ثَلَاثَةٌ وَمَا بِسِوَى ذَلِكَ فَهُوَ فَضْلٌ أَوْ مُحْكَمَةٌ أَوْ

سُنَّةٌ قَائِمَةٌ أَوْ فَرِيضَةٌ عَادِلَةٌ

2885 - Abdullah bin Amr bin Âs radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“İlim üçtür. Bunlardan başkasını öğrenmek fazladır. (Mensuh olmayan) muhkem ayetlerin ilmi, Rasûlullah'tan sahih olarak rivâyet edilen sünnet ilmi, kendisiyle adalet temin edilen feraiz ilmidir.”^[590]

İZAH

Burada adı geçen ilimler, İslam'ın temeli olan ve şer'î delillerin kendisine dayandığı kitap, sünnet ve onlardan çıkarılacak ahkâm ilmidir. Bunlardan başka ilimler ziyadedirler. Nafîle kabilindendirler. Bu hadis-i şerifte ferâiz ilmini öğrenmeye teşvik var. Bu üç ilimden başka ilimleri öğrenmek de bir fazilettir. Ama bu üç ilim asıldır, esastır.

2 - KELALENİN (BABASI VE ÇOCUĞU OLMAYANIN) MİRASI

٢٨٨٦- أَنَّهُ سَمِعَ جَابِرًا يَقُولُ مَرَضْتُ فَأَتَانِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ يَغْرُقْنِي هُوَ وَأَبُو بَكْرٍ عَامِسَتَيْنِ وَقَدْ أَخْبَنِي عَلَيَّ فَلَمْ أَكَلِّمَهُ فَنَوَّضَا

وَصِبُّهُ عَلَيَّ فَأَقْبَضْتُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ خَيِّفْ أَصْنَعُ فِي عَالِي وَلِي أَخَوَاتِ

قَالَ فَنَزَلَتْ آيَةُ الْمَوَارِيثِ «يَسْتَفْشِرُكَ قُلُوبُ اللَّهِ يَفْشِرُكُمْ فِي الْكَلَالَةِ»

2886 - Câbir radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet ediliyor:

Ben hasta olmuştum, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ve Ebû Bekir radiyallahu anh'ın yaya olarak beni ziyarete geldiler. Bana baygınlık geldi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ile konuşamadım.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, abdest almış ve abdest suyunu üzerime serpmiş. Bunun üzerine ben ayıldım. (Resûl-i Ekrem'i yanımda görünce) Ya Rasûlallah benim kız kardeşlerim var (çocuğum yok) malımda nasıl hareket edeyim, dedim. Bunun üzerine miraslardan bahseden (Nisa suresi 176 ayet) indi. "Senden fetva isterler, de ki: Çocuğu ve babası olmayanın mirası hakkında Allah size fetva verir."^[591]

İZAH

Kelâle: Babası ve çocuğu olmayan geriye vâris olarak kardeşlerini bırakan kimseye denir. Kelâle hakkında inen Nisâ suresi 176ncı ayetinin tamamı şöyledir: "Senden fetva isterler. De ki: Allah, babası ve çocuğu olmayanın mirası hakkındaki hükmü açıklar. Eğer evlâdı (ve babası) olmayan bir kimse ölür, onun bir tek kız kardeşi kalırsa terekesinin yarısı onundur. Eğer mirasçı erkek kardeş ise çocuksuz ve babasız ölen kız kardeşinin bıraktığının tamamını alır. Eğer mirasçı kalanlar iki veya daha fazla kız ise oğlan kardeşlerinin bıraktığının üçte ikisini alırlar. Eğer mirasçılar erkek ve kız kardeşler ise o zaman erkek için iki kızın hissesi vardır. Allah size şaşırsınız diye (dininizin hükümlerini) açıklıyor. Allah her şeyi hakkıyla bilendir."

3 - ÇOCUĞU OLMAYIP KIZ KARDEŞLERİ BULUNAN KİMSENİN MİRASI

٢٨٨٧- عَنْ جَابِرٍ قَالَ: إِشْتَكَيْتُ وَعِنْدِي سِتْنُ أَخَوَاتٍ فَدَخَلَ عَلَيَّ

رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتَلَعَّ فِي وَجْهِي فَأَقْبَضْتُ فَقُلْتُ يَا

رَسُولَ اللَّهِ أَلَا أَوْصِييَ لِأَخَوَاتِي بِالثَّلَاثِ قَالَ أَحْسَنُ قُلْتُ الشُّطْرُ قَالَ
أَحْسَنُ ثُمَّ خَرَجَ وَتَرَكَنِي فَقَالَ يَا جَابِرُ لَا أَرَاكَ مَيْتًا مِنْ وَجْعِكَ هَذَا وَإِنْ
اللَّهُ قَدْ أَنْزَلَ مَعِيَ الْكِتَابَ لِأَخَوَاتِكَ فَجَعَلْ لِهِنَّ الثَّلَاثِينَ قَالَ فَكَانَ جَابِرُ
يَقُولُ أَنْزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ فِي «يَسْتَفْشُونَكَ قُلِ اللَّهُ يَفْعَلُ بَكُمْ فِي الْكَلَالَةِ»

2887 - Câbir radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Ben rahatsız oldum, yanımda yedi kız kardeşim vardı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, beni ziyaret için yanıma gelmiş. (Ben bayılmışım) yüzüme üflemiş, ayıldım. Ben: “Ya Rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem kız kardeşlerime malımın üçte birini vasiyet edeyim mi?” dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Daha ihsanda bulun,” dedi. Ben:

“Yarısını vasiyet edeyim mi? dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “İyilik et,” dedi. Beni bıraktı çıktığı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“Ya Câbir, senin şu rahatsızlığından öleceğini zannetmem, gerçekten Allah kız kardeşlerinin hissesini beyan eden ayet indirdi. Onların hissesini üçte iki kıldı,” buyurdu.

Zübeyr dedi ki: Câbir şöyle derdi: “Senden fetva isterler, de ki, Allah çocuğu ve (babası) olmayan kimsenin mirası hakkında size hükmünü açıklar,” mealindeki şu ayet benim hakkımda indi.

٢٨٨٨ - عَنْ الزُّبَيْرِ بْنِ عَابِرٍ قَالَ أَخْبَرُ آيَةَ نَزَلَتْ فِي الْكَلَالَةِ

«يَسْتَفْشُونَكَ قُلِ اللَّهُ يَفْعَلُ بَكُمْ فِي الْكَلَالَةِ»

2888 - Berâ bin Âzib radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

En son ayet: Çocuğu ve (babası) olmayan kimse hakkındaki, “Senden fetva isterler. De ki: Allah size çocuğu olmayanın mirası hakkındaki hükmünü açıklar.” (mealindeki Nisâ suresi 156. ayetidir.)^[592]

٢٨٨٩ - عَنْ الزُّبَيْرِ بْنِ عَابِرٍ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ « يَسْتَفْتُونَكَ فِي الْكَلَالَةِ » فَمَا الْكَلَالَةُ؟

قَالَ تُجْرِيكَ آيَةُ الضَّيْفِ فَقُلْتُ لِأَيِّ إِسْحَاقَ هُوَ مَنْ مَاتَ وَلَمْ يَدَعْ وَلَدًا

وَلَا وَالِدًا قَالَ كَذَلِكَ طَلُّوا أَنَّهُ يَذَلُّكَ

2889 - Berâ bin Âzib radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e bir zat geldi, ya Rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem, senden “kelâle hakkında fetva isterler,” ayetindeki kelâle nedir? dedi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Nisâ suresinin sonunda kelâle hakkında yaz mevsiminde inen ayet (fetva için) sana yeter,” buyurdu.

Ben Ebû İshak'a kelale kendisi ölüp çocuğu ve babası olmayan kimse değil mi, dedim.

Ebû İshak: Öyledir, başkaları da öyle olduğuna hükmettiler dedi. [\[593\]](#)

İZAH

Bu hadisi Tirmizî de tahriç etti. Diğer bir nüshada, kelâle: Çocuk ve torun bırakmadan ölen kimsedir,” diye geçmiştir. Çocuksuz ölen kimsenin mirasçı olarak bir kız kardeşi kalmışsa mirasın yarısını alır. İki kız kardeş kalmışsa mirasın üçte ikisini alırlar. Çocuksuz ölen kadının mirasçısı bir tek oğlan kardeşi ise mirasın tamamını alır. Bir oğlan ve bir kız kardeşi kalmışsa oğlan kardeş mirastan iki hisse, kız kardeşi de bir hisse alır.

4 - ÖZ ÇOCUKLARIN MİRASI

٢٨٩٠- عَنْ هُرَيْثِ بْنِ شُرَيْبٍ الْأَوْدِيِّ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى أَبِي

مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ وَسَلَّمَانِ بْنِ زُبَيْعَةَ فَسَأَلَهُمَا عَنِ ابْنَةِ وَابْنَةِ ابْنٍ وَأَخْتِ

لِأَبٍ وَأُمٍّ فَقَالَا لِابْنَتَيْهِ الْيَتَامَى وَلِلْأَخْتِ مِنَ الْأُمِّ الْيَتَامَى وَلَمْ

يُورِثُ ابْنَةَ الْإِبْنِ شَيْئًا وَأَبِ ابْنِ مَسْعُودٍ فَإِنَّهُ سَيَتَابِعُنَا فَأَتَاهُ الرَّجُلُ فَسَأَلَهُ
وَأَخْبَرَهُ بِقَوْلِهِمَا فَقَالَ لَقَدْ ضَلَّكَ إِذَا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُهْتَدِينَ وَلَكِنِّي
سَأَقْضِي فِيهَا بِمَقْضَاءِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِابْنَتِي الْبُعْثُفُ وَلِابْنَةِ
الْإِبْنِ سَهْمٍ تَكْمِلَةُ الثَّلَاثِينَ وَمَا بَقِيَ فَلِلْأَخْتِ مِنَ الْأَبِ وَالْأُمِّ

2890 - Hüzeyl bin Şürahbil el-Evdî radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Bir zat Ebû Musa el-Eş'arî ve Selman bin Rabia'ya geldi, her ikisinden de (ölünün kendi) kızının, oğlunun kızının ve anne baba bir kız kardeşin mirasından sordu. Onlar şöyle dediler:

Kızına (malın) yarısı, anne ve baba bir kız kardeşine (diğer) yarısı düşer, dediler. Oğlun kızına mirastan hiçbir şey taktir etmediler. Bir de bu adama İbn-i Mes'ûd'a git sor, o da bizim fetvamıza uyar, dediler. Adam, İbn-i Mes'ûd'a geldi (meseleyi) ona sordu. Onların fetvalarını ona haber verdi. İbn-i Mes'ûd: Eğer ben onların fetvalarına muvafakat edersem yolumu sapıtmışlardan olurum. Yolunu doğrultmuşlardan olamam. Lakin ben bu meselede Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in hükmüyle hükmedeceğim. Ölünün öz kızına yarısı, oğlunun kızına üçte ikiyi tamamlamak için (altıda bir) sehm vardır. Geri kalan mal ise anne ve baba bir kız kardeşine kalır, dedi. [\[594\]](#)

İZAH

Bir mü'min ölür, bir kızı bir kız kardeşi ve bir de oğlunun kızı kalırsa malının yarısını kızı, altıda birini oğlunun kızı, geriye kalanı da kız kardeşi alır. Bu mesele İbn-i Mes'ûd'un fetvasına uygun olarak fıkıh kitaplarımıza geçmiştir.

٢٨٩١- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى جِئْنَا امْرَأَةً مِنَ الْأَنْصَارِ فِي الْأَسْوَاقِ فَجَاءَتْ الْمَرْأَةُ

بِابْنَتَيْنِ لَهَا فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ هَاتَانِ بِنَاتَا فَأَبِ بْنِ قَيْسٍ فُقِلَ مِنْكَ

يَوْمَ أَحَدٍ وَقَدْ اسْتَفَاءَ عَمَلُهُمَا عَالَهُمَا وَمِيرَاثُهُمَا كُلَّهُ فَلَمْ يَدَعْ لهُمَا عَالًا
إِلَّا أَخَذَهُ فَمَا تَرَى يَا رَسُولَ اللَّهِ فَوَاللَّهِ لَا تُنْكَحَانِ أَبَدًا إِلَّا وَلَهُمَا مَالٌ
نَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْبِضِي اللَّهُ فِي ذَلِكَ قَالَ وَنَزَلَتْ
سُورَةُ النِّسَاءِ «يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ» الْآيَةَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَدْعُوا لِي الْمَرْأَةَ وَمُصَاجِبَتَهَا فَقَالَ لِعَمَّتَيْهَا أَعْطِيهِمَا ثَلَاثِينَ
وَأَعْطِي أُمَّهُمَا الثَّمَنَ وَمَا بَقِيَ فَلَكَ
قَالَ أَبُو دَاوُدَ: أَخْبَرَنَا بِشَرِّ فِيهِ إِنَّمَا هُمَا ابْنَتَا سَعْدِ بْنِ الزَّيْعِيقِ وَثَابِتٌ
بْنُ قَيْسٍ قُتِلَ يَوْمَ الْيَمَامَةِ

2891 - Câbir bin Abdullah radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in maiyetinde çıktık. Medine haremindedensardan bir kadının (yanına) geldik. Kadın iki kızını getirdi. “Ya Rasûlallah şu iki kız Uhud günü seninle harbe gidip öldürülen Sabit Bin Kays'ın kızlarıdır. Amcaları bunların mallarını ve miraslarının hepsini, ellerinden aldı. Onlara hiçbir mal bırakmadı. Bu hususta ne buyurursun ya Rasûlallah?”

Allah'a yemin olsun ki: Onlar aslâ evlenemezler. Ancak malları olursa evlenebilirler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

– “Allah bunun hükmünü bildirir,” buyurdu. Bunun üzerine Nisâ suresinin, “Allah çocuklarınızın (mirası) hakkında şöyle tavsiye eder...” mealindeki (11.) ayetini indirdi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem,

– “Kadını ve şikâyetçi olduğunuz adamı bana çağırın,” buyurdu. (Kadını ve kızların amcasını çağırdılar) amcasına şöyle buyurdu: “Malın üçte ikisini kızlara, sekizde birini (ölünün karısı) kızların anasına ver, geriye kalan da senin hakkındır,” buyurdu.

Ebû Dâvud dedi ki: Bîşr bu rivâyetinde hata etti. Bu kızlar Sa'd bin Rabi'in kızları idiler. Sabit bin Kays ise Yemâme harbinde şehit oldu. (Uhud harbinde vefat etmedi.)^[595]

İZAH

Evsaf: Medine haremine verilen isimdir. Ölünün iki ve daha fazla kızı varsa onlara malının üçte ikisi verilir. Çocukları varsa karısına sekizde bir. Yoksa dörtte bir hisse verilir. Kadının malı ifadesi; malı olmayan öksüz kızların Arap örf ve adetlerine göre evde kaldıklarını, malı olanlara rağbet edildiğini ifade ediyor.

٢٨٩٢- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ امْرَأَةً سَعْدِ بْنِ الرَّبِيعِ قَالَتْ يَا

رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ سَعْدًا هَلَكَ وَتَرَكَ ابْنَتَيْنِ وَسَاقَ نَحْوَهُ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَهَذَا هُوَ أَصَحُّ

2892 - Câbir bin Abdullah radiyallahu anh'dan: Sa'd bin Rebia'nın karısı şöyle dedi:

– “Ya Rasûlallah, Sa'd helak oldu (öldü) iki kız bıraktı,” deyip bir önceki hadisin benzerini sevk etti.

Ebû Dâvud: Bu rivâyet daha sahihtir, dedi.

٢٨٩٣- أَنَّ مُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ وَرَثَ أَخْتَا وَابْنَتَهُ فَبَعَلَ الْكُلَّ وَاجْتَنَبَ

بَيْنَهُمَا الْبَيْضَ وَهُوَ بِالْيَمَنِ وَنَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَئِذٍ عَرِي

2893 - Muaz bin Cebel, Yemen'de (vali) iken (ölmüş bir kimseye ait) bir kız kardeş ile bir kız arasında miras taksimi yaptı. Bunlardan her birine malın yarısını verdi. O zaman Nebî sallallahu aleyhi ve sellem de hayatta idi.^[596]

İZAH

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz'in hayatında Hazreti Muaz'ın hüküm vermesi, elinde kati bir delil bulunduğuna işarettir.

5 - NİKENİN MİRASTAN PAYI

٢٨٩٤- قَالَ جَاءَتِ الْجَدَّةُ إِلَى أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ تَسْأَلُهُ مِيرَاثَهَا
فَقَالَ مَا لَكَ فِي كِتَابِ اللَّهِ تَعَالَى شَيْءٌ وَمَا عَلِمْتُ لَكَ فِي شَيْءٍ نَبِيٍّ اللَّهُ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَيْئًا فَارْجِعِي حَتَّى أَسْأَلَ النَّاسَ فَسَأَلَ النَّاسَ فَقَالَ
الْمُهَاجِرَةُ بْنُ شُعْبَةَ حَضَرْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَعْطَاهَا
السُّلَسُ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ هَلْ مَعَكَ غَيْرُكَ فَقَامَ مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ فَقَالَ بَشَلْ
مَا قَالَ الْمُهَاجِرَةُ بْنُ شُعْبَةَ فَأَنْفَذَهُ لَهَا أَبُو بَكْرٍ ثُمَّ جَاءَتِ الْجَدَّةُ الْأُخْرَى
إِلَى عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ تَسْأَلُهُ مِيرَاثَهَا فَقَالَ مَا لَكَ فِي
كِتَابِ اللَّهِ تَعَالَى شَيْءٌ وَمَا كَانَ الْقَضَاءُ الَّذِي قَضَيْتُ بِهِ إِلَّا لِغَيْرِكَ وَمَا لِي
بِرَأْسِ فِي الْمَرَاغِصِ وَلَكِنْ هُوَ ذَلِكَ السُّلَسُ فَإِنْ اجْتَمَعْتُمَا فِيهِ فَهُوَ بَيْنَكُمَا
وَأَيُّكُمَا خَلَّتْ بِهِ فَهُوَ لَهَا

2894 - Kabisa bin Züeyb radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

– Bir nine Ebû Bekir es-Sıddîk radiyallahu anh'e geldi. Ona mirastan alacağı payı sordu.

Ebû Bekir radiyallahu anh:

– “Allah’ın kitabında sana hisse yoktur. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in sünnetinde de sana bir şey bilmiyorum. Sen (evine) dön, ben bunu (insanlara) bir sorayım,” dedi.

– Ebû Bekir radiyallahu anh, bunu insanlara sordu. Muğire bin Şu’be:

– “Ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in nineye altıda bir (hisse) verdiği şahit oldum, dedi.

Ebû Bekir:

– “Seninle beraber başka şahit var mı?” dedi. Muhammed bin Mesleme ayağa kalktı. Muğire bin Şu’be’nin söylediği gibi söyledi. Bunun üzerine Ebû Bekir radiyallahu anh, nineye altıda bir (hisse) verdi. Sonra başka bir nine Ömer bin Hattab’a geldi. Ona ninenin mirastan hissesini sordu.

Ömer bin Hattab ona:

– Allah’ın kitabında sana bir şey yoktur. Bu hususta daha önce verilmiş hüküm ise senden başkasına (başka bir nineye) ait olan (özel) bir hükümdür. Ben Allah’ın tayin ettiği hisselerle bir şey ziyade edemem. İşte o hisse, altıda birdir. İki nine bir hissede, bir araya gelerseniz altıda bir aranızda taksim edilir. Eğer sizden hanginiz yalnız kalırsa altıda bir onundur,” dedi.

[597]

İZAH

Nine: Anne anne veya baba anne olmak üzere iki taraftan olabilir. Onların mirasta hisseleri altıda birdir. Hakkında sarîh nas bulunan meselede ictihada mesâğ yoktur. Hazreti Ömer’in ben Allah’ın kitabına ziyade yapamam, sözü bunu ifade ediyor.

٢٨٩٥- عَنْ ابْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

جَعَلَ لِلْمَجْلُودِ الشُّدُسَ إِذَا لَمْ يَكُنْ ذُو نَهَا أُمِّ

2895 - İbn-i Büreyde’nin babası Büreyde radiyallahu anh’dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, beraberinde anne bulunmadığı vakit nineye altıda bir hisse verdi.

İZAH

Anne ile nine bir arada birleşirlerse nine bir şey alamaz. Anne nineyi mirastan mahrum bırakır. Burada “dûne” kelimesi önünde ve beraberinde manasınadır.

Katade dedi ki: Ashab, dedenin vereseden hangi şeyle altıda bire vâris olduğunu bilmiyorlardı. Katade dedi ki:

– Dedenin vâris kılındığı en az hisse altıda birdir.

6 - DEDENİN MİRASTAN PAYI

٢٨٩٦- عَنْ إِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ أَنَّ رَجُلًا أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ فَقَالَ: إِنَّ ابْنًا لِي مَاتَ فَمَا لِي مِنْ مِيرَاثِهِ فَقَالَ لَكَ الشُّدُسُ فَلَمَّا

أَذْبَرَ دَعَاهُ فَقَالَ لَكَ شُدُسٌ آخَرُ فَلَمَّا أَذْبَرَ دَعَاهُ فَقَالَ إِنَّ الشُّدُسَ الْآخَرَ

مِلْعَمَةٌ قَالَ فَكَيْفَ فَلَا يَنْدُرُونَ مَعَ أَبِي سَيِّدٍ وَرِثَتُهُ قَالَ فَكَيْفَ أَقْبَلُ شَيْءٍ وَرِثَتِ

الْجَدُّ الشُّدُسُ

2896 - İmran bin Husayn radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Bir zat Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi ve:

“Benim oğlumun oğlu öldü, onun mirasından bana ne var?” diye sordu. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Sana altıda bir hisse var,” buyurdu. Adam geri dönünce Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, çağırdı ve: “Sana başka bir altıda bir daha var,” dedi. Adam geri döndüğü vakit onu (tekrar çağırdı). “Son altıda bir sana rızık olarak verildi,” buyurdu.

Katade dedi ki: Ashab, dedenin vereseden hangi kimse ile altıda bire vâris olduğunu bilmiyorlardı. Dedenin vâris kılındığı en az hisse altıda birdir. [\[598\]](#)

İZAH

Meselenin izahı: Bir zat ölür, iki kızını bir de dedesi kalırsa, dede terekenin altıda birini kendi hissesi olarak alır. Üçte ikisi kızlara verilir. Dede asabe olduğu için geri kalan altıda bir yine dedeye verilir. Sonra verilen altıda bir dedenin hissesi değil asebe olduğu için ona rızık olarak verilmiştir. İşte Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, sonra verilenin de dedenin hissesi

olduğu zannedilmesin diye asabe olduğu için aldığını hususi olarak izah etmiştir.

٢٨٩٧- أَنُ غَمَزَ قَالَ: أَلَيْكُمُ يَعْلَمُ مَا وَرَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْجَدُّ؟ فَقَالَ: مُغَيَّلُ بْنُ يَسَارٍ أَنَا وَرَثَةُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الشُّدُسُ قَالَ مَعَ مَنْ قَالَ لَا أَقْرَبُ قَالَ لَا ذَرِيتُ فَمَا

تُغْنِي إِذَا

2897 - Hasan-ı Basrî radıyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Ömer radıyallahu anh, ashaba:

“Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in dedeye ne hisse verdiğini hanginiz biliyor,” dedi.

Ma’kıl bin Yesâr, “Ben biliyorum. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, dedeye altıda bir hisse verdi,” dedi.

Ömer radıyallahu anh:

“Vârislerden kiminle beraber altıda bir verdi,” dedi.

Ma’kıl: “Bilmiyorum,” dedi.

Ömer radıyallahu anh: “Bilemedin dolayısıyla senin bilgin bizim meselemize çözüm getiremez,” dedi. [\[599\]](#)

İZAH

Hasan-ı Basrî’nin Hazreti Ömer’den rivâyet ettiği hadis, hadîs-i munkatıdır. Çünkü Hasan-ı Basrî, Hicretin yirmi birinci senesinde dünyaya geliyor. Hazreti Ömer ise hicretin yirmi üçüncü yılının sonunda şehit oluyor. Hazreti Ömer’in ölümünde Hasan-ı Basri iki yaşında bir sabî olarak bulunuyordu ki, ondan rivâyeti hadis-i munkati olduğunu gösteriyor.

7 - ASABENİN MİRASTAKİ HAKKI

٢٨٩٨- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

اِسْمُ الْمَالِ بَيْنَ أَهْلِ الْفَرَايزِ عَلَى كِتَابِ اللَّهِ فَمَا تَرَكَتِ الْفَرَايزُ

فَالْأُولَى ذَكَرَ

2898 - İbn-i Abbas radıyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: “Ölünün geriye bıraktığı ehl-i ferâiz arasında Allah’ın kitabına göre bölüştürünüz. Feraizden arta kalanı da ölüye en yakın erkeğe veriniz.”^[600]

İZAH

Ehl-i Ferâiz. Kur'an'da hisseleri bildirilen kimselerdir.

Asabe: Farz sahipleri hisselerini aldıktan sonra geri kalanı alan kimseye asabe denir. Asabeler iki kısımdır. 1. Asabe-i Nesebiye, 2. Asabe-i Sebebiye.

8 - ZEVÎ'L-ERHÂMIN MİRASTAKİ HAKKI

٢٨٩٩- عَنْ أَبِي عَامِرٍ الْمُؤَزَّيْنِيِّ عَبْدَ اللَّهِ بْنِ لُحَيْجٍ عَنِ الْجَعْفَرِ قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ تَرَكَ خَلًا فَلِأَبِيهِ وَرَثَةٌ قَالَ إِيَّايَ

اللَّهُ وَإِلَى رَسُولِهِ وَمَنْ تَرَكَ مَالًا فَلِوَرَثَتِهِ وَأَنَا وَارِثٌ مَنْ لَا وَارِثَ لَهُ

أَعْقِلَ لَهُ وَارِثُهُ وَالْمَحَالُ وَارِثٌ مَنْ لَا وَارِثَ لَهُ يَنْقِلُ عَنْهُ وَيُورِثُهُ

2899 - Mikdam radıyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, şöyle buyurdu: “Kim bir yük (bakıma muhtaç aile veya borç) bırakırsa o yük, bana aittir.”

Hazreti Peygamber bazen da şöyle dedi: “O yük, Allah’a ve O’nun Rasûlüne aittir.” Kim mal bırakırsa, o vârislerine aittir. Ben vârisi olmayanların vârisiyim. Onun cinayet diyetlerini öderim. Ve ona vâris

olurum. Dayı, vârisi olmayanların vârisidir. Yeğenin cinayet diyetini öder ve ona vâris olur.^[601]

İZAH

Vârisi bulunmayanların malı Beytülmale kalır. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Beytülmale mutasarrıf olması dolayısı ile ben vârisi olmayanların vârisiyim, buyurdu. Ölen kimsenin mirası kime kalırsa akilesini (cinayet diyetini), o kimse öder. Dayı zevil erhamdandır. Farz sahipleri varken vâris olamaz. Onların bulunmadığı yerde vâris olur. Yeğenin diyet gibi borçlarını da öder.

۲۹۰۰- عَنْ الْمُقْدَامِ الْكِنْدِيِّ قَالَ:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَا أَوْلَى بِكُلِّ مُؤْمِنٍ مِنْ نَفْسِهِ
فَمَنْ تَرَكَ ذَنْبًا أَوْ ضَيْعَةً فَلِيَّ وَمَنْ تَرَكَ مَالًا فَلِوَرَثَتِهِ وَأَنَا مَوْلَى مَنْ لَا مَوْلَى لَهُ
أَرِثَ مَالَهُ وَأَقْرَبُ عَاقِبَتَهُ وَالْمَخَالُ مَوْلَى مَنْ لَا مَوْلَى لَهُ يَرِثُ مَالَهُ وَيَقْرُبُ عَاقِبَتَهُ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: يَقُولُ الضَّيْعَةُ مَغْنَاهُ عَيْتَالٌ

2900 - Mikdam el-Kindî radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Ben her mü'mine kendisinden daha yakınım. Kim borç veya evlat bırakırsa borçlarını ödemek, çocuklarına bakmak bana aittir. Kim mal bırakırsa vârislerine aittir. Ben velîsi bulunmayanların velîsiyim. (Vârisi olmayanların vârisiyim) malına vâris olurum. Esirini kurtarırım, karşılarım. Dayı, mevlâsı olmayanların mevlâsıdır. Yeğenin malına vâris olur. Onun esirini kurtarır. (Üzerine lazım gelen cinayet diyeti gibi borçları karşılar.”

Ebû Dâvud dedi ki: Zay'a: İyâl (kalabalık çocuk) demektir.

۲۹۰۱- عَنْ صَالِحِ بْنِ يَحْيَى بْنِ الْمُقْدَامِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ:

سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ أَنَا وَارِثُ مَنْ لَا وَارِثَ لَهُ
لَهُ أَقْرَبُ عَاقِبَتِهِ وَأَرِثَ مَالَهُ وَالْمَخَالُ وَارِثُ مَنْ لَا وَارِثَ لَهُ يَقْرُبُ عَاقِبَتَهُ

وَرِثَ مَالَهُ

2901 - Salih bin Yahya bin Mikdam'ın dedesinden, rivâyet olunduğuna göre o, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu işittim demiştir.

“Ben vârisi olmayanların vârisiyim. Esirini kurtarırım. Malına vâris olurum. Dayı da vârisi olmayanların vârisidir. Esirini kurtarır. Malına vâris olur.”

İZAH

Bu ve bundan önce geçen hadis-i şerif dayı gibi zevi'l erhâmın vâris olacağına delildir. Ebû Hanife ve Ahmed bin Hanbel'in mezhebi de budur. Bu hadislerde geçen esirini kurtarırım ifadesi yakınlarından biri esir olursa, onun kurtuluş parasını (fidye-i necatını) verir demektir.

٢٩٠٢- عَنْ غَابِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ مَوْلَى لِبَيْبَةَ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَاتَ وَتَرَكْتُ شَيْئًا وَلَمْ يَدَعْ وَلَدًا وَلَا حَمِيمًا فَقَالَ النَّبِيُّ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَعْطُوا مِيرَاثَهُ رَجُلًا مِنْ أَهْلِ قَرْيَتِهِ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَحَدِيثُ سُفْيَانَ أَنتُمْ وَقَالَ مُسَدَّدٌ قَالَ، فَقَالَ النَّبِيُّ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَاهُنَا أَخَذَ مِنْ أَهْلِ أَرْضِهِ قَالُوا نَعَمْ قَالَ

فَأَعْطُوهُ مِيرَاثَهُ

2902 - Aişe radiyallahu anha'dan şöyle rivâyet edilmiştir.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in azatlı kölelerinden biri öldü, biraz mal bıraktı. Evlat ve yakınlarından kimse kalmamıştı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“Onun mirasını kendi köy halkından bir kimseye verin,” buyurdu.

Ebû Dâvud, Süfyan'ın hadisi daha tamamdır, dedi.

Müsedded dedi ki: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, şöyle buyurdu.

“Onun kendi memleketinden burada kimse var mı?”

Ashab: “Evet,” dediler.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Onun mirasını hemşerilerine verin,” buyurdu.^[602]

İZAH

Vârisi bulunmayan kimsenin mirası hazineye kalır. Hazine müslümanların ihtiyacına sarf edileceği için hiç kimsesi olmayanın malı hazineye kalır. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, vârisi bulunmayan bir kimsenin malını sadaka olarak kendi köyü halkından birine verilmesini emretmiştir.

٢٩٠٣ - عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلٌ فَقَالَ إِنَّ عِنْدِي مِيرَاثَ رَجُلٍ مِنَ الْأَزْدِ وَلَسْتُ أَجِدُ

أَزْدِيًّا أَدْفَعُهُ إِلَيْهِ قَالَ أَذْهَبَ فَاتَّبَعْتِ أَزْدِيًّا حَوْلًا قَالَ قَاتَلَهُ بَعْدَ الْحَوْلِ

نَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَمْ أَجِدْ أَزْدِيًّا أَدْفَعُهُ إِلَيْهِ قَالَ فَانْطَلِقْ فَانْظُرْ أَوَّلَ

خُرَاجِي تَلْقَاءَ فَادْفَعْهُ إِلَيْهِ فَلَمَّا وَلَّى قَالَ عَلَيَّ الرَّجُلُ فَلَمَّا جَاءَهُ قَالَ فَطَلُوْا

كَبِيرَ خُرَاجَةٍ فَادْفَعْهُ إِلَيْهِ

2903 - Abdullah bin Bûreyde'nin babası Bûreyde radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e bir zat geldi ve: “Benim yanımda Ezd kabilesinden bir adamın mirası var, onu vermek için Ezdli bir adam bulamıyorum,” dedi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Git bir sene Ezdli bir adam ara,” buyurdu.

Bûreyde dedi ki: Adam bir sene sonra Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi ve yâ Rasûlallah, onu verecek Ezdli bir kimse bulamadım, dedi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Git ilk rast geldiğin Huzaalıya onu ver,” dedi. Adam geri döndüğünde, “Adamı bana çağırın,” buyurdu. Adam, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e gelince şöyle buyurdu: “Huzaa kabilesinden en yaşlı olan kimseye bak bu malı ona ver,” buyurdu.

İZAH

Ezd: Huzaa kabilesinin ve ensarın aslı olan Yemen’de bir kabiledir. Ezdli kimse bulunmayınca Ezallinin malının Ezal kabilesinin bir kolu olan Huzaa’dan bir kimseye verilmesi emredildi. Huzaa’dan da en yaşlı ve dedelere en yakın kimsenin aranması emir buyruldu. Kimsesi kalmayan kimsenin mirası, Beytulmale kalır. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bu kimsenin vârisinin yokluğu dolayısı ile bir hemşehrisine verilmesini emretti.

۲۹۰۴- عَنْ ابْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ خَاتَ رَجُلٍ مِنْ خَزَاعَةَ فَاتَى

النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمِيرَاثِهِ فَقَالَ ائْتِسُوا لَهُ وَارِثًا أَوْ ذَا رَحِمٍ

فَلَمْ يَجِدُوا لَهُ وَارِثًا وَلَا ذَا رَحِمٍ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ أَعْطُوهُ الْكَفِيرَ مِنْ خَزَاعَةَ وَقَالَ يَحْيَى قَدْ سَمِعْتُهُ مَرَّةً يَقُولُ فِي هَذَا

الْحَدِيثِ انْظُرُوا أَكْبَرَ رَجُلٍ مِنْ خَزَاعَةَ

2904 - İbn-i Büreyde’den, babasından rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Huzaa kabilesinden bir adam öldü. Onun mirası Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e getirildi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“Onun vârisini veya Zevi’l-erhâmını (anne tarafından yakını) arayın,” buyurdu. Ona vâris ve zevil erhâmdan kimse bulamadılar. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “O mirası Huzaa’dan en yaşlı kimseye verin,” dedi.

Yahya dedi ki: Bir defasında Şureyk’in bu hadisin rivâyetinde şöyle dediğini işittim: “Huzaa’dan en yaşlı kimseye bakınız.”

٢٩٠٥- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَجُلًا مَاتَ وَلَمْ يَدَعْ وَارِثًا إِلَّا عِلَامًا لَهُ

كَانَ أَعْتَقَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَهْلٌ لَهُ أَعَدُّ قَالُوا لَا إِلَّا

عِلَامًا لَهُ كَانَ أَعْتَقَهُ فَمَجَّلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِيرَاثَهُ لَهُ

2905 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Bir zat azat ettiği bir kölesinden başka vâris bırakmadan öldü.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Onun bir kimsesi var mı?” diye sordu.

Ashab: “Hayır azat ettiği kölesinden başka kimsesi yok,” dediler.

Bunun üzerine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, o kimsenin mirasını azatlısına verdi. [\[603\]](#)

9 - ÜZERİNDE LANETLEŞİLEN ÇOCUĞUN MİRASI

٢٩٠٦- عَنْ وَائِلَةَ بِنِ الْأَسَدِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ

النِّسَاءُ تُحْرِزْنَ ثَلَاثَةَ مَوَارِيثَ غَيِّهَا وَلَقِيطُهَا وَوَلَدُهَا الَّذِي لَا عَشَّ عَنْهُ

2906 - Vâsile bin el-Eskâ radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Kadın üç kimsenin mirasına vâris olur: Azatlı kölesinin, yolda bulup büyüttüğü çocuğun ve üzerinde (kocasıyla) lanetleştiği çocuğunun.” [\[604\]](#)

İZAH

1- Bir kadın kölesini azat eder, azatlı köle öldüğü vakit vârisleri yoksa mirası azat eden kadına kalır.

2- Bir çocuk yola atılır. Onu bir kadın bulur, besler sonra çocuk ölürse onun mirasının kadına kalacağı bildirilmişse de miras ya nesep yoluyla veya

velâyet yoluyla kalır. Yitik çocuk olmadığına göre ona bu kadın vâris olamaz. Cumhûrun kavli budur.

3- Bir kadın hâmile kalır, veya bir çocuk doğurur, kocası bu çocuk benden değil diye reddeder, hakim huzurunda lânetleşerek ayrılırlarsa bu çocuk öldüğü zaman malı annesine kalır.

٢٩٠٧- حَدَّثَنَا مَكْحُولٌ قَالَ: جَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ مِيرَاثَ ابْنِ الْمَلَأَةِ لِأُمِّهِ وَلِوَرَثَتِهَا مِنْ بَعْدِهَا

2907 - Mekhûl radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, lanetleşmiş kadının oğlunun mirasını annesine, annesinden sonra onun vârislerine verdi.

İZAH

Kocası tarafından zinâ isnadıyla mahkemeye verilen, mahkemede kocasıyla lanetleşip ayrılan kadının bu isnadla hamile olduğu, çocuğu öldüğü zaman malı annesine kalır. Annesi ölünce onun vârislerine kalır. Babasına bir şey kalmaz. Çünkü, babası çocuğun kendisinden olduğunu kabul etmemiştir. Mahkemede nasıl lanetleşildiğine talak bahsine bakınız.

٢٩٠٨- عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِثْلَهُ

2908 - Amr bin Şuayb dedesi Abdullah bin Amr'dan, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den geçen hadisin misli rivâyet olundu.

10 - MÜSLÜMAN KAFİRE VARİS OLABİLİR Mİ?

٢٩٠٩- عَنْ أَشَاعَةَ بْنِ زَيْدٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا

يَرِثُ الْمُسْلِمُ الْكَافِرَ وَلَا الْكَافِرُ الْمُسْلِمَ

2909 - Üsâme bin Zeyd radıyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Müslüman kâfire, kâfir de müslümana vâris olamaz,” buyurdu. [605]

٢٩١٠- عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ قَالَ: قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَهَنْ تَنْزِلُ عَدَا

فِي حُجَّتِهِ؟ قَالَ وَهَلْ تَرَكْنَا عَقِيلَ مَثَرًا لَمْ قَالَ نَحْنُ نَزِلُونَ بِخَيْفٍ

بَنِي كِنَانَةَ حَيْثُ تَقَامَسَتْ قُرَيْشٌ عَلَى الْكُفْرِ يَغْنِي الْمُخْطَبُ وَذَلِكَ أَنَّ

بَنِي كِنَانَةَ خَالَفَتْ قُرَيْشًا عَلَى بَنِي هَاشِمٍ أَنْ لَا يَتَاكِفُوهُمْ وَلَا يَتَابِعُوهُمْ

وَلَا يُزَوُّوهُمْ

قَالَ الزُّهْرِيُّ: وَالْخَيْفُ الْوَادِي

2910 - Üsame bin Zeyd radıyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in Veda haccında ben, “Ya Rasûlallah, yarın Mekke’de nereye ineceksiniz,” dedim.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “(Amcam oğlu) Âkil bize ev bark mı bıraktı?” buyurdu. Sonra Muhassab’ı kastederek, “Biz, Kureyş’in üzerinde küfür üzerine yeminleştigi Benî Kinâne’nin taşlık vadisine ineceğiz,” buyurdu. Burası Benî Kinâne’nin Kureyşle, Haşim oğulları aleyhine onlarla evlenmemek, onlarla alış veriş yapmamak ve onları barındırmamak üzerine yeminleştikleri yerdir.

Zührî Hayf: Vadi demektir, dedi. [606]

İZAH

Hayf: Selin getirdiği moloz taşların bulunduğu taşlık vadidir. Benî Kinâne’nin Hayfı ise, Mekke ile Mina arasında muhassab adı verilen taşlık vadidir. Burada Benî Kinâne Kureyş’e yeminli söz verdi. Benî Haşimi Mekke’den çıkaracaklarına, başta Peygamberimizle olmak üzere onlarla evlenmeyeceklerine, alış veriş yapmayacaklarına ve onları

barındırmayacaklarına yeminli boykot senedi yazdılar. Kabe'nin içine koydular.

Cenab-ı Allah bir güve gönderip, boykot senedini yedirdi. Sadece Allah ismi kaldı. Cebrail bunu Peygamberimize bildirdi. O da amcası Ebû Talib'e haber verdi.

Ebû Talib müşriklere durumu haber verdi. Açtılar baktılar, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in haber verdiği gibi buldular.

Müslümanlar, üç senelik boykottan kurtuldular. Bu hadis-i şerif müslümanın müslüman olmayana vâris olamayacağına delil olarak getirilmiştir.

Ebû Talib öldüğü zaman oğullarından Cafer ve hazreti Ali müslüman idiler, vâris oldular.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Medine'ye hicret edince Akil ev bark ne varsa sattı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Veda haccında bayramın dördüncü günü Mekke'ye inecekti. Üçüncü günü, yarın Mekke'de nereye ineceksin, diye sordular. Amcam oğlu Akil bize ev mi bıraktı? Muhassab'a ineceğiz, diye cevap verdi. (Bezl-ül-Mechud, c. 13, s. 191)

٢٩١١- عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو

قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَتَرَاثُ أَهْلُ مِلَّتَيْنِ شَيْءٌ

2911 - Amr bin Şuayb'ın babası Şuayb'dan, dedesi Abdullah bin Amr'dan rivâyet edildiğine göre, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: İki ayrı dinin mensupları birbirlerine mirasçı olamazlar.”^[607]

İZAH

Biri kafir, öbürü Müslüman iki milletin halkı birbirlerine vâris olamazlar. İrse mani üç şey var:

1- Dinlerin ayrı oluşu.

2- Miras bırakanı öldürmek. (Miras bırakanı öldüren kimse ne kadar yakın da olsa maktûle vâris olamaz.

3- Kölelik. Kölelin malı efendisine ait olduğundan azat edilmedikçe vârislik hakkı yoktur. Akrabasına vâris olamaz.

۲۹۱۲- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بُرَيْدَةَ أَنَّ أَخَوَيْنِ اخْتَصَمَا إِلَى يَحْيَى

بْنِ يَمْعَرٍ يَهُودِيٍّ وَمُسْلِمٍ فَوَرَّثَ الْمُسْلِمُ مِنْهُمَا وَقَالَ حَدَّثَنِي أَبُو الْأَسْوَدِ

أَنَّ رَجُلًا حَدَّثَهُ أَنَّ مُعَاذًا حَدَّثَهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ يَقُولُ الْإِسْلَامُ يَزِيدُ وَلَا يَنْقُصُ فَوَرَّثَ الْمُسْلِمُ

2912 - Abdullah bin Büreyde radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Biri Yahudi öbürü Müslüman iki kardeş Yahya bin Ya'mura huzûrunda mürafaa oldular, (mahkemeleştiler.) Onlardan Müslüman olanı vâris kıldı ve şöyle dedi:

Bana Ebûl Esved haber verdi, ona da bir zat haber vermiş. O zata da Muaz haber vermiş. Muaz Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle dediğini işittim, "İslam artar eksilmez," dedi. Müslümanı müslüman olmayana vâris kıldı.

İZAH

İslam inananlarla artar. Dininden dönenlerle eksilmez. Feth edilen ülkelerle artar. Düşmanın saldırmasıyla eksilmez. Hazreti Muaz, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in bu sözüne dayanarak bir Müslümanın gayri müslime vâris olacağını söylerdi.

۲۹۱۳- عَنْ أَبِي الْأَسْوَدِ الدَّبَلِيِّ أَنَّ مُعَاذًا أَخْبَرَنِي بِحِزَابِ يَهُودِيٍّ وَارِثَةٍ

مُسْلِمٍ بِمَعْنَاهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

2913 - Esved ed-Deylî radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Hazreti Muaz’a bir Yahudinin mirası getirildi. Ona Müslüman (olan akrabasını) vâris kıldı. Geçen hadisin manası Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’den rivâyet olundu.

11 - MİRASIN TAKSİMİNDEN ÖNCE İMAN EDEN KİMSENİN MİRASININ HÜKMÜ

٢٩١٤- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُلُّ

قَسْمٍ قُسِمَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَهُوَ عَلَى مَا قُسِمَ لَهُ وَكُلُّ قَسْمٍ أَدْرَكَهُ الْإِسْلَامُ

فَهُوَ عَلَى قَسْمِ الْإِسْلَامِ

2914 - İbn-i Abbas radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Cahiliyet devrinde taksim edilmiş olan her taksim, taksim olunduğu üzere bırakılır. İslam’ın yetiştiği her taksim de İslam’ın taksimi üzerine muamele görür.”^[608]

İZAH

İslam’dan önce bir mal cahiliyet adeti üzere taksim edilmişse İslam geldikten sonra aynı taksim üzerine bırakılır. Taksim edilmeden İslam’ın doğuşuna yetişen mal ise, İslâmî ölçülere göre taksim edilir.

12 - VELÂ

٢٩١٥- عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَمَّ الْمُؤْمِنِينَ أَرَادَتْ

أَنْ تَفْعَلَ بِجَارِيَةٍ تَمْتَلِكُهَا فَقَالَ أَمْلُكُهَا نَبِيَّكُمَا عَلَى أَنْ وَلَا مَنَا لَنَا فَلَا تَكْرَهَتْ

عَائِشَةُ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لَا يَمْنَعُكَ ذَلِكَ فَإِنَّ

الْوَلَاءَ لِمَنْ أَعْتَقَ

2915 - İbn-i Ömer radiyallahu anh’dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Mü'minlerin annesi Aişe radiyallahu anhâ bir cariye satın alıp azat etmek istedi. Cariyenin sahibi, onun velîlik hakkı bize ait olmak şartı ile satarız, dedi. Aişe radiyallahu anhâ, bunu Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e zikretti. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Onun öyle söylemesi cariyeyi almaktan seni alıkoymasın. Gerçekten velâyet hakkı azat edene aittir," buyurdu. [609]

İZAH

Bir kimse bir esiri azat etmişse, azat edilenin velâsı azat edene ait olur. Azat edilen ölür, vârisi kalmazsa malı azat edene verilir.

٢٩١٦- عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

الْوَلَاءُ لِمَنْ أَغْطَى الثَّمَنَ وَوَلِيَ النِّعْمَةَ

2916 - Aişe radiyallahu anha'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, "Velâ, (köleyi hürriyetine kavuşturmak için gereken) parayı veren ve (hürriyete kavuşturmak) nimetine sahip olana aittir," buyurdu. [610]

٢٩١٧- عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ أَنَّ رِقَابَ بْنَ

خَدِيفَةَ تَزَوَّجَ امْرَأَةً فَوَلَدَتْ لَهُ ثَلَاثَةَ غِلْمَةٍ فَمَاتَتْ أَهْلُهُمْ فَوَرَّثُوَهَا

رِبَاةَهَا وَوَلَاءَ مَوَالِيهَا وَكَانَ عَمْرُو بْنُ الْعَاصِ غَضِبَةً بَيْنَهَا فَأَخْرَجَهُمْ

إِلَى الشَّامِ فَمَاتُوا فَقَدَّمَ عَمْرُو بْنُ الْعَاصِ وَمَاتَ مَوْلَى لَهَا وَتَرَكَ مَالًا

لَهُ فَخَاصَمَهُ إِخْوَتُهَا إِلَى عَمْرِو بْنِ الْخَطَّابِ فَقَالَ عَمْرُو قَالَ رَسُولُ

اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا أَخْرَزَ الْوَلَدُ أَوْ الْوَالِدُ مَهْوُ لِعَصِيهِ مِنْ

كَانَ قَالَ فَكَتَبَ لَهُ كِتَابًا فِيهِ شَهَادَةُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ وَزَيْدِ بْنِ

ثَابِتٍ وَرَجُلٍ آخَرَ فَلَمَّا انْتَحَلَفَ عَبْدُ الْمَلِكِ اخْتَضَعُوا إِلَى هِشَامِ بْنِ

إِسْمَاعِيلَ أَوْ إِلَى إِسْمَاعِيلَ بْنِ هِشَامٍ فَرَفَعَهُمْ إِلَى عَبْدِ الْمَلِكِ فَقَالَ هَذَا

مِنْ الْقَضَاءِ الَّذِي مَا كُنْتُ أَرَاهُ قَالَ فَقَضَى لَنَا بِكِتَابِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ

فَنَحْنُ فِيهِ إِلَى السَّاعَةِ

2917 - Amr bin Şuayb'ın dedesi Abdullah bin Amr'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Riyâb bin Huzeyfe, bir kadını nikâhladı. O kadından üç oğlu dünyaya geldi, oğullarının anası öldü. Çocukları kadının evlerine, azat ettiği kimselerin velâsına vâris oldular.

Amr bin Âs kadının oğullarının asabesi (yalnız vâris olduğunda malın tamamını alabilecek en yakın akrabaları) idi. Amr onları Şam'a götürdü. (Şam'da taundan) öldüler. Bunun üzerine Amr b. Âs geri geldi ve o sırada kadının hürriyetine kavuşturduğu bir kölesi (geriye) bir miktar mal bırakarak öldü. Amr'da bu mallara vâris olarak el koydu. Kadının oğlan kardeşleri Ömer bin Hattab'a, Amr bin Âs'ı dava ettiler. Ömer radiyallahu anh, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem “Çocuğun veya annesinin topladığı mal asabesi kimse ona aittir,” buyurdu dedi.

Râvî dedi ki: Ömer radiyallahu anh, Amr bin As'a bir mektup yazdı. Mektup Abdurrahman bin Avf Zeyd bin Sabit ve başka bir kimsenin şahitliğini taşıyordu.

Abdumelik, halifelik makamına geçtiği vakit. Kadının kardeşleri, Hişam bin İsmail'e veya İsmail bin Hişam'a dava ettiler. O da onların davasını Abdumelik'e havale etti.

Abdumelik: Şu benim gördüğüm hükümlerdendir.

Amr dedi ki: Abdumelik bize Hazreti Ömer'in mektubu ile hükmetti. Biz şu ana kadar o hükme göre amel ede geldik,”^[611]

13 - BİR MÜSLÜMAN VASITASIYLA MÜSLÜMAN OLAN KİMSENİN DURUMU

٢٩١٨ - عَنْ تَيْمِ بْنِ الدَّارِيِّ أَنَّهُ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَقَالَ يَزِيدُ إِنَّ

نَعِيمًا قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا الشُّنَّةُ فِي الرَّجُلِ يُسَلِّمُ عَلَى الرَّجُلِ مِنْ

الْمُسْلِمِينَ قَالَ هُوَ أَوَّلَى النَّاسِ بِمَخْيَاةٍ وَمَعَايَةٍ

2918 - Temîm ed-Dârî radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre o, Hazreti Peygamber'e "Ey Allah'ın Rasûlü, Müslüman bir kimsenin telkiniyle onun huzurunda Müslüman olan bir kişi hakkında şer'î hüküm nedir? diye sormuş.

Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'de; "O (Müslüman Müslümanlığına vesîle olduğu kişiye) sağlığında ve ölümünde insanların en yakın olanıdır." buyurdu.^[612]

İZAH

Bir kafır bir Müslümanın elinde Müslüman olur, sonra başka vâris bırakmadan mal bırakarak ölürse, onun malının Müslüman edene kalacağına Hanefî mezhebinde olanlar hükmetmişlerdir.

14 - VELÂ HAKKINI SATMAK

٢٩١٩- عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ بَيْعِ الْوَلَاءِ وَعَنْ هَبْتِهِ

2919 - İbn-i Ömer radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem velâ hakkını satmaktan ve onu hîbe etmekten nehyetti.^[613]

İZAH

Köle satılabilir. Hîbe edilebilir. Ama kişi azat ettiği kölenin velâ hakkını satamaz, hîbe edemez. Cahiliyet devrinde azat ettiği kölenin velâ hakkı satılır. Karşılığında para alınırdı. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, bunu yasak etti. Çünkü velâ bir mal değil, bir haktır. Mal satılırsa da hakkın satılması uygun değildir.

15 - İŞİTİLECEK DEERCEDE SES ÇIKARIP SONRA ÖLEN YENİ DOĞMUŞ BİR ÇOCUĞUN MİRASTAKİ DURUMU

۲۹۲۰- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِذَا

اسْتَهَلَّ الْمَوْلُودُ وَرِثَ

2920 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, şöyle buyurdu:

“Doğan çocuk (diriliğine alâmet olarak) ses çıkardığı zaman vâris kılınır.”

İZAH

İstehelle: Ses çıkardı, demektir. Bir zat ölüp, karısı hâmile kalırsa, o kimsenin mirası kadının doğum yapmasına kadar bekletilir. Kadın doğum yaptığı sırada çocuk ağlar, hapsirir veya öksürürse bir saat sonra ölse bile mirasa ortak olur. Çünkü ağlamak, hapsirmek diri doğduğuna alamettir. Onun hissesi ayrıca geride kalan vârisleri arasında taksim edilir. Cenâze namazının kılınmasında da ağlaması ve ses çıkarmasına itibar edilir. Cenâze namazı bahsine bakınız.

16 - AKİD MİRASI ZEVİ'L-ERHAM MİRASIYLA NESH EDİLMİŞTİR

۲۹۲۱- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: «وَالَّذِينَ عَاقَدَتْ

أَيْمَانَكُمْ فَأَتَوْهُمْ نَصَبُهُمْ» كَانَ الرَّجُلُ يُعَالِفُ الرَّجُلَ لَيْسَ بَيْنَهُمَا نَسَبٌ

فَيَرِثُ أَحَدُهُمَا الْآخَرَ فَتَنْسَخْ ذَلِكَ الْأَنْفَالُ فَقَالَ تَعَالَى «وَأُولُو الْأَرْحَامِ

بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ»

2921 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

“(Akd ile) yeminlerinizin bağladığı kimselere dahi hisselerini verin,” (Nisa suresi, 33) ayeti inince bir zat arasında nesep yakınlığı bulunmadığı halde diğer bir zatla yeminleşir (sözleşir) onlardan biri öbürüne vâris olurdu. İşte bunu Enfâl suresinin 75. ayeti neshetti. “Hısımlar Allah’ın kitabınca birbirine daha yakındırlar. Allah her şeyi hakkıyla bilendir.”

İZAH

Cahiliyet devrinde ve İslam’ın ilk günlerinde aralarında hiçbir kan bağı bulunmayan iki kişi birbirleriyle yeminleşerek anlaşma yaparlar, onlardan biri öbürüne vâris olurdu. İslam’ın ilk günlerinde bu anlaşmanın muteber olduğunu, onlara hisselerinin verilmesi icap ettiğini bildiren Nisa suresinin 33. ayeti geldi. Bilâhare zevil erhâmın mirasa daha haklı olduğunu bildiren Enfâl suresinin 75. ayeti ile bu hüküm nesh edildi.

٢٩٢٢- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى «وَالَّذِينَ عَقَدْتَ أَيْمَانَكُمْ

فَأَتَوْهُمْ نَصِيحَتُهُمْ» قَالَ كَانَ الْمُهَاجِرُونَ حِينَ قَلَبُوا الْمَدِينَةَ قُورُثَ

الْإِسْطِصَارِ دُونَ ذَوِي رَجِيمٍ لِلْأَخُوَّةِ الَّتِي آخَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ بَيْنَهُمْ، فَلَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ «وَلِكُلِّ جَعَلْنَا مَوَالِيَهُمْ تَرَكَ» قَالَ

نَسَخَهَا «وَالَّذِينَ عَقَدْتَ أَيْمَانَكُمْ فَأَتَوْهُمْ نَصِيحَتُهُمْ» مِنَ النُّصَرِ وَالنَّصِيحَةِ

وَالرَّفَادَةِ وَيُوصِي لَهُ وَقَدْ ذَهَبَ الْجِيرَاتُ

2922 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

“Yeminlerinizin bağladığı kimselere hisselerini verin,” mealindeki ayet hakkında şöyle dedi: Muhacirler Medine’ye geldikleri zaman Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in aralarında kardeşlik tesis etmesinden dolayı akrabasından önce ensara vâris oluyorlardı. Nisa suresinin şu “(Erkek ve dışiden) her biri için baba ve ananın yakın hısımların terikelerinden de vârisler yaptık,” (mealindeki Nisa suresinin 33.) ayeti inince, “Onu yeminlerinizin bağladığı kimselere hisselerini verin,” mealindeki aynı

ayetin delaleten nesh ettiği hükmünden, onlara yardım etmek, nasihatte bulunmak, yardımlaşmak (hükmü bâkî kaldı) onlara (muhâcir kardeşlerinize) vasiyet de edebilirsiniz. (işte bu şekilde) kardeşlik tesisi ile mirasçı olmak hükmü kalkmış oldu. [614]

٢٩٢٣- عَنْ دَاوُدَ بْنِ الْحُصَيْنِ قَالَ: كُنْتُ أَقْرَأُ عَلَى أُمِّ سَعْدٍ بَنِي

الرَّيْبِ وَكَانَتْ يَتِيمَةً فِي جَنْبِ أَبِي بَكْرٍ فَقَرَأْتُ «وَالَّذِينَ عَقَدْتَ أَيْمَانَكُمْ»

فَقَالَتْ لَا تَقْرَأُ «وَالَّذِينَ عَقَدْتَ أَيْمَانَكُمْ» إِنَّمَا نَزَلَتْ فِي أَبِي بَكْرٍ وَآلِهِ

عَبْدُ الرَّحْمَنِ حِينَ أُنِيَ الْإِسْلَامَ فَخَلَفَ أَبُو بَكْرٍ إِلَّا يَوْمَئِذٍ فَلَمَّا أَسْلَمَ أَمَرَ

اللَّهُ تَعَالَى نَبِيَّهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنْ يُؤَيِّدَهُ نَجِيئَهُ زَادَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ فَمَا أَسْلَمَ

حَتَّى حُمِلَ عَلَى الْإِسْلَامِ بِالسَّيْفِ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: مَنْ قَالَ عَقَدْتُ جُلْفًا وَمَنْ قَالَ عَاقَدْتُ جَعَلَهُ

خَالِفًا قَالَ وَالصُّوَابُ حَدِيثُ طَلْحَةَ عَاقَدْتُ

2923 - Dâvud bin Husayn radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Yetim olup, Ebû Bekir'in himayesinde olan Rebî kızı Ümmü Sa'd'e: Ben Kur'an okuyordum. "Yeminlerinizin bağladığı kimselere nasiplerini veriniz," ayetini okudum. Ümmü Sa'd:

Bu ayeti "âkadet" şeklinde okuma. Çünkü, bu ayeti kerime Ebû Bekir'in oğlu Abdurrahman iman etmekten kaçındığı vakit ikisi hakkında indi. Ebû Bekir ona miras bırakmayacağına yemin etmişti. Abdurrahman Müslümanlığı kabul edince Allah Teâlâ Peygamberine Abdurrahman'ın hissesini vermesini emir buyurdu.

Abdulaziz'in bu hadisi rivâyetinde şu ziyade var: "Abdurrahman İslam'ı kabule kılıçla zorlanana kadar müslüman olmamıştı."

Ebû Dâvud dedi ki: Bu ayeti (Akadet) diye okuyan, akdi tek taraflı bir yemin kılmış olur. (Âkadet) diye okuyan ise akdi karşılıklı yemin kılmış

olur. Doğrusu Talha'nın rivâyet ettiği âkadet şeklidir.

İZAH

Hazreti Ebû Bekir'in oğlu Abdurrahman kılıçla zorlanıncaya kadar iman etmemesinin manası şudur. İslam kuvvet bulup düşmanlarına üstün kılıç çekerek kuvveti bulduğu zamana kadar iman etmemiştir, demektir.

٢٩٢٤- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ «وَالَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا» «وَالَّذِينَ آمَنُوا

وَلَمْ يَهَاجَرُوا» فَكَانَ الْأَعْرَابِيُّ لَا يَرِثُ الْمُهَاجِرَ وَلَا يَرِثُهُ الْمُهَاجِرُ

فَنَسَخَهَا فَقَالَ «وَأُولُو الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ»

2924 - İbn-i Abbas radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

(İman edip hicrette bulunanlar, iman edip hicrette bulunamayanlar) ayeti bedevi bir Arap (yakın akrabasından) bir muhacire vâris olamazdı. Muhacir de ona vâris olamazdı. (Ancak) “Hısımlar birbirlerine daha yakındır,” ayeti bunu nesh etti, dedi.

İZAH

Enfal suresinin 72. ayeti indiği zaman hicret edenler kendi aralarında vâris olabiliyor. İnanmış bile olsa muhacirlerle bedevî birbirlerine vâris olamıyorlardı. Sonra Enfâl suresinin “Hısımlar Allah'ın kitabında birbirlerine daha yakındırlar. Allah her şeyi hakkıyla bilendir,” mealindeki 75 ayeti inerek muhacir bedevî Müslümana ve Müslüman da muhacire vâris oldu. Önceki yasak kaldırıldı.

17 - HILF (YEMİNLİ ANLAŞMA)

٢٩٢٥- عَنْ جَنْبَرِ بْنِ مُطْعِمٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ لَا حِلْفَ فِي الْإِسْلَامِ وَأَيُّمَا حِلْفٍ كَانَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ لَمْ يَرِكْهُ

الْإِسْلَامُ إِلَّا شِدَّةً

2925 - Cübeyr bin Mut'ım radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, şöyle buyurdu:

“İslam'da yeminli anlaşma yoktur. Cahiliyet devrinde (hayırlı işlerde yardımlaşmak üzere yapılmış) olan hangi yeminli anlaşma varsa, İslam onu sadece kuvvetlendirir.”^[615]

İZAH

Cahiliyet devrinde iyi düşünceli gençler bir araya gelirler, zalimlerin zulmünü defedeceklerine, mazlumlara yardım edeceklerine yeminli sözleşme, anlaşma yaparlar ve bunlara hılf derlerdi. İslam dini mü'minin mü'mine yardım etmesini emreder. Cahiliyet devrinde iyilik için yapılan yeminli anlaşmaya İslam'da lüzum yoktur. O devirde yapılan bu gibi anlaşmaları ise İslam takviye eder, demektir.

٢٩٢٦- سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ خَالَفَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ فِي دَارِنَا فَقِيلَ لَهُ أَلَيْسَ قَالَ

رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا حَلْفَ فِي الْإِسْلَامِ فَقَالَ خَالَفَ

رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ فِي دَارِنَا

مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا

2926 - Enes bin Malik radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, bizim evimizde muhacirlerle ensar arasında karşılıklı hılf (kardeşlik) tesis etti.

Enes radiyallahu anh'e Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “İslam'da yeminli ahidleşme yoktur,” buyurmadı mı? denildi.

Enes radiyallahu anh, iki veya üç defa Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bizim evimizde ensarla muhacirler arasında karşılıklı hılf (kardeşlik) tesis etti, dedi.^[616]

18 - KADININ KOCASININ DİYETİNE VARİS OLMASI

٢٩٢٧- عَنْ سَعِيدٍ قَالَ: كَانَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ يَقُولُ الدِّيَةُ لِلْعَائِلَةِ

وَلَا تَرِثُ الْمَرْأَةُ مِنْ دِيَةِ زَوْجِهَا شَيْئًا حَتَّى قَالَ لَهُ الصُّحَابَةُ بْنُ سَفْيَانَ

كَتَبَ إِلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ أَوْرَثَ امْرَأَةٍ أَهْلِيهَا

مِنْ دِيَةِ زَوْجِهَا فَرَجَعَ عُمَرُ قَالَ أَهْلُهَا مَنْ صَالِحٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ بِهَذَا

الْحَدِيثِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدٍ وَقَالَ فِيهِ وَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْتَفْعَلَهُ عَلَى الْأَعْرَابِ

2927 - Sa'd radıyallahu anh'dan: Ömer bin Hattab radıyallahu anh, diyet, diyet ödeyeceklerle aittir. Kadın kocasının diyetinden hiçbir şeye vâris olamaz derdi. Dahhak bin Süfyan Ömer'e: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bana Eşyem ed-Dibâbî'nin karısına kocasının diyetinden miras payı vermem için mektup yazmıştı dedi. Bunun üzerine hazreti Ömer bu görüşünden rücû etti.[\[617\]](#)

Sa'd radıyallahu anh'dan, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Eşyem ed-Dibâbî'yi Bedevîler üzerine tahsildar olarak görevlendirmişti.

İZAH

Diyet: Bir kimse öldürüldükten sonra öldürene vâcip olan bir mal olduğu için Hazreti Ömer kadının efendisinin diyetine vâris olamayacağını söylerdi. Hazreti Ömer Dahhak, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in kendisine Eşyem'in karısını Eşyem'in diyetine vâris kılmasını yazdığını haber verince hazreti Ömer kadının kocasının diyetine vâris olamayacağı görüşünden rücû etmiş, kadının kocasının diyetine vâris olacağı görüşünü benimsemiştir.

[\[590\]](#). İbn-i Mace, K. Mukaddime, n. 54

[591]. Buhari, K. Ferâiz, Babu mirasi-l-ihveti, ve-l-ihveti ve-l-ehavâti, n. 190/8; Müslim, K. Ferâiz, Babu mirasi-l-kelele, n. 1616; Tirmizî, K. Ferâiz, Babu mirasi-l-ehavât, n. 2098; Neseî, K. Ferâiz, Babu-l-keleleti; İbn-i Mace, K. Ferâiz, Babu-l-keleleh, n. 2728

[592]. Buhari, K. Ferâiz, Babu (yesteftûnek kulillâhü...) n. 191/7; Müslim, K. Ferâiz, Babu âhari ayetin, N. 1618; Neseî,

[593]. Tirmizî, K. Tefsir, (Nisâ suresi), n. 3045; Müslim, n. 1617; İbn-i Mace, n. 2726

[594]. Buhari, n. 188/8; Tirmizî, K. Ferâiz, n. 3094; Neseî; İbn-i Mace, K. Ferâiz, Babu ferâizi-s-sulbi, n. 2721

[595]. Tirmizî, K. Ferâiz, Babu fî mirasi-l-benâti, n. 2093; İbn-i Mace, K. Ferâiz, Babu ferâizi-s-sulbi, n. 2720

[596]. Buhari, K. Ferâiz, Babu mirasi-l-benât, n. 188/8

[597]. Tirmizî, K. Ferâiz, Babu fî mirâsi-l-ceddeti, n. 2101; Neseî, İbn-i Mace, K. Ferâiz, Babu mirâsi-l-ceddâti, n. 2724

[598]. Tirmizî, K. Ferâiz, Babu fî mirâsi-l-ceddi, n. 2100; Neseî

[599]. İbn-i Mace, K. Ferâiz, Babu ferâizi-l-ceddi, n. 2723

[600]. Buhari, K. Ferâiz, Babu kavli-n-Nebiiyi sallallahu aleyhi ve sellem (men terake mâlen...) 187/8; Müslim, K. Ferâiz, Babu elhikü-l-ferâiza bi ehlihâ, n. 1615; Tirmizî, K. Ferâiz, Babu misası-l-asabeti, n. 2099; Neseî; İbn-i Mace, K. Ferâiz, babu mirâsu-l-asabeti, n. 2740

[601]. Neseî, İbn-i Mace, K. Ferâiz, Babu zevi-l-erhâm, n. 2738

[602]. Tirmizî, K. Ferâiz, Babu-l-lezi yemûtu ve leyse lehû vârisun, n. 2106; İbn-i Mace, K. Ferâiz, Babu mirâsi-l-velâ, n. 2733

[603]. Tirmizî, K. Ferâiz, Babu mirasi-l-esfedi, n. 2107; İbn-i Mace, K. Ferâiz, Babu men lâ vârise lehû, n. 2741; Neseî

[604]. Tirmizî, K. Ferâiz, Babu mâ yerisü-n-nevâü minel-velâ, n. 2116; İbn-i Mace, K. Ferâiz, Babu tahrizü-l-mer'etü, n. 2742

[605]. Buhari, K. Meğâzî, Babu eyne rakezen-Nebiyyü sallallahu aleyhi ve sellem, n. 186/7, K. Ferâiz, Babu lâ yerisü-l-müslimü-l-kafire velâ-l-kafiru, n. 194/8, K. Hac, Babu tevrîsi dür-i Mekkete, n. 181/2; Müslim, K. Ferâiz, n. 1614; Tirmizî, Babu ibtalil-mirâsı beyne-l-müslimi ve-l-kafiri, n. 2108; İbn-i Mace, K. Ferâiz, Babu Mirâsi ehli-l-islam min ehli-ş-şirki, n. 2729; Dârimî, K. Ferâiz, Müsned: 2/200 - 208

[606]. Buhari K. Meğâzî, K. Cihad, K. Hac, K. Ferâiz, Babu tevrîs-i dürri Mekkete, n. 181/8; Müslim, K. Hac, Babu-n-Nuzûli bi mekkete, n. 1351; İbn-i Mace, K. Ferâiz, Babu mirâsi ehli-l-İslam min ehli-ş-şirki, n. 2730, K. Menâsik, Babu duhûli Mekkete, n. 2942

[607]. Neseî; İbn-i Mace, K. Ferâiz, Babu mirâsı ehli-l-İslam, n. 2731; Tirmizî, K. Ferâiz, Babu lâ yetevâresü, n. 2109

[608]. İbn-i Mace, K. Rühûn, Babu kısmeti-l-mâi, n. 2485

[609]. Buhari, K. Ferâiz, Babu izâ esleme alâ yedeyhi, n. 193/7; Müslim, K. Itk, Babu innema-l-velâü limen e'take, n. 1504; Neseî, K. Zekat, Babu izâ tehavveleti-s-Sadaka, n. 2615, K. Talak, n. 3479, K. Büyû, n. 4646

[610]. Buhari, K. Ferâiz, Babu mirası-s-sâibe; Tirmizî, K. Velâ, Babu-l-velâi limen e'taka, n. 2126; Neseî, K. Talak, Babu hıyarı-l-emeti tu'taku, n. 3479

[611]. İbn-i Mace, K. Ferâiz, Babu mirası-l-velâ, 2732

[612]. Tirmizî, K. Ferâiz, Babu fî mirâsı-l-lezî yeslemü, n. 2113; Neseî; İbn-i Mace, K. Ferâiz, Babur-raculi yeslimü alâ yedirraculi, n. 2752

[613]. Buhari, K. Ferâiz, K. Itk, Babu bey'ı-l-velâi ve hîbetihî; Müslim, K. Itk, Babu-n-nehyi an bey'i-velâ, n. 1506, Muvatta, K. Itk, Babu masırı-l-velâi-limen e'take; İbn-i Mace, K. Ferâiz, Babu-n-nehyi an bey'i-lvelâi ve hîbetihî, n. 2747; Tirmizî, K. Büyû, Babu fî kerahiyeti bey'il-velâi ve hîbetihî, n. 1236

[614]. Buhari, K. Tefsir, (Nisa suresi), n. 55/6

[615]. Müslim, K. Fezâili-s-Sahabe, Babu muâhâti-n-Nebiyyi sallallahu aleyhi ve sellem beyne ashâbihî, n. 2530

[616]. Buhari, K. İ'tisâmı bi-s-sünneti, Babu ma zekera-n-Nebiyyü sallallahu aleyhi ve sellem, n. 1399; Müslim, K. Fezaili-s-Sahabe, Babu muâhâti-n-Nebiyyi sallallahu aleyhi ve sellem beyne ashâbihî, n. 2529

[617]. Tirmizî, K. Ferâiz, Babu ibtâli mirâsı-l-kâtil, n. 2111; İbn-i Mace, K. Diyât, Babu-l-mirâsı mine-d-diyeti, n. 2642

[590]. İbn-i Mace, K. Mukaddime, n. 54

[591]. Buhari, K. Ferâiz, Babu mirasi-l-ihveti, ve-l-ihveti ve-l-ehavâti, n. 190/8; Müslim, K. Ferâiz, Babu mirasi-l-kele, n. 1616; Tirmizî, K. Ferâiz, Babu mirasi-l-ehavât, n. 2098; Neseî, K. Ferâiz, Babu-l-keleleti; İbn-i Mace, K. Ferâiz, Babu-l-keleleh, n. 2728

[592]. Buhari, K. Ferâiz, Babu (yesteftûnek kulillâhü...) n. 191/7; Müslim, K. Ferâiz, Babu âhari ayetin, N. 1618; Neseî,

[593]. Tirmizî, K. Tefsir, (Nisâ suresi), n. 3045; Müslim, n. 1617; İbn-i Mace, n. 2726

[594]. Buhari, n. 188/8; Tirmizî, K. Ferâiz, n. 3094; Neseî; İbn-i Mace, K. Ferâiz, Babu ferâizi-s-sulbi, n. 2721

[595]. Tirmizî, K. Ferâiz, Babu fî mirasi-l-benâti, n. 2093; İbn-i Mace, K. Ferâiz, Babu ferâizi-s-sulbi, n. 2720

[596]. Buhari, K. Ferâiz, Babu mirasi-l-benât, n. 188/8

[597]. Tirmizî, K. Ferâiz, Babu fî mirâsi-l-ceddeti, n. 2101; Neseî, İbn-i Mâce, K. Ferâiz, Babu mirâsi-l-ceddâti, n. 2724

[598]. Tirmizî, K. Ferâiz, Babu fî mirâsi-l-ceddi, n. 2100; Neseî

[599]. İbn-i Mace, K. Ferâiz, Babu ferâizi-l-ceddi, n. 2723

[600]. Buhari, K. Ferâiz, Babu kavli-n-Nebiyyi sallallahu aleyhi ve sellem (men terake mâlen...) 187/8; Müslim, K. Ferâiz, Babu elhikü-l-ferâiza bi ehlihâ, n. 1615; Tirmizî, K. Ferâiz, Babu misası-l-asabeti, n. 2099; Neseî; İbn-i Mace, K. Ferâiz, babu mirâsu-l-asabeti, n. 2740

[601]. Neseî, İbn-i Mace, K. Ferâiz, Babu zeve-l-erhâm, n. 2738

[602]. Tirmizî, K. Ferâiz, Babu-l-lezi yemûtu ve leyse lehû vârisun, n. 2106; İbn-i Mace, K. Ferâiz, Babu mirâsi-l-velâ, n. 2733

[603]. Tirmizî, K. Ferâiz, Babu mirasi-l-esfedi, n. 2107; İbn-i Mace, K. Ferâiz, Babu men lâ vârise lehû, n. 2741; Neseî

[604]. Tirmizî, K. Ferâiz, Babu mâ yerisü-n-nevâü minel-velâ, n. 2116; İbn-i Mace, K. Ferâiz, Babu tahrizü-l-mer'etü, n. 2742

[605]. Buhari, K. Meğâzî, Babu eyne rakezen-Nebiyyü sallallahu aleyhi ve sellem, n. 186/7, K. Ferâiz, Babu lâ yerisü-l-müslimü-l-kafire velâ-l-kafiru, n. 194/8, K. Hac, Babu tevrîsi dür-i Mekkete, n. 181/2; Müslim, K. Ferâiz, n. 1614; Tirmizî, Babu ibtalil-mirâsı beyne-l-müslimi ve-l-kafiri, n. 2108; İbn-i Mace, K. Ferâiz, Babu Mirâsi ehli-l-islam min ehli-ş-şirki, n. 2729; Dârimî, K. Ferâiz, Müsned: 2/200 - 208

[606]. Buhari K. Meğâzî, K. Cihad, K. Hac, K. Ferâiz, Babu tevrîs-i dürri Mekkete, n. 181/8; Müslim, K. Hac, Babu-n-Nuzûli bi mekkete, n. 1351; İbn-i Mace, K. Ferâiz, Babu mirâsi ehli-l-İslam min ehli-ş-şirki, n. 2730, K. Menâsik, Babu duhûli Mekkete, n. 2942

[607]. Neseî; İbn-i Mace, K. Ferâiz, Babu mirâsı ehli-l-İslam, n. 2731; Tirmizî, K. Ferâiz, Babu lâ yetevâresü, n. 2109

[608]. İbn-i Mace, K. Rühûn, Babu kısmeti-l-mâi, n. 2485

[609]. Buhari, K. Ferâiz, Babu izâ esleme alâ yedeyhi, n. 193/7; Müslim, K. İtk, Babu innema-l-velâü limen e'take, n. 1504; Neseî, K. Zekat, Babu izâ tehavveleti-s-Sadaka, n. 2615, K. Talak, n. 3479, K. Büyû, n. 4646

[610]. Buhari, K. Ferâiz, Babu mirası-s-sâibe; Tirmizî, K. Velâ, Babu-l-velâi limen e'taka, n. 2126; Neseî, K. Talak, Babu hıyarı-l-emeti tu'taku, n. 3479

[611]. İbn-i Mace, K. Ferâiz, Babu mirası-l-velâ, 2732

[612]. Tirmizî, K. Ferâiz, Babu fî mirâsı-l-lezî yeslemü, n. 2113; Neseî; İbn-i Mace, K. Ferâiz, Babur-raculi yeslimü alâ yedirraculi, n. 2752

[613]. Buhari, K. Ferâiz, K. Itk, Babu bey'ı-l-velâi ve hîbetihî; Müslim, K. Itk, Babu-n-nehyi an bey'i-velâ, n. 1506, Muvatta, K. Itk, Babu masırı-l-velâi-limen e'take; İbn-i Mace, K. Ferâiz, Babu-n-nehyi an bey'i-lvelâi ve hîbetihî, n. 2747; Tirmizî, K. Büyû, Babu fî kerahiyeti bey'il-velâi ve hîbetihî, n. 1236

[614]. Buhari, K. Tefsir, (Nisa suresi), n. 55/6

[615]. Müslim, K. Fezâili-s-Sahabe, Babu muâhâti-n-Nebıyyi sallallahu aleyhi ve sellem beyne ashâbihî, n. 2530

[616]. Buhari, K. İ'tısâmı bi-s-sünneti, Babu ma zekera-n-Nebıyyü sallallahu aleyhi ve sellem, n. 1399; Müslim, K. Fezaili-s-Sahabe, Babu muâhâti-n-Nebıyyi sallallahu aleyhi ve sellem beyne ashâbihî, n. 2529

[617]. Tirmizî, K. Ferâiz, Babu ibtâli mirâsı-l-kâtil, n. 2111; İbn-i Mace, K. Diyât, Babu-l-mirâsı mine-d-diyeti, n. 2642

“İlim üçtür. Bunlardan başkasını öğrenmek fazladır. (Mensuh olmayan) muhkem ayetlerin ilmi, Rasûlullah'tan sahih olarak rivâyet edilen sünnet ilmi, kendisiyle adalet temin edilen feraiz ilmidir.”^[590]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, abdest almış ve abdest suyunu üzerime serpmiş. Bunun üzerine ben ayıldım. (Resûl-i Ekrem'i yanımda görünce) Ya Rasûlallah benim kız kardeşlerim var (çocuğum yok) malımda nasıl hareket edeyim, dedim. Bunun üzerine miraslardan bahseden (Nisa suresi 176 ayet) indi. “Senden fetva isterler, de ki: Çocuğu ve babası olmayanın mirası hakkında Allah size fetva verir.”^[591]

En son ayet: Çocuğu ve (babası) olmayan kimse hakkındaki, “Senden fetva isterler. De ki: Allah size çocuğu olmayanın mirası hakkındaki hükmünü açıklar.” (mealindeki Nisâ suresi 156. ayetidir.)^[592]

Ebû İshak: Öyledir, başkaları da öyle olduğuna hükmettiler dedi.^[593]

Kızına (malın) yarısı, anne ve baba bir kız kardeşine (diğer) yarısı düşer, dediler. Oğlun kızına mirastan hiçbir şey taktir etmediler. Bir de bu adama İbn-i Mes'ûd'a git sor, o da bizim fetvamıza uyar, dediler. Adam, İbn-i Mes'ûd'a geldi (meseleyi) ona sordu. Onların fetvalarını ona haber verdi. İbn-i Mes'ûd: Eğer ben onların fetvalarına muvafakat edersem yolumu sapıtmışlardan olurum. Yolunu doğrultmuşlardan olamam. Lakin ben bu meselede Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in hükmüyle hükmedeceğim. Ölünün öz kızına yarısı, oğlunun kızına üçte ikiyi tamamlamak için (altıda bir) sehm vardır. Geri kalan mal ise anne ve baba bir kız kardeşine kalır, dedi.^[594]

Ebû Dâvud dedi ki: Bişr bu rivâyetinde hata etti. Bu kızlar Sa'd bin Rabi'in kızları idiler. Sabit bin Kays ise Yemâme harbinde şehit oldu. (Uhud harbinde vefat etmedi.)^[595]

2893 - Muaz bin Cebel, Yemen'de (vali) iken (ölmüş bir kimseye ait) bir kız kardeş ile bir kız arasında miras taksimi yaptı. Bunlardan her birine malın yarısını verdi. O zaman Nebî sallallahu aleyhi ve sellem de hayatta idi.^[596]

– Allah'ın kitabında sana bir şey yoktur. Bu hususta daha önce verilmiş hüküm ise senden başkasına (başka bir nineye) ait olan (özel) bir hükümdür. Ben Allah'ın tayin ettiği hisselerle bir şey ziyade edemem. İşte o hisse, altıda birdir. İki nine bir hissede, bir araya gelerseniz altıda bir aranızda taksim edilir. Eğer sizden hanginiz yalnız kalırsa altıda bir onundur,” dedi.^[597]

Katade dedi ki: Ashab, dedenin vereseden hangi kimse ile altıda bire vâris olduğunu bilmiyorlardı. Dedenin vâris kılındığı en az hisse altıda birdir.^[598]

Ömer radiyallahu anh: “Bilemedin dolayısıyla senin bilgin bizim meselemize çözüm getiremez,” dedi.^[599]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: “Ölünün geriye bıraktığı ehl-i ferâiz arasında Allah’ın kitabına göre bölüştürünüz. Feraizden arta kalanı da ölüye en yakın erkeğe veriniz.”^[600]

Hazreti Peygamber bazen da şöyle dedi: “O yük, Allah’a ve O’nun Rasûlüne aittir.” Kim mal bırakırsa, o vârislerine aittir. Ben vârisi olmayanların vârisiyim. Onun cinayet diyetlerini öderim. Ve ona vâris olurum. Dayı, vârisi olmayanların vârisidir. Yeğenin cinayet diyetini öder ve ona vâris olur.^[601]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Onun mirasını hemşerilerine verin,” buyurdu.^[602]

Bunun üzerine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, o kimsenin mirasını azatlısına verdi.^[603]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Kadın üç kimsenin mirasına vâris olur: Azatlı kölesinin, yolda bulup büyüttüğü çocuğun ve üzerinde (kocasıyla) lanetleştigi çocuğunun.”^[604]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Müslüman kafiye, kafir de müslümana vâris olamaz,” buyurdu.^[605]

Zührî Hayf: Vadi demektir, dedi.^[606]

2911 - Amr bin Şuayb’ın babası Şuayb’dan, dedesi Abdullah bin Amr’dan rivâyet edildiğine göre, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: İki ayrı dinin mensupları birbirlerine mirasçı olamazlar.”^[607]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Cahiliyet devrinde taksim edilmiş olan her taksim, taksim olunduğu üzere bırakılır. İslam’ın yetiştiği her taksim de İslam’ın taksimi üzerine muamele görür.”^[608]

Mü’minlerin annesi Aişe radiyallahu anhâ bir cariye satın alıp azat etmek istedi. Cariyenin sahibi, onun velîlik hakkı bize ait olmak şartı ile satarız, dedi. Aişe radiyallahu anhâ, bunu Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e zikretti. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Onun öyle söylemesi

cariyeyi almaktan seni alıkoymasın. Gerçekten velâyet hakkı azat edene aittir,” buyurdu.^[609]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Velâ, (köleyi hürriyetine kavuşturmak için gereken) parayı veren ve (hürriyete kavuşturmak) nimetine sahip olana aittir,” buyurdu.^[610]

Amr dedi ki: Abdülmelik bize Hazreti Ömer’in mektubu ile hükmetti. Biz şu ana kadar o hükme göre amel ede geldik,”^[611]

Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’de; “O (Müslüman Müslümanlığına vesîle olduğu kişiye) sağlığında ve ölümünde insanların en yakın olanıdır.” buyurdu.^[612]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem velâ hakkını satmaktan ve onu hîbe etmekten nehyetti.^[613]

“Yeminlerinizin bağladığı kimselere hisselerini verin,” mealindeki ayet hakkında şöyle dedi: Muhacirler Medine’ye geldikleri zaman Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in aralarında kardeşlik tesis etmesinden dolayı akrabasından önce ensara vâris oluyorlardı. Nisa suresinin şu “(Erkek ve dişi) her biri için baba ve ananın yakın hısımların terikelerinden de vârisler yaptık,” (mealindeki Nisa suresinin 33.) ayeti inince, “Onu yeminlerinizin bağladığı kimselere hisselerini verin,” mealindeki aynı ayetin delaleten nesh ettiği hükmünden, onlara yardım etmek, nasihatle bulunmak, yardımlaşmak (hükmü bâkî kaldı) onlara (muhâcir kardeşlerinize) vasiyet de edebilirsiniz. (işte bu şekilde) kardeşlik tesisi ile mirasçı olmak hükmü kalkmış oldu.^[614]

“İslam’da yeminli anlaşma yoktur. Cahiliyet devrinde (hayırlı işlerde yardımlaşmak üzere yapılmış) olan hangi yeminli anlaşma varsa, İslam onu sadece kuvvetlendirir.”^[615]

Enes radiyallahu anh, iki veya üç defa Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bizim evimizde ensarla muhacirler arasında karşılıklı hılf (kardeşlik) tesis etti, dedi.^[616]

2927 - Sa'd radıyallahu anh'dan: Ömer bin Hattab radıyallahu anh, diyet, diyet ödeyecekler'e aittir. Kadın kocasının diyetinden hiçbir şeye vâris olamaz derdi. Dahhak bin Süfyan Ömer'e: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bana Eşyem ed-Dibâbî'nin karısına kocasının diyetinden miras payı vermem için mektup yazmıştı dedi. Bunun üzerine hazreti Ömer bu görüşünden rücû etti.^[617]

١٤ - كِتَابُ الْخَرَاجِ وَ الْأَمَارَةِ وَالْفَيْءِ HARAC, İMÂRE
VE FEY' BÖLÜMÜ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

كِتَابُ الْخَرَجِ وَالْإِمَارَةِ وَالْقَضَا

1 - HALKIN DEVLET BAŞKANI ÜZERİNE LAZIM GELEN HAKLARI

٢٩٢٨ - عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ قَالَ: أَلَا كُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ فَالْأَمِيرُ الَّذِي

عَلَى النَّاسِ رَاعٍ عَلَيْهِمْ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْهُمْ وَالرَّجُلُ رَاعٍ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ

وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْهُمْ وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ عَلَى بَيْتِ بَيْتِهَا وَوَلَدُهَا وَهِيَ مَسْئُولَةٌ

عَنْهُمْ وَالْعَبْدُ رَاعٍ عَلَى مَالِ سَيِّدِهِ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْهُ فَكُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ

مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ

2928 - Abdullah bin Ömer radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Dikkatli olunuz, hepiniz çobansınız ve hepiniz yaptığınızdan mesulsünüz. İnsanlar üzerine emir olan kimse onların çobanı durumundadır, o onlardan mesuldür. Erkek ev halkı üzerine çobandır. O da onlardan mesuldür. Kadın, kocasının evine ve çocuklarına çobandır. O da onlardan mesuldür. Köle efendisinin malı üzerine çobandır. O da ondan mesuldür. Hepiniz çoban durumundasınız, hepiniz idareye memur olduğundan mesulsünüz.”^[618]

2 - YÖNETİCİLİK İSTEMENİN HÜKMÜ

٢٩٢٩ - عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَمُرَةَ قَالَ قَالَ لِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ يَا عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ سَمُرَةَ لَا تَسْأَلِ الْإِمَارَةَ فَإِنَّكَ إِذَا أُعْطِيَهَا عَنْ

مَسْأَلَةٌ وَجِلْتُ فِيهَا إِلَى نَفْسِكَ وَإِنْ أُعْطِيَتْهَا عَنْ غَيْرِ مَسْأَلَةٍ أَعْنَتْ عَلَيْهَا

2929 - Abdurrahman bin Semüre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bana şöyle dedi: “Ya Abdurrahman bin Sümüre, yöneticilik isteme, bu sana sen istediğinden dolayı verilirse onunla baş başa bırakılırsın, eğer yöneticilik sana istemeden verilirse bu işte (Allah tarafından) yardım olunursun.”^[619]

İZAH

Mü'min idareciliğe kendisi talip olmamalı, idareci olması için kendisine talip olunmalı, kendisi talip olan nefesine terk edilir. Liyakatından dolayı kendisine görev verilen kimse ise yardım görür. Rabbimizin inayeti kendisi ile beraber olur.

٢٩٣٠- عَنْ أَبِي بُرَّةَ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ انْطَلَقْتُ مَعَ رَجُلَيْنِ إِلَى

النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتَوَهَّدَ أَحَدُهُمَا لَمْ يَقَالَ جِئْنَا لِنَسْتَعِينَ بِكَ

عَلَى عَمَلِكَ وَقَالَ الْآخَرُ يَفْلُ قَوْلُ صَاحِبِهِ فَقَالَ: إِنْ أَحْوَجَكُمُ عَيْنُنَا مِنْ

طَلَبَةٍ، فَاغْتَلَزَ أَبُو مُوسَى إِلَيَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ: لَمْ أَغْلَمْ

لِمَا جَاءَ لَهٗ فَلَمْ يَسْتَعِينَ بِهِمَا عَلَى شَيْءٍ حَتَّى مَاتَ

2930 - Ebû Musa radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

İki zatla birlikte Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e gittim. Bunlardan birisi söz aldı ve şöyle dedi:

Ya Rasûlallah sallallahu aleyhi ve sellem, biz sana işlerinden biri üzerine bizi görevlendirmen için geldik. Öbür zat da arkadaşının konuştuğu gibi konuştu. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“Bize göre sizin en haininiz idarecilik isteyeninizdir,” buyurdu.

Bunun üzerine Ebû Musa (Eş'arî) Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den özür dileyerek “niçin geldiklerini bilmiyordum,” dedi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem de vefat edinceye kadar bu iki kimseden hiçbir görevde yararlanmak istemedi. [\[620\]](#)

3 - ÂMÂNIN VALİ TAYİN EDİLMESİ

۲۹۳۱- عَنْ أَنَسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْتَخْلَفَ ابْنَ أُمِّ

مَكْتُومٍ عَلَى الْمَدِينَةِ مَرَّتَيْنِ

2931 - Enes radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, (Abdullah) bin Ümmü Mektûm'u (âma olduğu halde) iki defa Medine'de yerine vekil bıraktı.

İZAH

Kitabu's-Salat'ta geçen bir rivâyette, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, İbn-i Ümmü Mektum'u birkaç defa yerine vekil bıraktı, denilmektedir.

4 - DEVLET BAŞKANININ KENDİSİNE BİR VEZİR EDİNMESİ

۲۹۳۲- عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

إِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِالْأَمِيرِ خَيْرًا جَعَلَ لَهُ وَزِيرَ صِدْقٍ إِنْ نَسِيَ ذِكْرَهُ وَإِنْ ذَكَرَهُ

أَعَانَهُ وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهِ غَيْرَ ذَلِكَ جَعَلَ لَهُ وَزِيرَ سُوءٍ إِنْ نَسِيَ لَمْ يَذْكُرْهُ

وَإِنْ ذَكَرَ لَمْ يُعْنَهُ

2932 - Aişe radiyallahu anhâ'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: “Allah bir Emire hayır murat ederse ona sadakatlı vezir verir. (Yapılması gereken bir işi) unutursa hatırlatır,

hatırlarsa ona yardım eder. Allah bir Emire hayırdan başkasını murat ederse ona fena bir vezir verir, unutursa hatırlatmaz, hatırlatırsa ona yardımcı olmaz.” buyurdu.

5 - TOPLUMUN İŞLERİNİ YÜRÜTME VE BİLGİ TOPLAYIP DEVLET REİSİNE SUNMA GÖREVİ

٢٩٣٣ - الْمِقْدَامُ بْنُ مَعْدِي كَرِبَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ ضَرَبَ عَلَى مَنْكِبِهِ ثُمَّ قَالَ لَهُ أَفْلَحْتَ يَا قَدْزِيمَ إِنَّ مَثَ وَلَمْ يَكُنْ

أَمِيرًا وَلَا كَاتِبًا وَلَا عَرِيفًا

2933 - Mikdam bin Ma'd-i Kerîb radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, onun omzuna vurdu. Ve sonra şöyle buyurdu: “Ey Kudeym eğer emir olmadan, kâtiplik yapmadan ve kavminin işini tedbir vazifesini üzerine almadan ölürsen, şüphesiz kurtuldun.”

İZAH

İrâfe: Bir kavmin idaresi ve o kavim hakkında bilgi toplayıp devlet reisine sunma işi demektir. Bu görevi üstlenen kimseye de ârif denir. Aslında bu vazifeler haram değil meşrûdur. Ama bu görevler çok mesuliyetlidir. Bu bakımdan sakıncalı görülmüştür.

٢٩٣٤ - حَدَّثَنَا غَالِبُ الْقَطَّانُ عَنْ رَجُلٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ أَنَّهُمْ كَانُوا

عَلَى مَنْهَلٍ مِنَ الْأَنْهَالِ فَلَمَّا بَلَغَهُمُ الْإِسْلَامُ جَعَلَ صَاحِبُ قِمَاءٍ لِقَوْمِهِ

يَأْتِيهِ مِنَ الْإِبِلِ عَلَى أَنْ يُسَلِّمُوا فَأَسْلَمُوا وَتَسَمَّ الْإِبِلَ يَبْنُهُمْ وَيَدَا لَهُ أَنْ

يَرْتَجِعَهَا مِنْهُمْ فَأَرْسَلَ ابْنَهُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لَهُ: ابْنُ

النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْ لَهُ إِنَّ أَبِي يُثَرِّفُكَ السَّلَامَ وَإِنَّهُ جَعَلَ

لَقَوْمِهِ مِائَةً مِنَ الْإِبِلِ عَلَى أَنْ يُسَلِّمُوا فَأَسْلَمُوا وَقَسَمَ الْإِبِلَ بَيْنَهُمْ وَبَدَأَ
لَهُ أَنْ يَرْتَجِعَهَا مِنْهُمْ أَفْهَوَ أَحَقُّ بِهَا أَمْ هُمْ فَإِنْ قَالَ لَكَ نَعَمْ أَوْ لَا فَقُلْ لَهُ
إِنْ أَبِي شَيْخٌ كَبِيرٌ وَهُوَ عَرِيفُ الْمَاءِ وَإِنَّهُ يَسْأَلُكَ أَنْ تَجْعَلَ لِي الْعِرَافَةَ
بَعْدَهُ فَأَتَاهُ فَقَالَ إِنَّ أَبِي يَفْرُثُكَ السَّلَامَ فَقَالَ وَعَلَيْكَ وَعَلَى أَيْكَ السَّلَامُ
فَقَالَ إِنَّ أَبِي جَعَلَ لِقَوْمِهِ مِائَةً مِنَ الْإِبِلِ عَلَى أَنْ يُسَلِّمُوا فَأَسْلَمُوا وَخَسِرَ
إِسْلَامُهُمْ ثُمَّ بَدَأَ لَهُ أَنْ يَرْتَجِعَهَا مِنْهُمْ أَفْهَوَ أَحَقُّ بِهَا أَمْ هُمْ فَقَالَ إِنَّ بَدَأَ لَهُ
أَنْ يُسَلِّمَهَا لَهُمْ فَلْيُسَلِّمَهَا وَإِنْ بَدَأَ لَهُ أَنْ يَرْتَجِعَهَا فَهُوَ أَحَقُّ بِهَا مِنْهُمْ فَإِنْ
هُمْ أَسْلَمُوا فَلَهُمْ إِسْلَامُهُمْ وَإِنْ لَمْ يُسَلِّمُوا فَرُبُّلُوا عَلَى الْإِسْلَامِ فَقَالَ إِنَّ
أَبِي شَيْخٌ كَبِيرٌ وَهُوَ عَرِيفُ الْمَاءِ وَإِنَّهُ يَسْأَلُكَ أَنْ تَجْعَلَ لِي الْعِرَافَةَ بَعْدَهُ
فَقَالَ إِنَّ الْعِرَافَةَ حَقٌّ وَلَا يُدْ بِلُثْنَيْنِ مِنْ فَرَقَاءٍ وَلَكِنَّ الْفَرَقَاءَ فِي النَّارِ

2934 - Bir adamın dedesinden rivâyet olunduğuna göre:

Aileleri yol üstünde bulunan surlardan bir su üzerinde (görevli) bulunuyorlardı. İslâm'ın meydana çıkışı onlara yetişince suyun sahibi olan zat İslâm'ı kabul etmeleri şartı ile kendi kavmine yüz deveyi vaad etti. Kavmi Müslüman oldular. O da develeri onlar arasında taksim etti. Su sahibinin develeri kavminden geri alması (zarureti) meydana çıktı. Bunun üzerine oğlunu Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e gönderdi ve dedi ki:

– Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e var, ona şöyle de:

– “Babamın sana selamı var, babam İslâm'ı kabul etmeleri şartı ile kavmine yüz deve vaad etmişti. Onlar da İslâm'ı kabul ettiler. Babam develeri onlar arasında taksim etti. Şimdi develeri geri alma (zarureti) meydana çıktı. Develere sahip olmakta babam mı haklı, kavim mi? Eğer Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem sana evet baban haklı veya hayır haksız derse ona şöyle söyle: Gerçekten babam yaşlı bir ihtiyardır. Aynı zamanda o, su ârifidir. (Suyun düzenleyicisi vazifelisidir). Ondan sora su işinin tedvirini bana bırakmamı istiyor. Bundan sonra o adamın oğlu Rasûlullah sallallahu

aleyhi ve sellem’e geldi. Ve babamın sana selamı var, dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

– “Selam senin ve babanın üzerine olsun,” buyurdu. Sonra:

– Babam müslüman olmaları şartı ile kavmine yüz deve bağışlamıştı, onlar müslüman oldular. Müslümanlıkları da çok güzel oldu. Sonra babamın bu bağışından dönmesi baş gösterdi. O, develere sahip olmakta babam mı haklı yoksa kavim mi? dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

– “Eğer babanın develeri kavmine teslim etmesi kendisine daha uygun geliyorsa onları teslim etsin. Eğer kendisine develeri geri almak (daha uygun) görünüyorsa (şunu iyi bilsin ki) kendisi bu develere onlardan daha müstehaktır. Onlar İslam’ı kabul etmişlerse İslamlıkları kendilerinedir. Eğer İslam’ı kabul etmemişlerse İslam’ı kabul edinceye kadar kendileriyle savaşılr,” buyurdu.

İZAH

Menhel: Yol üzerinde bulunan bir kavmin su içtiği kuyunun çeşmesine denir.

En küçük köylerde bile ârife (vazifeli kimseye) ihtiyaç vardır. Su ile ilgili meravcılar ârif olduğu gibi halkın ziraatını korumakla görevli korumacılar da ârifler. Ârifler vazifelerini dürüst yerine getirirlerse bir şey yok, halkın buna ihtiyacı var, vazifelerini dürüst yapmazlarsa yerleri cehennemdir.

6 - KÂTİP TUTMAK

۲۹۳۵- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: السَّجِّلُ كَاتِبٌ كَانَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

2935 - İbn-i Abbas radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Sicillü; Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in kâtibi idi.

İZAH

İsabe'de Avnü'l-Ma'bûd'da Sicillü, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in kâtibinin ismidir, diye geçiyor.

İbn-i Cevzî bu hadisin mevzu olduğunu Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in katipleri arasında Sicillü isminde kimse bulunmadığını şeyhinden naklediyor.

İbn-i Mürdeveyh, Sicillü Habeş dilinde erkek demektir, diyor.

İbn-i Abbas radiyallahu anh, Enbiyâ suresinin 140. âyetinde “Yad et o günü ki, biz göğü kitapların sahifesini dürüp büker gibi düreceğiz,” geçen sicil kelimesini erkek diye tefsir etmiştir.

7 - ZEKAT TOPLAMA MEMURLUĞU

٢٩٣٦- عَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: أَلْعَامِلُ عَلَى الصَّدَقَةِ بِالْحَقِّ كَالْعَازِي فِي سَبِيلِ اللَّهِ

حَتَّى يَرْجِعَ إِلَى بَيْتِهِ

2936 - Rafî bin Hadic radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu işittim:

“Hakkıyla zekat tahsildarlığı yapan kimse evine dönene kadar (sevapta) Allah yolunda gazaya çıkan kimse gibidir.”^[621]

٢٩٣٧- عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَامِرٍ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ قَالَ لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ صَاحِبُ نَكَيسٍ

2937 - Ukbe bin Âmir radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu işittim:

“Haksız bir şekilde vergi (zekat, öşür) toplayan kimse cennete girmez.”

İZAH

Sahib-i Meks: Yola durup gelip geçen tüccarların malının öşrünü alan kimseye denir. Bu şahıs bu vazifeye tayin edilmişse, vazifesini yapacak, ancak bu vazifede zulmedenler haksızlığa dalanlar bu mahrumiyete düşerler.

٢٩٣٨- عَنْ ابْنِ إِسْحَاقَ قَالَ: الَّذِي يَغْشِرُ النَّاسَ يَغْنِي صَاحِبَ الْمَكِّيِّ

2938 - İbn-i İshak'tan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Sahib-i Meksi kasdederek şöyle dedi: O, nâsın malının öşürünü alan kimsedir.

8 - HALİFENİN YERİNE BİR HALİFE BIRAKMASI

٢٩٣٩- عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ عُمَرُ ابْنِي إِنْ لَا أَسْتَخْلِفُ فَإِنَّ

رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَسْتَخْلِفْ وَإِنْ أَسْتَخْلِفُ فَإِنَّ أَبَا

بَكْرٍ قَدْ اسْتَخْلَفَ قَالَ قَوْلَاهُ مَا هُوَ إِلَّا أَنْ ذَكَرَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبَا بَكْرٍ فَقُلِمَتْ أَنَّهُ لَا يَغْدُلُ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ أَحَدًا وَأَنَّهُ غَيْرُ مُسْتَخْلِفٍ

2939 - İbn-i Ömer radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

(Babam) Ömer radiyallahu anh dedi ki: Eğer yerime halife tayin etmesem (Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e uymuş olurum) gerçekten Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, (vefatı sırasında) yerine halife tayin etmemiştii.

Eğer yerime halife tayin edersem (Ebû Bekir’e uymuş olurum) hakikaten Ebû Bekir yerine (beni) halife tayin etmişti.

İbn-i Ömer; Allah’a yemin ederim ki babam Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ve Ebû Bekir’den başkasını anmadı ve anladım ki o, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’i kimseye denk tutmayacak ve yerine halife tayin etmeyecektir, dedi. [\[622\]](#)

9 - BEY’AT HAKKINDAKİ RİVAYETLER

٢٩٤٠ - عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: كُنَّا بُنَايَحَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

عَلَى السَّمْعِ وَالطَّاعَةِ وَبَلَّغْتَنَا فِيمَا اسْتَعْلَفَتْ

2940 - İbn-i Ömer radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Biz Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e (emir ve yasaklarını) dinlemek ve (verdiği emirlere) itaat etmek üzere beyat ettik. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bize: “Gücünün yettiği yerde itaat edeceğine beyat et,” diye telkin ediyordu.

İZAH

Bazı nüshalarda isteda’te yerine isteda’tüm geçer. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in biatta telkin ettiği husus şu idi: “Gücümün yettiği yerde emirlerini ve yasaklarını dinleyeceğim, sana itaat edeceğim de”.

٢٩٤١ - عَنْ عُرْوَةَ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَخْبَرَتْهُ عَنْ بَيْعَةِ رَسُولِ

اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ النِّسَاءَ قَالَتْ مَا عَسَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدُ امْرَأَةٍ فَمَا إِلَّا أَنْ يَأْخُذَ عَلَيْهَا إِذَا أَخَذَ عَلَيْهَا فَأَعْطَتْهُ قَالَ

أَذْهَبِي فَقَدْ بَايَعْتِكِ

2941 - Urve radiyallahu anh’dan: Aişe radiyallahu anhâ; Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in kadınlardan biat alışını Urve’ye haber verip

şöyle dedi:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, katiyen hiçbir kadının eline elini sürmemiştir. Ancak her bir kadından biatı sözle aldı. Bir kadından biat alır da kadın da biat etti mi, “Git ben senin biatını kabul ettim,” derdi. [623]

٢٩٤٢- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ هِشَامٍ وَكَانَ قَدْ أَقْرَبَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَفَضَّلَتْ بِهِ أُمُّهُ زَيْنَبُ بِنْتُ حُمَيْدٍ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ بَايَعُهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ هُوَ ضَعِيفٌ فَمَسَحَ رَأْسَهُ

2942 - Abdullah bin Hişam radiyallahu anh’dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Bu zat Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e yetişmişti. Annesi Humeyd kızı Zeynep onu Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e götürdü ve, “Ya Rasûlallah, oğlumun biatını kabul et,” dedi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “O küçüktür,” buyurdu. Ve (çocuk olan) İbn-i Hişam’ın başını (eliyle) mesh etti. [624]

İZAH

Abdullah bin Hişam’ı annesi Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e biat için götürdüğü zaman çocuktu. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: “O çocuktur, ona biat icap etmez,” buyurdu. Çocuğun başını okşadı.

10 - DEVLET MEMURLARININ MAAŞI

٢٩٤٣- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ اسْتَعْمَلْنَاهُ عَلَى عَمَلٍ فَرَزْنَاهُ رِزْقًا فَمَا أَخَذَ بَعْدَ ذَلِكَ

فَهُوَ غُلُولٌ

2943 - Abdullah bin Bureyde'nin babası Bureyde radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Biz kimi bir vazifeye tayin eder ona geçimi için maaş bağlarsak, maaşından sonra onun aldığı şey mâl-i ganimetten çalmak gibidir.”

٢٩٤٣- عَنْ ابْنِ السَّاعِدِيِّ قَالَ: اسْتَعْمَلَنِي عُمَرُ عَلَى الصَّدَقَةِ فَلَمَّا

فَوُضِّتْ أَمْرِي بِعَمَالَةٍ قُلْتُ: إِنَّمَا عَمِلْتُ لِلَّهِ قَالَ خُذْ مَا أُعْطِيتَ فَإِنِّي قَدْ

عَمِلْتُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَمَعْلُومِي

2944 - İbn-i Sâidî radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Ömer radiyallahu anh beni zekât memuru tayin etmişti. Vazifemi bitirdiğim vakit bana ücret verilmesini emretti. Ben Allah için vazife gördüm (karşılık almak için değil) dedim. Ömer: Sana verileni al. Ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in sağlığında zekat tahsildarlığı yaptım, bana vazifem karşılığında ücret verdi, dedi. [625]

İZAH

Bu hadis-i şerif hizmetlere karşılık ücret verileceğine delildir.

٢٩٤٤- عَنْ الْمُشْتَوْرِيدِ بْنِ شَدَّادٍ قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ يَقُولُ: مَنْ كَانَ لَنَا عَابِلًا فَلْيَكْتَسِبْ زَوْجَةً فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ عَادِمٌ

فَلْيَكْتَسِبْ عَادِمًا فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ مَسْكَنٌ فَلْيَكْتَسِبْ مَسْكَنًا قَالَ: قَالَ أَبُو

بَكْرٍ أَخْبَرْتُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ اتَّخَذَ غَيْرَ ذَلِكَ

فَهُوَ غَالٍ أَوْ صَارِقٌ

2945 - Müstevrid bin Şeddat radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Bize kim zekât tahsildarı olursa (hanımı yoksa) evlensin. Eğer hizmetçisi yoksa bir hizmetçi tutsun, eğer evi yoksa ev alsın.

Misver dedi ki: Ebû Bekir şöyle dedi: Bana haber verildiğine göre Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem: “Kim bundan başka bir servet edinirse, o kimse haindir, yahut da hırsızdır,” derken işittim.

İZAH

Bu hadis-i şerif zekat tahsildarlarının evleneceklerse kadının mehri kadar, hizmetçileri yoksa hizmetçi tutacak kadar evi yoksa ev icârına mahsup edecek kadar, beytûlmâle topladıklarından alıp bu ihtiyaçlarına sarf etmelerinin caiz olacağına delildir. Veya tahsildarların bekar olanları evlenmeli, hizmetini gördürmek için yardım edilmeli evleri yoksa ev icarları karşılanmalı ki vazifelerini dürüst yapsınlar.

11 - TAHSİLDARLARIN HEDİYE ALMASI

٢٩٤٦- عَنْ أَبِي حُمَيْدٍ السَّاعِدِيِّ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ اسْتَقْبَلَ رَجُلًا مِنَ الْأَزْدِ يُقَالُ لَهُ ابْنُ اللَّثْبِيَّةِ، قَالَ إِنَّ السَّرْحَ

ابْنُ الْأَثْبِيَّةِ عَلَى الصَّدَقَةِ فَجَاءَ فَقَالَ: هَذَا لَكُمْ وَهَذَا أَهْدِي لِي فَقَامَ

النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى الْبَيْتِ فَمَحَمَّدَ اللَّهُ وَأَتَى عَلَيْهِ

وَقَالَ مَا بَالُ الْعَامِلِ بَعِثَهُ فَيَجِيءُ فَيَقُولُ هَذَا لَكُمْ وَهَذَا أَهْدِي لِي

أَلَا جَلَسَ فِي بَيْتِ أَبِيهِ أَوْ أَبِيهِ فَيَنْظُرُ أَيُّهُمَا لَهُ أَمْ لَا لَا يَأْتِي أَحَدٌ

بِكُتْمٍ بِشَيْءٍ مِنْ ذَلِكَ إِلَّا جَاءَ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنْ كَانَ يَحْسِبُ أَنَّ لَهُ رِزْقًا

أَوْ بَقَرَةً فَلَهَا خَوَازِيرُ أَوْ شَاةً فَيَحْمِلُهَا وَيَقْعُ يَدَيْهِ حَتَّى رَأَيْنَا غُفْرَةً يُطْبِقُ

ثُمَّ قَالَ: اللَّهُمَّ هَلْ بَلَغْتُ اللَّهُمَّ هَلْ بَلَغْتُ

2946 - Ebû Humeyd es-Sâidî radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Ezd kabilesinden İbnü'l-Lütbiye adı verilen bir adamı (zekat tahsildarlığına) görevlendirmişti.

İbn-i Serh rivâyetinde İbn-i Ütbiye'yi zekat tahsildarlığına tayin etmişti, dedi. (Bu zat vazifesini yerine getirip) geldi ve, “Şu mal sizindir (Beytülmale aittir,” şu da bana hediye edildi, bana aittir” dedi.

Bunun üzerine Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, minberin üzerine çıktı, Allah’a hamd edip O’na senâda bulundu ve şöyle dedi:

“Bu tahsildarın tutumu nedir, onu biz göreve gönderiyoruz geliyor şu sizin, şu da bana hediye edildi, diyor. Dikkat! Annesinin veya babasının evinde otursun baksın bakalım ona bir şey hediye edilecek mi? Yoksa edilmeyecek mi? (Bundan böyle) sizden biriniz bu hediyeden bir şey ile gelmesin. Sizden zekat mallarından (haksız yere) bir şey alan kıyamet gününde o malı da (omzunda) getirir. Eğer o mal deve ise, onun feryadı, inekse böğürmesi, koyunsa acı bir melemesi vardır. Sonra Rasûlullah iki ellerini o kadar kaldırdı ki hatta biz koltuklarının beyazlığını gördük sonra, “Ey Allah’ım tebliğ ettim mi?” buyurdu. ^[626]

12 - ZEKAT MALLARINA HİYANET ETMEK

٢٩٤٧- عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الْأَنْصَارِيِّ قَالَ بَعَثَنِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ سَاعِيًا ثُمَّ قَالَ: إِنَّمَلِكْ أَبَا مَسْعُودٍ وَلَا أَلَيْسَ بِكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ نَجِيءٌ

وَعَلَى ظَهْرِكَ بَيْعٌ مِنْ إِبِلِ الصَّدَقَةِ لَهُ زَعَاءٌ قَدْ خَلَقَهُ قَالَ إِذَا لَا أَمْلِكُ

قَالَ إِذَا لَا أَخْرُجُكَ

2947 - Ebû Mes'ûd el-Ensârî radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem beni tahsildar olarak gönderdi. Sonra şöyle buyurdu:

“Ey Ebâ Mes'ûd git, fakat seni kıyamet gününde zekât develerinden hıyanet ettiğin bir deve sırtında böğürür olarak geldiğini bulmayayım

(görmeyeyim,)”

Ebû Mes'ûd, “Öyle ise ben zekat toplamaya gitmem (korkarım,)” dedi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Bu durumda ben de seni zorlamam,” buyurdu.

13 - İDARECİNİN EMRİ ALTINDA BULUNANLARA KARŞI VAZİFELERİ

٢٩٤٨- أَنَّ أَبَا مَرْيَمَ الْأَزْدِيَّ أَخْبَرَهُ قَالَ دَخَلْتُ عَلَى مُعَاوِيَةَ فَقَالَ

مَا أَتَيْنَا بِكَ أَبَا فَلَانٍ وَهِيَ كَلِمَةٌ تَقُولُهَا الْعَرَبُ فَقُلْتُ حَدِيثًا سَمِعْتُهُ

أَخْبَرْتُكَ بِهِ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ عَنْ وَلَاءِ

اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ شَيْئًا مِنْ أَمْرِ الْمُسْلِمِينَ فَاسْتَجَبَ لَهُمْ حَاجَتِهِمْ وَخَلَّتْ لَهُمْ

وَقَفَّرَهُمْ اللَّهُ عَنْهُ دُونَ حَاجَتِهِ وَخَلَّتْ وَفَقَّرَهُ قَالَ فَجَعَلَ رَجُلًا

عَلَى خَوَاجِجِ النَّاسِ

2948 - Ebû Meryem el-Ezdî radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Bir ara hazreti Muaviye'nin huzuruna çıkmıştım. Hazreti Muaviye bana:

“Ne iyi yaptın da geldin, falanın babası,” dedi. (Bu kelime Araplar arasında söylenen bir sözdür) ben: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den işittiğim bir hadisi sana haber vermeye geldim,” dedim.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu işittim: “Allah bir kimseyi müslümanların işleri üzerine vali kılar, vali de onların ihtiyaçları zaruretleri ve fakir halleri önüne perde çeker (dilediklerine kulak asmaz) Allah Teâlâ da o valinin ihtiyacı zaruri durumu ve fakirliği önüne perde çeker (dileklerini kabul etmez,” buyurdu.

Râvî Ebû Meryem dedi ki: Bunun üzerine Muaviye halkın ihtiyaçlarını (dinleyip tespit etmek üzere) bir adam görevlendirdi. [627]

٢٩٤٩- حَدَّثَنَا بِهِ أَبُو هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا أَوْتَيْتُكُمْ مِنْ شَيْءٍ وَمَا أَمْتَنْتُكُمْ بِهِ إِلَّا أَنَا خَازِنٌ أَضِغُّ

حَيْثُ أَمَرْتُ

2949 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Ben sizlere (hazine malından) bir şey veremem. Bu maldan sizi men de edemem, ben yalnızca bir bekçiyim (Allah tarafından) emr olunduğum şekilde hareket ederim.”

İZAH

Ganimet malı milletin malıdır. Onun nereye sarf edileceğini ganimetin ve insanların hakiki sahibi olan Allah bilir. İşte Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz ben kendi isteğimle ganimet mallarında tasarruf edemem. Rabbim kime ve nereye verilmesini emrederse oraya veririm, buyuruyor.

٢٩٥٠- عَنْ مَالِكِ بْنِ أُوَيْسٍ بْنِ الْحَدَثَانِ قَالَ: ذَكَرَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ

يَوْمَ الْفَيْءِ فَقَالَ: مَا أَنَا بِأَخَقُّ بِهَذَا الْفَيْءِ مِنْكُمْ وَمَا أَحَدٌ مِنَّا بِأَخَقُّ بِهِ

مِنْ أَحَدٍ إِلَّا أَنَا عَلَى مَنَازِلِنَا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَنَسَمِ رَسُولِ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ رَجُلٌ وَقَدُمُهُ وَالرَّجُلُ وَتِلَاوَةُ وَالرَّجُلُ وَجِبَالُهُ

وَالرَّجُلُ وَخَاجَتُهُ

2950 - Malik bin Evs bin el-Hadsan radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Bir gün Ömer bin Hattab radiyallahu anh, fey'den (düşmandan harpsiz olarak alınan ganimetten) söz açtı da şöyle dedi:

Şu ganimete ben sizden daha fazla hak sahibi değilim. Bizden hiçbir kimse ganimete diğer bir kimseden daha müstahak değildir. Ancak bizim bu (ganimetleri alma hususunda Aziz ve Celil olan Allah'ın Kitab'ı ve Rasûlü'nün taksimince belirlenmiş olan bir yerimiz vardır. Buna göre kişiye ganimetten pay verilirken İslam'daki kıdemi, savaşlarda gösterdiği kahramanlıkları ve ihtiyacı göz önünde bulundurulur.

14 - FEY'İN (HARPSİZ OLARAK ELE GEÇEN GANİMETLERİN) TAKSİMİ

٢٩٥١ - عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ دَخَلَ عَلَى مُعَاوِيَةَ

نَقَالَ: حَاجَّتَكَ يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ فَقَالَ عَطَاءُ الْمُعَوِّرِينَ فَإِنِّي رَأَيْتُ

رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوَّلَ مَا جَاءَهُ شَيْءٌ بَدَأَ بِالْمُعَوِّرِينَ

2951 - Zeyd bin Elsem radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Abdullah bin Ömer radiyallahu anh, Muaviye'nin yanına girdi. Hazreti Muaviye istegin nedir? Ya Ebâ Abdurrahman, dedi.

Abdullah bin Ömer: “Köle iken hürriyete kavuşmuş olanlara haraç ve cizyeden atıyyede bulunmanızı istiyorum. Zirâ ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e bir şey geldiğinde ilk defa hürriyete kavuşmuşlardan başladığını gördüm.”

İZAH

Hadiste geçen muharrer azad edilmiş kimseler demektir. Hazreti Ömer radiyallahu anh zamanında bir defter tutulur, ganimet malları gayri Müslimlerden gelen haraç ve cizyeler herkese defterdeki rütbesine göre taksim edilirdi. Önceden köle olup sonradan hürriyete kavuşmuş olanlar divanda yoktu. Abdullah bin Ömer, hazreti Muaviye'ye hürriyete kavuşmuş olanlara da hisse verilmesini hem de ihtiyaçlarından dolayı ilk önce onlara verilmesini duyurdu. Buna delil olarak da Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e bir yerden mal geldiğinde onu taksim ederken ilk defa hürriyete

kavuşmuş olanlardan başladığını gösterdi. Divan kendilerine yardım edileceklerin isimlerinin ve sınıflarının bulunduğu defter demektir.

٢٩٥٢ - عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

أَتَى بِطَيِّبَةٍ فِيهَا خَزَرٌ فَقَسَمَهَا لِلْحُرَّةِ وَالْأَمَةِ قَالَتْ عَائِشَةُ كَانَ أَبِي رَضِيَ

اللَّهُ عَنْهُ يَقْسِمُ لِلْحُرِّ وَالْعَبْدِ

2952 - Aişe radiyallahu anhâ'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e bir dağarcık getirildi. İçinde boncuk vardı. Onu hür kadınlara ve cariyelere taksim etti. Aişe radiyallahu anhâ dedi ki: Babam (Ebû Bekir) radiyallahu anh gelen malları hür ve köleler arasında taksim ederdi.

İZAH

Zabiyye: Dağarcık demektir. Kесе gibi içine eşya konan şeylere denir. Hazreti Ebû Bekir kölelere mal verirdi, sözü aslında köle olanlara demektir. Yoksa başkasının mülkünde olanlara mal vermenin köleye faydası yok. Onun nesi varsa efendisininidir. Ama şu kadar lira ödersen seni azat ederim, vadini alan köleler mükatebtirler. Onlara yardım azat edilmelerine gayret olacağından hazreti Ebû Bekir mükateblere yardım ederdi.

٢٩٥٣ - عَنْ عَزَّافِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا أَتَاهُ الْقَتْلَى قَسَمَهُ فِي يَوْمِهِ فَأَعْطَى الْأَهْلَ حَطْلَيْنِ

وَأَعْطَى الْعَزَبَ حَطْلًا زَادَ ابْنُ الْمُصَفَّى قُلْعَيْنَا وَكُنْتُ أَدْعِي قَبْلَ عَمَلِي

نُدْعِيهِ فَأَعْطَانِي حَطْلَيْنِ وَكَانَ لِي أَهْلٌ ثُمَّ دُعِيَ بَغْدِي عَمَّارُ بْنُ يَاسِرٍ

فَأَعْطَى لَهُ حَطْلًا وَاحِدًا

2953 - Avf bin Malik radiyallahu anh'dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e fey (ganimet) geldiği zaman, onu geldiği gün taksim ederdi. Evli olana iki hisse verir, bekar olana bir hisse

verirdi. İbn-i Musaffâ'nın rivâyetinde şu ziyade vardır. Avf bin Mâlik dedi ki: “Biz çağırıldık, ben Ammar’dan önce çağırıldım. Ben evli idim, çağırıldım. Bana iki hisse verildi. Benden sonra Ammar bin Yasir çağırıldı, ona bir hisse verildi.”

15 - ÖLEN KİMSENİN BIRAKTIĞI ÇOCUKLARIN GEÇİMİ

٢٩٥٤ - عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ يَقُولُ أَنَا أَوْلَى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ مَنْ تَرَكَ مَالًا فَلَهُمْ وَمَنْ

تَرَكَ دَيْنًا أَوْ ضَيَاعًا فَإِلَيَّ وَعَلَيَّ

2954 - Câbir bin Abdullah radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: “Ben mü’minlere kendilerinden daha yakınım. Kim mal bırakırsa malı mirasçılarınınındır. Kim de bir borç ve çocuk bırakırsa çocuklara bakmak bana ait borcu ödemek de benim üzerimedir,” buyurdu.^[628]

٢٩٥٥ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

مَنْ تَرَكَ مَالًا فَلِوَرَثَتِهِ وَمَنْ تَرَكَ كَلًّا فَلَيْنَا

2955 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: “Kim mal bırakırsa vârislerine aittir. Kim de borç bırakırsa bize aittir,” buyurdu.^[629]

٢٩٥٦ - عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ أَنَا أَوْلَى بِكُلِّ مُؤْمِنٍ مِنْ نَفْسِهِ فَإِنَّمَا رَجُلٌ مَاتَ

وَتَرَكَ دَيْنًا فَإِلَيَّ وَمَنْ تَرَكَ مَالًا فَلِوَرَثَتِهِ

2956 - Câbir bin Abdullah radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: “Ben her mü’mine kendi nefsinden daha yakınım, hangi adam ölür de borç bırakırsa, onu ödemek bana aittir. Kim de mal bırakırsa vârislerine aittir,” buyurdu.

İZAH

Borçlu olarak ölen bir kimse onu karşılayacak mal bırakmamışsa borcu beytûlmalden ödenir.

16 - BİR KİŞİYE KAÇ YAŞINDA HARPTEN GANİMETTEN PAY VERİLİR

٢٩٥٧- عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَرَضَهُ يَوْمَ

أُخْدٍ وَهُوَ ابْنُ أَرْبَعٍ عَشْرَةَ فَلَمْ يُجِزْهُ وَغَرَضَهُ يَوْمَ الْحَنْدَقِ وَهُوَ ابْنُ

خَمْسٍ عَشْرَةَ سَنَةً فَأَجَازَهُ

2957 - İbn-i Ömer radiyallahu anh’dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e İbn-i Ömer Uhud harbi gününde on dört yaşında iken arz olundu. Ona müsaade etmedi. Hendek harbi gününde onbeş yaşında iken arz olundu. Ona (muharibler sınıfına yazılmasına) müsaade etti.^[630]

17 - AHİR ZAMANDA BAĞIŞ KABUL ETMENİN KERAHATİ

٢٩٥٨- حَدَّثَنَا شُعَيْبُ بْنُ مَطْلِبٍ شَيْخٌ مِنْ أَهْلِ وَادِي الْقُرَى قَالَ

خَدَّيْتَنِي أَبِي مَطْلِبٌ أَنَّهُ خَرَجَ حَاجًّا حَتَّى إِذَا كَانَ بِالسَّوْدَاءِ إِذَا بِرَجُلٍ قَدْ

جَاءَ كَأَنَّهُ يَطْلُبُ ذُوَّهُ وَخَفِيفًا فَقَالَ أَخْبِرْنِي مَنْ مَنِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حُجَّةِ الْوُدَّاعِ وَهُوَ يَعْطَى النَّاسَ وَيَأْتِيهِمْ وَيُنْهَاهُمْ

فَقَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ خُذُوا الْعَطَاءَ مَا كَانَ عَطَاءً فَإِذَا تَجَافَيْتُمْ قُرَيْشَ عَلَى

الْمَلِكُ وَكَانَ عَنْ دِينِ أَحَدِكُمْ فَدَعَوْهُ،

2958 - Vadi'l-Kurâ halkından bir ihtiyar olan Süleym bin Mutayr haber verdi. Dedi ki: “Bana da babam Mutayr şöyle haber verdi. Babam hacca çıkmıştı. Süveydâ (adı verilen) yere geldiğinde bir de ne göreyim, bir adam sanki ilaç ve Huzaz aramak için gelmişti, bu adam dedi ki: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’i Veda haccında halka vaaz ederken onlara emir verirken ve onları nehy ederken dinlemiş bir kimse bana haber verdi.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Ey insanlar! İkramlar (karşılıksız) ikram olarak devam ettiği müddetçe ikramları alınız. Kureyş saltanatı elde etme yarışına giriştikleri vakit ve ikramlarda dininizden fedakârlık etmenize karşılık verirlerse onu terk ediniz, almayınız.”

İZAH

Süveyda: Medine’den iki mil uzaklıkta Şam yolu üzerinde bir yerdir.

Huzaz: Bir çeşit ilaçtır.

٢٩٥٩ - حَدَّثَنَا سُلَيْمُ بْنُ مُطَيْرٍ مِنْ أَهْلِ وَادِي الْقُرَى عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ

حَدَّثَهُ قَالَ سَمِعْتُ رَجُلًا يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ قَامَرَ النَّاسِ وَنَهَاهُمْ ثُمَّ قَالَ: أَلَلَّهْمْ هَلْ بُلَّغْتُمْ؟ قَالُوا:

أَلَلَّهْمْ نَعَمْ ثُمَّ قَالَ إِذَا تَجَاخَفْتَ مُرَيْشَ عَلَى الْمَلِكِ فِيمَا بَيْنَهُمَا وَعَادَ

الْعَطَاءُ أَوْ كَانَ رِشًا فَدَعُوهُ فَيَقِيلَ مِنْ هَذَا؟ قَالُوا: هَذَا ذُرُّ الزُّوَايِدِ صَاحِبِ

رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

2959 - Vadi-i Kurâ halkından bir kimse olan Süleym bin Mutayr’ın babası Mutayr radiyallahu anh’dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Bir zatın şöyle dediğini işittim: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’i, Veda hutbesinde dinledim halkı iyiliğe çağırıp kötülükten sakındırdı, sonra da şöyle buyurdu:

“Ey Allah’ım tebliğ ettim mi?”

Ashab: Evet, Allah için tebliğ ettin, dediler.

Sonra Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Kureyş aralarında saltanatı elde etmek yarışına girdikleri vakit, bir de atıyye atıyye olmaktan çıkarıldığı veya (dininizden taviz vermeniz için) rüşvet olarak verildiği zaman onu terk ediniz, almayınız,” buyurdu.

Bu hadisi rivâyet eden zat kimdir, denildi. “Bu zat Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in ashabından Zü’z-Zevâid ünvanlı kimsedir,” dediler.

İZAH

Zü’z-Zevâid: Cühenîdir. Medine’lilerden sayılır. İlk kuşluk namazını kılan zattır. Nafileyi çok kıldığı için kendisine Zü’z-Zevâid ziyade ibadet sahibi lakabı verilmiştir. Devletin atıyyesi fakirlere yardım gayesi ile devam ettiği müddetçe alınır.

18 - ATIYYE DEFTERİ TUTMAK

٢٩٦٠- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ كَعْبٍ بْنِ مَالِكٍ الْأَنْصَارِيِّ أَنَّ جَيْشًا مِنْ

الْأَنْصَارِ كَانُوا بِأَرْضِ فَارِسَ مَعَ أَمِيرِهِمْ وَكَانَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فِي

كُلِّ عَامٍ فَتَحِلَّ عَنْهُمْ عُمَرُ فَلَمَّا مَرَّ الْأَجَلُ قَبَّلَ أَهْلُ ذَلِكَ النَّهْرِ فَأَتَتْهُ

عَلَيْهِمْ وَتَوَاعَتْهُمْ وَهُمْ أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالُوا

يَا عُمَرُ إِنَّكَ عَفَلْتَ غَنَا وَتَزَكَّيْنَا إِلَيْهِ أَمْرٌ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ إِعْقَابِ بَنِي الْخَزِرَاءِ بَعْضًا

2960 - Abdullah bin Ka’b bin Malik el-Ensâri radiyallahu anh’dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Ensardan bir ordu, kumandanları ile beraber İran topraklarında idi. Halbuki Hazreti Ömer her sene (geriden bir ordu gönderip sınırdakileri geri

çağırarak) orduyu değiştirdi. Ömer radiyallahu anh (atiyye ile uğraşırken) onları değiştirmek fırsatı bulamadı. Değişme müddeti geçince sınırda bulunanlara (geriden gelecekleri beklemek ağır geldi) geri döndüler. Hazreti Ömer de onlara sert bir şekilde çıkıştı ve tehdit etti. Halbuki onların hepsi Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabından idiler. Şöyle dediler: Ya Ömer, sen bize ilgisiz kaldın. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ordunun birinin öbürünü değiştirmesi emrini bize uygulamayı terk ettin (biz de döndük dediler).”

٢٩٦١ - حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ الْكِنْدِيُّ أَنَّ عُمَرَ بْنَ عَبْدِ الْعَزِيزِ

كَتَبَ إِذْ مَنْ سَأَلَ عَنْ عَوَاصِمِ الْفَرَسِ فَهُوَ مَا حَكَمَ بِهِ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ

رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَرَأَهُ الْمُؤْمِنُونَ عَدْلًا مُوَافِقًا لِقَوْلِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ جَعَلَ اللَّهُ الْحَقَّ عَلَى لِسَانِ عُمَرَ وَقَلْبِهِ فَرَضَ الْأَعْطِيَةَ لِلْمُسْلِمِينَ

وَعَقَدَ لِأَعْمَلِ الْأَذْيَانِ دِمَةً بِمَا فَرَضَ عَلَيْهِمْ مِنَ الْجَزْيَةِ لَمْ يَضْرِبْ فِيهَا

بِخْمِيسٍ وَلَا مَغْنَمٍ

2961 - Adiy bin Adiyi'l-Kindî'nin oğlundan şöyle rivâyet edilmiştir:

Ömer bin Abdulaziz (memurlarına şöyle bir mektup yazdı:

Her kim harpsiz olarak ele geçen ganimetlerin nereye sarf edildiğini soracak olursa şunu iyi bilsin ki, bu ganimetlerine sarf yeri Ömer bin el-Hattab'ın kararlaştırıp mü'minlerin de Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in; “Allah hakkı Ömer'in dili ve kalbi üzerinde sabit kılmıştır” sözüne uyarak adalete uygun bulunduğu yerlerdir.

Hazreti Ömer feyden müslümanlara bağış verilmesine hükmetmiş, gayr-i Müslimlere de kendilerinden alınacak cizye karşılığında eman verilmesini kararlaştırmış ve bu cizyeden beşte bir vergiyi almamış, ganimet de kılmamıştır.

İZAH

Gayr-i Müslimlerden harpsiz olarak alınan vergiler, hazreti Ömer devrinde divan denen deftere yazılmış kimselere muharip olduklarına göre tevzî ettirdi, bu malların beşte birini beytülmale ayırmadı. Gayri Müslimlerden alınan cizye ve haracı da senede bağlandı, onlarla anlaşma yaptı.

٢٩٦٢- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

يَقُولُ إِنَّ اللَّهَ وَضَعَ الْحَقَّ عَلَى لِسَانِ عُمَرَ يَقُولُ بِهِ

2962 - Ebû Zer radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu işittim:
“Gerçekten Allah (c.c) hakkı Ömer'in diline koydu. Ömer o hakla konuşur.”^[631]

19 - RASÛLULLAH SALLALLAHU ALEYHİ VE SELLEM'İN GANİMET MALLARINDAN SEÇEREK ALABİLECEĞİ HİSSESİ

٢٩٦٣- عَنْ مَالِكِ بْنِ أَدِيسَ بْنِ الْحَدَّادِ قَالَ: أُرْسِلَ إِلَيَّ عُمَرُ بْنُ

نَعْلَانَ التَّهَارِ فَجِئْتُهُ فَوَجَدْتُهُ جَالِسًا عَلَى سَرِيرٍ مُقْفَضٍ إِلَى رِمَالِهِ فَقَالَ

جِيرَ دَخَلْتُ عَلَيْهِ يَا مَالِكُ إِنَّهُ قَدْ ذَكَرَ أَهْلَ أَتْيَابِ بَنِي قُؤَيْكٍ وَإِلَيْهِ قَدْ

أَمَرْتُ فِيهِمْ بِشَيْءٍ فَأَنْتَ فِيهِمْ

لَنْتَ لَوْ أَمَرْتُ خَيْرِي بِذَلِكَ فَقَالَ خُذْهُ فَجَاءَهُ يَرْفَعُ فَقَالَ يَا أَمِيرَ

الْمُؤْمِنِينَ هَلْ لَكَ فِي عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ وَعَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ وَالزُّبَيْرِ

بَنِي الْعَوَّامِ وَسَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ قَالَ نَعَمْ فَأَذِنَ لَهُمْ فَدَخَلُوا ثُمَّ جَاءَهُ

يَرْفَعُ فَقَالَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ هَلْ لَكَ فِي الْعَبَّاسِ وَعَلِيٍّ قَالَ نَعَمْ فَأَذِنَ لَهُمْ

فَدَخَلُوا فَقَالَ الْعَبَّاسُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ أَقْضِ بَيْنِي وَبَيْنَ هَذَا بَعْضِي عَلَيْكَ

فَقَالَ بَعْضُهُمْ أَجَلٌ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ أَقْضِ بَيْنَهُمَا وَأَرْخَهُمَا

قَالَ مَا لَكَ بِنِ أُوَيْسَ خَيْلٍ إِلَيَّ أَكُنْهُمَا قُلْنَا أَوْلَيْكَ التَّمَرُ لِبَنِكَ فَقَالَ
 عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى أَوْلَيْكَ الرَّهْطِ فَقَالَ أَنْشَدُكُمْ بِاللهِ
 الَّذِي يُؤْذِيهِ تَقْوَمُ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ هَلْ تَعْلَمُونَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
 عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا نُورِثُ مَا تَرَكْنَا صَدَقَةٌ قَالُوا نَعَمْ ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى عَلِيٍّ
 وَالْعَبَّاسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا فَقَالَ أَنْشَدُكُمْ بِاللهِ الَّذِي يُؤْذِيهِ تَقْوَمُ السَّمَاءُ
 وَالْأَرْضُ هَلْ تَعْلَمَانِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 قَالَ لَا نُورِثُ مَا تَرَكْنَا صَدَقَةٌ فَقَالَ نَعَمْ قَالَ فَإِنَّ اللَّهَ خَصَّ رَسُولَهُ
 صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَخَاصِرَ لَمْ يَخُصَّ بِهَا أَحَدًا مِنَ النَّاسِ
 فَقَالَ اللَّهُ تَعَالَى «وَمَا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ مِنْهُمْ فَمَا أَوْخَفْتُمْ عَلَى
 مِنْ خَيْلٍ وَلَا رِكَابٍ وَلَكِنَّ اللَّهَ يُسَلِّطُ رُسُلَهُ عَلَى مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَى
 كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ»

وَكَانَ اللَّهُ أَفَاءَ عَلَى رَسُولِهِ بِنِي التَّصْبِيرِ فَوَلَّاهُ مَا اسْتَخَارَ بِهَا عَلَيْكُمْ
 وَلَا أَخَذَهَا مِنْكُمْ فَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْخُذُ مِنْهَا
 نَعَقَةً سَنَةً أَوْ نَعَقَتَهُ وَنَعَقَتُهُ أَهْلِي سَنَةً وَيَجْعَلُ مَا بَقِيَ أَسْوَةَ الْعَالِ ثُمَّ أَقْبَلَ
 عَلَى أَوْلَيْكَ الرَّهْطِ فَقَالَ أَنْشَدُكُمْ بِاللهِ الَّذِي يُؤْذِيهِ تَقْوَمُ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ
 هَلْ تَعْلَمُونَ ذَلِكَ قَالُوا نَعَمْ ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى الْعَبَّاسِ وَعَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ
 عَنْهُمَا فَقَالَ أَنْشَدُكُمْ بِاللهِ الَّذِي يُؤْذِيهِ تَقْوَمُ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ هَلْ تَعْلَمَانِ
 ذَلِكَ قَالَا نَعَمْ قُلْنَا تُؤْفِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَبُو بَكْرٍ
 أَنَا وَلِيُّ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَجِئْتُ أَنتَ وَهَذَا إِلَيَّ أَبِي بَكْرٍ
 تَطْلُبُ أَنتَ مِيرَاثَكَ مِنْ ابْنِ أَخِيكَ وَتَطْلُبُ هَذَا مِيرَاثَ امْرَأَتِي مِنْ أَبِيهَا

فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ رَحِمَهُ اللَّهُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
لَا نُورِثُ مَا تَرَكْتُمْ صَدَقَةٌ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّهُ لَصَادِقٌ بَارٌّ رَاشِدٌ تَابِعٌ لِلْحَقِّ
نُؤْيِيهَا أَبُو بَكْرٍ فَلَمَّا تَوَقَّيْتُ أَبُو بَكْرٍ قُلْتُ أَنَا وَلِيُّ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلِيُّ أَبِي بَكْرٍ فَوَلِيَّتُهَا مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ أَلِيَّهَا فَجِئْتُكَ أَنْتَ وَهَذَا
وَأَنْتُمَا جَمِيعٌ وَأَمْرُكُمَا وَاحِدٌ فَسَأَلْتُمَايَهَا فَقُلْتُ إِنْ شِئْتُمَا أَنْ أَدْفَعَهَا
إِلَيْكُمَا عَلَى أَنْ عَلَيَكُمَا عَهْدُ اللَّهِ أَنْ تَلِيَاهَا بِالَّذِي كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَلِيهَا فَأَخَذْتُمَاهَا مِنِّي عَلَى ذَلِكَ ثُمَّ جِئْتُمَايَ لِأَقْضِي
بَيْنَكُمَا بِغَيْرِ ذَلِكَ وَاللَّهُ لَا أَقْضِي بَيْنَكُمَا بِغَيْرِ ذَلِكَ حَتَّى تَقُومَ السَّاعَةُ فَإِنْ
عَجَزْتُمَا عَنْهَا فَرَدَّاهَا إِلَيَّ
قَالَ أَبُو دَاوُدَ: إِنَّمَا سَأَلَاهُ أَنْ يَكُونَ يُصَيِّرُهُ بَيْنَهُمَا بَعْضَيْنِ لَا أَكْثَرَهُمَا
جِهَلًا أَنْ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا نُورِثُ مَا تَرَكْتُمْ صَدَقَةٌ
فَإِنَّهُمَا كَأَنَّا لَا يَطْلُبَانِ إِلَّا الْعُسُوبَ فَقَالَ عُمَرُ لَا أَوْفِيقَ عَلَيْهِ اسْمُ الْقَسَمِ
أَدْعُهُ عَلَى مَا هُوَ عَلَيْهِ

2963 - Malik bin Eys bin el-Hadesan radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Ömer radiyallahu anh, güneş yükseldiği sırada bana bir haber gönderdi. Ben de ona geldim. Onu hasır karyola üzerinde mindersiz oturmuş olarak buldum. Onun yanına girdiğim vakit şöyle dedi:

“Ey Malik senin kavminden birkaç aile halkı süratle geldi, ben de onlar için bir şey verilmesini emrettim. Onlara verilen yardımı aralarında sen taksim et.”

Ben de: “Onun taksimini başkalarına emretseniz,” dedim. Ömer radiyallahu anh: “Onu al,” dedi. Ömer’e hizmetçisi Yerfa geldi. “Ey mü’minlerin Emiri Osman bin Affan, Abdurrahman bin Avf, Zübeyr bin Avvam, Sa’d bin Ebî

Vakkas'ın yanına girmelerini arzu eder misin?" dedi. Ömer de: "Evet," dedi ve onlara yanına girmelerine izin verdi, onlar da yanına girdiler. Sonra hizmetçisi Yerfa yine ona geldi ve, "Ey mü'minlerin Emiri Abbas ve (yeğeni) Ali'nin yanına girmesini arzu eder misin? dedi. Ömer de, "Evet," dedi ve onların da girmelerine izin verdi. Onlar da girdiler. Abbas dedi ki: "Ey mü'minlerin Emiri benimle şunun (yeğenim Ali) arasında hükmet, (Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in malını aramızda taksim et)," orada bulunanlardan biri, "Evet ey mü'minlerin Emiri onlar arasında hükmet ve onlara merhamet et," dedi.

Malik bin Evs dedi ki: "Bana öyle geliyor ki Abbas'la, Ali bu cemaati bu mesele için önden (şefaatçi) göndermişlerdi. Ömer radiyallahu anh: "Acele etmeyin, biraz müsaade edin," dedi ve önce gelen cemaate döndü, "Gökler ve yerler izni ile duran Allah için sizlere soracağım. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in: "Bizim malımıza vâris olunmaz, bizim terk ettiğimiz sadakadır," buyurduğunu bilmiyor musunuz?" dedi. Ömer radiyallahu anh, şüphesiz ki, Allah, Rasûlünü insanlardan kimseye vermediği bir özellikle tahsis etti. Allah Teâlâ şöyle buyurdu: "Allah'ın nadir oğullarının mallarından peygamberine verdiği fey'e gelince siz onun üzerine ne at koşturdunuz ne de deve. Lakin Allah peygamberini dilediği kimselere musallat eder. Allah her şeye kadirdir." (Haşr, 6)

Allah Teâlâ Nadr Oğullarının mallarını peygamberine fey kıldı. Allah'a yemin olsun ki, ondan kendini size tercih etmedi. Sizi ihmal edip onu yalnız kendisi almadı." Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, feyden bir senelik geçimini alır, yahut kendisinin ve ehlinin bir senelik geçimini alır. Geri kalanı beytülmal'in malları arasına kordu. Sonra, o cemaate döndü ve, "Gökler ve yerin izniyle durduğu Allah için size soruyorum. Bunun böyle olduğunu biliyor musunuz?" Onlar da, "Evet biliyoruz," dediler. Sonra hazreti Abbas ve hazreti Ali'ye döndü, "Gökler ve yerin izni ile durduğu Allah için size soruyorum, bunun böyle olduğunu biliyor musunuz?" dedi.

Onlar da: "Evet biliyoruz," dediler. Bunun üzerine Ömer radiyallahu anh onlara Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem vefat ettiği vakit Ebû Bekir ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in vekiliyim, dedi. (Sen Ey Abbas!) (Rasûlullah'tan kalan) mirasını istiyordun. Şu da (Ali radiyallahu anh da) ailesi (Fatıma'nın) babasından (Rasûlullah'tan) mirasını istiyordu)

Ebû Bekir, Allah ona rahmet etsin şöyle dedi: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, bizim malımıza vâris olunmaz. Bizim bıraktığımız sadakadır.”

Allah bilir ya, Ebû Bekir doğru sözlüdür, doğru yoldadır ve hakikate uymuştur.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in malına halife olarak müteveli oldu. Ebû Bekir vefat edince ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in ve Ebû Bekir’in vekiliyim, dedim. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in malına halife olarak Allah’ın müteveli olmamı dilediği bir müddet ben müteveli oldum. Sen ve şu yeğenin fikriniz bir, idealiniz bir olarak geldiniz. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in malını benden istediniz, ben de size Allah’a söz veriyorum o malı Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in sarf ettiği yere sarf edeceğinize (sarf etme hakkınız olacağına, ihtiyacınız olanı kullanıp fazlasını muhtaçlara vereceğinize) bu şartlar altında isterseniz Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in malını size verebilirim, dedim.

Bu şartlar üzerine bu malı benden aldınız. Sonra da aranızda bundan başka bir şekilde hükmetmem için bana geldiniz. Allah’a yemin ederim ki kıyamet kopana kadar aranızda başka bir şekilde hükmetmem (Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in malını taksim edip mülkiyetini size veremem) eğer onu idareden aciz kaldıysanız onu bana iade edin, ben idare ederim, dedi.

Ebû Dâvud dedi ki: Hazreti Abbas ile Hazreti Ali, Hazreti Ömer’den malın aralarında iki yarıya bölünmesini istemişlerdi. Yoksa Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in, “Bizim malımıza vâris olunmaz, bizim bıraktığımız mal sadakadır,” sözünden cahilliklerinden değildi. Onlar doğru ve hakikatten başka bir şey istemiyorlardı. Hazreti Ömer de, “Ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in malına taksim ismini koyduramam Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’den kaldığı üzere bırakırım,” dedi. [\[632\]](#)

٢٩٦٤- عَنْ نَازِلِ بْنِ أَوْسٍ بِهَلِيمِ الْقِسْمَةِ قَالَ وَهَمَّا يَغْنِي عِيَا

وَالْعَبَّاسَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَخْتَصِمَانِ فِيمَا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ ﷺ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ أَمْوَالِ بَنِي النَّضِيرِ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ: أَرَادَ أَنْ لَا يُوَقَّعَ عَلَيْهِ إِسْمُ قَسَمٍ

2964 - Malik bin Evs'den şu kıssa rivâyet edildi de, dedi ki: Onlar (Abbas ve Ali radiyallahu anh Allah Teâlâ'nın Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Efendimize Benî Nadir'in mallarından fey olarak ihsan ettiği mal üzerinde davalıyorlardı.

Ebû Dâvud dedi ki: Hazreti Ömer bu mallar üzerinde taksim isminin konmamasını istedi (ve öyle yaptı).

٢٩٦٥- عَنْ عُمَرَ قَالَ: كَانَتْ أَمْوَالُ بَنِي النَّضِيرِ مِمَّا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَى

رَسُولِهِ مِمَّا لَمْ يُوجِبِ الْمُسْلِمُونَ عَلَيْهِ بِخَيْلٍ وَلَا رِكَابٍ كَانَتْ لِرَسُولِ

اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَالِصًا يَنْتَقِضُ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ قَالَ ابْنُ عَبَّادٍ يَنْتَقِضُ

عَلَى أَهْلِهِ قَوْلُ سَنَةِ فَمَا يَقْبَلُ جَعَلَ فِي الْكُرَاعِ وَغَنَةً فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ

وَجَلَّ قَالَ ابْنُ عَبَّادٍ فِي الْكُرَاعِ وَالسَّلَاحِ

2965 - Ömer radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Benî Nadr'ın malları müslümanlar onun üzerine at ve deve ile koşturmadan Allah (c.c)'in peygamberine fey olarak verdiği nimetlerdendir. Fey Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e mahsustur. Ehli beytine infak edilirdi.

İbn-i Ubeyde dedi ki: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ehlibeytine bir senelik yiyeceği ayrılır, geriye kalan da harp hazırlığına sarf edilirdi.

İbn-i Abde şöyle dedi: Ata ve silaha sarf edilirdi. [\[633\]](#)

٢٩٦٦- عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ: قَالَ عُمَرُ «وَمَا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ

مِنْهُمْ فَمَا أَوْجَحْتُمْ عَلَيْهِ مِنْ خَيْلٍ وَلَا رِكَابٍ» قَالَ الزُّهْرِيُّ: قَالَ عُمَرُ هَلْ يَوْمَ

لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَاصَّةٌ قُرَى غَزِيَّةً فَذَلِكَ وَكَذَا وَكَذَا

«وَمَا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ مِنْ أَهْلِ الْقُرَى قَلِيلٌ وَلِلرَّسُولِ وَلِلَّذِينَ

وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ ۚ «الْمُقَرَّبُونَ» الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ
وَأَمْوَالِهِمْ «وَالَّذِينَ تَبَوَّءُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ» «وَالَّذِينَ جَاءُوا
مِنْ بَعْدِهِمْ» فَاسْتَوْعِبْتَ لَهُمُ الْمَالِ النَّاسِ قَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ
إِنَّمَا لَهُ فِيهَا حَقٌّ
قَالَ أَيُّوبُ أَوْ قَالَ حَقٌّ إِلَّا بَعْضُ مَنْ تَعْلِكُونَ مِنْ أَرْقَائِكُمْ

2966 - Zühri'den rivâyet edildiğine göre Ömer radıyallahu anh şöyle demiştir:

“Allah’ın Rasûlüne Benî Nadr’ın mallarından fey olarak verdiği ganimetler için siz at ve deve koşturmadınız.”

Zührî şöyle nakletti: Ömer dedi ki: Şu Ureyne kötü ve Fedek ve şurası şurası sırf Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e aittir. (Ayeti-i kerimelerde şöyle buyrulur): “Allah’ın fethedilen ülkeler halkının mallarından Peygamberine verdiği ganimetler, Allah, peygamber, yakınlar, yetimler, yoksullar ve yolda kalmışlar içindir...” (Haşr, 59/7)

“Allah’ın verdiği bu ganimet malları yurtlarından ve mallarından çıkarılan fakirler içindir.” (Haşr, 59/8)

“Daha önce Medine’yi yurt edinmiş ve kalplerine imanı yerleştirilmiş olanlar...” (Haşr, 59/9)

“Ve onların arkasından gelenler.” (Haşr, 59/10).

Hazreti Ömer daha sonra şöyle dedi: Bu ayet tüm insanları kapsadı. Müslümanlardan fey’de hakkı olmayan hiçbir kimse kalmadı.

Eyyüp rivâyetinde hakkı yerine nasibi var, dedi. Ancak kölelerinizden sahip olduklarınızın bazısı hariç (onlar fey alamazlar).

٢٩٦٧- عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ بْنِ مَعْدَنَانَ قَالَ كَانَ فِيمَا اخْتَجَّ بِهِ

عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ كَانَتْ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَلَاثُ

صَفَايَا بَنُو النَّصِيرِ وَخَنِيْزٍ وَقَدْكَ فَأَمَّا بَنُو النَّصِيرِ فَكَانَتْ حُبْسًا لِنَوَائِبِهِ
وَأَمَّا فَدَكَ فَكَانَتْ حُبْسًا لِبَيْتِهَا الشَّيْلِ وَأَمَّا خَنِيْزٍ فَحُجْرَتَاهَا رَسُولُ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَلَاثَةُ أَجْزَاءٍ جُزْأَيْنِ بَيْنَ الْمُسْلِمِينَ وَجُزْءًا ثَقَفَهُ
لِأَهْلِهِ فَمَا فَضَّلَ عَنْ ثَقَفَةِ أَهْلِهِ جَعَلَهُ بَيْنَ فَقَرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ

2967 - Malik bin Eys bin el-Hadese radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Ömer radiyallahu anh'ın (Fey taksim edilmez sözünü) delillendirirken şöyle dedi: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in (taksim ettirmeden ayırdığı) üç safayası vardı. Bunlar: Benî Nadr arazisi, Hayber arazisi ve Fedek arazisi. Ama Benî Nadr arazisinin mahsulünü, aniden çıkacak ihtiyaçlara, Fedek arazisinin mahsulünü gelip geçen yolculara saklardı. Hayber mahsulatına gelince, onu üçe bölmüştü. Üçte ikisini müslümanlar arasında taksim etti. Üçte birini ehlinin geçimine tahsis etti. Ehlinin geçiminden artanı da muhacirlerin fakirleri arasında bölüştürdü.

٢٩٦٨- عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهَا أَخْبَرَتْهُ أَنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرْسَلَتْ إِلَى أَبِي بَكْرٍ الْعَدْنِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ تَسْأَلُهُ مِيرَاثَهَا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِمَّا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَيْهِ بِالْمَدِينَةِ وَقَدْكَ وَمَا بَقِيَ مِنْ خُمْسِ خَنِيْزٍ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا تُوْرَثُ مَا تَرَكَنَا صَدَقَةً إِنَّمَا يَأْكُلُ آلُ مُحَمَّدٍ مِنْ هَذَا الْمَالِ وَإِنِّي وَاللَّهِ لَا أُعْطِي شَيْئًا مِنْ صَدَقَةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ خَالِهَا أَلَيْسَ كَانَتْ عَلَيْهَا فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَا عَمَلَ فِيهَا بِمَا عَجَلَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَتَى أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنْ يَدْفَعَ إِلَى فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَامُ مِنْهَا شَيْئًا

2968 - Urve bin Züyer radiyallahu anh'dan nakledildiğine göre hazreti peygamber'in hanımı ona şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in kızı Fatıma radiyallahu anhâ, Ebû Bekir'e haber gönderdi. Allah'ın Medine'de Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e fey olarak verdiği maldan Fedek'ten ve Hayber arazisinden alınan beşte birden kalan hissesini istiyordu.

Ebû Bekir radiyallahu anh dedi ki: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Bize vâris olunmaz, bizim bıraktığımız sadakadır. Ancak Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem ailesi bu maldan yer, istifade eder.” Allah'a yemin olsun ki ben, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in sağlığında sadaka olan şeylerden hiçbirini o zamanki halinden değiştirmem. Onu Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in yaptığı gibi yaparım, dedi. Bunun üzerine Ebû Bekir radiyallahu anh, bu malları Fatıma radiyallahu anhâ'ya vermekten kaçındı.^[634]

٢٩٦٩- حَدَّثَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ رَفِيعَةَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخْبَرَتْهُ بِهَذَا الْخَبَرِ قَالَتْ: وَقَاطَبْتُهَا عَلَيْهِ السَّلَامُ جَنَاحِي تَطْلُبُ صَدَقَةَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الَّتِي بِالْمَدِينَةِ وَقَدْكَ وَمَا بَقِيَ مِنْ خُمْسٍ غَنِيَزْتُ غَائِبَةً رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا تُورَثُ مَا تَرَكَنَا صَدَقَةً وَإِنَّمَا يَأْكُلُ آلُ مُحَمَّدٍ فِي هَذَا الْمَالِ يَغْنِي مَالُ اللَّهِ نَيْسَ لَهُمْ أَنْ يَزِيدُوا عَلَى الْمَأْكُلِ

2969 - Zührî bin Zübeyr radiyallahu anh'dan rivâyet ettiğine göre:

Bu hadisi Urve'ye Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in zevcesi Aişe radiyallahu anhâ haber verdi.

Zührî sözüne devamla dedi ki; Fatıma radiyallahu anhâ, o zaman Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in Medine'de ve Fedek arazisinde sadaka olarak ayırdığı hisseyi Hayber mahsûlâtının beşte birinden geri kalanı istiyordu.

Aişe radiyallahu anhâ dedi ki: Ebû Bekir radiyallahu anh şöyle cevap verdi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: “Bize vâris olunmaz, bizim bıraktığımız mal sadakadır. Şu kadar ki Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem’in ailesi ancak şu maldan yani (Allah’ın onlara fey olarak verdiği) malından yerler. Onların yiyecek ve giyecek giderlerini daha fazla artırmaya hakları yoktur,” buyurdu.

٢٩٧٠- أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَخْبَرَتْهُ بِهَذَا

الْحَدِيثِ قَالَتْ: فِيهِ قَائِلِي أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَلَيْهَا ذَلِكَ وَقَالَ لَسْتُ

تَارِكًا شَيْئًا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَفْعَلُ بِهِ إِلَّا عَمِلْتُ

بِهِ إِنِّي أَخْشَى أَنْ تَرَكْتُ شَيْئًا مِنْ أَمْرِهِ أَنْ أَرْيَغَ فَأَمَّا صَدَقَتُهُ بِالْمَدِينَةِ

فَدَفَعَهَا عُمَرُ إِلَى عَلِيٍّ وَعَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا فَعَلَّاهُ عَلَيْهِمَا وَأَمَّا

نَحْنُزُ وَقَدْ كُنَّا نَأْمَسُكُهُمَا هُمَزُ وَقَالَ هُمَا صَدَقَةُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ كُنَّا نَبْحَقُوهُ الَّتِي تَعْتَرُوهُ وَنَوَاجِيهِ وَأَمْرُهُنَا إِلَى مَنْ وَلِيَ الْأَمْرَ قَالَ

فَهُمَا عَلَى ذَلِكَ إِلَى الْيَوْمِ

2970 - Urve bin Zübeyr radiyallahu anh’dan:

Bu hadisi ona Aişe radiyallahu anhâ haber verdi. Orada şöyle dedi: Ebû Bekir radiyallahu anh, Fatıma radiyallahu anhâ’nın bu teklifini kabulden çekindi. Ve dedi ki: Ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in yaptığı şeylerden hiç birini terk edemem. Onun yaptığını yaparım. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in emrinden bir şeyi terk edersem Haktan (adaletten) ayrılmış olmaktan korkarım.

Hazreti Aişe sözlerine devamla dedi ki: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in Medine’deki sadakasına gelince Ömer radiyallahu anh, onu Ali ve Abbas radiyallahu anh’a verdi. Ali radiyallahu anh, ona sahip oldu. Ama Hayber ve Fedek’teki araziye Ömer radiyallahu anh alıkoydu ve bunlar Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in sadakasıdır, ânî meydana gelen hadiseler ve meydana gelen mühim yerlere sarf edilirler ki, bu iki yerin

idaresi Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den sonra idare elin de olanlara aittir. Bu iki arazi bu güne kadar, o şekilde idare edilmektedir.

İZAH

Taru: Onu bürüyen, ona gelen, ona arız olan demektir.

Nevâib: Ona inen ve gelen hadise demektir.

٢٩٧١- عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ نَبِي قَوْلِهِ «فَمَا أَوْجَعْتُمْ عَلَيْهِ مِنْ

خَيْلٍ وَلَا رِكَابٍ» قَالَ صَالِحُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَهْلَ فَدَكٍ

وَقَرَى قَدْ سَمَّاهَا لَا أَحْفَظُهَا وَهُوَ مُحَاصِرٌ قَوْمًا آخَرِينَ فَأَرْسَلُوا إِلَيْهِ

بِالصُّلْحِ قَالَ «فَمَا أَوْجَعْتُمْ عَلَيْهِ مِنْ خَيْلٍ وَلَا رِكَابٍ» يَقُولُ بِخَيْرٍ يُقَالُ

قَالَ الزُّهْرِيُّ وَكَانَتْ بَنُو النَّضِيرِ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَالِصًا

لَمْ يَفْتَحُوها عَنْوَةً ائْتَمَرُوا عَلَى صُلْحٍ فَفَسَمَّاهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ بَيْنَ الْمُهَاجِرِينَ لَمْ يُعْطِ الْأَنْصَارُ مِنْهَا شَيْئًا إِلَّا رَجُلَيْنِ كَانَتْ يَمِينًا

حَاجَةً

2971 - “Siz (onu elde etmek için) onun üzerine ne at ne de deve sürdünüz” ayeti hakkında Zührî'nin şöyle dediği rivâyet olunmuştur:

Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Fedek ve bir takım köylerin halkı ile sulh yaptı.

(Mamer dedi ki: Şeyhim Zührî bu köylerin) isimlerini söyledi ama ben hatırımda tutamadım. (O sırada) hazreti Peygamber bir başka kavmi de kuşatmıştı.

(Muhasara altında olan bu kavim) Hazreti Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e haber göndererek sulh teklifinde bulundular (Rasûlullah da onların bu teklifini kabul etti). Bunun üzerine şu ayet indirildi: “Siz (onu elde etmek için) onun üzerine ne at ne de deve sürdünüz.”

Zührî dedi ki: (Ele geçen) Nadiroğullarının bu malları sırf Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e ait oldu. Çünkü müslümanlar onları zorla ele geçirmedi. (Bilakis) barış yoluyla ele geçirdiler. Bu yüzden de Hazreti Peygamber onları muhacirler arasında bölüştürdü. Muhtaç durumda olan iki kişi hariç olmak üzere onlardan Ensara hiçbir şey vermedi.

٢٩٧٢- عَنْ الْمُغِيرَةِ قَالَ جَمَعَ عُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ بَنِي مَرْوَانَ حِينَ

اشْتَخَلَفَ فَقَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَتْ لَهُ فَلَكَ مَكَانٌ

يُنْفِقُ مِنْهَا وَيَعُودُ مِنْهَا عَلَى صَغِيرِ بَنِي هَاشِمٍ وَيَزُوجُ مِنْهَا أَيْمَهُمْ وَإِنَّ

فَاطِمَةَ سَأَلَتْهُ أَنْ يَجْعَلَهَا لَهَا فَأَبَى فَكَانَتْ كَذَلِكَ فِي حَيَاتِهِ رَسُولِ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى مَضَى لِسَبِيلِهِ فَلَمَّا أَنْ وَلِيَ أَبُو بَكْرٍ زَهْمِي

لَهُ عَنْهُ عَجَلَ فِيهَا بِمَا عَجَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حَيَاتِهِ حَتَّى

مَضَى لِسَبِيلِهِ فَلَمَّا أَنْ وَلِيَ عُمَرُ عَجَلَ فِيهَا بِبَيْتٍ مَا عَجَلَ حَتَّى مَضَى

لِسَبِيلِهِ ثُمَّ أَقْطَعَهَا مَرْوَانُ ثُمَّ صَارَتْ لِعُمَرَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ قَالَ عُمَرُ يَغْنِي

ابْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ فَرَأَيْتُ أَمْزَا مَنَعَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَامُ لَيْسَ لِي بِحَقٍّ وَأَنَا أَشْهَدُكُمْ أَنِّي قَدْ رَدَدْتُهَا عَلَى مَا

كَانَتْ يَغْنِي عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

نَالَ أَبُو دَاوُدَ: وَلِيَ عُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ الْبَغْلَافَةَ وَغُلَّتْهُ أَرْبَعُونَ أَلْفَ

دِينَارٍ وَتُوفِيَ وَغُلَّتْهُ أَرْبَعُ مِائَةِ دِينَارٍ وَلَوْ بَقِيَ لَكَانَ أَقْلُ

2972 - Muğîre (bin Şu'be) radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Ömer bin Abdülaziz halife olduğu zaman Mervan oğullarını topladı ve şöyle dedi: Fedek, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e aitti, ondan bir kısmını infak ederdi, bir kısmını da Benî Haşim'in küçüklerine ihsan ederdi, bekarlarını evlendirirdi. Fatıma radiyallahu anhâ, Fedek arazisini kendisine vermesini istedi, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem vermedi.

Fedek arazisinin Rasûlullah'ın sağlığındaki durumu bu idi. Nihayet vefat edip hazreti Ebû Bekir halife seçilince, o da hayatı boyunca hazreti Peygamberin yaptığı işlemin aynısını yaptı. Ömer halife olunca ölümüne kadar o da Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ve Ebû Bekir'in yaptığı gibi yaptı. Sonra Mervan (bin Hakem) onu kendisine tahsis etti. Sonra Fedek, Ömer bin Abdülaziz'e geçti. Ben de baktım gördüm ki, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in Fatıma radiyallahu anhâ'yı men ettiği bir şeyden benim hakkım yok, ben sizi şahit tutuyorum, onu Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in zamanındaki haline döndürüyorum, dedi.

Ebû Dâvud dedi ki: Ömer bin Abdülaziz halife olunca, onun geliri kırık bin dinar idi. Ölünce dört yüz dinar oldu. Eğer halifelikte kalmış olsaydı bu gelir daha da azalırdı.

٢٩٧٣- عَنْ أَبِي الطُّفَيْلِ قَالَ: جَاءَتْ فَاطِمَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا إِلَى

أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ تَطَلَّبَ بِزَوَّالَتِهَا مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

قَالَ: فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ يَقُولُ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ إِذَا أَمَلْتُمْ نَبِيًّا مَلَأْتُمْ فِيهِ لِلَّذِي يَقُومُ

مِنْ بَعْدِهِ

2973 - Ebû Tufeyl radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Fatıma radiyallahu anhâ, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den kalan mirasını istemek için Ebû Bekir radiyallahu anh'e geldi. Ebû Bekir radiyallahu anh ona şöyle cevap verdi: “Ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in “Gerçekten Aziz ve Celil olan Allah bir peygamberine geçim kaynağı ikram ettiği vakit o geçim kaynağı, o peygamberden sonra yerine geçen kimsenin olur” buyurduğunu işittim.

٢٩٧٤- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ

عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَا تَقْسِمُ وَرَثَتِي بَيْنَاوَا مَا

نَرَكْتُ بَعْدَ تَقَفِّئِ نَسَابِي وَمَوَازِ عَابِلِي فَهُوَ صَدَقَةٌ

قَالَ أَبُو دَاوُدَ مُؤَنَّةٌ غَامِلِي يَغْنِي أَكْرَةَ الْأَرْضِ

2974 - Ebû Hüreyre radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: “Benim vârislerim (benim bırakacağım) bir dinarı bile bölüşmezler, terekemden hanımlarımın geçimi ve görevlimin maaşından artan sadakadır” buyurdu. [635]

٢٩٧٥- عَنْ أَبِي الْبَخْتَرِيِّ قَالَ: سَمِعْتُ حَدِيثًا مِنْ رَجُلٍ فَأَعَجَبَنِي

قُلْتُ أَكْتَبَهُ لِي فَأَتَى بِهِ مَكْتُوبًا مَدْبُورًا دَخَلَ الْعَبَّاسُ وَعَلِيٌّ عَلَى عَمْرٍ

وَعِنْدَهُ طَلْحَةُ وَالزُّبَيْرُ وَعَبِيدُ الرَّحْمَنِ وَسَعْدُ وَهُمَا يَخْتَصِمَانِ فَقَالَ عَمْرٍ

لِطَلْحَةَ وَالزُّبَيْرِ وَعَبِيدِ الرَّحْمَنِ وَسَعْدٍ أَلَمْ تَعْلَمُوا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ كُلُّ مَالِ النَّبِيِّ صَدَقَةٌ إِلَّا مَا أَطْعَمَهُ أَهْلُهُ وَكَسَاهُمْ

إِنَّا لَا نُورِثُ قَالُوا بَلَى قَالَ فَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُنْفِقُ

مِنْ مَالِهِ عَلَى أَهْلِهِ وَيَصْدُقُ بِمُضْلِهِ ثُمَّ تَوَفَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ قَوْلِيهَا أَبُو بَكْرٍ سَتَيْنِ فَكَانَ يَضَعُ الْبَيْتَ كَانَ يَضَعُ رَسُولُ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ ذَكَرَ شَيْئًا مِنْ حَدِيثِ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ

2975 - Ebû'l-Bahterî radiyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Bir şahıstan, bir hadis dinledim, hoşuma gitti. Onu bana yazıver, dedim. Açıkça yazılmış olarak onu bana getirdi. İbn-i Abbas radiyallahu anh ile Ali radiyallahu anh Ömer radiyallahu anh'ın yanına girdiler, davallaşıyorlardı. O sırada Talha, Zübeyr, Abdurrahman ve Sa'd radiyallahu anh da Ömer'in yanında idiler.

Ömer radiyallahu anh, Talha, Zübeyr radiyallahu anh, Abdurrahman ve Sa'd'a, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in, “Peygamberin malının tamamı sadakadır, ehlinin yiyeceği ve giyeceği bundan müstesnâdır,

gerçekten bizim malımıza vâris olunmaz,” dediğini bilmiyor musunuz? dedi.

Onlar da, “Evet biliyoruz,” dediler. Ömer radiyallahu anh Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem malından ehline sarf eder, onlardan artanı tasadduk ederdi. Sonra Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem vefat etti. İki sene halifeliği Ebû Bekir yürüttü. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in tasarruf ettiği gibi tasarruf ediyordu, dedi ve sonra Malik bin Evs’in hadisinden bir kısmını daha zikretti.

٢٩٧٦- عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا قَالَتْ: إِنَّ أَزْوَاجَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ حِينَ تُوُفِّيَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرَدْنَ أَنْ يَتَعَنَّ

عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانٍ إِلَى أَبِي بَكْرٍ الْعَبْدِيِّ فَيَسْأَلُهُ فَيُخْبِرُهُنَّ مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ لَهُنَّ عَائِشَةُ أَلَيْسَ قَدْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تُورِثُ مَا تَرَكْنَا فَهُوَ صَدَقَةٌ

2976 - Aişe radiyallahu anhâ’dan rivâyet edildiğine göre şöyle demiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem vefat ettiği vakit, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’den kalan sekizde bir miraslarını isteyivermesi için Osman bin Affan radiyallahu anh’ı Ebû Bekir radiyallahu anh’a göndermek istediler. Aişe radiyallahu anhâ, onlara Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Bize vâris olunmaz. Bizim terekemiz sadakadır,” buyurmadı mı? dedi. [\[636\]](#)

٢٩٧٧- عَنْ ابْنِ شِهَابٍ بِإِسْنَادِهِ نَحْوَهُ قُلْتُ أَلَا تَتَّبِعِينَ اللَّهَ أَلَمْ

تَسْمَعْنَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لَا تُورِثُ مَا تَرَكْنَا فَهُوَ

صَدَقَةٌ وَإِنَّا هَذَا الْمَالُ لِأَبِي مُحَمَّدٍ إِنَّا بَيْنَهُمْ وَلِصَفِيهِمْ فَإِذَا مِتُّ فَهُوَ إِلَى

وَلِيِّ الْأَمْرِ مِنْ بَغْدِي

2977 - Urve tarîkiyle Aişe radiyallahu anhâ’dan gelen bir rivâyette şöyle dedim diyor: “Siz Allah’tan ittika etmez misiniz. Rasûlullah sallallahu

aleyhi ve sellem'in şöyle dediğini işitmediniz mi? Bize vâris olunmaz, bizim terekemiz sadakadır. Ancak şu mal, Muhammed ailesinin ihtiyaçları, misafirleri içindir. Ben öldüğüm zaman o mal benden sonra halife olan kimsenin tasarrufundandır," buyurdu.

İZAH

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in adı geçen sadaka malları şunlardır: Uhud günü müslüman olan Yahudi Muhayrik, Benî Nadr arazisinde bulunan yedi bahçesini Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e hîbe etmişti. Ensarın Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e verdikleri kıraç su basmaz arazi Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in mülküdür.

Benî Nadr, Medine'yi terk edip gittiklerinde onlardan kalan arazi fey olarak Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e kalmıştı, onun gelirini ânî masraflara harcıyordu.

Bir de Fedek arazisinin yarısı vardı. Fedek Medine ile Hayber arasında bir yerdir. Hayber fethedildikten sonra, Fedek halkı arazilerinin yarısı Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in olmak üzere sulh teklif ettiler. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem de kabul etti.

Fedek Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in kendisine aittir. Vadi'l-Kurâ arazisinin üçte biri, burası da Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e aitti. Hayber arazisinin gelirinden beşte bir hisse Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Efendimize aitti. Fakat Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz bunların gelirlerinin bir kısmını evinin ihtiyacına geri kalanını da sadaka olarak umumi menfaatlere sarf ediyordu.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in Asr-ı Saadetinde nasıl idare edildi ise Ebû Bekir radiyallahu anh'ın hilafeti sırasında da aynı şekilde idare edilmiş.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in vefatında hazreti Fatıma bu mallardan hissesine düşenini istemiş. Hazreti Ebû Bekir radiyallahu anh, Rasûlullah Efendimizin: Biz peygamber topluluğu, bize vâris olunamaz. Bizim bıraktığımız mallar sadakadır. Hadis-i şerifine dayanarak bu malları taksim etmemiş. Yalnız bunların gelirlerinden Rasûlullah sallallahu aleyhi

ve sellem'in hanımlarına, hazreti Fatıma'ya sarf eder, artanını da muhtaçlara ve umûmî menfaatlara sarf ederdi.

Hazreti Ebû Bekir'in vefatından sonra bu malların idaresi halife hazreti Ömer'e intikal etti. O da hazreti Ebû Bekir gibi yaptı. Bir ara hazreti Abbas'la hazreti Ali onu hazreti Ömer'den istediler. O da bu malın taksim edilemeyeceğini ancak gelirinden ihtiyacın karşılanabileceğini söylemişlerdir.

20 - BEŞTE BİR (HUMUS) PAYIN VE HAZRETİ PEYGAMBER'İN YAKINLARININ HİSSESİNİN SARF EDİLECEKLERİ YERLER

٢٩٧٨- أَخْبَرَنِي جُبَيْرُ بْنُ مُطْعِمٍ أَنَّهُ جَاءَهُ هُوَ وَعُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ

يَكْلِمَانِ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيمَا قَسَمَ مِنَ الْخُمْسِ بَيْنَ

بَنِي هَاشِمٍ وَبَنِي الْمُطَّلِبِ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَسَمْتَ لِإِخْوَانِنَا بَنِي

الْمُطَّلِبِ وَلَمْ تُعْطِنَا شَيْئًا وَقَرَأْتُهُمْ مِنْكَ وَاجِدَةً فَقَالَ لِبَنِي

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّمَا بَنُو هَاشِمٍ وَبَنُو الْمُطَّلِبِ شَيْءٌ وَجِدَ قَالَ

جُبَيْرٌ وَلَمْ يَقْسِمْ لِبَنِي عَبْدِ شَمْسٍ وَلَا لِبَنِي نُوَيْلٍ مِنْ ذَلِكَ الْخُمْسِ كَمَا

قَسَمَ لِبَنِي هَاشِمٍ وَبَنِي الْمُطَّلِبِ، قَالَ وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ يَقْسِمُ الْخُمْسَ نَحْوَ

قَسَمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَيْرَ أَنَّهُ لَمْ يَكُنْ يُعْطِي قُرَيْشَ

رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

يُعْطِيهِمْ قَالَ وَكَانَ حُمْرُ بْنُ الْحَصَابِ يُعْطِيهِمْ مِنْهُ وَعُثْمَانُ يُعْطِيهِمْ

2978 - Cübeyr bin Mut'ım radıyallahu anh'dan rivâyet edildiğine göre:

Kendisi Osman bin Affan ile birlikte hazreti peygamberin humustan ayırdığı bir payı Haşim oğullarıyla Muttalib oğulları arasında paylaştırdığını konuşarak Rasûlullah'ın huzuruna varmışlar.

Cübeyr söze şöyle devam etmiş: Ben şöyle dedim: “Ya Rasûlallah, sen kardeşimiz olan Muttalip oğullarına hisse verdin, bize hiçbir şey vermedin. Halbuki size bizim yakınlığımızla onların yakınlığı müsâvîdir,” dedim.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle cevap verdi: “Gerçekten Haşim oğulları ve Muttalip oğulları aynı şeydir,” buyurdu.

Cübeyr dedi ki: “O taksimde Haşim oğulları ve Muttalip oğulları’na hisse verildiği gibi Abdüşşems ve Nevfel oğulları’na hisse verilmemişti.”

Râvî dedi ki: Ebû Bekir radiyallahu anh, beşte biri Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in taksim ettiği gibi yapardı. Şu kadar ki; Ebû Bekir radiyallahu anh, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in yakınlarına Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in verdiği gibi vermezdi. Ömer radiyallahu anh, ve ondan sonra Osman radiyallahu anh ise Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in yakınlarına hisse verirdi. [\[637\]](#)

İZAH

Haşim oğulları, Abdüşşems oğulları, Nevfel oğulları, Muttalip oğulları hepsi de Abdumenâf’ta birleşirler. Bunun için Cübeyr bin Mut’ım, Muttalip oğulları’na kardeşlerimiz diye hitap etmiştir.

٢٩٧٩ - حَدَّثَنَا جُبَيْرُ بْنُ مُطْعِمٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

لَمْ يُقْسِمَ لِبَنِي عَبْدِ شَمْسٍ وَلَا لِبَنِي نَزْلَةٍ مِنَ الْخُمْسِ شَيْئًا كَمَا قَسَمَ

لِبَنِي هَاشِمٍ وَبَنِي الْمُطَّلِبِ قَالِ وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ يُقْسِمُ الْخُمْسَ نَحْوَ قَسَمِ

رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَيْرَ أَنَّهُ لَمْ يَكُنْ يُعْطِي قُرْبَى رَسُولِ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَمَا كَانَ يُعْطِيهِمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

وَكَانَ عُمَرُ يُعْطِيهِمْ وَمَنْ كَانَ بَعْدَهُ مِنْهُ

2979 - Cübeyr bin Mut’ım radiyallahu anh’dan şöyle rivâyet edilmiştir:

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, Humus’tan Haşim oğulları’na ve Muttalip oğulları’na verdiği gibi Abdüşşems oğulları ile Nevfel oğulları’na

hiçbir şey vermedi. Ebû Bekir radiyallahu anh, Humus'u Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in taksimi gibi taksim ederdi. Şu kadar ki; o Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in yakınlarına verdiği gibi Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in yakınlarına hisse ayırmazdı. Hazreti Ömer ve ondan sonra gelen halifeler ise hisse ayırırlardı.

[618]. Buhari, K. Cum'a, Babu-l-cum'ati fi-l-kurâ, K. Utıkraz, Babu-l-abdi râın fi mali seyyidihî, K. Vesâyâ, Babu min ba'di vasiyetin, K. Itk, Babu kerâhiyeti-t-tetavuli ala-r-rakîkî, K. Nikah, Babu kû enfüse-küm, K. Ahkâm, Babu-l-evveli; Müslim, K. İmâret, Babu fazileti-l-imamı-l-âdil, n. 1829; Tirmizî, K. Cihad, Babu fi-l-imam, n. 1507

[619]. Buhari, K. Eymânı ve-n-nüzûr, b. kavlihî teâlâ (lâ yuâhızküm), n. 159/8, K. Keffârât, Babu-l-keffârât kalbe-l-hınsı, n. 183/8, K. Ahkam, Babu men lem yes'el-il-imârete eânehullah n. 79/9; Müslim, K. Eymân, Babu nüdübe men halefe yemînen, n. 1652, K. İmaret, n. 13; Neseî, K. Kuzâtı, Babu-n-nehyi an mesdeti-l-imare, n. 5386; Tirmizî, K. Nüzûr, Babu fi men halefe-alâ yemînin, n. 1529

[620]. Müslim, K. İmâret, Babu-n-nehyi an talebi-l-imârâti, n. 14; Buhari, K. Ahkâm, Babu mâ yekrahu mine-l-hırsı ala-l-emâreti

[621]. Tirmizî, K. Zekât, Babu-l-âmili ala-s-sadakati fi-l-hakkı, n. 645; İbn-i Mace, K. Zekat, Babu fi ummâli-s-sadakati, n. 1809

[622]. Müslim, K. İmâret, Babu-l-istihlâfî ve terkihi, n. 1823; Tirmizî, K. Fiten, Babu fi-l-hilafe, n. 2226

[623]. Buhari, K. Talak, Babu izâ eslemeti-l-müşrike, K. Şurût, Babu ma yecûzu mine-ş-şurûti fi-l-islam, K. Ahkam, Bâbu bey'ati-n-nisâi, n. 99/9; Müslim, K. İmâret, Babu keyfiyeti bey'atin-nisâi, n. 1866

[624]. Buhari, K. Ahkâm, Babu bey'ati-s-sağîri, n. 98/9

[625]. Müsned, 1/53; Buhari, K. Ahkâm, b. rızkı-l-hukkâm ve-l-âmilîne, n. 85/9; Neseî, K. Zekat, b. men a'tâhu-llahe mâlen, n. 2605; Müslim, n. 1045

[626]. Buhari, K. Ahkâm, Babu hedâyâ-l-ummâli, n. 88/9, K. Hîbe, Babu men lem yakbel-il-hedyyete li illetin, n. 209/3, K. Eymân, Babu keyfe kanet yeminü-n-Nebiyyi sallallahu aleyhi ve sellem, n. 162/8, K. Hayl, Babu ihtiyâli-l-âmili; Müslim, K. İmâret, Babu tahrîmi hedâyâ-l-ummali, n. 1832; Dârimî, K. Zekat, Babu mâ yühdâ li ummâli-s-sadaka, Müsned, n. 423/5

[627]. Tirmizî, K. Ahkâm, Babu fi'l-imamı'r-râiyyeti, n. 1333

[628]. Müslim, K. Cuma, Babu tahfîfi-s-Salâtı ve-l-hutbeti, n. 867; Neseî, K. Cenâiz, Babu-s-salâti ala men aleyhi deynün, n. 1964; İbn-i Mace, K. Mukaddime, n. 45, K. Sadakât, Babu men tereke deynen, n. 2416

[629]. Neseî, K. Cenâiz, Babu-s-salâti alâ men aleyhi, n. 1965; İbn-i Mace, K. Mukaddime, n. 45, K. Sadakât, Babu men tereke deynen, n. 2416, K. Ferâiz, Babu zevi-l-erhâm, n. 2738; Buhari, K. Kefale, Babu-d-deyn, n. 128/3, K. Ferâiz, n. 8/187, K. Istikrâz, Babu-s-salati ala men terake deynen, K. Tefsir, (Ahzab suresi); Müslim, K. Ferâiz b. men terake mâlen, n. 1619; Tirmizî, K. Ferâiz, Babu men terake malen, n. 2091, K. Cenâiz, Babu-s-salati ala-l-medyun, n. 1070

[630]. Buhari, K. Meğazi, Babu gazveti-l-hendek, n. 137/5, k, Şehâdât, Babu bülûğı-sıbyânı ve şehâdetihim, n. 231/3; Müslim, K. İmaret, Babu beyân-ı sinni-l-buluğ, n. 1868; Tirmizî, K. Cihad, Babu haddi bülûğı-s-racul, n. 1711, K. Ahkam, b. haddi bülûğı-r-racul, n. 2543; Neseî; İbn-i Mace, K. Hudud, Babu men la yecibü, n. 2543, K. Talak, Babu metâ yakau, n. 3461

[631]. İbn-i Mace, K. Mukaddime, Babu fazlı Ömer, n. 108

[632]. Buhari, K. İ'tisâm, Babu mâ yekrahu mine-t-taammuki, n. 121/9, K. Ferâiz, Babu kavli-n-Nebiyyi sallallahu aleyhi ve sellem, Mâ teraknâhu sadaka, n. 113/5; Müslim, K. Cihad, Babu hukmi-l-fey'i, n. 1757; Tirmizî, K. Seyr, Babu fi tereketi rasulillah sallallahu aleyhi ve sellem n. 1610; Neseî, K. Kısmı-l-fey'i, n. 4140

[633]. Buhari, K. Cihad, n. 46/4; Müslim, K. Cihad, Babu hukmi-l-fey'i, n. 1757; Tirmizî, K. Cihad, Babu fi-l-fey'i, n. 1719; Neseî, K. Kısmı-l-fey'i, n.

[634]. Buhari, K. Farzı-l-hums, Babu farzı-l-hums, n. 96/4; Müslim, K. Cihad, Babu hukmi-l-fey'i, n. 1759; Neseî, K. Kısmı-l-fey'i, n. 4146

[635]. Buhari, K. Farzı-l-hums, Babu nafakati nisâi-n-Nebiiyi sallallahu aleyhi ve sellem, n. 99/4; Müslim, K. Cihad, Babu "la nûrisu" mâ teraknâhu sadaka, n. 1760; Tirmizî

[636]. Buhari, K. Meğâzî, Babu hadisi beni-n-Nadr, n. 115/5; Müslim, K. Cihad, Babu hukmi-l-fey'i, n. 1758

[637]. Buhari, K. Kısmı-l-fey'i, Babu ve mine-d-delîli ala enne-l-humuse, n. 111/4; Neseî, K. Kısmı-l-fey'i, n. 4141; İbn-i Mace, K. Cihad, Babu kısmeti-l-humusi, n. 2881

[618]. Buhari, K. Cum'a, Babu-l-cum'ati fi-l-kurâ, K. Utıkraz, Babu-l-abdi râin fi mali seyyidihî, K. Vesâyâ, Babu min ba'di vasiyetin, K. Itk, Babu kerâhiyeti-t-tetavuli ala-r-rakîkı, K. Nikah, Babu kû enfüseküm, K. Ahkâm, Babu-l-evveli; Müslim, K. İmâret, Babu fazileti-l-imamı-l-âdil, n. 1829; Tirmizî, K. Cihad, Babu fi-l-imam, n. 1507

[619]. Buhari, K. Eymânı ve-n-nüzûr, b. kavlihî teâlâ (lâ yuâhızküm), n. 159/8, K. Keffârât, Babu-l-keffârât kalbe-l-hınsı, n. 183/8, K. Ahkam, Babu men lem yes'el-il-imârete eânehullah n. 79/9; Müslim, K. Eymân, Babu nüdibe men halefe yemînen, n. 1652, K. İmâret, n. 13; Neseî, K. Kuzâti, Babu-n-nehyi an mesdeti-l-imare, n. 5386; Tirmizî, K. Nüzûr, Babu fî men halefe-alâ yemînin, n. 1529

[620]. Müslim, K. İmâret, Babu-n-nehyi an talebi-l-imârâti, n. 14; Buhari, K. Ahkâm, Babu mâ yekrahu mine-l-hırsı ala-l-emâreti

[621]. Tirmizî, K. Zekât, Babu-l-âmili ala-s-sadakati fi-l-hakkı, n. 645; İbn-i Mace, K. Zekat, Babu fî ummâli-s-sadakati, n. 1809

[622]. Müslim, K. İmâret, Babu-l-istihlâfî ve terkihi, n. 1823; Tirmizî, K. Fiten, Babu fî-l-hilafe, n. 2226

[623]. Buhari, K. Talak, Babu izâ eslemeti-l-müşrike, K. Şurût, Babu ma yecûzu mine-ş-şurûti fi-l-islam, K. Ahkam, Bâbu bey'ati-n-nisâi, n. 99/9; Müslim, K. İmâret, Babu keyfiyeti bey'atin-nisâi, n. 1866

[624]. Buhari, K. Ahkâm, Babu bey'ati-s-sağîri, n. 98/9

[625]. Müsned, 1/53; Buhari, K. Ahkâm, b. rızkı-l-hukkâm ve-l-âmilîne, n. 85/9; Neseî, K. Zekat, b. men a'tâhu-llahe mâlen, n. 2605; Müslim, n. 1045

[626]. Buhari, K. Ahkâm, Babu hedâyâ-l-ummâli, n. 88/9, K. Hîbe, Babu men lem yakbel-il-hediyyete li illetin, n. 209/3, K. Eymân, Babu keyfe kanet yeminü-n-Nebiyyi sallallahu aleyhi ve sellem, n. 162/8, K. Hayl, Babu ihtiyâli-l-âmilî; Müslim, K. İmâret, Babu tahrîmi hedâyâ-l-ummali, n. 1832; Dârimî, K. Zekat, Babu mâ yühdâ li ummâli-s-sadaka, Müsned, n. 423/5

[627]. Tirmizî, K. Ahkâm, Babu fi'l-imamı'r-râiyyeti, n. 1333

[628]. Müslim, K. Cuma, Babu tahfîfi-s-Salâtı ve-l-hutbeti, n. 867; Neseî, K. Cenâiz, Babu-s-salâti ala men aleyhi deynün, n. 1964; İbn-i Mace, K. Mukaddime, n. 45, K. Sadakât, Babu men tereke deynen, n. 2416

[629]. Neseî, K. Cenâiz, Babu-s-salâti alâ men aleyhi, n. 1965; İbn-i Mace, K. Mukaddime, n. 45, K. Sadakât, Babu men tereke deynen, n. 2416, K. Ferâiz, Babu zevi-l-erhâm, n. 2738; Buhari, K. Kefale, Babu-d-deyn, n. 128/3, K. Ferâiz, n. 8/187, K. Istikrâz, Babu-s-salati ala men terake deynen, K. Tefsir, (Ahzab suresi); Müslim, K. Ferâiz b. men terake mâlen, n. 1619; Tirmizî, K. Ferâiz, Babu men terake malen, n. 2091, K. Cenâiz, Babu-s-salati ala-l-medyun, n. 1070

[630]. Buhari, K. Meğazi, Babu gazveti-l-hendek, n. 137/5, k, Şehâdât, Babu bülûğı-sıbyânı ve şehâdetihim, n. 231/3; Müslim, K. İmaret, Babu beyân-ı sinni-l-buluğ, n. 1868; Tirmizî, K. Cihad, Babu haddi bülûğı-s-racul, n. 1711, K. Ahkam, b. haddi bülûğı-r-racul, n. 2543; Neseî; İbn-i Mace, K. Hudud, Babu men la yecibü, n. 2543, K. Talak, Babu metâ yakau, n. 3461

[631]. İbn-i Mace, K. Mukaddime, Babu fazlı Ömer, n. 108

[632]. Buhari, K. İ'tisâm, Babu mâ yekrahu mine-t-taammuki, n. 121/9, K. Ferâiz, Babu kavli-n-Nebiyyi sallallahu aleyhi ve sellem, Mâ teraknâhu sadaka, n. 113/5; Müslim, K. Cihad, Babu hukmi-l-fey'i, n. 1757; Tirmizî, K. Seyr, Babu fî tereketi rasulillah sallallahu aleyhi ve sellem n. 1610; Neseî, K. Kısmı-l-fey'i, n. 4140

[633]. Buhari, K. Cihad, n. 46/4; Müslim, K. Cihad, Babu hukmi-l-fey'i, n. 1757; Tirmizî, K. Cihad, Babu fî-l-fey'i, n. 1719; Neseî, K. Kısmı-l-fey'i, n. 4145

[634]. Buhari, K. Farzı-l-hums, Babu farzı-l-hums, n. 96/4; Müslim, K. Cihad, Babu hukmi-l-fey'i, n. 1759; Neseî, K. Kısmı-l-fey'i, n. 4146

[635]. Buhari, K. Farzı-l-hums, Babu nafakati nisâi-n-Nebiyyi sallallahu aleyhi ve sellem, n. 99/4; Müslim, K. Cihad, Babu “la nûrisu” mâ teraknâhu sadaka, n. 1760; Tirmizî

[636]. Buhari, K. Meğâzî, Babu hadisi beni-n-Nadr, n. 115/5; Müslim, K. Cihad, Babu hukmi-l-fey'i, n. 1758

[637]. Buhari, K. Kısmı-l-fey'i, Babu ve mine-d-delîli ala enne-l-humuse, n. 111/4; Neseî, K. Kısmı-l-fey'i, n. 4141; İbn-i Mace, K. Cihad, Babu kismet-i-l-humusi, n. 2881

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Dikkatli olunuz, hepiniz çobansınız ve hepiniz yaptığınızdan mesulsünüz. İnsanlar üzerine emir olan kimse onların çobanı durumundadır, o onlardan mesuldür. Erkek ev halkı üzerine çobandır. O da onlardan mesuldür. Kadın, kocasının evine ve çocuklarına çobandır. O da onlardan mesuldür. Köle efendisinin malı üzerine çobandır. O da ondan mesuldür. Hepiniz çoban durumundasınız, hepiniz idareye memur olduğundan mesulsünüz.”^[618]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem bana şöyle dedi: “Ya Abdurrahman bin Sümüre, yöneticilik isteme, bu sana sen istediğinden dolayı verilirse onunla baş başa bırakılırsın, eğer yöneticilik sana istemeden verilirse bu işte (Allah tarafından) yardım olunursun.”^[619]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem de vefat edinceye kadar bu iki kimseden hiçbir görevde yararlanmak istemedi.^[620]

“Hakkıyla zekat tahsildarlığı yapan kimse evine dönene kadar (sevapta) Allah yolunda gazaya çıkan kimse gibidir.”^[621]

İbn-i Ömer; Allah’a yemin ederim ki babam Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem ve Ebû Bekir’den başkasını anmadı ve anladım ki o, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’i kimseye denk tutmayacak ve yerine halife tayin etmeyecektir, dedi.^[622]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, katiyen hiçbir kadının eline elini sürmemiştir. Ancak her bir kadından biatı sözle aldı. Bir kadından biat alır da kadın da biat etti mi, “Git ben senin biatını kabul ettim,” derdi.^[623]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “O küçüktür,” buyurdu. Ve (çocuk olan) İbn-i Hişam’ın başını (eliyle) mesh etti.^[624]

Ömer radiyallahu anh beni zekât memuru tayin etmişti. Vazifemi bitirdiğim vakit bana ücret verilmesini emretti. Ben Allah için vazife gördüm (karşılık almak için değil) dedim. Ömer: Sana verileni al. Ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in sağlığında zekat tahsildarlığı yaptım, bana vazifem karşılığında ücret verdi, dedi.^[625]

“Bu tahsildarın tutumu nedir, onu biz göreve gönderiyoruz geliyor şu sizin, şu da bana hediye edildi, diyor. Dikkat! Annesinin veya babasının evinde otursun baksın bakalım ona bir şey hediye edilecek mi? Yoksa edilmeyecek mi? (Bundan böyle) sizden biriniz bu hediyeden bir şey ile gelmesin. Sizden zekat mallarından (haksız yere) bir şey alan kıyamet gününde o malı da (omzunda) getirir. Eğer o mal deve ise, onun feryadı, inekse böğürmesi, koyunsa acı bir melemesi vardır. Sonra Rasûlullah iki ellerini o kadar kaldırdı ki hatta biz koltuklarının beyazlığını gördük sonra, “Ey Allah’ım tebliğ ettim mi?” buyurdu.^[626]

Râvî Ebû Meryem dedi ki: Bunun üzerine Muaviye halkın ihtiyaçlarını (dinleyip tespit etmek üzere) bir adam görevlendirdi.^[627]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: “Ben mü’minlere kendilerinden daha yakınım. Kim mal bırakırsa malı mirasçılarınınındır. Kim de bir borç ve çocuk bırakırsa çocuklara bakmak bana ait borcu ödemek de benim üzerimedir,” buyurdu.^[628]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: “Kim mal bırakırsa vârislerine aittir. Kim de borç bırakırsa bize aittir,” buyurdu.^[629]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e İbn-i Ömer Uhud harbi gününde on dört yaşında iken arz olundu. Ona müsaade etmedi. Hendek harbi gününde onbeş yaşında iken arz olundu. Ona (muharibler sınıfına yazılmasına) müsaade etti.^[630]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in şöyle buyurduğunu işittim: “Gerçekten Allah (c.c) hakkı Ömer’in diline koydu. Ömer o hakla konuşur.”^[631]

Ebû Dâvud dedi ki: Hazreti Abbas ile Hazreti Ali, Hazreti Ömer’den malın aralarında iki yarıya bölünmesini istemişlerdi. Yoksa Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in, “Bizim malımıza vâris olunmaz, bizim bıraktığımız mal sadakadır,” sözünden cahilliklerinden değildi. Onlar doğru ve hakikatten başka bir şey istemiyorlardı. Hazreti Ömer de, “Ben Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in malına taksim ismini koyduramam Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’den kaldığı üzere bırakırım,” dedi.^[632]

İbn-i Abde şöyle dedi: Ata ve silaha sarf edilirdi.^[633]

Ebû Bekir radiyallahu anh dedi ki: Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Bize vâris olunmaz, bizim bıraktığımız sadakadır. Ancak Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem ailesi bu maldan yer, istifade eder.” Allah’a yemin olsun ki ben, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in sağlığında sadaka olan şeylerden hiçbirini o zamanki halinden değiştirmem. Onu Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in yaptığı gibi yaparım, dedi. Bunun üzerine Ebû Bekir radiyallahu anh, bu malları Fatıma radiyallahu anhâ’ya vermekten kaçındı.^[634]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem: “Benim vârislerim (benim bırakacağım) bir dinarı bile bölüşmezler, terekemden hanımlarımın geçimi ve görevlimin maaşından artan sadakadır” buyurdu.^[635]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem vefat ettiği vakit, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’den kalan sekizde bir miraslarını isteyivermesi için Osman bin Affan radiyallahu anh’ı Ebû Bekir radiyallahu anh’a göndermek istediler. Aişe radiyallahu anhâ, onlara Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem, “Bize vâris olunmaz. Bizim terekemiz sadakadır,” buyurmadı mı? dedi.^[636]

Râvî dedi ki: Ebû Bekir radiyallahu anh, beşte biri Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in taksim ettiği gibi yapardı. Şu kadar ki; Ebû Bekir radiyallahu anh, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in yakınlarına Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in verdiği gibi vermezdi. Ömer radiyallahu anh, ve ondan sonra Osman radiyallahu anh ise Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in yakınlarına hisse verirdi.^[637]

RÂVÎLERİN HAL TERCÜMELERİ

ABDULLAH BİN ALİ BİN YEZİD BİN RUKANE (R.A)

Babasından, dedesinden talak hakkında rivâyeti var. Kendisinden Zübeyr bin Hâşimî'nin rivâyeti var. İbn-i Hıbbân kendisini sikat arasında zikretmiştir. (Tehzib et-Tehzib, c. 5, s. 325)

ABDURRAHMAN BİN EBZÂ

Nafi-bin Abdülhasr'ın azatlı kölesi idi. Kûfe'de bulunuyordu. Hazreti Ali'nin halifeliği sırasında kendisini Horasan Valiliğine tayin etmişti. Kur'an-ı Kerim ve fıkıh ilmini kendinde toplamış bir zattı. Hazreti Ömer onun hakkında; Abdurrahman bin Ebzâ, Allah Teâlâ'nın kendilerinin Kur'an sayesinde yükselttiği bahtiyarlardandır, demiştir.

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den 12 hadis rivâyet etmiştir.

ABDURRAHMAN BİN SAFVAN (R.A)

Ashab-ı kiramdandır. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in babasından emanet bir zırh olduğunu rivâyet etmiştir. İbn-i Hıbbân kendisini bir kere sahabe arasında bir kere de tâbiînin sıkatı arasında zikretmiştir. (Tehzib et-Tehzib, c. 6, s. 199)

ADİY BİN ZEYD (R.A)

Cüzzam kabilesindendir. Ashab-ı kiramdan olduğu söylenir. Medine sıtması hakkında Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den bir hadis rivâyet

etmiştir. Kendisinden Dâvud bin Husayn ve Abdullah bin Ebû Süfyan ve başkaları rivâyette bulunmuştur. (Tehzib et-Tehzib, c. 7, s. 168)

Hazreti Ebû Zer'in anne bir kardeşidir. Mekke'de ilk iman edenlerdendir. Önce kavmine döndü, sonra Medine'ye hicret etti. Müslüman olmadan önce de putlara tapmaktan sakınırdı. Önce Şam'a, oradan da Humus'a inmiş, Humus'ta vefat etmiştir. Hazreti Osman'ın halifeliğinin son günlerinde vefat etmiştir. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den rivâyette bulunmuştur. (Tehzib et-Tehzib, c. 8, s. 69)

BEHZ BİN HAKİM (R.A)

Basralıdır. Babası Hakim bin Muaviye'den rivâyeti var. Babası Hakim'de Ashabtan olan dedesi Muaviye bin Hayda'dan rivâyeti var. (el-İstiab, c. 3, s. 1415)

EBÛ'L-BEDDAH BİN ASİM BİN ADİY (R.A)

Künyesi Ebû Amr' asıl adı Adiy'dir. Ebûl Beddah lakabıdır. Kendisi güvenilir bir zattır. Bazıları sahabî olduğunu söylemişlerdir. Ensarın müttefiki idi. Aslen Kuza kabilesindendir. Sonradan ensardan sayılmıştır. (el-İstiab, c. 4, s. 1608)

EBÛ HURRETE'R-RAKKAŞÎ (R.A)

Asıl ismi kesin olarak belli değildir.

Hanife veya Hakim olduğu söylenir. Amcasından rivâyeti var, kendisinden Ali bin Zeyd bin Cedan ve Seleme bin Dinar rivâyette bulundular. (Tehzib et-Tehzib, c. 3, s. 64)

EBÛ MUAVİYE EL-BECELÎ

İsmi ve asıl künyesi hakkında ihtilaf edilmiştir. Ebû'l-Sahba el-Berkî ve başkalarından rivâyette bulunmuştur. Kendisinden de Ebû Sahr, Amr bin

Muaviye el-Eşcî rivâyet etmişlerdir. (Tehzib et-Tehzib, c. 12, s. 240)

EBÎ TEMÎME EL-HÜCEYMÎ (R.A)

Basra'lıdır. Doksan beş yılında vefat etmiştir. İbn-i Maîn kendisini sikat arasında saymıştır. Ebû Musa-l-Eşarî'den ve Ebû Hüreyre'den rivâyet etmiştir. (Tehzib et-Tehzib, c. 5, s. 12)

ESAS BİN SÜLEYM EL-MUHÂRİBÎ EL-KÛFÎ (R.A)

Kûfe'nin hadis şeyhlerindendir. Hadisleri pek çok değildir. İbn-i Hıbbân kendisini sikat arasında zikretmiştir. Yusuf bin Amr'ın Kûfe valiliği sırasında 125 yılında Kûfe'de vefat etmiştir. (Tehzib et-Tehzib, c. 1, s. 355)

HACCAC BİN HACCAC

Elsem kabilesindendir. Medine yakınında Arac köyünde otururdu. Tâbiîndendir, hadisleri makbuldür. Ebû Hüreyre'den ve babasından rivâyeti vardır. (el-Menhel, c. 3, s. 206)

HAKİM BİN MUAVİYE

Babası Muaviye bin Hayda Basra'lı sayılır. Horosan'da savaşmış ve orada vefat etmiştir. Oğlu Hakim bin Muaviye kendisinden rivâyette bulunmuştur. (el-İstilab, c. 3, s. 1415)

A'DÂ BİN HALİD (R.A)

Huneyn savaşından sonra inanmıştır. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e kavmi için elçi olarak gelmiştir. Rabîb'de en son ölen sahabidir. Allah kendisinden razı olsun. (Tehzib, c. 7, s. 164)

HANSA BİNTİ HAZ'AM EL-ENSÂRÎ (R.ANHÂ)

Bir rivâyetle babasının adı Haddam'dır. Ensardandır. Babası Haddam kendisini evlendirmiş, kocası Uhud'da şehit düşmüştür. Babası Haddam ikinci defa kendisini nikahlamış, o da kayını ile evlenmeyi istediği için Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e şikayette bulunmuştur. Hadiste görüleceği gibi, bu kadın dul olduğu ve kendisinden izin alınmadığı için Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem nikahını geçersiz saymıştır. (el-Menhel, c. 3, s. 272)

HARİSE BİN VEHEB EL-HUZÂÎ (R.A)

Ashab-ı kiramdandır. Kûfe'de yeleşmiştir. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den, Cündeb el-Hayr'dan ve hazreti Ömer'in kızı Hafsa'dan rivâyetle bulunmuştur. (Tehzib et-Tehzib, c. 2, s. 166)

EBÛ HARİZ (R.A)

Hırmaz veya Ebû Hariz, Hicaz'lıdır. Kimliği bilinmiyor. Ferruh'un İbn-i Ömer'den Mina'da şeytan taşlama günlerinde Mekke'de yatmanın hükmünü sorduğunu rivâyet etmiştir. İbn-i Cüreyc de kendisinden rivâyetle bulunmuştur. (Tekmile Menhel, c. 2, s. 108)

HIRMAS BİN ZİYAD EL-BAHİLİ (R.A)

Ashab-ı kiramdandır. Benî Sehm kolundandır. Ebû Ümâme el-Bahili'nin kabilesindendir. Amcasının oğlu zenginliği ile meşhur Habib bin Vail'dir. Ebû Dâvud sahih isnad ile kendisinden rivâyetle bulunmuştur.

Yemame'de en son vefat eden sahabe Hirmas radiyallahu anh'dır. İkrime bin Ammar; ben kendisine yüz iki yılında yetiştim, diyor. Allah kendisinden razı olsun. (Tehzib et-Tehzib, c. 11, s. 28)

İYAS BİN ABDULLAH BİN EBÛ ZÜBÂB ED-DEVSİ

Ashabtan olup olmadığı ihtilaflı ise de kuvvetli olan sahabi olmasıdır. Mekke’de yaşamıştır. Doğrudan Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’den rivâyet etmiştir. (Tehzib, c. 1, s. 389)

İBN-İ MUHAYRİZ (R.A)

Asıl ismi Abdullah’tır. Muhammed bin Mesleme el-Sârî’nin çocuklarından rivâyette bulundu. Muhammed bin İshak da ondan rivâyet etti. (Tehzib, c. 12, s. 310)

MUHAMMED BİN İYAS (R.A)

Tâbiîndendir. Babası İyas ahabın büyüklerindendir. Muhammed bin İyas, Ebû Hüreyre’den Aîşe radiyallahu anhâ’dan İbn-i Ömer’den rivâyette bulunmuştur. (Tehzib, c. 9, s. 68)

MUHARİB BİN DİSAR (R.A)

Kûfe’lidir. Kûfe’de kadı idi. Fakih faziletli güzel sîretli, zahid, şecetli, çok zekî bir zat idi. Kadı iken vefat etmiştir. (Zirikli Alâm, c. 6, s. 167)

MUHARRİŞİ KA’BÎ (R.A)

Ashab-ı kiramdandır. Veda haccında hazır bulunmuştu. Neseî ve Ebû Dâvud; hasen bir senedle kendisinden rivâyette bulunmuşlardır. (İsabe, c. 3, s. 369)

MUTTALİB BİN EBÛ VEDAA (R.A)

Kureyş’in Sehm kolundandır. Babası Ebû Vedaa’nın asıl adı Haris’tir. Haris Bedir’de müslümanlara esir düştü. Oğlu Muttalib onu fidye ödeyerek kurtardı. Mekke’nin fethinde Muttalib iman etti. Önce Kûfe’ye sonra Medine’ye hicret etti. Kendisinden oğulları Kesir ve Cafer’in rivâyetleri vardır. Kendisi sahabidir. (el-İstiab, c. 3, s. 1402)

MİSVER BİN MAHREME (R.A)

Abdurrahman bin Avf'ın kız kardeşi Şifa Hatun'un oğludur. Hicretin ikinci yılı dünyaya gelmiştir. Peygamberimizin vefatında sekiz yaşında idi. Hazreti Osman'ın şehid edilmesine kadar Medine'de kaldı, sonra Mekke'ye gitti. Mekke'nin Şamlılar tarafından kuşatılmasında mancılıkla atılan bir taş ile şehid oldu. İttikalı abid zahid bir zat idi. Kendisinden Urve bin Zübeyr, Ali bin Hüseyin rivâyette bulundu. Ölümü hicretin altmışdördüncü yılına rastlar. (el-İstiab, c. 3, s. 1399)

NAFİ BİN UCEYR BİN ABDU YEZİD BİN RUKANE (R.A)

İbn-i Hıbbân kendisini sahabe arasında zikretmiştir. Babasından ve amcası Rukane'den rivâyeti var. İbn-i Hıbban kendisini sikat arasında zikretmiştir. (Tehzib et-Tehzib, c. 5, s. 4-8)

NUBAYT BİN ŞURAYT (R.A)

Kûfe halkından sayılır. Ashab-ı kiramdandır. Veda haccında bulunmuş, babasının terkisinde binitli olarak Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in veda hutbesini dinlemiştir. Meşhur muhaddis İbn-i Nubayt'ın babasıdır. (el-İstiab, c. 4, s. 1492)

RABİA BİN ABDURRAHMAN BİN HISIN (R.A)

Sikattandır. Sahabiyattan olan büyük annesi Serrâ binti Vahban'dan rivâyeti var. Kendisinden Ebû Asım rivâyette bulunmuştur. (Tehzib et-Tehzib, c. 3, s. 258)

RABİA İBN-İ HUDEYR (R.A)

Tâbiündendir. Aslen Medine'lidir. Öğrendiği hadisleri yazanlardandır. Hicretin yetmiş yedinci yılında dünyaya gelmiş, yüzelli dört yılında vefat

etmiştir. (Tehzib et-Tehzib, c. 3, s. 260)

RÂFÎ BİN AMR EL-MÜZENİ (R.A)

Ashab-ı kiramdandır. Basra'ya yerleşmiştir. Kendisinden iki hadis rivâyet edilmiştir. Birisi İbn-i Mace'nin rivâyet ettiği "acve cennettendir" hadisidir. Birisi de veda haccı ile ilgili olan hadis-i şeriftir. Hazreti Muaviye'nin hilafeti devrinde yetiştiği anlaşıyor. (Tehzib et-Tehzib, c. 3, s. 231)

RÂFÎ BİN SİNAN (R.A)

Medine'lidir. Evs kabilesine mensuptur. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den rivâyeti var. Kendisinden torunu Cafer bin Abdullah rivâyette bulunmuştur. (Tehzib et-Tehzib, c. 3, s. 231)

RUVEYFÎ BİN SABÎT EL-ENSÂRÎ (R.A)

Ashab-ı kiramdandır. Mısır'da yerleşmiştir. Hazreti Muaviye kendisini h. 46 yılında Trablus'ta görevlendirdi. Afrika savaşlarında bulundu. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den rivâyeti var. Berka emîri iken 56 yılında Berka'da vefat etmiştir. (Tehzib et-Tehzib, c. 3, s. 299)

SEBRETE BİN MA'BED EL-CÜHENİ (R.A)

Künyesi Ebû Süreyyâ'dır. Medine'de yerleşmiştir. Hayatının son günlerinde Merve'ye intikal etti. Rebi bin Sebre oğludur. Oğlu kendisinden hadis rivâyet etmiştir. Bilhassa mavakkat nikahın yasak olduğunu, önce ruhsat verilmişse de bunun kaldırıldığını babası Sebre'den rivâyet etmiştir. (el-İstiab, c. 2, s. 579)

SELMAN BİN AMR BİN EVS (R.A)

Ashab-ı kiramdandır. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den rivâyette bulunmuştur. Basra'da yerleşmiştir. Cemel vakasında yüz yaşında iken vefat etmiştir. (Tehzib et-Tehzib, c. 4, s. 137)

SELEME BİN KÜHEYL (R.A)

Hicretin 47. yılında dünyaya geldi. 121. yılında vefat etti. Ashab-ı kiramdan bilhassa Cündeb bin Abdullah Ebû Cuhayfe'yi görmüş, onlardan da hadis rivâyet etmiştir. Kûfe'de bir fitneye uğramaktan korktuğu için Yemame'ye gitmiş, orada kalmıştır. (Tehzib et-Tehzib, c. 4, s. 157)

SÜLEYMAN BİN EBÛ ABDULLAH (R.A)

Tâbiîndendir. Ensar ve muhacirlerle görüşmüştür. Ebû Hüreyre Suhayb ve Sa'd bin Ebû Vakkas'dan rivâyeti vardır. Ya'lâ bin Hakim ondan rivâyetle bulunmuştur. Kendisi rivâyetleri makbul bir sahabidir. İbn-i Hıbbân kendisini sikat arasında zikretmiştir. Ebû Hatem; meşhur değil ama muteberdir, der. (el-Menhel Tekmile, c. 2, s. 246)

SÜLEYMAN BİN AMR EL-KÜLÂÎ (R.A)

Ashabtan olup olmadığı ihtilaflıdır. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e yetiştiği rivâyet edilmişse de, ashabı görerek tâbiîn sınıfına girdiği daha sahihtir. Ebû Ümâme başta olmak üzere Abdullah bin Zübeyr, Avf bin Malik, Mikdat bin el-Esved'den, Mikdat bin Ma'd, Kerib'den ve Ebû Hüreyre'den rivâyeti var. Neseî kendisini sikat arasında zikretmiştir. İbn-i Sa'd'ın kaydına göre hicretin 130. yılı vefat etmiştir. (Tehzib et-Tehzib, c. 4, s. 166)

ÜSAME BİN ŞÜREYK (R.A)

Ashab-ı kiramdandır. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den hadis rivâyetinde bulunmuştur. Kendisinden Ziyad bin Haka ve Ali bin Akmer rivâyetle bulunmuşlardır. (Tehzib, c. 1, s. 219)

VEBERATE BİN ABDURRAHMAN (R.A)

Kûfe'lidir. Tâbiîndendir. Sikadır. Halid bin Abdullah'ın valiliğinde Kûfe'de vefat etmiştir. İbn-i Abbas, İbn-i Ömer ve başkalarından rivâyetle

bulunmuştur. Kendisinden İshak bin Ebû Halid ve başkaları rivâyette bulunmuştur. (Tehzib et-Tehzib, c. 11, s. 111)

YEZİD BİN ŞEYBAN EL-EZDÎ (R.A)

Ashab-ı kiramdandır. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'den rivâyeti var. Kendisinden Amr bin Abdullah bin Safvan bin Ümeyye el-Cemhu rivâyette bulunmuştur. Buhari de Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'i gördüğünü kaydetmiştir. (Tehzib, c. 11, s. 337)

YUNUS BİN CÜBEYR EL-BAHİLÎ (R.A)

Tâbiîndendir. Basra'da yaşamıştır. Doksan tarihinden sonra vefat etmiştir. İbn-i Ömer ve Berâ bin Âzib'ten rivâyeti var. (Tehzib et-Tehzib, c. 11, s. 436)

DAHAK BİN FEYRUZ ED-DEYLEMÎ (R.A)

Yahya bin Maîn kendisini tâbiîn arasında zikretmiştir. İbn-i Hıbban sikat arasında saymıştır. Babası Feyruz'dan rivâyeti var. Kendisinden Urve bin Gazîze ve Kesîr es-Sa'nânî rivâyette bulunmuştur. (Tehzib et-Tehzib, c. 4, s. 449)